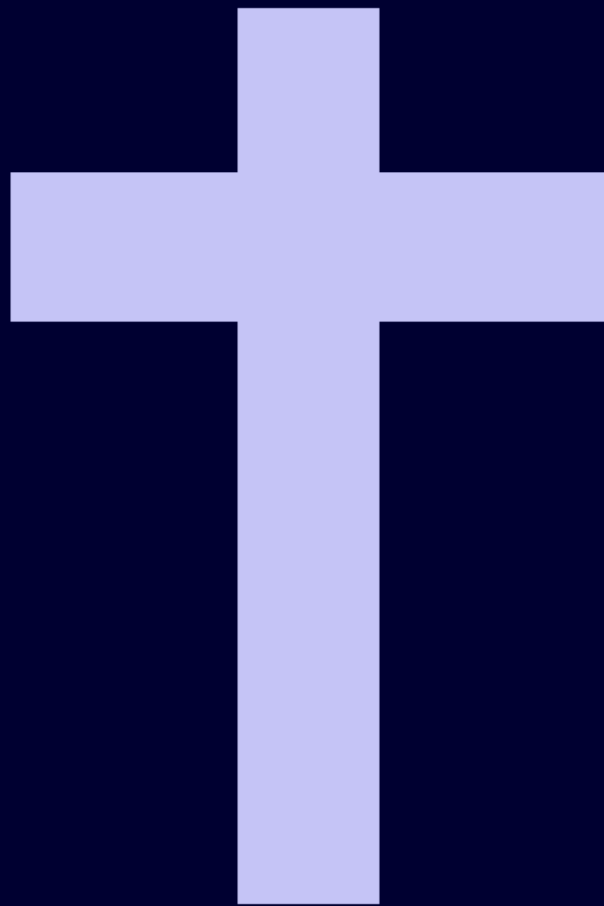

SISIPAC AC QELIA

The New Testament and Psalms in the Kube Language of Papua
New Guinea

SISIPAC AC QELIA

The New Testament and Psalms in the Kube Language of Papua New Guinea

Buk Song na Nupela Testamen long tokples Kube long Niugini

copyright © 2012 Global Bible Translators

Language: Mongi (Kube)

Translation by: Global Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 22 Dec 2018
0403b50f-078d-52e2-a203-056e8a430665

Contents

front	1
Legic	3
Mataio	92
Mareko	135
Luka	162
Yohane	208
Méliméli icac ai	239
Roma	282
1 Korinti	302
2 Korinti	321
Galatia	334
Efeso	341
Filipai	348
Kolosai	353
1 Tesalonika	358
2 Tesalonika	362
1 Timoteo	365
2 Timoteo	371
Tito	375
Filemon	377
Hebiraio	379
Yakobo	393
1 Petero	399
2 Petero	405
1 Yohane	409
2 Yohane	414
3 Yohane	415
Yuda	416
Ac Sarja	418
.	440

Sisipac Ac Qelia
 Sampela hap Buk Baibel long tokples Kube long Niugini
 The New Testament and Psalms in the Kube language of Papua
 New Guinea
 Global Bible Translators

Sisipac Ac Qelia

Sampela hap Buk Baibel long tokples Kube long Niugini

The New Testament and Paslmas in the Kube language of Papua New Guinea
 [iso]

Translation: © 2012, Global Bible Translators

Print publication, 2012, Global Bible Translators

Web version
 2017, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- No Derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.
- In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem yu ken givim kopi long narepela manmeri. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. Yu mas givim nating. Na tu, yu no ken senisim Tok.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken askim mipela.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, plis askim mipela.

Legic Kiwi 1

1

(Legic 1-41)

Héna éréhéc.

¹ Ic ségi ségiyaguc imi ic zipiliñ zapalaña ionac niniñ arengia imi ménda méndacma kemma, késpedesic ic ionac kekecac hénaiguc momacnec ménda namma, zédesi ic iniguc* momacnec ménda tacanꝓac. ² Néñ Yaweac† héna acwac‡ ewa siña heyu, siñi kaiwe séc héna ac imi zéniñanꝓac.

³ Inéñ ic hésa doku téfara giñgiñaguc himicgic nañanꝓac ésécnec haréña ménda bura tiyu naléya méndacma héla gocmia haiñanꝓac. Inéñ imuac me imuac ai meyu hiabianec saima keñanꝓac.

⁴ Néñ ic zipiliñ zapalaña imi imuhuc qahac. Inéñ imi gorosõña sénéwéra luhucnéñ mihilangéyu keñanꝓac ésécnec. ⁵ Imuac niñac ic zipiliñ zapalaña ieneñ imi Anutunéñ ki-tiwa biria meñéñ énécmyu hia ménda nañselimu. Wañu késpedesic ic ieneñ ic solaña iniguc momacnec kecmuac séc qahac. ⁶ Ic hiabia imi Yawenéñ inicgaleñ wañ énécmiñanꝓac, néñ ic zipiliñ zapalaña imi eneñ tima keñanꝓu héna imuac tetecgia imi humu qai wawaña.

2

Anutunéñ Kristoac sisipac ac ézéyec.

¹ Némac niñac baera baera ic embac ieneñ qegetali ac qeweloña wamma, imuac ic embac ieneñ ai gorosõña imuhucyawac niñareñ wañanꝓu? ² Wañu Yawe zéma iwac halécnéñ météré mima gésimimia iorac haꝓéc wañ érécmima baecac ic kewu ieneñ zéréñqéréñ wamma nañgic, baecac galeñhéra ieneñ momacnec toroqe amuma yomuhuc eminiñꝓu; ³ Señ hésa qaté nénécmizac imi qetecgéma hésa selia ziki sipac menénéc mizac imi hulac gilidacbiñ.

⁴ Wañu ou kurumeñiguc tacꝓac inéñ desi énécmiñac. Miñ Kewunéñ isocfagociguc onopocꝓac. ⁵ Inéñ qeri geric wamma ac wañ énécmiñac, tericgé énécmiñac yomuhuc zéꝓac; ⁶ Nenaoc, nena ic kewu, nuac baec boña téreya Zioniguc kumuwa nanꝓac.

⁷ Imuac ni miñ kewuac zézé seli ac imi zéau énécmiwa baec séc kenꝓac. Yawenéñ yomuhuc nézézac; Gi imi nuac nañña. Deguc ni héri haima mihicñi génꝓua. ⁸ Zéwelecnénna neñ nuac mératéc baec séc ic embac hénia hénia imi gémba guac buña wandacmu. Wañu baec tetecgia séc mocꝓoñ guac buña wandacmu. ⁹ Wañu geñ aiñ qarucganéñ haꝓéchécga unuwésémañ. Kewuc nomuñ ésécnec qéséñénécmina.

¹⁰ Imuac baera baera ic kewu ini niñtegic qinñtegic ginaguc wammu. Baera baera galeñ ini goro ac imuac gezac haimu. ¹¹ Bac yandi yandi wamma Yaweac weleñ qemima, bac yandi yandi wamma zézé ségiségi wammimu. ¹² Qeri geric wañ énécmyu baec hénaginaiguc biriwu niñac. Iwac naña kiricne mima weleñ qemimu. Qeri birianéñ élanzañnec geric bélañ ésécnec yacma onowac niñac. Iwac muru héima nañanꝓu imi eneñ mocꝓoñ ségiségi ginaguc wammu.

3

Haꝓéc hécgina ieneñ helanꝓi énécmiñgic Anutuac muru héima nammu.

¹ (Dawidinéñ eñeya naña Apsalomac wésia igucnec néñgacma keñec nalé imuaru oyec.) Yawe, haꝓéc hécna imi yei sasala yanda. Ic embac haꝓéc wannémma yaré qewiñ

* 1:1: Hebraio aciguc; Ionac tataciguc. † 1:2: Yawe; Anutuac qara, kiwi téreyaiguc ogic hezac, néñ qac téreya imi ménda olomma Miñ Kewu zéanꝓu. ‡ 1:2: Héna ac; Hebraio aciguc Tora, Moseac kiwi ura 5 Anutuac ackua zéac imuac hénihéniaiguc hezac imuac qara.

zéma yacma nanzu imi sasala yanda. ² Ic embac sasalanéh nuac* yomuhuc zéanzu; Anutunéh anghéna ménda tianzac. (Ohec)

³ Néh Yawe, gi imi nuac saiwa, nuac edamuna, nuac orucna meyac néhanzan. ⁴ Ni Yaweac kucnec ewa ewananéh qacma héiwa, inéh iwac baec boja téréyaiguc† acna meley néhanzac. (Ohec)

⁵ Ni ama siriyu gau heanzua. Wanu Yawenéh néngaleh wañnéhu sirjunec munjuc yacanzua. ⁶ Hazéhcéna tausera tausera ienéh lelecgé néngic, néh ni bac yandi yandi ménda wañanzua.

⁷⁻⁸ Anghé titi imi Yawe guac murunec. Miñ kewuac mérianh imi ic embachéca qacginaiguc mama heanzac. Imuac niñac, Yawe, gi yacna! Oh nuac Anutu, ni anghéna tina. Nuac hazéhcéna nekanhina kuma ic zipilih zapalaha ionac zécgina hézéhéna.

4

Zérabéra naléiguc ewa éréhéc qahac zéwelec wañec.

¹ (Legic galeñawac; wañgoñ hésiaguc, Dawidiac legic zéra.) Anutu, nuac solaha miñina, ni guac qacma guruwa acna meley némbésémañ, ni baec wéñwéñgiaiguc kecba baec kondoha mihicñi nénnec, imuac ewa hia niñémma zéwelecna niñna.

² Baec ic ionac nanhéra* ini nalé dahecac séc gamu qeqe mihicñi némmu? Nalé dahecac séc edamuna imi meleygic gamu qeqeac buña wañu, haka biriawac siña nimma baniara méndac énécmima kecmu? (Ohec) ³ Yawenéh eñeya niñac wamma siñ niñmianzac i gésimiyec imi niñasarimu. Imuac ni zéwelec wamba Yawenéh nimma kecanzac. ⁴ Ini bac yandi yandi wamma késpedes ménda wammu. Gaugina hewiñ zé emma acgina qaiyu bénzéhñec qeriginanéh zéma nimmu. (Ohec) ⁵ Miñ Kewuac muru hakagina solaha iminéh mulu ésécñec haimimu. Yaweac muru héima nammu.

⁶ Ic embac sasalanéh Mérénéh haka silic hiabia mén nénézéyu hémbiñ? zéanzu. Imuac Yawe gi guac kic tanecga asac mararaha gucnéh ninicna. ⁷ Miñ Kewunéh nuac ewa qerinaiguc ségiségi kuneh yanda tiyu sécgéanzac. Ségiségi iminéh padi me waiñ qelianéh sécgéyu ségiségi wañanzih imi qeyu maanzac. ⁸ Ni imuhuc solañanec demih menémma néngaleh wañnéhanzac imi Yawe momacguc sac keczac, imuac mia ni ewana déñ wañu gauna heanzua.

5

Anutunéh yéwéri igucnec metecgé némmac zéma niñkinzéh wamma zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; kuñaguc héigic, Dawidiac legic.) Yawe nuac acnawac gezac haina. Nuac yaiwisih acna niñénna. ² Méra némbésémañ niñ wamma guru héhéli génzua imi nimbésémañ. ³ Yawe, siñunec séc geñ nuac ac ewana niñanzah. Acna meley némbésémañ niñac siñunec zéwelecma bénzéhñec mambéc kecanzua.

⁴ Héna imi yomuhuc; Miñ Kewu gi biriawac siña ménda niñanzah. Ic birianéh giguc hia tacyac ménda wammac. ⁵ Séwi eñeñ icnéñ guac wéségaiguc nammuc séc qahac. Miñ Kewu gi imi haka silic biria wañanzu imi onac mézéga kuneh yanda tianzac. ⁶ Yawenéh ikoc ac zéanzu imi unuma sac naec énécmianzu imi zéma tilic qilic ic ionac mézéya tianzac.

⁷ Ni imi Miñ Kewu guac goi héihéiganéh nanhé néñu kucna mihicñima Miñ Kewuac ocmuñ téréyaiguc keremmañ. Eega héigémma simih héigémba Miñ Kewu guac ocmuñ téréyawac muru kemmac. ⁸ Yawe, nuac lelecgic hazéhcéna sasala keczu, imuac Miñ Kewu guac héna solañaguc nuagicma kenna, Miñ Kewu, hénaga dindiña imi nézéna hémba.

* 3:2: Hebraio aciguc; Kecec uñanawac. † 3:4: Zion baec boja, imuac qahaiguc Dawidiac demih selia neuñ kiroponéh lelecgéma nanzac. * 4:2: Ac haka silicginaiguc ic tosara kuc buñaginaguc ionac icac nanhéra zéangic.

⁹ Imuac hénia imi yomuhuc; Kuaginaiguc imi ac héla méné ménda hezac. Ewa qerigina imi ic embac mebiri énécmiwiñ zé niñareñgégic sécgédaczac. Wañu déméngina imi kic suañ añañgia ésécnec. Wañu ezelañgina iminéñ haléc ac efima zéanžu. ¹⁰ Anutu, ionac imi kápésic ginaguc zéénécmína. Waiénécmína eñañ niniñ bétaciguc eñaoc hiñgacgic inimac. Ieneñ Miñ Kewu andé qeazžu, imuac niñac wawañ memegina biria imuac niñac wamma nesi énécmína kemmu.

¹¹ Néñ méñnéñ méñ guac muru hama sañgianžu imi ségiségi mihicñi énécmína. Ionac imi wai énécmína nalé tetcgia qahac ségiségiac legic héima kecmu. Ic imuhucya imi saiwa wañ énécmína, guac wañanžu imi eneñ guac niñ wamma ségiségi wammu. ¹² Yawe, gi imi hélacnec ic solaña mériañ mihicñi énécmianzañ. Guac ewa hiaganéñ saiwa éséc demíñ meénécmína.

6

Qenzer manzer qeriaiguc Miñ

Kewu zéwelec wammiyec.

¹ (Dawidiac ewa biricac legic, wañgoñ hésiaguc.) Yawe, qeri biricgaiguc ac ménda wañnéna. Miñ Kewu, guac qeri gericgaiguc zémindiñi ménda wañnéna. ² Yawe, ni kucna qahac, imuac ewa hia wañnéna. Yawe, mehiaru néna. Sicnawac toroya imi geriwa nozac. ³ Nuac kekec uñananéñ zuracgézac ésécnec geriwa nozac. Yawena nalé dahecac séc mambéc kecmañac hezac?

⁴ Yawe, liliñgéma hama kekec uñana metecgé néna, Miñ Kewuna goi héihéiganéñ ni humuc igucnec añgéhna tina. ⁵ Méñnéñ méñ humumaguc Miñ Kewu niñqelimacac séc qahac. Humuc ic ionac baec sañaña igucnec méréñéñ gi hia mepési gémmac? ⁶ Ni zésilac wamma kecma birizua. Siñi herec kic qelinec kecma siacba kic masinanéñ hehena mézégézac. Siacma kecba aturu hehenanéñ dokuyaguc wandaczac. ⁷ Siac yanda wañkecba kicnanéñ biriyu hia hémmañac séc qahac wanzac. Ha zéchécna niñac siacba kic masinanéñ wañu kicnawac kuhanéñ mazac.

⁸ Haka biria wañanžu ini moczoñ nuac murunec néñgacma kendacmu. Yawenéñ nuac zésiacna niñnéñzac. ⁹ Ewa biric wañ némmac niñac qerinanéñ hélacnec qacma zéwelecba Yawenéñ niñnéñzac. Wañu nuac zéwelecna imi késa añgétizac. ¹⁰ Nuac ha zéchécna imi gamu qeque zéma bac yandi yandi kuneñ yanda mihicñi énécmiyu, gamugina nimma néñgacma liliñgéma kemmu.

7

Ununesi mihicñima Anutunéñ

méra mimac niñ zéwelerec.

¹ (Benzaminac qelia méné Kusinéñ ac wammiyu Dawidinéñ ara bakia melenmiyec.) Yawe, nuac Anutuna, ni Miñ Kewunawac muru sañgi sañgina mihicñizua. Nesinéñžu moczoñ yanda ionac murunec añgéhna tima kératacnec népésina. ² Imuhuc ménda wañ némbañnec, ieneñ laion yañ ésécnec kucnec hama kekec uñana kiricqiric wañ némbunec. Gi qahac wañu metecgé néñéña méné ménda keczac.

³ Yawe, nuac Anutuna, ni haka yomuhuc wañi iguc, nuac méranaiguc hakana biria yomuhuc hezaciguc wai énécmína imuhuc hia wañ némmu. ⁴ Ni ic méñac kápésic méñ wammiyi iguc, héniaya qahac ha zécnawac iwawai méné wagiri iguc, ⁵ wai énécmína ha zéchécna ieneñ kekec uñana nesima hama népésimu. Wañu wai énécmína ieneñ baeciguc kekecna tihumu némma edamuna imi seitotoñiguc gilic hia mamac. (Ohec)

⁶ Yawe, qeri biricgaguc yacbésemañ. Nuac ha zéchécna geric bélañginaguc ha zéc wañ énécmína yacbésemañ. Anutuna, yacma nambésemañ. Héna ac nénezénec imuac séhaiguc wañ énécmiwésemañ. ⁷ Baera baera unuruna hama lelecgé géñgic, geñaoc liliñgéma hama ou eñeña tacma inicgaleñ wañ énécmiwésemañ.

⁸ Miñ Kewunéñ baera baera ic embac zégési nénécmimac. Yawe eñeña miñina, geñaoc solañ dindiña zéma haka héla qerinaiguc hezac imi héñgésiweésemañ. ⁹ Qeri

héhén, solaña miñina, gi imi niniñnina batucgéma héñanẓañ. Ic ẓipiliñ ẓapalaña ionac haka biria imi metecgéma haka solaña mesolañanina nammac.

¹⁰ Eñeña miñina, Anutu, nuac saiwa kecẓac. Inéñ ic embac qeri solañ kecẓu imi añgégéñ tiénécñianẓac. ¹¹ Anutu imi ẓégésigési ic solaña. Inéñ naléya naléya qeri biric niñénécñianẓac. ¹² Ieneñ ewa qerigina ménda mindiñimuiguc Anutunéñ souya ẓéra qericma tewiya héré muimañac ẓé ẓéréñ qéréñ wammac. ¹³ Anutunéñ ẓérabéra humumia ẓéréñqéréñ wandaru hezac. Inéñ tewi geric bélañaguc miyacgéyu hezac.

¹⁴ Ic birianéñ haka biria aẓi kiyu mihicñizac. Inéñ réwéri héri haima imuacnec merac ikora mezac. ¹⁵ Baec séséñ tewi luacyaguc mihicñianẓac i eñeyaoc imuaru mama hiñgacanẓac. ¹⁶ Kaiẓiliweña iminéñ eñeya oruc qahaiguc maanẓac. ẓipiliñ ẓapalaña iminéñ eñeya oruc siraiguc maanẓac.

¹⁷ Ni Yawe imi solañawac niñac ewa hia ac ézémañ. Eñeña miñinawac qara mepésimañ.

8

Ic imi némac hiaya niñac niñmianẓañ?

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic ẓéra, wañgoñ hésiaguc.) Yawe neñañ Miñ Kewunina, guac qac buñaganéñ baec séc ẓézé ségiségiyaguc wanẓac. Gi imi ou kurumeñiguc asac mararañga haina sécgéma hezac. ² Miñ Kewuac haẓéchéra ẓéma ac bakia melembiñ ẓé wañanẓu imi eneñ acgina qaimac niñac, Miñ Kewunéñ wañu kokoc namu nene ieneñ Miñ Kewu mepésimigic kuhaguc wañanẓac.

³ Miñ Kewuna méraga merawanéñ memeya kurumeñ ẓéma imuac iwawai qeriaiguc haina hezac maso ẓéma ménni sikiluc imi kicna hima hémba kuneñ yanda wanẓac. ⁴ Néñ icac niñna némaria wañu, Miñ Kewunéñ niñmianẓañ. Wañu icac naña imi némaria wañu héñgaleñ wammianẓañ? ⁵ Ic imi mihicñima séha komora mén memamina kuaya meme uña ionac bacginaiguc kerec. [☆] Wañu edamu ẓéma qac buña eñeñanéñ ic kewuac opocya ésécñec haiminec.

⁶ Wañu Miñ Kewunéñ ẓéhicñiyec kekec iwawai imi mocẓoñ inicgaleñ wammac niñac ẓémima iwac héna bawaguc onopocñec. ⁷ Imi mia rama tuña tuña, burumakao tuña tuña, ẓéma ẓéléñ baec kondonaguc wiri yañ ẓéma ⁸ sawaiguc nei hénia hénia ẓéma kondun dokuiguc lambéc ẓéma iwawai hicñima héna hezac séc keñha wañanẓu imi mocẓoñ yanda momacñec.

⁹ Yawe neñañ Miñ Kewunina, guac qac buñaganéñ baec séc ẓézé bipiyaguc wanẓac.

9

Anutuac kuha ẓéma ẓégésigési solaña.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic ẓéra; Songoñ legic 'Naña humuzac' imuac ewaiguc.) Oh, Miñ Kewu, ni ewa qerina mocẓoñnec Yawe qacma mepési génẓua. Ai welicwelicgia wamma menec imi mocẓoñ ẓéau énécmimañ. ² Ni Miñ Kewu guac ségiségi wamma ewa hia nimmañ. Eñeña miñina kecanẓañ guac qacga gita kulele qema mepési gémmañ.

³ Nuac haẓéchécna ieneñ néñgacbiñ ẓé liliñgégic, néñ guac wéségaiguc qonẓonton géma mama humudacgic. ⁴ Imi mia hénia yomuhuc niñac; Geñ mia nuac solañ dindiña ẓéma acna héipuc wannémma meselinec. Ic kewu tatacgaiguc tacma dindiñanec ẓétecgenec. ⁵ Geñ baera baera ac geriwiguc wañ énécmima ic biria mebiri énécmima qacgina hémbénañawac auna qahac wandacẓac. ⁶ Humuc hémbénañanéñ haẓéchécna énépésiyecac kecẓac. Wañu ama areña areña yanda demin seliaginaguc imi ic gétéya ésécñec héréma qéẓidacñec. Méñnéñ mén ama areñ imuac méndagucñec niñqelianẓac.

⁷ Yawenéñ hémbénaña kecanẓac. Inéñ ẓégésigési ai niñac ic kewu tacya miyacgéyu hezac. ⁸ Inéñ solañanec baera baera imuac tacyachéra ẓégési énécmianẓac. Wañu dindiñanec ic embac galeñgé énécmianẓac. ⁹ Yawe imi helanẓi énécmimia ionac kiropo selia wanẓac, ẓérabéra naléiguc eñeyaoc demin seli wañ énécmimac. ¹⁰ Geñ guac hochoc

☆ 8:5: Heb 2:6-8, 1Ko 15:27

ai meanzu imi ménda wai énécmianzan, imuac nijac Yawe guac qacga ninzu imi eney guac héima nandacmu.

¹¹ Ini imi Zion iguc kecanzac Yawe imi mepési migic. Iwac haihaka imi baera baera ic embac sugginaiguc zéau énécmigic. ¹² Ic méjac sacnéj mayu haka imuac zéqesi énécmianzac inéj mia nijqeli énécmima kecmac. Inéj maqeqeya, gum bénzénzénj mema amuma kekec, tidacgé énécmimia ionac zésiacginawac ménda eluj qemac.

¹³ Yawe ewa hia wajnéna, hazéc wannénzu ieney tilanzi néjkeczu imi hénna. Gi humuc ac sangulaiguc ni meyac néjanzan. ¹⁴ Imuhuc waj néna ni guac mepé qepésiac legic imi énézédacmaj. Ninna béracga tanec wajanzac Zion kiropo imuac sangulaj yandaiguc* anjéj titi aiga menec imuac wamma ségiségi wammaj.

¹⁵ Baera baera ieney baec sésénj ejaoc éségic imuaru mama hijgacgic. Waju ufic ejaoc musangéma haigic iminéj ejaon hénagina késazac. ¹⁶ Yawenénj tasia meénécmima ejaeya hénia mewininiyu ningicac nindaczu. Ic biria eney iwawai ejaon méraginanénj miyacgégic iminéj ziki sipac meénécmizac. (Ohec) ¹⁷ Kaijiliweñj ic ieney humuc ic ionac baec sangulaiguc lilingéma kendacmu. Anutuac eluj unuyec imi eney moczonj imuhuc wandacmu.

¹⁸ Maqeqeya ionac imi nalé séc eluj ménda qemac. Maqeqeya imi onac kic hihi imi hémbénañ haréña ménda wammac.

¹⁹ Yawe gi yacma nanna. Baec icnéj meseliwu nijac. Baera baera imi eney guac kicgaiguc zétecgé énécmimia wammac. ²⁰ Oh Yawe, bac yandi yandi mihicñi énécmia, baera baera imi eney hénagina nijtegicma baec icdac imuhucya keczu imi nijasarimu. (Ohec)

10

*Helan*zi mianzu ionac murunec anjéña timac nijac zéwelerec.

¹ Yawe, némac nijac lakec nankeczan? Némac nij zérabéra naléiguc sangima keczan? ² Ic birianénj séwi eñej wamma ic kucya mamaya nesi mikeczac. Geñ zéna manam batuc areñgéyu hezac imuaru ejaejaoc mama hijgacmac.

³ Ic birianénj ejaeya kekec unajawac ewa sij imuac mepési amuanzac. Hémbaoc icnéj Yawe zéhiaru mimaguc mematiti wammima kejanzac. ⁴ Ic birianénj séwi eñej ac kic tanecya wamma Yawenénj ménda kic hima néjanzac zéma niniña imuac me imuac séc Anutu ménda keczac. zéma nijanzac. ⁵ Iwac hénayanénj nalé séc seligima heyu, guac zégésigésiac tatacnénj ou taru inéj héjtegicmacac séc qahac waju, hazéchéra moczonj ionac imi mematiti waj énécmima kecanzac.

⁶ Ejaeya ewa qerianénj ni imi keñqe haqena qahac hicñisaiya hicñisaiya yéwéri ménj ménda mihicñimaj imuhuc zéanzac. ⁷ Iwac kuayaiguc imi saec ac zéma ikoc ac zéma zébiri qébiri acnéj sécgéma heyu ezelaña bawaguc imi réwéri zéma kaijiliweñnéj hezac.

⁸ Inéj ama areñ maréjaiguc mambéc tacma sasangiaiguc ic késpedesi solañ kekera unuhumuanzac. Waju ic maqeqeyawac niñu neneyawac tanec waju imuac kiwa hima awima tacanzac. ⁹ Inéj laion wajnéñ zunzunjaiguc tacanzac éséc nec sasangiaiguc héima tacma ic maqeqeya késamañ zé mambéc keru hayu uficyanénj késahéréma kejanzac. ¹⁰ Inéj tererema héima taru ic maqeqeyanénj mériaiguc ejanzac. ¹¹ Waju ic birianénj ewa qeriiguc yomuhuc zéanzac; Anutunénj eluj qeyu kecanzac. Waju kic tanera imi usuyaguc imuac hémbénañ hémmacac séc qahac.

¹² Yawe, yacma nanna. Anutu, méraga meyacna eñu. Ic maqeqeya helanzi énécmi-awac eluj ménda gumac. ¹³ Ic birianénj Anutu mematiti wammima Inéj hakana biria yomuac ménda zéqesi waj némmac. zéma nijanzac imuac nijac imuhuc zézua.

¹⁴ Geñ imi héndaczan. Ewa biric zéma yéwéri imi héñsosolima méraganénj tasia melemmaj zé ninzan. Imuac ic maqeqeyanénj guac muru héianzac. Gi imi becarunec

* 9:14: Yuda ic ieney sangulañ yandaiguc ac gésigési ai meanjic.

gupaṅ merac héipuc wammianzaṅ. ¹⁵ Ic biriawac méria kuna. Ic biriawac haka biria imi moczoṅ mihicṅi dacmaguc hocma waiwésémaṅ.

¹⁶ Yawenéh tetecgia qahac hémbénaṅa ic kewu kecaṅzac, baera baera ic embac* imi iwac baec igucnec auénécmiyu humuqai wandaczu. ¹⁷ Yawe gi imi ic memama amuma kecaṅzu ionac ewa siṅgina imi niṅénécmanzaṅ. Imuac ionac ewa qerigina meseli énécmima gezac qema niṅna. ¹⁸ Gupaṅ merac zéma helanṅi énécmimia ionac niṅac wamma zétecgé énécmima baec ic eneṅ muṅguc ménda tericgé énécmimu.

11

Niṅkin zéṅnina imi Miṅ

Kewuninawac muru haini hemac.

¹ (Legic galeṅawac; Dawidiac legic zéra.) Ni néṅgacma Yaweac muru saṅgizua. Ini némac niṅac kekec uṅanawac ézéma nei ésécnec néṅgacma nonac baec boṅaiguc hana zézu? ² Ic biria ieneṅ tewiginaiguc zaṅoṅa mui hérétéṅ wanṅu. Ic qeri solaṅa tunumaṅiguc qewiṅ zé wanṅu. ³ Baec nanaṅanéṅ bacgéyu ic solaṅanéṅ dimuhuc wammac?

⁴ Yawenéh eṅeya ocmuṅ téréyaiguc kecaṅzac. Yaweac ic kewu tatacya imi kurumeniguc taczac. Imuacnec inéh kic hima baec ic neṅaṅ ninic tegicanzac. Kicyanéṅ ninic sosolianzac. ⁵ Yawenéh ic solaṅa batucgé inicma ic biria zéma kaiṅziliweṅac siṅa niṅanṅac iwac kekec uṅayawac mézia tianzac. ⁶ Inéh zéyu salfanéh kia ésécnec mama ic biria onomac. Geric zéma salfa zéma luhuc bélaṅagucnéṅ ionac sokociguc mesécgé énécmimac.

⁷ Yawe imi solaṅ dindiṅa, imuac ai solaṅawac siṅa niṅanṅac. Imuac ic solaṅa ieneṅ iwac kic tanera hémmu.

12

Nalé biriaiguc méra mimac

niṅac zéwelerec.

¹ (Legic galeṅawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe méra némbésémaṅ. Eega héianzac imi humuqaimaṅ zé wanṅac. Ic hélanéṅ ic onac suggina igucnec qahac wammaṅ zé wanṅac. ² Ic ieneṅ ama momac hécgina ac ikoc waṅ énécmima kecaṅzu. Ac haléc zéma qeriginanéṅ lukeṅ luha waṅu ac zéanṅu. ³ Yawenéh haléc ac zéanṅu ionac kua taségina zéma séwi eṅeṅ ac zéanṅu ionac ezelaṅgina imi hericdacmac. ⁴ Ieneṅ ezelaṅ ninanéṅ meseliwiṅ, kuanina imi neṅaṅ buṅa, imuac mérénéṅ neuṅ hia héi nénécmimac? Imuhuc zéanṅu, imuac niṅac imuhuc waṅ énécmiwésémaṅ.

⁵ Yawenéh yomuhuc zézac; Ic mété qététaṅa, helanṅi mimia zéma ic maqeqeya ionac zésilacgina niṅac ni deguc yacma onagicma baec imuhucgeṅ me imuhucgeṅ kembij zé niṅkumu wanṅu baec zéra béra qahac imuaru keṅ onopocmaṅ.

⁶ Yaweac ackua zécnéh siliwa nomuṅ geric weṅweṅanéṅ hatac ⁷ zesolaṅaniyu hiaruyec ésécnec laclalac gocya qahac wanṅac. ⁷ Yawe, ic imi hicṅisai yomi onac murunec demij memina hémbénaṅa guac buṅa kecmac. ⁸ Baec ic ionac sugginaiguc haka kai ziliweṅawac niṅic eṅu ic biria imi baec séc lelecgéma keṅha wanṅu.

Ha zéchéra ionac murunec aṅgéṅa timac niṅac zéwelerec.

13

¹ (Legic galeṅawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe némac naléac? Nuac nalé hémbénaṅa eluṅ guzac? Guac kic tanecga nuac murunec nalé dahecac séc musaṅgéwésémaṅ? ² Nalé dahecac séc ni ewa qerinanéh niṅareṅgéma, kaiwe herec niṅyewérimaṅ? *Ha* zécnanéṅ nalé dahecac séc mematiti wannéma tétéc qeqe wammac?

* 10:16: Ic enia ionac zézéya.

³ Yawe nuac Anutu, niñnémma acna melej némbésémañ. Kicna meqeli néna gau yanda* hewi niñac. ⁴ Hazécnañ ni ic imi ogiczua zéwac niñac. Ni qekej qeha wamba hazéchéna ieneñ ségiségi wambu niñac. ⁵ Ni imi guac goi héihéigawac héima kecmañ. Nuac ewa qerinanéñ guac aṅgéñ titigawac niñac wamma ségiségi wamma. ⁶ Yawenéñ goina héinéñanžac imuac niñac ni legicya héimimañ.

14

Anutunéñ ic solañawac horec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Ic qelañanéñ ewa qerianéñ zéma Anutu ménda kecžac zéanžac. Ic imuhucya eneñ houdacma haka ewa loloña Anutuac wammianžu. Imuac haka hiabiawac wañanžac imi méñ ménda kecžac.

² Yawenéñ baeciguc ic méñnéñ niñtegic qin̄tegicyaguc wamma Anutuac niñkewu wañanžac méñ kecžac me qahac imi inicyacgémañ zé kurumeñ igucnec sicgéma kic hiyu mazac. ³ Néñ momac yanda sigima kemma momacnec žapi qeqe wandacgic. Imuac haka hiawac wañanžac méñ ménda keru, qahac téñgéñ wañu horec.

⁴ Képésic wamma saméñ neanžu ésécnec nuac ic embachéna neénémianžu. Wañu Anutugina ni ménda nuruanžu imi eneñ niniñgina qahac kecanžu me? ⁵ Wañu Anutunéñ ic solañaguc kecanžac imuac niñac ieneñ imuaru zénéñ hirihiri wamma kecžu. ⁶ Biria meme ini imi maqeqeya ionac niniñ areñgia imi gamu mamasuñiguc opocanžu, néñ Yawenéñ iwac sañgi sañgia wanžac.

⁷ Israelac* aṅgéñ titi iminéñ Zion igucnec hicñimac niñac wanžua. Yawenéñ ic embachéra melej énécmiyu hésa ama igucnec éréma hamu nalé imuaru Yakoboac areñhéra ieneñ ségiségi wammu. Israel ieneñ ségiségi wammu.

15

Méréneñ Anutuac wésiaiguc hia kecmac?

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe méréneñ guac hali téréyaiguc* hia tacyac wamma? Méréneñ guac baec boña téréyaiguc hia kecmac? Ic yomuhucyanéñ kecmac;

² Haka solañ wamma kecma qekej qeha qahac namma ewa qerianéñ ac héla zéanžac ic imuhucyawac buña wanžac. ³ Wañu ezelañanéñ mematiti ac ménda zéma alaya haka biria ménda wammima alahéra ménda zébiri énécmianžac.

⁴ Kicyanéñ kaižiliweñ ic mematiti wammima Yaweac zénéñ hirihiri wañanžu ionac eegina héianžac. Wañu qerianéñ wammañ zéma ac méñ zéselima andiaiguc niñu yéwériyuguc kileñ ewaya hai netec ménda wañanžac. ⁵ Soukiwa énécmimaciguc kosia ménda meanžac. Wañu ic késpedesicya qahac yéwéri miwiñ zé héna ac logima soukiwa migic ménda késama ménda niñénécmianžac.

Wañu haka hiabia imuhuc wamma kecanžac iminéñ hémbénaña qekej qeha qahac kecmac.

16

Anutu niñkinžéñ wammima ewa déñ wamma keckec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Anutu, demin̄ menénna, ni néngacma guac muru hazua. ² Ni Yawe guac yomuhuc zézua; Gi imi nuac Miñ Kewuna. Nuac ségiségina imi tosara qahac, néñ gi sac kecžañ.

³ Baeciguc météré ic kecžu imi mocžon̄ eeginaguc. Nuac ségiségi imi mocžon̄ ionac muru hezac. ⁴ Anutu méñac muru sese hai énécmianžu ionac imi yéwéri toroqe

* 13:3: Humuc niñac gau yanda zéañgic. * 14:7: Anutunéñ Yakoboac qara qelia méñ Israel miyec. * 15:1: Yuda ic ionac hali imi yañ séwélanéñnec meyacgéañgic. Imi ama hémbénaña qahac. Israel ic embac ieneñ baec kéra kérésiaiguc kecgc imuaru Anutunéñ sugcinaiguc tacyac wañu hali imi memigic.

énécmiyu emmac. Sac muluac sokoc ienej hai énécmianzu imi ni ménda haimañ. Wañu imuac qara acguc ménda zéwa kua tasénaiguc emmac.

⁵ Yawenéj nuac mératéc buja zéma sokocna kuaya qeqeya. Gi nuac buja héngalej wañanzaj. ⁶ Qañaj sililic hainénzaj imi baec hiabia, méra téc nuaru imi hiabia téngéj.

⁷ Ac pakej wañnéjanzac Yawe i simiñ héimima zéhiaru mimañ. Siñia séc nuac wéiwécnanéj ac pakej wañnéjanzac. ⁸ Ni nalé séc Yawe wésénaiguc opocma añgétima kecanzua. Wañu inéj nuac méra héinaiguc keru ni keñqe haqe qahac kecanj. ⁹ Imuac nuac ewa qerinanéj ségiségi wañu nuac qeri uñananéj* ségiségi wañu nuac séwina acguc bénzégj heanzac.

¹⁰ Miñ Kewuac ic téréya ménda waina houmac. Imuac niñac gi nuac kekec uñana imi humuc ic ionac baec sañgeñaguc ménda waina hemac. ¹¹ Geñ imi kekecac héná nézéná hémmañ. Guac wéségaiguc imi ségiséginéj sécgéma hezac. Guac méra héigaiguc† imi ségiségi hémbénañanéj heanzac.

17

Qenesi wammianzu ionac murunec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac zéwelecwelec ac.) Yawe, acna solañ nimbésémañ. Nuac qaqaciguc gezac haiwésémañ. Kua tasé ikora qahac imuacnec zéhicñi hicñiya zéwelecna imuac gezac haiwésémañ. ² Ac zésolarñi nénéña imi zéna guac wéséga igucnec hamac. Kicganéj solañana hémbésémañ.

³ Geñ nuac ewa qerina héngésima héipuc wañ nénzaj. Wañu siñiyaiguc ni hanémma kicganéj némma késpedesna hoczaj, imuac ni ewa qerinanéj zéseli amuma késpedes méñ ménda wammañ. ⁴ Baec ic nanaj ninaiguc hémma zénimba ni imi kaiñiliweñ ic ionac héná biria imi héñara mema guac ackuažéc niñtohoma kecanzua. ⁵ Keñkeñ hahanaiguc guac héná imi tima kamba seligiyu hénananéj tisuqisurac ménda wañi.

⁶ Anutu gi acna niñanzaj imuac guruwa gezac haima acna niñnémbésémañ. ⁷ Ic tosara hazéc hécgina ionac murunec néngacma guac méra héigawac bawaguc sañgianzu ionac añgégj titi ic imi gi, goi héihéiga imi nézéná hakaga welic welicgiaguc hicñiyu hémmañ. ⁸ Ni guac kic gomacga ésécnec galengé némma guac qeñgañga amiaiguc musañgé némbésémañ.

⁹ Ic biria helanzñi néñanzu imi zéma hazéchécna wésé polañ ginagucnéj* lelecgé némma nanzu ionac murunec metecgé nénna. ¹⁰ Ienej eñaj haléginanéj oso énécmiyu† niñingina qahac wañu kuaginanéj tétéc qeqe ac wamma zéanzu.

¹¹ Deguc nini kemma kecni lelecgé nénécmima nunugic baeciguc mama nunumac niñ ninictima awima keczu. ¹² Ienej imi laion yañnéj neneya kiric qiricmañ zé wañanzac ésécnec. Wañu laion sac qelinéj sasañgiaiguc héima taczac ésécnec.

¹³ Yawe, geñgaoc yacma ic biria ionac wésé bacginaiguc tima qéfaccgé énécmína maunuyu. Guac souganéj ic biria ionac murunec nuac kekec uñana metecgé nénna. ¹⁴ Yawe, ic tosara baeciguc eñaj buja késa keczu ionac murunec guac méraganéj metecgé némbésémañ. Ic imuhucya ienej haleñ guac buja haihaiyanéñ toméngina kuaya qeyu nambérac héraguc ségiségi wamma kecgic, ai buja saméña he énécmiyu kokoc onac acguc mératéc hai énécmianzu.

¹⁵ Ni imi solañ kekeciguc kecanec guac kic tanecga hémmañ. Gau yanda igucnec‡ yacmañ imuaru guac tanecga hémba ségiséginéñ sécgé némmac.

18

Ewa hia ac.

* 16:9: Hebraio aciguc; edamuna. † 16:11: Méra héiyaiguc; Imuac niñgic kuhaguc zéma eeyaguc wañec.

* 17:9: Hebraio aciguc; kekec uña. † 17:10: Hénia imi; qeriginanéñ yéwériyu. ‡ 17:15: Humuc igucnec.

¹ (Legic galenawac; Yaweac welenqeqe ic Dawidiac legic zéra. Yawenéh Dawidi hazéchéra ionac murunec metecgémiyu legic yomi Yaweac héimiyec.) Nuac kucna Yawe, ni singa ninzua. ² Yawe imi nuac zamanziñ,* nuac demin seli, anghén titi ic, nuac Anutu, hoc seli musangé nénéña, nuac saiwa, anghén titiac iliha, neun kiropo selina wanzac.

³ Ni mepé qepési minjina Yawe guac muru acna zéwa kemmac. Ni hazéchécna ionac murunec anghénna tinémmac. ⁴ Humucac hésianéh dérécgé néñu hénna logilogiac hakanéh doku qaonja luma kenjena éséc nec tericgé néñzac.

⁵ Kic suañac hésanéh dérécgé néñu humucac bétacnéñ wésé bacna tizac. ⁶ Wañu ni zérabéraiguc Yawe ézéma nuac Anutu qacmiwa inéh iwac ocmun téréyaiguc nuac ewana niñu, wésiaiguc zésiacnanéh kemma gezawaiguc héiyu niñec.

⁷ Nimma qeri biric wañu baecnéh hiriyu baec boñawac qambaña acguc hiriyec. ⁸ Iwac sungurunaiguc hofac mayu kuayaiguc geric bélananéh éréma zeyu bélan imuac qeriaiguc geric lokocnéñ wenwengéma zezac.

⁹ Inéh kurumeñ tilicgéyu mayu tima mayec. Mayu iwac hénna bawaiguc tunumañ yandanéh sinindéñgéma heyec. ¹⁰ Wañu welen qe qe uña qenqanaguc imuac qahaiguc emma tacma putitima luhuc qenqanéh mihilanagéyu uuuknec mayec. ¹¹ Inéh tunumañnéñ hali éséc nec hoturumiyu sanjianzac. Sawaiguc dokuac tunumañ zéma hosusu dépañ yandanéh hoturumiyc. ¹² Wésiaiguc asac mararañ iminéh hosusu dépañ yanda qéndemma kenec. Wañu komboc zéma geric lokoranéh mayec.

¹³ Kurumeñiguc parandañ héiyu eñeña minjananéh ac ewa zéhicñiyu komboc zéma geric lokoc mayec. ¹⁴ Inéh luhucnéñ zakon éséc nec muiyu mama hazéchéra héndéh énécmiyec. Wañu pilitic sasalanéh nesi énécmiyec. ¹⁵ Nalé imuaru Yaweac zéqindiñi ac wañ énécmiyu kondunéh kenha wañu dumuc sira wininiyu baec qambaña wininiyc.

¹⁶ Wañu inéh ounec méramma mama népésiyec. Népésima doku yanda igucnec hérénéñec. ¹⁷ Ni hazéchécna selia zéma nuac mézétiti wañanzu ionac murunec metecgé néñec. Kucginanéh kucna ogirec imuac mia imuhuc wannéñec. ¹⁸ Ieneñ nuac zérabéra naléiguc hosucgé néñgic, néñ Yawenéh nuac héipuc wannéñec. ¹⁹ Wañu ni nuagicma kemma baec kondonaiguc noporec. Inéh nuac ségiségi wamma anghénna tiyec.

²⁰ Yawenéh nuac haka solaña niñac bakia hiabia meleñ néñec. Wañu mérana solaña niñac tasia hiabia ku néñec. ²¹ Ni Yaweac hénna ac tohotoho wamma ic biria éséc nec ménda wamma Anutu ménda waiyi imuac niñac imuhuc wannéñec. ²² Wañu hénna ac imi nuarunec ménda giliwa kenec, néñ zégésigési acya imi nalé séc nuaru heyec. ²³ Imuacnec sac qahac, ni iwac kiwaiguc solañanec kecma képésic igucnec nena anghénna tima galenagé amuyi. ²⁴ Imuac niñac Yawenéh nuac solaña niñac wamma bakia hiabia menémma kiwaiguc mérana solañanec keru imuac séhaiguc tasia menéñec.

²⁵ Goi héihéi icac imi goi héihéiga mewinini mianzan. Ic solañawac imi solañaga ézéna héñanzac. ²⁶ Ic météré amuma kekec imi guac téréyaga mewinini mima ic qarñ qarñgiawac imi héimindiñi wammianzan. ²⁷ Hénaoriñ maqeqeya imi anghénna tiénécmima sugcinaiguc méñnéñ séwi eñeñ kic hiyu memama mianzan.

²⁸ Miñ Kewu geñ mia nuac kifana otorianzan. Yawe nuac Anutunanéh nuac tunumañ measarianzac. ²⁹ Ni guac muru héima namma hazéchécna sugcinaiguc usuñec kenha wañanzua. Nuac Anutuac muru héima namma demin hézicgé nénéña imi hia técgélogima kenanzua.

³⁰ Anutuac hénna acnéñ solaña wanzac. Yaweac ackuazécnéh gocya qahac. Inéh eñeya muru néñgacma haanzu séc saiwa wañ énécmianzac. ³¹ Mérenéh Anutu keczac? Yawenéh sac Anutu keczac. Mérenéh neñañ zamanziñ wanzac? Anutunéh sac neñañ zamanziñ wanzac. ³² Anutu iminéh kucyanéh rikunna menémma nuac hénna mesolañanianzac. ³³ Nuac hénana imi haséñ yan dia hénaya éséc nec meefinémma ou baec boñawac noporu nananzua.

* 18:2: Musangé nénéña.

³⁴ Inéj mérana yaré qequeac hénia kumiyec. Kumiyu mérananéj aij tewi nenqocya héréanzua. ³⁵ Gej angéj titigawac saiwaya nénec, wañu méra héiganéj meyac kumu nénec. Wañu guac gum bénzénzénjanéj meyandi nénec. ³⁶ Gi hénia titina mehoruginec. Wañu meseli nénna tisuqisurac ménda wañanzua.

³⁷ Ni hazéchécna nesi énécmima onogiri. Wañu keñkecma unuwa humuqai wandacgiguc lilingéyi. ³⁸ Unu hézézä énécmiwa yacbiñ zé osigic. Osima hénia bakanaiguc tendiñgédacgic. ³⁹ Gej mia yaré qemañ niñac kucganéj rikuñna menénec. Wañu hazéc wannémma yacgic gej mebélacgé énécmiwa hénia bakanaiguc sicgé néñgic.

⁴⁰ Geñgaoc wañ énécmiwa andégina numa néñgacgic, hazéc wannénzu imi unudacba qahac wandacgic. ⁴¹ Qac kuc kuc wañgic méñnéj méñ ménda metecgé énécmiyec. Miñ Kewuninawac muru acguc wammigic, néñ ac kitiwa méñ ménda melej énécmiyec. ⁴² Neñ unuma qézézä énécmiwa luhucnéj seitotoñ mihilanqéyu keñanzac ésécnec kendacgic, wañu hoñnec qolacgé énécmiwa gizon ésécnec séñganjen mama hedacgic.

⁴³ Gej mia ni baera baera ic embac ionac zébiri qébiri igucnec metecgé némma meyac nénna orucgina wamma kecba tosara ménda niñénécmiyi imi eney acguc hama welej qenéñanzu. ⁴⁴ Ieneñ nuac buña nimma nalé sosola qahac acna tohoanzu. Ic enia ieneñ méra bacnaiguc qeka meka wandaczu. ⁴⁵ Ic mérera ieneñ kucgina loloma mayu enañ neñ kiropo selia igucnec zénéñ hiri wamma mama hadacanzu.

⁴⁶ Nuac zamanziñ Yawe kekecyaguc, simiñ héima zéhiaru mimia wañu. Nuac angéj titiac Anutu, meyac mimia wañu. ⁴⁷ Anutu iminéñ mia nuac wamma hazéchécna bakia melej énécmiwa baera baera ic embac méra bacnaiguc onoporec. ⁴⁸ Inéñ ni hazéchécna ionac murunec metecgé némma hazéc wannénzu ionac qacginaiguc meyac némma ic qeri gericginaguc ionac murunec metecgé néñec.

⁴⁹ Yawe, hénia imuac niñac baera baera sugcinaiguc ni ewa hia ac gézémañ. Wañu guac qacga mepésigémma legic héigémman. ⁵⁰ Yawenéñ eñeya ic kewuya méra miyu hazéchéra onogicdarec. Halécnéñ météré mimia iwac goi héihéi wammianzac. Wañu Dawidi zéma qelihéra ionac momacnec hémbénaña imuhuc wañénémianzac.

19

Kaiwe zéma Anutuac ackuazac.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Kurumeñnéj Anutuac edamuya zéauanzac. Wañu iwawai iwac mérianéñ meyec imi ou sawanéñ mewinianzac. ² Kaiwe méñnéñ kaiwe méñac ac zéhicñimiyu, siñi méñnéñ siñi méñac niniñ zéaumianzac. ³ Ac qahac ewa méñ ménda niñanzñ, néñ ⁴ ac ewa imi baec séc keñha wandaru ackuazac iminéñ baec tetecgia séc kereñdaczac. Anutunéñ kaiwe niñac wamma kurumeñ imi hali ésécnec héréyec. ⁵ Kaiwe iminéñ ic méñ embac meyec iminéñ ama gianjiyu ama igucnec mazac ésécnec, wañu ic kawali eñeya hénia ségiségi wamma usuñnec keñanzac ésécnec, ⁶ Kurumeñ néwéc igucnec éréma néwéciguc hénia méndacma keñanzac. Wañu iwawai méñnéñ méñ geriwa imuacnec ménda sanjima kecanzac.

⁷ Yaweac hénia acnéñ solaña wañu kekec uñanina meqeli nénécmianzac. Yaweac héipuc acnéñ niñkinzénaguc nambérac ewa kekec ic niñtegiç qinçtegiç mihicñi mianzac. ⁸ Yaweac ac pakeñ imi dindiña wañu ewa qerinaiguc ségiségi mihicñianzac. Wañu Yaweac zézé seli acnéñ qala qala wañu kicniña measari nénécmianzac.

⁹ Yawe eeya héimimiawac haka imi météré qeque wañu hémbénaña hema kecmac. Yaweac haka silicac pakeñ ac imi héla wañu moczoñ solaña wanzac. ¹⁰ Imi mia goli solaña ogicma wañmimiawac séc wañu, morombazecac dokuya, doku howia imi ogicma siñaguc wanzac.

¹¹ Iminéñ guac welej qeque icac goro ac wammianzac. Wañu nimma niñtohoñy mériañ kuneñ yandanéñ bakia melejmiyu meanzac. ¹² Mérénéñ eñeya biriaya hia niñtegiçmac? Biriana musañ gégéya imuacnec hetecgé némbésémañ. ¹³ Wañu meseli nénna guac welej qeque icganéñ séwi eñeñac késpedes wañañiac wañanzua imuac méra

bawaiguc ménda kecmaṅ. Imuhuc waṅ néna ni ikoc ménda wamma kápésic kuney yanda imuacnec zuacnéneṅa wammac.

¹⁴ Nuac zamanziṅ, nuac boṅhéré meme miṅina, Yawe, nuac kuanaiguc ac zézéna zéma ewa qerinaiguc ac zéma niṅanzua imi guac kicgaiguc héna sécgéyu késa aṅgé tiwésémaṅ.

20

Ic kewuginawac mozoc ac zéma zéwelecgic.

¹ (Legic galeṅawac; Dawidiac legic zéra.) Zérabéraiguc Yawenéṅ guac acga niṅém-mac. Qara qacna Yakoboac Anutunéṅ ou eṅeṅaiguc goporu tacbésémaṅ. ² Ocmuṅ téréya igucnec méria sulugémmac. Zioniguc gi késa naṅgé gémmac. ³ Guac lémbaṅ sese imi moczoṅ niṅqelimac. Guac hofac oo seseya imi aṅgé timac. (Ohec)

⁴ Ewa siṅga hezac séc niṅémmac. Ai memaṅ zé niṅareṅgéna hezac séc héla mihicṅi gémmac. ⁵ Aṅgéṅ tinénécmi^{*} hériaṅ legic héima neṅaṅ Anutuac qaraiguc filacnina meyacni emmac. Yawenéṅ guac zéwelecgica moczoṅ niṅémmac niṅac wanṅua.

⁶ Yawenéṅ eṅeya buṅa qemima halécnéṅ météré mimia imi aṅgéna tianṅac imi deguc ni niṅzua. Anutuac méra héiyaiguc aṅgéṅ titiac kuha hezac. Inéṅ kurumerṅ téréyaiguc iwac ara nimmima kuha iminéṅ mia méra mimac.

⁷ Tosara imi karisiiginawac, tosara imi becosicginawac niṅqelianṅu, néṅ nini imi Yawe Anutuninawac qarawac niṅqelianziṅ. ⁸ Ieneṅ imi licgéma madacanṅu, néṅ nini imi héṅgeṅnec yacma naṅanzziṅ.

⁹ Yawe ic kewuninawac aṅgéna tina. Guru héhéli génziṅ séc, niṅnéncmina.

21

Anutu ewa hia ac ézégic.

¹ (Legic galeṅawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe, ic kewu iminéṅ guac kucgaiguc ségiségi wammac. Guac aṅgéṅ titigawac niṅac kuney yanda ségiségi wammac. ² Geṅ, iwac qeriaiguc ewa siṅ haiminec. Waṅu iwac kua tasianéṅ zéweleru ménda qaecgémiānṅaṅ. (Ohec) ³ Geṅ iwawai hiabianéṅ mériaṅ mihicṅi mima tétécgéminec. Imuhuc wamma iwac oruhaiguc ic kewuac opoc goli solājanéṅ memeya haiminec. ⁴ Inéṅ kekecac zéweleru mima kekec hémbénaṅa minec.

⁵ Guac aṅgéṅ titiganéṅ iwac edamuya meyandima eebipiya zéma qac buṅaya héiminec. ⁶ Nalé teteccia qahac, mériaṅ mihicṅi mina meanṅac. Waṅu ézéna guac wéségaiguc ségiségi zéma ewa hia nimma kecanṅac. ⁷ Ic kewu iminéṅ Yaweac muru héima naṅanzṅac. Imuac niṅac eṅeṅa miṅinawac goi héihéianéṅ wammiyu qekeṅ qehaya qahac kecanṅac.

⁸ Ic kewu, guac méraganéṅ guac hazéchécgica moczoṅ mihicṅi guac méra héiganéṅ mézétiti waṅgénaṅzua imi moczoṅ mihicṅi énécmiwésémaṅ. ⁹ Geṅ wininiwésémaṅ nalé imuaru hazéchécgica ieneṅ geric lokoc weṅweṅa ésécnec wammu. Yawenéṅ qeri birianéṅ qéccgé énécmiyu zema qahac wandacmu. ¹⁰ Gi imi qelihéccgina baec igucnec metecgé énécmi^{*}, qelihéccgina ieneṅ baec ic ionac sugcina igucnec humu qai wandacmu. ¹¹ Ieneṅ mebirigémbiṅ zé haka biria niṅareṅ gémuiguc hia ménda meseli gémmu. ¹² Musuginaiguc tewiganéṅ héré mui wanna liliṅgéma néṅgacmu.

¹³ Yawe, guac kucga mewininina meyac géṅgéna wammac. Nini guac kucga legiciguc héima mepési gémbiṅ.

22

Aṅgéna timac niṅac zéwelerec.

¹ (Legic galeṅawac; Dawidiac legic zéra. Legic ménṅ Siṅunecac dia yaṅ imuac ewaiguc.) Nuac Anutu, nuac Anutu, némac niṅac wainénṅaṅ? Némac niṅac lakec namma méra

* 20:5: Hebiraio aciguc; aṅgéṅ titigawac qeriaiguc.

ménda nénzan? Némac niñac nuac zésilacna ménda niñnénzan? ² Nuac Anutu, ni kaiweiguc qacma siñiya acguc ac ewana ménda qaiyu guruwa acna ménda melej nénzan.

³ Israel ic ieneñ legic héigic imuaru tatac dunğa mihicñima tacanzan gi imi téréya. ⁴ Yanda hécninanéñ guac héima nanangic. Ieneñ imuhuc wanğic yéwérigina igucnec anğéngina tiénécmiarñec. ⁵ Ieneñ guru héhélima anğéñ titi mihicñigic. Guac muru héima namma gamu ménda mihicñigic.

⁶ Ni imi ic qahac, néñ gisic zinangoc ésécnec. Ic ieneñ zédesi desiac buña zéma mema titiac buña nopocgic kecanzu. ⁷ Néñgic séc zédesi némma kichoc menémma orucgina gilima yomuhuc zéanzu; ⁸ Inéñ Yaweac héima nanzac waigic inéñ hama metecgé mimac. Iwac niñac ségiségi wanzaciguc i enjyaoc metecgé mimac.

⁹ Wanu gi genğaoç ni nenğocnawac héri qeri igucnec népésineç. Wanu nenğocnawac namu nekeri imuaru genğaoç wañ némma ni ewa déñ keru. ¹⁰ Ni hicñihicñinaiguc guac buña zénénéña. Wanu nenğocnawac héri qeri igucnec hicñiyi imuarunec genğaoç nuac Anutuna wanñecac wananzan.

¹¹ Imuac lakeç ménda nambésémañ. Zérabéra hosucgé néñu méra nénéña méñ ménda keczac. ¹² Burumakao sasalanéñ* leleçgé nénzu. Basan baec boñawac burumakao kuc seliseli ginagucnéñ ni leleçgé nénzu. ¹³ Kiric qiric wamma qacma kuagina anğéanzu laion imuhucya ésécnec wañ nénzu.

¹⁴ Wanu ni doku ésécnec wamma mazua.† Nuac sicna imi moczoñ tecgéma sicsaoc wanu nuac ewa qerinanéñ kendol dokuya ésécnec pépéluma mazac. ¹⁵ Nuac kuana‡ imi qakarangéyu ezelañnanéñ kewuc nomuñ ésécnec wanu, nuac ezelañnanéñ ewa siraiguc qékétaçac. Geñ mia muñguc ni humumac seitotoñiguc nopocna hezua. ¹⁶ Kazu eneñ leleçgé néñgic. Ic biria tuñaguc ieneñ leleçgé némma méra hénana tiricqiric§ wannéñgic. ¹⁷ Ni sicna zanğégina imi moczoñ olommañac séc.** Ieneñ néñtima ¹⁸ nuac séwi usuna mena mewa wamma késama malekuna mewuñ zé sumbic nézu. ¹⁹ Yawe lakeç ménda kenna. Nuac kucna, focdac méra némbésémañ. ²⁰ Nuac kekeç uñana imi sou zéra igucnec anğéña tina. Momacguc henénéña imi kazu onac kucgina igucnec anğéña tina. ²¹ Laionac kua igucnec kekeç uñana anğéña tina acna niñnémma haséñ burumakao ilicgina igucnec anğéña tinénna. ²² Ni guac qacga imi dacmuna héçna ionac sugginaiguc zéau énéçmima hénaruiñ sugginaiguc mepésimañ. ²³ Yaweac bac yandi yandi wamma kecçu ini i mepésimu. Yakoboac qelihéra ini moczoñ qac buñaya meyacmu. Israelac qelihéra ini moczoñ eeya héimimu. ²⁴ Inéñ helanzi énéçmigic kecanzu ionac helanzi énéçmimia imi niñu enomia ménda wananzac. Wanu imuac ewa loñloñ ménda wananzac. Inéñ kic tanecya ménda musanğé énéçmimac. Qacgic séc niñénéçmianzac. ²⁵ Azoaçoroiguc nuac mepé qepési imi guac murunec haanzac. Eega héianzu ionac sugginaiguc ac koroma zézé seli ac zéyi imi moczoñ meselimañ. ²⁶ Memaamuma kekeç imi eneñ negic séçgé énéçmimac. Yaweac hochoc wananzu imi eneñ i mepésimimu. Ewa qerigina imi heheseli kekecyaguc keçmac. ²⁷ Baec tetecgia séc Yawe niñqelima lilingéma hamu. Baec séc ic embac hénia hénia imi eneñ guac wéségaiguc sicgéğemmu. ²⁸ Héñgaleñ ama yanda imi Yaweac buña. Yawe imi baera baera ic embac ionac héñgaleñ wañ énéçmianzac. ²⁹ Baec séc ic embac mériañginaguc ini negic séçgé énéçmiyu mepésimimu. Enjya kekeç uñaya meqeli amumacac séc qahac seitotoñiguc†† maqezac i acguc iwac wésiaiguc simiñ héimimac. ³⁰ Qelihéra moczoñ i welenqemimu. Imuhuc wamma hicñisai qelia hahaya ionac miñ kewuac hénia énézégic

* 22:12: Ic biria ionac zéma burumakao zézac. † 22:14: Kuha qahac wandaru séséc ac imuhuc zézac.

‡ 22:15: Kiwi tosaraiguc melemma 'kucna' ogic hezac. Kucna zéma kuana imi Hebiraiio aciguc séçgira éreréñ tanec wanzaoc; ytk 'kuc', ykt 'kua'. § 22:16: Hebiraiio ac momacgucac hénia éréhéçnec imuac niñac kiwi téréya tosaraiguc 'laion yañ ésécnec' ogic hezac. ** 22:17: Sic toroya toroyaiguc geriwa zeyec me

séwiya madaru sic zanğégina olommacac séc wañec. †† 22:29: Humucac déçiguc.

nimmu. ³¹ Hama iwac hénia solañja imi hicñisai kecma hahaya ionac énézéma inéj[‡] haka wañec imi suruc wañ énécmimu.

23

Kurumeñac rama galeñj téréya.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe imi nuac rama galeñja, ni imuac me imuac ménda hocmañ. ² Inéj ni qézézac téngiñj téngiñjiguc noporu hemañ. Wañu doku giñgiñja hétéja qahac imuaru nuagicma keñan³ac. ³ Nuac kekec uñana meqeli néna.

Inéj eñeya qac buñaya niñac wamma hénia solañjaiguc nuagicma keñan³ac. ⁴ Ni humucac baec wéñwéngia siñi déndéngiaiguc keñha wammañiguc, geñ mia niguc kecan³añ, imuac kileñj zérabérawac bac yandi yandi ménda wammañ. Guac tacga zéma qarucganéñ ni qindiñi néñan³añ.

⁵ Geñ mia nuac hazécnawac kicginaiguc neneac ³ae hainémma halécnéñ orucna naecma météré néna nuac sokocnéñ sécgéma mazac.

⁶ Nuac kekecnawac nalé séc, guac ewa hia zéma goi héihéiganéñ hélacnec méndac néñu, ni Yawe guac amaiguc hémbénañja kecanmañ.

24

Métére amuma ocmuñj téréyaiguc kerembiñj.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Baec zéma iwawai imuaru sécgéma hezac iwawai momac yanda zéma baec séc ic embac imi moc³oñj Yaweac buñja wan³zu. ² Yawenéñ baec qambañja imi konduñj qeriaiguc* haiyu nañu doku téfara qeriaiguc[†] miyacgéyu nañec.

³ Mérénéñ Yaweac baec boñjaiguc hia emmac? Mérénéñ iwac baec boñja téréya imuaru hia nammac? ⁴ Mérayaiguc késpedesira qahac zéma qeri solañjaiguc kecma haka sicsaocyawac eñeya kekec uñaya ménda oporu keñu zéselima ac ikoc ménda wañan³ac imuhucya. ⁵ Ic imuhucya imi Yaweac muru mériañ mema an³gégéñ titiac Anutu iwarunec késpedesic solañ mihicñimac. ⁶ Imuhucya imi hicñisai Yaweac hochoc wamma Yakoboac Anutu guac kic tanecgawac wañan³zu. (Ohec) ⁷ Sañgulañj séc orucgina meyacgic endacmac. Sañgulañj hehe selia ini moc³oñj imuhuc wandacgic, Miñ Kewu edamuyagucnéñ keremmac.

⁸ Mérénéñ ic kewu edamuyaguc? Kuc miñjina, wandac wandac miñjina, Yawe imi mia. Yaré miñjina Yawe imi mia.

⁹ Sañgulañj séc orucgina meyacgic endaru. Sañgulañj hehe selia ini moc³oñj imuhuc wandacgic, ic kewu edamuyagucnéñ keremmac.

¹⁰ Mérénéñ ic kewu asac mararañaguc? Kurumeñac téngiñj ic ionac Yawe iminéñ mia ic kewu edamuyaguc wan³ac. (Ohec)

25

Héñgaleñja wammima saiwa memimac niñac wamma zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe, nuac kekec uñananéñ kic hiwa eñu géñzua. ² Nuac Anutu, ni guac muru héima nan³zua. Imuac méra néna, gamuna mihicñiwi niñac. Nuac hazéc hécnanéñ nogicbu niñac. ³ Guac kichihi wañan³zu imi eneñ gamu qequeiguc ménda onopocgic emmu, néñ hénia qahac ikoc wañ énécmian³zu imi eneñ gamu qeque mihicñimu. ⁴ Yawe, guac hénaga nézéna hémba. Guac hénia imi nézéna ku némbésémañ. ⁵ Guac ac hélanéñ ni ku némma zéqindiñi néna. Gi imi nuac an³gégéñ titiac Anutu, imuac ni kaiwe herec guac ewa kewu wamma kec³zua.

⁶ Yawe, guac wésé niniñj zéma goi héihéiga hegéñecac hegén³zac imuac niñqeliwésémañ. ⁷ Yawe, komocnawac késpedesic zéma haka biria ménda niñqelina. Guac goi

‡‡ 22:31: Miñ Kewunéñ. * 24:2: Hebiraio aciguc; konduñj qahaiguc. † 24:2: Hebiraio aciguc; doku téfara qahaiguc.

héihéiiguc ni niŋqeli némma ewa hiagawac niŋac niŋnémbésémaŋ. ⁸ Yawe imi hiabia zéma solaŋa, imuac inéŋ eŋeya héna acnéŋ kápésic ic ku énécmianzac.

⁹ Inéŋ gum bénzénzén ic imi wagicma héna solaŋaiguc keŋanzac. Waŋu gum bénzénzén ic imi eŋeya héna kumianzac. ¹⁰ Sésépac ac zéma héiŋuc ac niŋtohoanzu ionac muru imi Yaweac héna imi moczoŋ goi héihéi zéma haka héla waŋanzac.

¹¹ Yawe, nuac kápésic imi kuneŋ yanda, guac qacga niŋac auna. ¹² Mérénéŋ Yawe bac yandi yandiiguc eeya héimianzac? Yawenéŋ ic imuhucyawac héna imuac me imuac aŋgé timacac hezac imuac kumimac. ¹³ Iwac kekec uŋayanéŋ luaeguc kecmac. Waŋu qelihéra ieneŋ baec mératéc memu.

¹⁴ Yaweac ala kekecnéŋ eeya héimianzu ionac muru he énécmimac. Inéŋ sisipac acya énézéyu nimmu. ¹⁵ Nuac kicnanéŋ susucnec Yaweac hiwa eŋanzac. Imuac niŋac, inéŋ uŋic igucnec nuac hénana hetecgé némmac. ¹⁶ Ni nenacnec niŋgumbi niŋguŋ wamma kecbá zérabéra mihicŋi néŋgic kecanzua. Liliŋgéma ewa hia niŋ némbésémaŋ. ¹⁷ Nuac ewa qerinaiguc niŋyéwéc sasala henénzac. Yéwécna igucnec metecgé néŋna. ¹⁸ Nuac yéwécna zéma zérabéra imi hémma nuac kápésicna moczoŋ auna qahac waŋu.

¹⁹ Nuac hazéchécna inicna, zaŋgégina imi sasala, waŋu nuac mézé titi kuneŋ yanda waŋanzu. ²⁰ Nuac kekec uŋana héŋgaleŋ wamma aŋgéŋna tiwésémaŋ. Ni néŋgacma guac muru hazua. Méra néna gamu qeqe mihicŋi némbu niŋac. ²¹ Ni ewa qerina moczoŋnec niŋtoho waŋgéŋanzua. Imuac gi hakaga solaŋa zéma dindiŋanéŋ ni osonénna.

²² Anutu, Israel zérabéra hénia hénia imuacnec boŋhérégina meénécmina.

26

Zésolaŋi mimac niŋ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Ni hakana solaŋanec waŋanzua. Waŋu keŋqe haqe qahac Yaweac héima kecanzua. Imuac Yawe néŋgési wambésémaŋ. ² Yawe ni néŋsosolima batucgé némma nuac ewa qerina zéma nuac ewa siŋna mesolaŋi néŋna. ³ Guac goi héihéiganéŋ nuac wésénaiguc hezac ni guac haka héla imuac méndacma keŋha wammaŋ. ⁴ Ic gorosoŋa iniguc ménda tacyac waŋanzua. Waŋu ic diwi qiwiliŋa iniguc momacnec keŋha ménda wammaŋ. ⁵ Ni kaiŋiliweŋ ic ionac azoazoro imuac mézétiti wamma ic biria iniguc momacnec tacyac ménda wammaŋ.

⁶ Yawe ni kápésicna qahac, imuac mérana zuacma[☆] guac zaki téréyaiguc kereŋ haré wammaŋ. ⁷ Ewa hia ac zéhicŋima guac haka welic welicgia imi zéau énécmimaŋ. ⁸ Yawe ni guac tacyacwac ama zéma ocmuŋ téréya guac edamugaguc imuac qerinanéŋ wammianzua. ⁹ Nuac kekec uŋana imi kápésic ic iniguc, waŋu nuac kekecna imi sac naec ic iniguc momacnec ménda metocgéna. ¹⁰ Ionac méraginaiguc imi iwawai zéragucnéŋ heyu méra héiginaiguc imi ikociguc boŋhéré wawaŋawac iwawainéŋ sécgéma hezac. ¹¹ Néŋ nenaoc solaŋanec hakana wamma kecmáŋ imuac ni boŋ héréna menémma ewa hia niŋnéna.

¹² Ni hénana baec kondonaiguc tima nanzua.* Hénaoriŋ ionac sugcinaiguc Yawe zéhiaru mimáŋ.

27

Ewa déŋ wamma Anutu mepésimiyec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe imi nuac asac mararaŋ, nuac aŋgéŋ titi miŋina, ni mérac zénéŋ hirihiri wammaŋ? Yawe imi kuhanéŋ kekecnawac saiwa waŋnéŋanzac, ni mérac mia bac yandi yandi wammaŋ? ² Biria meme ic, hazéc waŋ némma, héŋacna meanzu, ieneŋ nuac séwi busuna newiŋ zé hagic, hama tisuqisura wamma maunudarec. ³ Téŋgiŋ ic tuŋagucnéŋ yaré waŋ némbiŋ zé areŋgéma lelecgémuiguc kileŋ nuac qerinanéŋ bac yandi yandi ménda wammac. Yaré hicŋi némmaciguc kileŋ niŋkinzéŋgéma kecmáŋ.

☆ 26:6: Mat 27:24, Hén 21:6 * 26:12: Baec luaeyaguc.

⁴ Ni Anutunéj yomuhuc waŋ némmac niŋac qesimiyi imuac wamma kecmaŋ. Inéj niŋu sécgéyu ni ménda humumanec Yaweac ocmuŋ téréyaiguc emma kecma Yaweac hénia hénsorocya imuac kic hihi wamma ocmuŋ téréyaiguc qerinanéj iwac wamma kecmaŋ.

⁵ Yawenéj zérabéra naléiguc eŋeya haliiguc ni sasaŋgianec néŋgalej wannémma hali imuac saŋgi saŋgiiguc ni musaŋgé némmac. Waŋu kecma zamanziŋ yanda qahaiguc ou meyac néŋu nammaŋ. ⁶ Inéj deguc nuac orucna meyac néŋu* ni hazéchécna lelecgé nénzu imi moczoŋ onogicma ou emmaŋ. Waŋu ni hali téréya imuaru ewa hiawac hériaŋ wamma hofac omima legic héima Yawe mepésimaŋ.

⁷ Yawe, ni ac ewanaguc qacba niŋnémma ewa biric waŋ némma acna melej némbésémaŋ. ⁸ Ini nuac kic tanecnawac wamma kic hihi wammu zénec imuac mia ni guac kic tanecgawac wamma kic hihi wanŋua. ⁹ Guac kic tanecga imi ménda musaŋgé nénna. Guac welej qeŋe icga qeri biric nimma ménda nesinéna. Gi imi méra néŋannecac néŋanzaŋ. Nuac aŋgéj titina Anutu ni ménda wainémma kembésémaŋ. ¹⁰ Nuac neŋgoc maŋgocnéj wai némbaocnec, Yawenéj kilej aŋgéjna timac.

¹¹ Yawe, guac hénaga ku némma hazéchécna kicgalej wannénzu imi inicma hénia kondonaiguc hezac imuaru ni nuagicma kembésémaŋ. ¹² Héipuc ic ikora zéma ac biria loŋanzaŋ imi eneŋ yacma nuwiŋ zé wanŋu, imuac nuac kekec uŋana imi hazéchécna ionac méraginaiguc ménda opocna. ¹³ Ni Yaweac haihaka hiabiawac hémmaŋ zéma ninzénégéyiac deguc ic kekecginaguc ionac baeciguc kecŋua.

¹⁴ Gi imi Yaweac ewa kewu wambésémaŋ. Kucgaguc wamma zénéj hirihiri qahac Yaweac ewa kewu wambésémaŋ.

28

Méra mimiawac zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe ni guac qacma guruzua. Nuac zamanziŋ gi gezacga ménda hézicgéna. Acga qaiyu kecbésémaŋiguc ni imi kic suaŋiguc higacbi niŋac. ² Ni guac ocmuŋ téréyawac qeria météré qeŋeya imuac melemma mérana meemma zéwelecma guruwa nuac zésiacna niŋnéna.

³ Ic biria zéma haka biria waŋanzaŋ iniguc ni momacnec ménda hérénémma gilina. Ieneŋ imi ama momachéra luae ac énézémaguc ewa qeriginaiguc imi niniŋ biria doŋégic heanzaŋ. ⁴ Ionac haka silic séc wawaŋ meme biriawac séc tasia melej énécmína. Méraginanéj waŋgic séc tasia memuac hezac séc melej énécmiwésémaŋ. ⁵ Ieneŋ imi ai Yawenéj meyec imi zéma mérianéj meyec imuac niŋgic ménda eŋanzaŋ, imuac niŋac Yawenéj mebiri énécmima muŋguc ménda meyacgé énécmimac.

⁶ Zéwelecna niŋnéanzaŋ imuac niŋac Yawe imi mepésimimaŋ. ⁷ Yawe imi nuac kuc zéma nuac saiwa, ewa qerinanéj iwac niŋkinzénj wamba méra nénzaŋ. Imuac ewa qerinanéj ségiségi kuneŋ yanda nimma legicnanéj i mepésimizua.

⁸ Yawe imi halécnéj météré énécmimia ionac kucgina zéma aŋgéj titiac neuŋ kiropo wanŋac. ⁹ O, ic embachécga aŋgéjgina tiénécmína, guac mératéc buŋaga mozoc ac waŋ énécmína. Geŋ rama galeŋ waŋ énécmima hémbénaŋa énépésima kecbésémaŋ.

29

Yaweac kuc yanda.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Kucginaguc ini qac buŋa zéma kuc buŋa imi Yaweac melej migic iwac buŋa waŋu. ² Edamu asaha qac buŋayawac séha mihicŋi mima séwi usu téréya héima Yawe mepési migic.

³ Yaweac ewa hétéj imi doku qahaiguc hicŋjima hezac. Anutu edamuyaguc inéj parandaŋ mihicŋianzaŋ imuac Yawe imi doku yanda qahaiguc keczaŋ. ⁴ Yaweac ewa hétéj imi kuhaguc. Yaweac ewa hétéj imi kuc eeyaguc. ⁵ Yaweac ewa hétéj iminéj

* 27:6: Edamuna mihicŋi néŋu.

yéménzéc ic kuanzac. Yawenénj Lebanon yéménzéc ic kuyu maanzac. ⁶ Inénj wañu Lebanon* imi hasénj burumakao merawa tanec técgéyu Sirion† imi burumakao sac qelia tanec técgézac.

⁷ Yaweac ewa hétéjnénj wañu geric bélaña téma maanzac. ⁸ Yaweac ewa héténj iminénj wañu baec kisanénj hirianzac. Inénj wañu Kadesi baec kérékériasianénj hirizac. ⁹ Yaweac ewa hétéjnénj wañu dia yañnéj aurima azi kiyu merac alia mezac. Wañu ic zuñj imi hetecgéyu katanec wañanzac. Imuac ocmuñ téréyaiguc haka imi moczoñnéj edamuyaguc! zémizu.

¹⁰ Yawenénj doku qaon luyu imuaru tatacya késa tarec. Wañu Yawenénj tetecgia qahac ic kewu wamma kecmac. ¹¹ Yawenénj ic embachéra kuha qeénécmianzac. Yawenénj ic embachéra luaeac mériaña énécmianzac.

30

*Hafi humuc igucnec yacma
ewa hia ac zéyec.*

¹ (Dawidiac legic, ocmuñ téréya qelia Anutuac buña qemima legic yomi héiyec.) Yawe geñ mia meyac néna hazéhcna ienerj nuac niñ ségiségi wammuc séc qahac wañec. Imuac gi meyacgénzua. ² Yawe Anutu ni guac qachéhéliwa mehiaru nénnec. ³ Yawe geñ mia kekec uñana késa héréma humuc igucnec meqeli néna ni kicsuañiguc ménda hiñgari.

⁴ Miñ Kewuac météré énécmimia imi Yawe mepésimigic. Qara téréyawac ewa hia ac zému. ⁵ Qeri biria imi nalé hotoñjadac heheya, néj ewa hiyawac buña imi kekecnawac séc henémmac. Siñiyaiguc zésiactnéj hama hemac, néj ama gianjiyu ségiséginénj hama hemac.

⁶ Méñac méñ ménda osiañi nalé imuaru ni hémbénaña qekerj qeha ménda wammañ zéyi. ⁷ Yawenénj ewa hiawac nuac baec boña meyacgéyu seligima nañec, néj kic tanera musañgéyu ni niñyéwériyi.

⁸ Yawe ni guac qacma zéwelecma yomuhuc zéyi; ⁹ kic suañiguc hiñgacmañiguc sacnanénj némaciguc nañgé némmac. Dimuhuciguc seitotoñ wawañanénj gi mepésigemma guac ac héla imi zéau énécmimac. ¹⁰ Yawe acna niñnémma ewa hia niñnémbésémañ. Yawe nuac héipuc icna wañ némbésémañ imuhuc ézéyi.

¹¹ Geñ mia nuac soñgoñac zésiactna melerña legic hirihiri wañu soñgoñac séwi usu hetecgéma ségiségiac rikuña menéñanzañ. ¹² Imi mia acna ménda qaiyu nuac kekec uñananénj gi mepési gémmañ niñac imuhuc wañ néñanzañ. Yawe nuac Anutu ni nalé tetecgia qahac ewa hia ac zégémmañ.

31

Zérabéra naléiguc zéwelec wammiyec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe ni néñgacma guac muru hazua. Guac hiaganénj ni metecgé néna gamuna méndagucnec nimmañ. ² Nuac gezac qema kéréatcnec népésina. Nuac wamma hoc bañec kuhaguc zéma demij seli añgénj tinénéña wambésémañ.

³ Gi imi nuac zamanziñj zéma demij seli baec boñaiguc tatara, guac qacga niñac ni nuagicma kemma héna qindiñi néna. ⁴ Népésiwiñj zé sasañgiaiguc uñic haigic hezac imuacnec héré némbésémañ. Gi imi nuac hoc bañec. ⁵ Ni nuac qeri uñana guac méragaiñic haizua. Haka hélawac Anutu gi boñ héréna menec.

⁶ Ni imi iwawai eñomia ikora mepésianzu imi onac mézéna tianzac. Ni Yaweac muru héima nañanzua. ^{7(7a)} Geñ nuac yéwécna héntegicma kekec uñana zérabéraiguc keczac imi nimmizañ. Imuac guac goi héihéigawac qeriaiguc ewa hia nimma ségiségi wammañ.

* 29:6: Lebanon imi Galilaia doku téfaraiguc hénni baec wañgoña Not iguc nanzac. † 29:6: Herimon baec boñawac qara méñ, Lebanon baec boñaiguc hénni kaiwe éré éréyaiguc nanzac.

⁸ Imuhuc wamma hazéhcna ionac méraiguc ménda wainemma nuac hénana baec kawé qeqeya yandaiguc nopoczaj. ^(7b) Imuac nijac ni guac goi héihéiguc ewa hia nimma ségiségi wajanzua.

⁹ Yawe nuac zérabéra nijac wamma ewa hia nijnémbésémanj. Ni imi nij yéwécna nijac kicna zéma kekec ujana zéma séwinanéj méiméiya wanzac. ¹⁰ Kekecna imi ewa biriciguc sohoanzac. Yawuina imi zésilacguc hama kenzac. Képésicna nijac nimbiriwa séwinawac kuha imi mayu, sicna imi lokolima kenzac.

¹¹ Hazéhcna ienej zédesi wajnéjanzu, waju ama momachécna imi enej acguc ogicma imuhuc wajnéjanzu. Alahécna enej néjqacgéma kejanzu. Waju ic tosara imi hénaguc mihicni némma néngacanzu. ¹² Ni imi humuc ic ésécnec eluj unudaczac. Waju ni kewuc nomuj tétéya ésécnec, ewa qerigananéj ménda nijnénzju. ¹³ Ic tunagucnéj zébiri néngic nijanzua. Ienej lelcgé némma tericgé nénzju. Ienej hazéc waj némma zéeminiw wamma kekec ujana nuagicbij zé nijarengézu.

¹⁴ Néj ni imi Yawe guac muru héima namma gi imi nuac Anutu zéanzua. ¹⁵ Naléna imi méragaguc hezac. Hazéhcna zéma nunesi wajanzu ionac méragina igucnec kératacnec népésina. ¹⁶ Guac kic tanecga asahagucnéj welenj qeqe icga ni némma guac goi héihéiganéj angéna tina.

¹⁷ Yawe, ni guruzua, gamuiguc ménda nopocma, ic biria ionac gamu qeqe mihicni énécmima kic suajiguc onopocna acgina qaimac. ¹⁸ Séwi enej ac zéma ac zéragucnéj ic solaja unuanzu ionac kua taségina ikora imi hézicgéna acgina qaimac.

¹⁹ Guac bac yandi yandi wamma kecanzu ionac nijac sese qauqau haina emma hezac imi yei kunej yanda wanzac. Ewa hiawac buja imi guac néngacma haanzu ionac nij wamma sasala haina hezac. ²⁰ Gej ic imuhucya guac sanji sanjiiguc musangé énécmima, ic onac manam batucac ai arengégic hezac imuacnec metecgé énécmima, guac haliiguc musangé énécmima, ic biria ionac zéhésiginawac qizizijgéma kecju.

²¹ Yawe zéhiaru mimia waju. Inéj ama areja demij seliaguc imuhucgej goi héihéiya welic welicgia nézéyu héni. ²² Ni aurima guac wéségaiguc elicgé nénéja wanzua zéyi, néj guac qachéhéliwa nuac zéwelecna selia imuac hétéja nijnec.

²³ Ic embac météré énécmimia ini moczoj Yawe sija nijmigi. Yawenéj ic hakagina héla imi inicgalej waj énécmima, séwi enej ic imi bakia yéwéria melej énécmimac. ²⁴ Yaweac mambéc kekec ini zénéj hirihiri qahac seligima nammu.

32

Képésic waiwaiac ségiségi.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Héna ac logiyu aumima képésicya hoturu mimia waju ségiségiyaguc wammac. ² Qeri unajiguc ikoc ménda heyu Yawenéj képésiraguc ménda zémiyu imi ségiségiyaguc wammac.

³ Ni képésicna ménda lomma zeauyi nalé imuaru kaiwe herec héisilac wamba sicnanéj lokoliyec. ⁴ Hénia imi yomuhuc; Guac méraganéj siji kaiwe helanzi néju kaiwe geriwanéj zeriru iwawai moczoj zicgéanzac ésécnec nuac sépécna imi zicgédarec. (Ohec)

⁵ Waju ni képésicna Yaweac muru zéaumanj zéma nuac képésicna zéma hakana biria ménda musangéma auwa gej imi képésicnaguc zénénéja imuacnec metecgé nénec. (Ohec)

⁶ Imuac nijac, Anutu eeya héimima kecanzu imi wai énécmima, gi mihicni géngéja wammac nalé imuaru gi zéwelec wajgémmu. Imuhuc wajngic doku qaoj érémac imi ionac hia ménda emma énépésimac. ⁷ Gi imi nuac sanji sangina, zérabéraiguc ni néngalej waj némma, angéj titiac hérianj legicnéj ni lelcgé néjanzaj. (Ohec)

⁸ Ni imi gi imuhucgej me imuhucgej kemmanj zé nijna héna imi gézéwa hém-bésémanj. Waju géjssosolima zéqindirij gémmaj. ⁹ Ini imi becosic kunej me komora niniŋgina qahac imuhucya ésécnec ménda wammu. Ienej imi kuaginaiguc pinzuj zéma déméŋginaiguc hésanéj koro qaté ménda énécmigic imi hosucginaiguc ménda haanzu.

¹⁰ Ic biria ionac imi ewa biric sasala hicji énécmimac, néj Yawe niñkinzén wammianzu ionac imi goi héihéiya lelecgé énécmimac. ¹¹ Ic solaja ini Yaweac ségiségi wamma zézé ségiségi wammu. Ewa qeri dindiñanec kecanzu ini moczoñ ségiségi wamma hériañ haimu.

33

Anutu imi hiabia.

¹ Ic solaja ini Yaweac niñac zézé ségiségi wammu. Mepé qepésiac legic imi ic solaja ionac buña sécyá. ² Gita zéma kulele hésia sasalanén Yawe ewa hia wammima mepési mimu. ³ Legic qelianén héimima ségiségiac ewa hétérnén hiabianec mezericma héimimu.

⁴ Yaweac ackuazéc imi solarj dindiña, wañu iwac haka silic imi moczoñ hélacnec. ⁵ Inén haka solaja zéma haka dindiñawac siña niñanzac. Imuac baec séc Yaweac goi héihéianén sécgéma hezac.

⁶ Yaweac ackuazécnén kurumeña kurumeña mihicñiyec. Iwawai sécgéma hezac imi moczoñ kuaya wéséséyanén mihicñidarec. ⁷ Inén kondurj doku qauqau haiyu enj doku hingac hingara imi hofi yandaiguc haiyu heanzac. ⁸ Baec séc ic embac Yaweac bac yandi yandi wañgic. Baera baera miñina ini eeya héi mimu. ⁹ Imi mia hénia yomuhuc niñac; Iwawai imi moczoñ inén zéyu hicñidarec. Wañu inén zéseliyu seligima nandarec.

¹⁰ Yawenén baera baera ionac niniñ areñgia imi nélicgéyu nenesic wandaczac. Wañu hicñisai hénia hénia ionac niniñ hingac hingara imi melenj enjomia wandaczac. ¹¹ Yawenén niniña niñareñgéyu hehe seli nañselianzac. Iwac niniña hingac hingaranén hicñisaiya hicñisaiya emma hema kecmac. ¹² Yaweac neñañ Anutu zémima añgén tigic Anutuac ic embac buña zéénécmiyu keczu imi enen ségiségi ginaguc. ¹³ Yawenén kurumenjiguc ninicosolima baec ic moczoñ ninicanzac. ¹⁴ Tacyac wañanzac ama duña imuacnec mia baec séc tacyachéra imi moczoñ kiwa hiyu mayu ninicanzac. ¹⁵ Inén mia ic séc ionac ewa qerigina héniagina meyacgéma wawañ memegina héñsosolianzac.

¹⁶ Ic kewu méñac añgén timimia imi téñgin ichéra sasala ionac muru ménda hezac. Ic kawali méñac añgén timimia imi acguc enjeya kuha kunenj yanda imuaru ménda hezac. ¹⁷ Kekecnina imi becosic me kuc yandanén ménda añgén tiwiñac séc. ¹⁸ Ninzu, Yawe imi eeya héimima goi héihéiyawac kic hihi wañanzu imi onac inicgaleñ wañ énécmianzac. ¹⁹ Imuhuc wamma ionac kekec uña imi humuc igucnec metecgé énécmima béti naléiguc méra énécmiyu kekecginaguc kecanzu.

²⁰ Kekec uñaninanén Yaweac kic hihi wañanzñ. Inén mia neñañ héipuc ic zéma saiwantina wanzac. ²¹ Ewa qerininanén iwac ségiségi wamma iwac qac téréyawac héima nañanzñ imuac mia imuhuc wañ nénécmianzac. ²² Yawe, guac mambéc wañanzñ nalé sura imuac séc guac goi héihéiga qacninaiguc hemac.

34

Réwéri metecgémiyu Anutu mepésimiyec.

¹ (Dawidinén ic kewu Awimelekac wésiaiguc ic moroha tanec haka wañu nesimigic mayec nalé imuaru legic yomi oyec.) Ni Yawe nalé séc mepési mimañ. Mepé qepésiya imi nuac kuaiguc susucnec hemac. ² Nuac kekec uñaninanén Yaweac niñac zézé ségiségi ac wammañ. Maqeqeya ienenj nimma ségiségi wammu. ³ Niguc momacnec Yawe imi kunenj yanda kunenj zéni. Neñawu iwac qac buñaya meyacmini.

⁴ Ni Yawe zéwelecmiwa niñnémma zénén hirihirina hénia hénia igucnec metecgé néñec. ⁵ Ienenj iwac niñkumuma kecma asac mararañ séwi usu ésécnec héiénécmimia wañec. Ionac kic tanecgina imi hémbénaña gamuyaguc ménda wammac. ⁶ Kekec uña maqeqeya imuhucyanén qac héhéli miyu Yawenén nimmima zérabéra hénia hénia imuacnec añgéña tiyec.

⁷ Yaweac kua meme uñanéñ Miñ Kewuac eeya héimianzu imi onac lelecgé énécmima tacyac wamma añgénéñ tiénécmianzac. ⁸ Ini imi Yawe imi hiabia wanzac imi batucgéma siña niñgic. Néñgacma iwac muru kemma kecanzu imi eneñ zézé ségiségi ginaguc.

⁹ Météré énécmimia ini Yawe eeya héimigic. Ninzu! I eeya héimianzu imi eneñ sécgé énécmiyu iwawai méñac méñ niñac ménda wammu. ¹⁰ Laion sac qelinéñ yaka niñ humuwacnec, néñ Yaweac wamma kecanzu imi eneñ buña hiabia hénia hénia he énécmiyu ménda hocmu.

¹¹ Nambérac ini hama gezac qema nimmu. Yawe eeya dimuhuc héimimu imuac hénia ku énécmimanñ. ¹² Mérénéñ kekecac niñ kumuma yawuñ sasala kecma mérianñ mihicñimanñ zé wanzac? ¹³ Gi imi guac ezelañgawac neuñ héiamuma kua tasiánéñ ac biria ménda zéna. ¹⁴ Haka biria gilina keñu, haka hiawac wamma mema, luaeac wamma nesimiwésémañ.

¹⁵ Yaweac kiwanéñ ic solañawac hiyu keñanzac. Wañu ic imuhucya ionac qac héhéliginawac gezac qeanzac. ¹⁶ Yaweac kic tanera imi kaiñiliweñ wañanzu imi onac musuqege wañ énécmima ionac eluñ unudacmac niñac baeciguc metecgé énécmimanñ zé niñanzac. ¹⁷ Qac héhélima zéwelecmianzu imi onac niñénécmima zérabéra hénia hénia igucnec metecgé énécmianzac. ¹⁸ Yawe imi ewa biri wañkeczu ionac hosucgé énécmima ewa qerigina meleñ énécmianzac. Wañu ewa qerigina qéséñu howuc howuc[☆] wanzac imi añgégina tiénécmianzac.

¹⁹ Ic solañanéñ zérabéra sasala mihicñimacac hezac, néñ Yawenéñ zérabéra séc metecgé mianzac. ²⁰ Sicya imi moczoñ galeñgéyu méñ ménda zéñgémac.

²¹ Birianéñ ic biria qeyu humumac. Wañu ic solañawac mézétiti wammianzu imi késpedes ginaguc zéénécmimac. ²² Yawenéñ welen qeqhéra ionac kekec uña imi moczoñ boñhéregina meénécmimac. Néñgacma iwac muru keñanzu imi onac imi késpedes ginaguc ménda zéénécmimac.

35

Angéña timac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic.) Yawe, niguc tohalic wanzu iniguc tohalic wamma, niguc euqege wanzu iniguc euqege wambésémañ. ² Saiwa yanda zéma asamañ késama yacma méra némbésémañ. ³ Luac héréma nesinénzu imi onac hénagina hézicgéna. Nuac kekec uñanawac zéma Neñ guac añgénéñ titi miñina. zénénna.

⁴ Nuac kekec uñanawac hochoc ai mezu imi onac gamu qeqe mihicñi énécmima. Mebiri némbiñ zé wanzu imi nesi énécmima andé andé kemma gamunéñ unu humudacmac. ⁵ Kua meme uñahécga énézéna ieneñ luhucnéñ goc mihilañgéyu keñanzac ésécnec mihilañgé énécmiyu kendacmu. ⁶ Hénaginaiguc siñi zéma susurac mihicñi énécmima kua meme uñaga ézéna nesi énécmimac. ⁷ Ieneñ héniana qahaciguc ni népésiwiñ zé baec séséñiguc ufic musañgé haima héniana qahaciguc kekec uñana mebiri némbiñ zé baec séséñ éséma lekiñ himicanzu. ⁸ Zéna élanzañnec humucnéñ hicñi énécmimac. Ufic musañgégic hezac imuaru eñaoc eñgic énépésiyu humucac buña hiñgacdacmu.

⁹ Nuac kekec uñananéñ Yaweac ségiségi wammac. Iwac añgénéñ titi niñac zézé ségiségi wammac. ¹⁰ Nuac sicna moczoñ yomuhuc zému; Mérénéñ Yaweac séc wammac? Inéñ maqeqeya imi kucginaguc helanzi énécmianzu ionac méragina igucnec metecgé énécmianzac. Wañu maqeqeya imi iwawaigina onagicanzu ionac murunec metecgé énécmianzac.

¹¹ Héipuc ic ikoranéñ yacma haka ni ménda nininñawac qesinénzu. ¹² Hakana hiawac haka birianéñ meleñ néñgic, kekec uñananéñ niñgumbi niñguñ kecza. ¹³ Ni imi ieneñ hafi iniyu hegic ewa biricac séwi usu héima nene ziki kecma kekec uñana helanzi amuyi, néñ zéwelecnanéñ eñ liliñgéma hayu tétécgézu. ¹⁴ Nuac alana zénimma dac muna wañ énécmianzua ésécnec wañ énécmiyi. Wañu neñgocnawac siari ésécnec ionac wamma sicgéma siari.

[☆] 34:18: Yer 23:29

¹⁵ Wañu ni zérabéra mihicñima kecba ieneñ ségiségi wamma aʒorogic. Wañu kaiʒiliweñ ic ni ménda nimmianʒu imi eneñ sasañgiaiguc tocgéma susucnec nunesi néñanʒu. ¹⁶ Wañu ieneñ ségiségi ariaciguc aʒoroma zéʒbiri qéʒbiri wañanʒu ésécnec nuac niñac zécgina kiʒéñgéanʒu. ¹⁷ Miñ kewu, nalé dahecac séc eñ inicma kecbésémañ? Nuac kekec uñana imi kisikiyoñ ic ionac murunec metecgéna. Momacguc sac henénéña imi laion imuhucya ionac murunec metecgé némbésémañ. ¹⁸ Ni henaoriñ sugginaiguc mepésigémma, ic embac tuña tuña sugginaiguc gi mepésigémmañ.

¹⁹ Ménda wai énécmína, nuac haʒéchécna ieneñ sicsaoc nuac niñac ségiségi wambu niñac. Haʒéc wañnéñanʒu ieneñ héniana qahaciguc kic hoc menémma zéʒbiri némbu niñac. ²⁰ Ieneñ imi luaeac ac ménda zéma baeciguc bénzéñ kecanʒu imi onac ac ikocnéñ yéwéri mihicñi énécmianʒu. ²¹ Wañu ieneñ kuagina kuney yanda añgéma nuac zédesima ahaec, ahaec, kicnéñ héipuc wamma héndacʒiñ. zézu.

²² Yawe, geñ mia haka imi héndacʒañ imuac acga qaiyunc ménda kecbésémañ. Wañu lakec ménda kecbésémañ. ²³ Nuac Anutu, Miñ Kewuna gau igucnec hetecgéma yacma nuac acna zégési wambésémañ. ²⁴ Yawe, nuac Anutu, guac haka solañiaiguc zégési néñna. Ieneñ nuac niñac ségiségi ménda wammu. ²⁵ Ménda wai énécmína, ewa qeriginanéñ ahaec ewa siñnina* séc hicñizac, ic imi qécgé miziñ. zéwu niñac.

²⁶ Zéna yéwécna niñac ségiségi wañanʒu ieneñ gamu qeqe mihicñima gamu mamasuñ kuney yanda nimmu. Wañu nuac muru séwi eñeñ wañanʒu imi onac gamunéñ qacginaiguc endacmac.

²⁷ Nuac solañ dindijanawac niñgic sécgéanʒac ionac imi zéna ségiségi wamma qacma ewa hia nimmu. Welenqeqe icya luaeiguc keru ségiségi wañanʒac Yawe imi kuney yanda! zéma nalé séc ézému. ²⁸ Ni ezelañnanéñ kaiwe herec guac haka solañja zénimma kaiwe herec gi mepési gémmañ.

36

Baec ic ionac biriagina zéma Anutuac hiaya.

¹ (Legic galeñawac; Yaweac welenqeqe ic Dawidiac legic zéra.) Ic biria ionac héniaquina biriawac niñtegic qinʒtegic ac méñ ewa qerinaiguc yomuhuc hicñizac; Iwac kiwaiguc Anutuac bac yandi yandi méñ ménda hezac. ² Inéñ séwi eñeñ wamma eñeya képésicyawac zéma méñnéñ méñ mewininimac me mézia timacac séc qahac zéanʒac imuac mia. ³ Kuayawac ac imi képésicyaguc zéma ikocyaguc. Inéñ niñtegic qinʒtegicya zéma haka hia imi waiyu tecgéyec. ⁴ Inéñ hehe tataciguc hema biria niñareñgéma eñeya hena biriaguc opocamuma haka biriawac mézétiti qahac kecanʒac.

⁵ Yawe, goi héihéiga kurumeñiguc sécgéma heyu, guac haka héla iminéñ ou hosusu iguc sécgéma hezac. ⁶ Solañja imi Anutuac baec boña ésécnec. Guac zégésigésinéñ konduñ ésécnec. Yawe geñ imi ic embac zéma yañ momacnec ninicgaleñ wañ nénécmianʒañ.✠

⁷ Anutu guac goi héihéiganéñ yei eeyaguc yanda wanʒac. Baec ic mocʒoñ guac qeñgañga amiayaiguc néñgacma sañgianʒu. ⁸ Ieneñ imi guac amaiguc iwawai kindindiña hezac imi nezéléléñ wamma, ségiségiac doku téfara igucnec gumu énécmína neanʒu. ⁹ Kekec dokuac kiwanéñ guac muru hezac. Guac asac mararañiguc asaha hémbiñ.

¹⁰ Gi niñgéñanʒu ionac muru goi héihéi susucnec wañ énécmína ewa solañ kecanʒu ionac guac solañja imuhucyanec mihicñi énécmína. ¹¹ Séwi eñeñ ic ionac hena tawéginanéñ nesinémbac niñac. Galeñgé néñna ic biriawac méraginanéñ nesinémbac niñac.

¹² Kaiʒiliweñ wañanʒu imi eneñ imuaru maunuyec. Ieneñ mama hema muñguc yacmuac séc qahac wammac.

* 35:25: Hebiraio aciguc; kekec uñanina. ✠ 36:6: Yon 4:11

37

Miñ Kewuac muru kemma sanjimu.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Haka biria wañanžu ionac niñac qeri geric hélandañec ménda wamma késpedesic wañanžu imi onac nimbupuc ménda wambésémañ. ² Ieneñ imi qézézac ésécñec focdac qeriru qasima mamu. Wañu zuazua ésécñec méima humumu.

³ Yaweac muru héima namma haka hiabia wambésémañ. Baeciguc kecma iwac haka héla imi nene ésécñec nema kecbésémañ. ⁴ Yaweac ségiségi wamma kecbésémañ. Inéñ guac ewa singawac héla mihicñigémmac.

⁵ Guac kekecgawa hénaya imi Yaweac muru haimina. Iwac muru héima nanna, inéñ wamma medacmac. ⁶ Inéñ wañgéñu, guac solaña imi asac mararañ ésécñec, guac hakaga solaña imi meleñu kaiwe wenzorñiguc kaiwe asaha ésécñec wammac.

⁷ Yaweac wéséyaiguc bénzénñec mambéc kecbésémañ. Ic birianéñ héna qéréñgé mimia wañu ai areñ biria meseliyu kindindiña yaru hémma qeri biric hélandañec ménda wambésémañ. ⁸ Qeri geric waima qeri biric gilina keñu. Zénasiñ menasiñ ménda wanna. Haka imuhucya imi haka biria mihicñimac. ⁹ Haka biria wañanžu imi eneñ qericénécmiyu qahac wandacmu, néñ Yaweac mambéc kecanžu imi eneñ baec késamu.

¹⁰ Ic biria imi hotoñadac kecma tecgéma qahac wandacñic imuaru hocma hocbipi-wésémañ. ¹¹ Wañu gum bénzénzénñic ic imi baec késamu. Wañu ewa momac hakanéñ sécgé énécmiyu ségiségi wamma kecmu.

¹² Ic birianéñ ic hiabia qemañ zé niñareñ wamma kic hiyu iwac muru keñu zéra kiñéñgéanžac. ¹³ Miñ Kewunéñ ic imuhucyawac naléya hosucgéyu héñteñicžac imuac niñac zédesi wammianžac. ¹⁴ Ic birianéñ maqeqeya zéma iwawai niñac hocanžu imi eneñ maunumac niñac zéma ic dindiñanec keñha wañanžu imi unuhumumañ zé souya héréma tewiya awianžac. ¹⁵ Néñ sou iminéñ eñeya wéiwécya nézénñégmac. Wañu tewi imi zénñégdaccmac. ¹⁶⁻¹⁷ Ic biriawac méria imi zénñégmac, néñ ic hiabia imi Yawenéñ kesa seligimimac.

Imuac niñac ic solañawac iwawai komodianéñ ic biria sasala ionac iwawai kunerñ yanda imi ogicanžac.

¹⁸ Yawenéñ ic késpedesicya qahac iwac kekec naléya imi moczorñ nindaru hezac. Iwac mératéc ai buña imi heheseli hema emma kecmac. ¹⁹ Ic imuhucya ieneñ imi zérabéra naléiguc gamugina ménda mihicñima béti naléiguc acguc iwawai sécgé énécmiyu kecmu.

²⁰ Ic biria imi birimac. Yaweac hañéchéra imi rama merawawac haléc ésécñec zepépélima hofac qema aucgéma qahac wammac.

²¹ Ic biria imi iwawai mema tasia ménda meleñanžu, néñ ic solaña imi ewa hiawac eñ énécmianžac. ²² Miñ Kewuac mériañginaguc imi eneñ baec késamu. Ic saecginaguc imi qeric énécmigic qahac wammu.

²³ Yawenéñ ic onac tikerñ tihagina meseligima kekecac héna imuac ségiségi wañanžac. ²⁴ Ic imuhucya imi Yawenéñ késaseligianžac imuac niñac qonžontorñ gémaciguc moczorñec ménda tendiñédaccmac.

²⁵ Ni komocna igucñec éréma deguc yandanaiguc, ic solaña andé qema waimimia méñ ménda héñjac héñzua. Wañu hémba iwac qelihéra méñnéñ méñ yaka niñ ménda zéwelec wañec. ²⁶ Ic imuhucya imi kaiwe herec ewa hiawac eñ énécmima haiyu keñ haiyu ha wañanžac. Imuac qelihéra eneñ mériañ mihicñi énécmiyu kecanžu.

²⁷ Haka biria waima haka hiawac wammu. Imuhuc wamma nalé tetecgia qahac kecmu. ²⁸ Yawenéñ haka solañawac siña nimma météré ic imuhuc wañanžu imi ménda wai énécmimac. Ic imuhucya imi nalé tetecgia qahac inicgaleñ wañ énécmimac, néñ kaižiliweñ ic ionac qelihéra imi qeric énécmigic qahac wandacmu. ²⁹ Ic solaña imi baec késama imuaru hémbénaña kecmu.

³⁰ Ic solañawac kua imi ac niñteñic qinñteñicaguc zéhicñima, ezelañanéñ haka dindiñawac zémac. ³¹ Iwac ewa qeriaiguc imi Anutuac héna acnéñ heyu keñkeñ hahaguc tisuqisurac ménda wammac.

³² Ic biria eney ic solaņa unuwij zé awima kecanzu. ³³ Yawe imi ic solaņa ic biriawac mériaiguc ménda waimimac. Waņu zégésigési naléiguc acguc késpedesiraguc ménda zémimac.

³⁴ Yaweac niņkumuma iwac kekecac hena imi méndacma kembésémaņ. Inéņ meyac gémma baec buņa qegéņu aņgétiwésémaņ. Waņu kaižiliweņ ic imi birima qahac waņgic kicganéņ hima inicbésémaņ.

³⁵ Ni ic biriawac kuha hémba ic hésa ténģiņ ténģiņ eņeya baeciguc nanaņa ésécnec wanžac, néņ ³⁶ ic hésa imi élérnec humuqai waņu hocma hocbipiņi.

³⁷ Néņ ic solaņa hénsosoligic. Ic dindiņa héņgic. Luae ic imuhucya imi eney andiaginaguc. ³⁸ Ac qeqe ic ieneņ momacnec biridacmu. Kaižiliweņ ic ionac tetcgia imi humu qaiyaguc.

³⁹ Ic solaņawac aņgéņ titi imi Yaweac muru hezac. Inéņ zérabéra naléiguc hoc baņec ésécnec wammimac. ⁴⁰ Yawenéņ méra énécmima metecgé énécmimac. Ic biria ionac murunec metecgé énécmimac. Ieneņ imi néņgacma iwac muru saņģianzu hénia imuac niņac imuhuc waņ énécmianžac.

38

Eņeya késpedes niņac ewa biric wamma zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic yomi hofac omiwiņ zé héiaņgic.) Yawe, guac qeri biricganéņ késpedesicna ménda zénénna. Guac qeri gericnéņ ni ménda zéqindiņi nénnna. ² Guac žakoņnéņ nuac séwinaiguc néžéņģéma hiņgacžac. Guac méraganéņ selianec helanži néņžac.

³ Guac qeri biric niņac séwi busuna solaņa méņ ménda hezac. Nuac késpedesic niņac nuac sicna imi bénžéņa qahac wanžac. ⁴ Nuac késpedesicnanéņ orucnaiguc sécgéma eņu hinac yéwéria tanec waņu bisiqatéņ wammaņac séc qahac.

⁵ Nuac wizinanéņ houyu wéréņ biria haizac. Imi mia nuac haka qelaņa imuac tasia. ⁶ Ni geriwa noyu qoucgéma kaiwe herec ewa biric wamma kecanžua. ⁷ Nuac maréņnaiguc geriwa sécgénénžac. Waņu nuac séwina solaņa méņ ménda hezac. ⁸ Séwina héžéžayu humumia tanec wanžac. Ewa qerina waizalaņ waņu žésilac wanžua.

⁹ Miņ Kewu nuac niņ kewu imi mocžoņ guac muru hezac. Nuac žésilacnanéņ guac wéségaiguc usuya qahac hezac. ¹⁰ Wéiwécnanéņ hélandan yarū kucnanéņ mayu qeka meka wamma kicna imi acguc mugu mugumia waņu asaha qahac wanžac.

¹¹ Numindiņiga imi nuac séwinaiguc hezac imuac niņac nuac sorochécna zéma alahécna lakec kecgic sac taséhécna ini acguc lakec nanžu. ¹² Nuac kekec uņanawac hochoc ai meanžu ieneņ bétac hainénžu. Mebiri némbiņ žé wanžu imi eney humumia tericgé némma kaiwe herec andé nuwiņ žé haka biria žéareņģéma kecžu.

¹³ Ni gezac héņ ésécnec niņbipima ic ara qahac ésécnec kuana ménda aņģéma kecanžua. ¹⁴ Ni gezac héņ ésécnec wamma acgina ménda melenanžua.

¹⁵ Yawe ni guac niņkumuma kecanžua. Nuac Miņ Kewu Anutu, gi acna meļeņ némbésémaņac hezac. ¹⁶ Ni yomuhuc žézua; Ni tisuqisurac wamba ieneņ nuac niņac ségiségi wamma séwi eņeņ waņ némbu niņac.

¹⁷ Ni léklék manumacac heyu niņyéwécnanéņ nalé séc henénžac. ¹⁸ Hénia imi yomuhuc; Ni késpedesicna zéauma nuac késpedesic niņac ewa biric waņanžua. ¹⁹ Nuac hazéchécna ieneņ kucginaguc keņha waņanžu. Waņu ténģésima méžétiti waņnéņanžu ionac žaņģégina imi sasala. ²⁰ Waņu haka birianéņ haka hiawac meļeņ énécmianžu imi eney ni haka hiawac méndacma kembra hénia imuac niņac mia hazéc waņ néņanžu.

²¹ Yawe gi ménda wainémma kenna. Nuac Anutu lakec ménda kecbésémaņ. ²² Focdac qenaņģé waņ nénnna. Miņ Kewu, gi nuac aņģéņ titina.

39

Niņteģic qiņteģic mimac niņ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic.) Neŋ yomuhuc zéyi; Ni hakana lolongéma wamma ezelaŋnanéŋ kápésic ménda mihicŋimaŋ. Ic biria ieneŋ wésénaiguc nanzu séc kuanaiguc neuŋ zékalaŋa haiwa hemac. ² Ni acna qaiyu ac hiabia acguc ménda zéwa niŋ yéwécna imi muŋguc yandizac.

³ Nuac ewa qerina geriwaguc waŋu qerinanéŋ zénimba hiŋgacma éséyu qeri biric yaru ezelaŋnanéŋ yomuhuc zézua; ⁴ Yawe, kekecnawac tetcgia zéma nalénawac séha imi nézéna niŋasarima nuac kekecna dodowima hazac imi niŋtegicmaŋ niŋac ku néŋna. ⁵ Geŋ mia nuac naléna imi méra tawé éséc nec mehotoŋina nuac kekecnanéŋ guac kicgaiguc ménda hezac tanec wanzac. Icy a icya naŋselima kecanzu, néŋ hofac éséc nec aucgéanzu. (Ohec) ⁶ Héla nec, ic neŋac neŋac imi héla qahac, néŋ uŋa tanec keŋha wamma ai eŋomiawac keŋkésa hakésa wamma iwawai mihicŋima saméŋaguc haini emma hezac, néŋ héla nec mérénéŋ iwawai imi nonagicma késamac imi acguc ménda niŋasarima kecanziŋ.

⁷ Miŋ Kewu ni erac némac iwawai niŋac niŋkumuma mambéc kecmaŋ? Nuac niŋkumuna imi guac nec hezac. ⁸ Ni kápésicna moczoŋ imuac nec metecgé némma galeŋgé néŋna, ewa soho ic ieneŋ zébiri qébiri waŋ némbu niŋac. ⁹ Waŋu Miŋ Kewunéŋ haka imi waŋ nénzac zéma nimma acna qaiyu kuana ménda auanzua.

¹⁰ Guac numindiŋi nuac muru hezac imi nuagicma gilina keŋu. Méraganéŋ nuna ni qeka meka wanza. ¹¹ Geŋ ac zéénéc mima ic unu qindiŋianzaŋ nalé imuaru iwawaigina eeyaguc imi waŋ énécmima gisicnéŋ neyu qahac waŋanzac éséc nec qahac wanzac. Imuac icy a icya imi wésésé éséc nec wanzu. (Ohec)

¹² Yawe nuac zéwelecna niŋnémma nuac qacsilaciguc gezac hainéŋna. Kic masina maanzac nalé imuaru acga ménda qaimac. Ni imi yandahécna éséc nec ic kiana tanec, ic qaŋ tanec giguc kecza. ¹³ Képésicnawac ménda héŋsosolima, hafina mehiaru némma kekecna komocdia dac mehorugina ségiségi nimmaguc humuwa.

40

Méra mimac niŋ zéwelerec.

¹ (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Ni Yaweac mambécnéŋ mambéc kecba gezac haima zésiaca niŋec. ² Inéŋ ni baec séséŋ biriqiria iguc nec hérénéŋu éréwa hénana zamanziŋ hilaneŋiguc nopocma keŋkeŋ hahana imi meseli néŋec. ³ Legic qelia Anutuac mepé qepésiac buŋa, kuanaiguc haiyu ic embac sasalanéŋ némma bac yandi yandi wamma Yaweac muru héima nammu.

⁴ Yaweac héima namma séwi eŋeŋ ic zéma ac ikociguc lukeŋ luha waŋanzu imi onac kichihi ménda waŋanzu imi eneŋ zézé ségiségi ginaguc. ⁵ Yawe nuac Anutuna, wawaŋ meme welic welicgia geŋ wannec imi sasala. Waŋu niŋga nonac niŋ wamma niŋna hiŋgacanzac imi acguc sasala waŋu ni olomma zémaŋac séc qahac wanzac.

⁶ Geŋ mia gezacnaiguc nézéna héiyu yomuhuc niŋi; Ni mulumananŋ zéma seseac ewa hia ménda nimma hofac oo zéma kápésic waiwaiac olémbaŋ imuac ménda waŋanza. ⁷ Imuhuc zéna imuaru ni yomuhuc zéyi; Ni hazua, nuac ac ooya imi kiwi limbi limbiŋaiguc hezac. ⁸ O, nuac Anutu, ni guac ewa siŋ niŋtohomaŋ zé ségiségi waŋanza! Imuac guac héna acnéŋ nuac ewa qerinaiguc heanzac.

⁹ Ni hénaoriŋ yandaiguc guac solaŋ dindiŋaga imuac buŋa suruc ségiségiyaguc imi zéau énécmianza. Niŋzaŋ, Yawe ni kua taséna ménda héiwa eŋ heanzac imi gi nindaczaŋ. ¹⁰ Ni guac solaŋga imi nuac ewa qerinaiguc ménda musaŋgéwa heyec, néŋ guac haka héla imi zéma aŋgéŋ titi imi zéau énécmima goi héihéiga zéma hakaga héla imi hénaoriŋ yandaiguc ménda musaŋgé énécmianza.

¹¹ Yawe guac ewa biricga imi ménda hézicgéna susuc nec mayu. Waŋu goi héihéiga zéma hakaga héla iminéŋ ni nalé séc néŋgaleŋ waŋ némbésémaŋ.

¹² Biria gelec malec qahac ni lelecgé néŋu nuac kápésicnanéŋ méramma nuaru hayu kic hima gémmaŋac séc qahac. Képésic imuac zaŋgégina imi nuac oruc zucna ogicma

heyu nuac ewananéj sohodaczac. ¹³ Yawe ewa biric wañ némma aṅgēna tina. Yawe focdac méra némbésémañ.

¹⁴ Nuac kekec uṅana mihicñima mebiri némbiñ zé wanṅu imi moczoñ gamu qeqe zéma gamu mamasuñ mihicñi énécmína. Wañu zéna zérabéra hicñinéñu ségiségi wanṅu imi moczoñ néngacma kemma gamu qeqe mihicñimu. ¹⁵ Wañénécmína nuac niñac ahaec zéma desianṅu ieneñ eñañ gamugina héñtegicma aurimu.

¹⁶ Wañénécmína, guac hochoc wamma mihicñianṅu imi eneñ guac niñac ségiségi wammu. Wañu guac aṅgēñ titiac qerinéñ wammianṅu imi eneñ nalé séc Yawe imi kuneñ yanda kuneñ zému.

¹⁷ Ni imi maqeqeya kecma imuac me imuac hocanṅua. Imuac niñac Yawe imi nuac niñnémmac. Gi imi nuac méra nénéñ zéma metec metec miñna. Anutuna, nalé ménda mehorugina.

41

Hafiya mehiaru mimac niñ zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Kuc mama wamma kecanṅu ionac niñkewu wañ énécmianzac ic imi zézé ségiségiyaguc, nalé biriaiguc Yawenéñ hénaya méwéréñgéyu orima kemmac. ² Yawenéñ demin memima kekecyá galeñgé miyu baeciguc zézé ségiségiyaguc kecmac. Wañu hazéc onac ewa siñiguc* i ménda waimimac. ³ Hafi kiyu heyu Yawenéñ nañgémimac, Hehe taticiguc hafiya mehiaru midacmac. ⁴ Wañu neñ yomuhuc zéyi; Yawe, ewa hia niñnéna. ni guac kicgaiguc késpedesna mihicñizua. Nuac kekec uṅana mehiaruna.

⁵ Hazéc hécnanéñ nuac zébiri némma némac naléiguc ic imi humuyu qara eluñ nunudacmac zézu. ⁶ Ni némbiñ zé hama ac gorosoña wamma néwéc ewa qeriginaiguc zébiri qébiri niñtocgéma amana igucnec hiñgacma kemma zésaigic keñanzac.

⁷ Mézétiti wañ néñzu ieneñ moczoñ nuac andé ac zéma mebiri némbiñ zé areñgéma yomuhuc zéanṅu; ⁸ Hafi biria késazac imuac ic imi hema muñguc ménda yacmac. ⁹ Ala sorocna ninzéhégé miwa nuac saméñ momacnec nearñic i acguc hazéc wannémma sou andianéñ qéfacgé néñec.

¹⁰ Wañu Yawe Miñ Kewuna ni ewa hia niñnémma hafi igucnec metecgé néna bakia melené énécmimañ. ¹¹ Hazécnanéñ hia ménda nogiczac imuac gi nuac ségiségi wanṅañ imi ni ninṅua. ¹² Ni qerina mesolañanima kecba nañgé némma kecnec. Kumu néna wéségaiguc hémbénaña nammañ.

¹³ Miñ Kewunina, Israelac Anutu hénihénia qahac, tetecgia qahac, mepési mimia wammac, hélacnec! hélacnec!

Kiwi 2

42

(Legic 42-72)

Anutuac ewa siñsiñ wamma kekec.

¹ (Legic galeñawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra niñtegic qinñtegicyaguc.) Anutu, dia wañ déméña qañgararañ qeyu hakhak géma doku téfara niñac hocanṅac ésécnec nuac kekec uṅananéñ guac ewa ewa wañanzac. ² Nuac kekec uṅananéñ Anutu kekec miñinawac déméña kérékérasia wanṅac. Ni némac naléiguc kemma Anutu wésiaiguc wininimañ. ³ Ic embac eneñ kaiwe herec nuac ac zénémma guac Anutu imi dimia zéma zézé qesi wañ néñgic nuac kic masinéñ siñi kaiwe nenena éséc wañanzac.

⁴ Ni becnec nalé téréyawac tacniniñ kecañgic iniguc momacnec keñha wamma zézé ségiségi wamma mepé qepési legic héima onagicma kemma Anutuac ocmuñ téréyaiguc onopocañi. Wañu deguc haka silicna imuac niñqelima ewa biric wamma ewa howucna

* 41:2: Hebiriao aciguc; kekec uñaginawac.

qocgézua. ⁵ Kecec uřana, gi némac niřac niřméima waiřalař nukeczarř? Gi imi Anutuac niřkumu wambésémarř. Ni imi iwac arřgér titiac kic tanera niřac néwéc i mepésimimarř.

⁶ Anutuna, kecec uřananérř qerinaiguc niřméima mayu, ni Yodan baec zéma Herimon zéma Miza baec bořaiguc gi niřqeli gémmarř. ⁷ Guac kondurř dokunérř qarurř kondurř hiřgac hiřgaranérř qac héhéli amugic, guac doku rendurřanérř zéma doku tembořa limbima hama hoturu nérřzac.

⁸ Kaiweiguc Yawenérř goi héihéiya warř némma siřiyaiguc legicnérř nuac muru henérřu, kekecnawac Anutu zéwelec mimarř.

⁹ řamanřiřna Anutu, yomuhuc zézu; Némac niřac nuac elurř guzac? Némac niřac hazéc hécnanérř helanři néřgic ewa biric wamma keřha warřanřua me? ¹⁰ Sounérř sicna nérřzac ésécnec hazéchécna enerř zébiri qébiri wannémma Anutuga imi dimia? zéanřu.

¹¹ Kecec uřana, némac niřac kucmama wamma, némac niřac qerinaiguc siroř qarorř wamma keczarř? Gi imi Anutuac niřkumu wambésémarř. Ni imi kilerř kic tanecna meyac nérřanřzac Anutu i mepési mimarř.

43

Réwéri qeriaiguc zéwelec wammiyec.

¹ Anutu ni niřgési némma, baec yanda eega ménda héigérřanřu ionac muru, acna imi héipuc wannémma meselima, ikoc ic, héna ac logilogi ic ionac murunec ni metecgé némbésémarř. ² Gi imi Anutu nuac hoc bařecna kecmaguc némac niřac ni héřacna mena hazéchécna ienerř helanři néřgic ewa biric wamma keřha warřanřua?

³ Guac asac marararřga zéma acga héla mélina hama ni qindiři némma nuagicma kemma guac baec bořa téréya zéma haliga téréya imuaru nopocmac. ⁴ Imuac mia ni Anutuac řaki téréyaiguc keremma, nuac Anutu, zézé ségiségina, nuac ewa hiawac buřa, guac muru harémarř. Anutu, Anutuna, ni warřgořna héřiaiguc imi qema gi mepésigémmarř.

⁵ Kecec uřana, némac niřac kuc mama wamma némac niřac qerinaiguc waiřalař numa keczarř? Gi imi Anutuac niřkumu wambésémarř. Ni imi néwéc kic tanecna meyac nérřanřzac Anutu i mepési mimarř.

44

Baec yandagina imi arřgérřa timac niř zéwelecgic.

¹ (Legic galeřawac; Korawac qelihéra ionac legic, niřgic hiřgac hiřgara.) Anutu geř bec nec yanda hécnina ionac naléiguc haka silic wannec imuac suruc imi nénézégic gezacninanérř niřiř. ² Gi imi baera baera hicřisai wamma kecgic imi méraganérř nesi énécmima keřgic, yanda hécnina imuaru ic hésa ésécnec himic énécminec. Hicřisaia hicřisaia tosara imi yéwéri mihicři énécmima, yanda hécnina imi méndérř énécmigic baecgina séc kemma késagic ³ Ienerř souginanérř baec imi ménda késagic. Eřarř méraginanérř yaréguc ménda onogicgic, nérř geř mia ewa hia niřénécmima hénia imuac niřac guac méraga zéma huaga zéma kic tanecgawac asac marararřanérř imuhuc warř énécminec.

⁴ Anutu imi nuac ic kewuna, imuac Yakoboac niřac wamma yaréiguc onogicdacmu zéma zétecgénecc. ⁵ Nini guac muru héima namma hazéchécnina helanři énécmima nunuwiř zé yacgic séc guac qacganérř tidacgé énécmianřiř. ⁶ Ni imi tewinawac ménda héima nammarř. Sou acguc hia ménda metecgé némmac. ⁷ Gi sac hazéchécna ionac murunec arřgérřnina tinénécmima mézétiti warř nénécmianřu imi onac gamu qeqe mihicři énécmianřarř. ⁸ Nini kaiwe herec Anutuac niřac zézé ségiségi wanřiř. Nini Anutuac qara hémbénařa ewa hia ac wammiwiř.

⁹ Kilerřdac deguc imi geř mia héřacnina mema gamuiguc memama warř nénécmima téřgiř ic hécnina iniguc momacnec ménda keřha warřanřarř. ¹⁰ Geř imuhuc wanna nini hazéchécnina wéséginaiguc liliřgéma néřgac énécmi, hazéc warř nénécmianřu

imi eney eney singinawac nunuma iwawainina nonagicdaczu. ¹¹ Geŋ mia nini rama qeqeyawac buŋa ésécnec nonopocna, baera baera héndéŋ qéndéŋ rouc wamma kecziŋ. ¹² Geŋ ic embachécga bonŋtegic hai énécmima megic, néŋ imuac boŋa méŋ ménda géŋgic mezaŋ.

¹³ Geŋ imi lelec lelec tacyachéra ionac méraginaiguc nonopocna gamu mema kecni lelecgéma nanzu imi eney zédesi waŋ nénécmima isocfagociguc nonopocanzu. ¹⁴ Geŋ baera baera ionac sugcinaiguc gamu mamasuŋac nonopocna kuaginaiguc enjanziŋ. Waŋu sugcinaiguc oruc héinénéc mimiawac buŋa imuac sésécya wamma kecziŋ. ¹⁵⁻¹⁶ Séwi eney wamma ac waŋ némma zébiri qébiri waŋ nénzu ionac niŋac zéma hazéchécna tasé meleŋ némbiŋ zé wanzu imi onac niŋac, isocfagocnanéŋ kaiwe herec wésénaiguc henéŋu gamunanéŋ musuna hoturu nénzac.

¹⁷ Haka silic imuhucya moczoŋ hiçŋi nénécmiyec, néŋ guac eluŋ ménda nunuyunec guac sisipac ac imi ménda logianziŋ. ¹⁸ Ewa qerininanéŋ héŋacga ménda mema lilingéyec. Waŋu keŋkeŋ haha ninaiguc imi guac héna imi ménda waiyiŋ. ¹⁹ Geŋ imi haséŋ kazuac baec kisiaiguc hézéza nénécmima humucac tunumaŋnéŋ hoturu nénécmizaŋ.

²⁰ Nini Anutuac qara eluŋ nunuyeciguc me méranina ic enia ionac anutu hécgina ionac muru sulu méraŋ waŋiŋiguc imi ²¹ Anutu inéŋ ewa qerinaiguc niniŋ saŋa hezac imi nindaczac, imuac niŋac hénia imi hia menzamma mihicŋiwacnec. ²² Nini kaiwe herec guac niŋac humuciguc nonopocgic kecanziŋ. Waŋu rama qehumumiawac buŋa ésécnec waŋanziŋ.

²³ Miŋ Kewu gi yacna, némac niŋac gau hekeczan? Yacma naŋna. Nini hémbénaŋa héŋacnina ménda mewésémaŋ. ²⁴ Némac niŋac kic tanecga musaŋgé nénécmima zérabéranina zéma helanzi nénécmimia imuac eluŋ guyu keczan? ²⁵ Kecec uŋanina imi baec gizoniŋiguc mama héima hezac. Séwinina imi baeciguc mékétama hezac. ²⁶ Gi yacma méra nénécmiwésémaŋ. Guac goi héihéigawac niŋac wamma nini boŋ hérénina menénéc mina.

45

Ic kewuac zammaréŋ legic.

¹ (Legic galenawac; Korawac qeli méŋnéŋ legic zéra niŋu hiŋgac hiŋgara yomi oyec. Sosanim waŋgoŋ hésiaguc. Ic kewuac kikiya mema siŋ nimmima legic yomi héigic.) Ewa qerina igucnec ac hiabianéŋ kuaya qema mayu ic kewuac zéareŋgéyiac hezac imuac zémaŋ. Ezelaŋna imi kiwi oo ic qacguc méŋac kirifi ésécnec wanzac.

² Ic kewu gi imi baec ic ionac naŋhécgina moczoŋ onogicma hiabia soroc wanzaŋ. Waŋu ewa hia acnéŋ kuaga igucnec qocgéma maanzaŋ. Imuac Anutunéŋ nalé séc gi mériaŋ mihicŋi géŋanzaŋ. ³ Kuc miŋina gi, souga zikina hénaga kembaŋaiguc hiŋgaru, ic kewuac asac mararaŋ zéma qac buŋa séwi usu ésécnec héina. ⁴ Ic kewu gi, ac héla zéma gum bénzénzéh zéma haka solaŋawac wamma edamugaguc becosic qahaiguc tacma kemma yaréiguc onogicbésémaŋ. Guac méra héiganéŋ gi haka welic welicgia kugémmac. ⁵ Ic kewu, guac zakonŋanéŋ zéra qizilic, guac hazéchécga ionac wéiwécgina nézéhégéma keremmac. Ic embac momac yanda guac wéségaiguc simiŋ héigémmu.

⁶ Anutu guac tatacga edamuyaguc imi hémbénaŋa, baec héŋgaleŋ wawaŋawac ic kewu qarucganéŋ héna ac dindiŋanec meselimac. ⁷ Gi imi haka solaŋawac siŋa nimma haka biriawac mézéga tianzaŋ. Imuac Anutu, ic kewu guac Anutunéŋ zézé ségiségiac halécnéŋ météré gémma guac qocgégemma meyac géŋu alahécga onogiczaŋ. ⁸ Guac séwi usuga imi moczoŋ hémbénaŋa guac hiabia, ziniŋ kiŋubera saŋkara imuac héméŋa héimimia waŋu elefante yaŋac zuŋanéŋ memeya guac ama kewuya igucnec gita kulele qacma mehiaru géŋanzaŋ. ⁹ Guac inihécga eeginaguc ionac sugcinaiguc imi baera baera ic kewu ionac bérac hécginanéŋ keczu. Guac iniŋga qézianéŋ Ofiri baecac golinéŋ mezeric amuma guac méra héigaiguc nanzac.

¹⁰ Béracna, gezac qema niñna, gi genja ic embachéca zéma manjocgawac ama areña yanda imuac eluj gumac. ¹¹ Imuhuc wanna ic kewunéj guac tanec héj sorocya imuac ewa sijsij wanjémmac. Inéj mia guac miñga wanjac imuac sicgé miwésémaj. ¹² Ic kewu guac imi Tirowac béraranéj* sese eeyaguc haigémmac. Wanju imuac ic embac zuña masapu ginaguc imi enej ewa hia waj énécmimac niñac hulunja késama yaizézé ac wanjémmu. ¹³ Guac béracganéj zuña masapuyaguc kecmac.

Iwac séwi usuya imi golinéj bilongéma memeya. ¹⁴ Béracga séwi usu kiwiyaguc imi wagiru guac muru hamac. Alahéra embac serañja imi enej momacnec onagiru hamu. ¹⁵ Wanju onagiru ségiségi wamma ewa hia nimma ama kewuyaiguc keremmu.

¹⁶ Guac nanhécga ienenj guac yandahécga mératécgina mema nanjic genj imi baera baera imuac baec galerj buña onopocbésémaj.

¹⁷ Ni waj énécmiwa ic kewu guac qacga hicñisaiya hicñisaiya niñqelimu. Imuac baec séc ic embac ienenj ic kewu gi hémbénaña mepési gémmu.

46

Anutunéj ic embachéra zéma

ama baecginawac saiwa meénécmianjac.

¹ (Legic galerjawac; Korawac qelihéra ionac legic, Alamot legic imuac ewaiguc héihéiya.) Anutu imi sanji sanjinina zéma kucnina. Méra nénéjnina soroc yéwéri qeriaiguc ha nénécmimia. ² Imuac baecnéj meleju baec bojanéj qekej qeha wamma kondunjuguc hingacmaciguc me ³ kondun dokunéj qac silacma yacma sépéc sépéra lonju baec bojanéj sicsuc wamma hirimaciguc imi ni kilej bac yandi yandi ménda wammaj. (Ohec)

⁴ Imuac doku téfara imi téma séra sasala wamma eñeja miñina Anutuac ama areña yanda, ocmuj téréya imi ségiségi mihicñi mianzu. ⁵ Anutunéj ama areña yanda imuac suraiguc keru ama areña yanda imi seligima ménda hirimac. Wanju ama gianjmac imuaru Anutunéj méra mimac.

⁶ Baera baera qewelonj qegic héngalerj ama areña yanda imuac miñina enej zénéngina hirizac. Wanju inéj ac zéyu baecnéj pépélima mazac.* ⁷ Kurumeñac ténginj ic tauseña tauseña imuac miñina Yawenéj niniguc momacnec kecjac. Yakoboac Anutu iminénj neñaj hoc bajec eñeja wanjac. (Ohec)

⁸ Hama Yaweac wawaj meme imi hémmu. Inéj baec meleju kerasizac. ⁹ Wanju inéj baec tetecgia séc yaré metecgéma tewigina kuma luacgina hézénngéma becosiac karisi imi gericnéj odarec. ¹⁰ Zéyecnéj gi imi bénzénj kecma ni Anutu wanjuwa imi héj tegicbésémaj. Ni baera baera zéma baec séc ic embac ionac suginaiguc meyac nénéja wammac.

¹¹ Ic ténginja tauseña tauseña ionac Yawenéj niniguc kecjac. Yakoboac Anutu imi neñaj hoc bajec eñeja wanjac. (Ohec)

47

Anutunéj galerjé énécmianjac.

¹ (Legic galerjawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra.) Ic embac momac yanda ini méragina qema ewa ségiségiyaguc qacma Anutu mepésimu. ² Eñeja miñina Yawenéj kuc buña eeyaguc kecma baec séc ic embac ionac ic kewu waj énécmima kecjac. ³ Yawenéj baec séc ic embac momac yanda imi nonac muru onopocma, baera baera ic embac imi welej qenénécmimu niñac hénanina duandiaiguc onoporec. ⁴ Neñaj niñac wamma mératécac baec imi gésima anjé tiyec. Imi mia siñ niñmianjac Yakobo iwac zézé ségiségiyawac buña wanjac. (Ohec)

* 45:12: Ama areñ yanda imuac ic embachéra. * 46:6: Baec ic enej bacgina yandizac.

⁵ Anutu ségiségi legic héimini enan̄zac. Tomuñ hihini qacma enan̄zac.*
⁶ Mepésimigic, Anutu mepésimigic, mepésimigic, ic kewunina mepésimigic. ⁷ Hénia imi yomuhuc; Anutunéñ baec ic embac momac yanda neñañ ic kewu kec̄zac. Legic zé̄ra niñtegic qin̄tegyaguc mepésimimu.

⁸ Anutunéñ baera baera inicgaleñ wamma ic kewu tatac téréyaguc tac̄zac. ⁹ Saiwa baec séc hezac imi moc̄zoñ Yaweac buña. Inéñ eñeña miñina wan̄zac. Imuac mia baera baera imuac baec galeñhé̄ra, Abarahamac Anutu iwac ic embaché̄ra wamma toc̄gic.

48

Anutuac baec boña Zion.

¹ (Korawac qelihé̄ra ionac legic zé̄ma legic zé̄ra.) Yawe imi kuney yanda, Anutuni-nawac ama areña yanda demin̄ seliaguc, baec boña téréya imuaru i kuney yanda mepési mimia wammac. ² Zion baec boña, ic kewu yandawac ama areña yanda, baec wan̄goña Not iguc nan̄zac imi nanaña eñeña zé̄ma héñ sorocya. Wan̄u baec séc ic embac ieneñ imuac zézé ségiségi wan̄zu. ³ Ic kewuac ama areña yanda demin̄ seliaguc imuac qeria séc Anutunéñ kec̄zac. Kecma eñeyaoc imi an̄gér tinénéc mimiawac neuñ kiropo wan̄zac imi zé̄auzac.

⁴ Nin̄zu, imuaru ic kewu eneñ āzorama momacnec ototoñ qema keñgic. ⁵ Ieneñ ama areña yanda imi hémma aurima bac yanidi yandi wamma néñgacgic. ⁶ Wan̄u zénéñ hirihirinéñ énépésiyu embacnéñ āzi kiyu merac mihicñian̄zac ésécnec geriwanéñ kuney yanda onoyec. ⁷ Gi imi luhuc Is igucnec hahayanéñ Tarasisiac zé̄ic imi moc̄zoñ qéséñdacnec. ⁸ Gezac ninanéñ niñiñ ésécnec, téñgiñ ic tausen̄a tausen̄a miñina Yawe iwac ama areña yanda demin̄ seliayaguc, neñañ Anutuac ama areña yanda demin̄ seliayaguc imuaru kicninanéñ héñiñ. Anutunéñ ama areña yanda imi hémbénaña meselimimac. (Ohec)

⁹ Anutu, nini guac ocmuñ téréya imuac suraiguc guac goi héihéigawac niñiñ. ¹⁰ Anutu guac qacga ésécnec mepé qepésiga imi acguc baec tetcgia kereñdac̄zac. Wan̄u guac méra héigaguc imi haka solan̄anéñ sécgéma hezac. ¹¹ Guac zégésigési niñac Zion baec boñanéñ ségiségi wan̄zac. Yuda baecac ama areña kuney kuney séc* imi eneñ ségiségi wammu.

¹² Ini imi Zion baec boña imi baec hena tima kereñdacma lelecgéma kemma awiawi ama horua imuac zan̄gégina olommu. ¹³ Demin̄ seli imuac tanera héñyacgéma ic kewuac ama imi moc̄zoñ héndacma énézégic bian̄ hicñisaia hicñisaia hema kecmac imi suruc imi acguc hema kecmac. ¹⁴ Anutu imi hémbénaña neñañ Anutu kecmac. Qindiñi nénécmimacnec keru nalé tetcgia hamac.

49

Baecac iwawaiiguc héima nanaña imi ewa soho haka.

¹ (Legic galeñawac; Korawac qelihé̄ra ionac legic zé̄ra.) Ic embac momac yanda ini gezac qema niñgic. Gezacgina nuac muru haima niñgic. ² Ic eñeña me mamaya, ic zuña masapuyaguc me ic maqeqeya ini moc̄zoñ niñgic. ³ Kuananéñ niñtegic qin̄tegyac ac zé̄ma ewananéñ hénia héiqelima nimmañ. ⁴ Ni qeqaiñ ac imuac gezacna haima gita kulele qema legiciguc haima nuac qelumbec ac imi measarimañ.

⁵⁻⁶ Ic tosara imi iwawai kindindiñ he énécmimia zé̄ma saméñ bipiyaguc imuac héima namma séwi eñeñ wan̄an̄zu, hāzéchécna imuhucya ionac haka qariñ qariñgianéñ méndac némma lelecgé némmac nalé imuaru ni némac niñ bac yandi yandi wammañ?
⁷ Ic méñnéñ méñ dac munaya méñac kekecy a boñ hére wan̄ mimacac séc qahac. Wan̄u

* 47:5: Dimuaru eñec zé̄ma eminiñgic ac zé̄ra haréwéc wan̄ec; 1) Sésépac acwac katapa huama Zioniguc eñgic imuac niñqeli mimia (2Sa 6:1-19). 2) Anutunéñ mama yaréiguc Israel méra énécmima muñguc kurumeñu eñec. 3) Yesu mama aiya metecgéma kurumeñiguc eñec. * 48:11: Hebirao aciguc; béraché̄ra.

iwac niñ wamma Anutuac muru mulu memeac soukiwa méñ haimacac séc qahac. ⁸ Hénia imi yomuhuc; Kecec uñawac mulu meme imi eeyaguc wanꝓac. Soukiwanéñ hémbénaña boñ mewinac séc qahac. ⁹ Houhouya ménda mihicñi mima hémbénaña kecmacac niñ méra mimiawac séc qahac.

¹⁰ Méñnéñ méñ hémma hénia yomi niñtegicmac. Niñtegic qin̄tegic ic imi humumu, wañu ic qelaña zéma ic zampaliliña imi momacnec humuqai wandacmu. Humugic iwawai saméñ bipiyaguc he énécmimia imi ic méñnéñ késaanꝓu. ¹¹ Wañu qeriginanéñ niñgic amagina imi hémbénaña heyu baec tacyac wañanꝓu imi hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac tanec wañu baec imi qac waségina haimima qacanꝓu. ¹² Baec ic imi eeginagucnéñ hémbénaña ménda kecanꝓu. Yañqesi ésécnec humuanꝓu.

¹³ Haka silicgina imi ionac niniñ sicsaocya zéauanꝓac, néñ qelihécgina hahaya ieneñ ionac ackuaꝓéc imuac mepésimu. (Ohec) ¹⁴ Rama ésécnec ieneñ humucac buña zéénécmimia. Humucnéñ ionac galeñgina wammac. Ama gianjiyu ic solaña ionac méra bacginaiguc kecmu. Wañu ionac haihaka héñsoroc sorocya imi humuc ac buña wandaru ama dun̄gina imuhucyanec qahac wandacmac. (Ohec) ¹⁵ Néñ Anutunéñ ni népésimac. Imuac nuac kecec uñana imi humuc igucnec boñhére menémmac. (Ohec)

¹⁶ Ic méñnéñ iwawai saméñ bipiyaguc hemiyu amaya imi yandima eeyaguc wañu gi kileñ bac yandi yandi ménda wammiwésémañ. ¹⁷ Ic imi humumac nalé imuaru iwawai méñ ménda mema kemmac. Qac buñaya acguc ménda méndacmima kemmac.

¹⁸ Inéñ kecec uñayaguc kecmanc mepési amuma meꝓeric amuyu ic embac eneñ iwac niñgic emmac, néñ ¹⁹ yandahécgina ionac muru liliñgéma kemma toroqe énécmimac. Wañu hémbénaña kaiwe asaha hémmacac séc qahac wammac. ²⁰ Eñeña kecma kekecac hénia ménda niñtegicanꝓu imi eneñ haséñ yañ ésécnec humumu.

50

Mulu ai héla an̄gé timacac séha.

¹ (Asafeac legic zéra.) Anutu, Yawenéñ Is igucnec Wes igucgeñ baec séc ic embac énézéma unuruyec. ² Zion baec boña héñsoroc sorocya imuarunec Anutunéñ asaha qetagaliyu kenꝓac.

³ Anutunina imi hama hétéñ qahac ménda kecanꝓac. Iwac wésiaiguc imi qécgé énécmimiawac geric bélañanéñ nañu wiliñ wiliñ luhucnéñ lelecgémima humumia qeanꝓac. ⁴ Anutunéñ ic embachéra zégési énécmimañ zé ou kurumeniguc zéma baeciguc zéau énécmima yomuhuc zéyec; ⁵ Nuac météré ic hécna mulu meme aiiguc niguc sisipac ac megic imi nuac wésénaiguc unuruna hadacmu.

⁶ Anutu imi zégésigési ai miñina wanꝓac. Imuac niñac kurumenéñ iwac solaña measarimac. (Ohec)

⁷ Ic embachécna gezac qema niñgic neñ énézémañ. Israel, neñ héipuc ac wañ énécmimañ. Ni imi Anutu, eñañ Anutu kecꝓua. ⁸ Hofac ooginanéñ nalé séc wésénaiguc hezacnec imuac mia ni zaki téréyawac iwawai niñac ac ménda wañ énécmimañ. ⁹ Ni imi amaginaiguc burumakao iwa me demingina qeriaiguc noniñ iwa imi ménda onagicmañ.

¹⁰ Hénia imi yomuhuc; Haséñiguc wiri yañ zéma zéléñ boña boñaiguc burumakao hezac imi mocꝓoñ nena. ¹¹ Baec boñaiguc nei hénia hénia imi mocꝓoñ neñ kampititi nindacba hezu. Baec kisiaiguc keñha wañanꝓu imi acguc mocꝓoñ nuac buña.

¹² Wañu baec kurumeñ zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi mocꝓoñ nena buña, yaka niñ wañ némbacnec qesi énécmiwinec. ¹³ Niñgic, ni burumakao busia nema noniñ sawa neanꝓua tanec wanꝓac me? ¹⁴ Ewa hia acginanéñ hofac oo ésécnec Anutu haimima eñeña miñina iwac muru zézé seli acgina megic imi wamma mema meleñ midacgic.

¹⁵ Wañu zéra béra naléiguc nurugic metecgé énécmiwa qac buñana meyac némmu.

¹⁶ Ic biria ionac imi Anutunéñ yomuhuc zézac; Gi dimuhuc nuac hénia ac zéau énécmima nuac sisipac ac imi guac kuaga taségaiguc opocna eñanꝓac? ¹⁷ Geñ imi

☆ 50:3: Mmh 19:16,18

ac pakeɲnawac mézégá tiyu acna andégaiguc gilina mazac? ¹⁸ Kowu nene ic inicma toroqe énécmima kaisero ic iniguc ala waɲamuma ¹⁹ kuaga haka biriawac buɲa qemima ezelaɲga zéma ac ikocga dérécgéma zéanɲaɲ. ²⁰ Tacma dac munahécga hazéc ac waɲ énécmima, neɲgocgawac naɲa zébirí mianɲaɲ.

²¹ Gi haka imuhucya waɲanɲaɲ, néɲ ni acna qaiyu kecba, gi imi nuac niɲna gi éséc nec waɲec. Waɲu neɲ gi ac waɲgemma kápésicga guac kicgaiguc qererema areɲgéwa hémbésémaɲ. ²² Anutuac eluɲ unuyu kecanɲu ini deguc haka yomuac qeriganéɲ niɲgic, imuhuc ménda wammuiguc imi neɲ ini meric qeric waɲ énécmiwa méɲnéɲ méɲ metecgé énécmimacac séc qahac wamma.

²³ Ewa hia acnéɲ hofac onénɲu imi eneɲ mia nuac qac buɲana meyac néɲanɲu. Waɲu haka silic dindiɲanec wamma meanɲu imi onac mia neɲ Anutuac aɲgéné titi énézéwa hémmu.

51

Ac qeɓe hakayawac tasia waimac niɲac zéwelerec.

¹ (Legic galeɲawac; Dawidiac legic, inéɲ Batsebaguc heyicguc Anutuac tiliɲ tiliɲ ic Natanéɲ hayec nalé imuaru[☆] legic zéra yomi oyec.) O Anutu, goi héihéigawac séhaiguc ewa hiawac waɲnéna. Ewa biricga zékéjanéɲ acqeqe hakana auna qahac waɲu. ² Hakana qariɲ qariɲgia imi mocɲoɲnec zuacnéndacna, kápésicna solaɲanec zuacnéna. ³ Nuac kápésicna imi nalé séc wésénaiguc heyu ni ac qeɓe hakana niɲtegiacanɲua, imuac mia imuhuc zézua. ⁴ Ni guac, guacnec sac, kápésic wamma, guac kicgaiguc haka biria waɲi. Imuac niɲac acga zéna nimba solaɲa wanɲac, zégésina nimba dindiɲa wanɲac.

⁵ Héna! Ni hakana qariɲ qariɲgiaguc hicɲiyi. Neɲgocnawac héri qeriiguc kerí nalé imuaru acguc kápésicna qeriaiguc kerí. ⁶ Ewa qerinaiguc ac héla hemac niɲac ewa ewa waɲanɲaɲ. Qerinaiguc geɲgaoc niɲtegiac qinɲtegiac ku némma mihiɲi néɲɲaɲ. ⁷ Ic hésa haréɲanéɲ zuacnéna, ni lalac lalac wammaɲ. Zuacnéna ni komboc saɲgeɲa lalac lalac imi ogicma lalac qeɓe wammaɲ. ⁸ Zéhiaru néna nimma zézé ségiségi wammaɲ. Sicna hézéɲgé nec imi^{*} qelima ségiségi wamma. ⁹ Kápésicnawac musuqeqe imi waima kápésicna imi mocɲoɲ auna. ¹⁰ Anutu nuac qerinaiguc ewa lalac lalac mihiɲi némma qeri uɲana seligima nanaɲa imuhucyawac meqeli némbésémaɲ. ¹¹ Guac wéséga igucnec ménda nesinéna. Uɲaga téréya ménda nuagicna.

¹² Guac aɲgéné titiac zézé ségiségi imi meqeli néna. Wésé polanɲac qeri uɲana qenaɲgé néna. ¹³ Ni ac qeɓe ic ionac guac héna ku énécmiwa, kápésic ic ieneɲ guac liliɲgéma hamu. ¹⁴ Anutu, aɲgéné titiac Anutu, sac naec énécmimiawac kápésicna igucnec kératacnec metecgé néna. Ezelaɲnanéɲ hakaga solaɲawac qacma mepésigémmaɲ.

¹⁵ Miɲ Kewu kuana meefina aɲgéma legicga héima zéau énécmimaɲ. ¹⁶ Gi imi hofac oo niɲac ségiségi ménda waɲanɲaɲ. Imuhuc wambaɲnec bec hofac ogémbinec. Gi imi hofac oo imuac ewa hia ménda niɲanɲaɲ. ¹⁷ Hofac oo Anutunéɲ niɲkumuanɲac imi ewa biric nimma kekec. Anutu gi imi qerinéɲ ewa biric wamma kápésic niɲac zési ac wawaɲa imi mematiti ménda waɲanɲaɲ.

¹⁸ Guac hiagawac Zion mehiaruma Yerusalemac demija imi meyacgéna. ¹⁹ Nalé imuaru imi gi mulu solaɲa zéma hofac oo solaɲa zéma hofac oo howiawac ségiségi wanna ieneɲ burumakao iwa hofac ogémmu.

52

Ikoc ic zégési énécmimiawac ara.

¹ (Dawidiac Héɲgésigési ac legic zéra, Edom ic Doeknéɲ ic kewu Sauloac amaiguc hama Dawidinéɲ Ahimelekac amaiguc hayec zéma ézéyec nalé imuaru oyec.) Kaiɲiliweɲ ic gi, dimuhuc haka biria niɲareɲgéma imuac zézé ségiségi wanɲaɲ? Anutuac goi héihéianéɲ hémbénaɲa heanɲac. ² Ezelaɲganéɲ haka biria téɲgéné zéareɲgéma sou zéra éséc nec

[☆] 51:1: 2Sa 11:2-6 ^{*} 51:8: Kápésicac niɲac niɲu ewa howuc waɲu geriwa imi sicya zéɲgégéyec tanec waɲec.

ikoc wañanzañ. ³ Gi imi haka hiabia imuac niñna mayu haka biriawac niñna eñu ac solaña waima ac ikorawac siña niñanzañ. (Ohec) ⁴ Ezelañ ikora miñina gi imi ac qécgέ énécmimia imuhucyawac siña niñanzañ.

⁵ Imuac Anutunéñ gi hémbénaña mebiri gémma gépésima guac ama igucnec héréma baec tacyac wañanzañ imuacnec hérégéñu gété zaligaguc éréwésémañ. (Ohec) ⁶ Ic solaña eneñ haka imi hémma bac yandi yandi wamma ic imuac zédesi wammima yomuhuc zému; ⁷ Ic imi Anutuac nuac sañgi sañginawac bañec imuhuc ménda zénimma hinacyawac héima namma eñeya haka birianéñ meseli amuyec.

⁸ Néñ ni imi oliwa ic téñgiña Anutuac amaiguc nanzac ésécnec Anutuac goi héi-héiyaiguc hémbénaña héima nammañ. ⁹ Ni imi haka silic wamma menec imuac wamma ewa hia ac gézémañ. Wañu guac qacgaiguc héima nammañ. Qacga imi hiabia imuac niñac météré ichécga ionac kicginaiguc imuac mambéc kecmañ.

53

Anutunéñ ic solañawac horec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra niñu hiñgac hiñgara, Mahalat legic imuac ewaiguc héihéiya.) Ic qelañ imi ewa qerianéñ zéma Anutu ménda keczac zéanzañ. Ic imuhucya eneñ houdacma haka ewa loloñawac wañanzañ. Imuac haka hiabiawac wañanzañ imi méñ ménda keczac.

² Anutunéñ ic niñtegic qindegicyaguc, Anutuac hochoc ai meanzac méñ taczac me qahac imi hémmañ zé, kurumeñ igucnec baec icac nanhéra neñañ niñac kic hiyu mazac. ³ Héñu momac yanda andé andé kemma momacnec biridacgic, imuac haka hiabia wañanzañ méñ ménda kerec, qahac téngéñ wañu horec.

⁴ Képésic wamma saméñ neanzañ ésécnec nuac ic embachécna neénécmima Anutugina ni ménda nuruanzañ imi eneñ niniñgina qahac kecanzañ me? ⁵ Onac yaré qewiñ zé areñgéma nanzañ imi onac sicgina imi Anutunéñ héndéñ énécmiyec, imuac niñac ieneñ zénéñ hirihiriac iwawai méñ ménda heyec imuaru zénéñ hirihiri yanda wañgic. Anutunéñ ionac héñacgina meyec imuac niñac gi gamu qeqe mihicñi énécminec.

⁶ Israelac añgéñ titi miñinanéñ Zion igucnec hamac. Anutunéñ ic embachéra hésa qatégina igucnec onagiru liliñgému nalé imuaru Yakobonéñ zézé ségiségi wañu, Israelnéñ ewa hia nimmac*

54

Héipuc wammimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra niñu hiñgac hiñgara, gita kuleleginaguc, Zip ic eneñ Sauloac hama ézéma, Dawidinéñ sucninaiguc ménda sañgima taczac? zégic nalé imuaru oyec.)[✠] Yawe qacganéñ añgéñna tima kucganéñ wañ némma solañanimañ.*

² Anutu zéwelecna nimma kuana igucnec acna gezac qema niñna. ³ Ic enianéñ yacma nuwiñ zé wanzañ. Helanzi tilanzi wannénzu ieneñ nuac kekec uñanawac hochoc wanzañ, imuac niñac guruzua. Ieneñ imi Anutuac ewa éréhéc ménda wañanzañ.[†] Ohec

⁴ Héñgic! Anutu imi nuac héipuc icna keczac, Miñ Kewuna imi kekec uñana qenanjé némma kecanzac. ⁵ Inéñ hazéchécna bakia biria meénécmimac. Miñ kewu, hakaga héla iminéñ unuhumuna.

⁶⁻⁷ Geñ zérabéra hénia hénia igucnec metecgé néñna hazéchécna ieneñ bakia megic kicanéñ iniri, imuac niñac ni ewa siñnawac sese haigémmañ. Qacga imi hiabia imuac niñac, Yawe guac qacga qacma mepési gémmañ.

* 53:6: Israel imi Yakoboac qara qelia Anutunéñ qacmimia, wañu qara imi iwac qelihéra ionac qac yanda wan³ac.

✠ 54:1: 1Sa 23:19 * 54:1: Hebiraió aciguc; zégési néñna. † 54:3: Hebiraió aciguc; Anutu wéséginaiguc ménda opocgic kecan³ac.

55

Alayanéj andé qeyu imuac ac zéraguc zéyec.

¹ (Legic galeñawac; gita kuleleguc héihéiya, Dawidiac legic zéra, niñu hiñgac hiñgara.) Anutu zéwelecnawac gezac qena. Guruhéhéliwa ménda sañgiwésémañ. ² Gezacga qema acna bakia melej néñna. Ni niñ yéwérima waižalañ wamma zésilac mezua. ³ Imi mia hazéchécna ionac ewa hétéj zéma ic biria ionac helanži néñéña niñac imuhuc wañanžu. Ienej yéwéri mihicñi némma qeri biric wamma niniñ hazérawac héwiña meanžu. ⁴ Qerinaiguc ewa qerina geriwa noyu humucnéj hosucgé néñu zénéñna hirizac. ⁵ Bac yandi yandi zéma zénéñ hirihirinéj hicñinéñu humucnéj tericgé néñzac.

⁶ Ni yomuhuc zézua; Ni kembo nei éséc nec qeñgañna henémbac nec putitima kemma bénzénec tac hiaruwines. ⁷ Lakec putitima kemma baec kéra kérésiaiguc kemma kecbinec. (Ohec) ⁸ Sasañgiaiguc focdac kemma murayo luhuc zéma yowaro luhucnéj qizižingé néñu kecbinec.

⁹ Ni neñañ ama areña yanda neuj kiropo seliaguc imuac qeriaiguc kaižiliweñ zéma euqeqe hicñiyu héñi. Miñ Kewuna mebiri énécmima acgina* héndéj énécmima. ¹⁰ Ienej siñi kaiwe neuj kiropo seli imuac qahaiguc keñha wañgic imuaru haka qaríñ qaríñgia zéma réwéri hicñianzac. ¹¹ Kisikiyoñ zéma helanži énécmimia zéma ac ikocnéj somben yandagina imi ménda waima kenzac.

¹² Ac geriwaguc wannéj ec imi hazécna qahac. Hazécnanéj imuhuc wañ némbac nec hia bisiqatéj wammiwines. Nuac hama séwi eñeñ wañžu imi hazécna qahac. Hazécnanéj imuhuc wambac nec néñgacma sañgibinec. ¹³ Ic imi mia nuac séc. Wañu alahécna, alahécna eñomia qahac, néñ nekawu qéqéhéréj wamma kecañic imi mia. ¹⁴ Niri nekawu siña nimma zéemi nimma ic embac tosara iniguc momac nec Anutuac ocmuñ téréyaiguc eñeñ mama wañiñ.

¹⁵ Haka biria humumianéj ionac sugginaiguc acguc he énécmizac, imuac niñac wañ énécmima, humucnéj élanzañ nec ionac muru haénécmiyu ménda humumanec kicsuañiguc hiñgacmu.

¹⁶ Ni imi Anutu qachéhéliwa Yawenéj añgéñna timac. ¹⁷ Siñiya zéma siñunec zéma kaiweiguc ni niñyéwécna guc zésilacba Yawenéj qacsilacna imi niñnémmac. ¹⁸ Sasalanéj hazéc wañ néñgic, inéñ yaré mihicñi néñéña imuac nec luae qema uñana boñhére menéñec. ¹⁹ Becarunec kerecac keczac Anutu iminéñ acna niñnémmac ohec wahec. Ewagina ménda melemma Anutu eeya ménda héimianžu imi onac tasia melej énécmimac.

²⁰ Ic imi ic tosara luae qema momac nec kecañu imi zikižiki ac logima méria meyacma unuyec. ²¹ Kua dokuya imi namu haléc ogicma susurac wañzac, néñ ewa qeriaiguc imi yaré doñgéma keczac. Ac zéañzac imi moczoñ haléc ogicma bénzéña wañzac, néñ imuac héra imi sou bec meyacma nanaña éséc nec wañzac.

²² Guac yéwécga Yaweac muru hetecgé haina, inéñ ic solañanéj hémbénaña keñqe haqe ménda wammac niñac késaselimac. ²³ Anutu zéna, ienej humucac baec séséñiguc hiñgacmu. Sac naec énécmima ikoc wañ énécmianžu imi eñeñ kecec nalégina bakia ménda kecma humudacmu, néñ ni imi guac muru niñkinzéñna haima kecmañ.

56

Qenesi mimia imuac qeriaiguc Anutuac niñkumuma kecec.

¹ (Legic galeñawac; Yonawac legic Kembo nei lakecaru hétéj qahac tatara imuac ewaiguc, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc, Fileset ic eñeñ Gat baeciguc i késagic nalé imuaru oyec.) Anutu, ewa biric wañ néñna. Ic imi qéccgé némmañ zéma kaiwe herec numa helanži néñzac. ² Hazéc hécnanéj kaiwe herec qéccgé némbiñ zé wañžu. Wañu séwi eñeñ wamma nuañžu ionac zañgégina imi sasala imuac niñac. ³ Bac yandi yandi

* 55:9: Hebiraió aciguc; ezelañgina.

wammaṛ nalé imuaru guac muru héima nammaṛ. ⁴ Ni Anutuac muru héima namma ackuažécya mepési mimarṛ. Ni Anutuac muru héima nanžua imuac bac yandi yandi ménda wammaṛ. Baec icnéṛ némac haka hia waṛ némmu?

⁵ Ieneṛ kaiwe herec acna megic qarīṇ qarīṅgia waṇu nuac niṅgic niniṅgina areṇareṅgia imi moczoṇ biria waṇanžac. ⁶ Ieneṛ qeriiguc ésé ésé waṇ énécmiyu euqeqe waṇanžua. Nuac kekecna mebiriwiṇ zéma eṇaoc tocgo amuma saṅgima héna titinawac awima kecžu. ⁷ Ieneṛ haka qarīṇ qarīṅgia wamma dimuhuc tasiawac hia qizizīṅgéma kemmu me? Anutu qeri biric wamma ic embac imi memaénécmina.

⁸ Néṅgacma lelecgéma keṇha wamba gi yéwécna imi oloṇniṅnec. Nuac kic masi imi guac kiruṅguc haina hiṅgaru. Haka imi guac kiwiiguc ooyawac hezac imuac oloṇnimbésémaṛ.

⁹ Ni gi gurumaṇ nalé imuaru hažéchécna ieneṛ héréamuma kemmu. Anutunéṇ nuac kecžac imi ni ninžua. ¹⁰ Ni Anutuac muru héima namma ackuažéc imi mepésima Yaweguc héima namma ackuažécya mepésimarṛ. ¹¹ Anutuac muru niṅkinžéṇna haizua. Imuac ni bac yandi yandi ménda wammaṛ. Baec icnéṇ némac haka hia waṇ némmu?

¹² Anutu ni ac zéseliyiac hezac. Ac imi meselima ni ewa hiawac sese haigémmaṛ. ¹³ Geṇ nuac kekec uṇana humuc igucnec metecgé nénnec imuac mia imuhuc zézua. Ni Anutu wéségaiguc kekec asahaiguc keṇha wammaṇ niṅac geṅgaoc hénana galeṅgé néna tisuuqisura ménda waṇi, imi gi qahac waṇu méré?

57

Qenesi mimia imuac qeriaiguc Anutu mepésimiyec.

¹ (Legic galeṇawac; Ménda mebiri nénécmína, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc, Saulo inéṇ qemaṇ zéyu néṅgacma kemma baṅeciguc saṅgiyec nalé imuaru oyec.) Ewa biric waṇ néna, Anutuna, kekec uṇananéṇ néṅgacma guac muru saṅgima hezac imuac niṅac, ewa biric waṇ néna. Zéra béranéṇ nogicma kemmac nalé imuac suraiguc séc ni néṅgacma qeṅgaṅgawac amiaiguc hama kecmaṇ. ² Ni eṇeṇa miṅina Anutu, nuac niṅ wamma iwawai moczoṇ meseligianžac iwac mia qachéhélizua. ³ Inéṇ kurumeṇ igucnec méramma ni qécgé némbiṇ zé waṇžu ionac murunec metecgé némmac. (Ohec) Anutunéṇ iwac goi héihéi zéma haka héla imi waṇ néṇu hiṅinémmac.

⁴ Ni laion yaṇ hémbaoc wamma qécgé énécmianžua ionac sugcinaiguc kecanžua. Imi mia baec ic mia,* néṇ zécgina imi luac zéma zakonž zéra ésécnec, waṇu ezelaṅgina imi sou zéraguc ésécnec.

⁵ Anutu, meyac génni ou kurumeṇiguc kecbésémaṇ. Guac edamuganéṇ baec séc ic embac ionac qacginaiguc ou meeṇmimia wammac.

⁶ Ieneṇ nuac keṇkeṇ hahanaiguc ufiṅ haigic hezac. Imuac qerinanéṇ† memamimiawac hezac. Waṇu ieneṇ wésénaiguc baec séséṇ éséma mihiṅgic, néṇ eṇaoc imuaru hiṅgacgic unuyec. (Ohec) ⁷ Qeri uṇana imi béṇ qema hezac. O Anutu, qeri uṇananéṇ keṇqe haqeya qahac. Ni mepési gémma legic héigémmaṇ. ⁸ Neṇ giaṅgiana imi mindiwa yacmac. Nuac qeri uṇana gi yacna,‡ gita kulelena iri yaric. ⁹ Ic embac momac yanda ionac sugcinaiguc ewa hia ac gézémaṇ. Baera baera ionac sugcinaiguc legic héigémmaṇ. ¹⁰ Guac goi héihéiganéṇ imi kurumeṇiguc sécgéma heyu, guac haka héla iminéṇ ou hosusuiguc sécgéma hezac.

¹¹ Anutu gi meyac géṅgéṇa wamma ou kurumeṇiguc kecbésémaṇ. Guac edamuganéṇ baera baera ionac qacginaiguc hemac.

58

Hažéchéra bakia melené énécmimac niṅac zéwelerec.

* 57:4: Hebiraió aciguc; icac naṅhéra † 57:6: Kekec uṇana. ‡ 57:8: Hebiraió aciguc; uṇanina imi Anutu arunec hahaya imuac niṅac uṇana ménda oma edamuna ogic hezac.

¹ (Legic galeñawac; legic ‘Ménda mebirí nénécmina’ imuac ewaiguc, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc.) Icac nañhéra* ini, ini héna ac solañanec zéanžu? Ini hénaorij hécgina keñkésa hakésaya qahac zégési énécmianžu? ² Qahacgucnec, ini qeriginaiguc haka biria wamma baeciguc eñaj méraginawac kaižiliweñ imuac yéwéria imi sasala korohémma énécmianžu. ³ Ic žipiliñ žapalaña imi neñgoc hériiguc kecmanec kemma rouc wañgicac hicñima imuarunec bec qižizñgéma kemma ikoc ac zéma kecanžu. ⁴ Ionac sacmasi biria imi mokoleñac sac masi biria ésécnec. Wañu ieneñ gezac héñ qaté mokoleñ gezacgina héžicgé énécmimia ésécnec wañu ⁵ žina icneñ ac wañu ménda niñanžac. Gété manirawac kuhanéñ haréña wañanžac.

⁶ Anutu ionac kuaginaiguc žécgina imi kuna. Laion sac qeli žérawac eriña imi kuna mayu. ⁷ Waiénécmina ieneñ doku téfara focfoc keñanžac ésécnec keñ qahac wammu. Žakoña muigic žéñgéanžac ésécnec žéñgédacmu. ⁸ Wañénécmina, gulucneñ keñkecma loloma humuanžu ésécnec wammu. Wañu kokocneñ naléya heyunec hicñima asac mararañ ménda hémmanc humuanžu ésécnec wammu. ⁹ Ic hésa waiyaguc imuac geric bélañanéñ kuži žeyu geriwiguc ménda wañunec nene qelikij zéma geric bélañaguc momacnec luhuc neñgocyanéñ mihilañgéyu éléñec keñanžac ésécnec auénécminac.

¹⁰ Ic solaña ieneñ ic biria eneñ bakia megić inicma ségiségi wammu. Ionac saciguc hénagina žuacmu. ¹¹ Nalé imuaru ic embac ieneñ yomuhuc žému; Hélacnec ic solaña imi tasia hiabia ku énécmianžac. Hélacnec baeciguc Anutunéñ zégési nénécmanžac.

59

Hažéchéra méragina igucnec metecgé mimac niñ žéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac ‘Ménda mebirí nénna.’ Miktam tanera, Sauloneñ Dawidi qehumamañ žé amayawac awima tacmu niñ énéžéyec nalé imuaru oyec.) Anutuna hažéchéčna ionac murunec ni metecgé némma, yacma nuwiñ žé wanžu ionac muruenc ni ou meyac néña. ² Haka biria wañanžu ionac murunec metecgé néña. Siña nimma sac naec énécmianžu ionac murunec kekečna añgég tina.

³ Ieneñ nuac kekečna mebiriwij žé héima tacma mambécanžu. Ic kawali eneñ tocgéma ni nuwiñ žé wanžu. Yawe, imi mia ac qeqe hakana me késpedesna niñac qahac. ⁴ Hakana qarinqarinqia qahac, néñ ieneñ kucnec hama eñaoc zéréñ qéréñ wandacžu. Gi kic qeli kecma méra némmañ žé nuac awima tacbésémañ. ⁵ Téñgij ic miñina Yawe Anutu, Israelac Anutu, yacma baera baera bakia melené énécmina. Andé qeqe ic biria ionac ewa biric ménda wañ énécmina. (Ohec)

⁶ Ieneñ ama siñiyu liliñgéma hama kazu eneñ ésécnec qacma ama areña yanda séc lelecgéanžu. ⁷ Kua taséginaiguc sou zéraguc heyu Kuaginaiguc ac zéraguc géréréć mericma mérénéñ gezac qema acnina hia nimmac imuhuc zéanžu.

⁸ Yawe geñ žédesi énécmina, baera baera žédesi énécmina. ⁹ Anutu, nuac neuj kiropona selia, nuac kuc miñina, guac kic hihi wamma kecmañ. ¹⁰ Nuac Anutunéñ goi héihéiyaguc tétéćgé némmac. Wañu hažéchéčna bakia megić néžéyu kicnanéñ inicmañ. ¹¹ Gi imi ménda unuhumuna ic embachéčna ieneñ eluñ unuwac niñac.

Saiwanina Miñ Kewu, kucganéñ héndéñ énécmima memaénécmina. ¹² Ezelanğinawac ac imi kuaginawac késpedes wanžac. Saec ac zéma ikoc ac zéanžu imuac niñac waina séwi eñeñ wamma kecgićnec énéć énépésia wammac. ¹³ Qeri gericganéñ onona, qahac wammuc séhaiguc onona. Hémma Anutunéñ Yakoboac qelihéra sucginaiguc inicgaleñ kecžac imi niñasarimu. (Ohec)

¹⁴ Wañu ieneñ ama siñiyu liliñgéma hama kazu ésécnec qacma lelecgéanžu. ¹⁵ Ieneñ nene niñac hocma lelecgégic tomeñgina ménda qeyu lelecgémanec kecgić ama gi-anžanžac.

¹⁶ Ni imi guac kucga mepésigémma siñunec guac goi héihéiga meyacma legic héigémmañ. Gi imi nuac demij selina baec boñaguc nanaña. Wañu žerabéra naléiguc

* 58:1: Me ic kewu kucginaguc.

sanġi sanġina wanżar. ¹⁷ Nuac kucna, ni gi mepésigémmanġ. Anutu imi neuġ kiropo selina baec boñaiguc nanaġa. Anutu imi ewa biric waġ néġanżac.

60

Anutuac héima nammu.

¹ (Legic galeġawac; ‘Sésépac acac baorac żariġ.’ imuac ewaiguc héihéiya, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc pakeġ ac waġ énécmimanġ zé oyec. Dawidinéġ Aram Naharaim* zéma Aram Zobaguc† yaré wamma yéwéri mihicġiyecac eġeya kawali ic Yoapnéġ yaré ic énépésima lilingéma hama Edom ic 12,000 imuac séc baec boña wéġwéġgia sei heyec imuaru unugic nalé imuaru oyec.) Anutu héġnacnina mema héndéġ nénécmima qeri biric waġ nénécminec. Waġu deguc mehiaru nénécmima. ² Geġ wanna baec mimiġżalizac, geġ wanna baecnéġ tézac. Téma hirizac imuac niġac toroqema qotona. ³ Geġ imi geġga ic embachécga nalé yéwéria mihicġi nénécmizaġ. Waiġ tarac turuc mihicġi nénécmimia gumu nénécmima neyiġ.

⁴ Néġ eega héianżu ionac filac énécmima énézéna ac hélawac meyacġic eġec. (Ohec) ⁵ Goi héihéi waġ énécmianżar neġarġ metecġé nénécmimanġ zé acnina meġ nénécmima méra héiganéġ metecġé nénécmima.

⁶ Anutunéġ ocmuġ téreyaiguc nénézéyec imuac séciġuc; Ni Dawidinéġ técġéma aria memaġ. Sikem baec méndémma Sukot baec wéġwéġgia imuac sécyā olommaġ. ⁷ Gileade imi nuac, Manase imi imuhucyanec nuac, Eferaim imi nuac aiġ opocna, Yuda imi ic kewu qarucna. ⁸ Moabi imi nuac naec naecac doku pakena, Edom baeciġuc imi héna usuna giliwa hemac, Fileset baec imi nuac wamma qacmac.

⁹ Mérénéġ nuaciġma ama neuġ kiropo seliaġuc keremmac? Mérénéġ Edomoac héna nézéyu hémmaġ. ¹⁰ Anutu geġ nini ménda wai nénécmizaġ me? Anutu gi neġarġ téġġiġ ic iniguc momacnec ménda kenżar. ¹¹ Méra nénécmima hażéchécnina unuwiġ. Ic onac aġġéġ titi ai imi gorosoġa wanżac. ¹² Imuac nini Anutuac muru héima namma efima kembij. Inéġ mia hażéchécnina tidacġé énécmimac.

61

Anutunéġ aġġéġa timac zéma ninzéġġéyec.

¹ (Legic galeġawac; waġoġ hésiaguc qema héihéiya, Dawidiac legic zéra.) Anutu nuac qaqaġna nimma zéwelecnawac gezac haina. ² Ewa qerina imi helanżi mimia waġu baec tetecġia igucnec guac qacma héhélizua.

Nuaciġma hoc yanda ni nogicżac imuaru keġ nopocna. ³ Gi imi nuac sanġi sanġina, neuġ kiropona selia hażéchécna héżicġé énécmimia.

⁴ Ni hémbénaġa guac haliiguc kecmaġ. Néġacma qeġġaġawac amiaiguc hama kecmaġ. ⁵ Anutu zézé seli acna nimma eega héianżu ionac ai buġa imi nuac qenénec.

⁶ Ic kewu iwac kekecyā imi mehoruġina yawuġa yawuġa ogicma emma kecmac. ⁷ Inéġ hémbénaġa Anutuac wésiaiguc ic kewu waġ énécmima kecmac. Goi héihéiġa hémbénaġa zéma hakaga héla zéréġ qéréġ wamma wammima héġgaleġ wammiwésémaġ.

⁸ Imuhuc wanna ni guac qacga nalé tetecġia qahac mepésima kaiweya kaiweya zézé seli acna meselima wammaġ.

62

Anutu arunec sac héima nammaġ.

¹ (Legic galeġawac; Yédudun tanera méndacma ooya, Dawidiac legic zéra.) Qeri uġananéġ bénzéġnec Anutuacnec sac niġkumuma kecmaġ. Nuac aġġéġ titi imi iwarunec haanżac. ² Inéġ sac nuac zamanżiġna, aġġéġ titina, demij selina baec boña eġeġaiguc nanaġa, imuac ni kuneġ yanda keġqe haġe ménda wammaġ.

* 60:1: Mesopotamiawac Not Wes iguc Aram ic keġġic ionac qacġina. † 60:1: Siria baec namuġaiguc Aram ic keġġic ionac qacġina.

³ Nalé dahecac séc ini ic demin qasima nanaña zéma demin mimiñzalia imuhucya ni nuwin zé momacnec néfacgé némbin zé wanžu? ⁴ Ieneñ dimuhuc wammimi ou eñeña igucnec mama qemac zéma niñareñgéma ac ikoc efima zéanžu. Kuaginanéñ mériañ ac zéma qeriginanéñ saec ac zéanžu. (Ohec)

⁵ Niñkumuma kekecac kuha imi Anutu arunec sac haanzac. Imuac niñac qeri uñana gi imi bénzénec iwacnec sac niñ kumuma kecbésémañ. ⁶ Inéñ sac nuac hoc saiwana zéma añgén titina zéma demin selina baec boñaiguc nanaña, imuac ni keñqe haqe qahac kecmañ. ⁷ Añgén titina zéma edamunanéñ Anutuac muru hezac. Nuac zamanziña selia zéma sañgi sañgina imi acguc Anutuac muru hezac.

⁸ Anutunéñ neñañ sañgi sañginina imuac mia, ic embac ini, naléya naléya iwac muru héima namma iwac wésiaiguc ewa qerigina zéqolacgégic mayu. (Ohec) ⁹ Hélacnec baec ic maqeqeya* imi héla qahac,† ic eñeña acguc ac ikocginaguc, momac yanda eñañ eegina imuac qétéya imi komodia dac, korohénni wéséséac réwéria ménda ogicmac. ¹⁰ Héña qahac hélanzi énécmimia haka imuhucyawac héima namma iwawai onagicma késagic imuac nimbupuc héla qahac imuhucya ménda wammu. Wañu hinacgina yandima kuney yanda he énécmizaciguc kileñ imuac ménda niñkinzén wammu.

¹¹ Anutunéñ hatac éréhécnéñ mén zéyu yomuhuc niñi; Kuc imi Anutuac buña wanžac. ¹² Miñ Kewu, geñ icya icya wamma meanžu séc bakia meñeñ énéncmianzañ imuac niñac goi héihéi imi acguc guac buña.

63

Anutu ninzéngeña ewa bénzén mihicñiyec.

¹ (Dawidiac legic zéra, baec kisiaiguc kerec nalé imuaru oyec.) Anutu, gi imi nuac Anutu, kekec uñananéñ moczoñnec guac hochoc wamma baec kéra kériasia, kic giligili mihicñi néneña imuaru gi niñ héhéli gémma kecba nuac séwina acguc guac siñsiñ wañ néñu kecžua.

² Ni guac kucga zéma edamuga hémmañ zé yomuhuc ocmuñga téréyaiguc kichihi wamma kecžua. ³ Guac goi héihéiganéñ kekec ogicžac imuac kua tasénanéñ mepési gémmac. ⁴ Imuac kekecnawac séc gi mepési gémma guac qacgaiguc mérana meyacma zéwelecmañ. ⁵ Añaroroc zéma haléc sic qeriaiguc heheya neanžu ésécnec nuac qeri uñananéñ sécgémimia wañu kua tasénanéñ ségiségi wamma gi mepési gémmac.

⁶ Ni hehe tacañaiguc gi niñqeli gémma siñiyaiguc kicqeli kecma qerinanéñ guac zénimmañ nalé imuaru imuhuc wammañ. ⁷ Gi nuac héipucna wañ nénnec imuac niñ imuhuc wammañ. Ni guac qeñgañgawac amiaiguc ségiségi wamma legic héimañ. ⁸ Nuac kekec uñananéñ qéhéréñgaiguc nañu méra héiganéñ népési seligianzañ.

⁹ Kekec uñana mihicñima qewin zé wanžu imi eneñ baec séséñ hiñgac hiñgaraiguc hiñgacmu. ¹⁰ Sounéñ énériyu haséñ kazuac neneya wandacmu.

¹¹ Néñ ic kewu inéñ* imi Anutuac ségiségi wammac. Wañu guac zéseligéñgic séc zézé bipi ac wañgémmu, néñ ac ikoc zéanžu ionac kuagina imi wézéc qeénécmimac.

64

Añgéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Anutu, niñyéwécnawac ewa hétéñ imi nimma hazéc hécnawac bac yandi yandi yandi igucnec metecgé némbésémañ. ² Gi ni musañgé némma ic biria ionac niñareñ areñgia saña imuacnec zéma tilic qilic ic ionac qeweloñ igucnec ni musañgé néna. ³ Ieneñ ezelañginawac zéra imi sou ésécnec qericma acgina howura zakon ésécnecnéñ muinéñanžu. ⁴ Sasañgiaiguc ic solaña unuwin zé bac yandi yandi ménda wamma éléñec unuanžu.

* 62:9: Baec icac nañhécgina. † 62:9: Hebiriao aciguc; wésésé. * 63:11: Dawidinéñ eñeña niñac zéžac.

⁵ Ienej haka biria wambiņ zé niņkumugic heheya imuac selianec késa anğétima sasarŋiaiguc bétac haiwiņ zé eminimma méréněj hia ninicmac zéanžu. ⁶ Héna ac logilogiac haka imuac hohoc ai mema neņaj héna diwi qiwiliņa qacguc niņareņ gédacziņ zéanžu. Hélacnec eņac eņac ionac ewa siņgina zéma ewa qerigina imi hiņgac hiņgara.

⁷ Néņ Anutuněj ini unumac. Élėņnec zakonėnej unuyu biridacmu. ⁸ Eņaj ezelaņ ginanéņ waņu qonžontonį géma maunuyu birianžu. Waņu inicanžu séc orucgina gilianžu. ⁹ Ic momac yanda bac yandi yandi wamma Anutuac ai zéauma haka silicya qerianėnej hiņgac hiņgarawac nimmu.

¹⁰ Ic solaņa eneņ Yaweac niņac wamma zézé ségisėgi wamma neņgacma iwac muru kemmu. Qeri solaņ kecžu séc ségėra herec wammu.

65

Mėriaņ hemiyu ewa hia ac zėyec.

¹ (Legic galeņawac; Dawidiac legic zėra, 'Legic'.) Anutu, mepė qepėsiac legicnej Zioniguc guac mambėc hezac. Ic eneņ zézé seli acgina meselima wandacmu. ² Anutu gi zėwelecnina niņanžaj. Ic séwiginaguc moczonį guac muru hamu. ³ Kėpėsiacnej nonogiczac. Gi kėpėsiacnina aunėnėcmina. ⁴ Ic embac geņ unuruna hosucgaiguc hama kecanžu imi eneņ ségisėgi ginaguc. Guac amaga, guac ocmuņ tėrėyawac tanec hėņsoroc sorocgia imi hėņni zézé ségisėginėnej sécgė nėnėcmimac.

⁵ Miņ Kewu geņ mia haka solaņa mėndacma haka silicga welic welicgianėnej acnina melerį nėnėcmianžaj. Neņaj anğėj titinina Anutu, baec tetcgia zéma konduņ lakec arunecnej guac muru héima nammuac hezac. ⁶ Gi kucga imi rikuņ éscnec zikima kucganėj baec boņa miyacėnec. ⁷ Konduņac hėtėņa zéma temboņawac hėtėņa zéma ic embac ionac qeweloņ yanda imi mebėlac géanžaj. ⁸ Baec tetcgiaiguc kecanžu imi eneņ guac asė kiwiga mėrėra niņac bac yandi yandi waņanžu. Wainėnėcmina ama gianģianjawac naguya zéma ama mariyawac naguyaiguc séc ic embac kecžu momac yanda neņaj ségisėgi legic hėiwiņ.

⁹ Baec goiya héima doku haimima halėcyia mihicņima Anutuac doku tėfaraiguc doku tina sécgėanžac. Baec imuhuc mindiņima nene yaka* mihicņi nėnėcmianžaj. ¹⁰ Geņ mia ai takareņiguc doku sécyia haimima baec boņa héimindiņima kia silic silicyanéņ hėiyu qėrawia qeanžac. ¹¹ Ai yawuņnina imi guac ewa hiawac mėriaņnej ic kewuac opoc héimina, tikeņ tiha waņanžaj baec imuac séc halėcyaguc waņanžac. ¹² Baec kisia, baec lulucyaguc imi acguc halėcyaguc waņu, baec boņa komoc komocnej zézé ségisėgiac séwi usuginaguc† wanžu. ¹³ Baec lulucyaguc ramanėj hoturu mima hezac. Baec wėņwėņgia kondorjaiguc imi padinėņ hoturuma hezac. Imuac momac yanda ieneņ ségisėgi wamma qacma legic hėizu.

66

Anutuac hiaya niņac mepėsimigic.

¹ (Legic galeņawac; Legic mėņac legic zėra.) Baera baera Anutu zézé ségisėgi wammigic. ² Qac buņayawac edamuya imuac legic héimima mepė qepėsi edamuyaguc héimigic. ³ Anutu yomuhuc ézėgic; Yei guac aiga imi eeyaguc yėwėria. Guac kucga yanda niņac hažėchėcga eneņ mėra bacgaiguc kecžu. ⁴ Waņu baera baera eneņ simiņ héima legic hėigėmma guac qacga mepėsi gėnžu. (Ohec)

⁵ Hama haka silic Anutunėj wamma meyec imi hėņgic. Baec ic neņaj niņac wamma meyec imi eeyaguc yėwėria. ⁶ Anutunėj konduņ melerį baec waņec. Waņu doku tėfara qeriru baec héna doku nėwėc hagic. Hama iwac niņac ségisėgi waņiņ. ⁷ Inėj kuhanėj hėmbėnaņa ninicgaleņ waņ nėnėcmima kicyanéņ baera baera hėņsosolianžac. Imuac ac qeqe ic ini séwi eņeņ mėnda wammu. (Ohec)

* 65:9: Hebiraio aciguc; senģonį padi. † 65:12: Hebiraio aciguc; rikuņginaguc.

⁸ Ic embac momac yanda ini Anutu mepésima legic héimigic. Ewa hétérj iminéj héiyu nimmac. ⁹ Inéj kekec ujanina galeŋgé nénécmiyu kekecninaguc kecanziŋ. Waŋju inéj nanŋé nénécmiyu hénaninanéj tisuqisura ménda waŋanziŋ.

¹⁰ Anutu gi imi manam batuc waŋ nénécmima siliwa oanzu ésécnec mezeric nénécminec. ¹¹ Imuhuc wamma nonagicma uficiguc nonopocma yéwéri qacninaiguc hai nénécminec. ¹² Waŋju wai énécmima ic embac ienej orucnina tidacgéma keŋha waŋgic. Nini geric zéma doku yanda qericma hani geŋ mia héré nénécmima baec halécyaguc imuhucgeŋ nonopocnec.

¹³ Ni hofac ooac buŋa mema amaga téréyaiguc emma zézé seli acnawac tasia imi melej gémmaŋ. ¹⁴ Imi mia kua tasénanéj zéseliyi. zérabéra naléiguc nuac kuananéj zéseliyi. ¹⁵ Ni rama iwawac wéréŋaguc zéma halécyaguc hofac ogémma burumakao iwa zéma noniŋ momacnec haigémmaŋ. (Ohec)

¹⁶ Anutuac bac yandi yandi wamma kecanzu ini moczoŋ hama niŋgic. Anutunéj kekec ujanawac ai meyec imuac zéau énécmimaŋ. ¹⁷ Neŋ nena kuananéj qacmima ezelaŋnanéj legic héimimaŋ. ¹⁸ Ni qerinaiguc kápésic dongéma kecbinec inéj ménda niŋ némbacnec, néj ¹⁹ inéj hélacnec niŋnémma nuac zéwelecawac gezac qeyec. ²⁰ Anutu mepésimigic, inéj zéwelecna ménda elicgéma goi héihéiya ménda aŋgé tinéjec.

67

Anutu mepésimimu.

¹ (Legic galeŋawac; waŋgoŋ hésiaguc, legic méŋac legic zéra.) Anutu, goi héihéi waŋ nénécmima mériaŋ nénécmima kic tanecga asahagucnéj ninicna. (Ohec) ² Imuhuc wamma guac hénia imi baeciguc, guac aŋgéŋ titiac buŋa imi baera baera énézéna nimmu.

³ Anutu wai énécmima baec séc ic embac tuŋa tuŋa gi mepési gémmu. baec séc ic embac momac yanda ienej legic héigémmu. ⁴ Énézéna baera baera ségiségi wamma ewa hia nimma legicya héimu. Inéj ic embac keŋkésa hakésaya qahac zégési énécmima baec qahaiguc ic embac hénia hénia imi galeŋgé énécmimac. (Ohec) ⁵ Anutu wai énécmima baera baera ic embac ienej gi mepési gémmu. Ic embac momac yandanéj gi legic héigémmu.

⁶ Baecnéj héla haizac. Anutunéj neŋaŋ muru mériaŋ nénécmimac. ⁷ Anutunéj mériaŋ nénécmiyu baec tetcgia séc moczoŋ Anutu eeya héimu.

68

Mepé qepési zéma ewa hia ac.

¹ (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra, Legic.) Anutu yaru, hazéchéra héndéj énécmiyu tuidacmu. Héŋara meanzu ionac waŋ énécmiyu moczoŋ iwac murunec néŋgacma kendacmu. ² Luhucnéj hofac mihilaŋgéyu keŋanzac ésécnec nesi énécmiyu kendacmu. Gericiguc kendolnéj pépélina maanzac ésécnec ic biria eneŋ Anutuac wésiaiguc humu qai wandacmu. ³ Ic solaja eneŋ ségiségi wamma Anutuac wésiaiguc técgéma aria mema ewa hia nimma ségiségi wammu. ⁴ Anutuac muru legic héimima iwac qara mepésimimu. Hosusuiguc tacma baec kéra kérésiaiguc keŋha waŋaŋjec i meyacmigic.* Iwac qara imi Yawe, wésiaiguc técgéma aria memu.

⁵ Rara téréyaiguc kecanzac Anutu iminéj gupaŋ merac onac maŋgoc zéma embac malé onac zégésigési ic kiwa wanzac. ⁶ Anutunéj niŋgumbi niŋguŋ keczu imi ama géséhéra mihicŋi énécmima hésa amaiguc keczu imi metecgé énécmima kekecgina mébéreŋgé énécmianzac. Néj acqeŋe ic ionac tacyacac buŋa imi baec kérékérésia waŋanzac.

* 68:4: Kiwi tosarraiguc; 'meyacmigic' ménda oma 'hénia yanda haimigic' ooyawac hezac.

⁷ Anutu, ic embachécga wéséginaiguc walac keñec nalé imuaru, baec kéra kériasia qericma keñec nalé imuaru, (Ohec) ⁸ baecnéñ hiriyu kurumeñnéñ mayec.† Wañu Sinai baec boña acguc Israelac Anutu guac wéségaiguc hiriyec. ⁹ Anutu geñ kia sécyá haina mayec. Guac mératéc buñahécganéñ météqététañ wañgic meseli énécminec. ¹⁰ Imuhuc wamma guac hénaoriñ hécgá imuaru onopocna kecgic. O Anutu, geñga hiaga niñac maqeqeya ionac imi iwawai mihicñi énécminec.

¹¹ Geñ ackua^zéc nénézéna embac gezac qé^zéñ ac ^zéauanzu imi tuñ yandaguc wan^zac. ¹² Téñgñ ic tuña tuña ionac ic kewu hécginanéñ ichéra iniguc néngacma kendacgic, embac amaiguc kecgic ieneñ‡ acguc téñgñ ic onac ama baec saocyaiguc iwawai mema hama méndéñ énécmiyec. ¹³ Ini rama demñ qeriaiguc hegic tanera imi kembo nei qeñgaña siliwanéñ oso osoya, nei ^zucya goli qaoranéñ oso osoya ésécnec wañec.

¹⁴ Wandac wandac medac medac miñinanéñ ic kewu héndéñ énécmiyu Zalmoniguc komboc efefia luhucnéñ mihilan^géyu sicsaoc maanzac tanec wañgic.

¹⁵ Basanac baec boña imi Anutuac buña. Basanac baec imi eñeña yanda. ¹⁶ Baec boña eñeña eñeña ini némac niña baec boña§ Anutunéñ tacyac wammañ ^zé wan^zac imuac nimbupuc wamma héñ sosolizu? Hélacnec Yawenéñ baec boña imuaru hémbénaña kecmac.

¹⁷ Anutuac yaré qequeac becosicac karesi imi ^zañgégina tausenña tausenña wan^zu. Miñ Kewunéñ sugginaiguc keru héñni Sinai baec boña tacyacac buña téréyaiguc kec^zac ésécnec wan^zac. ¹⁸ Gi ou eñeñaiguc eñec nalé imuaru hésa ic énépésinec imi héré énécmima kemma ic onac murunec me acqeque ic ionarunec acguc momacnec sese menec. Mema Yawe Anutunéñ imuaru tacyac wammañ ^zé eñec.**

¹⁹ Kaiweya kaiweya yéwérinina nonagicma bisian^zac Miñ Kewu Anutunina imi mepésimimu. (Ohec) ²⁰ Anutu imi añgéñ titi miñina. Humuc igucnec qi^zi^ziñgéma keñkeña imi Anutuac murunec.

²¹ Ha^zéchéra ionac orucgina, nalé séc késpedesicac héna tima keñha wañanzu imi onac oruc ^zuc ic kewuac opoc tanec me^zericgic heheya imi Anutunéñ qéséma unumac. ²² Miñ Kewunéñ ^zézac; Neñ wañ énécmiwa ieneñ Basan igucnec lilingéma hamu. Wañu konduñ hiñgac hiñgara igucnec muñguc lilingéma érému.†† ²³ Hagic eneñ humumia unuma sacginaiguc hénagina tinduñgégic kazugina acguc sacgina nemu.

²⁴ Anutuna, ic kewuna gi ocmuñ téréyaiguc kereñna ieneñ géñgic. ²⁵ Walac legic héihéi ic eneñ hocma keñgic imuac andiaiguc wañgoñ ic eneñ embac seraña tambariñ ginaguc ionac sugginaiguc méndac énécmima keñgic. ²⁶ Israel hénaoriñ sugginaiguc Miñ Kewu Anutu mériañ ac wammigic. Israelac doku hogocya igucnec hicñihicñiya ini imuhuc wammigic. ²⁷ Imuaru imi ^ziagina Ben^zaminac sac taséhéra ieneñ kiwa wañ énécmima kecgic. Wañu Yudawac galeñhéra ^zéma Sebulonac galeñhéra ^zéma Naftaliac galeñhéra ieneñ momacnec kecgic.

²⁸ Anutunéñ kucgina ^zéhiaru énécmizac. O, Anutu neñañ niñac wañ nénéc minec imi meseligina. ²⁹ Ocmuñga Yerusalem tac^zac imuac niñac wamma ic kewu eneñ guac sese mema hamu.

³⁰ ^zéléñ baeciguc haséñ yañ ^zéma burumakao iwa tuñaguc ^zéma baera baera imuac burumakao merawa imi ac geriwaguc wañ énécmiwa. Anutunéñ ic yaréac siña niñanzu imi héndéñ énécmima siliwagina tidacgéyec. ³¹ Ic kuneñ eneñ I^zipte baeciguc érégic, Etiopia ic eneñ focdac méragina meyacma Anutuaru opocamumu.

† 68:8: Anutunéñ Mose héna ac mimañ ^zé mayec nalé imuaru gururu mericma parandañ pilitic qeyu hosusu ^zapéla mayec imuac niñqelima ^zézac. ‡ 68:12: Hebiraió aciguc; embac méñ amaiguc kerec. § 68:16: Zion baec boña niñac ^zézac. ** 68:18: Zion baec boñaiguc eñec. †† 68:22: Hénia imi Anutuac ha^zéchéra eneñ néngacma kemmuac séc qahac wañu baec boña ^zuñ igucnec me Konduñ Humumia imuacnec lilingéma hamuac hezac.

³² Baecac héngalenj ama areña yanda moczoñ Anutu legic héimimu. Miñ Kewu mepésimimu. (Ohec) ³³ Inéj kurumeñ kerecac keczac imuac qahaiguc tacma parandanj ésécneac ac zéanzac.

³⁴ Anutuac kuha zéau énécmigic. Iwac eeya yéwérianéñ Israel qacginaiguc hezac. Iwac kuhanéñ kurumeñiguc hezac. ³⁵ O Anutu ocmuñgaiguc kecanzanj gi imi welicgiaguc. Israelac Anutu imi eneya ic embachéra ionac kuc énécmima meseli énécmianzac. Anutu mepésimigic!

69

Qenesi wawaña igucnec metecgé mimac niñ welerec.

¹ (Legic galenawac; 'Baorac zariñ' ewaiguc, Dawidiac legic zéra.) O Anutu ni metecgé néñna. Dokunéñ déméñnaiguc* éréma sécgézac. ² Ni hauruc gizonj dumuñja qahac imuac qeriaiguc hiñgacmanec kecza. Ni doku hiñgac hiñgaraiguc hiñgacba, temboñ yandanéñ hoturu néñzac. ³ Guac qacma kecba kucna qahac wañu, déméñna kékakérasia wanzac. Anutunawac mambéc kecba kicna acguc méiméiya wanzac.

⁴ Héniana qahac mézétiti wannénzu imi oruc zucna ogicma sasala wanzu. Héniana qahac numa mebiri némbiñ zé wanzu imi enej gelec malec qahac. Iwawai ni kowu ménda meyi, wañu melej énécmimanj niñac téñésima qesinéñgic énécmimanjac hezac. ⁵ Anutu, gi imi ni ic témpinja kecza héniana imi ninzanj. Imuac képésicna kicgaiguc winiñu hezac.

⁶ Kurumeñjac téñgij ic tauseña tauseña Anutu Yawe, guac niñkumuma kecanzu imi enej nuac niñac wamma gamugina nimbu niñac. O Israelac Anutu, guac hochoc ai meanzu imi enej nuac niñac mematiti mihicñiwu niñac. ⁷ Gamunéñ kic tanecna osonénzac. Wañu ni guac niñ wamma imi bisiqatéñ wanza. ⁸ Ni nuac dac munahécna ionac muru ic méréra ésécneac wamma kecza. Sac taséhécna ionaru ic enia tanec kecza.

⁹ Imi mia guac amagawac siñniñ henénzac iminéñ geric bélanj ésécneac noyu imuhuc wanza. Zébiri géñanzu ionac zébiri qébirinéñ nuac qacnaiguc mazac. ¹⁰ Ni nene ziki kecma kecec uñana memaamuma kecba ic embac enej zédesi wañ néñzu. ¹¹ Ni ewa biricac séwi usuna héima kecba ic embac ieneñ isocfagociguc nopocz. ¹² Ama areñ yanda imuac sangulanjiguc taczu imi enej zédesi wañ néñzu. Doku seli nema ewa soho keczu imi enej acguc legiciguc nopocma zédesi wañ néñzu.

¹³ O Yawe, ewa hiagawac naléiguc zéwelec génza. O Anutu, zéwelecna niñnémma guac goi héihéiga yandanéñ mehiaru némbésémañ. ¹⁴ Ni gizonj hiñgac hiñgara igucnec metecgé néñna hiñgacbi niñac. Hazéc wañ néñzu ionac murunec zéma doku yanda igucnec metecgé néñna. ¹⁵ Doku yandanéñ hoturu némma qécgé néñu dumuñjaiguc hiñgacbi niñac. Gizonj hiñgac hiñgaraiguc hiñgacba kuayanéñ qacnaiguc ha kizicgéwac niñac.

¹⁶ Yawe guac goi héihéi imi hiabia. Imuac acna melej némma guac ewa biric yanda niñac nuac lilingéwésémañ. ¹⁷ Guac kic tanecga imi welenj qeje icga ménda musañgé némbésémañ. Ni zérabéra qeriaiguc tacza focdac acna nimbésémañ. ¹⁸ Qeri uñanawac hosucgé némma mulu menémma hazéchécna ionac murunec boñhéré menémbésémañ.

¹⁹ Gi imi nuac gamuna zéma zébiri qébiri imi nindaczan. Nuac hazéchécna imi moczoñ wéségaiguc keczu. ²⁰ Zébiri qébirinéñ nuac ewa qerina mebiriyu niñyéwécna imi sécgénéñu kic hima hocba ewa biric wañ néñna méñ ménda keczac. Wañu kic hima hocba mebélacgé néñna méñ ménda keczac. ²¹ Ieneñ sacmasi biria imi nemañ niñac néñgic. Démeñna zicgéyu doku howuraguc nemañ niñac néñgic.

²² Wañénécmina wéséginaiguc neneac tatacnéñ hénagina dérécgéyu luaeginanéñ bétac wamma iniyu. ²³ Wañénécmina kicginanéñ siñindéñgéyu hémmuac séc qahac wammac. Kemañ ginanéñ kuha qahac wañu hirimu. ²⁴ Qeri biricga qacginaiguc

* 69:1: Hebiraio aciguc; kecec uñanaiguc.

qocgéna mayu. Guac qeri biric bélañagucnéñ ionaru suluma kemma énépésimac.
²⁵ Tacyacginawac buñanéñ biridaru ama kisia wandacmac.

²⁶ Ieneñ imi ic geñ ununec imi muñguc ununesi wañ énécmima, ic geric mihicñi énécminec imuac suruc siña nimma wanžu. ²⁷ Hakagina qarñ qarñgia imuac qahaiguc hakagina qarñ qarñgia muñguc toroqe énécmima, guac zégésigési solañaguc ménda keremmu. ²⁸ Qacgina imi kekec hémbénaña imuac kiwiiguc auna ic solaña ionac qacginaiguc momacnec ménda hemac. ²⁹ Ni imi maqeqeya wamma zérabéraiguc qenzerñ manzerñ qema kecžu. Anutu guac añgéhñ titiganéhñ meyac némbésémañ.

³⁰ Ni legiciguc Anutuac qara héimimañ. Ewa hia ac ézéma Anutuac qac buñaya meyandimañ. ³¹ Iminéhñ mia burumakao ilihaguc zéma haséraguc imuhucya ogicma Yawe ségiségi mihicñi mimac. ³² Gumbénzénzéhñ icnéñ imi hémma ségiségi wanžu. Anutuac hochoc wañanžu ini imi ewa qerigina meqeligic kekecginaguc wammac. ³³ Yawe imi maqeqeya niñénécmima eneya hia niñac wamma hésa ic kecžu imi mematiti ménda wañ énécmimac.

³⁴ Baec kurumeñnéñ i mepésimiyic, konduñ zéma doku wañ imuaru sécgéma hezu imi moczorñ i mepésimu. ³⁵ Anutunéhñ Zionac añgéhña tima Yuda ama areña kuneñ kuneñ meyacgémac. Wañu hénaorñ hécga imuaru kecma miñina wammu. ³⁶ Iwac weleñ qeque ichéra ionac qelihéra ieneñ Zion baec imi mératéc memu. Qara siñ nimmianžu imi eney imuac qeriaiguc kecmu.

70

Hazéchéra ionarunec metecgé mimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra, haka méñac niñqelima ooya.) Anutu focdac ni metecgé néna, Yawe focdac méra némbésémañ. ² Wañénécmima nuac kekec urñanawac hochoc wañanžu imi eney gamu qeque zéma gamu mamasuñ mihicñimu. Mebiri némbiñ zé wañanžu imi wañ énécmima andé andé kemma gamu mihicñimu. ³ Ahaec, ahaec zéma desizu imi wañ énécmima gamugina niñac wamma andé andé kendacmu.

⁴ Guac hochoc wañanžu imi moczorñ wañ énécmima guac niñ wamma ségiségi wamma ewa hia nimmu. Wañu guac añgéhñ titiac niñkumuma kecanžu imi wañ énécmima nalé séc Anutu imi kuneñ yanda! zémanec kecmu. ⁵ Ni maqeqeya zéma météqététañ kecžu. Anutu focdac hawésémañ.

Gi imi nuac héipucna. Ni metecgé nénéña imuac miñina, sosola ménda wamma focdac hawésémañ.

71

Saiwa memima méra mimac niñac zéwelerec.

¹ Yawe ni néñgacma guac muru hazua. Hémbénaña gamunaguc ménda wammañ niñac galeñgé néna. ² Hakaga solañanéñ metecgéma hulac némbésémañ. Gezac qenimma metecgé némbésémañ. ³ Gi imi nalé séc sanji sanjinawac bajec wambésémañ. Gi imi nuac zamanziñ zéma demñ seli baec boñaguc nanaña, imi añgéhña timac niñac zéna hicñima hezac.

⁴ Anutuna ic biriawac méria igucnec metecgé néna. Kaijiliweñ zéma biria meme icnéñ népésiyu méria igucnec metecgé néna. ⁵ Hénia imi yomuhuc; Miñ Kewu Yawe, Nuac niñkumuna imi guaru hezac. Komocna igucnec guac muru héima namma kecanžu. ⁶ Neñgocnawac hériiguc kecbanec népésinecac népésianzan. Neñgocnawac tomeñaguc kecba geñ nuagicna mayi. Mepé qepésina zéñgé toroya qahac imi guac buña wanžac.

⁷ Ic tuñagucnéñ nuac niñgic ic témpña tanec wañu néñsosoligic. Wañu geñ mia nuac sanji sanji selina wañanžan. ⁸ Nuac kuananéñ kaiwe herec guac edamuga zéauwa mepé qepésiganéhñ sécgéanžac. ⁹ Ic yanda wamma kecanñ nalé imuaru ménda wainémbésémañ. Kucna audacba mamaya wañu ménda wai némbésémañ. ¹⁰ Hazéchécna ieneñ nuac

zéemi ninzu. Wañu kecec uñanawac awima taczu imi eney nuwiñ zé zéareñ wamma yomuhuc zégic imuhuc zéwelecza; ¹¹ Anutunéñ i waimizac metecgé mimiawac ic mén ménda keczac, nesima késani. ¹² Anutu lakec ménda néngac némma kembésémañ. Nuac Anutuna focdac méra némbésémañ. ¹³ Wañénécmína qeri uñanawac hazéc wannénzu imi eney gamu qeqe zéma humuc mihicñimu. Wañénécmína mebiri némbiñ zé wanzu imi zédesi zéma memaitinéñ hoturu énécmimac. ¹⁴ Ni imi nalé séc guac niñkumuma gi séc mén meemma mepési gémmañ. ¹⁵ Ni guac haka solaña oloñ oloñawac séc qahac imi zéma guac añgéh titiac ai imi kaiwe herec zéau énécmimañ. ¹⁶ O Miñ Kewu Yawe, ni guac hama guac wawañ memega kuhaguc imi mepési gémmañ. Ni guac haka solaña imuacnec sac niñqelima zémañ.

¹⁷ Anutu gi imi ni komocna igucnec ac pakeñ ku nénnecac néñanzañ imuac mia ni éréma deguc guac wawañ memega welic welicgia imi zéau énécmianzu. ¹⁸ O Anutu ni ic yanda wamba oruc zucna lalac lalac wammac nalé imuaru acguc ni ménda wainémbésémañ. Ni kucga imi hicñisai méndacma hahaya ionac énézédacmañ imuac nalé sura séc ménda wainémma niguc kecbésémañ. ¹⁹ Anutu guac haka solaña imi eñeña yanda. Anutu gi haka silic kuney yanda menec, imuac méréneñ gi ésécnec wammac.

²⁰ Zérabéra réwéria sasala mihicñi nénnec Miñ Kewu geñ mia ni muñguc meqeli némma baec dumuc sira hiñgac hiñgara igucnec muñguc hérénéña érémañ. ²¹ Ni séc mén meyandi néña. Liliñgéma ewa qerina mebélacgé néña.

²² Anutuna ni gita kulelenéñ gi mepésima guac haka héla imuac mepésigémmañ. Israelac Miñ Kewu téréya ni gita kulelenéñ gi mepési gémmañ. ²³ Gi mepési gémba, kua tasénanéñ ségiségi wamma qacmac. Wañu kecec uñana añgéña tinec imi acguc imuhuc wañgémmac. ²⁴ Nuac ezelaña acguc kaiwe herec guac haka solaña zéaumac. Imi mia mebiri némmañ zé wanzu imi eney gamu mihicñima sicsaoc wanzu imuac mia imuhuc wañgémmañ.

72

Ic kewu nanjémima galeñgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Solomonac legic zéra.) Anutu guac niñgési gésigawac kuha imi ic kewu iwac miwésémañ. Solañanec galeñgé énécmimiawac kuha imi ic kewuac naña mina. ² Inéñ ic embachéca solañanec niñgésima maqeqe hécca hena ac méndacma dindiñanec zégési énécmimac. ³ Inéñ imuhuc wañu baec boña eñeña eñeñanéñ ic embac ionac mériañ mihicñi énécmimu. Wañu baec boña komoc komoc acguc imuhuc wañ énécmimu. ⁴ Wañu inéñ ic embac maqeqeya héipuc wañ énécmima météqététañ ic añgéngina tima helanzi énécmianzu imi hézéhé énécmidacmac. ⁵ Inéñ kaiwe zéma maso nañicnec nañselima hicñisaiya hicñisaiya inicgaleñ wammac niñac wammiwésémañ. ⁶ Inéñ qézézac qegic mama heheya imuaru kianéñ mazac ésécnec, wañu kia yanda baec mézécgéanzac ésécnec wañ énécmimac. ⁷ Iwac naléiguc imi ic solaña eney yandi saima keccig maso asaha nañunec luae séccgé énécmima hemac.

⁸ Inéñ konduj hénihénia igucnec tetecgiawac séc, doku téfara Yufurata igucnec baec tetecgiawac séc galeñgé énécmimac. ⁹ Baec zéléñaiguc kecanzu imi eney iwac wésiaiguc sicgémigic hazéchéra eney seitotoñ ezelañ ginanéñ bézéma nemu. ¹⁰ Tarasisi zéma konduj baec komoc komoc imuac ic kewu ieneñ takis haimimu. Arabia zéma Edipia* ic kewunéñ sese eeyaguc mema hamu. ¹¹ Ic kewu momac yanda wésiaiguc sicgémigic baera baera i welenqemimu.

¹² Inéñ ic embac iwawai niñac osiqosi kecanzu imi eney qacgic metecgé énécmima maqeqeya héipuc ichéccgina qahac imi metecgé énécmianzac. ¹³ Inéñ maqeqeya zéma météqététañ kecec ionac ewa biric wañ énécmima iwawai niñac hochoc ai mema kecanzu imi humuc igucnec metecgé énécmianzac. ¹⁴ Inéñ ic embac helanzi énécmianzu

* 72:10: Hebiraió aciguc; Shewa zéma Sewa.

ionac murunec zéma kaižiliweñ ic ionac murunec sacginawac niñu eeyaguc wañu kekec uñagina añgégina tiénécmianzac.

¹⁵ Inéñ kekecyaguc keru Sebawac goli mema hama iwac muru haimimu niñac wanžua. Wañu ic embac ieneñ iwac niñac wamma nalé séc zéwelecma kaiwe herec legic héimimu niñac wanžua. ¹⁶ Baec séc padinéñ sécgéma hemimac. Baec boñja qahaiguc acguc padi heyu luhucnéñ mihilañgéyu Lebanonac ic hésa ésécnec hirima nammac. Ama areña yandaiguc imi ic embac eneñ imi baec kisiaguc zéléñ ésécnec kucginaguc saima kemmu. ¹⁷ Qara imi hémbénaña, kaiwe ésécnec hehe seli hemac. Ic embac ionac imi iwac niñac wamma mériañ énécmiyu memu. Baera baera ic embac ieneñ iwac mia mériañaguc zémimu.

¹⁸ Momacguc eñeyanec wawañ meme welic welicgia wañanžac Israelac Anutu, Yawe mepésimimu. ¹⁹ Qara zézé bipiyaguc imi hémbénaña mepésimimu. Baec séc iwac edamuyanéñ sécgéma hemac, hélacnec, hélacnec!

²⁰ Yesiac naña Dawidiac zéwelec méñnéñ you hama tecgézac.

Kiwi 3

73

(Legic 73–89)

Hélanzi énécmianžu ionac méra igucnec hulac énécmimac niñ zéwelerec.

¹ (Asafeac legic.) Anutunéñ Israel ionac sugginaiguc ewa qerigina lalac lalac kecanžu ionac muru hia wañ énécmianzac. ²⁻³ Néñ ni imi kaižiliweñ ic ionac kekec mériañaguc imi hémma séwi eñeñ ic ionac nimbupuc wañi imuac niñac hénana tisuqisurac wamma manumañ zé wañec. Wañu nanañnawac qambaña imi keñ sañgimañ zé wañec. ⁴ Ieneñ imi humucac naléiguc acguc hafi geriwa qahac kucginaguc kecma humuanžu. ⁵ Tosara ionac ésécnec zérabéra ménda mihicñima yéwéri ménda mihicñianžu.

⁶ Imuac séwi eñeñginanéñ soronçina wañu kaižiliweñ ginanéñ ionac séwi usu wañanžac. ⁷ Ieneñ haléginaguc wañu kicgina qégélianžac. Wañu iwawai ewa siñginawac séc ogicma késa kecžu. ⁸ Ieneñ zédesi wañ énécmima zébbiri qébbiri wañ énécmima séwi eñeñginaiguc tericgé énécmima helanzi énécmianžu. ⁹ Kuagina imi kurumeñac séc emma kecžac. Wañu ezelañgina imi baec séc lelecgéanžac.

¹⁰ Imuac ic embac ieneñ lilingéma keñ toroqe énécmima dokugina kuaya qeqeya moczoñ qécgéanžu.

¹¹ Anutunéñ dimuhuc niñtegiçmac? Eñeña miñina imi niniñaguc wambacnec zéanžu. ¹² Inictegiçgic. Ieneñ imi ic biria ionac héniaçina imi ewa éréhéc ménda wamma kecma hinacgina meyandianžu. ¹³ Ni ewa qerina galeñgé keçba lalac lalac wañu mérana žuacma késpedesna qahac zéma kecañi imi héla qahac wanžac. ¹⁴ Ni kaiwe herec zérabéra mihicñima siñunec séc zéqindiñi wañnéñu kecañi. ¹⁵ Ni imuhuc zéaumañ zé zéwinec miñ kewuac nambérac héra ikoc wañ énécmiwinec

¹⁶ Dimuhuc hénia imi niñasarimañ zéma batucgéma nimba sécna ogicma yéwéria wañec. ¹⁷ Wañu Anutuac ocmuñ qeriaiguc keremma nimmaguc kekeçginawac teteçgia imi niñasariyi. ¹⁸ Hélaçnec geñ mia ic biria ini baec susuraciguc onopocma humucac buña gili énécmianžañ. ¹⁹ Ieneñ dimuhuc éléñnec birianžu? Tericgé énécmima aurigic, usuñéncmina qahac wañanžu. ²⁰ Ic neñañ gau igucnec yacma gau héñiñ imuac ninni eñomia wañanžac ésécnec gi yacbésémañ nalé imuaru ionac niñna eñomia wandacmac.

²¹ Ewa biric wamba wéiwéçnaiguc néyu ²² ni sicsaoc niniñna qahac keçba kicganéñ néna wéségaiguc haséñ yañ ésécnec wañi. ²³ Wañu geñ mia nuac méra héinaiguc késana ni nalé séc giguc kecanžua. ²⁴ Geñ pakeñ acganéñ zéqindiñi némma bian kecma edamugaiguc nuagicma kembésémañ. ²⁵ Gi qahac wañu mérenéñ kurumeñiguc kecnénžac? Gi qahac wañu, baeciguc méñac méñ niñkumuma keçmañac séc qahac.

²⁶ Séwi qerina imi qasima kenꝓac, néj Anutu gi imi ewa qerinawac kuha* zéma bujana hémbénaŋa wanꝓaŋ.

²⁷ Anutu héŋacya mema lakec kecꝓu imi eneŋ mocꝓoŋ biridacmu. Gi waigémma keŋgic séc mebiri énécmianꝓaŋ. ²⁸ Anutuac hosuraiguc kekec iminéŋ nuac mériaŋna wanꝓac. Gi imi nuac saŋgi saŋgina imuhuc zéma nimma wawaŋ memega mocꝓoŋ zéau énécmimaŋ.

74

Héŋgaleŋ ama areŋ yandaginawac zéwelecgic.

¹ (Asafeac legic zéra.) O Anutu gi némac niŋac hémbénaŋa wai nénécmizaŋ? Dimuhuc ramahécga galeŋgé nénécmianꝓaŋ ionac qeri biricac hofac qéfaccgé nénécmizaŋ? ² Hénaoriŋ hécca ionac kisic areŋ tuŋa tuŋa becarunec aŋgéŋ tima metecgé énécminec imi niŋqéli énécmima guac baec boŋa téréya Zion imi momacnec niŋqeliwésémaŋ. ³ Hémbénaŋa mebiri mimia imuaru hénaga liliŋgéma hana, haꝓéchécca eneŋ ocmuŋga téréyaiguc kaiꝓiliweŋ hénia hénia wamma kecꝓu.

⁴ Haꝓéchécca eneŋ imi geŋ mihicŋi nénécminec ama areŋa yanda imuaru hériariŋ héima filacgina imuaru kumugic nanꝓac. ⁵ Ieneŋ imi naka meyacma ic ꝓuŋ héianꝓu ésécnec waŋ nénécmima kecꝓu. ⁶ Deguc ieneŋ imi naka zéma aiŋ hamanéŋ ocmuŋac méra kiwi imi héiqéséŋ wamma ⁷ ocmuŋga geric higic ꝓeyu guac qacga heyec imi ꝓapi qema hezac. ⁸ Qeriginanéŋ imi qéséŋni qahac wandacmac zéma Anutuac aꝓoaꝓoro amaya amaya baec yomuaru naŋgic imi mocꝓoŋ kumugic ꝓedarec. ⁹ Kiwi méréra méŋ ménda hénziŋ Anutuac tiliŋtiliŋ ic muŋguc ménda kecꝓac. Nalé dahecac séc imuhuc mehorugima kecmac imi sucninaiguc méŋnéŋ méŋ ménda ninꝓac.

¹⁰ Nalé dahecac séc haꝓéccanéŋ ꝓédesi wanŋémmac? Inéŋ hémbénaŋa gi ꝓébiri gémmac? ¹¹ Némac niŋac méraga, guac méra héiga imi aŋgétima ꝓikima kecꝓaŋ? Méraga imi tétécca igucnec hulacma méra némbésémaŋ.

¹² Anutu gi imi becarunec nuac ic kewu kecneccac kecꝓaŋ. Waŋu ic embac sugginaiguc aŋgéŋ tiniéc mimiaawac ai imi meariŋnec. ¹³ Gi imi kucganéŋ konuŋ doku qerigna éréhéc waŋec. Doku qeriaiguc mokoleŋ yandawac oruha qéséŋnec. ¹⁴ Oawac oruha* hézéŋgéma imi zéléŋ yaŋ baec kéra kérasiaiguc kecanꝓu ionac nene buŋa énécminec. ¹⁵ Baŋa zéna téyu doku yanda mayec. Doku téfara hémbénaŋa keŋkeŋa imi zéna ꝓicgédarec. ¹⁶ Siŋi kaiwe imi mocꝓoŋ guac. Geŋ mia maso† zéma kaiwe zéna hicŋiyoc. ¹⁷ Baecac suc séré mihicŋima kaiwe nalé zéma kia nalé zéhicŋinec.

¹⁸ Haꝓéc héccanéŋ ꝓébiri gémma ic embac niniŋgina qahac ieneŋ guac qacga ꝓébiri qébiri wammizu imi niŋ asariwésémaŋ. ¹⁹ Kembo neiac kekec uŋa‡ imi haséŋ yaŋ ménda énécmima, guac ic maqeqeya ionac kekec imi hémbénaŋa eluŋ ménda gumac. ²⁰ Baec tosara siŋidéŋgézac imuaru kaiꝓiliweŋ ic ionac baŋec séccéma hezu. Imuac niŋac sisipac acga imi niŋqeliwésémaŋ. ²¹ Helanꝓi énécmimia ieneŋ gamuginaguc andé andé ménda kemmu niŋac waŋ énécmima. Maqeqeya zéma iwawai niŋac osiqosi kecanꝓu imi eneŋ mepésigémmu niŋac waŋ énécmima. ²² Anutu yacma zé solariŋina. Ic témpiriŋa imuhucyanéŋ kaiwe herec ꝓébiri qébiri wanŋénꝓu imi niŋqeliwésémaŋ. ²³ Haꝓéchécca ionac ewa hétéŋ imuac eluŋ ménda gumac. Yacma haꝓéc wanŋénꝓu imi onac qeweloŋ acginanéŋ nalé séc guac muru haanꝓac.

75

Anutuac haka welic welicgiawac ewa hia ac wammigic.

¹ (Legic galeŋawac; Ménda mebiri nénécmima. Asafeac legic zéra.) Ewa hia ac gézéziŋ, o Anutu nini ewa hia ac gézéziŋ. Guac qacga qacni hosucninaiguc kecma meleŋ

* 73:26: Hebirao aciguc; ꝓamanꝓiŋ. * 74:14: iꝓiŋte ic ionac ꝓézéya. † 74:16: Kiwi tosaraiguc; asac mararaŋ ooyawac hezac. ‡ 74:19: Mété qététaŋ icac kekec uŋa.

nénécmanzan. Ic eney guac wawan meme welic welicgiawac zéaugic guac qacga gezac ninaiguc heyu niñanzin.

² Gi yomuhuc zézan; Naléya imi mewa hezac, ni hena aciguc dindinanec zégési énécmiman. ³ Baec zéma imuac tacyachéra imi hirimu, néñ neñ imi baecac tandéya késaseligima kecza. ⁴ Séwi eney ic ionac séwi eney ménda wançic zéma kaiçiliweñ ic ionac ilicgina ménda meyacçic enu zézua. ⁵ Ini ilicgina meyacçic ou ménda emmac. Wanu séwi eneyac déménçinanén ac ménda zému.

⁶ Meyac énécmimia imi baec wançoña Is me Wes me Saut igucnec hahaya qahac. ⁷ Zégésigési miñina Anutunina Yawenén méñac meyacmima méñac memamianzac. ⁸ Yaweac mériaiguc sokoc taru wain hénia hénia lelecgégéya imuac sépéc sépéra qéitima érezac. Wain imi inén qocgéyu mazac. Mayu wain imi imuac gocya momacnec baeciguc ic biria ieney nedacmu. ⁹ Ni imi Yakoboac Anutu imi hémbénaña zéau énécmima mepésimiman.

¹⁰ Wanu kaiçiliweñ ic ionac ilicgina imi moczoñ mericdacma ic solaña ionac ilicgina meyac énécmiman.

76

Zégésigési miñina Israelac Anutu.

¹ (Legic galeñawac; Gita kuleleginaguc, Asafeac legic zéra marayaguc.) Anutu imi Yuda baeciguc niñmimia. Wanu qara imi Israel sugçinaiguc niñçic kuney yanda wananzac.

² Haliya imi Salem héngaleñ ama areñaiguc, tacyacwac ama duña imi Zioniguc hezac.*

³ Imuaru inén yaréac iwawai çakon gericyaguc zéma saiwa zéma sou imi qéséñu qahac wandarec. (Ohec)

⁴ Gi imi baec boña yaré qema onagicna saocga wançic imuaru edamugaguc wanzan. ⁵ Ic kawali imi unuyu mama hezu. Méñnéñ méñ méragina meyacmac ac séc qahac wanzac.

⁶ Yakoboac Anutu gi ac wan énécmina yaréac karisi zéma becosic imi moczoñ gau yanda hezu.

⁷ Gi momacguc sac bac yandi yandi wançénçéñawac buña keczan. Geñ qeri biric wanna méréñéñ guac wéségaiguc hia nañselimac? ⁸ Gi kurumeñiguc zéteçgéna baecnén zénén hirihiri wamma néñ qema hezac. ⁹ Imi mia, o Anutu geñ baeciguc gum bénzénzén ic añçéngina timañ zé yacnec nalé imuaru imuhuc hicñiyec. (Ohec) ¹⁰ Gi biriawac qeri biric wanna ic embac ieney mepési çénçu. Qeri biricga saméña hegénzac imi rikuy ésécnec çikiamuna hezac.

¹¹ Ini imi Yawe Anutugina sisipac ac memima ac imi meselima melen mimu. Lelec lelec kecçu ini acguc moczoñnec eeya héimimiawac hezac iwac mia sese haimimu. ¹² Inén kawali wéségina makikia wésé qoñqoñ mihicñi énécmiyu ic kewu momac yanda bac yandi yandi wammizu.

77

Anutuac haka silic kuhaguc imi niñqeliyec.

¹ (Legic galeñawac; Asafeac legic zéra Yédudun ewaiguc héihéiya.) Ni nuac ewananén Anutuac muru qacman. Inén gezac qenémac. ² Nuac zérabéra naléiguc ni Anutuac hochoc wamma siñyaiguc mérana meyacma ménda memayi. Nuac kekec uñananén ic onac héibélac qéibélac imuac héñara meyec. ³ Anutuac nimma ewa goro wamma niñyéwériwa nuac qerinanén birima kemma qiritic numañac zé wan néñzac. (Ohec)

⁴ Kicna héménçaliman zéwa ménda wainénna niñyéwériwa acna zémañac séc qahac wançic. ⁵ Becnecac naléna niñqelima ⁶ legic méñ siñi méñu héiyi imuac nimba qerinanén hiñgaru kekecac héniaawac hocma zéyi; ⁷ Miñ Kewunén hémbénaña wai nénécmimac

* 76:2: Becnec Melkisedec naléiguc imi Yerusalem baecac Salem zéañçic. Zion imi acguc Yerusalem baec boña imuac qara. Dawidinén zéyu imuaru Anutuac hena acac katapa imi huama hagic.

me? Ewa hia muṅguc ménda waṅ nénécmimac? ⁸ Iwac goi héihéianéṅ hémbénaṅa tecgézac me? Inéṅ hémbénaṅa ménda niṅnénécmimac me? ⁹ Eluṅ qeyu ewa hiawac ménda waṅ nénécmianzac me? Qeri biricnéṅ goi héihéiya hézicgézac me? (Ohec) ¹⁰ Waṅu muṅguc yomuhuc zéyi; Ewana mayu nimba birizac. Ni eṅeṅa miṅinawac méra héiyawac nalé* imuac niṅqelimaṅ.

¹¹ Ni Yaweac, wawaṅ memeya becneṅ waṅec imi niṅqelima haka waṅec imi zéaumaṅ. ¹² Imuacneṅ toroqema ai menec imi moczoṅ nimba hiṅgaru guac wawaṅ memega imi hiṅgac hiṅgarawac nimmaṅ. ¹³ Yawe guac héna imi téréya yanda. Anutu ménṅ gi éséc kuneṅ yanda ménṅ ménda keczac. ¹⁴ Gi imi Anutu haka welic welicgia wawaṅa. Imuac hicṅisaiya baeciguc keczu imi onac kucga imi énézéna hémmu. ¹⁵ Guac kucganéṅ guac ic embachécga Yakobo zéma Yosefeac qelihéra boṅhéré meénéṅ minec. (Ohec)

¹⁶ Anutu doku yanda yandanéṅ gi géṅgic. Gémma bac yandi yandi wamma doku dumuṅanéṅ hiriyec. ¹⁷ Hosusunéṅ kia qocgéyu mayu sawanéṅ buṅ parandaṅ héiyu piliticga acguṅ zakoṅ ésécneṅ néwéc néwéc mayec. ¹⁸ Luhuc neṅgocya qeriaiguc guac parandaṅ qaru pilitic asahanéṅ baec séc qetagalayu baecnéṅ hirima keṅha waṅec.

¹⁹ Guac héna duṅganéṅ konduṅ doku yandaiguc heyec. Waṅu héna tawégawac uṅaya imi hocanziṅ. ²⁰ Ic embachécga rama tuṅ ésécneṅ Mose zéma Aron iorac méragiranéṅ onagicma hayoc.

78

Israel ic eneṅ Anutuac hiaya ménda nimmigic.

¹ (Asefeac Masikil legic zéra.) Ic embachécna ac pakeṅna nimma gezacgina kuanaiguc haigic. ² Kuana aṅgéma qeqaiṅ aciguc héima ac saṅa becarunec imi zéau énécmimaṅ. ³ Imi yanda hécninanéṅ nénézéṅic gezacninanéṅ nimma niṅtegicma kecziṅ imi mia. ⁴ Nini imi qelihécgina ionac ménda musaṅgé énécmima Yaweac qac buṅa zéma kuha zéma haka welic welicgia imi hicṅisai hahaya ionac énézéni hema kecmac.

⁵ Héna ac imi Yawenéṅ Yakoboac niṅjac kumuyu nanzac. Zézé seli ac imi Israel onac énézéyec. Waṅu yanda hécninanéṅ héna ac imi qeli hécgina ku énécmimu niṅjac énézéyec. ⁶ Imi mia qelihécgina bianṅguc hicṅi saima kecmu imi onac énézéṅic nimma ieneṅ acguc imuhucyanec waṅgic hema kecmac niṅjac imuhuc énézéyec. ⁷ Waṅu qelihécgina ieneṅ Anutuac niṅkumuma Anutuac wawaṅ meme imuac eluṅ ménda unuyu héna ac imi niṅtohoma kecmu. ⁸ Yandahécgina ewa seli wamma ac qeṅe wamma ewa qeriginanéṅ eṅeṅ mama waṅu keṅhéi hahéi wamma Anutu solaṅanec ménda weleṅ qemigic ionac ésécneṅ ménda wamma kecmu niṅjac imuhuc waṅ énécmiyec.

⁹ Eferaim* qelihéra imi tewigina zéma yaréac iwawai tosara késa kecgic, néṅ yaré hicṅi énécmiyu andé andé kendacgic. ¹⁰ Ieneṅ Anutuac sisipac ac ménda niṅtohoma héna acwac héṅara mema ménda méndacma keṅgic. ¹¹ Imuhuc wamma haka welic welicgia Yawenéṅ waṅec zéma énézéyu héṅgic imuac eluṅ unudarec. ¹² Becneṅ Anutunéṅ Izipte baec yanda Soan baec kondonaiguc haka welic welicgia yandahécgina kicginaiguc waṅec.

¹³ Inéṅ konduṅ qeriru dokunéṅ néwéc néwéc qauqau emma naṅu onagiru sucnéṅ suc keṅgic. ¹⁴ Waṅu kaiweiguc imi hosusunéṅ, siṅi herec imi geric bélaṅanéṅ walac andu waṅ énécmiyec.† ¹⁵ Baec kéra kérésiaiguc imi baṅa qeriru dokunéṅ doku hogocya hiṅgac

* 77:10: Anutunéṅ méra héiyawac kuha mewininima Israel ic Izipte baec igucneṅ énépésima hayec imuac naléya. * 78:9: Jakobonéṅ walac Ruben mihicṅima imuac andiaiguc Eferaim mihicṅiyec. Waṅu mériaṅ ac méréṅ meracwac buṅa imi Ruben waima Eferaimac mozocgéma ézéyec. † 78:14: Hosusu imi ha zéchéra hénagina nezcigé énécmima Israel ic amia mihicṅi énécmima kaiwe geriwa imi nezcigé énécmima néma naléiguc waima kemmu me zikima namu imuac énézéma qindiṅi énécmiyec. Geric bélaṅa imi siṅi tunumaṅ measari énécmima siṅiac saṅgeṅa igucneṅ mehocṅi énécmiyec.

hingarraiguc éréanzac éséc nec éréyu doku sécgina gumu énécmiyec. ¹⁶ Wañu doku imi baña imuac nec éréma doku téfara éséc nec wamma keñec.

¹⁷ Wañu kileñ ieneñ imi toroqemanec kápésic wamma baec kéra kérésiaiguc eñeña miñina andé qegic. ¹⁸ Ieneñ ionac séwiac siñ méndacma nene yaka niñ qesima ewa qeriginanéñ Anutu manam batuc wammigic. ¹⁹ Imuac nec toroqema, Anutuac hazéc wammima ac zéma Anutunéñ baec kéra kérésiaiguc neneac tatac imi hia hai nénécmimacac séc? zégic. ²⁰ Inéñ Moseac mérianéñ baña qema doku mihicñi énécmiyu doku téfara éséc nec luma keñec, néñ ieneñ muñguc Anutu zégic siñ megic siñ zémima inéñ saméñ zéma yañ busia hia mihicñi nénécmimac ac séc? zégic.

²¹ Wañu Yawenéñ nimma qeri biric wamma Yakoboac qeri biric geriwaguc wammima Israel onac hazéc eñeña wañ énécmiyec. † ²² Imi mia Anutu ménda ninzégémima iwac añgégñ titi ai imuac ménda héima nañgic imuac mia imuhuc wañ énécmiyec.

²³ Wañu néwécgeñaguc inéñ ou sawa ézéma kurumeñac nagu auma ²⁴ ionac muru Mana^s imi kia éséc nec haiyu mayec. Mayu kurumeña nene haima gumu énécmiyec. ²⁵ Baec icnéñ kuc miñina ionac^{**} saméñ negic. Anutunéñ nene énécmiyu sécgé énécmiañec.

²⁶ Inéñ zéyu baec wañgoña Is iguc nec luhucnéñ yacma hayec. Wañu iwac kuhanéñ baec wañgoña Saut iguc nec luhuc wagicma hayec. ²⁷ Imuhuc wamma ionac yañ busia imi seitotoñ éséc nec haiyu mayec. Nei putitima keñkeñanéñ mama konduñ sakasac éséc nec sécgéma heyec. ²⁸ Tacyac wawaña imuaru mama sel haligina lelecgéma heyec.

²⁹ Wañu ieneñ negic sécgé énécmiyec. Anutunéñ séwiac siñgina séc hai énécmiyec. ³⁰ Wañu ieneñ séwiac siñ imuac héñjacya ménda mema keñgic kuaginaiguc nene he énécmiyunec, ³¹ Anutunéñ ionac hazéc wañ énécmima sucgina iguc nec haléginaguc †† imi unuyu Israelac sacqeli ieneñ tendiñéma mama humudacñic.

³² Imuhuc wañ énécmiyec, néñ ieneñ néwéc kápésic susuc nec wamma kileñ haka welic welicgia imi ménda ninzégégic. ³³ Anutunéñ kekecac nalégina eñ mesoho énécmima wañ énécmiyu zénéñ hirihiri wai zalañiguc nañgic nec yawuña yawuña hama keñec. ³⁴ Anutunéñ tosara unuhumuyec nalé imuaru tosara ieneñ zéwelecmima lilingéma hama Anutuac hochoc wammigic. ³⁵ Imuhuc wamma Anutunéñ eñañ zamanziñ hilañeñ keczac imi zéma añgégñ titi miñina keczac imi niñqeligic. ³⁶ Néñ ieneñ kuaginanéñ haléc ac wammima ezelañ ginanéñ ikoc ac wammigic. ³⁷ Ewa qerigina Anutuac muru heyec iminéñ keñhéi hahéi wañu sisipac acyaiguc hélac nec ménda héima nañgic.

³⁸ Wañu kileñ Anutunéñ ewa biric wañ énécmima kápésicgina wai énécmima moczoñ ménda unu humudacma hatac sasala qeri biria imi waima qeri geric moczoñ nec ménda pocgé énécmiyec. ³⁹ Ieneñ imi baec ic kecma luhuc éséc nec kemma muñguc ménda hamu imi niñqelima imuhuc wañ énécmiyec.

⁴⁰ Baec kéra kérésiaiguc ieneñ yei hatac dahec acqe qe wamma ewa biric mihicñi migic? ⁴¹ Ieneñ muñguc muñguc Anutu manam batuc wammima Israelac téréya miñina qeri biric mihicñi migic. ⁴² Ieneñ iwac kuha ménda niñqelima hazéc hécgina ionac murunec metecgé énécmiyec imuac naléya acguc ménda niñqelima kecñic.

⁴³ Nalé imuaru Anutunéñ Izipte baec Soan baec kendoñaguc haka welic welicgia imi mihicñi énécmima ⁴⁴ doku téfara yanda me komora melenju sac wañu hima nemuac séc qahac wandarec. ⁴⁵ Sék tuñaguc méli énécmiyu hama awéénécmima inigic taña méli énécmiyu hama mebiri énécmigic.

⁴⁶ Wañu padi imi kambij onac buña qeyec. Wañu aiiguc hicñima heyec imi zikoñ onac buña qeyec. ⁴⁷ Wañu waiñ ic imi kombocnéñ, sañsañ ic imi siñunecac doku sangeñanéñ unuyec. ⁴⁸ Wañu ama yañhécgina imi kombocac buña, rama yañhéra imi piliticac buña onoporec.

† 78:21: Israel imi Yakoboac qara méñ Anutunéñ qacmimia, wañu kiwi yomuaru imi qeli hécginawac imuhuc qacénécmizac. § 78:24: Nene méñ kurumeñjiguc mayec imuac qara, qac imuac hénia imi Imi némac? ** 78:25: Kiwi tosaraiguc; Anutuac kua meme uñahéra ogic hezac. †† 78:31: Kiwi tosaraiguc; kucginaguc.

⁴⁹ Qeri biric geriwaguc zéma qeri geric, zérabéra, tasé kukuac kua meme ujahéra imuhucya méli énécmiyec. ⁵⁰ Inéj qeri biric imi mewininimanj zé hénaya arengéma méndarec. Wañu humucnéj qizizingéma kemmu niñac ménda wamma kekecgina imi wizi selia kuhaiguc onoporec. ⁵¹ Izipte baeciguc méréc merac, kucginawac hénihénia wawaña, Ham wac^{‡‡} ama hali séc kecgic imi moczoñ unuhumudarec.

⁵² Imuhuc wamma eñeya ic embachéra imi rama ésécnec énépésima hama baec kéra kérésiaiguc rama tuñ ésécnec qindiñi énécmiyec. ⁵³ Bénzénec walac andu wañ énécmiyu zénéñ hirihiri qahac kecgic, néj hazéc hécgina ieneñ imi konduniguc dokunéñ téngé énécmiyec.

⁵⁴ Wañu baec téréya eñeya méra héiyawac kuhanéñ onagirec baec boña yomuaru ic embachéra imi onagicma hayec. ⁵⁵ Wañu baera baera imuac miñina imi wéséginaiguc nesi énécmiyu keñgic baec buñagina ic suñ qema méndéñ énécmima Israel areña areña ama hali imuaru onoporu tacyac wañgic.

⁵⁶ Néj kileñ imi eneñ eñeña miñina Anutu batucgéma acqege wamma hénia acya imi ménda niñtoho wañgic. ⁵⁷ Yandahécgina ésécnec andé qeque wamma haka biria wañgic. Tewi merawa qaríñ qaríngia muigic qelu qeluluma sigima keñanžac ésécnec andé qema keñgic. ⁵⁸ Kemma baec boña eñeña eñeña séc ocmuñ meyacgéma méraginanéñ banarawac ireha meyacgéma haima qeri biric mihicñi migic.

⁵⁹ Wañu Anutunéñ nimma qeri biric wamma Israel hazéc kuneñ yanda wañ énécmiyec. ⁶⁰ Wañu Siloac ama hali téréya baec ic onac sugginaiguc hésicgéyec imi héñara mema ⁶¹ eñeya kuha zéma eñeya edamu asahawac buña hénia acac katapa imi hazéc hécgina ionac méraginaiguc haiyu mema keñgic.

⁶² Wañu souac buña onopocma eñeya buña ionac qeri geric wañ énécmiyec. ⁶³ Qapé wilingina yaréac gericnéñ onoyu humugic imuac niñac seraña ionac muru zamaréñac legic hétéña imi qahac wandarec. ⁶⁴ Ionac hofac oo ic imi sou zéraiguc onoporu humudacgic. Wañu neuñ héiénécmiyu embac maléhécgina zésiac ménj ménda wañgic.[☆]

⁶⁵ Wañu nalé imuaru Miñ Kewunéñ gau igucnec yacanžu ésécnec yacma ic kawali waiñ doku selianéñ wammiyu qacanžu ésécnec ⁶⁶ hazéchéra ununesi wañ énécmima gamu qeque hémbénaña mihicñi énécmiyec. ⁶⁷ Yosefac ama hali imuac mézétiti wamma Eferaim areña imi ménda énépésima ⁶⁸ Yuda areña zéma héñsoroc wammimia Zion baec boñanec sac énépésima ⁶⁹ eñeya ocmuñ téréya imi baec boña eñeña ésécnec, baec hémbénaña hemac niñ haiyec ésécnec meyacgéyec.

⁷⁰ Wañu eñeya weleñ qeque icya Dawidi gésimimanj zé rama demíñ qeriaiguc késayec. ⁷¹ Wañu rama namu nene imuac galeña imi wagicma eñeya ai buña Yakoboac qelihéra Israel gumu énécmimac niñac oporec. ⁷² Wañu Dawidi inéñ qeri hélanéñ héngaleñ wañ énécmima méria welic welicgianéñ galeñgé énécmiyec.

79

Yerusalem ewa biric wammimac niñ welerec.

¹ Anutu, baera baera ieneñ guac buñaiguc haréma ocmuñga téréya imi mezapi qema Yerusalem mebiridacgic. ² Ieneñ weleñ qequehécgina ionac qamoc imi sawa nei onac neniawac énécmima météré ichécgina ionac séwigina imi yañ onac énécmigic neanžu. ³ Sacgina imi Yerusalem leleclelec doku ésécnec qocgéigic mayec. Wañu qamocgina téngémuac icya ménj ménda kerec. ⁴ Ama yanda lelec lelec imuac miñina ionac zébiri qébiri imuac buña keczíñ. Ieneñ zédesi wañ nénécmima isocfagociguc nonopocanžu.

⁵ Yawe nalé dahecac séc? Hémbénaña qeri biric wañ nénécmi wésémanj? Qeri biricganéñ geric bélanj ésécnec nonomac me? ⁶⁻⁷ Ieneñ Yakoboac ama baecya imi

^{‡‡} 78:51: Ham imi Noawac méréc merac Sem wac bawauguc hicñihicñiya. Izipte ic embac ieneñ imi Hamwac qelihéra wanžu. [☆] 78:64: 1Sa 4:19-22

mebirianzu imuac nijac Héngalerj amaya amaya gi ménda niñgəňanzu imi onac zéma baera baera guac qacga ménda guruanzu ionac mia qeri biricga qocgé énécmiwésəmanj.

⁸ Yanda hécninawac kəpésicgina niñqelima nonac muru ménda melej nénécmiwésəmanj. Nini maqeqeya gamu qeqeninaguc wamma kecziñ. Ewa biric wañ nénécmima tétécgé nénécmína. ⁹ Anğéñ titi miñina Anutu, guac qac buñagawac nijac méra nénécmína, guac qac buñaga nijac wamma metecgé nénécmima kəpésicnina waina.

¹⁰ Dimuhuciguc wai énécmína baera baera ieneñ Anutugina imi dimia zénénzu? Weleñ qeqehécga sac naec nénécmigic imuac bakia kicninaiguc baera baera meénécmína gi tasé kuku miñina kecanzañ imi niñtegicmu.

¹¹ Waina hésa ic ionac zésilacgina imi guac wéségaiguc hia harémac. Humucac buña qeénécmímia imi kucga yandanéñ anğé tiénécmína kecmu. ¹² Baera baera ic embac lelec lelec keczu zébiñi qébiñi wañgəňanzu ionac imi taségina hatac 7ac séc meyandima melej énécmína. ¹³ Imuhuc wanna ic embachécga rama héngalerj wañ énécmímia nini hémbənaña ewa hia ac gézéma guac qac buñaga hicñisaiya hicñisaiya énézəni hema emma kecmac.

80

Israel meqeli énécmimac nijac welerec.

¹ (Legic galeñawac; Asafeac legic zéra, Legic ‘Ewa momacac baorac’ imuac ewaiguc.) Yosefeac qelihéra rama tuñ ésécneç héngalerj wañ énécmianzañ, Israelac rama galeñ gi, gezac qema niñnéécmína. Kua meme uña Kerubim iorac suggiraiguc kecanzañ gi, asac mararaña qetagali nénécmína. ² Eferaim zéma Benzamin zéma Manase ionac wéséginaiguc kucga meqelima mehiaru nénécmimanj zé hawésəmanj. ³ Anutu acnina melej nénécmína, guac kic tanecga asahagucnéñ ninicna, anğéñ titi guac murunec hahaya mihiçñiwij.

⁴ Kurumeñac téñgiñ ic tauseña tauseña ionac Anutu Yawe, ic embachécga ionac zéwelecgina ménda niñénécmima nalé dahecac séc qeri biric niñnééç miwésəmanj? ⁵ Geñ imi kic masigina imi nene ésécneç gumu énécmima kic masi sasala gumu énécmianzañ. ⁶ Baera baera ic embac lelec lelec keczu ionac muru tohaliac buña nonopocna hazéc hécnina ieneñ eñawu tacma desi nénécmianzu. ⁷ Kurumeñac téñgiñ ic tauseña tauseña ionac Anutu, acnina melej nénécmima guac kic tanecga asahagucnéñ ninicna anğéñnina tinénécmímia wammac.

⁸ Geñ waiñ ic momacguc Izipe baec igucneç mema hama baera baera ic embac imi nesina keñgic baec imuaru himicneç. ⁹ Geñ walac zéréñqéréñ wandacneç imuac nijac zalíanéñ emu hiñgacma baec késama sécgéyec. ¹⁰ Imuac amiyanéñ baec boña hoturu énécmima imuac hawaya hawaya imi Anutuac yéménzéc ic tanec wanzac. ¹¹ Hawa imi suluma kemma konduñ késazac. Imuac hésia imi doku téfara Yufurataac séc kereñzac.

¹² Némac niñ gi demíña imi hézəngéna hénaiguc keñha wanzu imi eneñ imuac héla gocmia metecgéanzu? ¹³ Wañu haséñ bericnéñ mebirigic haséñ yañ eneñ neanzu.

¹⁴ Kurumeñac téñgiñ ic tauseña tauseña ionac Anutu, zéwelecgénziñ. Liliñgéma kurumeñ igucneç kic hina mayu hémma waiñ ic imi héngalerj wammiwésəmanj. ¹⁵ Wariha imi méra héiganéñ himicneç. Wañu imi mia guac nijac wamma meseli mimia wajec.

¹⁶ Imi mia deguc qericma gericiguc ooya wanzac. Geñgaoc ac wañ nénécmína ic embachécga imi biridaczu. ¹⁷ Guac méra héigaiguc tacyac wawaña, guac nijac wamma meyacna nanzac ic iwac qahaiguc méraga haimina. ¹⁸ Imuhuc wanna nini imi guac murunec ménda waima kembij. Meqeli nénécmína nini qacga qacbiñ.

¹⁹ Kurumeñac téñgiñ ic tauseña tauseña ionac Anutu Yawe, melej nénécmima guac kic tanecga asahagucnéñ ninicna, nini anğéñnina tinénécmímia wammac.

81

Israel ic ewa seli ménda wañgic.

¹ (Legic galeñawac; Gitit wañgonguc héimu. Asafeac legic zéera.) Kucnina Anutu imi ségiségi wamma kucnec qacma legic héimiwiñ. Yakoboac Anutu ségiségi wamma hériañ héimiwiñ. ² Legic zéera zéauma tambariñ qema gita kulele momacnec hiabianec qemu. ³ Maso qeliawac témuñ qemu. Maso bakianéñ yandima howia wañu kendoñ aria naléiguc imuhuc wammu. ⁴ Imi mia Israelac zézé seli ac, Yakoboac Anutu iwac héna wançac. ⁵ Anutunéñ Izipte baec unumañ zé keñec nalé imuaru Yosefeac areñ ionac sugcinaiguc zézé seli ac imi kumuyu nañec.

Ni imuaru ac méréra méñ yomuhuc niñi; ⁶ Ni huaya igucnec hinac hetecgéma wagicmañ. Méria igucnec kodoc wagicba efima kecmac. ⁷ Gi zéera béraiguc qac héhélinea metecgé gémma parandañ hétéñaguc acga meleñ gémma Meriba doku giñgiñaguc batucgé géñi. (Ohec)

⁸ Ic embachéna gezac qema niñgic neñ gorogina qema énézézua. Israel ini acna nimmu niñac wançua. ⁹ Sugcinaiguc anutu tosara ménda onopocgic kecmu. Baera baera ionac anutuhécgina ménda sicgé énécmigic. ¹⁰ Ni imi ini Izipte baec igucnec énépésima hayi onac Anutu Yawe wançua. Kuagina kuneñnec añgégic kuaya qeéncmimañ.

¹¹ Nuac ic embachéna ieneñ acna ménda niñnémmu. Israel imi nuac niñ ménda efimu. ¹² Imuac ni ewa qerigina selia imi hezac séc wai énécmiwa hakagina siñginawac sicsaoc wammu.

¹³ Ic embachéna imi eneñ ni niñtoho wañ némmu niñac wançua. Israel eneñ nuac héna wamma memu niñac wançua. ¹⁴ Imuhuc wañgic ni focdac hazéc hécgina helançi énécmima mérana melemma hazéc hécgina unumañ. ¹⁵ Yaweac mézétiti wañançu imi eneñ ikoc wamma sicgémimu, néñ taségina hémbénaña he énécmimac. ¹⁶ Wañu onac imi padi hiabia gumu énécmima morombazecac dokuya gumu énécmiwa niñgic sécgémac.

82

Héna ac dindiñanec hicñitegicmac niñac zéwelerec.

¹ (Asafeac legic zéera.) Anutu imi nemu ionac sugcinaiguc nammac. Wañu anutu tosara sugcinaiguc namma zégési énécmimac. ² Ini héna solañanec ménda zégési énécmima nalé dahecac séc ic biria ionac muru keñhéi hahéi wammu? (Ohec) ³ Maqeqeya zéma gupañ merac onac niñac wamma zégési wammu. Yéwériñaguc zéma iwawai niñac osiqosi wamma kecançu imi onac héna solañanec zégési énécmimu. ⁴ Maqeqeya zéma mété qététañ kecançu imi añgégina tima kaiçiliweñ ic ionac murunec metecgé énécmimu.

⁵ Ic biria imi eneñ niñtegit qinçtegitgina qahac kecma siñi qeriaiguc keñha wañgic baec qambaña mocçoñ hirima kecçac.

⁶ Ni énézéma ini mocçoñ anutu, eñeña miñinawac nañhéra zéyi, ⁷ néñ ini ic enjomia ésécnec humuma baec galeñ tosara ésécnec maunudacmac.

⁸ Anutu yacma baec séc ic embac imi zégési énécmiwa baera baera ic embac imi mocçoñ guac buña wandacmu.

83

Israelac hazéchéra zégési énécmimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic. Asafeac legic zéera.) Anutu, ac qahac ménda kecbésémañ. Acga ménda qaimac; ménda néñ qemac. ² Guac hazéchécga ieneñ hériañ haizu. Hazéchécga ieneñ orucgina meyacma kecçu. ³ Ieneñ ic embachénga unuwiñ zé imuac héna humumia niñareñgéma geñ musañgé énécmiwa kecçu imi unuwiñ zé eñawu eminimma kecçu. ⁴ Wañu yomuhuc zéançu; Mebiri énécmiwa ionac héñgaleñ ama areña yanda imi muñguc ménda meyacgému. Israelac qara imi eluñ unudacmac.

⁵ Ieneñ ewa momac wamma eminimma gi hazéc wañgémma acgina zikizu. ⁶ Ieneñ imi Edomac ama hali zéma Isimael ic zéma Moap zéma Hagiri ic ⁷ zéma Gebal zéma Ammon zéma Amalek zéma Tirowac tacyachéra, ⁸ wañu Asiria acguc iniguc toroqema Lot iwac qelihéra méra énécmizu. (Ohec)

⁹ Gi imi Midian ic waŋ énécminec ésécnec, waŋu Kison doku téfaraiguc Sisera zéma Yabin onac waŋ énécminec ésécnec ionac acguc imuhuc waŋ énécmína. ¹⁰ Ieneŋ imi Endoroiguc maunuyu baecac sézéh wandacgic. ¹¹ Ionac ic eŋeŋa imi waŋ énécmína, Orep zéma Zeep ésécnec wammu. Galenjhécgina imi Zeba zéma Zalmunna ésécnec wandacmu. ¹² Ieneŋ yomuhuc zéanžu; Nini Anutuac rama baec imi onagicni nonac buŋa wammac.

¹³ Anutuna waŋ énécmína ieneŋ imi luhuc neŋgocyanéh seitotoŋ meyaru meleŋ qeleŋ waŋanžac ésécnec wammu. ¹⁴ Gericnéŋ ic zuŋ zeanžac ésécnec, waŋu geric bélaŋa baec boŋa zeanžac ésécnec ¹⁵ guac luhuc selianéh nesi énécmíma guac luhuc humumianéh tericgé énécmína. ¹⁶ Yawe, waŋ énécmína gamunéh kic tanecginaiguc sécgé énécmímac. Imuhuc waŋ énécmína ieneŋ guac qacgawac hoc hoc wammu. ¹⁷ Waŋénécmína gamuginaguc wamma aurima hémbénaŋa humu qai wammu. ¹⁸ Qacga imi Yawe wanžac imi zéma gi sac baec séc ionac eŋeŋa miŋina kecanžan imi niŋtegidacmu.

84

*Ama téryaiguc mepé qepési
ai imi ségiségiyaguc.*

¹ (Legic galenjawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋac Yawe, yei guac ama haliga imi héŋsorocya yanda. ² Nuac kekec uŋananéh guac ama yanda deminaguc imuac niŋkumuma kecba séwi qerina momacnec kuc qahac waŋu kic qeli kecanžac Anutu guac guru héhéli wanžua.

³ Nuac ic kewu, nuac Anutu, kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋac Yawe, guac ocmuŋiguc režorežo nei acguc haecgina mihicŋiangic žipilalec acguc haecgina mihicŋianžu.

⁴ Guac amaiguc tacyac waŋanžu imi eneŋ zézé ségiségi ginaguc. Ieneŋ imi nalé séc gi mepési gémma kecanžu. ⁵ Guac murunec kuc mema ewa qerigina meefigic Zionac hena yanda béréngé énécmiyu kecanžu imi eneŋ ségiségi ginaguc. ⁶ Ieneŋ imi baec wocwocya qara Baka* imuacnec keremmu nalé imuaru doku hogocya sasala mihicŋianžu. Waŋu kia nalé ménda ducŋiyunec hahaya imi acguc doku zékéŋa mihicŋi énécmianžac. ⁷ Ieneŋ imi kuc mema toroqema ogicma mema eŋac eŋac keremma guac baec boŋa Zioniguc, Anutuac wésiaiguc wininima nammu.

⁸ Kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋac Yawe, zéwelecna niŋnéna. Yakoboac Anutu, gezac qema niŋna. (Ohec) ⁹ Saiwanina Anutu, gi halécnéh météré mimia iwac kic tanera imi hémma nimbésémaŋ.

¹⁰ Guac ama yandagaiguc ai meme momacguc kekera iminéŋ ama tosaraiguc ai meme tauseŋ kekec imi qeyu mazac. Ic biria ionac ama yandaiguc kekec imuac nimba omaya wanžac, néŋ guac amagawac sanjulaŋ imuac galenjdac wamma kekec imuac nimba eeyaguc wanžac.

¹¹ Yawe Anutu imi kaiwe zéma saiwanina waŋanžac. Yawenéŋ ewa hia waŋ nénécmíma kekec eeyaguc mihicŋi nénécmianžac. Ikoc qahac kecanžu ionac iwawai hiabia ménda aŋgé tiénécmianžac.

¹² Kurumeŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋac Yawe, guac héima nananžu imi eneŋ zézé ségiségi ginaguc.

Anutunéh munjuc ewa hia waŋ énécmímac niŋ zéwelerec.

85

¹ (Legic galenjawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Yawe, gi baecga yomuac ewa hia wammíma Yakoboac areŋ hésa ic kecžu imi onagicna lilingéma hagic. ² Ic embachécga késpedesigina imi wai énécmíma késpedesigina mocžoŋ oso énécminec. (Ohec) ³ Qeri biricga imi mocžoŋ waina keŋu, kimbeŋga imi qizižingéna keŋu.

* 84:6: Baka imi baec wocwocya méŋ Palesitainiguc hezac imuac qara. Waŋu qac imuac hénia imi 'zésiac wawaŋa'.

⁴ Anjéj titiac Anutu, acnina melen nénécmína. Qeri biricga nonac muru hahaya imi waina qahac wañu. ⁵ Geñ imi hémbénaña qeri biric wañ nénécmíma házéc wañ nénécmiwésémañ me? ⁶ Meqeli nénécmína ic embachécga guac niñ wamma ségiségi wambij. ⁷ Yawe goi héihéiga mewininina hémbij. Wañu anjéjnina tina.

⁸ Inéj ic embachéra eñeya météré ichéra luae qeénécmímac. Imuhuc wamma ieneñ munguc kápésic wambij zé ménda lilingému niñac meseli énécmímac. Imuac niñac ac imuac me imuac Yawe Anutunéñ zémañ zé wanzac imi ni moczoñ niñtoho wammañ. ⁹ Hélacnec iwac anjéj titi ai imi eeya héimianzu ionac muru hosuru hezac. Imuac niñac odamuyanéñ neñañ baeciguc hemac.

¹⁰ Goi héihéi hémbénaña zéma haka héla iminéñ añanzaoc. Haka solaña zéma luaenéñ kiricne amuzaoc. ¹¹ Ac héla imi baeciguc doku éréanzac ésécnec érezac. Haka solaña miñinanéñ kurumeñiguc kicya hiyu maanzac.

¹² Yawenéñ iwawai hiabia nénécmiyu baecninanéñ imuac héla gocmia haimac. ¹³ Haka solañanéñ wéséyaiguc kemmac. Kemma iwac keñkeñ hahayawac héna héimindiñ wammac.

86

Házéchéra ionac méra igucnec metecgé mimac niñac zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe, ni kucna qahac, maqeqeya kecza. Gezac qema niñnéna. ² Eega héima kekera nuac qeri uñana galeñgé néna. Miñ Kewu Anutuna guac muru héima nananza. Welen qeqe icga ni anjéjna tina. ³ Ni kaiwe herec guac guru héhélizua, imuac wamma goina héina. ⁴ Miñ Kewu, kekec uñanawac kiwanéñ hiwa éreyu génzua. Welen qeqe icga qeri uñana ségiségi mihicñi néna. ⁵ Gi imi hiabia, ségiségi wamma kápésic wai énécmianzan. Wañu guac guru héhélima kecanzu ionac goigina héianzan imuac niñac imuhuc zéwelecza. ⁶ Yawe, nuac zéwelecnaiguc gezac qema niñna. Zéwelecna selia niñsima gézézua imi niñnéna. ⁷ Nuac zérabéra naléiguc ni guac guru héhélizua. Gi nuac niñnémbésémañ zéma ninzérgezua.

⁸ Miñ Kewu Anutu nemu ionac suginaiguc guac séc ménj ménda keczac. Ménjnéñ ménj wawañ memega imuac séc ménj ménda wammac. ⁹ Héñgaleñ ama areña areña geñ zéna hicñima hezac moczoñ wéségaiguc hama odamuga mepési gémmu. ¹⁰ Gi imi kuney yanda imuac kiwi welic welicgia meanzan. Gi sac Anutu keczan.

¹¹ Yawe guac héna nézéna niñareñgémañ, ni guac ac héla méndacma kemman. Ewana momacguc wañu qacga eeya héigémman niñac méra néna. ¹² Nuac Anutu, ni ewa moczoñnec legic héigémma hémbénaña guac qacga mepési gémmañ. ¹³ Imi mia goi héihéiga nuac hezac imi kuney yanda wañu kekec uñana humucac déc igucnec metecgé nénnec imuac niñac mia imuhuc wañgémmañ.

¹⁴ Anutu, séwi eñeñ ic eneñ yacma ni nuwiñ zé wanzu. Kaiziliweñ ic tunagucnéñ qeri uñanawac hochoc ai megic. Wañu ieneñ guac niñac niñ éréhéc ménda wanzu. ¹⁵ Wañu gi imi goi héihéiac Anutu, qeri biric focdac ménda wamma goi héihéi zéma haka héla iminéñ guac muru sécgéma hezac. ¹⁶ Nuac lilingéma hama welen qeqe icga ni meseli némma guac welen qeqe embacgawac naña ni imi humuc igucnec metecgé néna. ¹⁷ Ewa hiagawac asé kiwiya imi mewininina hémba. Imuhuc wañ néna házéc wañ nénzu imi eneñ gamugina nimmu. Yawe gi imi méra némma mebélacgé néñanzan.

87

Zioniguc tacyac wawaña imi ségiségiyaguc.

¹ (Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Inéj baec boña téréyaiguc tacyac wañanzac. ² Yawenéñ Yakoboac tacyacac buña tosara onogicma Zionac nagu imuac siña niñanzac. ³ Anutuac ama areña yanda, guac zéma edamugaguc zéanzu. (Ohec)

⁴ Ni niñnéñanžu ionac sugginaiguc Rahab* zéma Babilon hezaoc zémarj. Filisitia, Turo zéma Kusi imi acguc imuhucyanec Zion igucnec hicñihicñiya zéénécmimarj.

⁵ Eñeña miñina eñeyaoc Zion imi meyacgémac imuac niñac Zionac yomuhuc zému; Ic yomi me imi imuacnec hicñi hicñiya. ⁶ Yawenénj ic embac qacgina oma zañgégina olomma ic yomi acguc imuacnec zémac. (Ohec)

⁷ Legic héima hirianžu imi enej yomuhuc zému; Doku kiwana imi moczoñ guac muru hezac.

88

Qeri mamaiguc méra mimiawac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra, Kuñaguc.) Yawe, nuac añgégñ titiac Anutu, ni siñi kaiwe wéségaiguc guru héhélianžu. ² Nuac zéwelecnanéñ guac wéségaiguc érémac niñ wanžu. Guru héhéliwa gezac qema niñnéna.

³ Kecec uñana imi yéwérinéñ sécgé néñu, kececna imi humucac déciguc hezac. ⁴ Nuac niñgic ic kic suañiguc hiñgac hiñgarawac tanec kuc mama wanžac. ⁵ Ni imi humuc ic ionac sugginaiguc gilinénéña ésécnec. Nuhumugic kic suañ qeriaiguc heheya ésécnec. Humuc ic imi guac méra igucnec elicgé énécmimia, imuac niñac gi imi ionac ménda niñqeli énécmianžañ.

⁶ Gi imi ni baec séséñ horua dumuc sira tunumañiguc nopocnec. ⁷ Guac qeri biricganéñ ni réwérianec helanži nénžac. Doku temboñganéñ nuagickerñ nuagicha wañ nénžañ. ⁸ Ni niñnéñanžu imi moczoñ énézéna lakec kendacgic. Wainéñna kececna wac niñgic qaorac qeqeya wanžac. Ni imi nagu héinénéña wañu, néñgacma kemmarjac séc qahac wanžac. ⁹ Niñ yéwérima kecba kicna mugu mizac.

Yawe ni naléya naléya guac guru héhélima kecma méra éréhécna meyacma kecanžu. ¹⁰ Gi imi dimuhuc humuc ic ionac kiwi welic welicgia wañ énécmia hia hémmu? Uñaginanéñ yacma gi hia mepési gémmu me? ¹¹ Guac goi héihéiga imi kic suañ qeriaiguc, wañu guac haka héla imi humuc ic ionac sugginaiguc hia zéau énécmimia wammac me? ¹² Tunumañ qeriaiguc guac haka welic welicgia, wañu baec eluñ unuunuyaiguc guac haka solaña imi hia nimmu me?

¹³ Yawe ni guacnec sac guru héhéli génžu. Siñunec nuac zéwelecnanéñ guac muru érémac. ¹⁴ Yawe némac niñac nuac qeri uñana imi waizañ? Némac niñac guac kic tanecga musañgé nénžañ? ¹⁵ Ni komocna igucnec yéwéri mihicñima hakecma deguc humucac déciguc kecžu. Bac yandi yandi mihicñi néñna niñkinžéñna imi héla qahac wanžac.

¹⁶ Guac qeri biricnéñ hoturu nénžac. Guac nimba zénéñ hirihirinanéñ bacna mésénžac. ¹⁷ Haka imuhucya imuhucyanéñ doku ésécnec kaiwe herec lelcgé némma momacnec hoturu nénžu. ¹⁸ Geñ imi ala sorochécna nuac murunec elicgé énécmia lakec kendacžu. Tunumañnéñ nuac ala sorochécna ésécnec niguc qéqéhéréñ kecanžac.

89

Sésépac ac Anutunéñ Dawidiguc memeya.

¹ (Ezera ic qara Etanac Masikil legic.) Ni Yawac goi héihéiya imi nalé tetecgia qahac legic héigémmarj. Guac haka héla imi kuananéñ énézéwa hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac. ² Ni yomuhuc zéau énécmimarj; Goi héihéiga hémbénaña seligima nañanžac. Hakaga héla imi kurumerjiguc kumuna seligima nañanžac.

³ Wañu geñ yomuhuc zéneñ; Ni nuac gésimimia i guc sisipac ac memañ. Welenqece icna Dawidiac sipacgéma yomuhuc zéyi; ⁴ Neñ qelihécga meseli énécmia guac ic kewu tatacga edamuyaguc imi kumuwa hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac. (Ohec)

⁵ Yawe guac haka welic welicgia imi kurumerñ enej mepésimu. Wañu hakaga héla imi météré énécmimia ieneñ kurumerñac hénaoriñ sugginaiguc mepésimu.

* 87:4: 13ipteac qara ménj. Qac yomi yañ kuneñ yanda konduniguc kekera imuac qara.

⁶ Sawaiguc mérénénj Yaweac séc wammac? Uña kucginaguc ionac sugcinaiguc mérénénj Yaweac séc wammac? ⁷ Anutunénj kurumeñac météré ic ionac a3oa3oroiguc eeyaguc yanda wañu lelecgé mimia moc3onj onogicma bac yandi yandi wammiwiñac hezac. ⁸ Yawe, kurumeñac ténginj ic tausenja tausenja ionac Anutu, mérénénj gi éséc kuhaguc wammac? Haka hélanénj lelecgé gémma hezac. ⁹ Geñ mia konduj temboñaguc galeñgéan3anj. Temboñ yaru geñ 3éna néj qeanc3ac. ¹⁰ Gi Rahab* imi qegic bec humuma hayec éséc nec efianec qéséñ nec. Hazéchécga imi méragawac kuhanénj héndénj énécminec. ¹¹ Kurumeñ imi guac, baec imi acguc guac. Baec kurumeñ 3éma imuac qeriaiguc iwawai sécgéma hezac imi moc3onj geñ 3éna hicñidarec. ¹² Baec wañgoña Not 3éma Saut imi geñ 3éna hicñiyec. Saut baec boña Taboro 3éma Not baec boña Helmon imi qacgawac niñac ségiségi wan3aac. ¹³ Guac méraga imi kuha yanda, guac méraga imi selia, wañu méra héiga imi eneña. ¹⁴ Hakaga solaña 3éma 3égésigésiga solañanénj tatacga edamuyaguc imuac qambaña wan3ac. Goi héihéiga hémbénaña 3éma hakaga héla iminénj wéségaiguc heanc3ac.

¹⁵ O, Yawe hérianj héigemma imuac hénia niñtegican3u imi eneñ ségiségi ginaguc. Ieneñ imi kic tanecga asahaiguc keñha wan3u. ¹⁶ Imuhuc wamma kaiwe herec qacgawac 3ézé ségiségi wan3u. Wañu imi eneñ imi hakaga solaña niñac meyac énécmimia wan3ac. ¹⁷ Gi imi ionac kucginawac edamuya wan3anj imuac niñac imuhuc wañan3u. Ilicninanénj† ewa hiaga niñac yandima enanc3ac. ¹⁸ Saiwanina imi Yaweac muru hezac. Ic kewunina imi Israelac téréya miñina iwac buña wan3ac.

¹⁹ Becnec qeri uñawac haka ménj hicñi énécmiyu héngic imuac nec météré ichécga yomuhuc énézénec; Ni méra énécmiawac kuha ic kawali ménjac mima i ic embachéra ionac sugcinaiguc meyacba eneñ. ²⁰ Ni welenj qeqe icna Dawidi mihicñima haléc téréya qocgémiyi. ²¹ Mérananénj iguc 3éngé toroya qahac hemac. Huananénj meseli mimac.

²² Ic imi hazécya ménénj ménj eneña méra bawaiguc opocmacac séc qahac. Ic biria ménénj ménj helan3i mimacac séc qahac. ²³ Ni wésiaiguc hazéchéra mebiri énécmima hazéchéra unudacmañ. ²⁴ Hakana héla 3éma goi héihéinanénj i guc momacnec hemac. Qacnawac niñac ilihanénj yandimac. ²⁵ Ni méria meyacba konduj qaha 3éma doku téfara séc qahaiguc hemac. ²⁶ Imuhuc wammiwa inénj nuac nézéma 3émac; Gi imi nuac mangocna, nuac Anutu, anjénj titiac 3aman3iñna.

²⁷ Ni imi i méréc meracna kumuwa inénj baec séc ic kewu ionac orucgina wammac. ²⁸ Iwac niñ wamma goi héihéi wammima kecmaj. Sisipac ac ic imiguc memeya imi selianec meseligiwa hekecmac.

²⁹ Wañu qelihéra wañ énécmiwa hémbénaña hicñisai wamma kecmu. Wañu ic kewu tatacya naléya mehorugiwa kurumeña kurumeñanénj nalé horua heanc3ac éséc nec horua hemac. ³⁰ Qelihéra ieneñ hénia acna waima 3ézé seli acnawac séc niñtoho ménda wamma ³¹ hénia acna mesohoma 3ézé seli acna ménda niñtoho wammuiguc imi ³² qarucnanénj késpedes ginawac unumindiñi énécmima hihilocnéñ haka biriagina unumindiñi énécmimañ. ³³ Wañu kilenj goi héihéina moc3onj ménda wagicma hakana héla wammima ikoc ménda wammimañ.

³⁴ Sisipac acna ménda auma ac kuananénj 3éhicñiyi imi ménda melemmañ. ³⁵ Hakana téréyanénj hatac momacguc 3éseliwa heyecac hezac. Dawidi ac ikoc ménda wammimañ. ³⁶ Qelihéra imi eneñ hémbénaña hicñisai wamma kecmu. Ic kewu tatacyanénj kaiwe éséc nec wésénaiguc nalé tetecgia qahac hema kecmac. ³⁷ Wañu sawawac héipuc ic‡ qekej qehaya qahac nanaña maso éséc nec hémbénaña seligima nammac. (Ohec)

³⁸ Néj gi kilenj halécnéñ météré mimia imi qeri biric kuneñ yanda wamma 3ésure wammima héñjara menec. ³⁹ Welenj qeqe icgawac sisipac ac imuac mé3éga tiyu ic kewu opocya imi baeciguc gilina qaurac qezac. ⁴⁰ Wañu demija imi hé3éñ gédacma neuj

* 89:10: i3ipteac qara ménj imi konduj yañ yanda ménjac waséya mema Rahap 3éan3u.

† 89:17: Ic kewugina kuha iwac niñac 3ézéya. ‡ 89:37: Maso imi tunumañ qeriaiguc ninican3ac imuac niñac héipuc ic 3ézac.

kiropo selia imi mebiridaczaj. ⁴¹ Imuac héna keŋkeŋ haha waŋanžu imi enej kisikiyoy qemigic ama lelec lelec ienerj imi isocfagociguc opocanžu.

⁴² Geŋ imi hazéchéra ionac méra héigina imi meyac énécmima enu hazéc enej moczoŋ ségiségi wanžu. ⁴³ Waŋu iwac souya mebirina zéra qahac waŋu yaréiguc kemmacac séc qahac wanžac. ⁴⁴ Edamuya auna tecgéyu ic kewu tatacya imi meleŋna baeciguc mazac. ⁴⁵ Iwac sac qeli naléya imi meducŋima gamunéŋ qacyaiguc haina enžac. (Ohec)

⁴⁶ Yawe nalé dahecac séc me? Geŋgaoc hémbénaŋa musaŋgé amuwésémaŋ? Nalé dahecac séc qeri biricga geric bélaŋa téma zeanžac ésécnec waŋ némbésémaŋ? ⁴⁷ Yei naléna hotoŋa dac wanžac imi niŋqeliwésémaŋ. Gi imi baec ic moczoŋ mihicŋi énécmima imuhuc wai énécmima kekecgina yei gorosoŋa ésécnec wanžac. ⁴⁸ Mérénéŋ kecma humuc ménda mihicŋima hémma eŋeya qeri uŋaya humucac kuha igucnec hia metecgé amumac? (Ohec)

⁴⁹ Miŋ Kewu hakaga héla iminéŋ Dawidi sisipac ac wamminec. Waŋu imuac goi héihéi becneŋ heaŋec imi dimuaru keŋ saŋgizac? ⁵⁰ Welenj qeqe ichécga zébiri qébiri wammianžu imi niŋqelina, kucginaguc hicŋi saima kecžu momac yanda ionac zébiri qébiriginanéŋ nuac wésénaiguc hezac. ⁵¹ Yawe zébiri qébiri imi mia hazéc hécganéŋ guac halécnéŋ météré wammimia inéŋ tima keŋec héna imuac mia zébiri qébiri wammizu.

⁵² Yawe, hémbénaŋa mepésimini, hélacnec! hélacnec!

Kiwi 4

90

(Legic 90–106)

Kekec hémbénaŋa imi Anutuac muru hezac.

¹ (Anutuac icya Moseac zéwelec welec.) Miŋ Kewu, guac niŋni gi imi hicŋisaiya hicŋisaiya nonac tacyacninawac ama ocmuŋ wanžaj. ² Baec boŋa ménda hicŋigicnec, baec kurumeŋ ménda zéna hicŋiyunec hémbénaŋa igucnec hémbénaŋa gi imi Anutu kecanžaj.

³ Geŋ zéna ic embac enej liliŋgéma seitotoŋ waŋanžu. Geŋ mia baec ic ini liliŋgéma kemmu zéneŋ. ⁴ Kicgaiguc yawuŋ tausera imi oraŋ ésécnec hotoŋa waŋu siŋi bakia tanec wanžac.

⁵ Geŋ mia doku qaoy ésécnec luma usuŋénécmima keŋanžaj. Ienerj imi gau héhéŋ ésécnec, zariŋ siŋunec zuria qeanžac ésécnec wanžu. ⁶ Zariŋ imi siŋunec zuria qema heyu kaiwenéŋ qeyu mariyaiguc sélécgéanžac. ⁷ Nini imi guac qeri gericnéŋ nonoyu zema qahac wanžij. Waŋu guac qeri gericnéŋ hoturu nénécmizac. ⁸ Geŋ mia késpedesicnina wéségaiguc haima, hakanina biria saŋa imi kic tanecgawac asahaiguc haianžaj.

⁹ Nalénina moczoŋ imi qeri biricgawac qeriaiguc qahac waŋanžac. Kekecnina howianéŋ wésénina ésécnec tecgéanžac. ¹⁰ Yawuŋnina imi 70, waŋu tosara kucginaguc imi 80 wanžac. Waŋu imuac surucya imi bisi qatéŋ zéma zésiŋ. Waŋu imi focdac keŋu nini putitima keŋ humuanžij. ¹¹ Mérénéŋ qeri gericgawac kuha hia niŋtegiŋmac? Mérénéŋ héniaga séha niŋtegiŋmac bac yandi yandi wammac? ¹² Ku nénécmima nalénina hia olomma niŋtegiŋ qinŋtegiŋ ewa qerininanéŋ doŋgéma kecbiŋ.

¹³ Yawe, némac naléiguc hawésémaŋ? Focdac liliŋgéma hana. Welenj qeqe ichécga goi héihéi waŋ nénécmima. ¹⁴ Siŋunec guac goi héihéiganéŋ mesécgé nénécmima kekecninawac nalé howia séc zézé ségiségi wamma kecbiŋ. ¹⁵ Yéwéri mihicŋi nénécminec imuac naléya moczoŋ zéma qeri biric waŋ nénécminec imuac yawuŋ moczoŋ toroqema imuac séc zézé ségiségi mihicŋi nénécmiwésémaŋ. ¹⁶ Wawaŋ memega welenj qeqe ichécga ionac muru mewinini énécmima guac edamuga imi qelihécgina ionac muru mewinini énécmima. ¹⁷ Miŋ Kewu Anutuninawac ewa hia imi neŋaŋ muru haina mayu.

Méraninanéñ wamma meanziñ imi meseligina nammac. O, méraninanéñ wamma meanziñ imi meseligina nammac.

91

Anutunéñ saiwa wammimac

zéma ninzéñgéyec.

¹ Eñeña miñinanéñ hoturumiyu sañgima kecanzac imi wandac wandac miñinawac amiaiguc kecmac. ² Ni Yaweac yomuhuc zéanꝓua; Inéñ sañgi sañgina, zéma neuñ kiropo selina; Anutu iwac muru mia héima nañꝓua.

³ Imuac mia inéñ nei késakésa ic ionac ufic igucnec zéma yañhafi warihaguc humumia imuacnec metecgé gémmac. ⁴ Inéñ gi kuruc neñgocya ésécnec qeñgan ꝓucyanéñ hoturugéñu qeñganꝓa bawaiguc kemma sañgiwésémañ. Imuhucyanec iwac haka héla iminéñ saiwaga zéma asamañga ésécnec héꝓicgé gémmac.

⁵ Gi imi siñiyawac zéra imuac bac yandi yandi zéma kaiweac zakon ꝓuigic hahaya imuac zénéñ hirihiri ménda wambésémañ. ⁶ Yañhafi wariha tunumañiguc hahaya zéma kisi kiyon kaiweiguc hicñi hicñiya imuhucyawac bac yandi yandi ménda wambésémañ.

⁷ Tauseñ me 10 tauseñnéñ wésé andégaiguc mama humuwu, néñ gi imi saec imuhucyanéñ ménda hosucgé gémmac. ⁸ Gi imi kaiꝓiliweñ ic ieneñ bakia megi kicganéñ inicbésémañ. ⁹ Gi imi Yawe añgétina sañgi sañgigawac buña wanꝓac. Eñeña miñina añgétina tacyacgawac ama ocmuña wanꝓac. ¹⁰ Imuac niñac zérabéra guac muru ménda haréma yañ hafinéñ ama haliga hosuraiguc ménda hosucgémac.

¹¹ Inéñ guac wamma kua meme uñahéra énézényu héna keñkeñ haha wañꝓanꝓañ imuaru galéñgé gémmu. ¹² Ieneñ méraginanéñ gépésigic hénaga imi hocnéñ ménda héimac. ¹³ Gi imi laion zéma qaté mokoleñ tidacgéwésémañ. laion sacqeli zéma mokoleñ hénaga bawaiguc tidacgé énécmiwésémañ.

¹⁴ Anutunéñ yomuhuc zézac; Inéñ goina héianꝓac imuac añgéña timañ. Inéñ qacna niñnéñꝓanꝓac imuac i meyacmimañ. ¹⁵ Inéñ zéwelecnéñu acya meleñ mimañ. Zérabéra naléiguc i guc momacnec kecma metecgé mima méra miwa eebipiyaguc wammac. ¹⁶ Yawuña mehorugiwa niñu sécgémac. Wanju añgéñ titiac ai ézéwa hémmac.

92

Héipuc wammiyu ewa hia

ac ézéyec.

¹ (Legic zéra, Sabata naléiguc héihéiyawac legic.) Eñeña miñina Yawe, ewa hia ac gézéma guac qacga kikicmeloñ legiciguc héigéñgéña imi hiabia. ² Siñunec goi héihéiga zéauma siñiyaiguc hakaga héla imuac zéauauya imi hiabia. ³ Gita kulele zéma wañgoñ qema mepési géñgéña imi hiabia soroc. ⁴ Yawe, wawañ memeganéñ ségiségi mihicñi nénꝓañ. Ni méragawac haka silic niñac ewana meyacma mepési géñꝓua.

⁵ Yawe, wawañ memega imi yei kuneñ yanda. Guac niniñga imi yei kuneñ yanda wanꝓac. ⁶ Ic diwi qiwiliña imi ménda niñasarianꝓac. Ic sicsaocya imi ménda niñte-gicanꝓac. ⁷ Ic biria imi qézézac ésécnec saigic. Kaiꝓiliweñ ic eneñ kindindiñ ginaguc wanꝓu, néñ kecma hémbénañ birima qahac wandacmu. ⁸ Yawe, gi imi hémbénañ eñeña miñina wanꝓañ. ⁹ Niñꝓañ? Haꝓéchécga, O, Yawe, haꝓéchécga ieneñ kileñ biridacmu. Képésic meme ic imi héndéñ qéndéñ wañ énécmimia wammac. Imuac mia imuhuc zéꝓua.

¹⁰ Wanju geñ imi ilicna haséñ burumakao ésécnec meyac néñꝓanꝓañ. Haléc hiabia oruc-naiguc qocgé nénꝓañ.* ¹¹ Haꝓéchécna haka biriawac bakia megi kicnanéñ inicanꝓua. Yacma nuanꝓu imi tasia biria mezu zégic gezacnanéñ niñꝓanꝓua.

¹² Ic solaña imi yéménꝓéc ic ésécnec loñgo biacbiac wamma Lebanonac sida ic ésécnec yandimu. ¹³ Yaweac ama, Anutuninawac ama yandaiguc himicgic loñgo biacbiac wamma

* 92:10: Halécnéñ météré mima kuc buña qemima Israelac ic kewu kumu mimiawac zézéya.

nanzu. ¹⁴ Wañu ic yanda wammaguc kileñ héla haianzu. Dokugina ménda zicgéyu téñgiñ téñgiñ wañanzu. ¹⁵ Yawe hakaga dindiña imi mewininina. Yawe imi nuac zamanziñ. Iwaru imi késpedesic méñ ménda hezac.

93

Anutuac héñgaleñ ai imi edamuyaguc.

¹ Yawenén héñgaleñ wamma eñeyaoc héñgaleñ aiac kuha héiamuyu eeyaguc wanzac. Yawe imi kuhanén séwi usuya zéma rikuña héiamuzac. Imuac baec kurumeneñ kumuyu qekeñ qehaya qahac seligima nammac. ² Gi imi nalé hémbénaña igucnec kecneac keczañ. Ic kewu tatacga imi becarunec héitumuna seligima taczac.

³ Yawe doku yandanén luma yaczac. Doku yandanén luma hétéña meyaczac. Doku yandanén luma géréréc mericzac. ⁴ Ou eñeña tacanzañ, Yawe guac kucga imi doku qara zéma konduñ temboñ yanda ogicma kuney yanda wanzac. ⁵ Yawe, ackuazécgga imi héla téñgéh. Téréyaganén amaga mezericna sécyá wañu hémbénaña hema kecmac.

94

Anutunén ic solaña ionac hazéc hécgina bakia meleñ énécmimac.

¹ Yawe, tasé kuku miñina Anutu, bakia meleñmeleñ miñina Anutu, geñ asac mararañ qetawaliwésémañ. ² Yacna, baec yandawac zégésigési miñina gi. Yacma séwi eñeñ ic tasé ku énécmima. ³ Yawe, ic biria eneñ nalé dahecac séc hériañ haimu? Némac naléiguc haka imi tecgémac?

⁴ Ieneñ séwi eñeñ wamma zébiri qébiri wañanzu. Biria meme ieneñ moczoñ séwi eñeñ wamma keczu. ⁵ Yawe, ieneñ ic embachécgga qézéñgé unuma guac buña imi helanzi énécmianzu. ⁶ Embac malé zéma, ic kian unuhumuma, gupañ merac unuhumuanzu. ⁷ Imuhuc wamma yomuhuc zéanzañ; Yawe imi ninicmacac séc qahac. Yakoboac Anutu imi niniña qahac.

⁸ Ic embac suginaiguc ic qelarañ keczu ini qeriginanén niñgic. Niniñgina qahac ini, némac naléiguc niñtegic qindegic ginaguc wammu? ⁹ Gezacnina meyacgé nénécmiyec inén acnina hia ménda nimmac me? Kicnina meyacgé nénécmiyec inén hakanina hia ménda hémmac me? ¹⁰ Baera baera bakia meénécmima ic pakeñ ac ku nénécmianzac inén niniña qahac zéma ninzu me? ¹¹ Yawenén ic onac niniñgina nindaczac. Niniñgina imi gorosona wanzac imi nindaczac.

¹² Yawe, gi zéqindiñ mianzañ ic imi zézé ségiségiyaguc. Héna acganén pakeñ ac wammianzañ ic imi ségiségiyaguc. ¹³ Ic imi zérabéra naléiguc metecgé mima luaeiguc opocna kerunec, ic biria ionac imi baec séséñ éséénécmimia wammac. ¹⁴ Yawenén ic embachéra ménda wai énécmianzac. Wañu eñeya buña héñacgina ménda meanzac. ¹⁵ Zégésigési imi haka solañaiguc liliñgéma hamac. Hayu ewa qerigina solañanec kecanzañ imi eneñ moczoñ qeriginanén méndacmimu.

¹⁶ Mérénén nuac niñ yacma biria meme ic unumac? ¹⁷ Yawenén ménda méra némbacnec kekec uñananén bec humuma néñ qema kecbacnec. ¹⁸ Yawe, hénana tisuracgéyi nalé imuaru goi héihéiganén ni népésinec. ¹⁹ Qerinaiguc niniñ sasala hicñinéñu guac mebélac qebélac ainén kekec uñanaguc ségiségi mihicñi néñanzañ. ²⁰ Héna aciguc koroma haka biria wañanzañ gésigési ic kiwa biria imuhucyanén dimuhuc gíguc ala kekec wammac? ²¹ Ieneñ tocgéma ic solañawac kekecyá qewiñ zé wamma ic késpedesic qahac imi késpedesiraguc zéma zétecgéma sac naecmianzu.

²² Yawe imi neuñ kiropo selia baec boñaiguc nanaña. Nuac Anutu imi zamanziñ selia, réwéri igucnec néñgacma imuaru sañgianziñ. ²³ Késpedesicgina meleñ énécmima ionac muru liliñgéma kemmac. Haka biriagina niñac mebiri énécmima qahac wandacmu. Yawe Anutunanén mebiré énécmimac.

95

Mepésimima ninjtoho wammiwiñ
 3é nunuruzac.

¹ Hagic nini Yawe legic héimima, neñaj anğen titiac zamanziñ ségiségi wamma legic héimiwiñ. ² Ewa hia ac ézéma wésiaiguc kemma legic 3éra 3éni iwac muru kemmac.

³ Yawe imi Anutu kuney yanda, anutu moczoñ ionac qacginaiguc eñeña keczac. ⁴ Baec hingac hingara imi mériaiguc hezac. Baec boña eñeña acguc iwac buña wanzac. ⁵ Konduñ imi iwac, inéñ 3éyu hicñiyec. Wañu baec acguc mérianéñ meyec.

⁶ Hagic nini sicgéma mepésimima, kekecnina mihicñi nénécmiyec Yawe iwac muru simiñ héimiwiñ. ⁷ I imi Anutunina, nini imi ic embachéra, rama tuña mériaiguc ono onopora.

Ini nalé yomuaru ewaya nimbiñ 3é wanzuiguc imi; ⁸ Meriba 3éma baec kérékérasia Masa imuac nalé ésécnec ewa qerigina seliseli ménda wammu. ⁹ Nalé imuaru yandahécgina ni batucgé némma awinémma wawañ memena imi héngic. ¹⁰ Ni yawuñ 40 séc hicñisai imuac ninyéwécnaguc wamma 3éyi; Ieneñ imi ic embac ewagina soho sohoya, nuac héna imi ménda ninzu. ¹¹ Imuac ni qeri biric wamma 3éselima 3éyi. Ieneñ nuac tac hiaharuiguc harémuac séc qahac.

96

3égési nénécmimañ 3é hahaya Anutu i mepésimini.

¹ Legic qelia Yawe héimigic. Baec séc ic embac Yawe legic héimigic. ² Yawe legic héimima qara mepési migic.

Anğen titi ai imuac naléya naléya 3éau énécmigic. ³ Edamuya imi baera baera ionac. Wañu kiwi welic welicgia imi ic embac momac yanda ionac 3éau énécmigic. ⁴ Yawe imi kuney yanda, imuac niñac hélacnec mepésimimu. Anutu tosara moczoñ onogicma eeya héimimu. ⁵ Anutu baera baera keczu imi moczoñ eñomia. Tosara qahac, néñ Yawe inéñ mia kurumeñ 3éyu hicñiyec imuac mia imuhuc 3ézua. ⁶ Eeya eñeña 3éma ic kewuac qarucnéñ iwaru hezac. Kuha 3éma héñsorocyanéñ iwac ocmuñ téréyaiguc hezac.

⁷ Yawe 3ézé ségiségi wammigic. Baera baerawac ic embac hénia hénia ini, edamuya 3éma kuha imuac Yawe 3ézé ségiségi wammigic. ⁸ Yaweac qara eeyaguc imuac séciguc edamuyawac 3ézé ségiségi wammigic. Sesegina mema iwac ama yandaiguc keremmu. ⁹ Héñsorocya* 3éma téréya niñac wamma Yawe mepési mimu. Baera baera iwac wésiaiguc 3énéñ hirihiri wammu.

¹⁰ Baera baera sugcinaiguc ini yomuhuc 3ému; Yawenéñ héngaleñ wanzac imuac baec momac yandanéñ seligima qekeñ qeha ménda wammu. Inéñ ic embac momac yanda héna ac hezac séc dindijanec 3égési énécmimac.

¹¹ Kurumeñ imi ségiségi wañu baec imi 3ézé ségiségi wañu konduñ 3éma iwawai imuac qeriaiguc sécgéma hezac imi hériañ haimimu. ¹² Nene ai lépaya lépaya 3éma iwawai imuaru hezac imi moczoñ ségiségi wammu. Imuhuc wañgic zuñiguc ic hésa acguc Yaweac wésiaiguc ségiségi wamma legic héimu. ¹³ Inéñ hamac. Baec 3égési énécmimañ 3é hamac. Inéñ solañanéñ baec yanda 3égési énécmima ikoc qahac, néñ hélacnec ic embachéra 3égési énécmimac.

97

Anutuac héngaleñ ai imuac edamuya.

¹ Yawenéñ héngaleñ wañ énécmimac. Imuac baecnéñ ségiségi wañu konduñiguc baec komoc komoc imi acguc 3ézé ségiségi wammu. ² Hosusu 3éma tunumañnéñ lelecgemizac. Haka solaña 3éma 3égésigési solaña iminéñ ic kewu tatacyawac qambaña wanzac. ³ Geric bélañanéñ wésia igucnec hicñima hazéchéra yanda lelec lelec keczu onodacmac. ⁴ Iwac piliticnéñ baec séc keñ qetagalayu baecnéñ hémma 3énéña hirizac.

* 96:9: Ic kewunéñ zuri zambayaguc nañu héñsoroc wammianğic ésécnec.

⁵ Baec boṅaya boṅaya iminéṅ Yawe baec yanda miṅina iwac wésiaiguc kufarṅ éśécneć pépélíma mazac.

⁶ Kurumeṅnéṅ iwac solaṅ dindiṅa zéauyu ic embac moczoṅ edamuya héṅanṅu.[✠]

⁷ Anutu méraginanéṅ seima memeya weleṅ qemima iwawai eṅomia niṅac séwi eṅeṅ waṅanṅu imi eneṅ moczoṅ gamuginaguc wammu. Anutu sasala ini Yawe mepésimigic.

⁸ Yawe guac zégésigési imi Zionac hénaoriṅ eneṅ nimma ségiségi wanṅu. Yudawac ama areṅa kuneṅ kuneṅ séc* ieneṅ imuac wamma zézé ségiségi wanṅu. ⁹ Yawe gi imi baec séc eṅeṅa keczaṅ. Anutu momac yanda qacginaiguc onogicma keczaṅ.

¹⁰ Yawe siṅniṅ wammianṅu ini, biriawac mézégina tiyu. Inéṅ hénaoriṅ héra galenṅé énécmima ic biria ionac méragina igucneć metecgé énécmianṅac. ¹¹ Ic solaṅa onac asac mararaṅ zílaloṅa qesa énécmima qerigina dindiṅa kecanṅu ionac ségiségiac gocmia qesa énécmianṅac. ¹² Ic solaṅa ini Yaweac niṅac ségiségi wamma qara téréyawac ewa hia ac zémigic.

98

Baec zégési mimiawac mepésimigic.

¹ (Legic zéra.) Yawenéṅ haka welic welicgia waṅec imuac niṅac legic qelianéṅ mepési migic. Iwac méra héiya zéma hua héiya téréyanéṅ onogicma kawali waṅec. ² Yawenéṅ aṅgéṅ titi ai imi énézéyu héṅgic. Waṅu iwac solaṅ dindiṅa imi baera baera ionac kicginaiguc kawé qema mewininiyec. ³ Inéṅ goi héihéiya zéma haka héla imi Israel héna géséhéra ionac niṅac wamma sisipac acya niṅqelima imuhuc waṅec. Waṅu baec zécgéria séc Anutuac aṅgéṅ titi ai imi héṅdacgic.

⁴ Baera baera ini ségiségi wamma Yawe hétéṅ héimigic. Ewagina meyacma ségiségi wamma legic héima mepési migic. ⁵ Gitanéṅ Yawe mepésigic. Gita zéma ewaginanéṅ mepési migic. ⁶ Tomuṅ mimisuleac hétéṅanéṅ ic kewu Yaweac wésiaiguc ségiségi wamma hériaṅ haimu.

⁷ Konduṅ zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi zéma baec zéma imuaru tacyac waṅanṅu imi moczoṅ hériaṅ haimimu. ⁸ Yaweac wésiaiguc dokunéṅ luma méra qeque waṅgic baec boṅanéṅ momacneć ségiségi wamma legic héimigic. ⁹ Inéṅ mia baec zégési énécmimaṅ zé hamac. Inéṅ solaṅ dindiṅayanéṅ baec zégési énécmima, keṅkésa hakésaya qahac ic embachéra zégési énécmimac. Héna imuac niṅac mia imuhuc mepési wammigic.

99

Anutuac héna téréya imuac wamma mepésimigic.

¹ Yawenéṅ héṅgaleṅ waṅ énécmizac, ic embac momac yanda zénéṅ hirihiri waṅgic. Yawenéṅ Kerubim kua meme uṅa qacginaiguc taczac. Baecnéṅ hiriyu. ² Yawenéṅ Zioniguc kuneṅ keczac. Icembac héna héna ionac qacginaiguc meyac mimiawac kecanṅac. ³ Énézéna ieneṅ qacga yanda welic welicgia imi mepésimu. Inéṅ téréya wanṅac! ⁴ Ic kewunina imi kuhaguc. Inéṅ zégésigési dindiṅawac siṅa niṅanṅac. Inéṅ haka keṅkésa hakésaya qahac imi kumuyec. Yakoboac ichéra ionac sucginaiguc héna aciguc nanaṅ seli zéma haka solaṅa kumuyec. ⁵ Ini Yawe Anutunina meyacmima iwac hénaiguc mepésimu. Inéṅ téréya wanṅac.

⁶ Hofac oo ichéra ionarunec imi Mose zéma Aron, waṅu Anutuac qara qacanṅu ionarunec imi Samuel, ic imuhucyanéṅ ewagina moczoṅneć Yawe zéwelecmigic acgina niṅénécmiyec. ⁷ Yawenéṅ hosusu tandéyaiguc namma ionac énézéyu héna ac zéma zézé seli ac imi niṅtoho waṅgic.

⁸ Yawe, Anutunina, gi imi acgina niṅénécmineć. Nalé tosiaiguc bakia meleṅ énécmineć, néṅ gi imi képésic waiwaiac Anutu kecanṅaṅ. ⁹ Ini Yawe Anutunina

✠ 97:6: Rom 1:20 * 97:8: Hebraio aciguc; bérachéra.

meyacmima baec boŋa téréya imuaru i mepési mimu. Yawe Anutunina imi téréya wanꝓac.

Baera baera Anutu mepésimimu niŋac unuruyec.

100

¹ (Ewa hia zémimiawac legic zéra.) Baera baera momac yanda, ségiségi wamma Yawe oŋhériaŋ haimigic. ² Ségiségi wamma Yawe weleŋ qemima legic héima iwac wésiaiguc kereŋgic.

³ Yawe imi Anutunina wanꝓac imi ini niŋasarigic. Inéŋ zéyu nini hicŋjima kecziŋ. Waŋu nini imi iwac buŋa. Iwac ic embachéra zéma rama inéŋ ninicgaleŋ waŋ nénécmiyu kekera.

⁴ Ewa hia ac ézéma saŋgulaŋaiguc keremmu. Legic héimima ama yandayaiguc keremmu. Keremma ewa hia ac wammima legic héima qara meyac mimu. ⁵ Yawe imi hiabia. Goi héihéiya hémbénaŋa imi nalé tetcgia qahac heanꝓac. Hakaya héla imi hicŋjsaiya hicŋjsaiya ionac muru hema emma kecmac.

101

Ic kewu zéma sisipac acya.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Ni goi héihéiga zéma zégési gésigawac legic héimaŋ. Yawe, ni gi gita kulele qehéi waŋgémmaŋ. ² Ni héna solaŋawac ewama kecmaŋ. Néma naléiguc nuac hanémbésémaŋ? Ni amanaiguc ewa solaŋanec hakana wamma kecmaŋ.

³ Iwawai biria imi imuac me imuac kicnaiguc ménda haiwa hemac. Héna ac andé qema kecanꝓu ionac mézétiti wamma kecba haka iminéŋ ménda qéqéhéréŋ waŋnémmac.

⁴ Ewa qerigina qariŋ qariŋgia ieneŋ nuac murunec lakec kemma kecmu. Ni haka biria héŋara mema kecmaŋ.

⁵ Méŋnéŋ méŋ alahéra sasanaiguc zébiri qébiri waŋ énécmianꝓac imi mebiri énécmiwa qahac wandacmu. Ségéra herec zéma séwi eneŋ imi bisiqatéŋ ménda waŋ énécmimaŋ.

⁶ Kicna hima baec yomuaru ic héla imuhucya mihicŋi énécmima énézéwa niguc momacnec kecmu. Héna solaŋa tima keŋanꝓu imi kumu énécmiwa weleŋ qenémmu.

⁷ Ikoc ic imi méŋnéŋ méŋ amanaiguc ménda kecmac. Ikoc ac zéanꝓu imi eneŋ kicnaiguc ménda wai énécmiwa nammu. ⁸ Siŋunec séc ni baec yomuaru ic biria mocꝓoŋ mebiru énécmiwa qahac wandacmu. Biria meme ieneŋ Miŋ Kewuac ama areŋa yandaiguc qahac wandacmu.

102

Méra mimac niŋac zéwelecma Ic kewu hémbénaŋa ézéyec.

¹ (Yéwéri mihicŋjima ewa biric wamma niŋyéwécya imi Yawe ézéma zéwelerec.) Yawe, zéwelecwelecna niŋnéna. Waina guru héhéliwa qaqacnanéŋ guac muru haréyu.

² Helanꝓi nénéŋawac kecba nalé imuaru kic tanecga ménda musaŋgé némbésémaŋ. Guru héhélimaŋ imuaru gezac qema focdac acna kitiwa meleŋ némbésémaŋ.

³ Kekecnawac naléya imi hofac ésécnec emma sohoanꝓac. Sicnanéŋ geric lokora ésécnec zeanꝓac. ⁴ Ni eluŋ nuyu nene ménda neanꝓua. Ewa qerina imi baec kéra kérésiasawac qézézac ésécnec zicgézac. ⁵ Zésilacna niŋac séwinanéŋ sicnaiguc qékétazac. ⁶ Ni imi baec kéra kérésiasawac guae nei ésécnec, baec kisiaiguc kouteranŋ nei ésécnec wanꝓua. ⁷ Siŋiiguc kic qéli kecba ama bauyaiguc maulalac nei ésécnec wanꝓua.

⁸ Ha zéchécna eneŋ kaiwe herec zébiri qébiri waŋ némma meenqesac memaqesac waŋ némma sésécac wammac niŋac qacna imi saeciguc haianꝓu. ⁹ Sigic* newa nenena ésécnec waŋu doku newa kic masina mayu momacnec neanꝓua. ¹⁰ Hénia imi yomuhuc; Guac qeri biric zéma qeri geric niŋac imuhuc wanꝓua. Gi ni népési yacmaguc duŋa gilina

* 102:9: Ewa biric mihicŋjima sigic naecaŋgic.

nuanzac. ¹¹ Naléna imi tecgémanj zé mariawac amia éséc nec melemma mazac. Qézézac éséc nec zangéma kenzua.

¹² Néj Yawe gi imi hémbénaña kecanzanj. Qacga imi niñqeligic hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac. ¹³ (13a) Deguc imi Zion wéséniniñ wañmimiawac naléya. Nalé niñna hezac imi ducñizac. ¹⁴ Wañu welenj qeqe ichécga nini Zionac hoc banec niñac ségiségi wanziñ. Wañu imuac seitotoñadac imuhucya acguc siña nimmianziñ. ^(13b) Imuac niñac geñ yacma Zion ewa hia wammiwésémanj.

¹⁵ baera baera ic embac imi Yawe guac qacga nimma bac yandi yandi wammu. Baec séc ic kewuhéra ienenj edamugawac eeya héimu. ¹⁶ Yawenénj Zion miyacgéma eñeya edamuya qeriaiguc wininiyu imuhuc wammu. ¹⁷ Yawenénj maqeqeya inic sosoli wañ énécmima zéwelecgina mematiti ménda wañu imuhuc wammu.

¹⁸ Haka imi bianj hicñisai ionac ogic heyu ic embac bianj hicñimu imi enej Yawe mepési mimu. ¹⁹⁻²² (21) Wañu hésa ic ionac zésilacgina nimma humucac buña qeénécmimia hulac énécmiyu. ⁽²²⁾ Ic embac hénia hénia zéma héngaleñ ama areña yanda Yawe mepésimiwiñ zé tocgému nalé imuaru, ⁽²¹⁾ Yawec qara imi Zioniguc, wañu qac buñaya imi Yerusalemiguc zéau énécmimu niñac ⁽¹⁹⁾ Yawenénj ocmuñ téréya eñeya imuaru kic hiyu mayu ninicanzac. Inénj kurumeñ iguc nec baec héngaleñ wañanzac.

²³ Inénj kekec hénanawac suraiguc nuac kucna memama kekecnawac nalé imi mehotoniyec. ²⁴ Wañu ni yomuhuc zéyi; Anutuna, Anutuna, naléna kembanj ménda nuagicna. Guac yawuñga imi hicñisai lépaya lépaya hema emma kecmac.

²⁵ Geñ mia bec nec baec qambaña hainec. Kurumeñ acguc méraganénj mihicñinec. ²⁶ Baec kurumeñ imi hia qahac wammac, néj gi imi hémbénaña kecanzanj. Iwawai imuhucya imi séwi usu éséc nec méiméiya wamma tegicanzac. Wañu séwi usu éséc nec hainetec wañanzac. ²⁷ Gi imi ménda melemma imuhucyanec kecanzanj. Yawuñga imi tectecgia qahac. ²⁸ Welenj qeqehécga ionac qelihécgina imi nalé séc kecmu. Qelihécgina imi wéségaiguc seligima nammu.

103

Anutuac hiyawac niñac ewa hia ac wammiyec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Kekec uñana, Yawe zéhiaru mina. Qerinaiguc heheya ini moczonj qara téréya zéhiaru migic. ² Kekec uñana, Yawe zéhiaru mima, ewa hiawac buña iwarunec hahaya moczonj imuac eluñ ménda gumac.

³ Inénj késpedesca moczonj augémma yanñhfiga moczonj mehiaruma ⁴ kekecga imi humuc iguc nec metecgé gémma goi héihéia zéma wésé niniñanénj ic kewu opoc héigémmac. ⁵ Wañu iwawai hiabianénj ewa siña mesécgé gémmac. Wañu séwigawac sac qeli imi meqeligéñu kunta nei éséc nec kucgaguc wambésémanj.

⁶ Yawenénj haka solaña wamma mema helanzi énécmimia ionac niñac wamma hazéc hécgina hénia acac séhaiguc zétecgé énécmianzac. ⁷ Imuhuc wamma hakaya Moseac muru, wañu wawañ memeya imi Israel qelihéra énézéyu niñgic.

⁸ Yawe imi wésé niniñ wañ énécmima ewa hia wañ énécmima qeri biric focdac ménda niñénécmima goi héihéi kuaya qeqeya wañ énécmianzac. ⁹ Inénj késpedescinawac nalé séc tualefic ac ménda wañanzac. Wañu qeri biric nalé horua ménda dongéanzac. ¹⁰ Késpedes ninawac séc ménda melenj nénécmima, haka biriawac bakia howiac nec ménda melej nénécmianzac.

¹¹ Hénia imi yomuhuc; Kurumeñnéj baec iguc nec ou eñeya hezac éséc nec, goi héihéiya imi eeya héimianzu ionac muru kuneñ yanda he énécmianzac. ¹² Baec wañgoña Is néj Wes iguc nec lakec hezac éséc nec, inénj ac qeqe wawañanina imi qetecgéyu lakec keñec.

¹³ Mañgocnéj nambérac héra ionac wésé niniñ wañ énécmianzac éséc nec, Yawe imi eeya héimianzu imi onac wésé niniñ wañ énécmianzac. ¹⁴ Inénj séwininawac hénia

nimma, nini imi seitotoŋ wanziŋ imi niŋqelima imuhuc waŋ nénécmianzac. ¹⁵ Baec ic kekecninawac nalé imi qézézac ésécnec. Edamunina imi baec kisiawac zariŋ zuria ésécnec. ¹⁶ Imuhucya imi luhuc geriwigucnéŋ qacginaiguc qeyu qahac waŋu, baec kisianéŋ zariŋa hocanzac.

¹⁷ Néŋ Yaweac goi héihéianéŋ eeya héimianzu ionac hémbénaŋaiguc hémbénaŋa hema emma kecmac. Solaŋ dindiŋaya imi qelihécgina lépaya lépaya he énécmima kecmac. ¹⁸ Imi mia sisipac acya niŋtoho wamma hénac acya niŋqelima wamma meanzu ionac mia imuhuc waŋ énécmianzac.

¹⁹ Yawenéŋ ic kewu tatacya kurumeŋiguc meyacgéma, héŋgaleŋ kuhanéŋ kekec momac yanda galeŋgé énécmianzac. ²⁰ Kucginaguc wamma Yaweac ackuazécc meselima, ac ewaya niŋtohoanzu kua meme uŋa ini Yawe zéhiaru migic. ²¹ Yawe welen qemima iwac ewa siŋ wamma meanzu kua meme uŋa ini Yawe zéhiaru migic. ²² Yawenéŋ zéhicŋi énécmiyu baec imuaru me imuaru inéŋ héŋgaleŋ waŋanzac séc kecnazu ini moczoŋ Yawe zéhiaru migic. Kekec uŋana Yawe zéhiaru mina.

104

Baec kurumeŋ miŋina Anutunéŋ héŋgaleŋ waŋ nénécmianzac.

¹ Kekec uŋana, Yawe zéhiaru mina. Yawe Anutuna, gi imi kunerŋ yanda, eega eŋeŋa zéma edamuga imi maleku ésécnec héima kecanzaŋ. ² Inéŋ asac mararaŋa imi séwi usu ésécnec héima, kurumeŋ imi sel hali ésécnec hérétéŋ haiyu hezac. ³ Dokuiguc amayawac nanduŋ kumuma hosusu ézéyu kareya waŋu luhuc ézéyu qeŋgaŋa waŋu keŋha waŋanzac. ⁴ Luhuc oporu eŋeŋa welen qeŋe icya waŋu, geric oporu eŋeŋa ai icya wanzac.

⁵ Baec imi qambaŋa qahaiguc haimiyu hémbénaŋa qeken qeŋa ménda wanzac. ⁶ Geŋ baec imi kondurŋ doku yandanéŋ séwi usu ésécnec hoturuna baec boŋa qahaiguc naŋec. ⁷ Waŋu geŋ mia ac wammina dokunéŋ néŋgacma keŋec. Parandaŋa qaru foc foc keŋec. ⁸ Keŋu baec boŋanéŋ eŋu baec wéŋwéŋgianéŋ hiŋgacma imuac me imuac zéminec séc mekemma hezac. ⁹ Waŋu dokunéŋ muŋguc ménda hama hoturumu niŋ ménda logimu zéma qaŋaŋ silic hai énécminec.

¹⁰ Yawenéŋ zéyu doku hogocyanéŋ baec boŋa wéŋwéŋgia séc hicŋima éréma baec boŋa namuŋ ginaiguc téfara wamma keŋanzu. ¹¹ Kemma baec kisiaiguc haséŋ yaŋ sécgina séc gumu énécmiyu haséŋ becosic eneŋ acguc negic déméŋgina qaŋgararaŋa imi méwécgéyu hiaruanzac. ¹² Sawa nei acguc imuac giŋgiŋaiguc aséŋgina haima ic hawaiguc tacma ewa hétéŋ waŋanzu. ¹³ Inéŋ ou ai amayaiguc tacma baec boŋa séc doku haiyu aiyawac héla imi baeciguc sécgéma hezac. ¹⁴ Inéŋ waŋu ama yaŋ onac qézézac zéma ic neŋaŋ niŋac zuaŋa yandianzac. Waŋu inéŋ zéyu baeciguc nene yaka hicŋianzac. ¹⁵ Icac ewa qeriaiguc zézé ségiségi mihicŋi mimia waiŋ zéma icac kic tanera measari mimia haléc zéma icac ewa qeriaiguc kuha mihicŋi mimia nene yaka imi inéŋ zéyu hicŋidarec.

¹⁶ Yaweac ic hésa dokunéŋ sécgé énécmiyu hezac. Lebanoraŋac yéménzéc ic imi inéŋ himiru hezac. ¹⁷ Nei eneŋ imuaru haegina haianzu. Zanzanŋ nei eneŋ imi kumbu* iciguc amia mihicŋianzu. ¹⁸ Baec boŋa eŋeŋa imi haséŋ noniŋ ionac buŋa, waŋu hoc baŋec imi nehec qérandeŋ ionac saŋgi saŋgiac buŋa wanzac.

¹⁹ Inéŋ maso haiyu baec ai memeyawac naléya zéanzac. Waŋu kaiwe imi naléya nimma hiŋgacanzac. ²⁰ Geŋ mia tunumaŋ mihicŋina ama siŋiyu haséŋ yaŋ hénia hénia mama keŋha waŋanzu. ²¹ Laion sac qelinéŋ neneyawac buŋa nesima qacma neneyawac Anutu guru héhélima kecanzu. ²² Kaiwe éréyu kemma teŋginaiguc heanzu. ²³ Duŋa ic eneŋ mama kuc qema ai mema kecgic ama siŋianzac.

²⁴ Yawe ai geŋ menec imi yei sasala yanda wanzac! Geŋ mia niŋteŋic qinŋteŋicganéŋ kekec imi moczoŋ mihicŋina mériaŋganéŋ baec séc sécgéma hezac. ²⁵ Eri kondurŋ hilaneŋ kunerŋ yanda hezac. Waŋu imuac qeriaiguc imi, iwawai bacginanéŋ héima keŋha

☆ 104:6: Hén 1:2 * 104:17: Me yéménzéc.

wanjanzu zéma doku yan kuney komora hénia hénia zangégina ménda oloŋ oloŋawac séc hezac. ²⁶ Zéicnéŋ imuac qahaiguc kenha wanjic geŋ zéhicŋi mimia kondur yan oa gažugažu eney doku imuac qeriaiguc lelecgéanzu.

²⁷ Imuhucya ieneŋ moczoŋ nalégina séc méndacma geŋ nene gumu énécmiwésémaŋ niŋac guac kichihi wamma kecanzu. ²⁸ Gumu énécmima neanzu. Méraga auna iwawai hiabia sécgé énécmianzac. ²⁹ Kic tanecga musaŋgéna ieneŋ zénéŋ hirihiri wamma kecanzu. Wanju geŋ wéségina onagicna humuma baec igucnec hicŋigicac imuac muŋguc liliŋgéma kejanzu. ³⁰ Wanju geŋ uŋaga téréya mélina hama kekec hezac séc mihicŋi énécmiyec. Wanju inéŋ baec séwiya imi muŋguc meqelianzac.

³¹ Yaweac edamuya imi hémbénaŋa hema emma kemmac. Yawenéŋ eŋeya ai niŋac zézé ségiségi wammac. ³² Inéŋ baec héŋu baecnéŋ hirianzac. Wanju baec boŋa osiyu hofacnéŋ yacanzac. ³³ Kekecnawac séc Yawe legic héimimaŋ. Kic qeli kecmaŋ imuac sura séc Anutuna gita kulele qemimaŋ. ³⁴ Zézé niniŋnanéŋ ségiségi mihicŋi mimac niŋac wanžua. Ni imi Yaweac niŋac zézé ségiségi wammaŋ.

³⁵ Zéna késpedesic ic baeciguc humuc qai wanjic, kaižiliweŋ ic imuaru muŋguc ménda kecmu. Kekec uŋana, Yawe mepé qepési wammima, haleluya ohec wahec!

105

Min kewunina imi hakaya hélanéŋ galeŋgé nénécmianzac.

¹ Yawe ewa hia ac ézéma qara qacma ézégic. Ic embac momac yanda sucginaiguc wawaŋ memeya imi zéau énécmimu. ² Legic héimima i mepésigic. Haka welic welicgia waŋec imi moczoŋ zéau énécmigic. ³ Qara téréya mepésigic. Yawe hochoc wanjanžu imi ewa qeriginaiguc ségiségi he énécmimac.

⁴ Yawe zéma kuhawac niŋkewu wanjic. Kic tanecyawac nalé séc niŋkewu wanjic. ⁵⁻⁶ Welen qeqeya Abarahamac qelihéra, Yakoboac qelihéra, gési énécmimia ini haka welic welicgia zéma kiwi méréra zéma kuayaiguc zégésigési ac inéŋ wamma meyec imuac niŋqeligic.

⁷ I imi Yawe Anutunina wanžac. Iwac zégésigésinéŋ baec séc sécgéma hezac. ⁸ Inéŋ sisipac ac hicŋisai lépaya tauseŋa imuac buŋa qeénécmima zéselima zéyec imi hémbénaŋa niŋqelima kecanzac. ⁹ Imi mia sisipac ac Abarahamac zémiyec imi zéma zézé seli Isaka wammiyec imi mia. ¹⁰ Wanju inéŋ Yakoboac muru imi hena acwac buŋa meseligiyu Israelac sisipac ac hémbénaŋa waŋecac hezac. ¹¹ Zéyecnéŋ; Ni Kanaaŋ baec imi ic suc qema gémba mératécgina wammac.

¹² Wanju nalé imuaru imi zangégina sasala qahac efefia komodia dac téngéŋ ic kian wamma kecgic. ¹³ Kecma hicŋisai méŋac murunec méŋac muru, héŋgaleŋ ama areŋa yanda méŋac murunec méŋac muru kian wamma lelecgégic. ¹⁴ Néŋ ic eney mebiré énécmimu niŋac ménda wai énécmiyec, hélanec ionac niŋac wamma ic kewuya ic kewuya ac geriwiguc waŋ énécmima yomuhuc zéyec; ¹⁵ Nuac haléc qocgémimia imi ménda osigic, nuac tiliŋ tiliŋ ic imi ménda mebirigic.

¹⁶ Inéŋ baec imuaru béti zéhicŋi énécmima saméŋ padi imuac ura imi moczoŋ hézégéyu qahac waŋec. ¹⁷ Béti igucnec aŋgéŋgina timaŋ zé ic méŋ méliyu walacgina mema keŋec. Qara imi Yosefe, welen qeqe buŋa qeyu, mamboŋ mema wagicma keŋec. ¹⁸ Hénaya imi iwawai sou zéragucnéŋ kima heyec. Séwiya* imi seŋ hésanéŋ dérécgé migic heyec.

¹⁹ Yaweac ackuažécnéŋ hélaguc wandacmac nalé imuac sura séc, Yaweac ackuažécnéŋ† Yosefe manam batuc waŋ mimanec kerec. ²⁰ Keru baec imuac ic kewunéŋ icya mélimima hulacmiyec. Baera baera ic embac ionac ic kewunéŋ imuhuc wammiyec. ²¹⁻²² Ic kewu inéŋ eŋeya ewa siŋa méndacma galeŋ ichéra dérécgé énécmima hésa

* 105:18: Hebraio aciguc; Kekec uŋaya. † 105:19: Ackuažéc inéŋ gauiguc hémma niŋec imi manam batuciguc ménda waima ninžéŋgéyec.

amaiguc onopocma ic yanda ninjegic qinjegic ku énécmimac zéma Yosefe oporu héngaleŋ ama areŋa yanda imuac galeŋa wamma iwawaiya moczoŋ galeŋgéyec.

²³ Nalé imuaru Israelnéŋ[‡] Izipte baeciguc kereŋec. Yakobonéŋ[§] Ham baeciguc^{**} ic kiarŋ kerec. ²⁴ Yawenéŋ Israelac ic embachéra imi kunerŋ yanda mesai énécmiyu kucgina imi hažéc hécgina ionac kucgina ogirec. ²⁵ Waŋu Anutunéŋ hažéc hécgina ionac ewa qerigina meleŋ énécmiyu ic embachéra ionac méžétiti waŋ énécmigic. Anutuac welerŋ qeŋe ichéra diwi qiwiliŋ waŋ énécmigic. ²⁶ Waŋu welerŋ qeŋe icya Mose zéma ic gésimimia Aron méli érécmiyec. ²⁷ Iereŋ imi ic embac ionac suginaiguc asé kiwiyawac haka énézéyic héngic. Ham baeciguc haka welicwelicgia waŋoc. ²⁸ Yawenéŋ tunumaŋ méliyu siŋindéŋgéyec. Waŋu iereŋ ara qema ninŋtohoŋic ²⁹ Anutunéŋ doku melemma sac mihicŋima lambéc unuhumudarec. ³⁰ Waŋu baec imuaru taŋanéŋ sasala saima sécgéma kecgic. Ic kewuhécgina ionac ama qeriaiguc acguc sécgéma kecgic. ³¹ Yawenéŋ zéyu sék tunagucnéŋ hagic. Waŋu baec yanda imuac qeria séc imiŋ sasala sécgéma kecgic.

³² Kiawac melemma komboc luhuc hai énécmiyu mayec. Waŋu buŋ parandaŋ geric bélaŋagucnéŋ baecgina séc qocgé énécmiyec. ³³ Qocgéma ionac waiŋ ic hésa zéma fik ic qeyu humudarec. Waŋu ic hésa lelec lelec imi héiyu madarec. ³⁴ Yawenéŋ zéyu gaoc zéma kambiiŋ eneŋ gelec malec qahac harégic. ³⁵ Haréma baec imuac zuažua moczoŋ nedacma aiiguc héla gocmia heyec imi nedacgic. ³⁶ Yawenéŋ baec imuac méréc merac moczoŋ unuyu humudacgic. Ieneŋ imi ionac séwiginawac kucya imuac hénihénia.

³⁷ Waŋu ic embachéra énézéyu siliwa goli medacgic onagiru érégic. Waŋu areŋa areŋa séc méŋnéŋ méŋ météqététaŋ méŋ ménda waŋgic. ³⁸ Izipte ic eneŋ ionac zénéŋ hirihiri waŋgic imuac niŋac waima hagic ségiségi waŋgic. ³⁹ Yawenéŋ hosusu imi kaiweiguc amiaginawac, waŋu geric bélaŋa imi siŋiiguc asahaginawac lémbéc énécmiyec.^{††}

⁴⁰ Waŋu ieneŋ zéwelecgic zéyu koneŋ nei hagic. Waŋu kurumeŋ nene mayu negic sécgé énécmiyec. ⁴¹ Waŋu baŋa kuaya auyu doku mama baec kéra kérasiaiguc doku téfara éséc nec hama keŋec. ⁴² Imi mia eneŋa ackuažéc téréya zéma welerŋ qeŋeya Abaraham niŋqelima imuhuc waŋ énécmiyec.

⁴³ Ic embachéra waŋ énécmiyu ségiségi wamma mama hagic. Gési énécmimia ieneŋ legic héima mama hagic. ⁴⁴ Héngaleŋ ama areŋa yanda yanda imuac baec imi onagicma énécmiyec. Baera baera ic embac ieneŋ ai yanda mema mihicŋigic imi moczoŋ ionac buŋa qeénécmiyec. ⁴⁵ Imi mia ieneŋ hénia ac imi ninŋtohoma zézé seli ac imi méndacmu niŋac imuhuc waŋ énécmiyec. Haleluya ohec wahec!

106

Israelac késpedesic.

¹ Haleluya, Yawe imi hiabia. Waŋu goi héihéiya imi hémbénaŋa. Imuac niŋac ewa hia ac ézégic. ² Mérénéŋ Yaweac wawaŋ meme kuhaguc imi hia énézéma qac buŋaya moczoŋ hia zéau énécmimac? ³ Héngaleŋ wawaŋawac hénia ac tohodacma nalé séc haka solaŋa waŋanžu imi eneŋ ségiségi ginaguc.

⁴ Yawe, ic embachécgá ewa hia waŋ énécmiwésémaŋ nalé imuaru ni niŋqeli néna. Anŋéŋgina tiwésémaŋ nalé imuaru nuac hanémbésémaŋ. ⁵ Wainénna guac gési énécmimia ieneŋ mériaŋginaguc kecgic inicmaŋ. Inicma héngaleŋ ama areŋa yanda-gawac mératéc buŋa niŋac ségiségi wamma mératécgawac zézé ségiségi wammaŋ.

⁶ Nini yanda hécnina waŋgic éséc haka biria wamma kaižiliwerŋ wamma késpedesic mihicŋiyiŋ. ⁷ Yanda hécninanéŋ Izipte baeciguc hakaga welic welicgia imuac hénia ménda ninjegicma goi héihéiga yanda imi ménda niŋqelima konduŋ, konduŋ pésia imuaru ac qeŋe haka waŋgic.

[‡] 105:23: Yosefeac mangoc. [§] 105:23: Israelac qara wahala. ^{**} 105:23: Izipte ic ieneŋ Hamac qelihéra hénia imuac niŋac Iziptec baecac qacma Ham baec zéaŋgic. (Hén 10:6)

^{††} 105:39: Hebraio aciguc; Hoturu énécmiyec.

⁸ Waṅu Yawenéṅ eṅeya qac buṅaya niṅac wamma aṅgégina tiénécmiyec. Imi mia kuha yanda imi énézéyu héntegicmu niṅac imuhuc waṅ énécmiyec. ⁹ Imuhuc nimma konduṅ pésia imi ac wammiyu focdac zicgéyu ic embachéra onagiru konduṅ dumuc sira imi baec kérékérasia ésécnec tima hagic. ¹⁰ Imuhuc wamma hažéc hécgina ionac méragina igucnec aṅgégina tiénécmmima ununesi waṅ énécmigic ionac méragina igucnec bojhéré meénécmiyec. ¹¹ Waṅu hažéc hécgina imi mia dokunéṅ hoturu énécmiyu moczoṅ humuqaigic méṅnéṅ méṅ ménda kerec. ¹² Imuacnec ieneṅ ackuažéc imi ninžéṅgéma legicya héimigic.

¹³ Waṅu ieneṅ nalé sosola ménda waṅunec haka imi eluṅ unuyu iwac žéareṅ areṅgiawac ménda mambéc waṅgic. ¹⁴ Imuhuc wamma baec kéra kérésiaiguc hémbaoc kuney yanda wamma baec sakasacya imuaru Anutu batucgéigic. ¹⁵ Yawenéṅ žéwelecgic séc énécmiyec, néṅ kekec uṅaginawac imi hafi mihicṅi énécmiyu žaṅgéma keṅec.

¹⁶ Ieneṅ baec méṅ tacyac waṅgic imuaru Mose žéma Yaweac météré ic Aron iorac nimbupuc waṅgic. ¹⁷ Imuhuc waṅgic baecnéṅ téma Datan qécgé mima Abiramac tohotoho ichéra imi hoturu énécmiyec. ¹⁸ Waṅu geric bélaṅanéṅ tohotoho ic tuṅ imi késama onodarec.

¹⁹ Ieneṅ Horep baec boṅaiguc burumakao merawa ireha meyacgéigic. Goli opépélma qocgéma memeya baniara imi mepésimigic. ²⁰ Imuhuc wamma Anutuac asac mararaṅ imi melenṅic qézézac nema kepera burumakao tanec waṅec. ²¹ Ižipte baeciguc haka kuney yanda waṅec aṅgég titi miṅina Anutu imi eluṅ unuyec. ²² Inéṅ Ham baeciguc kiwi méréra žéma konduṅ pésiaiguc haka welic welicgia waṅec imi mia. ²³ Imuac Yawenéṅ unuhumumaṅ žéyec, néṅ gésimimia Mosenéṅ Anutu žéma icembac héra téamuma naṅgic imuac sugcinaiguc Anutuac wésiaiguc namma ménda unumac niṅac qeri biria mebélacgéyec.

²⁴ Waṅu ieneṅ ackuažécya ménda ninžéṅgéma baec hiabia imi mematiti wammigic. ²⁵ Haliginaiguc žébiri qébiri wamma Yaweac ackuažéc imi ménda niṅtohogic. ²⁶ Imuhuc waṅgic inéṅ žésélma žéyec; Neṅ waṅ énécmiwa baec kéra kérésiaiguc maunudacmac. ²⁷ Waṅu qelihécgina imi héndéṅ énécmiwa baera baera ic embac ionac sugcinaiguc kemma maunudacmac.

²⁸ Ieneṅ Peol baec boṅawac Baal iwac muru toroqema baniara kekecy qahac imuac wamma nene saméṅ ohai wammigic imi mema negic. ²⁹ Imuhuc wamma wawaṅ meme iminéṅ Miṅ Kewu qeri biric yanda mihicṅi migic yaṅ hafi humumianéṅ saima énépésiyec. ³⁰ Nalé imuaru Pinehasinéṅ yacma Anutuac ewa siṅa méndacma acqeṅe ic imi bakia meleṅ énécmiyu saec buṅa imi tecgéyec. ³¹ Imuhuc waṅu Anutunéṅ iwac niṅu ic solaṅa waṅec imi hémbénaṅa niṅyacgéwiṅac hezac.

³² Waṅu ieneṅ imi Meriba dokuiguc Yawe qeri biric mihicṅi migic haka imuac niṅac wamma yéwéri méṅ Moseac muru hicṅimiyec. ³³ Imi mia ieneṅ Anutuac uṅawac ac qeṅe wammigic Mose imi kua tasiánéṅ ac sicsaocya žéyec imuac niṅac imuhuc hicṅiyec.

³⁴ Waṅu ieneṅ Yaweac žézé seli imi ménda tohoma ic enia ménda unugic. ³⁵ Imuhuc wamma iniguc momacnec tacyac wamma hakagina biria imi niṅareṅgéma késagic. ³⁶ Késama banarawac ireha imi mepésigic iminéṅ ionac muru bétac ésécnec waṅec. ³⁷ Ieneṅ nambérac hécgina banarawac mulu buṅa hai énécmigic. ³⁸ Sac solaṅa kápésicya qahac, nambérac héra ionac sac imi qocgéma Kanaaṅ ic ionac banarawac mulu buṅa hai énécmigic baec imi sac iminéṅ mežapi qeyec. ³⁹ Ieneṅ imi wawaṅ meme iminéṅ mežapi qeamuma kaiseroac haka waṅgic.

⁴⁰ Hénia imuac niṅac Yawenéṅ eṅeya ic embachéra qeri biric kuney yanda niṅénécmima eṅeya buṅa méžétiti waṅ énécmiyec. ⁴¹ Imuhuc nimma baera baera ic embac ionac méraginaiguc onoporu méžétiti waṅ énécmianžu imi onac méra bacginaiguc kecgic. ⁴² Hažéchécgina ieneṅ helanži énécmigic ionac méra bacginaiguc weleṅ qeṅe ic kecgic. ⁴³ Yawenéṅ hatac sasala mehiaru énécmiyec, néṅ niniṅgina qarinqarinqia méndacma andé qegic. Waṅu eṅaṅ kápésic niṅac memaénéc mimia waṅec.

☆ 106:30: Qét 25:11-18

⁴⁴ Wañu Yawenéh ionac qachéhéli imi niñénécmiyec nalé imuaru zénañgé énécmiyec.
⁴⁵ Wañu ionac niñac wamma sisipac ac imi niñqelima goi héihéiya zékéñaguc imi méndacma ewaya melerjec. ⁴⁶ Melemma ionac wañ énécmiyu hésa ic énépésigic ieneñ moczoñ ewa biric wañ énécmigic.

⁴⁷ Yawe Anutunina aṅgéhina tima baera baera igucnec tocgé nénécmima qacga téréyawac ewa hia nimma qac buñaga mepési gémbiñ.

⁴⁸ Yawe Israelac Anutu hémbénaña igucnec hémbénaña mepésimigic. Ic embac momac yandanéh 'Hélacnec!' zému. Haleluya ohec wahec!

Kiwi 5

107

(Legic 107–150)

Aṅgéhina tiyu ewa hia ac zégic.

¹ Yawe imi hiabia, wañu goi héihéiya imi hémbénaña imuac niñac i ewa hia ac zémigic.
² Yawenéh boñhéré meénécmiyu keczu imi eneñ imuhuc zému. Ini Yawenéh hažéc hécgina ionac méragina igucnec mulu meénécmiyec. ³ Baec wañgoña Is, Wes, Saut zéma Not igucnec tocgé énécmiyec.

⁴ Baec kéra kérésiaiguc rouc wamma tacyacwac tauña méñ ménda mihicñima ⁵ nene doku niñac humugic déméñgina kérékérasia wañec. Wañu imuac niñac kekec uñagi-nanéñ kuc mama wandacgic. ⁶ Imuac ieneñ qeri yéwéc nimma Yawe qachéhéligic yéwéri igucnec metecgé énécmiyec. ⁷ Wañu héná dindiña mihicñi énécmima tacyacwac tauñ méñiguc kemma onoporec. ⁸ Yaweac goi héihéi zéma baec ic onac niñac wamma haka welic welicgia inéñ wañec imuac niñac i mepésimigic. ⁹ Inéñ doku niñ humuanzu imi mesécgé énécmima yaka niñac humuanzu imi iwawai hiabia gumu énécmianzac.

¹⁰ Tunumañ zéma humucac amiaiguc tacgic yéwéri zéma señ hésanéñ dérécgé énécmiyu keczu imi ¹¹ Anutuac ackuažéc andé qema eñeña miñinawac ewa siñ imi mematiti wañgic imuac mia imuhuc hicñi énécmiyec. ¹² Imuac zérabéra yéwéria mihicñi énécmiyu maunuyec, néñ méñnéñ méñ méra ménda énécmigic. ¹³ Imuaru ieneñ yéwéc qeriaiguc Yawe qachéhéligic, inéñ zérabéra igucnec aṅgéhina tiyec. ¹⁴ Inéñ tunumañ zéma humucac amia igucnec énépésima hésa dérécgé énécmima heyec imi qéséñu bororoñanec madarec.

¹⁵ (15a) Yaweac goi héihéi zéma haka welic welicgia baec ic onac wañec imi zéma ¹⁶ inéñ nagu aiñnéñ memeya imi qésémma aiñ wétéya imi kuyec imuac wamma ^(15b) i ewa hia ac zémigic.

¹⁷ Tosara imi acqeque wamma ic diwi qiwiliña wamma kecgic. Kecma késpedesigina niñac zérabéra mihicñigic. ¹⁸ Ieneñ imi nene yaka moczoñ héñacya mema kecma humucac sañgulañiguc hosucgéigic. ¹⁹ Nalé imuaru ieneñ yéwérigina niñac Yawe qachéhéli wammigic. Wañu inéñ helanzi énécmiyec yéwéri imuacnec aṅgéhina tiénécmiyec. ²⁰ Inéñ ackuažécya mélima humucac déc igucnec metecgé énécmiyec.

²¹ Yaweac goi héihéiya imuac ewa hia ac zémigic. Haka welic welicgia ic onac wañec imuac ewa hia ac zémigic. ²² Ewa hiawac mulu haimima zézé ségiségiac legic héima wawañ meme Yawenéh wañec imi ic embac momac yanda énézégic.

²³ Tosara zéiciguc kemma konduñ yandaiguc nénnagémba ai meanzu imi eneñ ²⁴ Yaweac wawañ meme zéma haka welic welicgia konduñ hiñgac hiñgaraiguc héñgic. ²⁵ Yawenéh zéyu luhuc selianéh yacma konduñ temboña meyarec. ²⁶ Yaru ieneñ ou kurumenjiguc emmaguc duña emu dumuc siraiguc hiñgacgic. Wañu haka iminéñ tericgé énécmiyu ewa qerigina imi pépélisma mayec. ²⁷ Wañu ieneñ tendiñ tendiñ kemma qekeñ qeha wamma duña waiñ dokunéh wañ énécmiyu wañanžu ésécnec sicsaoc qasikenj qasiha wañgic niñtegic qinťegicgina aulañgéyec. ²⁸ Wañu ieneñ niñ yéwérisma Yawe qachéhéligic yéwéri helanzi énécmimia imuacnec metecgé énécmiyec. ²⁹ Wañu luhuc selia imi ézéyu néñ qema qahac wañu konduñ temboña ézéyu néñ qeyec. ³⁰ Néñ qeyu

ienerj bénzérj kecec imuac ségiségi wanjic Yawenérj zéic ala imuaru me imuaru kembij zé nijkumuma kecgic imuaru onagicma kerjanzac.

³¹ Yaweac goi héihéi zéma haka welicwelicgia ic onac wanec imuac ewa hia ac zémigic. ³² Ic embac azoazoroiguc i mepési mima galej ionac azoazoroiguc legic héimigic.

³³ Yawenérj doku téfara melemma baec kérékérasia mihicjanzac. Wanu doku hogocya melemma baec témbaņa mihicjanzac. ³⁴ Tacyachéra ionac biria nijac baec halécya melemma baec kérékérasia mihicjanzac.

³⁵ Wanu baec kérékérasia melemma doku zékérj mihicjima baec témbaņa melemma doku hogocya mihicjanzac. ³⁶ Wanu maqeqeya imi imuaru onoporu tacyacwac taungina meanzu. ³⁷ Wanu aiiguc iwawai gocmia qesama waij ai galejgéma héla mihicjanzu. ³⁸ Wanu mériaņ mihicji énécmiyu zanjégina saima sasala wananzu. Wanu ama yanhécgina zanjégina imi ménda maanzac.

³⁹ Wanu duņa munjuc yéwéri helanzi énécmimia zéma zérabéra zéma yanhafinéj wan énécmiyu zanjégina maanzac. ⁴⁰ Yawenérj galej ionac qacginaiguc gamu qolacgé énécmima baec kérékérasia héna qahac imuhucgeņ onoporu rouc wananzu. ⁴¹ Wanu néwéc maqeqeya imi météqététaņ igucnec meyac énécmima sac taséhéra rama tuņ ésécnec mesai énécmianzac. ⁴² Ic dindiņa imi haka imi hémma zézé ségiségi wananzu, néj ic biria momac yanda eneņ enaņ kuagina wézéc qema ac qahac kecgic.

⁴³ Eņaņ nijac niņgic niņtegic qintegic ginaguc wanziuguc Yaweac haka imuhucyawac hénsosolima iwac goi héihéi imi niņtegicgic.

108

Méra mimac nijac Anutu ewa hia ac zéma zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Anutu, ewa qerina imi keņqe haqeya qahac, qeri uņana moczoņnec legic héima mepési gémmaņ. ² Gita kulele zéma wanjoņa, ini yacgic. Ni gianjiaņa imi mindiwa yacmac. ³ Yawe ni ic embac momac yanda ionac sugcinaiguc ewa hia ac gézéma baera baera ionac sugcinaiguc gi mepési gémmaņ. ⁴ Guac goi héihéiga ou kurumenjiguc kunerj yanda wanzac. Wanu guac haka héla iminéj ou hosusu igucgeņ sécgéma hezac.

⁵ Anutu, ou kurumenjiguc meyac géņgéņa wammac. Asac mararaņa imi baec séc ic embac ionac qacginaiguc meycyara wammac. ⁶ Méra héiganéj anjéņa tima zéwelecnia niņa. Goi héihéi wan énécmianzaj ionac muru anjéņ titi hicjimak.

⁷ Anutunéj ocmuņ téryaiguc zézac. Ni técgéma técgéma aria memaņ. Sekem méndémma Sukot baec wéņwéņgia imuac qétéya memaņ. ⁸ Gileate imi nuac, Manase imi acguc nuac, Eferaim imi nuac orucnawac opoc selia. Yuda imi héngalej ainawac qarucya wanzac. ⁹ Moap imi nuac doku naec pakeya wanzac. Edomiguc nuac héna usuna giliwa hemac wanu Filisitia qahaiguc ni hériaņ haimaņ.

¹⁰ Mérénéj nuagicma ama neuņ kiropo seliaguc imuaru keremmac? Mérénéj Edomac héna nézéyu hémmaņ? ¹¹ Anutu gi imi wai nénécmizaj me? Anutu gi imi némac nijac téņgiņ icnina iniguc momacnec ménda kerjanzaj? ¹² Méra nénécmia hazéchécnina unuwiņ. Baec icnéj méra nénécmigic gorosoņa wananzac. ¹³ Nini Anutuaru héima namma bac yandi yandi qahac kembij. Inéj hazéchécnina tidacgé énécmimac.

109

Zésolananima hazéchéra bakia zéraguc meénécmimac nijac zéwelerec.

¹ (Legic galejawac; Dawidiac legic zéra.) Nuac mepé qepésiac Anutu, acga ménda qaiyu. ² Ienerj imi kua biria zéma kua ikora anjéma ni zébiri nénzu. Ezelaņgina ikoranéj ac wanjéņanzu. ³ Wanu mézétiti ac wamma helanzi némma hénia qahaciguc zébiri qébiri wannénzu. ⁴ Ni imi ala wan énécmianzua néj ienerj imi néwéc hazéc wannénzu

imuac ni zéwelec sac wañanzua. ⁵ Ieneñ haka birianéñ hakana hiawac bakia melej nénzu. Wañu nuac ala siñnawac bakiawac mézétiti wañ nénzu.

⁶ Ieneñ yomuhuc zégic; Kaižiliweñ icac mériaiguc opocna helanzi mimac. Hazécyca mihicñi mina méra héiyaiguc namma aciguc opocmac. ⁷ Aciguc emmac nalé imuaru waina késpedesyaguc zémimia wammac. Waina zéwelecya acguc melemma késpedesya wammac. ⁸ Kekecyawac yawuñ imi meducñima ai buñaya imi wagicma ic tosara énécmina. ⁹ Waiénécmina nambérac héra ieneñ gupañ merac wandacmu. Iniña imi malé wammac. ¹⁰ Nambérac héra eneñ lelecgéma yaka niñac zéqesi énécmima kecmu. Amagina kisiya wañu waima météqététañ wamma kecmu.

¹¹ Soukiwa kosia meme icnéñ iwawaiya moczoñ wagicmu. Iwawai inéñ kuc qema mihicñiyec imi ic tosanéñ medacmu. ¹² Ic méñnéñ méñ iwac ewa hiawac susucnec ménda wammimac. Gupañ merachéra ionac méñnéñ méñ ewa biric ménda wañ énécmimac. ¹³ Qelihéra humuqai wandacmu. Kecma qacgina imi moczoñ eluñ unudacmac.

¹⁴ Yawe imi yandahéra ionac késpedes imi nimmanec kecmac. Neñgocginawac késpedes imi ménda auna. ¹⁵ Késpedesgina imi nalé séc Yaweac wésiaiguc waina hemac. Qac buñaya imi auna baeciguc qahac wammac. ¹⁶ Imi mia inéñ goi héihéi wañénéc mimiawac haka imuac niñ éréhéc ménda wamma maqeqeya zéma mété qététaña zéma ewa biric mihicñima kecanzu imi ununesi wamma unuhumumañ zé wañec imuac mia imuhuc zéziñ.

¹⁷ Inéñ siña nimma saec ac énézýyec. Wañu iminéñ eñeya muru lilingéyec. Mériañ ac zémañ zé mézétiti wañec imuac mériañnéñ héñacya mema lakec keñec. ¹⁸ Inéñ séwi usu héianzac éséc saec ac wañ énécmiyec. Wañu saecnéñ doku ésécnec qeriaiguc hiñgaru haléc ésécnec sira mézécgéma késayec. ¹⁹ Wammina saecnéñ séwi usu zéma rikuña ésécnec nalé séc héi ziki wañu hemimac.

²⁰ Qeri uñana hazéc wammima zébiri qébiri imuhuc wammianzu ionac imi Yawenéñ bakia imuhucyanec melej énécmimac niñac wanza. ²¹ Yawe qacga niñac wamma goina hiabianec héina. Guac goi héihéiga hiabia imuac niñac wamma metecgé néna.

²² Ni imi maqeqeya météqététañ wamma kecba ewa qerinanéñ birizac imuac mia. ²³ Kekecna imi mariyawac amia ésécnec melemma mazac. Wañu gaoc dac imuhucya luhucnéñ mihilañgéyu kenzu ésécnec efianec kenzac. ²⁴ Nene sigi kecba simiñna kuha qahac séwina mazac. ²⁵ Ni imi ionac zébiri qébiriac buña wanza. Ieneñ ni némma oruc gilianzu.

²⁶ Yawe Anutuna, méra néña goi héihéigawac niñac ni metecgé néna. ²⁷ Imuhuc wanna ieneñ haka iminéñ guac méraga wanzac imi héñtegitmu. Yawe geñ imuhuc wañ nénec imi niñtegitmu. ²⁸ Ieneñ saecnec sac zénémmu, néñ geñ mia mériañ mihicñi némbésémañ. Ieneñ hazéc wañ némma yacmu imuaru gamugina mihicñimu, néñ guac wleñ qeqega imi ségiségi wammañ. ²⁹ Wañénécmina hazéchécna ieneñ zébiri qébiri séwi usu ésécnec héima kecmu. Gamugina imi sañgeña maleku ésécnec he énécmimac.

³⁰ Ni kuananéñ Yawe ewa hia kuneñ yanda zémima ic embac tuñaguc ionac sucginaiguc legic héimimañ. ³¹ Inéñ maqeqe icyawac méra héiyaiguc nammac. Namma iwac qeri uñayawac késpedesiraguc zéwiñ zé wanzu ionac méragina igucnec añgéña timac.

110

Anutuac hofac oo ic hélanéñ, ic kewu wañ énécmimac.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawenéñ Miñ Kewuna yomuhuc ézýyec; Gi mérana héiyaiguc tacnanec ni hazéchécga hénagaiguc héna titigawac buña onopocmañ.

² Yawe geñ Zion igucnec ic kewu qarucga kuhaguc imi méranna kemmac. Miñ Kewu gi hazéchécga sugginaiguc inicgaleñ wambésémañ. ³ Héñgaleñ kucgawac naléiguc hénarioñ hécgá séwi usu météré mimiaguc ségiségi wamma wleñ qema kecgic. Gianñ gianawac héri igucnec sac qelihécga séñérec ésécnec hicñima guac muru hamu.

⁴ Yawenéj zéselima ménzé ménzéya ménda wañanꝓac. Inéj mia yomuhuc zéyec; Gi Melikisedekac[☆] arej méndacma hofac oo ic hémbénaña wambésémañ.

⁵ Miñ Kewuna guac méra héigaiguc kecꝓac inéj qeri geric nimmac nalé imuaru ic kewu momac yanda unuyu wizi kukuginaguc wandacmu. ⁶ Baera baeraiguc zégési énécmiyu qamocnéj ionacmuru sécgéma hemac. Orucgina qésémma unudacmac. ⁷ Unudacmaguc héna giñgiñaguc doku téfara nema usuña meqelima oruha meyacmac.

111

Anutuac ai welic welicgiawac mepésimiyec.

¹ Halleluya, ni ic solañ dindiña ionac aꝓoaꝓoroiguc zéma hénaorij ionac aꝓoaꝓoroiguc ewa qerina mocꝓoñnec Yawe ewa hia ac ézémañ. ² Yaweac wawañ meme imi kunéj yanda, imuac ségiségi wañanꝓu imi enéj mocꝓoñ hénia imuac niñareñ géanꝓu. ³ Wawañ memeya imi eeya eñeña, héngalerj kuc buñayaguc. Wañu solañ dindiñanéj hémbénaña heanꝓac.

⁴ Haka welic welicgia imi ic embac wañ énécmiyu niñqelimanec kecꝓu. Yawe imi ewa hia wañ nénécmima goi héihéi wañ nénécmianꝓac. ⁵ Yawe imi eeya héimianꝓu ionac nene yaka gumu énécmima sisipac acya hémbénaña nimmanec kecmac. ⁶ Inéj baera baera imi ic embachéra énécmima wawañ memeyawac kuha énézéyu héngic.

⁷ Mériawac wawañ meme imi héla zéma gésigési aiya imi solaña. Héna acya imi niñkinzégaguc. ⁸ Imi mia hémbénañawac buña qemimia, wañu ewa héla zéma solañ dindiñanec wamma memeya. ⁹ Yawenéj ic embachéra boñhére meénécmima sisipac ac hémbénañawac buña kumu énécmiyec. Imuac niñac qara imi téréya zéma welic welicgiaguc.

¹⁰ Yaweac bac yandi yandi wawaña imi niñtegit qinñtegitac hénihénia wanꝓac. Héna acya niñtoho wañanꝓu imi enéj mocꝓoñ niñtegit qinñtegitac ginaguc. Yawe mepé qepésiac haka imi ionac muru hémbénaña heanꝓac.

112

Ic solañ dindiñawac muru ségiségi hemimac.

¹ Halleluya, Yawe eeya héimima héna acyawac ségiségi kunéj yanda wañanꝓac inéj zézé ségiségiyaguc. ² Qelihéra ieneñ baeciguc kucginaguc kecmu. Ic solañ dindiña ionac qelihécgina ieneñ zézé ségiségi ginaguc. ³ Amayaiguc mérianñ hemimac. Hakaya solañ dindiñanéj hémbénaña hemimac. ⁴ Ic solañ dindiña ionac imi tunumañ qeriaiguc asac mararañnéj éréanꝓac. Asacmararañ iminéj ewa hia zéma ewa biric zéma haka solañ dindiña wañ énécmianꝓac.

⁵ Ewa hia wañ énécmima iwawaiyanéj ic tosara méra énécmianꝓac imi hiaruanꝓac. Inéj ai memañ zé héna ac séciguc dindiñanec meanꝓac. ⁶ Inéj qekeñ qehaya qahac. Ic solaña imi hémbénaña niñqeli mimia wammac. ⁷ Inéj gezac qézéñ ac biriawac bac yandi yandi ménda wañanꝓac. Ewa qeria imi Yaweac héima nañu waiꝓalaña qahac. ⁸ Ewa qerianéñ seligima heyu zénéñ hirihiri ménda wammanec keru Hazéchéra bakia megic inicmac. ⁹ Inéj iwawaiya méndémma maqeqeya ionac énécmiyec. Haka solaña imi hémbénaña heyu iliha imi zézé bipiyaguc meyac mimia wammac. ¹⁰ Kaiꝓiliweñ ic imi haka imi hémma aric aric kima pépéliima qahac wammac. Kaiꝓiliweñ ic ionac ewa siñgina imi gorosorña wandacmac.

113

Anutunéj météqététañ wamma kecanꝓu i méra énécmianꝓac.

¹ Halleluya, Yaweac weleñ qeqehéra, Yaweac qara mepésigic!

[☆] 110:4: Hén 14:18, Heb 7:3

² Degucmuacnec hémbénaŋa Yaweac qara mepésigic. ³ Baec waŋgoŋa Is igucnec Wes ac séc Yaweac qara mepési mimia wammac. ⁴ Yawe imi baera baera moczoŋ yanda imuac qacginaiguc eŋeŋa keczac. Edamuya imi eŋeŋa ou kurumeŋiguc hezac.

⁵ Mérénéŋ Yawe Anutunina éséc? Inéŋ ou eŋeŋa keczac. ⁶ Waŋu eŋeyaoc memaa-muma kiwa hiyu mayu baec kurumeŋ héŋanzac. ⁷ Hémma maqeqeya seitotoŋ igucnec meyac énécmima météqététaŋ ic muŋguc senduruŋ igucnec meyac énécmianzac. ⁸ Waŋu onoporu ic kiwa, ic embac ionac galeŋhécgina iniguc momacnec naŋanzu. ⁹ Waŋu embac héfiŋa mehiaru miyu amaiguc bénzéh kecma nambérac héra mihicŋima neŋgoc waŋ énécmima ségiségi wamma kecanzu. Haleluya, Yawe mepésigic.

114

Anutuac haka welic welicgia.

¹ Israel, Yakobo zémimia iwac ic embachéra ieneŋ Izipte baeciguc acgina ménŋ zéaŋgic ionac murunec érégic.* ² Nalé imuaru Yuda imi Yaweac ocmuŋ téréya waŋec. Israel imi iwac ama baera waŋec.

³ Konduŋ imi hémma néŋgacma keŋec. Waŋu Yodan doku acguc héréma andé andé keŋec. ⁴ Baec boŋa imi eneŋ rama iwa ésécnec técgéma aria megic. Baec boŋa komoc komoc imi rama merawa ésécnec imuhuc waŋgic.

⁵ Konduŋ doku gi némac niŋac néŋgacma keŋnec? Yodan doku gi némac niŋac héréma andé andé keŋnec? ⁶ Baec boŋa ini némac niŋac rama iwa ésécnec técgéma aria megic? Baec boŋa komoc komoc ini némac niŋac rama merawa ésécnec técgéma aria megic?

⁷ Baec ini imi miŋ kewuninawac kiwaiguc, Yakoboac Anutu iwac wésiaiguc zénéŋ hirihiri wammu. ⁸ Inéŋ baŋa hilaŋeŋ melemma doku zékéŋ mihicŋima hoc selia melemma doku hogocya mihicŋianzac.

115

Anutu imi kuney yanda.

¹ Yawe, goi héihéiga zéma hakaga héla imuac niŋac guac qacgaiguc edamu yanda hemac. Nonac muru qahac, nonac muru qahac, guac muru hegémmac. ² Némac niŋac baera baera ic embac ieneŋ Anutugina dimia zéma zédesi waŋ nénécmianzu?

³ Anutunina imi kurumeŋiguc kecma imuac me imuac siŋa hemizac séc waŋanzac.

⁴ Néŋ ionac* baniara imi siliwa zéma goli mema ic onac méraginanéŋ memeya.

⁵ Kuaginaguc, néŋ ac zézégina qahac, kicginagucnéŋ kic hihigina qahac. ⁶ Gezacginaguc, néŋ ac nimmuac séc qahac. Suŋguruŋ ginaguc, néŋ wéréŋa nimmuac séc qahac.

⁷ Méraginaguc, néŋ késa nimmuac séc qahac. Héraginaguc, néŋ keŋha wammucac séc qahac. Waŋu déméŋginaguc, néŋ ewa hétéŋ wammucac séc qahac. ⁸ Baniara meyacgéanzu imi eneŋ zéma imuaru héima naŋanzu imi eneŋ moczoŋ imuhucyanec.

⁹ Israel, Yaweac muru héima nammu. Inéŋ méra énécmima saiwa waŋ énécmianzac.

¹⁰ Aronac ama momachéra ini, Yaweac muru héima nammu. Inéŋ méra énécmima saiwa waŋ énécmianzac. ¹¹ Yawe eeya héimianzu ini, Yaweac muru héima nammu. Inéŋ méra énécmima saiwa waŋ énécmianzac.

¹² Yawenéŋ niŋnécmima mériaŋ mihicŋi nénécmianzac; Israelac ama imuhucyanec, Aronac ama imuhucyanec. ¹³ Kuney komora momacnec Yaweac muru héima naŋanzu imi onac mériaŋ mihicŋi énécmimac.

¹⁴ Yawenéŋ ini zéma qelihécgina séc ménŋ meemma mesai énécmimac niŋac wanzu.

¹⁵ Ini imi baec kurumeŋ zéyu hicŋiyec Yawenéŋ mériaŋ mihicŋi énécmimac niŋ wanzu.

* 114:1: Israel imi Yakoboac qara qelia Anutunéŋ zémimia. Ic embac acgina ménŋ zéanzu imi Izipte ic ionac imuhuc zézac. Kembaŋa 2 iguc Yakoboac qelihéra qacgina qacma Yuda zéma muŋguc melemma Israel zézac. Jakobonéŋ Yudawac mériaŋ ac sasala zéma areŋ imuacnec ic kewu sasala hicŋimac zéyec imi niŋqelimu. * 115:4: Izipte ic ionac.

¹⁶ Kurumerj imi Yaweac buŋa. Waŋu baec imi ic neŋaŋ buŋa qenénécmiyec. ¹⁷ Humuc icnéŋ Yawe mepési mimuac séc qahac. Mérénéŋ hiŋgacma néŋ qema hema hia mepési mimac. ¹⁸ Nini imi deguc muacnec hémbénaŋa Yawe mepési miwiŋ.

116

Hafiya hiaruyu ewa hia ac ézéyec.

¹ Yawenéŋ ac ewana zéma zéwelecna selia niŋnéŋaŋzac imuac ni siŋa niŋaŋzua. ² Gezac qema niŋnéŋec imuac kekecnawac séc zéwelec wammimaŋ. ³ Humucac hésanéŋ dérécgé néŋu kicsuaŋac zéra béranéŋ nuac muru hayu zérabéra zéma ewa biric mihicŋiyi. ⁴ Waŋu ni Yaweac qaraiguc yomuhuc zéweleri; Yawe zéwelec génzua qeri uŋana metecgé néna.

⁵ Yawe imi ewa hia zéma solaŋ dindiŋayaguc. Anutu imi goi héihéiyaguc. ⁶ Yawe imi ic ewa éréhéc ménda wawaŋa galeŋgé énécmianzac. Ni mematiti waŋ nénéŋawac kecba aŋgéŋa tiyec. ⁷ Kecec uŋana, liliŋgéma hama bénzérŋ kecbésémaŋ. Yawenéŋ goihéihéi waŋgénzac.

⁸ Inéŋ kecec uŋana imi humuc igucnec zéma kicna imi kic masi igucnec, waŋu hénana imi qonzontorŋ igucnec metecgé néŋec. ⁹ Kekecninaguc kecanziŋ baec yomuaru ni imi Yaweac wésiaiguc keŋha wammaŋ. ¹⁰ Ni yéwéri kuneŋ yanda mihicŋizua imuhuc zéma keru nalé imuaru ninzéngeŋa keru. ¹¹ Focdac nimba ménda sécgéyu ic momac yanda imi ikoc ic zéyi.

¹² Ewa hiawac buŋa Yawenéŋ néŋec imi némac iwawainéŋ bakia meleŋmimaŋ? ¹³ Ni kekecna aŋgéŋ tinénéŋawac sokoc mema Yaweac qara qacma ¹⁴ Yaweac ic embachéra momac yanda ionac wéséginaiguc zézé selinawac tasia imi Yawe meleŋ mimaŋ. ¹⁵ Météré ic méŋnéŋ humuyu Yawenéŋ niŋu eeyaguc waŋaŋzac.

¹⁶ Yawe ni hélacnec weleŋ qeŋe icga wanzua. Guac weleŋ qeŋe embacgawac naŋa guac weleŋ qeŋe ic wanzua. Geŋ mia dérécgé nénéŋa imi hulac nénnec. ¹⁷ Ni guac muru ewa hiawac mulu haigemma Yawe guac qacga qacmaŋ. ¹⁸ Ni Yaweac ic embachéra momac yanda ionac wéséginaiguc zézé seli acnawac tasia Yawe guac muru meleŋ gémmaŋ. ¹⁹ O Yerusalem, tacyachéŋa ionac sugginaiguc, Yaweac ocmuŋ téréyaiguc taséna meleŋ mimaŋ, haleluya!

Baec séc tacyachéra, Anutu mepésigic.

117

¹ Baera baera icembac ini Yawe mepésimigic. Ic embac momac yanda ini zéhiaru migic. ² Anutuac goi héihéi imi nonac muru kuneŋ yanda he nénécmizac. Waŋu Yaweac haka héla imi hehe seli naŋselimac, haleluya!

118

Yawe mepé qepési mimiawac legic.

¹ Yawe ewa hia ac zémigic. Inéŋ hiabia waŋu goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac.

² Israel ini goi héihéianéŋ hémbénaŋa zéma zémimu. ³ Aronac ama ini goi héihéianéŋ hémbénaŋa zéma zémimu. ⁴ Yawe eeya héimianzu ini goi héihéianéŋ hémbénaŋa zéma zémimu.

⁵ Ni qenzerŋ manzerŋiguc Yawe qachéhéli miwa Yawenéŋ acna meleŋ némma ni baec kondorŋa yandaiguc hulac néŋec. ⁶ Yawe imi niguc keczac. Ni bac yandi yandi ménda wanzua. Baec ic mérénéŋ némac waŋnémmac? ⁷ Yawenéŋ niguc keczac. Méra néŋaŋzu ionac sugginaiguc keczac. Imuac hažéc waŋ néŋzu imi bakia meleŋ énécmiyu hémmaŋ. ⁸ Yaweac muru héima nanaŋ imi ic onac héima nanaŋ ogiczac. ⁹ Néŋgacma Yaweac muru keŋkeŋa imi galen ionac niŋkinzérŋ wawaŋa imi ogiczac.

¹⁰ Baera baera icembac ieneŋ ni lelecgé néŋzu, néŋ ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimaŋ. ¹¹ Ieneŋ ni lelecgéma wésé andu lelecgé néŋzu imuac ni Yaweac qaraiguc

qeric énécmimanj. ¹² Ienej morombazec éséc nec ni lelecgé nénzu, néj sécmanj imuac geric bélaña éséc nec focdac zedacmu. Ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimanj. ¹³ Néfacgé néngic manumanj zé wañec, néj Yawenénj méra néjec. ¹⁴ Yawe imi nuac kucna zéma mepé qepésina. Wañu inénj nuac anjénj titina wanjac.

¹⁵ Ic solañawac haliiguc zézé ségiségi, anjénj titiac hérianj hicñima hezac. Yaweac méra héiyanénj kuc yanda mihicñima ¹⁶ Yaweac méra héiya imi ou meyac mimiawac hezac. Yaweac méra héiyanénj kuc mihicñi nénjac.

¹⁷ Ni ménda humuma kicqeli kecma Yaweac wawanj meme imi zéau énécmimanj. ¹⁸ Yawenénj yéwéria humumia mihicñi némma mindi qindiñi néjec, néj humucac buña ménda noprec.

¹⁹ Haka solañawac naguya naguya audacgic, ni keremma Yawe ewa hia ac zémimanj.

²⁰ Nagu imi Yaweac sañgulañ, ic solañanénj imuac nec keremmu.

²¹ Inénj acna melenj némma nuac anjénj titina wañec. Imuac ni miñ kewu mepésimimanj. ²² Mericqe ic ienej hoc méj héjara mema gilicgic keñkeña iminénj ama wañgoñaguc ama imuac hoc oruha wañec.

²³ Haka imi Yawenénj wañec. Wañu hénni kicninaiguc haka welic welicgia wanjac. ²⁴ Nalé yomi Yawenénj meyu heyec. Nalé imuaru nini zézé ségiségi wammanec ségiségi wambiñ. ²⁵ Yawe zéwelec génziñ; Anjénñina tina. Nini zéwelecgénziñ; Mehiaru nénécmína.

²⁶ Yaweac qaraiguc hahaya imi mériañaguc. Nini Yaweac ocmuñ téryaiguc mériañ ac wanjénziñ.

²⁷ Yawe imi Anutu, neñañ muru qetagali nénécmiyec. Ic hési haréña mema ségiségiac areñiguc toroqema nañgic, zaki térya ilihaguc kerembiñ.*

²⁸ Gi imi Anutuna, ewa hia ac zégémmanj. Gi imi Anutuna, ni meyac gémmanj.

²⁹ Yawe ewa hia ac ézégic! Goi héihéiya imi hémbénaña heanjac.

119

Héna ac edamuyaguc Anutuac murunec hahaya.

¹ Wawanj meme solañanec Yaweac héna ac méndacma wamma meanzu imi enej ségiségi ginaguc. ² Yaweac héna ac niñtohoma ewa qeri moczoñ nec Yaweac ewama kecanzu imi enej ségiségi ginaguc. ³ Ienej haka biria ménda wamma iwac héna acya wamma meanzu. ⁴ Geñ héna ac zéseli nénécmima imi niñtohodacbiñ niñac nénézénec. ⁵ Kekecac hénananénj imuhucyanec hemac niñac wanjua. Héna acga keñhéi hahéi qahac niñtohomanj niñac wanjua. ⁶ Guac héna acga moczoñ nimma héiqelima kecmanj imi gamunaguc ménda wammanj. ⁷ Zégésigési aiga solaña niñareñgémanj imuaru ewa qeri solañanec mepési gémmanj. ⁸ Ni guac zézé seliga wamma medacmanj. Ni moczoñ ménda wainémbésémanj.

⁹ Sac qeli méñnéj némacnéj eñeya wawanj memeya lalac lalac galenjéma kecmac? Imi mia ackuazécgá méndacma kecma imuhuc wammac. ¹⁰ Ni ewa qeri moczoñ nec guac hochoc ai meanjua. Méra nénná guac héna acga ménda waima kemmanj. ¹¹ Ni guac muru késpedes ménda wammanj niñac ackuazécgá ewa qerinaiguc haiwa hezac. ¹² Yawe, gi imi zéhiaru géñgéña wanjac. guac héna ac imi ku nénná. ¹³ Kuagawac zézé seli ac moczoñ kuananénj zéauanjua. ¹⁴ Ni baecac iwawai niñac ségiségi wañanjua éséc nec guac héna acgawac ségiségi wañanjua. ¹⁵ Ni héna acga nimba hiñgaru héna acga héñ sosolianjua. ¹⁶ Ni guac zézé seli acga moczoñ imuac me imuac ségiségi wamma ackuazécgawac eluj ménda numac.

¹⁷ Welej qeqe icga hiabia wañ nénná kecmanj. Imuhuc wañ nénná ackuazécgá niñtohomanj. ¹⁸ Uñanawac kiwa mebéréñgéna héna acgawac hénia welic welicgia imi héñtegicmanj. ¹⁹ Baeciguc ic kianj wamma kecjua, héna acga imi ménda musañgé nénná.

* 118:27: Ac iliha yomi Yesuac asé kiwiya wanjac. Késpedesnina niñac hofac oo ic enej méragina merawa saciguc tindunjéma zaki térya imuac ilihaguc zuacgic éséc nec Yesunénj neñañ niñac wamma sacya qocgéma késpedesnina zuac nénécmiyec.

²⁰ Héna acgawac nalé séc niṅkumuma kecba kecec uṅananéṅ kuha qahac wanṅac. ²¹ Séwi eneṅ ic saecginaguc héna ac waima keṅanṅu imuhucya ac geriwaguc waṅ énécmianṅaṅ. ²² Ni guac ackuaṅéc niṅtohoanṅua. Imuac ṅébiṅi qébirigina ṅéma mema titigina imi nuac murunec nesina keṅu. ²³ Galeṅ eneṅ acguc tacma ṅébiṅi qébiṅi wannéṅic, néṅ weleṅ qeṅe icga ni imi héna acga nimma héiqeliyi. ²⁴ Guac héṅgaleṅ héna ac imi ségiséṅina ṅéma ṅéqindiṅi icna wanṅac.

²⁵ Qeri uṅananéṅ gizonṅiguc héima hezac, ackuaṅécga méndacma ni meqeli némbésémaṅ. ²⁶ Wawaṅ memena gézéwa acna meleṅ nénnec. Imuac guac héna ac imi ku néna. ²⁷ Méra néna ṅézé seli acgawac héna niṅteṅicmaṅ. Imuhuc waṅ néna guac haka welic welicgia imi nimma héiqelimaṅ. ²⁸ Kecec uṅana imi helanṅi mimia waṅu pépélima mazac. Ackuaṅécga méndacma ni meyac néna. ²⁹ Haka ikora, wawaṅ memena ikora metecgéna keṅu. Héna acga imi ewa hiawac bēnṅéṅnec ku néna. ³⁰ Ni héna héla méndacma héna acga wésénaiguc haianṅua. ³¹ Ni guac héṅgaleṅ héna ac imuaru qéqéhéṅéṅ kecanṅua. Yawe ménda wainénna gamunaguc wambi niṅac. ³² Ewa qerina meyandina hilaneṅ yanda waṅu ṅézépaṅ acgawac hénaiguc usuṅnec kemmaṅ.

³³ Yawe guac ṅézé seli acgawac héna imi ni ku néna niṅtohomanec kemma kecoma humumaṅ. ³⁴ Méra néna niṅteṅicma héna acga niṅtohoma ewa qerina mocṅoṅnec wamma memaṅ. ³⁵ Héna acga hezac imuac héna nézéna hémma tima kemmaṅ. Ni imuac ségiséṅi waṅanṅua imuac mia imuhuc ṅézua. ³⁶ Ewa qerina meleṅna hémbaoc qahac, néṅ héna acgawac niṅkumu wammaṅ. ³⁷ Kicna meleṅ néna iwawai gorosojawac kic hihi ménda wammaṅ. Kececna imi ackuaṅécga méndacma galeṅgé néna. ³⁸ Eega héianṅu ionac guac sisipac acga ṅéselinec imi weleṅ qeṅe icga nuac muru meselina. ³⁹ Guac héna acga imi hiabia imuac niṅac ionac mema titigina ṅéneṅ hirihiri mihicṅi néneṅa imi nesina keṅu. ⁴⁰ Pakeṅ acgawac niṅkumuma kecanṅua. Solaṅ dindiṅaganéṅ ni héiqeli néṅna.

⁴¹ Ackuaṅécgawac séciguc goi héihéiga imi ṅéma aṅgéṅ titiga imi hainémbésémaṅ. ⁴² Imuhuc waṅ néna ṅébiṅi qébiṅi waṅ néṅanṅu ionac ac bakia mihicṅima énézémaṅ. Ni ackuaṅécga imuaru héima naṅanṅua imuac mia imuhuc ṅézua. ⁴³ Ni héna acgawac niṅkumuma kecanṅua, imuac mia naṅgé néna ac hélanéṅ kuana igucnec komodia méṅ ménda waima kemmac. ⁴⁴ Ni héna acga nalé séc hémbénaṅa niṅtoho wammaṅ. ⁴⁵ Ni héna acgawac ṅéwelecanṅua imuac solanjanima keṅha wammaṅ. ⁴⁶ Waṅu ic kewu momac yanda ionac wéséṅinaiguc guac héna ac ṅémaṅ nalé imuaru gamunaguc ménda wammaṅ. ⁴⁷ Ni guac ṅézé seli acgawac niṅsiṅsiṅ waṅanṅua imuac niṅac imuaru ségiséṅi mihicṅianṅua. ⁴⁸ ṅézé seli acga héna héna niṅsiṅsiṅ waṅanṅua. Imuac mérana meyacma mepési géṅṅua. Ni héna ac imi nimma héiqelianṅua.

⁴⁹ Ackuaṅéc weleṅ qeṅe icgawac ṅéneṅc imuac niṅqeliwésémaṅ. Geṅ ac imi ṅéma ewa qerinaiguc niṅkumu kumuna mihicṅi nénnec. ⁵⁰ Iminéṅ yéwéri qeriaiguc ewana mehiaruanṅac. Ackuaṅécganéṅ kecec wésé polanaguc mihicṅi nénṅac. ⁵¹ Tétéc qeṅe ic eneṅ gelec malec qahac ṅédesi néṅic, néṅ ni guac héna ac imi ménda waiyi. ⁵² Yawe ni héna ac wahala imi niṅqelima ni nenaoc mehiaru amuyi. ⁵³ Ic biria héna acga andé qeṅic ionac niṅac qeri geric kuneṅ yandanéṅ népésizac. ⁵⁴ Ama méṅu ic kian wamma tacba héna acganéṅ legic ṅéra héna héna waṅu héianṅua. ⁵⁵ Yawe, ni siṅiyaiguc qacga niṅqelizua. Héna acga imi niṅtoho wamma kecomaṅ. ⁵⁶ Héna acga niṅtohowa kecec iminéṅ nuac mériaṅna wanṅac.

⁵⁷ Yawe, gi imi nuac buṅana ni ackuaṅécga imi niṅtohomaṅ. ⁵⁸ Ni ewa qerina mocṅoṅnec kic tanecgawac ṅéwelecṅua. Ackuaṅécga ṅéneṅc séc ewa hia niṅnéna. ⁵⁹ Ni wawaṅ memena niṅgésima hénana melemma héna acgaiguc hazua. ⁶⁰ Nalé ménda mehorugima héna acga focdac niṅtohomaṅ. ⁶¹ Kaiṅiliweṅ ic ionac hésanéṅ ni qaté néṅec, néṅ ni héna acgawac eluṅ ménda nuyec. ⁶² Guac héna ac solanjan niṅac siṅiyaiguc yacma ewa hia ac gézémaṅ. ⁶³ Ni imi bac yandi yandi waṅgémma guac héna acga niṅtohoanṅu ionac alagina wanṅua. ⁶⁴ Yawe, goi héihéiganéṅ baeciguc sécṅéma hezac. Héna acganéṅ ni ku néna.

⁶⁵ Yawe, ackua³écga ³énec séc welen qe^qe icga ni hiabia wa^ŋ néⁿna. ⁶⁶ Ni héⁿa acga niⁿzén^gé^zua. Niⁿte^gic qⁱntegic ³éma niⁿiⁿŋ ku néⁿna. ⁶⁷ ³é^rabé^ra qahac keri imuaru imi ni sicsaoc wamma keri, néⁿŋ deguc imi ackua³écga tohoma wamma mean^zua. ⁶⁸ Gi imi hiabia imuac wawa^ŋ meme hiabia wa^ŋan^za^ŋ. Héⁿa acga né^zéma ku néⁿna. ⁶⁹ Tétéc qe^qe ic eneⁿŋ ikoc mihicⁿi^ma me^biri né^mbiⁿŋ ³é wa^ŋan^zu, néⁿŋ ni imi ewa qeri moc^zoⁿec héⁿa acga niⁿtoho wa^ŋan^zua. ⁷⁰ Ionac ewa qerigina imi haléc dé^paⁿ yanda ésécⁿec,* néⁿŋ ni imi héⁿa acgawac sé^giségi wa^ŋan^zua. ⁷¹ ³é^rabé^ra imuac nimba mé^ra néⁿéⁿa waⁿz^ac. Iminéⁿŋ wa^ŋnéⁿŋu ni héⁿa acga niⁿŋareⁿŋé^yi ⁷² Kuagawac héⁿa acnéⁿŋ siliwa goli sasala ogic^za^c.

⁷³ Mé^raganéⁿŋ ni mihicⁿi^ma kumu néⁿnec. Imuac mé^ra néⁿna niⁿte^gicma héⁿa acga niⁿŋareⁿŋé^maⁿŋ. ⁷⁴ Ac kua ³é^gawac niⁿŋac niⁿŋkumuma kecba eega héⁱgéⁿan^zu imi eneⁿŋ ni né^mma sé^giségi wa^ŋan^zu. ⁷⁵ Yawe, ni ³é^gésigésiga imi solaⁿa waⁿz^ac imi ³éma hakaga hé^la imuaru héⁱma namma yé^wéri mihicⁿi néⁿnec imi niⁿzua. ⁷⁶ ³é^welec géⁿzua, welen qe^qe icga sisipac ac wa^ŋ néⁿnec séc méⁿdacma wa^ŋ néⁿna goi héⁱhéⁱganéⁿŋ ewana mehiarumac. ⁷⁷ Guac ewa biric wawa^ŋawac hakanéⁿŋ wannéma humuc igucⁿec meqeli néⁿna. Héⁿa acga imi nuac ³é^zé sé^giségina waⁿz^ac imuac mia imuhuc ³é^zua. ⁷⁸ Tétéc qe^qe ic eneⁿŋ héⁿiana qahaciguc yé^wéri mihicⁿi néⁿz^u. Gamugina mihicⁿi éⁿéc^mina. Ni imi héⁿa acga ³énimma kecmaⁿ. ⁷⁹ Eega héⁱgéⁿan^zu imi wa^ŋ éⁿéc^mina nuac liliⁿgé^ma hamu. Imuhuc wanna ieneⁿŋ héⁱpu^c acga imi niⁿŋasarimu. ⁸⁰ Ewa qerina mehiaruna héⁿa acgawac séc ké^pésicna qahac wa^ŋu gamunaguc méⁿda wammaⁿ.

⁸¹ Kekec uⁿananéⁿŋ aⁿŋgéⁿŋ titigawac nalé herec niⁿŋkumu wamma kecma qiritic qezac, néⁿŋ ni héⁿa acgawac niⁿŋkumu wammaⁿec kecmaⁿ. ⁸² Kicna imi sisipac ac imuac hé^lawac mambéc kecma kucmama waⁿz^ac. Qesigén^zua, gi né^mac naléiguc ewa qerina mehiaru né^mbésémaⁿ? ⁸³ Tanecna imi kiruⁿŋ yaⁿ sé^wélanéⁿŋ memeya imi hofac qeriaiguc ³api qeyec ésécⁿec waⁿz^ac, néⁿŋ guac héⁿa acga imi eluⁿŋ méⁿda nuan^za^c. ⁸⁴ Welen qe^qe icgawac nalé^ya imi dahec hezac? Nunesi wa^ŋnéⁿŋan^zu imi né^mac naléiguc ac geriwaguc wa^ŋ éⁿéc^mi^wésémaⁿ? ⁸⁵ Tétéc qe^qe ic héⁿa acga méⁿda tohoan^zu. Imi eneⁿŋ me^biri né^mbiⁿŋ ³é baec séséⁿŋ ésé^zu. ⁸⁶ Ieneⁿŋ héⁿiana qahaciguc ni nunesi wa^ŋ néⁿz^u, Mé^ra né^mbésémaⁿ. Guac héⁿa ac imi moc^zoⁿ hé^lacⁿec! ⁸⁷ Ieneⁿŋ imi baec igucⁿec metecgé né^mbiⁿŋ ³é humumia nugic, néⁿŋ ni guac héⁿa acga méⁿda wai^yi. ⁸⁸ Goi héⁱhéⁱga niⁿŋac wamma meqeli néⁿna. Imuhuc wa^ŋ néⁿna kuagawac héⁱpu^c ac imi niⁿtoho wammaⁿ.

⁸⁹ Yawe, guac ackua³écga kurumeniguc hé^mbéⁿaⁿa seligima hezac. ⁹⁰ hakaga hé^la iminéⁿŋ hicⁿi^saiya hicⁿi^saiya hema emma kec^mac. Baec imi geⁿŋ hainecac nalé séc seligima hean^za^c. ⁹¹ Iwawai imi moc^zoⁿ mé^ra bacgaiguc hezac imuac mia baec kurumeⁿnéⁿŋ kuaga tohoma heyecac hezac. ⁹² Héⁿa acganéⁿŋ sé^giségi méⁿda mihicⁿi né^mbacⁿec qeⁿzeⁿŋ man^zeⁿŋ qeriaiguc bec humuwinec. ⁹³ Gi héⁿa acnéⁿŋ kekecna galéⁿgéⁿa kecan^zua imuac ni héⁿa acgawac hé^mbéⁿaⁿa eluⁿŋ méⁿda numac. ⁹⁴ Ni imi guac buⁿa. Imuac mehiaru néⁿna. Ni héⁿa acgawac hochoc wamma kecan^zua. ⁹⁵ Kai^ziliweⁿŋ ic ieneⁿŋ nuhumuwiⁿŋ ³é néⁿŋsosolima kecan^zu, néⁿŋ ni guac héⁿa ac nimma kecmaⁿ. ⁹⁶ Neⁿŋ hé^mba iwawai solaⁿa ³é^zé^ya imi moc^zoⁿ qé^tégina olombiⁿŋac séc, néⁿŋ héⁿa acga imi hilaⁿeⁿŋ yanda qé^té^ya olombiⁿŋac séc qahac.

⁹⁷ Yei ni héⁿa acga kuneⁿŋ yanda niⁿŋsiⁿŋiⁿŋ wa^ŋan^zua. Ni kaiwe herec imuac nimma héⁱqeliⁿan^zua. ⁹⁸ Héⁿa acganéⁿŋ nalé séc niguc hema mé^ra néⁿŋu ha^zé^hécⁿa onogicma niⁿte^gic qⁱntegicna kuneⁿŋ yanda waⁿz^ac. ⁹⁹ Ni héⁿa acga nimma héⁱqeliⁿwa kiwi ichécⁿa moc^zoⁿ onogicma niⁿte^gic qⁱntegicna kuneⁿŋ yanda henén^za^c. ¹⁰⁰ Héⁿa acga niⁿtohowa ic yanda moc^zoⁿ onogicma niⁿte^gic qⁱntegicna kuneⁿŋ yanda henén^za^c. ¹⁰¹ Ni ackua³écga niⁿtoho wammaⁿŋ ³é héⁿana neuⁿŋ héⁱma héⁿa biria héⁿia héⁿia méⁿda kereⁿi. ¹⁰² Geⁿŋ héⁿa ac ku néⁿnec imuac niⁿŋac ni héⁿa ac méⁿda waian^zua. ¹⁰³ Ackua³écga imi yei siⁿa kuneⁿŋ yanda, kuanaiguc morombazecac dokuya ogic^za^c.

* 119:70: Anutuac ackua³éc té^cya méⁿda niⁿŋan^zu ionac ³é^zé^ya.

¹⁰⁴ Héna acgawac niñac niñtegic qin̄tegicnaguc wan̄zua. Imuac haka ikora hénia hénia imuac méz̄éna tian̄zac.

¹⁰⁵ Ackuaz̄écgan̄éñ hénanawac kifa wamma baec hénawac asaha wan̄zac. ¹⁰⁶ Héna acga solaña imi niñtohomañ z̄é z̄éselima acna selianec zikizua. ¹⁰⁷ Qen̄zeñ man̄zeñna imi gelec malec qahac imuac ackuaz̄écgawac séc galen̄gé nénna kekecnaguc kecmañ. ¹⁰⁸ Yawe, z̄éwelec gén̄zua. Mepé qepésiac legic kuana igucnec imi añgétima hénia acgan̄éñ ni ku nénna. ¹⁰⁹ Kekecna imi nalé séc humucac déciguc hezac, n̄éñ guac hénia ac imi eluñ ménda nuan̄zac. ¹¹⁰ Kaīziliweñ ic ieneñ mebiri némbiñ z̄é b̄étac haigic hezac, n̄éñ ni hénia acga ménda waizua. ¹¹¹ Héna acga imi h̄émbénaña mératécnawac buña opocba hezac. Imin̄éñ ewa qerinawac z̄ézé ségiségi wañan̄zac. ¹¹² Ni hénia acga teteçgia qahac niñtohomañ z̄é ewa qerinan̄éñ don̄géma kecan̄zua.

¹¹³ Ni ewa éréhéc wañan̄zu ionac méz̄é titi wamma hénia acga imuac siña niñan̄zua. ¹¹⁴ Gi imi nuac san̄gi san̄gina, nuac saiwa, ni ackuaz̄écgawac niñkumu wamma kecan̄zua.

¹¹⁵ Biria meme ini wain̄emma ken̄gic. Ni imi Anutunawac hénia ac niñtoho wammañ.

¹¹⁶ Ackuaz̄écgawac séc ni népésima meqeli nénna kecmañ. Galen̄gé nénna niñkumunan̄éñ gamuyaguc ménda wammac. ¹¹⁷ Népésima añḡéñna tina hénia acgawac nalé séc kic hihi wamma kecmañ. ¹¹⁸ Héna acga waima ken̄zu imi gi elicgé énécmian̄zañ. Imi mia hakagina ikora imi goroson̄a wañan̄zac imuac mia imuhuc wañ énécmian̄zañ. ¹¹⁹ Gi imi baeciguc ic biria imi nenesic ésécnec gilina ken̄an̄zac. Imuac ni hénia acga siña niñan̄zua. ¹²⁰ Séwinan̄éñ guac bac yandi yandi wamba hirizac. Ni z̄égési gésigawac bac yandi yandi wañan̄zua.

¹²¹ Ni haka solaña wamma hénia acac séc wamma kecan̄zua. Helan̄zi n̄éñan̄zu ionac méraginaiguc ménda nopocna. ¹²² Meseli nénna mériañnaguc kecba, t̄étéc qeqe ic eneñ ni hia ménda helan̄zi némmu. ¹²³ Guac añḡéñ titi z̄éma guac ackuaz̄éc solañawac kic hihi wamma kecba kican̄éñ birizac. ¹²⁴ Goi héihéiga méndacma weleñ qeqega ni hia wañ némma hénia acga ku nénna. ¹²⁵ Ni imi guac weleñ qeqe icga. Niñtegic qin̄tegic mihicñi nénna hénia acga niñasarimañ. ¹²⁶ Ic embac eneñ hénia acga qegic madac̄zac. Deguc imi guac ai memegawac nalé wan̄zac. ¹²⁷ Imuac ni imi hénia acga goli, goli solaña ogicma eeya héian̄zua. ¹²⁸ Imuac ni wawañ memenawac séc hénia acac nimba dindiña wañu haka ikora moc̄zon̄ imuac nimba méz̄étitiyaguc wañan̄zac.

¹²⁹ Héna acga imi welic welicgia imuac kekec uñanan̄éñ niñtoho wañan̄zua. ¹³⁰ Ic diwi qiwiliñan̄éñ ackuaz̄éc auma oloñu qetagalimiyu niñtegic qin̄teçicyaguc wañan̄zac. ¹³¹ Kazun̄éñ doku niñac ezelaña tacgéyu kuaya añḡéma wésésé kucnec héian̄zac ésécnec ni hénia acgawac niñkumuma imuhuc wañan̄zua. ¹³² Qacga eeya héian̄zu ionac haka wañ énécmian̄zañ ésécnec nuac lilinḡéma ewa biric wañ nénna. ¹³³ Hénana ackuaz̄éçgaiguc meseligima k̄épésic méra bacyaiguc ménda nopocna. ¹³⁴ Ic embac helan̄zi n̄énécmian̄zu ionac murunec ni metecgé nénna, ni hénia acga hia niñtoho wammañ. ¹³⁵ Kic tanecga asahagucn̄éñ ni némma hénia acgan̄éñ ni ku nénna. ¹³⁶ Ic embac eneñ hénia acga ménda niñtohoan̄zu imuac kic masinan̄éñ doku téfara ésécnec maan̄zac.

¹³⁷ Yawe, gi imi solaña, guac z̄égésigésiga imi h̄élanec. ¹³⁸ Héna acga z̄éselinec imi solaña z̄éma h̄éla t̄énḡéñ. ¹³⁹ Haz̄éc h̄écnan̄éñ ackuaz̄éçga eluñ unuyu ni guac ackuaz̄écgawac niñkewu wamba geric bélañ ésécnec nozac. ¹⁴⁰ Ackuaz̄éçga imi solaña imuac guac weleñ qeqe icgan̄éñ imuac niñsiñsiñ wañan̄zac. ¹⁴¹ Ni ic mamaya kecba mema titi wañ n̄én̄zu. N̄éñ hénia acga imuac eluñ ménda nuan̄zac. ¹⁴² Dindiñaga imi dindiña hehe selia, wañu hénia acga imi h̄éla. ¹⁴³ Nunesi z̄éma niñȳéwécnan̄éñ népésizac, n̄éñ kilen̄ z̄ézé seli acgan̄éñ ségiségi mihicñi n̄éñan̄zac. ¹⁴⁴ Guac z̄éauaungan̄éñ hehe seli solañanec hema kecmac. Niñtegictegic mihicñi nénna kekecnaguc kecmañ.

¹⁴⁵ Ni qeri howiacnec guru h̄éhélizua, O Miñ Kewu niñn̄enna ni hénia acga imi niñtohomañ. ¹⁴⁶ Ni Miñ Kewu gi guru h̄éhélizua ni metecgé nénna z̄éauau acga imi wamma mema kecmañ. ¹⁴⁷ Ni ama ménda gian̄iyunec yacma guruan̄zua, guruma acgawac mambéc kecan̄zua. ¹⁴⁸ Guac ackuaz̄éçga imi hiñgac hiñgarawac nimmañ z̄é siñi ménda horugiyunec kic qeli yacan̄zua. ¹⁴⁹ Goi héihéigawac wamma ewa h̄éteñna niñna.

O Miñ Kewu zéqindinjigawac séciguc kekecna héngalerj wanna. ¹⁵⁰ Haka biria méndacma wañanzu imi enerj hosucnu nesinénzu. Ienerj imi héna acga andé qema kecanzu. ¹⁵¹ Miñ Kewu gi mia hosucgé némma keczañ. Wañu héna acga imi moczoñ hélacnec. ¹⁵² Zéauau acga imi becarunec niñarengéyi. Guac ac imi hehe seli hemac niñ hainec.

¹⁵³ Zéra waizalañna hémma metecgé néñna, ni héna acgawac ménda eluj nuanzac. ¹⁵⁴ Nuac héipuc ac énézéma boñhére menémbésémañ wañu zézé seli acgawac séciguc kekec qelia hainémbésémañ. ¹⁵⁵ Kaižiliwerj ic ienerj ac seligawac hochoc ai ménda meanzu. Imuac niñac ionac imi aṅgérj titiganérj ménda hosucgé énécmianzac. ¹⁵⁶ O Miñ Kewu, gi qeri bénzénnga yéwéria imuac zémindi mindinjigawac séciguc kekecna meqeli néñna. ¹⁵⁷ Sasalanérj nunesi wamma hazéc wañnéñanzu. Wañu ni mia zéauau acga ménda waianzua. ¹⁵⁸ Ni acqege ic inicba Ienerj héna acga ménda tohoanzu imuac niñac lommañ zé wañzua. ¹⁵⁹ Ni héna acga dimuhuc niñsiñsiñ wammianzua imi kicga hina mayu héñna. Yawe, goi héihéiga séciguc kekecna meqeli néñna. ¹⁶⁰ Acga moczoñ héla wañzac. Wañu zégésigésiga dindiña moczoñ hehe seli hema emma kecmac.

¹⁶¹ Galeñ eñeña ienerj téñésima nunesi wañzu. Néñ qerinanérj ackuazécgawac eeya héimianzac. ¹⁶² Ni imi hinac yanda onagicma ségiségi wañanzu ésécnec ni zézé seli acgawac ségiségi wañzua. ¹⁶³ Ni ikocwac mézéna tiyu ewa loloj wañ néñanzac, néñ héna acgawac siña imi niñiac niñanzua. ¹⁶⁴ Gésigési acga imi dindiña, imuac niñ kaiwe séc hatac 7 mepési géñanzua. ¹⁶⁵ Héna acgawac siña niñanzu ienerj luae kunerj yanda mihicñianzu. Ionac muru imi iwawai qonzoñtoñgé énécmimia méñ ménda hezac. ¹⁶⁶ Yawe, ni guac aṅgérj titiac kic hihi wamma guac héna acga tohoanzua. ¹⁶⁷ Kekec uñananérj zéauau acga méndacanzac. Ni imuac siña kilerj yanda niñanzua. ¹⁶⁸ Héñana imi moczoñ kicgaiguc hedaczac, imuac ni guac héna acga zéma zéauau acga tohoanzua.

¹⁶⁹ O Yawe qac héhélinanerj wéségaiguc érémac niñac wañzua. Wañu acgawac séciguc niñtegic qñtegic hainénna. ¹⁷⁰ Welec welecnanérj wéségaiguc érémac. Ackuazécgawac séciguc metecgé némbésémañ. ¹⁷¹ Geñ héna acga ku néñanzañ imuac niñ kua taséna igucnec zézé ségiségi dunduñaguc maanzac. ¹⁷² Zézépañ acga imi moczoñ solañanec. Imuac ezelañnanérj ackuazécgawac zézé ségiségi wammac. ¹⁷³ Ni héna acga aṅgétiyi imuac niñ méraganerj méra némmac. ¹⁷⁴ O Yawe, ni aṅgérj titigawac qerina héñgeñ héñgeñ wañ néñanzac. Wañu héna acgawac ewa hia niñanzua. ¹⁷⁵ Qeri uñana meqeli néñna zéhiaru gémmac. Héna acganérj méra némmac. ¹⁷⁶ Ni rama soho sohoya ésécnec rouc wamma kecza. Néñ ni héna acgawac eluj ménda nuanzac imuac welerj qeque icga ni mihicñi némbésémañ.

120

Aṅgéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Ocmuñ téreyaiuguc eñeñawac legic.) Ni zérabéra qeriaiguc kecma kewu yomuhuc welecmiwa niñnéñec; ² O, Miñ Kewu ic kua taséya ikora zéma ezelaña ikora igucnec metecgé némbésémañ.

³ Ezelañ ikoraguc gi, Anutunérj némac wañgémmac? Némac toroqema wañgémmac? ⁴ Ic kawaliac tewi merawa zéraguc zéma zunipa ic geric weñweñagucnéñ bakia meñ gémmac.

⁵ Ewa biric, Meseke baeciguc kekera nidac imuhucya, ewa biric Kedarawac haliiguc kekera nidac imuhucya.* ⁶ Ni nalé horua luaeac mézégina tianzac ic imuhucya iniguc kecanzua. ⁷ Ni luaeac wamma ac zéwa ienerj yaré qewiñ zé wañzu.

121

Anutuac aṅgérj titi iguc nanañ selia.

* 120:5: Kiwi oo icyawac hažéchéra ionac areñginawac qara. Méñ imi Not iguc méñ imi Saut iguc hezac. (Hén 10:2, 25:13)

¹ (Ocmuḡ téréyaiguc eḡeḡawac legic.) Ni kicna hiwa baec boḡaiguc enzac. Méra nénéḡa imi dimuarunec hamac? ² Méra nénéḡa imi baec kurumeḡ mihicḡiyec Yawe iwarunec hamac.

³ Inéḡ niḡu hénaga ménda tisurac géwésémaḡ. Galeḡga iminéḡ gau niḡac sicgéturuc ménda wammac. ⁴ Israel héḡgaleḡ wammianzac inéḡ sicgéturuc me gau yanda ménda hemac.

⁵ Yawe imi galeḡga kecanzac. Yawe imi amiaga, héḡgaiguc nanaḡa. ⁶ Imuac kaiweiguc kaiwenéḡ ménda mebiri gémmac. Waḡu siḡiiguc masonéḡ acguc ménda mebiri gémmac.*

⁷ Yawenéḡ galeḡgé gémma zérabéra moczoḡ yanda imuacnec aḡgéḡ tigéḡanzac. Waḡu kekec uḡaga imi galeḡgéanzac. ⁸ Yawenéḡ keḡkeḡ hahaga imi deguc muacnec hénima hémbénaḡ galeḡgémac.

122

Mepé qepési zéma zéwelec ac Yerusalem niḡac wawaḡa.

¹ (Ocmuḡ téréyaiguc eḡeḡawac legic, Dawidinéḡ oyec.) Ic enéḡ Yaweac ocmuḡiguc* enni zéma nézégic nimma ségiségi waḡi. ² O Yerusalem! Hénaninanéḡ guac demḡ qeriaiguc tima nanziḡ.

³ O Yerusalem, tanecga imi héiqelima megic amaya amaya toroqema qḡ héima taczac ésécnec. ⁴ Ama areḡ yanda imuaru mia Yaweac qara mepési miwiḡ zé Miḡ Kewuac hénaoḡiḡ Israel énézéyec imuac séciguc enzu. ⁵ Hénia imi yomuhuc; Imuaru mia zégésigésiác tatac eeyaguc imi sasala haiyecac tacma kenzac. Imi mia tatac eeyaguc Dawidiác ama imuac buḡa qemimia.

⁶ Yerusalemwac luae niḡac zéwelecgic. Yerusalem guac siḡga niḡanzu imi enéḡ ewa déḡ wamma kecmu. ⁷ Demḡga qeriaiguc luae hema kecmac. Ama areḡga demḡ seliaguc imuac qeriaiguc mériaḡ hema kecmac. ⁸ Ala sac taséhécna ionac niḡac wamma zémaḡ; Demḡga qeriaiguc luae hekecmac. ⁹ Anutunina Yaweac ocmuḡ niḡac wamma Yerusalem gi mériaḡgaguc wambésémaḡ niḡac wanzuá.

123

Zé siac ac goi héihéiya niḡac zézéya.

¹ (Ama téréyaiguc eḡeḡawac legic.) Kurumeḡiguc tacyac waḡanzáḡ Miḡ Kewu guac mia ni kicna hiwa érezac. ² Ninzaḡ, weleḡ qeḡe merac enéḡ miḡḡinawac méraiguc kic hianzu ésécnec, waḡu weleḡ qeḡe embac enéḡ embac kuneḡḡinawac méraiguc kic hianzu éséc kicnina imi Miḡ Kewu Anutuninawac himanec kecni ewa hia waḡ nénécmimac.

³ Yawe ewa hia waḡ nénécmína. Mematiti humumianéḡ kuaya qeḡeya sécgé nénécmizac. ⁴ Yéwéri qahac bénzéhḡnec kecanzu ieneḡ zédesi nénécmima mema titi waḡ nénécmigic kekec uḡaninaiguc sécgéma hezac.

124

Ewa hia ac Israelac aḡgéḡ titi niḡac zézéya.

¹ (Dawidiác ocmuḡiguc eḡeḡawac legic.) Nonac muru kec nénécmiaḡec imi Yawe qahac zéma ninzaḡiguc, Israel imi yomuhuc hia zémac; ² Ic ieneḡ hažéc waḡ nénécmima yacgic nalé imuaru Miḡ Kewunéḡ nonac muru ménda kecnénécmiyec iguc, ³ ionac qeri biricḡinawac bélaḡanéḡ zeyec nalé imuaru nini qeliqeli kerihḡnec focdac qécgé nénécmiwunec. ⁴ Waḡu imuaru doku qaoḡanéḡ qacninaiguc hoturu nénécmima nénépésima

* 121:6: Kaiweac geriwa me masoac sanḡeḡa.

* 122:1: Sel hali téréya hénia acac katapa téréya heyec imuac zézéya.

kerembacnec. Wañu doku dunduñanéh qeri uñanina hoturu nénécmiyu hiñgacbiñnec.
⁵ Wañu doku dunduñanéh tétéc qeamuma hoturu nénécmiwacnec.

⁶ Zécginaiguc nini neneginawac buña ménda hai nénécmiyec Miñ Kewu imi mepésiwij.
⁷ Neinéñ zuy meme ic ionac bétac igucnec néñgacanzac ésécnec bétac imi tegiru néñgacdaczij.

⁸ Méra nénécmimia imi baec kurumeñ zéyu hicñiyec Yawe iwac qaraiguc hezac.

Anutuac hénaorij héra imi ménda hirima qij héima kecmu.

125

¹ (Ocmuñiguc eñeñawac legic.) Yaweac héima nañanzu imi eneñ Zion boñanéh Yerusalem lelecgémima ménda hirima hémbénaña qij héima tacselizac ésécnec wammu.
² Baec boña imuac sia yandanéh Yerusalem lelecgéma nanzac ésécnec Yawenéh hénaorij héra deguc muacnec hémbénaña lelecgé énécmima kecmac.
³ Ic solaña ieneñ késpedes wambij zé méragina suluwu niñac Anutunéh imuhuc wañ énécmianzac. Ic biria ionac ic kewuac qarucnéñ ic solaña ionac buña qeénécmimia baec imuaru ménda galeñgé énécmima kecmac.
⁴ Yawe gi ic hiabia zéma ic qeri solañ kecanzu ionac mia hiabia wañ énécmia.

⁵ Eñañ héna qarij qarñgiawac liliñgéma keñanzu imi onac imi Yawenéh wañ énécmiyu biria meme ic iniguc momacnec kemmu, néñ Israel ionac muru imi luae hema kecmac niñac wanza.

126

Ai yawuñiguc metocgo metocgoac ségiségi.

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic zéra.) Yawenéh hésa ic imi onagicma amagina Zioniguc liliñgéma hayec nalé imuaru nini haka imi hénni gau tanec wañec.
² Nalé imuaru imi kuanina imi zédesi yandanéh sécgéyec. Ezelañnina imi legicnéñ sécgéyec. Wañu baera baera ic embac ieneñ Yawenéh ionac niñac wamma haka kuneñ yanda meénécmizac zéma zégic.
³ Yawenéh nonac niñ wamma haka kuneñ yanda wañec imuac nini ségiségi wañanzij.

⁴ O Yawe, hésa ichécnina meleñ nénécmia, kia hayu baec wañgoña Saut iguc doku téfaranéh luma keñanzac ésécnec focdac hadacmu.
⁵ Iwawai gocmia siacma himicanzu imi eneñ ségiségi legicya héima imuac héla metocgé wammu.
⁶ Siacma gocmia eeyaguc qesamañ zé mema kenzac imi kileñ imuac héla déréc dérécgiaguc ségiségi wamma huama hamac.

127

Anutuac mériañ amaiguc hicñihicñiya.

¹ (Solomonac legic, ama téréyaiguc eñeñawac legic.) Yawenéh ama ménda memaciguc imi ama meme ic ionac ai imi eñomia wammac. Yawenéh ama areñ yanda imuac demia ménda galeñ gémaciguc imi galeñ meme ic ionac kicqeli wamma kecec imi eñomia wammac.
² Siñunec yanda yacma ai mema kecima gau nalé ogicma hema qenzer manzer qema héla mihicñima neanzu imi eñomia wanzac. Hénia imuac mia Yawenéh ala wañ énécmimia ionac imi gaugina siñaguc énécmianzac.

³ Ninzu, nañhécgina imi Yawenéh onac buña énécmimia. Héri qeriiguc hicñima keczac imi bakia hiabia iwarunec hahaya.
⁴ Kucginaguc kecima merachécgina mihicñi énécmigic merachécgina ieneñ imi ic kawali ionac méraiguc tewi merawa ésécnec wammu.
⁵ Ic méñ tewi zakonéñ hénéñaguc sécgéma hezac ésécnec nañhéra keczu imi zézé ségi ségiyaguc. Imuac niñac hazéchéra iniguc ac gésigési ic ionac* kemma ac wammu nalé imuaru gamuyaguc ménda wammac.

* 127:5: Hebraio aciguc; sañgulañiguc.

128

Ic hélawac héna géséhéra imi ségiségi ginaguc.

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic zéra.) Yawe eeya héimima iwac héna acwac wamma meanzac inéñ ségiségiyaguc. ² Méraganéñ ai mena imuac héla hicñigéñu newésémañ. Ai méñac méñ meanzañ séc hiarudaru ségiségigaguc wammac. ³ Amaga qeriaiguc iniñga imi waiñ ic héla mériañaguc ésécñec wañu, nambérac hécgá zaega lelecgéma tacma kenzu imi eneñ olivañ ic séra qeqeya ésécñec wammu. ⁴ Ninzu, Yaweac eeya héimianzac imi hélacñec imuhuc mériañaguc wañanzac.

⁵ Yawenéñ Zioniguc kecma mériañ haigémmac. Wañu Yerusalemac mériañ imi kic qeli kecbésémañ nalé imuac suraiguc séc hémbésémañ. ⁶ Esahécgá hicñigic inicbésémañ. Israel héna géségaiguc luae hemac.

Israelac hazéc hécgina ménda nañseligimu niñac zéwelecgic.

129

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic.) Israel imi deguc yomuhuc hia zémac; Ieneñ komocna igucñec haisisiric eñeña wañ néñangic. ² Ieneñ komocna igucñec haisisiric wañ néñangic wañu kileñ ménda nogicgic. ³ Ieneñ baec aiiguc takareñ éséanzu ésécñec gemacnaiguc wizi horua mihicñi néñgic.

⁴ Wañu Yawe imi solaña keczac imuac niñ kaiñiliweñ ic ieneñ qaté nénécmigic heyec hésa imi héricma hulac nénécmiyec. ⁵ Zionac mézézé titi wañanzu imi gamu qeqe mihicñi énécmiyu moczoñ yanda andé andé kemma baecginaiguc liliñgéma kendacmu. ⁶ Ieneñ imi ama qahaiguc qézézac hicñima ménda yandimanec qasianzac ésécñec wammu. ⁷ Qinziñ imuhucya imi komocdiadac imuac niñac dérécgéanzac iwac tétéyaiguc me qericanzac iwac mériaiguc hia ménda sécgémac. ⁸ Ic imuhucya ionac imi ic kiañ keñha wañanzu imi eneñ acguc inictegcima mériañ ac yomuhuc ménda énézéanzu; “Yaweac mériañnéñ onac muru hema kecmac!” “Yaweac qaraiguc mériañ ac wañ énécmiziñ!”

130

Anutuac boñhéré ai niñac mambécma kecma.

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, ni yéwérinawac dumuc siraiguc gi guruzua. ² Miñ Kewu, ewa hétéñna niñna. Zéweleçna hélacñec imuac gezac haina.

³ Yawe, gi késpedesicnina héñsosoli wambaññec mérénéñ hia nañseliwacñec? ⁴ Késpedesic waiwai imi guaru hezac, imuac mia nini eega héigéñanzñi.

⁵ Ni, kekec uñananéñ Yaweac mambéc kecanzua. Iwac ackuažéc niñac niñhéhélíma kecanzua. ⁶ Siñi galeñ eneñ giañ gĩañawac mambécanzu imuac séha ogicma kekec uñananéñ Miñ Kewuac mambéc kecanzac. Hélaçñec siñi galeñnéñ gĩañgĩañawac mambéc kecanzu imuac séha ogiczac.

⁷ Israel ini Yaweac mambéc wañgic. Iwaru imi gum bénzénzén zéma boñhéré hakanéñ sécgéma hezac. ⁸ Inéñ mia Israel hénağésé késpedesicgina moczoñ yanda imuacñec metecgé énécmimac.

*Waižalañ ménda wamma
Anutuac niñkumuyec.*

131

¹ (Dawidiac legic zéra, ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, ni qeri eñeñ ménda kecanzua. Wañu iwawai méñac méñ sécna ogicma hezac imuac kic hihi ménda wañanzua. Ni ai qac buñayaguc me ai tosara nuac séc ogiczac imuac mia nimbupuc ménda wañanzua. ² Hélaçñec ni qerina* kuma mama mebélacgéwa kokoc namu nema sécgémiyu neñgocyañawac tawéiguc heanzac imuac séc qerinanéñ néñ qema hezac.

³ Israel ini degucmuacñec hémbénaña Yaweac niñkumu wammu.

* 131:2: Kekec uñana.

132

Anutunéy Zioniguc hémbénaña kecmac.

¹ (Ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, Dawidiac niñac wamma inéñ yéwéri hénia hénia bisiqatéñ wajec imi niñqeliwésémañ. ² Inéñ Yawe zépañgé mima Yakoboac wandac wandac miñina zéseli mima yomuhuc zéyec; ³ Ni hélacnec amanaiguc ménda emmañ. Hehe duñaiguc ménda emma hemañ. ⁴ Wañu kicna galengéwa gau niñ ménda wammac, wañu kicna amia ménda waiwa mamañ. ⁵ Imuhuc wammanec kecma ama geric méñ Yawe guac buña mewa tecgémac. Yakoboac wandac wandac miñina, ama méñ guac buña mewa tecgéyuguc mia kicna waiwa gauya hemac.

⁶ Nini Efarata amaiguc tacma sisipac acgawac katapa imuac zégic niñiñ. Wañu Yarim baec kisiaiguc mihicñiyiñ. ⁷ Hagic iwac tacyac wawañawac amaya imuaru kerenni, keremma hénia titiya imuac wésiaiguc sicgémini.

⁸ O Miñ Kewu gi yacma tacniniñ amagaiguc hama embésémañ. Gi zéma sisipac acgawac katapa kuhaguc imi momacnec. ⁹ Wañénécmina héfac oo ichéçga ieneñ haka solañanéñ séwi usugina ésécnec héigic hiñgacmac. Wañu ichéçga téréya ieneñ ségiségi wamma qacmu. ¹⁰ Welen qeçe icga Dawidiac niñmiwésémañ. Guac haléc naecmimiaga imi ménda nesimina kerju. ¹¹ Yawenéñ Dawidiac ac héla yomuhuc zépañgémiyec. Inéñ imi ménda andé qema kemmac; Guac sac igucnec hicñimu ionarunec méñ tatacga edamuyaguc imuaru opocba tacmac. ¹² Nañhéçga eneñ zikiçiki ac zéma héipuc acna ku énéçmimañ imi tohoma wammuiguc imi nañhéçgina ieneñ imuhucyanec tatacga edamuyaguc imuaru tetecgia qahac tacmu.

¹³ Yawenéñ Zioniguc* tacyac wammañ zé ama imi megésima yomuhuc zéyec; ¹⁴ Yomi mia nuac tac niniñ wawañawac buña hémbénaña wançac. Ni imuac wañi imuac mia yomuaru tacyac wammañ. ¹⁵ Ni imuac nene yaka kindindiña mesaima imuac ic embachéra maqeqeya gumu énéçmiwa séçgé énéçmimac. ¹⁶ Wañu hófac oo ichéra añgéñ titina imi maleku ésécnec héiénécmañ. Ocmuñ imuac téré ichéra ieneñ ségiségi wamma hémbénaña legic héima kecmu. ¹⁷ Neñ zéwa ama imuaru Dawidiac niñac wamma iliha méñ† éréma yandimac. Wañu ni nenaoc haléçnéñ météré mimia iwac niñ wamma kifa mézézéngéwa héñtegicmu. ¹⁸ Neñ iwac hazéchéra ionac imi gamu qeqenéñ séwi usugina ésécnec héiénécmiwa hiñgacmac, néñ iwac imi ic kewuac opoc haimiwa asarimac.

133

Ala siñ wañamuma kekec imi mériañaguc.

¹ (Ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Ninçu, dacmuna momac yanda aazoroma ewa momac wamma kekera imuac hiabiaya zéma inicsoroc sorocya imi yei dimuhucya wançac! ² Tanera imi mia haléc Aronac orucyaiguc qocgéçic ewa çucya igucnec mama malekuya horua imi mézécgéma mama zéçgériaiguc momacnec naecmiyec ésécnec. ³ Wañu Herimon baec boñawac tutulucnéñ* Zion baec boñaya boñayaiguc mama mebélac géançac ésécnec. Imuac hénia imi yomuhuc; Baec imuaru Yawenéñ mériañ ac zéyec. Imi mia keckec hehe seliawac mériañ ac.

134

Siñi qeriaiguc mepé qepési wammimu.

¹ (Ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Siñiaiguc Yaweac amaiguc welen qema nañançu Yaweac welenqeçe ichéra ini mocçoñ Yawe mepésimu. ² Méragina meyacçic ocmuñ téréyaigucgeñ kendaru Yawe mepésigic.

³ Baec kurumeñ zéyu hicñiyec Yawe inéñ mia Zion igucnec mériañ ac gézémac.

* 132:13: Yerusalem tacçac baec boña imuac qara. † 132:17: Ac iliha imuac hénia imi kuc yanda, wañu yomuaru imi ic kewu méñ hicñimac niñ zézéya. * 133:3: Kiwi tosaraiçuc; séjéréc.

Anutuac kuha zéma hiaya
niñac mepésimigic.

135

¹ Haleluya, Yaweac qara mepésigic, Yaweac welenj qeque ichéra ini i mepésigic. ² Yaweac ocmuñ, Anutuninawac ocmuñ imuac sombenjiguc nanzu ini ³ Yawe mepésigic. Yawe imi hiabia, wañu qara imi niñsoroc sorocya, imuac niñac qara imi mepésigic. ⁴ Yawenénj eñeya niñac wamma Yakobo, qara ménj Israel i añgétiyu iwac buña wañec.

⁵ Ni ninzua, Yawe imi kuneñ yanda, wañu nemu momac yanda onogiczac. ⁶ Yawe imi haka niñu sécgéyu séc wañanzac. Kurumenjiguc zéma baeciguc, wañu kondunjiguc zéma zékénj hiñgac hiñgara horuaiguc. ⁷ Inénj zéyu baec zécgériaiguc hosusu yacanzac. Wañu kia mihicñimanj zé pilitic mihicñianzac. Wañu luhuc ézéyu hofiya igucnec éréma haanzac.

⁸ Inénj mia Izipte baeciguc méréc merachécgina ic zéma yanhécgina momacnec unudarec. ⁹ Izipte baec, guaru mia Yawenénj haka sésécyaiguc zéma haka welicwelicgia méliyu Farao zéma ichéra momac yanda ionac hayec. ¹⁰ Inénj baera baera sasala unuma ic kewu kucginaguc unuhumuyec. ¹¹ Qacgina imi Amori ic ionac ic kewu Sihon zéma, Basan ic kewu Ok zéma, Kanaan baecac ic kewuya ic kewuya momac yanda. ¹² Wañu baecgina imi Israel ic embachéra ionac buña qema énécmiyec.

¹³ Yawe, guac qacga imi hémbénaña hema kecmac. Yawe, guac qacga imi hémbénaña niñqeli mimia wammac. ¹⁴ Yawenénj eñeya ic embachéra zénañgé énécmimac. Wañu welenj qeque ichéra ewa biric niñénécmimac.

¹⁵ Baera baera imuac nemu imi siliwa zéma goli, ic méranénj memeya. ¹⁶ Kua ginagucnénj ac ménda zéanzu, kicginagucnénj kic hihigina qahac. ¹⁷ Gezac ginagucnénj ac ménda niñanzu. Wañu kua ginaigucnénj wéséségina qahac. ¹⁸ Imuhucya meanzu ini zéma imuaru héima nañanzu ini imi moczonj imuhucyanec wamma kecmu.

¹⁹ Israel héna gésé ini, Yawe mepésigic. Aronac héna gésé ini Yawe mepésigic. ²⁰ Lewi héna gésé ini Yawe mepésigic. Yawe eeya héimianzu ini Yawe mepésigic. ²¹ Yerusalemiguc tacyac wañanzac Yawe imi Zioniguc mepésimimia wammac. Haleluya!

136

Goi héihéiya niñac Anutu ewa
hia ac ézégic.

¹ Yawe imi hiabia, wañu goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac i ewa hia ac ézégic. ² Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac nemu momac yanda onogicma Anutu keczac i ewa hia ac ézégic. ³ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac miñ kewu momac yanda onogicma Miñ Kewu kecanzac i ewa hia ac ézégic.

⁴ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac eñeyaocnec kiwi welic welicgia kuneñ yanda meanzac i ewa hia ac ézégic. ⁵ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac niñtegic qinjegicyanénj kurumeña kurumeña zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic. ⁶ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac doku qahaiguc baec lémbécma haiyec i ewa hia ac ézégic. ⁷ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac asac mararaj kuneñ kuneñ zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic. ⁸ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac kaiwenénj kaiwe séc galerj nammac niñac zéyu hicñiyec i ewa hia ac ézégic. ⁹ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac maso zéma ménni sikilunénj sinj galerj nammuc niñ zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic.

¹⁰ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Izipte baeciguc méréc merachécgina unuyec i ewa hia ac ézégic. ¹¹ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Izipte ic ionac suggina igucnec Israel héna gésé onagicma hayec i ewa hia ac ézégic. ¹² Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac méraya kuhagucnénj suluma nañgé nénécmima nonagicma hayec i ewa hia ac ézégic. ¹³ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac kondunj pésia qeriru néwéc néwéc nañoc i ewa hia ac ézégic.

¹⁴ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Israel hénáorin goigina héima kondur namurjaiguc onagicma hayec i ewa hia ac ézégic. ¹⁵ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Farao zéma téngin ichéra kondur pésia imuaru hoturu énécmiyu melemma hingacgic i ewa hia ac ézégic. ¹⁶ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac ic embachéra onagicma baec kéra kériasia qericma keñec i ewa hia ac ézégic. ¹⁷ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac ic kewu kuney kuney unuyec i ewa hia ac ézégic. ¹⁸ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac ic kewu qac buñaginaguc unuhumuyec i ewa hia ac ézégic. ¹⁹ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Amori ic ionac ic kewu Sihon qehumuyec i ewa hia ac ézégic. ²⁰ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Basanac ic kewu Ogo qehumuyec i ewa hia ac ézégic. ²¹ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac baecgina onagicma ic embachéra ionac buña qeénécmiyec i ewa hia ac ézégic. ²² Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac welen qe qe ichéra Israel ionac wamma baec iwawai buña qeénécmiyec i ewa hia ac ézégic.

²³ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac maqeqeya kecni niñnécmiyec i ewa hia ac ézégic. ²⁴ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac hazéchécnina ionac méragina igucnec metecgé nénécmiyec i ewa hia ac ézégic. ²⁵ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac séwiginaguc kecanzu ionac nene yaka gumu énécmianzac i ewa hia ac ézégic.

²⁶ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac kurumeñac Anutu ewa hia ac ézégic.

137

Yerusalemiguc kisikiyon hicñiyu zésiac wañgic.

¹ Nini Babilon baecac doku téfara zécgériaiguc tacma Zion niñqelima siarin. ² Imuaru surur ic nañu hawaiguc gita kulelenina koroni nañec. ³ Hénia imi yomuhuc; Hésa icac nénépésigic ienen imuaru legic héiwin niñac nénézégic imuhuc wañin. Amanina kisikiyon qenénécmigic imi eney Zionac legic méñ héigic nimma ségiségi wanní zégic imuhuc wañin.

⁴ Nini dimuhuciguc Yaweac legic imi baec méraiguc kecma héiwin? ⁵ Yerusalem ni guac elur numaciguc imi méra héina imi gita qe qeac héniauwac elur qemac. ⁶ Guac elur numaciguc, wañu Yerusalemac nimba ségiségina tosara onogicma eñeña ménda wammaciguc imi legic ménda héimar niñac ezelañnanéñ owuruñnaiguc mékétamac.

⁷ Yawe gi Yerusalem imi zérabéra mihicñiyec nalé imuac niñqelima Edomac qelihéra ununa. Hénia imi ienen imi yomuhuc zégic; Héndéñ qéndéngic, ama wotuña momacnec hérédacma kisikiyon qegic.

⁸ Kisikiyonac buña embac biria, Babilon baec gi, méñnéñ méñ geñ wañ nénécminecac séc imuhucyanec wañgémmac imi ségiségiyaguc wammac. ⁹ Méñnéñ méñ kokochécca hociguc qéséñ énécmimac imi ségi ségiyaguc wammac.

138

Dawidiac ewa hia ac zéma mepé qepési ac.

¹ Ni qeri howiacnec ewa hia ac gézézua. Nemu ionac kicginaiguc gi mepésigénzua.* ² Ni ocmuñga téréyawac† sigégémba hazac. Wañu goi héihéiga zéma hakaga héla imuac niñ guac qacgawac ewa hia ac gézémar. Imi mia gi qacga zéma zézé seli acga meyacna iwawai moczon qehoturuma onogicma eñec imuac mia imuhuc wañgénzua. ³ Ni guruyi nalé imuaru acna meleñnec, wañu kekec uñanawac kuha meyandi nénécc.

* 138:1: Hénia imi efianec niñsariwinac séc qahac. Néñ ninin ic tosara imi yomuhuc héniaya zéanzu; Nemu tosara ménda mepési énécmima guacnec sac mepésigénzua. † 138:2: Yerusalem ocmuñ imi ménda megic heyec. Imuac niñ yomi imi sel hali hénia acac katapa haigic heyec imuac zézéya.

⁴ Baecac ic kewu moczon ienej kuaga igucnec acga niŋgic imuac niŋac ienej Miŋ Kewu gi zéhiaru gémmu. ⁵ Yaweac edamuya imi eŋeja yanda imuac ienej Yaweac hakayawac mepésimimu. ⁶ Yawe imi eŋeja. néj mamaya hia inicgalej waŋ énécmianzac, waŋu tétéc qeŋe ic imi acguc lakec kecma hia inictegicanzac.

⁷ Ni zéra waiya qeriaiguc keŋha wamba gi kekecna héŋgalej waŋanzac. Waŋu hazéchécna ionac qeri gericgina igucnec méraga suluma méra héiganéj metecgé néjanzac.

⁸ Yawenéj nuac wamma eŋeya ewa siŋ hezac séc wandacmac. Yawe guac goi héihéiganéj hehe seli hema kecmac. Ai mérganéj memeya imi ménda waiwésémaŋ.

139

Anutuac kiwa igucnec néŋgacbiŋac séc qahac.

¹ (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe gi ésé hindihindi wannémma niŋtegic néjanzac. ² Tacyacna nimma lakec kecma nininŋa niŋtegicanzac.

³ Héna kekecna zéma hehena héŋgalej wamma wawaŋ memena imi moczon niŋtegicnecac niŋtegicanzac. ⁴ Ac mén ezelaŋnaiguc ménda hicŋi tegirunec Yawe geŋ bec howiacnec niŋtegicanzac. ⁵ Gi wésé andu lelecgé némma méraga nuac qacnaiguc hainéjanzac. ⁶ Nininŋ imuhucya imi eebipiya séc mén eŋeja waŋu nimmaŋ zéma nimbipizua.

⁷ Ni uŋaga waima dimia mén hia kemmaŋ? Kic ségéraŋa néŋgacmima dimuaru mén saŋgiwinec? ⁸ Kurumenŋiguc embinec imi imuaru gi keczac. Humuc amaiguc hiŋgacma hehe tatacna lémbécbinec imi imuaru acguc gi keczac.

⁹ Siŋunec imi asoŋ héiyu qeŋgaŋnaguc putitima kemma konduŋ tetecgiaiguc keremma tacbinec ¹⁰ imuaru acguc mérganéj nuagicma méra héiganéj selianec népési wésémaŋ. ¹¹ Siŋi panamaŋnéj hoturunéju asac mararaŋ lelecgé némma hezac imi siŋidéŋgedaru zéwinec, ¹² guaru imi siŋi zéma kaiwe imi héniagira momacguc wanzac imuac niŋac guac kicgaiguc imi siŋinéj iwawai mén ménda musaŋgémac. Waŋu siŋi imi kaiwe ésécnec asahaguc wammac.

¹³ Geŋ mia séwinawac qeriaiguc séwi taséna momac momac mihicŋidacnec. Neŋgocnawac héri qeriaiguc geŋgaoc mia séwina toro toroya moczon areŋgéma mihicŋi nénec. ¹⁴ Ni imi hiabianec welic welicgianec mihicŋi nénec imuac niŋ ewa hia ac gézézua. Wawaŋ memega imi welic welicgiaiguc imi qeri uŋana acguc héŋtegicanzac.

¹⁵ Sasŋgiaiguc menémma baec dumuc siraiguc welic welicgianec menénec nalé imuaru nuac séwi busuac iwawai imi guac kicga igucnec ménda saŋgima heyec. ¹⁶ Séwinawac tanera ménda hicŋi tegirunec qérawa imi kicganéj bec hénnec naléna ménda ducŋiyunec bec séwinawac tasia hicŋima keŋec séc kiwigaiguc ona hedaczac.

¹⁷ O Anutu nininŋa imi nimba eebipiyaguc eŋeja wanzac. Qétéya imi acguc yei eŋeja wanzac. ¹⁸ Némacnanéj olombinec, qétégina imi sakasac ogiczac. Ni gau igucnec yacmaŋ imuaru acguc giguc kecmaŋ.

¹⁹ O Anutu kaiŋiliweŋ ic unuwaŋnec, sac nene ienej wainémma kembunec. ²⁰ Ienej guac zébiri qébiri waŋgéŋanŋu. Hazéchécga ienej kicgaiguc iwawai eŋomiawac séwi eŋeŋ waŋanŋu. ²¹ O Miŋ Kewu guac mézégina tianzac imi onac ni acguc mézéna tianzac. Waŋu gi zébiri géŋanŋu ionac imi ewa lolon waŋ néjanzac. ²² Ienej hazéchécna wanŋu imuac ionac nininŋ biric hélacnec késa kecŋua.

²³ O Anutu néŋsosolima batucgé némma qerinawac hénia niŋna. Batucgé némma nininŋa niŋtegicna. ²⁴ Néŋgésina nuaru wawaŋ meme biria mén hezaciguc qindiŋi némma héna hémbénaŋawac buŋa imuaru nuagicna.

140

Hazéchéra ionac murunec metecgé mimac niŋ zéwelerec.

¹ (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe ic biria ionarunec metecgé nénna. Kaižiliweŋ ic ionac murunec saiwa menénna. ² Ieneŋ qeriginanéŋ haka biria niŋareŋ mema nalé séc yaré mihicŋianzu. ³ Ieneŋ mokoleŋ éséc nec ezelaŋgina qericgic zéraguc waŋanzac. Waŋu ezelaŋgina bawaiguc imi qaté mokoleŋac kua doku zéraguc he énécmizac. (Ohec)

⁴ O Yawe galeŋgé nénna. Kaižiliweŋ ic méraginaiguc embi niŋac. Yaré qeŋe ic ionarunec hetecgé nénna. Ieneŋ imi néfacgé némbiŋ zé wanzu. ⁵ Séwi eŋeŋ ic ieneŋ mebiri némbiŋ zé bétac hainémma hésanéŋ uŋic mema hénna ewiaiguc haima baec séséŋna éségic hezac. (Ohec)

⁶ Ni Yawe yomuhuc zéma gézézua; Gi Anutuna, O Yawe, guru héhélinawac gezac haina. ⁷ Nuac aŋgéŋ titi Miŋ Kewu Yawe, gi yaré naléiguc orucnawac saiwa menén nec.

⁸ Yawe kaižiliweŋ icac ewa siŋ imi ménda nimmina. Manambatucac niŋiŋ biria imi muŋguc ménda seligimac. Qahac waŋu séwi eŋeŋ wambu niŋac. (Ohec) ⁹ Lelecgé néŋan zu imi eneŋ orucgina meyacgic, zéna eŋaŋ ezelaŋginawac zéranéŋ lilingéma eŋaŋ hoturu énécmimac. ¹⁰ Geric lokocnéŋ ionac mama hoturu énécmimac niŋ wan zua. Gericiguc néfacgé énecmima baec séséŋ imuaru hiŋgacma muŋguc ménda érému. ¹¹ Zébiri qébiri ic ieneŋ baeciguc ménda seligima nammu. Yaré qeŋe ic imi birianéŋ méndacmima kemma inimac.

¹² Ni niŋzua Yawenéŋ zérabéra mihicŋima kec zu ionac acgina goiya héianzac. Waŋu maŋeŋeŋa ieneŋ aciguc eŋgic zédiŋi énécmianzac. ¹³ Hélacnec ic solaŋa ieneŋ guac qacgawac ewa hia ac zému. Ic dindiŋa ieneŋ kicgaiguc tacyac wammu.

141

Kaižiliweŋ igucnec aŋgéŋa timac niŋac zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe ni guru héhélizua, focdac hanéŋna. Guruwa ewa hétéŋnawac gezac haina. ² Zéwelec nawac niŋna hofac héméŋa hiabia éséc nec wammac. Mérana meyacba iminéŋ siŋiyawac mulu ai éséc nec wammac.

³ Yawe kuanawac galeŋeŋ meme ai ic méŋ opocna naŋu. Kua tasénawac naguya galeŋgéma kecbésémaŋ. ⁴ Imuhuc waŋ nénna qerinanéŋ haka biriawac ménda qasima mamac. Képésic meme ic iniguc momacnec haka biria ménda wammaŋ. Waŋu ionac nene halécyaŋguc imi ménda nemaŋ.

⁵ Waŋu ic solaŋanéŋ orucnaiguc numindiŋi néŋu nimba goi héihéiya éséc nec wammac. Waŋu qindiŋi néŋu nimba orucnawac météré haléc éséc nec waŋu orucnanéŋ imuac héŋacya ménda memac. Ionac haka biria imuac niŋac kileŋ ni zéwelec ai memaŋ.

⁶ Waŋu galeŋhécgina* hocnéŋ unugic mama unuyu, ic embac ieneŋ ackua zécna† imi siŋaguc wan zac imi niŋteŋicmu. ⁷ Waŋu ieneŋ ackua zéc yomi niŋqelimu; Ai icnéŋ baec patoma hoc sira giligic hezac éséc nec sicnina imi kicsuaŋ kuayaiguc héndéŋ qéndéŋgiawac hezac.☆

⁸ Miŋ Kewu Yawe kicna hiwa guaru hayu néŋgacma guac hazua. Qeri uŋana imi katanec ménda waimina nammac.‡ ⁹ Ni galeŋgé némma biria meme ic ieneŋ népésimaŋ zé bétac haigic imuacnec zéma ionac baec séséŋ igucnec metecgé néŋna. ¹⁰ Ic biria ieneŋ wai énécmima eŋaŋ bétacginaiguc momacnec hiŋgacgic inimac, néŋ ni imi técgéma ogicmaŋ.

142

Zérabéra igucnec metecgé mimac niŋ zéwelerec.

¹ (Dawidiac Masikil tanera legic. Baŋec méŋac qeriaiguc saŋgima zéwelec ac yomi zéyec.) Ni Yaweac qachéhélizua. Ni Yaweac qacma zéwelecmizua. ² Ni ewa gorona

* 141:6: Saulo zéma ichéra. † 141:6: Anutuac ackua zéc Dawidinéŋ zéauyec imuac zézéya.

☆ 141:7: Yes 26:19 ‡ 141:8: Ac yomuac hénna imi; Ménda wainéŋna kec humuwi niŋac.

wésiaiguc qocgéwa mazac. Wañu nuac zéra waiya imi zéhicji mizua. ³ Qerinaiguc qeri uñananéj kic gili gili wañec séc, geñ mia hénana bétacya qahac imi niñdacma mihicji nénnec.

Ni hénana agalenj keriiiguc ienenj sanjima bétac hainéjgic. ⁴ Nuac héinaiguc hima hénna, méjnénj méj héniana ménda niñnéñu hoczua. Hainezic méj ménda hayu hoczua. Méjnénj méj qeri uñana ménda galeñgé néñu hoczua.

⁵ O Yawe ni zésiác wañgémma zézua. Miñ Kewu geñgaoc imi hainezicna zéma kicqeli kekec baec yomuaru gi imi nuac buña wanžañ.

⁶ Zésiácna niñna, ni maqeqeya wamma kecanžua, nunesi wañnéñanžu ionac méra igucnec metecgé néñna, ienenj kucgina eñeña nuac séc qahac. ⁷ Qeri uñana imi hésa ama igucnec hulac néñna, qacgawac ewa hia ac zémañ. Goi héihéi wañ néñna, ic solaña ienenj lelecgé némma nammu.

143

Hazéchéra méragina igucnec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic.) Yawe gi zéwelecná niñna. Guru héhélinawac gezac haina. Héniaga héla zéma héniaga solañawac séciguc acna niñna. ² Guac kicgaiguc imi baec ic méjnénj méj kápésic solañ ménda kecžac. Imuac niñac weleñ qeque icga niguc ac ai ménda mena. ³ Hazécnanéñ qeri uñanawac žunj mežac. Kekecna qéziyu baeciguc maqezac. Siñi tunumañ qeriaiguc noporu becaru humugic ionac séc wanžua. ⁴ Imuac qerinaiguc qeri uñananéñ kic gili gili wañ néñu wésé bacna imi témañ zé wanžac.

⁵ Ni nalé wahalawac nimba kenžac. Ai menec imi qerinanéñ nimma tacžua. Wañu iwawai méraganéñ wamma menec imi nimma ⁶ mérana guac murugeñ suluzua. Baec irec irecgianéñ doku niñ humuanžac imuac séc kekec uñananéñ guac wammizac. (Ohec)

⁷ Yawe gi acna foc niñnéñna. Qeri uñana kuha mazac. Kic tanecga ménda musañgé néñna. Baec séséñiguc hiñgacanžu ionac séc wambi niñac. ⁸ Niñkinžéñna imi guaru hežac imuac niñ siñunec goi héihéigawac ackuažéc nézéna nimba. Kekec uñana guaru nañgéwa érezac imuac mia hénana kecmañ niñ niñžañ imi ku néñna.

⁹ Yawe hazéchécná ionac méragina igucnec metecgé néñna, ni guac méraga bawaiguc sanjizua. ¹⁰ Gi nuac Anutu kecžañ, imuac niñac ku néñna guac ewa siñga méndacma wammañ. Uñaga imi hiabia, imuac hénana kondonajiguc nuagicma kembésémañ.

¹¹ Yawe qacgawac wamma kekecna meqeli néñna. Solañ dindinagawac séciguc zéra waiya igucnec népésina éréwa. ¹² Wañu goi héihéiga nuac hežac imuac séciguc hazéchécná qeric énécmína qahac wañgic. Neñ guac weleñ qeque icga kecžua. Imuac niñ qeri uñana yéwéri mihicji mianžu imi mocžonj auénécmína qahac wandacmu.

144

Baec yanda imi añgéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic.) Yawe hainezicac zamanziñna i zézé ségiségi wammimañ. Inéñ mérana yaréac meefima mérana merawa yaré qequeac hénana kumiyec. ² Yawe imi goi héihéina, zamanziñna zéma bañecna, inéñ neuñ kiropo selina zéma metec metecna zéma saiwana, ni imi ic embac hécná méra bacnaiguc onopocanžac iwaru mia héiselianžua.

³ Yawe, gi ic imi némac hiaya niñac eeya héianžañ? Miñ Kewu gi baec icac ninna némaria wañu niñmianžañ? ⁴ Ic imi kua wésésé ésécnec hotonjadac kecma qahac wammac, wañu kekec naléyanéñ amia timima keñanžac ésécnec focdac hama kemmac.

⁵ Miñ Kewu gi kurumeñ misicgéma tima mana. Baec boña séc onosina hofac téma yacmac. ⁶ Hazéchécga pilitic giliénécmima héndéñ énécmína. Žakonja* muima héndéñ

* 144:6: Žakonj imi piliticac séséc ac wanžac.

énécmina kenjic. ⁷ Ounec méraga suluma népésina éréwa. Doku qaṅ kuhaguc imuac-nec zéma ic méréra ionac méragina igucnec metecgé néna. ⁸ Ieneṅ kua taséginanéṅ ikoc ac zéma méra héiginanéṅ manam batuc ai meanzu.

⁹ O Anutu ni legic qelia héima gita hésia 10 imi qema legic héigénzua. ¹⁰ Geṅ meseli énécmína ic kewuya ic kewuya yaréginaiguc onogicanzu. Weleṅ qeqe icga Dawidi sou zéra igucnec metecgé néṅanzaṅ guac mia legic héigénzua. ¹¹ Ic enia ionac méragina igucnec ni metecgé néṅna. Ieneṅ kua taséginanéṅ ikoc ac zéma méra héiginanéṅ manam batuc ai meanzu.

¹² Naṅ hécnina imi ic hésá komoranéṅ kecma séha séc yandianzac ésécnec wammu. Waṅu bérac hécnina ieneṅ ic kewuac ama yanda meanzu imuac hénia méndacma méra kiwi héimimia ama kewuac wotuṅa hocnéṅ memeya imuhucya ésécnec wammu. ¹³ Hofi amaninaiguc nene mériaṅ kuaya qeyu rama hécnina ieneṅ baec kisiaiguc saigic zaṅgégina imi tauseṅa tauseṅa zéma 10 tauseṅa 10 tauseṅa wammu. ¹⁴ Burumakao hécnina iwa ieneṅ haléginaguc réwéria wammu. Nununesi ménda hicṅiyu ama somberṅnina iguc zésiác ménṅ ménda hicṅimac.

¹⁵ Ic embac areṅ imuhucya imi zézé ségiségi ginaguc. Ic embac Yawenéṅ Anutu kecénécmimia imi zézé ségiségi ginaguc.

145

Anutuac hiaya zéma kewuya.

¹ (Dawidiac mepé qepési ac.) Ic kewu Anutuna, ni zézé ségiségi waṅgemma qacga nalé tetcgia qahac mepési gémmaṅ. ² Ni kaiweya kaiweya zézé ségiségi waṅgemmaṅ. Waṅu qacga tetcgia qahac mepési gémmaṅ. ³ Yawe imi kuneṅ yanda imuac kuneṅ yanda mepésimimia wammac. Kuneṅ yandayawac séha imi qétéya olombiṅac séc qahac. ⁴ Hicṅisaia hicṅisaia emma kemma guac wawaṅ memega imi mepésima haka silicga kuhaguc imi zéau énécmimu. ⁵ Qac buṅaga eebipiyaguc zéma edamugaguc imi zéma guac haka welic welicgia imi qerinanéṅ zénimma kecmaṅ. ⁶ Hakaga welic welicgia imuac kuha imi zéau énécmimia wammac. Ni acguc héniaṅa kuneṅ yanda imi zéau énécmimaṅ. ⁷ Ieneṅ guac sese kuneṅ yanda imuac buṅa zéma guac héniaṅa solaṅa imuac legic héimu.

⁸ Yawe imi ewa hiawac waṅ énécmima ewa biric waṅ énécmima qeri geric foc foc ménda wamma goi héihéi kuneṅ yanda waṅ énécmianzac. ⁹ Yawe imi kekec momac yanda hiabia waṅ énécmima zéyu hicṅima keczu séc goi héihéi waṅ énécmianzac.

¹⁰ Yawe geṅ zéna hicṅima keczu imi moczoṅ guac ewa hia ac zému. Guac muru météré amuma kekec ieneṅ gi mepésigémmu. ¹¹ Ieneṅ guac héngaleṅ ama areṅa yanda imuac edamuya zéauma guac kucga zéeminiṅ wammu. ¹² Guac ai kuhaguc imi zéma héngaleṅ ama areṅa yandagawac qac buṅayawac edamuya imi ic onac qelihécgina énézégic nimmu. ¹³ Guac héngaleṅ ama areṅa yanda imi héngaleṅ ama areṅa yanda hémbénaṅa. Waṅu héngaleṅ aiga imi hicṅisai lépaya lépaya hema emma kecmac. Miṅ kewu imi zéyu hicṅima keczu imi moczoṅ goigina héima ménzé ménzéya qahac zikiziki acya moczoṅ méndacanzac. ¹⁴ Yawe imi tendiṅgéwiṅ zé waṅanzaṅ ionac naṅgé énécmianzac. Waṅu mema titi waṅ énécmimia imi meyac énécmianzac. ¹⁵ Kekec momac yandanéṅ guaru kic hianzu. Geṅ nalé zézéya méndacma nene yaka gumu énécmianzaṅ. ¹⁶ Waṅu méraga suluma iwawai kekecginaguc imi moczoṅ galeṅgé énécmína sécgé énécmianzac.

¹⁷ Yawe imi wawaṅ memeya moczoṅ solaṅ dindiṅa waṅanzaṅ. Haka silicya moczoṅ ewa hiawac waṅanzaṅ. ¹⁸ Yawe imi zéwelec wammima hélacnec zéwelecanzu séc hosucgé énécmianzac. ¹⁹ Inéṅ mia eeya héimianzu séc ewa siṅginawac sécgé énécmianzac. Waṅu ionac qac héhéligina imi nimma aṅgégina tianzac. ²⁰ Yawe imi goi héihéi wammianzu séc héngaleṅ waṅ énécmianzac, néṅ kaiṅiliweṅ ic imi moczoṅ meberi énécmianzac.

²¹ Kuananéṅ Yawac qac buṅaya zéaumaṅ. Waṅu séwiginaguc momac yanda ieneṅ qara téréya imi tetcgia qahac mepésimu.

146

Anutunéj méra miyu mepésimiyec.

¹ Haleluya, kecec uřana Yawe mepésina. ² Ni kecma emma kecmař sęc Yawe mepésimař. Kecma emma kecmař sęc Anutuna legic héimimař.

³ Ini ic eņeņa ionaru ménda laheņgému. Baec ic ienej méra énécmiuac kuc ménda he énécmizac. ⁴ Ienej imi uřagina wai énécmiyu baeciguc lilingéma kemmu. Keņgic kaiwe imuaru mia ionac niņareņ areņgia imi moczoņ qahac wandacmac.

⁵ Yakoboac Anutunéj méra mimac imi ségi ségiyaguc. Waņu Yawe Anutuyawac niņkumuma kecanzac imi zézé ségi ségiyaguc. ⁶ Yawe imi baec kurumej zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi moczoņ zéyu hicņidacgic. Waņu hémbénaņa qeri héla késa kecanzac. ⁷ Inéj hédacgé énécmiawac kecanzu imi hena acac sęc zédiņi énécmima yaka niņ humuanzu sęc nene yaka gumu énécmianzac.

Waņu Yawenéj qaté énécmimia imi hulac énécmianzac. ⁸ Yawenéj kic hilic onac kic hihi meénécmianzac. Yawe imi mema titi waņ énécmimia imi meyac énécmianzac. Waņu Yawe imi ic solaņa goi héihéi waņ énécmianzac. ⁹ Yawe imi ic kiaņa héņgalej waņ énécmianzac. Waņu qawéc gupaņ énépésima naņgé énécmianzac. Waņu kaižiliwej ic ionac hénagina imi mebiri énécmianzac.

¹⁰ Zion ama areņa yanda, Yawe guac Anutunéj hicņisai lépaya lépaya hémbénaņa héņgalej waņgémmac. Haleluya!

Anutunéj Yerusalem héņgalej wammianzac, mepésimini.

147

¹ Anutunina legic héimimia imi hiabia. Waņu imi niņsorocya zéma niņu sécgémac. Imuac niņac Yawe mepésini, haleluya! ² Yawenéj Yerusalem meyacgéanzac. Inéj mia Israel héndéj qéndéj waņ énécmigic keczu imi qutulangé énécmianzac. ³ Inéj ewa biric wamma keczu sęc mehiaru énécmima wizigina oso énécmianzac. ⁴ Inéj ménni sikilu qétégina oloj énécmima qacgina qacénécmianzac. ⁵ Miņ Kewunina imi kuney yanda, kuc yandayaguc. Waņu niņtegiq qințegicya séha imi olombiņac sęc qahac. ⁶ Yawenéj memaamuma kecanzu imi énépésima naņgé énécmianzac. Waņu kaižiliwej ic imi giliyu baeciguc maunudacmac.

⁷ Saiwop zémima Yawe legic héimimu. Gita kulele qema Anutu legic héimigic. ⁸ Inéj hosusu haima kurumej osoanzac. Waņu baecac wamma kia imi hofiaiguc haiyu heanzac. Waņu kia haiyu baec boņaiguc qézézac éréma yandianzac. ⁹ Inéj haséj yaņ zéma koeckoec nei merawanéj qacma kecgic nenegina mihiçņi énécmianzac. ¹⁰ Yawe imi becosiac kuhawac niņkumuma kenzu ionac singina ménda niņanzac. Waņu ic méj eņeya hena kuhawac niņkumuma keņanzac imuac ménda héņsorocanzac. ¹¹ Inéj eeya héimima goi héihéiyawac kic hihi waņanzu ionac mia ewa hia niņanzac.

¹² Yerusalem gi Yawe legic héimina. Zion gi Anutuga legic héimina. ¹³ Inéj amagawac nagu wétéya imi meseligianzac. Waņu ama imuac qerigaiguc merachécga mériaņ mihiçņi énécmianzac. ¹⁴ Inéj baecgawac suc séré yanda imuac qeriaiguc luae qegéņu heanzac. Waņu nene héla gocmia hiabianéj gumu géņu sécgéanzac.

¹⁵ Inéj zézé seli acya baeciguc méliyu ackuažéc iminéj foc foc keņanzac. ¹⁶ Inéj komboc rama zucya imuhucya éséc nec giliyu maanzac. Waņu komboc bororoņa baeciguc hiçņi hiçņiya imi qesayu bucgažen éséc nec heanzac. ¹⁷ Inéj saméj bororoņa éséc nec komboc giliyu maanzac. Méréneņ sanęeņa imi ogicma hia ménda tétéņgarimac? ¹⁸ Waņu inéj zéyu komboc imuhucya imi pépélima doku waņanzac. Inéj luħuc ézéyu qeanzac. Waņu doku ézéyu keņanzac.

¹⁹ Inéj ackuažécya Yakobo zéhiçņi miyec. Waņu hena acya zéma pakeņ acya imi Israelac zéhiçņi miyec. ²⁰ Baec méņac ic areņ tosia ionaru imi imuhuc méj ménda waņ énécmiyec. Imuac ienej Anutuac hena ac imi ménda niņzu. Haleluya!*

* 147:20: Hebraio ac yomuac hénia imi; Yawe mepésigic!

*Anutuac edamuya imi baec
kurumey sécgéma hezac.*

148

¹ Haleluya, kurumeyiguc keczu ini Yawe mepésigic. Yawe mepésigic, ou ejeñaiguc keczu ini i mepésigic. ² Kua meme unahéra ini moczoñ i mepésigic. Kawali areñhéra ini i mepésigic.

³ Maso kaiwe iri i mepésiyic. Sikilu asarianzu ini moczoñ i mepésigic. ⁴ Kurumeyac kurumey ini acguc i mepésigic. Sawaiguc doku hedaczac ini acguc i mepésigic.

⁵ Momac yanda inéñ zéyu hicñima hezu imi wai énécmigic Yaweac qara mepésimu. ⁶ Inéñ méñnéñ méñ ménda logimac niñ qañañ silic hai énécmima imuhucya imuhucya hémbénaña kumu énécmiyu nanzu.

⁷ Baec igucnec Yawe mepésigic, kondunac mokoleñ yanda zéma kondun zékéña zékéña ini momacnec.

⁸ Geric zéma komboc zéma komboc boboroña zéma hosusu dépañ zéma luhuc kuaya tohoanzu ini acguc imuhucyanec.

⁹ Baec boña zéma baec qindiñ qindiña moczoñ, ic gocmiaguc zéma yéménzéc ic moczoñ imuhucyanec, ¹⁰ haséñ yan moczoñ yanda zéma ama yan moczoñ zéma gisic zéma nei qeñgañginaguc moczoñ imuhucyanec.

¹¹ Baera baera ic kewu moczoñ zéma ic embac areña areña moczoñ zéma ic ejeña zéma baecac zétegittegic ic moczoñ imuhucyanec, ¹² ic qapé, embac seraña, ic embac yanda zéma nambérac moczoñ imuhucyanec.

¹³ Iwac qara momacgucnec sac ejeña yanda wanzac. Wanju edamuya imi baec kurumeyiguc keczu imi moczoñ onogicma ejeña wanzac, imuac niñac momac yanda ini Yaweac qara mepésimu.

¹⁴ Inéñ mia héná géséhéra ilicgina meyac énécmiyec imuac niñac i imi qéhéréñgé mima kecanzu météré énécmimia Israel ic ionac mepé qepésiac buña wanzac. Haleluya!

Anutuac haka hiabia ic embachéra ionac muru hezac.

149

¹ Haleluya, legic qelianéñ Yawe mepésigic. Météré ichéra* ionac azoazoroiguc legic héimigic. ² Israel imi ejeña mihicñi miyec iwac niñac wamma ségiségi wammac. Zionac nanhéra ieneñ eñañ ic kewu niñac wamma ségiségi wammu. ³ Legic hirima qara mepésigic. Wanjoñ zéma gita qema legic héimigic. ⁴ Yawenéñ ejeña ic embachéra niñac ségiségi wananzac. Wanju ic embac memaamuma kecanzu séc añgégina tima kiwi méréra héñsoroc sorocya meénécmianzac. ⁵ Météré énécmimia ieneñ imi edamuya qeriaiguc ségiségi wamma eñañ hehe tataciguc legic héimimu. ⁶ Kuaginaiguc imi Anutuac mepé qepési acnéñ hemac. Wanju méraginaiguc sou bawa andia zéráguc imi he énécmimac. ⁷ Wanju iminéñ mia baera baera ic bakia meleñ énécmima ic embac areña areña tasé ku énécmimu. ⁸ Wanju ic kewuhécgina imi señ hésanéñ, ic ejeña hécgina imi aiñ bétacnéñ hénagina helanzi énécmimu. ⁹ Zétegit tegic ac ooyawac hezac imuac séciguc imuhuc wan énécmimu. Ai eeyaguc imuhucya imi météré énécmimia ionac méraginaiguc hai énécmiyu hezac. Haleluya!

Kewunina yanda Anutu.

150

¹ Haleluya, ocmuñaguc Anutu legic héimigic. Kuha héima hezac kurumey imuaru legic héimigic. ² Wawan memeya kuhaguc imuac niñac legic héimigic. Héniaya, kuneñ yanda edamuyaguc imuac niñac wamma legic héimigic.

* 149:1: Hénaoriñ Anutu niñ zéñgéanzu momac yanda ionac qacgina.

³ Tomuḡ qema legic héimigic. Kulele 3éma gita qema legic héimigic. ⁴ Tambariḡ qema legic hirima mepésigic. Kuḡa 3éma gitanéḡ legic héimigic. ⁵ Aiḡ hilaḡa qara kuneḡ yanda imuhucya qema mepésigic. Aiḡ hilaḡa hétéḡ ou eḡeḡawac qema mepésigic. ⁶ Kua wésésé héima kecanzu séc Yawe legic héimigic. Haleluya!

Mataio

Yesuac esaŋ ambéchéra ionac qacgina.

¹ Abaraham zéma Dawidiac qeli, Kristo Yesuac sac kitichéra.*

² Abarahamnén Isaka mihicjiyec. Isakanén Yakop mihicjiyec. Jakobonén Yuda zéma iwac dac munahéra mihicji énécmiyec.† ³ Yudanén Tamari iwarunec Feresi zéma Zara mihicji érécmiyec. Feresinén Hesiron mihicjiyec. Hesironnén Aram mihicjiyec. ⁴ Aramnén Aminadap mihicjiyec. Aminadapnén Nason mihicjiyec. Nasonnén Salmon mihicjiyec. ⁵ Salmonnén Rahap iwarunec Boasi mihicjiyec. Boasinén Rut iwarunec Yobedi mihicjiyec. Yobedinén Yesi mihicjiyec. ⁶ Yesinén ic kewu Dawidi mihicjiyec.

Waŋu Dawidinén Uriawac iniŋa iwarunec Solomon mihicjiyec. ⁷ Solomonnén Rehoboam mihicjiyec. Rehoboamnén Abia mihicjiyec. Abiyanén Asafe‡ mihicjiyec. ⁸ Asafenén Yosafat mihicjiyec. Yosafatnén Yoram mihicjiyec. Yoramnén Uzia mihicjiyec. ⁹ Uzianén Yotam mihicjiyec. Yotamnén Ahazi mihicjiyec. Ahazinén Hezekia mihicjiyec. ¹⁰ Hezekianén Manase mihicjiyec. Manasenén Amosi§ mihicjiyec. Amosinén Yosia mihicjiyec. ¹¹ Waŋu Babilon baeciguc onagicma keŋkeŋa nalé imuaru Yosianén Yekonia zéma dac munahéra mihicji énécmiyec.

¹² Waŋu Babilon baeciguc onagicma keŋgicguc Yekonianén Salatiel mihicjiyec. Salatielnén Zorobabel mihicjiyec. ¹³ Zorobabelnén Abiut mihicjiyec. Abiutnén Eliakim mihicjiyec. Eliakimnén Azori mihicjiyec. ¹⁴ Azorinén Sadok mihicjiyec. Sadoknén Akim mihicjiyec. Akimnén Eliut mihicjiyec. ¹⁵ Eliutnén Eleazari mihicjiyec. Eleazarinén Matan mihicjiyec. Matannén Yakop mihicjiyec. ¹⁶ Yakopnén Mariawac euya Yosefe mihicjiyec. Waŋu Maria iwarunec mia Yesu Kristo** zémimia imi hicjiyec.

¹⁷ Imuac Abaraham igucnec éréma Dawidiguc hayu hicjisaiaac qétégina imi 14 wanƶac. Waŋu Dawidi igucnec éréma Babiloniguc onagicma keŋkeŋawac naléiguc hayu hicjisaiaac qétégina imi 14 wanƶac. Waŋu Babiloniguc onagicma keŋkeŋawac nalé imuarunec éréma Kristoac naléiguc hayu hicjisaiaac qétégina imi 14 wanƶac.

Halécnén météré mimia Yesuac hicjihicjiya imuac suruc.

¹⁸ Waŋu Kristo Yesuac hicjihicjiya imi yomuhuc; Iwac nenƷocya Maria imi Yosefeac buŋa wammac niŋ zéérécmimia waŋec, néŋ ekawu momacnec ménda kericnec Uŋa Téréyanén kiwi meyu hériyaguc waŋu héŋec. ¹⁹ Waŋu iwac eu buŋa Yosefe imi ic dindiŋa kerec. Imuac niŋ, ara zéauyu kicginaiguc gamuyaguc wambac niŋac, éléŋnec waimiyu kemmac zé nimma niŋareŋgéyec. ²⁰ Imuhuc nimma keru Miŋ Kewuac kua meme uŋa méŋnén gauiguc hicjimima yomuhuc ézéyec; Dawidiac qeli Yosefe, iniŋ buŋaga Maria wagicmaŋ zé zénénŋa ménda hiriyu, tomenŋaiguc tacƶac imi Uŋa Téréyawac murunec. ²¹ Inén naŋawac mihicjimac. Mihicjiyu inén kecma eŋeya ic embachéra késpedescina igucnec aŋgéŋgina timac, imuac niŋac qara Yesu zéwésémaŋ. ²² Haka hicjiyec imi Miŋ Kewuninanén kua meme icya kuaya mema ac yomuhuc zéyec imi mocƶoŋ meselimaŋ zé imuhuc hicjiyec;⋆ ²³ Ninƶu, embac seranén héri haima naŋa meyu iwac qara Immanuel zému (Hénia imi Anutunén neŋaŋguc kecƶac). ²⁴ Imuhuc zéyu Yosefenén gau igucnec yacma Miŋ Kewuac kua meme uŋanén zéyec séc wamma iniŋ buŋaya wagicma

* 1:1: Ac oruha yomi imi kiwi Mataioac ac oruha qahac, néŋ kembaja 1:2-17 imuac ac oruha wanƶac. Kiwi téréya yomuaru ic embac onac qacgina sasala hezac imi owiŋ zé ƶipilalec ac me Nei ac qahac, néŋ Girik ic me Hebraio ic ewagina méndacma ooyawac hezac. † 1:2: Yudawac dachéra imi 3, munahéra imi 8, néŋ tosara waima iwac qara ooyawac hezac imuac hénia imi Hén 49:10 imuaru hezac. ‡ 1:7: Kiwi méranén ooya tosaraiguc Asafeac qara méŋ imi Asa. § 1:10: Kiwi méranén ooya tosaraiguc Amosiac qara méŋ imi Amon. ** 1:16: Hebraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnén météré mimia. ⋆ 1:22: Yes 7:14

hayec. ²⁵ Wañu inéñ i guc momacnec heyac ménda wamma kerunec embac imi méréc merac naña mihicñiyec. Mihicñiyu Yosefenéñ qara Yesu zéyec.

2

Niniñ ic ieneñ Yesu hémbiñ zé hagic.

¹ Ic kewu Herodeac héngaleréñ naléiguc Yesunéñ Yuda baec Betelehem ama areña yandaiguc hicñiyec. Gezac qema niñgic, hicñiyu Is igucnec niniñ ic tosara Yerusalem hama yomuhuc zégic; ² Merac Yuda ic onac ic kewu buña hicñiyec imi dimia? Nini Is iguc iwac widi ménéñ hémma mepésimiwiñ zé hazin. ³ Imuhuc zégic ic kewu Herodenéñ ac imi niñu ewayaiguc niñkéndéñaguc wañec. Imi mia inéñnec qahac, Yerusalem miñjina i guc kecgic ieneñ moczoñ imuhuc wañgic. ⁴ Wañu inéñ hofac oo ic kiwahécgina zéma hénaoñ ionac hénac acac kiwi ic unuruma Kristo* dimuaru hicñjima keczac imuac qesiéncmiyec. ⁵ Qesiéncmiyu yomuhuc ézégic; Yuda baec Betelehemiguc. Imi mia Anutuac tilin tilin ic ménéñ yomuhuc oyecac hezac hénia yomuhuc niñac imuhuc zégic; ⁶ Betelehem ama areña, guac murunec galeñ ménéñ hama nuac hénaoñ Israel imi rama galeñ ésécnec galeñgé énécmimac. Imuac niñ gi imi Yuda baeciguc ama areña yanda kuneñ kuneñ hema kenzac imuac suginaiguc komodia ménda wanzañ.

⁷ Imuhuc zégic nimma Herodenéñ niniñ ic éléñnec unuruyu hagic eñacnec tacma widi hicñiyec imuac naléya dindiñanec qesiéncmima niñec. ⁸ Qesiniñu tecgéyu Betelehem ama areña yandaiguc méli énécmima yomuhuc énézéyec; Kemma merac imuac dindiñanec qesinimma. Wañu mihicñimuiguc liliñgéma hama nézégic, ni acguc kemma mepési mimañ. ⁹ Ic kewunéñ imuhuc zéyu niñgic tecgéyu, hénagina méngucnec toroqema keñgic. Wañu gezac qema niñgic, widi Is imuaru héngic iminéñ muñguc hicñi énécmima walac walac kemma moczoñ merac heyec ama imuaru kemma héiselima tarec. ¹⁰ Wañu ieneñ widi imi muñguc hémma ségiségi kuneñ yanda wañgic. ¹¹ Wañu ama imuaru haréma merac imi neñgocya Mariaguc momacnec iricma simiñ héima mepési migic. Imuhuc wamma géségina auma sese mema hagic goli, libanosi ic tutuha héméñaguc zéma sacmasi haléc héméñaguc imi sécgina séc haimigic. ¹² Wañu gauiguc Herodeac muru ménda kemmu niñ énézéyec. Énézéyu nimma hénac ménéñ igucnec ama baecginaiguc liliñgéma keñgic.

Yosefe iniñ meracyaguc Izipte baeciguc néngacma keñgic.

¹³ Liliñgéma keñgic, niñzu, Anutuac kua meme uñanéñ gauiguc Yosefe hicñimima yomuhuc ézéyec; Herodenéñ merac yomi qemañ zé hochoc ai mezac, imuac gi yacma merac zéma neñgocya oragicma Izipte† baeciguc néngacma kemma kecna muñguc gézémañ. ¹⁴ Imuhuc zéyu Yosefenéñ siñiyaiguc yacma merac zéma neñgocya oragicma Izipte baeciguc keñec. ¹⁵ Kemma imuaru kerunec Herode humuyec. Imi mia Miñ Kewuninanéñ eñeya kua meme ic ménac kuaya mema zéma yomuhuc zéyec ac yominéñ héla héimac niñ imuhuc hicñiyec; Izipte baec igucnec naña qac hérémizua.✠

Yesu qewiñ zé wamma namu nene tosara unuhumugic.

¹⁶ Wañu Herode imi niniñ ic ieneñ ikoc wammigic imi niñtegicma qeri biric kuneñ yanda wañec. Wañu yaré ic méli énécmiyu kemma Betelehem ama areña yanda zéma ama areñ yanda yanda hosuraiguc tacma keñec imuac qeriaiguc merac kecgic imi niniñ ic qesiéncmima naléya niñec imi méndacma yawuñgina éréhéc zéma bawaiguc moczoñ unugic humudacgic. ¹⁷ Imuhuc wañgic kua meme ic Yeremianéñ yomuhuc zéyec ac imi héla héiyec; ¹⁸ Ewa hétéñ ménéñ Rama ama areña yandaiguc hicñiyu niñgic. Ewa biric yanda zéma zésiñac yandanéñ hicñiyu niñgic. Rahelnéñ merachéra ionac niñ siaczac. Merachéra qahac wandaczu imuac niñ mebélac gémuac séc qahac wañec.

Izipte baec igucnec liliñgéma hagic.

* 2:4: Hebraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnéñ météré mimia. † 2:13: Girik aciguc; Aigiptos. ✠ 2:15: Hos 11:1

¹⁹ Wañu Herode humuyu, ninzu, Miñ Kewuac kua meme uña méjnénj Izipte baeciguc Yosefe gauiguc hicnjimima yomuhuc ézéyec; ²⁰ Meracac kekecy qewiñ zé hocgic ieneñ humudaczu, imuac gi yacma merac imi zéma neñgocya oragicma Israel baeciguc lilingéma kenna. ²¹ Imuhuc zéyu Yosefenénj yacma merac neñgocyauguc oragicma Israel baeciguc keñec. ²² Néñ Akelaonénj mañgocya Herodeac tatac késama Yuda baec galeñgézac imuhuc zégic nimma imuaru kemmanj zé zénénja hiriyec. Wañu gauiguc kua meme uñanénj ézéyu nimma Galilaia baeciguc keñec. ²³ Kemma tauñ méñ Nazarete zéanzu imuaru kerec. Haka imi mia kua meme ichéra kuagina mema ac yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niñ imuhuc hicñiyec; Nazarete ic zémimu.

3

Yohaneac héipuc ac.

¹ Nalé imuaru doku naec haka ic Yohanenénj hama Yuda baec kisiaiguc yomuhuc zéauyec; ² Kurumeñac héngaleñ ama areña yandanénj hosucninu hazac, imuac niñ ewa qerigina melenjic. ³ Wañu ic iwac mia kua meme ic Yesaiawac kuaya mema yomuhuc zéyec; Ic méñ baec kisiaiguc qaczac, iwac ewa imi yomuhuc; Miñninawac hénaya zérénj qérénj wamma megic, iwac hénaya héimindinjic dindiña wañu. ⁴ Yohane i imi maleku kamele zuanénj memeya imi héima rikuña yan séwélanénj memeya imi kembrañaguc zikima kerec. Wañu iwac neneya imi gaoc zéma hasénj morombazecac dokuya. ⁵ Wañu imuhuc zéauyu Yerusalem zéma Yuda baec séc zéma Yodan doku nówéc nówéc ic embac moczoñ iwac muru kendacgic. ⁶ Kemma kápéscgina zéaugic Yodan Dokuiguc doku naec énécmiyec.

⁷ Wañu doku naec énécmiyec imuaru Farisaio ic zéma Sadukaio ic sasala hagic inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokoleñac qelihéra qeri geric hahaya imuacnec néngacmu niñac mérénénj goro ac énézéyec? ⁸ Ewa melenj melenjic séciguc héla mihicñijic. ⁹ Wañu eñañ qeriginanénj Abaraham imi neñañ yandanina imuhuc ménda zéma nimmu. Ni énézéwa niñgic, Anutunénj hoc yomi hia énézéyu yacma Abarahamac qelihéra wandacmu. ¹⁰ Ic hésa sasala imuac héniaiguc naka bec haiyu hedaczac. Héla hiabia ménda haianzac séc héiyu mayu gericiguc giliyu hiñgacdacmac. ¹¹ Ni imi qerigina melemmu niñac dokunénj naec énécmianzua, néñ nuac andénaiguc hakeczac inénj kuc yandayaguc ni nogiczac. Nidac imuhucyanénj hena usuya metecgéma késamañac séc qahac. Inénj Uña Téréya zéma geric bélañanénj naec énécmimac. ¹² Iwac méraiguc sarac yanda iminénj héla gocmia imi tocgéma hofiiguc haimac, néñ gorosña imi héiusuñ wamma geric bélañ tectecgia qahac imuaru giliyu zemac.

Yesu doku naec haka wammiyec.

¹³ Wañu nalé imuaru Yesunénj Galilaia baec igucnec Yodan dokuiguc hama Yohanenénj doku naecmimac niñ ézéyec. ¹⁴ Ézéyu Yohanenénj qetalimima yomuhuc zéyec; Geñ ni doku naec némbésémañ niñac wanzua, néñ geñ nuac muru hazañ? ¹⁵ Yesunénj melemma zéyec; Deguc imi acna niñnéna imuhuc wamma nekañ haka solaña moczoñ meseliwic, imuhuc zéyu ara nimmiyec. ¹⁶ Nimmima doku naecmiyu Yesu imi doku igucnec éréyec. Éréyu kurumeñ añgéyu Anutuac Uña Téréya kembo nei ésécnec mama hama iwac orucyaiguc nañu héñec. ¹⁷ Wañu kurumeñ igucnec ewa méñ yomuhuc hicñiyec; Yomi imi nuac Naña. Iwac siñ kuneñ yanda niñanzua. Iwac niñ ewa qerinanénj ségiségi yanda wañanzac.

4

Yesu manam batuc wammiyec.

¹ Wañu Yesu Biria miñinawac ala batuciguc emmac niñ Uña Téréyanénj wagiru baec kisiaiguc keñec. ² Kemma siñi kaiwe 40 imuac séc nene zikima zéwelecma kecma andiaiguc yaka niñ humuyec. ³ Ara batuc miñinanénj Yesuac muru hama yomuhuc zéyec; Gi Anutuac Naña wanzañiguc zéna hoc sasala yominénj melemma saménj wammac.

⁴ Imuhuc zéyu Yesunéj melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Icnéj saméj sac qahac, néj ackua³éc Anutuac kuaya igucnec haanzac imi moc³on nimma kekecyaguc kecmac. ⁵ Imuhuc zéyu Biria miñinanéj Yesu wagicma Yerusalem kiropoc téréyaiguc emma ama téréya imuac witiyaiguc oporu nañec. ⁶ Nañu yomuhuc ézéyec; Inéj guac wamma kua meme uñahéra énézéyu ienej méraginanéj gi gépésima osogéngic hocnéj hénaga ménda nézéhémac. Imuhuc ooyawac hezac, imuac mia gi Anutuac Naña wan³añiguc yomuacnec luma emu hiñgacna. ⁷ Zéyu Yesunéj muñguc yomuhuc ézéyec; Yomuhuc ogic hezac; Néj Miñ Anutuga ménda batucgé miwésémañ. ⁸ Imuhuc zéyu Biria miñinanéj wagicma baec boña eñeña yandaiguc emma héngaleñ ama areña yanda sasala baec séc hema keñkeña imi zéma imuac edamuya ézéyu héndarec. ⁹ Héñu yomuhuc ézéyec; Gi simiñ héima mepési némbésémañiguc iwawai imi moc³on guac géndacmañ. ¹⁰ Imuhuc zéyu Yesunéj melemma zéyec; Biria miñina,* gi néñgacna! Yomuhuc mia ogic hezac; Miñ Anutuga simiña héimima mepési miwésémañ, wañu iwacnec sac weleñ qemiwésémañ. ¹¹ Imuhuc zéyu Biria miñinanéj Yesu waimima keñec. Keñu kua meme uña eneñ haréma Yesu weleñ qemigic.

Yesunéj Galilaia baeciguc aiya hénima meyec.

¹² Wañu Yesunéj Yohane hésa amaiguc opocgic imuac buña suruc nimma Galilaia baeciguc keñec. ¹³ Wañu Nazarete ama waima Kafanaum amaiguc kemma kerec. Ama imi Zabulon zéma Naftali baec suciguc zékéñ yanda hezac imuac giñgiñaguc taczac. ¹⁴ Imi mia Anutuac tiliñtiliñ ic Yesaiawac kuaya mema ac yomuhuc zéyec imuac héla héimac niñac imuhuc hicñiyec; ¹⁵ Zabulon baec, Naftali baec, Yodan doku néwécgeñ konduj giñgiñawac hénaga zéma ic enia ionac baec Galilaia imuaru, ¹⁶ ic embac tunumañiguc taczu eneñ asac mararañ yanda hicñiyu héngic. Wañu humucac tunumañiguc kecgcic ionac muru asac mararañ qetagali énécmizac.

¹⁷ Wañu nalé imuaru mia Yesunéj aiya hénima yomuhuc zéauma énézéyec; Anutuac héngaleñ ama areña yanda hosucginu hazac, imuac mia ewa qerigina melenjic.

Yesunéj hénima tohotoho ichéra unuruma énépésiyec.

¹⁸ Wañu Yesunéj Galilaia konduj giñgiñaguc keñkecma héñu Simon, Petero zémimia imi zéma iwac munaya Anderea iereñ kondujiguc ufiggira gilimanec nañoc. Wañu iereñ imi lambéc héréhéré ic keroc. ¹⁹ Wañu iricma yomuhuc érézéyec; Hama ni méndacnéjic, neñ ai méñ érécmiwa iri ic embac héréhéré ic wammaoc. ²⁰ Imuhuc zéyu focnec ufiggira waiyic taru Yesu méndaroc. ²¹ Wañu imuacnec keñkecma héñu dac muna éréhéc 3ebedaioac nañ héréra, Yokobo zéma iwac munia Yohane iereñ mañgocgira 3ebedeguc eñawu zéiciguc ufiggina qotoma tacgcic mihiñji érécmima ururuyec. ²² Ururuyu focnec zéic zéma mañgocgira imi waima Yesu méndacmiyoc.

Yesunéj ic embac tuñaqac ackua³éc ku énécmiyec.

²³ Wañu Yesunéj Galilaia baec séc kereñ haré wamma tocgotocgo amaginaiguc Anutuac héngaleñ ama areña yandawac buña suruc hiabia imi zéauma ku énécmima ic embac sugginaiguc ic embac tosara hafi 3epaginaguc hénia hénia imi moc³on mehiaru énécmiyec. ²⁴ Imuhuc wañu iwac qac buñaya imi Siria baec séc saima kendarec. Kendaru ic embac ieneñ hafi ic hénia hénia; hafi 3epaginaguc, uña biriaginaguc, humuc turucginaguc, zéma hénaga méragina séléc sélécgia imi onagicma hagic mehiaru énécmiyec. ²⁵ Wañu Galilaia, Dekapoli, Yerusalem, Yuda, zéma Yodan doku néwéc igucnec ic embac tuña tuña hama méndacmigic.

5

Ic zézé ségiségyaguc.

¹ Wañu Yesunéj ic embac tuña tuña imi inicma baec boñaiguc emma tarec. Taru tohotoho ichéra ieneñ iwac muru hagic. ² Wañu kuaya auma ku énécmima zéyec; ³ Uña

* 4:10: Girik aciguc; Satana.

qerigina maqeqeya kecanzu imi eney ségiségi ginaguc, kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imi ionac buña wanzac. ⁴ Zé siac wamma kecanzu imi eney ségiségi ginaguc, Anutunéñ ewa hia qeénécmimac. ⁵ Gumbénzénzén kecanzu imi eney ségiségi ginaguc, baec yanda baec imi mératéc énécmiyu késamu. ⁶ Yaka zéma doku niñ humuanzu éséc haka solañawac wañanzu imi eney ségiségi ginaguc, sécgé énécmimia wammac. ⁷ Goi héihéi wañ énécmianzu imi eney ségiségi ginaguc, Anutunéñ goigina héimac. ⁸ Ewa qerigina qala qala imi eney ségiségi ginaguc, ieneñ Anutu hémmu. ⁹ Luae qeqe ic imi eney ségiségi ginaguc, Anutuac nambérac héra zéénécmimu. ¹⁰ Haka solañawac unuhéi wañ énécmigic birizu imi eney ségiségi ginaguc, kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imi ionac buña wammac. ¹¹ Nuac niñac zéma zébiri qébiri wañ énécmima unuhéi wañ énécmima ikoc wamma ac biria hénia hénia onac séwiginaiguc haimu imi ségiségi ginaguc, ¹² Anutuac kua meme ic walac hama kecgic imi imuhucyanec unuhéi wañ énécmigic. Imuac niñac ewa hia nimma ségiségi wammu. Imuac kitiwa kurumeñiguc heheya imi kuneñ yanda imuac niñac imuhuc zézua.

Sei zéma asac mararañ.

¹³ Ini imi baec ic ionac sei keczu. Wañu seinéñ siña qahac wammaciguc némacyanéñ iwawai ménéñ hésiyo siñaguc wammac? Qahacgucnec, iwawai omaya wamma iwawai ménéñ ménda mehiarumac, néñ momacguc wañmimiawac séc imi giligic ic embac eney tiñizamu. ¹⁴ Wañu ini imi baec ic ionac asac mararañ, ama areña yanda ménéñ baec boñaiguc imi musañgémacac séc qahac. ¹⁵ Kifa imi acguc otorima kewuc guandiaiguc ménda haianzu, qahac, imi mia tatarraiguc haigic taru asahanéñ ama qeriaiguc ic embac asari énécmianzac. ¹⁶ Imuac onac asac mararañ ginanéñ imuhucyanec ic onac kicginaiguc measari énécmimac. Wañu ieneñ onac wawañ meme hiabia imi héngic hiaruyu Mañgocgina kurumeñiguc keczac imi mepési mimu.

Héna ac zéma Anutuac tiliñtiliñ ic.

¹⁷ Niñgic ni héna ac zéma kua meme ic ionac ac imi mesohomañ zé mazua tanec ménda wammac. Ni imi mesohomañ zé ménda mayi, néñ meseligimañ niñac mayi. ¹⁸ Ni hélacnec énézézua, héna ac igucnec ac kiwi siliha me bororoñadac ménéñ eñ hema ménda qahac wammac, néñ moczoñ hélagucnec wandaruguc mia baec kurumeñ imi hia qahac wammac. ¹⁹ Imuac ic ménéñ ménéñ héna ac imuarunec komocdiadac ménéñ logima tosara imuhucnec wammu niñ ku énécmimac imi, kurumeñac héngaleñ amaiguc ic mamaya zémimac. Wañu ménéñ ménéñ wawañ memeyaiguc haima héna ac imi imuhucyanec tosara ku énécmimac imi, kurumeñac héngaleñ amaiguc ic eneña zémimac. ²⁰ Imuac énézéwa niñgic, onac haka solañanéñ héna acac* kiwi ic zéma Farisaio ic ionac hakagina ménda ogicmac imi, kurumeñac héngaleñ amaiguc keremmuac séc qahac.

Qeri geric hakawac goro ac.

²¹ Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Ic ménda qehumuwésémañ, wañu ménéñ ic qehumumac imi acac buña wammacac hezac, ac imi ini niñgicac nindaczu. ²² Néñ neñ yomuhuc énézézua; Ménéñ ménéñ hénia qahac alaya qeri biric niñmizac imi acac buña wammac. Ménéñ ménéñ imi alayawac niñac, ic qelaja† zémizac imi kua meme ic ionac kaunsol iguc onopocmu. Ménéñ ménéñ alayawac moroc zémizac imi geric siawac buña wammac. ²³ Imuac gi zaki téréyawac sese mema hama alaganéñ guac niñac hazéc ac ménéñ kesa keczac imi niñqelizañiguc ²⁴ sesega imi zaki téréya wésiaiguc haina taru walac alagawac kenna luae qegéñjuguc bec liliñgéma hama sesega imi haimiwésémañ. ²⁵ Gi hazécgaguc hénaiguc kemmanec focdac ewa momac wammaoc. Imuhuc ménda wanna hazécganéñ gésigési icac muru goporu gésigési ic iminéñ téñgiñ ic kuneñginawac mériaiguc waigéñu hésa amaiguc gopocmac. ²⁶ Goporu, ni hélacnec gézéwa niñna, alagawac kitic imi moczoñ ménda kudacma imuarunec mawésémañac séc qahac wammac.

* 5:20: Moseac héna ac. † 5:22: Girik aciguc; Raka.

Kaisero haka.

²⁷ Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Kaisero ai ménda mewésémañ, ac imi niñgicac nindaczu. ²⁸ Néñ ni yomuhuc énézézua; Ic méñnéñ embac méñ hémma ewayaiguc hémbaoc wammizac imi mia ewa qerianéñ bec kaisero wanꝓac. ²⁹ Kicga héiigucnéñ biriawac simbaiguc goporu, imi néfindiñgéma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac wañu séwiga yanda imi geric siaiguc ménda giliyu hiñgacbésemañ iminéñ hia wammac. ³⁰ Méraga héiigucnéñ biriawac simbaiguc goporu, imi hericma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac wañu séwiga yanda geric siaiguc ménda giliyu hiñgacbésemañ iminéñ hia wammac.

Eu iniñ waiwai haka.

³¹ Zézéya méñ imi yomuhuc; Ic méñnéñ méñ iniña waimimac imi wai amuamuac kiwi oma mimac. ³² Néñ ni yomuhuc énézézua; Ic méñnéñ méñ iniña kaiseroac qahac, néñ yéwéri tosara niñac waimizac imi, inéñ embac imi kaiseroiguc opocꝓac. Wañu ic méñnéñ embac waimimia imi mezac imi, i acguc kaisero wanꝓac.

Zézépañ ac.

³³ Wañu muñguc, yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Gi Anutuac kiwaiguc acga eñ ménda zéseliwésémañ, néñ guac zézépañ acga imi kewuac kiwaiguc wandacbésemañ. ³⁴ Wañu ni yomuhuc énézézua; Anutuac kiwaiguc ac méñ méndagucnec zéselimu. Kurumeñ qacma ménda zéselimu. Kurumeñ imi Iwac ic kewu tatac wanꝓac. ³⁵ Wañu baec acguc ménda qacma zéselimu. Baec imi Anutuac héna titiya wanꝓac. Wañu Yerusalem acguc ménda qacma zéselimu. Imi ic kewu eñeñawac ama areña yanda wanꝓac. ³⁶ Wañu orucgaiguc acguc ménda koroma zéseliwésémañ. Imi mia gi oruc zucga meleña méñac méñ lalac me zapaéla wammacac séc qahac imuac niñac imuhuc zézua. ³⁷ Imuac bénzéñ dac, hélacnecac imi hélacnec, qahacwac imi qahac sac zému. Ac toroqeçeya imi Biria miñinawac murunec hahaya.

Bakia meleñ énécmimiawac haka.

³⁸ Ac zézéya méñ yomuhuc niñanꝓu; Kiwawac kitiwa imi kiwa, zécyawac kitiwa imi zécy. ³⁹ Wañu neñ yomuhuc énézézua; Haka biria kétik imuac nuna guwa ménda wammu. Méñnéñ hulunğa otomac imi, néwécgeñga hia meleñ mina qemac. ⁴⁰ Wañu méñnéñ geñga maleku niñac aciguc guagicma keñu sañgeña malekuga imi momacnec wai miwésémañ. ⁴¹ Méñnéñ héna hosuru guagicma kemmanꝓac zéyu horua méndacmima kembésémañ. ⁴² Méñnéñ iwawaiga méñ guagicmañ zé me lagulawac késamañ niñac welecegeñu eñdac ménda mélina kemmac.

Haꝓéc onac goigina héimu.

⁴³ Alaga siñ nimmima haꝓécga mézétiti wammiwésémañ ac zézéya méñ imuhuc niñanꝓu, ⁴⁴ néñ neñ mia yomuhuc énézézua; haꝓéc hécgina siñgina niñénécmimu. Wañu ununesi wañ énécmianꝓu ionac niñac wamma zéwelec wammigic goigina héimac. ⁴⁵ Imuhuc wamma kurumeñ Mañgoc ginawac nambérac wamma kecmu. Kurumeñ Mañgocginanéñ kaiwe zéyu ic hia biria momacnec asari énécmianꝓac. Wañu kiaya imuhucyanec ic hia biria momacnec énécmianꝓac. ⁴⁶ Siñ niñénécmianꝓu ionacnec sac goigina héiénécmimu imi, némac kitiwa hiabia he énécmimac? Takis meme ic acguc haka imuhucya hia ménda wañanꝓu me? ⁴⁷ Wañu alahécgina ionacnec sac ac qacguc wañ énécmimu imi, némac iwawai kuneñ yanda wanꝓu wammac? Ic enia eneñ haka imuhucya hia ménda wañanꝓu me? ⁴⁸ Imuac mia kurumeñ Mañgocgina imi solaña kecꝓac séc ini imuhucnec solaña kecmu.

¹ Tércgina nimma kecmu. Haka solañja imi ic ienej hémmu niñac zéma kicginaiguc wambu niñac. Imuhuc wammuiguc kurumej Mañgoc ginanéj bakia hiabia ménda melenj énécmimac.

² Kicac welenj qeqe imi ienej tocgotocgo amaiguc zéma héna yanda séc kemma icnéj mepési énécmimu niñac témuñ hianzu. Néj hélacnec zéwa niñgic; Ic imi enej baec icnéj mepési énécmigic bakiagina bec medaczu. Gi imi geñga wéségaiguc imuhuc ménda wambésémañ. ³ Néj maqeqeya iwawai ménj énécmiwésémañ nalé imuaru méra héiganéj némac haka wanžac imi méra kanaganéj ménda nimmac. ⁴ Imuac niñ haleñ haihaiga imi sasañgiaiguc wambésémañ. Wañu Mañgocga sasañgiaiguc géñanžac inéj imuac bakia melenjémmac.

Zéwelec ai.

⁵ Wañu zéwelec wambésémañ imuaru ninžéj ninžéj ic ikora ienej wañanžu ésécnec ménda wambésémañ. Ienej mia inicmu niñac tocgotocgo amaiguc zéma héna yanda séc namma zéwelec wawaña imuac siña niñanžu. Ni hélacnec énézézua; Ienej imi boña bec késagic tecgézac. ⁶ Gi zéwelecbésémañ imuaru amagaiguc emma naguga héima mañgocga sasañgiaiguc kecanžac iwac muru zéwelec wambésémañ. Wañu mañgocga sasañgiaiguc hémma niñanžac inéj bakia imi melenjémmac. ⁷ Ini zéwelecbiñ zé ic enia ésécnec ac héla qahac sasala ménda olommu. Ienej mia ac sasala zéniguc niñnéncmimac imuhuc zéma niñanžu. ⁸ Mañgocgina imi zéwelec ménda wañgicnec iwawai hocanžu imi bec nindacžac. Imuac ini ionac séc ménda wammu. ⁹ Imuac ini yomuhuc zéma zéwelec wammu; Kurumej Mañgocnina guac qacga mepésini téréya hemac. ¹⁰ Guac héñgaleñ ama areña yanda mama hamac; Kurumeñiguc hezac ésécnec baeciguc guac ewa siñga wandac wandara wammac. ¹¹ Gi deguc kaiwe yomuac nene sécnina nénécmína. ¹² Nini ic ionac késpedescina wai énécmiziñ, imuhucyanec késpedescina wai nénécmína. ¹³ Nini ménda wai nénécmína ala batuciguc kerembiñ niñac. Néj Biriña miñinawac murunec metecgé nénécmína. ¹⁴ Ini ic ionac késpedes waimuiguc kurumej Mañgocginanéj onac késpedes imuhucyanec waimac. ¹⁵ Wañu ini ic onac késpedes ménda waimuiguc mañgoc ginanéj késpedescina imuhucyanec ménda waimac.

Nene žikima zéwelec wawaña.

¹⁶ Wañu nene žikima zéwelec wammuiguc ninžéj ninžéj ic ikora ienej wañanžu ésécnec ewa biric tanec ménda wammu. Némac niñ ienej imi tanecgina wininiyu inictegicmu niñac imuhuc wañanžu. Hélacnec énézézua; Ienej imi bakiagina séha imi bec megic tecgézac. ¹⁷ Geñ mia nene žikima zéwelecbésémañ imuaru orucga haléc naec mima kic tanecga žuacbésémañ. ¹⁸ Wañu nene žikima zéwelecma keczañ imi ic ionac muru qahac, néj Mañgocga sasañgiaiguc kecanžac iwac muru sac wininiyu géñtegitmac. Wañu Mañgocga sasañgiaiguc iwawai hicñiyu héñanžac inéj bakia melenj gémmac.

Iwawai eeyaguc kurumeñiguc haigic emmac.

¹⁹ Ini hinac iwawaigina eeyaguc imi baeciguc ménda tocgégic emmac. Imuaru mia gureñ zéma hufeñanéj mebiriwac niñac. Wañu imuaru imi kowu nene ienej héžéñgéma hiñgacma kowu memu. ²⁰ Néj hinac iwawaigina eeyaguc imi kurumeñiguc qutulañgégic emmac. Imuaru imi gureñ zéma hufeñanéj ménda mebirimac. Wañu imuaru kowu nene ienej ménda héžéñgéma hiñgacma kowu memu. ²¹ Hinac iwawaiga eeyaguc hemac imuaru mia ewa qeriga acguc hemac imuac niñac imuhuc zézua.

Kifanina asahaguc me qahac?

²² Kicga imi séwigawac kifaya. Kicga hiabia hezaciguc asahanéj séwiga mocžonj yanda sécgémac. ²³ Néj kicga birizaciguc imi tunumañnéj séwiga mocžonj yanda sécgémac. Wañu asac mararañ ewa qerigaiguc hezac iminéj siñindéñgézaciguc siñi tunumañ dimuhucyanéj hicñigémmac?

Anutu iwacnec sac weleñ qemimu.

²⁴ Ic momacgucnéj ic kewu éréhéc welenj qeérécmimacac séc qahac. Méjrac mézétiti wammima méjrac siñ nimmimac, me méjrac eeya héima méjrac niñméimac. Ini Anutu zéma soukiwa momacnec welenj qeje wañ érécmimucac séc qahac.

Nene me séwi usuginawac ewa goro ménda wammu.

²⁵ Imuac bec énézéwa; Némac dokuac me neneac newij zéma kekecginawac qeri yéwéri ménda wammu. Séwiginawac némac iwawai héiwij zéma qeri réwéri ménda wammu. Kekecganéj nenega ogicma eeyaguc ménda wanzac me? Séwiganéj malekuga ogicma eeyaguc ménda wanzac me? ²⁶ Ini sawaiguc nei inicgic. Ienenj héihimic ménda wañanžu. Wañu nene mequtulanj me hofiiguc haihai ménda wañanžu. Wañu onac kurumenj Mañgocnéj gumu énécmianzac. Wañu ini nei onogicma eeginaguc ménda wanžu me? ²⁷ Wañu onarunec méréénéj qeri réwéri wamma kekecginawac naléya komora méj hia mehorugimac? ²⁸ Wañu ini némac niñac malekugina niñac qeri réwéri wañanžu? Sombeñac baorac zurigina inicgic dimuhuc éréma yandianžu? Ienenj malekugina niñac hésadac méj tarañ ménda héianžu. ²⁹ Wañu énézéwa niñgic; Solomonéj edamuyaguc mezeric amuma kerec, néj zuria yomi ionarunec méj ménda ogirec. ³⁰ Anutunéj baec kisiawac qézézac deguc you heyu orañguc gericiguc giligic hiñgacmacac hezac zariñdac imuhucya imi imuhuc haioso meénécmianzac iguc, yei ninzéj ninzégina komodia ini, Anutunéj ini imi zuriadac imuhucya onogicma ménda haioso meénécmimac me? ³¹ Imuac mia, némac neneac me dokuac newij me némac iwawai héiwij zéma qeri réwéri ménda wammu. ³² Imi mia ic enia enej imuac wañanžu. Wañu kurumenj Mañgocginanéj iwawai imuhucyawac hocanžu imi nindaczac. ³³ Imuac bec walac imi Anutuac héngalenj ama areña yanda zéma iwac haka solaña* niñac wamma zéwelecmu. Iwawai tosara imi moczorj momacnec toroqe énécmidacmac. ³⁴ Imuac ini orañac qeri réwéri ménda wammu. Orañac qeri réwéri imi orañ eneya buña. Ai meme enjac enjac imi eneya réwéria sécyá hemizac.

7

Niñgési énécmimiawac haka.

¹ Ménda gési énécmimu imi, ini acguc imuhucyanec ménda gési énécmimia wammac. ² Imi mia gési énécmianzanj imuhucyanec gésigéñgéña wammac. Wañu ac wañ énécmianzanj imuhucyanec ac wañgéñgéña wammac, hénia imuac niñac imuhuc zézua. ³ Gi némac niñac alagawac kiwaiguc gocya hémma geñga kicgaiguc ic zékalaña imuac mia ménda niñtegicanzanj? ⁴ Geñgac kicgaiguc ic zékalaña heyunec, gi alagawac dimuhuc waina kicgaiguc gocya imi mewa mayu zéma hia ézéwésémañ? ⁵ Ninzéj ninzég ic ikora gi, walac ic zékalaña geñga kicgaiguc imi mena mayuguc alagawac kiwaiguc gocya imi hiabianec hémma auwésémañ. ⁶ Ini iwawai téréya imi kazu ménda énécmimu. Wañu décnañ boña enejaguc imi beric onac ménda gilimu. Imuhuc wammuiguc imi iwawai imi hénaginanéj tizizama lilingéma enañ kiricqiric wañ énécmiwu niñac.

Zégesi ai, hochoc ai, zéma nagu qeje ai.

⁷ Zéwelec wañgic énécmimac. Hochoc ai mema mihicñimu. Qoñqoñ qegic nagu auénécmimac. ⁸ Méréénéj méj zéwelec wañanzac séc, énécmiyu meanzac. Méréénéj méj hochoc ai meanzac séc, mihicñianzac. Wañu méréénéj méj qoñqoñ qeanzac séc, nagu aumimia wammac. ⁹ Onarunec méjnéj naña saméj niñac weleru hoc hia mema mimac me? ¹⁰ Lambéc niñac weleru qaté mokoleñ hia mema mimac me? ¹¹ Ini imi ic birianéj iwawai hiabia nambérac hécgina énécmimiawac hénia nindaczu. Wañu Mañgocgina kurumenjiguc keczac inéj welecmianžu ionac iwawai hiabia sécgina ogicma ménda énécmimac me? ¹² Némac haka wañgémmu niñ niñanzanj séc ionac muru imuhucyanec wañ énécmia. Ac iminéj hénia ac zéma kua meme ic ionac ac imi moczorj dérécgédacma hezac.

* 6:33: Anutunéj ewa qerigina mañgoc wañ énécmiyu iguc qéhéréngéma kecmu niñac.

Nagu komora.

¹³ Ini nagu géngéja imuaru keremma kemmu. Imi mia hénia yomuhuc niñac imuhuc zézua; Nagu onagicma kisikiyonguc kenkenja imi kunej yanda. Wañu hénaya imi lanhahala yanda, imuac mia imuaru ic embac kileñnéj kereñanžu. ¹⁴ Nagu zéma hénia kekeciguc nonagicma kenžac imi komora zéma géngéja. Imuac niñac ic embac éréhécdacnéj imi mihicñianžu.

Ic hésa zéma imuac gocmia.

¹⁵ Kuameme ic ikora ionac galeñ mema kecmu. Ieneñ imi rama séwi hamu, néj qerigina imi haséj kazu yaréya. ¹⁶ Héla gocmiagina hémma héniaquina inictegicmu. Ini imi hésa waiyagucnéj waiñ gocmia haiyu meanžu me? Wañu qézézacnéj fik ic gocmia haiyu meanžu me? ¹⁷ Qahacgucnec, imuac mia ic hésa hiabianéj héla hiabia haiñžac, néj ic hésa birianéj héla biria haiñžac. ¹⁸ Ic hésa hiabianéj héla biria ménda haiñžac. Wañu ic hésa birianéj héla hiabia ménda haiñžac. ¹⁹ Imuac ic hésa héla hiabia ménda haiñžac imi qericma geric qeriaiguc gilianžac. ²⁰ Imuac niñ hélagina hémma héniaquina inictegicmu.

Ikoc wañamuma kekec.

²¹ Nuac niñac Miñ Kewuna, Miñ Kewuna zénéñanžu séc mocžon kurumeñac héngaleñ ama areña yandaiguc kereñdacmuac ménda hežac. Mañgocna kurumeñiguc kecanžac iwac ewa siñ tohoanžac inéj sac keremmac. ²² Ic sasalanéj nalé yandaiguc yomuhuc zému; Miñ Kewuna, nini guac qacgaiguc bianac ara ménda énézényiñ me? Guac qacgaiguc tiliñtiliñ biria ménda nesi énécmiyiñ me? Guac qacgaiguc kiwi méréra yanda sasala ménda meyiñ me? ²³ Imuhuc zégic ni yomuhuc zéasarimañ; Ni méndagucnec niñénécmiyi, hénia ac logima ai meanžu ini nuac muru néñgacgic!

Gezacnéj sac ninija zéma niñ tohotoho haka.

²⁴ Imuac mérénéj méñ nuac acna yomi nimma tohoma wañanžac imi, niñtegic qinñtegic icnéj amaya zamanziñ qahaiguc meyec tanec wanžac. ²⁵ Kia kiyu doku luyu luhuc qema ama lukunziyec, néj ménda hucgéyec. Ama sérañ qambaña imi zamanziñ qahaiguc ésékumuyec imuac niñac imuhuc wañec. ²⁶ Wañu mérénéj méñ nuac acna yomi nimma ménda tohoma wañanžac imi ic niñtegic qinñtegicya qahac. Inéj amaya sakasac qahaiguc meyec tanec wanžac. ²⁷ Kia mayu doku luyu luhucnéj qema ama qeyu kuneñ yandanec hézénj qézéñgéma mayec.

²⁸ (28a) Yesunéj ac imuhuc zédaru tecgéyu ic embac tuñ yanda imi eneñ niñgic ²⁹ hénia acac kiwi ic ésécnec qahac, néj ic kuc buñaguc ésécnec ku énécmiyec imuac niñac (28b) ku énécmima zézéya imuac welicgéjic.

8

Yesunéj lepra wizi selia mehiaruyec.

¹ Yesunéj baec boña igucnec mayu ic embac tuñ sasala yandanéj méndacmigic. ² Wañu ic méñ wizi seliayagucnéj* hama sicgémima yomuhuc ézéyec; Miñ kewuna gi mehiaru némmañ zé wanžaniguc imuhuc hia wambésémañac séc. ³ Imuhuc zéyu Yesunéj méria suluma séwélaiguc haima zéyec; Ni siñna imuac wanžac, hiaruna. Imuhuc zéyu imuarunec mia wizi seliaya imi solañaniyec. ⁴ Wañu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Ic méñac méñ ménda énézézésémañ, néj kemma hofac oo ic ézéna séwiga héñu, Mosenéj énézézéyec séc sese haina kicginaiguc héipuc acga ésécnec wañu hémma niñtegicmu.

Yesunéj yaré ic 100 ionac orucgina méñac welenj qeqe icya mehiaruyec.

⁵ Wañu Yesunéj Kafanaum ama areña yandaiguc kereñu yaré ic 100 ionac orucgina méñnéj iwac muru hama méra mimac niñac zéwelec wammima yomuhuc zéyec; ⁶ Miñ

* 8:2: Girik aciguc; lepra imi lepra wizi selia zéma wizi selia tosara mutulanjéma zéañgic.

kewuna, welen qeqena méné imi séwiya humudaru amaiguc qenzey manzey réwéria qema hezac. ⁷ Zéyu Yesunéné yomuhuc ézéyec; Neŋ kemma mehiaru mimañ. ⁸ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galenġinanéné ac yomuhuc melemma zéyec; Miŋ kewuna gi hana nidac imuhucya nuac ama baenánéŋ logigémmacac séc qahac, imuac acnec sac zéna, nuac welen qeqena imi hiarumac. ⁹ Ni acguc eŋeŋa hécna ionac méra bawu kecba, nena ewa bacnaiguc yaré ichécna keczu. Waŋu ménac niŋ kenna zéwa keŋanzac. Waŋu ménac niŋ hana zéwa haanzac. Waŋu welen qeqena ménac yomi wanna zéwa waŋanzac. ¹⁰ Yesunéné ac imi nimma welicgéyec. Waŋu méndacmima kecġic ionac yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézézua. Israel ic sugġinaiguc ic ninzén ninzén kuney yanda imuhucyaguc mén ménda mihicŋiyi. ¹¹ Ni énézézua, Is igucnec zéma Wes igucnec ic embac sasalanéné haréma kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc Abaraham, Isaka zéma Yakop iniguc tacma momacnec nezelélenéŋ wammu. ¹² Néŋ becarunec kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuac buŋa kecanzu ieneŋ imi séŋganġey siŋi tunumaŋiguc giliénécmiyu hiŋgacdacmu. Hiŋgacma imuaru mia zésiac yanda wamma zécġina aric aric kimu. ¹³ Waŋu Yesunéné yaré ic galenġina yomuhuc ézéyec; Amagaiguc kenna, ninzénġezan imuac séc hicġigémmac. Waŋu welen qeqe imi nalé imuarunec mia hiaruyec.

Yesunéné Peteroac amaiguc ic embac sasala mehiaru énécmiyec.

¹⁴ Yesunéné Peteroac amaiguc emma héŋu Peteroac howuhaya imi séwi geric yanda wamma duŋaiguc hekerec. ¹⁵ Hekeru mériaiguc késayu hafiya waimiyu embac imi yacma Yesu welen qemiyec. ¹⁶ Ama mari waŋu uŋa birianéné éné énépésia sasala onagicma iwac muru hagic uŋa biria imi acyanéné zéma nesi énécmima hafiginaguc moczoŋ mehiaru énécmiyec. ¹⁷ Imuhuc waŋu kua meme ic Yesaianéné ac mén yomuhuc zéyec imi héla héiyec; Inéŋ kucmama qeka mekanina nonagirec. Waŋu yaŋhafinina bisima keŋec.

Yesuac tohotoho ichéra wamma kekec.

¹⁸ Yesu imi ic tuŋagucnéŋ lelecgémigic inicma tohotoho ichéra zékén yanda néwécġenaguc kemmu niŋac énézéyec. ¹⁹ Waŋu hena acac kiwi ic méŋnéŋ iwac muru hama zéyec; Kiwi ic, dimia dimia kembésémaŋ imi ni méndac gémmaŋ. ²⁰ Zéyu Yesunéné ac yomuhuc ézéyec; Hasén kazu imi teŋginaguc sawaiguc nei imuhucnec haecġinaguc, néŋ Icac Naŋa imi oruha haihaiyawac ama duŋa mén ménda hemizac. ²¹ Waŋu tohotoho icya méŋnéŋ yomuhuc ézéyec; Miŋ kewuna, waina walac kemma maŋgocna téŋgémaguc hawa. ²² Zéyu Yesunéné yomuhuc ézéyec; Gi waima méndacnéna, humuc ic eŋaocnec humuc ichécġina téŋgé énécmimu.

Yesunéné zéyu luhuc yandanéné niŋtoho wammiyec.

²³ Imuhuc zéma zéiciguc eŋu tohotoho ichéra méndacma emma keŋġic. ²⁴ Keŋġic nalé sosola qahac luhuc yandanéné qeyu temboŋ yanda yacma zéic hoturumaŋ zé waŋec. Waŋu Yesu imi gau hekerec. ²⁵ Waŋu tohotoho ichéra eneŋ kemma mindima ézégic; Miŋ kewunina, aŋġénina tina, nini humuwiŋ zé wanziŋ. ²⁶ Zéġic acġina melemma zéyec; Ini ninzén ninzénġina komocdiadac. Némac niŋac bacġina yandizac? Imuhuc zéma yacma luhuc zéma temboŋa ac waŋ érécmiyu moczoŋ néŋ qeyoc. ²⁷ Waŋu ic eneŋ welicgéma yomuhuc eminiŋġic; Imi némac ic mén imuhucya? Luhuc zéma konduŋ acguc ara tohozaoc?

Yesunéné ic mén mehiaruma kuwi nesiyu keŋec.

²⁸ Yesu zéma tohotoho ichéra ieneŋ zékén qericma néwécġen Gadara baeciguc keŋġic ic éréhéŋ uŋa birianéné éré érépésiya imi kicsuaŋ igucnec hama Yesu mi-hicŋiyoc. Ic éréhéŋ imi qeri yarégira eŋeŋa, imuac niŋac méŋnéŋ imuacnec kemmuac séc qahac waŋec. ²⁹ Waŋu iereŋ kucnec qacma yomuhuc zéyoc; Guac némac mén norac muru heyu hazan? Anutuac naŋa, nalé ménda ducŋiyunec zéra waiya nérécmimaŋ zé hazan? ³⁰ Waŋu baec imuaru mia lakec ésécdac kemma beric tuŋginaguc gumu énécmigic naŋġic. ³¹ Imuac uŋa biria ieneŋ Yesu welecmima zéġic; Nesi nénécmimaŋac

zé méli nénécmína beric ionac qeriginaiguc hingacbiñ. ³² Zégic yomuhuc zéyec; Kenjic! Wañu Yesunéñ imuhuc énézéyu uña biria imi mama kemma beric ionac qeriginaiguc hingacdacgic. Wañu, ninzu, beric imi moczoñ yanda siaiguc gindindingéma kemma zékéñiguc hingacma humudacgic. ³³ Beric galeñgé énécmigic imi eneñ usujnec néngacma tañiguc keremma suruc imi moczoñ zéma ic uña birianéñ érec érépésia iorac suruc momacnec wañ énécmidacgic. ³⁴ Wañu tañ imuac ic embac moczoñ imi Yesu mihicñiwij zé hadacgic. Hama hémmaguc baec imi waima kemmac niñac welecmigic.

9

Yesunéñ ic héna méria séléc sélécgia méñ mehiaruyec.

¹ Wañu Yesunéñ zéiciguc emma konduj qericma eñeya tañiguc hayec. ² Haréyu ic méñ héna méria humumia sasaniguc haima huama iwac muru hagic. Wañu Yesunéñ ninzén ninzénigina hémma ic héna méria humumia yomuhuc ézéyec; Nañ, ewa qeriga déñ, Képésicga waigéndac géndara wanzac. ³ Imuhuc zéyu, héna acac kiwi ic tosia ieneñ qeriginaiguc yomuhuc niñgic; Ic yomi Anutu zébiri qébiri wammizac. ⁴ Wañu Yesunéñ qerigina niñtegicma yomuhuc zéyec; Ini némac niñac ewa qeriginaiguc niniñ biria imuhucya niñkeczu? ⁵ Ac diminéñ efeañ wanzac? Képésicga waigéndac géndara iminéñ me Yacma kenna imi? ⁶ Wañu Icac Naña imi baeciguc késpedesic waiwaiyawac kuc buña hemizac imi hémma niñtegicmu. Imuhuc zéma ic hénia humumia yomuhuc zéma ézéyec; Yacma sasanğa mema amagaiguc kenna. ⁷ Imuhuc zéyu ic imi yacma amayaiguc keñec. ⁸ Wañu ic tuñginaguc ieneñ haka imi hémma welicgégic. Wañu kuc buña imuhucya baec ic énécmiyec imuac niñac Anutu mepési migic.

Takis meme ic Mataio ézéyu méndacmiyec.

⁹ Wañu Yesunéñ imuacnec kemma héñu ic méñ qara Mataio imi takis meme amaiguc taru hémma ézéma zéyec; Gi hama méndacnéna. Imuhuc zéyu yacma méndacmiyec. ¹⁰ Méndacmiyu iwac amayaiguc emma nene nema tarec. Taru takis meme zéma biria meme sasalanéñ hama Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic.* ¹¹ Imuhuc wañgic Farisaio ic ieneñ inicma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niñac kiwi icgína imi takis meme ic zéma biria meme ic iniguc nene nezac? ¹² Imuhuc zégic, Yesunéñ nimma yomuhuc zéyec; Yañ hafigina qahac ieneñ mehiahiaru ic ionac niñ ménda wañanzu, néñ hafiginaguc ieneñ mia ionac niñ wañanzu. ¹³ Kemma ac yomuhuc hezac imuac hénia dimuhuc imi niñareñgému; Ni imi mulu meme imuac qahac, néñ goi héihéi imuac wañanzua. Imuac ni ic embac solaña unurumañ zé ménda mayi, néñ késpedesic ic unurumañ zé mayi.

Nene waima zéwelec wamma kekec imuac tualefic ac hicñiyec.

¹⁴ Nalé imuaru Yohaneac tohotoho ichéra ieneñ Yesuac muru hama yomuhuc qesigic; Nini zéma Farisaio ic nalé séc nene zikima zéwelecanzij. Wañu guac tohotoho ichécga imi eneñ némac niñac nene zikima zéwelecwelec ai imi ménda wañanzu? ¹⁵ Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Zammaréñ ic buñawac méñac ic qañ ieneñ dimuhuc ic imi iniguc kerunec ewa biric wammu? Naléya hayu ic buña onagicma kenjicguc nene zikima zéwelecmu. ¹⁶ Ic méñnéñ méñ séwi usu walaha bobogélaiguc qelia dépaña ménda nékétama qotomac. Imuhuc wañu nékétatara iminéñ icgéma wahala imi héré muzucgéyu kuneñnec tegicmac. ¹⁷ Waiñ qelia imi gésé wahalaiguc ménda tianzu. Imuhuc wammuiguc imi luhucyanéñ itiracgéyu téyu waiñ imi qocgéma madacmac. Wañu gésé acguc biridacmac. Imuac niñ waiñ qelia imi gésé qeliaiguc kisigic hinga-canzac. Imuhuc wañu waiñ zéma gésé imi momacnec hiabianec hemaoc.

Embac seraña zéma embac neñgia méñ iorac hafigira mehiaruyec.

* 9:10: Yuda ic hakagina imi maréñginanéñ héima hema nene neañgic.

¹⁸ Yesu ac imi énézémanec naŋu qeriwac galeŋ méŋnéŋ iwaru hama héniaiguc sicgémima zéyec; Béracna degucdacmi humuzac, néŋ gi hama méraga qahaiguc haimina qelima kecmac. ¹⁹ Imuhuc zéyu Yesu yacma iguc keŋoc. Keŋic tohotoho ichéra imuhucyanec waŋgic. ²⁰ Keŋkecma kecgic embac méŋ yawuŋ 12 séc embac hafi wamma kecaŋec imi Yesuac andiaiguc hama malekuya susuria osiyec. ²¹ Imuhuc wamma ewayanéŋ yomuhuc niŋec; Malekuya sac osiwa mehiaru némmac. ²² Waŋu Yesunéŋ liliŋgéma hémma zéyec; Bérac, ewaga déŋ. Ninzéŋ ninzéŋganéŋ mehiaru génzac. Imuhuc zéyu imuarunec mia embac imi hiaruyec. ²³ Waŋu Yesu imi qeriwac galeŋ imuac amayaiguc kemma héŋu kuŋa hihi ic zéma ic tuŋginaguc eneŋ héisiac wamma hétéŋ yanda wamma tacgic. ²⁴ Waŋu énézéyec; Ini yacma hiŋgacdacgic embac komoc imi ménda humuzac, néŋ eŋ gau hezac. Waŋu imuhuc zéyu desimigic. ²⁵ Desimima hiŋgacdacgic ama qeriaiguc emma embac komoc imi mériaiguc késayu yarec. ²⁶ Waŋu imuac buŋa surucya imi baera baera saima kendarec.

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyec.

²⁷ Waŋu Yesu imi baec imi waima keŋu ic kic hilic éréhéc iereŋ méndacmima kucnec yanda qacma zéyoc; Dawidiac qeli, gi norac ewa biric wanna. ²⁸ Waŋu Yesu imi ama qeriaiguc eŋu kic hilic ic éréhéc imi iwac muru hayic qesiérecmiyec; Qesiérecmima yomuhuc érézéyec; Iri imi neŋ ai imi hia memaŋ niŋac ninzéŋgézaoc? Zéyu iereŋ melemma zéyoc; Oo, Miŋ kewunira. ²⁹ Imuhuc zéyic, kicgiraiguc osima zéyec; Ninzéŋgézaoc séc hiçŋi érecmiyu. ³⁰ Imuhuc zéyu kicgira hiaruyec. Waŋu Yesunéŋ zéseli érecmima zéyec; Ninzaoc, yomuac suruc imi ic méŋac méŋ ménda zéyic nimmu. ³¹ Waŋu iereŋ kemma kiléŋ suruc imi zésaiyic baec imuaru sécgédarec.

Ic méŋ ac zézéya qahac imi mehiaruyec.

³² Waŋu ic éréhéc imi séŋgaŋgeŋ keŋic duŋa ic méŋ uŋa birianéŋ késayu ac ménda zéaŋec imi wagicma Yesuac érégic. ³³ Waŋu uŋa biria imi nesiyu néŋgaru ic ara qahac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tuŋginaguc hémma naŋgic imi eneŋ welicgéma zégic; Haka imuhucya méŋ Israel baeciguc ménda hiçŋiyu héŋiŋ. ³⁴ Waŋu Farisaio ic ieneŋ Yesuac yomuhuc zégic; Imi uŋa biria ionac kunéŋginanéŋ kuc buŋa miyu uŋa biria nesi énécmizac.†

Ai sasala hezac, néŋ ai ic sasala qahac.

³⁵ Yesu imuhuc imuhuc wamma ama areŋa yanda yanda zéma komoc komoc séc kendacma tocgotocgo amaginaiguc emma héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuac buŋa suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyec. Imuhuc wamma wizi kukuginaguc zéma yaŋ hafiginaguc imi moczoŋ mehiaru énécmiyec. ³⁶ Waŋu ic embac tuŋginaguc imi iniru rama galeŋgina qahac kecaŋzu ésécnec kucgina qahac tuima kecgic ewa biric waŋ énécmiyec. ³⁷ Imuhuc inictegicmaguc tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ai yawuŋ imuac héla imi sasala, waŋu imuac ai ic imi efefiadac. ³⁸ Imuac niŋ ai ic méli énécmiyu aiyaguc kemmu niŋac metocgo tocgoc ai yawuŋ miŋina zéwelec wammigic.

10

Yesuac tohotoho ichéra 12.

¹ Yesu imi tohotoho ichéra 12 eŋeya muru unuruyu hagic uŋa biria nesi énécmima wizikuku zéma yaŋhafi moczoŋ mehiaru énécmimu niŋ imuac kuc buŋa énécmiyec. ² Yesuac Méliméli ic 12 ionac qacgina imi yomuhuc; Walac Simon Petero zémimia, iwac munia Anderea, zéma Zebedaioc naŋa Yakobo zéma munia Yohane. ³ Waŋu Filipino zéma Batolomaio, Toma zéma takis meme ic Mataio, Alfaioac naŋa Yakobo, waŋu Tadaio,* ⁴ Kanaan ic Simon[☆] zéma Yuda Karioto, waŋu inéŋ mia kecma Yesu andé qemiyec.

† 9:34: Kiwi méraginanéŋ ooya tosaraiguc kembraŋa 34 yomi ménda hezac. * 10:3: Kiwi méranéŋ ooya tosaraiguc; Lebaeus me Lebaeus Tadaio zémimia. ☆ 10:4: Luk 6:15, Mél 1:13

12 ionac ai buñagina qeénécmiyec.

⁵ Yesu tohotoho ichéra 12 imi méli énécmima pakeñ ac yomuhuc énézéyec; Ic enia ionac ménda kemmu. Wañu Samaria ic ionac tauñ imi imuaru me imuaru méñ ménda keremmu. ⁶ Rama roucyá Israel ic ionac sac kemmu. ⁷ Keñkecma imuac séc yomuhuc zéma zéaumu; Kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imi hosucgé énécmizac. ⁸ Wañu yañhafi ginaguc imi mehiaru énécmimu. Humuc igucnec meqeli énécmimu. Wizi seliginaguc imi mesolañani énécmimu. Wañu tiliñtiliñ biria nesi énécmimu. Wañu boña qahac eñ késazu imuac eñ énécmimu. ⁹ Owo géséginaiguc soukiwa haréña zéma gocmia lalaha me pésia méñ ménda tima kemmu. ¹⁰ Hénawac gésé me maleku saméña me hena usu me tacgina imi ménda mema kemmu. Ai ic imi nene yaka boña qahac énécmimuac hezac. ¹¹ Ama areña yanda me ama areña hocma keremma ama miñina méñac niñgic sécgéyu iwac ama igucnec sac heyac wamma opocma kemmu. ¹² Wañu ama imuac emma yomuhuc énézému; Luae onac muru hemac. ¹³ Anutunéñ ama imuac miñinawac niñu sécgéyu luae qeque acginawac héla imi ionac muru hama hemac. Néñ ménda sécgéyu luae qeque acginawac hélanéñ eñañ muru lilingémac. ¹⁴ Méñnéñ méñ ménda héihéré énécmimac me acgina ménda nimmaciguc imi ama me tauñ imi hénaginaiguc seitotoñ qesagic mayu waima kemmu. ¹⁵ Ni hélacnec énézéwa, gésigési nalé yandaiguc Sodom Gomora baec ic ionac taségina imi tauñ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu huahuayawac séc wammac.

Qacna niñac ununesi wañ énécmimu.

¹⁶ Ninzu, ni ini haséñ kazu sucginaiguc rama ésécnec méli énécmizua. Imuac niñtegic qinñtegicgina mokoleñac séc kecma kembo neiac séc késpedes solañ kecmu. ¹⁷ Ic ionac niñ, galeñgina mema kecmu. Ieneñ mia ac gésigési ic ionac muru onopocgic, tocgotocgo amaiguc kocbiñnéñ unumu. ¹⁸ Wañu nuac niñac wamma ini baec galeñ zéma ic kewu wéséginaiguc onagicma kemmu. Keñgic ionac muru zéma ic enia ionac muru nuac héipuc ic wamma nammu. ¹⁹ Néñ énépésimu imuaru némac ac zéwiñ me dimuhuc zéwiñ imuac ewa goro ménda wammu. Nalé imuaru némac ac zému imi énécmimia wammac. ²⁰ Ac zézé ic imi eneñ qahac, néñ Mañgoc ginawac Uñanéñ ac imi kuaginaiguc hai énécmiyu zému. ²¹ Wañu ðac muna ekaocnec andé qeamuma méñnéñ méñ késama humuciguc opocmac. Wañu mañgoc méñnéñ naña imuhucyanec wammimac. Wañu nambérac eneñ hena ac topec qema neñgoc mañgoc hécgina humuciguc onopocmu. ²² Nuac niñac ic embac moczoñ yanda ieneñ ini mézétiti wañ énécmimu, néñ mérénéñ méñ deguc muacnec hénima emma nalé tetecgia hamac imuac séc nañseligima kecmac imi késayu kekec hémbénaña kecmac. ²³ Wañu unuhéi wañ énécmigic tauñ imuarunec néngacma baec méñguc kemmu. Ni hélacnec énézézua. Israel ama areña kuneñ kuneñ séc ménda kendacgicnec Icac Naña hamac.

²⁴ Kiwi merac méñnéñ kiwi icya ménda ogiczac. Wañu weleñ qeque ic méñnéñ imuhucyanec miñina ménda ogiczac. ²⁵ Kiwi meracnéñ kiwi icya ésécnec wañu sécgémac. Wañu weleñ qeque icnéñ miñina séc wañu sécgémac. Amawac galeña imi Beelzebub[✠] zémigiciguc tohotoho ichéra dimuhuc ogicma zébiri énécmimu?

Mérac téngéñ bac yandi yandi wamma kecbiñ?

²⁶ Imuac ionac niñac bacgina ménda yandimac. Iwawai méñ musañ musañgia imi auyu winiñu ménda hemacac séc méñ ménda hezac.[†] ²⁷ Tunumañiguc zézua ac imi kaiwe asahaiguc zému. Wañu gezacginaiguc zéwa ninzu ac imi ama bauyaiguc namma zéaudacmu. ²⁸ Séwigina qehumumu, néñ qeri uñagina hia ménda qemuac séc wanzu ionac niñac bac yandi yandi ménda wammu. Néñ uña zéma séwi momacnec geric siaiguc hia mebirimac iwac niñ mia bac yandi yandi wammu. ²⁹ Sirikic nei ðac éréhéc imi soukiwa momacgucnéñ boñ ménda meanzu me? Wañu Mañgocginanéñ ménda niñuguc baeciguc méñ ménda mama qemac. ³⁰ Onac imi oruc zucginawac qétéya acguc oloñ

✠ 10:25: Mat 12:24 † 10:26: Hénia imi; moczoñ wininidacmac.

nindac nindara wanꝯac. ³¹ Imuac ini bac yandi yandi ménda wammu. Ini imi sirikic nei sasala onogicma eebipiginaguc wanꝯu.

Luae qahac, néj sou zéra mihicjimuc hezac.

³² Méj ic onac kicginaiguc nimmizua zéma zéaunéju ni acguc kurumej Maᅅgocnawac kiwaiguc nimmizua zéma zéaumimaᅅ. ³³ Néj méjnéj méj ic onac kicginaiguc ni qaecgé néju ni acguc kurumej Maᅅgocnawac kiwaiguc i qaecgé mimaj. ³⁴ Nuac niᅅ baeciguc luae qemaᅅ zé mayec gezaᅅ imuhuc ménda zéma nimmu. Luae qahac, néj sou énécmimaᅅ zé mayi. ³⁵ Ni imi naᅅa méj eᅅeya maᅅgocyawac murunec, bérara méj eᅅeya neᅅgocyawac murunec, waᅅu eraᅅiya méj eᅅeya eraᅅiya wac murunec héric énécmiwa téamumu niᅅac mayi. ³⁶ Waᅅu ic méᅅac sac taséhéranéj eᅅeya hazéchéra wammu. ³⁷ Méjnéj méj neᅅgocyawac me maᅅgocyawac mia sécna ogicma ewa siᅅa eᅅeᅅa niᅅérécmimac imi nuac ai ic buᅅawac séc qahac. Waᅅu méjnéj méj naᅅawac me bérarawac niᅅ sécna ogicma ewa siᅅa eᅅeᅅa nimmimac imi acguc nuac ai ic buᅅawac séc qahac. ³⁸ Waᅅu méjnéj méj imi eᅅeya ic héᅅgeᅅa wéndara ménda huama méndac némmac imi imuhucyanec nuac ai ic buᅅawac séc qahac. ³⁹ Méjnéj méj eᅅeya kekecy aᅅgétiyu kekecy imi sohomac. Waᅅu méjnéj méj nuac niᅅac wamma kekecy a waimac imi kekecy mihicjimac.

Bakia hiabia.

⁴⁰ Ic méjnéj ini héihéré énécmimac imi ni héihéré néᅅzac wammac. Waᅅu ni héihéré némmac imi méli néᅅec i héihéré mizac wammac. ⁴¹ Méjnéj méj kua meme ic méj kua meme ic kecꝯac imuac niᅅac héihéré mimac imi kua meme icac séciguc bakia memac. Waᅅu méjnéj méj ic solaᅅa méj ic solaᅅa kecꝯac imuac niᅅ héihéré mimac imi ic solaᅅawac séciguc bakia memac. ⁴² Waᅅu hélacnec énézéwa niᅅgic. Méjnéj méj ic mamaya youmi ionarunec méj nuac tohotoho ic kecꝯac imuac niᅅ doku dac sanᅅeᅅa méj himimac imi boᅅteᅅic méj ménda heselimac.

11

¹ Yesunéj tohotoho ichéra 12 pakeᅅ ac imuhuc énézéyu tecgéyec. Tecgéyu Galilaia baec ama areᅅa yanda yandaiguc ackuaꝯéc zéau énécmima ku énécmimaᅅ zé imuacnec waima keᅅec.

Doku naec haka ic Yohanenéj ac haiyu hayec.

² Waᅅu Yohane imi hésa amaiguc tacma Yesunéj ai meyec imuac buᅅa nimma tohotoho ichéra méli énécmiyu keᅅgic. ³ Kemma yomuhuc zéma qesimigic; Hanénécmimac niᅅac zézéya imi gi mia me méᅅac mambéc kecbiᅅ? ⁴ Imuhuc zégic Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ini liliᅅgéma kemma iwawai hémma ninꝯu imuac buᅅa surucya wamma Yohane yomuhuc ézému; ⁵ Kic hilicnéj kicgina hima hénꝯu. Héna méragina humumianéj héna kenꝯu. Wizi seliginaguc ieneᅅ séwigina solaᅅa wanꝯu. Gezacgina héhéᅅgianéj ac ninꝯu. Humuc icnéj qelima kecꝯu. Waᅅu maqeqeya ionac buᅅa suruc hiabia énéc énézéya wanꝯac. ⁶ Ic méj nuac niᅅ nimma ménda maqeaꝯac imi ségiségiyaguc. ⁷ Waᅅu Yohaneac tohotoho ichéra ieneᅅ liliᅅgéma keᅅgic imuaru Yesunéj Yohaneac niᅅ ic embac yomuhuc hénima énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac hémbiᅅ zéma keᅅgic? Uᅅ téfara luhucnéj mihilaᅅgéyu keᅅha wamma hezu imuac hémbiᅅ zéma keᅅgic? ⁸ Qahaciguc, némac iwawai hémbiᅅ zéma keᅅgic? Ic méj séwi usuya hiabia hima naᅅu imuac hémbiᅅ zéma keᅅgic? Séwi usugina hiabia hianꝯu imi eneᅅ ama kewuyaiguc tacyac waᅅanꝯu. ⁹ Waᅅu némac iwawai hémbiᅅ zéma keᅅgic? Anutuac tiliᅅ tiliᅅ ic méᅅac me? Iminéj mia héla wanꝯac! Ni énézéwa, ic imi kua meme ic tosara onogicma séc méj wanꝯac. ¹⁰ Iwac niᅅac mia yomuhuc ogic hezac; Niᅅzaᅅ, ni kua meme icna méj méliwa wéségaiguc walac kemmac, kemma inéj mia guac hénaga héimindiᅅi wamma zéréᅅqéréᅅ wammac. ¹¹ Ni hélacnec énézéwa, embac igucnec hicᅅihicᅅiya ionarunec méjnéj méj doku naec haka ic Yohane ménda ogicꝯac. Néj kuruméᅅac héᅅgaleᅅ ama areᅅ yandawac qeriaiguc imi ic mamaya ginanéj i hia

ogiczac. ¹² Doku naec haka ic Yohane iwac nalé igucnec érékecma deguc kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imi seliseliiguc kereñanñicac keremmanec nanzu. Wañu seliseli wamma kereñanñu ieneñ imi anñétianñu. ¹³ Anutuac tiliñ tiliñ ic moczoñ zéma Moseac héna ac moczoñ yanda bianñac ara zéanñic imi Yohaneac muru hama tecgédarec. ¹⁴ Wañu ac yomi késawñ zé qeriginanéñ wanñaciguc zéwa niñgic; Elia hamac niñ zézéya imi Yohane ic yomi mia wanñac. ¹⁵ Imuac gezawagucnéñ ac imi nimmac.

¹⁶ Nalé yomuac hicñisai imi némaciguc séc héiénécmimañ? Yomi eneñ imi mia nambérac eneñ nénnagémba somberñiguc tacma alahécgina unuruanñu ésécnec; ¹⁷ Nini onac kuña hihí wanní ini ménda hirizu. Ewa biric legic héini ini zésiác ménda wanñu. ¹⁸ Séséc imuhucyanec Yohanenéñ hama nene me doku ménda nema zéwelec wamma keru hémma uña biriayaguc zémigic. ¹⁹ Wañu Icac Naña mama nene doku neyu hémma zucnuñguñ zéma miñgoñ ic, wañu takis meme zéma képésic ic ionac alagina zémianñu. Wañu nintegic qñteñgic ac imi imuac wawañ memeyanéñ* mesolañani mimac.

Ama areñ yanda ewa meleñ ménda wawañ imi saecyaguc.

²⁰ Wañu kiwi méréra sasala ama areñ tosara onogicma meyec ama areña yanda yanda imuac miñina ieneñ ewagina ménda meleñgic. Imuac Yesunéñ ionac yomuhuc ac wañ énécmiyec; ²¹ Korasin zéma Betsaida miñina ini imi saecginaguc. Kiwi méréra icnéñ ménda memeya sasala onac muru meénécmimia imi Tiro zéma Sidoniguc mewa hicñiwacnec, ieneñ becarunec ewa biricac toma héigic qacginu enñ siacma ewa biri wamma ewagina melembunec. ²² Énézéwa niñgic, gésigési nalé yandaiguc, Tiro zéma Sidon baec ic ionac taségina imi ama areñ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatéñ hia wammuac séc wammac. ²³ Wañu Kefanaum ama areña geñ meeñ amuma kurumeñiguc embésémañ me? Qahacgucnec, gi humumia ionac baec dumuñaguc hiñgacbésémañ.

Kiwi méréra guaru hicñiyec iminéñ Sodom ama areñiguc hicñiwacnec ama areñ imi ménda qahac wamma deguc youmi tacbacnec. ²⁴ Imuac zéwa niñgic, gésigési nalé yandaiguc Sodom baec miñina ionac taségina imi ama areñ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatéñ hia wammuac séc wammac.

Yesunéñ Mañgocya ewa hia ac ézéyec.

²⁵ Wañu nalé imuaru Yesunéñ yomuhuc zéyec; Baec kurumeñ miñina, gi ackua zécga imi niñteñgic qñteñgic ic zéma niniñ ic ionac muru musañgé énécmianñanñ, néñ nambérac komoc komoc ionac mia énézéna héñanñu. Mañgoc, imuac mia gi mepésigénñua. ²⁶ Oo, Mañgoc, yominéñ ewa siñga heyec imi mia wanñac. ²⁷ Mañgocnanéñ iwawai moczoñ méranaiguc haidarec. Ic méñ Naña ménda niñmizac, néñ Mañgocyanéñ sac niñmizac. Wañu méñnéñ méñ Mañgoc ménda niñmizac, néñ Naña zéma Nañanéñ énézéyu hémmu imi eneñ sac nimmizu. ²⁸ Qekameka zéma iwawai réwéria bisiqatéñ wamma kecñu imi moczoñ nuac muru hadacgic. Neñ tac niniñ mihicñi énécmimañ. ²⁹ Ni imi ewa qerinanéñ gum bénzénzéña zéma memaamu kekera, imuac nuac muru hagic. Hama boñ zurana mema qacginu haima nuac murunec niñareñ wañgic. Kekec uñaginanéñ tacniniñ mihicñimac. ³⁰ Nuac boñ zurana imi hañ qeqeya wañu nuac hinana imi efefia.

12

Yesu imi Sabata imuac miñina.

¹ Nalé imuaru Yesunéñ Sabata naléiguc wit ai qericma keñec. Keñu tohotoho ichéra ieneñ yaka niñ humuma wit héla tosara kuma negic. ² Negic Farisaio ic eneñ inicma Yesu ézéma zégic; Inicna! Tohotoho ichécga eneñ Sabataiguc haka ménda wawañawac wanñu. ³ Zégic yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma méndacmimia ieneñ yaka niñac humuma némac haka wañgic imi ini méñ ménda oloñanñu? ⁴ Inéñ Anutuac ocmuñ qeriaiguc emma méndacmimia iniguc saméñ téréya imi negic. Haka hofac oo ic ieneñ sac

* 11:19: Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc; iwac nambérac héranéñ.

wawañawac séc imi wañgic. ⁵ Me Sabata séc hofac oo ic ieneñ ocmuñ téréyaiguc héna ac logima ai mema kendorñ qesaulianzu, néñ késpedes solarñ keczu imi ini héna aciguc ménda oloñanzu? ⁶ Neñ imuac énézéwa niñgic, ocmuñ téréya ogicma eñeña wanzac imi youmi nanzua. ⁷ Ac kiwi méñ yomuhuc hezac; Ni mulumanañ qahac, néñ wésé niniñac ewa siñna heanzac. Ini ac imuac hénia nimbunec késpedes ginaguc ménda zéénécmiwunec. ⁸ Imi mia Icac Naña imi Sabata kendorñ imuac miñina keczac imuac niñac imuhuc zézua.

Ic méria séléc sélécgia.

⁹ Imuhuc zéma baec imuacnec kemma tocgotocgo amaginaiguc eñec. ¹⁰ Wañu imuaru ic méñ méria séléc sélécgia tarec. Taru ic embac eneñ Yesu aciguc opocbiñ zé héna hocma qesimigic; Sabata kendorñguc hafi mehiaru énécmimiawac hezac me? ¹¹ Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Onac murunec méñnéñ rama momacguc késakeru Sabata kendorñguc baec séséñguc hiñgaru ménda késahéréyu érémac me? ¹² Icnéñ rama ogicma kunéñnec eeyaguc wanzac, imuac Sabata kendorñguc goi héihéi ai imi hia wammacac hezac. ¹³ Imuhuc zéma ic imuac, Méraga suluna, zéyu méria suluyu moczoñ kekec tataru wamma néwécyawac séc wañec. ¹⁴ Imuhuc wañu Farisaio ic ieneñ hiñgacma Yesu dimuhuc qewiñ zéma sasañgiaiguc zéareñ wañgic.

Anutuac welenqege ic.

¹⁵ Wañu Yesu imi niñtegicma ama baec imi waima baec méñu keñec. Keñu ic embac sasalanéñ méndacmigic. Wañu yañ hafiginaguc imi moczoñ mehiaru énécmidarec. ¹⁶ Mehiaru énécmima eñeña hénia ménda zéaumu niñac neuñ héiénécmiyec. ¹⁷ Imi mia Anutunéñ Yesaiawac murunec bianñac ara yomuhuc zéyec imi héla héimac niñac imuhuc wañec; ¹⁸ Youmi imi welen qeqena, neñ i gésimiyi. Nuac qeri uñanéñ iwac siñ nimmima ségiségi yanda wanzua. Ni Uñana iwac muru haimiwa inéñ ic enia kekec solaña zéau énécmimac. ¹⁹ Wañu inéñ tohalicya qahac, qac silacya qahac. Méñnéñ méñ héna yandaiguc ac ewaya ménda nimmac. ²⁰ Uñ kétéñaguc imi ménda kumac. Kifa zéra bouc bouc wanzac imi ménda hiwécgémac. Imuhuc wammanec kecma kekec solaña qindiñima keñu ogicogira wandacmac. ²¹ Wañu ic enia ieneñ ewagina kewugina Yesuac qaraiguc korodacmu.

Yesu zéma Beelzebul.

²² Wañu nalé imuaru ic méñ tiliñtiliñ birianéñ késayu kic hilic wañu ara qahac kerec imi Yesuac muru wagic keñgic. Wañu Yesunéñ mehiaru miyu ac zéma kiwa hima keñec. ²³ Wañu ic embac moczoñ welicgéma zégic; Youmi Dawidiac qeli me deic? ²⁴ Zégic Farisaio ic eneñ ac imi nimma yomuhuc zégic; Uña biria ionac kunéñgina Beelzebul iminéñ kuc ménda miyu uña biria nesimacac séc qahac. ²⁵ Wañu Yesunéñ niniñgina niñtegicma yomuhuc énézéma zéyec; Héñgaleñ ama areña yanda méñac ic embachéranéñ eñaocnec héndéñ amugic héñgaleñ ama areña yanda imi kisi wammac. Wañu ama areña yanda me ama méñac ic embachéranéñ eñaocnec héndéñ amuma hia ménda nañselimu. ²⁶ Biria miñinanéñ Biria miñina elicgézaciguc ekaocnec téamuzaoc. Imuhuc wañu iwac héñgaleñ ama areña yanda imi dimuhuc nañselimac? ²⁷ Wañu ni Beelzebulnéñ kuha néñu uña biria elicgé énécmianzuaiguc, nañhécginanéñ mérac kuhaiguc nesi énécmianzu? Imuac bec eñaoc niñgésigési wammuac hezac. ²⁸ Wañu Anutuac Uñanéñ kuha néñu uña biria nesi énécmianzuaiguc, Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi bec onac muru ha énécmizac. ²⁹ Méñnéñ méñ walac ama miñina selia ménda kesa qatémaguc dimuhuc amayaiguc emma iwac iwawaiya wagicma kemmac? ³⁰ Ic méñ niguc ménda kecanzac imi andianéñ nuanzac. Ic méñ niguc mequtulañ ménda wañanzac imi héndéñ qéndéñanzac. ³¹ Imuac énézéwa niñgic, késpedes hénia hénia zéma Anutu zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc wammac, néñ Uña Téréya zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc qahac. ³² Méñ Icac Naña zébiri mimaciguc késpedesicya imi waiwaiyawac séc. Wañu méñ Uña Téréya zésure wammimac imi késpedesicya imi deguc baeciguc me baec bianñguc hahaya imuaru momacnec ménda waiwaiyawac séc.

Ic hésa zéma imuac héla gocmia.

³³ Ini ic hésa méñac hiabia zéma hélaya niñac imuhucyanec hiabia zému. Wañu ic hésa méñac biria zéma hélaya niñac imuhucyanec biria zému. Ic hésawac hénia imi imuac hélanéñ zéauanzac. ³⁴ Qerigina igucnec qesalecgéma mayu kuaginanéñ zéanzu imuac niñac qaté mokoleñac qelihécgina ini némaciguc ac hiabia méñ hia zému? ³⁵ Ic hiabianéñ qeriawac hofia igucnec iwawai hiabia wiriru éréanzac. Wañu ic birianéñ qeriawac hofiyaguc iwawai biriawac wiriru éréanzac. ³⁶ Zéwa niñgic gésigési nalé yandaiguc ac sicsaocya zéanzu imuac hénia moczoñ zéasaridacmu. ³⁷ Imuac niñac geñga acganéñnec mesolanjani géñgéña wammac. Imuhucyanec geñga acganéñnec kápésicgaguc zégéñgéña wammac.

Yonawac séséc.

³⁸ Imuhuc zéyu, Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic tosara ieneñ ac yomuhuc melenmigic; Kiwi ic nini guac murunec séséc méréra méñ hémbiñ zé wanziñ. ³⁹ Imuhuc zégic melemma énézéyec; Hicñisai biria téñgéñ zéma kaiseroac buña yominéñ séséc mérérawac hémbiñ zé zéwelec wanzu. Wañu asé kiwiac séséc tosara qahac, néñ kua meme ic Yonawac sésécya sac mihicñi énécmimia wammac. ⁴⁰ Yona imi siñi kaiwe haréwéc kondur yañ tomeña qeriaiguc heyec, imuhucyanec icac naña imi siñi kaiwe haréwéc baec omoñaiguc hemac. ⁴¹ Niniwe ic embac ieneñ Yonawac ackua zéc nimma ewagina melenigic, néñ méñ Yona ogicma eñeña wanzac imi youmi namba ewagina ménda melenzu. Imuac niñac gésigési naléiguc Niniwe ic embac ieneñ hicñisai yomi iniguc namma hicñisai yomuac kápésic ginaguc zéénécmimu. ⁴² Baec wançoña Saut imuac embac garatanéñ Solomonac niñtegit qin tegit ac nimmañ zé baec teteugia igucnec hayec, néñ méñ Solomon ogiczac imi youmi namba gezacgina ménda qeanzu. Imuac niñac gésigési naléiguc embac garata iminéñ hicñisai yomi iniguc namma kápésic ginaguc zéénécmimac.

Uña biria lilingéma hahaya.

⁴³ Uña birianéñ ic méñac qeria igucnec éréma tachiarumañ zé baec kisiaiguc lelecgéma kemma hocbipiyec. ⁴⁴ Imuhuc wamma yomuhuc zéyec; Ama waima hayi imuhucgeñ lilingéma kemmañ. Imuhuc zéma lilingéma kemma héñu ama imi miñina qahac qeusuñ wamma mezeriru eñ nañec. ⁴⁵ Imuhuc hémma kemma uña biria 7 eñeya ogicma moczoñ biriñiria wanzu imi onagiru hama ama imuaru hiñgacma tacyac wañgic. Imuhuc wañgic ic imuac kekecyawac teteugia imi kekecyac walac kerec imi ogicma moczoñ biridaczac. Haka silic imuhucyanec hicñisai biria yomi onac muru hicñi énécmimac.

Yesuac sac taséhéra héla.

⁴⁶ Yesunéñ ac imi ic embac tunjinaguc énézémanec nañu neñgoc munahéra ieneñ ac ézéwiñ zé hama séñganenñ nañkecgic. ⁴⁷ Imuhuc wañkecgic ic méñnéñ ézéma zéyec; Niñzañ, neñgoc munahécga ieneñ giguc ac zéwiñ zé séñganenñ nanzu. ⁴⁸ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Méré méré eneñ nuac neñgoc munahécna wanzu? ⁴⁹ Imuhuc zéma méria suluyu tohotoho ichéra ionac muru keñu zéyec; Inicgic, nuac neñgoc dac munahécna imi youmi taczu. ⁵⁰ Méñnéñ méñ Kurumeñ Mançocna iwac ewa siñ tohoma wamma mezac imi mia nuac neñgoc nauña zéma dac muna wanzu.

13

Iwawai gocmia qesaanzu imuac qelumbec ac.

¹ Ai meme imuaru Yesu ama igucnec mama zékéñ zécgériaiguc kemma tarec. ² Tackeru tocgégic imi eneñ tun yanda imuac niñ Yesu eñeyaoc imi zéiciguc emma tarec, néñ ic embac tunjinaguc imi moczoñ zékéñ giñgiña sakasaciguc nañgic. ³ Nañkecgic inéñ qeqain aciguc ackua zéc sasala énézéma zéyec; Gezac haigic! Héhihimic ic méñnéñ iwawai gocmia qesamañ zé aiiguc keñec. ⁴ Qesamanec keñu tosara imi hénia giñgiñaiguc mayec. Mayu nei eneñ hama héima qécgédacgic. ⁵ Wañu tosara imi hoc sisic, baera

hanqeqeya imuaru mama héiyec. Wañu baec dépaña imi komora wañu qérawia imi focdac nézégéma éréyec. ⁶ Néh zalgina ménda hingac yacgéyu kaiwenéh éréma qeyu uririma humudarec. ⁷ Wañu tosara imi héférérec qeriaiguc mama héiyu héférérecnéñ yandima hédacgéyec ⁸ Wañu tosara imi baec hiabiaiguc mama héima ura méñnéñ 100, méñnéñ 60, méñnéñ 30 imuac séc héla sasala haidacgic. ⁹ Méñ gezawagucnéñ ac yomi nimmac.

Qelumbec ac imuac hénia.

¹⁰ Wañu tohotoho ichéra enéh hosuraiguc kemma qesimigic; Némac niñac ac qeqaiñiguc haima énézékeczañ? ¹¹ Zégic melemma énézéyec; Kurumeñac hénngaleñ amawac niniñ saña imi onac muru énécmimia wañec, néñ ionac muru imi qahac. ¹² Ic méréñéh hemizac imi toroqema miyu ogicma hemimac. Wañu ic méréñéh ménda hemizaciguc imi iwawai éréhécdac hemizac imi acguc momacnec wagiru qahac wandacmac. ¹³ Ieneñ kicgina hibipima héñanzu, néñ ménda héñtegicanzu. Wañu gezacginanéñ ac niñanzu, néñ ménda niñtegicanzu. Hénia imuac niñ qeqaiñ aciguc énézéanzua. ¹⁴ Yesaianéh bianac ara zéyec imuac héla imi ionac muru héizac. Zéyecnéñ; Gezacginanéñ nimmu, néñ méndadac niñtegicmu. Kic hima hémmu, néñ méndadac héñtegicmu. ¹⁵ Ic embac yomi onac ewa qerigina imi mehénge énécmimia wañu, gezacginanéñ niñbipima kicgina héménzalgic. Imi mia kicginanéñ héñtegicma gezacginanéñ niñtegicma ewa qeriginanéñ niñasarima liliñgégic mehiaru énécmiwi niñac imuhuc wañgic. ¹⁶ Eneñ imi kicginanéñ héñtegicma gezacginanéñ nintegicanzu imuac kic gezacgina imi mériañaguc. ¹⁷ Ni hélacnec énézéwa niñgic; Kuameme ic zéma ic embac solaña sasalanéh ini hénzu imuac hémbiñ zé mambéc kecañgic, néñ ménda héñgic. Wañu ini niñzu imuac nimbiñ zé mambéc kecañgic, néñ ménda niñgic.

Gocmia qesaqesa imuac hénia.

¹⁸ Imuac bec héihimic icac muru qeqaiñ ac imuac hénia zéwa niñasarimu. ¹⁹ Méñnéñ méñ héngaleñ ama areña yanda imuac ackuažéc nimmaguc ménda niñsariyu iwac ewa qeriaiguc qesayu hezac imi Biri minjananéñ hama paktak wagicma kemmac. Ic imuhucya imi iwawai gocmia hénia giñgiñaguc mama héianzac ésécnec. ²⁰ Wañu gocmia hoc siraiguc qesayu mama héiyec ic imuhucyanéh ackuažéc nimma ségiségi wamma ewa qeriaiguc focdac késama kecañzac. ²¹ Wañu ewa qeriaiguc gétéya ménda késayacgéyu nalé hotoñanec nañselimac, néñ ackuažéc imuac niñac zérabéra me ununesi hicñiyu focdac maqeanzac. ²² Wañu qesayu héférérec qeriaiguc héiyec ic imuhucyanéh ackuažéc niñanzac, néñ baecac ewa goro zéma hinawac ikocnéñ hézicgéyu gorosona wañanzac. ²³ Wañu qesayu baec halécyaguc mayec ic imuhucyanéh ackuažéc nimma hénia niñsariyu méñac héla 100, méñac 60, wañu méñac 30 imuhuc haianzac.

Qézézac wit sucginaiguc hicñihicñiya imuac hénia.

²⁴ Wañu Yesunéh qeqaiñ ac méñ yomuhuc énézéyec; Kurumeñac hénngaleñ ama areña yanda imi ic méñnéñ ayaiguc iwawai gocmia hiabia qesayec ésécnec. ²⁵ Wañu ic embac héra moczoñ gaugina hedacgic hazéranéh hama neneac gocmia qeriaiguc qézézac gocmia qesama néngacma keñec. ²⁶ Wañu gocmia imi yandima héla haiyu duña qézézac imi acguc wininiyec. ²⁷ Wañu ama minjanawac welen qeqehéra enéh imi hémma miñgina ézéma zégic; Miñ Kewunina gi aigaiguc gocmia hiabiawac qesanec, néñ qézézac imi dimuacnec? ²⁸ Qesimigic melemma énézéyec; Hazécna méñnéñ imuhuc wañec. Wañu welen qeqehéra ieneñ qesima zégic; Nini kemma qézima mutulanjéwiñ niñac wañgénzac? ²⁹ Zégic, qahac zéma zéyec; Imuhuc wañkecma padi imi momacnec hérégic éréwac niñac. ³⁰ Imuac niñac ini waigic momacnec yandima yacmu. Wañu héla meme naléyaiguc héla meme ic énézéwa hama walac qézézac imi qézima gericiguc omu niñac dérécgému. Wañu neneya imi tocgéma hama hofinaiguc haidacmu.

Gocmia komodia imuac qelumbec ac.

³¹ Waŋu qeqaiŋ ac mēŋ yomuhuc énézéma zéyec; Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi ic mēŋnéŋ saiwa gocmia mēŋ mema aiyaguc himirec éséc nec. ³² Imi iwawai gocmia ionac komoragina téŋgéŋ. Waŋu yandimac imuaru aiiguc ichésa tosara onogicma kuneŋ yanda waŋanzac. Waŋu sawawac nei eneŋ hama hawaiguc haecgina haima kecaŋzu.

Yis imuac qelumbec ac.

³³ Waŋu qeqaiŋ ac mēŋ muŋgucnec énézéma zéyec. Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi yis embac mēŋnéŋ mema padi uha sasala imuac qeriaiguc haima lelecgéyu tackecma moczoŋ sécgédaru yandianzac éséc nec.

Qelumbec aciguc zéanzac imuac hénia.

³⁴ Yesunéŋ ackuazéic imi moczoŋ qeqaiŋ acguc qemanec ic embac tuŋaguc énézé daret. Qeqaiŋ ac qahac mēŋ ménda énézéyec. ³⁵ Imuhuc waŋu Anutunéŋ kua meme icyawac* murunec ac mēŋ yomuhuc zéyec imi, héla héiyec; Ni kuana auma qeqaiŋ ac zémarŋ. Baec kurumeŋ zéyu híçŋiyec imuarunec sasariŋgiaiguc hema éréyec imuac mia zéaumarŋ.

Yesunéŋ qézézac imuac hénia zéasariyec.

³⁶ Waŋu Yesunéŋ ic embac tuŋaguc imi méli énécmima ama qeriaiguc eŋec. Eŋu tohotoho ichéra ieneŋ iwac muru hama zégic; Qézézac aiiguc éréyec qeqaiŋ ac imuac hénia zéasarina ninni. ³⁷ Zégic melemma énézéyec; Iwawai gocmia hiabia qesayec imi Icac Naŋa. ³⁸ Ai imi baera baera. Ic gocmia hiabia imi kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuac naŋhéra. Waŋu qézézac imi Biri miŋinawac naŋhéra. ³⁹ Waŋu iwawai biria qesayec imi Biri miŋina imi mia. Hélawac ai yawuŋ imi mia baec yomuac nalé tetcgia. Waŋu héla meme ic imi kua meme uŋa eneŋ. ⁴⁰ Waŋu qézézac mutulaŋgéma gericiguc oanzu éséc nec baec yomuac nalé tetcgiaiguc haka imuhucya híçŋimac. ⁴¹ Icac Naŋanéŋ kua meme uŋahéra méli énécmiyu hama héŋgaleŋ ama areŋa yanda igucnec iwawai képésic mihicŋianzu imi zéma ic hénia ac logianzu imi moczoŋ gési énécmidacmu. ⁴² Gési énécmidacma geric yanda qeriaiguc gilicig híŋgacdacmu. Híŋgacma imuaru zésiac wamma zécgina aric aric kimu. ⁴³ Waŋu ic solanénéŋ Maŋgoc ginawac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc kaiwe éséc nec asarima kecmac. Ic gezawagucnéŋ, ac yomi nimmac.

Qelumbec ac haréwéc.

⁴⁴ Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi iwawai eeyaguc ai qeriaiguc saŋgima heyu ic mēŋnéŋ mihicŋima muŋguc musaŋgéma ségiségi wamma kemma iwawai hemimia imi moczoŋ haidacma soukiwa mihicŋima baec imi boŋa meyec éséc nec.

⁴⁵ Waŋu muŋguc mēŋ imi yomuhuc; Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi nēnagémba ic mēŋnéŋ hoc welic welicgiawac hohoc ai meanzac éséc nec. ⁴⁶ Keŋkecma mēŋ boŋa eŋeŋa sécyu mihicŋiyec imuaru kemma iwawai hemiyec séc moczoŋ haidacma soukiwa mihicŋima iwawai imi boŋa meyec.

⁴⁷ Waŋu muŋguc mēŋ imi yomuhuc; Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi uŋic konduniguc gilicig híŋgacma lambéc hénia hénia énépésiyec éséc nec. ⁴⁸ Waŋu uŋic imi kuaya qeyu hérégic kondun élélahu eŋu mama tacma hiabia imi neŋgeŋiguc tigic híŋgarec, néŋ biria imi gilicig keŋec éséc nec. ⁴⁹ Baec yomuac nalé tetcgiaiguc haka silic imuhucyanéŋ híçŋimac. Kua meme uŋa ieneŋ hama biria meme ic imi ic solana ionac sugcina igucnec gési énécmimu. ⁵⁰ Gésiénécmima geric yandaiguc gilicig híŋgacma imuaru mia zésiac wamma zécgina aric aric kimu.

Iwawai eeyaguc wahala zéma qelia.

⁵¹ Imuhuc zéma qesiénécmiyec; Ini ac imi moczoŋ niŋasaridaczu? Zéyu zégic; Oo Miŋ Kewunina. ⁵² Waŋu énézéma zéyec; Imuac bec hénia acac kiwi icya icya kurumeŋ amawac hénia ku énécmiyu tohotoho ic héla wamma keczu imi ama miŋina mēŋ iwawai eeyaguc hénia hénia qelia zéma wahala momacnec hofi amaya igucnec mema maanzac éséc nec.

* 13:35: Asafe (Leg 78:2).

Nazarete ama areña yanda imuac minjina eney Yesuac héjacya megic.

⁵³ Yesunéñ qeqaiñ ac imuhuc zédaru tecgéyu imuacnec waima keñec. ⁵⁴ Wañu eñeya tauñiguc hama tocgotocgo amaginaiguc ackuazéc hénima ku énécmiyec. Kuénécmiyu welicgéma qesiamuma zégic; Ic imi niñtegic qinñtegic zéma kuc imuhucya yomi dimuacnec meyec? ⁵⁵ Wañu ic yomuac hénia hiadac nindacziñ. Imi kamundawac naña, neñgocyawac qara Maria, wañu munahéra, Yakobo, Yosefe, Simon zéma Yuda. ⁵⁶ Naurñhéra imi neñanguc ménda kecanziñ? Wañu ic yomi niniñ zéma kuc imuhucya dimuacnec meyec? ⁵⁷ Wañu niniñ imuhucyanéñ batucgé énécmiyu ninzéñgé mimuac séc qahac wañec. Wañu Yesunéñ yomuhuc zéma énézéyec; Anutuac tilinñ tilinñ ic méññéñ eñeya ama areñaiguc zéma taséhéra sugginaiguc sac imi eebipiyaguc ménda wañanzac. ⁵⁸ Wañu ninzéñ ninzéñgina qahac imuac niñac ama areñ imuaru kiwi méréra kuhaguc sasala ménda meénécmiyec.

14

Doku naec ic Yohane humuc suruc.

¹ Nalé imuaru baec galeñ Herodenéñ Yesuac buña suruc imi niñec. ² Nimma weleñ qeqehéra énézéma zéyec; Ic imi doku naec haka ic Yohane. Inéñ mia humuc igucnec qelima yaczac! Imuac niñac kuha sasala imuhucyanéñ iwac muru ai mezac. ³ Becnec Herodenéñ munaya Filipinoac iniña qawéra Herodiawac niñac wamma Yohane késa qatéma hésa amaiguc oporu tarec. ⁴ Hénia imi Yohanenéñ, Gi embac qawécga menec imi hénia qahac, imuhuc zéma ac zémianec imuac niñac imuhuc wammiyec. ⁵ Nalé imuaru Herodenéñ Yohane qehumumañ zé wañec, néñ ic embac eney iwac niñgic Anutuac kua meme ic wañu ionac niñac niñyewérima waiyec. ⁶ Wañu Herodeac hicñhicñi naléya hayu nezéléléñ aria mekecgic Herodiawac béraranéñ sugginaiguc legic hiriyu Herodenéñ hémma ségiségi wañec. ⁷ Ségiségi wamma némac iwawai niñac qesiyu hia midacmañ zéma zéseliyec. ⁸ Wañu neñgocyanéñ zéqindiñi wammiyu yomuhuc ézéyec; Doku naec haka ic Yohaneac orucya youmi zéiciguc haima némma. ⁹ Imuhuc zéyu ic kewu imi nimma ewa biric wañec. Wañu ic embac i guc momacnec tacgic ionac zéma ac zéselima zéyec imuac wamma qesiyec séc wammimu niñac énézéyec. ¹⁰ Énézéma ichéra méli énécmiyu Yohane hésa amaiguc taru déméña qericgic. ¹¹ Qericma oruha imi zéiciguc haima mehama embac serañ iwac migic duña neñgocyawac mekeñ miyec. ¹² Wañu Yohaneac tohotoho ichéra eney hama qamora mekeñ téñgéma kemma Yesu ézégic.

Ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹³ Zégic nimma eñeyanec zéiciguc emma baec kisiaiguc keñec. Wañu ic embac tuñagucnéñ imuhuc nimma tauñ igucnec séc méndacmima baec hénia keñgic. ¹⁴ Wañu Yesunéñ hama ic embac tuñaguc imi inicma ionac niñ ewa biric wamma yanñ hafiginaguc imi méhiaru énécmiyec. ¹⁵ Ama mari wañu tohotoho ichéra ieneñ hama zégic; Yomi imi baec kisia, wañu nalé bec tecgézac. Imuac ic embac méli énécmima ama areñiguc kemma eñaoc nenegina boñ memu. ¹⁶ Imuhuc zégic énézéyec; Kemmu niñac ménda ninzua. Eñaoc énécmigic negic. ¹⁷ Imuhuc énézéyu ézégic; Nini you imi saméñ méra méñ zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac. ¹⁸ Imuhuc zégic zéyec; Imi mema you nuac muru hagic. ¹⁹ Wañu ic embac imi qézézaciguc mama tacmu niñ énézéyec. Wañu saméñ méra méñ imi zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa kurumenjiguc hiyu eñu mériañ ac zéyec. Zéyu tecgéyu saméñ imi mésémma tohotoho ichéra énécmiyu duña ieneñ mema ic embac énécmigic. ²⁰ Wañu ic embac moczoñ yanda negic sécgé énécmidarec. Wañu Yesuac tohotoho ichéra ieneñ saméñ bororoña waigic heyec imi tocgéigic neñgeñ 12 kuagina qedarec. ²¹ Saméñ negic imi embac zéma nambérac imi ménda olomma ic sac oloñgic zañgégina 5,000 zézéya séc wañec.

Yesu imi kondur doku qahaiguc tima keñec.

²² Imuhuc wañgic tecgéyu nalé imuarunec focdac Yesunéñ ic embac onopocma nañunec tohotoho ichéra zéiciguc emma walac walac zékéñ néwéc kemmu niñac

énézéyec. ²³ Wañu inéñ ic embac onoporu kendacgicguc zéwelec wammañ zé eneyanec baec bonjayaiguc eñec. Emma keru ama siriyu i eneyanec sac imuaru kerec. ²⁴ Wañu zéic imi bec baec zécgéria waima lakec kemma zékénj namuñaguc keñkeru luhucnéñ wéségina igucnec hayu kondun temboña yaru ai yanda mekecgic. ²⁵ Ama ewia 3 kilok zéma 6 kilok sura imuaru Yesu imi zékénj qahaiguc tima tima ionac muru hayec. ²⁶ Hayu tohotoho ichéra ieneñ héngic bacgina zañagiñu zénéñgina hiriyu kucnec qacma zégic; Kuwic erimi! ²⁷ Qacgic Yesu focnec énézéma zéyec; Bacgina ménda yandiyu! Yomi nenaoc, zénéñgina ménda hiriyu. ²⁸ Zéyu Peteronéñ melemma zéyec; Miñ kewuna geñgaoc wanñagiguc zéna doku zékénj qahaiguc guac hawa. ²⁹ Imuhuc qesiyu hia hana zéyec. Zéyu Peteronéñ zéicigunec mama doku qahaiguc tima tima Yesuac murugeñ keñec. ³⁰ Keñu luhuc yandanéñ hayu hémma bawa yandiyu hénima hiñgacma qarec; Miñ kewuna hama népésina! ³¹ Zéyu Yesunéñ focnec méria suluma késayu éréyu zéyec; Ninzénj ninzénja komocdiadac! Némac niñac ewa éréhéc wanñag? ³² Imuhuc zéma késayu ekawu zéiciguc eñic luhuc imi néñ qeyec. ³³ Wañu zéiciguc tacgic eneñ sicgémima zégic; Gi hélacnec Anutuac Naña.

Genesarete ama areniguc hafi ic mehiaru énécmiyec.

³⁴ Wañu zékénj handi handi qericma Genesarete baeciguc keremma zéic igucnec magic. ³⁵ Magic ama arenj imuac miñina eneñ Yesu héñtegicma ac haigic ama arenj lelec lelec tacgic séc kendaru ic embac eneñ tosara yañ hafiginaguc imi mocñon onagicma iwac muru hagic. ³⁶ Hama Yesunéñ niñénécmiyu yañhafi ginaguc eneñ iwac malekuya susuriadac imi eñdac osimu niñac zéwelec wammigic. Wañu késagic séc hiarudacgic.

15

Yanda onac haka silic.

¹ Wañu duña Yerusalemnec Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic eneñ Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic; ² Némac niñac tohotoho ichéçga eneñ yanda hécnina ionac haka silic imi logima méragina ménda zuacma nene nezu? ³ Zégic Yesunéñ melemma énézéyec; Wañu ini acguc némac niñac eñañ haka silic niñac wamma Anutuac héna ac logianzu? ⁴ Anutunéñ yomuhuc zéyec; * Neñgoc mañgocga eegira héiwésémañ. Wañu mérénéñ méñ neñgoc me mañgocyawac zébiri mimac imi humucac buña wammac. ⁵ Néñ ini yomuhuc zéañzu; Méñnéñ méñ neñgoc me mañgocya ézéma iwawai hezac imi guac gémbinec nañgé gémbacnec, néñ imi Anutuac buña qemimia, imuhuc zémuiguc ⁶ iwawai iminéñ neñgoc mañgocya eegira efima ménda héiyu hia wammac zéma eñañ haka silic imuac mia wamma Anutuac ackuažéc† imi qizizihégic zécgériaiguc keñanžac. ⁷ Ini ic ikora! Yesaianéñ onac bianac ara yomuhuc zéyec imi hélacnec; ⁸ Ic embac youmi kua taséginanéñ sac mepési néñanžu. Wañu qeriginanéñ néñgac némma lakec hezac. ⁹ Ic eñañ pakeñ ac zéma héna ac ku énécmima ni imi héla qahac eñ mepési néñanžu.

Iwawai mebiri hélacnec énécmimia.

¹⁰ Wañu Yesunéñ ic embac unuruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Gezacginanéñ nimma niñasariçic. ¹¹ Iwawai ic méñac kuaya igucnec hiñgacanžac iminéñ ménda mežapi qemianžac, néñ iwawai kuaya igucnec maanžac iminéñ mežapi qemianžac. ¹² Wañu tohotoho ichéra ieneñ hosuru hama qesimigic; Acganéñ Farisaio ic qeri yéwéc mihicñi énécmizac imi nintegicžañ? ¹³ Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Ic hésa kurumeñ Mañgocnanéñ ménda himirec imi mocñon gété žaliginaguc qéžidacmac. ¹⁴ Waigic siñginawac wañgic. Ic imuhucya imi galeñ kicgina hilic hilicgia. Ic méñ kiwa hilic hilicgianéñ kichilic méñac galeñgéma wagiru kemmac imi, ekawu momacnec baec séséñgic hiñgacmaoc. ¹⁵ Wañu Peteronéñ ara melemma zéyec; Qeqañ ac imi nonac zéasari nénécmima ninni. ¹⁶ Zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ini niñtegic qihñtegicgina qahacnec kecžu? ¹⁷ Iwawai ic kua igucnec tomeñiguc hiñgacanžac imi mocñon muñguc

* 14:30: Girik aciguc; añgéña tinal. * 15:4: Me zéseliyec. † 15:6: Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc; héna ac.

hénaya igucnec maanzac imi ini ménda héntegiczu? ¹⁸ Wañu iwawai kua igucnec éréanzac imi ewa qeria igucnec éréanzac. Wañu iminéñ mia ic imi mežapi qemianzac. ¹⁹ Ewa qerigina igucnec éréanzac imi yomuhuc; Niniñ biria, ic qeçe, kaisero, kaisero ewa ewa, señkowu, héipuc ac ikora, zébiri qébiri. ²⁰ Iwawai imuhucyanéñ ic imi mežapi qemianzac. Wañu méra ménda žuacma nene nenia iminéñ ic imi ménda mežapi qemianzac.

Kanaañ embac iwac ninžéñ ninžéñ.

²¹ Wañu Yesunéñ baec imi waima Tiro žéma Sidon baeciguc keñec. ²² Gezac haigic, Kanaannec embac méñ baec suc imuaru kecañec inéñ Yesuac muru hama qacma yomuhuc žéyec; Miñ Kewu, Dawidiac naña, nuac niñ ewa biric wanna. Béracna imi uña birianéñ gelec malec qahac lafeñgé mianzac. ²³ Imuhuc žéyu, Yesunéñ nimma ac méñ ménda meleñec. Imuac tohotoho ichéra ieneñ iwac hama hinocgémima žégic; Embac imi andéninaiguc qacmanec hazac imuac mélina keñu. ²⁴ Žégic melemma žéyec; Ni imi Israel amawac rama sohogic ionac sac méli néñu hayi. ²⁵ Imuhuc žéyu embac imi haréma wésiaiguc sicgémima žéyec; Miñ Kewu, méra néna. ²⁶ Wañu Yesunéñ ara melemma žéyec; Nambérac ionac saméñ mema kazu énécmimia imi hiabia qahac. ²⁷ Imuhuc žéyu embac iminéñ yomuhuc žéyec; Oo, Miñ Kewu imi hélacnec, néñ kazu acguc nene bororoña miñhécgina ionac žae igucnec mayu neanzu. ²⁸ Imuhuc žéyu, Yesunéñ ézéma žéyec; Owec embac, gi ninžéñ ninžéñga kunéñ yanda. Žéwelec wanžañ séc hicñigémac. Imuhuc žéyu nalé imuarunec dindiña bérara imi hiaruyec.

Yesunéñ ic embac sasala hafigina mehiaru énécmiyec.

²⁹ Yesunéñ baec imi waima Galilaia žékéñ giñgiñanec kemma baec boñaya méñiguc emma tarec. ³⁰ Taru ic embac tuña tuñanéñ žeke puriña, kic hilic, acgina qahac, hena méragina biria, žéma tosara kileñ onagicma haréma Yesuac wésiaiguc onopogic hegic. Wañu inéñ mehiaru énécmiyec. ³¹ Ic acgina qahac imi ac žégic. Žeke puriña imi hiarugic. Hénagina biria imi hiaruma keñha wañgic. Kic hilic imi kicgina hima héñgic. Wañu ic embac tuñaguc eneñ haka imuhuc hémma welicgéma Israelac Anutu mepésigic.

Ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

³² Yesunéñ tohotoho ichéra unuruyu hosuru hagic énézéma žéyec; Ni ic embac tuñ yomi onac ewa biric wanžua. Ieneñ niguc toroqema kecgic bec ai meme haréwéc wañu iwawai neniawac méñ ménda he énécmizac. Imuac yaka niñac humugicguc eñec méli énécmiwa kemmu niñac ménda wanžua. Keñkecma henaiguc qiritic unuwac niñac. ³³ Žéyu tohotoho ichéra ieneñ ara melemma žégic; Baec kisia yomuhucgeñ saméñ sasala imuhucya dimuacnec mihicñima ic embac tuñ yanda yomuhucya hia gumu énécmiwiñ? ³⁴ Žégic qesiéncmima žéyec; Onac muru saméñ dahec he énécmizac? Žéyu melemma žégic; Saméñ 7 žéma lambéc éréhécdac sac he nénécmizac. ³⁵ Imuhuc žégic ic embac tuña imi baeciguc mama tacmu niñac énézéyec. ³⁶ Imuhuc énézéma saméñ 7 imi žéma lambéc imi mema ewa hia ac žéyu tecgéyu kuma tohotoho ichéra énécmiyu duña ieneñ mema ic embac énécmigic. ³⁷ Ic embac mocžoñ negic sécgé énécmidarec. Wañu nene bororoña waigic tarec imi tocgégic neñgeñ yanda 7 kuagina qedarec. ³⁸ Ic nene negic ionac žañgégina imi 4,000. Embac žéma nambérac imi ménda oloñ énécmigic. ³⁹ Yesunéñ ic embac méli énécmiyu kendacgic žéiciguc emma Magadan baeciguc keñec.

16

Sésécac kiwi mérera méñ hémbiñ žé welecmigic.

¹ Farisaio ic žéma Sadukaio ic ieneñ hama Yesunéñ séséc kurumeñ igucnec hahaya méñ meyu hémbiñ žé batucgéma qesimigic. ² Qesigic melemma žéyec; Ama mari wañu kurumeñ pésigiyu hémma kurumeñ pésigizac imuac orañguc kaiwe qemac žéanzu. ³ Wañu siñunec yacma héñgic kurumeñ pésic pésic wamma hosusunéñ nezicgéyu, kia kimac žéanzu. Kaiwe kiwa imuhuc héntegicma hélacnec žétecgéanzu, néñ nalé yomuac

séséc imi hia ménda niṅtegicanᶑu? ⁴ Hicṅisai biria ᶑéma kaiseroya imuhucyanéṅ séséc icnéṅ ménda memeya imuhucyawac hémbiṅ ᶑé waṅanᶑu. Waṅu ionac séséc imi tosara qahac, néṅ Anutuac tiliṅ tiliṅ ic Yonawac séséc imi sac meyu hémmu. Yesu imi imuhuc ᶑéma wai énécmima keṅec.

Farisaio ᶑéma Sadukaio ionac yis imuac goro ac.

⁵ Kemma tohotoho ichéra iniguc ᶑékéṅ néwéc keṅgic. Waṅu tohotoho ichéra ieneṅ eluṅ unuyu saméṅ méṅ ménda mema keṅgic. ⁶ Waṅu Yesunéṅ yomuhuc énézéyec; Ini Farisaio ic ᶑéma Sadukaio ic ionac yis niṅac técgina nimma galeṅ memu. ⁷ Imuhuc ᶑéyu suginaiguc yomuhuc niṅgésima eminiṅgic; Saméṅ ménda mema hazṅ imuac niṅ imuhuc ᶑézac. ⁸ Yesunéṅ hénia niṅasarima yomuhuc ᶑéma énézéyec; Ninᶑéṅ ninᶑéṅgina komocdiadac, saméṅ ménda mema hazu imuac némac niṅac ᶑé eminiṅ waṅkecᶑu? ⁹ Saméṅ 5 imi ic 5,000 sécgé énécmiyuguc nene bororoṅa tocgégic neṅgeṅ dahec kuagina qedarec imi ini méndagucnec niṅasarizu? Waṅu némac niṅac méndadac niṅqelizu? ¹⁰ Waṅu saméṅ 7 imi ic 4,000 sécgé énécmiyuguc neṅgeṅ dahec metocgégic? ¹¹ Saméṅ niṅ ménda ᶑézua, néṅ Farisaio ic ᶑéma Sadukaio ic ionac yis niṅac galeṅ memu niṅac ᶑézua imi némac niṅ ménda niṅasarizu? ¹² Imuhuc ᶑéyu yis saméṅiguc haianᶑu imuac galeṅ memu niṅ ménda ᶑéyec, néṅ Farisaio ic ᶑéma Sadukaio ic ionac pakeṅ ac niṅac imuhuc ᶑéyec imi niṅasarigic.

Petero Yesuac héniaya ninᶑéṅgéma ᶑéauyec.

¹³ Yesu Kaisarea Filipi baec tasiaiguc haréma tohotoho ichéra qesiénécmima ᶑéyec; Ic embac ieneṅ Icac Naṅawac méré ᶑéanᶑu? ¹⁴ Qesiénécmiyu melemma ᶑégic; Tosara imi doku naec haka ic Yohane ᶑéanᶑu, tosara imi Elia, Tosaranéṅ Yeremia me Anutuac tiliṅ tiliṅ ic ionarunec méṅ ᶑéanᶑu. ¹⁵ Imuhuc ᶑégic qesiénécmima ᶑéyec; Waṅu eṅaoc, nuac niṅac méré ᶑénéṅanᶑu? ¹⁶ Imuhuc qesiénécmiyu Simon Peteronéṅ ᶑéyec; Gi imi Kristo, Anutu kekecyaguc iwac Naṅa. ¹⁷ Imuhuc ᶑéyu Yesunéṅ melemma ᶑéyec; Yohaneac naṅa* Simon, gi imi mériangaguc! ᶑézaṅ imi séwi ᶑéma sac igucnec hahaya qahac, néṅ kurumeṅ Maṅgocnanéṅ ᶑéhicṅi géṅᶑac. ¹⁸ Imuac gézéwa niṅna, gi imi Petero† waṅu ᶑamanᶑiṅ imuac qahaiguc hénaoriṅna meyacgémaṅ. Waṅu humumia ionac baec dumuṅa imuac kuhanéṅ méndagucnec onogicmac. ¹⁹ Waṅu ni kurumeṅac héṅgaleṅ amawac nagu auayawac kuha imi gi gémmaṅ. Némac iwawai baeciguc ᶑikina kurumeṅiguc momacnec ᶑikiᶑikia wammac. Waṅu némac iwawai baeciguc hulacna kurumeṅiguc momacnec hulachulara wammac. ²⁰ Imuhuc ᶑéma eṅeyaoc Kristo‡ wanᶑac imi méṅac méṅ ménda énézému niṅac tohotoho ichéra ᶑéseli énécmiyec.

Yesunéṅ eṅeya humuc ᶑéma humuc igucnec yacyac imuac bianᶅ ac ᶑéyec.

²¹ Nalé imuaru hénima i Yerusalem keṅu ic kuneṅ ᶑéma hofac oo ic kiwahécgina ᶑéma héna acac kiwi ic ionac méraiguc emma qeṅzeṅ manᶑeṅ sasala mihicṅiyu qegic humuyu ai meme haréwéc waṅu humuc igucnec qelima yacmacac hezac imi tohotoho ichéra ᶑéasari énécmiyec. ²² Imuhuc énézéyu Peteronéṅ wagicma qiᶑiᶑiṅgéma kemma ac yomuhuc ᶑémiyec; Miṅ kewuna, goiga héina, haka imuhucya méndagucnec hicṅigém-mac. ²³ Imuhuc ᶑéyu Yesu imi liliṅgéma Petero ézéyec; Biria miṅina, andénaiguc kemma nanna. Gi imi tisuqisurac qaméṅ, nuac hénana héᶑicgé nénᶑaṅ; Gi imi Anutuac ewa siṅ ménda méndacma ic onac ewa siṅ méndacᶑaṅ. ²⁴ Imuhuc ᶑéma duṅa tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic méṅnéṅ ni méndac némmaṅ ᶑé eṅeya qaecgé amuma eṅeya ic héṅgeṅa wéndaraya huama méndac némmac. ²⁵ Ic méṅ kekecy aṅgétiyu sohomac, néṅ nuac niṅ wamma kekecy a waimac imi mihicṅimac. ²⁶ Ic méṅnéṅ baecac iwawai momac yanda aṅgétiyuguc duṅa kekecy a sohomac imi némacnéṅ iwac muru hiabia wammac? Me némacnéṅ kekecyawac kitiwa hia kumacac séc wammac? ²⁷ Icac Naṅa imi Maṅgocyawac edamuiguc kua meme uṅahéra iniguc hama wawaṅ memeginawac séc

* 16:17: Girik aciguc; Bayohane. † 16:18: Neṅaṅ aciguc ᶑamanᶑiṅ. ‡ 16:20: Me Hebraio aciguc; Mesia.

kitic ku énécmimac. ²⁸ Imuac hélacnec énézézua, yomi nanzu onac murunec tosara eney ménda humugicnec Icac Naña imi Ic Kewu qac bunayaguc hamac.

17

Yesuac kic tanera imi melemma tanera méj wañec.

¹ Ai meme 6 tecgéyu Yesunéj Petero, Yakobo zéma Yakoboac munia Yohane onagiru baec boñaiguc eñacnec eñgic. ² Wañu kicginaiguc tanera méj wañec. Kic ségéria imi kaiwe ésécnec asariyu, séwi usuya imi asac mararañ yanda ésécnec wañec. ³ Wañu ninzu, Mose zéma Elia hicñi énécmima Yesuguc ac wañgic. ⁴ Peteronéj haka imi hémma Yesu yomuhuc ézéyec; Miñ Kewunina, neñañ you kecziñ imi nimba hiabia wanzac. Siñganéj imuac wañu hali haréwéc meni, méj guac, méj Moseac, méj Eliawac wammac. ⁵ Imuhuc zémanec nañu, ninzu, hosusu asahagucnéj hoturu énécmiyec. Wañu ninzu, ewa méj hosusu igucnec yomuhuc zéyec; Youmi imi nena Nañ sorocna. Iwac niñ ségiségi yanda wanza. Imuac ara niñtoho wammu. ⁶ Tohotoho ichéra ienej imuhuc nimma bacgina kuney yanda yandiyu baeciguc mama sigéma kicgina musañgéma hegic. ⁷ Wañu Yesunéj hosucginu hama onosima zéyec; Yacgic, bacgina ménda yandiyu. ⁸ Imuhuc zéyu kicgina hima meyacma héngic méj qahac, néj Yesunéj sac nañu héngic.

⁹ Boña igucnec mawin zé mama Yesunéj zéseli énécmima zéyec; Haka deguc hénzu imi ménda énézégicnec keñkecma Icac Naña humuc igucnec yacmac. ¹⁰ Zéyu tohotoho ichéra ienej qesimima zégic; Imuhuc wañu némac niñac hena acac kiwi ic ienej Elianéj walac hamacac hezac zéanzu? ¹¹ Yesunéj acgina melemma zéyec; Imi hélacnec, Elia hama iwawai moczorj héiqeli wammac. ¹² Wañu énézéwa niñgic Elia imi bec hayec. Wañu ienej ménda héntegicma siñginawac iwawai hénia hénia wammigic. Imuhuyanec Icac Naña imi acguc méraginaiguc emma qenzerj manzerj nimmac. ¹³ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienej doku naec haka ic Yohaneac zéyec imi niñasarigic.

Yesunéj merac méj uña biraiguc mehiarumiyec.

¹⁴ Wañu ic embac tun ionac muru keñgic ic méñnéj Yesuac muru hama wésiaiguc simiñ héimiyec. ¹⁵ Wañu yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, nuac nañnawac niñ ewaga biryu, humuc turucya gelec malec qahac wammiyu naléya naléya gericiguc me dokuiguc hiñgacanzac. ¹⁶ Tohotoho ichécga ionac muru wagicma hawa ienej mehiaru mimuac séc qahac wañec. ¹⁷ Imuhuc zéyu Yesunéj melemma zéyec; Oh! hicñisai yomi ninzégj ninzéggina qahac, kaiñiliweñ ginaguc imi, nalé dahecac séc kechoruma ini bisiqatégj wañ énécmimañ? Ic merac imi you nuac muru wagicma hagic. ¹⁸ Imuhuc zéyu wagicma hagic Yesunéj uña biria ac geriwaguc wammiyu ic merac iwac murunec éréma hama keñec. Wañu imuarunec mia merac imi hiaruyec. ¹⁹ Wañu tohotoho ichéra ienej Yesu eñeyacneciguc éléñec hicñimima qesimigic; Némac niñac nini uña biria nesimiwiñac séc ménda wañec? ²⁰ Qesimigic melemma zéyec; Ini ninzégj ninzéggina moczorj komocdiadac imuac niñac nesimuac séc qahac wañec. Ac hélawac zéwa niñgic, ini ninzégj ninzéggina komocdiadac saiwa gocmia séc késa kecmu imi baec boña yomuac mia yomuacnec yacma eri kenna zégic hia yacma kemmac. Onac muru iwawai méj osiosiya ménda wammac. ²¹ Wañu imuhucya imi nene zikima zéwelec ménda wammuiguc imi waima kemmacac séc qahac.

Yesu imi eñeya humuc zéma humuc igucnec yacyac imuac muñguc bian ac zéyec.

²² Wañu Galilaia baeciguc eñawu haréma imuaru Yesunéj yomuhuc énézéyec; Icac Naña imi andé qemigic ic ionac méraiguc emmac. ²³ Eñu qegic humumac. Wañu ai meme haréwéc wañu humuc igucnec meyac mimia wammac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienej ewa biri kuney yanda wañgic.

Yesu zéma ocmuñ téréyawac takis.

²⁴ Yesu zéma tohotoho ichéra eney Kafanaum ama areña yandaiguc harégic ocmuñ téréyawac ai yawuñac takis meme ic ienej Peteroac muru hama qesimigic. Kiwi icgina

imi ocmuḡ téréyawac takis* ménda haianzac me? ²⁵ Zéyu, Peteronéḡ haianzac zéma ama qeriaiguc éréyu Yesunéḡ bec niḡtegicma yomuhuc qesimiyec. Simon, gi dimuhuc ninzaḡ? Mérac murunec baecac ic kewu ieneḡ takis meanzu? Naḡhécgina ionac murunec me tosara ionac murunec? ²⁶ Qesiyu Peteronéḡ melemma zéyec; Tosara ionac murunec. Imuhuc zéyu Yesunéḡ zéyec; Imuhuc waḡu naḡhécgina ieneḡ eḡ kecmu. ²⁷ Waḡu imuhuc wanni niḡgic biriwwac niḡac, imuac zékéḡiguc kemma hawic gilina lambéc méḡ walac kimac imi héréna éréyu kuaya mesacgéma hénna qeriaiguc soukiwa gocmia momacguc† heyu mema kemma geḡga zéma nuac buḡa haina hiḡgaru.

18

Ic eneḡa héla.

¹ Nalé imuaru tohotoho ic eneḡ Yesuac hosucgéma zégic; Méréneḡ kurumeḡac héḡgaleḡ ama areḡa yandaiguc kuneḡgina wanzac? ² Imuhuc zégic merac komoc méḡ qarú hayu oporu sugcinaiguc naḡec. ³ Naḡu yomuhuc zéyec; Ni hélacnec énézúua, ini qerigina melemma nambérac ionac séciguc ménda wammu imi, kurumeḡac héḡgaleḡ amaiguc ménda keremmu. ⁴ Imuac bec méréneḡ merac komoc yomuhucya éséc memaamuma kecmac iminéḡ mia kurumeḡ amaiguc kuneḡgina wammac. ⁵ Waḡu méréneḡ méḡ nambérac komoc yomuhucya nuac qacnaiguc héihéré mizac imi mia ni héihéré nénzac.

Képésicac ewa ewa.

⁶ Waḡu méréneḡ méḡ merac komoc komoc ni ninzéḡgé nénzu ionac sugcina igucnec méḡ hinocgémiyu képésic wammaciguc ic hinocgémiyec imi mia déméḡaiguc hoc yandanéḡ qatémima kondurḡiguc gilicic dumuḡaiguc hiḡgacmac imi bakia efefia wanzac. ⁷ Yei ewa biric yandanéḡ manam batuc ai niḡac baeciguc heanzac! Manambatuc imi hamacac hezac, néḡ méḡnéḡ méḡ manam batuc waḡ énécmimac iwac muru imi saec hemimac. ⁸ Imuac méraganéḡ me hénaganéḡ manam batuc waḡgeḡu hericma gilina keḡu. Waḡu puriḡnéḡ kekec seliiguc kerembésémaḡ iminéḡ niḡna efefia wammac, néḡ hénna méraga éréhécnec geric hémbénaḡaiguc gilicic hiḡgacbésémaḡ iminéḡ niḡna réwéria wammac. ⁹ Imuac kicganéḡ manam batuc waḡgeḡu képésic waḡanzaḡiguc kicga néfindiḡgéma gilina kemmac. Kicga momacgucnéḡ kekec hémbénaḡaiguc kerembésémaḡ iminéḡ guac hia wammac. Waḡu kicga éréhécnec geric siaiguc gilicic hiḡgacbésémaḡ iminéḡ niḡna réwéria wammac.

Rama rouc wawaḡawac qelumbec ac.

¹⁰ Técgina nimma kecgic, nambérac komoc komoc yomuhucyawac niḡgic mamaya wambac niḡac. Zéwa niḡgic, ionac kua meme uḡagina imi kurumeḡiguc nalé séc kurumeḡ Maḡgocnawac kic ségéria hémma kecanzu. ¹¹ Icac Naḡanéḡ rouc wamma kekec képésicgina igucnec metecgé énécmimaḡ zé hayec. ¹² Deic ninzu? Ic méḡ ramaya 100 hemizac zéwiḡ. Waḡu sugcinaiguc méḡnéḡ sohoma kemmaciguc ramaya 99 imi onoporu naḡgic baec boḡaiguc kemma rama sohojec imi ménda mihicḡimaḡ? ¹³ Ni hélacnec énézúua sohojec imi mihicḡizaciguc imuac niḡ mia 99 ménda sohogic ionac niḡac ségiségi wanzac imuac séha ogicqogic wamma ségiségi yanda wammac. ¹⁴ Imuhucyanec Maḡgocgina kurumeḡiguc keczac iwac kiwaiguc komoc komoc yomi ionarunec méḡnéḡ méḡ birima qahac wammac niḡac ewa siḡa ménda hemizac.

Ic méḡac képésic zégési mimia.

* 17:24: 2 Dirakima; Ic méḡac ai meme momacgucac ai boḡa imi 1 Dirakima, waḡu Yuda ic imi miḡ séc ocmuḡac takis yawuḡ séc 2 Dirakima haiḡgic. Imi mia 13ipte baec igucnec éréma Sainai baec boḡaiguc zaḡgégina oḡgic nalé imuarunec hénima kekecgina aḡgéḡ tiénécmiyec Anutuac muru kekecgina wac boḡa zéma haiḡgic. † 17:27: Girik aciguc; Statira imi soukiwa golinéḡ memeya. Waḡu 4 Dirakimawac séc waḡu ic éréhécnec ocmuḡac takis imuac séha wanzac.

¹⁵ Hénaorij ionarunec alaga méjnéj kápésic wañ gémmaciguc kemma ekacneciguc kápésicya imi ézéna hémmac. Wañu acga ninzagicuc imi alaga biria igucnec munjuc wagiczaj wanzac. ¹⁶ Wañu acga ménda ninzagicuc, ic momacguc me éréhéc oragicna enjau kemma héipuc ic éréhéc iorac kuagiranéj alagawac ara momacguc momacguc meseligic ménda qaecgémac. ¹⁷ Wañu ewa seli wamma acgina ménda nimmaciguc hénaorij énézégic nimmu. Wañu hénaorij ionac ac imuhucyanec ménda nimmaciguc, ic enia me takis meme ionac wañ énécmiwu ésécnec wammimu.

¹⁸ Ni hélacnec énézéua, némac iwawai ini baeciguc zikimu imi kurumejiguc zikizikia wammac. Wañu némac iwawai baeciguc hulacmu imi kurumejiguc hulachulara wammac. ¹⁹ Wañu munjuc énézéwa niñgic, baeciguc onarunec éréhécnéj iwawai méj niñac ewa momac wamma qesimaoc imi Manjocna kurumejiguc keczac inéj niñu moczoñ orac muru wandac wandara wammac. ²⁰ Wañu éréhécnéj me haréwécnéj nuac qacnaiguc tocgézu imi ni acguc imuaru sucginaiguc kecza.

Képésic waiwaiyawac haka.

²¹ Wañu Peteronéj Yesuac hama yomuhuc qesiyec; Miñna, alananéj biria wañnéju hatac dahec kápésicya waimimañ? Keñkecma hatac 7 imuac séc waimimañ? ²² Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Gézéwa niñna, hatac 7 sac qahac, néj tuñ 70 imi arec 7 imuac séc waimiwésémañac zézua. ²³ Imuac kurumeñac héngaleñ ama areña yanda imi ic kewu méj weleñ qeqehéra iniguc taségina héimindiñi wammañ zé wañec ésécnec. ²⁴ Ic kewu imi héimindiñi ai imi héniyec. Héniyu ic méj iwac muru taséya 10 tausen Talanti* hemiyec imi wagicma érégic. ²⁵ Wañu ic iwaru soukiwa méj ménda hemiyu kumacac séc qahac wañec. Imuac niñac ic kewunéj ic imi enjeya zéma iniñ merachéra zéma iwawaiya hemiyec imi moczoñ haigic boñ megic soukiwa iminéj tasé imi kumac niñ zéyec. ²⁶ Imuhuc zéyu weleñ qeqe ic imi wésiaiguc mama sicgémima welecma zéyec; Bénzénj mambéc wañnéna ni taséna moczoñ kugémmañ. ²⁷ Imuhuc zéyu weleñ qeqe ic iwac miñinanéj ewa biric wamma tasé imi audacma waimiyu keñec. ²⁸ Wañu ic iminéj mama kemma ai ic momacya méj taséya 100 Denarion† hemiyec imi mihicñima déménjaiguc késama melanzima zéyec; Guac tasé nuac muru hegénzac imi kuma néna. ²⁹ Wañu ai momacya imi ic iwac héniaiguc mama simiñ héimima welecma zéyec; Bénzénj mambéc wañnéna kugémmañ. ³⁰ Wañu imuac ménda wamma taséya kudacmaguc mamac niñac hésa amaiguc oporec. ³¹ Wañu ai ic tosara ieneñ haka hicñiyec imi hémma niñgic biri qiria wañu kemma haka hicñiyec imi moczoñ miñgina ézédacgic. ³² Imuhuc zégic miñginanéj ic imi qaru enju yomuhuc ézéyec; Gi weleñ qeqe biria kétik téngén! Welec néna guac tasé imi moczoñ audari. ³³ Neñ guac wañi ésécnec gi acguc ai momacga goiya héimiwésémañac ménda heyec me? ³⁴ Imuhuc zéma hazéc yanda wamma taséya imi kudarur hulacmimu niñac hésa ama galeñ ionac méraginaiguc oporec. ³⁵ Imuac niñac méjnéj méj alaginawac kápésic imi ewa qerigananéj ménda waimimuiguc kurumeñ Manjocnanéj imuhucyanec mia wañ énécmimac.

19

Eu iniñac héna dindiña.

¹ Yesu ac imi zéyu tecgéyu Galilaia baec waima Yodan doku néwéc Yuda baec suciguc keñec. ² Keñu ic embac tuñ yandanéj méndacmima keñgic baec imuaru hafiginaguc imi mehiaru énécmiyec.

³ Wañu Farisaio ic ieneñ hama batucgéma qesigic; Ic méjnéj hénia imuac me imuac iniña hia waimimacac héna méj hezac me? ⁴ Zégic melemma zéyec; Mihicñi mihicñi miñinanéj hénihéniaiguc ic momacguc zéma embac momacguc meéércmima

* 18:24: 1 Talanti imi soukiwa golinéj memeya, ic méjñac ai meme momacgucac ai boña 1 Denarion imuac 6,000 ogicma eeyaguc wañec. † 18:28: 1 Denarion imi ic méjñac ai meme momacgucac ai boña imuac séha.

ac yomuhuc zéyec imi ini ménda oloññianzu? ⁵ Hénia imuac niñac icnéñ neñgoc mañgocya wai érécmima kemma iniñawac muru qékétayu éréhécnéñ momacguc wammaoc. ⁶ Imuac ierenj imi éréhec qahac, néñ séwi momacguc, imuac Anutunéñ toroqe érécmiyec imi icnéñ ménda méndéñ érécmimu. ⁷ Imuhuc énézéyu ienenj yomuhuc zégic; Wañu hénia némac niñac Mosenéñ héric amuamuyawac kiwi omima mélina keñu zéyec? ⁸ Imuhuc zégic, Yesunéñ melemma énézéyec; Mosenéñ ewa qerigina selia imuac niñ wamma wai énécmiyec, néñ hénihénia igucnec imi imuhuc qahac. ⁹ Ni énézézua, mérénéñ méñ iniña sañgima haka biria ménda wañeciguc hénia tosara niñac waimima embac méñ memac imi kaisero wanžac.* ¹⁰ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienenj yomuhuc ézégic; Ic méñnéñ iniñaguc hénia ac imuhucya tohomacac hezaciguc embac ménda mema kecmac iminéñ hia wammac. ¹¹ Zégic Yesunéñ melemma zéyec; Ac imi ic momac yandanéñ niñtohomuac séc qahac, néñ imuhuc meénécmimia sac imuhuc wammu. ¹² Ic tosia ienenj neñgoc héri igucnec héfiñ wamma hicñianzu. Wañu méñ imi icnéñ wañ énécmigic héfiñ wamma kecanzu. Wañu tosia ienenj kurumeñac héñgaleñ ama niñac eñaoc héfiñ ic ésécnec wamma kecanzu. Ac imi tohomuac séc imi enej hia tohomu.

Yesunéñ nambérac komoc komoc zéhiaru énécmiyec.

¹³ Wañu Yesunéñ méria orucginaiguc haima zéwelec énécmimac niñ ic embac tosara ienenj nambérac komoc komoc onagicma hagic tohotoho ichéra ienenj qetali énécmima ac wañ énécmigic. ¹⁴ Imuhuc wañgic Yesunéñ yomuhuc zéyec; Nambérac komoc komoc imi wai énécmigic nuac hagic, neñ ménda héiénécmigic. Kurumeñac héñgaleñ ama imi komoc komoc imuhucya ionac buña wanžac. ¹⁵ Imuhuc zéma méria ionac orucginaiguc hai énécmimaguc baec imi waima keñec.

Sac qéli sokiwa yandayaguc.

¹⁶ Wañu niñzu? Ic méñnéñ iwac muru hosuru hama yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac haka hiabia wamma kekec hémbéñaña imi memañ. ¹⁷ Zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Némac niñ haka hiabiawac qesinéñzañ? Hiabia wanžac imi momacguc sac kecžac. Wañu gi kekec hémbéñañaiguc keremmanj zé wanžañiguc imi hénia ac tohowésémañ. ¹⁸ Imuhuc zéyu zéyec; Némac hénia ac niñac zézañ? Zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Ic ménda qehumuwsémañ. Kaisero ménda wambésémañ. Kowu ménda mewésémañ. Héipuc ac ikora ménda zéwésémañ. ¹⁹ Neñgoc mañgocga eegira héiwsémañ. Wañu geñga siñ niñamuanzañ ésécnec alaga siñ nimmiwsémañ. ²⁰ Zéyu zéyec; Ni imi moczoñ tohodacma kecanzua, imuac némacnéñ méñ nuac muru ménda sécgézac? ²¹ Imuhuc zéyu Yesunéñ ézéma zéyec; Gi solañanimañ zé kemma hinac iwawaiga imi haina boña megic soukiwa iminéñ maqeqeya énécmiwsémañ. Imuhuc wanna kurumeñiguc iwawai eeyaguc hegémmac. Wañu geñga imi hama ni méndac némbésémañ. ²² Imuhuc zéyu ac imi nimma ic merac imi hinac zéma soukiwaya yanda hemiyec imuac niñ ewaya biriyu keñec.

²³ Keñu Yesunéñ tohotoho ichéra énézéma zéyec; Ni hélacnec énézézua, ic hinac yanda ginaguc ienenj kurumeñac héñgaleñ amaiguc kerembiñ zé osimu. ²⁴ Ni muñguc énézézua, kamele yañnéñ qodu kifañaguc kereñkereña imi bénžerjadac, néñ ic hinac yanda ginagucnéñ Anutuac héñgaleñ amaiguc kereñkereña imi osiosiya. ²⁵ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienenj nimma bacgina kuneñnec yandiyu zégic; Imuhuc wañu mérénéñ añgéñ timimiawac séc wammac? ²⁶ Zégic Yesunéñ inicma énézéyec; Imi ic enej memuac séc qahac, néñ Anutuguc imi iwawai moczoñ yanda medac medara. ²⁷ Imuhuc zéyu Peteronéñ melemma zéyec; Niñzañ, nini méndac gémbiñ zé iwawai moczoñ waidariñ, imuac némac iwawai késawiñ? ²⁸ Qesiyu Yesunéñ énézéyec; Hélacnec énézézua, baec yomuac hainetec wawaña naléiguc Icac Naña imi eñeya edamuya imuac ic kewu tataraguc tacmac imuaru méndac néñanžu ini imi momacnec tatak 12 imuaru

* 19:9: Kiwi méranéñ ooya tosaraguc; Kaiseroiguc opocžac tanec wanžac.

tacma Israelac kisic 12 imi niŋgésima galenŋé énécmimu. ²⁹ Waŋu mérénénj méj nuac qacnawac wamma amaya me dara munia me nauŋa me neŋgoc maŋgocya me merachéra me baec aiya waizaciguc imuhucya imi 100 imuac séc ogicma mema kekec hémbénaŋa imi mératéc memu. ³⁰ Nénj walac wanŋu ionarunec sasalanénj andia wammu. Waŋu andia wanŋu ionarunec sasalanénj walac wammu.

20

Waiŋ aiiguc ai meme imuac qeqaiŋ ac.

¹ Kurumenŋac héngalenj ama arenja yanda imi ai miŋina méjnéj waiŋ aiyaguc ai memu niŋac ai ic énépésimaŋ zé sijunec yanda yacma keŋec éséc nec. ² Kemma ai meme momacguc imuac boŋa Denarion* momacguc eŋac eŋac énécmimaŋ zéyu ewa momac waŋgic méli énécmiyu waiŋ aiyaguc kereŋgic. ³ Waŋu sijunec 9 kilok séc waŋu nénnagémba sombeniguc kemma ic tosara iniru eŋ naŋgic ⁴ yomuhuc énézéyec; Ini acguc nuac waiŋ aiiguc kemma ai megic boŋa séhaiguc énécmimaŋ zéyu nimma kereŋgic. ⁵ Waŋu 12 kilok zéma maria 3 kilok imuac séc imuaru muŋguc kemma imuhyanec waŋec. ⁶ Waŋu maria 5 kilok séc waŋu kemma iniru ic tosara muŋguc ai qahac eŋ naŋgic yomuhuc énézéyec; Némac niŋac kaiwe herec ai ménda mema eŋ nanŋu? ⁷ Zéyu melemma zégic; Méjnéj méj ai icac ménda nénépésizac. Zégic ini acguc nuac waiŋ aiiguc kereŋgic zéma énézéyu kereŋdacgic. ⁸ Ama siŋima hayu ai miŋinanénj hama galenŋina ézéma zéyec; Ai ic unuruna tetecgiaiguc hazu ionac murunec hénima ai boŋa énécmina keŋkecma walac hazu ionac énécmina tecgémac. ⁹ Zéyec séc waŋu maria 5 kilok imuaru hagic ienej hama Denarion momacguc momacguc késagic. ¹⁰ Késagic walac walac hagic ienej hama hémma boŋgina meemma nénécmiyu késawiŋ zéma niŋgic, néj ini imuhucyanec Denarion momacguc sac eŋac eŋac énécmiyu késagic. ¹¹ Imuhuc késama ai miŋinawac ŋindic ŋunduc ac zéma ac yomuhuc zémigic; ¹² Anduguc hagic ienej kaiwe kiwa 1 aua sac ai mezu. Waŋu nenej mia ai yéwéria ai meme momacgucac séc kaiwe geriwaiguc namma meziŋ, néj ionac aigina boŋa imi nonac séc énécmizaŋ. ¹³ Imuhuc zégic ai miŋinanénj ionarunec méj yomuhuc ézéyec; Ala Denarion momacguc niŋac acnira ménda zikizic me? Ni kápésic méj ménda waŋgénzua. ¹⁴ Imuac boŋgawac mema kenna, andu hagic ionac aigina boŋa onac séciguc énécmimaŋ iminénj ewa siŋna wanŋac. ¹⁵ Nena iwawainanénj ewa siŋnawac wammaŋac hena ménda hezac me? Hakana hiabia imi kicginanénj hémma nimbupuc wanŋu? ¹⁶ Suruc imuac séc andianénj walac wammu, waŋu walacnéj andia wammu.†

Humuc igucnec yacyacwac zéyu hatac haréwéc waŋec.

¹⁷ Waŋu Yesu imi Yerusalem kemmaŋ zé kemma hénaiŋguc tohotoho ichéra 12 eŋacnec énépésima yomuhuc énézéma zéyec; ¹⁸ Ninŋu, neŋaŋ Yerusalem enziŋ. Imuaru Icac Naŋa imi hofac oo ichécgina zéma hena acac kiwi ic ionac méraginaiguc opocgic ienej humucac buŋawac zétecgé mimu. ¹⁹ Waŋu zédesi wammima hihilocnéj qericma qema ic héngenja wéndaraiguc qegic humumac niŋ ic enia ionac muru meleŋmigic kemmac. Waŋu ai meme haréwéc waŋu humuc igucnec yacmac.

Sebedeac ininjanénj naŋhérérawac niŋac Yesu zéwelecmiyec.

²⁰ Nalé imuaru Zebedaioc ininjanénj naŋhéréra iriguc hama Yesuac muru sicgémima iwawai méj niŋac welecmiyec. ²¹ Welecmiyu ézéma zéyec; Gi némac iwawai niŋac wanŋaŋ? Zéyu embac iminénj yomuhuc zéyec; Nuac naŋhérécna yomi niŋérécmina guac héngalenj ama arenj yandaiguc méjnéj héigaiguc méjnéj kanagaiguc tacmaoc. ²² Imuhuc zéyu Yesunénj melemma zéyec; Ini hénia ménda nimma imuhuc qesininŋu. Ni doku howuraguc nemaŋ zé wanŋua imi iri hia nemaoc?‡ Zéyu zéyoc; Imi sécnira.

* 20:2: Romawac soukiwa; ic méj ac ai meme momacgucac ai boŋa imuac séha. † 20:16: Kiwi méranénj ooya tosaraiguc; Sasala unuruyec, néj éréhécnénj méj aŋgé tiénécmiyec. ‡ 20:22: Kiwi méranénj ooya tosaraiguc; Doku naec haka waŋ némmu imi waŋ énécmigic hia naecmu?

²³ Zéyic Yesunéñ zéyec; Imi hélacnec, iri doku howuraguc nemañ imi nemaoc, néñ héinaiguc zéma kananaiguc tatara imi neñ niñérec mimiawac ménda henénzac. Tatac imi mérac méré mañgocnanéñ mézézéngé érécmiyec iorac buña wammac. ²⁴ Imuhuc wañgic tohotoho ichéra 10 ieneñ ac imi nimma dara munia iorac niñgic biriynec. ²⁵ Wañu Yesunéñ unuruyu hagic énézéyec; Ic enia ionac galeñhécgina ieneñ siñginawac galeñgé énécmianzu. Wañu ic kunéñ hécgina ieneñ ic kewu wañ énécmianzu imi ini hia ninzu. ²⁶ Néñ sugginaiguc imi imuhuc qahac, néñ onarunec méñnéñ méñ kunéñgina wammañ zéma sugginaiguc welen qeqe kecmac. ²⁷ Wañu mérénéñ méñ walac wammañ zé wanzaciguc welen qeqe icgina wammac. ²⁸ Icac Naña imi welen qemimu niñac ménda mayec, néñ welen qeéncmimañ zé mayec. Wañu eñeya kekecyia ic embac sasala ionac énécmima doegina memañ zé mayec.

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyec.

²⁹ Wañu ieneñ Yeriko ama areña yanda waima keñgic imuaru tuñ yanda Yesu méndacmima keñgic. ³⁰ Keñgic, ninzu, kichilic ic éréhécnéñ héna giñgiñgic tacma niñic Yesu imi hama orogicma keñu qacma zéyoc; Miñ Kewunira Dawidiac qeli, wéséga niñ nérécmima. ³¹ Imuhuc qaric, ic tuñ ieneñ ac geriwiguc wañ érécmima qetali érécmima acgira qaimac niñac ac wañéremigic, néñ iereñ muñguc yanda qacma zéyoc; Miñ Kewunira, Dawidiac qeli, wéséga niñnércmima! ³² Qaric Yesu tilanzima namma ururuma zéyec; Iri némacac wañ érécmimañ niñac wanzaoc? ³³ Qesi érécmiyu zéyoc; Miñnira, niri kicnira hima hémbi niñac wanzac. ³⁴ Imuhuc zéyic Yesunéñ ewa biric wañ érécmima kicgira osiyu imuarunec kicgira hima Yesu méndaroc.

21

Yesu Yerusalem eñu hériañ memigic.

¹ Yesu zéma tohotoho ichéra ieneñ Yerusalem hosuraiguc keñgic nalé imuaru, Oliwa boñaiguc Betfage ama areña taru imuaru keremma Yesunéñ tohotoho ichééra éréhéc méli érécmima yomuhuc zéyec; ² Iri eri wéségiraiguc ama areña taczac imuaru kemma nalé idacmuarunec doñki méñ merawaguc qatégit nañic iricmaoc. Iricma imi hulacma oragicma nuac muru hamaoc. ³ Wañu méñnéñ ara méñ érézémuiguc Miñ Kewunéñ imuac niñac wanzac imuhuc zéyic imuarunec doñki éréhéc imi méli érécmimac. ⁴ Wañu imi moczoñ kua meme ic méñac ackuazéç yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niñac imuhuc hicñiyec; ⁵ Béracna Zion yomuhuc ézégic; Héna! Ic kewuganéñ guac hazac. Inéñ gum bénzénzén wamma doñki qahaiguc tacma hazac, doñki merawa qahaiguc. ⁶ Wañu tohotoho ic éréhéc iereñ kemma Yesunéñ érézéyec séc wañoc. ⁷ Wamma doñki zéma merawa imi oragicma hayic séwi usugina imi iorac qacgiraiguc lémbéçgic Yesu imuac qacgiraiguc tarec. ⁸ Wañu ic embac tuñ yandanéñ malekugina hetecgéma hénaiguc lémbéçgic keñec. Wañu tosanéñ ic hawa haréñaguc imi kuma hénaiguc témbéçgic. ⁹ Wañu ic tuñ yanda walac andu wammima keñgic imi eneñ yomuhuc zéma hériañ haimigic; Ohec wahec! Dawidiac qelia! Ohec wahec! Mériañgaguc, Miñ Kewuninawac qaraiguc hahaya! Ohec wahec, kurumeñ ouac ouyaguc! ¹⁰ Wañu hama Yerusalem kereñu ama miñina momac yanda ieneñ aurima welicgéma qesima zégic; Ic yomi mérénéñ? ¹¹ Qesigic ic tuñ yandanéñ énézéma zégic; Yomi kua meme ic Yesu, Galilaia baec Nazarete ama areña igucnec.

Yesunéñ ocmuñiguc haka biria wañgic nesi énécmiyu madacgic.

¹² Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma imuac sombeñiguc iwawai nénnagémba wamma nañgic imi nesi énécmima soukiwa meamugic ionac zae zéma kembo nei haigic ionac tatac imi meleñu madarec. ¹³ Imuhuc wamma yomuhuc énézéyec; Ac kiwi yomuhuc oyecac hezac; Nuac amana imi zéwelec welecac ama zému zéyec, néñ ini imuhuc wañgic kowu nene ionac banec ésécnec wanzac.

¹⁴ Wañu kic hilic zéma ic puriña ieneñ ocmuñ téréyaiguc iwaru hagic mehiaru énécmiyec. ¹⁵ Wañu hofac oo ic kiwahéçgina zéma héna acac kiwi ic ieneñ haka welic

welicgia Yesunéj wañec imi zéma nambérac ienej ocmuñ téréyaiguc qacma, Ohec wahec, Dawidiac qeli! zégic inicgic qerigina biriyec. ¹⁶ Wañu qesima zégic; Gi nambérac ienej némac ac zézu imi hia ninzañ? Imuhuc zégic, Ninzua zéma énézéyec; Ini imi ac yomuhuc hezac imi ménj ménda olongic? Nambérac zéma namu nene ionac kuaginaiguc mepé qepési hai énécminec. ¹⁷ Imuhuc zémaguc wai énécmima ama areña yanda demijaguc imuacnec mama kemma Betania ama areñaiguc kemma sinjiya imuaru kerec.

Yesunéj fik ic saec ac wammiyu humuyec.

¹⁸ Siñunec ama areña yanda imuaru lilingéma kemmanj zé kemma hénaiguc nene niñac wañec. ¹⁹ Imuhuc wamma héñu héna giñgiñaguc fik ic ménj nañu imuaru kemma hocma héla ménj qahac, néj haréña sac hémma fik ic imuac zéyec; Nalé tetcgia qahac guarunec héla ménj ménda hicñimac. Imuhuc zéyu fik ic imi nalé imuarunec humuyec. ²⁰ Tohotoho ichéra ienej haka imi hémma welicgéma zégic; Fik ic yomi dimuhuciguc focdac humuzac? ²¹ zégic Yesunéj acgina melemma énézéyec; Ni hélacnec énézézua, ini ewa éréhéc ménda wamma ninzénjému imi haka fik ic imiguc hicñiyec imuhucya sac qahac, néj baec boña yomuac niñ yacma kemma konduniguc hiñgacna zégic imi acguc hia hicñi énécmimac. ²² Ini zéwelec aiiguc iwawai imuac me imuac ninzénjéma zéwelecigic imi moczoñ niñénécmiyu medacmu.

²³ Wañu keñkecma Yesunéj ocmuñ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima keru hofac oo ic kiwa hécgina zéma galeñ ienej iwaru kemma yomuhuc zéma qesimigic; Gi némac kuc buñanéñ ai imi meanzañ? Méréneñ kuc buña imi géñec? ²⁴ zégic Yesunéj ac yomuhuc zéma melerj énécmiyec; Ni acguc ac momacguc qesi énécmiwa nézégic nimmaguc neñ imuhucyanec némac kuc buñaguc ai yomi meanzua imi énézémañ. ²⁵ Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumeñ igunec me ic igucnec? Imuhuc zéma qesiyu ienej eñawu ac yomuhuc eminiñgic; Kurumeñ igunec hayec zéni némac niñac ménda ninzénjé migic zémac. ²⁶ Wañu ic embac ienej Yohaneac Anutuac kua meme ic zéma ninzénjéanžu imuac niñ ic igucnec hayec zéwiñ zéni ionac niñac zénéñnina hirizac. ²⁷ Imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézégic; Ménda ninziñ. Imuhuc zégic duña Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ni imuhucyanec némac kuc buñaguc iwawai yomi wañanza imi ménda énézémañ.

Niñ tohotoho hakawac qeqaiñ ac zéyec.

²⁸ Ini dimuhuc ninzu? Ic ménjnéñ nañhéréra keric, naña walac iwac kemma ézéyec; Nañna gi erac kemma waiñ ai mena. ²⁹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ménda kemmanj. Imuhuc zémaguc duña ewaya melemma keñec. ³⁰ Wañu mañgoc imi naña méñac muru kemma imuhucyanec ézéyec. Zéyu melemma zéyec; Mañgocna hia kemmanj. Wañu inéñ imuhuc zémaguc ménda keñec. ³¹ Sucgiraiguc méréneñ mañgocac ewa siñ méndacma wañec? Zéyu melemma zégic naña walac. zégic Yesunéj énézéyec; Ni hélacnec énézézua, takis meme ic zéma héna yanda embac eneñ ini onogicma walac Anutuac héngaleñ amaiguc keremmu. ³² Yohaneñéñ haka solañawac héna énézémañ zé hayec. Wañu ini ménda ninzénjégic, néñ takis meme zéma héna yanda embac eneñ ninzénjégic. Wañu ini haka imi hémmaguc kileñdac ewagina ménda melemma ménda ninzénjégic.

Soukiwa ai ic biria

³³ Qeqaiñ ac ménj zéwa niñgic; Ai miñjina ménjnéñ baec ménjiguc waiñ ai medacma demij meyu lelecgéyec. Wañu waiñ héla dokuya memeyawac hogoc ménj meyacgéma imuaru galeñ meme ama héñgeña lesu herec ménj megic eñec. Imuhuc wamma boñ meme ai ic ionac méraginaiguc haima baec ménju keñec. ³⁴ Kemma keru héla metocgémuac naléya ducñiyu weleñ qeqe ichéra ienej héla memu niñac boña meme ai ic ionac muru méli énécmiyu keñgic. ³⁵ Boña meme ai ic ienej weleñ qeqe ic énépésima ménj humumia qegic, ménj qehumugic, ménjac hocnéñ héigic. ³⁶ Imuhuc wañgic muñguc weleñ qeqe ichéra zañjégina walac keñgic imi ogicma méli énécmiyu keñgic. Wañu séc imuhucyanec wañ énécmigic. ³⁷ Wañu tetcgiaiguc naña mélima

yomuhuc zéyec; Ieneŋ naŋna imi eeya héimimu. ³⁸ Waŋu boŋa meme ai ic ieneŋ naŋa hémma yomuhuc zéma eminiŋ waŋgic; Ic yomi kecma ai yomuac mératéc meme ic wammac imuac hagic qeni humuyu mératéc aiya yomi neŋaoc mewiŋ. ³⁹ Imuhuc zéma waiŋ ai igucnec késama héréma séŋgaŋgeŋ hiŋgacma qehumugic. ⁴⁰ Imuac nalé méŋac waiŋ ai miŋinanéŋ liliŋgéma hamac imi boŋa meme ai ic imi dimuhuc waŋ énécmimac? ⁴¹ Imuhuc zéyu melemma zégic; Ai ic biria imi humuc zérabéra mihicŋi énécmima waiŋ ai imi ai ic qacguc ai yawuŋ nalé séc héla hianec haimimuac séc ionac méraginaiguc soukiwa niŋac ai imi hai énécmimac. ⁴² Yesunéŋ muŋguc toroqema zéyec; Ini kiwi téréyaiguc ac méŋ yomuhuc hezac imi ménda oloŋaŋzu? Mericqe ic eneŋ hoc méŋ héŋara mema gilic keŋkeŋa iminéŋ ama imuac hoc oruha waŋec. Haka imi Miŋ Kewuac murunec hicŋiyu kicninanéŋ hénni welic welicgiaguc wanzac. ⁴³ Imuac niŋac ni énézézua, Anutuac héŋgaléŋ ama areŋa yanda imi méragina igucnec onagicma baera méŋac ic embac héla mihicŋimu ionac méraginaiguc hai énécmiyu memu. ⁴⁴ Ic méŋnéŋ méŋ hoc imuac qahaiguc mayu zéŋgédacmac. Waŋu hoc iminéŋ ic méŋac qahaiguc mayu qéséŋu bororoŋa wammac.*

⁴⁵ Waŋu hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneŋ qeqaiŋ ac imi eŋaŋ niŋ imuhuc zéyec imi niŋtegicgic. ⁴⁶ Waŋu ieneŋ imi héna méŋ mihicŋima Yesu késawiŋ zé hochoc ai megic. Waŋu ic embac ieneŋ Yesu imi kua meme ic zéma nimmigic imuac niŋac zénéŋgina hiriyec.

22

Zammaréŋ memeac qeqaiŋ ac.

¹ Yesunéŋ acgina melemma muŋguc qeqaiŋ ac wamma yomuhuc énézézec; ² Kurumerŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi ic kewu méŋnéŋ naŋawac zammaréŋ aria wammizac ésécnec. ³ Zammaréŋ ariacwac hamu niŋac kiwi oénécmiyec imi onac unurugic hamu niŋac welen qeqhéra méli énécmiyu kemma énézégic, néŋ ieneŋ hawiŋ zé ménda waŋgic. ⁴ Waŋu welen qeqe tosara muŋguc méli énécmima yomuhuc énézézec; Héihéré énécmiyi imi onac yomuhuc énézému; Ninzu! Ni mariawac nene yanda oma nuac burumakao zéma beric yaŋ haléc yandaguc qe oma iwawai moczoŋ zéréŋqéréŋ wamma haidaczua imuac zammaréŋ ariaciguc hagic. ⁵ Zéyu kemma énézégic, néŋ gezac qeqe ménda wamma méŋnéŋ aiyaguc keŋu, méŋnéŋ nénnagémba ai niŋac keŋec. ⁶ Waŋu tosara eneŋ ic kewuac welen qeqhéra imi énépésima zédesi énécmima unuhumugic. ⁷ Imuhuc waŋgic ic kewu iminéŋ qeri biric nimma yaré ic tuŋa méŋ méli énécmiyu kemma sac nene ic imi unudacma ama areŋgina kumugic zedarec. ⁸ Waŋu welen qeqhéra énézéma zéyec; Zammaréŋ aria imi bec mézézéŋgéwa hezac, néŋ ic unuruyi imi eneŋ eeginaguc ménda wanzu. ⁹ Imuac héna séraiguc kemma ic embac mihicŋimu séc unurugic zammaréŋ ariacwac hamu. ¹⁰ Imuhuc zéyu welen qeqe ic eneŋ hénaiguc séc kemma ic embac hia me biria mihicŋi énécmigic séc onagicgic hagic. Hama tacma keŋgic zammaréŋ aria ama imi kuaya qeyec. ¹¹ Waŋu ic kewunéŋ ic embac hama tacgic imi inicmaŋ zé éréma héŋu ic méŋnéŋ owo malekuya séha ménda haima hama tarec. ¹² Taru ézézec; Ala gi némac niŋac zammaréŋ ariacwac maleku ménda héima hazar? Imuhuc qesimiyu ic imi ac méŋ zémaŋ zé osiyec. ¹³ Waŋu ic kewu iminéŋ welen qeqe ic yomuhuc énézézec; Héna méria dérécgéma séŋgaŋgeŋ siŋi tunumaŋiguc gilic, imuaru siacma zéra kima tacmac. ¹⁴ Sasala unurugic, néŋ gési énécmima énépésimacac séha imi éréhécdac.

Takis haihaiyawac qesiqesi ac.

¹⁵ Yesunéŋ imuhuc zéyu tecgéyu Farisaio ic ieneŋ amaginaiguc kemma aŋoroma acnéŋ simba méŋ dimuhuc meni kimac zéma niŋareŋgéŋic. ¹⁶ Niŋareŋ géma eŋaŋ tohotoho ichécgina zéma Herodeac ichéra tosara momacnec méli énécmigic Yesuac hama zégic; Kiwi ic, gi imi ic héla, Anutuac haka imi hélacnec ku nénécmianzarŋ. Gi ic inicmaŋ

* 21:44: Kiwi méranéŋ ooya tosaraiguc kemaŋa 44 yomi ménda hezac.

zé séwiginawac ménda héñanẓaṅ imuac ic eñeña me mamaya ionac kicginaiguc ewa éréhéc ménda wañanẓaṅ. ¹⁷ Imuac efima zéna ninni. Geñ niñna Kisawac* takis haianẓiṅ imi hénac ac logiẓac me qahac? ¹⁸ Zéigic Yesunéñ ionac qeri biric imi niñtegicma zéyec; Ikoc ic ini némac niñac acnéñ simba menénẓu? ¹⁹ Takis buñawac soukiwa ménéñ zéna hémba zéyec. Zéyu Denarion momacguc mema hagic. ²⁰ Wañu yomuhuc qesi énécmiyec; Yomi mérac ireha zéma némac kiwi ogic hezac? ²¹ Zéyu zéigic; Kaisawac, imuhuc zéigic énézéyec; Imuac Sisawac buña imi Sisa mima, Anutuac buña imi Anutu mimu. ²² Imuhuc zéyu ieneñ welicgéma waima keñgic.

Humuc igucnec yacyac imuac qesiqesi ac.

²³ Ai meme imuaru Sadukaio ic humuc igucnec yacyac ménda hezac zéanẓu imi eneñ Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic; ²⁴ Kiwi ic, Mosenéñ yomuhuc nénézéyec; Ic ménéñ nambéracya qahac humumac imi munianéñ qawéra mema darawac buña qeli mihicñimac. ²⁵ Wañu sucninaiguc dac muna 7 kecgic dacginanéñ embac mema nambéracya qahac kecma humuyu, iwac iniña muniawac mériaiguc opocma keñec. ²⁶ Andia zéma andiawac andia imuhucyanec wañgic keñu 7 mocẓoñ imuhuc wandacgic. ²⁷ Imuac tetecgiaiguc embac imi acguc imuhucyanec humuyec. ²⁸ Wañu ieneñ momac yanda embac imi megic imuac niñ embac imi humuc igucnec yacyarawac naléyaiguc 7 ionac murunec mérac iniña wammac? ²⁹ Zéigic Yesunéñ yomuhuc melemma énézéyec; Ini kiwi téréya me Anutuac kuha imi ménda niñasarima dindiñanec ménda niñyacgézu. ³⁰ Humuc igucnec yacyarawac naléiguc imi ic me embac ménda meamumu. Imuaru imi zammareñac buña qeénécmimia imi ménda hemac, néñ kurumeñac Anutuac kua meme uña ésécnec kecmu. ³¹ Wañu eneñ humuc igucnec yacyarawac Anutunéñ ac yomuhuc énézéyec imi ménda oloñgic? ³² Ni Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu zéyec imi ménda oloñ héñanẓu? Anutu imi humuc ic ionac Anutu qahac, néñ kic qeli ic ionac Anutu kecẓac. ³³ Ic tuñ yanda ieneñ Yesunéñ imuhuc ku énécmiyu nimma welicgéigic.

Héna ac eñeña.

³⁴ Yesunéñ acnéñ Sadukaio ic menéñqe énécmiyu ara melemmuac séc qahac wañec. Wañu imuac surucya imi Farisaio ic ieneñ nimma aẓorogic. ³⁵ Aẓoroma ionarunec hénac acac kiwi ic ménéñ Yesu batucgé mima yomuhuc zéyec; ³⁶ Kiwi ic, hénac ac sucginaiguc némac acnéñ eñeña wanẓac? ³⁷ Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Gi ewa qeriga mocẓoñnec qeri uñaga mocẓoñnec zéma niniñga mocẓoñnec Miñ Kewu Anutuga siña nimmiwésémañ. ³⁸ Héna ac iminéñ walac walac wanẓac. ³⁹ Séha imuhucyanec ménéñ hezac imi yomuhuc; Gi geñgac niñac siñniñ wañamuanẓaṅ séc alagawac siñniñ wammiwésémañ. ⁴⁰ Héna ac éréhéc imuaru mia hénac ac tosara mocẓoñ zéma kua meme ic ionac ac mocẓoñ imi koro koroyawac nanẓac.

Dawidiac naña imuac qesiqesi ac.

⁴¹ Farisaio ic aẓoroma kecgic Yesunéñ yomuhuc qesi énécmiyec; ⁴² Ini Kristoac† dimuhuc niñanẓu? Mérac qelia? Zéyu zéigic; Dawidiac qelia. ⁴³ Zéigic Yesunéñ énézéyec; Imuhuc wañu Dawidi i Uñanéñ ézéyu dimuhuc niñac Kristoac, Miñ Kewuna zémima yomuhuc zéyec? ⁴⁴ Miñ Kewunéñ‡ nuac Miñ Kewuna ézéyec; Guac haẓéchécga hénagawac duandiaiguc tocgo énécmidacba tecgémac nalé sura imuac séc gi hama héinaiguc tacbésémañ. ⁴⁵ Dawidinéñ Kristoac Miñ Kewuna zémiyeciguc némaciguc iwac qelia wammac? ⁴⁶ Imuhuc zéyu ic ménéñ ara ménéñ ménda melenec. Wañu nalé imuarunec éréma emma ménéñ ménéñ ac ménéñ efima ménda qesimigic.

23

Yesunéñ Moseac hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic aciguc onoporec.

* 22:17: Qac imuac hénac imi; Romawac ic kewu. Qac imuac hénac imi; Romawac ic kewu. † 22:42: Mesiawac.

‡ 22:44: Hebiraiac aciguc; Yawenéñ.

¹ Waṅu Yesunéṅ ic tuṅ zéma tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ² Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic imi Moseac tataciguc tacanṅu. ³ Imuac niṅ ac zéanṅu imi moczoṅ nimma tohodacmu, néṅ wawaṅ memegina imi ménda méndacma wammu. Héna imi yomuhuc; Ieneṅ ackuazéac imi kuanéṅ sac zéma ménda tohoanṅu. ⁴ Waṅu ieneṅ hinac réwéria bisiqatéṅ wawaṅawac séc qahac imuhucya dérécgéma ic onac huaginaiguc haimaguc eṅaoc imi iwawai imuhucya meyacbiṅ zé méragina merawa méṅ ménda haianṅu. ⁵ Iwawai waṅanṅu imi moczoṅ icnéṅ inicsoromu niṅac sac waṅanṅu. Pakaginaiguc kiwi téréyawac katapaya meyandima zéwelecac niniṅ héiqeli qeliac susuria imi maleku ginaiguc horuacnec meyandima haianṅu. ⁶ Waṅu ariaciguc aṅzorama tatac ou walac tacṅac imuac siṅa nimma tocgotocgo amaiguc ic kiwawac tatac imuaru tacbiṅ zé waṅanṅu. ⁷ Nénnagémba sombeṅiguc méra qeṅe waṅ énécmima kiwi ic zéénécmimu niṅac waṅanṅu. ⁸ Waṅu ini imi kiwi ic zéénéc mimuac ménda wammu. Kiwi icgina imi momacguc sac kecṅac. Ini imi moczoṅ dacmuna wanṅu. ⁹ Waṅu baeciguc ic méṅac niṅ maṅgoc ménda zémimu. Onac maṅgocgina imi momacguc sac kurumeṅiguc kecanṅac. ¹⁰ Waṅu galeṅ zéénécmimu niṅ ménda wammu. Galeṅ momacguc sac kecṅac imi mia Kristo. ¹¹ Onarunec kuneṅginanéṅ tosara ionac weleṅ qeṅe ic wammu. ¹² Méṅnéṅ méṅ eṅeya niṅac niṅu eṅu imi memamimac. Méṅnéṅ méṅ eṅeya niṅac niṅu mamac imi meemmimac.

¹³ Saecginaguc, ini héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ic embac ionac kicginaiguc ini kurumeṅac héṅgaleṅ ama areṅa yandawac naguya imi hézicgéma namma eṅaṅ ménda keremma ic tosara kerembiṅ zé wanṅu imi imuhucyanec ménda wai énécmigic kereṅanṅu. ¹⁴ (Ménda hezac.)* ¹⁵ Saecginaguc, ini héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ini ewa qeri meleṅ meleṅ ic momacguc mihiṅniwiṅ zé baec zéma konduṅ tiricma keṅanṅu, néṅ méṅnéṅ ewaya meleṅu wagicma mebirigic sécgina onogicma geric siawac buṅa waṅanṅac. ¹⁶ Saecginaguc, ini ic kiwa, kicgina hilichilicgia! Ini yomuhuc zéanṅu; Ocmuṅiguc koroma zéselimuiguc héla qahac wammac, néṅ soukiwa goli ocmuṅiguc hezac imuaru koroma zéselimuiguc imi ac iminéṅ sipacgé énécmimac. ¹⁷ Ic qelaṅa zéma kic hilic ini! Némac iwawainéṅ kuneṅ wanṅac? Goli me goli météré mianṅac ocmuṅ imi mia? ¹⁸ Waṅu méṅ yomuhuc zéanṅu; ṅaki téréyaiguc koroma zézé seli ac zéyu héla qahac wammac, néṅ ṅaki téréya qahaiguc haihaiya sese imuac koroma zéseliyu ac iminéṅ sipacgémmimac. ¹⁹ Kic hilic ini, némac iwawainéṅ kuneṅ wanṅac? Sese me sese météré mianṅac ṅaki téréya imi mia? ²⁰ Imuac méṅnéṅ ṅaki téréyaiguc koroma zéselimaciguc ṅaki téréya zéma iwawai moczoṅ imuac qahaiguc hezac imuac momacnec koroma zéselizac wammac. ²¹ Waṅu méṅnéṅ ocmuṅiguc koroma zéseliyec imi ocmuṅ zéma méṅ ocmuṅiguc kecanṅac iorac muru koroma zéseliyec wanṅac. ²² Waṅu méṅnéṅ méṅ kurumeṅiguc koroma zéselimac imi Anutuac tatac zéma imuac qahaiguc tacanṅac i acguc momacnec koroma zéselizac tanec wanṅac. ²³ Saecginaguc, ikoc ic ini, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini miṅsupe zéma zuazua héna héna imi méndéṅgic méra éréhéac waṅu imuacnec momacguc Miṅ Kewuac buṅa haianṅu. Waṅu néwécgeṅa héna acac héla yéwéria tosara, kekec solaṅa zéma goi héihéi zéma ninzéṅ ninzéṅ imi waidacgic. Waṅu méṅ néwécgeṅawac tohoma méṅ néwécgeṅawac héṅacya ménda memuac heyec. ²⁴ Ic kiwa, kicgina hilichilicgia! Ini gisic iwawai kaiwe momacguc kecma humumia imuhucya imi Anutuac gésima giligic keṅanṅu, néṅ kamele yaṅ kuneṅ yanda imuhucya imi eṅaoc hémbaoc wamma qécgé énécmianṅu. ²⁵ Saecginaguc ikoc ic, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini zéic sokoc séwéla sac zuacma imuac qeriaiguc imi hémbaoc zéma séwiac siṅ imi tigic kuaya qeanṅac. ²⁶ Farisaio ic, kicgina hilichilicgia! Ini sokoc zéma zéic imuac qeria imi walac zuacsorocgéna séwéla imuhucyanec lalacnec wammac. ²⁷ Saecginaguc ikoc ic, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini imi kic

* 23:14: Kiwi méranéṅ ooya tosaraiguc yomuhuc ooyawac hezac; 23:14 Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic, kic weleṅ wawaṅa ini! Ini malé ionac ama gericgina qécgéma kic weleṅ wamma zéwelecgina mehorugima zéanṅu. Imuac niṅac ini saecginaguc! Képésic ginawac bakia kuneṅ yanda meleṅ énécmimac.

suañ mandéc ooya éséc nec séwéla imi héñsoroc sorocgia, néñ qeriginaiguc ic humumia ionac siggina zéma iwawai gizon bazona hénia hénianéñ kuaya qema hezac. ²⁸ Ini imuhucyanec séwiginanéñ ic kicginaiguc solañanima keczu, néñ qerigina imi ikoc zéma hénia ac logilogi imi koya qema hezac. ²⁹ Saecginaguc ikoc ic ini, hénia acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini kua meme ic ionac kic suañ meyacgéma ic solaña niñqeli énécmiawac iwawai imi hiabianec mezericma kumugic nañanzac. ³⁰ Imuhuc wamma ini yomuhuc zéanžu; Yanda hécnina kecgic nalé imuaru kecbiñ nec ieneñ kua meme ic unugic toroqema méranina ménda énécmiwiñ nec. ³¹ Ini haka imuhuc wamma eñaoc kua meme ic unuañgic ionac qelihécgina keczu imuac hénia imi kawéya qema zéasari amuzu. ³² Yanda hécgina kápésic wañgic imuac séciguc wañgic kuaya qeyu! ³³ Mokoleñ, qaté mokoleñ imuac qeli ini, dimuhuc geric siawac buña zétecgé énécmimia imuac nec qiziñgéma ogicma kemmu? ³⁴ Imuac mia ni nenaoc onac muru kua meme ic zéma niñtegic qin tegic ic zéma hénia acac kiwi ic imi méli énécmiwa hagic ionarunec tosara unuhumugic tosara iciguc unuhumugic tosara tocgotocgo amaginaiguc kémbiñnéñ unuma tauñ méñ iguc nec tauñ méñu ununesi wañ énécmima kemmu. ³⁵ Imuac niñac ic solaña Abelac sac iguc nec hénima éréma ocmuñ téréya zéma zaki téréya sucgiraiguc qegic humuyec Bakaraiawac naña Zarakiawac sac mayec nalé imuac suraiguc baeciguc sac solaña madarec imuac kitiwa moczon onac muru liliñgéma hamac. ³⁶ Ni hélac nec téngéñ énézéwa, haka imuac bakia moczon hicñisai youmi onac muru liliñgéma hamac. ³⁷ Yerusalem, Yerusalem, kua meme ic unuhumuma, méli énécmiyu hahaya imi hocnéñ énérianzan. Kuruc neñgianéñ merachéra qeñgañanéñ tižožo énécmianzac éséc nec neñ hatac dahec guac qelihécga tocgé énécmimañ zé wañi? Wañu ini imuac ewa siñsiñ ménda wañaguc. ³⁸ Héngic imuac niñ amagina imi kisia wandaczac. ³⁹ Zéwa niñgic, ini hocnémma keñkecma keñkecgic naléya ducñiyu némma yomuhuc zému; Ohec wahec, Miñninawac qaraiguc hahaya!

24

Ocmuñ téréya imi kisi kiyon wandacmac zéyec.

¹ Yesunéñ ocmuñ téréya iguc nec mama keñu tohotoho ichéra ieneñ ocmuñ téréya ézégic hémmac niñac iwaru hagic. ² Imuhuc wañgic inéñ ac yomuhuc melemma énézéyec; Hélc nec énézéwa niñgic; Ini iwawai imi moczon hia hénžu? Wañu kecma imi moczon hézénégic madaru hoc méñnéñ hoc méñac qahaiguc ménda hemac.

Nalé tetcgiawac asé kiwiya.

³ Wañu Yesunéñ Oliwa ic baec boñaiguc emma taru tohotoho ichéra eñac nec éléñ nec hama zégic; Zéna ninni. Némac naléiguc haka imi hicñimac. Wañu guac hahagawac zéma baec yomuac nalé tetcgiawac séséc imi dimuhuc hicñiyu hémbiñ? ⁴ Imuhuc zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Kecma méñnéñ ikoc ménda wañ énécmimu niñac galeñ memu. ⁵ Ic sasalanéñ nuac qacnaiguc hama Ni Kristo* mianéñ zéma ic embac sasala ikoc wañ énécmimu. ⁶ Wañu yaré hélawac suruc zéma imuac luhuc ac momac nec nimmu. Wañu auriwu niñac galeñ mema kecmu. Iwawai imuhucya kileñdac hicñimacac hezac, néñ imi tetcgia qahac nec. ⁷ Baec méñac ic embac ieneñ yacma baec méñac ic embac hazéc wañ énécmimu. Héñgaleñ ama méñac ic embac ieneñ yacma héñgaleñ ama méñac ic embac hazéc wañ énécmimu. Wañu baera baeraiguc béti hicñiyu nañ memac. ⁸ Wañu haka imi moczon aži kikiyawac hénihénia. ⁹ Wañu nalé imuaru ic embac eneñ ini zérabéraiguc onopocma unuhumumu. Wañu ini nuac qacna niñac wamma baec séc ic embac eneñ hazéc wañ énécmimu. ¹⁰ Wañu nalé imuaru ic embac sasalanéñ manam batuciguc mama unumac. Wañu eñaoc hésa amaiguc opocamuma hazéc wañamumu. ¹¹ Wañu kua meme ic ikora sasala hicñima ic embac sasala ikoc wañ énécmimu. ¹² Wañu hénia ac logilogi haka imi saiyou ic embac sasala ionac goi héihéigina iminéñ sanjeñ qedacmac. ¹³ Wañu méñnéñ méñ nañseligiyu tetcgia hayu késayu kekec hémbénaña

* 24:5: Hebraio aciguc; Mesia imi halécnéñ météré mimia.

kecmac. ¹⁴ Wañu kurumeñac héngalerñ amawac buña suruc hiabia iminénñ baec séc ic embac ionac muru zésaigic kendacmaguc imuaru mia nalé teteçgia hamac.

Anutu zébiri qébiri wammimia.

¹⁵ Imuac niñ ini kua meme ic Danielnéñ zéyec séc Biria miñina iwawai mebirianzac iminénñ ocmuñ téréyaiguc nañu hémma niñtegicmu. (Olonzu ini hénia imi niñ asarimu.) ¹⁶ Nalé imuaru Yuda baeciguc kecmu imi eneñ baec boñaiguc néngacdacmu. ¹⁷ Méñnéñ méñ ama qahaiguc nañkecmac imi iwawai ama qeriaiguc hezac imi memañ zé ménda mama emmac. ¹⁸ Wañu méñnéñ méñ aiiguc kecmac imi maleku andiaiguc hezac imi memañ zéma ménda liliñgémac. ¹⁹ Nalé imuaru imi embac hérginaguc zéma namu gumu énécmianzu ionac muru yéwéri yanda hicñi énécmima hemac. ²⁰ Ini zéwelecmigic, kia naléya me Sabata naléiguc haka imi hicñiwac niñac. ²¹ Némac niñ nalé imuaru réwéri kuney yanda hicñimac. Réwéri imuhucya imi baec kurumeñ zéyu hicñiyec imuarunec éréma deguc méñ ménda hicñiyec. Wañu imuac andiaiguc kecmu muñguc méñ imuhucya ménda hicñimac. ²² Wañu nalé imi ménda mehotoniwacnec séwiguc ic moczonñ humudacmunec. Wañu gési énécmimia ionac niñ wamma nalé imi meducñimac. ²³ Wañu nalé imuaru méñnéñ méñ énézéma Héngic, Kristo† i you, me Kristo i erimi zégic, ménda ninzénngému. ²⁴ Kristo ikora zéma kua meme ic ikora sasala hicñima séséc kuney yanda zéma haka méréra memu. Wañu wammuac séc wañu gési énécmimia momacnec mesoho énécmiwiñ zé batucgé énécmimu. ²⁵ Ninzu ni haka imi ménda hicñiyunec walac énézézua. ²⁶ Imuac mia baec kisiaiguc Kristo hicñima nanzac zémuiguc ménda kemmu. Wañu Kristo imi ama méñac qeriiguc taczac zégic imi acguc ménda ninzénngému. ²⁷ Piliticnéñ néwéc Is iguc hicñima néwécgeñ Wes iguc kerezac ésécnec Icac Nañawac hama hicñi énécmimia imi tanec imuhucyanec wammac. ²⁸ Qamoc hezac imuaru kunta nei eney toçgému.

Icac Nañawac hahaya.

²⁹ Qenzerñ manzerñ yanda imi tecgémac nalé idacmuaru imi kaiwe siñidénngéyu maso acguc asaha qahac wammac. Wañu ménni sikilu kurumeñ igucnec tecgéma madacgic kurumeñac kuhanénñ hirimac. ³⁰ Nalé imuaru Icac Nañawac sésécnéñ kurumeñiguc wininiyu hémmu. Nalé imuaru baera baera ic embac eney siacma qacma namma Icac Nañanéñ kuc yanda zéma kiwi asahaguc hosusuiguc mayu héndacmu. ³¹ Inéñ témuñ hétéñ yandaguc kua meme uñahéra méli énécmiyu hamu. Hama gési énécmimia imi kurumeñ néwéc néwéc baec wañgoña kembonñ qahac igucnec moczonñ toçgé énécmimu.

Fik icac pakeñ ac.

³² Fik icac séséc imi niñareñngému. Hawanéñ dokuyaguc bébélacgia wañu haréña hicñiyu nalé geriwaguc ducñizac imi niñasarianziñ. ³³ Imuhucyanec ini haka imuhucya imi hicñiyu héndacma Icac Naña hosucginu hama naguiguc nanzac imi niñtegicmu. ³⁴ Ni hélacnec énézézua. Hicñisai youmi ménda qahac wandacmunec haka imi moczonñ hicñidacmac. ³⁵ Baec kurumeñ qahac wammac, néñ nuac ackua zéc imi ménda qahac wammac.

Técnina nimma kecbiñac hezac.

³⁶ Wañu imuac ai memeya zéma kaiwe kiwa imi ic méñnéñ ménda ninzac. Kurumeñac kua meme uña me Naña acguc ménda ninzac, néñ Mañgoc eñeyanec sac ninzac. ³⁷ Icac Nañawac hahaya imi Noawac naléiguc hicñiyec ésécnec hicñimac. ³⁸ Ic embac eney nene zéma waiñ doku nezéléléñ wamma ic embac meamumanec kecgic doku qaonñ hicñiyu Noanéñ zéiciguc eñec. ³⁹ Ic embac eney ménda niñasarimanec kecgic doku qaonñ luma kisanéncmima keñec. Icac Nañawac hahaya imi acguc imuac séciguc hicñimac. ⁴⁰ Nalé imuaru ic éréhéc aiiguc keríc méñ wagicma méñ waiyu tacmac. ⁴¹ Embac éréhéc hoc hilañanéñ héla qésémma taric méñ wagicma méñ waiyu tacmac. ⁴² Miñ Kewuginanéñ némac naléiguc‡ hamac imi ini ménda ninzu imuac ini zenzerñ qeli qeli kecmu. ⁴³ Ini

† 24:23: Mesia. ‡ 24:42: Me nalé kiwaiguc.

hénia yomuhuc niñan³u; Ama méñac miñinanén⁴ némac naléiguc kowu nene eney hamu imi nimbacnec ³zen³ey qeli qeli keru ama imi ménda hézéñgégwunec. ⁴⁴ Wañu ini acguc zérén⁴ qérén⁴ wamma kecmu. Ini ménda nimmanec kecgic Icac Nañanén⁴ hamac.

Weleñ qeque ic héla zéma ikora.

⁴⁵ Mérénen⁴ welen⁴ qeque solaña zéma niñtegic qñtegyaguc wañu gésimiyu miñi-nawac murunec amayawac hénia géséhéra énépésima naléya méndacma nene yaka méndén⁴ énécmimac? ⁴⁶ Miñinanén⁴ hama welen⁴ qeque ic imi haka imuhuc wamma keru hémmaciguc welen⁴ qeque iwac muru mériañ hemimac. ⁴⁷ Ni hélacnec énézézua, imuhuc wañu miñinanén⁴ iwawaiya moc³oy welen⁴ qeque iwac mériaiguc haimidacmac. ⁴⁸ Néñ welen⁴ qeque biria kecma qerianén⁴ miñna imi focdac ménda hamac zéma, ⁴⁹ ai momachéra unuhéi wamma alahéra iniguc doku seli nema kecmac imi ⁵⁰ nalé méñ ménda nimma kekera imuaru, wañu kaiwe kiwa méñ ménda niñtegi-rec imuaru welen⁴ qeque iwac miñinanén⁴ hamac. ⁵¹ Hama elicgémima[§] ikoc ic ionac séciguc bakia meley miyu imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

25

Embac buña qeéncmimia.

¹ Kurumeñac héngalen⁴ ama imi embac seraña méra éréhécnén⁴ eu buñagina mihicñi-wiñ⁴ zé kifagina késama keñgic ésécnec. ² Wañu ionac murunec embac seraña méra méñ imi qelaña, wañu embac seraña méra méñ imi niñtegic qñtegyic ginaguc. ³ Qelaña ienen⁴ kifagina megic, néñ dokuya ménda mema keñgic. ⁴ Wañu embac niñtegic qñtegyic ginaguc ienen⁴ imi kiruñguc dokuya tima kifaginaguc momacnec késama keñgic. ⁵ Wañu eu buñagina imi naléya mehorugima ésén⁴ ésén⁴ hayu embac eney moc³oy gaunén⁴ qéléléngé énécmiyu mama hegic. ⁶ Hégic siñi namuñaguc qac méñ yomuhuc hicñiyec; Héñgic, eu buñagina hazac! Focdac mama hama héihérémigic. ⁷ Imuhuc zégic embac seraña eney moc³oy qelima yacma zérén⁴ qérén⁴ wamma kifagina mindiñgic. ⁸ Wañu qelaña ienen⁴ niñtegic qñtegyic ginaguc ionac yomuhuc énézégic; Kifanina imi békéman⁴ zé wan³ac imuac dokugina kisima méndén⁴ nénécmigic. ⁹ Imuhuc zégic embac niñtegic qñtegyic ginaguc eney yomuhuc melemma énézégic; Méndemma haini ménda sécgé nénécmiyu neñañ moc³oy osiwiñ niñac. Imuac ini qisicnec amaiguc kemma sécgina boñ megic. ¹⁰ Imuhuc zégic ienen⁴ kifa dokuya boñ mewiñ zéma kemma kecgicnec suraiguc eu buña imi haréyu embac seraña zérén⁴ qérén⁴ wamma kecgic ienen⁴ eu buñaginaguc momacnec zammarén⁴ ariaciguc kereñgic naguya héigic. ¹¹ Imuac andiaiguc embac seraña tosara hama zégic; Miñ Kewunina Miñ Kewunina nagu imi aunénécmia. ¹² Zégic zéyec; Hélacnec énézéwa niñgic neñ ini ménda niñénécmizua. ¹³ Hénia imuac niñ ini ³zen³ey qeli qeli kecmu. Ini imi némac naléiguc icac naña hamac imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa ménda nin³u.

Ai memeac sese Anutunén⁴ ewa hiawac nénécmiyec.

¹⁴ Imi mia ic méñnéñ baec méñu kemman⁴ zé welen⁴ qeque ichéra unuruma iwawaiya hai énécmiyec ésécnec. ¹⁵ Ai memeac sécginawac énécmima méñac imi goli soukiwa méra méñ, méñac imi éréhéc, méñac imi momacguc énécmima keñec. ¹⁶ Méra méñ meyec inén⁴ focdac kemma soukiwa iminén⁴ iwawai boñ mema nénnagémba ai mema méra méñac séc mesaiyec. ¹⁷ Éréhéc meyec i acguc imuhucyanec wamma éréhécac séc mesaiyec. ¹⁸ Wañu momacguc meyec inén⁴ kemma baec éséma miñinawac soukiwa imi musañgéyu heyec. ¹⁹ Nalé horua tecgéyu welen⁴ qeque ionac miñginanén⁴ liliñgéma hama iniguc momacnec tacma aigina dimuhuc megic imuac hénia zé qesiniñ wañec. ²⁰ Méra méñ meyec inén⁴ méra méñac séc mesaima mema hama yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu gi nuaru goli soukiwa méra méñ nénécc, hénna neñ méra méñ muñguc mesaima mezua. ²¹ Imuhuc zéyu miñinanén⁴ zéyec; Hiabia wañnec, welen⁴ qeque hiabia zéma ic

§ 24:51: Kiwi tosaraiguc; Heriru éréhéc wammac.

héla, gi ai komora imi hiabianec menec, imuac ni iwawai sasala haigémba guac miŋga nuac ségiségiiguc toroqe néna. ²² Soukiwa éréhéc meyec i acguc hama zéyec miŋna nuaru éréhéc nénnec, hénna you muŋguc éréhécac séc mesaizua. ²³ Zéyu miŋinanéŋ zéyec; Hiabianec waŋnec welen qe qe hiabia zéma ic héla, gi ai komora hiabianec menec imuac neŋ iwawai sasala haigémba guac miŋga nuac ségiségiiguc toroqe néna. ²⁴ Waŋu momacguc meyec inéŋ hama yomuhuc zéyec; Miŋna gi imi ic selia, ménda himicma mema, ménda méndéŋ énécmima tocgoanzan imi ni niŋasariyi. ²⁵ Imuac zénéŋ hiri wamma kemma guac soukiwa imi baec qeriaiguc musaŋgéwa heyec. Guac iwawaiga yomi hénna. ²⁶ Imuhuc zéyu miŋinanéŋ melemma zéyec; Welen qe qe biria mézé titigaguc, gi nuac ninna ménda himicma mema, ménda méndéŋ énécmima tocgoanzua tanec waŋec? ²⁷ Imuhuc ninneciguc gi nuac soukiwa imi kilendac hofi amaiguc haiwaŋnec ni lilingéma hama soukiwa neŋgocya zéma sisia momacnec mewinec. ²⁸ Imuhuc zéyu tecgéyu ai ic kiwa yomuhuc ézéyec; Momacguc iwarunec wagicma méra éréhéc kesa keczac iwac mina. ²⁹ Iwawai hemimia inéŋ méŋac késayu kindindiŋa wammac. Waŋu ménda hemimia inéŋ komodia hemiyec imi acguc wagiru qahac wandacmac. ³⁰ Welen qe qe eŋomia yomi séŋgaŋgeŋ siŋi tunumaŋiguc nesigic hiŋgacma imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

Baera baera zégési énécmimac.

³¹ Icac Naŋa eŋeya kiwi asahaguc kua meme uŋa moczon iniguc lilingéma hama eŋeya tatic asahaguc imuaru tacmac. ³² Tacma baera baera ic embac hénia hénia eŋeya kic ségériaiguc tocgé énécmima rama galeŋnéŋ rama zéma noniŋ gési énécmianzu ésécnec gési énécmiyu eŋac eŋac nammu. ³³ Gési énécmima rama imi héiyaiguc noniŋ imi kanayaiguc onopocmac. ³⁴ Nalé imuaru ic kewunéŋ héiyaiguc nanzu ionac yomuhuc énézémac; Nuac Maŋgocnawac mériaŋ énécmimia ini haréma héŋgaleŋ ama arena yanda baec kurumeŋ zéyu hicŋiyec nalé imuaru bec onac niŋ wamma walac meyecac hezac imi mératéc késamu. ³⁵ Neŋ yaka niŋ humuwa gumu néŋgic. Waŋu doku niŋ humuwa doku hima néŋgic neyi. Waŋu ic kiaŋ kecba héihéré néŋgic. ³⁶ Maleku niŋac hocba maleku héinéŋgic. Hafi niyu néŋgaleŋ wannéŋgic. Hésa amaiguc kecba hama néŋgic. ³⁷ Imuhuc zéyu ic embac solaŋa eneŋ zégic; Miŋ Kewu nini némac naléiguc gi yaka niŋ humuna gémma gumugéŋiŋ? Némac naléiguc gi doku niŋ humuna gémma doku hima géŋiŋ. ³⁸ Némac naléiguc gi ic kiaŋ kecna gémma héihéré géŋiŋ? Némac naléiguc gi maleku niŋac hocna gémma maleku héigéŋiŋ? ³⁹ Némac naléiguc hafi giyec me hésa amaiguc tacna hagéŋiŋ? ⁴⁰ Imuhuc zégic ic kewunéŋ melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa niŋgic, ini ninzéŋ ninzéŋ dacmuna hécna you nanzu ionarunec mamayagina méŋac iwawai wammigic imi nuac waŋgic tanec wanzac.

⁴¹ Waŋu inéŋ kanayaiguc naŋgic ionac yomuhuc énézémac; Saecginaguc, ini wainémma Biria miŋina zéma iwac kua meme uŋahéra ionac niŋac geric hémbénaŋa walac meyu heyecac hezac imuaru hiŋgacgic. ⁴² Ni yaka niŋ humuwa ini yaka méŋ ménda gumu néŋgic. Doku niŋ humuwa ini doku méŋ ménda hima néŋgic. ⁴³ Ic kiaŋ kecba ménda héihéré néŋgic. Maleku niŋac hocba maleku méŋ ménda héinéŋgic. Hafi niyec me hésa amaiguc tacba ménda hama néŋgic. ⁴⁴ Waŋu ieneŋ imuhucyanec melemma zému; Miŋ Kewu némac naléiguc génni yaka niŋ humunec me doku niŋ wannec me ic kiaŋ wamma hanec me séwi usu niŋac wannec me yaŋ hafi giyec me hésa amaiguc tacna méra ménda géŋiŋ? ⁴⁵ Imuhuc zégic Ic kewunéŋ yomuhuc melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa, mamaya yomi ionarunec momacguc yomuac iwawai ménda wammigic imi mia nuac niŋ ménda waŋgic wanzac. ⁴⁶ Ini zérabéra tetecgia qahaciguc keréŋgic, ic solaŋa yomi eneŋ kecec hémbénaŋaiguc keremmu.

¹ Yesunéj ac imi mocʒonj zédaru tecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ² Ini ninʒu éséc nec ai meme éréhéc hama keŋu nagu sacyaguc ogicma keŋkeŋa imuac kendorj wammac. Waŋu Icac Naŋa ic héŋgeŋa wéndaraiguc qemu niŋac wamma wai énécmimu. ³ Waŋu nalé imuaru hofac oo ic eŋeŋa zéma ic embac ionac galeŋ hécgina ienej hofac oo ic kiwagina Kayafawac ama kewuyaiguc togégic. ⁴ Tocgéma ikoc wammima Yesu imi élér nec késama qewiŋ zéma sasangiaiguc eminiŋgic. ⁵ Eminimma yomuhuc zégic; Kendorj yandaiguc imuhuc ménda wambiŋ, ic embac ienej qewelorej qema qetali nénécmiwu niŋac.

Yesu Betania amaiguc halécnéj naecmimia waŋec.

⁶ Waŋu Yesunéj Betania ama areŋaiguc séwi wizi ic zémimia Simonac amaiguc tarec. ⁷ Tacma nene neyu embac mérnéj iwac muru kemma haléc héméŋa hiabia, boŋa yanda imi iwac oruhaiguc qocgéma naecmiyec. ⁸ Imuhuc waŋu tohotoho ichéra ienej héŋgic qerigina biriyu zégic; Némac niŋac imi eŋ audacʒac? ⁹ Iminéj boŋa eŋeŋa mema ic maqeqeya énécmimacac séc wambacnec. ¹⁰ Imuhuc zégic Yesunéj bec niŋtegiacma yomuhuc énézéyec; Ini némac niŋac embac zéhési wammizu? Embac imi iwawai hiabia waŋ nénʒac. ¹¹ Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecmu, néj ni mia nalé séc iniguc ménda kecmaŋ. ¹² Embac imi haléc héméŋa hiabia séwinaiguc qocgé némma humuwa téŋgénemmu imuac mia zéréŋ qéréŋ waŋ nénʒac. ¹³ Ni hélacnec énézézua, baecac qahaiguc imuac me imuac buŋa suruc hiabia yomi zéauma kemmu séc haka embac yominéj wanʒac imi acguc énézégic niŋqelimimu.

Yudanéj Yesu méraginaiguc opocmaŋ zé ewa momac waŋec.

¹⁴ Nalé imuaru tohotoho ichéra 12 ionarunec ménj qara Yuda Kariot inéj hofac oo ic kiwa ionac muru kemma qesima énézéyec; ¹⁵ Ni Yesu méraginaiguc opocba némac iwawai némmu. Imuhuc énézéyu ienej soukiwa siliwa 30 migic. ¹⁶ Waŋu ic imi nalé imuarunec Yesu méraginaiguc opocmaŋ zé naléyawac horec.

Nagu sacyaguc ogicma keŋkeŋa imuac kendorjiguc momacnec tacgic.

¹⁷ Saméj yisya qahac imuac kendorj ducŋiyu tohotoho ichéra eneŋ Seiyaiguc Yesu qesimima zégic; Nini deguc ama dimuaru nagu sacyaguc ogicma keŋkeŋa kendorj imuac yaka omézézéŋ waŋgémbiŋ? ¹⁸ Imuhuc zégic yomuhuc énézéyec; Ini ama areŋ yandaiguc keremma ic ménac yomuhuc ézému; Kiwi icninanéj yomuhuc zézac; Naléna ducŋizac imuac niŋ tohotoho ichécna iniguc nagu sacyaguc ogicma keŋkeŋa imuac kendorj imi guac amaiguc tacmaŋ. ¹⁹ Waŋu tohotoho ichéra eneŋ Yesu zéyec séc nagu sacyaguc ogicma keŋkeŋawac kendorj imuac nene imi memézézéŋ waŋgic. ²⁰ Ama siŋiyu Yesu imi tohotoho ichéra 12 iniguc momacnec nene newiŋ zé tacgic. ²¹ Nene nema tacma yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézézua, onac murunec mérnéj andé numac. ²² Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienej ewa biric kunéj yanda wamma eŋac eŋac qesimima kemma yomuhuc zégic; Miŋ Kewu, hélacnec ni qahac, imi ni me? ²³ Waŋu inéj yomuhuc énézéyec; Niguc momacnec zéiciguc yaka tinduŋgézic inéj mia andé numac. ²⁴ Icac Naŋa imi kiwi téréyaiguc ooyawac hezac séc kemmac, néj Icac Naŋa andé qemac inéj saecyaguc wammac. Ic imi ménda hicŋiwacnec hia wambacnec. ²⁵ Imuhuc zéyu Yuda kecma Yesu andé qeyec inéj yomuhuc melemma zéyec; Kiwi ic, hélacnec ni qahac, imi ni me? Imuhuc zéyu yomuhuc zéyec; Geŋgaoc imuhuc zézaŋ.

Miŋ Kewuac saméj zéyu héniyec.

²⁶ Waŋu yaka nema tacgic Yesu saméj mema mozoc ac zéma méndémma tohotoho ichéra énécmima zéyec; Mema negic, yomi imi nuac séwi busuna. ²⁷ Imuhuc wammaguc sokoc mema ewa hia ac zéma énécmima zéyec; Ini mocʒonj yomi negic. ²⁸ Yomi sisipac acac sacna. Képésic wai énécmimaŋ zé ic embac sasala onac niŋac pocgé énécmimia. ²⁹ Zéwa niŋgic, ni deguc muarunec waiŋ ic hésawac gocmia yomi muŋguc ménda nema kecma nalé imuhucgeŋ Maŋgocnawac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc iniguc waiŋ

qeliawac nemanj. ³⁰ Wañu mepé qepési legic ménj héigic tecgéyu yacma Oliwa baec boñaguc keñgic.

Yesunéj Petero bianjac ara ézéma goro ac wammiyec.

³¹ Wañu imuaru kemmanec Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ac ménj yomuhuc ooyawac hezac; Ni rama galengina imi qewa rama tunja imi qeqelalanj qedacmu. Imuac niñ deguc siñiya ini moczonj wainémma kendacmu. ³² Wañu humuc igucnec yacmaguc neñ mia kiwa meénécmina Galilaia baeciguc walac kemmanj. ³³ Imuhuc zéyu Petoronéj ara melemma zéyec; Tosara enej moczonj waigémbu, néj ni méndagucnec waigémmanj. ³⁴ Imuhuc zéyu Yesunéj zéyec; Ni hélacnec gézézua, siñi yomuaru kuruc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbésémanj. ³⁵ Imuhuc zéyu Petoronéj zéyec; Giguc humuwic zé hia humuwic, ni ménda qaecgé gémmanj. Inej imuhuc zéyu tohotoho ichéra tosia moczonj imuhuyanec zédacgic.

Yesunéj Gesemane baec boñaguc zéwelerec.

³⁶ Imuhuc zéma kemma kisi ménj qara Gesemane imuaru keremma Yesunéj tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ni eri kemma zéwelec wamma kecbanec ini yomuaru tackecmu. ³⁷ Imuhuc zéma Petero zéma zebedaioac nanhéréra énépésima keñec. Kemma niñyéwérima ewa biric wañec. ³⁸ Wañu énézéma zéyec; Ewa qerinanéj humucac déciguc hosuc gémacac séc ewa biric kunej yanda wanjac. Imuac ini you niguc kic qeli tacmu. ³⁹ Imuhuc zéma eneyaoc komodia ménj kemma mama siggéyu kic ségéria baeciguc mayu yomuhuc zéma zéwelerec; Manjocna, hia wawanawac séc wañu qenzey manzey sokoc yomi ni nogicma kemmac. Wañu nuac siñnawac qahac, néj genja siñgawac séc wambésémanj. ⁴⁰ Wañu imuacnec lilingéma tohotoho ichéra ionac hama iniru gau hekecgic Petoro qesimima zéyec; Ini niguc kaiwe kiwa momacgucac séc zenzey qeli qeli kecnuac séc qahac wañec? ⁴¹ Manambatuciguc maunuwac niñjac, kic qeli kecma zéwelec wañgic. Ewa qeriginanéj efizac, néj séwiginanéj kuha qahac wanjac. ⁴² Imuhuc zémaguc muñguc kemma yomuhuc zéweleru hatac éréhéc wañec; Manjocna, qenzey manzey sokoc yomi ménda newaguc ménda nogicmacac hezaciguc, guac ewa siñga seligimac. ⁴³ Wañu lilingéma iniru kicgina yéwéria yanda wañu gaugina hekecgic. ⁴⁴ Imuhuc inicma onopocma muñguc kemma ac imuacnec zéma welerec. Weleru hatac haréwéc wañec. ⁴⁵ Weleru tecgéyu lilingéma tohotoho ichéra ionac hama énézéyec; Ini gaugina hezunec? Héngic nalé bec ducñiyu Icac Naña imi andé qema késpedesic ic ionac méraginaiguc oporu emmac. ⁴⁶ Yacgic kenni! Andé qeqe icna you hazac.

Andé qemiyu Yesu késagic.

⁴⁷ Ac imuhuc énézémanec nanj, tohotoho ichéra 12 ionarunec ménj, Yuda imi hayec. Wañu i guc momacnec ic tunj yanda, hofac oo ic kiwa zéma galeñ ieneñ méli énécmigic tewi luacginaguc hagic. ⁴⁸ Wañu andé qeqe ic iminéñ séséc areñ mindiñidacma bec yomuhuc énézéyu nimma hagic; Ic ménj kirc nemiwa imi mia zéma késamu. ⁴⁹ Wañu ic imi focdac Yesuac muru hama Ohec wahec! Kiwi icna zéma kirc nemiyc. ⁵⁰ Imuhuc wañu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Ala, néma haka wammanj zé hazanj haka imuac mia wambésémanj. Imuhuc zéyu ic hagic imi enej hama Yesu késagic. ⁵¹ Imuhuc wañgic Yesuguc nanjic ionarunec méñnéñ méramma souya kupenja igucnec héréma hofac oo ic kunenjac welej qeqeya méñjac gezawa qeriru mayec. ⁵² Imuhuc wañu Yesunéj zéyec; Souga kupenjaiguc haina hiñgaru. Méñnéñ ménj sougina hérému imi sou zéraiguc humudacmu. ⁵³ Ini niñgic neñ Manjocna ézéwa degucdacmi kua meme unahéra tunj yanda 12 ogicma méli némmacac séc qahac wanjac me? ⁵⁴ Wañu neñ imuhuc wambinec, ackuazéc téréyanéñ imuhuc hicñimac zézac iminéñ dimuhuc héla héiwacnec? ⁵⁵ Imuhuc zéma ic tunj ionac yomuhuc énézéyec; Ini némac niñjac sac nene énépésianzu ésécnec legic tewiginaguc hama népésiwiñ zé wanju? Ni kaiweya kaiweya ocmuñ téréyaiguc tacma ic embac ku énécmianji, wañu ini ménda népésigic. ⁵⁶ Wañu haka yomi kua meme

ic ionac kiwi imi héla héimac niñac yomuhuc hicñizac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ moczoñ Yesu waimima néngacdacgic.

Yesu hofac oo ic eñeñaginawac wésiaiguc nañec.

⁵⁷ Yesu késagic ieneñ héréma hofac oo ic kunençina Kayafawac ama kewuyaiguc kençic. Wañu imuaru mia héna acac kiwi ic zéma galeñ eneñ tocgéma tacgic. ⁵⁸ Wañu Peteroneñ andéginu Yesu lakec méndacmima hofac oo ic kunençina iwac deminç qeriaiguc kereñec. Keremma deminç galeñ ionac sugçinaiguc tetcçiaiguc dimuhuc wammimu imi hémmañ zé tarec. ⁵⁹ Wañu hofac oo ic kiwahéçgina zéma ic kiwa moczoñ Yesu qehumuwiñ zé ikoc ac tosara qemuac séc ménç mihicñiwiñ zé hochoc ai megic. ⁶⁰ Wañu héipuc ic ikora sasala wéséçinaiguc hama nañçic, néñ ara ménç ménda mihicñigic. Wañu imuac andiaiguc ic éréhéc wéséçinaiguc hama nañoc. ⁶¹ Namma yomuhuc zéyoc; Ic yominéñ yomuhuc zéyec; Ni Anutuac ocmuñ téréya héwuratima ai meme haréwéc imuac qeriaiguc muñguc memiçicçémañac séc. ⁶² Imuhuc zéyic nimma hofac oo ic kuneñ imi yacma Yesu qesimima zéyec; Ac bakia ménç ménda zéwésémañ? Haçéc wañçemma zézaoc ac imi némac ac? ⁶³ Qesiyu Yesu imi ara qaiyu nañu hofac oo ic kunençinanéñ ézéma zéyec; Anutu kerecac kecçac iwac qaciguc hélacnec zéselimaguc zéna ninni, Gi imi Anutuac Naña Kristo me qahac? ⁶⁴ Qesiyu Yesunéñ melemma zéyec; Geñ mia bec zézañ, wañu zéwa niñçic andiaiguc Icac Naña ni imi Kuc buñayaguc iwac méra héi igucnec tacma kurumeñac hosusu qahaiguc namma hawa néndacmu. ⁶⁵ Imuhuc zéyu hofac oo ic kunençinanéñ malekuya muçuracçéma zéyec; Ic yomi Anutu zéçbiri mizac, imuac némac niñac muñguc héipuc ic tosara mihicñiwiñ zé wambiñ? Ninçu, eñeyaoc mia Anutu zéçbiri miyu nindacçu. ⁶⁶ Imuac ini dimuhuc ninçu? Qesiyu ieneñ zéçicnéñ; Ic yomi humucac buña. ⁶⁷ Wañu Yesuac kic séçériaiguc sépéççé héima méragina misicçéma qegic. Wañu tosaraneñ nekañaiguc otoma zéçic; ⁶⁸ Gi Kristo wañçañiguc zéhicçina, mérénéñ guzac?

Peteroneñ Yesu qaecçé miyec.

⁶⁹ Nalé imuaru Petero imi deminç qeriaiguc tarec. Taru welenç qeçe embac ménçnéñ iwac muru hama zéyec; Gi acguc Galilaia ic Yesuguc kecneç. ⁷⁰ Wañu inéñ tacgic moczoñ yanda ionac kicçinaiguc qaecçéma zéyec; Gi némac arawac zézañ imi ni ménda niñacçéçua. ⁷¹ Imuhuc zéma sañgulañaiguc keñu embac ménçnéñ hémma ic embac imuaru nañçic imi énézéma zéyec; Ic yomi Naçarete ic Yesuguc kecañec. ⁷² Imuhuc zéyu Peteroneñ muñguc zéselima zéyec; Ni ic imi ménda ninçu. ⁷³ Imuhuc zémaguc komora ménç nañu tosara imuaru nañçic ieneñ hosuru kemma Petero ézéçic; Hélawac gi ionac areñ igucnec, némac niñ acgawac taneraneñ zéhicçni génçac. ⁷⁴ Imuhuc zéçic inéñ hénima saecçé amuma zéselima zéyec; Ni ic imi ménda nimmizua. Imuhuc zéteççéyu nalé idacmuaru kuruc qarec. ⁷⁵ Qaru Petero imi Yesunéñ ac yomuhuc ézéyec imi niñçeliyec; Kuruc ménda qarunec hatac haréwécac séc ni qaecçé némbésémañ. Imuhuc niñçelima séngançenç hiñçacma siac howuc siac siarec.

27

Yesu Pilatoac muru waçicma keñçic.

¹ Ama ewiaiguc hofac oo ic kiwahéçgina zéma galeñ eneñ ewa momac wamma Yesu humuciguc opocbiñ zé tocgéma eminiñçic. ² Wañu zéteççémaguc déréççéma héréma kemma baec galeñ Pilatoac méraiguc opocçic.

³ Nalé imuaru Yuda, Yesu andé qeyec inéñ héñu Yesu imi képésiraguc zéma zéteççéçic niñu ewaya liliñçéyu nimbiri amuma siliwa soukiwa 30 imi hofac oo ic kiwahéçgina zéma galeñ ionac muru mema keñec. ⁴ Kemma yomuhuc énézéyec; Ni ic képésic qahac iwac sac haima boña mema képésic wañi. Imuhuc zéyu ieneñ imi nonac ai qahac geñgaoc mindiñina zéçic. ⁵ Imuhuc zéçic siliwa soukiwa imi giliyu ocmuñ téréyaiguc eñu kemma eñeya ewa sac neyec. ⁶ Wañu hofac oo ic kiwa ieneñ soukiwa imi medacma zéçic; Soukiwa yomi imi sac boña, sokociçic haiwiñ imi héna ac sigimac. ⁷ Imuhuc zéma ewa momac

wamma soukiwa iminéj kewuc meme ic méñac baec méñ ic kian ionac kicsuanj buñawac boñ megic. ⁸ Hénia imuac niñac nalé imuacnec éréma hama deguc baec imuac Sac Baera zéanzu. ⁹ Haka imuhuc hicñiyu kua meme ic Yeremianéj zéyec ac yominéj hélaguc wañec; ¹⁰ Israel ic enej boñawac zéyec siliwa soukiwa 30 imi mema ¹⁰ Miñnanéj nézýec ésécnec kewuc meme ic méñac baec boñac niñac haimigic.

Pilatonéj Yesu qesimiyec.

¹¹ Wañu Yesu imi Pilatoac kiwaiguc nañu qesimima zéyec; Gi ta Yuda ic ionac ic kewu me? Imuhuc zéyu Yesunéj melemma zéyec; Geñgaoc zézanj. ¹² Wañu hofac oo ichécgina zéma galeñ ieneñ ac séwélaiguc haima zégic acgina ménda melenec. ¹³ Wañu Pilatonéj qesimima zéyec; Gi hazéc wañgemma héipuc ac sasala zézu imi ménda ninzanj? ¹⁴ Zéyu ara méñac méñ, ac bakia méñ ménda zéyec. Imuhuc wañu baec galeñ imi kiléj welicgéyec.

Baraba me Yesu?

¹⁵ Kendonj séc baec galeñ iminéj ic embac ionac ewa siñ tohoma hésa ic méñ hulacmiyu hiñgacañec. ¹⁶ Wañu nalé imuaru hésa ic méñ qara kenkeña kerec, iwac qara imi Baraba. ¹⁷ Wañu ic tocgodacma nañgic Pilatonéj qesiéncmiyec; Mérac hulac énécmimanj niñac wanzu, Baraba me Yesu Kristo zéanzu imi mia? ¹⁸ Ic imi Yuda ic ieneñ Yesu ej nimbupuc wamma iwac muru opocgic imi niñtegicma imuhuc qesiéncmiyec. ¹⁹ Wañu Pilato imi zégési tatacyaiguc tacmanec keru iniñanéj ac haima zéyec; Gi ic solaña iwac mia haka méñ ménda wammiwésémanj, ni deguc siñja gau hémma iwac niñac niñyéwéri kunéñ yanda mihicñizua. ²⁰ Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma galeñ ieneñ Baraba hulac énécmima Yesu qegic humumac niñac ic embac tunaguc zéqaféñ waj énécmima zégic. ²¹ Wañu baec galeñnéñ muñguc qesiéncmima zéyec; Sucgira igucnec mérac mia onac niñ wamma hulacmimanj zé wanzu? Zéyu zégic; Baraba! ²² Zégic Pilatonéj énézýec; Wañu Yesu Kristo zémianzu i deic wammimanj? Imuhuc zéyu moczonj zégic; Imi iciguc biriñnéñ qegic. ²³ Imuhuc zégic baec galeñnéñ muñguc qesiéncmiyec; Némac képésic niñ? Imuhuc zéyu ieneñ muñguc yanda qac gigilañgéma zégic; Iciguc qegic! ²⁴ Imuhuc wañgic Pilatonéj mebélacgé énécmimanj zé osiyec, néñ néwécgeña qeweloñnéñ hénima yacmanj zé wañu ic embac kicginaiguc dokuguc méria zuacma zéyec; Iwac sac kitiwa imi eñaoc huamu. ²⁵ Imuhuc zéyu, ic embac moczonj yanda melemma zégic; Iwac sac kitiwa imi meleña neñañ zéma qelihécnina qacninaiguc eñu. ²⁶ Imuhuc wañgic Baraba imi ionac niñ wamma hulacmima Yesu likuj zéragucnéñ qegic iciguc qemu niñac téñgij ic ionac méraginaiguc oporec.

Téñgij ic enej Yesu zédesi wammigic.

²⁷ Imuhuc wañu baec galeñac téñgij ichéra ieneñ Yesu wagicma baec galeñac ama kewuya imuac demij qeriaiguc emma zégic téñgij ic moczonj iwac muru hama lelecgéma nañgic. ²⁸ Wañu séwi usuya moczonj hetecgéma maleku pésianec méñ héimigic hiñgarec. ²⁹ Hiñgaru hésa waiyaguc imi misicgéma oruhaiguc haigic hiñgarec. Wañu uñ qaulalea méñ miyu méra héiyanéñ késama nañec. Imuhuc wammima wésiaiguc simij héima zédesi wammima zégic; Ohec, Yuda ic ionac ic kewu! ³⁰ Imuhuc wamma sépéccgé héimima uñ qaulalea imi wagicma iminéñ oruhaiguc qegic. ³¹ Qema zédesi wammigic tecgéyu maleku pésiha imi hetecgéma eñeya séwi usu imi héimima iciguc qewiñ zé wagicma kenjic.

Yesu ic héñgeña wéndaraiguc qegic.

³² Wagicma kemma hénaiguc ic méñ mihicñigic qara Simon Kirene ama areñ igucnec imi seliseli wammigic Yesuac ic héñgeña wéndara wagicma huayec. ³³ Wañu kemma baec méñ qara Golgota (Neñañ aciguc oruc sic) imuaru kenjic. ³⁴ Kemma imuaru waiñ doku selia howuraguc mesohoma Yesu gumuwiñ zégic nenimma waiyec. ³⁵ Wañu iciguc biriñnéñ qegic nañu malekuya imi sumbic néma méndemma késagic. ³⁶ Wañu

✠ 27:9: Yer 18:3, 32:6

mama tacma galeŋ memima kecgic. ³⁷ Waŋu oruha hanecgeŋ héniaŋa yomuhuc ogic heyec; Yomi Yesu Yuda ic ionac ic kewu. ³⁸ Waŋu Kowu nene ic éréhéc imi Yesuguc momacnec iciguc uruma mén imi ic héŋgeŋa wéndara méria héiigucgeŋ, mén imi ic héŋgeŋa wéndara méria kanaiguc geŋ urugic naŋoc. ³⁹ Waŋu ic embac hénia imuaru keŋha waŋgic imi eneŋ orucgina gilima zébiru migic. ⁴⁰ Geŋ mia Anutuac ocmuŋ téréŋa héwuratima muŋguc ai meme haréwécac qeriaiguc memizicgémaŋ zéneŋ. Gi Anutuac Naŋa wanzaŋiguc metecgé amuma ic igucnec mana. ⁴¹ Waŋu hofac oo ichécgina ieneŋ acguc hénia acac kiwi ic zéma qeria galeŋ iniguc momacnec imuhuyanec zébiru mima zégic. ⁴² Ic imi ic tosara aŋgéŋgina tiénécmaŋec, néŋ eŋeŋa aŋgéŋa tiamumacac séc qahac wanzac. Inéŋ mia Israel ionac Ic Kewu wanzac, imuac ic igucnec mayu hémma ninzéŋgé miwiŋ. ⁴³ Inéŋ Anutuac muru héima namma ni Anutuac Naŋa zéaŋec imuac waini inéŋ iwac ségiségi wanzaciguc metecgé mimac. ⁴⁴ Waŋu duŋa kowu ic éréhéc Yesuguc momacnec biriŋnéŋ iciguc urugic imi ereŋ imuhuyanec zébiru miyoc.

Yesu humuyec.

⁴⁵ Waŋu gau komoc waŋu baec yanda baec siŋidéŋgéma keŋkecma maria haréwéc waŋec. ⁴⁶ Waŋu kaiwe kiwa haréwéc imuaru Yesunéŋ kucnec qacma zéŋec; Eli Eli lama sabaktani. Hénia imi Anutuna Anutuna némac niŋ wainénzaŋ? ⁴⁷ Waŋu imuaru naŋgic ionarunec tosanéŋ nimma zégic; Ic yomi Eliawac qaczac. ⁴⁸ Waŋu ionarunec ménéŋ nimma usuŋnec kemma konduŋ kagali mén mema waiŋ howuraiguc tinduŋgéma uŋ tasiaiguc haima Yesu gumuyec. ⁴⁹ Gumuyu tosanéŋ zégic waina Elianéŋ hama metecgémac me qahac imi hénni. ⁵⁰ Waŋu Yesu muŋguc kucnec qaru uŋaya waimiyec. ⁵¹ Waimiyu ocmuŋiguc maleku neziŋc neziŋcŋia yanda imi ounec zuracgéma mama emu tecgéŋu éréhécnec waŋoc. Waŋu naŋ meŋu baec hiriyu hocnéŋ téma mayec. ⁵² Waŋu kic suaŋ hema keŋec imi kuaya aŋgéŋu ic téréŋa becneŋ humugic ionarunec sasalanéŋ qelima yacgic. ⁵³ Waŋu Yesu imi humuc igucnec yaruguc ieneŋ kicsuaŋ igucnec éréma ama areŋa yanda téréŋaiguc keremma ic sasala hicŋi énécmigic. ⁵⁴ Téŋgiŋ ic galeŋgina zéma ichécgina Yesuac galeŋ naŋgic ieneŋ imi naŋ meŋec imi zéma haka hicŋiyec imi hémma namma zénéŋgina kunéŋ yanda hiriyu zégic; Ic yomi hélacnec Anutuac naŋa kereŋ. ⁵⁵ Waŋu embac sasalanéŋ Galilainec Yesu weleŋ qemima méndacmima hagic imi eneŋ lakecaru hémma naŋgic. ⁵⁶ Sucginaiguc imi Maria Makdalanec zéma Maria mén Yakobo Yosefe iorac neŋgocgira zéma embac mén zebedaioac naŋhéréra iorac neŋgocgira momacnec kecgic.

Yesu kic suaŋiguc haigic.

⁵⁷ Ama mari waŋu Arimataia ama igucnec ic mén Yosefe zémimia hayec. Ic imi soukiwa zéma hinac yandayaguc, waŋu i acguc Yesuac tohotoho icya kereŋ. Qara imi Yosefe. ⁵⁸ Inéŋ hama Pilatoac kemma Yesuac qamoc imi némma zéma qesimiyu Pilatonéŋ mimuac niŋ énézéŋec. ⁵⁹ Waŋu Yosefenéŋ qamoc imi mema kemma maleku lalaha qelianéŋ osoŋec. ⁶⁰ Osoma eŋeŋa kic suaŋa qelia hociguc kifana mihicŋima mézézéŋgéŋu heyec imuaru haima hoc yanda mén qililingéŋu kic suaŋ kuaya neziŋcgéŋu waima keŋec. ⁶¹ Waŋu Maria Makdalanec zéma Maria mén iereŋ kic suaŋ imuaru kemma imuac néwécgeŋaiguc tacma héŋoc.

Kic suaŋ imi awima naŋgic.

⁶² Sabata naléŋyawac zéréŋqéréŋ naléŋa imi siŋima gianiyu ai meme mén waŋec. Nalé imuaru hofac oo ichécgina zéma Farisaio ic aŋoroma Pilatoaru keŋgic. ⁶³ Kemma zégic; Miŋ Kewu, ic ikora imi qeli qeli kereŋ nalé imuaru yomuhuc zéŋec imi niŋqelima ninziŋ; Ai meme haréwéc imuac andiaiguc humuc igucnec qelima yacmaŋ. ⁶⁴ Imuac zéna, kic suaŋ imuac ai meme haréwéc séc galeŋ memu. Tohotoho ichéra ieneŋ kemma qamoc imi kowu mema kemma inéŋ humuc igucnec qelima yareŋ zéma ic embac énézémuiguc imi manam batuc andiaiguc hicŋimac iminéŋ becneŋ hicŋiyec imi ogicbac niŋac. ⁶⁵ Imuhuc zégic Pilatonéŋ melemma zéŋec; Onac muru galeŋ meme ic keczu

imuac kemma kucginawac séc galeñ mema nammu. ⁶⁶ Imuhuc zéyu ienerñ enañ galeñ meme icgina iniguc kemma hoc hilaña asé kiwi haima galeñgégic.

28

Yesu imi humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata kendorñ tecgéyu Sondaiguc ama gĩañimañ zé wañu Maria Makdalanec zéma Maria ménñ ierñ kicsuañ hémbic zéma keñoc. ² Keñic nañ yanda, nañ geriwiguc meyu Miñ Kewuninawac kua meme uñañéñ kurumeñ igucnec mama kicsuañiguc hoc yanda imi qililingéyu keñu imuac qahaiguc emma tarec. ³ Tanera imi qilitik asaha ésécnec, malekuya imi komboc ésécnec lalac lalac wañec. ⁴ Wañu galeñ meme ic galeñ mema nañgic imi zénéñgina hiriyu awacwalima ic humumia éséc wandacgic. ⁵ Wañu kua meme uñañéñ embac érézéma zéyec; Iri imi bacgira ménda yandiyu, Yesu iciguc qegic iwac mia hocma hazaoc imi ni ninzua. ⁶ I you qahac, énézéyec séc bec yaczac. Hama duña heyec imi héñic. ⁷ Hémma foc tohotoho ichéra ionac kemma yomuhuc énézéma zémaoc; Yesu humuc igucnec yacma bec Galilaia baeciguc walac kenzac, imuaru kemma mihicñi mimu. Gezac qézéñ ac imuac mia érézéwa ninzuaoc. ⁸ Imuhuc zéyu embac éréhéc imi zénéñgira hirima heyunec ségiséginéñ sécgé érécmiyu tohotoho ichéra énézéwic zé usuhñec keñoc. ⁹ Imuhuc wamma keñkeric Yesu eñeyaoc hicñi érécmiyec. Luae orac muru zéma érézéyu ierñ iwac muru kemma hénia selianec késama sicgémima mepési miyoc. ¹⁰ Imuhuc wañic Yesunéñ érézéma zéyec; Bacgira ménda yandiyu. Kemma dac munahécna Galilaia baeciguc kemmu niñ énézémaoc. Imuaru mia ni némmu.

Galeñ meme ic eneñ suruc wañ énécmigic.

¹¹ Embac éréhéc imi héniaiguc keñicnec galeñ meme ic tosaraneñ ama areña yandaiguc keremma haka hicñiyec imi moczorñ hofac oo ic kiwa éréhécgina érézédacgic. ¹² Héfac oo ic kiwa ierñ galeñ iniguc tocgéma eminimma galeñ meme ic soukiwa eñeña énécmima yomuhuc zégic; ¹³ Ini yomuhuc mia zému; Siñiya gau heni tohotoho ichéra ienerñ hama i kowu huama keñgic. ¹⁴ Wañu ac suruc iminéñ baec galeñac muru keñu nimmaciguc imi neneñ ewaya meni niñu sécgémac. Imuac mia ini ewa goro ménda wammu. ¹⁵ Imuhuc zégic galeñ meme ic imi soukiwa imi mema zéqindiñi wañ énécmigic séc zégic éréma deguc ac iminéñ Yuda ic ionac muru saima hezacnec.

Tohotoho ichéra ai memu niñac méli énécmiyec.

¹⁶ Wañu tohotoho ichéra 11 imi Galilaia baeciguc kemma baec boña ménñ Yesunéñ énézéyec imuaru eñgic. ¹⁷ Emma Yesu hémma mepésimigic, néñ tosara imi niñ éréhéc wañgic. ¹⁸ Wañu Yesu hosucginaiguc hama zéyec; Baec kurumeñ imuac kuc buña imi moczorñ néndac néndara wanzac. ¹⁹ Imuac ini kemma baera baera ic embac Mañgoc zéma Naña zéma Uña téréya qacninaiguc doku naec énécmima ²⁰ ackua zéc énézéyi imi moczorñ ku énécmigic imuac séciguc kecma tohotoho ic wandacmu. Ninzu, ni iniguc nalé séc kecba nalé tetecgia hamac.

Mareko

Doku naec ic Yohanenéh Yesuac hénaya meyec.

¹ Anutuac Naŋa, Kristo Yesuac buŋa suruc hiabia imuac hénihéniya.

² Anutuac tiliŋ tiliŋ ic Yesaianéh yomuhuc oyec hezac; Ninna, neŋ ac welen qeqena méliwa, walac hama guac hénaya memac. ³ Ic mén baec kisiyaiguc qaczac iwac ewa imi yomuhuc; Iwac hénaya megiç, iwac hénaya héimindiŋigic kondorŋa waŋu. ⁴ Oyec hezac imuac séc, Yohanenéh baec kisiaiguc wininiyec. Wininima Anutunéh ic embac késpedescina wai énécmimac niŋac ewa qeri melen melenac ara zéau énécmima doku naec énécmiyec. ⁵ Waŋu Yuda baec séc zéma Yerusalemiç tuŋ yanda keçgiç ieneŋ moczoŋ iwaru kemma késpedescina zéaugic Yodan dokuiguc doku naec énécmiyec. ⁶ Yohane i maleku kamele yaŋ zuacnénnec meyacgéçic imi héima rikurŋa yaŋ séwéla néŋnec meyacgéçic imi kembaŋaiguc zikima gaoc zéma morombazecac dokuya nema kecaŋec. ⁷ Waŋu inéh yomuhuc zéma zéauyec; Andénaiguc hamaç iwac kucyanéh ni nogiczac. Waŋu nidac imuhucyanéh sigéma iwac hénaya usuyawac hésaya hulacmaŋac séc qahac. ⁸ Ni dokunéh naec énécmizua waŋu inéh hama Uŋa Téréyanéh naec énécmimac.

Yohanenéh Yesu doku naecmiyu Anutuac murunec héipuc ac mén mayec.

⁹ Waŋu nalé mén suraiguc Yesu Galilaia Nazarete ama areŋa waima hayu, Yohanenéh Yodan dokuiguc doku naecmiyec. ¹⁰ Waŋu doku igucnec éréyu imuarunec kurumeŋ aŋgéyu Uŋa imi kembo nei ésécnec wamma iwaru mayu héçec. ¹¹ Waŋu kurumeŋ igucnec ac mén yomuhuc mayec; Gi nuac Naŋna, guac muru ewana kuneŋ yanda hezac. Guac niŋ ewa qerinanéh séçiségi yanda wanzac.

Biria miŋinanéh Yesu batucgéyec.

¹² Waŋu nalé imuaru Uŋanéh Yesu wagiru baec kisiaiguc keçec. ¹³ Waŋu baec kisiyaiguc siŋi kaiwe 40 keru Biria miŋinanéh batucgéyec. Waŋu haséh yaŋ iniguc keru kua meme uŋa eneŋ galeŋgé miçic kerec.

Yesunéh aiyá hénima tohotoho ichéra hénima énépésiyec.

¹⁴ Waŋu Yohane hésa amaiguc opocçic kerec. Imuac andiaiguc Yesunéh Anutuac buŋa suruc hiabia zéauma zéauma Galilaia baeciguc keçec. ¹⁵ Waŋu inéh yomuhuc zéyec; Nalé imi ducŋiyu Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda hosucçinu hazac imuac ewa qerigina melemma buŋa suruc hiabia imi ninzénçigic.

¹⁶ Kecma Yesunéh Galilaia doku kondurŋ giŋçigŋa wagicma keçec. Keŋu Simon zéma iwac munia Anderea iereŋ ufiççigira kondurŋiguc gilima naŋic irirec. Ic éréhéc dac muna imi lambéc héréhéré ic, imuac niŋac ai imi mema keroc. ¹⁷ Waŋu Yesunéh yomuhuc érézéma zéyec; Hama ni méndacnéçic ic embac héréhéré ai éréçmiwa. ¹⁸ Zéyu imuarunec iereŋ ufiççigira waima méndacmiyoc. ¹⁹ Waŋu baec imuarunec komora mén kemma zebedaioac naŋhéréra, Yakobo zéma munia Yohane iriru, iereŋ zéiciguc ufiççigira qaliçgéma taroc. ²⁰ Taric nalé sosola qahac ururuyu, maŋçocçigira zebedaio zéma ai ic tosara énépésigic imi zéiciguc wai énécmima méndacmiyoc.

Yesunéh uŋa biria mén nesiyec.

²¹ Waŋu ieneŋ Kafanaum ama areŋa yandaiguc keççic. Kemma Yesunéh Sabata nalé téréya bec hayu toççotocço amaiguc emma ackuaçéc ku énécmiyec. ²² Kuénéçmiyu niŋçic tanera imi hénaya acac kiwi ic ésécnec qahac, néç ic kuc buŋa yandayaguc ésécnec ku énécmiyec. Imuac niŋ ic embac ieneŋ ac zézéyawac niŋac welicçigic. ²³ Waŋu nalé imuaru toççotocço amagina qeriaiguc ic uŋa biriaguc mén kerec. Waŋu inéh yomuhuc zéma qareç; ²⁴ Yesu Nazarete ama areŋa igucnec, gi niniguc némac wammaŋ zé wançan? Gi nini mebiri néçnéçmimaŋ zé hazan? Ni ninçua gi méré, gi Anutuac ic téréya imi mia.

²⁵ Imuhuc zéyu Yesunéj ac geriwaguc zémima zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma kenna. ²⁶ Imuhuc zéyu uja birianéj ic hérékeñ héréha wammima qac biricbiric qacma éréma keñec. ²⁷ Éréma keñu ic embac ieneñ welicgéma eminiñ qeminiñ wamma zégic. Haka imi némac haka? Ku nénécmiyu ninni tanera méñ wanžac. Imi sac qahac, kuha eñeña, ic imi kuc buña yandayaguc. Uja biria ac énézéyu ieneñ kuaya tohoanžu. ²⁸ Wañu iwac ac surucya imi Galilaia ama baec séc focdac sécgédarec.

Yesunéj ic embac sasala hénima mehiaru énécmiyec.

²⁹ Wañu tocgotocgo amagina waima kemma Yakobo zéma Yohane iriguc Simon zéma Anderea iorac amaiguc eñgic. ³⁰ Wañu Simon howuhaya séwi geric wammiyu heyec. Wañu Yesu amaiguc eñu foc ézégic. ³¹ Ézégic iwaru kemma mériaiguc késama méra miyu, séwi geric imi waimiyu yacma nene gumu énécmiyec. ³² Wañu kaiwe kiwa sima hiñgaru ama siñiyec. Siñiyu ic hafiginaguc zéma ic uja biriaginaguc moczoñ onagicma iwaru hagic. ³³ Wañu ama areña yanda imuac hénariñ moczoñ nagu kuayaiguc tocgédacgic. ³⁴ Wañu inéj ic sasala hafi hénia héniaiguc mehiaru énécmiyec. Énécmima uja biria sasala momacnec nesi énécmiyu mama keñgic. Wañu uja biria ieneñ héniaya niñgic, imuac niñ héniaya ménda zéaumu niñac neuñ héiénécmiyec.

Yesunéj baec kisiaiguc welerec.

³⁵ Siñunec yanda siñi bakia tarunec, Yesu imi yacma hiñgacma baec kisiaiguc kemma welerec. ³⁶ Weleru Simon zéma ic tosara i guc kecgc ieneñ Yesu hocma keñgic. ³⁷ Kemma mihicñima yomuhuc ézégic; Ic embac moczoñnec guac hocgémma kecžu. ³⁸ Imuhuc zégic énézéma zéyec; Neñañ baec méñu kenni. Kemma tauñ tosara hosuc hosuc hezac séc lelecgéwiñ. Lelecgéma imuaru momacnec neñ ackuažéc zéaumañ. Ni imuac mia mayi. ³⁹ Wañu inéj Galilaia ama séc lelecgéma tocgotocgo amaya amayaiguc ackuažéc énézéma ic embac tosara uja biriagina nesi énécmiyu mama keñgic.

Ic méñ wizi seliaiguc mehiaruyec.

⁴⁰ Wañu ic méñ wizi seliaigucnéj* iwaru hama simiña héima welecma yomuhuc ézéyec; Ninna hia wañu, hia mehiaru némbésémañ. ⁴¹ Imuhuc zéyu Yesunéj wésia kileñ wañu méria suluma ic imi osima yomuhuc ézéyec; Ni imuac wanžua, hiaruna. ⁴² Imuhuc zéyu imuarunec lepra wizi selia imi waimiyu séwiya hia wañec. ⁴³ Wañu imuarunec Yesunéj ic imi mélima ac zézé selia yomuhuc wammima zéyec; ⁴⁴ Ninžañ, gi imuac ac suruc ic méñ ménda énézéwésémañ. Gi deguc hofac oo ic iwac muru kemma ézéna hémmac. Wañu Mosenéj ackuažéc zéyec hezac ésécnec sese haimiyu Anutu héfac omiyu hémma ic eneñ hafiga hiaruyec imi niñtegicmu. ⁴⁵ Wañu ic inéj kemma efefianec zéauyu suruc imi sécgédacma keñec. Wañu hénia imuac niñ Yesu imi tauñ séc winiñu ménda kemma kecma séñganñeñ baec kisiaiguc kerec. Keru kileñdac ic embac ieneñ nówéc nówécnec iwac muru hagic.

2

Yesunéj puriñ ic méñ mehiaruyec.

¹ Wañu ai meme tosara tecgéyu Yesunéj muñguc Kafanaum ama areña yandaiguc kemma ama méñiguc emma taru surucya saima keñec. ² Wañu sasalanéj tocgéma ama kuaya qema naguya momacnec hézicgégc titiña qahac wañec. Wañu inéj ackuažéc énézéyec. ³ Wañu ic kemboñ qahac ieneñ ic hénia méria humumia méñ huama iwaru hagic. ⁴ Wañu ic embac sasalanéj hézicgégc hosuraiguc kemmuac séc qahac wañec. Imuac ama qahaiguc emma Yesu oruha igucnec ama bauya augic kifañu hicñiyu, imuacnec hehe duña ic hénia méria humumia heyec imi haigic hiñgarec. ⁵ Hiñgaru Yesunéj ninžéñ ninžéñgina hémma ic hénia méria humumia yomuhuc ézéyec; Nañ, késpedesga waigénžua. ⁶ Imuhuc zéyu hénia acac kiwi ic tosara imuaru tacgc ieneñ qeriginanéñ yomuhuc niñgic; ⁷ Ic imi dimuhuc niñac ac imuhuc zézac? Miñ Kewu zébiri

* 1:40: Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

qébiri wammizac! Anutu qahac wañu, ic mérénéj mia kápésicnina hia waiwacnec?
⁸ Imuhuc eminimma kecgic Yesunéj qeri uñayaiguc focdac niñtegicma zéyec; Némac niñ qeriginaiguc ac imuhucya zéninzu? ⁹ Ic héná méria humumia ézémañ zéma, némac acnéj efefia wammac? Képésicga waigénzua ac iminéj efefia wammac me, Yacma hehega mema kenna, ac iminéj efefia wammac? ¹⁰ Icac Naña i baeciguc kápésicgina waimac niñac kuc buñaya yanda hemizac imi héñtegicmu! Imuhuc zéma ic héná méria humumia yomuhuc ézéyec; ¹¹ Ni gézézua, yacma hehe duñga mema amagaiguc kenna. ¹² Imuhuc zéyu i imuarunec kicginaiguc yacma hehe duña mema keñu ic ienej welicgéma Anutu mepé qepési wammima zégic; Nini haka imuhucya ménda héñañij.

Yesunéj soukiwa meme ic Lewi héihéré wammiyec.

¹³ Wañu Yesunéj méñgucnec konduñ giñgiñanec kemma keñec. Keñu ic embac tunagucnéj iwaru hagic ackuažéc ku énécmiyec. ¹⁴ Wañu inéj imuacnec kemma Alfaioac naña Lewi soukiwa meme amaiguc taru hémma ézéyec; Hama méndacnéna imuhuc zéyu, inéj yacma méndacmima keñec. ¹⁵ Wañu Yesunéj Lewiac amaiguc emma tarec. Wañu soukiwa meme zéma biria meme sasalanéj Yesu méndacmima keñgic imuac niñ ienej Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic. ¹⁶ Wañu Farisaio ic ionac héná acac kiwi ic tosara ienej Yesu imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene neyu hémma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niñac ic imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene nezac? ¹⁷ Imuhuc zégic nimma Yesunéj yomuhuc zéma énézéyec; Ic hafigina qahac ienej mehiahiaru ic niñac ménda wañanzu, néj hafiginaguc ienej mia imuac wañanzu. Ni ic hiabia unurumañ zéma ménda mayi, néj kápésic ic unurumañ zéma mayi.

Yesuguc kecgic ienej nene waima siacma welecmuac séc qahac.

¹⁸ Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ienej nene zikima zéwelecma kecgic. Wañu ic tosara ienej Yesuaru hama yomuhuc qesimigic; Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ionac tohotoho ichécgina ienej nene zikima Anutuaru welecma kecžu. Wañu héná némac niñac guac tohotoho ichécgina ini imuhuc ménda wanžu? ¹⁹ Zégic Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ic qañ tosara ic méj embac memañ zé wanžac ic imiguc kecžu ienej dimuhuc nene zikima zéwelec wammu? Ienej i guc momacnec kecžunec nene zikima zéwelec wammuc séc qahac. ²⁰ Kecma ic embac mezac i késama kemmu nalé imuaru ienej nene zikima zéwelec wammu. ²¹ Méñnéj méñ maleku walaha tegictegraiguc maleku susuria qelia ménda haianzac. Imuhuc wambacnec maleku susuria qelianéj wahala héréyu tegicma titiña yanda hicñimac. ²² Wañu méñnéj méñ waiñ doku qelia yañ séwélanéj gésé memeya wahalaiguc ménda tianžac. Imuhuc wambacnec waiñnéj gésé imi héžuracgéyu waiñ zéma gésé momacnec birimaoc. Imuac waiñ qelia imi gésé qeliaiguc tianžac.

Sabata nalé téréyawac Miñina Yesu.

²³ Sabata nalé téréya méñiguc Yesu zéma tohotoho ichéra ienej wit ai namuñaguc héná komora méj heyu imuacnec méndacma keñgic. Kemma tohotoho ichéra ienej héla momac momac méraginanéj mericgic. ²⁴ Imuhuc wañgic Farisaio ic ienej Yesu yomuhuc ézégic; Inicna, némac niñ Sabata nalé téréyaiguc héná ac logizu? ²⁵ Imuhuc zégic Yesunéj melemma yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma ichéra ienej nene niñ humuma imuaru haka wañgic imi ini ménda olomma niñanzu? ²⁶ Inéj hofac oo ic ionac eñeñagina Abiata iwac ai meme naléyaiguc Anutuac ama qeriaiguc emma saméñ téréya Anutuac buña haihaiya imi mema neyec. Saméñ imi hofac oo ic ienej sac nemuac niñ zéénécmimia. Wañu inéj ichéra momacnec énécmiyu negic. ²⁷ Wañu muñguc énézéyec; Sabata nalé téréya imi ic embac onac niñ wamma zéyu hicñiyec. Wañu Sabata nalé téréya niñac wamma ic embac ménda miñicñi énécmiyec. ²⁸ Imuac niñ Icac Naña imi Sabata imuac Miñina kecžac.

3

Yesunéh Sabata nalé téréyaiguc ic méj mehiaruyec.

¹ Wañu inéh muñguc tocgotocgo ama qeriaiguc eñec. Eñu imuaru ic méria séléc sélécgia méj tarec. ² Wañu ic tosanéh Yesu aciguc opocbiñ zé késpedesira hocma kecañgic imuac niñac Sabata nalé téréyaiguc ic imi mehiarumac me imuhuc zéma hosuraiguc galeñ mema kecgic. ³ Kecgic inéh ic méria sélécgéyec i yomuhuc ézéyec; Yacma sugcinaiguc nanna. ⁴ Imuhuc zéma qesiéncmiyec; Némacnéñ héna ac séciguc? Sabata nalé téréyaiguc iwawai hiabia wambiñ me iwawai biria wambiñ? Kecec imi mehiaruwiñ me qehumuwiñ? Imuhuc zéyu acgina qaiyec. ⁵ Acgina qaiyu inéh qeria biriyu hima iniru qeri seligina niñac ewaya birima goro wañu muñguc ic imuac ézéyec; Méraga suluna. Wañu suluyu méria hiaruyec. ⁶ Wañu Farisaio ic ieneñ séñganñeñ hiñgacma imuaru Herodeac ichéra iniguc tocgéma dimuhuc wamma qehumuwiñ zéma sasañgiaiguc emiñgic.

Ic tuñ yanda Yesu méndacmigic.

⁷ Imuhuc emiñgic Yesunéh tohotoho ichéra iniguc waima konduniguc keñgic. Wañu Galilaia baec igucnec ic tuñ yanda hama méndac énécmigic. ⁸ Wañu Yuda, Yerusalem, Idumea, zéma Yodan néwéc igucnec, wañu Tiro zéma Sidon giñgigira igucnec ic tuñ yanda ieneñ Yesu kiwi memeyawac buña nimma iwaru harégic. ⁹ Wañu ic tuñ yandanéh haréma épépéñgéma elicgémiwu niñac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Zéic komoc méj hosucnaiguc mambéc tacmac. ¹⁰ Imi mia inéh ic sasala mehiaru énécmiyu hafi wiziginagucnéñ héfacgé amuma méragina suluma osiwiñ zé wañgic imuac niñ imuhuc zéyec. ¹¹ Wañu uña biriaginaguc ieneñ i héngic séc hénayaiguc mama hema kucnec qacma yomuhuc zéañgic; Gi Anutuac Naña. ¹² Wañu inéh hénaya ménda zéaumu niñac qetali énécmiañec.

Yesunéh tohotoho ichéra 12 énépésiyec.

¹³ Wañu baec boña méñguc emma ichéra qerianéh énépésiañec ionac énézéyu iwaru hagic. ¹⁴ Hagic ic zañgégina 12 énépésima ai buña qeéncmiyec. Imi mia i guc nalé séc kecgic méliénémiyu ackua zéc zéaumu niñac énépésiyec. ¹⁵ Wañu kuc buña qeéncmiyu mema kuwi nesi énécmimu niñac énépésiyec. ¹⁶ Ic 12 énépésiyec imi yomuhuc; Simon (Qara qelia Petero zémiyec), ¹⁷ Zebedaioac naña Yakobo, Yakoboac munaya Yohane, (Iorac qacgira Boanege zéyec; Hénia imi parandañ nañ héréra.) ¹⁸ wañu Anderea, Filipino, Batolomaio, Mataio, Toma, Alfaioac naña Yakobo, Tadaio, Kanaan ic Simon,* ¹⁹ zéma Yuda Karioto, wañu inéh kecma Yesu andé qeyec.

Kuha yanda imi dimuacnec?

²⁰ Wañu Yesunéh hama ama méñac qeriaiguc eñu ic tuñ yandanéh méñgucnec tocgégic. Imuac niñac Yesu zéma tohotoho ichéra eñacnec nene méj nemuac séc qahac wañec. ²¹ Wañu ic tosara ieneñ Qeria sicsaoc wan zác imuhuc zégic sac taséhéra ieneñ imi nimma késawiñ zéma keñgic. ²² Wañu héna acac kiwi ic Yerusalemnec mama hagic ieneñ iwac niñ yomuhuc zégic; Kuwic ionac kunéñgina Beelzebunéh iwac qahaiguc eñu iwac kucyanéh kuwic nesi énécmian zác. ²³ Imuhuc zégic Yesunéh unuruma qelumbec ac yomuhuc zéma énézéyec; Biria miñinanéh dimuhuc Biria miñina nesimimac? ²⁴ Ic kewu méñac héñgaleñ ama areña yanda imi, imuac ichéranéh héndéh héndéh wañ amuanzuiñguc iwac héñgaleñ ama areña yanda imi hia ménda nañselimac. ²⁵ Wañu ama méj imi imuac ic zéma iniñ merahéra ieneñ héndéh amuanzuiñguc ama imi hia ménda nañselimac. ²⁶ Wañu Biria miñinanéh yacma hazéc wañamuma héndéh amuanzuiñguc hia ménda nañselimu, néñ bec qahac wammu. ²⁷ Wañu ic méñnéñ walac ic kawali ménda ziki mimaguc amayaiguc emma hinaya wagicmacac séc qahac. Walac ic kawali imi zikimimaguc hinaya wagicma memac. ²⁸ Ni hélacnec énézéwa, ic onaru késpedesigina zéma ac biria imi hia waiwaiya hezac. ²⁹ Wañu ic méñnéñ Uña Téréyawac zésure

* 3:18: Qara méj imi Simon Zelote; Zeloteac hénia imi seliseli.

mimaciguc iwac kápésic imi waiwaiyawac séc ménda hezac. Képésicya imi tetecgiya qahac hemacac hema kecmac. ³⁰ Imi mia Yesuac niñ, Inéñ Qeriaiguc kuwic biria késa kecƷac, imuhuc Ʒémigic ac imuhuc melemma énézéyec.

Yesuac neñgoc munahéra.

³¹ Wañu neñgoc munahéra harédacma ama sombenjiguc namma ic ménj méligic emma qarec. ³² Qaru ic tuñ yanda leclecgémima tacgic ieneñ yomuhuc ézégic; NinƷañ, guac neñgocga Ʒéma munahécga ieneñ gi gémbiñ Ʒé wanƷu. ³³ Imuhuc Ʒégic inéñ melemma yomuhuc énézéyec; Mérénéñ nuac neñgoc munahécna wanƷu? ³⁴ Imuhuc Ʒéma ic lelecgéma tacgic ionaru kic hima Ʒéyec; Inicgic, nuac neñgoc dac munahécna youmi tacƷu. ³⁵ Méñnéñ ménj Anutuac ackuaƷéc tohoanƷu imi eneñ mia nuac nauñ munana Ʒéma neñgocna wanƷu.

4

Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imuac qelumbec ac.

¹ Wañu Yesunéñ kondunñ giñgiñaguc muñguc ackuaƷéc ku énécmimanñ Ʒé hénima Ʒéyec. Ʒéyu ic tuñ yanda iwaru haréma tocgégic. Imuac niñ inéñ Ʒéic ménjiguc emma kondunñguc tarec. Taru ic tuñ yanda ieneñ mocƷonñ baeciguc tacgic. ² Wañu inéñ qelumbec ac Ʒéma iwawai sasala ku énécmiyec. Wañu ku énécmima yomuhuc Ʒéyec; ³ Énézéwa niñgic, ai ic méñnéñ iwawai gocmia himicmanñ Ʒé aiiguc keñec. ⁴ Kemma qesayu, gocmia tosanéñ hénaguc mama héiyu nei eneñ haréma nedacgic. ⁵ Wañu gocmia tosanéñ hoc sira baec komocdia dac heheya imuaru héiyu qérawia focdac qema éréyec. Wañu imuaru baec sasala ménda heyec. ⁶ Imuac niñac Ʒalianéñ baec ménda késayacgéyu kaiwenéñ éréma qeyu humuyec. ⁷ Wañu gocmia tosanéñ ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyu haséñnéñ yandima neƷicgéyu héla ménda haiyec. ⁸ Wañu gocmia tosanéñ baec halécyaiguc imuaru héiyu qérawia éréma nézénégéma héla haiyu yandiyec. Yandiyu ménjac 30, ménjac 60, Ʒéma ménjac 100 mesaiyec. ⁹ Wañu inéñ toroqema Ʒéyec; Ic ménj gezawagucnéñ ac imi niñsarimac.

¹⁰ Wañu ic embac opocma kendacgic eñeyanec taru tohotoho ichéra Ʒéma tosara lelecgémima tacgic ieneñ qelumbec ac imuac hénia qesimigic. ¹¹ Qesimigic inéñ énézéyec; Onac imi Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imuac ac saña Ʒéasari énécmianƷua. Wañu ic embac deminñ séñganñeñaguc kecƷu ionac imi iwawai mocƷonñ qelumbec aciguc énézéanƷua. ¹² Imuhuc wamba, hémmu wañu hia ménda héñtegicmu. Nimmu wañu hia ménda niñtegicmu. Qahac wañu ieneñ ewa qerigina meñgic Anutunéñ kápésicgina wai énécmiwacnec.

¹³ Wañu Yesunéñ yomuhuc Ʒéma énézéyec; Qelumbec ac Ʒézua imuac hénia ménda ninƷuiguc qelumbec ac sasala dimuhuc hia niñtegicmu? ¹⁴ Ai icnéñ gocmia qesazac imi Anutuac ackuaƷéc. ¹⁵ Gocmia tosara hénaguc héiyec sécyá imi yomuhuc; AckuaƷéc niñgic Biriá miñinanéñ foc haréma qerigina igucnec mema néñgacanƷac. ¹⁶ Wañu gocmia tosara hoc siraiguc héiyec imuac sécyá imi yomuhuc; AckuaƷéc nimma ségiségi wamma focdac késaanƷu. ¹⁷ Wañu qeriginaiguc Ʒalia ménda hiñgac késa yacgéyu nalé hotoña dac mema kecma ackuaƷéc imuac niñac manam batuc me haƷéc mihiñjima focdac bélacgéma waianƷu. ¹⁸ Wañu gocmia ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyec imuhucyanéñ ackuaƷéc ninƷu, ¹⁹ néñ baecac niñyéwécya, hinawac iwawai ikora Ʒéma iwawai hénia héniaiwac siñginanéñ qeriginaiguc hiñgacma ackuaƷéc imi héihumuyu héla ménda haianƷac. ²⁰ Wañu gocmia baec halécyaiguc héiyec imuhucyanéñ ackuaƷéc nimma késama héla 30, 60, Ʒéma 100 imuhuc mesaima haianƷu.

²¹ Inéñ muñguc énézéma Ʒéyec; Kifa imi kuƷi me tatak duandiaiguc haiwiñ Ʒé mema haanƷu? Imi Ʒae qahaiguc ménda haianƷu me? ²² Iwawai sasañgiaiguc hezac imi augic wininimacac musañgéyec. Wañu iwawai sasañgiaiguc hezac imi augic hémmuac musañgéyec. ²³ Ic ménj gezawagucnéñ ac imi niñsarimac.

²⁴ Wañu inéñ ac toroqema yomuhuc zéyec; Ini ac niñanzu imi niñgésimu. Eñaoc ic embac ac néndénggé énécmima zéanzu imuac bakia sécyá lilingéyu nimmu. Wañu imi sac qahac muñguc toroqema énécmimac. ²⁵ Mén iwawai hemizac inéñ mén muñguc memac. Wañu mén ménda hemizaciguc imi komocdia dac hemizac imi wagiru qahac wammac.

²⁶ Inéñ muñguc toroqema zéyec; Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi yomuhuc; Ic méñnéñ baec aiiguc iwawai gocmia qesaanzac. ²⁷ Qesama siñi kaiwe heyac wañu gocmia imi nézéngéma éréanzac. Wañu imuac hénia imi ménda niñanzac. ²⁸ Baec i eñeyaocnec héla mihicñianzac. Wañu walac qérawia, andiaiguc merawa, andiaiguc héla haianzac. ²⁹ Wañu kecma héla waziyu imuarunec kuma héla meanzac. Imi mia héla memeyawac naléya ducñiyu imuhuc wañanzac.

³⁰ Wañu muñguc toroqema zéyec; Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi dimuhuc éséc zéwa sécgémac? Zéasarimañ zé qelumbec ac dimuhucya zémañ? ³¹ Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi saiwa ic gocmia imuhucya ésécnec. Baeciguc himicanzu imi komodia soroc. Ic gocmia tosara ionac mamayagina. ³² Wañu baeciguc haini, hicñi yandima icya icya hezu imi moczoñ onogicma ic yanda wammac. Wañu nei sawaiguc keczu ieneñ haréma ic imuac amiaiguc haecgina hia haimu.

³³ Yesunéñ hia niñasarimuac sécyawac qelumbec ac sasala zéma ackuažéc énézéyec. ³⁴ Wañu inéñ ic embac ackuažéc énézémañ zé qelumbec aciguc sac zéma énézéañec. Wañu tohotoho ichéra iniguc sac eñacnec kecma qelumbec ac imuac heniaya moczoñ zéasari énécmianjec.

Luhuc yandanéñ Yesuac kuaya tohoyec.

³⁵ Wañu kaiwe imuarunec ama mari wañu, tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Neñañ konduñ néwécgeñiguc kerenni. ³⁶ Imuhuc zéyu, tohotoho ichéra ieneñ ic tuñ yanda ini méli énécmigic, Yesu bec zéiciguc emma taru, emma wagicma keñgic. Keñgic zéic tosara momacnec i guc keñgic. ³⁷ Keñkecgic, luhuc kuneñ yanda méñnéñ haréma qeyu, sirinéñ zéic qeriaiguc hiñgacma kuaya qemañ zé wañec. ³⁸ Wañu Yesu eñeya imi zéic andiaiguc gau heyec. Wañu tohotoho ichéra ieneñ mindima yomuhuc ézégic; Kiwi ic nini humuwiñ zé wanziñ imuac gi ewa éréhéc ménda wanzañ? ³⁹ Imuhuc zégic inéñ yacma luhuc ac zémima konduñ yomuhuc ézéyec; Gi néñ qema hena. Imuhuc zéyu luhucnéñ tecgéyu sirinéñ néñ qeyec. ⁴⁰ Wañu inéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ini némac niñac zénéngina imuhuc hirizac? Ini ninzéñ ninzéngina mén ménda késa keczu? ⁴¹ Wañu ieneñ zénéngina kileñ hiriyu eminiñ qeminiñ wamma yomuhuc zégic; Ic imi némac ic wañu luhuc zéma konduñ iereñ kuaya tohozaoc?

5

Yesunéñ ic uña biriayaguc mén mehiaruyec.

¹ Wañu ieneñ konduñ qericma néwécgeñ Gerasa* baeciguc kerengic. ² Keremma Yesunéñ zéic igucnec mayu, imuaru ic mén uña biriayagucnéñ kic suañ namuña igucnec haréyu mihicñiyec. ³ Ic iminéñ kic suañ namuñaguc heyac wamma kecañec. Wañu méñnéñ mén zikimimacac séc ménda wañec. Wañu inéñ señ hésa momacnec kileñdac metecgéañec. ⁴ Hatac sasala señ hésanéñ dérécgéma iwawai yéwéria hena mériaiguc zikigic qeriañec. Wañu méñnéñ hia meselimiya bñzéñ tacmacac séc qahac wañañec. ⁵ Wañu siñi kaiwe séc kic suañ namuñaguc me baec tewac tewaraiguc kecma qacma hocnéñ héricamuañec. ⁶ Wañu ic inéñ Yesu lakecnec hémma usuñnec hama wéséyaiguc simiñ héimiyec. ⁷ Imuhuc wamma inéñ selianec qacma zéyec; Anutu, Eñeña yandawac Naña Yesu, gi zéma ni imi nekac nekac, Anutuac qaraiguc meseli gémba ménda mebiri némbésémañ. ⁸ Imi mia Yesunéñ bec, Uña biria, gi ic iwarunec éréma kenna, imuhuc ézéma zéyec imuac niñac imuhuc welerec. ⁹ Weleru qesimiyec, Qacga méré? Qesiyu melemma zéyec; Nini sasalanéñ kecziñ imuac niñac qacna imi yaré ic tuña zéanzua.

* 5:1: Qara mén; Gadara (Mat 8:28)

¹⁰ Imuhuc zéma seli seli wamma baec imuarunec ménda nesi énécmiyu kemmu niñ zéwelerec.

¹¹ Wañu tewac tewara maréñaiguc beric sasala yanda hosuru kecgic. ¹² Wañu kuwic ieneñ seli seli wamma Yesu welec migic, Beric ionaru méli nénécmína kembij, wai nénécmína kemma ionac qeriginaiguc hingacbij. ¹³ Zégic inéñ hia zéma wai énécmiyu uña biria ieneñ ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hingacgic. Hingacgic beric ieneñ usujnec kemma siaiguc hingacma konduj qeriaiguc hingacdagic. Beric tunaguc qétégina 2,000 ieneñ konduj dokunéñ hoturu énécmiyu wésésé unudarec. ¹⁴ Unudaru beric galeñ ieneñ néngacma kemma ic tosara ama areña yanda me ama areña komoraiguc kecgic ionac suruc wañ énécmigic ic ieneñ haka hicñiyec imi hémbij zéma hagic. ¹⁵ Hama Yesuac muru harédacma ic yaré ic tunanéñ késa kerec imi héngic hiaruma malekuya héima taru zénéngina hiriyec. ¹⁶ Wañu haka héngic ieneñ ic uña biriayaguc kerec iwaru haka imi dimuhuc hicñiyec imuac ac suruc énézéma bericac ac suruc imi momacnec énézégic. ¹⁷ Zégic ic eneñ Yesu baecgina waima kemmac niñac hénima welecmigic. ¹⁸ Welecmigic Yesu zéiciguc eñu ic uña biriayaguc kerec inéñ méndacmima kemman zé welecmiyec. ¹⁹ Weleru inéñ qetali mima yomuhuc ézéyec; Gi sac taséhécga ionac niñac wamma amagaiguc kemma Anutu Eneñanéñ goi héihéi dimuhuc wañgemma némac ai megénzac imuac ac suruc énézézésémañ. ²⁰ Imuhuc zéyu ic imi waima kemma Yesunéñ dimuhuc wammiyec imuac ac suruc Dekapoli ama komoc komoc séc zéauma zéauma keñu nimma welicgégic.

Embac méynéñ ninzénégma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

²¹ Wañu Yesu imi zéic komoraiguc konduj qericma muñguc néwéciguc kemma doku giñgiñaguc taru ic sasalanéñ iwaru tocgégic. ²² Wañu tocgotocgo ama galeñ mén qara Yairo inéñ hama i hémma héniaiguc siggémiyec. ²³ Siggémmima seli seli wamma welec mima zéyec; Nuac béracna komora imi humumañ zé wanzac. Hama méraga iwac qahaiguc haina hafiya hiaruyu kecmac. ²⁴ Imuhuc weleru Yesunéñ i guc keñic ic sasala yanda ieneñ méndacma hofac hofac amuma kemma osigic. ²⁵ Wañu embac mén sacya mayecac mama keru hafiyawac yawuña imi 12 wañec. ²⁶ Wañu mehiahiaru ic sasalanéñ mebipigic qenzeñ manzeñ qema kecañec. Keru imuac boñawac iwawai iwaru hemiyec imi moczoñ énécmiyu qahac wandarec. Wañu hafiya ménda efiyec, néñ muñguc yéwériyec. ²⁷ Wañu embac inéñ Yesuac suruc nimma imuarunec sugginaiguc haréma iwac andia igucnec malekuya osiyec. ²⁸ Osima yomuhuc zéma niñec; Malekuya sac késawa hia hiaru némmac. ²⁹ Imuhuc wañu imuarunec sacya focdac zicgéyu iwac qeriaiguc hafi biria heyec imi hiaruyu niñec. ³⁰ Wañu Yesunéñ kuhanéñ ai meyu ewa qerianéñ focdac nimma suggina igucnec lilingéma zéyec; Mérénéñ malekuna osizac? ³¹ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra eneñ yomuhuc ézégic; Ic sasala yanda eneñ lelecgé gemma nañgic hénzañ, wañu némac niñac Mérénéñ nosizac zézañ? ³² Wañu Yesunéñ ic mén haka imuhuc wañec i hémmañ zé kic hiyu keñha wañunec nañec. ³³ Imuhuc qesimanec nañu embac imi séwiyaguc haka hicñiyec imi nimma zénéña hiriyu iwaru hama héniaiguc siggéma ac suruc moczoñ hélacnec zéauyec. ³⁴ Zéauyu inéñ yomuhuc ézéyec; Bérac, ninzén ninzénaganéñ mehiaru génzac. Ewa bénzén nimma kenna, qenzeñ manzeñga igucnec hulacgénzua.

Yesunéñ embac komoc mén humuc igucnec meqeliyec.

³⁵ Embac ac imuhuc ézéma nañunec tocgotocgo ama galeñ iwac ama igucnec ic tosara hama zégic; Béracga bec humuzac. Némac niñ kiwi ic yéwéri muñguc mikecbésémañ? ³⁶ Zégic Yesunéñ acgina gezacnec sac eñ nimma tocgotocgo ama galeñ yomuhuc ézéyec; Zénénga ménda hiriyu, eñ ninzénégna. ³⁷ Imuhuc zéma tosara ménda méndacmimu niñac neuñ héiénécmima Petero, Yakobo, zéma Yakoboac munaya Yohane sac onagiru keñgic. ³⁸ Kemma tocgotocgo ama galeñac amayaiguc emma iniru ic embac ieneñ qeweloñ yanda wamma zésiác wamma kecgic. ³⁹ Siacma kecgic sugginaiguc kemma énézéyec; Ini némac niñ zésiác yanda wañkeczu? Embac merac imi ménda humuzac,

něj gauya hezac. ⁴⁰ Imuhuc zéyu ienej desimigic. Wañu énézéyu hingadacgic nenjoc manjocya zéma tosara i guc kecgcic imi onagiru embac merac heyec imuaru kerejgic. ⁴¹ Keremma embac merac iwac méria késama zéyec; Talita koum. (Neñaj aciguc hénia imi yomuhuc; Embac merac gézézua, yacna.) ⁴² Zéyu imuarunec embac merac yacma keñkeñ haha wañec. (Embac merac iwac yawuñja imi 12 wañec.) Wañu ienej kileñ yanda welicgégic. ⁴³ Welicgégic Yesunéj ic ménda énézému niñac neuñ héiénécmiyec. Wañu embac merac nene migic nematic niñac énézéyec.

6

*Na*zarete ic embac ienej Yesu eeya ménda héigic.

¹ Wañu inéj baec imi waima eñeya tauñaguc keñec. Wañu tohotoho ichéra i méndacmima keñgic. ² Kemma keru Sabata nalé téréya wañu tocgotocgo amaiguc emma ac hénima ku énécmiyec. Wañu ic sasala ienej iwac ackua³éc nimma welicgéma zégic; Ninij imi dimuacnec meyec? Ninij hemizac imi némac ninij? Wañu mérianéj haka méréra icnéj ménda memeya momacnec mean³ac imi némac haka? ³ Ic imi mericqe ic, Mariawac naña, Yakobo, Yose, Yuda zéma Simon ionac dacgina, imi hélacnec qahac me? Wañu iwac nauñhéra you neñajguc ménda kecziñ? Imuhuc zéma niñgic biriyc. ⁴ Imuhuc zégic Yesunéj yomuhuc énézéyec; Anutuac tiliñ tiliñ ic méñ imi eñeya tauñ ichéra zéma sac taséhéra zéma ama momachéra sac mianéj ménda mepési mian³u. ⁵ Wañu imuaru haka icnéj ménda memeya méñ ménda meyec, néñ ic hafiginaguc éréhécdac sac mérayanéj haima mehiaru énécmiyec. ⁶ Wañu ionac nin³éñ nin³éñgina qahac imuac niñac welicgéyec.

Yesunéj tohotoho ichéra 12 méli énécmiyec.

Welicgéma ama séc lelecgéma ku énécmiyec. ⁷ Yesunéj tohotoho ichéra 12 unuruma éréhéc éréhéc méli énécmima uña biria nesi énécmimu niñac kuc buña énécmiyec. ⁸ Wañu Yesunéj zézé seli ac selianec énézéma zéyec; Keñha wambiñ zéma tacgina sac mema kemmu. Héna mauñ me gésé me konoñguc soukiwa imi ménda mema kemmu. ⁹ Wañu héna usugina imi hia haima zikimu. Wañu maleku saméña méñ ménda mema kemmu. ¹⁰ Imuhuc zéma énézéyec; Baec méñguc keremma ama geric méñguc emmuiguc imuaru tacyac wañkecmu, wañu baec méñu kambiñ zémaguc ama geric imi waimu. ¹¹ Ama méñ ala ménda wañ énécmima acgina ménda nimmuiguc, héna usugina tawéyaiguc seitotoñ tacmac imi qegic mayu kemmu. Wañu ienej onac hakagina imi hémma niñasarimu. ¹² Zéyu tecgéyu ienej kemma ic embac qerigina melemmu niñac ackua³éc zéau énécmigic. ¹³ Wañu ienej uña biria sasala nesi énécmima ic embac hafaginaguc sasala haléc naec énécmima mehiaru énécmigic.

Yesunéj kuha yandaguc ai meyu surucya saima keñec.

¹⁴ Yesuac qac buña imi saima keñkecma ic kewu Herodearu haréyu niñec. Wañu ic tosaranéj yomuhuc zégic; Yohane doku naec énécmiyec i Anutunéj humuc igucnec meqelimiyyu yarec imuac niñ i Kuha yandanéj ai imuhucya mean³ac. ¹⁵ Ic tosaranéj zégic; Ic imi Elia. Wañu tosaranéj yomuhuc zégic; Imi Anutuac kua meme ic becnecc kecgcic imuhucya. ¹⁶ Wañu Herodenéj nimma yomuhuc zéyec; Yohane déméña qeriri i humuc igucnec meqelimiyyu yacma kec³ac. ¹⁷(^{17a}) Becnec Herodenéj munaya Filipino iwac iniña Herodia wagirec. ¹⁸ Wagiru Yohanenéj Herode yomuhuc ézéyec; Gi munagawac iniña menec imi héna ac logi logiya wan³ac. (^{17b}) Imuhuc zéyu Herode eñeyaoc embac iwac niñac wamma téngij ichéra énézéyu Yohane késama dérécgéma hésa amaiguc opocgic. ¹⁹ Opocgic Herodianéj Yohaneac qeri biric nimma qehumumañ zéma zéniñec, néñ osiyec. ²⁰ Imi mia Herodenéj Yohaneac ic solaña, ic téréya imuhuc zéma zénéña hiriyu galengé miañec. Wañu kuaya igucnec ac niñu qeria imi yéwériañec. Wañu iwac ackua³écya imi siña nimma niñañec hénia imuac niñac osiyec. ²¹ Wañu kecma nalé hia méñ hayec. Herode inéj eñeya hicñi hicñi naléya hayu ic kewuhéra zéma yaré

ic ionac galenhera zema Galilaia baec igucnec ic eneja qutulanje enecmidaru welen qeqe ichera enen nene doku oma gumu enecmigic. ²² Enecmiyu Herodiawac beracyanene ionac muru emma weseginaiguc legic hiriye. Hiriyu Herode zema ichera ienej hemma segisegi wanjic. Wanu Herodenene embac meracwac yomuhuc zema ezeyec; Singawac iwawai mene njac zema qesina ne nja hia gemman. ²³ Imuhuc zema ac selianec zikima ezeyec; Iwawai mene njac qesina nuac hengelene ama areja yanda imi suc igucnec hia mendemma gemmanec sec. ²⁴ Imuhuc zeyu inene kemma nenjocya qesimiyec; Ni neme iwawai njac qesimiane? Zeyu nenjocyanene ezeyec; Doku naec ic Yohaneac oruha njac ezena. ²⁵ Imuhuc zeyu embac merac inene ara mema focdac ic kewuac muru kemma zeyec; Gi degucmi doku naec haka ic Yohaneac orucya zeiciguc haima nenna. ²⁶ Imuhuc zeyu ic kewu imi qeria munjuc yanda yeweriyec. Wanu eneya zez seliseliawac zema ichera i guc momacnec tacgic ionac njac qahac zeman ze osiyec. ²⁷ Wanu inene focdac yare ic mene ke nja Yohaneac oruha mehamac njac ezema meliyu inene kemma hesa ama qeriaiguc Yohaneac demene qerirec. ²⁸ Qericma orucya zeiciguc haima mema hama embac merac miyu embac meracnene nenjocya miyec. ²⁹ Wanu Yohaneac tohotoho ichera suruc imi nimma hama qamocya mema kemma hoc kifanaiguc haigic.

Yesunen ic zangegina 5,000 nene gumu enecmiyec.

³⁰ Wanu Yesuac Melimeli ic ienej lilingema hama Yesuaru tocgema wawan memegina zema ackuazec ku enecmigic imuac surucya ezegic. ³¹ Wanu ic embac sasalanene ke nja wanjic nene nemuac sec qahac wane imuac nje inene tohotoho ichera yomuhuc enezeyec; Ini enacnec elene hagic baec kisiaiguc kenni, kemma benzene tachiarugic. ³² Wanu enacnec elene zeiciguc emma baec kisiaiguc kenjic. ³³ Kenjic sasalanene inictegicma ama areja kune nja kune sec unuruma baec hena usunen kemma imuaru walac keredacgic. ³⁴ Keredacgic Yesunen hama ic embac sasala yanda iniru rama galengina qahac tanec kecgic ewa biric wamma iwawai sasala ku enecmiyec. ³⁵ Kuenecmiyu bec kaiwe kiwa sima hnjacman ze wane. Wanu tohotoho ichera ienej iwaru kemma zegic; Baec yomi baec kisiaiguc lakec kecni kaiwe kiwa bec sima hnjacman ze wanjac. ³⁶ Imuac meli enecmina ama komoc komociguc me ama lelec lelec tacjac imuaru kemma enaoc nenegina mihicnima bo nja mema nemu. ³⁷ Zegic yomuhuc enezeyec; Enaoc gumu enecmigic nemu. Imuhuc enezeyu zegic; Nini kemma same nja 200 Denarionac* se nja bo nja mema hama gumu enecmiwene njac zenan? ³⁸ Zegic inene enezeyec; Same nja dahec kesa keczu imuac ke nja hene nja. Zeyu ienej ke nja hemma ezegic; Same nja mera mene zema kondu nja erene he nene nizec. ³⁹ Zegic Yesunen luluc tene nja tene njaiguc tunja tunja tacmu njac arene enecmiyec. ⁴⁰ Arene enecmiyu tun mene 100, tun mene 50 imuhuc imuhuc tacma kenjic. ⁴¹ Wanu same nja mera mene zema lambec erene mema kurumenjiguc hiyu enu Anutuac meriane njac welerec. Welecma same nja kuma tohotoho ichera enecmiyu ienej mendemma enecmigic. Wanu imuhucyanec kondu nja momacnec mendemma enecmigic. ⁴² Enecmigic ienej moczon negic se nja enecmiyec. ⁴³ Wanu same nja bororona zema kondu nja tasia tac ke nja imi mema nenjen yanda 12iguc tige kuagina qedarec. ⁴⁴ Wanu same nja negic imi ic ionacnec sac qetegina olone 5,000 wane.

Yesunen kondu qahaiguc tima tima ke nja.

⁴⁵ Wanu Yesunen tohotoho ichera zeiciguc emma newecgen Betsaida baec kisiaiguc walac hene mema njac focdac wai enecmiyu kemma kecgic eneya imi ic embac onopocma nanke nja. ⁴⁶ Nanke nja onopodaru kendacgic inene zewelecman ze baec bo njaiguc eneyanec enec. ⁴⁷ Wanu ama hene mema sinjiyu zeic imi kondu doku namunjaiguc kene nja i eneyanec baeciguc kerec. ⁴⁸ Wanu luhuc yandane nja qeyu Yesu tohotoho ichera ienej zeic puli qema ai yanda mema tacgic nje nte girec. Wanu ama giane nja ze nja

* 6:37: Denarion momacguc imi ic mene ai mema momacguc ai bo nja, imuac maso 8 imuac ai bo nja se nja wanjac.

Yesunéj doku qahaiguc tima tima keŋkecma ic hosucgé énécmima onogicmaŋ zé waŋec. ⁴⁹ Waŋu doku qahaiguc keŋu ienej hémma Kuwic mia imuhuc zéma qac sambigégic. ⁵⁰ (Ienej momac yanda i hémma zénéjgina hiriyec imuac niŋac imuhuc waŋgic.) Qacgic inéj focdac ac hénima énézéyec; Qerigina bénzénj heyu, yomi neŋ mia. Zénéjgina ménda hiriyu. ⁵¹ Imuhuc zéma zéic qeriaiguc ionac muru eŋu luhucnéj néj qema qahac waŋec. Waŋu ienej kilej yanda aurima welicgégic. ⁵² Imi mia nene gumu énécmiyec imuac hénia ménda niŋasarigic ewa qerigina sipacgémanec heyu imuhuc aurigic.

⁵³ Waŋu konduŋ qericma ogicdacma Genesarete baeciguc harédacma zéic zikigic tarec. ⁵⁴ Taru zéic igucnec magic ic embac ienej focdac Yesu héntegicgic. ⁵⁵ Héntegicma ama séc usuŋnec kemma ic hafiginaguc tataciguc haima hua énécmima imuaru me imuaru kereciguc qesinimma keŋgic. ⁵⁶ Waŋu inéj ama areŋa yanda me ama areŋa yandaiguc kereŋdaru ic hafiginaguc nénnagémba somberjiguc haigic hegic, malekuya susuria késamu niŋac qesimigic. Waŋu késagic séc hiarudacgic.

7

Iwawai hiabia zéma iwawai biria.

¹ Waŋu Farisaio zéma hénia acac kiwi ic tosara Yerusalemnec harégic ienej Yesuaru tocgégic. ² Tocgéma iwac tohotoho ichéra tosara ienej méragina ménda zuacma saméj negic inicgic. ³ (Farisaio ic zéma Yuda ic ienej moczoŋ yandahécgina ionac haka silic tohoma méragina ménda zuacmaguc nene ménda neaŋgic. ⁴ Waŋu nénnagémba somberj igucnec lilingéma hama méragina ménda zuacmaguc nene ménda neaŋgic. Waŋu yandahécgina ionac haka tosara momacnec késakecma méndacaŋgic imi yomuhuc; Sokoc, kasonj, kewuc nomuŋ, zéic, zéma hehe tatac me zae zuaczuara.) ⁵ Waŋu Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic ienej Yesu yomuhuc qesimigic; Némac niŋ tohotoho ichécgia ienej yanda hécnina ionac haka silic imi ménda tohoma méragina ménda zuacma saméj imi nezu? ⁶ Zégic inéj yomuhuc énézéyec; Yesaianéj ikoc ic onac niŋ mia ac sécyia imi yomuhuc andiawac zéyec; Hénia oriŋ yomi kua taséginanéj sac mepési néŋanzu, néj qeriginanéj lakec heanzac. ⁷ Waŋu ic eŋaŋ hénia acac kuamuma ni imi eŋ mepési néŋanzu. ⁸ Ini Anutuac hénia ac waigic mayu ic eŋaŋ haka silic késakecanzu. ⁹ Imuhuc zéma toroqema zéyec; Eŋaŋ haka silicgina imi tohoma kecmu niŋac Anutuac hénia ac imi hiabianec andé qeanzu. ¹⁰ Mosenéj ac yomuhuc zéyec; Gi neŋgoc maŋgoc éréhécgia eegira héiwésémaŋ. Waŋu ménj i neŋgoc maŋgoc éréhécyia zébiri érécmimac imi qegic humumac. ¹¹ Waŋu ini yomuhuc zéanzu; Ic ménj neŋgoc maŋgocya iorac iwawai ménj érécmimaŋ zé osizaciguc Anutuac buŋa zéma érézémac. ¹² Waŋu ac imi meselima neŋgoc maŋgoc halej hai érécmimia imuac neuŋ héiénécmianzu. ¹³ Imuhuc wamma yanda ionac haka silic imi tétécgéma Anutuac ackua zéc héfacgéanzu. Waŋu ini haka imuhucya sasala waŋanzu.

¹⁴ Imuhuc zéma muŋguc ic embac tuŋginaguc imi unuruma énézéyec; Ini moczoŋ énézéwa niŋgic. Nimma ac yomi niŋtegitmu. ¹⁵ Iwawai ménj negic hiŋgacanzac iminéj ménda mebiri énécmianzac, néj qerigina igucnec iwawai éréanzac iminéj mebiri énécmianzac. ¹⁶ Méŋnéj ménj gezacginaguc eneŋ ac imi niŋtegitmu. ¹⁷ Waŋu inéj ic embac wai énécmima imuac andiaiguc ama ménjiguc eŋec. Eŋu tohotoho ichéra ienej qelumbec ac imuac qesimigic. ¹⁸ Qesimigic énézéyec; Ini momacnec ménda niŋasarizu? Iwawai negic tomeŋginaiguc hiŋgacanzac iminéj ic hia ménda mebirianzac hénia imi ini ménda niŋasarizu? ¹⁹ Waŋu iminéj ewa qeriginaiguc ménda hiŋgacanzac, néj tomeŋginaiguc hiŋgaru gésiyu maanzac. Imuhuc zéma Yesunéj nene hénia hénia imi moczoŋ hia newiŋac séc zéma hénia imi zéseliyec. ²⁰ Waŋu ménj yomuhuc toroqema zéyec; Qerigina igucnec iwawai éréanzac iminéj mebiri énécmianzac. ²¹ Ic qerigina igucnec niniŋ biria éréanzac imi yomuhuc; Kaisero ai, kowu nene, euqeŋe, ²² embac mewai, hémbaoc, qeri biric, ikoc, siŋ biria, kic séséc, andé ac, séwi eŋeŋ, kai ziliweŋ. ²³ Iwawai biria imi moczoŋ ic qerigina igucnec éréma ic mebiri énécmianzac.

Siropoinikia embac iwac ninzéh ninzéhja.

²⁴ Wañu inéh yacma ama baec imi waima Tiro ama areña yandaiguc kemma ama méñac qeriaiguc eñec. Emma imuhucgeñ taczac imi ic méñnéñ méñ ménda nimmacac niñec, néñ sasañgia kekerawac séc ménda wañec. ²⁵ Eñu imuarunec embac méñ bérara uña birianéh késayec iminéh surucya nimma focdac haréma iwac muru simiñ héimiyec. ²⁶ Embac imi Girik embac, Sirofoinikia ic ionac sac kiticgina. Wañu bérara uña biria nesimimac niñac welecmyec. ²⁷ Welecmyu yomuhuc ézéyec; Waina nambérac hécna ieneñ walac negic sécgémac. Ionac nene imi onagicma kazu ionac gilimañ iminéh hiabia qahac. ²⁸ Imuhuc zéyu melemma ézéyec; Miñ Kewuna, imi hélacnec! Wañu kazu ieneñ acguc zae duandiaiguc nambérac ieneñ nene negic bororoña mayu neanzu. ²⁹ Imuhuc zéyu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Ac imuhuc zézañ imuac niñ hia lilingéma kenna, uña birianéh béracga bec waimizac. ³⁰ Zéyu embac imi lilingéma kemma héñu uña birianéh bec waimiyu béracya imi heheyaiguc bénzéh heyec.

Ic gezac héhéña méñ mehiaruyec.

³¹ Wañu Yesu i Tiro ama areña yanda imi waima Sidon ama areña yanda namuñanec qericma kemma Dekapoli baec qericma Galilaia konduniguc keñec. ³² Imuaru kereñu ic tosara ieneñ ic méñ gezawa héhéñgia zéma ara hia ménda zéañec imi Yesuac muru wagicma hama mérianéh haimimac niñac welecmyic. ³³ Welec myic ic imi wagicma wai énécmima ekacnec sura méñu kemma méria merawanéh gezawaiguc néwéc néwéc haimaguc sépécgéma ezelaña osiyec. ³⁴ Osima kurumeñiguc hiyu eñu wéséséya héima, Efata! zéma ézéyec, ac imuac héña imi 'Béréñgéna!'. ³⁵ Zéyu gezawa béréñgéyec, wañu ezelaña hularu ac didiñanec zéyec. ³⁶ Wañu Yesunéh suruc imi ménda zéaumu niñac neuñ héiéñcmiyec. Wañu muñguc muñguc qetali énécmiyec, néñ ieneñ muñguc muñguc kileñdac zéau énécmigic keñec. ³⁷ Ieneñ kileñ welicgéma yomuhuc zégic; Iwawai moczoñ yanda hia mehiaruanzac. Gezac héhéñ meyu ac niñanzu, wañu acgina qahac meyu ac zéanzu.

8

Yesunéh ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

¹ Nalé imuaru muñguc ic tuñ yanda iwaru tocgéma nene qahac kecgic. Yesunéh tohotoho ichéra unuruma énézéyec; ² Ic embac ieneñ ai meme haréwéc niguc keczu. Wañu nene méñ ménda he énécmizac. Imuac niñ ni ic ionac wéséna wanzac. ³ Wañu tosara ieneñ lakecnec hagic imuac niñ yaka niñ humugicguc eñ amaginaiguc méli énécmiwa héñaiguc kemma qiritic unuwac niñac. ⁴ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ melemma zégic; Baec kisia yomuaru méréñéh dimuacnec nene saméh sécgina hia mihicñima gumu énécmimac? ⁵ Imuhuc zégic qesiéñcmima zéyec; Onaru héña mauñ dahec he énécmizac? Zéyu melemma 7 zégic. ⁶ Zégic nimma areñgé énécmiyu baeciguc mama tacgic mauñ qétéya 7 mema ewa hia ac ézémaguc énécmimu niñac kuma tohotoho ichéra énécmiyu tohotoho ichéra ieneñ weleñ qema énécmigic. ⁷ Wañu lambéc komoc komoc taru imuhucyanec Anutuac mériañ niñac welecmaguc méndémma énécmimu niñac énézéyec. ⁸ Wañu ic embac ieneñ nene imi negic sécgé énécmidarec. Wañu nene bakia waigic tarec imi mutulañgéma neñgeñ yanda 7iguc tигic kuagina qedarec. ⁹ Wañu ic imuaru kecgic ionac qétégina imi 4,000. Wañu inéh méli énécmiyu kendacgic. ¹⁰ Kendacgic imuarunec tohotoho ichéra iniguc zéiciguc emma keñkecma Dalmanuta baeciguc* kereñgic.

¹¹ Kereñgic Farisaio ic ieneñ Yesuguc eminimbiñ zé haréma séséc kurumeñ igucnec méñ meyu hémmu niñac wamma batucgé migic. ¹² Batucgé migic qeriaiguc wésésé héima zéyec; Némac niñ ic embac nalé yomuarunec imi kiwi méréra hémbiñ zé hocanzu? Ni hélacnec énézéwa niñgic; Onaru kiwi méñ ménda mewa hémmuac séc.

* 8:10: Romawac héñgaleñ baec yanda imuac distrik méñac qara, Aderia kondun imuac Is iguc taczac; 2Ti 4:10.

¹³ Imuhuc zéma wai énécmima tohotoho ichéra onagiru munꝓuc zéiciguc emma kondun néwécgerjaiguc kerengic.

Farisaio zéma Herode ic ionac ikoc ac.

¹⁴ Waꝓu tohotoho ichéra ieneꝓ eluꝓ unuyu héna mauꝓ sécgina ménda mema hagic. Waꝓu zéic qeriaiguc momacꝓuc sac he énécmiyec. ¹⁵ Waꝓu Yesunéꝓ yomuhuc selianec énézéyec; Ini Farisaio ic zéma Herode ic ionac yis niꝓac héꝓgaleꝓ qacꝓuc wammu. ¹⁶ Énézéyu eꝓaocnec eminiꝓ wamma zéic; Imi nini héna mauꝓ qahac imuac niꝓ nénézézac gezaꝓ. ¹⁷ Zéic inéꝓ niꝓasarima énézéyec; Héna mauꝓ ménda he énécmizac imuac niꝓ némac niꝓ eminiꝓ qeminiꝓ waꝓkeczu? Ini méndagucnec niꝓteꝓiczu me waꝓu méndagucnec niꝓasarizu? Qeriginanéꝓ seligizac me? ¹⁸ Ini kic ginagucnéꝓ iwawai imi ménda héꝓanꝓu? Ini gezac ginagucnéꝓ kiléꝓdac ac ménda ninꝓu me? Waꝓu ini ménda niꝓqelizu me? ¹⁹ Ni mauꝓ méra méꝓ méndémma ic qétégina 5,000 gumu énécmiwa bororoꝓa neꝓgeꝓ yanda dahecac séc hiꝓgacma kuagina qeyu meꝓic? Imuhuc qesiéncmiyu, neꝓgeꝓ 12, zéic. ²⁰ Waꝓu mauꝓ 7 imi méndémma ic qétégina 4,000 gumu énécmiwa bororoꝓa heyu neꝓgeꝓ yanda dahecac séc kuagina qeyu meꝓic? Imuhuc zéyu, 7, zéic. ²¹ Zéic énézéyec; Ini kiléꝓdac ménda niꝓasarizu?

Yesunéꝓ kic hilic méꝓ mehiaruyec.

²² Waꝓu keꝓkecma Betsaida ama areꝓa yandaiguc† kerengic ic ieneꝓ ic kic hilic méꝓ Yesuaru wagicma hama mérianéꝓ haimimac niꝓac welecꝓic. ²³ Welecꝓic ic kic hilic imi mériaiguc késama ama yanda waima séꝓgaꝓgeꝓiguc hiꝓgacma kiwaiguc sépécgéma méria iwac qahaiguc haima yomuhuc qesimiyec; Iwawai méꝓ héꝓanꝓ? ²⁴ Qesimiyu kic hilic inéꝓ hima yacma zéyec; Ni ic embac inicba ic hésa tanec wamma keꝓha wanꝓu. ²⁵ Zéyu inéꝓ munꝓuc mérianéꝓ kiwaiguc haiyu ic imi kic selianec hima héꝓu hiaruyu iwawai moczoꝓ dindiꝓanec héꝓteꝓicdarec. ²⁶ Waꝓu Yesunéꝓ amayaiguc mélimima yomuhuc ézéyec; Gi ama yandaiguc ménda lelecgéma kembésémaꝓ.

Peteroac ninzéꝓ ninzéꝓ ac.

²⁷ Yesu i tohotoho ichéra énépésiyu Kaisarea Filipi baeciguc ama areꝓa yanda yanda séc kembiy zéma keꝓic. Keꝓkecma hénaiguc tohotoho ichéra qesiéncmima zéyec; Ic embac ieneꝓ nuac niꝓ mére zéanꝓu? ²⁸ Qesiyu zéic; Ic embac tosara ieneꝓ doku naec haka ic Yohane imi mia imuhuc zéanꝓu, waꝓu tosara ieneꝓ Elia, tosara ieneꝓ mia Anutuac kua meme ic ionarunec méꝓ zéanꝓu.✠ ²⁹ Zéic munꝓuc qesiéncmiyec; Waꝓu eꝓaoc nuac niꝓ mére zéanꝓu? Zéyu Peteronéꝓ yomuhuc ézéyec; Gi Kristo.‡ ³⁰ Imuhuc zéyu inéꝓ ic tosara ménda énézému niꝓac neuꝓ héiéncmiyec.

Yesunéꝓ dimuhuc humuma yacmac imuac ara énézéyec.

³¹ Waꝓu inéꝓ yomuhuc hénima ku énécmiyec; Héna imi yomuhuc hezac; Icac Naꝓa imi kecma qeꝓzeꝓ manzeꝓ kiléꝓ nimmac. Niꝓu ic galeꝓ zéma hofac oo ic kuneꝓ éréhécgina zéma héna acac kiwi ic ieneꝓ andé qemigic qegic humumac. Humuyu kaiwe haréwéc waꝓu humuc igucnec qelima yacmac. ³² Inéꝓ ac imuhuc zéauyu Peteronéꝓ Yesu késama qetalimima ac wammiyec. ³³ Waꝓu inéꝓ melemma merac ionac muru kiwa hima Petero qetali mima ézéyec; Biria miꝓina gi hocma andénaiguc nanna, gi Anutuac ackua zéc niꝓac ménda wamma ic onac iwawai niꝓac wamma keczanꝓ. ³⁴ Waꝓu Yesunéꝓ ic tuꝓ yanda keꝓic imi zéma tohotoho ichéra momacnec unuruma yomuhuc énézéyec; Ic méꝓnéꝓ ni méndac némmaꝓ zémaciguc andé qeamuma eꝓeya ic héꝓgeꝓa wéndara huama méndac némmaꝓ. ³⁵ Ic méꝓnéꝓ méꝓ kekecy aꝓgé timaꝓ zé waꝓu kekecy imi sohomac. Waꝓu ic méꝓnéꝓ méꝓ nuac zéma buꝓa suruc hiabia imuac niꝓ wamma kekecy waiyu kekecy imi ménda sohomac. ³⁶ Ic méꝓnéꝓ baecac iwawai moczoꝓ késama keru uꝓaya waimiyu iwawai iminéꝓ dimuhuc naꝓgé mimac? ³⁷ Ic méꝓnéꝓ némac iwawaiyanéꝓ uꝓayaguc

† 8:22: Yodan doku imuac Is iguc geꝓ tacꝓac. ✠ 8:28: Mrk 6:14,15 ‡ 8:29: Halécnéꝓ météré mimia; Hofac oo ic me ic kewu kumu énécmiwiꝓ zé imuhuc waꝓic. Yesu imi neꝓaꝓ hofac oo ic yanda zéma ic kewunina oporec.

amuwagic wañu sécgémac? ³⁸ Ic méñnéñ qeli yackumu kaiseroya zéma kápésic ginaguc ionac ségéra ginaiguc ni zéma acna niñac gamuya ninzáciguc imuhucyanec Icac Naña iminéñ Mañgocyawac edamuyaiguc kua meme uñahéráguc liliñgéma hamac nalé imuaru iwac niñ gamuya nimmac.

9

Anutuac edamuya Yesuac muru mama hoturumiyec.

¹ Wañu inéñ yomuhuc énézéyec; Ni hélanc ec énézéwa niñgic; You nanzu onarunec tosara ini humucnéñ ménda énépésiyunec Anutuac héñgaleñ ama arenja yanda imi kuhaguc hayu hémmu.

² Wañu ai meme 6 tecgéyu Yesunéñ Petero zéma Yakobo zéma Yohane onagiru baec boña yandaiguc eñgic. Emma imuaru eñacnec kecgic. Wañu inéñ imuaru kicginaiguc melemma tanera méñ wañec. ³ Wañu iwac malekuya imi lalac koñac koñac wañec. Baeciguc ic méñ iwawai méñnéñ zuaru imuhucya wammacac séc qahac. ⁴ Wañu baec imuaru Mose zéma Elia iereñ ionac kicginaiguc wininima Yesuguc acac wañgic. ⁵ Imuhuc wañgic Peteronéñ Yesu ézéyec; Kiwi ic you keczñ imi hiabia soroc. Nénézéna hali haréwéc meéncmini méñ guac, méñ Moseac, méñ Eliawac wammac. ⁶ Merac ieneñ bacgina yandiyec imuac niñac Peteronéñ némac ac zéman zéma hocma imuhuc zéyec. ⁷ Wañu hosusunéñ mama oso énécmiyu imuac qeria igucnec ac méñ yomuhuc mayec; Yomi imi naña, héñsorocanzua, iwac ara nimmu. ⁸ Wañu liliñgéma héngic élanzanec aulanégic Yesunéñ sac nañec.

⁹ Wañu boña igucnec mama hama Yesunéñ ac yomuhuc énézéma zéseliyec; Iwawai héñzu imuac ac suruc imi méñ ménda énézému, kecma bian Icac Naña humuc igucnec yaruguc. ¹⁰ Imuhuc énézéyu merac ieneñ ac imi qeriginaiguc haima humuc igucnec yacyac imuac hénia hocma eñaocnec eminiñ qeminiñ wañgic. ¹¹ Wañu ieneñ Yesu yomuhuc qesimima zégic; Némac niñ hénia acac kiwi ic ieneñ Elia walac hamac imuhuc zéanzu? ¹² Imuhuc qesimigic énézéyec; “Hélanec Elia i walac hama iwawai moczor meqeliyuguc. Wañu némac niñ Icac Naña i andé qemigic qenzeñ manzeñ kileñ nimmac imuhuc ogic hezac me? ¹³ Wañu énézéwa niñgic; Elia i hélanc hama keru iwawai iwac niñ kiwiiguc ogic hezac imuac sécy a ieneñ ewa siñginawac wammigic.”

Yesunéñ merac méñ uña biriayaguc mehiaruyec.

¹⁴ Wañu merac tosara wai énécmigic kecgic ionac muru haréma inicgic ic embac sasala oso énécmima nañgic hénia acac kiwi ic tosara merac iniguc tualefic emigic. ¹⁵ Wañu ic embac ieneñ nalé qahacgucnec Yesu hémma kileñ welicgéma usuñnec kemma ewa hia ac zémigic. ¹⁶ Zémigic inéñ qesiéncmiyec; Ini némac niñac tualefic emikeczu? ¹⁷ Zéyu sugina igucnec méñnéñ melemma ézéyec; Kiwi ic meracna uña birianéñ késayu ara qahac kecanzac imuac niñac wagicba guaru hazic. ¹⁸ Merac imi dimucgeñ dimucgeñ uña birianéñ késama hérékeñ héréha wamma baeciguc giliyu kua hololoña mayu zéra aric aric kiyu hénia méria séréngéanzac. Wañu tohotoho ichécga ieneñ nesimu niñac énézéwa nesimuac séc qahac wañec. ¹⁹ Zéyu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; O! Nalé yomuac hicñisaiya ini ninzén ninzénngina qahac. Ni iniguc nalé dahecac séc kecan? Nalé dahecac séc ini bisiqatén wañ énécmiman? Merac imi nuaru wagicma hagic. ²⁰ Imuhuc zéyu merac iwaru wagicma hagic uña biria inéñ Yesu hémma merac hérékeñ héréha yanda wammiyu téténgéma baeciguc mama héima heyu kua hololoña mayec. ²¹ Wañu Yesunéñ merac mañgocya qesimima zéyec; Iwawai imi némac naléiguc hicñimiyecac kecanzac? Zéyu zéyec; Imi kokocya igucnec hicñimiyecac kecanzac. ²² Inéñ merac imi nalé momac momac mebiriman zéma geric bélanjaiguc me dokuiguc gilianzac. Iwawai méñ wambésémanjac séciguc ewa biric wamma méra nérécmina. ²³ Imuhuc zéyu Yesunéñ ac yomuhuc melemma ézéyec; Hénia némac niñac wambésémanjac séciguc imuhuc zézan? Ic méñ ninzén ninzénagucnéñ iwawai moczor hia wandacmac. ²⁴ Zéyu imuarunec mia merac mañgocyanéñ ac qacma yomuhuc zéyec;

Ni ninzéhégzua, gengaoc ninzéh ninzéhna bébélacgia imi meseli nénna. ²⁵ Wañu ic embac ieneñ usurñec tocgéma hagic inicma uña biriawac yomuhuc ézézec; Ac qahac kekerawac uñaya zéma gezac héhéñac uñaya, ni gézézua, iwarunec éréma imuaru muñguc ménda hiñgacbémañ. ²⁶ Zéyu uña birianéh qacsilacma selianec héréma qéfaccgé mima éréma keñu merac imi hélanec humumia tanec heyec. Heyu ic embac sasalanéh hémma, Humuzac, zégic. ²⁷ Wañu Yesunéh iwac mériaiguc késama héréyu yacma nañec. ²⁸ Wañu Yesu imi ama qeriaiguc eñu tohotoho ichéra ieneñ sasangiaiguc qesima zégic; Nini némac niñac nesiwiñac séc qahac wañec? ²⁹ Imuhuc zégic melemma énézézec; Imuhucya imi iwawai tosara méñnéñ nesi énécmiwiñac séc qahac, néñ zéweleccginanéñ* sac hia nesi énécmimu.

Yesunéh humuma yacmac imuac suruc zéyu hatac éréhéc wañec.

³⁰ (30a) Wañu ieneñ ama imi waima kemma Galilaia baec qericma keñgic. ³¹ (31a) Wañu Yesunéh tohotoho ichéra ku énécmimañ zéma (30b) i zéma tohotoho ichéra dimuaru kecçu imi méñnéñ méñ ménda nimmu niñac wañec. (31b) Wañu yomuhuc ku énécmiyec; Icac Naña i ic ionac méraiguc eñu qegic humumac. Humuma ai meme haréwéc wañu yacmac. ³² Wañu ac imuac hénia ménda niñasarima qesimiwiñ zé niñgic yéwériyec.

Yesunéh ic kiwa kekerawac héna ac énézézec.

³³ Wañu keñkeccma Kafanaum ama areña yandaiguc haréma ama méñ qeriaiguc emma tacma imuaru tohotoho ichéra qesiénécmiyec; Hénaiguc némac iwawai niñac tualefic emikecçu? ³⁴ Imuhuc qesiénécmiyu ieneñ neñañ murunec mérenéh kiwanina kecçac imuhuc zéma tualefic emizu imuac niñac ara hia ménda melenñic. ³⁵ Wañu mama tacma 12 ini unuruma énézézec; Méñ i kiwagina kecmañ zémaciguc, tosara ionac mamayagina kecma weleñ qeqegina wammac. ³⁶ Imuhuc zéma merac komora méñ wagicma suginaiguc haiyu nañu tétécgé mima énézézec; ³⁷ Méñnéñ merac yomuhucya nuac qacnaiguc ewa hia wammizac imi ni ewa hia wannénçac wançac. Méñnéñ ni ewa hia wannénçac imi nuac qahac, néñ méli néñec i ewa hia wammizac wançac.

Ic méñ neñañ hazéc ménda wançac imi neñañ alanina.

³⁸ Wañu Yohanenéh yomuhuc ézézec; Kiwi ic, nini ic méñnéñ guac qacga qacma uña biria nesi énécmiyu ménda méndac nénécmiançac imuac niñ neñ héimiyiñ. ³⁹ Zéyu Yesunéh yomuhuc énézézec; Ménda qetali mimu. Méñ i nuac qacna qacma ai kucyaguc mezac imuhucyanéh nalé hotoña imuac qeriaiguc efima zébiri némmacac séc qahac. ⁴⁰ Némac niñac? Méñ neñañ andé ménda nunuançac iminéñ hazéccnina qahac. ⁴¹ Ni hélacnec énézéwa; Ic méñnéñ ini Kristoac ichéra kecçu imuac niñ nuac qacnaiguc doku méñ hima gumu énécmimac imi iwac boña imi kilenñdac ménda qahac wammac.

Biriawac ala batuc.

⁴² Wañu méñnéñ nambérac komoc komoc ni ninzéhégé néñançu ionarunec méñ manam batuc wammiyu biria memac imi hoc yanda ic iwac déméñaiguc zikimima kondunñguc nañgégic hiñgacmac iminéñ hia wammac. ⁴³ Wañu méraganéñ biriaiguc goporu méraga imi héricbémañ. Gi méra éréhécgaguc geric sia tetecgia qahaciguc hiñgacbañ niñac, puriñ wamma kekec hémbénañaguc kerembésémañ iminéñ hia. ⁴⁴ (Ménda hezac.) ⁴⁵ Wañu hénaganéh biriaiguc goporu héricbémañ. Héna éréhécgaguc kecma geric siaiguc gilic hiñgacbañ niñac, puriñ wamma kekec hémbénañaguc kerembésémañ iminéñ hia. ⁴⁶ (Ménda hezac.) ⁴⁷ Wañu kicganéh biriaiguc goporu kicga imi metecgéna. Gi kic éréhécgaguc geric siaiguc gilic hiñgacbañ niñac, kicga momacguc kecma Miñ Kewuac héñgaleñ ama areña yandaiguc kerembésémañ iminéñ hia. ⁴⁸ Imuaru ionac nanecgina imi ménda humumac, wañu geric bélaña imi ménda békémac. ⁴⁹ Mulu memec buña mesolañaniwiñ zé sei hésiançu imuhucyanec ic momac yanda geric bélañanéñ mezeric énécmimac. ⁵⁰ Sei imi qacguc, néñ siña qahac wañu

* 9:29: Kiwi wahala qac buñaginaguc tosaraiguc; Nene zikima zéwelecc wawañaguc.

némacnéj mindinjigic siñaguc wammac. Sucginaiguc sei hésigic luae heyu enjauw kecmu.

10

Eu iniñ waiwai imuac ara.

¹ Yesunéj imuarunec yacma Yodan néwécgeñ Yuda baeciguc haréyu ic sasala yandanéj muñguc iwaru tocgégic. Wañu wañañec imuhucyanec muñguc ackua³éc ku énécmiyec. ² Wañu Farisaio ic ieneñ hosuru haréma manam batuc wammima qesimigic; Ic méñnéñ iniña waimimac imi héna acac sécyá me qahac? ³ Zégic melemma énézéyec; Mosenéj deic zéma énézéyec? ⁴ Énézéyu zégic; Mosenéj yomuhuc oaec zénénécmiyec; Embac waimañ zéma waia muamuac kiwi omima waimimac. ⁵ Imuhuc zégic Yesunéj énézéyec; Mose i ewa seligina niñac wamma héna ac imi oma énécmiyec. ⁶ Néñ hénihéniaiguc imi Anutunéj ic zéma embac meérécmiyec. ⁷ Imuac niñac ic méñnéñ neñgoc zéma mañgocya wai érécmima iniñawac muru héiselimac. ⁸ Héiseliyu éréhécnéñ séwí momacguc wammaoc, wañu bec ieneñ éréhéc qahac, néñ momacguc. ⁹ Imuac niñac iwawai méñ Anutunéj dérécgéyec imi ic méñnéñ ménda méndéñ érécmimac. ¹⁰ Wañu ama qeriaiguc emma tohotoho ichéra ieneñ ac imuac niñac muñguc qesimigic. ¹¹ Qesimigic inéñ melemma énézéyec; Ic méñnéñ iniña waima méñ memaciguc imi mia iniña kaisero wammizac tanec wammac. ¹² Wañu embac méñnéñ euya waimima ic méñ memac imi imuhucyanec kaisero wan³ac wammac.

Yesunéj nambérac ionac mériañ ac énézéyec.

¹³ Wañu ic embac ieneñ Yesunéj mériañéñ osiénécmimac niñac nambérac hécgina onagicma iwac muru hagic. Wañu tohotoho ichéra ieneñ ac zéénécmima zéqegetali wañ énécmigic. ¹⁴ Wañu Yesunéj héñu qeria biriyu énézéyec; Waigic nambérac nuaru hagic. Zéqegetali ménda wañ énécmigic. Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi nambérac imuhucya ionac buña. ¹⁵ Hélacnec énézéwa; Méñnéñ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda qeriaiguc emmañ zé nambérac ésécnec ménda wammaciguc inéñ imuac qeriaiguc kileñdac ménda keremmac. ¹⁶ Imuhuc zéma tétécgé énécmima méria ionac qacginaiguc haima mériañ ac zéma énézéyec.

Ic hina yandayaguc.

¹⁷ Wañu Yesunéj hénaiguc kemma keru ic méñnéñ usuñnec iwaru hama iwac muru simiñ héimima qesimima zéyec; Kiwi ic hiabia, ni dimuhuc wamma kekec hémbénaña imi késamañ. ¹⁸ Zéyu Yesunéj ézéyec; Némac niñ ic hiabia zénénzañ? Ic méñnéñ hiabia qahac. Anutu momacguc sac hiabia. ¹⁹ Gi héna ac yomuhuc niñañzañ; Kaisero ménda wambésémañ. Eu qeqe ménda wambésémañ. Kowu ménda newésémañ. Héipuc ac zémañ zé ikoc ac ménda zéwésémañ. Ikoc wañ énécmima iwawai méñ ménda onagicbésémañ. Neñgoc mañgoc éréhécga eegira héiwésémañ. ²⁰ Zéyu melemma yomuhuc ézéyec; Kiwi ic ni imi moc³oñ komocna igucnec tohoma keriac kec³ua. ²¹ Wañu Yesunéj hémma iwac siñ nimmima yomuhuc zéma ézéyec; Haka hiabia momacgucnéñ guaru ménda hegénzac. Kemma iwawai hegénzac imi haina boña géñgic, mema ic maqeqeya énécmima, kurumenjiguc héla hegémmac. Wañu hama ic héñgeña wéndara imi huama ni méndac némbésémañ. ²² Wañu soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyec. Imuac niñ, niñ yéwériyu tanera méñ wañu waima keñec.

²³ Keñu Yesunéj kiwa hiyu lelecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc zéma énézéyec; Ic soukiwa zéma hina yanda ginagucnéñ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda qeriaiguc kerembiñ zégic yéwériyu hia ménda efima keremmu. ²⁴ Wañu tohotoho ichéra ara imi nimma welicgégic. Wañu inéñ muñguc toroqema énézéyec; Merachécna, Anutuac héñgaleñ ama areña yandaiguc eñeña imi yéwéria yanda. ²⁵ Yañ yanda kamelenéñ qodu kifaña komoraiguc keremmac imi efefia, néñ soukiwa yanda zéma iwawai yanda ginagucnéñ Anutuac héñgaleñ ama areña yandaiguc keremmac iminéñ yéwéria yanda. ²⁶ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ nimma kileñ yanda aurima eñaoc eminiñ

qeminiñ wañamuma zégic; Imuhuc wañu, mérac késayu kekec hémbénaña hia memac? ²⁷ Yesunéñ inicma zéyec; Ic eney imi meselimuac séc qahac, wañu Anutunéñ hia, Anutunéñ iwawai moczon imi hia memac. ²⁸ Zéyu, Peteronéñ hénima ézéyec; Ninna, nini iwawainina moczon waima gi méndac géñanziñ. ²⁹ Zéyu, Yesunéñ melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa, méñnéñ nuac niñ zéma buña suruc hiabia niñac wamma ama geric me dac muna me neñgoc mañgoc me naña me bérara me baec ai imi waimac imi, ³⁰ you baeciguc ama geric, dac munahéra, neñgoc mañgochéra, nambérac héra, zéma baec aiya sasala yanda imi qété 100 imuac séc ogicma memac. Wañu hažéc ac me yaré momacnec mihicñimac. Wañu bianğuc kurumeñ amaiguc kekec seli memac. ³¹ Wañu walac walac ionac murunec sasalanéñ andia wammu. Wañu andia ionac murunec sasalanéñ walac walac wammu.

Yesunéñ humuma yacmac imuac ara zéyu hatac haréwéc wañec.

³² Kecma Yerusalem ekemma kecma Yesunéñ walac walac kemma keru tohotoho ichéra ieneñ bacgina yandiyec. Wañu nesi énécmigic ieneñ zénéñgina hiriyec. Wañu Yesunéñ tohotoho ichéra 12 qutulañgé énécmima iwawai hicñimimac imuac ac énézéma zéyec; ³³ Héngic, neñañ Yerusalem enziñ. Enni imuaru Icac Naña imi andé qemiyu hofac oo ic kiwa zéma hénia acac kiwi ic ionac méraginaiguc erju, késpedesiraguc zéma humucac buña zétecgéma ic enia ionac muru haimu. ³⁴ Haigic ieneñ zébiri mima sépéccgé mima rikun zéragucnéñ héimaguc qehumumu. Wañu kaiwe haréwéc wañu, inéñ humuc igucnec qelima yacmac.

Yakobo zéma Yohane iorac welec welec.

³⁵ Zéyu Zebedaioac nañhéréra Yakobo zéma Yohane iereñ Yesuac muru hosuru hama zéyoc; Kiwi ic, niri iwawai imuac me imuac niñac wamma qesigémbic imi geñ hia menérc miwésémañ niñac zéma ninziñ. ³⁶ Zéyic érézéyec; Néma iwawai meéércmimañ niñac wanžac? ³⁷ Wañu iereñ zéyoc; Gi edamuga winini géñu, nururuna, méñ héigaiguc méñ kanagaiguc tacbic. ³⁸ Zéyic Yesunéñ érézéyec; Iri hénia ménda niñasarima imuhuc welecžac. Ni sokoc mema nemañ imi iri hia mema nemaoc? Wañu doku naecnémmu imuac iri hia naecmaoc? ³⁹ Zéyu, iereñ zéyoc; Oo, imi hia wambic. Zéyic, Yesunéñ yomuhuc érézéyec; Ni sokoc mema nemañ imi iri hélacnec nemaoc. Wañu doku naecnémmu imi iri naecmaoc. ⁴⁰ Wañu nuac héinaiguc me kananaiguc tatara imi énécmimia imi nuac ai qahac. Imi méñac méñ zéénécmiyec ionac énécmiyu késama tacmu. ⁴¹ Tohotoho ichéra 10 ieneñ ac imi nimma Yakobo zéma Yohane iorac niñgic ewagina biriyec. ⁴² Wañu Yesunéñ unuruma énézéyec; Ic enia ionac ic kewu ieneñ ic embac énépésigic, ic embac ieneñ weleñ qeéncmianžu. Wañu eñaña ieneñ mamaya méra bacginaiguc onopocma ic kewu wañ énécmianžu imi ini ninžu. ⁴³ Wañu onaru imi hénia imuhuc ménda hezac. Onarunec méñnéñ kunéñgina wammañ zéma alahéra ionac weleñ qeqe kecmac. ⁴⁴ Onarunec méñnéñ walac walac kecmañ zéma alahéra ionac ai merac kecmac. ⁴⁵ Icac Naña i weleñ qemimu niñac ménda mayec. I eñañaoc weleñ qeqe ai mema ic sasala onac niñ mulu memec iwawai ésécnec kekecyá énécmimañ zé mayec.

Yesunéñ kic hilic méñ mehiaruyec.

⁴⁶ Wañu ieneñ hakecma Yeriko tauñiguc harégic. Wañu inéñ tohotoho ichéra zéma ic sasala yanda iniguc ama areña yanda imi waima keñkecgic, ic kic hilic méñ qara Batimaio, Timaiuac naña inéñ hénia giñgiñaiguc iwawai niñac welecma tarec. ⁴⁷ Wañu inéñ ic imi Yesu Nažarete ama areña igucnec imuhuc zégic nimma hénima qarec; Dawidiac qeli Yesu, gi nuac niñ ewa biric wañ néna! ⁴⁸ Zéyu ic sasalanéñ ac waima tacmac niñac zéqeqetali wammigic. Wañu inéñ seli seli wamma selianec qacsilarec; Dawidiac naña, gi nuac niñ ewa biric wañ néna! ⁴⁹ Qac keru, Yesunéñ hénaiguc namma zéyec; Héihéré migic. Imuhuc zéyu, ic ieneñ kic hilic ézégic; Efima yacma hana! Inéñ héihéré géñzac. ⁵⁰ Wañu kic hilicnéñ malekuya gilima técgéma yacma Yesuac muru hayec. ⁵¹ Wañu, Yesunéñ ac bakia zéma qesimiyec; Némac wañgémmañ niñac wanžan? Zéyu, kic hilicnéñ ézéyec; Kiwi ic, ni kicna hima hémmañ niñac wanžua. ⁵² Zéyu, Yesunéñ

ézéyec; Gi kenna, ninzéñ ninzénghanéñ mehiaru génzac. Imuhuc zéyu, imuarunec kiwa béréngéyu hima héñec. Wañu hénaiñguc Yesu méndac mima keñec.

11

Yesunéñ doñki qahaiguc tacma Yerusalem eñec.

¹ Wañu Yerusalem hosuraiguc hama Oliwa baec boñaiñguc Betfage ama areña yanda zéma Betania ama areña taroc imuaru dodowigic. Dodowima Yesunéñ tohotoho ichééra méli érécmiyec. ² Wañu méli érécmima yomuhuc érézéyec; Ama wéségiraiguc taczac imuaru keñic, doñki merawa méñ icnéñ qahaiguc ménda tacanzu imi qatéñic nañu focdac mihicñjimaoc. Mihicñjima imi hulacma késama hamaoc. ³ Hularic ic méñnéñ, Némac niñ imuhuc wanzaoc? Imuhuc zéyuguc, yomuhuc ézémaoc; Miñ Kewuniranéñ imuac wanzac. Imuhuc zéic focdac haiyu yomuaru hamaoc. ⁴ Zéyu tecgéyu, ieneñ kemma doñki merawa ama deminawac sanjulañ séñganenñ hénaiñguc qatéñic nañu mihicñjima hularoc. ⁵ Hularic ic nañgic ionarunec tosananéñ yomuhuc érézéñic; Iri doñki merawa imi némac niñac hulaczaoc? ⁶ Imuhuc zéyu Yesu ac érézéyec imuhucyanec melemma énézéyoc. Énézéyic wai érécmigic hayoc. ⁷ Wañu ieneñ Yesuaru doñki wagicma hayoc. Hama qahaiguc malekugina haigic inéñ emma tarec. ⁸ Wañu ic sasalanéñ malekugina hénaiñguc témbéñgic. Wañu tosananéñ ai igucnec ic hawa haréña zéma zuriaguc mericma hénaiñguc lémbéñgic. ⁹ Wañu ic tuñ yanda ieneñ walac andu wamma qacñic; Hosanna, ohec wahec!* Miñ Kewuac qac buñaguc hazac ic imi zézé bipiyaguc. ¹⁰ Ambéc sakoñnina Dawidiac héñgaleñ ama areña yanda imi Miñ Kewuac qac buñaguc hazac imi zézé bipiyaguc. Hosanna, ohec wahec! Anutu ou kurumeñgic eñeña keczac. ¹¹ Wañu Yesunéñ Yerusalem keremma ocmuñ téréyaiguc eñec. Emma iwawai moczoñ lelecgéma héñu, bec ama mari mari wañu, tohotoho ichéra 12 iniguc Betania ama areñaiguc keñgic.

Yesunéñ fik ic méñ zéñbiri miyec.

¹² Ama gianñyu ieneñ Betania ama areña waima keñgic. Keñkecma Yesu nene niñac wañec. ¹³ Wañu fik ic méñ haréñaguc lakec nañu hémma héla taczac me deic imuhuc zéma kemma horec. Wañu fik ic imuac naléya qahac imuac niñac haréñanec nañec. ¹⁴ Wañu hémma fik ic imi yomuhuc zéma ézéyec; Deguc muacnec hénima hélaga ic méñnéñ muñguc ménda nemac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ ac imi niñgic.

Yesunéñ ocmuñ téréya mehiaruyec.

¹⁵ Wañu Yerusalem kereñgic, Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma ic embac imuaru iwawai néñna gémba zéma nañgic, imi nesi énécmima ic tosara zae haima tacma soukiwa gocmianéñ soukiwa haréña amuanzu ionac zae zéma kembo haima imuac boña meanzu ionac tatak imi melerñ daru hiñgarec. ¹⁶ Wañu ocmuñ téréya qeriaiguc iwawai imuhucya ménda kesa keñha wammu niñac qequetali ac wañ énécmiyec. ¹⁷ Wañu yomuhuc ku énécmima zéyec; Amanawac niñac baec séc ic embac onac zéwelec welec ama zému. Imuhuc kiwiiguc ménda ogic hezac me? Wañu ini imuhuc wañgic kowu nene ionac bañec tanec wanzac. ¹⁸ Imuhuc zéyu hofac oo ic kiwahéçgina zéma hénac acac kiwi ic ieneñ niñgic. Wañu ic embac sasalanéñ ackuazéçya niñac welicgémiñgic eñeña wañec. Imuac niñac zénéñgina hiriyu dimuhuc wamma qeni zéma hénac hocñic. ¹⁹ Wañu ama mari wañu Yesu zéma ichéra ieneñ ama areña yanda imi waima keñgic.

Fik ic imi humuyec.

²⁰ Wañu ama muñguc gianñyu ieneñ muñguc yacma keñgic. Keñkecma fik ic imi héñgic hénac igucnec humuma nañec. ²¹ Wañu Peteronéñ niñqelima ézéyec; Kiwi ic, hénna, fik ic zéñbiri minec, imi humuma nanzac. ²² Imuhuc zéyu Yesunéñ melemma énézéyec; Anutu ninzénégic. ²³ Hélaçnec énézéwa, méñ i boña youmi bacgéma kondunñgic hiñgacna zéma qeriaiguc ewa éréhéc ménda wamma ara zézac imuac héla hicñjimaoc zéma ninzénégéyu imi hicñjimaoc. ²⁴ Imuac niñac énézéwa niñgic, ini iwawai imuac me

* 11:9: Ac yomuac hénac imi; Anéñgic tinal

imuac niñac welecmu imi bec meziñ zéma ninzénégému. Imuhuc wañgic zézu imuac sécyá hicñi énécmimac. ²⁵ Wañu yacma welecmu nalé imuaru ic méñac niniñ biria méñ késa kecziuguc késpedesira imi waimimu. Imuhuc wañgic Mañgocgina kurumeñiguc keczac inéñ imuhucyanec onac késpedesicgina wai énécmimac. ²⁶ (Wañu ini késpedesicya imi ménda waimimuiguc onac Mañgocgina kurumeñiguc keczac inéñ imuhucyanec onac késpedesicgina ménda wai énécmimac.)†

Yesu imi qac buñaya dimuacnec meyec?

²⁷ Wañu ieneñ muñguc Yerusalem liliñgéma hagic. Hama Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma lelecgéma keru hofac oo ic kiwa zéma héná acac kiwi ic zéma ic kiwa meme ieneñ iwac muru hagic. ²⁸ Hama yomuhuc qesimima zégic; Néma qac buñagaguc ai imi meanzañ? Mérénéñ gézéyu ai imi meanzañ? ²⁹ Imuhuc zégic Yesunéñ melemma énézéyec; Ni imuhucyanec ac méñ yomi qesiéncmiwa melemmu. Melenjicguc neñ néma qac buñanaguc ai imi meanzua imi zéaumañ. ³⁰ Imuhuc zéma yomuhuc qesiéncmiyec; Melemma zégic nimba, Yohaneac doku naec ai imi kurumeñ igucnec me ic onarunec? ³¹ Imuhuc énézéyu eñaocnec eminiñ qeminiñ wamma zégic; Neñaoc kurumeñ igucnec zéni, Némac niñ i ménda ninzénégé migic? Imuhuc zémac. ³² Wañu ic igucnec zéwiñ zéma niñgic, ic embac moczoñ Yohaneac niñac ic imi Anutuac kua meme ic héla imuhuc zéma nimmigic, imuac niñac ic embac ionac niñ bacgina yandiyec. ³³ Imuhuc zénimma Yesu ézégic; Nini ménda ninziñ. Imuhuc zégic Yesunéñ énézéyec; Imuhucyanec néma qac buñanaguc ai imi meanzua imi ménda énézémañ.

12

Ai ic biria.

¹ Yesunéñ hénima qelumbec ac méñ yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ baec méñiguc waiñ ic himicma lelecgéma imuac deminñ meyec. Mema waiñ gocmiawac dokuya gésiwiñac zéma baec éséma kifaña yanda meyec. Mema imuaru galeñ meme ama lesu herec méñ meyu eñec. Eñu ai imi ai ic ionac méraginaiguc haima baec méñiguc keñec. ² Kemma keru yawuñ ducñiyu héla memac niñac welen qeque ic méñ mélimiyec. ³ Mélimiyu, i késama qema nesigic eñnec liliñgéyec. ⁴ Liliñgéyu miñinanéñ welen qeque merac méñ muñguc méliyu keñec. Keñu oruha hocnéñ qésémma gamu qeque wammima nesigic keñec. ⁵ Wañu méñ méñgucnec mélimiyu keñu ic imi qegic humuyec. Wañu imuhucyanec welen qeque ic sasala méli énécmiyu ai ic ieneñ tosara zépé unugic tosara humumia unugic. ⁶ Wañu momacguc kecmiyec imi eñeya nañ sorocya ewayanéñ añgé tima kerec imi. Tetecgiaiguc i imuhucyanec mélimima yomuhuc zéyec; Nuac nañna imi eeya héimu. ⁷ Wañu ai ic ieneñ eñaoc yomuhuc eminiñgic; Inéñ mia kecma ai imuac mératéc icya wammac imuac niñ neñañ qeni humuyu ai youmi neñañ buña wammac. ⁸ Imuhuc zéma késama qegic humuyu ai imuac deminñ séñganjeniguc giligic. ⁹ Wañu ai miñina imi dimuhuc wammac me? I hama ai ic imi unudacma aiya imi ai ic méñ énécmimac. ¹⁰ Ini kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ooyawac heyu ménda oloñanzu? Mericqe ic ieneñ hoc méñ héñara mema giligic keñkeña iminéñ ama wañgoñaguc ama imuac hoc oruha wañec. ¹¹ Iwawai imi Miñ Kewunéñ wañu imuhuc hicñiyu, kicninanéñ haka imi hénni, hiabia soroc wanzac.

¹² Imuhuc zéyu ieneñ qelumbec ac imi ionac niñ zéyec imi niñasarima késawiñac zéma hénaya hocgic. Wañu ic tuñ yanda ionac niñac bacgina yandiyu waimima keñgic.

Takis haimiwij me qahac zéma Yesu batucgé migic.

¹³ Kemma ieneñ Yesunéñ ac zébiriyu hémmu niñac Farisaio ic tosara zéma Herodeac hénariniñ héra méli énécmigic hagic. ¹⁴ Ieneñ Yesuac muru hama yomuhuc ézégic; Kiwi ic, gi ic héla imi nini ninziñ séwi tanecginawac ménda héñanzañ, imuac niñ ic méñac niñac bacga ménda yandianzac. Wañu Anutuac ac hélacnec ku énécmianzañ.

† 11:26: Kiwi tosaraiguc kemaña yomi ménda hezac.

Waṅu Kaisawac soukiwa mimia imi h́́na ac ś́ciguc me qahac? ¹⁵ Nini iwac miwiṅ me ménda miwiṅ? Ź́égic Yesunéṅ ikocgina hoturu amuma kecgic imi niṅasarima yomuhuc énézýec; Némac niṅ ni batucgé nénzu? Soukiwa gocmia ménj mema hagic h́́mba. ¹⁶ Yesunéṅ ź́éyu mema hama ézégic héjec. Hémma yomuhuc qesiéncmima ź́éyec; Irec ź́éma kiwi yomi mérac? Imuhuc ź́éyu melemma Kaisawac ź́égic. ¹⁷ Imuhuc ź́égic énézýec; Kaisawac buṅa imi Sisa mimu. Waṅu Anutuac buṅa imi Anutu mimu imuhuc ź́éyu welicgéic.

Humuc igucnec yacyarawac h́́nia ź́éasariyec.

¹⁸ Waṅu Sadukaio ic humuc igucnec yayac imi ménda hezac ź́éaṅgic ieneṅ Yesuaru hama yomuhuc ź́égic; ¹⁹ Kiwi ic, Mosenéṅ nonac niṅ wamma yomuhuc oyec; Ic ménjnéṅ embac mema qeli ménda mihicṅima humuyu munayanéṅ qawéra imi mema qeli mihicṅiyu darawac qac mema yacma kecmac. ²⁰ Waṅu nalé ménju dac muna 7 kecgic, dac walacginanéṅ embac mema qeli qahac kecma humuyec. ²¹ Humuyu andianéṅ qawéra imi mema imuhucyanec qeli qahac kecma humuyu andia ménjnéṅ imuhucnec waṅec. ²² Imuhucnéṅ imuhuc dac muna 7 ieneṅ embac imi mema qeli qahac kecma humudacgic. Humudacgic tetcgiaiguc embac malé imi momacnec humuyec. ²³ Waṅu ic 7 ieneṅ momac yanda embac imi medacgic, imuac niṅ yacyarawac naléyaiguc embac imi mérac iniṅa wammac? ²⁴ Ź́égic Yesunéṅ melemma énézýec; Ini kiwi téréya me Anutuac kucya imi ménda niṅacgézu imuac niṅac ini sic saoc nimma ź́éaṅzu. ²⁵ Kecma humuc igucnec yacmu nalé imuaru imi ic me embac ménda memu. Waṅu ieneṅ kua meme uṅa kurumeniguc kecanzu imuhucya wamma kecmu. ²⁶ Waṅu humuc igucnec yacyarawac ź́éwa niṅgic. Moseac kiwiiguc Anutunéṅ ic waiyaguc imuac bélaṅa qeriaiguc, Ni Abaraham ź́éma Isaka ź́éma Yakop ionac Anutu, imuhuc ézýec. Ini ac imi ménda oloṅaṅzu? ²⁷ Inéṅ ic humumia ionac Anutu qahac, kic qeli kekec ionac Anutu.* Ini imi ac h́́nia hia ménda niṅasarizu.

H́́na Ac walac walac.

²⁸ Imuhuc eminiṅ qeminiṅ wamma kecgic, h́́na acac kiwi ic onarunec ménjnéṅ hama nimma Yesunéṅ ac bakia hiabianec melemma ź́éyec imi niṅasarima yomuhuc qesimiyec; Némac h́́na acnéṅ walac walac wanzac? ²⁹ Imuhuc qesiyu Yesunéṅ melemma ézýec; Oo, Israel! Ini niṅgic, H́́na ac walac walac imi yomuhuc hezac; Miṅ Kewu Anutunina imi Miṅ Kewu Momacguc. ³⁰ Imuac ewa qeriga moczoṅnec, qeri uṅaga moczoṅnec, niniṅga moczoṅnec, kucga moczoṅnec Miṅ Kewu Anutugawac siṅ niṅmiwésémaṅ. ³¹ H́́na ac éréhéc imi yomuhuc; Gi geṅga siṅ niṅamuanzaṅ imuac ś́ciguc alagawac siṅ niṅmiwésémaṅ. H́́na ac ménjnéṅ ac ź́ezua imi orogicmacac ś́c qahac. ³² Ź́éyu h́́na acac kiwi ic inéṅ yomuhuc ézýec; Anutu imi momacguc, waṅu ménj ménda keczac. Imuac niṅ, kiwi ic, acga ź́ézaṅ imi hélacnec wanzac. ³³ Ewa qeriga moczoṅnec, niniṅga moczoṅnec ź́éma kucga moczoṅnec Miṅ Kewugawac siṅ niṅmiwésémaṅ imi ź́éma geṅga siṅ niṅamuanzaṅ imuac ś́ciguc alagawac siṅ niṅmiwésémaṅ iminéṅ hofac oo ai me mulu meme ai tosara imi onogiczaoc. ³⁴ Ic imi imuhuc niṅasarima ź́éyu Yesunéṅ nimma yomuhuc ézýec; Gi Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda lakeciguc ménda keczaṅ. Imuhuc ź́éyu qesiqesi muṅguc ménj ménda qesimigic.

Ic kewu Dawidiac Miṅ Kewu Yesu.

³⁵ Waṅu Yesunéṅ ocmuṅ téréya qeriaiguc ac ku énécmima yomuhuc qesiyec; Némac niṅ h́́na acac kiwi ic ieneṅ Kristo i Dawidiac qeli imuhuc ź́éaṅzu? ³⁶ Dawidi i eneyaoc Uṅa Téréyanéṅ hinocgémiyu yomuhuc ź́éyec;† Miṅ Kewunanéṅ nuac Miṅ Kewuna yomuhuc ézýec; Gi nuac héinaiguc tacnanec ha ź́échécga h́́nagawac duandiaiguc qutuláṅgé énécmimaṅ. ³⁷ Dawidi inéṅ Kristoac niṅac Miṅ Kewuna ź́émiyec imuac niṅ

* 12:27: Yesu ac ź́éyec imuac h́́nia imi yomuhuc; Kic qeli ionac Anutunéṅ Ni Abaraham ź́éma Isaka ź́éma Yakoboac Anutu ź́éyec. Imuac niṅac imi eneṅ humuc igucnec yacma Anutuguc kic qeli keczu. † 12:36: Hebiriao aciguc; Yawenéṅ Miṅ Kewuna yomuhuc ézýec.

Kristo inéj dimuhuc wamma iwac qeli wammac? Imuhuc ku énécmiyu ic embac ienej sija nimma niŋgic.

Héna acac kiwi ic ionac hakagina.

³⁸ Waŋu Yesunéj toroqema ac ku énécmima yomuhuc zéyec; Ini héna acac kiwi ic ionac técgina nimma kecmu. Ienej maleku horua héima keŋha wambiŋ zé waŋanzu. Waŋu nénnagémba sombenjiguc inicma mepési énécmimu niŋac waŋanzu. ³⁹ Waŋu tocgotocgo amaiguc me nezéléléj aria amaiguc ic kunej tataciguc tacmu niŋac waŋanzu. ⁴⁰ Ic imuhucya ienej embac malé ionac ama igucnec iwawai onagicma hémbaoc wamma neanzu. Waŋu ikocgina hoturuma zéwelec welec horua waŋanzu. Waŋu ienej kecmu kitiwagina yéwéria memu.

Embac malé méjrac hakaya hiabia.

⁴¹ Yesu inéj soukiwa haihai imuac hosuraiguc tacma iniru ic embac ienej soukiwa haigic hiŋgarec. Waŋu ic soukiwa yanda ginaguc ienej soukiwa yéwéria haigic hiŋgarec. ⁴² Waŋu embac malé maqeqeya méjnéj hama soukiwa pésia éréhécdac haiyu hiŋgarec. ⁴³ Waŋu Yesunéj tohotoho ichéra unuruma énézéyec; Ni hélacnec énézéwa, embac malé yominéj soukiwa haizac imi tosia ionac qeyu mazac. ⁴⁴ Tosia ienej héla yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu waŋu embac malé inéj qahac igucnec kekecyawac komodia késakeczac imi moczoŋ haidaru qahac wanzac.

13

Yesunéj nalé tetecgiawac séséc zéasariyec.

¹ Waŋu Yesunéj ocmuŋ téréya igucnec mama keŋu tohotoho ichéra ionarunec méjnéj ocmuŋ imi hémma yomuhuc ézéyec; Héna, hoc yanda yanda imi dimuhucya, ama kunej kunej imi dimuhucya! ² Zéyu Yesunéj melemma yomuhuc ézéyec; Gi ama kunej kunej imi hénzan? Hoc imi moczoŋ netec qetecgéjic madaru hoc méjnéj hoc méjrac qahaiguc ménda hemac.

³ Waŋu Yesu ocmuŋ téréya néwécgeŋ Oliwa boŋaiguc emma taru Petero, Yakobo, Yohane zéma Anderea ienej eŋawunec qesimigic. ⁴ Nénézéna, haka imuhucya imuhucya imi némac naléiguc hiŋimac? Waŋu ac imi seligimaŋ zéyu haka dimuhucya dimuhucyanéj hiŋimac? ⁵ Waŋu Yesunéj yomuhuc énézéyec; Técgina nimmaguc kecmu. Ewa qerigina mesoho waŋ énécmiwu niŋac. ⁶ Ic sasalanéj nuac qacnaiguc hama ikoc wamma ni imi mia zéma ic embac sasala ionac ewa qerigina mesohomu. ⁷ Waŋu yaré héla me imuac luhuc acya zégic nimma bacgina ménda yandimac; Iwawai imuhucya imuhucya imi kileŋdac hiŋimac. Waŋu imi nalé tetecgia qahacnec. ⁸ Baera baera ic embac ienej euqac waŋamuwiŋ zé yacmu. Baec tosanéj baec tosara unuwiŋ zé yacmu. Waŋu baera baera naŋ memac. Waŋu béti saec hiŋimac. Waŋu imi aŋi kiki imuac hénihéniya. ⁹ Ini eŋaocnec héŋgaleŋ waŋamuma kecmu. Ienej ini aciguc onopocmu. Waŋu tocgotocgo amaiguc hihilocnéj unumu. Waŋu imi sac qahac, onagicma keŋgic baec galeŋ tosara zéma ic kewu tosara ionac kicginaiguc namma nuac héipuc ac énézému. ¹⁰ Waŋu walac imi buŋa suruc hiabia zéaugic baec séc ic embac nindacmu. ¹¹ Waŋu onagicma aciguc haigic ac dimuhuc zéwiŋ zéma walac ménda niŋyéwériwu. Nalé imuaru qeriginaiguc ac haimac imi sac zému. Zézé ic imi ini qahac, néj Uŋa Téréya. ¹² Dac muna ekaocnec haŋéc waŋamuma humumacac zétecgé amumaoc. Waŋu maŋgocnéj naŋa imuhucnec wammimac. Waŋu nambérac ienej neŋgoc maŋgoc hécgina haŋéc waŋ énécmima humumu niŋac onopocmu. ¹³ Waŋu nuac qacna niŋac ic moczoŋ yanda haŋéc waŋ énécmimu. Waŋu méjnéj selima naŋkeru tetecgia waŋu Miŋ Kewunéj késama kekec hémbénaŋaiguc opocmac.

Zébiri qébiri icnéj hama kisikiyoŋ mihicjimac.

¹⁴ Kecma Biri miŋina iwawai mebirianzac iminéj ocmuŋ téréyaiguc naŋu, (Olonzu ini ac imuac hénia niŋasarimu.) hémma Yuda baec igucnec ic embac ienej néŋgacma

baec boŋaiguc kemmu. ¹⁵ Waŋu ic ménj ama qahaiguc taczac inéj mama iwawai ménj ama qeriaiguc hezac imi memaŋ zé ménda mama emmac. ¹⁶ Ic ménj aiiguc keczac inéj malekuya andiaiguc hezac imi memaŋ zéma ménda lilingémac. ¹⁷ Nalé imuaru embac tosara hériginaguc zéma neŋgoc tosara merac namu gumu énécmianzu ienej qenzej manzej yanda mihicŋimu! ¹⁸ Yéwéri imi kia naléyaiguc ménda hicŋimac niŋac welecmimu. ¹⁹ Nalé imuaru qenzej manzej méréra ménj hicŋimac imuac niŋac imuhuc zézua. Qenzéj manzej imuhucya imi Anutunéj baec kurumej zéyu hicŋiyecac hezac imuac suraiguc ménj ménda hicŋiyec. Waŋu kecma imuac andiaiguc imuhucya imi muŋguc ménda hicŋimac. ²⁰ Nalé imi becneŋ Miŋ Kewunéj focdac ménda metecgéwacnec imi ic méjnéj selima naŋkeru késamacac séc qahac wambacnec. Ichéra gési énécmiyec ionac niŋac wamma nalé imi meducŋiyu hotoŋa waŋec. ²¹ Waŋu nalé imuaru méjnéj Kristo you nonac muru hicŋizac me Kristo eri ionac muru hicŋizac imuhuc zéyu ménda ninzénjému. ²² Imi mia Kristo ikora zéma kua meme ic ikora hicŋima hia wammucac séc waŋu gési énécmimia imi ikoc waŋ énécmiwiŋ zé séséc zéma haka méréra baec ic eneŋ memucac séc qahac imuhucya memu imuac niŋac imuhuc zézua. ²³ Ac imi walac walac énézézua imuac héngalej wamma kecmu.

²⁴ Waŋu nalé imuaru, qenzej manzej yanda imuac andiaiguc kaiwe asac mararaŋa békéma siŋidéŋgéyu maso asaha qahac wammac. ²⁵ Waŋu ménni sikiluc imi kurumej igucnec madaru kuc yanda yanda kurumejiguc hezac iminéj hirimac. ²⁶ Waŋu duŋa Icac Naŋa hosusu qahaiguc kuc yandayaguc zéma edamu yandayaguc hayu ic embac ienej héndacmu. ²⁷ Waŋu nalé imuaru inéj kua meme uŋahéra méli énécmima ic embac gési énécmimia ini baec zécgéria kemboŋ qahac igucnec zéma baec kurumej néwéc néwéc igucnec qutulaŋgé énécmimac.

²⁸ Fik ic imi hémma qelumbec ac hénia imi yomuhuc niŋarej gému; Imuac hawa bébélacgia éréma imuarunec séra qeyu hémma kaiwe naléya hosuru wanzac imuhuc zéanziŋ. ²⁹ Ini imuhucyanec iwawai imuhucya imuhucya hicŋiyu hémma inéj hosucgé nénécmima nagu andiaiguc nanzac imuhuc niŋtegiŋmu. ³⁰ Ni hélacnec énézézua baeciguc hicŋisaiya keczu ini ménda qahac waŋgicnec ac imuac héla hicŋidacmac. ³¹ Baec kurumej imi qahac wammac, néj nuac acna imi ménda qahac wammac.

Zégésigési yanda imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méjnéj ménda ninzac.

³² Waŋu imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méjnéj ménda ninzac. Kurumeŋac kua meme uŋa imi eneŋ ménda ninzu. Naŋa acguc ménda ninzac. Maŋgoc eŋeyanec téŋgéj ninzac. ³³ Nalé ménda ninzu imuac niŋ técgina nimma kecmu. ³⁴ Ic méjnéj amaya waima baec horu kemmac niŋac weleŋ qeqhéra iwawai galéŋgému niŋac énézéma aigina méndéj énécmima nagu galeŋa i kawaliya mema kecmac niŋac ai buŋa énécmiyec ésécnec. ³⁵ Ama miŋina imi némac naléyaiguc hamac? Mariya me siŋi yanda me kuruc qacanzac imuaru me siŋunec imi ini ménda ninzu. Imuac niŋ ini técgina nimma kecmu. ³⁶ Waŋu gau yanda hekegcic élanzaŋnec hama inicbac niŋac. ³⁷ Ewa qeli qelinec kecmu. Ac zézua imi onac sac qahac, ic embac tosara ini momacnec.

14

Yesu qewiŋ zéma hénaya hocgic.

¹ Nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac tac niniŋ zéma saméj yisya qahac imuac tacniniŋ imi ai meme éréhéc heyu bec hamac. Nalé imuaru hofac oo ic ionac kiwa zéma hénia acac kiwi ic ieneŋ Yesu dimuhuc ikoc wammima késama qemu niŋac hochoc ai megic. ² Mema yomuhuc zégic; Tac niniŋ naléyaiguc qahac, ic tosara ieneŋ qewelonj qewu niŋac.

Embac méjnéj Yesu haléc naecmiyec.

³ Waŋu Yesunéj Betania ama areŋaiguc kemma ic ménj qara Simon becneŋ wizi seliayaguc* kerec iwac amaiguc emma nene nema tarec. Taru embac méjnéj nadaac

* 14:3: Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

halécya héméña hiabia boña eñeña imi kiruñaguc mema hama qésémma orucya qa-haiguc moczoñ qocgémiyec. ⁴ Qocgémiyu ic tosara tacgic ieneñ niñgic biriyu eñaocnec eminiñ wamma yomuhuc zégic; Némac niñ haléc imi eñdac audaczac? ⁵ Iminéñ kiriru soukiwa ic méñac yawuñac ai boña ogicmacac séc imi mema ic maqeqeya énécmiwacnec! Imuhuc zéma embac imi ac zémigic. ⁶ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ini embac imi waigic taru. Ini némac niñ embac imi yéwéri mizu? Embac imi ai hiabia menénzac. ⁷ Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecgic méra énécmiwiñ zéma nalé tosia hia méra énécmimu. Wañu ni mia iniguc nalé séc ménda kecmañ. ⁸ Embac imi kucyawac séciguc wanzac. Ni humuwa ténggé némmu imuac wamma haléc héméñagucnéñ walac naecnénzac. ⁹ Ni hélacnec énézéwa, ini baec séc baec imuaru me imuaru buña suruc hiabia imi zéau énécmimuiñguc embac yomi niñqeli mima haka wañec imuac surucya imi momacnec zéau énécmimu.

Yudanéñ Yesu hofac oo ic ionac méraginaiguc opocmañ zé ac zikiyec.

¹⁰ Wañu tohotoho ic ionarunec mén, Yuda Karioto, inéñ Yesu ic onac méraginaiguc opocmañ zéma hofac oo ic kuaya ionac muru keñec. ¹¹ Kemma zéyu nimma ségiségi wamma soukiwa gémbiñ zéma zéseligic. Wañu inéñ Yesu méraginaiguc opocmañ zéma imuac naléyawac mambéc wañec.

Nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorñ hayec.

¹² Saméñ yisya qahac imuac kendorñ hénihéniaiguc nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorñ niñac rama unuñgic. Imuac naléyaiguc tohotoho ichéra ieneñ Yesu qesimima zégic; Siñga dimuaru hezac? Ama dimuaru kemma nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorñ niñac rama imi oma haigénni newésémañ? ¹³ Imuhuc zégic merac éréhcé méli érécmima zéyec; Iri ama areña yandaiguc keñic ic mén kewuciguc doku hima huama keñu mihicñima méndac mimaoc. ¹⁴ Méndac miyic ama méñiguc eñu imuaru emma ama miñina yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéñ yomuhuc zézac; Ama qeria dimuaru tohotoho ichéna iniguc nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorñ niñac rama imi newiñ? ¹⁵ Imuhuc ézéyic ama qeria kunéñ yanda mén qacyaiguc hezac imuaru oragicma keñu duñ tatic iwawai imi lémbécma arengégic heyu hémma imuaru nonac iwawai imi mindiñimaoc. ¹⁶ Imuhuc zéyu merac éréhcé ieneñ ama areña yandaiguc keremma Yesu zéyec séc imi mihicñima nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorñ niñac iwawai mézézéñgégoc. ¹⁷ Wañu maria wañu kaiwe kiwa hiñgaru Yesu tohotoho ichéra 12 iniguc harégic. ¹⁸ Wañu nene nema tacma Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézéwa, onarunec mén niguc nene nema taczac iminéñ andé numac. ¹⁹ Imuhuc zéyu ieneñ ewagina goro wañu eñac eñac qesimima yomuhuc ézégic; Hélacnec, ni qahac! Gi nuac zézan? ²⁰ Zégic yomuhuc énézéyec; Tohotoho ic 12 onarunec mén niguc zéic momacguciguc saméñ quduñgéma nezac imi mia. ²¹ Icac Naña i iwac niñ ogic hezac imuhucnec kemmac. Wañu ic mén andé qemimac iminéñ bakia yéwéria memac! Ic imi neñgoc héri qeri igucnec ménda hicñiwacnec iminéñ hia wambacnec.

Yesunéñ sisipac ac qelia zénénécmiyec.

²² Wañu nene nema tacma Yesunéñ saméñ mema ewa hia ac ézéma kuma énécmima zéyec; Megic yomi nuac séwi busuna. ²³ Imuhuc zéma waiñ sokoc mema ewa hia ac ézéma énécmiyu i moczoñ nedacgic. ²⁴ Negic énézéyec; Sac yomi nuac ziki ziki ac qelia imuac sacya, imi ic embac sasala onac niñ wamma qocgéyi. ²⁵ Ni hélacnec énézéwa, Ni waiñ mén muñguc ménda nema kecma Anutuac héñgaleñ ama areña yanda qeriaiguc mén qeliawac nemañ. ²⁶ Wañu ieneñ legic mén héima ama imi waima Oliwa baec boñaiguc eñgic.

Peteronéñ Yesu dimuhuc qaecgémimac imuac ara zéauyec.

²⁷ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ni rama galeñ qehumuwa rama héndémma keñha wammu.

Ac imi ackua zéciguc oyec hezac. Imuac niñ deguc siñiya ini momac yanda wainemma néngadacmu. ²⁸ Wañu humuc igucnec yacma Galilaia baeciguc onac miha mema kemman. ²⁹ Imuhuc zéyu Peteronéñ yomuhuc ézéyec; I momac yanda waigémmu gezan. Wañu ni qahac. ³⁰ Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Ni hélacnec gézéwa, deguc siñiya kurucnéñ hatac éréhéc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbésémañ. ³¹ Zéyu Peteronéñ seli seli wamma zéyec; Ni ménda waigémman. Giguc humumañ zé humumañ. Wañu kileñdac ménda qaecgé gémmañ. Imuhuc zéyu tosara moczoñ imuhucnec zédacgic.

Yesunéñ Gesemane baec boñaiguc zéwelerec.

³² Wañu ieneñ baec mén qara Gesemane imuaru hagic. Hama Yesunéñ tohotoho ichéra énézéyec; Ini yomuaru tacgic ni kemma zéwelecbá. ³³ Imuhuc zéma Petero, Yakobo zéma Yohane onagiru kenñgic qeria yéwériyu ewaya goro wañec. ³⁴ Wañu énézéma zéyec; Ni humumañac séc ewananéñ ewa biric yanda wanzua, imuac ini yomuaru gau ménda hema zenzeñ qeli qeli kecmu. ³⁵ Imuhuc zéma komora mén kemma baeciguc mama sicgéma nalé yéwéria imi hia ogicmimacac niñ zéwelerec. ³⁶ Wañu yomuhuc zéyec; Aba Mañgocna, gi iwawai moczoñ hia medacanzan. Nuac sokoc yomi nuarunec nuagicna, wañu nuac siñna qahac guac siñganéñ seligimac. ³⁷ Wañu inéñ lilingéma hama iniru gau hegic Petero yomuhuc ézéyec; Simon, gau hezan? Nalédac hotoña imi zenzeñ qeli qeli hia ménda keczan? ³⁸ Kic qeli kecma zéwelecgic, qahac wañu manam batuciguc mama unuwac niñac. Qeriginanéñ imuac wanzac, néñ séwiginanéñ bébélacgia. ³⁹ Imuhuc énézéma muñguc lilingéma walac zéyec éscnec zéma zéwelerec. ⁴⁰ Méñguc lilingéma hama iniru gaunec hegic. Wañu ieneñ gau igucnec yacgic, néñ kicgina yéwéria wañec. Wañu néma ac zéwiñ zéma osigic. ⁴¹ Wañu muñguc lilingéma hayu hatac haréwéc wañu énézéyec; Ini gaugina hemanec keczu? Imi sécgézac, nalé imi ducñizac. Héñgic Icac Naña andé qemima oporu biria meme ionac méraginaiguc enzac. ⁴² Yacgic kenni. Héñgic, andé qeqe icnéñ hosucninu hazac.

Ha zéc ieneñ Yesu késagic.

⁴³ Imuhuc énézémanec nañu tohotoho ichéra ionarunec mén, Yudanéñ wininiyec. Wañu inéñ sac qahac, hofac oo ic kuaya zéma héna acac kiwi ic zéma galeñ ieneñ ic tuñ mén méli énécmigic sou legicginaguc hagic. ⁴⁴ Andé qeqe ic inéñ bec yaré ic iniguc séséc imi yomuhuc énézéma areñgéyec; Mérac kiric nemiwa hémma imi mia zéma késama galeñgéma kemmu. ⁴⁵ Wañu inéñ haréma focnec iwaru kemma, Kiwi icna! zéma kiric nemiyec. ⁴⁶ Nemiya méragina suluma késagic. ⁴⁷ Késagic maréñaiguc nañgic ionac murunec méñnéñ souya héréma hofac oo ic kiwawac welen qeqe ic méñac gezawa qeriru mayec. ⁴⁸ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Nuac niñgic kowu nene ic wañu népésiwiñ zéma sou legicginaguc hazu? ⁴⁹ Ni kaiweya kaiweya iniguc kecma ocmuñ téréyaiguc ku énécmiwa ménda népésigic. Wañu ackua zéc kiwi téréyaiguc hezac imuac héla héimac. ⁵⁰ Wañu tohotoho ichéra moczoñ waimima néñgacgic.

⁵¹ Wañu sac qeli mén gau hehe maleku sac aturuma Yesu méndaru késagic ⁵² gau hehe maleku imi hetecgé gilima katanec néñgarec.

Yesu kua meme ic ionac méraginaiguc opocgic.

⁵³ Wañu ieneñ Yesu késama hofac oo ic kiwawac amaiguc kenñgic. Wañu ama imuaru hofac oo ic kiwa moczoñ zéma galeñhécgina zéma héna acac kiwi ic ieneñ tocgégic. ⁵⁴ Wañu Petero i lakec lakec méndacmima kemma hofac oo ic kiwawac ama demin qeriaiguc keremma welen qeqe ionac sugcinaiguc geric zonemma tarec. ⁵⁵ (55a) Wañu hofac oo ic kiwa moczoñ zéma kua meme ic ieneñ Yesu opocgic qemu niñac héipuc ac niñac hocgic. ⁵⁶ Wañu ic sasalanéñ ac ikoc sasala zégicac imi tanera momacguc ménda wañu (55b) mén ménda mihicñigic. ⁵⁷ Tosaranéñ namma ac ikoc yomuhuc zégic; ⁵⁸ Nini ninni, yomuhuc zéyec; Ni ocmuñ téréya méranéñ memeya yomi héndemma kaiwe haréwécac qeriaiguc mén memañ. Wañu imi méranéñ memeya qahac. ⁵⁹ Wañu ac imi

zégic imi acguc acgina momacguc ménda wañec. ⁶⁰ Wañu hofac oo ic enejaginanéñ sugcina igucnec yacma Yesu qesimima zéyec; Gi ac bakia ménda zéwésémañ? Ic enej héipuc wañamuma guac ac zézu. Imi némac ac? ⁶¹ Wañu inéñ eñ namma ac ménj ménda zéyu hofac oo ic enejanéñ muñguc qesimima zéyec; Gi mia mepésianziñ iwac Naña Kristo me qahac? ⁶² Wañu Yesunéñ zéyec; Ni imi mia, wañu ini Icac Naña i Kuc Miñina iwac héiyaiguc tackecma kurumeñac hosusuiguc hayu hémmu. ⁶³ Imuhuc zéyu hofac oo ic enejaginanéñ eneya malekuya muzuracgéma énézéyec; Némac niñac héipuc ic ménj niñac hoc kecbiñ? ⁶⁴ I Anutu zébiri qébiri wammima ac imi zéyu nindacziñ. Wañu dimuhuc ninzu? Imuhuc qesiéncmiyu ic enej kua séc zétecgégic humucac buña wañec. ⁶⁵ Imuhuc zéma tosara ieneñ sépécgéma kiwa osoma méragina kuma qema zégic; Gi kua meme ic keczañiguc mérénéñ guzac imi zéna. Wañu welenj qeqe ieneñ méra tawé tawénéñ otogic.

Peteronéñ Yesu zéqaec wammiyec.

⁶⁶ Wañu Petero i emu sombenjiguc keru hofac oo ic enejaginawac welenj qeqe embac ménjnéñ hosuru hayec. ⁶⁷ Hama Petero geric zonemma taru hémma ézéyec; Gi Yesu Nazareteneñ i guc momacnec kecneñ. ⁶⁸ Zéyu Peteronéñ qaecgéma yomuhuc zéyec; Némac acac zézañ imi ni ménda ninzua. Wañu imuac hénia imi ménda niñasarizua. Imuhuc zéma néñgacma sombenj ménj ama kuaya hosuraiguc heyec imuaru hiñgarec. ⁶⁹ Wañu welenj qeqe embac inéñ imuaru i muñguc hémma ic embac lelecgéma nañgic ini yomuhuc énézéyec; Ic yomi imi ionarunec. ⁷⁰ Wañu inéñ muñguc qaecgéyec. Wañu nalé ménda horugiyu ic embac hosuru nañgic ieneñ muñguc Petero ézégic; Gi hélacnec ionarunec, gi Galilaia ic. ⁷¹ Zégic i eneyaoc zébiri amuma zéselima zéyec; Ic mérac niñ zézu imi ni ménda ninzua. ⁷² Zéyu imuarunec kuruc qaru hatac éréhéc wañec. Wañu Yesunéñ Kurucnéñ hatac éréhéc ménda qaru geñ haréwéc qaecgé némbésémañ imuhuc ézéyec imi Peteronéñ niñqelima siarec.

15

Yesu Pilatoac muru wagicma keñgic.

¹ Ama gianjiyu imucgeñnec hofac oo ic kiwahécgina ieneñ galeñ tosara zéma hénia acac kiwi ic tosara zéma kua meme ic moczoñ iniguc focdac tocgéma ewa momacguc wamma zéareñ wandacma Yesu dérécgéma wagicma kemma Pilato iwac muru opocgic. ² Opocgic Pilatonéñ qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu me? Zéyu inéñ melemma zéyec; Geñgaoc zézañ. ³ Wañu hofac oo ic kiwa ieneñ késpedesira sasala zémigic. ⁴ Pilatonéñ muñguc qesimima zéyec; Ninzañ? Ieneñ guac késpedesic sasala zézu. Némac niñac kitiwa ménj ménda zézañ? ⁵ Zéyu Yesunéñ ac ménj muñguc ménda melenju Pilatonéñ welicgéyec.

⁶ Nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac Kendonj séc Yuda ic ieneñ hésa ama ic ménjac qara qacma hulacmimac niñac Pilato welecmigic inéñ ionac niñ wamma ménj hulacmiañec. ⁷ Wañu nalé imuaru ic tosara ic embac onac qeri kumu wamma yaré meyacma wawañ meme imuac suraiguc ic ménj qehumugic énépésima hésa amaiguc onopocgic kecgic, ionac sugcinaiguc ic ménj kerec, iwac qara imi Baraba. ⁸ Wañu ic embac tunj yanda ieneñ haréma Pilatonéñ haka wañañec séciguc muñguc wañ énécmimacac niñac qesimigic. ⁹ Qesimigic Pilatonéñ melemma zéyec; Yuda ic onac ic kewu imi wai énécmimañ niñac wanzu? ¹⁰ Inéñ hofac oo ic kiwa ieneñ Yesu eñ nimbupuc nimmima iwaru haigic imi niñasaridarec. Imuac imuhuc qesiéncmiyec. ¹¹ Wañu hofac oo ic kiwa ieneñ ic embac qeri kumu wañ énécmigic ieneñ yomuhuc qacma zégic; Yesu waina taru Baraba hulacna mayu! ¹² Wañu Pilatonéñ muñguc qesiéncmiyec; Imuhuc zézuiguc Yuda ic onac ic kewu zémianzu i dimuhuc wammimañ? ¹³ Zéyu ieneñ muñguc qacma zégic; Ic imi ic héñgeña wéndaraiguc qena! ¹⁴ Zégic Pilatonéñ melemma énézéyec; Némac niñac? Némac késpedesicac wañec? Imuhuc zéyu selianec qacma zégic; Ic héñgeña wéndaraiguc qena! ¹⁵ Wañu Pilatonéñ ic embac niñgic sécgémac niñac Baraba hulac

énécmima Yesu i mia hihilocnéj qema ic héjgeŋa wéndaraiguc qemu niŋac yaré ic onac méraginaiguc haiyec.

Yaré ic ienej Yesu zédesi wammigic.

¹⁶ Waŋu yaré ic ienej Yesu wagicma baec galeŋac ama kewuya imuac deminj qeriaiguc keremma yaré ic tuŋ mén énézégic moczoŋ hama qutuləŋgégic. ¹⁷ Waŋu yaréac maleku qouc qoucŋia Yesu héimima hésa waiyagucnéj ic kewuac opoc mén miŋzima orucyaiguc héimigic. ¹⁸ Héimima mepésima zégic; Ohec Yuda ic ionac ic kewu! ¹⁹ Imuhuc zéma uŋ qauləleanéj orucyaiguc qema sépécgégé mima siminj héima tacma sicgémigic. ²⁰ Zézerec wammidacma yaréac maleku qouc qoucŋia imi hetecgéma eŋeya malekuya héigic hiŋgacmiyu ic héjgeŋa wéndaraiguc qemu niŋac wagicma séjŋaŋgeŋ mama keŋgic.

Yesu ic héjgeŋa wéndaraiguc qegic.

²¹ Kemma hénaiguc ic mén ama areŋa mén komora igucnec haréyu mihicŋigic. Iwac qara imi Simon, Kirene tauŋ igucnec, Aleksande zéma Rufu iorac maŋgocgira. Waŋu yaré ic eneŋ ic héjgeŋa wéndara Yesuarunec wagicma seli seli wamma migic huayec. ²² Huayu Yesu wagicma baec mén qara Golgota (Neŋaŋ aciguc; Oruc sic) imuaru kerəŋgic. ²³ Waŋu baec imuaru waiŋ dokuiguc sacmasi qara mér imi haima lelecgéma Yesu migic inéj waiyec. ²⁴ Waŋu ieneŋ i ic héjgeŋa wéndaraiguc qedacma malekuya mérénéj méré késamu imi hémma nimbiŋ zéma sumbic néma sécgina méndémma késagic. ²⁵ Waŋu kaiwe kiwa 9 kilok waŋu qegic. ²⁶ Qema ou iwac oruha hanecgeŋa iguc ic kitiwa emma naŋu imuaru ac wammigic sécyā yomuhuc oma qegic naŋec, Yomi Yuda ic ionac ic kewu. ²⁷ Waŋu kowu nene ic éréchéc momacnec ic héjgeŋa wéndaraiguc urugic mén héiyaiguc mén kanayaiguc naŋoc. ²⁸ Waŋu kiwi téréyaiguc ackua zéc heyu héla héiyec iminéj yomuhuc; Biria meme ic qétégina olonŋic imuaru i momacnec olommigic. ²⁹ Waŋu ic embac baec imi ogicma keŋha waŋgic ieneŋ orucgina gilima yomuhuc zébiri mima zégic; Aaha, gi ocmuŋ téréya héndémma kaiwe haréwéc imuac qeriaiguc meki zicgémaŋ zéan zəŋ imi mia. ³⁰ Deguc geŋgaocnec ic héjgeŋa wéndara igucnec metecgé amuma mana! ³¹ Waŋu hofac oo ic kiwa zéma héna acac kiwi ic ieneŋ imuhucnec zédesi wammima eŋawunec eminimma zégic; Ic tosara aŋgəŋgina tiénécmiyec, néj eŋeya aŋgéŋa hia ménda tiamuzac. ³² Kristo Israel ic onac ic kewu inéj ic héjgeŋa wéndara igucnec mayu hémmaguc nin zəŋgəwiŋ. Ic urugic iguc momacnec naŋgic iereŋ imuhucnec ac imuhuc zéma zébiri miyoc.

Yesu uŋaya waimiyec.

³³ Kecma kaiwe kiwa 12 kilok waŋu siŋinéj baec sécgéma heyu keŋkecma maria 3 kilok waŋu tecgéyec. ³⁴ Mariya 3 kilok imuaru Yesunéj selianec qacma zéyec; Eloi eloi lama sabaktani? Ac imuac hénia imi yomuhuc; Anutuna Anutuna némac niŋac wainén zəŋ? ³⁵ Waŋu ic hosuru naŋgic ionarunec tosanéŋ nimma zégic; Niŋgic, Elia héihéré mizac. ³⁶ Waŋu ic ménnéj foc kemma konduŋ kagalic mén doku howura winigaiguc qundunŋéma ic suŋ susuriaiguc zikima Yesu gumuma zéyec; Waigic mambéc hénni, Elianéŋ hama wagicma mamac me qahac. ³⁷ Waŋu Yesu i muŋguc kucnec qaru uŋaya waimiyec. ³⁸ Waimiyu maleku horua yanda zaki téréya nezicgéma naŋaŋec imi namuŋa igucnec ounec zuracgéma emu héniaiguc tecgéyu éréhé c waŋec. ³⁹ Waŋu yaré ic qété 100 ionac galeŋgina mén Yesuac wésiaiguc namma héŋu humuyu yomuhuc zéyec; Hélacnec, ic yomi Anutuac Naŋa kerec. ⁴⁰ Embac tosara eneŋ momacnec lakec namma héŋgic. Waŋu ionac sugcinaiguc Maria Makdalanec* zéma Yakobo komora zéma Yose iorac neŋgocgira Maria zéma Salome i momacnec naŋgic. ⁴¹ Ieneŋ Galilaia baeciguc Yesu méndacmima welerŋ qemima kecaŋgic. Waŋu embac sasala tosara Yesuguc Yerusalem éréma hagic ieneŋ momacnec imuaru naŋgic.

* 15:40: Aram ac Migdala; Neŋaŋ aciguc neuŋ kiropo ama lesu herec eŋeŋa.

Yesu hoc kifajaguc haigic.

⁴² Orañ imi Sabata tac niniñ, deguc imi imuac zérénj qérénj naléya, imuac niñ ama sinjimañ zé wañu, ⁴³ ic ménj qara Yosefe Arimataia ama areña yanda igucnec inéj bawa ménda yandiyu Pilatoaru kemma Yesu qamocya niñac qesiyec. Wañu ic imi kua meme tuñ ionac kiwa eñeña kecma Anutuac héngaleñ ama areña yanda imuac mambéc kecañec. ⁴⁴ Wañu Pilatonéñ Hélacnec bec humuzac? Imuhuc zéma nimma yaré ic qétégina 100 ionac galeñgina zéyu hayu yomuhuc zéma qesimiyec; Ic imi bec humuzac? ⁴⁵ Imuhuc qesimiyu yaré ic qétégina 100 ionac galeñginanéñ ézéyu niñasarima Yosefenéñ qamoc imi hia mema kemmac niñac zéyec. ⁴⁶ Wañu Yosefenéñ kemma maleku qara linen imi boña mema Yesu qamora imi metecgéma maleku iminéñ osoma mema kemma kic suañ hoc yanda qésémma kifaña yanda meyacgéjic imuaru haima hoc ménj qililingéyu kemma kuaya nézicgéyec. ⁴⁷ Nézicgéyu Maria, Makdalanec zéma Maria, Yoseac neñgocya ierenj Yesu qamora dimucgeñ haigic heyec imi hima héñoc.

16

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata nalé téréya tecgéyu, Maria, Makdalanec zéma Maria, Yakobo neñgocya zéma Salome i Yesu qamora naecmimu niñac haléc héménaguc boña medacgic. ² Wañu Sondaiguc ama gĩañima kaiwe kiwa éréyu kic suañiguc kerengic. ³ Wañu keñkecma yomuhuc eminiñgic; Kicsuañ kuaya igucnec mérénéñ hoc imi qililingé nénécmimac? ⁴ Imuhuc zéma kic hima héngic hoc imi qililingé gégéyawac heyec, wañu hoc imi kuney yanda. ⁵ Wañu kic suañ qeriaiguc keremma héginaiguc geñ ic merac ménj maleku horua lalac lalacyaguc taru hémma aurigic. ⁶ Wañu inéñ énézéyec; Zénéñgina ménda hiriyu. Ini Yesu Nazareteneç, ic héngena wéndaraiguc qegic i hémbiñac zéma hazu imi ni ninzua. Inéñ bec qelima yarec. Yomuaru ménda hezac. Hehe duña haigic yomi héngic. ⁷ Ini kemma tohotoho ichéra zéma Petero yomuhuc énézému; Inéñ énézéyec séc walac Galilaia baeciguc kenzac. Imuaru kemma hémmu. ⁸ Zéyu embac ienenj zénéñgina hiriyu welicgéma kic suañ qeria igucnec focdac mama néngacma keñgic. Wañu bacgina yandiyu ac imi ic ménj ménda énézégic.

Yesunéñ hicñi énécmima ai memu niñac meseli énécmiyec.

⁹ Yesunéñ Sonda gĩañ gĩañacnec qelima yacma Maria Makdalanec, becneç uña biria 7 nesi énécmiyec embac imi walac hicñimiyec. ¹⁰ Hicñimiyu kemma ic tosara Yesuguc kecañgic ienenj siacma kecgic suruc wañ énécmiyec. ¹¹ Wañu ienenj Yesu qelima yacma embac hicñimiyec suruc imi nimma ménda ninzénégic.

¹² Wañu imuac andiaiguc ionarunec ic éréhéc ama ménjiguc keñoc. Hénaiguc Yesunéñ kic tanera melemma hicñi érécmiyec. ¹³ Hicñi érécmiyu kemma tosara énézéyic imi imuhucnec ménda ninzénégic.

¹⁴ Imuac andiaiguc tohotoho ichéra 11 tocgéma nene nema tacgic hicñi énécmiyec. Wañu Yesu qelima yaru héngic ienenj imuac ac suruc énézégic. Wañu qerigina seligiya ménda ninzénégic niñu ménda sécgéyu ac wañ énécmiyec. ¹⁵ Wañu toroqema yomuhuc énézéyec; Ini baera baera kemma ic keczu séc buña suruc hiabia imi énézému. ¹⁶ Ninzénégéma doku naecmac imi Anutunéñ késayu kekec hémbénaña kecmac. Wañu ménda ninzénégému imi késpedesgina niñac zétecgé énécmimac. ¹⁷ Ninzénégému i haka icnéñ ménda memeya yomuhucya méndac énécmimac; Nuac qacnaiguc uña biria nesi énécmimu, wañu ac méréra zému. ¹⁸ Mokoleñ késama doku kumiñaguc negic ménda mebiri énécmimac, ic hafiginaguc ionac orucginaiguc méragina haigic hafigina qahac wammac.

Anutunéñ Yesu wagicma eñec.

¹⁹ Miñ Kewu Yesunéñ ac énézédaru Anutunéñ i wagiru kurumeñiguc emma Anutuac héiyaguc tarec. ²⁰ Wañu tohotoho ichéra ienenj kemma ama baec séc ackuazéç imi

ʒéaugic Miŋ Kewunéŋ iniguc momacnec ai meyu haka icnéŋ ménda memeyanéŋ hicŋi énécmima ackuaʒéc imi meseliyec. ²¹ (Ménda hezac)* ²² (Ménda hezac)

* 16:21: Kiwi tosaraiŋuc kiwi yomuac tetcgiaiŋuc yomuhuc ooyawac hezac; Embac imi fodac Petero ʒéma iwac alahéra haka hicŋiyec imi énézéyec. Imuac andiaiguc, Yesunéŋ ic embac dimuhuc aŋgéŋ tiénécmimac buŋa suruc téréya ʒéma hémbénaŋa imi énézému niŋac tohotoho ichéra méli énécmiyu baec néwéc néwéc keŋgic.

Luka

Yesuac suruc yomi Lukanéj Tiofiluac oma miyec.

¹ Neñaj sucninaiguc haka hélacnec hicñi nénécmiyec imuac ac suruc imi areñgéma owiñ zé sasalanéj batucgéma aigina hénigic. ² Imi mia hénihéniya igucnec kicginanéj hémma ackuažéc imuac héipuc ic zéma ai ic kecgic ienej nénéžégic séc dindiñanec ogic. ³ Ni acguc haka imi moczoñ hénihéniya igucnec dindiñanec niñgésima hicñi hicñima éréyec séc areñgéma oma ic kewu eñeñana Tiofilus guac haiwa hamac iminéj hia wammac zéma niñi. ⁴ Imuac mia kiwi yomi olomma ackuažéc géžégic imi hélacnec zéma nimbésémañ.

⁵ Herodenéj Yuda baec imuac ic kewu kerec nalé imuaru ic ménj kerec, qara imi Zakaraia. Inéj hofac ooic ménj qara Abiya iwac ai areñ igucnec. Wañu Zakaraiawac iniña imi Aronac sac kitic igucnec. Wañu iwac qara imi Elisabete. ⁶ Iereñ imi Anutuac kiwaiguc solañanec kecañoc. Kecma Miñ Kewuac zézé seli zéma hena ac moczoñ kápésic qahac tohoma kecañoc. ⁷ Wañu Elisabete imi héfiñac kecañec imuac niñ iereñ qeligira qahac kecma ic embac yanda wañoc. ⁸ Nalé sura ménju Zakaraianéj eñeya ai ic tuña ionac ai nalégina ducñiyu hofac oo ai imuac galeñ wamma Anutuac wésiaiguc ai mema kerec. ⁹ Wañu hofac oo ic eñaj hakagina tohoma sumbic négic Zakaraiawac ai buña wañu Miñ Kewuac ama téreyaiguc emma héfac héméñaguc héimiyec. ¹⁰ Héimiyu hofac oo ai imuac suraiguc ic embac moczoñ yanda ieneñ séñgajñeguc zéwelec welec ai mema nañgic. ¹¹ Wañu Miñ Kewuac kua meme uña ménñéñ iwaru wininima hofac oo zaki téreya imuac héiyaiguc nañec. ¹² Nañu Zakarianéñ héñu qeri yéwéc wammiyu bac yandi yandinéñ sécgémiyec. ¹³ Imuhuc wañu kua meme uñanéñ yomuhuc éžéyec; Zakaraia, bac yandi yandi ménda wanna, zéwelec welecga imi niñgégéña wañec. Imuac iniña Elisabetenéñ héri haima merac ménj megémmac. Megéñu iwac qara Yohane zéwésémañ. ¹⁴ Wañu guaru ségiségi yanda hicñimac. Hicñiyu ic embac sasala ieneñ iwac hicñi hicñiya niñac ségiségi wammu. ¹⁵ Ségiségi wammu imi hénia yomuhuc niñac; Inéj Miñ Kewuac kiwaiguc kunéñgina wamma kecmac. Wañu inéj waiñ zéma doku selia imuhucya méndagucnec nemac, néñ neñgocyawac héri qeriiguc heyunec Uña Téréyanéñ ewa qeria sécgémima hemac. ¹⁶ Sécgémiyu Israelac qelihéra sasala meleñ énécmiyu Miñ Kewugina Anutuac muru liliñgéma hamu. ¹⁷ Qeri uña zéma kuhanéñ Eliawac séc hemiyu, Miñ Kewu ménda hayunec miha mema hama mañgoc ionac qerigina meleñu nambérac ionac liliñgémac. Ewa seli ic meleñ énécmiyu ic solaña ionac ninij areñ imuac wamma liliñgému. Imuhuc wamma Miñ Kewuac henaoriñ sécya zémindiñi énécmiyu iwac mambéc kecmu. ¹⁸ Kua meme uñanéñ imuhuc éžéyu nimma Zakaraianéñ ac kitiwa yomuhuc meleñec; Ni imi ic yanda, wañu iniña acguc yawuña sasala yanda, imuac dimuhuc acga imi niñasarimañ? ¹⁹ Zéyu kua meme uñanéñ yomuhuc éžéyec; Ni qacna Gabiriel, Anutuac kiwaiguc nanaña imi mia. Anutunéñ buña suruc hiabia yomi géžéma zéau gémmañ zé méli néñu mazua. ²⁰ Ninzañ, acna zéwa ménda ninžéñgézañ, imuac niñ degucmuacnec gi ac zéwésémañac séc qahac wamma ac qahac kecnanec haka imi hicñimac. Naléya ducñiyu acna imuac héla hicñimac.

²¹ Wañu Zakaraianéñ Anutuac ocmuñ téreya qeriaiguc nalé ogicma keru, ic embac ieneñ iwac mambéc kecma welicgéjic. ²² Imuhuc wañkecgic inéñ ionac muru mayec. Wañu ac zémacac séc qahac wañec. Wañu ic embac ieneñ imi inéñ ocmuñ téreya qeriaiguc iwawai tanec ménj héñec imi niñtegicgic. Wañu inéñ méranéñ séséc sac wañ énécmima ara qahacnec kerec. ²³ Wañu weleñ qeqeyawac ai meme sasala imi weleñ qeyu tegédaru amayaiguc liliñgéma keñec. ²⁴ Kemma keru ai meme tosara hama kenju iniña Elisabetenéñ hériyaguc wamma maso méra ménj sañgima kerec. ²⁵ Kecma yomuhuc zéyec; Sura yomuac Miñ Kewunéñ nuac wannémma ic embac sucginaiguc gamuna qahac wammac niñac haka imuhuc wannéñec.

Kua meme uñanéñ Maria hicñimiyec.

²⁶ Maso 6 wañu Anutunéñ kua meme uña Gabiriel Galilaia baec Nazarete tauñiguc mélimiyec. ²⁷ Mélimiyu embac seraña mén qara Maria iwac muru keñec. Wañu embac imi ic mén qara Yosefe Dawidiac hicñisai areña imuarunec iwac iniñ buña qemigic kerec. ²⁸ Wañu hosucgé mima yomuhuc ézéyec; Ohec wahec! Anutuac héñsorocya, Miñ Kewunéñ giguc keczac. ²⁹ Imuhuc zéyu Marianéñ kunéñ yandanec niñbipima yomuhuc niñec; Némac niñ imuhuc yai zézéna zézac? ³⁰ Wañu kua meme uñanéñ yomuhuc zéyec; Maria, Anutunéñ ewa hia wañgéñu hénzanñ imuac niñ gi bacga ménda yandiyu. ³¹ Ninzanñ, gi héri haima nañga mewésémañ. Wañu qara imi Yesu zéwésémañ. ³² Inéñ Miñ Kewu wamma keru, iwac qara imi Eñeña miñinawac Naña zémimu. Wañu Miñ Kewu Anutunéñ iwac sakoña Dawidiac tatac edamuyaguc imi iwac miyu tacmac. ³³ Wañu Yakopac qelihéra ionac ama séc ic kewu wañ énécmima keru, iwac héngaleñ ama areña yanda imi nalé hémbénaña tetcgia qahac hema emma kecmac. ³⁴ Imuhuc zéma zéyu, Marianéñ kua meme uña yomuhuc ézéyec; Ni ic hénia ménda nimmanec seraña keczaa, imuac niñac haka imuhucyanéñ dimuhuc hicñi némmac? ³⁵ Zéyu kua meme uñanéñ ac kitiwa yomuhuc melemma ézéyec; Uña Téréyanéñ guaru mayu Eñeña miñinawac kuhanéñ hoturu gémmac. Imuac niñac merac mewésémañ imi téréya. Wañu iwac mia Anutuac Naña zémimu.* ³⁶ Ninzanñ, sac kiticga Elisabete héfiña zémimianéñ yawuña sasala yanda wammaguc merac mén héri haima keru, bec maso 6 wanzac. ³⁷ Némac niñ, Anutuaru imi haka osiosiya méñnéñ mén ménda hezac. ³⁸ Imuhuc zéyu, Marianéñ yomuhuc ézéyec; Ni Miñ Kewuac welenñ qeque embac, imuac zézanñ imuac séc hia hicñi némmac. Imuhuc zéyu kua meme uña iminéñ waima keñec.

Marianéñ Elisabeteac kemma ara niñec.

³⁹ Keñu sura mén imuaru, Marianéñ yacma kemma Yuda baec boña méñu Yuda tauñiguc focdac ekeñec. ⁴⁰ Ekemma Zakaraiawac amaiguc emma Elisabete yai zézé ac wammiyec. ⁴¹ Wammiyu Elisabetenéñ Mariawac yai zézé ac niñec imuarunec, merac qeriaiguc heyec iminéñ qitic qeyec. Wañu Uña téréyanéñ Elisabeteac ewa qeriaiguc sécgé miyec. ⁴² Sécgé miyu ewaya meyu eñu kucnec qacma yomuhuc zéyec; Embac, gi embac tosara sucninaiguc guagiru mériañ yandagaguc wanzanñ. Wañu héri qerigawac héla gocmia imi acguc mériañ yandayaguc wanzac. ⁴³ Miñ Kewunawac neñgocyanéñ nuaru hazac. Haka yomi némac hiana niñac wamma hicñinénzac me? ⁴⁴ Zéwa ninna, yai zézéganéñ gezacnaiguc hiñgaru, kokocnanéñ qerinaiguc qitic qema ségiségi wanzac. ⁴⁵ Ackua zéc ézéyec imi hélaguc wandacmacac hezac hénia imuac niñac nin zéñgéyec embac imi mériañaguc.

Mariawac mepé qepésiac legic.

⁴⁶ (46a) Wañu Marianéñ yomuhuc zéyec; (46a) Inéñ eñeña welenñ qeque embac nidac imuhucyawac kiwa hinéñec. (46b) Imuac niñ qeri uñananéñ Miñ Kewu mepésizac. ⁴⁷ Qeri uñananéñ Anutu nuac añgéñ titi miñina iwac niñ wamma ségiségi wanzac. ⁴⁸ (48b) Zéwa niñgic, tetcgia qahac emma kemma ic embac hicñisaiya moczoñ yanda imi nuac niñ mériañaguc zénémmu. ⁴⁹ Kuc miñinanéñ nuaru kiwi yanda mezac, wañu iwac qara imi Téréya! ⁵⁰ Anutu sigémimia ionac muru Anutuac goi héihéi yandanéñ qeli yackumu emma emma he énécmimac. ⁵¹ Inéñ méria suluma wawañ meme kuhaguc yanda wañanzac. Inéñ ewa niniñginaiguc séwi eñeñ niñanzu ic imuhucya héndéñ énécmianzac. ⁵² Inéñ ic kewu tatac igucnec ic kuc buñaginaguc imi memaénéc mianzac, qeri memaamuma kekec imi meyac énécmianzac. ⁵³ Ic yaka niñ humuanzu ionac imi iwawai hia bia tiénécmianzac, néñ iwawaigina sasala he énécmimia imi méragina héla qahac nesi énécmiyu eñ keñanzu. ⁵⁴ (54a) Inéñ eñeña wésé niniña niñqelima ⁵⁵ (55a) yanda hécnina ziki ziki ac énézéyec séc (54b) welenñ qeque ichéra Israel imi méra énécmiyec. (55b) Wañu Abaraham zéma iwac qelihéra ionac imi tetcgia qahac wañ énécmianzac.

* 1:35: Me Merac mewésémañ. Wañu iwac mia Téréya, Anutuac naña zémimu.

⁵⁶ Wañu Maria imi Elisabeteguc keríc, maso haréwéc tecgéyu, lilingéma amayaiguc keñec.

Yohane hicñiyec.

⁵⁷ Wañu bec Elisabetenénj naléya hayu naña meyec. ⁵⁸ Wañu ama momachéra zéma eñeya sac kitichéra ieneñ Miñ Kewunénj goiya kunenñ yanda héimiyec imi nimma iguc momacnec ségiségi wañgic. ⁵⁹ Ai meme 8 wañu meracac séwi taséya hericbiñ zé hama mañgocyawac qac imi mema Zakaraia zéwiñ zé wañgic. ⁶⁰ Wañu neñgocyanénj qetali énécmima zéyec; Qahac, qara imi Yohane zéwiñ. ⁶¹ Zéyu zégic; Ee, sac kitichécgina sugginaiguc qac imuhuc zémimia ménj ménda keczac. ⁶² Zégic ménda sécgéyu mañgocyanénj méré zémimia wammac zé ninzac? Imuhuc zéma nimma qesinimbiñ zé, méranénj séséc wammigic. ⁶³ Imuhuc wañgic inénj hilaneñ zéma zékalaña niñac wañec. Wañu keñ mehama migic, qara imi Yohane imuhuc oyu, hémma welicgégic. ⁶⁴ Wañu duña kuaya zéma ezelaña momacnec hulacmimia wañu, acac wamma Anutu mepési miyec. ⁶⁵ Wañu ic ama lelec lelec kecgic imi eneñ ac imi nimma zénéñgina hiriyec. Wañu Yuda baec boña séc haka imuac eminimma kecgic. ⁶⁶ Wañu Miñ Kewuac mérianénj iwaru imuhuc heyec imuac niñac, suruc imi niñgic séc ac imi qeriginaiguc késa kecma yomuhuc zéañgic; Merac imuhucyanénj yandima ic dimuhucya wammac me?

Zakarianénj bianjac ara zéma Miñ Kewu mepésiyeç.

⁶⁷ Wañu mañgocya Zakarianénj Uña téréyanénj qeria sécgéyu bianjac ara yomuhuc zéyec; ⁶⁸ Anutu i mama hama ic embachéra neñañ doenina meyec. Mepé qepésinina imi neñañ Miñ Kewunina Israelac Anutuac muru hemac. ⁶⁹ Wañu nonac niñ wamma welenñ qeqeya Dawidi iwac ama areñhéra neñañ muru añgénj titiac ilicya† meyac kumu nénécmiyec. ⁷⁰ Imi mia baec yomuac nalé hama keñec sura imuaru eñeya ichéra téréya Anutuac tilinñ tilinñ ic ionac kuagina mema ackua zéc nénézéyec séciguc ⁷¹ hazécnina ionac murunec zéma nimbiri wañ nénécmian zú ionac méragina igucnec metecgé nénécmima añgénjina tiyec. ⁷² Inénj yanda hécnina goi héihéi wañ énécmimanñ zé iniguc sisipac ac téréya zéseliyec imi mia niñqeliyec. ⁷³ Imi mia sisipac ac yandanina Abaraham zéselimiyeç imi mia. ⁷⁴ Bac yandi ménda wamma eñeya mepésimiwiñ niñac hazéc hécnina ionac méragina igucnec metecgé nénécmiyu, ⁷⁵ Miñ Kewuac wésiaiguc kecma météré amuma késpedesic solañ kecma kekecnina séc welenñ qemiwiñ niñac zéseliyec. ⁷⁶ Merac gi Eneña yandawac kua meme ic zégéñgéña wammac. Miñ Kewuac wésiaiguc miha mema kemma iwac héna mézézéñ géwésémañ. ⁷⁷ Imuhuc wamma añgénj titiac niniña késpedesic waiwai igucnec hahaya imi Miñ Kewuac ic embachéra énézéna niñasarimu. ⁷⁸ Anutuninawac wésé niniñj imi bénzéña, imuac niñac ou kurumeñ igucnec kaiwe ésécnec neñañ muru éréma ha nénécmimac. ⁷⁹ Mama hama siñi zéma humucac tunumañiguc tatara neñañ measari nénécmima hénanina luaeac hénaiguc qindiñi nénécmimac. (Zakaraianénj imuhuc zéyu tecgéyec.)

⁸⁰ Wañu merac imi séwiya yandiyu ewa qeria momacnec meseli mimia wañec. Wañu baec kisiaiguc kerecac Israel ic onacmuru wininiyeç.

2

Yesuac hicñihicñiya.

¹ Nalé imuaru Roma ic* eñeñagina Kaisa Augusitonénj ic embachéra ionac qacgina mema odacmu niñac zézé seli ac oma haiyu eñeya héngalenñ baera séc kendarec. ² Wañu ic kewu Kirinionénj méra bawu kecma Siria baec yanda imi galenñgéyec. Wañu nalé imuac suraiguc ic embac qac areñgina megic hatac momacguc wañec. ³ Wañu ic embac ieneñ moczoñ qacgina zégic oénécmimu niñac eñañ taunñgina séc lilingéma kendacgic. ⁴ Yosefe imi Dawidiac sac kitic igucnec imuac niñ, i acguc imuhucyanec Galilaia baec Nazarete tauñ imi waima Yuda baeciguc Dawidiac ama areña yanda qara Betelehem

† 1:69: Héna imi kucya. * 2:1: Girik aciguc; Kaisa.

imuaru ⁵ eņeya qara zéyu omimu niņac iniņ buņa qemimia Maria hériyaguc imi wagiru ekawu ekeņoc. ⁶ Ekemma kerac Maria merac meme naléya imi waņec. ⁷ Waņu embac iminéņ naņa méréć merac meyec. Waņu ic kiaņ amaiguc iorac ama duņ méņ ménda he éréćmiyu, merac imi malekunéņ osoma burumakao wedeyaiguc haiyu heyec.

Rama galeņhéra zéma Anutuac kua meme uņahéra.

⁸ Waņu nalé imuhucgeņ baec imuhucgeņ rama galeņ tosara baec kisia lulucyaguc imuaru tacyac wamma siņi imuaru ramahécgina héngaleņ wamma kecgic. ⁹ Waņu Miņ Kewuac kua meme uņa méņnéņ wininima hosucginu naņu Miņ Kewuac edamuyanéņ asac mararaņ éséc nec hoturu énéćmiyu bac yandi yandi kuneņ yanda waņgic. ¹⁰ Waņu kua meme uņanéņ yomuhuc énézéyec; Bacgina ménda yandiyu. Niņzu, ni ségiségiac buņa suruc hiabia onac muru zéau énéćmizua. Waņu ac yomi baec séc ic embac moczoņ eņaņ buņa wammac. ¹¹ Erac Dawidiac ama areņa yandaiguc aņgéņ titi miņina hicņi énéćmizac. Imi mia Miņ Kewu Kristo. ¹² Ini kemma burumakao wedeyaiguc merac saccac méņ malekunéņ oso osoya hezac imi mihicņimu. Waņu haka iminéņ ac imuac asé kiwiya waņ énéćmimac. ¹³ Imuhuc zéyu imuaru kurumeņ miņina kua meme uņa tuņ yandanéņ kua meme uņa iwac muru élanzaņ nec wininima Miņ Kewu mepésima yomuhuc zégic; ¹⁴ Ou kurumeņiguc Miņ Kewuac muru mepé qepési hezac. Waņu you baeciguc, ic embac Anutunéņ inicsoroc waņzac ionac muru luae hezac.

¹⁵ Imuhuc zémaguc kua meme uņa ieneņ wai énéćmima kurumeņiguc eņgic. Waņu nalé imuaru rama galeņ ieneņ eņaoc yomuhuc emiņgic; Betelehem ama areņaiguc haka méņ hicņiyu Miņ Kewunéņ zéau nénéćmizac, kemma hénni. ¹⁶ Imuhuc zéma foc foc kemma Maria, Yosefe zéma merac sac burumakao wedeiguc heyec imi mihicņi énéćmigic. ¹⁷ Waņu inicma ackua zéc merac iwac niņac zéyu niņgic imi zésaigic keņu nindacgic. ¹⁸ Waņu ic embac suruc imi niņgic séc haka rama galeņnéņ énézégic imuac nimma welicgégic. ¹⁹ Waņu Maria eņeyaoc imi haka imi moczoņ qerianéņ dongé nimma kerec. ²⁰ Rama galeņ ieneņ ac zéyu niņgic imuac séc hicņi énéćmiyu héla hémma niņgic imuac niņac Anutu mepésima edamuyawac zéhiarumima liliņéma keņgic.

Yesu wagicma ocmuņ téréyaiguc eņoc.

²¹ Waņu séwi tasé hericheric memec naléya ai meme 8 hahéiyu qara Yesu zémiyoc. Waņu qac imi merac imuac hériyaguc ménda waņunec kua meme uņanéņ zémiyec imi mia.

²² Waņu Moseac héna ac heyec séciguc météré amuma kecgic naléya sécgéyu, iereņ merac imi wagicma Miņ Kewuac buņa qemiwic zéma Yerusalem ekeņoc. ²³ Imi mia Miņ Kewuac héna aciguc yomuhuc ooyawac heyec imi tohoma imuhuc waņoc; Embac méņnéņ héri haima merac ic méréć mérérawac memac séc, Miņ Kewuac buņa téréya qemimu. ²⁴ Waņu Miņ Kewuac héna aciguc zézéya heyecac hezac imuac séc kembo susuc éréhéc me kembo nei sac qelia éréhéc[☆] mulu manaņ omiwic zéma ekeņoc.

²⁵ Waņu Yerusalem imuhucgeņ ic méņ kerec, qara imi Simeon. Ic imi ic solaña waņu Anutuac ewa siņsiņ wammanec kecaņec. Waņu Israel ionac héibélac qéibélac niņac mambéc keru, Uņa Téréyanéņ i guc kecaņec. ²⁶ Waņu Uņa téréyanéņ i ménda humuyunec Miņ Kewuac Kristo hicņiyu hémmac zéma zéauyu niņec. ²⁷ Waņu ic imi Uņanéņ tiliņgémiyu ocmuņ téréyaiguc eņec. Eņu imuaru mia merac Yesu iwac neņgoc maņgocya iereņ merac imuac niņac wamma héna acac haka tohoma éreyoc. ²⁸ Éreyic Simeonnéņ merac imi wagicma tétéćgéma namma yomuhuc zéma Miņ Kewu mepésiyc; ²⁹ (29a) Miņ Kewuna, gi deguc welen qe qe icga ni ackua zécga nézénec séciguc ³⁰ nena kic éréhécnanéņ aņgéņ titiga hénzua, (29b) imuac niņac, deguc hia waina luaeiguc guac hamaņ. ³¹ Aņgéņ titiga imi baec séc ic embac neņaņ kicniņaiguc nénézéna hénziņ. ³² Merac yominéņ ic enia ionac muru heniaga zéau énéćmimiawac asacmararaņa waņzac. Waņu guac Israel nonac edamunina waņzac. ³³ Imuhuc zéyu Yosefe zéma neņgocya iereņ merac iwac niņac zézéya waņec ac imuac mia welicgéyoc.

☆ 2:23: Mmh 13:2, 12 ☆ 2:24: Lew 12:8

³⁴ Wañu Simeonnéñ mozoc ac zéénécmima neñgocya yomuhuc ézéyec; Héna, merac yomi Israel sucninaiguc ic embac sasalanéñ yacmu me mama unumac niñac Anutunéñ kumuyu asé kiwi éséc nec nañu, hažéc ac wammimuac niñu hezac. ³⁵ (Imuhuc wañgic sounéñ geñga ewa qeriga néžéñgémac tanec wammac.) Wañu inéñ ic embac sasala ionac ewa qeriginaiguc niniñgina hezac imi usuya auyu hémma nindacmu.

³⁶ Wañu ama yanda imuaru Anutuac kua meme embac méñnéñ embac yanda wamma kerec. Qara imi Ana. Inéñ Banuelac bérara, wañu Aseriac areñ iguc nec. Inéñ icya mema yawuñ 7 imuac séc euyaguc keroc. ³⁷ Wañu euya humuyu malé wamma keru yawuñ 84 wañec.† Inéñ nalé séc ocmuñ téréya ménda waima siñi kaiwe séc nene žikima zéwelec wamma Anutu mepésima kecañec. ³⁸ Wañu nalé imuaru embac iminéñ éréma Anutuac ewa hia ac ézéyec. Ézéma ic embac tosara Anutunéñ Yerusalem ic embac doegina memac niñac mambécma kecgic imi onac muru merac iwac hénia zéasari énécmiyu nindacgic.

Yesuguc Nazarete ama areñaiguc liliñgéma keñgic.

³⁹ Yosefe zéma Maria iereñ Miñ Kewuac héna ac tohoma ai imi mocžon meyc tecgédaru, Galilaia baeciguc liliñgéma mekemma ekañ taungina Nazarete keñoc. ⁴⁰ Wañu Merac imi séwiya yandiyu meseli mimia wañu niñtegic qinťegicyanéñ sécgémiyec. Wañu Anutuac goi héihéianéñ iwaru hemiyec.

Merac Yesu ocmuñ qeriaiguc eñec.

⁴¹ Wañu Yesuac neñgoc mañgocya iereñ imi yawuñ séc nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoña ducñiyu, Yerusalem ekeñajoc. ⁴² Wañu keñkecma Yesuac yawuñ 12 wañec nalé imuaru imuhucyanec kendoñ imuac hakaya tohoma Yerusalem ekeñgic. ⁴³ Ekemma ai meme sécyac kecgic tecgédaru liliñgéma ama areña yandagiraiguc mekeñoc. Wañu merac Yesu inéñ Yerusalemiguc waima kerec. Wañu Yosefe zéma neñgocya iereñ imi ménda niñtegiroc. ⁴⁴ Imuac niñ ic kianañ sugcinaiguc kenžac zéma nimma héna imi ai meme momacgucac séc kemma sac taséhécgira zéma alahécgira ionac sugcinaiguc horoc. ⁴⁵ Wañu ménda mihicñima mihicñiwi zé hocmanec Yerusalem ekeñoc. ⁴⁶ Imuhuc hocma kerac ai meme haréwéc tecgéyuguc ocmuñ téréyaiguc emma imuaru mia mihicñiyoc. Mihicñima héñic héna acac kiwi ic ionac sugcinaiguc tacma acgina nimma qesiéncmima tarec. ⁴⁷ Wañu iwac ara niñgic séc niñ asac asaria niñac zéma zéqesiqesi ginawac héla énéžéyu nimma welicgégit. ⁴⁸ Wañu neñgoc mañgocya iereñ imi hémma auriyoc. Wañu neñgocyanéñ yomuhuc ézéyec; Nañna, gi némac niñac haka imuhucya wañ nérécmizañ? Niricna, mañgocga zéma ni nekawu kuneñ yanda niñyéwérima hocgémma keczic. ⁴⁹ Imuhuc zéyu Yesunéñ ac bakia yomuhuc meleñ érécmiyec; Iri némac niñac ni hoc nénžac? Ni Mañgocnawac amaiguc kecmañac hezac hénia imi ménda niñtegiroc? ⁵⁰ Imuhuc zéyec, néñ iereñ ac éréžéyec imuac hénia imi ménda niñsariyoc. ⁵¹ Wañu Yesunéñ yacma iriguc mekemma Nazarete ama areñaiguc hagic. Hama imuaru acgira tohoma kerec. Wañu neñgocyanéñ Yesuac ara imi mocžon qerianéñ eeya héima késakerec. ⁵² Yesu imi niniña zéma séwiya yandiyu, Anutu zéma ic embac ieneñ hémma héñsorocgic.

3

Yesuac héna meme ic Yohane.

¹ Ic kewu eñeñagina Kaisa Tiberionéñ Roma galeñgéma keru yawuñ 15 wañec. Wañu nalé imuaru Pontio Pilatonéñ Yuda baec galeñ keru, Herodenéñ Galilaia baec galeñ kerec. Wañu munia Filiponéñ Iturea zéma Trakoniti baec galeñ kerec. Wañu Lisanianéñ Abilene baec galeñ kerec. ² Wañu nalé imuaru Hanasi zéma Kayafa iereñ hofac oo ic kiwa keroc. Wañu nalé imuaru Anutuac ackuažéc méñnéñ baec zéléñgic žakariawac naña Yohane iwac muru mayec. ³ Mayu Yohanenéñ Yodan doku téfara néwéc néwéc ama séc hama képésicgina qahac wammacac niñ ewa qeri meleñ meleñac doku naec imuac hénia zéau

† 2:37: Kiwi tosaraiguc; yawuñ 84 imuac séc malé wamma kerec.

énécmiyec. ⁴ Anutuac tiliñ tiliñ ic Yesaiawac kiwiiguc yomuhuc oyecac hezac; Baec zélérjaiguc ic méñnéñ qaru ac ewaya yomuhuc hicñizac; Miñ Kewuac héna héimindiñi wañgicguc. Iwac niñ wamma hénaya mindiñigic didiña wañu. ⁵ Baec wéñwéñgia séc tilogi érédaru. Baec boña zéma baec héñgeñ héñgeña imi moczorñ madaru. Wañu héna kuheñ kuha imi didiña wandaru, wañu héna eñeñ mamaya imi solaña wandaru. ⁶ Wañu baec ic embac momac yanda Anutuac añgéñ titi imi hémmu.✠

⁷ Yohanenéñ ic embac tuñ yandanéñ doku naec énécmimac niñac harégic, inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokoleñ ionac qelihécgina Anutuac qeri geric hahaya imuac-nec néñgacmu niñac méréñéñ goro ac wañ énécmiyec? ⁸ Néñgacmuac séc qahac imuac, ewa qerigina melemma héla imuac séc haimu. Imuhuc ménda wamma ewa qeriginanéñ Abaraham imi neñañ yandanina imuhuc ménda zému. Ni énézéwa niñgic, Anutunéñ hoc yomuac zéyu meleñ dacma Abarahamac qelihéra hia wandacmu. ⁹ Bec ic héniaiguc naka haiyu hezac. Imuac ic méñac méñ héla hiabia ménda haihaiya imi, héima geric bélañiguc giliyu hiñgacdacmac. ¹⁰ Imuhuc zéyu, ic tuñ eneñ qesima zégic; Imuhuc zéna duña neneñ dimuhuc wañniguc sécgémac? ¹¹ Zégic yomuhuc melemma énézéyec; Ic méñ malekuya éréhéc késama keczac inéñ méndemma ic méñ malekuya qahac keczac iwac méñ mimac. Wañu neneyagucnéñ imuhucyanec wañ énécmimac. ¹² Takis meme eneñ acguc doku naec énécmimac niñac hama zégic; Kiwi ic nini dimuhuc wambiñ? ¹³ Zégic zéyec; Ini soukiwa, qété zézéya imi ménda ogicma memu. ¹⁴ Téñgiñ ic eneñ imuhucyanec haréma zégic; Wañu nini dimuhuc wambiñ? Zégic yomuhuc énézéyec; Ini ic ménda tericgé énécmima iwawaigina ménda onogicma héipuc ac ikora ménda zéma maso séc ai boñgina imuac niñgic sécgémac.

¹⁵ Wañu icya icya Kristoac mambéc kecma ewa qeriginanéñ Yohaneac nimma ic imi Kristo* gezañ zéma niñgumbi niñguñ wañangic. ¹⁶ Wañu Yohanenéñ acgina kitiwa melemma ic embac momac yanda yomuhuc énézéyec; Ni dokunéñ naec énécmianzua, néñ ic méñ ni nogicma kuc yanda késa keczac iminéñ hamac. Nidac imuhucyanéñ iwac héna usuyawac hésiya imi hulacmañac séc qahac. Inéñ mia Uña Téréya zéma geric bélañanéñ képésicgina zuac énécmimac. ¹⁷ Inéñ mériaiguc sarac yanda késama keczac. Wañu sombeña imi moczorñ usuñ héréracgéma héla gocmia imi qutulangéma hofiyaiguc haidacmac. Imuhuc wamma inéñ gorosoña imi geric bélaña méwécgéwiñac séc qahac imuaru giliyu zemac. ¹⁸ Inéñ toroqema ac sasala imuhucya imuhucya énézéma qerigina meseli énécmima buña suruc hiabia imi ic embac zéau énécmiyec. ¹⁹ Wañu nalé imuaru baec galeñ Herodenéñ muniawac iniña Herodia meyec. Wañu imi sac qahac, haka biria hénia hénia momacnec wañec. Imuac niñac, Yohanenéñ ac geriwañguc zémiyu niñec. ²⁰ Nimma toroqema haka biria méñ wamma Yohane késama hésa amaiguc oporec.

Yohanenéñ Yesu doku naec haka wammiyec.

²¹ Hésa amaiguc ménda kerecneñ Yohanenéñ ic embac moczorñ doku naec énécmiyec, Yesu imuhucyanec iwac muru hayu, doku naecmiyec. Naecmiyu zéwelecma nañu imuarunec kurumeñ naguya añgéyec. ²² Añgéyu Uña Téréyanéñ kembo nei ésécneñ héiyaguc mama iwac qahu mayu kurumeñ igucnec ewa méñ yomuhuc mayec; Gi nena nañ sorocna ni guac niñ ségiségi wañanzua.

²³ Wañu Yesunéñ yawuña 30 imuac séc wañu aiya hénima meyec. Wañu ic embac ieneñ iwac niñgic Yosefeac naña wañec. Wañu Yosefeac mañgocya imi Eli. ²⁴ Eliac mañgocya Matata, Matataac mañgocya Lewi, Lewiac mañgocya Melki, Melkiac mañgocya Yannai, Yannaiac mañgocya Yosefe, ²⁵ Yosefeac mañgocya Matadia, Matatiawac mañgocya Amosi, Amosiac mañgocya Nahum, Nahumac mañgocya Esili, Esiliac mañgocya Nañgai, ²⁶ Nañgaiac mañgocya Maati, Maatiac mañgocya Matadia, Matatiawac mañgocya Semein, Semeinac mañgocya Yosek, Yosekac mañgocya Yoda, ²⁷ Yodawac mañgocya Yoanan, Yoananac mañgocya Resa, Resawac mañgocya Zorobabel, Zorobabelac mañgocya Salatiel, Salatielac mañgocya Neri, ²⁸ Neriac mañgocya Melki, Melkiac mañgocya

✠ 3:6: Yes 40:3-5 * 3:15: Me Mesia.

Adi, Adiac maṅgocya Kosam, Kosamac maṅgocya Elmadam, Elmadamac maṅgocya Eri, ²⁹ Eriac maṅgocya Yesua,† Yesuwac maṅgocya Eliezere, Eliezereac maṅgocya Yorim, Yorimac maṅgocya Matata, Matatawac maṅgocya Lewi. ³⁰ Lewiac maṅgocya Simeon, Simeonac maṅgocya Yuda, Yudawac maṅgocya Yosefe, Yosefeac maṅgocya Yonam, Yonamac maṅgocya Eliakim, ³¹ Eliakimac maṅgocya Melea, Meleawac maṅgocya Menna, Mennawac maṅgocya Matata, Matadawac maṅgocya Natan, Natanac maṅgocya Dawidi, ³² Dawidiac maṅgocya Yesi, Yesiac maṅgocya Obedi, Obedac maṅgocya Boasi, Boasiac maṅgocya Salmon, Salmonac maṅgocya Nason, ³³ Nasonac maṅgocya Aminadap, Aminadapac maṅgocya Adimin, Adiminac maṅgocya Arini, Ariniac maṅgocya Hesiron, Hesironac maṅgocya Feresi, Feresiac maṅgocya Yuda, ³⁴ Yudawac maṅgocya Yakobo, Yakopac maṅgocya Isaka, Isakawac maṅgocya Abaraham, Abarahamac maṅgocya Tara, Tarawac maṅgocya Nahori, ³⁵ Nahoriac maṅgocya Serugu, Serukac maṅgocya Ragau, Ragauac maṅgocya Pelek, Pelek iwac maṅgocya Eberi, Eberiac maṅgocya Sala, ³⁶ Selawac maṅgocya Kainan, Kainanwac maṅgocya Arafaksat, Arafaksatac maṅgocya Sem, Sem wac maṅgocya Noa, Noawac maṅgocya Lamek, ³⁷ Lamekac maṅgocya Metusela, Metuselalac maṅgocya Enoko, Enokoac maṅgocya Yaret, Yaretac maṅgocya Mahalale, Mahalaleac maṅgocya Kainan, ³⁸ Kainamac maṅgocya Enosi, Enosiac maṅgocya Set, Setac maṅgocya Adam, Adamwac maṅgocya Anutu,

4

Yesu manam batuc wammiyec.

¹ Waṅu Uṅa Téréyanéṅ Yesu sécgémiyu, Yodan doku igucnec lilingéma hama baec kisiaiguc sinji kaiwe 40 keru, Uṅa Téréyanéṅ wagiru keṅha waṅoc. ² Waṅu ai meme 40 imuac séc Biria miṅinanéṅ ala batuc wammiyec. Waṅu iwawai ménj ménda nema keru nalé imi moczoṅ tegéyu yaka niṅ humuyec. ³ Yaka niṅac humuma keru, Biria miṅinanéṅ hama ézéyec; Gi Anutuac Naṅa wanṅaṅiguc zéna hoc yominéṅ melemma nene waṅu. ⁴ Zéyu melemma zéyec; Kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac; Ic méṅnéṅ séwac nene sac nema ménda kecanzac.✠ ⁵ Imuhuc melenṅ Biria miṅinanéṅ Yesu wagicma ou emma héngalenṅ ama arenṅa yanda baec séc hema kenṅac imi moczoṅ focnec ézéyu héndarec. ⁶ Waṅu ézéma yomuhuc zéyec; Iwawai moczoṅ yanda imuac kuc buṅa yanda zéma edamuya imi neṅ guac waigémmanṅ zé wanṅua. Imi mia nuac méranaiguc haihaiya imuac neṅ méṅac méṅ mimanṅ zé hia mimanṅac séc. ⁷ Imuac gi simiṅ héima mepési némbésémaṅiguc iwawai imi moczoṅ guac buṅa wandacmac.

⁸ Imuhuc zéyu Yesunéṅ melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Miṅ Kewu Anutuga mepésima iwacnec sac welenṅ qemiwésémaṅ.✠ ⁹ Imuhuc zéyu Biria miṅinanéṅ i muṅguc wagicma Yerusalem keṅoc. Kemma ama téréya imuac witiyaiguc ou oporu nanṅu yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac Naṅa wanṅaṅiguc yomuarunec luma emu hiṅgacbéémaṅ. ¹⁰ Zéyu zéyec; Ac méṅ yomuhuc ooyawac hezac; Anutunéṅ guac wamma galenṅgé gémmu niṅac kua meme uṅahéra énézémac. ¹¹ Waṅu kua meme uṅa eneṅ gi ménda mama gumac niṅac méraginanéṅ lolongéma gépésigic hénaga hocnéṅ ménda héimac.✠ ¹² Imuhuc zéyu Yesunéṅ muṅguc melemma zéyec; Yomuhuc ooyawac hezac; Miṅ Kewu guac Anutuga ménda batucgé miwésémaṅ.✠ ¹³ Imuhuc zéyu Biria miṅinanéṅ manam batuc ai imi metecgéma waimima kemma nalé méṅac mambéc kerec.

Yesunéṅ Galilaia baeciguc welenṅ qeénécmima ai hénima meyec.

¹⁴ Waṅu Yesunéṅ Uṅa Téréyawac kuciguc Galilaia baeciguc lilingéma keṅu iwac surucya imi ama lelec lelec tacma keṅec séc saima kendarec. ¹⁵ Waṅu Yesu eneyaoc

† 3:29: Sisipac ac wahalaiguc Yesua zéma sisipac ac qeliaiguc Yesu imi Hebiraio ac zéma Girik aciguc momacguc, néṅ Nei ac me Zipilalec ac méndacma ooyawac heyu ekac ekac wanṅac. ✠ 4:4: Hén 8:3 ✠ 4:8: Hén 6:13 ✠ 4:11: Leg 91:1, 12 ✠ 4:12: Hén 6:16

tocgotocgo amaya amaya emma ackua^zéc ku énécmiyu ic embac momac yanda ienej mepésimigic.

¹⁶ Wañu Yesunéj Nazarete ama areñaiguc kereñec. Inéj ama areña yanda imuaru mia yandiyec. Wañu Sabata nalé méñu haka wañañec ésécnec tocgotocgo amaiguc emma kiwi téréya olommañ ^zé nañec. ¹⁷ Anutuac tilij tilij ic Yesaiawac kiwi limbi limbiña miyu hutuma kiwi ooya yomuhuc mihicñiyec; ¹⁸ Ic maqeqeya ionac buña suruc hiabia imi énézémanj niñac Anutuac Uña téréyanéj ni halécnéj naecnémma météré néñec. Wañu hésa ic ionac ^ziki sipacgina metecgé énécmima kichilic ionac kichihi meénécmima welenj qeqe ic ionac yéwérigina metecgé énécmimanj niñac inéj ni méli néñec. ¹⁹ Wañu Miñ Kewuac goi héihéi yanda imuac yawuñja hazac ^zéma ^zéau énécmimanj niñac méli néñec.[☆] ²⁰ Imuhuc olommaguc kiwi imi limbima imuac galeña mima mama tarec. Taru tosara tocgotocgo ama imuac qeriaiguc tacgic ienej héñsosoligic. ²¹ Wañu Yesunéj hénima ac yomuhuc énézéyec; Deguc kiwi ooya olomba gezacginanéj niñgic imi hélaguc wan^zac. ²² Ienej moc^zoñ héipuc ac ^zémima kuaya igucnec ackua^zéc hiabia ^zéhicñiyu nimma welicgéma yomuhuc ^zégic; Ic yomi Yosefeac naña ménda wan^zac? ²³ Wañu Yesunéj énézéyec; Niñtegic qin^ztegic ac méñ yomuhuc hezac; Mehiahiaru ic gi geñgac séwiga mehiaruna. Ini imi ac imi mema tinduc yomuhuc nézému; Kafanaum amaiguc kiwi mena surucga ^zégic niñij. Wañu haka imuhucya you geñga tauñgaiguc mena hénni. ²⁴ Imuhuc ^zéma toroqema yomuhuc ^zéyec; Héla^zcnec énézéwa niñgic, Anutuac tilij tilij ic méñac méñ eñeya tauñgaiguc imi ^zézé ségiségi wammimia méñ ménda hezac. ²⁵ Héla^zcnec énézéwa niñgic, Elia kerec imuaru yawuñ haréwéc ^zéma maso 6 séc kurumeñ ^zikiyu, baec séc béti yanda hicñiyec. Wañu nalé imuaru Israel baec yandaiguc embac malé sasala kecgic. ²⁶ Wañu Anutunéj Elia imi méñac méñ ménda mélimiyec, néj Sidon baec Sarepta ama areña yandaiguc embac malé méñ kerec iwac sac mélimiyu keñec. ²⁷ Wañu Anutuac tilij tilij ic Elisa kerec nalé imuaru Israel baec yandaiguc ic wizi warihaguc sasala kecgic, néj sugginaiguc méñac méñ ménda mehiaruyec, néj Siria ic Naman sac mehiaruyec. ²⁸ Imuhuc ^zéyu tocgotocgo amaiguc tuñaguc tacgic eneñ ac imi niñgic qeri biricnéj sécgé énécmiyec. ²⁹ Wañu ieneñ yacma tauñ heyec baec imuac tetcgiaiguc sia yanda nañec imuaru Yesu nañgégic hiñgacmac niñ nesimima tauñ imuac séñgañgeñgic héréma keñec. ³⁰ Wañu inéj sugginaiguc qeric énécmima keñec.

Yesunéj Kuwic méñ nesiyu éréma keñec.

³¹ Wañu Yesunéj Galilaia baec Kafanaum ama areña yandaiguc mama hama imuaru Sabata naléiguc ackua^zéc ku énécmima kerec. ³² Wañu niñgic ara imi qac buñayaguc wañu welicgéic. ³³ Wañu tocgotocgo ama imuaru ic méñ kuwic ^zapi qeqeyaguc* méñnéñ tacma qac geñgelañgéma qarec. ³⁴ Aa, Nazarete Yesu gi ^zéma nini imi neñac neñac. Wañu gi mebiri nénécmimanj ^zé hazañ? Ni niñ^zua gi méré, gi imi Anutu arunec Téréya. ³⁵ Imuhuc ^zéyu Yesunéj qetalimima ^zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma mana. Imuhuc ^zéyu kuwic iminéñ ic imi ic tuñ imuac sugginaiguc hérékeñ héréha wammima éréyu ic iminéñ mama qeyec, néñ séwiya méñ ménda biriyec. ³⁶ Wañu haka imi hémma ic embac moc^zoñ welicgéma eminimma ^zégic; Ackua^zéc imi dimuhucya! Kuc buña ^zéma kuc yandayaguc! Kuwic ^zapi qeqeya ézéyu ara tohoma érézac! ³⁷ Wañu Yesuac surucya imi ama areñ lelec lelec hezac séc saima kendarec.

Yesunéj ic embac hafiginaguc sasala mehiaru énécmiyec.

³⁸ Wañu Yesunéj yacma tocgotocgo ama imuacnec mama kemma Simonac amaiguc eñec. Eñu Simonac howuhaya imi séwi geric yandanéñ késayu heyu, ic embac eneñ iwac niñ wamma Yesu welecmigic. ³⁹ Welecgic Yesunéj hosuraiguc namma séwi geric imi qetalimima ^zéyec. ^zéyu hafi imi waimiyu embac iminéñ nalé sosola qahac yacma welenj qeénécmiyec. ⁴⁰ Kaiwe hiñgacmanj ^zé wañu ic embac ieneñ ic tosara hafigina

☆ 4:19: Yes 61:1-2 * 4:33: Girik ic ionac nininginaiguc uña imuhucya imi ewa soho, hafi tosara, ^zéma ^ziki sipac ai imuhucya mihicñi énécmima ic mebiri énécmiañec. Kembaña 36 imuaru acguc ac imi hezac.

hénia hénia zéma zepaginaguc imi onagicma harégic. Wañu harégic séc Yesunéj méria hai énécmima mehiaru énécmiyec. ⁴¹ Wañu uña birianéj momacnec ic embac sasala ionarunec éréma qacma zégic; Gi imi Anutuac Naña. Imuhuc zégic uña biria ienej Yesu imi Kristo wanzac hénia imi niñgic imuac niñac Yesunéj qetali énécmima ac ménda zému niñac neuñ héiéncmiyec.

⁴² Wañu ama gianjiyu Yesunéj sénganget mama baec kisia ménj hétéja qahac imuaru kemma tackeru, ic tuñ enej hocma mihicjima ménda wai énécmima kemmac niñac zéqetali wammigic. ⁴³ Imuhuc wañgic Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ama yanda tosara imuac ic embac ionac imuhucyanec Anutuac héngaleñ ama areña yandawac buña suruc hiabia imi énézémanjac hezac. Ni imi ai imuac mia méli néñu mayi. ⁴⁴ Imuhuc zéma kemma Yuda baeciguc† tocgotocgo amaya amayaiguc ackuažéc énézéyec.

5

Yesunéj hénima ai ichéra énépésiyec.

¹ Yesunéj Genesarete zékéñ yanda* giñgiñgic nañkeru tuñ yandanéj Anutuac ackuažéc nimbiñ zé héfacgé amuma hosuraiguc lelecgé migic. ² Wañu Yesunéj hénu zékéñ giñgiña imuaru zéic komora éréhéc taroc. Taric lambéc héréhéré ic ienej imuacnec mama ufigina zuacma kecgic. ³ Wañu Yesunéj zéic méñgic enec. Wañu zéic imi ic ménj qara Simon iwac zéic. Yesunéj Simon ézéyu zéic imi nañgéyu élélahunec† komora dokuguc mekemma taru imuaru tacma tuñ yanda imi ku énécmiyec. ⁴ Kuénécmiyu teggéyu Simon yomuhuc ézéyec; Gi doku hiñgac hiñgaraiguc kemma ufiga haima lambéc héréna. ⁵ Zéyu Simonnéj melemma zéyec; Kiwi ic nini siñiyaiguc ai yanda meni ama gianizac, néñ ménj ménda mihicjizij. Wañu zézan imuac wamma ufigna moczoñ muñguc haiwa hiñgacdacmu. ⁶ Imuhuc zéma Yesu zéyec séc wamma lambéc sasala yanda héréyu ufigina hénima tegirec. ⁷ Wañu alahécgina zéic méñgic kecgic enej hama méra énécmimu niñac méra kaec ku énécmima welec énécmigic. Wañu ienej hama zéic éréhécnec tigid kuagira qeyu zéic éréhéc imi doku qeriaiguc hiñgacbi zé wañoc. ⁸ Wañu Simon Peteronéj haka imi hémma Yesuac simiña igucgeñ sicgéma yomuhuc zéyec; Miñ Kewu ni imi kápésic ic, imuac wainémma kembésémañ. ⁹ Imi mia eneya zéma ic tosara i guc kecgic enej moczoñ lambéc hérégic imi hémma welicgéic hénia imuac niñ imuhuc zéyec. ¹⁰ Wañu Zebedaioc nañhéréra Simonac ai momac Yakobo zéma Yohane imuhucyanec welicgéyoc.

Wañu Yesunéj Simon yomuhuc ézéyec; Zénénga ménda hiriyu, kecma gi ic embac énépésiwésémañ. ¹¹ Wañu ienej zéic héréma élélahu‡ haima iwawai moczoñ imuaru waidacma Yesu méndacma keñgic.

Yesunéj ic ménj wizi selia warihañguc mehiaruyec.

¹² Yesunéj ama areña yanda méñgic kerec. Keru ic ménj wizi seli séwiya§ sécgémiyu kerec inéñ Yesu hémma sicgéma welecma zéyec; Miñ Kewu, nuac ewa siñga hegéñu ni hia mesolañi némbésémañac séc. ¹³ Zéyu Yesunéj méria suluma osimima yomuhuc zéyec; Ni imuac wanžua, solaña wanna. Imuhuc zéyu wiziya imi bec qahac wañec. ¹⁴ Wañu Yesunéj ic imi neuñ héimima yomuhuc ézéyec; Ic ménjac ménj ménda zéwésémañ, néñ kemma hofac oo ic séwiga ézéna hémma solaña wanžañ imi hénu Mosenéj zéyec séc Anutuac buña haina ogéñu haka iminéñ héipuc wañ énécmiyu ninzénégmu. ¹⁵ Wañu Yesuac qac buñanéñ muñguc yanda saima keru ackuažécya nimma hafigina mehiaru énécmimac niñ ic embac tuñaguc sasala tocgéma hamaneñ hagic. ¹⁶ Wañu Yesunéj eliñgé amuma eneyanec baec kisiaiguc kemma zéwelerec.

Yesunéj ic puriñ ménj mehiarumiyec.

† 4:44: Yuda ic ionac baec; kiwi méranéñ ooya tosaraiguc Galilaia. * 5:1: Imi mia, Galilaia kondun. † 5:3: Baec igucnec. ‡ 5:11: Girik aciguc; baeciguc. § 5:12: Girik aciguc séwi wizi hénia hénia imuac lepra zéañgic.

¹⁷ Kaiwe méñu Yesunéñ ic embac ac ku énécmimanec nañu Galilaia ama areña areña zéma Yuda baec zéma Yerusalemnec Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic eneñ hama momacnec tacgic, Anutuac hafi mehiahiaruac kuhanéñ iwaru hemiyec. ¹⁸ Wañu ic tosanéñ ic puriñ méñ sasañguc huama hama Yesuac wésiaiguc haiwiñ zé wagicma embiñ zé wañgic. ¹⁹ Néñ tuñ yanda tacma hénaya hézicgégic titiña qahac wañec. Imuac ama qahaiguc emma ama bauya augic kifaña hicñiyu ic puriña imi sasañguc ic embac succginaiguc Yesuac wésiaiguc haigic hingarec. ²⁰ Yesunéñ ionac ninzéñ ninzégina imi hémma yomuhuc ézéyec; Ic ala guac késpedesca waiwaiya wañzac. ²¹ Imuhuc zéyu héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic eneñ qeriginanéñ yomuhuc niñgic; Ic yomi méréñéñ Anutu zébiri qébiri wammima imuhuc zézac? Baec ic méñnéñ méñ neñañ késpedescina aumacac séc qahac! Imi mia Anutunéñ sac wammacac séc. ²² Imuhuc emiñgic Yesunéñ imi niñtegicma melemma zéyec; Ini qeriginaiguc némac ac eminiñzu? ²³ Ic héna méria humumia ézémañ zéma ac diminéñ efefia wammac? Késpedesca waizua iminéñ efefia me yacma hehega mema kembésémañ imi? ²⁴ Icac Naña ni imi baeciguc késpedescina wai énéc mimiaiwac kuc buñana henénzac imi héñtegicmu. Imuhuc zéma ic héna méria humumia i yomuhuc ézéyec; Ni gézézua, yacma sasañga mema amagaiguc kembésémañ. ²⁵ Imuhuc zéyu ic imi zélandac kicginaiguc yacma iwawai heañec imi mema Anutu mepésima eñeya amaiguc liliñgéma keñec. ²⁶ Keñu ic embac moczoñ kileñ yanda welicgéma Anutu mepésigic. Wañu zénéñgina hiriyu zégic; Deguc nini haka méréra hénziñ.

Yesunéñ Lewi qaru méndacmiyec.

²⁷ Imuac andiaiguc Yeusunéñ hingacma kemma héñu takis meme ic méñ qara Lewi** inéñ ai amayaiguc taru hama ni méndac néna zéma ézéyec. ²⁸ Zéyu inéñ yacma iwawai moczoñ andé qedacma méndac miyec. ²⁹ Lewinéñ Yesuac eeya héima amayaiguc aria yanda wañu takis meme ic tosara zéma ic embac sasala tosara momacnec hama nene newiñ zé tacgic. ³⁰ Wañu Farisaio ic zéma ionac kiwi oo ic eneñ Yesuac tohotoho ichéra ñidic ñuduc ac wañ énécmima zégic; Ini dimuhuc takis meme ic zéma késpedes ic iniguc nene doku nema taczu? ³¹ Zégic Yesunéñ melemma zéyec; Ic hafigina qahac ieneñ dokta niñac ménda wañanzu, néñ hafiginaguc ieneñ mia imuac wañanzu. ³² Ni mia ic solaña unurumañ zéma ménda mayi, néñ biria meme ic ewa qerigina melemmu niñac unurumañ zé mayi.

Nene waima zéwelecwelec imuac ara.

³³ Imuhuc zéyu ieneñ Yesu yomuhuc ézégic; Yohaneac tohotoho ichéra ieneñ hatac sasala nene zikima zéwelecanzu. Wañu Farisaio ic ionac tohotoho ichécgina imi imuhucyanec wañanzu. Wañu guac tohotoho ichécgina imi eneñ nalé séc nene doku neanzu. ³⁴ Zégic Yesunéñ melemma énézéyec; Ic qañ tosara ic méñ embac memañ zé wañzac i guc kecziuguc nene zikima zéwelec ai memu niñac hia énézémuac séc me? ³⁵ Imi qahac, néñ kecma nalé imi ducñiyu euya imi wagicma keñgic qahac wañuguc nalé imuaru mia nene zikima zéwelecmu.

³⁶ Imuhuc zéma toro qema séséc ac yomuhuc zéma énézéyec; Méñnéñ méñ maleku qelia mericma maleku wahalaiguc ménda qotoanzac. Imuhuc wammaciguc maleku qelia imi mebirimac, néñ susuria qelia imi maleku wahalaiguc haimac imi, séc ménda héimac. ³⁷ Wañu méñnéñ méñ waiñ doku qelia yañ séwélanéñ gésé memeya wahalaiguc ménda tianzac. Imuhuc wammaciguc waiñ qelianéñ melemma waiñ selia wammañ zé wéséséya mihicñima gésé imi épépéñgéyu tegiru waiñ imi mama biriyu, gésé imi momacnec biridacmac. ³⁸ Imuac waiñ doku qelia imi gésé qeliaiguc timacac hezac. ³⁹ Waiñ imi nalé horua heheyawac waiñ qacguc zéanzac imuac niñac méñnéñ waiñ wahala kuhaguc imi nemaguc waiñ qelia kuha qahac méñ niñac ménda wañanzac.

** 5:27: Mataio zémimia.

6

Sabata nalé mişina Yesu.

¹ Sabata nalé méşu Yesunéş padi ai namuşgina igucnec qericma keşec. Keşu tohotoho ichéra ieneş méndacma kemma padi héla momac momac kuma mema méraginanéş asanşéma negic. ² Imuhuc waşgic Farisaio ic tosara eneş yomuhuc zéşic; Némac niş haka Sabata naléyaiguc ménda wawaşa imuhucya wanşu? ³ Zéşic Yesunéş acgina melemma zéşec; Ini Dawidi zéma ichéra ieneş yaka niş humugic nalé imuaru, néma haka waşec imi ménda oloş nişanşu? ⁴ Inéş Anutuac ama qeriaiguc emma saméş haimimia, tosara qahac, néş hofac oo ic ieneş sac nemuac héna aciguc hezac imi mema neyec. Nema ichéra i guc keşgic imi acguc énécmiyu nedacşic. ⁵ Yesunéş imuhuc zéma ac yomuhuc toroşema zéşec; Icac Naşa imi Sabata naléyawac mişina wanşac.

⁶ Waşu Sabata nalé méşu Yesunéş toşgotocşo amaiguc emma ackuaşéc ku énécmiyec. Waşu imuaru ic méş tarec. Waşu iwac méra héiya imi séléc séléşgia. ⁷ Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ieneş Yesu aciguc opocbiş zé kéşésira méş mihişiwiş zéma Sabataiguc hafi ic mehiarumac me qahac zéma awima keşgic. ⁸ Waşu Yesunéş ewa qerigina niştegicma ic méraya séléc séléşgia ézéma zéşec; Yacma sucninaiguc nanna. Zéyu inéş yacma naşec. ⁹ Naşu Yesunéş yomuhuc énézéşec; Qeşiénécmizua. Diminéş héna acwac séşiguc? Sabata naléşiguc haka hiabia wamiş me haka biria wamiş? Keşec imi mehiaruwiş me qehumuwiş? ¹⁰ Imuhuc zéma hénaoriş leleşéma inicmaguc ic iwac mia yomuhuc ézéma zéşec; Méraşa suluna. Imuhuc zéyu méria suluyu hiaruyec. ¹¹ Imuhuc waşu ieneş qerigina geric bélaşanéş séşgé énécmiyu, Yesu dimuhuc wammiwiş zéma eminişgic.

Yesuac Méliméli ic 12.

¹² Waşu nalé imuaru Yesunéş zéwelec wamaş zéma baec boşaiguc keremma šişi herec séş tacma Anutu zéwelecmiyec. ¹³ Waşu ama şianşiyu tohotoho ichéra unuruma sucginaiguc 12 énéşésima qacgina Yesuac Méliméli ic zéénécmiyec. ¹⁴ Yesuac Méliméli ic ionac qacgina imi Simon (Petero zémimia, hénia imi zamanşin.) zéma iwac munia Anderea, waşu Yakobo, Yohane, Filipino, Batolomaio, ¹⁵ Mataio (qara méş Lewi), zéma Toma, Alfaioac naşa Yakobo, Simon şelote zémimia, ¹⁶ Waşu Yakoboac naşa Yuda, zéma Yuda Karioto, waşu ic yominéş mia keşma Yesu andé qeyec.

Mozoc ac zéma saec ac.

¹⁷ Waşu Yesunéş tohotoho ichéra iniguc baec boşa igucnec mama baec kondonşaiguc naşec. Naşu tohotoho ic tosara tuşaguc zéma ic tuş kuneş yandanéş Yuda baec ama leleş leleş zéma Yerusalem zéma Tiro zéma Sidon zékéş yanda şinşina igucnec ¹⁸ ackuaşéc nişbiş zé me hafigina mehiaru énécmimac nişac hagic. Waşu Yesunéş ic tosara uşa şapi qeşeyanéş meşiri énécmiyu qenşen manşen qeşic imi momacnec mehiaru énécmiyec. ¹⁹ Waşu Yesuarunec kuc yandanéş éréma icya icya mocşon mehiaru énécmidarec. Waşu imuac niş ic embac mocşon méraginanéş Yesu oşiwş zé waşgic.

²⁰ Yesunéş kiwa hima tohotoho ichéra inicma yomuhuc zéşec; Anutuac héşgaleş ama areşa yanda imi ic maşeqeya onac buşa, imuac niş, ic maşeqeya ini imi séşiséş ginaguc. ²¹ Séşgé énécmimac, imuac niş deguc yaka niş humuzu ini imi séşiséş ginaguc. Séşiséş şamma desimu, imuac niş deguc şiacma keşşu ini imi séşiséş ginaguc. ²² Icac Naşa iwac nişac ic embac ieneş haşéc waş énécmima elicgé énécmima zéşiri énécmima onac qac buşa imi biria zéma wai énécmimu nalé imuaru ini séşiséş ginaguc.

²³ Nalé imuaru imi ini séşiséş şamma ewa hia nimma legicgina hirimu. Héşgic! Kurumerş amaiguc onaru bakia hiabia imi kuneş yanda he énécmimac. Haka biria imuhucya imi yandahéşgina eneş Anutuac tiliş tiliş ic ionac acguc imuhuc waş énécmiaşgic hénia imuac nişac ini imuhuc wammuac hezac. ²⁴ Saecşinaguc, iwawai saméşa heénécmimia

* 6:2: Nişgic ai tanec waşu imuhuc zéşic.

ini. Ini imi bec zézé ségiségi he énécmidaru tecgézac. ²⁵ Saecginaguc, deguc tomenġina qeanzac ini. Ini imi Kecma yaka niġ humumu. Saecginaguc, deguc desi yanda waġanġu ini. Ini imi kecma ewa biric yanda wamma siacmu. ²⁶ Ic embac mocġon ieneġ onac zézé ségiségi waġ énécmianġu iguc, ini imi saecginaguc. Yanda hécgina ieneġ Anutuac tilij tilij ic ikora ionac mia imuhuc waġ énécmianġic.

Hazéchécgina goigina héimu.

²⁷ Waġu gezacgina haima ninġu onac zézua; Hazécgina ala waġ énécmigic. Waġu ic tosara nimbiri énécmianġu ionac haka hiabia waġ énécmimu. ²⁸ Saecgé énécmianġu imi onac mia mozocgé énécmimu. Waġu gamu qeqe ac waġ énécmianġu ionac niġac wamma zéwelec wammu. ²⁹ Méġnéġ nekaġga qeyu nekaġga néwécġeġa imi imuhucnec meleġna qemac. Méġnéġ guac saġġeġa malekuga guagiru maleku qeriaiguc héihéiġa imi acguc waimina. ³⁰ Méġnéġ méġ iwawai méġ niġac welec géġu hia miwésémaġ. Méġnéġ guac iwawaiga mema keġu meleġ néna ménda zéwésémaġ. ³¹ Waġu haka hiabia méġac méġ alahécginanéġ waġ énécmiuiac wanġuiguc haka imuhucġa imi eġaoc walac waġ énécmimu. ³² Ini ic tosara ala waġ énécmianġu ionac sac ala waġ énécmianġu iguc imi némac hiabianéġ he énécmiwacnec? Képésic ic ieneġ acguc ic tosara ala siġ waġ énécmianġu ionac ala siġ waġ énécmianġu. ³³ Ic méġnéġ méġ haka hiabia waġ énécmianġu ionac mia haka hiabia waġ énécmianġu iguc imi némac hiabianéġ he énécmiwacnec? Képésic ic eneġ acguc imuhuc waġanġu. ³⁴ Ini bakia mewiġ zé iwawai méġ alahécgina méra mizuiguc imi némac hiabianéġ he énécmiwacnec? Képésic ic ieneġ acguc bakia séha mewiġ zé niġkumuma kkepésic ic méġac méġ méra énécmianġu. ³⁵ Imuac ini hazéc hécgina ala waġ énécmima goi héihéi waġ énécmiwiġ zé bakia niġac ménda wamma eġdac méra énécmimu. Imuhuc waġanġuiguc imi bakia héla yanda he énécmiyu, Eġeġa miġinawac nambérac héra wammu. Inéġ mia ewa hiawac énécmimia imi ménda niġtegicanġu ionac zéma kaiġiliweġ ic ionac imi, séc imuhucyanec goi héihéi waġ énécmianġac. ³⁶ Onac kurumeġ Maġgocnéġ wéséséġa niġénécmianġac imuac séciguc ini imuhucyanec wéséġina niġénécmimu.

Niġ gésigésiġac haka.

³⁷ Ménda zégési énécmigic, ménda zégési énécmimia wammac. Képésicginaguc ménda zéénécmigic, kkepésic ginaguc ménda zéénécmimia wammac. Waġu alahécgina ionac kkepésicgina wai énécmigic, eġaġ kkepésicgina imuhucyanec wai énécmimia wammac. ³⁸ Eġ énécmigic, eġ énécmimia wammac. Iwawai géséġinaiguc tiyu, ġiġacma kuaya qeyu, hélanġima tima méndéġu keġha waġu ġiġaru, muġguc tiyu kuaya qema mayu, onac énécmiyu tétécgéma memu. Eneġ géséġina tima énécmigic imuac séġaiguc tima meleġ énécmiyu memu. ³⁹ Waġu inéġ muġguc séséc ac wamma yomuhuc zéyec; Kic ġilicnéġ kic ġilic méġ hia hérémimac me? Imuhuc wammaciguc imi, éréhéġ ekawu baec séséġiguc ménda ġiġacmaoc me? ⁴⁰ Tohotoho icnéġ kiwi icġa ménda ogicma kecġac, néġ méġac méġ kiwi icġanéġ niniġa mocġon didiġanec kumiyu niġareġ gédacmaciguc, inéġ mia kiwi icġa éséc dac wamma kecmac. ⁴¹ Némac niġac alagawa kiwaiguc goc héġtegicma ġeġgac kicġaiguc ic kemaġa hezac imi ménda niġtegicanġaġ me? ⁴² Gi imi guac kicġa qeriaiguc ic kemaġa hezac imi ménda héġtegicma dimuhuc guac alagawac zéma Alana wainéna neġ guac kicġa qeriaiguc goc hezac imi memaġ zéwésémaġ me? Ic ikora gi walac guac kicġa qeriaiguc ic kemaġa hezac imi memaġ iwawai guac alagawac kiwa qeriaiguc hezac imi hiabianec hémma mewésémaġ.

⁴³ Némac niġ? Ic hésa hiabia méġnéġ héla gocmia biria haimacac séc qahac. Waġu ic hésa biria méġnéġ héla gocmia hiabia haimacac séc qahac, imuac mia imuhuc zézua. ⁴⁴ Ic hésa imi imuac héla gocmia hémma hénia héġtegicanġiġ. Ic hésa waiyaguc imuarunec fik ic gocmia ménda miġicġianġiġ. Waġu saġsaġiguc waiġ gocmia ménda miġicġianġiġ. ⁴⁵ Ic embac eneġ iwawai ewa qeriginaiguc qauqau ġaigic hezac imuacnec mema kuaginanéġ ac zéanġu, imuac niġac ic hiabianéġ ewa qeriaiguc niniġ hiabia

qauqau haigic hezac imuacnec mema ac hiabia zéhicñianzac. Wañu ic birianéñ ninij biria ewa qeriaiguc kuaya qema hezac imuacnec mema ac bira zéhicñianzac.

⁴⁶ Ini imi nuac niñ Miñ Kewu, Miñ Kewu zénémmanec dimuhuc ac zéanꝓua imi ménda tohoma wañanꝓu? ⁴⁷ Méñnéñ méñ nuaru hama nuac acna nimma tohoanꝓu ieneñ ic dimuhucya wañu imi séséc ac zéma énézéwa hémmu. ⁴⁸ Ic imuhucya imi ama memañ zé baec hiñgac hiñgarawac éséma baña mihicñima imuac qahaiguc simeñ haima mezac ésécnec. Doku yanda luma ama imi qeyec, néñ hiabianec seligima nañec imuac niñ ménda mehiriyc. ⁴⁹ Wañu nimma ménda tohoanꝓac inéñ baec bébélaçgia baña qahac imuaru amaya meyc ésécnec. Doku yandanéñ luma qeyu ama imi focdac zéñgéma kuney yanda biriyec.

7

Téñgij ic galeñ méñac ninzéhñ ninzéhña.

¹ Yesunéñ ackuaꝓéc imuhuc mocꝓoñ énézéyu gezacginanéñ niñgic tecgéyu, Kafanaum ama areña yandaiguc kereñec. ² Imuaru téñgij ic 100 ionac galeñgina méñac weleñ qeꝓe ic héñ soroc wammimia méñnéñ hafi kiyu humumañ zé wañec. ³ Wañu galeñ iminéñ Yesuac suruc nimma Yesunéñ hama weleñ qeꝓe icya imi mehiaru mimac niñ qesimimu niñac Yuda ic ionac galeñ tosara méli énécmiyec. ⁴ Méli énécmiyu kemma Yesuaru qeriginanéñ mocꝓoñ yomuhuc welecmitigic; Galeñ imi ara niñmiwésémañac séc ic héla kecanꝓac. ⁵ Inéñ Yuda ic nonac ala siñ wañ nénécmima tocgotocgo amanina menénécmiyec. ⁶ Imuhuc zégic Yesunéñ iniguc momacnec keñec. Kemma ama imi lakec qahac zézéyawac séc keñkeru, téñgij ic 100 ionac galeñginanéñ alahéra Yesuaru méli énécmima ac yomuhuc haiyec; Miñ Kewu, gi ai yanda ménda mewésémañ. Ni dac imuhucya nuac ama baerñanéñ logi gémmacac séc qahac. ⁷ Ni nena niñ nimba ménda sécgéyu guaru hamañ zé osizua. Imuac niñ gi imuaru kecma eñ zéna weleñ qeꝓe icna imi hiarumac. ⁸ Ni ic eñeñana ionac méra bacginaiguc kecanꝓua. Wañu nuac bacnaiguc imuhucyanec téñgij ic hécna kecanꝓu. Wañu neñ méñac kenna zéwa keñu, méñac hana zéwa haanꝓac. Wañu weleñ qeꝓe icnawac, ai yomi mena zéwa meanꝓac. ⁹ Ara imuhuc zégic nimma Yesunéñ welicgéma ic tuñ méndacmitigic ionac muru liliñgéma yomuhuc énézéyec; Ni énézéwa niñgic, Israel ic onarunec ninzéhñ ninzéhñ séha imuhucya méñ ménda mihicñiyi. ¹⁰ Wañu méli énécmiyu hagic ieneñ liliñgéma amaiguc kemma héñgic weleñ qeꝓe ic inéñ hiaruma séwiya hia kerec.

Yesunéñ embac malé méñac naña humuc igucnec meqelimiyc.

¹¹ Kecma Yesunéñ tauñ méñ qara Nain imuaru keñu tohotoho ichéra zéma ic tuñ yandanéñ méndacmima keñgic. ¹² Wañu tauñ imuac sançulaña hosuraiguc kereñu qamoc méñ huama magic. Wañu humuyec imi embac malé méñac naña. Naña imi momacguc sac kerec. Wañu tauñ imuac ic embac sasalanéñ embac malé i guc momacnec magic. ¹³ Wañu Miñ Kewunéñ embac malé imi hémma ewaya biriyu zéyec; Ménda siacna. ¹⁴ Imuhuc zéma hosuru kemma katapa osiyu ic wagicma keñkeçgic ieneñ bénzéhñ zikima nañgic yomuhuc zéyec; Merac ni gézézua, yacna. ¹⁵ Imuhuc ézéyu humuc ic iminéñ yacma acac hénima zéyec. Wañu Yesunéñ i neñgocya miyec. ¹⁶ Wañu ic eneñ mocꝓoñ imi hémma zénéñgina hiriyu Anutu mepésima yomuhuc zégic; Anutuac tiliñ tiliñ ic kuney yanda méñnéñ sucninaiguc hicñiyecac keçzac. Tosara eneñ zégic; Anutunéñ ichéra niñnéncmima hazac. ¹⁷ Wañu Yesuac surucya iminéñ Yuda baec séc zéma baec néwéc néwéc saima kendarec.

Yesunéñ Yohaneac hénia zéyec.

¹⁸ Yohanenéñ hésa amaiguc tackeru iwac tohotoho ichéra eneñ haka hicñiyec imi mocꝓoñ ézédacgic. Wañu ac imi nimma tohotoho ic éréhéc héihéré érécmima ¹⁹ Miñ Kewu yomuhuc zéma qesimimaoc niñ méli érécmiyec; Ha nénécmimac niñ zézéya imi gi mia me méñac mambéc keçbiñ? ²⁰ Wañu iereñ Yesuaru kemma zéyoc; Doku naec haka ic Yohane yomuhuc zéma méli nérécmizac; Hanénécmimac niñ zézéya imi gi mia me

ménjac mambéc kecbij? ²¹ Wañu nalé idacmuaru Yesu imi ic hafi zepaginaguc zéma ic uña biriaguc imi sasala mehiaru énécmima kic hilic sasala imi kichihi meénécmiyec. ²² Wañu imuhuc qesiyic yomuhuc melemma érézéc; Iri kemma iwawai hémma niñanzaoc imuac suruc Yohane wammima yomuhuc ézémaoc; Kic hilicnéñ kicgina hima héñanzu, puriñ eneñ héna kenzu, wizi seliginaguc imi solañanima keczu, gezacgina héhéñgia ieneñ gezacginanéñ ninzu, humuc ic eneñ qelima yaczu, wañu maqeqeya ionac buña suruc hiabia imi énézéc. ²³ Wañu méñnéñ méñ nuac niñ niñ éréhécguc ménda qonzoñ tonjézac imi ségiségiyaguc. ²⁴ Imuhuc zéyu Yohaneac kua meme ichédera iereñ liliñgéma keñoc. Keñic Yesunéñ Yohaneac zéma yomuhuc énézéc; Ini baec kisiaiguc némac iwawai hémbij zé keñgic? Uñ méñ luhucnéñ qeyu hirima nañu hémmu niñac keñgic? ²⁵ Imi qahac wañu némac iwawai hémbij zé keñgic? Ic méñ malekuya hiabia héima keczac imuac hémbij zé keñgic? Qahac, ic maleku hiabia héima iwawaigina hiabia sasala késa kecanzu imi eneñ ama kewuyaiguc kecanzu. ²⁶ Wañu imi qahac wañu, némac iwawai hémbij zé keñgic? Anutuac tiliñ tiliñ ic méñac me? O, imi hélacnec! Énézéwa niñgic; Ic imi kua meme ic onogicdacma séc méñ wanzac. ²⁷ Iwac mia ac kiwi méñ yomuhuc oyec hezac; Héñgic, ni kua meme icna méñ méliwa walac kemma hénaga mindiñimac. ²⁸ Énézéwa niñgic; Embac igucnec hicñihicñiya tosara yanda ionarunec méñnéñ méñ Yohane ménda ogiczac, néñ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda qeriaiguc mamayagina méñnéñ Yohane i hia ogiczac. ²⁹ Ic momac yanda zéma takis meme ic ieneñ Yohaneac doku naecgic imuac niñac ackua zéc imi nimma Anutu imi solaña zéma zéaugic. ³⁰ Wañu Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic ieneñ sac Yohaneac doku ménda naecma Anutuac ewa siñ eñañ niñac heyec imuac héñara megic.

³¹ Yesunéñ toroqema zéyec; Nalé yomuac hicñisai imi iwawai némaciguc séc héimañ? Ieneñ dimuhucya ésécnec zémañ? ³² Imi nambérac tosara nénnagémba somberñiguc aria meanzu ésécnec. Nambérac ieneñ somberñ imuaru tacma ac yomuhuc zékeñ zéha wañanzu. Nini onac niñac kuña héiénécmi ini legic ménda hirizu, nini sonjoñac legic héini ini ménda zésiac wanzu! ³³ Héña imi yomuhuc; Doku naec haka ic Yohaneñ hama nene ménda nema zéwelecma waiñ doku ménda neyu, eneñ hémma uña birianéñ késazac zégic. ³⁴ Wañu Icac Nañanéñ hama nene nema waiñ doku neyu, eneñ yomuhuc zéanzu; Héñgic inéñ hémbaoc wamma nene nema doku selia siña nimma nema takis meme ic zéma biria meme ic ionac alagina keczac. ³⁵ Wañu niñtegic qintegic imi imuac nambérac héra ieneñ méndacma wamma héña solaña mewiniñianzu.

Embac méñnéñ siacma Yesuac héniya halécnéñ naecmiyec.

³⁶ Farisaio ic méñnéñ eñeyaguc nene nemac niñac Yesu héihéré miyu Yesunéñ iwac amaiguc emma nene nema tarec. ³⁷ Tackeru ama areña yanda imuaru biria meme embac méñ kerec inéñ Yesunéñ Farisaio ic iwac amaiguc emma tarec imi nimma alabasita kiruñ halécyaguc imi mema hama éréyec. ³⁸ Éréma Yesu hénaya suluma tackeru iwac qéhéréñaguc hénaya haiyec imuhucgeñ namma siarec. Siacma tacma eñeya kic masinéñ hénaya naecmima oruc zucyanéñ kereñ meyu zicgéyu kuayanéñ hénaya kircne mima haléc héméña hiabia imi imuac qahaiguc qocgémiyec. ³⁹ Qocgéyu Farisaio ic Yesu héihéré miyec inéñ hémma qerianéñ yomuhuc niñec; Ic yominéñ Anutuac tiliñ tiliñ ic kecbacnec eñeya héña osizac embac imi biria meme embac imuac niñ embac imi mérenéñ me dimuhucya imi niñ tegicbacnec. ⁴⁰ Imuhuc niñu, Yesunéñ imi niñtegicma yomuhuc melemma zéyec; Simon, neñ ac méñ zémañac ninzua. Zéyu zéyec; Kiwi ic, hia zéna nimba. ⁴¹ Zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ic éréhécnéñ soukiwa ic méñac murunec soukiwa meyc méñac muru tasia yawuñ momacguc zéma maso éréhéc imuac ai boña séc hemiyu, méñac muru tasia maso éréhéc imuac ai boña séc hemiyec. ⁴² Wañu ic éréhéc ekaoc taségira meleñ mimaocac séc qahac wañu soukiwa ic iminéñ tasé iorac muru hezac imi moczoñ auérécmiyec. Wañu sugiraiguc mérenéñ iwac siñ kuneñnec ogicma nimmimac? ⁴³ Imuhuc qesiyu Simonnéñ melemma yomuhuc zéyec; Neñ nimba taséya kuneñnec aumimia wañec inéñ mia siñ kuneñnec nimmimac. Zéyu zéyec; Gi

dindinjanec ningésizaŋ. ⁴⁴ Imuhuc zéma embacac muru lilingéma Simon yomuhuc ézéyec; Embac yomi hénzaŋ? Neŋ amagaiguc éréwa geŋ hénana zuacmaŋac doku méŋ ménda nénzaŋ. Néŋ embac yominéŋ eŋeya kic masinéŋ hénana naecnémma oruc zucyanéŋ kereŋ menénzaŋ. ⁴⁵ Geŋ ménda kiricne menénzaŋ, néŋ embac yominéŋ éréwa imuarunec hénima hénana kiric nemanec keczaŋ. ⁴⁶ Geŋ orucnaiguc oliwa halécdac méŋ ménda naecnénzaŋ, néŋ embac yominéŋ haléc héméŋaguc alabasitanéŋ hénanaiguc naecnénzaŋ. ⁴⁷ Hénia imuac niŋ neŋ gézéwa ninna; Embac yominéŋ siŋ kuneŋ yanda hemizac imuac niŋ késpedesicya kuneŋ yanda aumimia wanzaŋ, néŋ késpedesic komodia dac aumimia wanzaŋ inéŋ siŋ komodia hemizac. ⁴⁸ Imuhuc zéma embac imi yomuhuc ézéyec; Embac, késpedesicga waigéŋgéŋa wanzaŋ. ⁴⁹ Imuhuc zéyu ic momacnec nene nema tacgic eneŋ qeriginaiguc yomuhuc niŋgic; Yomi némac icnéŋ késpedesicya waizac? ⁵⁰ Waŋu Yesunéŋ embac yomuhuc ézéyec; Ninzéŋ ninzéŋ guac muru hezac iminéŋ gi aŋgéŋga tigénzaŋc imuac luaeiguc kembésémaŋ.

8

Gocmiawac séséc ac.

¹ Imuac andiaiguc Yesunéŋ ama areŋ yanda yanda zéma ama areŋa areŋa lelecgéma Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandawac buŋa suruc hiabia imi zéau énécmiyu tohotoho ichéra 12 ieneŋ momacnec keŋgic. ² (2a) Waŋu embac tosara Yesunéŋ uŋa biria nesi énécmima hafigina mehiaru énécmiyec ³ (3a) imi eneŋ iniguc momacnec kemma eŋaŋ iwawaigina mema welenŋ qeénécmigic. (2b) Qacgina imi yomuhuc; Makdala embac Maria, Yesunéŋ becneŋ iwac murunec uŋa biria 7 nesi énécmiyec imi zéma (3b) Herodeac soukiwa galeŋ ic Kuza iwac iniŋa Yoana zéma Susana zéma embac tosara sasala.

⁴ Ama areŋa yanda igucnec séc ic embac eneŋ tocgéma Yesuac muru hagic tuŋ yanda waŋu, Yesunéŋ séséc ac yomuhuc énézéyec; ⁵ Ai ic méŋnéŋ iwawai gocmia qesamaŋ zé keŋec. Kemma qesayu gocmia tosara imi hénia zécgériaiguc mama héiyec. Héiyu tosara ic embac ieneŋ tigid biriyeŋ. Tosara nei ieneŋ hama nedacgic ⁶ Tosaranéŋ baŋa qahaiguc mama héiyec. Héiyu qérawia éréyec, néŋ dokuya qahac waŋu sélécgédarec. ⁷ Waŋu gocmia tosanéŋ hésa waiyaguc sasala imuac qeriaiguc mama héiyec. Héiyu hésa waiyagucnéŋ momacnec yandima hézicgégic. ⁸ Waŋu gocmia tosanéŋ baec halécyaguc imuaru mama héiyec. Héiyu qérawia éréma 100 mesaiyec. Yesunéŋ ac imi zémaguc qacma yomuhuc zéyec; Gezacginaguc ieneŋ nimmu.

⁹ Tohotoho ichéra eneŋ sésécac imuac hénia imi dimuhuc wammac zéma qesimigic. ¹⁰ Qesimigic zéyec; Onac imi wai énécmiyu Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandawac hénia sasangaŋa imi hia niŋasarimuac hezac. Waŋu tosara ionac imi imuhuc qahac; Hémmu, néŋ hia ménda héŋtegitmu. Waŋu nimmu, néŋ hia ménda niŋtegitmuac niŋ qeqaiŋ aciguc énézéanza. ✠

Yesunéŋ séséc acwac hénia zéasari énécmiyec.

¹¹ Séséc ac imuac hénia imi yomuhuc; Gocmia imi Anutuac ackuazé. ¹² Gocmia hénia zécgériaiguc mama héiyec imi ic embac tosara ackuazé c niŋgic Biria miŋinanéŋ hama ic imi eneŋ ninzéŋgégic aŋgéŋ tiénécmiwac niŋac ackuazé c imi qerigina igucnec onagicanzaŋc imuac sécyā. ¹³ Gocmia tosara baŋa qahaiguc héizac imi ic embac tosara ackuazé c imi nimma ségiségi wamma késagic. Waŋu zalia ménda hiŋgac késayacgéyu nalé dahecac séc ninzéŋgéma kecgc manam batuciguc onoporu waima keŋanzu imuac sécyā. ¹⁴ Gocmia tosara hésa waiyaguc imuac qeriaiguc mama héiyec imuhucyanéŋ ackuazé c ninzu waŋu baecac niŋyéwéria me hinac yanda me séwiac siŋanéŋ hézicgéyu ninzéŋ ninzéŋgina séha ménda yandianzaŋc imuac sécyā. ¹⁵ Waŋu gocmia tosara baec halécyaguc imuaru héiyec imi ic embac tosara ewa héra zéma ewa hiabia kecma ackuazé c nimma selianec késama seliseli wamma héra haianzaŋc imuac sécyā.

Lambe zae qahaiguc haihaiya.

✠ 8:10: Yes 6:9

¹⁶ Méñnéñ méñ lambe otorima kewucnéñ ménda hoturumac me duñ tatac bawu ménda haimac, néñ ic embac ama qeriaiguc érému eney asaha imi hémmuac wamma zae qahaiguc haianzac. ¹⁷ Iwawai saña imi moczoñ auyu hémmacac séc wañu iwawai sasangiaiguc hezac imi moczoñ meyu wininimacac séc. ¹⁸ Imuac ini gezacginanéñ dimuhuc niñanzu haka imuac héngésimu. Méñnéñ méñ ackuažéc késakeczac imi toroqemimia wammac. Wañu méñnéñ méñ ackuažéc ménda késakeczac imi iwawai henénzac zéma ninzac imi momacnec wagiru qahac wandacmac.

Yesuac sac kitichéra héla.

¹⁹ Yesuac neñgoc munahéra ieneñ hagic. Wañu ic embac tuñ yanda niñac hosuraiguc kemberiac séc qahac wañec. ²⁰ Wañu ic méñnéñ Yesu yomuhuc ézéyec; Guac neñgoc munahécga ieneñ gémbiñ zé hama sénganğen nanzu. ²¹ Zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Anutuac ackuažéc nimma tohoma séciguc kecanzu youmi eney mia nuac neñgoc muna hécna wanzu.

Yesunéñ luhuc yanda ézéyu néñ qeyec.

²² Kaiwe méñu Yesunéñ tohotoho ichéra iniguc zéiciguc emma yomuhuc énézéyec; Doku zékéñ néwécğenac kenni. Zéyu ieneñ eñawu zéic nesima hénima keñgic. ²³ Kemma kecgic Yesu gauya heyec. Heyu nalé imuaru luhuc yandanéñ konduñ imuaru mama qeyu doku temboñnéñ éréma zéic qeriaiguc hiñgaru zéicnéñ konduñiguc hiñgacmañ zé wañec. ²⁴ Yesuac tohotoho ic tosanéñ Yesuac muru kemma yomuhuc zéma mindigic; Galeñnina, galeñnina, nini humuqai wambiñ niñac.

Zéic Yesunéñ gau igucnec yacma luhuc zéma konduñ temboñ zéqetali érécmiyu néñ qema heyoc. ²⁵ Heyic tohotoho ichéra ionac yomuhuc énézéyec; Ninzén ninzénğina dimia?

Imuhuc zéyu zénénğina hiriyu welicgéma eñaoñec eminimma zéic; Ic yomi méré wañu, luhuc zéma doku ac érézéyu ara tohozac?

Yesunéñ uña biria nesi énécmiyu beric qeriginaiguc hiñgacdacgic.

²⁶ Ieneñ nesima kemma Galilaia doku qericma néwécğenaciguc Gerasa baeciguc kereñgic. ²⁷ Keremma Yesunéñ imuacnec mama élélahu* eñu ama areña yanda imuac miñina ic kuwraguc méñnéñ hama Yesu mihiçñiyec. Wañu ic iminéñ nalé horua owo maleku ménda héima ama gericiguc ménda kecma kic suañ sucginaiguc heañec. ²⁸ Inéñ Yesu hémma qacma iwac wésiaiguc mama sicgéma kucnec qacma yomuhuc zéyec; Eñeña miñina Anutuac Naña Yesu, gi zéma ni nekac nekac, welecgénzua, yéwéri ménda menémbésémañ. ²⁹ Ac imi mia Yesunéñ i hémma uña birianéñ iwarunec éréma kemmac niñac bec ézéyu nimma ara imuhuc melemma zéyec. Ic imi uña zapi qeqeyanéñ hatac sasala késayu señ hésanéñ hénia qatémima galeñgégic, néñ qericma uña birianéñ hérémigic séc baec kisiaiguc kemma lelecgéañec. ³⁰ Imuhuc zéyu Yesunéñ qesimima zéyec; Gi qacga méré? Qesimiyu zéyec; Tuñ yanda.

Imi mia iwac qeriaiguc uña biria sasalanéñ hiñgacma kecgic imuac niñ imuhuc zéyec. ³¹ Imuhuc zéma Yesunéñ uña biria ionac baec dumuñaguc ménda nesi énécmiyu hiñgacmu niñac welecmigic.

³² Wañu baec boña imuaru beric sasalanéñ gété kulumma kecgic uña biria eney wai énécmiyu beric ionac qeriginaiguc hiñgacmu niñac welecmigic niñénécmiyec. ³³ Niñénécmiyu uña biria ieneñ ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hiñgacgic beric tuñ yanda ieneñ usuñec kemma sia yanda igucnec hiñgacma dokuiguc hiñgacgic dokunéñ hoturu énécmiyec. ³⁴ Ic tosara beric galeñgéma kecgic ieneñ haka hiçñiyec imi hémma focdac néngacma ama areña yanda zéma ai ama leleclelec heyec imuaru kemma ac suruc imi énézégic. ³⁵ Zéic nimma ic embac ieneñ haka hiçñiyec imi hémbiñ zéma Yesuac muru hagic. Hama héngic ic uña biria ieneñ éréma kendacgic ic iminéñ Yesuac héniaiguc malekuya héima solañanec wamma bénzén tackeru zénénğina hiriyec. ³⁶ Ic

* 8:27: Girik aciguc; baeciguc.

uḡa biriaguc kerec iminénj dimuhuc hiaruyec imi héngic imi enej tosara suruc énézégic niḡgic. ³⁷ Énézégic nimma Gerasa baec imuac miḡina ienenj zénénjina kunenj yanda hiriyu wai énécmima kemmac niḡac Yesu welecmigic. Inénj zéiciguc emma baec imi waima keḡec. ³⁸ Waḡu ic uḡa biria waimima keḡec inénj Yesuguc kecmaḡ zé welecmiyec, néj Yesu imi yomuhuc ézéma mélimiyec; ³⁹ Gi amagaiguc liliḡéma kemma Anutunénj guac muru haka kunenj yanda dimuhucya waḡgénzác imuac suruc imi énézézésémaḡ. Imuhuc zéyu ic iminénj waima kemma Yesunénj némac iwawai wammiyec imuac suruc imi ama areḡa yanda séc lelecgéma énézédarec.

Yesunénj embac seraḡa méj humuc igucnec meqeliyec.

⁴⁰ Waḡu Yesunénj doku néwéc liliḡéma hayu ic embac tuḡ yandanénj Yesuac mambéc kecgic imuac niḡac zézé ségiségi wammima hérémigic. ⁴¹ (41a) Waḡu héngic, ic méj qara Yairo zémimia inénj hayec. Ic imi mia tocgotocgo ama méḡac galeḡ kerec. ⁴² (42a) Waḡu iwac muru bérara embac seraḡa momacguc sac kerec. Embac imi yawuḡa 12 waḡec. Waḡu inénj hafi kiyu humumaḡ zé waḡec. (41b) Imuac niḡac ic iminénj hama Yesuac héniaiguc sigémima eneya amaiguc hamac niḡac welecmiyec. (42b) Weleru Yesunénj amayaiguc keḡu ic embac tuḡ yandanénj lelecgémima momacnec keḡgic.

Hafi embac méjnéj ninzénjéma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

⁴³ Keḡkecgic suginaiguc embac méj kerec inénj yawuḡ 12 imuac séc sacya mayu hafi wamma kecaḡec. Waḡu inénj soukiwa iwawaiya késakerec imi moczoḡ séwi galeḡ ic énécmima audarec, néj méjnéj méj mehiaru mimacac séc qahac waḡec. ⁴⁴ Waḡu inénj Yesuac andiaiguc hosuru kemma malekuya susuriaiguc osiyec. Osiyu imuarunec sac maḡec imi zicgéyec. ⁴⁵ Waḡu Yesunénj qesima mérénénj nosizac zéma zéyec. Waḡu moczoḡ qaecgéic, Peteronénj yomuhuc ézéyec; Miḡ Kewunina, tuḡ yandanénj lelecgéma qéfacgé génzu. ⁴⁶ Zégic Yesunénj melemma zéyec; Méjnéj nosiyu kucnanénj éréma ai meyu ninzua. ⁴⁷ Imuhuc zéyu embacnéj qaecgémacac séc qahac waḡec imi niḡasarima bac yandi yandi wamma hama mama sigéma hénia némac niḡ osiyec imi zéauma, osiyu hafiya imuarunec bec tecgéyec imi ic embac moczoḡ kicginaiguc ézédarec. ⁴⁸ Imuhuc zéyu Yesunénj ézéyec; Béracna, geḡga ninzénj ninzénjanénj mehiaru génzác. Imuac gi ewaga luae waḡu bénzénj kembésémaḡ.

⁴⁹ Imuhuc zémanec naḡu tocgotocgo amawac galeḡ iwac amaya igucnec ic méjnéj hama Yairo yomuhuc ézéyec; Guac béracga bec humuzac imuac niḡ kiwi ic yéwéri ménda miwésémaḡ. ⁵⁰ Imuhuc zéyu Yesunénj nimma yomuhuc ézéyec; Zénénjga ménda hirimac. Waḡu ninzénjéna béracga imi hiarumac. ⁵¹ Imuhuc zéma iwac amaiguc kemma ic embac tosara qetali énécmima Petero, Yohane, Yakobo zéma embac seraḡa iwac neḡgoc maḡgocya sac onagiru enḡic. ⁵² Enḡic ic embac ienenj embac merac iwac niḡ wamma zésiác yanda wamma qeweloḡ waḡgic Yesunénj énézéyec; Ménda siacgic embac merac yomi ménda humuzac, néj gauya hezac. ⁵³ Imuhuc zéyu bec humuzac imi niḡtegicgic imuac niḡ zédesi wammigic. ⁵⁴ Waḡu Yesunénj embac merac iwac mériaiguc késama qacma zéyec; Meracna yacma nanna. ⁵⁵ Imuhuc zéyu uḡayanénj liliḡéyu imuarunec yacma naḡec. Naḡu nene mimu niḡac énézéyec. ⁵⁶ Waḡu neḡgoc maḡgocyanénj hémma welicgéyoc. Welicgéyic Yesunénj haka hicḡiyec imi méḡac méj ménda zému niḡac neuḡ héiérecmiyec.

9

Yesunénj tohotoho ichéra 12 ai memuac méli énécmiyec.

¹ Yesunénj tohotoho ichéra 12 unuruma uḡa biria moczoḡ nesi énécmima hafi mehiaru énécmimu niḡac kuc buḡa zéma qac buḡa énécmiyec. ² Anutuac héngaleḡ ama areḡa yanda imuac énézéma hafi zepa wanzu imi mehiaru énécmimu niḡac méli énécmiyec. ³ Waḡu méli énécmima yomuhuc énézéyec; Ini keḡha wambiḡ zéma iwawai yomuhucya méj ménda mema enḡdac kemmu, tac me gésé me héná mauḡ me soukiwa me maleku

saméña imuhucya. ⁴ Kemma ama geric méñiguc emmuiguc imuaru tacyac wañkecmu, wañu baec méñu kembij zémaguc ama geric imi waimu. ⁵ Ic embac enej ménda héihéré énécmimuguc tauñ imi waima kemmu. Wañu waima kembij zé imuaru héná usuginaiguc seitotoñ tacmac imi qegic mamac. Wañu ieneñ hakagina imi hémma imuac hénia imi niñasarimu. ⁶ Imuhuc zéyu tohotoho ic ieneñ kemma ama areñ yanda yanda lelecgéma ama areñ séc buña suruc hiabia imi énézéma hafi ic embac mehiaru énécmigic.

Herodenéñ Yesuac hénia niñasarimanñ zé wañec.

⁷ Wañu haka méréra imi hémma ic embac tosanaréñ Yohanenéñ humuc igucnec qelima yarec, imuac niñ kuha imuhucya wininizac zégic. Imuac niñ Perea baec galeñ Herodenéñ iwawai imi moczoñ nimma nimbipiyec. ⁸ Wañu tosara imi Elianéñ muñguc wininima keczac zégic, néñ tosara imi Anutuac tiliñ tiliñ ic walaha ionarunec méñnéñ humuc igucnec qelima yarec imuhuc zégic. ⁹ Herodenéñ zéyec; Yohane imi becneñ neñ déméña qeriri. Wañu suruc imuhucya imuhucya imi mérac niñac zéma imuhuc zéañzu? Imuhuc zéma Yesu imi hémmanñ zé wañec.

Yesunéñ ic zañgégina 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹⁰ Wañu Yesuac Méliméli ic ieneñ liliñgéma hama ai megic imuac suruc moczoñ Yesu ézégic. Yesunéñ suruc imi nimma onagicma eñawu baec imi waima Betsaida ama areña yandaiguc keñgic. ¹¹ Wañu ic embac ieneñ niñtegicma méndac énécmima hagic. Hagic Yesunéñ unuruma Anutuac héñgaleñ ama areña yandawac ackua zéc énézéyec. Wañu hafi gina qahac wammac niñac wañgic mehiaru énécmiyec. ¹² Kaiwe kiwa hiñgacmanñ zé wañu Yesuac Méliméli ic 12 ieneñ Yesuac muru hama ézégic; Nini you baec kisiaiguc kecziñ imuac niñ ic embac méli énécmima ama areña me ama komoc komoc lelec lelec hezac imuaru kemma nenegina zéma hehe duñ tatacgina mihicñimu. ¹³ Imuhuc zégic acgina yomuhuc melemma zéyec; Eñaoc nene gumu énécmigic nemu. Zéyu zégic; Nini kemma ic embac ionac nene boñ ménda mewiñiguc nonaru imi saméñ méra méñ zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac. ¹⁴ Imi mia sugcinaiguc ic ionacnec zañgégina oloñgic 5,000 imuac séc wañec imuac niñ imuhuc zégic. Wañu Yesunéñ 50 imuac séc tuña tuña nene newiñ zé tacmu niñac tohotoho ichéra énézéyec. ¹⁵ Énézéyu zéyec séc wañgic ic embac moczoñ nene newiñ zé tacdacgic. ¹⁶ Wañu Yesunéñ saméñ méra méñ zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa hiyu eñu mozoc ac zéma mésémma ic embac ionac wéséginaiguc hai énécmimu niñac tohotoho ichéra énécmiyec. ¹⁷ Wañu hai énécmigic moczoñ negic sécgé énécmiyec. Wañu tohotoho ic ieneñ bororoña waigic heyec imi tocgégic neñgeñ yanda 12 kuagina qedarec.

Peteronéñ Yesu niñac Kristo zéma ninzéñ ninzéña zéauyec.

¹⁸ Nalé méñiguc Yesunéñ sasañgiaiguc kecma zéwelec wañu tohotoho ichéra i guc momacnec kecgcic. Wañu inéñ yomuhuc qesiénécmiyec; Ic embac ieneñ nuac niñ méré zéañzu? ¹⁹ Zéyu melemma zégic; Tosaranéñ doku naec haka ic Yohane zéañzu, wañu tosanaréñ Elia zéañzu, wañu tosanaréñ Anutuac tiliñ tiliñ ic wahala becneñ kecgcic sugcina igucnec méñnéñ liliñgéma hicñizac imuhuc zéañzu. ²⁰ Zégic zéyec; Wañu eñaoc imi nuac niñ méré zéañzu? Zéyu Peteronéñ ara melemma zéyec; Anutuac Kristo.*

Yesunéñ humuma yacmac imuac ara zéyec.

²¹ Imuhuc zéyu ac imi ic méñac méñ ménda énézému niñac neuñ héiéncmiyec. ²² Wañu toroqema zéyec; Icac Nañanéñ qenzeñ manzeñ sasala nimma qeriawac galeñ zéma hofac oo ic kiwa hécgina zéma héná acac kiwi ic ieneñ waimigic qegic humumac. Wañu ai meme haréwéc wañu tinduc qelima yacmacac hezac. ²³ Imuhuc zémaguc Yesunéñ ic embac moczoñ ionac yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ ni méndac némmañ zémaciguc eñeya memaamuma naléya naléya eñeya ic héñgeña wéndara imi huama méndac némmac. ²⁴ Ic méñnéñ méñ kekecyá añgé timañ zé wañu kekecyá imi sohomac. Wañu ic méñnéñ méñ nuac niñ wamma kekecyá waimaciguc kekecyá añgé timac. ²⁵ Ic

* 9:20: Me Mesia.

ménéné baec imi moczoré angé timaguc eñeya kekecyá sohomac me wagiru qahac wañu, iwawai iminéné dimuhuc nañgémimac? ²⁶ Ménéné méñ ni zéma nuac ackuažécna niñac gamuya nimmaciguc Icac Naña imi Mañgoc zéma kua meme uñahéra téréya zéma eñeya edamuyaiguc lilingéma hamac nalé imuaru imuhucyanec ic iwac niñ mia gamuya nimmac. ²⁷ Ni hélacnec énézéwa niñgic, you nanžu onarunec tosara ini humucnéñ ménda énépésiyu Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi hémmu.

Yesuac séwiyanéñ melemma tanera méñ wañec.

²⁸ Ac imi zéyec imuac andiaiguc ai meme 8 wañu Yesunéné Petero zéma Yohane zéma Yakobo onagicma zéwelecmañ zé baec boñaiguc eñec. ²⁹ Inéné zéwelecma kerunec séwiyanéñ melemma tanera méñ wañu malekuya melemma pilitic asaha ésécnec asariyec. ³⁰ Imuaru mia ic éréhécnéñ Yesuguc ac eminimma nañgic. Imi mia Mose zéma Elia. ³¹ Asac mararañgic hicñiyic eñawu kecma Yesunéné Yerusalemiguc humumac imuac ara eminiñgic. ³² Wañu Petero zéma i guc momacnec kecgcic ieneñ gau réwéria niñ qeka meka wamma tacgcicac moczoré nec yacma Yesuac edamuya zéma ic éréhécnéñ i guc nañgic imi inicgcic. ³³ Wañu ic éréhécnéñ waima keñic Peteronéné Yesu ézéyec; Kiwi ic nini you kecziñ imi hiabia soroc. Imuac nini hali haréwéc meénécmini, méñ Miñ Kewu guac, méñ Moseac, méñ Eliawac wammac. Wañu ac imi némac ac zékerec imuac hénia ménda niñasarima imuhuc zéyec. ³⁴ Wañu ac imi zémanec nañu hosusunéné mama hoturu énécmiyec. Hoturu énécmiyu hosusu qeriaiguc kecgcic zénéñgina hiriyec. ³⁵ Wañu hosusu qeriaiguc ewa méñ hicñima yomuhuc zéyec; Ic yomi nena nañna imi nenaoc gésimiyi. Ini iwac ackuažéc imi niñtohomu. ³⁶ Ac imi zéyu tecgéyu héñgic Yesu eñeyanec nañec. Wañu tohotoho ic ieneñ iwawai héñgic imi nalé imuac suraiguc méñac méñ ménda énézégic.

Yesunéné uña biria nesima merac méñ mehiaruyec.

³⁷ Ama gianañyu Yesunéné baec boña imuarunec mama hayu ic embac tuñ yandanéné mihicñi migic. ³⁸ Tuñ imuac sugcinaiguc ic ménéné qacma yomuhuc zéyec; Kiwi ic, ni welecgénžua nuac nañnawac hama hénna. Imi mia nuac merac momacguc téñgéné. ³⁹ Wañu uña birianéné élanzañnec késayu imuarunec qacma qeme qeyu kua hololoña mayu séwiya mebiri qebiri wammima waimañ zé waibipianžac. ⁴⁰ Wañu nesigic kemmac niñ tohotoho ichécga welec énécmiwa ieneñ batucgégic ménda sécgéyec. ⁴¹ Imuhuc zéyu Yesunéné melemma zéyec; Yai hicñisai ninžéñ ninžéñgina qahac qaríñ qaríñgia yomi. Nalé dahecac séc iniguc kecma bisiqaténé wañ énécmimañ? Guac nañga you wagicma hana. ⁴² Wañu merac imi wagicma hamanec nañu imuarunec uña birianéné mema baeciguc giliyu hiñgacma qeme qeyec. Qeyu Yesunéné uña žapi qeqeya imi qetalimima merac imi mehiaruma melemma mañgocya miyec. ⁴³ Wañu ic embac moczoré Anutuac kuha niñac welicgégic.

Ieneñ moczoré iwawai Yesunéné mema wañec imuac welicgéma nañgic Yesunéné tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ⁴⁴ Ac yomi zémañ imi gezac haima hiabianec nimmu. Icac Naña imi kecma ic ionac méraginaiguc opocopora wammac. ⁴⁵ Wañu ieneñ ac imuhuc zéyu nimma hénia ménda niñtegicgcic. Imi mia hénia ménda niñtegicmu niñac musañgé énécmiyec imuac niñ hénia ménda niñsarigic. Wañu bac yandi yandi wamma hénia ménda qesimigic.

Yesunéné ic kiwa kekerawac hénia ac énézéyec.

⁴⁶ Wañu tohotoho ic ionac sugcinaiguc mérénenéñ kunéñgina wanžac me zéma tualefic hénima emigic. ⁴⁷ Emigic Yesunéné qerianéné niniñgina niñtegicma merac komoc méñ wagicma qéhéréñaiguc haiyu nañec. ⁴⁸ Nañu yomuhuc énézéyec; Ménéné méñ qacnaiguc merac komoc yomi héihéré mizac imi ni héihéré nénžac wanžac. Ménéné méñ ni héihéré nénžac imi méli néñec i héihéré mizac wanžac. Sugcinaiguc mamayagina kecžac iminéné mia eñeñagina wammac.

Ménéné méñ hažéc ménda wañ énécmizac iminéné alagina wanžac.

⁴⁹ Wañu Yohanenén yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, nini ic méñnéñ guac qacga qacma uña biria nesi énécmiyu hémma ménda méndac nénécmianzac imuac niñ neuñ héimiññ. ⁵⁰ Imuhuc zéyu Yesunén yomuhuc zéyec; Ménda qetalimimu méñnéñ méñ hazéc ménda wañ nénécmizac inén nonac wamma keczac.

Samaria ic ieneñ qegetali wammigic.

⁵¹ Yesunén eñeyaoc kurumeñguc emmac imuac naléya hosuru ducñiyu Yerusalem emmañ zé niñseliyec. ⁵² Nimma kua meme ichéra walac méli énécmiyu keñgic. Kemma iwawai mézézéñ géwiñ zé Samaria ic ionac ama areñ komora méñguc kerengic. ⁵³ Néñ Yesunén Yerusalem kemmañ zé wañec hénia imuac niñ ama miñina eneñ ménda héihéré énécmigic. ⁵⁴ Imuhuc wañgic tohotoho ic Yakobo zéma Yohane iereñ haka imi hémma yomuhuc zéyoc; Miñ Kewu nini geric bélaña kurumeñ igucnec mama onomac niñ zéwelecbiñ niñac wañzañ me qahac?† ⁵⁵ Imuhuc zéyic Yesunén lilingéma iricma ac geriwiguc wañ érécmiyec. ⁵⁶ ‡ Wañu ieneñ ama areñ méñguc keñgic.

Yesunén tohotoho ic ionac pakeñ ac énézéyec.

⁵⁷ Héna keñkecgic ic méñnéñ Yesuac yomuhuc ézéyec; Gi dimia me dimia kembésémañ imi ni kileñ méndac gémma kemmañ. ⁵⁸ Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Haséñ kazu ieneñ teñginaguc. Sawa nei ieneñ haecginaguc, néñ Icac Naña imi oruc qeheheac ama duña méñ ménda hemizac. ⁵⁹ Wañu Yesunén ic méñac yomuhuc zéyec; Gi hama méndac néna. Wañu inén ara yomuhuc melemma zéyec; Waina ni walac kemma mañgocna téngémaguc. ⁶⁰ Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Waina humumia ieneñ qamocgina imi téngégic, néñ geñ imi kemma Anutuac héngaleñ ama areña yandawac énézéwésémañ. ⁶¹ Wañu ic méñnéñ muñguc ézéyec; Miñ Kewu, neñ gi méndac gémma kemmañ, néñ waina walac lilingéma kemma sac kitichécna ewa gezacgina énézé qemaguc hawa. ⁶² Imuhuc zéyu Yesunén énézéyec; Méñnéñ méñ baec méséñ méséñac kinon§ mériaiguc késama kemma lilingéma andiaiguc hénzac imuhucyanén Anutuac héngaleñ ama areña yandawac ai méñ memacac séc qahac.

10

Yesunén tohotoho ic 70 buña suruc hiabia énézému niñac méli énécmiyec.

¹ Imuac andiaiguc Miñ Kewunén tohotoho ic tosara 70* kumu énécmima baera baera, ama areña kuneñ kuneñ séc eñeyaoc kemmañac niñec imuaru éréhéc éréhéc méli énécmiyec. ² Méli énécmima yomuhuc énézéyec; Héla memeyawac séc imi sasala wañima hezac, néñ ai ic sasala qahac imuac ini ai miñina Anutunén ai ic méli énécmimac niñac zéwelec wammimu. ³ Zéwa niñgic, neñ ini méli énécmima nimba rama komoc komoc haséñ kazu sugcinaiguc méli énécmimawac tanec wañzac. Bec yacma keñgic. ⁴ Ini soukiwa konoñ me gésé me héna usu imi ménda mema kemmu. Kemma hénaiguc ic embac mihiçñi énécmimuiçguc yaizézé ac ménda wamma kemmu. ⁵ Kemma ama méñguc emmuiguc walac yomuhuc énézému; Ama yomuaru luae hemac. ⁶ Imuaru luae ic méñ keczaciguc luae qeénécmizu imi iwac muru hemac. Wañu qahac wañu onac muru lilingéma hamac. ⁷ Wañu ama imuaru tacyac wañgic iwawai gumu énécmigic efima nemu. Ai icnéñ ai boña memuac hezac. Wañu ama areñ méñac qeriaiguc amaya amaya lelecgéma tacyac ménda wammu. ⁸ Ama areña yanda méñguc kerengic héihéré énécmimuiçguc wéséginaiguc nene haigic hemac imi efima nemu. ⁹ Nema bec hafi ic mehiaru énécmima Anutuac héngaleñ ama areña yanda hosucginu hazac imuhuc énézému. ¹⁰ Ama areña yanda méñguc kerengic ménda héihéré énécmimuiçguc imuac héna yanda séc keremma yomuhuc énézému; ¹¹ Onac tauñguc sei totoñ nonac hénaiguc

† 9:54: Kiwi méranén ooya tosaraiguc; Elia wañec ésecnec. ‡ 9:56: Kiwi méranén ooya tosaraiguc, inén zéyec; Icac Naña imi ic onac kekecgina mebirimañ zé qahac, néñ mehiaru énécmimañ zé mayi. Imuac nimba, ini Uña dimuhucyawac murunec hahaya imi ménda niñteçiczu. § 9:62: Yuda ic eneñ kinon imi burumakaoiguc qatégic héréyu méraginanén kesa nesima baec patoangic. * 10:1: Kiwi tosaraiguc; 72.

hezac imi qeni onac muru mazac. Wañu ini Anutuac héngalen ama areña yanda imi hosucginu hazac imi niñasarimu. ¹² Neñ énézéwa niñgic; Nalé tetcgiaiguc ama areña imi bakia yéwéria yanda Sodom tauñ meyec imi ogicma memu.

Ewa qerigina ménda melemmu ionac muru yéwéri yanda he énécmimac.

¹³ O, ewa biric! Korasin ama areña miñina. O, ewa biric! Betsaida tauñ yanda miñina, onacmuru kuc yanda baec icnéñ ménda memeya measariyi imi moczoñ Tiro zéma Sidon ama areña yandaiguc wambinec imuac ama miñina ieneñ becneñ songoñac maleku héima toma qahaiguc tacma siacma ewagina bec melemmuneñ. ¹⁴ Gésigési naléiguc Tiro zéma Sidon ama areña yanda miñinanéñ onogicma kápésic ginawac bakia efefia memu. ¹⁵ Kafanaum ama areña yanda miñina ini eñañac niñgic emma kurumeñ késamañ zé wanñac me? Anutunéñ memaénéc miyu humumia ionac baec dumuñaguc emu hiñgacmu. ¹⁶ Tohotoho ichécna zéwa niñgic; Méñnéñ méñ onac ackuañac ninñac imi nuac ackuañac ninñac wanñac. Wañu méñnéñ méñ onac andé unuzac imi ni andé nuzac wanñac. Wañu méñnéñ méñ andé nuzac imi méli néñec i andé qezac wanñac.

Tohotoho ic 70 ieneñ lilingéma hagic.

¹⁷ Tohotoho ic 70† ieneñ ségiségi wamma lilingéma hama yomuhuc ézégic; Miñ Kewu, guac qacgaiguc uña biria eneñ acnina tohogic. ¹⁸ Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Neñ hémba Biria miñinanéñ kurumeñ igucnec pilitic ésécneñ baeciguc mama qeyec. ¹⁹ Neñ ini mokoleñ zéma girisoñañ tima hañac ionac kucgina moczoñ onogicmu niñac qac buña énécmizua. Iwawai méñnéñ méñ hia ménda mebiri énécmimac. ²⁰ Néñ uña biria ieneñ acgina tohozu, imuac niñ ségiségi ménda wammu, néñ qacgina kurumeñiguc oyu hezac imuac niñ mia ségiségi wammu.

Yesunéñ ségiségi wamma Anutu mepésiyec.

²¹ Nalé imuarunec Yesunéñ Uña Téréyaguc ségiségi wamma yomuhuc zéyec; Mañgoc, baec kurumeñac miñina, iwawai imi musañgéna niniñ zéma niñtegic qñtegitac kuha ginaguc eneñ ménda hénzu, néñ nambérac ionac auénécmina héñanñu imuac ewa hia ac gézézua. Oaec, Mañgoc, guac ewa siñganéñ imuac mia heyec. ²² Mañgocna geñgaoc mia iwawai moczoñ nuac néñneñ. Wañu gi qahac wañu, méñnéñ méñ méréñéñ Nañga wanñac imi ménda ninñac. Wañu méñnéñ méñ qahac, néñ Nañganéñ eñeya ewa siñguc auénécmiyu hénzu ieneñ sac Mañgoc gi méré imi ninñu. ²³ Imuhuc zémaguc tohotoho ichéra ionac muru lilingéma inicma ionacnec sac ewaya meyu mayu yomuhuc énézéyec; Iwawai ini hénzu imi momacnec hénzu ionac kicginanéñ mériañaguc wanñac. ²⁴ Énézéwa niñgic; Kuameme ic sasala zéma ic kewu ieneñ iwawai ini hénzu imi hémbiñ zé wañgic, néñ ménda héngic. Wañu iwawai ini ninñu imi nimbiñ zé wañgic, néñ ménda niñgic.

Dac muna héla ionac ala kekec.

²⁵ Héna acac kiwi ic méñnéñ yacma Yesu batucgéma yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac iwawai wamma kekec hémbéñaña imi mihicñimañ? ²⁶ Zéyu Yesunéñ ara yomuhuc melemma qesimiyec; Héna aciguc néma ac heyu gi dimuhuc oloñ niñanñañ? ²⁷ Zéyu zéyec; Ewa qeriga moczoñneñ, kekecga moczoñneñ, kucga moczoñneñ zéma ewa siñga moczoñneñ Miñ Kewu guac Anutu goi héihéi wammiwésémañ. Wañu gi geñga siñ niñamuanñañ ésécneñ alagawac siñ nimmiwésémañ. ²⁸ Imuhuc zéyu Yesunéñ ara melemma zéyec; Ac bakia melenñañ imi dindiña. Imuhuc tohoma kekec hémbéñaña mewésémañ. ²⁹ Imuhuc zéyu ic imi Yesunéñ iwac niñ niñu hiarumac niñac yomuhuc qesimiyec; Wañu, méréñéñ nuac alana wanñac? ³⁰ Imuhuc zéyu Yesunéñ séséc ac méñ yomuhuc zéyec; Ic méñ Yerusalemnec yacma Yeriko kemmañ zé hiñgarec. Hiñgacma hénaiguc kowu nene ic mihicñi énécmiyu kowu nene ic ieneñ malekuya hetecgéma humumianec qema waima keñgic. ³¹ Nalé imuhucgeñ hofac oo ic méñnéñ héna imuacnec hiñgacma ic imi hémma héna néwécgeñacnec qizizñ géma keñec. ³² Wañu Lewi ic

† 10:17: 10:1 Imuac héngic. ✨ 10:27: Hén 6:5, Lew 19:18

ménénén imuhucyanec imuaru haréma ic imi hémma héná nówécgeñacnec qizizih géma ogicma keñec. ³³ Wañu Samaria ic ménénén ic kiah wamma kemma imuaru keremma ic imi hémma wéséniniñ wammiyec. ³⁴ Wañu hosuraiguc kemma haléc zéma doku selia wiziyaiguc qocgéma naecmima osomiyec. Osomima donkiya qahaiguc haima ic kiah ama méniguc wagicma kemma galeñgé miyec. ³⁵ Ama gianiyu Romawac soukiwa Denarion[‡] éréhéc ic kiah ama imuac miñina mima yomuhuc zéyec; Ic yomi galeñgé miwésémañ. Imuac me imuac wammimañ zé soukiwa imi ogicma kiriwésémañ imi lilingéma hamañ imuaru taséga melej gémmañ. ³⁶ Imuhuc suruc wandacma Yesunén yomuhuc qesimiyec; Geñ ninna ic haréwéc ionac sucginaiguc mérénenéñ mia kowu nene méraginaiguc eñec iwac ala wanžac me? ³⁷ Zéyu ara melemma zéyec; Ic goi héihéi wammiyec imi mia. Imuhuc zéyu Yesunén yomuhuc ézéyec; Gi kemma imuhuc wambésémañ.

Yesunén Mata zéma Maria iorac amaiguc keñec.

³⁸ Héná keñkecma Yesunén ama areñ komora méniguc kereñec. Kereñu embac mén qara Matanén héihéré miyu iwac amaiguc eñec. ³⁹ Wañu iwaru munia kerec, qara imi Maria. Inén Yesuac héniaiguc tacma iwac ackuažéc niñec. ⁴⁰ Wañu Mata imi ai yanda meyu ai yandanén ewaya mesohoyec. Wañu Yesuac muru hama yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu nuac munananén wainénu ni nenacnec ai mema nanžua. Wañu gi imuac ewa biric ménda wañ nénžañ? Ézéna hama méra némmac. ⁴¹ Zéyu Miñ Kewunén ara melemma zéyec; Mata, Mata, gi iwawai hénia hénia niñac niñyéwéri wanna ewaga goro wanžac. ⁴² Nén éréhéc dac sac mewésémañ, qahac wañu momacdac imi sécgémac. Marianén héná hiabia gésima aņgétizac imuac imi iwarunec wagicmañac séc qahac wanžac.

11

Yesunén zéwelec welecac hénia ku énécmiyec.

¹ Yesunén baec méniguc zéwelerec. Zéweleru tecgéyu tohotoho ichéra ionarunec ménénén yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu doku naec ic Yohanenén tohotoho ichéra dimuhuc zéwelecmu imuac hénia ku énécmiyec. Gi imuhucyanec zéwelec welecac hénia ku nénécmína. ² Zéyu zéyec; Ini zéwelecbiñ zéma yomuhuc zéwelecmu; Mañgocnina, guac qacga mepésini téréya hemac. Guac héngaleñ ama areña yanda imi mama hamac. ³ Gi kaiweya kaiweya imuac nene sécnina nénécmiwésémañ. ⁴ Nini ic tosara biria wañ nénécmigic séc késpedesgina wai énécmizih, imuac gi imuhucyanec késpedescina wai nénécmína. Wañu manam batuciguc ménda nonopobésémañ.

⁵ Imuhuc zéma inén yomuhuc toroqema zéyec; Sucgina igucnec ménénén alayaguc wañu alaya iminén siñi yandaiguc iwac muru kemma yomuhuc welecmmiac; Alana, samén haréwéc néna bianğuc melemmañ. ⁶ Ic kiah alana ménénén nuaru hazac. Wañu nene mén gumu mimañ zéma hocžua.

⁷ Imuhuc zéyu alayanén ama qeria igucnec yomuhuc melemma zémac; Gi gau qeli qeli nunužañ, ni ama naguya bec héima nambérac hécna iniguc gau niñac wamma heziñ imuac niñ yacma yaka gémmañac séc qahac. ⁸ Wañu zéwa niñgic, ama miñinanén ic imi alaya wanžac imuac wamma ménda yacma nimmimiac, néñ ic imi seliseli wamma welecma nañu imuac niñac mia yacma iwawai mén niñac wawaña imuac sécyá mimac.

⁹⁻¹⁰ Ménénén mén weleru miyu meanžac. Wañu ménénén mén hochoc ai mema mihiçñianžac. Wañu ménénén mén nagu qeyu aumimia wañanžac. Imuac niñac zéwa niñgic; Welecgic énécmimiac. Hochoc ai mema mihiçñimu. Naguya qegic auénécmimiac. ¹¹ Guac nañganén lambéc niñac qesigénu mañgoc onac sucgina igucnec mérénenéñ lambécac tasia qaté mokoleñ mimac? ¹² Wañu kuruc gocmia niñac welecgénu mérénenéñ tasia girisoñañ mimac? ¹³ Ini ic biria, néñ kileñ iwawai hiabia nambérac hécgina gumu énécmianžuguc onac kurumeñ Mañgocginanén welecmmianžua onac Uña Téréya séc ogicqogicma dimuhucya énécmimiac?

[‡] 10:35: 1 Denarion imi ic méñac ai meme méñac ai boja.

Yesu zéma Beelsebul.

¹⁴ Wañu Yesunéñ uña biria ara qahac imi nesimiyu éréma keñu merac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tuñ ieneñ imi hémma welicgégic. ¹⁵ Wañu sucginaiguc tosanenéñ yomuhuc zégic; Inéñ kuwic ionac ic kewugina Beelzebulaac kuha mema uña biria nesi énécmianzac. ¹⁶ Wañu ic tosanenéñ Yesu batucgémima séséc baec icnéñ ménda memeya kurumeñ igucnec mamaya méñac meyu hémbiñ niñac welecmigic. ¹⁷ Welecmigic Yesunéñ ionac niniñgina niñtegicma yomuhuc zéyec; Héñgaleñ ama yandawac miñjnanéñ eñaocnec euhéndéñ wañamuzu séc kisi wañanzac. Wañu ama méñac miñinanéñ eñaocnec euhési wañamuanzu imi mama birianzac. ¹⁸ Neñ Beelzebulaac kuha mema uña biria nesi énécmianzua imuhuc zénénzu, néñ Biria miñinanéñ eñaocnec héndéñ amuanzuiguc ionac héñgaleñ ama areña yandanéñ dimuhuc nañselimac? ¹⁹ Neñ Beelzebulaac kuha mema uña biria nesi énécmizuaiguc imi nañhécgina ieneñ mérac kuha mema uña biria nesi énécmianzu? Imuac nañhécgina eñaoc mia zégési énécmimu. ²⁰ Néñ neñ Anutuac méria merawanéñ uña biria nesi énécmianzuaiguc Anutuac héñgaleñ ama areña yandanéñ bec onacmuru mama hazac. ²¹ Ic kawalinéñ tewi maleku séha meyu kiyunec amaya galeñgéyu ama imi luaeiguc hia heanzac. ²² Wañu ic kawali kuha eñeña méñnéñ hama ic imi ogiczaciguc tewi maleku selia niñkumuma mekeczac imi moczoñ wagicma iwac hinacya momacnec wagicma sécgina méndémma énécmianzac. ²³ Méñnéñ méñ niguc ménda keczac inéñ andé nuzac. Wañu iwawaina niguc ménda tocgézac inéñ iwawaina héndénzac.

²⁴ Uña biria méñnéñ ic méñac murunec éréma kemma baec kisiaiguc keñha wamma tachiarumañ zé wañu ménda sécgézac. Ménda sécgéyu inéñ yomuhuc zézac; Ni amana éréma hazua imuaru liliñgémañ. ²⁵ Imuhuc zéma liliñgéma hama héñu ama imi usuñma mindiñiyecac hiabia hezac. ²⁶ Heyu kemma uña biria kawalihéra 7 onagiru hama hiñgacma kecgic walac birima kerec imi muñguc yanda ogicqogic wamma kuneñec birima keczac.

²⁷ Ac imuhuc zémanec nañu tuñ yanda imuac sucgina igucnec embac méñnéñ qacma zéyec; Gi héri haima megémma namu gumugéñec neñgoc iminéñ ségiségiyaguc! ²⁸ Imuhuc zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Ic méñ Anutuac ackuazéç nimma tohoanzac iminéñ mia ségiségiyaguc wanzac.

Séséc ac Yonawac muru héiyec imuac hénia.

²⁹ Ic tuñ muñguc yanda toroqe énécmima nañgic Yesunéñ hénima yomuhuc énézéyec; Nalé yomuac hicñisai imi hicñisai biria, séséc mérerawac hémbiñ zé wañanzu, néñ séséc méñ qahac, néñ Yonawac muru haka hicñiyec imi sac hicñi énécmimac. ³⁰ Yonanéñ Niniwe ama areña yanda imuac miñhéra ionac muru séséc wañec ésécnec, Icac Naña imuhucyanec nalé yomuac hicñisai onac muru imuhuc wammac. ³¹ Héñgaleñ ama yanda méñ baec wañgoña Saut iguc hezac imuac embac garata méñnéñ Solomonac niñtegic qinñtegicac kuha nimmañ zé baec tetcgia igucnec hayec, néñ nalé yomuac hicñisai eneñ Solomonac Kuneña neñ you kecma énézéwa ménda niñnéñzu. Imuac zégésigési naléya ducñiyu embac garata iminéñ ini zégési énécmimac. ³² Niniwe ic eneñ Yonawac ackuazéç nimma ewagina melençic, néñ nalé yomuac hicñisai eneñ Yonawac Kuneña neñ you kecma énézéwa ménda niñnéñzu imuac niñ zégésigési naléyaguc Niniwe ic ieneñ ini zégési énécmimu.

Séwiac lambe.

³³ Méñnéñ méñ lambegina otorima sasañgiaiguc me kewuc bawaiguc ménda haianzu, néñ qémbéñ qahaiguc haianzu. Imi mia ic embac ama qeriaiguc érému eneñ asaha hémmu niñac imuhuc wañanzu. ³⁴ Wañu néwécgeñac zéwa niñgic; Guac kicganéñ séwigawac lambe wanzac. Kicganéñ hia keczaciguc séwiga moczoñ asahanéñ sécgémimia wanzac. Wañu kicganéñ birizaciguc séwiga moczoñ siñinéñ sécgémimia wanzac. ³⁵ Imuac ewa qerigaiguc asac mararañ hezac imi ménda siñidéñgézac me qahac

imi niñgésina. ³⁶ Imuac guac séwiga asaha sécgégéñu siñi ménj ménda hegéñu lambeac asahanéñ asarigéñanžac ésécñec kekecga mocžonj asahaguc wammac.

Saec 6.

³⁷ Yesunéñ ac imuhuc zémanec nañu Farisaio ic ménjnéñ eñeyaguc momacñec tacma nene nemac niñac Yesu welecmyu emma tarec. ³⁸ Néñ nene nemañ zé wamma méria ménda zuaru Farisaio ic iminéñ hémma ewa éréhéc wañec. ³⁹ Wañu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Farisaio ic ini sokoc zéma zéic séwéla imi hiabianec zuacanžu, néñ ewa qerigina imi hémbaoc haka zéma kaižiliweñ hakanéñ kuaya qema hezac. ⁴⁰ Niniñgina qahac ini, séwéla mihiçñiyec inéñ qeria momacñec mihiçñiyec imi ménda niñteçicžu? ⁴¹ Wañu qerigaiguc hegénžac séciguc haleñ énéçmina iwawai mocžonj solañu wañgémmac. ⁴² Néñ saecginaguc ini Farisaio ic, ini miñsupe zéma zuažua héméña hiabia tosara imi méndéñgic méra éréhéc wañu momacguc mema Anutuac buña haianžu. Néñ haka dindiña zéma goi héihéi Anutuac buña haihaiya imi giligic qahac wanžac. Méñ ménda waima imuac me imuac momacñec wandacmu iminéñ hia wammac. ⁴³ Saecginaguc ini Farisaio ic, ini tocgotocgo amaiguc tatac ou eñeña hezac imuaru tacbiñ niñac wañanžu. Wañu nénnagémba sombeñiguc zézé ségiségi wañ énéçmimu niñac wañanžu. ⁴⁴ Saecginaguc ini imi kicsuañ suaña qahac kondonja heheya ésécñec wañu, ic embac ieneñ imuac qahaiguc tima namma héniaçina ménda niñteçgicanžu.

⁴⁵ Imuhuc zéyu héna acac kiwi ic ménjnéñ Yesu yomuhuc melemma zéyec; Kiwi ic gi imuhuc zéma nini momacñec mutulañgéma zébiri nénéçmizañ. ⁴⁶ Saecginaguc héna acac kiwi ic ini, iwawai yéwéria yanda séçgina ogicogicya imi ic tosara ionac hai énéçmigic bisianžu, néñ ini eñaoc imi méragina merawa ménj ménda suluma osianžu. ⁴⁷ Saecginaguc ini, eneñ Anutuac tiliñ tiliñ ic becñec yanda héçgina ieneñ unugic ionac kicsuañ imi meyacgéanžu, néñ ackuažéc imi ménda tohoanžu. ⁴⁸ Yandahéçgina Ieneñ Anutuac tiliñ tiliñ ic unugic Farisaio ic eneñ imi kua meme ic ionac kicsuañ meyacgézu. Imuhuc wamma ini yanda héçginawac ai imuac ewa momac wanžu imuac héipuc ac zéauzu. ⁴⁹ Imuac niñ Anutunéñ niñteçic qñteçgicac kuhaiguc yomuhuc zéyec; Neñ ionac muru walac zézé ichéçna zéma méliméli ic méli énéçmimañ, wañu ionarunec tosara unuhumumu, wañu tosara ununesi wañ énéçmimu. ⁵⁰ Baec kurumeñ zéyu hiçñiyec imuarunec hénima éréma kecma deguc imuac suraiguc Anutuac tiliñ tiliñ ic unugic sacgina mayec imuac bakia mocžonj nalé yomuac hiçñisai ionac qacginaiguc emmac. ⁵¹ Imi mia Abelac sac igucñec hénima éréma kecma žaki téréya sombeñiguc nañec imi zéma ama téréya imuac géñgéñaiguc qegic humuyec žakaraia iwac sacya imuac bakia mocžonj nalé yomuac hiçñisai eneñ mia bisidacmu. ⁵² Saecginaguc héna acac kiwi ic ini, ini imi niniñac nagu wétéya késa kecma eñaoc ménda emma imuhucyanec naguya héžicgéma nañgic ic embac embiñ zé wanžu imi eneñ momacñec emmuac séc qahac wanžac. ⁵³ Imuhuc zémaguc Yesu ama imi waima kemmañ zé mayu Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic ieneñ hénima hažéc geriwaçguc wammima acgina melemmac niñac selianec hinocgémima zéçesiçesi sasala wammigic. ⁵⁴ Imuhuc wamma ac késpedesira ménj zéyu késawiñ zéma galeñ megic.

12

Yesunéñ qeqaiñ ac zéma meme seli ac énézéyec.

¹ Suraiguc ic embac tuñ yanda tauseña tauseña tocgéma hénagina tiloc paloc tima nañgic. Yesunéñ walac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Farisaio ic qeri ikocginaguc ionac yis imuac galeñ memu. ² Iwawai ménjnéñ ménj, usuyaguc hezac imi ménda auyu hemacac séc qahac, sasañgiaiguc hezac imi ménda niñmimiawac séc qahac. ³ Imuac niñ iwawai siñiiguc zégic imi mocžonj kaiweac asahaiguc zéaugic nindacmu. Wañu iwawai ama qeriaiguc zégic imi mocžonj ama bauyaiguc namma zéaugic nindacmu.

Anutu momacgucac sac zénéñgina hirimac.

⁴ Alahécna onac énézézua, séwigina sac unuhumuma imuac andiaiguc iwawai mén toroqema wañ énécmimuac séc qahac ionac niñ zénéngina ménda hirimac. ⁵ Mérac kileñ zénéngina hirimac imi zéasariwa niñgic. Unuhumuma imuac andiaiguc geric siaiguc gili énécmimacac kuc buñaya hemizac iwac mia zénéngina hirimac. Owec, énézézua, iwac mia zénéngina hirimac. ⁶ Sirikic méra méñac boña soukiwa Toya* éréhécdac ménda haianzu? Wañu Anutuac kiwaiguc sirikic nei ionac murunec méñac niñ eluñ ménda qeanzac. ⁷ Ini imi Anutunéñ oruc zucgina zañgéya acguc moczoñ oloñ nindaczac, imuac zénéngina ménda hirimac. Eñac eñac kekecgina imi sirikic nei sasala onogicma eñeña wanzac.

⁸ Wañu ni énézéwa niñgic; Méñnéñ mén ic embac kicginaiguc zéauma ni ninzénge némmaciguc ni imuhucyanec Anutuac kua meme uña kicginaiguc zéauma i ninzénge mimañ. ⁹ Ic embac kicginaiguc ni qaecgé nénzac imi ni Anutuac kua meme uñahéra kicginaiguc qaecgémimañ. ¹⁰ Méñnéñ mén Icac Naña zébiri mizaciguc kápésic imi waimimacac hezac, néñ Uña Téréyawac zébiri wammizaciguc kápésic imi ménda waimimac. ¹¹ Ic embac tosanéñ ini tocgotocgo amaiguc me galeñ zéma ic kewu tosara qac buñaginaguc ionac muru onagicma keñgic ac bakia dimuhuc melemma ac dimuhucya zéwiñ zéma ewa goro ménda wammu. ¹² Nalé imuaru mia Uña Téréyanéñ némac ac zému imi ku énécmimac.

¹³ Wañu tuñ imuarunec ic méñnéñ yomuhuc zéyec; Kiwi ic nuac dacna ac ézéna mañgoc niranéñ iwawai mératéc wainércmiyec imi niñguc méndemma mewic. ¹⁴ Zéyu Yesunéñ ézéyec; Ic mérenéñ ni iwawaigira méndéñ érécmimañ niñac zégésigési ai icgirawac kumunéñec? ¹⁵ Imuhuc zémaguc inéñ ic embac yomuhuc énézézec; Iwawai méñac mén hémbaoc ménda wamma niniñ biria imuac galeñ memu. Ic méñac kekecyia imi iwac iwawaiya sasala imuaru ménda hezac. ¹⁶ Imuhuc zéma inéñ qelumbec ac mén yomuhuc énézézec; Soukiwa ic mén kerec. Keru iwac aiguc héla gocmia kindindiña hicñimiyec. ¹⁷ Hicñimiyu ewa qeriaiguc yomuhuc niñec; Nuaru héla gocmia imi haihaiyawac titiña mén ménda hezac. Imuac dimuhuc wammañ? ¹⁸ Imuhuc zéma zéyec; Ni yomuhuc wammañ, nuac hofi ama komora imi hericma kuneñ yanda qelia mén meyacgéma nuac ai yawuñac héla zéma iwawai hiabia imi moczoñ imuaru haiwa hemac. ¹⁹ Imuhuc wamma nuac uñanawac yomuhuc zémañ; Nuac qeri uñana, iwawai ai yawuñ sasalawac sécyia qolacgéma haiwa hezac. Imuac gi bénzén tacnimma nene kuluñ nema ségiségi wamma kecbésémañ. ²⁰ Néñ Anutunéñ yomuhuc ézémac; Ic, gi imi niñtegic qñtegicga qahac, deguc siñiya guac qeri uñaga guagicba iwawai qutulangéma haina hezac imi moczoñ mérac wammac me? ²¹ Ic imuhucya imi eñeyawac iwawai sasala tiloyu emma hezac, néñ Anutuac muru imi saméñ bipiyaguc ménda hemiyu keczac.

Ewa goro ménda wambésémañ.

²² Imuhuc zéma tohotoho ichéra énézézec; Imuac néwécgeñac yomuhuc énézéwa niñgic; Kekecgina niñac némac iwawai nemu, séwigina niñac némac iwawai héimu imuac ewa goro ménda wammu. ²³ Kekec imi nene ogiczac. Wañu séwigina imi malekugina ogiczac. ²⁴ Koeckoec nei imuac niñgic, iwawai mén ménda héihimic wamma meanzu. Wañu ama saméña me hofi amaya mén ménda he énécmizac, néñ kileñ Anutunéñ gumu énécmianzac. Ini imi nei kuneñ yanda ogicma eeginaguc wanzu. ²⁵ Sucginaiguc mérenéñ ewa goro wamma kekecyia† komodia mén mehorugimacac séc wanzac me? ²⁶ Iwawai komodia mén imuhucya hia mindiñiwésémañac séc qahac wañu dimuhuc méñac mén ewa goro wambésémañ? ²⁷ Baorac zariñac niñgic, imi dimuhuc yandianzu? Ieneñ ai ménda meanzu wañu hésa mén ménda meyacgéanzu wañu énézéwa niñgic, Ic kewu Solomonnéñ maleku héiyec imuac edamuya moczoñ imi zariñ méñac asaha ogicmacac séc qahac wañec. ²⁸ Deguc keru orañguc qema oanzu zariñdac imuhucyawac Anutunéñ imuhuc hiabianec héi énécmianzac. Imuhucya imuhuc wañ énécmianzac iguc onac imi ogicqogic wamma ménda héiénécmimac me? O! ic embac, ninzén

* 12:6: Girik aciguc; Asarion. † 12:25: Séwiga witiya.

ninžéngina imi komocdia dac. ²⁹ Ini némac iwawai newiñ zéma ewa goro ménda wammu, wañu imuac ménda zéwelecmu. ³⁰ Baecac ic enia ieneñ mia iwawai moczoñ imuhucya niñac wamma welecanzu. Onac Mañgocginanéñ ini iwawai imuac me imuac osizu imi bec niñdacañac. ³¹ Ini mia iwac héngaleñ ama areña yanda imuac hochoc wammu. Imuhuc wañgic iwawai tosara imi toroqema énécmimac. ³² Ic tuñ komora ini zénéngina ménda hiriyu, Mañgocnéñ héngaleñ ama areña yanda imi énécmimañ zé ewa hia ninñac. ³³ Iwawaigina haima soukiwa mihicñima maqeqeya ionac énécmigic. Gésé tegictegira qahac kurumerñac buña mihicñima imuaru mia iwawai boña eñeña imi tигic hemac. Imuaru imi kowu nene hosuru keñkeñawac séc qahac, wañu gisic zinañgoc nemuac séc qahac. ³⁴ Iwawaigina boña eñeña hezac imuaru onac ewa siñgina heañac imuac niñac imuhuc zézua.

Técgina nimma kecmu.

³⁵ Kembañ ginaiguc rikunñina zikima kifagina otorigic zeyunec nañkecmu. ³⁶ Ini imi ic tosara miñginanéñ zammaréñ meme ariac igucnec liliñgéma hama nagu qeyu focdac yacma nagu auwiñ zé mambéc kecanzu ésécnec wamma kecmu. ³⁷ Miñginanéñ hama kic hihi kegcic inícmaciguc welen qeqhéra imuhucya imi ségiségi ginaguc wammu. Hélacnec énézéwa niñgic, miñginanéñ rikunña zikima namma énézéyu tacgic hosucginu hama welen qeénécmimac. ³⁸ Inéñ siñyawac 12 kilok me 3 kilok imuaru hama iniru imuhuc wamma kecmuiguc imi ségiségi ginaguc wammu. ³⁹ Ini ninzu ésécnec ama miñginanéñ némac naléiguc kowu nene hamu imi niñañeciguc awima taru amaya imi ménda hésémma embunec. ⁴⁰ Imuac niñ ini acguc técgina nimma kecmu. Ménda nimma kecmu nalé imuaru Icac Naña imi hamac.

⁴¹ Imuhuc zéyu Peteronéñ yomuhuc qesimiyec; Gi séséc ac imi nonac niñ sac zézan me nini moczoñ niñac zézan? ⁴² Zéyu Miñ Kewunéñ melemma zéyec; Wañu méréneñ ai ic niñkumu mimia zéma niñtegic qinñtegicyaguc wamma miñinawac welenqeqe ichéra galeñgé énécmima naléya ducñiyu séc nene yakaginawac buña méndéñ énécmiammac? ⁴³ Wañu miñginanéñ hama héñu imuhuc wamma keru, welen qeqe imuhucya imi ségiségiyaguc wammac. ⁴⁴ Ni hélacnec énézéwa niñgic; Miñginanéñ ic imuhucya imi iwawaiya moczoñ galeñgémac niñac opocmac. ⁴⁵ Wañu welen qeqe icnéñ imuhuc ménda wamma ewa qeriaiguc eñeya miñginanéñ bénzén bénzén hamac zéma iwawai hémbaoc wamma nema doku selia nema niñgoñ wamma welen qeqe ichéra zéma embachéra hénima unumac imi ⁴⁶ nalé méñ kic hihi ménda wamma kecmac imuaru, wañu kaiwe kiwa méñ ménda nimma kecmac imuaru mia miñginanéñ hama bakia réwéria meley mima ic ninzén ninzéngina qahac iniguc momacnec onopocmac. ⁴⁷ Miñinawac ewa siñ imi dimuhuc hezac imi niñtegicmaguc kileñ técyá ménda nimma iwac ewa siña tohotoho ménda wammac imi sasalanec qemac. ⁴⁸ Ménda niñtegicma haka biria wanñac imi efefia qemac. Iwawai sasala meyec iwac muru sasala memañ zé hocmac. Wañu ai buña sasala késayec iwac muru imi iwawai sasala mihicñimañ zé qesimimac.

⁴⁹ Ni baeciguc geric zéc gilimañ zé mayi. Wañu bec zezaciguc némac iwawai méñ niñac wammañ? ⁵⁰ Ni météré naec ai‡ méñ wañ némmuac hezac. Qeri yéwéri dimuhucyanéñ kilanzi némma keñkeruguc yéwéri imi moczoñ tecgénémmac! ⁵¹ Ini niñgic ni baeciguc luae qeénécmimañ zé hayi tanec wanñac me? Énézéwa niñgic; Imi qahac, méndéñ énécmimañ zé hayi. ⁵² Kecma ama momacgucac qeria igucnec ic embac méra méñ kecma haréwécnéñ éréhéc hazéc wañ érécmigic éréhécnéñ haréwéc hazéc wañ énécmiyic méndéñ amuma kecmu. ⁵³ Mañgocnéñ nañaguc, nañanéñ mañgocyaguc, neñgocnéñ béraraguc, béraranéñ neñgocyaguc, erañiyanéñ erañiyaguc héndéñ amuma añañ qacgé amumu.

⁵⁴ Imuhuc zéma toroqema zéyec; Ini hosusunéñ konduñ igucnec hayu hémma kia focdac hamac zégic imuhuc wañañac. ⁵⁵ Wañu Saut baec kisia igucnec luhucnéñ éréyu hémma geriwiguc wammac zégic imuhuc wañañac. ⁵⁶ Ic ikocginaguc ini baec

‡ 12:50: Météré naec ai; Ic héñgeña wéndaraiguc qeyu humumac imuac séséc ac wanñac.

kurumeñac tanera imi héntegicma dimuhuc nalé yomuac hakaginawac tanera imi ménda niñtegicanzu?

⁵⁷ Wañu némac niñac némac hakanéñ solaja wanžac imi moacnec ménda niñgésianzu? ⁵⁸ Gi ic hazécgaguc zégésigési icac muru kemmaoc imuaru hénaiguc ara mindiñimañ zé meefima luae ac zémaoc. Imuhuc ménda wanna, inéñ gésigési ic iwac muru hérégemma keñu gésigési icnéñ téngiñ ic ionac méraginaiguc goporu téngiñ ic ieneñ hésa amaiguc giligemma gopocbu niñac. ⁵⁹ Gézéwa ninna, kitiwa melemma Toya[§] tetcgiawac ménñ acguc moczoñ ménda melenña tecgéyu hia ménda mama hawañ niñac.

13

Ewa qerigina melemmu me humumu?

¹ Nalé imuaru tosanéñ Yesuac muru hama Pilatonéñ Galilaia ic embac tosara unuhumugic sacginanéñ mama ionac žucmanañ ginawac sacguc momacnec sicsaoc wamma keñec.* ² Žéñic Yesunéñ acgina melemma žéyec; Ini imi Galilaia ic ieneñ haka imuhucya mihicñigic inicma niñgic ieneñ Galilaia ic tosara onogicma késpedes yanda wañgic ésécnec wanžac me? ³ Ni énézéwa niñgic, imi qahac, ewa qerigina ménda melemmuiguc moczoñ yanda ini acguc imuhucyanec qahac wandacmu. ⁴ Wañu ic embac 18 Siloam ama areñaiguc awiawi ama héñgeña horua herec imi mama qeyu imuac bawaiñguc humugic. Wañu enéñ ionac niñgic késpedesgina imi Yerusalem imuac miñhéra tosara ionac késpedesgina ogicžac ésécnec wanžac me? ⁵ Ni énézéwa niñgic, imi qahac, moczoñ yanda ini acguc ewa qerigina ménda melenñgic imuhucyanec humuma qahac wandacmu.

⁶ Imuhuc zéma séséc ac ménñ yomuhuc žéyec; Ic ménñéñ waiñ aiiguc fik ic ménñ himiru heyu hama imuac gocmia niñac horec, néñ ménñ ménda mihicñiyec. ⁷ Wañu inéñ imuac ai ic yomuhuc ézéyec; Ni ai yawuñ haréwéc hama fik ic yomuac gocmia niñac hocma héla ménda mihicñianzu. Imuac ic hésa imi héina qahac wammac. Némac niñac baec imi eñdac késama nammac? ⁸ Žéyu žéyec; Miñ kewuna waina ai yawuñ momacguc ménñ nañu neñ giñgiñguc baec imi éséma guwec haima héwiña héimañ. ⁹ Héiwa kecma bianñguc héla haimac niñac, kilenñdac héla ménda haimaciguc nalé imuhucgeñ zéna héiwa qahac wammac.

¹⁰ Wañu Yesunéñ Sabata naléiguc tocgotocgo ama ménñguc emma ackuažéc ku énécmima nañec. ¹¹ Wañu ninzu, embac ménñ yawuñ 18 imuac séc hafi uñanéñ késayu gemara momacnec licgémiyecac dindiñanec nammacac séc qahac kecañec. ¹² Wañu Yesunéñ hémma žéyu hama kicginaiguc nañu ézéyec; Embac gi hafi žepaga igucnec hulacgé géñgéña wanžac. ¹³ Imuhuc zéma méria haimima žéweleru embac iminéñ imuarunec gemara mindiñima dindiñanec namma Anutu mepésiyec. ¹⁴ Tocgotocgo amawac galeñnéñ Yesunéñ Sabataiguc hafi mehiaru énécmiyu hémma qeri biric nimma ic tuñ yomuhuc énézéyec; Ai meme 6 hezac, imuac niñ imuac suraiguc hagic mehiaru énécmimac, néñ Sabataiguc imi qahac. ¹⁵ Imuhuc žéyu Miñ Kewunéñ melemma žéyec; Ic onac kiciguc welenñ qeque ic ini sugina igucnec ménñéñ ménñ Sabata naléiguc eñeya burumakao me doñki héréma kemma doku ménda gumuanžac me? ¹⁶ Abarahamac bérara embac yomi Biria miñinanéñ késayu yawuñ 18 žiki sipacyaguc kecañec. Wañu Sabata naléiguc žiki sipacya imi hulac mimiawac ménda hezac? ¹⁷ Yesunéñ imuhuc žéyu ic embac hazéc wammigic imi enéñ moczoñ niñgic gamuginaguc wañec, néñ ic tuñ yanda tosanéñ haka moczoñ kuc buñayaguc imi meyu hémma ségiségi wañgic.

Héñgaleñ ama yandawac séséc ac.

¹⁸ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi némac iwawai ésécnec wanžac? Neñ dimuhuciguc séc héima zémañ? ¹⁹ Imi mia, ic hésa ménñ qara žunžuañ imuac gocmia

[§] 12:59: Girik aciguc; Lepton. * 13:1: Galilaia ic ieneñ mulu ai mema nañgic Pilatoac téngiñ ichéra ieneñ hama unuhumugic ic zéma mulu yañac sacginanéñ momacnec sicsaoc wamma keñec.

ésécnec, ic méjnénj gocmia imi momacguc mema kemma aiguc himiru yandima ic yanda wamma nanju nei sawaiguc kecanzu imi enej imuaru haecgina haigic.

²⁰ Inéj muŋguc toroqema zéyec; Ni Anutuac héngalej ama areña yanda imi némac iwawaiiguc séc héimañ? ²¹ Imi mia embac méjnénj saméj omañ zéma fulawa uha sasala† imuac qeriaiguc yis haiyu moczoñ sécgémiyec ésécnec.

²² Wañu Yesunéj Yerusalem kemmañ zé kemma hénaiguc ama areña areña, ama areña kunerj kunerj séc lelecgéma ackuažéc ku énécmimanec keñec. ²³ Wañu ic méjnénj yomuhuc qesimiyec; Miñ Kewu, ic embac efefia dac humucac buña igucnec aŋgég tiénécmimac me? Imuhuc zéyu melemma zéyec; ²⁴ Énézéwa niñgic, embiñ zé wañgic ionac murunec sasalanéj meselimuac séc qahac wammac, imuac niñac nagu komoraiguc embiñ zé seliseli wammu. ²⁵ Ama miñinanéj yacma nagu héiyuguc ini sénganjerj namma nagu imi qema Miñ Kewu nagu aunénécmima zégic, inéj melemma yomuhuc énézémac; Ini dimuacnec imi ni ménda niñénécmizua. ²⁶ Imuhuc zéyu ini yomuhuc hénima zému; Nini wéségaiguc nene zéma kuluj neyiñ. Wañu gi nonac ama areñ imuac hénia yandaiguc ackuažéc ku nénécminec. ²⁷ Zégic inéj yomuhuc énézémac; Ni imi ini dimuacnec imi ménda niñénécmizua. Biriá meme ic ini moczoñ néngacgic. ²⁸ Yesunéj toroqema zéyec; Abaraham, Isaka, Yakop zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic moczoñ Anutuac héngalej ama areña yanda imuaru kecgic inicmu, inicma duña liliñgéma héngic ini eñaoc imi nesi énécmimia wañu sénganjerj hiñgacma imuaru zésiac yanda wamma zécgina aric aric kima tacmu. ²⁹ Wañu ic embac enej baec wañgoña kembonj qahac imuacnec hama Anutuac héngalej ama areña yandaiguc tacma nene nemu. ³⁰ Niñzu, andu tosananéj walac wammu, wañu walac tosananéj andu wammu.

³¹ Wañu nalé imuaru Farisaio ic tosananéj hama Yesu ézégic; Hiñgacma ama areñ yomi waima kembésémañ. Herodenéj gi gumañac zé wanžac. ³² Imuhuc zégic melemma zéyec; Kemma haséj kazu imi yomuhuc ézégic; Ni deguc zéma orañ uña biria nesi énécmima hafigina mehiaru énécmimaguc weruguc‡ imi aina moczoñ metecgémañ. ³³ Néj Anutuac tiliñ tiliñ icnéj Yerusalem imuac sénganjerjiguc humumacac séc qahac. Imuac ni deguc, orañ zéma weru imi hénana zénéjec imi kileñdac tima kemmañac hezac. ³⁴ Yerusalem, Yerusalem, Anutuac tiliñ tiliñ ic unuma onac muru méli énécmimia hocnéj unuanžañ. Kuruc neñgocyanéj qeñgaña bawaiguc eñeya merachéra tižožo énécmianžac ésécnec ni guac nambérac hécgá tocgé énécmimañ zé aina mewa hatac dahec wanžac? Néj ini imuac ménda wañanñgic. ³⁵ Héngic amagina imi kisi wammac. Énézéwa niñgic, ini ni ménda némma kecgicnec nalé méñ hayu ini yomuhuc zéma legic héinémmu; Miñ Kewuac qaraiguc hahaya imi mériañaguc.✠

14

Yesunéj Farisaio ic méñac amaiaguc emma tarec.

¹ Yesunéj Sabata méñiguc Farisaio ic galençina méñac amayaiguc nene nemañ zéma eñec. Eñu tosananéj Yesuac awima nañgic. ² Wañu niñzu, imuaru iwac wésiaiguc ic méñ nénémeriñ hicñimimia méñ tarec. ³ Yesunéj Farisaio ic qesiénécmima zéyec; Sabataiguc hafi mehiaru énécmimia imi niñgic hia wanžac me qahac? ⁴ Imuhuc zéyu ienej acgina qaiyu tackecgic, Yesunéj ic imi késa osimima mehiaruma méliyu keñec. ⁵ Keñu Yesunéj ac bakia melemma yomuhuc zéyec; Sucginaiguc méjnénj Sabataiguc naña me burumakaoyanéj baec séséñiguc hiñgacžaciguc ménda héréyu érémac me? ⁶ Imuhuc qesiyu ienej ac bakia melemmuac séc qahac wañec.

⁷ Héihéré énécmimia enej tatak eñeña késa tacgic inicma séséc ac yomuhuc énézéyec; ⁸ Méjnénj zammaréñac ségiségiiguc héihéré énécmiyu kemmuiguc tatak eñeñaiguc ménda tacmu. Ic kunerj gi gogicžac méñ héihéré miyu hawac niñac. ⁹ Hamaciguc miñina gi zéma i héihéré érécmiyec iminéj hama tatacga imi ic yomuac wai miwésémañ zéma

† 13:21: Girik aciguc; Sata haréwéc imi 22 lita zézéya. ‡ 13:32: Ac yomuac hénia méñ imi nalé ménda horugiyu.

✠ 13:35: Leg 118:26

gézéyu imuaru gi gamuga nimma tatac tetcgia hezac imuaru kemma tacbarj niñac. ¹⁰ Imuac héihéré géñu kemma tatac tetcgiaiguc hezac imuaru tacbésémanj. Imuhuc wanna ic héihéré géñec iminéñ hama guac zéma alana eri emma tacna zéyu momacnec tacgic ionac kicginaiguc eebipigaguc wambésémanj. ¹¹ Méñnéñ méñ eñeyaoc mepési amuyu memamimac. Wañu méñnéñ méñ eñeyaoc memaamuyu meemmimac. ¹² Wañu miñjina Yesu héihéré miyec iwac yomuhuc ézéyec; Gi gau komoc me mariaiguc nene gumu énécmimanj zé alahécga, dac munahécga, sac kitichécga, zéma soukiwa ic ménda héihéré énécmiwésémanj. Imuhuc wambañnec ieneñ imuhucyanec héihéré géñgic bakia guac lilingéyu késawañ niñac. ¹³ Imuac ségiségi hai énécmimanj zé maqeqeya, hena méria séléc sélécgia, puriñ zéma kichilic ionac héihéré énécmiwésémanj. ¹⁴ Imuhuc wambésémanjiguc ieneñ bakia meñéñ gémmuac séc qahac wammac. Imuac niñ gi zézé ségiségigaguc wambésémanj. Wañu kecma ic solaña ionac yacyac naléiguc bakia meñéñéñu mewésémanj.

Ségiségi ariacwac séséc ac.

¹⁵ Imuhuc zéyu momacnec tacgic sugcina igucnec méñnéñ ac imi nimma yomuhuc zéyec; Anutuac héñgaleñ ama areña yandaiguc nene nemu imi eneñ ségiségi mihicñi énécmimia wammac. ¹⁶ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ic méñnéñ nene yanda gumu énécmimanj zé ic embac sasala héihéré énécmiyec. ¹⁷ Wañu imuac naléya ducñiyu héihéré énécmimia ionac muru welenj qeqe icya mélimiyu kemma yomuhuc énézéyec; Hagic iwawai moczorj mézézéñ gédacziñ. ¹⁸ Wañu ic embac moczorj yomuhucyanec hénima héikenj zé héihazé wandacgic. Ic walac walacnéñ yomuhuc zéyec; Ni erac héihimic baec méñ boñ mezua. Zéwelec énécmizua, waina kemma ai imi hémmañ zé wan̄zua. ¹⁹ Wañu méñnéñ yomuhuc zéyec; Ni imi ai memeac burumakao iwa 10 boñ mezua. Imuac kemma ai hia mezu me qahac batucgé énécmimanj zé wan̄zua. Imuac bēnzēñdac niñnéna. ²⁰ Wañu ic méñnéñ yomuhuc zéyec; Ni embacna degucmi mezua imuac hamañac séc qahac wan̄zac. ²¹ Imuhuc zégic welenj qeqe icnéñ lilingéma hama miñgina ézéma hicñiyec séc ézéyu nimma qeri biric nimma welenj qeqe icya yomuhuc ézéyec; Focdac tañj imuac hena yanda zéma hena komora séc kemma ic maqeqeya zéma hena méragina séléc sélécgia zéma kichilic zéma puriñ kec̄zu séc onagicma hamu. ²² Wañu welenj qeqe ic inéñ zéyec séc wandacma yomuhuc ézéyec; Miñna zézanj éséc wandac̄zua wañu tatac imi sasala hezacnec. ²³ Zéyu ézéyec; Hena séra tosara zéma demij giñgiña séc kemma ic embac qeriganéñ moczorj héihéré énécmia amana imi kuaya qemu. ²⁴ Ni gézéwa ninna, becñec héihéré énécmiyi ionarunec méñnéñ méñ nuac ohaihaina imi méñ ménda batucgéma nemac.

Yesuac tohotoho ic ionac haka silicgina.

²⁵ Ic tuñ yandanéñ Yesu méndacmima keñgic Yesunéñ ionac lilingéma yomuhuc énézéyec; ²⁶ Méñnéñ méñ nuac muru hama imi eñeya neñgoc mañgocya, iniñ merachéra, dac munahéra, nañhéra zéma eñeya kekec imi momacnec hazéc ménda wañ énécmimac iguc imi nuac tohotoho ic wammacac séc qahac. ²⁷ Méñnéñ méñ eñeya ic héñgeña wéndara imi ménda huama méndac némmac imi nuac tohotoho ic wammacac séc qahac. ²⁸ Onarunec méñnéñ galeñ meme ama héñgeña horua méñ memañac zé nin̄zaciguc inéñ iwawai késakec̄zac iminéñ ai imi moczorj metecgémacac sécyā wan̄zac me qahac imi niñgésimanj zé walac soukiwa ménda tacma oloñnimmac me? ²⁹ Imuhuc niñgési ménda wamma hénia sac meyacgéma metecgémacac séc qahac wañu ic embac eneñ hémma yomuhuc zédesi wammiwu niñac; ³⁰ Ic yomi amaya meyacgémanj zé aiya héniyec, néñ metecgémacac séc qahac wañec. ³¹ Wañu ic kewu méñnéñ ic kewu méñ qemañ zé yaréiguc kemmanj zéma walac tacma yaré ichéra 10 tauseñ iminéñ hazécya yaré ichéra 20 tauseñaguc hazac imi hia qemañac séc me qahac zéma ménda niñgésimac me? ³² Wañu niñu ménda sécgéyu hazécya lakec hamanec nañu kua meme ic mélimima luae qemaoc niñac welecmmimac. ³³ Imuhucyanec onarunec méñnéñ iwawaiya moczorj ménda waimaciguc nuac tohotoho ic wammac ac séc qahac.

³⁴ Sei imi iwawai qacguc, nêj sija qahac waŋu némacnéj mindijigic siŋaguc wammac? ³⁵ Imi mia baec aiiguc me guwec qahaiguc haimuac séc qahac waŋu giligic kendacmac. Gezacginaguc ienej ac imi nimmu.

15

Rama sohosohoya imuac qepaij acya.

¹ Takis meme ic zéma biria meme ic enej moczoj ackuažéc nimbiŋ zéma ho-sucgémigic. ² Waŋu Farisaio ic zéma hena acac kiwi ic enej andé lukuc qema yomuhuc zégic; Biria meme ic héihéré énécmima iniguc momacnec nene nezac. ³ Zégic Yesunéj qepaij ac yomuhuc énézéyec; ⁴ Onarunec mérénéj rama 100 késa keru sugina igucnec mérénéj sohozaciguc, 99 imi qézézac baeciguc wai énécmima momacguc sohozac imuac mihicjimacac séc ménda kemma hocmac me? ⁵ Waŋu mihicjimaciguc ségiségi wamma huama hamac. ⁶ Waŋu amaiguc hama alahéra zéma ama arej momachéra héihéré énécmima yomuhuc zémac; Ramana méj sohoj mihicjizua. Imuac niguc ségiségi wanni. ⁷ Énézéwa niŋgic, imuhucyanec biria meme ic mérénéj ewaya melenj kurumenjiguc ségiségi kunej yanda hicjimac. Waŋu ségiségi iminéj ic solaŋa 99 ewa qerigina melemmuac ménda hezac ionac niŋ ségiségi waŋanžu imi ogicmac.

⁸ Embac mérnac muru soukiwa 10* hemiyu sugina igucnec mér sohozaciguc mihicji-maŋac zéma kifa otorima ama usuŋma ménda hocma kecmac me? Imuhuc wamma keŋkecma mihicjimaciguc hochoc ai imi waimac. ⁹ Mihicjizaciguc alahéra zéma ama arej momachéra héihéré énécmima, Niguc ségiségi wanni, ni siliwa soukiwa momacguc sohoj hocma mihicjizua, zéma énézémac. ¹⁰ Énézéwa niŋgic, hénia imuhucyanec biria meme ic mérénéj ewaya melenj Anutuac kua meme uŋa ionaru ségiségi yanda hicji énécmimac.

¹¹ Imuhuc zéma Yesunéj muŋguc toroqema zéyec; Ic méraru naŋhéréra keroc. ¹² Keric munianéj maŋgocya yomuhuc ézéyec; Maŋgoc, guac iwawaiga imuarunec nuac buŋa hezac imi néna. Imuhuc zéyu maŋgocyanéj iwawai imi méndémma érécmiyec. ¹³ Waŋu ai meme sasala ménda keŋu munayanéj iwawai moczoj haima soukiwaya mema baec mérniguc lakec kemma imuaru kaižiliweŋ wamma iwawaiya imi moczoj eŋdac sicsaoc gilidarec. ¹⁴ Gilidaru qahac waŋu baec imuaru béti yanda hicjiyec. Hicjiyu inéj maqeqeya wamma iwawai niŋac wamma horec. ¹⁵ Hocma ama areŋa yanda imuac miŋina ionarunec mérnac muru qékétama keru inéj ic imi beric galeŋgé énécmimac niŋac baec kisiaiguc mélimiyu keŋec. ¹⁶ Kemma nene beric enej neaŋgic† imi neyu tomeŋa hélaguc wammac niŋac niŋec. Waŋu mérnéj mér iwawai mér ménda miyec. ¹⁷ Imuac ewaya melemma yomuhuc niŋec; Maŋgocnawac ai ichéra imi daheac séc sasala kecma nene negic sécgé énécmiyu samérnaguc heanžac, waŋu ni you béti wamma humumaŋ zé wanžua. ¹⁸ Ni yacma maŋgocnawac kemma yomuhuc ézémaŋ; Maŋgoc ni kurumenj‡ zéma guac kicgaiguc haka biria waŋi. ¹⁹ Degucmuacnec hénima guac naŋga zénémnuac séc ménda wanžua, imuac nuac niŋ ninna soukiwa ai icga wammaŋ. ²⁰ Imuhuc zéma nimma inéj yacma maŋgocyawac muru liliŋgéma keŋec. Kemma lakec hama naŋunec maŋgocyanéj i héjtegicma wéséniniŋ wamma usuŋnec kemma ewayaiguc giliyu meyu tétécgéma kiric nemiyec. ²¹ Kiric nemiyu naŋanéj yomuhuc Maŋgoc ézéyec; Ni kurumenj zéma maŋgocna guac muru késpedes mihicjiyi. Deguc muacnec nuac niŋ guac naŋga zénémbésémaŋac séc ménda wanžac. ²² Imuhuc ac zéyec. Waŋu maŋgocyanéj weleŋ qeqe ichéra yomuhuc énézéyec; Maleku hiabia mema hama héimima méria merawaiguc binej haimima hena usuya héimigic. ²³ Waŋu kemma burumakao merawa halécyaiguc mér héréma hama qegic oma nema ségiségi

* 15:8: Girik aciguc; 10 Dirakima, 1 Dirakima imi ic mérnac ai meme mérnac ai boŋawac séha, nêj ic mérnéj embacya memaŋac zé 10 Dirakima hésaiguc qererema miŋgic. Imuac soukiwa yomi imi soukiwa eŋomia qahac. † 15:16: Žipilalec aciguc; Carob icac gocmia neyec. ‡ 15:18: Anutu kurumenjiguc kecanžac iwac mia imuhuc zéanžu.

wanni. ²⁴ Nañna yomi humuyec, néñ qelizac, wañu sohojec, néñ hicñinénzac imuhuc zéyu, nimma ségiségi wañgic.

²⁵ Wañu méréc merac nañanéñ aiiguc kecma lilingéma hama ama hosuraiguc hama legic hirigic imuac hétéña niñec. ²⁶ Nimma welen qeque ic méñac qaru hayu qesimiyec; Haka wanžu imi némac niñ? ²⁷ Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Guac munaganéñ yañ hafi qahac, néñ hia lilingéma hayu mañgocganéñ burumakao merawa halécyaguc méñ qezac. ²⁸ Imuhuc zéyu inéñ qeri biric wamma ménda emmañ zé wañu mañgocyanéñ mama zéwelecmiyec. ²⁹ Wañu inéñ melemma mañgocya yomuhuc ézéyec; Ni yawuñ sasala welen qegemma guac kuaga tohoma kecanžua, néñ nuac imi ala hécna iniguc aria mewiñ niñac noniñ merawa méñ méndadac nénnec. ³⁰ Wañu nañga yomi guac iwawaiga mema kemma héna yanda embac iniguc nedacma lilingéyu iwac niñ wamma burumakao merawa halécyaguc méñ qezañ. ³¹ Imuhuc zéyu mañgocyanéñ yomuhuc zéyec; Gi imi nalé séc niguc kecanžañ imuac nuac iwawai imi mocžon guac wanžac. ³² Wañu guac munaga yominéñ humuyec, néñ qelizac. Sohojec, néñ hicñi nénzac. Imuac neñañ zézé ségiségi wamma ariac wambiñac hezac.

16

Ama galeñ biriawac qepaiñ acya.

¹ Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic soukiwa yandayaguc méñac ama galeña méñ kerec. Wañu ai ic iminéñ miñinawac iwawaiya eñ auanžac zégic miñinanéñ niñec. ² Nimma miñinanéñ ic imi héihéré mima ézéyec; Guac ac zégic ninžua imi némac ac? Ama galeñ ai imi muñguc ménda mewésémañ, imuac ai dimuhuc galeñ menec imuac héña imi oma néña. ³ Imuhuc zéyu ama galeña imi qerianéñ yomuhuc niñec; Miñnanéñ ama galeñ ai imi nuagiru dimuhuc wammañ? Usuñna qahac imuac baec ésémañac séc qahac. Wañu iwawai niñac welecmañ zé gamuna ninžua. ⁴ Owec! Némacac wammañ imi niñasarizua. Imuhuc wamba aina nuagicmac imuac andiaiguc ieneñ eñañ amaginaiguc ni héihéré némmu. ⁵ Inéñ imuhuc zéma ic embac miñinawac taséya he énécmizac séc unuruyu ic méñ walac hayu yomuhuc qesimiyec; Guac muru miñnawac taséya dahec hegénzac me? ⁶ Qesiyu zéyec; Oliwa hénéñ baña yanda 100* meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Focdac tacma you guac tasé kiwiga yomi mema 50 imi sac ona heyu. ⁷ Zéyu tecgéyu ic méñac qesimiyec; Gi guac muru tasé dahec hezac? Qesiyu zéyec; Wit padi gésé yanda 100 meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Gi tasé kiwiga yomi mema imuaru 800 sac ona hemac. ⁸ Miñinanéñ ama galeñ biria iminéñ ai imi imuhuc niñtegic qinñtegicyaguc meyu mepésimiyec. Imuac, baec yomuac nambérac héra eneñ baec yomuac asac mararañac nambérac héra onogicma eñañ hicñisai sucginaiguc niñtegic qinñtegic ginaguc ai meanžu. ⁹ Imuac yomuhuc zéwa niñgic; Baecac soukiwa iminéñ alahécgina méra énécmigic baecac iwawai imi qahac wammac nalé imuaru kekec hémbénaña ama imuaru héihéré énécmimu. ¹⁰ Méñnéñ méñ ai komodiawac hélanec meanžac iminéñ ai kuneñ yandawac imuhucyanec hélanec memac. Ai komodiawac ikoc ikoc wañanžac iminéñ ai kuneñ yandawac imuhucyanec ikoc ikoc wammac. ¹¹ Ini baecac iwawai méraginaiguc haigic hélanec ménda galeñ géanžuiñguc méréñéñ iwawai héla méraginaiguc hai énécmimac? ¹² Ini ic tosara ionac iwawai hélanec ménda galeñ géanžuiñguc méréñéñ eñañ buña énécmimac. ¹³ Welenqeque momacnéñ miñ kewu éréhéc welen qeérécmimacac séc qahac. Imuhuc wammaciguc méñac hazéc wammima méñac eeya héimimac. Wañu méñac niñu eñeña wañu méñac niñu mamaya wammac. Imuac ini baecac iwawai zéma Anutu momacnec mepési érécmimuac séc qahac.

¹⁴ Farisaio ic, soukiwa niñac hémbaoc wawaña, ieneñ imi mocžon nindacma desimigic. ¹⁵ Desimigic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ini eñaoc ic embac kicginaiguc mepési amuanžu. Wañu Anutunéñ ewa qerigina ninžac. Wañu ic embac sucginaiguc mepési énécmiyu eñeña wanžu, néñ Anutuac kiwaiguc imi ewa loloñaguc wammac.

* 16:6: 800 galon (3,000 litera) imuac séc.

¹⁶ Héna ac zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac naléya imi éréma Yohane hicñiyu tecgéyec. Imuac andiaiguc éréma deguc Anutuac héngaler ama arenja yandawac buña suruc hiabia énézégic icya embacya imuaru seliseli wamma kereñanžu. ¹⁷ Baec kurumeñ imi hia aulangémac, néñ héna ac imi kiwi kiticya méñ ménda qahac wamma hélaguc wandacmac. ¹⁸ Méréñéñ iniña waima embac méñ mezac imi kaisero wanžac. Méréñéñ embac waimimia imi mezac imi imuhucyanec kaisero wanžac.

¹⁹ Baec méñu soukiwa ic méñ kerec. Inéñ maleku qouc qoucgia zéma maleku qara liner hiabia imi héima naléya naléya kecec qaquila kecañec. ²⁰ Wañu soukiwa ic iwac deminac nagu andiaiguc welec welec ic méñ kerec. Qara imi Lazaro. Wañu inéñ wizi selianéñ kima hoturumiya imuaru heañec. ²¹ hema soukiwa ic iwac zae igucnec nene boporona mayu nemañ zé wamma heañec. Imuacnec sac qahac, kazu eneñ acguc hama wiziya bézéañgic. ²² Wañu keñkecma welec welec ic imi humuyu kua meme uña eneñ wagicma emma Abarahamac qéhéréñaguc opocgic taru soukiwa ic imuhucyanec humuyu téñgégic. ²³ Inéñ humumia ionac baec dumuñaguc qenžer manžer nimma kiwa hima héñu ou lakecnec Abaraham taru iwac qéhéréñaguc Lazaro taru irirec. ²⁴ Iricma yomuhuc zéyec; Mañgocna Abaraham wéséga niñnémma Lazaro mélina méria susurianéñ dokuiguc tindungéma hama ezelañaguc héiyu sanğer qeyu. Ni you geric bélañ qeriaiguc qenžer manžer yanda qezua. ²⁵ Imuhuc zéyu Abarahamnéñ ézéyec; Merac, gi imi baeciguc kecnec imuaru iwawai hiabia géñu késa kecna, Lazaronéñ qenžer manžer qeriaiguc kerec imi niñyacgévésémañ. Deguc ic yomi ewaya mehiaru miyu taru gi imuaru imuhucyanec qenžer manžer qema keczañ. ²⁶ Imi sac qahac, nini zéma ini sucninaiguc sia yanda haiyu hezac. Imuac niñac yomuacnec imuaru kembin zé wanžu eneñ kemmuac séc qahac. Wañu imuacnec you hawiñ zé wanžu ieneñ acguc hamuac séc qahac. ²⁷ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Imuhuc wañu mañgoc welecgémba niñnéna, Lazaro mélimina nena mañgocnawac amaiguc kemmac. ²⁸ Ni dacmuna hécna méra méñ kecžu imi énézémac. Qahac wañu kecma qenžer manžerac geric sia yomuaru ieneñ acguc hawu niñac. ²⁹ Imuhuc zéyu Abarahamnéñ zéyec; Ionac muru Moseac héna ac zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac kiwi téréya he énécmizac, waina imuac olongic nimmu. ³⁰ Zéyu ara melemma zéyec; Imi qahac, mañgoc Abaraham, humuc ic ionarunec méñnéñ liliñgéma kemma énézémaciguc kileñdac nimma ewagina melemmu. ³¹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Mose zéma kua meme ic ionac kuagina ménda tohozuiguc humuc ic ionac murunec méñnéñ qelima kemma hinocgé énécmimaciguc ménda ninžéñgému.

17

Haka birianéñ ainina mebirianžac.

¹ Imuhuc zémaguc Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Manambatuc imi qahac wammacac séc qahac. Wañu méñnéñ méñ manam batuc miñicñi énécmianžac imi saecyaguc. ² Nambérac komoc komoc yomuhucya sugina igucnec méñ manam batuc wammima mebirimacac hezaciguc imuac bakia ménda mema hoc yanda déméñaguc zikimima nanğémigic konduñiguc hiñgacmac iminéñ séc méñ efefia wammac. ³ Imuac eñaoc galeñ meamumu. Guac ninžéñ ninžéñ dac munahéca ionarunec méñnéñ késpedes wañu ac zémimu. Wañu ewaya melemmaciguc késpedesicya imi waiwésémañ. ⁴ Kaiwe momacgucac qeriaiguc hatac 7 haka biria wamma guaru hatac 7 muñguc muñguc hama ewa qerina melenžua zéyu kileñdac késpedesicya imi waidacbésémañ.

⁵ Wañu Yesunéñ imuhuc zéyu, Yesuac Méliméli ic ieneñ Miñ Kewu yomuhuc ézégic; Ninžéñ ninžéñnina meyandi nénécmiwésémañ. ⁶ Imuhuc zégic melemma zéyec; Ninžéñ ninžéñgina imi delañ gocniawac sécy a komodia he énécmiyu, sañsañ ic yomuac héréma kemma konduñiguc hiñgacma nañna zéna iminéñ guac ac imuhuc bec tohowacnec.

⁷ Weleñ qeqe icga méñ kinonéñ baec ai éséanžac me rama galenğéanžac imuhucya késa kecžuiguc onarunec méréñéñ ic imi ai igucnec liliñgéma hayu hama hosucnu tacma nene newésémañ zéma ézémac me? ⁸ Qahac, imuhuc ménda zéma newécgeñac yomuhuc ézémac; Rikuñga zikima nenena ohaima weleñ qenénna. Gi imi ni newa

tecgéyuguc newésémaṅ. ⁹ Waṅu welen qeqe icnéṅ zézac séc tohoma waṅu, miṅinanéṅ ewa hia ac wammimac me? Qahac imuhuc ménda wammac. ¹⁰ Imuhucyanec ini acguc ai zéénécmimia imi moczoṅ wandacmuiguc yomuhuc zédacmu; Nini imi welen qeqe eṅomia. Nonac ai buṅa mewinṅac zézéya hezac imi mia meziṅ.

¹¹ Yesunéṅ Yerusalem kemmaṅ zé Galilaia zéma Samaria baec sucgiraiguc keṅec. ¹² Keṅkecma ama areṅ komora méṅiguc kereṅu wizi selia warihaguc ic méra éréhécnéṅ Yesu mihiçjima lakec naṅgic. ¹³ Namma ewagina meṅic eṅu yomuhuc qacma zégic; Kiwi ic Yesu, nonac niṅ wéséga waṅu! ¹⁴ Zégic inicma énézéyec; Ini kemma séwigina hofac oo ic énézégic hémmu. Imuhuc zéyu nimma kemma hénaiṅuc solaṅa wandacgic. ¹⁵ Waṅu ionarunec méṅnéṅ hiaruyec imi hémma lilingéma ewaya kuneṅ yandanec meyacma Anutu mepé qepési waṅ mimanec hayec. ¹⁶ Hama Yesuac hénayaiguc mama sigéma pakaya baeciguc héima ewa hia ac ézéyec. Waṅu ic imi Samaria ic. ¹⁷ Waṅu Yesunéṅ qesimima zéyec; Ic 10 moczoṅ hiaruzu, néṅ ic 9 imi dimia? ¹⁸ Ic enia yomi qahac waṅu Anutu mepésimaṅ zé méṅnéṅ méṅ ménda hayu hénzua. ¹⁹ Imuhuc zéma ic imi yomuhuc ézéyec; Yacma kenna, guac ninzérṅ ninzérṅganéṅ aṅgéṅga tizac.

²⁰ Farisaio ic tosaraneṅ Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi némac naléiguc hamac niṅac Yesu qesimigic, inéṅ yomuhuc melemma zéyec; Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi héhéṅac séc ménda hamac. ²¹ Imuac you taczac me eri taczac imuhuc zéwiṅac séc qahac. Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi sucginaiguc* taczac. ²² Imuhuc zéma toroqema tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Nalé méṅ hayu ini Icac Naṅa iwac naléya momacgucdac hémbiṅ zé ewa ewa wammu, waṅu ménda hémmu. ²³ Nalé imuaru ic embac eneṅ, Héṅgic you taczac. Héṅgic, eri taczac zému, néṅ ini ménda keṅ inicmu me ménda méndac énécmimu. ²⁴ Piliticnéṅ asariyu kurumeṅac bawaiṅuc néwécneç néwéc moczoṅ asarianzac ésécneç Icac Naṅaneṅ naléyaiguc† imuhucyanec hayu héndacmu. ²⁵ Waṅu inéṅ walac walac qenzeṅ manzeṅ sasala hiçjimiyyu niṅu nalé yomuac hiçjisainéṅ andé qemimu. ²⁶ Icac Naṅa iwac naléya hayu haka Noawac naléyaiguc hiçjiyec imuhucyanéṅ hiçjimac. ²⁷ Ic embac ieneṅ nene zéma doku selia siṅa nimma nema icnéṅ embac meyu embacnéṅ ic mema keçgic Noanéṅ zéic yanda qeriaiguc eṅec. Eṅu doku luma unuma hoturu énécmidareç. ²⁸ Waṅu nalé imi imuhucyanec Lotac naléya ésécneç wammac. Lot kereç imuaru ic embac eneṅ nene zéma doku seli nema nénnagémba wamma iwawai himicma amagina meṅic. ²⁹ Imuhuc memanec naṅgic, Lot inéṅ Sodom ama areṅa imi waima keṅec kaiwe imuaru, kurumeṅ igucneç geric zéma salfanéṅ kia yanda ésécneç mama unuyu qahac wandacgic. ³⁰ Icac Naṅa hiçjimac nalé imuaru haka imuhucya hiçjimac. ³¹ Nalé imuaru ic méṅnéṅ ama qahaiguc nammaciguc iwawai ama qeriaiguc hezac imi memaṅ zé ménda mama emmac. Ic méṅ aiiguc nanzac imi acguc iwawai méṅ niṅac ménda lilingéma kemmac. ³² Ini haka Lot iniṅawac muru hiçjiyec imi niṅyacgému. ³³ Méṅnéṅ méṅ eṅeya kekeçya aṅgé timaṅ zé waṅu kekeçya imi sohomac, néṅ méṅnéṅ kekeçya waimac iminéṅ kekeçya aṅgé timac. ³⁴ Énézéwa niṅgic, siṅi imuaru ic éréhéç ekawu gau heyic méṅ késama méṅ waimac. ³⁵ Embac éréhécnéṅ hoc hilaṅaneṅ wit gocmia hézézama taric méṅ késama méṅ waimac. ³⁶ Ic éréhécnéṅ baec aiiguc keric méṅ késama méṅ waimac. ³⁷ Imuhuc zéyu qesimigic; Miṅ Kewunina, imi baec dimuaru hiçjimac? Waṅu Yesunéṅ melemma zéyec; Qamoc hemac imuhucgeṅ mia kunta tocgému.

18

Zéwelecac qepaiṅ ac.

¹ Nalé séc zéwelecma kucmama ménda wammu niṅac Yesunéṅ qepaiṅ ac yomuhuc zéma énézéyec; ² Ama areṅa yanda méṅiguc zégésigési ic méṅ kereç. Inéṅ Anutu ehéihéi ménda wammiaṅec. Waṅu ic embac ionac imuhucyanec eegina ménda héiaṅec. ³ Waṅu ama areṅa yanda imuaru embac malé méṅ kereç. Inéṅ hataç sasala gésigési ic iwac muru

* 17:21: Me; qeriginaiguc. † 17:24: Kiwi méranéṅ ooya tosaraiṅuc; naléyaiguc imi ménda hezac.

kemma yomuhuc zéma welecmanec; Héna aciguc zésolanjima nuac hazécna kitiwa wammiwéséman. ⁴ Imuhuc weleru suraiguc inéj ara nimmimanj niñ ménda wañec, néj imuac tetcgiaiguc i eñeyaoc yomuhuc zéma niñec; Hélacnec, ni Anutuac niñac zénéjña ménda hirianzac. Wañu ic embac ionac ehéihéi ménda wañ énécmianzua. ⁵ Néj embac malé yomi zézé meme wañ néñanzac imuac hazécyawac kitiwa memiwa muñguc ménda hama pipinémmac. ⁶ Séséc ac imuhuc zéma Miñ Kewunéj énézéyec; Gésigési ic birianéj ac zézac imuac gezac qema niñgic. ⁷ Wañu Anutunina hiabianéj eñeya gési énécmimia enej siñiya siñiya kaiweya kaiweya qacma welecmic ménda niñénécmimac me? Inéj seli seli wamma hia qegetali wañ énécmimac me? ⁸ Énézéwa niñgic, inéj acgina focdac niñénécmimac. Wañu Icac Naña hamac imuaru inéj baeciguc ninzén ninzén komodia méj he énécmiyu hia inicmac me?

⁹ Wañu ic embac eñañ haka niñac nimma dindiña zéma ninzénjéma ic embac tosara memaénéc mianzu ionac niñ Yesunéj séséc ac yomuhuc énézéyec; ¹⁰ Ic éréhécnéj zéwelecbic zé ocmuñ téréyaiguc eñoc. Iorarunec méjnéj Farisaio ic, wañu méjnéj takis meme ic. ¹¹ Farisaio ic iminéj namma eñeyawac yomuhuc zéma zéwelerec; Anutu, ni imi ic tosara ikoc wañ énécmima iwawai onagicanzu imuhucya, me biria meme ic, me kaisero ic, me takis meme ic yomuhucya ésécnec qahac imuac niñ guac ewa hia ac gézézua. ¹² Ni imi Sonda séc ai meme éréhéc nene zikima zéwelecanzua. Wañu imi sac qahac iwawai mema méndémba 10 wañu sugginaiguc momacguc imi guac buña zéma haigénanzua. ¹³ Wañu takis meme ic iminéj lakecnec namma kiwa hima Anutu hémmanj zé osima eñeya tétécyá qema yomuhuc zéyec; Anutu wéséniniñ wañ néña ni imi kápésic ic. ¹⁴ Zéwa niñgic, méj eñeyawac mema eñu Anutunéj memamimac. Wañu méj eñeyawac mema mayu Anutunéj meemmimac. Héña imuac niñ Farisaio ic qahac, néj takis meme ic iwac mia Anutunéj wésia nimmima solaña zéyu nimma lilingéma keñec.

¹⁵ Ic embac enej Yesunéj mérianéj osiéncmimac niñac merac komoc komoc onagicma hagic tohotoho ichéra enej zéqetali wañ énécmigic. ¹⁶ Wañu Yesunéj merac komoc komoc imi unuruyu hosuru hagic yomuhuc énézéyec; Waigic nambérac nuac muru hamu, ménda qetali énécmimu. Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi imuhucya ionac buña wanzac. ¹⁷ Ni hélacnec énézéwa niñgic, méjnéj Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi merac komocac séciguc ménda tétécgémaciguc imuaru emmacac séc qahac.

¹⁸ Imuhuc zéyu galeñ méjnéj yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic hiabia, ni néma haka wamma kekec hémbénaña imi mératéc késamanj? ¹⁹ Zéyu zéyec; Gi dimuhuc nuac niñ hiabia zénénzanj? Tosara qahac, néj Anutu momacgucnéj sac hiabia wanzac. ²⁰ Gi héna ac imi ninzanj, kaisero ménda wambésémanj, ic kekecyá ménda qehumuwsémanj, kowu ménda mewésémanj, héipuc ac zémanj zé ikoc ac ménda zéwésémanj, nengoc manjogca eegira héiwésémanj. ²¹ Imuhuc hezac. ²² Imuhuc zéyu nimma Yesunéj yomuhuc zéyec; Haka hiabia momacgucnéj guaru ménda hezac. Kemma iwawai hegénzac imi moczoñ haina boña géngic mema ic maqeqeya méndéj énécmiña. Imuhuc wanna kurumeñ amaiguc guac muru iwawai héla hiabia hegémmac. Imuhuc wammaguc hama ni méndacnéña. ²³ Wañu ic imi soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyu ackua zéc imi nimma ewa biric eñeña wañec.

²⁴ Imuhuc wañu Yesunéj hémma ewa biric yanda wamma yomuhuc zéyec; Ic soukiwa zéma hinac yanda ginaguc enej Anutuac héngaleñ ama areña yandaiguc kerembij zé niñyéwériña osimu. ²⁵ Yañ yanda kamelenéj qodu kifañaguc ogicma kemmac imuac nimba bénzénja wanzac. Wañu ic soukiwa yandayagucnéj Anutuac ama yandaiguc keremmac imuac nimba séc méj ogicma yéwéria wanzac. ²⁶ Wañu ac imi niñgic enej yomuhuc melemma zégic; Imuhuc wañu mérac késayu añgéh titi hia mihicñimac? ²⁷ Zégic zéyec; Hailhaka ic enej wamma memuac séc qahac imi Anutunéj hia wamma

☆ 18:20: Mmh 20:12, Hén 5:16-20

memacac séc. ²⁸ Imuhuc zéyu Peteronéj yomuhuc melemma zéyec; Ninicna, nini iwawainina imi moczoj waima Miñ Kewu gi méndac géñanziñ. ²⁹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa niñgic; Anutuac héñgaleñ ama areña yanda niñac ama geric, me iniña, me dac muna, me neñgoc mañgocya, me nambérac héra wai énécmiyec imi ³⁰ Baec yomuac naléyaiguc sasala mesaima miyu memac. Wañu kecma ama baec hémbénaña hahaya imuaru kecec hémbénaña imi késamac.

³¹ Yesunéj tohotoho ic 12 onagicma yomuhuc énézéyec; Ninzu, nini Yerusalem kembij. Kenni iwawai Anutuac tiliñ tiliñ ic eneñ Icac Naña niñac ogic hezac imi moczoj hélaguc wandacmac. ³² Icac Naña ic enia ionac méraginaiguc opocgic gamu qeçe wammima zébirimima sépécgémimu. ³³ Imuhuc wamma hihilocnéj qemaguc qehumugic ai meme haréwéc wañu humuc igucnec qelima yacmac. ³⁴ Imuhuc zéyu niñgic, néj tohotoho ichéra eneñ ac imuac hénia imi komodia méñ ménda niñasarigic. Imi mia musañgé énécmimia wañu ac zéyec imi ménda niñasarigic.

³⁵ Yesunéj Yeriko ama hosuraiguc hayu kic hilic mérñéj hénaiguc iwawai niñac welecma tarec. ³⁶ Inéj ic tuñ méñ ogicma keñgic hétéñ nimma hénia qesiénécmiyec. ³⁷ Qesiyu Nazarete Yesunéj hama kenzac imuhuc zégic niñec. ³⁸ Imuhuc zégic kic hilicnéj qacma zéyec; Dawidiac qeli Yesu, gi nuac niñ ewa biric wanna. ³⁹ Imuhuc wañu, ic tosara walac walac keñgic eneñ ic imi qetalimima ac waima tacmac niñac ézégic. Wañu inéj muñguc yanda qacma, Dawidiac qeli, gi nuac niñ ewa biric wanna! zéyec. ⁴⁰ Qaru Yesunéj namma wagicma hamu niñac énézéyec. Wañu inéj hosuraiguc hayu qesimiyec. ⁴¹ Némac iwawai wañgémmañ niñac wanzañ? Zéyu zéyec; Miñ Kewu ni kicna hima hémmañ zé wanza. ⁴² Zéyu Yesunéj ézéyec; Héñna, guac ninzéñ ninzéñganéñ gi mehiaru géñzac. ⁴³ Imuhuc zéyu focnec kiwa hima héñec. Hémma Anutu mepésima Yesu méndacmiyu ic embac moczoj haka imi hémma Anutu mepésimigic.

19

Takis meme ic Zakaio.

¹ Yesunéj Yeriko ama areña keremma ogicma keñec. ² Wañu imuaru ic méñ kerec, qara imi Zakaio. Ic imi takis meme ic kiwagina kerec. Wañu ic imi hinac yandayaguc. ³ Inéj Yesu imi méré zéma kic tanera hémmañ zé wañec. Wañu ic imi ic hotoñadac, imuac niñac ic embac sasala nañgic hémmacac séc qahac wañec. ⁴ Wañu inéj hémmañ zéma usurñec kemma héna Yesu hama kemmac imuaru sañsañ ic méñ nañu imuac qahaiguc eñec. ⁵ Eñu Yesunéj imuaru hama kiwa hiyu eñu hémma ézéyec; Zakaio, focdac mama hana ni deguc guac amagaiguc giguc tacbic. ⁶ Imuhuc zéyu inéj focdac mama hama ségiségi wamma wagiru keñoc. ⁷ Ic embac tosanéñ iricma andéluku ac yomuhuc zégic; Inéj biria meme ic iwac amaiguc tachiarumañ zé enzac. ⁸ Wañu Zakaionéj namma Miñ Kewu yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu ninzañ, nuac iwawaina imi sura igucnec hésémma bakia imi ic maqeqeya énécmimañ. Ni méñac muru iwawai méñ ikoc wañ énécmima wagiriiguc iwawai wagicma késayi imuac sécyá kemboñ qahac mesaima meleñ mimañ. ⁹ Zéyu nimma Yesunéj yomuhuc zéyec; Ic yomi acguc Abarahamac qeli wanzac imuac niñ deguc añgéñ tiénécmimia imi ama yomuaru hicñizac. ¹⁰ Icac Naña imi ic soho sohoya hocma mihicñima mehiarumañ zé hayi.

¹¹ Ic embac ieneñ ac imi nimma yomuhuc zéma niñgic; Yesu imi Yerusalem hazac imuac Anutuac héñgaleñ ama areña yanda deguc mihicñi nénécmimac. Wañu imuhuc niñgic, séséc ac yomuhuc toroqema énézéyec; ¹² Ic eñeña méñnéñ ic kewuac qac buña mema hamañ zéma buña memec baec lakec heyec imuaru keñec. ¹³ Nalé imuaru welen qeçe ichéra méra éréhéc unuruma siliwa soukiwa 10 énécmima yomuhuc zéyec; Soukiwa yominéñ nénnagémba ai galéngéma memanec kecgic ni liliñgéma hamañ. ¹⁴ Wañu ic embachéra ieneñ hazéc wammima kua meme ic méñ mélimigic andiaiguc méndacmima kemma yomuhuc ézéyec; Nini imi ic yominéñ ic kewu wañ nénécmimac niñac ménda wanziñ. ¹⁵ Wañu tinduc ic eñeña imi ic kewu kumumigic kuc buña mema liliñgéma hama siliwa énécmiyu késagic imi eneñ mesaisai ai dimuhuc megic imi

hémmanj zéma unuruyec. ¹⁶ Héihéré énécmiyu ic méñ walac hayec iminéñ yomuhuc zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacguc iminéñ mesaiwa 10 wanjac. ¹⁷ Zéyu miñinanéñ zéyec; Hia wannec! Welenj qeqe hiabia, geñ ai komodia imi ewaga hélanéñ menec imuac ai memec qac buñaga gémba ama areña yanda 10 galengéwésémañ. ¹⁸ Zéyu tecgéyu andunéñ hama zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacgucnéñ mesaiwa 5 wanjac. ¹⁹ Imuhuc zéyu miñinanéñ iwac imuhucyanec, Ama areña yanda 5 galengéna zéma ézéyec. ²⁰ Wañu ic méñnéñ hama yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, guac siliwa momacguc imi you, ni usunéñ osowa heyec. ²¹ Imi mia gi ic qeri gericgaguc imuac niñ ni zénénna hiriyu imuhuc wañi. Gi imi ménda hainecac meanjan. Wañu ménda himicnecac metocgo wañanjan. ²² Imuhuc zéyu miñinanéñ zéyec; Welenj qeqe biria ni geñga acga iminéñnec ac wañgémmanj. Gi imi nuac ninna neñ ménda haima mema ménda himicma metocgoanzua me? ²³ Imuhuc ninneciguc némac niñac nuac siliwa imi hofi amaiguc ménda hainec? Gi imuhuc wambañnec ni hama siliwa imi imuac héla kosiaguc mewinec. ²⁴ Imuhuc zéma ic tosara iwac qéhéréñaguc nañgic ionac yomuhuc énézéyec; Siliwa momacguc imi wagicma ic siliwa 10 késa kecjac iwac migic késamac. ²⁵ Imuhuc zéyu melemma zégic; Miñ Kewu, iwac muru imi bec siliwa 10 hezac. ²⁶ Ni énézéwa niñgic, iwawai késa kecjac iwac imi muñguc yanda miyu késamac. Wañu iwawai ménda késa kecjac iwac imi komocdia késa kecjac imi acguc wagiru qahac wammac. ²⁷ Imuhuc zéma énézéyec; Wañu hazéchécna ni ic kewuac buña memañ niñac ménda wañgic imi onagicma you hama kicnaiguc unuhumugic.

Yesunéñ doñkiiguc Yerusalem ekeñec.

²⁸ Yesunéñ ac imuhuc zéyu tecgéyu Yerusalem kemmanjac zé walac mema ekeñec. ²⁹ Yesunéñ baec boña qara Oliwa imuaru Betfage zéma Betania ama hosucgiraiguc kemma tohotoho ichéra sugginaiguc éréhéc méli érécmima yomuhuc érézéyec; ³⁰ Ama areñ wéségiraiguc tacjac imuaru keñic. Kemma kereñic doñki merawa ic méñnéñ qahaiguc ménda emma tarec imi qatéñic nañu hémmaoc. Hémma imi hulacma wagicma hamaoc. ³¹ Ic méñnéñ némac niñ hulaczaoc zéma qesi érécmimaciguc yomuhuc melemmaoc; Miñ Kewunéñ imuac wanjac. ³² Wañu méli érécmimia iereñ kemma zéyec séc mihicñiyoc. ³³ Mihicñima doñki merawa imi hularic imuac miñhéra ieneñ zégic; Némac niñ doñki merawa imi hulaczaoc? ³⁴ Zégic melemma zéyoc; Miñ Kewunéñ imuac niñ wanjac. ³⁵ Imuhuc zéma doñki imi héréma hama malekugira imuac qahaiguc haima Yesu ézégic emma tarec. ³⁶ Tacma keñu tohotoho ichéra eneñ walac andu kemma malekugina hetecgéma héna yandaiguc lémbécgic keñec.

³⁷ Oliwa boñaiguc haréma héna hiñgac hiñgara imuac hosuraiguc keñu tohotoho ichéra ieneñ moczoñ kiwi baec icnéñ ménda memeya sasala meyu héñgic imuac niñac ségiségi wamma qacma Anutu mepésimigic. ³⁸ Mepésima yomuhuc zégic; Miñ Kewuac qac buña mema hazac, [☆] ic kewu imi ségiségiyaguc. Ou kurumenjiguc luae hezac, ou eñeñaiguc edamuya hezac. ³⁹ Imuhuc zégic tuñ ionarunec Farisaio ic tosanéñ Yesu yomuhuc ézégic; Kiwi ic guac tohotoho ichécga qetali énécmima. ⁴⁰ Zégic melemma zéyec; Ic embac imi eneñ acgina qaiyu kecgic, hoc sasala yominéñ imuhuc qacmu.

⁴¹ Wañu Yesunéñ Yerusalem hosuru hama ama areña yanda imi hémma siarec. ⁴² Siacma yomuhuc zéyec; Gi nalé yomuac luaeac iwawai héñ tegicbañnec hia wambacnec, kicga hilicgéyu musañgé géñgéñawac hezac. ⁴³ Nalé ducñiyu guac hazéchécga ieneñ hama demij mema lelecgé géñgic imuac me imuac séc kembiñ zé osimu. ⁴⁴ Deguc gi Anutu hahayawac nalé imi ménda niñtegicjan, imuac gi zéma guac nambérac hécga deminga qeriaiguc keczu imi giligic mama unuyu hoc méñnéñ hoc méñjac qahaiguc ménda waigic tacmac.

Yesunéñ ocmuñ téréyawac hénia zéau énécmiyec.

☆ 19:38: Leg 118:26

⁴⁵ Yesunéj ocmuñ téreyaiguc emma nénnagémba ic imi moczoñ nesi énécmiyec.
⁴⁶ Nesi énécmima yomuhuc énézéyec; Ac méñ yomuhuc ooyawac hezac; Nuac amana imi zéwelecac amaya wammac. ☆ *

⁴⁷ Yesunéj kaiweya kaiweya ocmuñ téreyaiguc ackuažéc ku énécmiyu, hofac oo ic kiwagina ieneñ zéma héna acac kiwi ic ieneñ zéma ic embac ionac galeñ hécgina ieneñ Yesu imi qehumuwiñ zé héna niñac hohoc ai megic. ⁴⁸ Wañu ic embac moczoñ lelecgémima gezacgina haima niñgic imuac niñ héna méñ ménda mihicñima osigic.

20

Yesuac qac buñaya imi dimuacnec zéma qesimigic.

¹ Kaiwe méñgic Yesunéj ocmuñ téreyaiguc ic embac buña suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyu hofac oo ic ionac kiwagina zéma héna acac kiwi ic ieneñ qeriawac galeñ iniguc hosuru hagic. ² Hama yomuhuc zégic; Nénézéna ninni, gi haka imi némac qac buñaguc meanzañ? Méréneñ qac buña imi géñec? ³ Zégic melemma zéyec; Ni acguc qesiqesi méñ qesiwa ini walac meleñ néñgicguc. ⁴ Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumeñ igucnec me baec ic ionarunec? ⁵ Zéyu ieneñ eñacnec eminimma zégic; Kurumeñ igucnec zéwiñgic yomuhuc zémac; Imuhuc wañu némac niñ ic imi ménda ninžéngé migic? ⁶ Ic embac moczoñ Yohaneac niñ Anutuac kua meme ic zéma ninžéngézu imuac doku naec haka imi ic ionarunec zéwiñgic ieneñ hocnéñ nénérimu. ⁷ Imuhuc eminimma yomuhuc melemma zégic; Dimuarunec hayec imi nini ménda ninziñ. ⁸ Imuhuc zégic Yesunéj yomuhuc zéyec; Ni acguc néma qac buñaguc ai imuhucya meanzua imi ménda énézémañ.

Ai miñina zéma soukiwa ai ic.

⁹ Imuhuc zéma ic embac séséc ac yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ waiñ ai mema ai ic tosara soukiwa ai memu niñac ac žikima ai buña qeénécmima baec méñgic kemma nalé horua kerec. ¹⁰ Nalé ducñiyu waiñ ai imuac héla bakia migic memac niñac welen qeqe icya ai ic ionac muru mélimiyec. Wañu ai ic eneñ welen qeqe ic imi yéwéria qema eñ mélimigic lilingéyec. ¹¹ Lilingéyu muñguc welen qeqe méñ mélimiyu ic imi imuhucyanec yéwéria qema gamu qeqe wammima eñ mélimigic lilingéyec. ¹² Lilingéyu muñguc welen qeqe méñ mélimiyu hatac haréwéc wañec. Wañu ic imi imuhucyanec qema séwiya mebirima séñgañgeñ nesigic keñec. ¹³ Imuhuc wañgic waiñ ai miñinanéñ yomuhuc zéma niñec; Dimuhuc wammañ? Nuac nañ sorocna yomi mélimañ. Ic yomi mia ehéihéi wammimu gezañ. ¹⁴ Wañu ai ic ieneñ ic imi hémma eñacnec eminimma yomuhuc zégic; Ic yominéñ mia kecma ai yomuac mératéc ic wammac imuac qehumuni iwac mératécya imi neñañ mératécna wammac. ¹⁵ Imuhuc zéma nesimigic waiñ ai imuac séñgañgeñgic keñu imuaru qegic humuyec. Wañu waiñ ai imuac miñinanéñ dimuhuc wañ énécmimac me? ¹⁶ Inéñ hama ai ic imi moczoñ unuhumuma waiñ ai imi ai ic méñ énécmimac. Imuhuc zéyu ic embac ieneñ nimma yomuhuc zégic; Haka imuhucya ménda hicñiyu. ¹⁷ Yesunéj ic embac inicma yomuhuc zéyec; Imuhuc wañu kiwi ooya yomuac hénia imi némac? Mericqe ic ieneñ hoc méñ héñara mema giligic keñkeña iminéñ ama wañgoñaguc ama imuac hoc oruha wañec. ☆ ¹⁸ Méñnéñ méñ hoc imuac qahaiguc maqeyu zéngédacmac. Wañu hoc iminéñ ic méñac qahaiguc mamac imi qototoriyu toma ésécnec wandacmac. ¹⁹ Imuhuc zéyu héna acac kiwi ic zéma hofac oo ic kiwa eneñ ac imi eñañ niñac zéyec imi niñasarima focdac késawiñ zé wañgic, néñ ic embac ionac niñac zénéñgina hiriyu waigic.

Takis haihaiyawac manam batuc.

²⁰ Imuac ieneñ hosuraiguc galeñ mema baec galeñnéñ galeñgémac niñac iwac méra bawaiguc Yesu opocbiñ zéma kic galeñ meme ic méli énécmigic kemma ac késpedesiraguc méñ zéyu mihicñiwiñ zéma ic héla ésécnec ikocgina hoturuma galeñ megic. ²¹ Imuhuc

☆ 19:46: Yes 56:7 * 19:46: Yer 7:11 Wañu ini imuhuc wañgic kowu nene ionac bañec ésécnec wanžac. ☆ 20:17: Leg 118:22

wamma qesimima zégic; Kiwi ic, nini ninni, gi ic héla, ic séwi tanecginawac ménda héranzan, wañu Anutuac ac hélacnec ku énécmianzan. ²² Nini Kaisawac takis mimia imi hia wawañawac séc me qahac? ²³ Imuhuc zégic Yesunéñ diwi qiwiñgina imi niñtegicma yomuhuc zéyec; ²⁴ Soukiwa momacguc nézégic hémba, mérac irec ogic hezac? Zéyu zégic; Kaisawac. ²⁵ Zégic zéyec; Kaisawac buña imi Kaisawac mimu. Anutuac buña imi Anutuac haimimu. ²⁶ Imuhuc zéyu ieneñ ic embac kicginaiguc iwac késpedesira mén mihicñimuac séc qahac wañec. Wañu iwac ac bakia niñac acgina qaiyu welicgégic.

Humuc igucnec qelima yacbij.

²⁷ Sadukaio ic ieneñ humuc igucnec yayac imi ménda hezac zéma ninzén géangic. Wañu ionarunec tosraneñ Yesuaru hagic. ²⁸ Hama yomuhuc qesimigic; Kiwi ic Mosenéñ kiwi yomuhuc oma nénécmiyec; Ic méñac daranéñ embac mema qeli qahac kecma humuyu ic iminéñ* iwac qawéra† imi mema merac ic mén mihicñiyu darawac buña wammac. ²⁹ Wañu ama areña méñiguc dac muna 7 kecgic. Kecma walacginanéñ embac mén mema qeli qahac kecma humuyec. ³⁰ Humuyu iwac andia zéma ³¹ andiawac andianéñ embac imi meyec. Wañu imuhucyanec wamma dac muna 7 imi moczon qeligina qahac kecma humudacgic. ³² Wañu imuac andiaiguc embac imi acguc humuyec. ³³ Imuac 7 imi moczon embac imi megic imuac yacyacwac naléiguc embac imi sugina igucnec mérac iniña wammac? ³⁴ Imuhuc zégic Yesunéñ zéyec; Baecac hicñisai eneñ ic embac meamuanzu. ³⁵ Wañu ic embac ama baec hémbénaña hahayawac buñahéra zéma humumia sugina igucnec yacyawac buña qeénécmimia ieneñ imi ic embac ménda meamumu. ³⁶ Ieneñ imi yacyarawac buña wamma Anutuac nambérac wamma kua meme uña ésécnec kecmu imuac muñguc humumuac séc qahac. ³⁷ Mose acguc ic hésa waiyaguc imuac suruc oma Miñ Kewuninawac zéma Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu imuhuc zéma humuc igucnec yacyac hezac imi nénézéyec.✠ ³⁸ Héña imi yomuhuc; Ic embac Anutuac muru keczu imi moczon kekecginaguc. Imuac niñ Anutu imi ic humumia ionac Anutu qahac, néñ ic embac kekecginaguc ionac Anutu kecanzac. ³⁹ Héna acac kiwi ic ionarunec tosraneñ yomuhuc zégic; Kiwi ic, ac zézan imi hélacnec! ⁴⁰ Wañu ieneñ iwawai méñac mén muñguc qesimiwiñ zé niñyéwérigic.

⁴¹ Wañu Yesunéñ ionac yomuhuc énézéyec; Dimuhuc ic embac eneñ Kristoac niñac Dawidiac qeli zéanzu? ⁴² Legiciguc Dawidi eñeyaoc yomuhuc zéyec; Miñ Kewunéñ nuac Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec; ⁴³ Gi nuac héñaiguc tacnanec hazéchécga héñagawac duandiaiguc qutulangé énécmiwa guac héna titiya wammu.✠ ⁴⁴ Dawidinéñ Kristoac niñac Miñ Kewuna zéyec imuac dimuhuc iwac qelihéra wammac?

⁴⁵ Imuhuc zémaguc ic embac moczon nimma kecgic kicginaiguc Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ⁴⁶ Héna acac kiwi ic ionac niñac técgina nimma kecmu. Ieneñ imi maleku horua héima keñha wammu niñac wañanzu. Wañu nénagémba sombeñiguc yaizéze ac wañ énécmigic nimmu niñac wañanzu. Wañu tocgotocgo amaiguc zéma ségiségi ariaciguc tatic eñeñaiguc tacmu niñac wañanzu. ⁴⁷ Ieneñ embac malé ionac iwawai imi onagicma qécgéma ikocgina hoturu amuma zéwelecma ac horuanec zéanzu imuac niñac bakiagina yéwéria énécmimac.

21

Embac malé méñac seseyawac ara zéyec.

¹ Yesunéñ kic hima héñu soukiwa sasala he énécmimia ieneñ hama sese sokociguc sesegina haigic hiñgarec. ² Wañu imuhucyanec embac malé maqeqeya méñnéñ hama soukiwa pésiha éréhéc haiyu hiñgaru héñec. ³ Hémma yomuhuc énézéyec; Hélacnec énézéwa niñgic, Embac malé maqeqeya yominéñ ic tosara onogicma kuneñ yanda haizac. ⁴ Tosia ieneñ imi iwawai yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu, néñ embac malé yominéñ mia kekecyawac komodia hemizac imi moczon mema hama haidaczac.

* 20:28: Munianéñ. † 20:28: Embac malé. ✠ 20:37: Mmh 3:6 ✠ 20:43: Leg 110:1

Ocmuḡ téréyawac ara.

⁵ Ic tosaraneḡ ocmuḡ téréya imi hémma baḡa howi howia kuney yanda hiabia imi zéma iwawai mezeric zerira Anutuac buḡawac haigic imuac welicgéma zégic. ⁶ Waḡu Yesuneḡ nimma yomuhuc zéyec; Nalé méḡ ducḡiyu ocmuḡ téréya hénzu imi moczoḡ netec qetecgéic hoc méḡnéḡ hoc méḡjac qahaiguc ménda hemac.

Yéwéri hahaya imuac ara.

⁷ Imuhuc zéyu qesimigic; Kiwi ic, imuhuc zézaḡ duḡa némac naléiguc haka imuhucya hicḡimac? Waḡu haka imuhucya hicḡimaḡ zé néma séséc walac hicḡiyu hémma niḡtegicbiḡ? ⁸ Zégic zéyec; Ini manam batuciguc ménda keremmu niḡac técgina nimma kecmu. Ic sasalanéḡ nuac qaciguc hama, Ni imi mia, nalé imi bec hosuru hazac, imuhuc zému, néḡ ménda tohomu. ⁹ Yaré me qeweloḡ yanda hicḡizac zéma suruc zégic nimma zénéḡgina ménda hirimac. Haka imuhucya walac hicḡimacac hezac, néḡ nalé tetecgia imi focdac ménda hamac. ¹⁰ Imuhuc zéma toroqema zéyec; Baec yanda méḡac ic embacnéḡ baec yanda méḡac ic embac ionac, héḡgaleḡ ama areḡa yanda méḡac ic embacnéḡ héḡgaleḡ ama areḡa yanda méḡac ic embac ionac unuwiḡ zéma yacmu. ¹¹ Baera baera naḡ yanda zéma nene béti yanda zéma hafi zepa warihaguc hicḡimac. Waḡu haka tosara zénéḡ hirihiriya zéma séséc yanda kurumeḡiguc hicḡimac. ¹² Iwawai imi moczoḡ ménda hicḡiyunec nuac qacna niḡac méraginanéḡ énépésima yéwéri énécmima tocgotocgo amaiguc zéma hésa amaiguc onopocgcic onagicma kemma ic kewu zéma baec galeḡ ionac muru onopocgcic nammu. ¹³ Waḡu haka imi mia ninzéḡ ninzéḡgina zéau énécmimu niḡac hicḡi énécmimac. ¹⁴ Imuac ini némac acnéḡ nezcigé amuwiḡ zéma ewa qerigananéḡ walac ménda niḡareḡgému. ¹⁵ Hénia imi mia neḡ kuaginaiguc ac hai énécmima niḡtegic qḡḡtegic mihicḡi énécmiwa onac hazécgina moczoḡ ac meleḡ énécmima iniguc tualefic wammucac séc qahac wammac. ¹⁶ Waḡu neḡgoc maḡgocgina zéma dac munahécgina zéma sac kitichécgina zéma alahécgina ieneḡ ini hazéc ionac méraginaiguc onopocgcic onarunec tosara unuhumumu. ¹⁷ Waḡu ic embac moczoḡ ieneḡ nuac qacna niḡac hazéc waḡ énécmimu. ¹⁸ Waḡu onac oruc zucgina méḡ ménda birimac.* ¹⁹ Waḡu naḡselimanec kecmu kecmu uḡagina memu.

Yerusalem kisi wawaḡawac ara.

²⁰ Waḡu yaré ic ieneḡ Yerusalem lelecgémigic hémmu imuaru ama areḡa yanda kisikiyoḡ qemu imuac nalé imi hosuru hazac imi niḡtegicmu. ²¹ Nalé imuaru ic embac Yuda baeciguc kecanzu imi eney baec boḡaiguc néḡgacdacmu. Ic embac ama areḡa yandaiguc kecanzu imi eney waima kemmu. Ama areḡ komoraiguc kecanzu imi eney ama imuaru ménda keremmu. ²² Imi mia tasé kukuac naléya, imuac niḡ ogic hezac imi moczoḡ nalé imuaru hélaguc wandacmac. ²³ Nalé imuaru baeciguc qenzeḡ maḡzeḡ yanda hicḡimac. Waḡu ic embac yomi ionac muru Anutuac hazéc yanda hicḡi énécmimac, imuac embac héri haihaiya zéma namu gumu énécmimu ionac muru yéwéri kuney yanda hicḡi énécmimac. ²⁴ Imi sou zéranéḡ unugic humumu. Waḡu énépésima kemma baera baera séc onopocgcic weleḡ qéénécmimu. Waḡu Yerusalem imi ic enia ieneḡ tiḡiḡama kecmu ic enia ionac nalé zézéya imi waḡuguc tecgédacmac.

Icac Naḡa hamac.

²⁵ Waḡu kecmu kaiwe, maso zéma ménisikilu imuaru séséc hicḡimac. Waḡu baeciguc imi ic enia ieneḡ konduoḡac eneḡ mamaya zéma imuac temboḡanéḡ qaru aurima sicsaoc wammu. ²⁶ Kurumeḡac kuhanéḡ hirimac,† imuac niḡ ic ieneḡ iwawai baeciguc hicḡimac imi walac niḡtegicgcic qiritic unumac. ²⁷ Nalé imuaru mia Icac Naḡanéḡ kuha zéma edamuya yandaguc hosusuiguc mama hayu hémmu. ²⁸ Haka imuhucyanéḡ hénima hicḡiyu onac aḡgéḡ tiénécmimiawac nalé imi bec hosuru ducḡizac imuac niḡ yacma orucgina hima yacma nammu.

* 21:18: Hénia imi; Ewa goro ménda wammu. † 21:26: Becnec ic embac eney ménisikilu imi uḡaginaḡuc zéma ninzéḡgéic.

Fik icac séséc ac.

²⁹ Imuhuc zéma Yesunéj séséc ac yomuhuc zéyec; Fik ic zéma ic hésa tosara hémmu. ³⁰ Imuac hawa bébélacgia bec éréma séra qeyu hémma kaiwe naléya bec ducjizac imi nihtegicanzu. ³¹ Imuhucyanec haka imuhucya imuhucya hicjima keju hémmuiguc Anutuac héngalej ama areña yanda imi hosuru hazac imi nihtegicmu. ³² Ni hélacnec énézéwa niñgic; Nalé yomuac hicjisai imi ménda qahac wañgicnec iwawai imi moczoñ hélaguc wandacmac. ³³ Baec kurumeñ imi aulangéma qahac wammac. Wañu nuac ackuažécna imi ménda qahac wammac.

³⁴ Ini eñaoc técgina nimma kecmu. Qahac wañu iwawaigina sicsaoc gilima doku seli nema kecgic kekecac ewa goronéj hélanzj énécmiyu ménda nimmanec kecgic nalé imi élanzanec haénécmimac. ³⁵ Nalé imi mia baec séc ic embac moczoñ yanda ionac muru bétac ésécnec ménda niñgicnec ha énépésimac. ³⁶ Imuac ini imi haka focdac hicji énécmimac moczoñ yanda imuarunec efefianec qizizingéma kemma Icac Naña iwac kiwaiguc nammuc séc nalé séc zéwelecma ženžen qeli qeli kecmu.

³⁷ Wañu Yesunéj kaiwe séc ocmuñ téréyaiguc emma ackuažéc ku énécmima siñiya séc Oliwa baec boñaiguc emma kecañec. ³⁸ Imuhuc wañu ic embac moczoñ yanda ackuažécya nimbiñ zé siñunec focdac ocmuñ téréyaiguc emma iwac muru haréañgic.

22

Yudanéj Yesu qehumuwiñ zé ac saña zéyec.

¹ Saméj yisya qahac imuac kendorj, qara ménj nagu sacyaguc ogicogira imuac kendorj zéanzu imi hosuru hayec. ² Hofac oo ic kiwa éréhécgina* zéma héna acac kiwi ic ienej ic embac ionac zénéngina hiriyec imuac héna dimuhuciguc Yesu qewiñ zéma eminiñgic. ³ Wañu Biria miñinanéj tohotoho ic 12 ionarunec ménj qara Yuda Karioto iwac qeriaiguc hiñgarec. ⁴ Hiñgaru Yudanéj hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma ocmuñ téréyawac awiawi ic ionac kiwa hécgina ionac muru kemma dimuhuciguc méraginaiguc Yesu opocmañ zéma eminiñgic. ⁵ Wañu ienej ségiségi wamma soukiwa mimu niñac acgina žikigic. ⁶ Žikigic Yudanéj ewa momac wamma ic embac Yesuguc ménda kecmu imuaru Yesu méraginaiguc opocmañ zé nalé hiawac mambéc kerec.

Yesunéj tohotoho ichéra iniguc tacma nene negic.

⁷ Wañu saméj yisya qahac imuac kendorj hayec. Hayu kendorj imuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac kendorj niñac rama qemuac heyec. ⁸ Yesunéj Petero zéma Yohane méli érécmima yomuhuc érézéyec; Kemma neñañ niñ nagu sacyaguc ogicogira kendorj imuac nene ohaihai wañic newiñ. ⁹ Zéyu qesimiyoc; Ama dimuaru ohaihai wambicac niñzan? ¹⁰ Qesiyic zéyec; Niñzaoc, iri ama areña yanda kereñic ic méñnéj kewuciguc doku hima huama hamac. Hayu iguc ewagic amuma méndacmima kemma ama i emmac imuaru emmaoc. ¹¹ Emma ama miñina yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéj guac yomuhuc zézac; Ni tohotoho ic hécna iniguc ama qeria dimuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac nene newiñ? ¹² Imuhuc zéyic inéj ama qeria kunéj yanda ménj qacyaiguc tatara imi lémbécma areñgégic hezac imi érézéyu hémma imuaru ohaihai wammaoc. ¹³ Imuhuc zéyu iereñ waima kemma zéyec séc mihicjima nagu sacyaguc ogicogira kendorj imuac nene ohaihai wañoc.

Miñ Kewuac saméj téréya.

¹⁴ Nalé wañu Yesu imi imuaru emma nene newiñ zé taru Yesuac Méliméli ic 12 ienej i guc momacnec tacgic. ¹⁵ Tacgic Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ni qenžen manžen imi ménda mihicjimanec nagu sacyaguc ogicogirawac kendorj yomuac nene iniguc momacnec nemañ zé imuac ewa ewa wamma kerj. ¹⁶ Zéwa niñgic; Ni nene yomi muñguc ménda nemanec nagu sacyaguc ogicogira imuac kendorj imi ou Anutuac héngalej ama areña yandaiguc hélaguc wammac. ¹⁷ Imuhuc zéma sokoc mema ewa hia ac

* 22:2: Méñ imi Roma ic kewunéj zéyu nañu, ménj imi hofac oo ic enéj hakagina méndacma sumbic néma kumugic nañec.

zéma énézéyec; Sokoc yomi mema momacnec amuma negic. ¹⁸ Ni énézéwa niŋgic; Degucmuacnec ni iwawai waiŋ ic imuarunec hicŋihicŋiya imi muŋguc ménda nemanec kecba Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi hamac. ¹⁹ Imuhuc zéma muŋguc saméŋ mema ewa hia ac zéma méndemma énécmima yomuhuc énézéyec; Yomi nuac séwi busuna, onac wai énécmimia, ini ni niŋqeli némma haka yomi wammu. ²⁰ Saméŋ imi nemaguc imuac andiaiguc inéŋ sokoc imi imuhucyanec mema yomuhuc zéyec; Sokoc yomi sisipac ac qelia nuac sacnéŋ memeya, onac qocgé énécmimia. ²¹ Waŋu héŋgic, ni andé numac iwac méria imi niguc momacnec zae yomuac qahaiguc haiyu hezac. ²² Icac Naŋa imi héna zétecgéyec séc kemmac, néŋ ni andé numac ic imi saecyaguc. ²³ Imuhuc zéyu ieneŋ eŋaocnec qesiamugic; Méréneŋ haka imuhucya wammac?

Séwi eŋeŋac tualefic ac.

²⁴ Ac imuhuc zéma sugcina igucnec méréneŋ kunéŋgina keczac zéma tualefic emigic. ²⁵ Imuhuc waŋgic Yesunéŋ zéyec; Ic enia ionac ic kewu ieneŋ ic embac hécgina énépésima kewu waŋ énécmianzu. Waŋu ic tosara ai memeac qac buŋa ginagucnéŋ siŋginawac galeŋgé énécmima eŋaŋ méra énécmiawac ic zéamuanzu. ²⁶ Waŋu ini imi imuhuc qahac. Kunéŋ ginanéŋ ai merac ésécnec kecmu. Galeŋginanéŋ weleŋ qeŋe ic ésécnec wamma kecmu. ²⁷ Méréneŋ kunéŋ wanzac? Tacma nene nezac imi me namma weleŋ qeénécmizac imi? Tacma nezac iminéŋ kunéŋ wanzac. Néŋ ni you sugcinaiguc nammanec weleŋ qeénécmizua. ²⁸ Ini imi ala batuc naléna imuaru nalé séc ménda wainémma niguc kecanzu. ²⁹ Nuac Maŋgocnanéŋ héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi nuac muru wainéŋec ésécnec ni imuhucyanec onac muru imi wai énécmizua. ³⁰ Nuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc kecma nuac zaeiguc lelecgéma tacma nene nema tatac edamuyaguc imuaru tacma Israelac kasic areŋhéra 12 imi héŋgaleŋ waŋ énécmimu niŋac imi onac wai énécmizua.

Yesuac tohotoho ichéra ieneŋ manam batuciguc emmuac heyec.

³¹ Simon, Simon, Biria miŋinanéŋ padi gorosona ésécnec ini hitacgé énécmimaŋ zé qesinéŋzac. ³² Waŋu ni guac niŋ wamma guac ninzéŋ ninzéŋga imi ménda sélécgémac niŋac Anutu zéwelec mizua. Imuac ewaga melemma hawésémaŋ nalé imuaru guac ninzéŋ ninzéŋ dac munahécga imi meseli énécmiwésémaŋ. ³³ Imuhuc zéyu inéŋ yomuhuc melemma zéyec; Miŋ Kewuna, hésa ama zéma humuciguc kenna giguc momacnec kemmaŋ zé efizua. ³⁴ Zéyu zéyec; Petero gézéwa ninna, deguc kuruc ménda qarunec gi niŋnéŋzaŋ imi hatac haréwéc qaecgéwésémaŋ.

Soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma sou.

³⁵ Imuhuc zéma yomuhuc énézéyec; Ni becneŋ ini soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma héna usu qahac méli énécmiwa keŋaŋgic. Waŋu nalé imuaru iwawai méŋ niŋac hocma météqététaŋ waŋgic me qahac? Imuhuc qesiyu, Qahac! zégic. ³⁶ Waŋu degucmuacnec soukiwa gésé imi mema kemmu, gésé yanda imi momacnec, waŋu sougina qahac imi eneŋ malekugina haima soukiwaya mema sou boŋ memu.† ³⁷ Ni énézéwa niŋgic, ac tosara nuac niŋ ogic hezac imi naléya bec hama héizac imuac niŋac méŋ yomuhuc ogic hezac imi nuac kekecnaiguc deguc héla héimacac hezac; Biria meme ic qétégina olongic imuaru i momacnec olommigic. ³⁸ Imuhuc zéyu ieneŋ yomuhuc zégic; Miŋ Kewunina, you sou éréhéc hezac. Imuhuc zégic, Yesunéŋ, Imi hia, sécgézac, zéyec.

Yesu zéwelec ai meyec.

³⁹ Yesunéŋ hiŋgacma waŋaŋec ésécnec oliwa ic boŋaiguc keŋu tohotoho ichéra eneŋ acguc méndacmigic. ⁴⁰ Imuaru kereŋdacma inéŋ yomuhuc énézéyec; Ini manam batuciguc ménda keremmu niŋac zéwelecmu. ⁴¹ Imuhuc zéma wai énécmima hoc giligic kembac imuac séc lakec zézé kemma simiŋ héima zéwelerec. ⁴² Zéwelecmu

† 22:36: Soukiwa gésé, zéma gésé yanda zéma sou; Imuhucya imi yéwéri mihicŋiwu niŋac késama keŋha waŋaŋgic. Yesunéŋ yéwéri hahayawac técgina nimma keŋha wammu niŋac imuhuc ac waŋ énécmiyec.

yomuhuc zéyec; Manḡoc, guac ewa siḡ hezaciguc, sokoc yomi nuagicna kemmac. † Waḡu nuac siḡna qahac, néḡ guac siḡga selimac. ⁴³ Imuhuc zéweleru kua meme uḡanéḡ kurumeḡ igucnec iwac muru wininima meselimiyec. ⁴⁴ Yesunéḡ qeri yéwéc kuney yanda mihicḡima ewaya moczoḡnec zéweleru néḡgécyā imi sacnéḡ baeciguc téḡḡac téḡḡac mazac tanec waḡec. § ⁴⁵ Waḡu inéḡ zéwelec igucnec yacma tohotoho ichéra ionac muru kemma iniru ieneḡ imi ewa biricḡina niḡac gaugina heḡic. ⁴⁶ Waḡu Yesunéḡ énézéyec; Dimuhuc niḡac gaugina hezu? Manambatuciguc ménda keremmu niḡac yacma zéwelecmu.

Yesu késa dérécgéma wagicma keḡḡic.

⁴⁷ Imuhuc zémanec naḡu ic tuḡ méḡ hagic. Waḡu 12 ionac sugcina igucnec méḡ qara Yuda inéḡ wéséḡinaiguc walac walac hayu tosara méndacma hagic. Waḡu Yudanéḡ Yesu kiric nemimaḡ zé hosuru hayec. ⁴⁸ Hayu Yesunéḡ yomuhuc ézéyec; Yuda, ḡi kiric nenémma andé nuzāḡ? ⁴⁹ Waḡu tosara Yesuac maréḡaiguc néwéc néwéc naḡḡic imi eneḡ néma haka hicḡimac imi héḡteḡicma Yesu qesimigic; Miḡ Kewunina nini sounéḡ unuwiḡ? ⁵⁰ Imuhuc zéma sugcina igucnec méḡnéḡ hofac oo ic kiwa méḡac welenḡ qeḡe ic méḡ sounéḡ qema gezawa héiyaiguc imi qeriru mayec. ⁵¹ Mayu Yesunéḡ énézéyec; Waigic, haka imi muḡḡuc ménda wammu. Imuhuc zéma gezawa mérianéḡ osima mehiarumiyec. ⁵² Imuhuc wamma Yesunéḡ hofac oo ic kiwa éréhéḡcina zéma ocmuḡ téréyawac awiawi ic ionac galeḡḡina zéma galeḡ tosara eḡeya késawiḡ zé hagic ionac yomuhuc énézéyec; Ini kaiḡiliweḡ ic méḡac késaanḡu ésécnec sou qarucḡinaguc hazu? ⁵³ Ni naléya naléya iniguc ocmuḡ téréyaiguc keru nalé imuaru ini méragina ménda suluma nosigic. Waḡu deguc imi siḡi tunumaḡac miḡina zéma onac nalé wanḡac.

Peteronéḡ ménda ninḡua zéma Yesu qaecḡé miyec.

⁵⁴ Waḡu ieneḡ Yesu késama wagicma hofac oo ic eḡeḡawac amaiguc kerēḡic. Waḡu Peteronéḡ lakecnec méndac énécmima keḡec. ⁵⁵ Waḡu ic embac eneḡ sombenḡ deminaguc imuac namuḡaiguc geric higic zeyu lelcgéma tacḡic Petero imuhucyanec sugcinaiguc tarec. ⁵⁶ Taru welenḡ qeḡe embac serāḡa méḡnéḡ Peteronéḡ geric bélaḡa hémma taru héḡsosolima ézéyec; Ic yomi acḡuc i guc momacnec kecaḡec. ⁵⁷ Imuhuc zéyu Peteronéḡ qaecḡéma zéyec; Embac, ni ic imi ménda nimmizua. ⁵⁸ Nalé ménda horuyu ic méḡnéḡ ic imi hémma zéyec; Gi imi imuhucyanec tuḡ imuarunec. Imuhuc zéyu Peteronéḡ melemma zéyec; Ic ala, ni qahac! ⁵⁹ Waḡu kaiwe kiwa momacḡuc éséc keḡu, ic méḡnéḡ ewa éréhéḡ ménda wamma zéseliyec; Ic yomi Galilaia ic, imuac niḡ yominéḡ hélacnec i guc kecaḡec. ⁶⁰ Imuhuc zéyu Peteronéḡ yomuhuc zéyec; Ic ala, néma ac zézaḡ? Ni imi acḡa ménda niḡacḡézuā. Imuhuc zémanec naḡu nalé imuaru kuruc qarec. ⁶¹ Qaru Yesunéḡ liliḡéma héḡu Petero imi Miḡ Kewunéḡ, Kuruc ménda qarunec ḡi ni hatac haréwéc qaecḡé némbésémaḡ, zéma zéyec Miḡ Kewuac ara imi niḡqeliyec. ⁶² Waḡu inéḡ séḡḡaḡeḡiguc hiḡḡacma siac howuc howuc siarec. ⁶³ Waḡu galeḡ mema kecḡic ieneḡ Yesu zédesimima qeḡic. ⁶⁴ Qema iwac kiwa osoma yomuhuc qesimigic; Gi Anutuac tiliḡ tiliḡ ic keczaḡiguc mérénéḡ guzac imi zéhicḡina. ⁶⁵ Waḡu imi sac qahac, ac tosara sasala zéma zébirimigic.

Qeriawac galeḡ ieneḡ Yesuac ara zéḡésima qesimigic.

⁶⁶ Ama ḡianḡiyu ic embac ionac qeriawac galeḡ, hofac oo ic kiwa éréhéḡ zéma héna acac kiwi ic ieneḡ aḡoroma énézéḡic Yesu wagicma kaunsol ionac muru emma opocḡic naḡec. ⁶⁷ Naḡu qesimima zéḡic; Gi Kristo wanḡaḡiguc nénézéna ninni. Imuhuc zéḡic melemma zéyec; Zéwa ménda ninḡéḡému. ⁶⁸ Waḡu neḡ qesiénécmiwa ini kileḡ ménda melemma zému. ⁶⁹ Waḡu degucmuacnec Icac Naḡa iminéḡ Kuc miḡina Anutuac héiyaiguc tacmac. ⁷⁰ Imuhuc zéyu moczoḡ qesimima zéḡic; Imuhuc waḡu ḡi imi Anutuac Naḡa? Zéḡic

† 22:42: Sokoc yomi qenḡeḡ manḡeḡac sokoc. § 22:44: Kembraḡa 43,44 imi kiwi méranéḡ ooya tosaraiguc ménda hezac.

zéyec; Eneñ mia ni imi mia zézu. ⁷¹ Imuhuc zéyu ieneñ yomuhuc zégic; Némac niñ nini héipuc ac méñ niñac hochoc ai mewiñ? Nini neñaoc kuaya igucnec nindacziñ.

23

Ic kewu Pilatonéñ Yesuac hénia nimmañ zé zéqesi wammiyec.

¹ Imuhuc zéma ic embac moczoñ yacma Pilatoac muru Yesu wagicma keñgic. ² Kemma késpedesira zéhicñimima yomuhuc zégic; Nini ic yomi hénni, nonac ic embac ikoc wañ énécmima Kaisawac takis ménda miwiñ niñac qetali nénécmima eñeya niñac ic kewu Kristo zéanzac. ³ Imuhuc zégic Pilatonéñ Yesu yomuhuc qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu wanzañ? Imuhuc qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Geñgaoc zézañ. ⁴ Pilatonéñ Hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma tuñ imi énézéyec; Ni hémba ic yomi késpedesira qahac wanzac. ⁵ Imuhuc zéyu tuñ ieneñ muñguc yanda seliseli wamma zégic; Inéñ Yuda baec séc ac imi ku énécmima ic embac qerigina netuanzac. Imuhuc wamma Galilaia baeciguc hénima hama hama you hazac.

Yesu wagicma ic kewu Herodeac muru keñgic.

⁶ Imuhuc zégic nimma Pilatonéñ Ic imi Galilaia ic me qahac imuac qesiniñec. ⁷ Qesinimma Yesu imi Herodeac héñgaleñ baec igucnec imi niñasarima Herodeac* muru méliyec. Wañu nalé imuaru Herodenéñ Yerusalem hama tarec. ⁸ Herodenéñ iwac buña nimma nalé horua ic imi hémma haka baec icnéñ ménda memeya méñ meyu hémmañ zé ic imi mihicñimañ zé wañañec. Imuac niñ Yesu hémma ségiségi yanda wañec. ⁹ Wañu qesiqesi sasala wammiyec. Néñ Yesunéñ ac méñ ménda meñmiyec. ¹⁰ Wañu hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma hena acac kiwi ic ieneñ namma ac geriwiguc zéma acnéñ qatémigic. ¹¹ Herodenéñ eñeya yaré ic iniguc Yesu memamima zédesi wammima maleku hiabia asac asaria héimima Pilatoac muru melemma mélimiyu keñec. ¹² Herode zéma Pilato iereñ becnec hazéc wañamuma ekac ekac kecañoc. Wañu nalé imuaru ai imuhuc nañgé amuma mema ala wañoc.

Yesu zétecgégic humucac buña wañec.

¹³ Wañu Pilatonéñ ic embac ionac hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma galeñ hécgina zéma ic embac tocgé énécmiyec. ¹⁴ Tocgo énécmima yomuhuc zéyec; Ini ic yomuac niñac ic embac qerigina netuanzac zéma wagicma hagic. Ni kicginaiguc qesinimma niñgésima késpedesic méñ ara imuac sécyá ménda mihicñizua. ¹⁵ Qahac téñgégñ, Herode imuhucyanec ara nimma muñguc mélimiyu wagicma hagic. Ninzu haka inéñ wañec imi humucac sécyá qahac. ¹⁶ Imuac qemindiñi wammima hulacmiwa mama kemmac. ¹⁷ (Kendonj séc hésa ic méñ hulac énécmimacac heyec imuac mia imuhuc zéyec.) ¹⁸ Imuhuc zéyu tuñ eneñ momacnec qacma yomuhuc zégic; Ic imi qahac wammac. Wañu iwac tasia Baraba hulacmina nonac muru mayu. ¹⁹ Baraba imi becnec ama areña yanda imuaru gawamañ hazéc wammima yaré yanda mihicñigic imuac suraiguc ic méñ humuyec imuac niñac késama hésa amaiguc haigic tarec. ²⁰ Wañu Pilatonéñ Yesu hulacmimañ zé ac muñguc énézéyec. ²¹ Wañu ieneñ qacmanec namma yomuhuc zégic; Ic héñgeña wéndaraiguc qena humuyu! Ic héñgeña wéndaraiguc qena humuyu! ²² Wañu Pilatonéñ muñguc yomuhuc zéyu hatac haréwéc wañec; Ic yomi néma késpedesic wañec? Ni imi késpedesic humucac sécyá méñ ménda mihicñizua. Imuac qemindiñi wammima hulacmiwa mama kemmac. ²³ Imuhuc zéyu ieneñ muñguc yanda kucnec qacma ic héñgeña wéndaraiguc qemu niñac hinocgéma selianec welecma zéseligic. ²⁴ Imuhuc wañgic Pilatonéñ zéqaqacfeñ acgina imi niñénécmimu niñac zétecgéyec. ²⁵ Wañu ic embac ieneñ ic méñ becnec ic embac hinocgé énécmima ac qegetali wamma ic méñ qehumuyu hésa amaiguc opocgic tarec imuac welecgic imuac niñ Pilatonéñ ewa siñgina tohoma ic imi hulacmiyec.

Yesu ic héñgeña wéndaraiguc biriñnéñ qegic.

* 23:7: Herode Antipasi, Ic Kewu Yanda Herodeac naña.

²⁶ Wañu Roma ic ieneñ Yesu wagicma keñgic. Kemma hénaiguc ic ménñ qara Simon Kirene† imi ama areñ ménunec haréyu mihicñima késama ic héñgeña wéndara huayaiguc haigic huama Yesu méndacma keñec. ²⁷ Wañu ic embac tuñ yanda méndacma keñgic. Wañu sucginaiguc embac sasala ieneñ Yesuac niñac zésiac wamma méndacma keñgic. ²⁸ Wañu Yesunéñ ionac muru lilingéma énézéyec; Yerusalemac bérachéra ini nuac niñ qahac, néñ eñañ niñac zéma eñañ nambérac hécgina ionac niñac wamma siacmu. ²⁹ Héñgic, nalé biria hayu ic embac ieneñ yomuhuc zému; Embac héfiña zéma embac merac ménda memeya, merac namu ménda gumugumuya ieneñ efima ségiségi wammu. ³⁰ Wañu nalé imuaru ic embac ieneñ baec boña hémma nonac qacninaiguc bacgéma mana zému. Wañu baec héñgeñ héñgeña hémma mama nini hoturu nénécmína zému. ³¹ Ic hésa téñgiñ téñgiña nuac haka imuhucya wañ nénzuiguc ic hésa humumia onac imi haka dimuhucya hicñimac?

³² Wañu nalé imuaru biria meme ic éréhéc humucac buña zétecgé érécmigic Yesuguc momacnec onagicma keñgic. ³³ Wañu baec qara ménñ Orucsic imuaru keremma imuaru Yesu ic héñgeña wéndaraiguc biriñnéñ qema biria meme ic éréhéc imuhucyanec biriñnéñ urugic ménñ Yesuac héiyaiguc ménñ kanayaiguc nañoc. ³⁴ Wañu Yesunéñ yomuhuc zéma zéwelerec; Mañgoc, ieneñ imi eñaoc néma haka wañzu imi ménda niñtegiçzu imuac kápésicgina waina. Wañu téñgiñ ic ieneñ sumbic néma Yesuac malekuya imi méndémma késagic. ³⁵ Wañu ic embac ieneñ hémma nañgic. Wañu Yuda ic galeñgina ieneñ acguc imi Yesu zédesi wammima yomuhuc zégic; Ic imi ic tosara añgég tiénécmiyec, wañu ic imi Anutuac buña qemimia Kristo wañzaciguc eñeyaoc añgég tiamuma mawacnec. ³⁶ Wañu yaré ic ieneñ imuhucyanec kemma yomuhuc zédesimima wañ howuraguc migic; ³⁷ Gi Yuda ic ionac ic kewu keczañiguc gi kekecga añgég tima mana. ³⁸ Wañu iwac orucya hanecgeña iguc ou kiwi ménñ yomuhuc oma qegic nañec; Yuda ic ionac ic kewu.

³⁹ Wañu biria meme ic urugic nañoc iorarunec ménñéñ yomuhuc zéma Yesu ac geriwiguc zémiyec; Gi Kristo qahac me? Geñga zéma norac kekecnina imi añgég tinénécmína. ⁴⁰ Wañu biria meme ménñéñ qetalimima yomuhuc ac zémiyec; Gi imi humucac buña bakia séc momacguc imuhucya zétecgé géñgic. Wañu Anutuac zénéñga ménda hirizac? ⁴¹ Wañu niri imi haka wañic imuac bakia sécnira mezic, imuac sécgézac néñ ic yominéñ haka biria ménñ ménda wañec. ⁴² Inéñ imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézéyec; Yesu, gi guac héñgaleñ ama areña yandaiguc kemma nidac imuhucya niñnémbésémañ. ⁴³ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc melemma zéyec; Ni hélacnec gézéwa ninna, deguc gi niguc baec hafi zepaya qahac imuaru kemma kecbic.

⁴⁴ Wañu kaiwe kiwa imi gau komoc wañec, néñ kaiwe imi sirji déñgéyec. Wañu baec séc siñinéñ hoturumanec keru maria 3 kilok wañu tecgéyec. ⁴⁵ Wañu ocmuñ téréya qeriaiguc maleku horua nañec imi namuña igucnec zuracgéyec. ⁴⁶ Yesunéñ kucnec qacma yomuhuc zéyec; Mañgoc nuac uñana guac méragaiguc haizua. Wañu imuhuc zéyu uñaya waimiyec. ⁴⁷ Wañu yaré ic 100 ionac galeñgina iminéñ haka imi hémma Anutu mepésimima yomuhuc zéyec; Ic yomi hélacnec ic solaña kerec. ⁴⁸ Ic embac héipuc wamma hémbiñ zé hagic ieneñ imuhucyanec haka imuhuc hicñiyu hémma ewa biric wamma tétécgina qema lilingéma keñgic. ⁴⁹ Ic tosara Yesuac niñénécmimia zéma embac tosara Galilaianec Yesu méndacma hagic imi momacnec lakecnec namma haka imi héndacgic.

Yesu kicsuañiguc haigic.

⁵⁰ Wañu lae ic solaña ménñ qara Yosefe‡ kerec. Inéñ Yuda ic ionac ac gésigési ic kaunsol ionarunec. ⁵¹ (Wañu ic iminéñ Yesuac ara zégic nalé imuaru oaec ménda zéénécmiyec.) Inéñ mia Yuda baec Arimataia ama areñ yanda imuac miñina. Wañu Anutuac héñgaleñ ama areña yandawac mambéc kecañec. ⁵² Wañu inéñ Pilatoac muru kemma Yesuac qamoc memañ zé welerec. ⁵³ Wañu kemma qamora metecgéma maleku

† 23:26: Kirene ic Simon. ‡ 23:50: Yosefe, Arimataia ama igucnec.

qara linej iminéj osoma mema kemma baña kifaña ésé oraragic qamoc ménj ménda haigic qelianec heyec imuaru haiyec. ⁵⁴ Wañu nalé imi Neñgoc, Sabatawac zérénqérénj naléya, Wañu Sabata imi bec hénimañ zé wañec. ^{§ 55} Wañu embac tosara Galilaia baec igucnec Yesuguc momacnec hagic ienej méndacma kemma kifaña imi zéma qamocya dimuhuc haiyec imi héngic. ⁵⁶ Hémma lilingéma kemma haléc héménja hiabia zéma iwawai héménja hiabia imi mehahai wandacmaguc hénja ac tohoma Sabatawac tac niñgic.

24

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata nalé tecgéyu ama siñjima gianjiyu Sonda wañec. Wañu embac enej gianjiana igucgej séwi haléc héménaguc hiabia bec mutulañgégic heyec imi mema kic suañiguc keñgic. ² Kemma héngic hoc yanda imi kifaña igucnec qiliqililij géyawac heyec. ³ Heyu emma héngic Miñ Kewu Yesuac qamoc imi ménda heyu hocgic. ⁴ Hocma ewa goro wammanec nañgic. Wañu ninzu, ic éréhécnénj maleku lalaclalac edamuyaguc héima qéhérénginaiguc élanzañnec nañic iricgic. ⁵ Iricma embac enej zénénjina hiriyu sicgé érécmima musugina baeciguc mema magic. Wañu ic éréhéc ienej yomuhuc zéyoc; Némac niñ ic kekecyaguc imi ic humumia ionac sucginaiguc mihicñiwij zé wanzu? ⁶ Inéj you qahac, néj humuc igucnec meqelimiyu yaczac. Inéj Galilaia baeciguc kerec nalé imuaru dimuhuc énézéyec imi niñyacgému. ⁷ Inéj mia yomuhuc énézéyec; Icac Naña imi biria meme ic ionac méraginaiguc opocgic ic héngénja wéndaraiguc qegic ai meme haréwéc wañu kileñ muñguc yacmacac hezac. ⁸ Imuhuc zéyu ienej Yesuac ackua zéc imi niñqeligic. ⁹ Niñqelima kicsuañ imi waima lilingéma kemma iwawai imi moczoñ Yesuac Méliméli ic 11 zéma ic embac tosara énézédacgic. ¹⁰ Wañu Yesuac Méliméli ic ac imi énézégic embac ionac qacgina imi yomuhuc; Makdala Maria, Yoana, Yakoboac neñgocya Maria zéma embac tosara. ¹¹ Imuhuc zégic Yesuac Méliméli ic ienej niñgic ac ewa sohoya ésécnec wañu ménda ninzénégic. ¹² Wañu Peteronéj yacma kicsuañiguc usuñnec kemma lolocgéma kifañaiguc kiwa hima héñu linej maleku sac heyec. Wañu iwawai hicñiyec imuac qerianéj niñgumbi niñgunj wamma lilingéma keñec.

¹³ Wañu ninzu, tohotoho ic ionarunec éréhécnénj Emmausi ama areñ komoraiguc kembicac zé keñoc. Wañu ama imi Yerusalemnec 11 kilomitawac séc. ¹⁴ Wañu ienej imi haka hicñiyec imuac ac suruc imi moczoñ wammanec wamma keñoc. ¹⁵ Imuhuc ac suruc eminiñ wammanec keñic Yesunéj hosucgiraiguc keñu momacnec keñgic. ¹⁶ Wañu kicgira imi ménda béréngéyu ménda héñtegiroc. ¹⁷ Wañu Yesunéj yomuhuc qesiércmiyec; Iri hénja kemma ekawu suruc zékeñ zéha wanzaoc imi némac surucyawac wanzaoc? Imuhuc zéyu ienej ewa biric kikic wamma nañoc. ¹⁸ Namma iorarunec ménj qara Keleopa inéj melemma yomuhuc zéyec; Yerusalemnec kecmá suraiguc haka hicñiyec imi ic enia gi momacguc sac ménda ninzañ? ¹⁹ Zéyu zéyec; Imi némac haka? Zéyu melemma zéyec; Nazarete ic Yesuac suruc mia, inéj Anutuac kiwaiguc zéma ic embac ionac kicginaiguc kua meme ic kerec. Wañu zézéya zéma wawaña imi kuha yandaguc wañec. ²⁰ Neñañ hofac oo ic kiwa éréhécnina zéma galeñ hécnina ienej humucac buña opocgic ic héngénja wéndaraiguc qegic humuyec. ²¹ Nini imi ic iminéj Israel doenina menénécmimac niñac mambéc kerij. Imi sac qahac, haka imi hicñiyecac deguc ai meme haréwéc wanzac. ²² Wañu sucninaiguc embac tosara ienej meauri nénécmigic. Ienej siñunec yanda kicsuañiguc keñgic. ²³ Kemma iwac qamora imi ménda mihicñjima hocma hama zégicnéñ; Kua meme uñanéñ hicñi énécmiyic iricgic. ²⁴ Imi sac qahac alahécnina tosanéñ kicsuañiguc kemma embac enej zégic ésécnec heyu héngic, néj Yesu ménda mihicñigic. ²⁵ Imuhuc zéyic nimma Yesunéj yomuhuc zéyec; Ewagira qahac, qerigira makikia wañu iri Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac zézéya imi ninzénégwic zé ewa qerigiranéñ éséñ éséñ wanzac. ²⁶ Kristonéñ eñeya edamuyaiguc keremmac niñ

§ 23:54: Sabata imi Neñgociguc kaiwe hiñgacmañ zé wañu hénima Sondagie maria wañu tecgéanzac.

qenzey manzey imuhucya mihicjimacac hezac imi iri ménda ninzaoc? ²⁷ Imuhuc zéma Moseac kiwi igucnec hénima Anutuac tilij tilij ic ionac kiwi moczoñ mema eñeya niñac kiwi téréyaiguc ogic heyec imi moczoñ zéasari érécmiyec.

²⁸ Wañu ama areña imuac wamma keñoc imuaru kendaric Yesunéñ ama areña imi ogicma kemmanj zé wañec. ²⁹ Wañu ierenj seliseli wamma yomuhuc qesimiyoc; Kaiwe sima hiñgaru ama bec siñimanj zé wanzac imuac niriguc momacnec tacbij. Imuhuc zéyic momacnec tacbij zé iriguc eñec. ³⁰ Wañu ic iriguc momacnec nene nemanj zé tacma saméñ méñ mema ewa hia ac zéma mésémma érécmiyec. ³¹ Érécmiyu kicgira béréñgéyu Yesu imi héñtegiroc. Héñtegiacma héñyic aulanjéyec. ³² Aulanjéyu ierenj yomuhuc zéyoc; Hénaiguc ackua zéc nérézéma kiwi téréya zéasari nérécmiyu ewa qerinjira zeyec. ³³ Imuhuc zéma nalé sosola qahac yacma muñguc Yerusalem lilingéma keñoc. Kemma iniric Yesuac Méliméli ic 11 zéma ic embac tosara iniguc tocgéma tackecgic. ³⁴ Tacma yomuhuc zégic; Imi hélacnec! Miñ Kewuninanéñ qelima yacma Simon mihicñi miyec. ³⁵ Imuhuc zégic ic éréhéc ierenj hénaiguc iwawai hicñi érécmiyec imuac suruc zéma Yesu saméñ qésémma érécmiyu dimuhuc héñtegiroc imuac suruc énézényoc.

³⁶ Ienenj ac imi zémanec tacgic Yesu eñeyaoc sugcinaiguc hicñima namma zéyec; Onac muru luae hemac. ³⁷ Imuhuc zéyu ienenj aurigic zénéñgina hiriyu uña méñ héñzñj zéma niñgic. ³⁸ Wañu Yesunéñ énézényec; Némac niñ zénéñgina hiriyu, ewa qeriginanéñ ewa éréhéc wanzu? ³⁹ Nuac mérana zéma hénana hémma néñtegiacgic. Méraginanéñ ni nosinimma néñgic, uña imi séwi busu zéma sira qahac, néñ ni iminaguc. ⁴⁰ Ac imuhuc zéma méria zéma hénaya énézényu héndacgic. ⁴¹ Hémma ségiségi kilenj yanda wañgic. Wañu ségiséginéñ sécgé énécmiyu méñgucnec ewa éréhéc wañgic. Imuhuc wañgic Yesunéñ nene tosara taczac me qahac zéma qesiénécmiyec. ⁴² Imuhuc zéyu lambéc kembraña méñ zezeya momacguc migic. ⁴³ Wañu mima hémma nañgicnec kicginaiguc mema neyec.

⁴⁴ Nema toroqema yomuhuc zéyec; Ac yominéñ mia ni iniguc keru nalé imuaru énézényi ac imi mia; Moseac kiwi zéma kua meme ic ionac kiwi zéma Legiciguc nuac niñ ogic hezac imi moczoñ héla wammacac hezac. ⁴⁵ Imuhuc zéma ewa qerigina naguya auénécmima kiwi téréya ku énécmiyu niñsarigic. ⁴⁶ Wañu inéñ toroqema zéyec; Méñ imi yomuhuc ooyawac hezac; Imuhucyanec Kristonéñ qenzey manzey nimma ai meme haréwéc wañu humuc igucnec yacmacac hezac. ⁴⁷ Wañu Yesuac qaraiguc ewa qerigina melenjic késpedesgina zuac énécmimac imuac buña suruc hiabia imi Yerusalem igucnec hénima baera baera zésai énécmigic nimmu imi moczoñ ogic hezac. ⁴⁸ Wañu ini imi haka moczoñ yanda imuac héipuc ic wanzu. ⁴⁹ Héñgic, ni Mañgocnanéñ ac ziki énécmiyec imi* onac mélimanj. Imuac ini kuc yanda ounec mama hoturu énécmimac nalé sura imuac séc ama areña yanda yomuaru kecgic.

⁵⁰ Yesunéñ énépésima Betania baeciguc kemma méria meyu eñu mozoc ac énézényec. ⁵¹ Mozoc ac zémanec nañu sugcina igucnec wagicma kurumenjiguc eñec. ⁵² Wañu ienenj i mepésima ségiségi yanda wamma Yerusalem lilingéma keñgic. ⁵³ Kemma nalé séc ocmuñ téréyaiguc kecma Anutu mepésimigic.

* 24:49: Uña téréyawac imuhuc zéyec.

Yohane

Ackua zécyanéj séwi busuguc hicñiyec.

¹ Nalé Hénihéniaiguc ackua zéc iminéj kerec. Wañu ackua zéc iminéj Anutuguc kerec. Wañu ackua zéc iminéj Anutu. ² Inéj nalé hénihéniaiguc Anutuguc kerec. ³ Iwawai momac yanda imi iwarunec hicñidarec. Wañu iwawai hicñidarec imi moczoñ i qahaciguc méj ménda hicñiyec. ⁴ Iwac qeriaiguc kecec imi heyec. Wañu kecec iminéj ic embac ionac asac mararañ kerec. ⁵ Wañu asac mararañ imi siñi qeriaiguc asarianzac. Wañu siñinéj ménda héñtegiyec.

⁶ Ic méj Anutunéj méliyu iwarunec hayec. Iwac qara imi Yohane. ⁷ Inéj eñeya héipuc ac niñac ic momac yanda asac mararañ imi ninzéngeñmu niñac asac mararañac héipucya wammañ zé héipuc ic wamma hayec. ⁸ I eñeya imi asac mararañ imi qahac. Wañu i asac mararañ imuac héipucya wammañ zé hayec. ⁹ Asac mararañ héla ic embac momac momac asari nénécmianzac imi baeciguc hamanecc kerec. ¹⁰ Wañu inéj baec kurumeñ yomuac qeriaiguc kerec. Wañu baec kurumeñ imi iwac murunec hicñiyec. Wañu baec ic ieneñ i ménda héñtegiyec. ¹¹ Inéj eñeyaoc medarec imuaru mayec. Wañu ic embachéra ieneñ i ménda héihéré wammigic. ¹² Néj héihéré wammima ninzéngeñic séc Anutuac nambérac wammu niñac qac buña énécmiyec. ¹³ Ic imuhucya imi ic sac busu igucnec qahac, séwiac siñ igucnec qahac, wañu ic méñac ewa siñ igucnec qahac, néj Anutu arunec hicñigic.

¹⁴ Wañu ackua zéc imi mia séwi busuguc hicñima sucninaiguc kerec. Keru neñañ iwac edamuya imi hénni, Naña téngéj momacguc kurumeñ Mañgocarunec hahaya iwac tanec wañec. Wañu ewa hiawac buña zéma ac hélanéj iwac muru kuaya qema heyec. ¹⁵ Yohanenéj iwac héipucya wamma yomuhuc qacma zéauyec; Ic yomuac zéma yomuhuc zéyi; Andénaiguc hazac imi ni ménda hicñiwa becnecc kerec. Imuac niñ inéj ni nogiczac. ¹⁶⁻¹⁷ Héna ac imi Moseac muru nénécmiyec, néj ewa hiawac buña zéma ac héla imi Yesu Kristoac murunec hicñiyec imuac niñac neñañ momac yanda iwac ewa hia imi qauqaunec meyiñac meanziñ. ¹⁸ Anutu imi ic méñnéj méj ménda héñañec, néj Anutu hicñi hicñiya momacguc Mañgocyawac qéhéréñaiguc kecanzac iminéj i nénézéyu héñiñ.

¹⁹ Wañu Yohaneac, Gi méré zéma qesimimu niñ Yuda ic Yerusalem igucnec ieneñ hofac oo ic zéma Lewi ic méli énécmigic hagic inéj héipuc ac yomuhuc énézéyec; ²⁰ Ni Kristo qahac. Inéj imuhuc zéma ac ménda qaecgéma zéauyec. ²¹ Zéyu ieneñ qesimigic; Wañu gi némac ic, gi Elia me? Wañu melemma zéyec; Ni i qahac. Zéyu muñguc zégic; Gi Anutuac tiliñ tiliñ ic hamac zéyec[☆] imi mia me? Zégic zéyec, Qahac. ²² Imuhuc zéyu muñguc qesimigic; Wañu gi méré? Méli nénécmigic hazñ, imuac kemma ac bakia dimuhuc énézéwiñ? Gi geñga niñ dimuhuc zéanzañ? ²³ Zégic Yohanenéj yomuhuc zéyec; Ni imi Anutuac tiliñ tiliñ ic Yesaianéj zéyec ésécnecc ic méj baec kisiaiguc qacma Miñ Kewuac héna mindiñigic dindiña wañu zézac ewa hétéj imi mia. ²⁴ Wañu méli énécmigic hagic imi Farisaio ic. ²⁵ Wañu ieneñ qesimima zégic; Gi Kristo qahac, Elia qahac, Anutuac tiliñ tiliñ ic imi qahac, wañu némac niñ ic doku naec énécmianzac? ²⁶ Zégic Yohanenéj yomuhuc énézéyec; Ni dokunéj naec énécmianza. Wañu sugcinaiguc ic méj nañu ini ménda héñtegiçzu. ²⁷ Inéj andénaiguc hama^{*} keczac. Wañu ni mamaya imuhucyanéj iwac héna usu hésaya lolacmañac séc qahac. ²⁸ Wañu haka imi Yodan doku néwéc Yohanenéj doku naec énécmima kerec, Betania ama areña imuaru hicñiyec.

Anutuac Rama, Yesu.

☆ 1:21: Hén 18:15 * 1:27: Hénia imi hicñima keczac. Kemaña 30 imuac héñgic.

²⁹ Ama siñima gianjiyu Yohananenéh héñu Yesu iwac murugeñ hayu yomuhuc zéyec; Héñgic, Anutuac rama baec séc ic embac ionac kápésicgina metecgéma keñkeña imi erimi. ³⁰ Iwac mia nimma yomuhuc zéyi; Andénaiguc hazac imi ni ménda hicñiwa bec nec kerec imuac niñ inéh ni nogiczac. ³¹ Ni nenaoc i ménda niñyacgé miyi, wañu Israel ic ionac winiñginaiguc iwac kawéya qewa hémmuac niñ hama doku naec énécmianzua. ³² Wañu Yohananenéh yomuhuc héipuc wamma zéyec; Ni Uña Téréya imi kembo nei tanec wamma kurumeñ iguc nec mama iwac orucya hanecgeña iguc putitima nañu héñi. ³³ Ni ménda niñyacgé miyi, néñ ni doku naec énécmimañ niñac méli néñec iminéñ yomuhuc nézéyec; Ic méñ orucya qahaiguc Uñanéñ mama nammac, ic iminéñ Uña Téréyanéh naec énécmimac. ³⁴ Ni imuac mia héñi, hémma Ic yomi Anutuac Naña zéma héipuc wammiyi.

Yesuac tohotoho ic méréchéra.

³⁵ Ama siñima gianjiyu, Yohananenéh ai ic éréhéra iriguc muñguc baec imuarunec nañgic. ³⁶ Wañu Yesu imuaru hama keñu, hémma yomuhuc zéyec; Héñgic, Anutuac rama erimi. ³⁷ Zéyu merac éréhéra iereñ ac imi nimma Yesuac andiaiguc méndacma keñoc. ³⁸ Keñic Yesunéh liliñgéma iriru méndacma hayic qesiérecmiyec; Iri némac niñ wanzaoc? Wañu iereñ zéyoc; Rabi, (Neñañ aciguc kiwi ic) gi dimuaru kecanzañ? ³⁹ Zéyic, Hama héñic zéma érézéyec. Zéyu iereñ méndacma kemma ama kecañec imi hémma kaiwe imuaru momacnec tacgic maria 4 kiloc wañec. ⁴⁰ Ic éréhéc Yohaneac ac nimma Yesu méndaroc iorarunec ic méñac qara imi Anderea, Simon Peteroac munaya. ⁴¹ Inéh walac dara Simon hocmima yomuhuc ézéyec; Niri Mesia mihicñizic. (Mesia imi Hebiraioc ac, Girik aciguc Kristo†) ⁴² Imuhuc zéma wagiru Yesuaru keñoc. Wañu Yesunéh hémma zéyec; Gi Simon, Yohaneac naña, kecma guac Kefa zégémmu. (Kefa imi Girik aciguc melemma zéni Petero.)‡

⁴³ Ama siñima gianjiyu, Yesu Galilaia baeciguc kemmañ zé wamma Filipino mihicñima ézéyec; Hama méndac némma. ⁴⁴ Filipino imi Anderea zéma Petero iorac ama areña yanda Betsaida imuacnec. ⁴⁵ Wañu Filiponéh Natanael mihicñima yomuhuc ézéyec; Mosenéh ic méñac héna aciguc oyec, wañu kua meme ic ieneñ momacnec iwac ogic, ic imi mia nini mihicñiziñ. Imi Yesu, Yosefeac naña, Nazarete tauñ igucnec. ⁴⁶ Zéyu Natanael inéh yomuhuc qesimiyec; Nazarete tauñ igucnec iwawai hiabia méñ hia hicñimacac séc qahac. Zéyu Filiponéh yomuhuc zéyec; Hama hémma. ⁴⁷ Wañu Yesunéh héñu Natanael iwac muru hama nañu yomuhuc ézéyec; Héñgic, ic yomi Israel ic héla, qeriaiguc ikoc méñ ménda hezac. ⁴⁸ Imuhuc zéyu, Natanael inéh qesimima zéyec; Dimuhuc niñnéñzañ? Wañu Yesunéh zéyec, Filiponéh ménda héihéré géñunec fik ic héniaiguc tackecna génzua. ⁴⁹ Zéyu Natanael inéh yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, gi Anutuac Naña Israel ic nonac Ic kewu. ⁵⁰ Zéyu, Yesunéh zéyec; Fik ic héniaiguc tacna génzua, imuhuc gézéwa ninzéhé nénzañ? Kecma haka méréra ogicqogira kuneñ kuneñ hémbésémañ. ⁵¹ Imuhuc zéma énézéyec; Ni ac héla gézéwa niñgic; Ini kurumeñ añgéyu Anutuac kua meme uñahéra ieneñ Icac Nañawac muru ou kurumeñ igucnec eñeñ mama wañgic inicmu.

2

Yesunéh zéyu dokunéh waiñ wañec.

¹ Ai meme haréwéc wañu Galilaia baec Kana ama areñaiguc zammaréh ai meérecmiwiñ zéma aazorogic. Wañu Yesuac neñgocya imuaru momacnec kerec. ² Yesu zéma tohotoho ichéra acguc momacnec imuaru héihéré énécmigic. ³ Wañu waiñ qahac wañu neñgocyanéh Yesu ézéma zéyec; Waiñgina qahac wanzac. ⁴ Zéyu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Neñgoc, imi guac me nuac mañac qahac, naléna ménda hazacnec. ⁵ Wañu Yesuac neñgocyanéh ai merac yomuhuc énézéyec; Ac méñac méñ énézéyu tohoma wandacmu. ⁶ Wañu ama imuaru doku nomuñ hocnéñ memeya 6 tarec. Imi Yuda ic ieneñ haka silicgina tohoma méragina zuacmu niñac haigic tarec. Wañu doku nomuñ

† 1:41: Wañu neñañ neñañ aciguc Halécnéh météré mimia. ‡ 1:42: Neñañ aciguc melemma zéni Zamanziñ.

imi hénérj baŋa 90 sécy a waŋec.* ⁷ Waŋu Yesunérj ai merac yomuhuc énézéyec; Nomuŋ séc doku qocgégic kuagina qemac zéyu ienerj nomuŋ séc doku qocgégic kuaya qedarec. ⁸ Waŋu Yesunérj Degucguc doku kitiwa hima aria galeŋaru mema keŋgic zéma énézéyu mema keŋgic. ⁹ Waŋu aria galeŋérj dokunérj waiŋ waŋec imi nema siŋa nimma waiŋ imi dimuacnec hazac imi ménda niŋasariyec. Waŋu ai merac doku mema hagic ienerj sac niŋgic. Waŋu aria galeŋérj ic embac meyec i héihéré miyec. ¹⁰ Héihérmima inérj yomuhuc ézéyec; Ic embac tosanérj walac waiŋ hiabia gumu énécmiyu nekecgic qerigina sicsaoc waŋu andiaiguc waiŋ biria gumu énécmianzu. Waŋu guaru imi waiŋ hiabia soroc imi aŋgérj tina heyu deguc gumu nénécmizaŋ. ¹¹ Yesu i Galilaia baec Kana ama areŋaiguc kiwi méréra walacgina imi wamma edamuya mewininiyu tohotoho ichéra ienerj hémma ninzéŋgémigic.

Yesunérj ocmuŋ téréya mesolaŋiyec.

¹² Imuac andiaiguc Yesunérj neŋgoc muna zéma tohotoho ichéra momacnec Kafanaum ama areŋa yandaiguc hiŋgacma imuaru ai meme éréhécdac kecgic.

¹³ Yuda ic ionac Nagu sacyaguc ogicma keŋkerja imuac kendorj hosuru ducŋiyu Yesunérj Yerusalem ekeŋec. ¹⁴ Ekemma iniru ic embac ocmuŋ téréya demij qeriaiguc rama, burumakao zéma kembo nei nénnagémba waŋgic. Waŋu soukiwa meamu ic enérj tataciguc tackecgic. ¹⁵ Imuhuc waŋgic Yesunérj lewakaŋ miŋiyu zikaya waŋu iminérj rama zéma burumakao moczoŋ nesi énécmiyu hiŋgacdacgic. Waŋu soukiwa amukecgic ionac soukiwagina imi héndérj qéndemma zaegina melenŋgic. ¹⁶ Imuhuc wamma ic kembo nei haigic ionac yomuhuc énézéyec; Ini yomi mema yomuaru néŋgacgic. Maŋgocnawac ama ménda mebirigic nénnagémba ama éséc wambac niŋac. ¹⁷ Waŋu tohotoho ichéra i enérj kiwi téréyaiguc ac yomuhuc hezac imi niŋqeligic; Guac ama niŋ wamba wésé polaŋnanérj zericnénzac. ¹⁸ Waŋu Yuda ic ienerj yomuhuc melemma ézéyec; Gi haka imuhucya wanzaŋ imuac némac asé kiwi méréra mén séha mena hémbiŋ? ¹⁹ Zégic Yesunérj melemma yomuhuc énézéyec; Ama téréya yomi héricgic, ai meme haréwéciguc neŋ mewa yacmac. ²⁰ Zéyu Yuda ic enérj yomuhuc zégic; Ama téréya yomi yawuŋ 46 kecma miŋicgégic. Waŋu geŋ ai meme haréwéciguc hia mena yacmac? ²¹ Waŋu Yesunérj ocmuŋ téréya zéyec imi eŋeya séwiya niŋ zéyec. ²² Kecma humuc igucnec meqelimiŋ yaru, tohotoho ichéra ienerj Yesuac ac imi niŋqelima kiwi téréya zéma ara zéyec imi ninzéŋgégic.

²³ Yesu i nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendorjiguc Yerusalem kecma kiwi méréra hénia hénia meyu ic sasalanérj hémma iwac qara ninzéŋgégic. ²⁴ Waŋu Yesunérj ic inictegicdarec imuac niŋ ionac muru ménda héiyec. ²⁵ Inérj ic onac ewa qeriginaiguc iwawai hezac imi niŋtegidarec imuac ic ménjac héniaŋa nimmaŋ zé ic onac héipuc ac niŋac ménda waŋec.

3

Yesunérj Nikodemo ac kumiyec.

¹ Farisaio ic sugcinaiguc ic ménj kerec, qara imi Nikodemo. Ic imi Yuda ic ionac galeŋgina ménj. ² Inérj siŋiyaiguc Yesuaru hama zéyec; Kiwi ic, gi kiwi ic ménj Anutu arunec manec imi nini ninziŋ. Némac niŋ, séséc méréra hénia hénia meanzaŋ imi Anutu momacnec ménda kecbacnec ic ménjérj imuhuc memacac séc qahac. ³ Yesunérj melemma zéyec; Ni ac héla gézéwa niŋna, ménj ménda qelima hicŋimaciguc imi Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi hia ménda hémmac. ⁴ Zéyu Nikodemonérj ézéyec; Ic ménjérj ic yanda wammaguc dimuhuc qelima hicŋimac? Dimuhuciguc neŋgocyawac héri qeriaiguc muŋguc hiŋgaru memac? ⁵ Zéyu Yesunérj melemma zéyec; Ni hélacnec téŋgérj gézéwa, ménj i doku zéma Uŋaiguc qelia ménda hicŋima Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc hia ménda keremmac. ⁶ Séwiiguc hicŋizac imi séwi, Uŋaiguc hicŋizac imi uŋa. ⁷ Ini kileŋdac qelima hicŋimu zézua imuac ménda auriwésémaŋ.

* 2:6: 100 lita zézéya.

⁸ Luhucnéj eņeya siņawac keņha waņanƶac. Urumeņac niņanƶaņ waņu dimuacnec hama dimuaru keņanƶac imi ménda niņanƶaņ. Uņa igucnec hicņizac imi imuhucyanec. ⁹ ƶéyu Nikodemonéj ara melemma yomuhuc ézéyec; Haka imuhucya imi dimuhuc hia hicņimac? ¹⁰ ƶéyu Yesunéj ara melemma ézéyec; Gi Israel ic ionac kiwi icnéj iwawai imi ménda niņasarizaņ? ¹¹ Ni hélacnec téņgéj gézéwa, nini iwawai niņanƶiņ imuac énézéma iwawai héņanƶiņ imuac héipucya waņanƶiņ, néj ini héipuc acnina imi kilej ménda késaanƶu. ¹² Ni baecac iwawai énézéwa ini ménda niņƶéj géanƶuiguc kurumeņac iwawai énézemaņiguc dimuhuc niņƶéņgému? ¹³ Icac Naņa kurumeņ igucnec mayec i qahac waņu ic méņnéj méj kurumeņiguc ménda eņecac enƶac. ¹⁴ Mosenéj baec kisiaiguc mokolej sésécya iciguc hesaņgéma meyaru naņec imuhucyanec Icac Naņa meyacgic nammac. ¹⁵ Imi mia niņƶéņgému ienej kekec hémbénaņa memuac niņ imuhuc hicņimac.

¹⁶ Anutu i baec ic embac neņaņ séha imuhuc goinina héima Naņa momacguc téņgéj nénécmiyec. Imi mia méj i niņƶéņgézac inéj ménda humuma kekec hémbénaņa memac niņac imuhuc waņ nénécmiyec. ¹⁷ Anutunéj Naņa ic neņaņ képésicnina ƶétecgé nénécmimac niņac ménda méliyu mayec, néj baec ic embac neņaņ képésicnina igucnec aņgéņnina timac niņac méliyu mayec. ¹⁸ Méj Naņa niņƶéņgéanƶac i képésicyaguc ménda ƶémimac. Waņu méj i naņa ménda niņƶéņgéanƶac iwac imi inéj Anutu naņa momacguc téņgéj iwac qara ménda niņƶéņgéanƶac hénia imuac niņac képésicyaguc bec ƶémizac. ¹⁹ Asac mararaņnéj baec ic embac suginaiguc hazac, néj wawaņ memegina biria imuac niņac asac mararaņ imuac mézétiti wamma siņiac wamma kecgic haka iminéj mia képésicyaguc ƶézéya imuac hénia wanƶac. ²⁰ Méj i haka biria waņanƶac imi asac mararaņ imuac mézétiti wamma wawaņ memeya hicņiasariwac niņac asac mararaņ imuac ménda haanƶac. ²¹ Méj i ac héla tohoanƶac inéj wawaņ memeya Anutuac qaraiguc waņanƶac imi asariyu hémmu niņac asac mararaņ imuac haanƶac.

Doku naec ai ic Yohanenéj Yesuac héipucya wamma ƶéyec.

²² Waņu kecma Yesu ƶéma tohotoho ichéra ienej Yuda baeciguc kemma kecgic. Imuaru inéj iniguc kecma ic embac doku naec énécmiyec. ²³ Salim hosuru Ainon baeciguc doku sasala heyu Yohane imuhucyanec imuaru doku naec énécmiyu ic embac ienej toroqema hagic doku naec énécmiyec. ²⁴ Imi mia Yohane hésa amaiguc ménda opocgic nalé imuaru hicņiyec. ²⁵ Waņu Yuda ic méņnéj Yohane tohotoho ichéra iniguc doku naec naec imuac haka niņac ƶéeminiņ waņgic. ²⁶ Waņu merac ienej Yohanearu kemma yomuhuc ézégic; Kiwi ic gi Yodan néwécgeņaciguc kecna ic méj giguc keru héniaya ƶéasarima nénézénec. Waņu niņanƶaņ, inéj mia doku naec haka waņ énécmiyu ic embac mocƶoņ iwac muru kemmanec keņƶu. ²⁷ ƶégic Yohanenéj yomuhuc acgina melemma ƶéyec; Kuc buņa imi kurumeņ igucnec ménda miyu ic méņnéj memacac séc qahac. ²⁸ Ni Kristo qahac, néj méli néņu iwac miha mema hayi imuhuc énézéyi. Acna imuac ini eņaocnec héipuc wammu. ²⁹ Embac buņa qeénécmimia imi eu buņayawac wanƶac. Alaya méj méra mizac inéj iwac niņ mambéc wamma gezac qeqe wanƶac. Waņu eu buņawac ewaya nimma ségiségi yanda wanƶac. Imuac nuac ségiségi imi deguc sécgéma hezac. ³⁰ Iwac buņaneņ yandi saima kemmac, néj nuac buņaneņ héréma mamac. ³¹ Ounec mazac inéj iwawai mocƶoņ onogicma eņeņa kecƶac. Méj i baecarunec hicņizac inéj baecac buņa ésécnec ƶéanƶac. Waņu kurumeņ igucnec mazac inéj iwawai mocƶoņ onogicma eņeņa kecƶac.

³² Inéj iwawai hémma niņaņec imuac héipucya wamma ƶéanƶac. Waņu ic ienej iwac héipuc ac ménda aņgéj tianƶu. ³³⁻³⁴ Anutunéj méliyec inéj Anutunéj Uņa imi qétéya qahac waimiyu Anutuac ackuaƶéc sac ƶéanƶac. Mérénéj méj iwac héipuc ac aņgéj tizac iminéj Anutu imi héla wanƶac imuac oaec ƶémizac. ³⁵ Maņgoc imi Naņawac niņ wamma iwawai momac yanda imi iwac mériaiguc haidarec. ³⁶ Méj i Naņa niņƶéņgézac i kekec hémbénaņa mezac. Waņu méj i Naņa andé qezac imi kekec imi ménda mihicņimac. Waņu Anutuac qeri gericnéj iwac qacyaguc hezac.

4

Yesunéj Samaria embac méjrac héniaya zéauyec.

¹ Tohotoho ichéra Yesunéj énépésima doku naec énécmianzac imi Yohaneac tohotoho ichéra ionac zanégéina onogiczac zégic Farisaio ic ienej ningic imi Yesunéj niņasariyec. ² Héla téngéj imi Yesu eņeyaoc doku ménda naec énécmiyec, néj iwac tohotoho ichéra ienej naec énécmigic. ³ Waņu Inéj imuhuc niņasarima Yuda baec waima Galilaia baeciguc muņguc lilingéma keņec. ⁴ Waņu Samaria baec héna tima huaņgej imuaru kemmaņ zé niņec. ⁵ Kemma Samariawac ama areņa yanda méj qara Sika imuaru kereņec. Ama imi Yakopnéj eņeya naņa Yosefe baec waimiyec imuac hosuraiguc tarec. ⁶ Waņu imuaru Yakopac doku hogocya heyec. Heyu Yesunéj héna hakerec imuac niņ kucya qahac waņu baec doku hogocya imuac hosuraiguc mama tarec. Taru bec nalé imi gumpiti ésécneç waņec.

⁷⁻⁸ Waņu tohotoho ichéra ienej nene boņa mewiņ zéma ama areņa yandaiguc kemma ménda hagicnec Samaria embac méjnéj doku himaņ zé hayu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Gi doku hia gumu némbésémaņ? ⁹ Waņu Yuda ic zéma Samaria icnéj ménda ala waņamuma eņac eņac kecaņgic imuac niņ embac inéj yomuhuc zéyec; Gi Yuda icnéj dimuhuc Samaria embac nuaru doku niņ qesinéņzaņ? ¹⁰ Waņu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac sese zéma doku niņac gézézac iwac hénia momacnec niņtegicbaņnec welec mina kekeç hémbénaņawac doku gémbacnec. ¹¹ Zéyu embacnéj yomuhuc ézéyec; Miņ Kewu, gi doku hihiga qahac waņu doku hogocya imi hiņgac hiņgara imuac niņ kekeç hémbénaņawac doku imi dimuacnec hiwésémaņ? ¹² Gi yandanina Yakop imi ogiczaņ? Inéj doku hogocya yomi nénécmiyec. I eņeyaoc zéma naņhéra zéma ama yaņhéra momacnec imuarunec hima nema kecaņgic. ¹³ Zéyu Yesunéj ara melemma yomuhuc zéyec; Méjnéj doku yomi nemaciguc muņguc doku niņac wammac. ¹⁴ Waņu méjnéj doku méj neļ miwa nemaciguc tetcgia qahac doku niņ ménda wammac. Waņu doku iminéj iwac qeriaiguc nalé tetcgia qahac éréma hemimac. ¹⁵ Zéyu embacnéj ézéyec; Doku imuhucya néna nema doku niņac muņguc ménda wammaņ. Waņu doku himaņ zé yomuaru muņguc ménda hamaņ.

¹⁶ Zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Kemma guac euga wagicna hamaoc. ¹⁷ Embac imi ara melemma Euna qahac imuhuc ézéyec. Waņu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Euna qahac zézaņ imi hélacnec. ¹⁸ Gi ic tosara bec mema waidacnec. Waņu ic méj degucmi mema keczaņ imi guac euga qahac, imuac niņ ac zézaņ imi hélacnec. ¹⁹ Zéyu embac iminéj zéyec; Miņ Kewu, gi imi Anutuac tiliņ tiliņ ic méj imi ni niņasarizua. ²⁰ Yanda hécnina ienej boņa yomuac qahaiguc Anutu mepésigic. Waņu Yuda ic ienej yomuhuc zéselianzu; Anutu mepésimimia imuac ama téréya imi Yerusalem iguc hezac. ²¹ Zéyu Yesunéj ézéyec, Embac zéwa ninzéhéna. Nalé méj hayu baec boņa youmi me Yerusalem qahac, néj baec tosaraiguc Maņgocac mepé qepési wammu. ²² Ini iwawai ménda ninzu imuac mepésianzu. Waņu késpedesic igucnec aņgéj titi imi Yuda ic nonarunec. Imuac niņ nini iwawai niņasariziņ imuac mepésianziņ. ²³ Nalé méj hamac imi mia deguc, imuaru mepé qepési ic héla ienej Uņa Téréya zéma ac hélanéjnc Maņgoc mepésimu. Maņgocnéj imuhuc mepési mianzu ionac niņac kic hihi waņanzac imuac mia imuhuc zézua. ²⁴ Anutu imi Uņa, imuac i mepésianzu ienej uņa zéma ac hélanéjnc mepésimu. ²⁵ Zéyu embacnéj ézéyec; Mesia, Kristo zéanzu, iminéj hamac imi ni ninzua. Inéj hama iwawai moczoņ zéasari nénécmimac. ²⁶ Waņu Yesunéj ézéyec; Ac gézézua ni imi mia.

Yesuac tohotoho ichéra ienej ama areņa igucnec lilingéma hagic.

²⁷ Imuhuc zéma keru tohotoho ichéra ienej lilingéma hagic. Hama Yesunéj embac méjguc ac waņu hémma welicgégic. Waņu némac iwawai niņ wanzaņ me némac hénia niņac i guc ac zézaņ zéma méjnéj hia ménda qesimiyec. ²⁸ Waņu embac iminéj yacma doku nomuņa waima ama areņa yandaiguc lilingéma kemma yomuhuc énézéyec.

²⁹ Hagic! Hama ic méné haka ni meanji imi moczoñ zédaczac imi héngic. Iminéñ Kristo wanzac me deic? ³⁰ Zéyu ieneñ ama areña yanda waima Yesuaru hagic.

³¹ Suraiguc tohotoho ichéra eney yomuhuc zéma welecmigic; Kiwi ic, nene nena. ³² Wañu inéñ yomuhuc énézéyec; Nene méné ini ménda ninzu imi henénzac. ³³ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ eñaocnec zégic; Ic méñnéñ nene méné mehama mizac me? ³⁴ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Mélinéñec iwac ewa siña tohoma iwac aiya metecgémarñ iminéñ nenena wanzac. ³⁵ Eñaoc maso 4 tecgéyu nene héla hicñimac imuhuc ménda zéanžu? Kicgina hima ai sasala imi héngic bec qaoc qaoc wañu memeyawac séc wanzac. ³⁶ Metocgotocgo miñinanéñ ai héla metocgoanzac imi boñaya bec késama ai héla imi mutulañgéma kekec hémbénañaguc onopoczac. Imuhuc wañu himichimic ic zéma tocgotocgo ic imi momacnec ségiségi wammu. ³⁷ Imuac niñ, Méñnéñ himiru méñnéñ mema tocgézac, zéanžu ac iminéñ héla wanzac. ³⁸ Neñ eñaoc ai yanda ménda megic imuac ai héla imi memu niñac méli énécmizua. Ini méñnéñ ai mema qeñzeñ manzeñ niñgic imuaru toroqema héla mema tocgézu.

Samaria ic sasala Yesu ninzénégic.

³⁹ Wañu embac iminéñ ic imi haka ni wañañi imi moczoñ zédaczac imuhuc zéyu Samaria ama areña yanda igucnec ic sasala ieneñ Yesu ninzénégic. ⁴⁰ Imuac niñ Samaria ic ieneñ Yesuaru kemma iniguc kecmac niñac welecmigic inéñ kaiwe éréhéc i iniguc kerec. ⁴¹ Wañu iwac ackuažéc niñac ic embac sasalanéñ ninzén ninzén ic wañgic. ⁴² Wañu ieneñ embac yomuhuc ézégic; Deguc imi nini guac suruc niñac sac qahac, néñ neñaoc ackuažéc kuaya igucnec nimma ninzénégiziñ. Hélacnec! Inéñ Kristo, baec séc ic neñañ añgénéñ titi ic wanzac.

Yesunéñ baec galeñ eñeñawac naña méné mehiaruyec.

⁴³ Kaiwe éréhéc tecgéyu inéñ Galilaia baeciguc keñec. ⁴⁴ Kemma Yesu eñeñawac yomuhuc zéauyec; Anutuac tiliñ tiliñ ic méné eñeña ama baeciguc keru ménda mepési mianžu. ⁴⁵ Wañu Galilaia ic imi eney becnec nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorjiguc Yerusalem momacnec kemma Yesunéñ ai meyec imi moczoñ héngic imuac niñac inéñ Galilaia baeciguc hayu héihéré migic.

⁴⁶ Wañu inéñ muñguc Galilaia baec Kana ama areñaiguc keñec. Baec imuaru becnec doku méleñu waiñ wañec. Wañu ama imuaru baec galeñ eñeña méné kerec. Wañu iwac naña méné hafi kiyu Kafanaum ama areña yandaiguc hekerec. ⁴⁷ Merac imi humumañ zé wañec imuac niñ ic imi Yesu liliñgéma Yuda baec igucnec Galilaia hazac imuhuc zégic nimma iwaru kemma hama naña mehiarumac niñac welecmiyec. ⁴⁸ Wañu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Ini séséc méréc méréra zéma kic méréc méréra ménda hémmuiguc kilendac ménda ninzénégemu. ⁴⁹ Wañu baec galeñ eñeñanéñ zéyec. Miñ Kewu nañna ménda humuyunec focdac mama hawéséna. ⁵⁰ Zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Kenna, nañga imi hiaruzac. Wañu ic imi ac Yesunéñ zéyec imi ninzénégéma waima keñec. ⁵¹ Mekemma keru weleñ qeqehéra hama hénaiguc mihicñima yomuhuc ézéma zégic; Nañga imi hiaruma keczac. ⁵² Wañu néma naléiguc hiaruyec imuac qesi énécmiyu, Orañ kaiwe kiwa momacguc wañu hafi geriwa imi békéyec zéma ézégic. ⁵³ Wañu mançoc imi nalé imuaru Yesunéñ mélimima, Nañga imi hiaruzac zéyec imi niñasarima eñeña zéma taséhéra momacnec Yesu ninzénégic. ⁵⁴ Yesunéñ Yudanec Galilaia liliñgéma hama kiwi méréra imi meyu hatac éréhéc wañec.

5

Betsaida zékéñiguc Yesunéñ ic méné mehiaruyec.

¹ Andiaiguc Yuda ic onac kendorj méné ducñiyu Yesunéñ Yerusalem ekeñec. ² Wañu Yerusalemiguc nagu méné nañec, qara imi Rama nagu, wañu imuac hosuraiguc zékéñ méné heyu Hebraio aciguc Bezada zéañgic. Wañu zékéñ imuac giñgiñaguc hali méra méné lelecgéma tacgic. ³ Hali imuac qeriaiguc hafi ic sasala; kic hilic, ic héna méragina biria zéma ic puriña eney heañgic. ⁴ (Ménda hezac.) ⁵ Wañu ic méné sucginaiguc heyec imi

puriñ keru yawuñ 38 wañec. ⁶ Wañu Yesunéñ ic hekerec imi hémma nalé horua hearçec imi niñyacgéma qesimiyec; Gi hiarumañac zé wanzañ? ⁷ Zéyu hafi ic iminéñ melemma zéyec; Kuneñ, doku temboña yaru nalé imuaru ic méñ ménda nañgé nénzac. Imuac niñac nenaoc hiñgacmañ zéwa méñnéñ nogicma walac hiñgacanzac. ⁸ Zéyu Yesunéñ ézéyec, Yacna! yacma hehega mema kenna. ⁹ Zéyu hafiya nalé imuarunec hiaruyu inéñ heheya mema keñec.

Wañu nalé imi mia Sabata. ¹⁰ Imuac niñ Yuda ic eneñ ic hiaruyec iwac yomuhuc ézégic; Deguc imi Sabata, hehega mema kenzañ imi héna ac logilogiya. ¹¹ Wañu inéñ yomuhuc melemma énézéyec; Mehiaru nénzac inéñ hehega mema kenna imuhuc nézézac. ¹² Zéyu qesimigic; Mérénéñ hehega mema kenna zéma gézézac? ¹³ Wañu ic sasala kecgic suginaiguc Yesu bec waima keñu ic hiaruyec inéñ hocma mérénéñ imi mia zéma nimma nimbipiyec. ¹⁴ Imuac andiaiguc Yesunéñ ocmuñ téreyaiguc ic imi mihicñima ézéyec, Ninzañ, gi séwiga hiaruzac. Képésic ménda wambésémang, kecma iwawai biria ogicqogira méñnéñ hicñigémbac niñac. ¹⁵ Wañu ic imi kemma Yuda ic yomuhuc énézéyec; Ic mehiaru nénzac iwac qara imi Yesu. ¹⁶ Yesunéñ Sabataiguc ai imuhucya imuhucya meañec imuac niñ Yuda ic ieneñ hažéc wammigic. ¹⁷ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Mañgocna imi nalé séc ai meyu érékecma deguc. Wañu ni acguc imuhucyanec ai mekeczua. ¹⁸ Yesunéñ Sabata héna ac logima Anutuac niñ Mañgocna zéma iwac séciguc wañec, imuac niñ Yuda ic ieneñ muñguc méñgucnec qehumuwiñ zé wañgic.

¹⁹ Imuhuc wañgic Yesunéñ ac bakia yomuhuc énézéyec; Ni ac hélacnec énézézua, némac iwawai Mañgocnéñ meanzac imuac séc Nañanéñ imuhucyanec meanzac. Imuac niñ Naña imi eñeyaoc ai méñ ménda meanzac. Mañgocnéñ meyu hémma imi sac meanzac. ²⁰ Mañgoc imi Naña héñsorocanzac. Imuac niñ aiya meanzac imi moczoñ ézéyu héñanzac. Anutunéñ kiwi méréra sasala mema Naña ézéyu hémmac, wañu kiwi iminéñ iwawai héñanzu imi ogicdaru ini hémma aurimu. ²¹ Mañgoc imi ic humumia meqeli énécmima kecec énécmianzac. Imuhucyanec Naña imi ic méñac ewa hia nimma kecec imi mimañ zé hia mimac. ²² Mañgoc imi ic méñ ménda gésianzac. Wañu imuac ai imi moczoñ Naña midarec. ²³ Imi mia ic embac moczoñ Mañgoc ehéihéi wammianzu imuhucyanec Naña imi ehéihéi wammimu niñac imuhuc wammiyec. Méñnéñ Naña ehéihéi ménda wammianzac iminéñ Mañgoc i méliyec imi ehéihéi ménda wammianzac. ²⁴ Ni hélacnec téñgégic énézézua, méñnéñ acna nimma méli néñec i ninzégégic iminéñ bec kecec hémbénaña mezac. Wañu képésiraguc ménda zémimac. Inéñ bec humuc igucnec qericma kekecgic kerenzac. ²⁵ Hélacnec téñgégic énézézua, nalé méñ hamaneç hazac wañu imi mia deguc. Imuaru humumia ieneñ Anutuac Nañawac ewaya nimmu. Wañu nimma tohomu imi eneñ moczoñ qelima kecmu. ²⁶ Mañgoc eñeya muru kecec hezac, wañu inéñ Naña kecec imi miyu iwac muru imuhucyanec hemizac. ²⁷ Wañu inéñ Icac Naña keczac, imuac niñ ic gési énécmimiawac qac buña miyec. ²⁸ Ac yomuac ménda aurimu. Nalé méñ ducñiyu kicsuañguc heanzu ieneñ moczoñ iwac ewaya nimmu. ²⁹ Nimma haka hiabia wañañgic ieneñ kekecyaguc yacyarawac yacma érégic, haka biria wañañgic ieneñ zégési énécmimiawac yacma érému.

³⁰ Ni nenanec iwawai méñ hia ménda memañ. Gezacnanéñ niñanzua séciguc zégési énécmianzua. Nenac ewa siñ niñac qahac, néñ méli néñec iwac ewa siñ méndacma wañanzua. Imuac niñ nuac gésigési ac imi solaña wañanzac.

Yesuac héniaya.

³¹ Ni nenaoc nuac héipuc ac zéwa héipuc acna imi héla qahac wammac. ³² Héicpuç ic méñ keczac imi mia nuac niñ wamma héipuc acna zézac. Wañu iwac héipuc ac imi héla wanzac imi ni ninzua. ³³ Ini Yohaneac muru ic tosara méli énécmigic keñgic inéñ ac hélawac héipuc wamma énézéyec. ³⁴ Wañu ic méñarunec nuac héipuc ac memañac zéma ménda zézua. Wañu ini kecec hémbénaña memu niñac imuhuc énézézua. ³⁵ Yohane imi kifa wamma zema asari énécmiyu ini nalé hotoña iwac asahaiguc ewa hia nimma kecgic.

³⁶ Wañu nuaru héipuc ac méñ Yohaneac héipuc ac ogicogira henénzac. Mañgocnanéñ néñu metecgémanñ zéma ai meanzua iminéñ Mañgocnéñ méli néñec imi héipuc wañ néñzac. ³⁷ Wañu méli néñec Mañgoc i eñeyaoc mia nuac héipuc wañ néñzac. Wañu ini ewaya zéma tanera komoradac méñ ménda hémma niñgic. ³⁸ Ini méliyu hayec i ménda ninzénégézu imuac niñac iwac ackua³⁶zéc imi qeriginaiguc hia ménda haigic heanzac. ³⁹ Ini kiwi téréya igucnec kekec hémbénaña meanziñ imuhuc nimma kiwi téréya imi oloñ nimma kuamuanzu. Wañu kiwi iminéñ mia nuac héipucna wañ néñzac.

⁴⁰ Wañu kekec hémbénaña késamu niñ nuac muru hawiñ niñac ménda wan³⁶zu. ⁴¹ Ni ic ieneñ mepési némmu niñ ménda wañanzua. ⁴² Wañu qeriginaiguc Anutuac siña ménda heanzac imi ni ninzua. ⁴³ Ni Mañgocnawac qaraiguc hazua wañu ini ménda héihéré néngic. Wañu ic méñnéñ eñeya qaraiguc hamaciguc imi ini kileñdac héihéré mimu. ⁴⁴ Ini eñyaocnec mepési amuanzu. Wañu Anutunéñ hiabia zéénécmiyu nimmu niñac ménda wañanzu. Imuac niñ dimuhuc ni ninzénégé némmu? ⁴⁵ Wañu nuac niñ inéñ Mañgocac wésiaiguc aciguc nonopocmac imuhuc ménda zému. Ewa qerigina haimianzu Mose inéñ mia aciguc ini onopocanzac. ⁴⁶ Wañu Mosenéñ kiwi oyec imi nuac oyec. Imuac niñ ini Mose ninzénégé miwunec imi ni ninzénégé némbunec. ⁴⁷ Wañu ac kiwi inéñ oyec imi ménda ninzénégézu imuac niñ acna zézua imi dimuhuc ninzénégému?

6

Yesunéñ ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹ Nalé imuac andiaiguc Yesunéñ Galilaia kondun, qara méñ Tiberia kondun imi qericma néwécgeñ kereñec. ² Wañu hafi ic mehiaru énécmima kiwi méréra hénia hénia meyu héñangic imuac niñ ic embac sasalanéñ méndac migic. ³ Wañu Yesunéñ baec boñaguc emma tohotoho ichéra iniguc tacgic. ⁴ Wañu nalé imuaru Yuda ic onac kendorñ méñ nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorñnéñ hosuru hayec. ⁵ Wañu Yesunéñ kiwa hima héñu ic embac sasala iwac muru éréma kecgic Filipoac qesimiyec; Nene dimuacnec boña mema ic tun yanda imi gumu énécmimi nemu? ⁶ Wañu Yesunéñ eñeyaoc némac haka memac imi niñasarima i batucgémanñ zé imuhuc qesimiyec. ⁷ Zéyu Filiponéñ melemma zéyec; Ai ic méñac maso 8 imuac ai boñawac* sécyá saméñ boña mewihñec imi komoc komoc nemuac séc qahac wambacnec. ⁸ Zéyu tohotoho ichéra sugina igucnec méñ Simon Peteroac munaya Andereanéñ yomuhuc zéyec; ⁹ Merac komoc méñ youmi imi neneyaguc iwaru bali saméñ méra méñ zéma lambéc éréhéc hemizac, Wañu imuhucyanéñ tun yanda imi onac dimuhuc sécgé énécmimac? ¹⁰ Zéyu Yesunéñ zéyec; Énézégic tacmu. Wañu imuaru luluc sasala heyu tacgic ic zañgégina 5,000 imuhuc éséc wañec. ¹¹ Wañu Yesunéñ saméñ imi mema ewa hia ac ézémaguc méndémma ic tacgic sécgina énécmiyec. Wañu lambéc imuhucyanec wamma énécmiyec. ¹² Negic sécgé énécmiyu inéñ tohotoho ichéra énézéyec; Nene tosara waigic taczac imi moczoñ tocgému, komora méñ ménda waimu. ¹³ Zéyu bali saméñ méra méñ imi negic bororoña taru tocgégic sasac 12 kuaya qeqeya wandarec. ¹⁴ Wañu ic embac ieneñ asé kiwi méréra imi hémma yomuhuc zégic; Hélacnec ic yomi Anutuac tiliñ tiliñ ic baeciguc hamac zégic imi mia. ¹⁵ Wañu Yesunéñ ic ieneñ hama wagicma seliseli wamma eñañ ic kewugina kumuwiñ zé wañgic inictegicma wai énécmima eñeyanec boña méñgic muñguc eñec.

Yesunéñ kondun qahaiguc tima keñec.

¹⁶ Ama mari wañu tohotoho ichéra kondun giñgiñaguc hiñgacgic. ¹⁷ Hiñgacma imuacnec kondun néwécgeñ Kafanaum ama areña yandaiguc kembiñ zéma zéiciguc eñgic ama siñiyec. Wañu Yesunéñ ionac muru ménda hayunec eñacnec keñgic. ¹⁸ Wañu luhuc yandanéñ qeyu kondun temboña yarec. ¹⁹ Yaru 5 me 6 kilomita puli qema keñgic Yesunéñ doku qahaiguc tima tima zéic hosuraiguc hayu héñgic zénéñgina hiriyc. ²⁰ Wañu Inéñ énézéyec; Ni mia, zénéñgina ménda hirimac. ²¹ Zéyu ieneñ ewa hia nimma zéiciguc wagicbiñ zégic, zéicnéñ baec kembiñ zé wañgic imuaru bec kendarec.

* 6:7: Girik aciguc 200 Denarion.

²² Ama gianjiyu ic embac sasala nêwécgeñ kondurj giñgiñaguc nañgic ieneñ yomuhuc niñsariñgic; Orañ mariya zéic tosara qahac, néñ momacguc sac keru Yesunéñ tohotoho ichéra iniguc zéiciguc ménda eñunec eñacnec emma keñgic. ²³ (Wañu Yesu ewa hiawac ac zéma saméñ gumu énécmiyu negic imuac hosuraiguc Tiberianec zéic tosara hagic.) ²⁴ Wañu imuaru Yesu me tohotoho ichéra ieneñ ménda tacgic imi niñsariñma Yesu hocbiñ zéma zéiciguc emma Kafanaum amaiguc keñgic. ²⁵ Wañu ieneñ kondurj nêwéciguc Yesu mihicñima yomuhuc qesimigic; Kiwi ic némac naléiguc you hazañ? ²⁶ Zéigic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Hélacnec téñgéñ énézézua, ini nuac niñ wañanzu imi asé kiwi méréra wamba héñgic imuac niñ qahac, néñ nene gumu énécmiwa negic sécgé énécmiyec imuac niñ nuac hochoc ai mezu. ²⁷ Nene houanzac imuac aiya ménda memu. Wañu kekec hémbénañawac nene imuac aiya memu. Anutu Mañgocnéñ niñu sécgéyu Icac Naña iwac mia eñeya qara oyu hezac imuac niñac kekec hémbénañawac nene imuhucya imi Icac Nañanéñ énécmimac. ²⁸ Imuhuc zéyu ieneñ qesimigic, Anutuac aiya mewiñ zéma némac ai mewiñ? ²⁹ Zéigic zéyec; Anutunéñ méli miyu hayec iwac niñzéñgému iminéñ Anutuac ai wanzac. ³⁰ Zéyu yomuhuc qesimigic; Némac asé kiwi méréra méñ mena hémma gi niñzéñgé gémbiñac hezac mé? Gi némac ai meanzañ? ³¹ Mosenéñ† kurumeñ igucnec saméñ gumu énécmiyu negic[☆] imuhuc ogic hezac imuhucyanec neñañ Yanda hécninanéñ baec kisiaiguc saméñ qara mana imi negic. ³² Zéigic Yesunéñ énézéyec; Hélacnec téñgéñ zézua, kurumeñ igucnec saméñ gumu énécmiyec imi Mose qahac, wañu kurumeñ igucnec saméñ héla gumu énécmianzac imi nuac Mañgocna imi mia. ³³ Imi mia ic kurumeñ igucnec hama baec séc ic embac kekec énécmianzac inéñ mia Anutuac saméñ wanzac imuac niñac imuhuc zézua. ³⁴ Zéyu ieneñ zéigic, Miñ Kewu, saméñ imi nalé séc gumu nénécmiwa. ³⁵ Zéigic zéyec; Ni kekecac saméñ. Méñ nuaru hamac inéñ saméñ niñ ménda humumac. Wañu méñ ni niñzéñgé nénzac inéñ doku niñ ménda humumac. ³⁶ Wañu ni yomuhuc énézéyi; Ini néñanzu wañu ménda niñzéñgé néñanzu. ³⁷ Wañu ic embac Mañgocnéñ néñec ieneñ moczoñ nuaru hadacmu. Wañu méñnéñ méñ nuaru hamac imi ni méndagucnec nesimiwa kemmac. ³⁸ Imi mia Kurumeñ igucnec mayi imi nena siñna méndacmañ niñ qahac, méli néñec iwac siña méndacmañ niñ mayi imuac niñac imuhuc zézua. ³⁹ Iwac siña imi yomuhuc mia hezac; Ic embac néñec sugginaiguc méñac méñ ménda méwétécgémañ. Nalé tetecgiya ducñiyu meqeli énécmiwa yacmu. ⁴⁰ Imi mia Mañgocnawac siña imi méñnéñ méñ Naña hémma niñzéñgémac imi kekec hémbénaña memacac niñ heyu nalé tetecgia ducñiyu neñ humuc igucnec meqeli miwa yacmac imuac niñac imuhuc zézua.

⁴¹ Wañu, Ni saméñ kurumeñ igucnec mayi imi mia imuhuc zéyec imuac niñ Yuda ic ieneñ ac diric doroc zéigic. ⁴² Zéma yomuhuc zéigic; Ic yomi Yosefeac Naña Yesu. Wañu neñgoc mañgocya nini niñércmizñ. Wañu dimuhuciguc, Ni kurumeñ igucnec mayi zézac? ⁴³ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ini ñindic ñunduc ac imi waigic! ⁴⁴ Mañgoc méli néñec inéñ ménda hérémiyu, méñnéñ nuaru hamacac séc qahac. Wañu ic méñ nuaru hamac imi nalé tetecgiaiguc meqeliwa yacmac. ⁴⁵ Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac kiwiiguc yomuhuc ogic hezac; Ic embac moczoñ Anutunéñ ku énécmiyu nimmu.[☆] Méñnéñ méñ Mañgoc arunec ara nimma niñareñgé amumac imi nuaru hamac. ⁴⁶ Ic méñnéñ Mañgoc ménda héñec, néñ Anutu arunec mayec inéñ sac héñec. ⁴⁷ Ac héla énézézua; Méñnéñ méñ niñzéñgézac inéñ kekec hémbénaña késa keczac. ⁴⁸ Ni imi kekecac saméñ imi mia. ⁴⁹ Yanda hécginanéñ baec kisiaiguc mana negic, wañu nema humudacgic. ⁵⁰ Wañu ni imi saméñ méñ kurumeñ igucnec mama hahaya imi mia, méñnéñ nemac imi ménda humumac. ⁵¹ Ni imi saméñ kekecyaguc kurumeñ igucnec mama hahaya. Méñnéñ saméñ imi nemaciguc inéñ nalé tetecgia qahac kecmac. Wañu saméñ imi nuac séwi busuna, neñ baec séc ic embac kekec hémbénaña énécmimañ zé wai énécmimañ imi mia.

⁵² Imuhuc zéyu Yuda ic ieneñ sugginaiguc eñawunec tualefic geriwiguc wamma

† 6:31: Girik aciguc; Inéñ. ☆ 6:31: Mmh 16:4, Neh 9:15, Leg 78:24, 25 ☆ 6:45: Yes 54:13

yomuhuc zégic; Ic youmi séwi busia dimuhuc nénécmiyu newiñ? ⁵³ Yesunéñ énézéyec; Ac héla énézézua, ini Icac Nañawac séwi busia zéma sacya ménda nemu imi qeriginaiguc kekec ménda késa kecmu. ⁵⁴ Méñnéñ méñ nuac sac busuna neanzac imi kekec hémbénañayaguc. Wañu neñ nalé tetcgiaiguc meqeli miwa yacmac. ⁵⁵ Nuac séwi busuna iminéñ nene héla. Wañu nuac sacna iminéñ doku héla wanzac. ⁵⁶ Méñnéñ méñ nuac sac busuna neanzac iminéñ nuac qerinaiguc keru neñ iwac qeriaiguc kecanzua. ⁵⁷ Kekec miñina Mañgocnéñ méli néñu ni iwac kuhaiguc kecanzua imuhucyanec méñnéñ séwi busuna neanzac iminéñ nuac kucnaiguc kecmac. ⁵⁸ Saméñ imi kurumerñ igucnec mayec imi mia. Yanda hécginanéñ mana negic, wañu humudacgic. Néñ méñnéñ saméñ nuarunec imi neanzac iminéñ tetcgia qahac kecmac. ⁵⁹ Ac imi mia Yesunéñ Kafanaum togotocgo amaiguc ku énécmima énézéyec.

Tohotoho ichéra sasalanéñ Yesu andé qema kenjic.

⁶⁰ Imuhuc zéyu nimma tohotoho ichéra sasalanéñ yomuhuc zégic; Ac imi niñni yéwéria yanda, méréñéñ hia añgétimac? ⁶¹ Yesunéñ tohotoho ichéra ienerñ diric doroc ac zégic imi niñasarima yomuhuc énézéyec; Ac iminéñ meyéwéri énécmizac? ⁶² Icac Naña imi liliñgéma bec kerec imuaru eñu hémmuiguc dimuhuc zému? ⁶³ Uña téréya iminéñ kekec énécmimac, wañu séwi imi ménda méra énécmimac. Ackuazéç énézéançua iminéñ Uña zéma kekec wanzac. ⁶⁴ Wañu Yesunéñ méréñéñ ménda ninzénjégic imi zéma méréñéñ andé qemimac imi hénihéniya igucnec moczoñ nindarec imuac niñ yomuhuc énézéyec; Suggina igucnec tosara ini ménda ninzénjézu. ⁶⁵ Wañu toroqema zéyec; Ni imuac niñ, méñac méñ Mañgocnéñ ménda niñmiyu nuaru hamacac séc qahac imuhuc bec énézézua.

⁶⁶ Nalé imuarunec tohotoho ichéra sasalanéñ andé qema kemma Yesu muñguc ménda méndacgic. ⁶⁷ Kenjic Yesunéñ tohotoho ichéra 12 yomuhuc qesiénécmiyec. Ini momacnec wainémma kembij zé wançu? ⁶⁸ Zéyu Simon Peteronéñ melemma zéyec; Miñ Kewu guaru kekec hémbénañawac ac héla hegénzac, imuac nini mérac muru hia kembijnec? ⁶⁹ Nini yomuhuc niñasarima ninzénjéziñ; Gi imi Anutuac ic téréya Momacguc. ⁷⁰ Wañu Yesunéñ zéyec; Neñ ini 12 ménda énépésiya me? Wañu sugginaiguc momacguc imi ic biria wanzac. ⁷¹ (Ac imi Simon Karioto iwac naña Yudawac niñ imuhuc zéyec. Inéñ 12 suggina igucnec, wañu kecmu Yesu andé qemimacac heyec.)

7

Yesunéñ Hali kendorñ niñac Yerusalem ekenjic.

¹ Imuac andiaiguc, Yuda ic ienerñ Yesu qehumuwiñ zé wanjic, imuac niñac Yesunéñ Yuda baeciguc ménda kenha wammañ zéma nimma Galilaia baeciguc lelecgéyec. ² Wañu Yuda ic ionac kendorñ méñ qara Sel hali kendorñ* imi hosuru hayec. ³ Hayu Yesuac munahéra ienerñ yomuhuc ézégic; Gi baec yomi waima Yuda baeciguc kenna imuaru guac tohotoho ichécga ienerñ kiwi méréra meanzañ imi hémmu. ⁴ Méñnéñ hicñi tegicmañ zéma sasañgiaiguc ai ménda meanzac. Gi ai imuhucya meanzañ, imuac niñac baec séc ic embac guac hénia énézéna hémmu. ⁵ Munahéra imi momacnec i ménda ninzénjégic imuac niñac imuhuc ézégic. ⁶ Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Nuac nalé imi ménda hazac, wañu onac nalé imi nalé séc hama heanzac. ⁷ Baec ic ienerñ onac hazéc wañ énécmimuac séc qahac. Wañu ni imi wawañ memegina imi biria zéma héipuc ac zéançua imuac niñ hazéc wañ nénçu. ⁸ Ini kendorñ imuac ekenjic, nuac naléna dindiña imi ménda ducñizac imuac niñ ni ménda ekenmañ. ⁹ Imuhuc zéma inéñ Galilaia baeciguc waima tarec.

¹⁰ Wañu munahéra kendorñac kendacgic andéginaiguc i acguc momacnec ekenjic, wañu winiñu qahac eñeyacnec sañgima ekenjic. ¹¹ Wañu kendorñiguc Yuda ic ienerñ iwac wamma yomuhuc qesiamugic, ic imi dimia taczac? ¹² Wañu ic tuñ yanda sugginaiguc iwac ac sañec sasala zégic. Wañu tosanaréñ ic imi ic hiabia zégic, wañu tosanaréñ

* 7:2: Baec kéra kérésaiguc sel haliginaiguc kecgic Anutunéñ galenjé énécmima gumu énécmiyec imi niñqelima tacniñ kecanjic.

zéqetali wamma zégic; Qahac, ic iminéñ ic embac ikoc wañ énécmianzac. ¹³ Wañu Yuda ic ionac niñac bacgina yandiyu méñnéñ méñ winiñu iwac ac méñ ménda zéauyec.

Yesunéñ kendorjiguc ackua zéc ku énécmiyec.

¹⁴ Wañu kendorj imi namuñá éséc keñu degucguc Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma ku énécmiyec. ¹⁵ Kuénécmiyu Yuda ic ieneñ welicgéma yomuhuc zégic; Inéñ kiwi amaiguc ménda kerec, néñ niniñ imi dimuhuc késa keczac? ¹⁶ Yesunéñ melemma yomuhuc zéyec; Kuénécmianzua imi nena qahac, néñ méli néñec iwarunec. ¹⁷ Méñnéñ Anutuac ewa siñawac wammañ zé wanzac iminéñ ackua zécna zézua imi Anutu arunec me nuarunec imi niñasarimac. ¹⁸ Méñ eñeya niniñ tohoma zéanzac imi eñeya séwiya mepésimimu niñac imuhuc wañanzac. Wañu méñ mélimiyec imi mepésimimañ zé ai meanzac imi mia ic héla. Iwaru képésira méñ ménda hezac. ¹⁹ Mosenéñ héna ac imi ménda énécmiyec me? Wañu kileñ sugginaiguc méñnéñ méñ héna ac imi ménda tohoanzac. Ini némac niñ nuwiñ zé wanzu? ²⁰ Zéyu ac bakia melemma zégic; Gi uña biria méñ késakeczañ, méréñéñ gumañ zé wanzac? ²¹ Yesunéñ énézéyec; Ni kiwi méréra momacguc sac wamba ini moczoñ aurizu. ²² Mosenéñ séwi heric haka imi zéénécmiyu ini Sabataiguc ic méñac séwiya hericanzu. Wañu haka imi Mosearunec qahac, imi yanda onarunec. ²³ Moseac héna ac ménda logimuac Sabataiguc séwi heric haka imi wañanzu. Imuhuc wamma némac niñ Sabataiguc ic méñac séwiya moczoñ mehiaru miyi imuac hazéc wañ nénzu? ²⁴ Iwawai winiñu hezac imuac sac hémma ac ménda zétecgégic. Néñ zétecgictegic ac imi dindiñanec zégic.

Yesu imi Anutu arunec mayec.

²⁵ Wañu Yerusalem miñina tosanéñ yomuhuc zéma qesiamugic; Qewiñ zé wanzu imi ic yomi me? ²⁶ Ic imi ac winiñu zéma you nanzac. Wañu ieneñ ara ménda zézu. Galeñ hécnina ieneñ ic yomi Kristo zéma hélacnec nimmizu me? ²⁷ Kristo hayu dimuacnec hazac imi ic méñnéñ ménda nimmac. Wañu ic yomi dimuacnec imi nini ninziñ. ²⁸ Yesunéñ ocmuñ téréya qeriaiguc ku énécmima selianec zéyec; Ini ni zéma ni dimuacnec hayi imi ninzu, néñ ni nena siñ niñac ménda mayi. Méñ méli néñec iminéñ héla. Wañu ini ménda nimmizu. ²⁹ Wañu ni imi inéñ méli néñu iwarunec mayi imuac niñ ni imi i nimmizua. ³⁰ Imuhuc zéyu ieneñ késawiñ zé wañgic. Wañu naléya ménda ducñiyu méñnéñ méñ méraginanéñ méñ ménda osigic. ³¹ Wañu suggina igucnec sasalanéñ i ninzégéma yomuhuc zégic; Kristo hawacnec imi ic yominéñ kiwi méréra meanzac imi ogicma kiwi méréra sasala hia mewacnec?

³² Imuhuc zéma Yesuac ac sañec imuhucya imuhucya zégic Farisaio ic ieneñ nimma hofac oo ic kiwahécgina iniguc Yesu késamuac niñ ocmuñac galeñ meme ai ic tosara méli énécmigic. ³³ Wañu Yesunéñ zéyec; Ni nalé hotoñadac iniguc kecmañguc méli néñec iwac muru kemmañ. ³⁴ Ini hocnémmu wañu ménda mihicñi némmu. Ni kecmañ imuhucgeñ ini hamuac séc qahac. ³⁵ Zéyu Yuda ic ieneñ yomuhuc zéma eminiñ wañgic; Ic yomi dimuaru keñu hocbiñ? Alahécnina Girik ic sugginaiguc héndemma keczu ionaru kemma Girik ic ku énécmimañ zé imuhuc zézac me? ³⁶ Hocnémmu wañu ménda mihicñi némmu. Ni kecmañ imuhucgeñ hamuac séc qahac zézac ac imuac hénia imi némac?

³⁷ Kendorj kunuñá, nalé yandaiguc Yesunéñ namma selianec zéauyec; Méñnéñ méñ doku niñac humuzaciguc nuaru hama nemac. ³⁸ Kiwi téréyaiguc[☆] yomuhuc ogic hezac; Méñ ni ninzégé némmac imi qeria igucnec doku kekecyaguc iminéñ éréma luma kemmac. ³⁹ Imuhuc zéyec imi méñnéñ méñ i ninzégémac imi kecma Uña késamac, imuac niñac Uñawac niñ imuhuc zéyec. Nalé imuhucgeñ Yesunéñ kurumeñiguc ménda emma edamuyaguc ménda wañec imuac niñ Uña ménda méliyu mayecnec.

⁴⁰ Ac imi nimma ic tosara ieneñ yomuhuc zégic; Hélaicnec ic yomi Anutuac tiliñ tiliñ ic imi mia. ⁴¹ Tosaranéñ Ic imi Kristo wanzac imuhuc zégic. Wañu tosanéñ yomuhuc zémanec qesigic; Kristonéñ Galilaia baec ama méñ igucnec hia hicñimacac séc? Imi qahacgucnec. ⁴² Kristo imi Betelehem ama areña yanda Dawidi kerec imuarunec

☆ 7:38: Yes 43:20, 44:3, 55:1, 58:1, Ezk 47:1-12, Yoe 3:18

iwac qeli onac sugcina igucnec hicnjimac imuhuc imi kiwi téréyaiguc ménda hezac me? ⁴³ Imuhuc zéma ic ienerj Yesuac niñ méndéj amugic. ⁴⁴ Ic tosaranej késawinj zé wanjic wanju méjnénj mérianéj i ménda osiyec.

Yuda ic onac galejhécgina tosara Yesu ménda ninzénégic.

⁴⁵ Ai merac ienerj lilingéma hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ionaru hagic yomuhuc qesiéncmigic; Némac niñac Yesu ménda késama eñ hazu? ⁴⁶ Zégic ocmuñac galej meme ai ic ienerj melemma zégic; Ac imuhucya méjnénj méj ménda zéauyu niñañij. ⁴⁷ Zégic Farisaio ic ienerj yomuhuc énézégic; Ini acguc ikoc waj énécmizac? ⁴⁸ Galej zéma Farisaio ic nonarunec méjnénj i ninzénégé mizac me qahac? ⁴⁹ Ic enjomia hénac ac ménda niñacgézu ini saecginaguc. ⁵⁰ Wanju sugcinaiguc méj becne Yesuaru keñec qara Nikodemo inéj yomuhuc qesiéncmiyec; ⁵¹ Hénac acninanéj ic méñac ara me hakaya meyec imi walac ménda nimmagucnec késpedesiraguc zéanzac me qahac? ⁵² Zéyu zégic; Gi momacnec Galilaia baec igucnec me? Kiwi oloñ hénna. Hémma Galilaia baec igucnec Anutuac tiliñ tiliñ ic méj ménda hicnjimac imi niñ asariwésémañ.

⁵³ Imuhuc zégic tecgéyu eñac eñac amaginaiguc kendacgic.

8

Héna yanda embac méj Yesuaru wagicma hagic.

¹ Yesunéj Oliwa boñaiguc eñec. ² Wanju ama gianjiyu inéj ocmuñ téréyaiguc muñguc eñec. Eñu ic embac moczoñ iwac muru hagic tacma ku énécmiyec. ³ Wanju hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic ienerj embac méj kaisero wammanec keru késagic imi wagicma hama sugcinaiguc haigic nañec. ⁴ Nañu Yesu ézégic; Kiwi ic, embac yomi kaisero wamma keru imuhucgeñ késagic. ⁵ Mosenéj hénac aciguc embac imuhucya imi hocnéj héihumuwiñ niñac zéseli nénécmiyec. Wanju geñ mia dimuhuc zéwésémañ? ⁶ Wanju ac imi batucgéma késpedesira mihicñima aciguc opocbiñ zéma imuhuc qesimigic. Wanju Yesunéj siggéma baeciguc mérianéj kiwi oma tarec. ⁷ Imuhuc taru ienerj qesima qesi wanjic inéj dindiñanec namma yomuhuc énézéyec; Onarunec méjnénj késpedesic qahac kecanzaciguc inéj walac hénima hocnéj héiyuguc. ⁸ Imuhuc zéma muñguc siggéma baeciguc kiwi oyec. ⁹ Oyu ienerj ac imi nimma ic yanda méj hénima keñu, gi méj ni méj wai érécmima kendacgic Yesu zéma embac sugcinaiguc nañec iereñ ekacnec nañoc. ¹⁰ Yesunéj dindiñanec namma héñu kendacgic embac imi momacguc eñeyanec nañu yomuhuc qesimiyec; Embac, ic moczoñ imi dimia? Késpedesicgaguc zégénzac méj ménda nanzac me? ¹¹ Zéyu zéyec; Qahac, Miñ Kewu. Zéyu Yesunéj ézéyec; Ni acguc késpedesicgaguc ménda zégénzua. Kemma deguc muacnec késpedesic muñguc ménda wambésémañ.

Yesuac héipuc ac imi hélaguc.

¹² Yesunéj muñguc ac yomuhuc énézéyec; Ni baec séc ic embac onac asac mararañ. Méj ni méndac némmac imi siñi qeriaiguc muñguc ménda keremmac. Wanju kekecac asaha késakecmac. ¹³ Imuhuc zéyu Farisaio ic ienerj yomuhuc ézégic; Genjaoñec guac héipuc wañamuanzaj imuac niñ guac héipuc ac imi héla qahac. ¹⁴ Zégic Yesunéj yomuhuc melemma zéyec; Ni imi dimuacnec hama dimuaru kemmañ imi ni ninzua, imuac niñac ni nenaoc nuac héipuc acna wañamuma zézua, néj imi hélacnec wanzac. Wanju ini imi ni dimuacnec hama dimuaru kemmañ imi ménda ninzu. ¹⁵ Eneñ ic onac ninij igucnec niñgésianzu. Wanju neñ imi ic méñac ménda niñgési mianzua. ¹⁶ Ni nenacnec qahac, Mañgoc méli néñec i guc momacnec niñgésianzic, imuac niñ ni niñgésimañ iguc, nuac niñgésigésina imi hélacnec wammac. ¹⁷ Hénac acginaiguc yomuhuc hezac; Ic éréhécnéj héipuc ac zéyic imi héla wammac. ¹⁸ Méj imi ni nenawac héipuc wañamuanzua, wañu héipuc icna méj imi Mañgoc méli néñec imi mia. ¹⁹ Imuhuc zéyu ienerj qesimigic; Guac mañgocga imi dimia? Zégic Yesunéj melemma énézéyec; Ini ni me Mañgocna ménda niñnércmizu. Ni niñnémbunec imi Mañgoc imuhucnec nimmiwunec. ²⁰ Ac imi ocmuñ téréyaiguc soukiwa haimimiawac katapa tarec imuaru

ku énécmima zéyec. Wañu naléya ménda ducñiyec imuac niñac méñnéñ méné i ménda késayec.

²¹ Wañu inéñ muñguc énézéma zéyec; Ni kemba ini hocnémma kápésic ginaguc humumu. Wañu kemba kecmañ imuhucgeñ ini hamuac séc qahac. ²² Imuhuc zéyu Yuda ic ieneñ eminiñ wañgic; Ni kemmañ imuhucgeñ ini hamuac séc qahac imuhuc zézac. Hénia imi némac? Eñeyaoc euma humumac me? ²³ Zégic inéñ énézéyec; Ini younec, wañu ni imi ou kurumeñ igucnec. Ini baec igucnec, wañu ni imi imuarunec qahac. ²⁴ Imuac niñac ini kápésicgina qeriaiguc humumu imuhuc zézua. Ni imi i wanñua imi ménda ninzén gézuiñguc kápésic ginawac qeriaiguc humumu. ²⁵ Imuhuc zéyu ieneñ yomuhuc qesi miñgic; Gi méré? Wañu Yesunéñ énézéyec; Ni héniana nalé séc énézéanñua. ²⁶ Ni onac ac sasala zéma zégésigési ac sasala késakecñua, néñ méli néñec imi héla miñina, imuac niñac inéñ nézéyec imi sac baec ic embac énézéanñua. ²⁷ Inéñ Mañgocñawac imuhuc zéma énézéyec. Wañu ieneñ imi ménda niñtegicgic. ²⁸ Imuac niñ Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ini Icac Naña imi meyacmu nalé imuaru ni imi mia i* zéma niñasarimu. Wañu ni nena ewa siñnawac iwawai méné ménda meanñua, néñ Mañgocnéñ iwawai ku néñec imi sac énézéanñua imi niñtegicmu. ²⁹ Mélinéñec imi niñguc kecanñac. Ni nalé séc ai tosara Anutunéñ héñu sécgéanñac ai imuhucya sac meanñua. Imuac niñ inéñ nenacnec ménda wainéñanñac. ³⁰ Imuhuc zéyu bec sasalanéñ ninzénñémigic.

Abarahamac qelihéra.

³¹ Wañu Yuda ic ninzénñézu ionac yomuhuc énézéyec; Ini nuac ackuañéc qeriaiguc hémbénaña kecmuñguc hélacnec nuac tohotoho ichécna wammu. ³² Wañu ini ac héla niñacgégic ac héla iminéñ ziki sipacgina hulac énécmimac. ³³ Zéyu ac yomuhuc melenñgic; Nini Abarahamac qeli, méñnéñ ziki sipac ménda wañ nénécmigic. Wañu némac niñ ziki sipacgina hulac énécmimac zéañ? ³⁴ Yesunéñ melemma énézéyec; Hélacnec téñgén énézéñua, méñnéñ méné kápésic wañanñac imi imuac welen qeñe ic wanñac. ³⁵ Wañu welen qeñe icnéñ miñinawac amañguc nalé séc ménda kecmañ, néñ nañanéñ tetecgia qahac kecmañ. ³⁶ Imuac niñ Nañanéñ hulac énécmiyu ini hélacnec ziki sipacgina qahac kecmañ. ³⁷ Ini Abarahamac qeli imi ni ninñua. Wañu qeriginañguc nuac ackuañécñawac tatacya méné ménda he énécmizac. Imuac niñ nuñumuwiñ zé wanñu. ³⁸ Ni Mañgocñawac wésiañguc héñi imuac énézéanñua. Wañu ini mia mañgocgina iwarunec niñgic imuac wañanñu.

³⁹ Zéyu zégic, Nonac mañgoc imi Abaraham. Wañu Yesunéñ melemma énézéyec; Abarahamac qeli wambunec haka Abaraham wañec imuhucya wambunec. ⁴⁰ Ni Anutu arunec nimma ac héla énézéwa nuñumuwiñ zé wanñu. Wañu Abaraham inéñ haka imuhucya ménda wañec. ⁴¹ Ini eñañ mañgocgina iwac haka imi wañanñu, imuhuc zéyu ieneñ melemma zégic; Nini kaisero haka igucnec ménda hicñiyiñ. Nonac mañgoc imi momacñguc sac kecñac imi Anutu. ⁴² Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ni Anutu arunec hicñjima mayi. Ni mayi imi nena ewana niñ qahac, inéñ méli néñu mayi, imuac niñ Anutu imi onac mañgoc wambacnec imi ala wañ némbunec. ⁴³ Dimuhucñguc nuac ackuañéc imi ménda niñasarizu? Imi mia acna gezacñinanéñ nimmuac séc qahac imuac niñac ménda niñasarizu. ⁴⁴ Ini mañgocgina Biria miñina iwarunec hicñjigic, imuac niñ iwac ewa siña tohowiñ zé wanñu. Inéñ nalé hénia igucnec euqaqac ic kerecac kecñac. Wañu iwac qeriañguc ac héla méné ménda hemiyu ac hélañguc ménda nañanñac. Inéñ mia ic ikora wañu ikoc acwac mañgocya kecñac, imuac niñ ikoc ac zémañ zé eñeya niniñ késama zéanñac. ⁴⁵ Wañu ni ac héla zéanñua imuac niñ ini ménda ninzénñé nénñu. ⁴⁶ Onarunec méñnéñ nuac kápésicna méné hia miñicñimac? Ac héla énézéñuañguc némac niñ ménda ninzénñé nénñu? ⁴⁷ Méné Anutuac buña kecñac imi Anutuac ac ninñac. Wañu ini Anutuac buña ménda kecñu, hénia imuac niñ ini ménda niñtohoanñu.

Yesunéñ eñeya héipuc ac zéyec.

* 8:28: Ni imi mia Kristo zéma niñasarimu.

⁴⁸ Zéyu Yuda ic ienej yomuhuc melemma zégic; Nini guac yomuhuc zéma ninjanziñ; Gi Samaria ic dac, uña biria kesa keczañ. Zéziñ imi hélacnec me qahac? ⁴⁹ Wañu Yesunéj melemma zéyec; Ni uña biria méj ménda késakeczua. Wañu ni Mañgocna eeya héianzua wañu ini ni mematiti wañ nénzu. ⁵⁰ Ni nenaoc nuac eena héinémmuac niñ ménda wañanzua, néj méjnéj imuac niñ wamma gésima keczac. ⁵¹ Hélacnec téngéj énézézua, Méjnéj méj nuac ackuazéc tohoma kecmaciguc inéj ménda humumac. ⁵² Imuhuc zéyu bec Yuda ic ienej zégic; Gi uña biria késakeczañ imi deguc niñasariziñ. Abaraham zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic ienej moczoñ humudacgic, néj geñ mia méjnéj méj guac ackuazéc tohoma kecmaciguc inéj kileñdac ménda humumac zékeczañ me? ⁵³ Gi mañgocnina Abaraham humuyec i ogiczañ me? Anutuac tiliñ tiliñ ic ienej acguc humudacgic. Wañu gi geñga niñ niñna méré wanzac me? ⁵⁴ Yesunéj melemma zéyec; Ni nenawac eena héiwa nuac eena imi héla qahac wammac. Neñañ Anutu zéanžu Mañgocna iminéj eena héianzac. ⁵⁵ Ini i ménda nimmizu, wañu neñ i nimmizua. I ménda nimmizua zéwinec imi ini ésécnec ic ikora wambinec. Wañu ni i nimmima iwac ackuazéc tohoanzua. ⁵⁶ Onac mañgoc Abaraham inéj naléna hémmañ zé ewa hia nimma kecma hémmaguc ségiségi wañec. ⁵⁷ Imuhuc zéyu Yuda ic ienej zégic; Gi yawuñga 50 ménda késazañ. Wañu Abaraham bec héñnec? ⁵⁸ Zégic zéyec; Hélacnec téngéj énézézua, Abaraham ménda hicñiyec nalé imuarunec keriac kecza. ⁵⁹ Imuhuc zéyu ienej qewiñ zéma hoc megic. Wañu Yesunéj sañgima ocmuñ téreya imi waima hiñgacma keñec.

9

Ic méj kic hilicyaguc hicñiyec imi mehiaruyec.

¹ Yesunéj hénaiguc kemma ic méj kic hilicyaguc hicñijima kerec imi héñec. ² Wañu tohotoho ichéra ienej qesima zégic; Kiwi ic, ic mérénéj képésic wañu inéj kic hilicyaguc hicñiyec? I eñeyaoc me neñgoc mañgocya ienej? ³ Zégic Yesunéj yomuhuc énézézec; Eñeyaoc me neñgoc mañgocyanéj képésic ménda wañic. Wañu Anutuac ai méj imi iwac kekeciguc wininiyu hémmu niñac imi hicñimiyec. ⁴ Mélinéñec iwac ai imi kaiwe nanzac imuac séciguc mewiñ. Wañu sinjiya hayu méjnéj méj ai memacac séc qahac. ⁵ Ni baeciguc kecanzuanec baecac asac mararañ wanžua. ⁶ Imuhuc zémaguc, baeciguc sépécgéma sépécnéj gizoñ meyacgéma iwac kiwaiguc haiyec. ⁷ Haima yomuhuc ézézec; Siloam zékéñiguc kemma zuacna. (Siloam imuac hénia imi; Mélimiyec.) Zéyu inéj kemma zuaru kiwa hiaruyu hémma amayaiguc liliñgéma keñec. ⁸ Wañu ic ama momachéra zéma ic tosara ic imi zéwelec énécmiyu héñangic ienej yomuhuc qesigic; Ic yomi hénaiguc tacma iwawai niñac qesinéncmianec iminéj me qahac? ⁹ Tosaranéj inéj mia zégic. Wañu tosaraneñ qahac, i ésécnec zégic. Wañu i eñeyaoc yomuhuc selima zéyec; Ni ic imi mia. ¹⁰ Zéyu ienej qesimima zégic; Kicga dimuhuc hiaruzac? ¹¹ Zégic zéyec; Ic méj Yesu zémianžu inéj gizoñ meyacgéma nuac kicnaiguc haima Siloam zékéñiguc kemma zuacna zéyu kemma zuacba hiaruyu héñanzua. ¹² Zéyu ézégic; Ic imi dimuaru keczac? Wañu melemma zéyec; Ni ménda ninžua.

Farisaio ic ienej kic hilic mehiaruyec imuac ara zégic.

¹³ Wañu ic becnecc kic hilic kerec imi wagicma Farisaio ic ionaru keñgic. ¹⁴ Wañu Yesunéj gizoñ meyacgéma kiwa mehiaruyec imuac naléya imi Sabata. ¹⁵ Imuac niñ Farisaio ic ienej imuhucyanec iwac kiwa dimuhuc hiaruyec zéma qesimigic. Wañu ic imi yomuhuc melemma zéyec; Inéj gizoñ nuac kicnaiguc haiyu zuacba hiaruyu héñanzua. ¹⁶ Farisaio ic tosaraneñ zégic; Ic imi Sabata logianzac imuac niñ Anutu arunec qahac. Wañu tosaraneñ képésic ic méjnéj dimuhuc kiwi méréra imuhucya mewacnec imuhuc zéma méndéj amugic. ¹⁷ Wañu kic hilic imi muñguc qesimigic; Ic iminéj kicga mewéréñgézac, geñ iwac niñ némac ac zéwésémañ? Zégic zéyec; Ic imi Anutuac tiliñ tiliñ ic.

¹⁸ Wañu Yuda ic ienej ic imi kic hilic kerec igucnec hiaruyec imi ménda ninzéñgéma iwac neñgoc mañgocya héihéré érécmigic. ¹⁹ Érécmima yomuhuc zéma qesiércmigic;

Ic yomi orac meracgira me? Wañu ic yomuac kic hilicyaguc hicñiyec zézaoc? Wañu deguc imi dimuhuc héñanꝓac? ²⁰ Zégic neñgoc mañgocya ieren yomuhuc melemma zéyoc; Ic yomi norac nañnira imi zéma kic hilicyaguc hicñiyec imi niri ninꝓic. ²¹ Wañu dimuhuciguc kiwa hiaruzac imi zéma mérénén iwac kiwa méwéréñgéyec imi niri ménda ninꝓic. Wañu i imi yawuñja sasala imuac niñ qesimigic eñeyaoc eñeya surucya énézémac. ²² Yuda ic ienen méñnéñ Yesu imi Kristo zéma ninzénégémac imi Anutuac hénaorij sucnina igucnec nesimiwiñ imuhuc zéma bec ewa momac wañgic imuac niñ ieren ionac niñac bacgira yandiyu imuhuc zéyoc. ²³ Imuac niñac iwac neñgoc mañgocyanén; I komora qahac, qesimigic, imuhuc énézéyoc.

²⁴ Wañu muñguc ic kic hilic kerec imi héhéréma ézégic; Anutuac eeya héiwéséna. Ic imi késpedesiraguc imi nini ninꝓiñ. ²⁵ Zégic inén melemma zéyec; Ic imi késpedesiraguc me qahac imi ni ménda ninꝓua. Momacguc ninꝓua imi yomuhuc; Becnec ni kic hilic keru, néñ deguc imi héñanꝓua. ²⁶ Zéyu zégic; Dimuhuc wañgénéñ? Inén dimuhuc kicga méwéréñgéyec? ²⁷ Inén melemma énézéyec; Ni bec zédacꝓua, néñ gezacginanén ménda nimma némac niñac muñguc nimbiñ zé wanꝓu? Ini momacnec iwac tohotoho ichéra wambiñ zé wanꝓu? ²⁸ Imuhuc zéyu hahali mima zégic; Gi imi iwac tohotoho icya. Wañu nini imi Moseac tohotoho ichéra. ²⁹ Anutunén Mose ac ézéyec imi nini ninꝓiñ. Wañu ic imi dimuarunec imi nini ménda ninꝓiñ. ³⁰ Zégic ic iminén yomuhuc énézéyec; Ic imi kicna mehiaruyec wañu dimuacnec hayec imi ini ménda niñasarimanec kecꝓu. Imuac mia ni welicgé énécmizua. ³¹ Nini yomuhuc niñanꝓiñ; Anutunén késpedesic ic ionac gezac ménda haianꝓac, néñ ic solañja Anutuac ackuaꝓéc tohoanꝓac iwac mia gezac haianꝓac. ³² Ic méñ kic hilicyaguc hicñiyecac keru kiwa mébéréñgéyec ac suruc imuhucya imi nalé hicñima hama éréyec imuac suraiguc méñ ménda zégic niñiñ. ³³ Ic imi Anutu arunec ménda mawacnec ai imuhucya méñ hia ménda mewacnec. ³⁴ Zéyu zégic; Gi késpedesic qeriaiguc téñgénéñ hicñinec, néñ ac ku nénécmizan? Imuhuc zéma nesigic keñec.

Ninzén ninzénégina qahac imi kic hilic ésécnec.

³⁵ Ic imi néfacgéic mayec imi Yesunén niñec. Nimma ic imi mihicñima qesi miyec; Gi Icac Nañja imi ninzénégézan? ³⁶ Wañu ic iminén zéyec; Miñ Kewu, ic zézan imi méré? Nézéna ic imi ninzénégéwa. ³⁷ Yesunén zéyec; Geñ deguc hémma nanꝓañ. Giguc ac zézac iminén ic imi mia. ³⁸ Wañu ic iminén Miñ Kewu ni ninzénégéꝓua zéma mepési miyec. ³⁹ Wañu Yesunén yomuhuc zéyec; Ni niñgési énécmiman zé baeciguc mayi. Imuac wañ énécmiwa kic hilicnéñ hémmu, néñ kicginagucnéñ kic hilic wammu.

⁴⁰ Farisaio ic tosara momacnec kecgcic ienen imuhuc zéyu nimma zégic; Nini momacnec kic hilic me? ⁴¹ Wañu Yesunén énézéyec; Ini kic hilic kecwunec imi késpedesicgina ménda he énécmiwacnec. Wañu deguc héñanꝓiñ zézu, imuac niñ késpedesicgina he énécmizacnec.

10

Rama zéma rama galeñ.

¹ Ni hélacnec téñgénéñ zéꝓua, méñ rama onac demañ qeriaiguc emman zéma nagu igucnec ménda emma héna méñunec logimac imi kowu nene zéma kaiꝓiliwen ic. ² Méñ nagu igucnec emmac iminén ramawac galeñja. ³ Awiawi icnéñ iwac niñac naguya auanꝓac. Wañu rama ienen ara hia niñyacgéic inén ramahéra qacgina unuruma onagiru séñganñeñ mamu. ⁴ Rama ienen ara hia niñyacgézu imuac niñ onagiru madacgic eñeya walac keñu méndacmima keñanꝓu. ⁵ Wañu ic enia méñac ara imi ienen ménda niñtegicanꝓu. Imuac niñ waima héñqacgéma kemmu. ⁶ Yesunén séséc ac imi énézéyu niñgic, néñ ac hénia imi ménda niñasarigic.

⁷ Imuac niñ Yesunén muñguc énézéyec; Hélacnec téñgénéñ énézéꝓua; Ni rama ionac nagu. ⁸ Ni ménda hawa walac hagic imi enen mocꝓon kowu nene zéma kaiꝓiliwen ic. Imuac niñac rama ienen acgina ménda niñgic. ⁹ Ni nagu mianén, méñnéñ nuac muru keremmac imi añgénéñ tiwa, nagu imuacnec eñeñ mama wamma nene mihicñimac.

¹⁰ Kowu nene imi enj ménda hamac, néj rama sasangiaiguc énépésima kemma mebirima unuhumumac niñac sac haanzac. Ni mia rama ieneñ kekec imi sécgina mema kuaya qeqe memu niñac hayi. ¹¹ Ni imi rama galeñ hiabia. Galeñ hiabianéñ rama ionac niñ kekecyia hia wai énécmianzac. ¹² Wañu galeñ soukiwa niñac ai meanzac iminéñ galeñ héla qahac. Wañu rama imi enjeya qahac, imuac niñ haséñ kazu hayu hémma rama wai énécmima néngaru haséñ kazunéñ inima néndéñ énécmianzac. ¹³ Ic imi soukiwa niñac ai meanzac imuac niñ néngacanzac. Wañu inéñ rama niñac ewa éréhéc ménda wañanzac. ¹⁴ Ni rama galeñ hiabia. Ramahécna niñénécmiwa niñnénzu. ¹⁵ Imi mia Mañgocnéñ ni niñnéñu neñ Mañgoc nimmianzua imuhuc ésécnec. Imuac niñ ni rama ionac niñac kekecna waizua. ¹⁶ Nuaru ramahécna méñ keczu imi demin yomuacnec qahac. Wañu ini momacnec onagicma éréwa nuac ewana nimmu. Niñgic rama tuñ momacguc kecgic galeñ momacguc kecénécmimac. ¹⁷ Kekecna muñguc memañ zéma waizua imuac niñ Mañgocnéñ nuac goina héianzac. ¹⁸ Kekecna imi méñnéñ ménda nuagicmac. Wañu ni nenaoc waizua. Kekecna gilimañ me muñguc memañ imuac kuc buñja imi nuaru henénzac. Zézé seli imi Mañgocna iwac murunec hayu késayi.

¹⁹ Ac imuac niñ Yuda ic ieneñ muñguc héndéñ amugic. ²⁰ Wañu suginaiguc sasalanéñ yomuhuc zégic; Inéñ uña biria késayu qeria sicsaoc wanzac. Némac niñ ara ninzu? ²¹ Wañu tosanéñ yomuhuc zégic; Ac imi ic méñ uña biriayaguc imuhucyawac ac qahac. Uña birianéñ ic kic hilic méñac kiwa hia mehiarumac me?

Yuda ic ieneñ Yesu ménda ninzénngémigic.

²² Yerusalemiguc ocmuñ téréyawac naguya augic imuac yawuñ* imi sanjeña naléyaiguc ducñiyec. ²³ Yesunéñ ocmuñ téréya demin qeriaiguc luhuc ama yanda méñ qara Solomon taru imuac qeriaiguc lelecgéma nanec. ²⁴ Wañu Yuda ic ieneñ lelecgémima yomuhuc zéma ézégic; Némac nalé ducñiyuguc ewa éréhéc ménda wañgémibin? Gi Kristo keczaniguc zéasarima nénézéna. ²⁵ Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ni énézéyi, néñ ménda ninzénngéan zu. Kiwi méréra nuac Mañgocnawac qaraiguc meanzua iminéñ nuac héipuc ac zéénécmizac. ²⁶ Wañu ini imi nuac ramahécna qahac imuac niñ acna ménda ninzénngézu. ²⁷ Ramahécna imi ewana niñanzu. Wañu ni ionac niñénécmiwa ieneñ méndac néñanzu. ²⁸ Neñ kekec hémbénaña imi énécmiwa méndagucnec humumu. Méñnéñ méñ nuac mérana igucnec ramahécna nuagicmacac séc qahac. ²⁹ Nuac hainéñec Mañgocna inéñ momac yanda onogicdacma kunéngina keczac, imuac niñ méñnéñ Mañgocnawac méria igucnec iwawai méñ paktak wagicmacac séc qahac. ³⁰ Ni zéma Mañgoc niri momacguc.

³¹ Imuhuc zéyu muñguc Yuda ic ieneñ héiwiñ zéma hoc megic. ³² Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Kiwi méréra icnéñ ménda memeya imi hénia hénia Mañgocna iwarunec mema énézéwa hénzu. Wañu imuac suginaiguc némac iwawai méñ niñac hocnéñ nuwiñ zé wanzu? ³³ Zéyu Yuda ic ieneñ melemma zégic; Iwawai imuac me imuac niñ qahac, gi baec ic kecma Anutu wanzua zéma Anutu zébiri qébiri wammianzan ac haka imuac mia hocnéñ guwiñ zé wanzin. ³⁴ Yesunéñ melemma énézéyec; Héna acginaiguc, Neñ ini anutu zéénécmizua[☆] imuhuc ménda ogic hezac me? ³⁵ Kiwi téréya imi augic qahac wammacac séc qahac. Anutunéñ ic tosara ara zéhicñi énécmianec ionac niñ anutu zéénécmiyec. ³⁶ Méñ Mañgocnéñ kekecyia météré wammima baeciguc mélimiyec iminéñ Ni Anutuac Naña zéyu, némac niñ, Téréya zébiri qébiri wammizac, zénénzu? ³⁷ Mañgocnawac ai ménda meanzuaiguc ménda ninzénngé némmu. ³⁸ Néñ aiya meanzuaiguc imi, ni qahac, néñ kiwi méréra imi miadac kileñ ninzénngému. Imuhuc wammuiguc Mañgocnéñ nuac qerinaiguc keru ni iwac qeriaiguc kecanzua imi hia niñasarimu. ³⁹ Ieneñ muñguc késawiñ zé wañgic, wañu inéñ méragina igucnec néngacma keñec.

⁴⁰ Wañu Yesunéñ Yodan doku néwécgeñ becneñ Yohanenéñ doku naec énécmiyec imuaru kemma kerec. ⁴¹ Wañu ic embac sasalanéñ imuaru hama zégic; Yohanenéñ bec

* 10:22: Kendonj imuac, Hanukah zéan zu. ☆ 10:34: Leg 82:6

kiwi méréra méñ ménda meyec, néñ ic yomuac ac sasala zéyec iminéñ mocʒon hélé wanʒac. ⁴² Wañu baec imuaru sasalanéñ Yesu ninzénégic.

11

Yesunéñ Laʒaro humuc igucnec meqelimiyec.

¹ Ic méñ hafi kiyu heyec. Qara imi Laʒaro. Inéñ Maria zéma iwac embac dara Mata iorac ama areña Betania igucnec. ² Maria yomi Miñ Kewuac qahaiguc haléc héméña hiabia pocgéma eñeya oruc zucyanéñ hénaya naecmiyec imi mia. Wañu Laʒaro hafi heyec iminéñ mia Maria iwac nauñ dara. ³ Wañu nauñhéréra ieren Yesuaru ac yomuhuc haiyic keñec; Miñ Kewu, ic siña niñmianʒañ imi hafi kiyu hezac. ⁴ Wañu Yesunéñ suruc imi nimma yomuhuc zéyec; Hafi imuac tetcgia imi humuc qahac. Imi mia Anutu mepé qepési mihicñi mimuac niñac hicñizac. Wañu imuarunec Anutuac Naña acguc mepésimimu. ⁵ Yesunéñ Mata zéma iwac embac munaya zéma Laʒaro ionac siñgina niñañec. ⁶ Wañu Laʒaro hafi hezac zégic nimmaguc kerec imuaru waimanec keru ai meme éréhéc keñec. ⁷ Keñu tohotoho ichéra énézéma zéyec; Neñañ lilingéma Yuda baeciguc kembñ. ⁸ Zéyu ienené zégic; Kiwi ic, Yuda ic ienené hocnéñ guwiñ zé wañgic imi ai meme sasala ménda tecgézac. Wañu imuaru muñguc kembésémañ? ⁹ Yesunéñ melemma zéyec; Kaiwe éréma hiñgacanʒac imuac naléya 12 ac séc ménda hezac me? Méñnéñ kaiweiguc keñha wammaciguc baec kurumeñac asac mararañiguc hémma ménda qonʒontoné gémac. ¹⁰ Méñnéñ siñiiguc keñha wañu iwac qeriaiguc asac mararañ qahac wañu mama qemac. ¹¹ Imuhuc zémaguc andiaiguc yomuhuc énézéyec; Neñañ alanina Laʒaro gauya hezacnec. Ni kemma mindiwa yacmac. ¹² Wañu iwac tohotoho ichéra ienené zégic; Miñ Kewu, gau hezaciguc hiarumac. ¹³ Yesunéñ iwac humuc niñac imuhuc zéyec, néñ iwac tohotoho ichéra ienené gau hehe niñac imuhuc zézac zéma niñgic. ¹⁴ Wañu Yesunéñ zéasarima zéyec; Laʒaro imi humuyec. ¹⁵ Onac niñ wamma nimba imuaru ménda keri iminéñ hia wañu ségiségi wanʒua. Imuhuc wamba ini ninzénégimu. Neñañ iwac muru kenni. ¹⁶ Wañu ic méñ Toma, Didimo (Héi séwi séwi) zémianʒu, inéñ tohotoho ic tosara yomuhuc énézéyec; Neñañ momacnec kemma i guc humuwiñ zé humuwiñ.

Yesu imi humuc igucnec yacyac imuac miñina.

¹⁷ Yesunéñ ama imuaru hayu Laʒaro imi téngégic kicsuañ qeriaiguc heyu ai meme kemboñ qahac wanʒac zégic niñec. ¹⁸ Betania ama areña imi Yerusalem hosuraiguc taru hénaya imi 3 kilomitawac séc wañec. ¹⁹ Wañu Yuda ic sasalanéñ nauñgirawac soñgoñ iricma soñgoñ ac wañ érécmiwiñ zé Mata zéma Maria iorac muru hagic. ²⁰ Wañu Yesu hazac zégic nimma Matanéñ i hémmañ zé keñec. Wañu Marianéñ amaiguc tarec. ²¹ Miñ Kewu! Matanéñ ézéyec; Gi you kecbañnec nauñ dactira imi ménda humuwacnec. ²² Wañu ninʒua, deguc acguc némac iwawai niñac Anutu welec mina Anutunéñ hia niñgémmac. ²³ Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Guac nauñ dacga imi muñguc yacmac. ²⁴ Zéyu Matanéñ melemma zéyec; Nalé tetcgia wañu, humuc igucnec yacyac hicñiyu muñguc yacmac imi ni ninʒua. ²⁵ Zéyu Yesunéñ ézéyec, Ni imi humuc igucnec yacyac zéma kekec imuac miñina, méñnéñ méñ ni ninzénégé néñʒac imi kekecyaguc kecmac. Wañu humumaciguc kileñdac kekecyaguc kecmac. ²⁶ Wañu méñ qeliqeli kecmac ni ninzénégé néñʒac imi kileñdac humucya qahac kecmac. Gi imi ninzénégéañ me qahac? ²⁷ Zéyu embacnéñ zéyec; Oo, Miñ Kewu, ni ninzénégéʒua. Gi Kristo, Anutuac Naña baeciguc hahaya.

²⁸ Imuhuc zémaguc lilingéma kemma embac munaya Maria qaru hayu iwacnec ézéyec; Kiwi ic imi hama guac guruzac. ²⁹ Zéyu Marianéñ nimma focdac yacma iwac muru keñec. ³⁰ Wañu Yesu imi ama areña yanda qeriaiguc ménda hayec, néñ Mataguc aʒoroyoc imuhucgeñ nañecnec. ³¹ Wañu Marianéñ geriwiguc yacma keñu, Yuda ic amaiguc i guc tacgic ienené hémma siacmañ zé kic suañiguc kenʒac gezañ imuhuc zéma i méndacmigic. ³² Wañu Marianéñ Yesu nañec imuaru hama hémma iwac hénayaiguc mama siggéma

ézéyec; Miñ Kewu, gi you tacbarñec nauñ dacrira ménda humuwacnec. ³³ Imuhuc zéma siaru Yuda ic i guc hagic momacnec siacgic Yesunéñ iniru qeri uñaya yéwériyu wésia témañ zé wañec. ³⁴ Wañu, Dimucgeñ haigic zéma qesiyu, Miñ Kewu, hama hénna zégic. ³⁵ Wañu Yesu kic masiya mayec. ³⁶ Wañu Yuda ic ieneñ hémma zégic; Héñgic, LaZaro iwac siña dimuhuc nimmiañec! ³⁷ Ic tosaraneñ yomuhuc zégic; Kic hilic imi mehiaruyec. Wañu ic yomi ménda humumac niñ méra mimacac séc qahac wañec me?

Yesunéñ LaZaro humuc igucnec meqeliyec.

³⁸ Wañu Yesunéñ wésia muñguc yanda wamma kicsuarñiguc keñec. Wañu kicsuarñi imi hoc kifaña, kuaya imi hocnéñ hézicgégic heyec. ³⁹ Yesunéñ zéyec; Hoc imi qililingégic keñu. Zéyu ic humuyec iwac embac nauña Matanéñ yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu, ai meme kemboñ qahac wanZac, imi bec héméñaguc wanZac. ⁴⁰ Zéyu Yesunéñ ézéyec; Gi ninzéhégéma Anutuac edamuya hémésémañ imuhuc ménda gézézua me? ⁴¹ Wañu hoc qililingégic keñu Yesunéñ kiwa hima hémma zéyec; Mañgoc gi acna ninZañ imuac niñac ewa hia ac gézézua. ⁴² Gi nalé séc nuac niñanZañ imi niñi. Wañu zézua imi ic you nanZu ieneñ geñ ni méli nénnec imi ninzéhégému niñac ionac niñ wamma imuhuc gézézua. ⁴³ Imuhuc zéma Yesunéñ kucnec qarec; LaZaro, mama hana! ⁴⁴ Zéyu ic humumia iminéñ mama hayec. Wañu hénna méria imi lineñ malekunéñ osogic heyu musuya imi kereñéñ osogic heyec.

Yesunéñ énézéyec; Hulacmigic keñha wañu.

Farisaio ic eneñ Yesu qewiñ zéma ac sañec wañgic.

⁴⁵ Imuac niñac Yuda ic sasala Maria iwac hagic ieneñ ai Yesunéñ meyec imi hémma ninzéhégic. ⁴⁶ Wañu tosaraneñ Farisaio ic ionac muru kemma ai Yesu meyec imuac ac suruc wañ énécmigic. ⁴⁷ Hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneñ kaunsol tocgó énécmima yomuhuc énézégic; Neñañ dimuhuc wañkeczñ? Ic imi kiwi méréra hénna hénna yanda wañanZac. ⁴⁸ Neñañ i imuhuc waimini, ic embac mocZonñ ninzéhégé mimu. Ninzéhégé migic Roma ic ieneñ hama baec yandanina zéma ic embac hécnina imi nonagicmu. ⁴⁹ Zégic sugcina igucnec hofac oo ic méñ qara Kayafa yawuñ imuaru eñeñagina kerec iminéñ yomuhuc énézéyec; Ini niniñgina qahac téñgéñ! ⁵⁰ Ic méñnéñ ic embachéra mocZonñ ionac niñ wamma humuyu ic embachéranéñ ménda humumu iminéñ onac muru hía wammac imi ménda niñyacgézu? ⁵¹ Ac imi eñeyawac ewaya niñac ménda zéyec. Inéñ yawuñ imuac eñeñagina kerec imuac niñ Yesu imi Yuda ic onac humumacac niñ andiawac ara imuhuc zéyec. ⁵² Baec yandagina imuac sac qahac Anutuac nambérac héra baec séc tuima kecZu imi momacnec tocgé énécmiyu tuñ momacguc wammac niñac imuhuc zéyec. ⁵³ Wañu nalé imuarunec Yesu qemu niñac ac sañec wañgic.

⁵⁴ Imuac niñac Yesunéñ Yuda ic sugcinaiguc winiñu muñguc ménda lelecgéyec. Wañu zéléñ baec hosuraiguc tauñ méñ qara Eferaim taru, tohotoho ichéra iniguc imuhucgeñ kemma kecgic.

⁵⁵ Yuda ic ionac nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorñ hosuru hayu ic embac sasalanéñ kendorñ imi ménda hayunec imuac météré haka wambiñ niñac amaya amaya igucnec yacma Yerusalem ekeñgic. ⁵⁶ Wañu ieneñ ocmuñ téréya somberñiguc namma Yesuac kic hihi wamma yomuhuc qesiamugic; Ini dimuhuc ninZu? Kendorñ niñac ic imi hélacnec ménda hamac me? ⁵⁷ Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneñ bec yomuhuc zéseli wañ énécmigic; Méñnéñ Yesu dimuaru keru ninzaciguc kileñdac nénézéyu késawiñ.

12

Marianéñ Yesu haléc naecmiyec.

¹ Ai meme 6 tecgéyu nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorñ imi hamac. Yesu Betania ama areña becñec LaZaro meqelimiyyu humuc igucnec yacma kecañec imuaru hayec. ² Imuaru Matanéñ Yesuac eeya héima nene oma gumu énécmiyec. Wañu ic

tosaranéñ lelecgéma tacgic LaZaro inéñ sugginaiguc Yesuguc momacnec tarec. ³ Tacgic Marianéñ haléc soroc héménaguc boña eñeña yanda qara nada imi hénéñ baña 5 séc mema hama Yesuac héna qahaiguc qocgéma oruc zucyanéñ kereñ memiyec. Wañu haléc imuac héménanén ama qeriaiguc sécgédarec. ⁴ Wañu tohotoho ichéra sugginaiguc kecma Yesu andé qemacac heyec Yuda Kariotonéñ yomuhuc zéyec; ⁵ Haléc héménaguc imi maso haréwécac ai boña haiyu boñ megic soukiwa imi mema ic maqeqeya énécmimac iminéñ hia wambacnec, némac niñ imuhuc ménda wañec? ⁶ Wañu inéñ ic maqeqeya ionac niñac wamma imuhuc ménda zéyec. Ic imi kowu nene, gésé késakeru soukiwa haigic éléñ meanec imuac niñac imuhuc zéyec. ⁷ Wañu Yesunéñ zéyec; Waina taru. Inéñ téngénemmu imuac nalé niñac wamma haléc héménaguc imi haiyu tarecac taczac. ⁸ Ic maqeqeya ieneñ iniguc nalé séc kecmu, wañu ni imi iniguc nalé séc ménda kecmañ.

⁹ Wañu imuaru tackecgic Yuda ic sasalanéñ Yesu imuaru taczac imi niñtegicma hagic. Wañu Yesuac niñac sac qahac, néñ LaZaro inéñ meqeliyu yarec imi acguc hémbiñ zé hagic. ¹⁰⁻¹¹ Wañu LaZaro niñac Yuda ic sasalanéñ Yesuaru kemma ninzénégic imuac niñ hofac oo ic kiwahécgina ieneñ LaZaro imi momacnec qehumuwiñ zé imuac ac sañec zégic.

Yesunéñ doñki qahaiguc Yerusalem ekeñec.

¹² Ama gĩañiyu ic sasala kendoñac hagic ieneñ Yesu Yerusalem hamañ zé hénaiguc hazacnec zégic nimma ¹³ ewañ ic haréña mema i hémmbiñ zé kemma yomuhuc qacgic; Ohec wahec! Zéhiaru mimia! Miñ Kewuac qaraiguc hahaya! Zéhiaru mimia! Israel neñañ Ic Kewu. ¹⁴ Yesu imi doñki merawa mén mihicñima imuac qahaiguc tarec. Imi mia kiwi téréyaiguc ogic hezac ésécnec; ¹⁵ O, béracna Zion, bacga ménda yandimac. Héna, guac Ic Kewuga hazac. Doñki merawa qahaiguc taczac. ¹⁶ Wañu nalé imuaru iwac tohotoho ichéra ieneñ haka imuac héna imi ménda niñsarigic. Wañu kecma Yesunéñ edamuyaiguc eñuguc ac imi iwac ogic heyec imuac niñ ieneñ haka imuhuc wammigic imi niñqeligic. ¹⁷ Ic tuñ Yesuguc kecma LaZaro kicsuañ igucnec qacma humuc igucnec meqeli miyu yaru héngic imi eneñ ac suruc muñguc muñguc zésaigic keñec. ¹⁸ Wañu ic embac sasalanéñ asé kiwi icnéñ ménda memeya imi meyec imuac surucya nindacgic imuac niñ tuñ yandanéñ i hémmbiñ zé mama keñgic. ¹⁹ Wañu Farisaio ic ieneñ eñaocnec yomuhuc eminiñgic; Ninzu, ai yanda meni héla qahac wanzac. Baec séc ic embac moczoñ iwaru méndacmima kendaczu.

Girik ic ieneñ Yesuac qac buña nimma hagic.

²⁰ Wañu Anutu mepésiwiñ zé kendoñ niñac érégic imi onac sugginaiguc Girik ic tosara kecgcic. ²¹ Ieneñ ic mén Galilaiawac ama areña yanda mén Betsaidanec hahaya Filipino iwac muru kemma yomuhuc qesimigic; Ic kuneñ, nini Yesu hémmbiñ zé wanziñ. ²² Zégic Filiponéñ hama Anderea ézéyu Anderea zéma Filipino iereñ hama Yesu ézéyoc. ²³ Ézéyic Yesunéñ nimma yomuhuc zéyec; Icac Naña mepési mimu imuac naléya hazac. ²⁴ Ni hélacnec téngén énézéwa, iwawai gocmia ménénéñ baeciguc ménda mama humumaciguc gocmia momacguc imi imuhucyanec hemac. Wañu humumaciguc imi héla sasala haimac. ²⁵ Mén kekecyawac añgén timaciguc kekecyia imi sohomac. Mén baec yomuac qeriaiguc kekecyawac waižalañ wañ mimaciguc kekec hémbénaña imi kesa kecmac. ²⁶ Ménénéñ mén welen qenéñanžaciguc ni kileñ méndac némmac. Wañu ni kecžua imuhucgeñ nuac welen qe qe ic imi momacnec kecmac. Wañu Mañgocnéñ ménénéñ mén welen qenéñanžac iwac eeya héimimac.

²⁷ Degucmi qerina* yéwérizac. Wañu imuac dimuhuc zéman? Mañgoc gi nalé yomi nogicmac niñac añgénna tina zéman me? Qahac, ni imuac niñ nalé yomuac hayi. ²⁸ Mañgoc guac qac buñaga edamuyaguc wammac. Imuhuc zéyu kurumeñ igucnec ewa mén yomuhuc mayec; Qacnawac edamuya mihicñiyi, wañu muñguc edamuya mihicñimañ. ²⁹ Ic tuñ momacnec namma niñgic ionarunec tosaraneñ, Parandañ héizac, zégic. Wañu tosaraneñ, Kua meme uñanéñ ac ézézac zégic. ³⁰ Yesunéñ énézéyec; Imi

* 12:27: Kekec uñana.

nuac niñac qahac, onac méra énécmimañ zé hicñizac. ³¹ Deguc imi baec ic embac ionac gésigési naléya. Baecac kuc miñina imi nesimiyu kemmac. ³² Ni baeciguc meyac néngic emma baec séc ic embac moczoñ nuaru héihéré énécmimañ. ³³ Ac imi mia inéñ dimuhuc humumac imi énéczéyu hémmu niñac imuhuc zéyec. ³⁴ Wañu ic tuñ yandanéñ yomuhuc zégic; Héna ac igucnec yomuhuc zégic niñanziñ; Kristo imi tetcgia qahac kecmac. Wañu gi dimuhuc Icac Naña meyacgic emmac zézañ? Icac Naña imi méré? ³⁵ Wañu Yesunéñ zéyec; Asac mararañ imi iniguc nalé hotoñadac sac he énécmimac. Siñinéñ ménda hoturu énécmiyunec, asac mararañ he énécmiyunec keñha wañgic. Ic méñnéñ siñi qeriaiguc keñha wanñac imi dimuaru kenñac imi ménda ninñac. ³⁶ Asac mararañ he énécmiyunec asac mararañ imi kileñ ninñéngégic. Ninñéngéma asac mararañac nambérac héra wammu. Yesunéñ imuhuc zémaguc wai énécmima sañgiyec. ³⁷ Kiwi méréra hénia hénia sasala kicginaiguc meanec. Wañu ieneñ i méndagucnec ninñéngégic. ³⁸ Imuhuc wañgic Anutuac tiliñ tiliñ ic Yesaiawac ac youminéñ héla wañec; Miñ Kewu, ackuazécnina imi méréneñ nimma ninñéngézac? Miñ Kewuac méra imi mérac muru winiñu hicñi mizac? ³⁹ Hénia imuac niñac ninñéngémuac séc qahac wañec. Imi mia Yesaianéñ ac méñ yomuhuc zéyu imuhuc zézua; ⁴⁰ Kicginanéñ héñtegicbu niñac, qeriginanéñ niñtegicbu niñac, wañu qerigina melemma hagic mehiaru énécmiwac niñac inéñ ini kic hilic zéma qeri seli meénécmiyec. ⁴¹ Imi mia Yesaianéñ Yesuac kiwi asaha hémma iwac niñac imuhuc zéyec. ⁴² Wañu Galeñ yanda sugina igucnec sasalanéñ i ninñéngégic. Wañu Farisaio ic ieneñ Anutuac hénaoriñ sugina igucnec nesi énécmiwu niñac ninñéñ ninñéngina imi ménda zéaugic. ⁴³ Imi mia ieneñ niñgic ic ionac mepé qepési imi eñeña wañu, Anutuac mepé qepési imi mamaya wañarjec imuac niñ imuhuc wañgic.

⁴⁴ Wañu Yesunéñ kucnec zéauyec; Ic méñ ni ninñéngé nénñac imi ni sac qahac méli néñec i momacnec ninñéngé mizac wanñac. ⁴⁵ Méréneñ méñ ni nénñac imi méli néñec i hénñac. ⁴⁶ Ni baeciguc asac mararañ wamma mayi imuac niñac méñac méñ ni ninñéngé nénñac imi siñi qeriaiguc ménda kecanñac. ⁴⁷ Ni baec ic ini zégési énécmimañ zé ménda mayi, néñ añgégina timañ zé mayi. Imuac niñac méñnéñ acna nimma imi ménda tohozaciguc imi ni i ménda niñgési mimañ. ⁴⁸ Ic méñ ni andé numa acna ménda késazaciguc ackuazécc énézéyi iminéñ niñgésigési icya wamma nalé tetcgiaiguc késpedesiraguc zémimac. ⁴⁹ Ni ac imi nena ewa siñnawac ménda zézua. Mañgoc méli néñec inéñ némac ac dimuhuc zémanñ imi nézéyec. ⁵⁰ Iwac héna ac imi kekec hémbénañawac buña wanñac imi ni ninñua. Imuac niñac ac méñac méñ zéanñua imi Mañgocnéñ nézéyec imuhucyanec zéanñua.

13

Yesunéñ tohotoho ichéra hénagina zuacénécmiyec.

¹ Ai meme momacguc tecgéyu bec nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendonñ imi hamac. Yesunéñ baec yomi waima Mañgocarú keñkeñawac naléya hosucgéma hayu niñtegicma hénaoriñ héra baeciguc kecñu ionac goigina héimanec keru eñeña nalé tetcgia hayec. ² Ama mari wañu nene gumu énécmigic Biria miñinanéñ bec Simon Kariotoac naña Yudawac qeriaiguc Yesu andé qemimac niñac niniñ biria haiyec. ³ Wañu Yesu imi Mañgocnéñ iwawai moczoñ iwac kucya bawaiguc haidacñac imi zéma Anutu arunec hayecac bec liliñgéma Anutuaru kemmac imi niñec. ⁴ Imuhuc nimma nene waiyu taru yacma malekuya méñ metecgéma kereñnéñ eñeña kemañaiñguc zikiyec. ⁵ Zikimaguc doku zéiciguc qeyu hiñgaru tohotoho ichéra hénagina hénima zuacma kereñ zikiyu heyec iminéñ hénagina kereñ meénécmiyec. ⁶ Zuacma keñkecma Simon Petero iwaru kereñu Peteronéñ yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu geñ nuac hénana zuacbésemanñ? ⁷ Zéyu Yesunéñ zéyec; Haka wanñua imuac hénia imi gi deguc ménda niñasarizañ, wañu bianñguc niñ asariwésémanñ. ⁸ Zéyu Peteronéñ ézéyec; Gi nuac hénana méndagucnec zuacbésemanñ. Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Neñ hénaga ménda zuacmañiguc gi amunec qamunec ménda wambésémanñ. ⁹ Zéyu Simon Peteronéñ zéyec;

Miñ Kewu hénana sac qahac, nérj orucna zéma mérana momacnec zuacnéna. ¹⁰ Zéyu Yesunérj melemma zéyec; Mérjnérj doku bec naeczac imi hénaya sac zuaru moczorj nec qala qala wammac. Ini qala qala wanzu, nérj ini moczorj niñac imuhuc ménda zézua. ¹¹ Yesunérj ic mérénérj andé qemimac imi bec niñasariyec imuac niñac enañ moczorj qala qala wanzu ménda zéman zéyec.

¹² Hénagina zuacdacma yacma malekuya mema héima tatacyaiguc lilingéma kemma yomuhuc zéyec; Ini haka wañ énécmizua imi hia niñasarizu? ¹³ Ini nuac niñac Miñ Kewu, kiwi ic zéanzu. Imi hélacnec, ni imuhuc kecua. ¹⁴ Ni onac kiwi ic zéma Miñ Kewunérj mia hénagina zuac énécmizua. Imuac ini acguc hénagina kileñ zuacamumu. ¹⁵ Ini momacnec haka onac wañ énécmizua imuhucyanec wammu niñac neñ onaru séséc wamba hénzu. ¹⁶ Ni hélacnec téngérj énézéwa, welerj qeqe ic mérjnérj mérj kewuya ménda ogiczac. Mérj mélimiyu hayec imi acguc mélimiyec imi ménda ogiczac. ¹⁷ Imi niñasarima sécginaiguc wammuiguc ségiségi ginaguc wammu. ¹⁸ Ni qutulanjé énécmima ménda zézua. Ic énépési yimi moczorj niñtegic énécmizua. Wañu imi mia kiwi téréya youmi héla wammac niñac zéyec; Ic mérj nuarunec nene mema nezac iminérj hénaya meyacma nuyec. ¹⁹ Kecma imi hicñiyu imuaru ni imi i nalé tetcgia qahac kecanzac imi mia zéma ninzérj némmu niñac haka imi ménda hicñiyunec walac énézézua. ²⁰ Ni hélacnec téngérj énézéwa, mérjác mérj mélimiwa hayu héihérmizac imi ni héihéré nénzac wanzac. Wañu mérjnérj mérj ni héihéré nénzac imi méli néjéc i héihéré mizac wanzac.

²¹ Yesunérj ac imi zéyu qeri unaya yéwériyu héipuc wamma zéyec; Ni hélacnec téngérj zéwa niñgic, onac suggina igucnec mérjnérj ni andé numac. ²² Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ añamma mérac niñ zéyec imi hia ménda niñyacgégic. ²³ Tohotoho ichéra suggina igucnec mérj Yesunérj siña nimmianec iminérj iwac tétéyaiguc héima tarec. ²⁴ Taru Simon Petero orucyanérj séséc wamma ézézec; Mérac niñac zézac imuac qesimina. ²⁵ Wañu tohotoho icya imi Yesuaru héima tacma qesiyec; Miñ Kewu, mérénérj imi mia? ²⁶ Wañu Yesunérj yomuhuc zéyec; Samérj yomi tindunjéma mimañ, ic imi mia. Imuhuc zéma samérj mema zéiciguc tindunjéma Simon Kariotoac naña Yuda Karioto miyec. ²⁷ Miyu samérj Yesuac méra igucnec wagiru imuaru Biria miñinanérj qeriaiguc hiñgarec. Wañu Yesunérj ézéma zéyec; Ai memañ zé wanzan imi focdac mewésémañ. ²⁸ Zéyu lelecgéma tacgic ieneñ moczorj hénia némac niñ Yesu ac imi zéyec imi ménda niñtegicgic. ²⁹ Yudanérj soukiwa galeñ kerec imuac niñ tosanérj kendoñ yanda niñac me maqeqeya énécmimañ zé iwawai mérj boñ memac niñac ézézac imuhuc zéma niñgic. ³⁰ Yudanérj samérj bakia imi mema focdac waima keñec. Wañu ama bec siñiyec.

Yesunérj Petero dimuhuc wammac imi niñasarima zéyec.

³¹ Keñu Yesunérj zéyec; Degucmi Icac Naña imi edamuyaguc wanzac. Wañu Anutu imuhucyanec Nañawac hia niñac edamuyaguc wanzac. ³² Anutunérj iwac muru edamuya mihicñizaciguc inérj eneya muru Naña edamuya mihicñi mimac. Wañu degucdacmi edamuya mihicñi mimac. ³³ Nambérac hécna ni iniguc nalé hotoñadac kecmañ. Yuda ic énézéyi ésecnec deguc énézéwa niñgic, ini nuac wammu, wañu ni kemman imuhucgeñ ini hamuac séc qahac. ³⁴ Youmi hénac ac qelia énécmizua; Goigina héiamumu. Neñ onac goigina héiéncmianzua imuhucyanec ini goigina héiamumu. ³⁵ Ini enaocnec goigina héiamugic ic embac moczorj inicma ini nuac tohotoho ichécna wanzu imi niñasarimu.

³⁶ Zéyu Simon Peteronérj qesiyec; Miñ Kewu, gi dimucgeñ kembésémañ? Yesunérj melemma zéyec; Gi ni kemman imuhucgeñ deguc ménda méndac némbésémañ, nérj bianjuc méndac némbésémañ. ³⁷ Zéyu Peteronérj yomuhuc qesiyec; Miñ Kewu némac niñac gi hia méndac gémmañ ac séc qahac wanzac? Ni guac niñac kekecna waizua. ³⁸ Yesunérj melemma ézézec; Gi hélacnec nuac niñac kekecga waiwésémañ? Hélacnec téngérj gézéwa niñna; Kuruc ménda qarunec hatac haréwéc nuac niñ ménda nimmizua zéwésémañ.

Yesunéj tohotoho ichéra meseli énécmiyec.

¹ Ewa biri ménda wammu. Anutu ninzénjéma ni momacnec ninzénjé némmu. ² Nuac Maṅgocnawac amaiguc ama qeria sasala hezac. Qahac wambacnec bec énézéwinec. Ni amagina mindinimanj zé kemmanj. ³ Kemma onac ama duṅgina mézézénjéma lilingéma hama onagicba kemma ni kecanzua imuhucgej niguc kecbinj. ⁴ Ini héna ni kenzua imi hia ninzu. ⁵ Imuhuc zéyu Tomanénj qesimiyec; Miṅ Kewu, gi dimuaru kembésémanj imi ménda ninzij imuac dimuhuciguc héna imi nimbinj? ⁶ Yesunéj melemma zéyec; Ni héna imi zéma ac héla imi zéma kecec imi wanzua. Imuac nuarunec qahaciguc méjnénj méj Maṅgocnawac hia ménda hamac. ⁷ Ni niṅnéjanzuiguc imi nuac Maṅgocna momacnec nimmimu. Degucmuacnec ini nimmima héndaczu. ⁸ Waṅu Filiponénj zéyec; Miṅ Kewu, Maṅgoc nénézéna hénni iminénj sécgé nénécmimac. ⁹ Yesunéj melemma zéyec; Filipino, ni suginaiguc nalé horua sécyá kecanzua, waṅu ni ménda niṅnénzanj? Méj ni néjceiguc Maṅgocna momacnec héjce. Waṅu dimuhuciguc Maṅgoc nénézéna hénni zézanj? ¹⁰ Ni iwac qeriaiguc i nuac qerinaiguc keczac imi gi ménda ninzénjézanj? Ac énézéanzua imi nuac ewa siṅna igucnec qahac imi Maṅgoc nuac qerinaiguc kecma enjeya aiya meanzac iwarunec. ¹¹ Ni Maṅgocac qeriaiguc kecba Maṅgocnéj nuac qerinaiguc keczac zéwa ninzénjé néjgic. Niṅgic ménda sécgéyu, aina niṅac kilej ninzénjé néjgic. ¹² Héla nec téjgéhj énézéwa niṅgic, ni Maṅgocnawac kemmanj imuac niṅ méjnénj méj ni ninzénjé néjzac imi acguc ai meanzua imuhucya hia memac. Waṅu inénj iwawai ni meanzua imi ogicma memac. ¹³ Nuac qaciguc némac iwawai niṅac qesigic wamma meénécmimanj. Imuhuc wamba Naṅawac qaraiguc Anutu mepésimu. ¹⁴ Nuac qaciguc némac iwawai niṅac ni qesinéjgic wamma meénécmimanj.

¹⁵ Ini nuac goina héinéjzuiguc nuac héna ac imi méndacmu. ¹⁶ Ni Maṅgoc qesimiwa onac Héipuc ic méj méli énécmiyu hama iniguc tetecgia qahac kecmac. ¹⁷ Imi mia ac hélawac Uṅa, baecnénj i nimmac me hémmacac séc qahac imuac niṅ baec icnéj i ménda késamacac séc. Waṅu i iniguc kecamma qeriginaiguc kecanzac imuac niṅ ini i nimmizu. ¹⁸ Ni ini gupanj merac éséc nec ménda wai énécmimanj. Ni onaru hamanj. ¹⁹ Waṅu nalé hotonjadac tecgéyu baec icnéj ni méndagucnec némmu. Waṅu ni kekecnaguc kecanzua. Ini acguc kekecginaiguc kecmu imuac niṅac ini ni némmu. ²⁰ Nalé imuhucgej enej ni Maṅgocnawac qeriaiguc kecba ini nuac qerinaiguc kecgic neṅ onac qeriginaiguc kecza imi niṅasarimu. ²¹ Méjnénj méj nuac héna ac aṅgéhj tima tohozac iminénj nuac goina héizac. Waṅu méjnénj méj goina héinéjzac imi Maṅgocnanénj iwac goiya héimimac. Waṅu ni imuhucyanec iwac goiya héimima nena ézéwa némmac. ²² Yudanénj (Yuda Karioto qahac) ézéyec; Miṅ Kewu némac niṅac baec ic ionac qahac, néj nonacnec sac nénézéna hémmbinj? ²³ Yesunéj melemma ézéyec; Méjnénj méj nuac goina héizaciguc imi inénj nuac ac tohoyu Maṅgocnanénj iwac goiya héimiyu niri iwaru hama iwac qeriaiguc amanira mema i guc kecbinj. ²⁴ Méjnénj méj nuac goina ménda héizac iminénj nuac ackuažéc imi ménda tohomac. Waṅu nuac ackuažéc ini niṅanzu imi nena qahac, néj méli néjce Maṅgocna iwac ackuažéc wanzac.

²⁵ Iniguc tacmanec ac yomi énézézua. ²⁶ Waṅu Maṅgocnéj nuac qaciguc Héipuc icgina, Uṅa Téréya méliyu mamac. Inénj hama iwawai moczoṅ ku énécmima ac énézézua imi moczoṅ héiqeli énécmimac. ²⁷ Luae onac muru wai énécmiwa iniguc he énécmimac. Nena luae énécmizua. Ni énécmizua imi baecnénj énécmianzac imuhucya qahac. Imuac niṅac ewa qeriginanénj ménda yéwérimac. Waṅu zénéjgina ménda hirimac. ²⁸ Bec yomuhuc énézéwa ninzu; Ni kemmaguc onaru lilingéma hamanj. Nuac Maṅgocnawac kuha imi nuac kucna ogiczac imuac niṅac ini goina héinéjzuiguc ni Maṅgocnawac muru kemmanj imuac ségiségi wambunec. ²⁹ Kecma andiaiguc hicṅiyu ninzénjé némmu niṅac deguc haka imi ménda hicṅiyunec énézézua. ³⁰ Baecac kuc miṅinanénj hazac imuac niṅ ni iniguc nalé horua ac ménda zémanj. Waṅu iwac kucya imi nuac kucna ogicmac

séc qahac. ³¹ Wañu baec icnéñ ni Mañgocna goiya héimianzua imi niñtegicmu niñac ni Mañgocnanéñ nézéyec séciguc iwawai wañanzua. Hagic waima kenni.

15

Waiñ ic zéma hawa.

¹ Ni waiñ ic héla, wañu nuac Mañgocna imi ai ic wanzac. ² Inéñ hawana méñac méñ héla ménda haianzac imi moczoñ qericanzac, wañu hawana méñnéñ méñ héla haianzac imi séc méñ sasala haimacac niñ tañhéréréñ memianzac. ³ Ini imi ackuažéc énézézua iminéñ bec tañhéréréñ meénécimizac. ⁴ Nuac qerinaiguc kecgic onac qeriginaiguc kecmañ. Hawa méñnéñ waiñ ic uraiguc ménda mékétamaciguc eñeyanec héla haimacac séc qahac. Imuhucyanec nuac qerinaiguc ménda kecmuiguc ini acguc héla haimuac séc qahac. ⁵ Ni imi waiñ ic ura ini imi hawahécna. Méñnéñ méñ nuac qerinaiguc keru ni iwac qeriaiguc kecba imi héla sasala haimac. Wañu ini ni qahaciguc iwawai méñ wammuac séc qahac. ⁶ Méñnéñ méñ nuac qerinaiguc ménda kecžaciguc ic hawa éséc metecgéma giliyu dokuya žicgémac. Wañu ic hawa imuhucya imi tocgéma gericiguc giliyu žemac. ⁷ Ini nuac qerinaiguc kecgic nuac ackuažéc qeriginaiguc hezaciguc imi iwawai méñ niñac wamma zéwelecgic imi niñénécmiwa memu. ⁸ Ini héla sasala haimu iminéñ nuac Mañgocna edamuya mihicñi mimac. Wañu ini nuac tohotoho ichécna wammu. ⁹ Mañgocnéñ nuac goina héinéñanzac imuhucyanec neñ onac goigina héianzua, imuac niñ nuac goi héihéi imuac qeriaiguc kecmu. ¹⁰ Neñ Mañgocnawac héna ac méndacma iwac goi héihéiya qeriaiguc kecanzua imuhucyanec ini nuac héna ac méndacmuiguc nuac goi héihéina qeriaiguc kecmu.

¹¹ Nuac ségiségi imi qeriginaiguc heyu onac ségiségi imi kuaya qesalecgémac niñac ac imi énézézua. ¹² Nuac héna ac imi yomi mia; Neñ onac goigina héiénécmanzua imuhucyanec ini eñacnec goigina héiamumu. ¹³ Ic méñnéñ alahéra méra énécmimañ zé efima humumac imi iwac goi héihéiya imi eñeña yanda. Goi héihéi méñnéñ imi ogimacac séc qahac. ¹⁴ Héna ac énézézua imi tohoma wammuiguc ini nuac alahécna téñgéñ wammu. ¹⁵ Weleñ qequeñéñ iwac miñina némac ai meanzac imi ménda zéyu niñanzac imuac niñ ni onac niñac weleñ qeque hécna ménda zéma imuhuc ménda unurumañ. Ni iwawai Mañgocnawac murunec niñi imi moczoñ énézéwa nindacgic imuac niñac onac niñ alahécna zéma unuruzua. ¹⁶ Eneñ ni ménda népésigic, néñ neñ ini énépési. Imi mia ini héla hémbénaña heheya haima nuac qaciguc Mañgoc imuac me imuac qesigic énécmiyu késamu niñac kumu énécmiyi. ¹⁷ Héna ac youmi énécmizua; Eñacnec goigina héiamumu.

Yesu hažéc wammigicac tohotoho ichéra momacnec hažéc wañ énécmimu.

¹⁸ Baec icnéñ hažéc wañ énécmimuiguc walac ni hažéc wañ néñgic imi niñtegicmu. ¹⁹ Ini baecac buña wambunec imi baec icnéñ ionac buña wañgic goigina héi énécmiwunec, wañu ini ionac buña qahac. Wañu ini baecarunec gési énécmiyi imuac niñac baec icnéñ hažéc wañ énécmianzu. ²⁰ Ac zézua yomi nimma nimma kecmu; Weleñ qeque ic méñnéñ miñina ménda ogicmac. Ni hažéc wañ néñgiciguc ini imuhucyanec wañ énécmimu. Wañu nuac ackuažéc nimma tohologiciguc onac ackuažéc imuhucyanec nimma tohomu. ²¹ Mérenéñ méli néñec imi ménda ninzu imuac niñac ieneñ nuac qacna niñac iwawai imi moczoñ wañ énécmimu. ²² Neñ ionaru ménda mama zéauwinec imi ieneñ késpedesgina qahac kecwunec. Wañu deguc késpedesgina niñac acgina zésolanimuac séc qahac. ²³ Méñnéñ méñ ni hažéc wañ néñzac imi Mañgocna momacnec hažéc wammizac wammac. ²⁴ Ni sugginaiguc iwawai ic tosaraneñ ménda memeyawac séc imi ménda mewinec imi ieneñ késpedesgina qahac kecwunec. Wañu ieneñ Mañgocna zéma ni momacnec niricma hažéc wañ nérécmizu. ²⁵ Ieneñ hénia qahaciguc ni eñ hažéc wañ néñzu, imuhuc héna aciguc ogic hezac imi héla wammacac niñ imuhuc wanzu.

²⁶ Onac Héipuc ic méñ Maᅅgoc arunec mélimiwa hamac. Imi mia ac hélawac Uᅅa Anutu arunec mama haanᅅac iminéñ héipucna waᅅ némmac. ²⁷ Ini hénihénia igucnec niguc kecgicac kecᅅu imuac niᅅ ini acguc nuac héipucna waᅅ némmu.

16

Baec icnéñ haᅅéc waᅅ énécmimu.

¹ Ini ménda qonᅅon toᅅgému niᅅac imuhuc énézéyac énézéua. ² Ieneᅅ Anutuac hénaoriᅅ sugina igucnec nesi énécmigic mamu. Nalé méñ hayu imuaru ieneᅅ ini unuma Anutuac weleᅅ qeᅅe ai meziᅅ imuhuc ᅅéma nimmu. ³ Ni me Maᅅgoc ménda niᅅnércmizu imuac niᅅac haka silic imuhucya waᅅ énécmimu. ⁴ Naléya hayu, O Miᅅ Kewunéñ youmi nénézéyu niᅅiᅅ ᅅéma niᅅyacgému niᅅac ac imi énézéua. Iniguc keru imuac niᅅac hénihéniaiguc ac yomi ménda énézéyi. ⁵ Degucmi ni méli néᅅec iwac muru liliᅅéma kemmaᅅ ᅅéwa onarunec méñnéñ méñ; Dimucgeᅅ kembésémaᅅ, ᅅéma ni ménda qesinéñᅅu. ⁶ Waᅅu ac imuhucya imuhucya énézéwa qeriginaiguc ewa biricnéñ sécgézac. ⁷ Waᅅu ac héla ᅅéwa niᅅgic; Ni ménda kombinec imi onac muru Héipuc ic ménda hawacnec. Waᅅu ni kemmaᅅiguc nenaoc onac muru i méliwa hamac. Imuac niᅅac ni wai énécmima kemmaᅅ imi onac hiagina niᅅac. ⁸ Inéñ hamac nalé imuaru képésic ᅅéma haka solaᅅa ᅅéma gésigési imuac mia baec séc icembac ᅅéqindiᅅi ac waᅅ énécmimac. ⁹ Képésicgina niᅅac ᅅéma ni ménda ninᅅéᅅgé néñᅅu imuac ara ᅅéénécmimac. ¹⁰ Haka dindiᅅa niᅅac ᅅéma ni Maᅅgocnawac emba ini muᅅguc ménda némmu imuac énézémac. ¹¹ Waᅅu gésigési niᅅac ᅅéma baec yomuac kuc miᅅina saecyaguc ᅅémiyec imuac énézémac.

¹² Ni iwawai sasalawac ara henénᅅac, waᅅu deguc énézédacba hia bisiqatéñ wammucac séc qahac wammac. ¹³ Ac hélawac Uᅅa téréyanéñ hamac nalé imuaru inéñ ac hélaiguc ini héihéré énécmimac. Inéñ eᅅeya ewa siᅅiguc ménda ᅅémac, néñ ac niᅅanᅅac imi ᅅéma iwawai andiaiguc hahaya imuacnec sac énézémac. ¹⁴ Inéñ ackuaᅅéc nuarunec imi mema énézémac imuac niᅅ inéñ edamuna mihicᅅi némmac. ¹⁵ Iwawai Maᅅgocarᅅu heᅅac imi mocᅅoᅅ nuac, imuac niᅅ Uᅅa Téréyanéñ ackuaᅅéc nuarunec imi mema énézémac imuhuc ᅅéua.

¹⁶ Ini nalé hotoᅅadac tacma ni ménda némmu duᅅa nalé herec ménda keᅅu muᅅguc ni némmu. ¹⁷ Imuhuc ᅅéyu tohotoho ichéra tosara ieneᅅ eᅅaocnec qesiamugic; Ni Maᅅgocnawac kemmaᅅ imuac ni nalé hotoᅅadac tacma ménda némmu, néñ duᅅa nalé herec ménda keᅅu muᅅguc némmu imuhuc nénézézac ac imuac hénia imi dimuhuc? ¹⁸ Imuac ieneᅅ ᅅéᅅic; Nalé hotoᅅadac ᅅézac imuac hénia imi némac? Nini ac ᅅézac imi ménda niᅅasariziᅅ. ¹⁹ Yesunéñ ieneᅅ qesimiwiᅅ ᅅé wanᅅu imi nimma énézéyec; Ini nalé hotoᅅadac ménda némmu, néñ duᅅa nalé herec ménda keᅅu muᅅguc némmu ᅅéwa ac imuac mia eᅅaocnec qesiamuma kecᅅu? ²⁰ Hélaᅅnec téᅅgéñ énézéwa niᅅgic; Ini siacma ewa biric wammu, néñ baec séc ic embac ieneᅅ ségiségi wammu. Ini ewa biric wammu, néñ ewa biricgina néñ melerᅅu ségiségigina wammac. ²¹ Merac memeyawac naléya ducᅅiyu embacnéñ qenᅅeᅅ manᅅeᅅ qemac, néñ merac imi hicᅅiyu merac qelia méñ baeciguc hicᅅizac imuac ségiségi niᅅac qenᅅeᅅ manᅅeᅅ imi eluᅅ qemac. ²² Imuhucyanec deguc ewa biric imi onaru heᅅac, néñ muᅅguc inicba ewagina ségiségi waᅅu ségiségi imi méñnéñ méñ onagicmacac séc qahac wammac. ²³ Nalé imuaru ini iwawai méñ niᅅac ménda qesinémmu. Hélaᅅnec téᅅgéñ énézéwa niᅅgic; Iwawai imuac me imuac nuac qaciguc qesigic Maᅅgocnéñ énécmimac. ²⁴ Éréma kecma nuac qaciguc iwawai méñ niᅅac ménda welecanᅅu. Néñ welecgic énécmiyu onac ségiségi imi sécgémac.

²⁵ Séséc aciguc ac youmi énézéua, néñ nalé méñ hamac imuaru Maᅅgocac ᅅémaᅅ ᅅé séséc ac ménda ᅅéma bənᅅéᅅanec ᅅéasari énécmimaᅅ. ²⁶ Nalé imuaru nuac qaciguc welecmu. Ni onac niᅅ wamma Maᅅgocarᅅu welecmmaᅅ imuhuc ménda énézéua. ²⁷ Imi mia yomuac niᅅac, ini nuac goina héinémma ni Anutu arunec hayi imi ninᅅéᅅgéᅅic imuac niᅅ Maᅅgoc eᅅeyaoc onac goigina héiénécmimac. ²⁸ Ni Maᅅgocarunec mama baec yomuhucgeᅅ hayiac muᅅguc baec yomi waima Maᅅgocarᅅu kemmaᅅ. ²⁹ ᅅéyu tohotoho

ichéra ienej zégic; Degucmi séséc ac ménda zéma bénzénanec zéasarizaj. ³⁰ Gi iwawai moczoj niņasarianzaj imuac niñ mérnénj méj ménda qesigénunec ac bakia zéanzaj imi deguc niñtecgiema gi Anutu arunec hanec imi ninzénjé génzaj. ³¹ Ini degucdacmi ninzénjé nénzu imuhuc zéma Yesunénj melemma zéyec. ³² Wañu naléya hayu ini wainemma tuima kendacgic ni momacguc kecmañ. Wañu nalé imi bec hazac. Wañu nenacnec qahac, Mañgocnénj niguc kecmañ. ³³ Nuac qerinaiguc ini ewa bénzénjinaguc kecmuac niñ ac imuhucya imuhucya énézézua. Wañu baec yomuac qeriaiguc zérabéra nimmu. Wañu ewa bénzénj kecmu, ni baecac kuha imi ogicdaczua.

17

Yesunénj enjeya niñac welerec.

¹ Yesu ac imi zétecgéma kicya kurumenjiguc hima yomuhuc welerec; Mañgoc, nalé imi bec hazac. Nañga edamuya mihicñi mina, Nañganénj gi edamuga mihicñigémmac. ² Ic embac geñgaoc minec imi moczoj yanda kekec hémbénaña énécmimac niñac baec séc ic embac moczoj galeñgé énécmimiawac qac buña imi minec. ³ Anutu héla momacguc gi zéma guac mélimimia Yesu Kristo niñéréc mimia iminénj kekec hémbénaña wanzac. ⁴ Ni ai memañac zé nénec imi bec metecgédacma baeciguc gi edamuga mihicñigénzua. ⁵ Mañgoc, baec kurumerj ménda hicñiyecnec giguc edamuna késa keri imi degucmi kicgaiguc némma edamuna mihicñi nénna.

Yesunénj tohotoho ichéra ionac niñ welerec.

⁶ Baecarunec ic embac nénec ionaru ni qac buñaga zéau énécmizua. Ienej imi guac buña, wañu ni nénec. Wañu ienej guac ackuazécga imi tohoanzu. ⁷ Wañu ienej iwawai moczoj gi ni nénec imi guac murunec hayec imi deguc niñzu. ⁸ Ackuazéc nénec imi énécmidacba késadaczua. Imuac ni guarunec hayi imi hélacnec niņasarima geñ méli nénec imi ninzénjézu. ⁹ Ni ionac niñ welecza, wañu baec séc ic ionac niñac qahac, nénj ic embac nénec ionac niñac welecza. Imi mia yomuac niñ, ini imi guac buña. ¹⁰ Ic embac nuaru hezac imi moczoj guac. Wañu ic embac guaru hezac imi moczoj nuac. Wañu ionarunec edamuna hanénju mezua. ¹¹ Ni baeciguc nalé komodia méj ménda kecmañ. Wañu ienej imuarunec kecgic ni guaru hamañ. Mañgoc Téréya, Nekañ momacguc keczić ésécnec ienej momacguc wammu niñac qacga nénec iminénj añgénj tiénécmiwésémañ. ¹² Ni iniguc kecma guac qacga nénec iminénj añgénj tiénécmiyi. Wañu suggina igucnec mérnénj méj kisikiyoñ ménda mihicñigic, nénj héna ac héla wammacac niñ mérj kisikiyoñac buña wañec inénj nec sac kisikiyoñ mihicñiyec. ¹³ Wañu degucmi ni guac hazua. Nuac ségiségina iminénj ionac qeriginaiguc sécgémac niñac ac youmi baec yomuhucgeñ gézézua. ¹⁴ Ni guac ackuazéc imi énécmiwa, ni baec séc ic ionaru ménda toroqe énécmima kecanzua ésécnec ienej acguc ionaru ménda toroqe énécmima kecgic baec séc ic enerj hazéc wañ énécmizu. ¹⁵ Baec yomuhuc geñ nec énépésiwésémañac niñ ménda welecgénzua, nénj biria igucnec añgénj tiénécmiwésémañ niñac gézézua. ¹⁶ Ni baec yomuac buña qahac ésécnec ienej baec yomuac buña qahac. ¹⁷ Guac ackuazécga iminénj ac héla wanzac. Ac héla iminénj météré énécmiwa. ¹⁸ Geñ ni baec ic sugginaiguc méli nénec ésécnec neñ i baec ic sugginaiguc méli énécmizua. ¹⁹ Ac hélanénj météré énécmimacac niñ ionac niñ wamma ni nena météré amuzua.

Yesunénj ninzénj ninzénj ic ionac niñac welerec.

²⁰ Ni ionac niñac sac ménda welecza, nénj ackuazéc énézégic nimma ninzénjé némmu ionac niñac momacnec welecgénzua. ²¹ Mañgoc gi nuac qerinaiguc kecna ni guac qerigaiguc keczua imuhucyanec ienej momacguc wamma nekañ qerinaiguc kecgic baec séc ic ienej gi ni méli nénec imi ninzénjému. ²² Niri momac keczić imuhucyanec ini momacguc wammu niñac ni edamuna nénec imi ionac énécmizua. ²³ Ienej momacguc téñgénj wamma kecmu niñac neñ ionac qeriginaiguc kecba geñ nuac qerinaiguc kecna. Imuhuc wanzic baec séc ic embac ienej geñ ni méli nénna hayi imi zéma nuac goina héinéñanzaj ésécnec ionac goigina héi énécmianzaj imi héñtecgiemu.

²⁴Manḡoc, ic embac geḡ nénnec ieneḡ ni dimucgeḡ kecmaḡ imuhucgeḡ niguc momacnec kecmuac niḡ wanḡua. Imuhucgeḡ baec kurumeḡ ménda heyunec nuac siḡ niḡanḡaḡ imuac niḡ edamuna mihicḡi nénnec imi momacnec hémmu. ²⁵Manḡoc, nuac solaḡa miḡina, baec séc ic embac ieneḡ ménda niḡgéḡzu. Waḡu neḡ gi niḡgémba tohotoho ichécna ieneḡ geḡ ni méli nénnec imi ninḡu. ²⁶Neḡ guac qac buḡaga measari énécmiwa niḡgéḡzu. Ai imi memaḡac toroqema mewa guac siḡga nuac muru hezac iminéḡ ionac muru hemac. Waḡu ni acguc ionac qeriginaiguc momacnec kecmaḡ.

18

Oliwa aiiguc Yesu késagic.

¹ Zéweleru tecgéyu tohotoho ichéra iniguc baec imi waima Kidoron doku qericma keḡgic. Néwécgeḡa imuaru oliwa ai heyu Yesunéḡ tohotoho ichéra iniguc imuac qeriaiguc kereḡgic. ² Yesunéḡ ai imuhucgeḡ tohotoho ichéra iniguc tocgéaḡgic imuac niḡ Yuda Isikarioto Yesu andé qemiyec inéḡ ai imi niḡec. ³ Imuac hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneḡ ai ichéra tosara méli énécmigic Yudanéḡ ai ichéra imi zéma yaré ic tuḡ onagicma ionac héna meénécmiyu ieneḡ kifa zéma lambe zéma yaréac iwawai késama imuaru hagic. ⁴ Yesunéḡ iwawai hicḡimimac imi bec mocḡoḡ nindacma ionaru kemma qesiénécmiyec; Ini mérac hocḡu? ⁵ Ieneḡ melemma zégic; Yesu Nazareteneḡ iwac. Yesunéḡ melemma zéyec; Ni imi mia. Waḡu andé qeḡe ic Yuda Isikarioto i acguc iniguc momacnec naḡgic. ⁶ Waḡu Yesunéḡ, Ni imi mia, zéyu ieneḡ andé andé kemma baeciguc mama unuyec. ⁷ Yesunéḡ muḡguc qesiénécmiyec; Ini mérac hocḡu? Zéyu zégic; Yesu Nazareteneḡ iwac. ⁸ Yesunéḡ melemma énézéyec; Ni imi mia zéma bec énézézua. Imuac ini ni hocnénḡuiguc ic tosara youmi waigic kemmu. ⁹ Imi mia, Gi nénnec imuacnec méḡ ménda méwétécgéwa sohozac, zéyec ac imi héla wammacac niḡac imuhuc zéyec. ¹⁰ Simon Petero souyagucnéḡ sou imi héréma hofac oo ic eḡeḡawac ai merac méḡ qema gezawa héyaiguc heriru mayec. (Ic iwac qara imi Malko.) ¹¹ Yesunéḡ Petero ézýec; Souga usuyaiguc tina. Sokoc Maḡgocnéḡ néḡec imi ni ménda nemaḡac zé ninḡaḡ?

Yesu wagicma Anasi iwac keḡgic.

¹² Yaré ic tuḡ onac taséhécgina zéma ionac galeḡgina zéma Yuda ic ionac ai ic ieneḡ Yesu késama dérécgégic. ¹³ Dérécgéma wagicma walac Hanasi iwaru keḡgic. Waḡu Anasi imi Kayafa yawuḡ imuhucgeḡ hofac oo ic eḡeḡagina kerec iwac yéféya. ¹⁴ Kayafa iminéḡ mia becneḡ yomuhuc zéma Yuda ic zémindiḡi énécmiyec; Ic momacgucnéḡ ic embac sasala onac niḡ humumac iminéḡ hia wambacnec.

Peteronéḡ Yesu qaecgé miyec.

¹⁵ Simon Petero zéma Yesuac tohotoho icya méḡ Yesu méndaroc. Tohotoho ic méḡ imi hofac oo ic eḡeḡanéḡ nimmiaḡec imuac niḡ kemma mocḡoḡ Yesuguc iwac somberḡiguc eḡoc. ¹⁶ Waḡu Peteronéḡ demḡ séḡgaḡgeḡ nagu kuayaiguc naḡec. Naḡu duḡa ai merac méḡ hofac oo ic eḡeḡanéḡ nimmiyec inéḡ kemma awiawi embac méḡ nagiuguc naḡec imi ézéma Petero wagiḡu demḡ qeriaiguc éréyoc. ¹⁷ Awiawi embac nagiuguc naḡec iminéḡ Petero qesima zéyec; Gi ic imuac tohotoho icya méḡ me qahac? Zéyu Peteronéḡ zéyec; Ni qahac. ¹⁸ Ama saḡgeḡ qeyu weleḡ qeḡe ic tosara zéma ai ic ieneḡ geric higic zeyu lelecgéma zonemma naḡgic Petero i acguc iniguc momacnec geric zonemma naḡec.

Hofa oo ic eḡeḡanéḡ hénia nimmāḡ zé Yesu qesimiyec.

¹⁹ Hofac oo ic eḡeḡanéḡ iwac tohotoho ichéra ionac zéma ac ku énécmiyec imuac Yesu qesiyec. ²⁰ Yesunéḡ yomuhuc melemma zéyec; Ni baec séc ic onac winiḡu énézéaḡi. Ni nalé séc aḡoaḡoro amaiguc me ocmuḡ téréyaiguc zéwa Yuda ic acguc mocḡoḡ haḡgic. Ni sasaḡgiaiguc ac méḡ ménda zéyi. ²¹ Imuac némac niḡac qesinéḡḡaḡ? Ic embac gezac qema niḡaḡgic imi onac muru acna qesiénécmiwa. Némac ac zéaḡi imi ieneḡ ninḡu. ²² Ac

imuhuc zéyu ai ic ménj hosuraiguc nanec iminéj méra tawéyanéj otoma zéyec; Héna imuhuc mia hofac oo ic eneja ara melemma zézan? ²³ Wañu Yesunéj zéyec; Ac ménj késpedesiraguc zézuaiguc késpedesira imuac zéauna. Wañu ni ac héla zézuaiguc némac niñac nuzan? ²⁴ Imuac Hanasinéj Yesu qatéma hésayaguc méliyu hofac oo ic eneja Kayafa iwac muru kenjic.

Peteronéj munjuc munjuc Yesu qaecgé miyec.

²⁵ Simon Peteronéj gericiguc zonemma nanu tosananéj qesima zégic; Gi acguc ic imuac tohotoho ic ménj me qahac? Wañu Peteronéj Ni qahac zéma héla qaecgéyec. ²⁶ Wañu hofac oo ic enejawac ai merac ménj, Petero gezawa herirec iwac sac tasia méjnénj Petero yomuhuc zéyec; Gi eri aiguc i guc kerac ni ménda iriczua me? ²⁷ Wañu Petero munjuc, Qahac! zéma héla qaecgéyu nalé sosola ménda wañu kuruc qarec.

Yesu Pilato wésiaiguc nanec.

²⁸ Ama gianjanac Yesu wagicma Kayafawac ama kewuya imuac demij qeriaiguc kereñjic. Wañu Yuda ic ienej ménda mezapí qeamuma nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendorj nene térya imi efima newij zéma baec galeñac ai amaiguc ménda enjic. ²⁹ Imuhuc wanjic Pilatonéj yacma sénganjenj ic embac ionac muru hingacma qesiéncmiyec; Ic youmi némac hénia niñac késama hazu? ³⁰ Zéyu zégic, I biria ménda wambacnec imi guaru ménda wagicma hawijnec. ³¹ Zégic Pilatonéj énézéyec; Enjaoc wagicma kemma enanj héna aciguc gésimigic. Zéyu Yuda ic ienej zégic; Nini ic ménj qehumuwiñac kuc buña ménda kesa kecziñ. ³² Haka imuhucya imi Yesunéj eneyaoc dimuhuc humumac imuac ara zéyec imi héla wammac niñac hicñiyec. ³³ Pilatonéj munjuc baec galeñac ama kewuya imuac qeriaiguc emma Yesu qaru enu qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu me? ³⁴ Wañu Yesunéj duña qesimiyec; Qesiqesi imi genjagarunec me méjnénj nuac niñac gézézu? ³⁵ Zéyu Pilatonéj melemma zéyec; Ni Yuda ic me? Guagicma nuac muru hazu imi genja hénaorinj hécga zéma hofac oo ic kiwahécga imi enej. Gi némac haka wanjic? ³⁶ Wañu Yesunéj yomuhuc zéyec; Nuac héngaleñ ama areña yandana imi baec yomuacnec qahac. Nuac héngaleñ ama areña yanda imi yomuacnec wambacnec imi nuac welenj qeje hécnanéj anjénj tinemma yaré qegic Yuda ic ienej ménda népésiwunec. Wañu deguc nuac héngaleñ ama areña yanda imi baec yomuacnec qahac. ³⁷ Imuhuc wañu gi ic kewu qahac me? Imuhuc zéma Pilatonéj qesimiyu Yesunéj zéyec; Gi nuac niñac Ic Kewu zézanj imi hélacnec. Ni imuac niñac baec yomuaru hicñiyi. Ac hélawac héipuc wammanj zéma mayi. Imuac ic ménj ac hélawac buña keczaciguc imi nuac ewana nimmac. ³⁸ Zéyu Pilatonéj qesiyec; Ac héla imi némac? Imuhuc qesimaguc munjuc sénganjenj Yuda ic ionac muru hingacma yomuhuc énézéyec; Iwaru késpedesic ménj ménda mihicñizua. ³⁹ Naguc sacyaguc ogicma kenjic imuac kendorj séc hési ic momacguc hulac énécmianj imi onac hakagina. Imuac Yuda ic onac ic kewu imi hulacmiwa hamac niñac wanju me qahac? ⁴⁰ Zéyu munjuc qacma zégic; Qahac! Ic imi qahac! Barabawac wanziñ! Wañu Baraba imi mia kaiñiliwenj ic zéma kowu nene.

19

Pilatonéj Yesu iciguc qemuac zétecgéyec.

¹ Wañu Pilatonéj Yesu wagicma hihilocnéj qeyec. ² Wañu yaré ic ienej hési waiyagucnéj ic kewuac opoc ménj miñima orucyaiguc héimima yaréac maleku quoc quocgia héimigic. ³ Héimigic tecgéyu wésiaiguc hama zégic; Ohec wahec, Yuda ic onac ic kewu. Imuhuc zéma méra tawéginanéj otogic. ⁴ Wañu Pilatonéj méngucnec sénganjenj hingacma zéyec; Niñu, ni késpedesira ménj ménda mihicñizua imi nimmu niñac ic imi onac muru wagicma mazua. ⁵ Yesu maleku quoc quocgia zéma opoc waiyaguc mama nanu Pilatonéj énézéyec; Héngic, ic youmi. ⁶ Zéyu hofac oo ic kiwahécgina zéma ai ic ienej i hémma qacma, Ic héngenja wéndaraiguc qena! Ic héngenja wéndaraiguc qena! zégic. Zégic Pilatonéj zéyec; Ni késpedesicya ménj ménda mihicñizua imuac enjaoc wagicma

kemma ic héngena wéndaraiguc qegic. ⁷ Wañu Yuda ic ieneñ melemma zégic; Nonac muru hena ac he nénécmizac. Inéñ, Ni Anutuac Naña zéyec imuac niñ hena acnina tohoma wammimi i humucac buña wanzac.

⁸ Pilatonéñ ac imi nimma zénéña munguc yanda hiriyec. ⁹ Pilatonéñ munguc baec galeñac ama kewuya imuac qeriaiguc emma ézéyec; Gi dimuacnec? Zéyu Yesu ac kitiwa méñ ménda zéyec. ¹⁰ Wañu Pilatonéñ munguc qesimiyec; Gi nuac ac bakia ménda melembésémañ? Ni hulacgémmañ zé hia hulacgémmañ wañu Ic héngena wéndaraiguc gumañ zé hia gumañac séc kuc buñana imi henénzac imi gi ménda niñasarizañ? ¹¹ Zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Ounec ménda géñuiguc kuc buñaganéñ ménda nogicmac. Imuac niñ ic méñ népésima guac muru haiyec iwac késpedesica imi guac késpedesica ogicma kuneñ yanda wanzac. ¹² Ac imi zéyu nimma Pilatonéñ Yesu dimuhuc hulacmiyu kemmac imuac hénaya horec. Wañu Yuda ic ieneñ yomuhuc zéma qacmanec nañgic; Gi ic imi waina mama hamaciguc gi Kaisawac alaya qahac. Méñnéñ méñ eñeya niñac Ni ic kewu zémac imi Kaisawac hazécyca wammac.

¹³ Pilatonéñ ac imi nimma Yesu wagiru somben hocnéñ haigic hoturuyec imuhucgeñ hiñgacma gésigési tataciguc tarec. Séngageñ somben imuac qara imi Hebiraió aciguc Gabata. ¹⁴ Orañ imi nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendoñ wammac, deguc imi imuac zéréñqéréñ naléya, wañu kaiwe kiwa bec gumpiti wañu Pilatonéñ Yuda ic yomuhuc énézéyec; Héñgic, onac ic kewu. ¹⁵ Zéyu qacgic; Wagicma kenna, wagicma kenna. Ic héngena wéndaraiguc qena. Zégic Pilatonéñ qesiénécmiyec; Ni ic kewugina ic héngena wéndaraiguc qemañ? Zéyu hofac oo ic kiwahécgina ieneñ zégic; Ic kewunina imi Kaisa, méñ ménda keczac. ¹⁶ Tetecgiaiguc Pilatonéñ ic héngena wéndaraiguc qemu niñac oporec.

Yesu ic héngena wéndaraiguc qegic.

Oporu yaré ic eneñ Yesu wagicgic. ¹⁷ Yesunéñ eñeyaoc ic héngena wéndara huama baec boña méñ qara Orucsic (Hebiraió aciguc Golgota.) imuhucgeñ keñec. ¹⁸ Imuhucgeñ Yesu ic héngena wéndaraiguc qegic. Wañu i guc ic éréhéc momacnec uruma néwéc néwéc hai érécmigic nañic Yesu imi sugiraiguc nañec. ¹⁹ Pilatonéñ kiwi méñ oma ic héngena wéndara qahaiguc qeyu heyec. Wañu yomuhuc ooyawac heyu oloñgic; Yesu Nazareteneñ, Yuda ic onac ic kewu. ²⁰ Baec Yesu qegic nañec imi ama areña yanda hosuraiguc heyec imuac niñ Yuda ic sasalanéñ kiwi imi oloñgic. Wañu kiwi imi Hebiraió ac zéma Latin ac zéma Girik aciguc ogic heyec. ²¹ Wañu Yuda ic ionac hofac oo ic kiwahécgina ieneñ hama Pilato qetalimima zégic; Yuda ic ionac ic kewu imuhuc ménda oma, Ic yomi zézacnéñ; Ni Yuda ic onac ic kewu, imuhuc owéséna. ²² Zégic Pilatonéñ melemma zéyec; Némac ac ozua imi neñ imuhuc ozua.

²³ Yaré ic eneñ Yesu ic héngena wéndaraiguc qegic nañu malekuya mema méndéngic kemboñ qahac wañu sécgina momac momac késagic. Maleku qeria méñ heyec imi toroya qahac. Ounec hénima héigic emu hiñgacma tecgéyu usuya momacguc wañec. ²⁴ Imuac niñ ieneñ eñaoc yomuhuc eminiñgic; Yomi ménda muzuracgéni taru mérac wammac imi sumbic néma hénni. Haka youmi kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac imi héla wammacac niñ hicñiyec; Ieneñ malekuna suginaiguc méndémma késagic. Wañu nuac malekuna késawañ zéma sumbic négic. Yaré ic ieneñ wañgic imi, imi mia. ²⁵ Wañu Yesuac ic héngena wéndara hosuraiguc neñgocya zéma neñgoc komocya zéma Klopawac iniña Maria zéma Makdala Maria eneñ nañgic. ²⁶ Yesunéñ neñgocya zéma tohotoho icya méñ siñ nimmañec imi hosuraiguc nañic iricma eñeya neñgocya ézéyec; Embac hénna guac nañga imi. ²⁷ Wañu iwac tohotoho icya ézéyec; Hénna, guac neñgocga imi. (Nalé imuhuc geñnec tohotoho icya iminéñ Yesuac neñgocya wagicma iwac amaiguc kemma keroc.)

Yesu humuyec.

²⁸ Imuhuc zéma Yesunéñ iwawai moczoñ sécgédarec imi nimma kiwi téréyaiguc ac hezac imi héla wammac niñac, Owuruña qañgararañ qezac, zéyec. ²⁹ Wañu imuaru kiruñ méñ waiñ howuragucnéñ kuaya qeyu tarec. Taru ieneñ konduñ kagalic

qundungéma zoroc susuriaiguc koroma Yesuac kuayaiguc nanngégic eñec. ³⁰ Yesu imi nema yomuhuc zéyec; Tecgzác. Imuhuc zéyuguc orucya sigéma mayu uñaya waimiyec.

³¹ Ai meme imi Sabata imuac mambéc naléya, wañu orañ imi Sabata kendorñ yandayaguc, imuac niñac qamoc imi ic héngenja wéndaraiguc imuhuc ménda nammu niñac Yuda ic ieneñ Pilato yomuhuc qesimigic; Hénagina sira kuma qamocgina metecgégic mamu. ³² Wañu yaré ic ieneñ hama ic éréhéc Yesuguc momacnec urugic nañoc walac méñac hénaya sira kumaguc andiaiguc méñac imuhucyanec kugic. ³³ Yesuac hama héngic inéñ bec humuyu hénaya sira ménda kugic. ³⁴ Wañu yaré ic méñnéñ luacyanéñ iwac maréña nézéngeñyu nalé imuarunec sacya zéma dokuya mayec. ³⁵ Méñ kiwanéñ imi héñec inéñ héipucya wamma zézac. Wañu iwac ac imi hélacnec. Wañu ac héla zézac imi eñeyaoc ninzac. Imi mia ini momacnec ninzéngeñmu niñac héipucya wanzac. ³⁶ Imi mia kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac imi héla wammac niñac hicñiyec; Sira méñ ménda kugic zéngeñmac. ³⁷ Wañu kiwi téréya méñ imi yomuhuc ogic hezac; Ieneñ i nézéngeñgic iwac kicgina hima hémmu.

Yesu téngégic.

³⁸ Yesuac tohotoho ic méñ Yosefe Arimataia ama areñ yanda igucnec imi Yuda ic ionac bawa yandiyu sanñgima ninzéngeñyec. Inéñ Yesuac qamora memac niñac Pilato qesiyu Pilatonéñ oaec zémiyu kemma Yesuac qamora mema keñec. ³⁹ Wañu becñec siñiyaiguc Yesuac muru hayec Nikodemo i acguc haléc mér zéma aloe imi 30 kiloac séc mutulanñgéma lelecgéma mema hayec. ⁴⁰ Wañu Yesuac qamora mema Yuda ic ieneñ qamoc téngéangic imuac haka méndacma haléc héméñaguc imi héima héima malekunéñ osoyoc. ⁴¹ Wañu Yesu qegic imuaru kisi méñ heyec. Wañu imuac qeriaiguc bañec méñ qelia ésé oraragic heyec. Imuhucgeñ qamoc méñ ménda haigicnec heyec. ⁴² Wañu Yuda ic onac Sabatawac zérénqerén naléya imuac niñ bañec hosuru heyec imuhucgeñ Yesuac qamora haiyoc.

20

Yesu humuc igucnec yarec.

¹ Sonda siñunec ama ewiawac Maria Makdala inéñ kic suañ bañeciguc kemma héñu hoc yanda imi kuaya igucnec qililingégic anñgéma nañec. ² Wañu Simon Petero zéma tohotoho icya méñ Yesunéñ siñ nimmiañec iorac muru usuñnec hama yomuhuc érézéyec; Miñ Kewuac qamocya imi kic suañ igucnec mema keñgic. Wañu dimucgeñ haizu imi ménda ninziñ. ³ Zéyu Petero zéma tohotoho ic méñ ekaocnec yacma kic suañ bañeciguc keñoc. ⁴ Wañu ekawu usuñnec keñic tohotoho ic méñ imi Petero ogicma focdac kemma bec walac eri kicsuañ bañeciguc kendarec. ⁵ Kemma sigéma qeria héñu lineñ maleku heyu héñec wañu qeriaiguc ménda kereñec. ⁶ Simon Peteronéñ méndacma hama bañec qeriaiguc kemma héñu malekunec heyec. ⁷ Wañu kereñ orucya osogic imi momacnec kuma lakec haigic maleku qara lineñ imiguc ekac ekac heyoc. ⁸ Wañu tohotoho ic méñ kic suañiguc walac hayec iminéñ degucguc keremma hémma ara ninzéngeñyec. ⁹ (Wañu kiwi téréyaiguc humuc igucnec qelima yacmac imuhuc ogic hezac imi ménda niñasariyocnec.) ¹⁰ Wañu muñguc lilingéma amagiraiguc keñoc.

Maria Makdala inéñ Yesu miñicñiyec.

¹¹ Wañu Maria kic suañ bañec kuayaiguc siacmanec nañec. Namma siacma kiwa hiyu ou bañec qeriaiguc eñec. ¹² Hima héñu kua meme uña éréhéc malekugira lalac lalacnec qamoc heyec imuaru méñnéñ héniaiguc méñnéñ orucyaiguc taroc. ¹³ Wañu qesimiyoc; Embac némac niñac siaczañ? Qesiyic zéyec; Ieneñ Miñ Kewuna mema keñgic. Wañu dimucgeñ haizu imi ménda ninzua. ¹⁴ Imuhuc zéma lilingéma héñu Yesu imuhucgeñ nañec. Wañu embac inéñ i imi Yesu imi ménda héñtegirec. ¹⁵ Wañu Yesunéñ yomuhuc qesimiyec; Embac némac niñ siaczañ? Gi mérac hoc keczań? Wañu

embac inéj niñu ai miñina ésécnec wañu qesimiyec; Ic kuney* geñ iwac qamora mema kenzañiguc i dimucgeñ haizañ imi nézéna kemma mewa. ¹⁶ Zéyu Yesunéj zéyec; Maria. Zéyu nimma muñguc lilingéma Hebraio aciguc Raboni! zéyec. (Neñañ aciguc kiwi ic.) ¹⁷ Wañu Yesunéj zéyec; Ménda nosina ni Mañgocnawac muru ménda enzuane. Dac munahécna ionac muru kemma yomuhuc énézéna; Mañgocna, onac Mañgocgina momacnec, Anutuna, onac Anutugina momacnec wawaña iwac muru emmañ. ¹⁸ Zéyu Maria Makdala inéj ac suruc imi mema tohotoho ichéra ionac muru keñec. Kemma ni hélacnec Miñ Kewu hénzua Miñ Kewunéj yomuhuc nézézac zéma ac suruc wañ énécmiyec.

Yesunéj tohotoho ichéra ionac muru hicñi énécmiyec.

¹⁹ Sonda maria kaiwe hiñgaru tohotoho ichéra Yuda ic ionac niñac bacgina yandiyu nagu héima tacgic Yesu wininima sugcinaiguc namma zéyec; Luaenéj iniguc heyu. ²⁰ Ac imuhuc zéma méria zéma maréña imi énézéyu héñgic. Tohotoho ichéra ieneñ Miñ Kewugina héñtegicma ségiségi yanda wañgic. ²¹ Wañu Yesu muñguc énézéma zéyec; Luaenéj iniguc heyu. Mañgocnéj ni méli nénzac ésécnec neñ ini méli énécmizua. ²² Ac imuhuc zémaguc kua wéséséya ionaru hihima énézéyec; Uña Téréya megic. ²³ Ini méñac méñ képésicgina wai énécmizuguc képésicgina imi qahac wanzac. Ini képésicgina ménda wai énécmizuguc képésicgina imi hezac.

Yesunéj Tomawac muru hicñimiyec.

²⁴ Yesuac tohotoho ichéra 12 sugcina igucnec méñ qara Toma (Didimo† zémiangic) iminéj Yesu hayec nalé imuaru iniguc ménda tarec. ²⁵ Tohotoho ichéra tosaraneñ, Nini Miñ Kewu hénziñ, zéma ézégic Tomanéj yomuhuc zéyec; Mériaiguc birin lépécya imi ménda hémma mérana merawanéñ birin hiñgarec imi ménda osima mérananéñ iwac maréñaiguc ménda osinimmañiguc imi ni ménda ninzéngeña. ²⁶ Ai meme 8 tecgéyu Yesuac tohotoho ichéra muñguc ama imuac qeriaiguc tacgic nalé imuhucgeñ Tomanéj i iniguc momacnec tacgic. Nagu imi héima wété sulugic heyec, wañu Yesunéj haréma sugcinaiguc namma zéyec; Luaenéj iniguc heyu. ²⁷ Imuhuc zéma Tomawac niñ zéyec; Méragawac merawanéñ yomuhucgeñ suluma mérana osima hémma maréñaiguc méraga haina hiñgaru osima niñna. Wañu ewa éréhéc ménda wamma ninzéngeña. ²⁸ Tomanéj melemma zéyec; Nuac Miñ Kewuna zéma nuac Anutuna! ²⁹ Zéyu Yesunéj ézéyec; Gi kicganéñ némmaguc ninzénge nénzañ? Wañu méñnéñ méñ ménda némmanc ninzénge némmu imi eneñ ségiségi ginaguc wammac.

³⁰ Yesunéj tohotoho ichéra ionac kicginaiguc asé kiwi icnéñ ménda memeya sasala méñ acguc meyec, néñ imi moczoñ kiwi yomuac qeriaiguc ménda odacba hezac. ³¹ Ini Yesu imi Kristo Anutuac Naña keczac imi ninzéngeña iwac qaraiguc kekec késa kecnuac niñ kiwi youmi ozua.

21

Tohotoho ichéra ieneñ Yesuac ara tohoma konduj lambéc sasala hérégic.

¹ Imuac andiaiguc Yesunéj muñguc Tiberia kondujiguc tohotoho ichéra ionac muru wininiyec. Haka imi yomuhuc hicñiyec; ² Simon Petero zéma Toma (Didimo* zémiangic) zéma Natanael Galilaia baec Kana imuacnec zéma Zebedaio nañhéréra zéma Yesuac tohotoho ic éréhéc méñ iereñ momacnec kecgcic. ³ Wañu Simon Peteronéñ énézéyec; Ni konduj lambéc késamañ zé kondujiguc kemmañ. Zéyu ieneñ Nini imuhucyanec giguc kembij zégic. Wañu hiñgacma kemma zéiciguc emma keñgic. Wañu siñi imuaru iwawai méñ ménda késagic. ⁴ Kaiwe kiwa deniñ deniñ éréyu Yesu doku giñgiña sakasaciguc nañec. Wañu tohotoho ichéra ieneñ Yesu nañec imi ménda héñtegicgcic. ⁵ Wañu Yesunéj énézéyec; Merachécna, konduj lambéc méñ késazu me qahac? Zéyu, Qahac, zégic.

* 20:15: Girik aciguc; Miñ kewu. † 20:24: Didimo imi; Neñañ aciguc Héi séwi séwi. * 21:2: Didimo imi; Neñañ aciguc Héi séwi séwi.

⁶ Wañu énézéma zéyec; Uficgina héiginaigucgeñ gilima tosara késamu. Zéyu imuac séc wañgic konduj lambéc sasala kuaya qeyec. Imuac niñac hérémuac séc qahac wañec. ⁷ Wañu tohotoho ic méñ Yesunéñ siñ nimmiañec iminéñ Petero ézéyec; Imi Miñ Kewu! Wañu Simon Peteronéñ, Imi Miñ Kewu zéyec imi nimma malekuya ménda héima kerec imuac niñac malekuya focdac kembrañguc zikima kondujiguc luma hiñgarec. ⁸ Konduj giñgiña igucnec kemma nañgic baec igucnec 100 mita imuac séha ménda wañec. Imuac niñac tohotoho ichéra tosara ieneñ zéiciguc ufc konduj lambéc kuaya qeqeyaguc imi héréma hagic. ⁹ Baeciguc éréma héñgic geric zema nañu imuac qahaiguc konduj lambéc tosara zéma saméñ tosara tarec. ¹⁰ Wañu Yesunéñ énézéyec; Konduj lambéc degucmi késazu imi tosara mema hagic. ¹¹ Imuhuc zéyu Simon Peteronéñ zéic qahaiguc emma ufc héréma séñganñguc haiyec. Wañu konduj yañ kuneñ kuneñ kuaya qegic qétéya 153 imuac séc wañec. Konduj yañ sasala imuhucyanec, néñ ufc imi ménda tegirec. ¹² Wañu Yesu unuruma zéyec; Hama nene negic. Wañu ieneñ ic imi Miñ Kewugina imi nindacgic imuac niñ méñnéñ méñ, Gi méré? zéma ménda qesimiyec. ¹³ Wañu Yesu hama saméñ mema énécmima lambéc imuhucnec énécmiyec. ¹⁴ Yesunéñ humuc igucnec yacma tohotoho ichéra winini énécmiyu yomi bec hatac haréwéc wañec.

Yesunéñ Petero ai buña qemiyec.

¹⁵ Nene nedacgic Yesunéñ Simon Petero qesimiyec; Simon Petero, Yohaneac naña, gi iwawai youmi onogicma nuac siña niñanñan? Zéyu Simon Peteronéñ melemma zéyec; O, Miñ Kewu, neñ guac siña niñanñua imi gi ninñan. Zéyu Yesunéñ zéyec; Nuac rama komoc komoc hécna imi gumu énécmiwésémañ. ¹⁶ Wañu Yesunéñ muñguc ézéyec; Simon Yohaneac naña, gi nuac siña niñanñan? Zéyu inéñ melemma zéyec; O, Miñ Kewu ni guac siña niñanñua imi gi ninñan. Zéyu Yesunéñ ézéyec; Nuac rama imi galenñgé énécmiwésémañ. ¹⁷ Wañu hatac haréwéc muñguc qesimiyec; Simon, Yohaneac naña, gi nuac siña niñanñan? Wañu, Gi nuac siña niñanñan, zéma hatac haréwéc qesimiyu Peteronéñ niñ yéwérima zéyec; Miñ Kewu gi iwawai mocñon nindacñan ni guac siña niñanñua imi gi ninñan. Zéyu Yesunéñ zéyec; Nuac rama imi gumu énécmiwésémañ. ¹⁸ Ni hélacnec téñgén gézéwa, gi sac qeli kecneçiguc geñgacnec rikunña zikima siña tohoma keñha wañañnec. Wañu ic yanda wambésémañ imuaru imi gi méraga suluna ic méñnéñ rikunñanéñ kembrañgaguc zikima baec méñac ménda kemmañ zé ninñan imuaru guagicma kemmac. ¹⁹ Ac imi zéyec imi Peteronéñ dimuhuc humuma Anutu mepésimimac imuac séciguc héima zéyec. Imuhuc zémaguc, Ni méndacnéña zéyec.

²⁰ Wañu Peteronéñ liliñgéma andiaiguc héñu merac méñ Yesunéñ siñ nimmiañec iminéñ méndac érécmima hayec. Inéñ siñiya méñiguc nene nema tacgic imuaru Yesuac tétécyaguc lapiñgéma héima tacma, Miñ Kewu méréñéñ andé gumac? zéyec imi mia. ²¹ Peteronéñ ic imi hémma Yesu qesiyec; Miñ Kewu, ic yominéñ dimuhuc wammac? ²² Yesunéñ ézéyec; Liliñgéma hamañ nalé sura imuac séc kecmac niñ wambinec imi guac ai wammac me? Geñ imi, méndac néña! ²³ Wañu suruc iminéñ dac muna hécnina ionac gezacginaiguc hiñgacdaru yomuhuc zésaigic; Merac youmi ménda humumac. Wañu Yesunéñ Inéñ ménda humumac imuhuc ménda zéyec, néñ liliñgéma hamañ nalé sura imuac séc kecmac niñ wambinec imi guac ai wammac me? imuhuc zéyec.

²⁴ Yesuac tohotoho icya iminéñ mia iwawai yomuac héipuya wamma kiwi yomi oyec. Wañu héipucya wamma zéyec imi hélacnec wanñac imi nini ninñiñ.

²⁵ Wañu Yesu haka tosara méñ sasala yanda wañec. Imi mocñon owacnec baec kurumenñiguc kiwi imi mocñon hia ménda haihaiyawac séc wambacnec.

Mélíméli icac ai

Anutunéj Yesu wagicma eñec.

¹ Tiofilus, nuac kiwina walac ogéji imuaru, Yesunéj aiya hénima haka wamma ackuažéc ku énécmima keñkecma naléya hayu ² Mélíméli ic énépésiyec ionac niñ wamma Uña Téréya méliyu hama énézéma meseli énécmiyu Anutunéj i wagicma eñec, imuac suraiguc haka hicñiyec imuac suruc imi moczoñ odari. ³ Qenzeñ manzeñ qema humuyec imuac andiaiguc inéj ai meme 40 imuac suraiguc winini énécmiyec. Wañu qelima kerec imuac héipuc wamma ninzéj ninzéj mihicñi énécmimacac séc sasala hicñi énécmima Anutuac héngalen ama areña yandawac énézéyec. ⁴ Wañu ic iniguc momacnec kerec nalé imuaru yomuhuc zéseli énécmiyec; Yerusalem ménda waima kemmu. Wañu Anutuac sisipac ac énézéwa niñgic imuac héla niñac mambéc kecmu. ⁵ Yohanenéj dokunéj naec énécmiyec, néj ini imi ai meme sasala ménda keñunec Anutuac Uña Téréyanéj ewa qeriginaiguc naec énécmimac.

⁶ Imuhuc zéyu ieneñ tocgéma Yesu qesimigic; Miñ Kewu, gi némac naléiguc héngalen ama areña yanda imi Israel ic embac neñañ muru meqeli nénécmiwésémañ? ⁷ Zégic inéj melemma énézéyec; Ai meme zéma naléya imi, eneñ nimmuac séc qahac. Nalé imi Mañgoc eñeya kucyaiguc meyu hezac. ⁸ Wañu Uña Téréya onac muru mamac nalé imuaru ini kuc mema Yerusalem zéma Yuda zéma Samaria zéma baec tetcgia séciguc kemma nuac héipuc ic hécna wammu. ⁹ Ac imi zéyu tecgéyu hémmanc nañgic Anutunéj wagiru ou eñec. Eñu hosusunéj i osoma musañgéyu kicginanéj hémmuac séc qahac wañec. ¹⁰ Imuhuc eñu ieneñ kurumeñiguc kicgina hima héñ sosolimanec nañgic ic éréhéc malekugira lalacnec iereñ hosucginu wininima nañoc. ¹¹ Namma yomuhuc zéyoc; Galilaia ic! Ini némac niñ kurumeñiguc kicgina himanec nanzu? Yesu onac murunec wagiru kurumeñiguc enzac. I kurumeñiguc eñu hénzu imuhucyanec lilingéma mamac.

Matia kumugic Yudawac tatac késayec.

¹² Imuhuc zéyu ieneñ baec boña ménj Oliwa zéangic imuarunec lilingéma Yerusalem hagic. Baec boña imi mia Sabata naléiguc keñkeñawac séc Yerusalem hosuraiguc tarec.* ¹³ Taru hama ama qeria ménj qacyaiguc heyu tacyac wañangic imuhucgeñ eñgic. Wañu imuaru tocgégic ionac qacgina imi yomuhuc; Petero, Yohane, Yakobo zéma Anderea, Filipino zéma Toma, Batolomaio zéma Mataio, Alfaioac naña Yakobo zéma Simon Zelote,† wañu Yakoboac naña Yuda, imuhuc. ¹⁴ Ic imi eneñ ewa momacguc wamma zéwelec ai imi ai meme sasala toroqema memanc kecgic. Wañu embac tosara zéma Yesuac neñgocya Maria zéma Yesuac munahéra ieneñ acguc momacnec toroqema kecgic.

¹⁵ (Ic embac tocgégic ionac zañgégina imi 120 imuac séc wañec.) Nalé imuhucgeñ Peteronéj sugcinaiguc yacma yomuhuc zéyec; ¹⁶ Dac munahécna, becneñ Uña Téréyanéj Dawidiac kuaya mema Yudawac niñ zéyec ac iminéñ héla wammacac niñ heyec. Yuda imi ic tosara Yesu késagic ionac héna meyec ic imi mia. ¹⁷ Wañu ic imi 12 suchinaiguc kecma Miñ Kewuac ai yomuac bakia meañec. ¹⁸ (Wañu ic iminéñ hakaya biriawac boñanéñ baec ménj boñ meyec, imuac andiaiguc orucyanéñ melemma hingacma qeyu tomeña qéséñu kera tomeña madaru humuyec. ¹⁹ Wañu haka imi zésaigic keñu ic embac Yerusalem kecgic ieneñ moczoñ nindacma baec imuac Akeldama zéangic. Wañu ac imuac hénia imi Sac baera.) ²⁰ Imuac mia kiwi Legiciguc yomuhuc oyec hezac; Iwac baec imi kisi wañu méñnéñ ménj imuhucgeñ ménda kecmac. Wañu ic méñnéñ iwac ai buña imi késamac. ²¹ Imuac niñ Yohanenéj Yesu doku naecmiyec imuhuc

* 1:12: Yuda ic ieneñ Sabataiguc héna horua niñgic ai tanec wawaña imuhucya ménda keñha wañangic. † 1:13: Girik ac yomuac hénia imi seliseli wawaña, imi mia Yuda ic ionac tuñ méñac qara, ieneñ Roma gawamañ imuac mézétiti wamma seliseli wamma euqac wañangic.

geñec érékecma Anutunéñ Yesu sucninaiguc wagicma eñec nalé imuac suraiguc ic tosara Yesunéñ sucninaiguc tacyac wañajec imuac séc ²² niniguc kecgic ionarunec ménj kumuni niniguc Yesuac yacyarawac héipuc ic wambiñ. ²³ Imuhuc zéyu ic éréhéc mihicñi érécmigic. Qacgira imi Yosefe zéma Matia. Wañu Yosefe iwac Basaba me Yusito zémiañgic. ^{24 (24a)} Wañu ieneñ yomuhuc zéma zéwelecgc; Miñ Kewunina, gi ic embac neñaj qeri héhéñnina keczañ. ^{25 (25a)} Yudanéñ ai buñaya imi waima eñeya hénayaiguc keñec. ^(24b) Imuac ic éréhéc youmi iorac muru mérac késana ^(25b) tatacyac mema weleñ qeqe ai zéma Mélíméli icac ai memac imi nénézéna hénni. ²⁶ Imuhuc zéma sumbic néma héngic Matia iwac muru héiyu inéñ Mélíméli ic 11 ionac muru toroqeyec.

2

Ai meme 50 imuac kendorjaiguc Uña Téréya mayec.

¹ Ai meme 50 imuac kendorja* ducñiyu ieneñ moczoñ ama ménju momacnec tocgégic. ² Wañu kurumeñ igucnec hétéñ yanda ménj élanzañnec luhuc selia qeazac ésécnec mama ama tacgic imuac qeria séc sécgédarec. ³ Wañu iwawai ménj tanera geric bélaña ésécnec imuhucyanéñ tuima ic embac tacgic orucgina séc mama héiyec. ⁴ Wañu ic embac ieneñ moczoñ Uña Téréyanéñ qeriginaiguc sécgéma ac méréra hénia hénia énécmiyec séc hénima zégic.

⁵ Nalé imuaru kurumeñ bawaguc baera baera heyec imuhucgeñ Yuda ic Anutu méndacma kecañgic ieneñ Yerusalem hama tacyac wañgic. ⁶ Hétéñ imi hicñiyu tuñ yanda imuaru tocgéma niñgic acgina séc zégic imuac niñac niñgina sicsaoc wañu témpñ wañgic. ⁷ Wañu ieneñ kileñ yanda welicgéma zégic; Ic embac ac zézu yomi Galilaia baec miñina zéma ninziñ. ⁸ Wañu dimuhuciguc ieneñ zégic neñaj acninaiguc séc ninziñ? ⁹ Neñaj youmi Pada ic, Mede ic, Elam ic, Mesopotamia miñina, Yuda ic zéma Kapadokia ic, Ponto ic zéma Asia ic,† ¹⁰ Firigia ic, Pamfilia ic, Izipte ic, ic tosara Kirene hosura Libia baec yandaiguc baec bakia bakia hezac imuacnec, ic kianj tosara Romanec, (Imi mia Yuda ic zéma ic tosara Yuda ic ionac ninzén ninzén ginaiguc toroqegic imi mia.) ¹¹ Krete ic zéma Arabia ic, neñaj imuhucyanéñ kiwi hénia hénia Anutunéñ meyec imi zéaugic acninaiguc séc ninziñ. ¹² Ieneñ moczoñ welicgégc ewagina sicsaoc wañec. Wañu eñaoñnec qesiamuma zégic; Imuac hénia imi dimuhuc? ¹³ Wañu ic tosara eneñ zézerec wañ énécmima zégic; Ic youmi doku seli siñaguc imuac kuhanéñ qerigina sécgézac.

Peteronéñ kiwi baec icnéñ ménda memeya imuac hénia énézéyec.

¹⁴ Imuhuc zégic Peteronéñ Yesuac Mélíméli ic 11 iniguc namma ewaya mema yacma yomuhuc énézéyec; Yuda ic alahécna zéma ic embac Yerusalem kecañzu ini moczoñ, neñ hénia zéasari énécmima ac zémañ imuac gezacgina haima niñgic. ¹⁵ Ini ninzu ésécnec qahac. Ic youmi doku selinéñ ménda mesoho énécmizac. Kaiwe kiwa imi siñunec 9 kilok sac wanzac. ¹⁶ Qahac, iwawai imi Anutuac tilij tilij ic Yoelnéñ zéyec ésécnec hicñizac. ¹⁷ Miñ Kewunéñ yomuhuc zézac; Kecma nalé tetcgiaiguc ni Uñana ic embac momac yanda séc pocgé énécmiwa nambérac hécgina ieneñ iwawai kecma hicñimac imuac ara zéaumu. Wañu sac qeli eneñ Anutuac tilij tilijiguc séséc hicñi énécmiyu hémmu. Wañu ic embac yanda ieneñ gau hémmu. ¹⁸ Wañu nalé imuaru ni Uñana imi weleñ qeqe ic me embahécna pocgé énécmiwa ieneñ iwawai kecma andiaiguc hicñimac imuac ara zému. ¹⁹ Wañu énézéwa ou kurumerjiguc kiwi welic welicgia, emu baeciguc asé kiwiac haka hénia hénia hémmu. Imi mia sac zéma geric bélañ zéma hofac konduñ wéséséya. ²⁰ Kaiwe kiwanéñ melemma siñi wañu maso kiwa imi sac sac wañuguc Miñ Kewuac nalé yanda asahaguc imi hamac. ²¹ Wañu ménñéñ ménj Miñ Kewuac qara qacañzuiguc kápésic igucnec añgégina tiénécmimañ.

* 2:1: Pentikost imi Yuda ic ionac kendorj ménj; Nagu sacyaguc ogicma kekeña imuac kendorja tecgéyuguc éréma ai meme 50 wañu Yuda ic ieneñ kendorj tacañgic, wañu nalé imuaru mia Uña téréya mayec. † 2:9: Asia komora zéañziñ imi deguc Téki taczac baec imuac qara.

²² Israel ic embac, ac youmi niŋgic; Ini ninzu ésécnec, Anutunéh sugginaiguc haka kuc yandayaguc zéma kiwi méréra héniya héniya zéma asé kiwiac haka héniya héniya imi Yesuac muru mema Yesu Nazareteneac i héipucya wammiyec. ²³ Ic imi mia, Anutunéh haka imi ménda hicŋiyecnec nimma ewaya dérécgéyu heyec séc onac muru oporu eneŋ ic Moseac héna ac ménda niŋgic ionac méraginaiguc haigic biriŋnéŋ qegic humuyec. ²⁴ Waŋu humucnéŋ i késamacac séc qahac waŋu Anutunéh humucac zéra igucnec hulacmima meqeli miyec. ²⁵ Dawidinéh iwac niŋac yomuhuc zéyec; Ni hémba Miŋ Kewunéh nalé séc wésénaiguc kecanzac. Waŋu inéh nuac héinaiguc naŋu ni qeka meka ménda wamman. ²⁶ Imuac niŋ ewana ségiségi waŋu ezelaŋnanéh mepési miyu séwina imuhucyanec yacyarawac mambéc kecmac. ²⁷ Héniya imi yomuhuc; Gi ni humumia ionac baec dumuŋaiguc ménda waina hemaŋ. Waŋu guac Ica Téréya ménda waimina houmac. ²⁸ Geŋ nézéna, keckecac hénaya héŋi. Geŋ wéségaiguc ségiségi imi nuac qerinaiguc haina sécgémac.

²⁹ Dac munahécna ni ac yomi efima hia énézémarjac séc; Yandanina Dawidinéh humuyu téŋgégic iwac kic suaŋa imi sucninaiguc heyecac érékecma deguc hezacnec. ³⁰ Waŋu i imi Anutuac tiliŋ tiliŋ ic kerec imuac niŋ Anutunéh iwac qelihéra sucnina igucnec méŋ kumuyu iwac ic kewu tataciguc tacmac niŋac ac selianec zikima ézéyu niŋec. ³¹ Iwawai hicŋimac imi héŋtegicma Kristoac yacyacwac niŋac yomuhuc zéyec; I humumia ionac baec dumuŋaiguc ménda waimiyu heyec. Iwac séwiyanéŋ ménda houyec. ³² Anutunéh Yesu imi meqeliyu yarec. Waŋu neŋaŋ moczoŋ haka imuac héipuc ichéra wamma kecziŋ. ³³ Anutunéh meyacmiyu inéh iwac héiyaiguc emma ac ziki nénécmiyec séc Maŋgocac murunec Uŋa Téréya mema pocgé nénécmiyu iwawai imi mia hémma ninzu. ³⁴ Dawidi inéh kurumeniguc ménda eŋec. Waŋu inéh yomuhuc zéyec; Miŋ Kewunanéh[‡] nuac Miŋ Kewuna[§] yomuhuc ézéyec; Nuac héinaiguc tacna. ³⁵ Tacnanec neŋ guac hazéchécga onopocba guac hénagawac héna titiga wammu. ³⁶ Imuac niŋ Israel ama séc ic embac moczoŋ yomuhuc niŋ yacgému; Ini Yesu ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic Anutunéh i Miŋ Kewu zéma Kristo kumuyec.

³⁷ Imuhuc zéyu ic embac ieneŋ ac imi niŋgic qerigina néyu Petero zéma Yesuac Mélíméli ic tosara ionac énézéma zégic; Dac munahécnina, nini dimuhuc wambiŋ? ³⁸ Imuhuc zégic Peteronéh melemma zéyec; Ini moczoŋ yanda, ewa qerigina melengic kápésicgina wai énécmimacac niŋ Yesu Kristoac qaraiguc doku naec énécmi ni ewa hi-awac Uŋa Téréya énécmiyu memu. ³⁹ Sésépac ac imi, ini zéma qelihécgina zéma ic embac lakec keczu séc Miŋ Kewu Anutuninanéh héihéré énécmimac ionac buŋa wammac. ⁴⁰ Imuhuc zéma inéh ac sasala méŋ toroqema héipuc wamma meseli énécmima zéyec; Eneŋ hicŋisai biria yomi onarunec aŋgéŋgina tiénécmiyu érému! ⁴¹ Imuhuc zéyu ic embac tosara iwac ara késagic séc doku naec énécmigic nalé imuhucgeŋ zaŋgégina 3,000 imuhuc ésécnec tuŋginaiguc toroqe énécmigic. ⁴² Waŋu Yesuac Mélíméli ic ieneŋ ku énécmigic imuac séciguc selianec nammanec ala waŋamuma saméh kuma nema zéwelec ai imuac opocamuma kecgcic.

⁴³ Waŋu ic embac moczoŋ zénéŋgina hiriyec. Waŋu Yesuac Mélíméli ic ieneŋ kiwi méréra héniya héniya zéma asé kiwiac haka méréra sasala megic hicŋiyec. ⁴⁴ Waŋu ninzéh ninzéh ic ieneŋ momacnec tacyac wamma iwawaigina imi nuaru qahac guaru qahac momacnec mema kecaŋgic. ⁴⁵ Kecma méŋnéŋ méŋ iwawai méŋ niŋac osigiciguc aigina me iwawaigina haima soukiwaya mema sécgina énécmiaŋgic. ⁴⁶ Waŋu nalé séc ewa momacguc wamma ocmuŋ téréyaiguc tocgéaŋgic. Waŋu amagina séc ewa hia zéma ewa héla nimma saméh kuma amunec qamunec wamma neaŋgic. ⁴⁷ Haka imuhuc wamma Anutu mepésigic ic embac ieneŋ eegina héiéncmigic kecaŋgic aŋgéŋ tiénécmimia ionac zaŋgégina imi Miŋ Kewunéh toroqe énécmiyu eŋec.

[‡] 2:34: Hebraio aciguc; Yawe. [§] 2:34: Hebraio aciguc; Adonai.

Peteronéj ic puriñ méj mehiaruyec.

¹ Zéwelecac kaiwe kiwa maria 3 kilok imuhucgeñ Petero zéma Yohane iereñ ocmuñ téréyaiguc eñoc. ² Wañu ic méj neñgocyawac qeria igucnec puriñ hicñima kekera imi ic tosaraneñ duñaguc huama hagic. Ic imi mia ic tosara ocmuñ téréyaiguc eñeñ mama wañgic iwawai méj niñac qesiéncmimac niñ kaiweya kaiweya nagu méj Naguc soroc zéañgic imuaru haigic tacañec. ³ Ic imineñ Petero zéma Yohane iereñ ocmuñ téréyaiguc embiñ zé wañic iricma iwawai niñac welec érécmiyec. ⁴ Weleru Peteronéj Yohaneguc héñsosolima yomuhuc ézéyec; Niri niricna. ⁵ Zéyu inéñ iorarunec iwawai méj memañ zé mambécma iricsosoliyec. ⁶ Iriñ Peteronéj yomuhuc zéyec; Siliwa zéma goli imi ni ménda késa kecçua, wañu iwawai késakecçua imi gémmañ. Naẓarete ic Yesu Kristoac qaraiguc yacma kenna. ⁷ Imuhuc zéma méra héiyaiguc késama méra miyu imuhuc geñnec héna tawéya zéma hénayawac giniña imi kuhaguc wañec. ⁸ Imuhuc wamma seligiyu técgéma yacma hénima kemma iriguc ocmuñ téréyaiguc emma tima kemma técgéma kemma Anutu mepésiyc. ⁹ Wañu inéñ tima kemma Anutu mepésiyc ic embac mocçon yanda ieneñ i héñgic. ¹⁰ Hémma ic imineñ Nagu sorociguc tacma iwawai niñac welec énécmiañec ic imi mia zéma héñtegcima haka hicñimiyec imuac muñguc yanda welicgéma aurigic.

Peteronéj welicgéma tocgégic imi onac ac énézéyec.

¹¹ Ic imineñ Petero zéma Yohane érépésima keñu ic embac ieneñ aurima Solomonac luhuc ama yanda imuaru usuñnec hama ionac muru tocgégic. ¹² Wañu Peteronéj inicma énézéyec; Israel ic embac, némac niñac haka imuac aurizu? Ini niñgic nereñ norac kucnira zéma hakanira hia bianéñ ic yomi mehiaruzic esécnec wañu niric sosolima nançu? ¹³ Imi nereñ qahac, néñ Yesu eneñ Pilatoac mériaiguc opocgic Pilatonéñ hulacmimañ zéma ewaya zikiyec. Wañu ini iwac kic ségériaiguc Yesu qaecgémigic. Wañu yanda hécnina Abaraham zéma Isaka zéma Yakop ionac Anutunéñ eñeya weleñ qeqe ic Yesuac qac buña meyarec; ¹⁴ Eneñ ic solaña zéma téréya ménda nimmima sac naec ic méj hulacmimac niñac zéwelec migic. ¹⁵ Eneñ kekec miñina qehumugic. Wañu Anutunéñ ic humumia suggina igucnec i meqeli miyec. Wañu neñañ imuac héipuc ic wançiñ. ¹⁶ Ic youmi hémma nimmizu, imineñ Yesuac qara ninzéngeñyu ninzén ninzén imineñ séwiya meselimizac. Yesuac qara zéma ninzén ninzén iwac murunec hicñimizac imineñ ic youmi ini mocçon yanda kicginaiguc séwiya solaña mihicñi mizac. ¹⁷ Wañu deguc ni yomuhuc ninçua; Ini ménda niñasarima imuhuc wañgic. Wañu galeñhécgina ieneñ imuhucyanec. ¹⁸ Wañu Anutunéñ eñeya kua meme ic ionac kuagina mema eñeya Kristonéñ qençeñ mançeñ nimmac imi ménda hicñiyunec zédarec ac imi imuhuc meseliyec. ¹⁹ Imuac ewa qerigina melemma Anutuac muru hagic onac késpedescina çuac énécmiyu. ²⁰ Imuhuc wañgic Miñ Kewuac murunec tac hiahariuac naléya hamac. Hayu inéñ Yesu Kristo becñec kumuyec i acguc onac méli énécmimac. ²¹ Anutunéñ baec yomuac naléya hama keñec imuac suraiguc eñeya kua meme ic téréya ionac kuagina mema zéyec séc kurumeñnéñ Yesu tétécgéma heyunec iwawai mocçon meqelimalac. ²² Mosenéñ yomuhuc zéyec; Miñ Kewu Anutuginanéñ onac niñac dac munahécgina ionac suggina igucnec kua meme ic méj ni éscñec kumuyu nammac. Wañu inéñ ac imuhucya me imuhucya énézéyu imi mocçon niñtohodacmu. ²³ Méñnéñ méj Anutuac kuaya meme ic iwac ara ménda niñtohomac imi ic embac suggina igucnec elicgéyu qahac wandacmac. ²⁴ Anutuac tiliñ tiliñ ic Samuel igucnec namma éréma kua meme ic tosara ai imuac areñiguc namma zégic imi eneñ mocçon nalé sura yomuac niñac walacñec zégic. ²⁵ Eneñ imi Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac qelihécgina zéma Anutunéñ yanda hécginaiguc ac zikiyec zikiçki ac imuac qelihéra. Anutunéñ Abaraham yomuhuc ézéyec; Baec séc ic embac tuña tuña mocçon guac qeliga iwac murunec mériañ memu. ²⁶ Eñac eñac

képésicgina igucnec melenj énécmima mérianj qeénécmimanj zéma Anutu eneya welenj qeqe icya kumuma walac onac muru méliyec.

4

Petero zéma Yohane hésa amaiguc oropocgic.

¹ Petero zéma Yohane ierenj ic embac ac énézéma nanjic hofac oo ic zéma ocmunj téréyawac deminj galej kunengina zéma Sadukaio ic ienenj iorac muru hagic. ² Ierenj ic embac ku énécmima Yesuac muru humuc igucnec yacyac hezac zéma zéauyic qerigina biriyec. ³ Biriyu érépésigic ama bec sinjyec imuac nij hésa amaiguc oropocgic heyicnec ama gianjyec. ⁴ Wañu acgira ningic ionac sugcina igucnec sasalanéj ninzénégic ic embac zañgégina 5,000 éséc wañec.

⁵ Ai meme imuhucgej séwiac galej zéma qeriac galej zéma héna acac kiwi ic tosara Yerusalem amaiguc tocgégic. ⁶ Héfac oo ic kunengina Hanasi, zéma Kayafa, Yohane, Aleksande zéma hofac oo ic kunengina iwac sac kitichéra ienenj momacnec kecgcic. ⁷ Ienenj Petero zéma Yohane sugcinaiguc oropocgic nanjic yomuhuc qesiércmigic; Némac kuc zéma mérac qaciguc ai imi mezaoc? ⁸ Qesigic Petero imi Uña Téréyanéj qeriaiguc kuaya qeyu yomuhuc énézéyec; Hénaorinj neñanj séwiac galej zéma Israel neñanj qeriac galej hécnina, ⁹ Ic purinja imi haka hiabia wammiyic imuac némaciguc mehiaruyoc zéma niri deguc aciguc gési nérécmizuiguc, ¹⁰ Ini zéma Israel ic embac moczoj yomuhuc nijasarimu; Ini Yesu Kristo Nazaretene i ic héngeña wéndaraiguc qehumugic Anutunéj humuc igucnec meqelimiyec. Wañu iwac qaraiguc mia ic youmi hiabia soroc wamma kicginaiguc nanzac. ¹¹ Yesu imi meriqe ic enjaoc hoc méj héñara mema giligic kenkeña iminéj mia ama wañgoñaiguc ama imuac hoc oruha wañec. ¹² Képésic igucnec añgég titi imi méñaru méj ménda hezac. Kurumenj bawaguc ic neñanj muru añgég tinéncmimacac qac méj ménda nénécmiyu hezac. ¹³ Petero zéma Yohane ierenj imi ic omaya, kiwi amaiguc ménda enoc imuhuc zéma ningic. Wañu efima kucnec zéyic nimma aurigic. Wañu becne Yesuguc keroc imi irictegic. ¹⁴ Wañu ic hiaruyec iminéj iriguc momacnec nanj hémma zéqetali wañ ércmiwinj zéma osigic. ¹⁵ Wañu érézégic gésigési ic ionac murunec waima hñgaric enacnec yomuhuc eminimma zégic; ¹⁶ Neñanj ic éréhéc imi dimuhuc wañ ércmiwinj? Kiwi mérera eneña wañic ic embac Yerusalem keczu ienenj moczoj buña imi nindacgic. Wañu neñanj imuac qaecgéwinjac séc qahac wanzac. ¹⁷ Ic embac ionac sugcinaiguc iwawai imi ménda saima kemmac nijac Yesuac qaraiguc ic méñac méj, ac méj muñguc ménda zémaoc nijac zétericgé ércmima zéseli ércmiwinj. ¹⁸ Imuhuc zémaguc muñguc héihéré ércmima Yesuac qaraiguc méndagucnec zéma ku énécmimaoc nijac zéseli ércmigic. ¹⁹ Zégic Petero zéma Yohane ierenj yomuhuc melemma zéyoc; Anutuac kic ségériaiguc Anutuac ara waima onac acgina méndacbic iminéj hia me qahac imi enjaoc ningésigic. ²⁰ Niri imi iwawai hémma nijic imi ménda zéauwicac séc qahac. ²¹⁻²² Mehiahiaruac asé kiwiya hicñimiyec ic iwac yawuñja imi 40 ogirec imuac nijac ic embac moczoj haka hicñiyec imuac Anutu mepésigic. Imuac dimuhuc yéwéri ércmiwinj zé osima muñguc zétericgé ércmima wai ércmigic keñoc.

Ninzénj ninzénj ic ienenj zéwelec wañgic.

²³ Kemma Petero zéma Yohane ierenj ekanj ic embac ionac muru lilingéma kemma hofac oo ic kiwa zéma qeriac galej ienenj ac érézégic imi moczoj énézédaroc. ²⁴ Zéyic ienenj nimma momac yanda ewa maracgina meyacma Anutu welec mima zégic; Minj Kewu yanda, Anutu! Geñ baec kurumenj zéma konduj zéma iwawai moczoj yanda imuac qeriaiguc hezac imi zéna hicñiyec. ²⁵ Geñ Uñaga Téréya mélimima welenj qeqega Dawidi, neñanj yandanina iwac kuaya mema yomuhuc zéne; Némac nijac baera baera i hazéc wammizu? Wañu imuac ic embac ienenj aigina héla qahac imuhucya mewinj zé sasanjaiguc ac zézu? ²⁶ Anutu zéma iwac halécnéj météré mimia iorac hazéc wañ ércmiwinj zéma baecac ic kewuhéra ienenj yacma nanzu, wañu séwiac galej enej

momacnec tocgézu. ²⁷ Hélaacnec, imuac séciguc ama areña yanda yomuhucgeñ Herode zéma Pilato ieren baec mérjunec mérjunec ic embac zéma Israel ic embac iniguc guac welen qeque icga téréya Yesu halécnéñ météréminec i hazéc wammima tocgégic. ²⁸ Imi eney geñgaoc iwawai mén hicñimacac zéma guac ewa siñga zéma méraga kuhanéñ becneñ niñareñgéneñ imuac mia wambin zéma tocgégic. ²⁹ Miñ Kewu deguc zéteric tericgina imi hémma guac welen qeqehécga nanjé nénécmima zénéñnina ménda hiriyu ackua³écga imi zéauwiñ. ³⁰ Wañu méraga suluma hafi mehiaruma waina kiwi méréra zéma asé kiwiac haka hénia hénia guac welen qeque icga téréya Yesuac qaraiguc hicñimac. ³¹ Imuhuc zéma welecgc tecgéyu ama tocgéma tacgc iminéñ hiriyu ieneñ moc³oñ Uña Téréyanéñ qerigina kuaya qeyu zénéñgina ménda hiriyu Anutuac ackua³éc zéaugic.

Nin³éñ nin³éñ ic ieneñ ewa momac wamma kecgc.

³² Ic tuñ nin³éñgéic ieneñ ewa qeri momacguc wamma mérñnéñ mén iwawaigina mén niñac guaru qahac nuaru qahac ménda zéma momacnec mema kecangic. ³³ Wañu Mélíméli ic ieneñ kucgina seliaguc Miñ Kewu Yesuac yacyarawac héipucya wamma toroqema zéaugic Anutuac ewa hianéñ qacginu heyec. ³⁴ (34a) Heyu naléya naléya ic embac baec me ama gericginaguc ieneñ iwawai imi haigic megic soukiwaya mema haangic. ³⁵ Hama Yesuac Mélíméli ic ionac hénaginu haigic méndémma ic tosara iwawai mén niñac osigic séc énécmigic, (34b) sugcinaiguc mérñnéñ mén iwawai mén niñac ménda osigic. ³⁶ Wañu Rewi ic mén qara Yosefe, Kipuro baec zékéña igucnec keru Mélíméli ic ieneñ iwac Banaba zémiañgic. (Imuac hénia imi ewa qeri meme seli wañ énécmimiawac naña.) ³⁷ Inéñ ai mén késa kerec imi haiyu megic soukiwaya mema hama Mélíméli ic ionac hénaginaiguc haiyec.

5

Anania zéma iniña Safira.

¹ Wañu ic mén qara Anania inéñ iniña Safira i guc iwawaigira haima sokiwa meyc. ² Wañu inéñ boña bakia musañgéyu heyu, iniñanéñ momacnec niñec. Wañu bakianec mema hama Mélíméli ic ionac hénaginaiguc haiyec. ³ Haiyu Peteronéñ zéyec; Anania, némac niñac Biria miñinanéñ qeriga sécgéyu Uña Téréya ikoc wammima baecgawac boña bakia musañgézañ? ⁴ Iwawai hegéñec imi geñga buña ménda heyec me? Wañu haima soukiwa menec imi geñga buña ménda heyec me? Imi moc³oñ geñga, néñ némac niñac haka imuhucya guac qerigaiguc niñareñgéma kecneñ? Ic ionac qahac, néñ gi Anutu ikoc wammizañ. ⁵ Imuhuc zéyu Ananianéñ nimma humuma mama qeyec. Wañu haka hicñiyec imi niñgic séc zénéñgina kuneñ yanda hiriyec. ⁶ Humuyu sac qeli merac eney hama qamocya osoma huama kemma ténjégic.

⁷ Kaiwe kiwa 3 kilok keñu iwac iniñanéñ haka hicñiyec imi ménda niñtegicma hama éreyec. ⁸ Éreyu Peteronéñ qesimiyec; Nézéna youmi gi zéma Anania baec imi wai énécmima boña meyc imuac sécya wan³ac me? Zéyu inéñ zéyec; Oo imi sécya wan³ac. ⁹ Zéyu Peteronéñ ézéyec; Dimuhuc Miñ Kewuac Uña Téréya batucgéwic zéma ewa momac wañoc? Inicna, ic tosara euga ténjéma lilingéma hama naguiguc nan³u. Wañu ieneñ gi momacnec huagémma kemmu. ¹⁰ Zéyu imuhuc geñnec i acguc humuma iwac hénayaiguc mama qeyec. Wañu sac qeli merac ieneñ éréma hénjic qamoc mén hicñima heyu hémma huama mama kemma iwac euyawac qéhéréñaiguc ténjégic. ¹¹ Hénaorin zéma ic embac haka imuac surucya niñgic séc zénéñgina kuneñ yanda hiriyec.

Mélíméli ic eney ic embac hafiginaguc sasala mehiaru énécmigic.

¹² Mélíméli ic ieneñ méragina suluma ic embac sugcinaiguc asé kiwiac haka zéma kiwi méréra hénia hénia megic hicñiyu ic embac sasala ewa momac wamma Solomonac luhuc ama yandaiguc tocgéangic. ¹³ Wañu tosanéñ ionac muru ménda efima toroqegic. Wañu ic embac ieneñ Mélíméli ic ionac niñgic eñeña wañec. ¹⁴ Wañu ic zéma embac momacnec tuña tuña muñguc yanda nin³éñgéma Miñ Kewuac muru toroqegic.

¹⁵ Imuac niñ Peteronéñ hama keñu irecyanéñ osiénécmimacac niñ ic embac hafiginaguc onagicma hama héna yandaiguc hehe dunjina me aturu heheginaiguc onopocgic hegic.

¹⁶ Wañu ic embac sasala ama areña kuneñ kuneñ séc Yerusalem lelec lelec tacma keñec imuacnec ieneñ imuhucyanec ic embac hafiginaguc zéma tosara uña birianéñ wañu qenzeñ manzeñ qeañgic imi onagicma hagic. Wañu hagic séc moczoñ hiarudacgic.

Kua meme uñanéñ Yesuac Mélíméli ic hésa ama igucnec hulac énécmiyu magic.

¹⁷ Wañu hofac oo ic eñeña zéma tosachéra Sadukaio tunaguc kecgic imi eneñ qeri biric nimma yacgic. ¹⁸ Yacma Yesuac Mélíméli ic énépésima ic embac kicginaiguc hésa amaiguc onopocgic. ¹⁹ Wañu sinjiaiguc Miñ Kewuac kua meme uñanéñ hésa amawac naguya naguya auma onagicma mama yomuhuc énézéyec; ²⁰ Kemma ocmuñ téréyaiguc namma kekecac ackua^zéc imi moczoñ ic embac énézédacmu. ²¹ Imuhuc zéyu ama gian gianaiguc ocmuñ téréyaiguc emma ackua^zéc ku énécmigic. Wañu hofac oo ic eñeña zéma tosachéra hama Sanhederin kaunsol zéma Israel qerawac galeñ moczoñ énézégic tocgégic. Wañu Yesuac Mélíméli ic onagicma hamu niñac ic tosara hésa amaiguc méli énécmigic. ²² Wañu ocmuñ téréyawac galeñ meme ic ieneñ kemma hésa amaiguc ménda mihicñi énécmima lilingéma hama énézégic. ²³ Énézéma yomuhuc zégic; Kemma hénni hésa ama imi naguya zikigic taczacnec. Wañu awiawi ic ieneñ nagu séc nañgic. Wañu qeri séwélawac naguya naguya auma qeriaiguc ic méné ménda mihicñizij. ²⁴ Ama ocmuñ téréyawac demij galeñ kuneñgina zéma hofac oo ic kiwa hécgina ieneñ acgina nimma haka imi yandima némac tanec wammac zéma niñgic sicsaoc wañec. ²⁵ Wañu ic ménéñ hama énézéma zéyec; Ninzu, ic tosara hésa amaiguc onopocgic imi eneñ ama téréyaiguc namma ic embac ackua^zéc ku énécmizu. ²⁶ Zéyu galeñ iminéñ ai ichéra iniguc kemma onagicma hagic. Wañu ic embac ieneñ hocnéñ nunuwu niñac zéma bacgina yandiyu bénzérñec onagicma hagic.

²⁷ Hama onopocgic kaunsol kicginaiguc nañgic hofac oo ic eñeñaginanéñ qesiéncmima zéyec; ²⁸ Ic iwac qaraiguc ic embac ackua^zéc ménda ku énécmimu niñac selianec zéseli énécmiyiñ. Wañu ini héna acgina imi ku énécmigic Yerusalem ama séc sécgédaczac. Wañu ic iwac sacya niñac Anutunéñ imuac bakia meleñ nénécmiyu neñaoc bisiwij niñ wan^zu? ²⁹ Zégic Petero zéma Yesuac Mélíméli ic tosara ieneñ yomuhuc melemma zégic; Ic onac ackua^zéc tohowij zé Anutuac ackua^zéc waiwiñac séc qahac. ³⁰ Eneñ Yesu ic héñgeña wéndaraiguc qehumugic. Wañu imi mia yanda hécnina ionac Anutunéñ meqeliyu yarec. ³¹ Israel ic embac ewa qerigina melengic kápésicgina wai énécmimacac niñ Anutunéñ méra héiyanéñ i wagicma emma ic kewu zéma añgétiti icninawac kumuyec. ³² Nini haka imuac héipuc ic wan^ziñ. Wañu Anutunéñ ménéñ méñ ara tohogic ionac Uña téréya énécmiyu Uña Téréya iminéñ imuhucyanec héipuc wan^zac.

³³ Imuhuc zégic niñgic qerigina kileñ yanda biriyu unuhumuwiñ zé wañgic. ³⁴ Imuhuc wañgic ménéñ sugina igucnec yarec. Ic imi Farisaio ic, qara Gamaliel, Héna acac kiwi ic, wañu ic embac moczoñ yanda eeya héiañgic. Inéñ Yesuac Mélíméli ic onagicma komora ménéñ séñgañgeñ kemma nammu niñac énézéyec. ³⁵ Imuhuc wammaguc yomuhuc énézéyec; Israel ic, ic imi onac iwawai méñac ménéñ wañ énécmiwij zé haka imuac hiabianec niñgésimu. ³⁶ Hénia zéwa niñgic, becñec Teuda hicñjima eñeña niñ méñac séciguc séwiya meemma zéyu iwac muru ic zañgégina 400 imuac séc toroqegic. Wañu qegic humuyu ic méndacmigic séc héndéñ amuma kendacgic, héla qahac wañec. ³⁷ Imuac andiaiguc qac meme naléyaiguc Galilaia ic Yudanéñ hicñjima ic tun yanda héihéré énécmiyu méndacmigic. Wañu i imuhucyanec humuyu méndacmigic ieneñ héndéñ amuma kendacgic. ³⁸ Imuac ni degucguc énézézua, ic ionac murunec lakec namma wai énécmigic kecgic. Niniñ areñgia zéma aigina iminéñ ic ionac murunec hicñzicaguc birima maqemac. ³⁹ Wañu Anutuac murunec hazaciguc eneñ mebirimuac séc qahac wammac, néñ Anutuguc eumu tanec wambac niñac. ⁴⁰ Imuhuc énézéyu ara tohoma Yesuac Mélíméli ic unurugic érégic kémbiñnéñ unuma Yesuac qaraiguc ac

ménj ménda zému niñac zéselima wai énécmigic kenjic. ⁴¹ Wañu Yesuac Mélíméli ic enej Sanhederin kaunsol wai énécmima kemma Anutunéj niñu nini Yesuac qara niñac mema titi wañ nénécmiwu éséc wanɓac zéma nimma ségiségi wañjic. ⁴² Wañu ienej méndagucnec waigic, néj kaiweya kaiweya ocmuñ téréya me amagina séciguc Yesu imi Kristo zéma zéauma buña suruc hiabia ku énécmiañjic.

6

Yesuac Mélíméli ic ienej ai ic 7 kumu énécmigic.

¹ Wañu nalé imuhucgeñ Yesuac tohotoho ichéra ɓañgéina toroqema eñec. Eñu Yuda ic tosara Hebiraio ac zéañjic ienej naléya naléya maqeqeya galenjí énécmima Yuda ic tosara Girik ac zéañjic ionac maléhécgina méragina ménda énécmigic. Wañu Yuda ic Girik ac zéañjic ienej eñacnec ewa héténjina memama haka imuac Hebiraio ic zébiri énécmigic. ² Imuhuc wañjic Mélíméli ic ienej tohotoho ichéra tocgé énécmima zégic; Nini Anutuac ackuaɓéc ménda zéauma nene yaka méndéñ énécmimanec kecbiñ imi haka hiabia qahac. ³ Dac munahécnina suginaiguc ic 7 Uña Téréya zéma niñtegic qindegic sécgé énécmiyu eegina héiéncmianɓu imi mihicñi énécmigic neneñ ai imuac kumu énécmiwñ. ⁴ Wañu neneñ imi zéwelec ai zéma ac téréyawac ai sac toroqema mema kecbiñ. ⁵ Zégic ac iminéñ hénaoriñ mocɓon yanda ionac ewagina mehiaru énécmiyu ienej ic youmi mihicñi énécmigic; Ninɓéñ ninɓéñ zéma Uña téréya sécgémimia Stefano imi zéma Filipo, Porokoro, Nikano, Timon, Pamena, zéma Antiokia ic Nikolao, wañu Nikolao inéñ becaru melemma Yuda hénaiguc toroqema kekera. ⁶ Wañu ic imi Yesuac Mélíméli ic ionac kic ségéra ginaiguc hai énécmigic nañjic walac zéwelecmaguc méragina orucginaiguc hai énécmima mozocgé énécmigic.

⁷ Wañu Anutuac ackuaɓécnéñ saima kenju Yesuac tohotoho ichéra ionac ɓañgéinanéñ Yerusalemiguc kuneñ yanda toroqema eñec. Wañu hofac oo ic sasalanéñ ninɓéñ ninɓéñ imi tohogic.

Stefano késama aciguc haigic.

⁸ Ewa hia zéma kuc sécgémimia Stefano inéñ ic embac suginaiguc kiwi welicwelicgia zéma asé kiwiac haka icnéñ ménda memeya imi sasala meyec. ⁹ Wañu tocgotocgo ama ménjac hénaoriñ qacgina Ic hulac énécmimia* ionac murunec tosara Kirene, Aleksandria, Kilikia, zéma Asia baec igucnec hagic ienej momacnec yacma Stefanoguc zéer zéma wamma ac zégic. ¹⁰ Wañu Stefanonéñ Uña Téréyaguc ac hiabianec niñareñ wamma zéyu ienej ara melemmuac séc qahac wañec. ¹¹ Wañu ienej ic tosara zénañgé énécmigic yomuhuc zégic; Nini hénni Stefanonéñ Mose zéma Anutu zébiri érécmizac. ¹² Imuhuc zéma ic embac zéma qeriawac galen zéma héna acac kiwi ic ionac qerigina éségic iwac muru hama késama kaunsol onac muru wagicma kenjic. ¹³ Kemma héipuc ic ikora onopocgic namma yomuhuc zégic; Ic youmi imi ocmuñ téréya zéma héna ac imuac nalé séc zébirianɓac. ¹⁴ Nini imi inéñ Yesu Naɓareteneñ iminéñ ama youmi hézénjéma haka silic Mosenéñ mema mama nénécmiyec imi melenju qelia wammac imuhuc zéyu niñanɓiñ. ¹⁵ Zégic kaunsol mocɓon yanda imuaru tacgic imi enej Stefanoac hémma héñ wañjic iwac kic tanera imi kua meme uña ionac kic tanec ésécnec wañec.

7

Stefanonéñ Yesuac hénia zéasariyec.

¹ Wañu mulu memeac icya ionac eñeñaginaneñ qesimima zéyec; Ac imi hélacnec me? ² Zéyu Stefanonéñ yomuhuc zéyec; Dac munahécnina zéma mañgoc hécnina acna zéwa niñjic; Yandanina Abaraham Haran baeciguc ménda kemma kecma Mesopotamia baeciguc kerunec Anutu odamuyagucnéñ hicñimiyec. ³ Hicñimima yomuhuc ézéyec; Gi ama baecga zéma areñhécga wai énécmina neñ baec ménj gézéwa hémhésémañ imuaru

* 6:9: Yuda ic tuñ ménj Roma baec yandaiguc ɓiki sipacgina qahac kekera.

kembésémaṅ. ⁴ Imuhuc ézéyu inéṅ Kaldia ic ionac baec imi waima Haran baeciguc kemma kerec. Keru maṅgocya humuyuguc Anutunéṅ eneṅ deguc kecṣu baec yomuaru wagicma hayec. ⁵ Hama inéṅ baec yomuaru iwawai méṅ ménda waimima baec titiṅa méṅ ménda miyec. Waṅu Anutunéṅ Abaraham meracya méṅ qahac kerunec eṅeya zéma andiaiguc qelihéra ieneṅ baec yomi késamu niṅac ac zikimiyec. ⁶ Waṅu ac Anutunéṅ ézéyec imi yomuhuc; Iwac qelihéra ieneṅ ic méréra ionac baeciguc ic kiaṅ kemma kecmu. Kecgic baec miṅjina ieneṅ weleṅ qeénécmimuac niṅ énépésima yawuṅ 400 séc ziki sipacgé énécmimu. ⁷ Waṅu weleṅ qemuac niṅ énépésimu ionac baec yanda imuac ic embac imi niṅgési énécmima bakia meleṅ énécmimaṅ. Waṅu imuac andiaiguc qelihéra ieneṅ baec imi waima hama baec yomuaru ni weleṅ qenémmu. ⁸ Waṅu Inéṅ Abaraham séwi tasé hericheric imuac sisipac ac imi zémiyec. Waṅu naṅa Isaka héri haima mema keru kaiweya 8 waṅu séwi taséya hericheric imuac haka waṅec. Waṅu Isakanéṅ Yakop mihicṅiyec. Waṅu Yakobonéṅ yanda hécnina 12 mihicṅi énécmiyec.

⁹ Waṅu yanda hécnina ieneṅ Yosefeac nimbupuc wammima soukiwa niṅac waimigic késama Izipte baeciguc keṅgic Anutunéṅ i guc kerec. ¹⁰ Kecma zéra béra mocṣoṅ imuac qaha igucnec metecgéma ewa hia nimmima niṅtegic qinṅtegicac kuha miyu Izipte ic kewu Faraonéṅ héṅu hiaruyu Izipte héṅgaleṅ ama areṅa yanda zéma eṅeya ama séc héṅgaleṅ wammac niṅac kumuyec. ¹¹ Nalé imuaru Izipte zéma Kanaan baec séc béti hicṅiyu qenṣeṅ maṅzeṅ he énécmiyu yanda hécnina imi nenegina qahac kecgic. ¹² Waṅu Yakopnéṅ Izipte baeciguc nene hezac imuhuc zégic nimma yanda hécnina méli énécmiyu keṅgic. ¹³ Waṅu muṅguc keṅgic Yosefenéṅ eṅeya héniaya zéasari énécmiyu dac munahéra ieneṅ héniaya niṅgic. Waṅu Farao ézéyu inéṅ Yosefeac areṅhéra héniagina wininiyu inicma niṅec. ¹⁴ Waṅu Yosefenéṅ dac munahéra tosara méli énécmiyu maṅgocya Yakop zéma sac kitichéra mocṣoṅ ic embac 75 onagicgic. ¹⁵ Waṅu Yakopnéṅ Izipte baeciguc mekemma kecma humuyu yanda hécnina imuhucnec humudacgic. ¹⁶ Kecma qamoc hécgina Sekemiguc mema hama baec méṅ Abarahamnéṅ becneṅ Sekem baeciguc Hamoroac qelihéra ionarunec kicsuaṅac buṅa soukiwa énécmima meyec imuaru téṅgé énécmigic.

¹⁷ Waṅu Anutunéṅ Abaraham ac zikimiyec imi seligimac imuac naléya ducṅiyu Izipte baeciguc areṅhécnina ionac zaṅgégina imi muṅguc yanda saima eṅec. ¹⁸ Waṅu kecma ic kewu méréra méṅ Yosefeac hénia ménda niniṅanéṅ Izipte baecac galeṅ waṅec. ¹⁹ Waṅu ic kewu inéṅ mia areṅ hécnina tiwiqiwiliṅ waṅ énécmima zéra béraiguc onoporec. Waṅu yanda hécnina zéseli énécmiyu qelihécgina kokoc humumu niṅac deminṅ séṅgaṅgeṅiguc wai énécmiaṅgic. ²⁰ Nalé imuaru mia Mose hicṅiyec. Waṅu Anutunéṅ héṅu sécgéyec. Sécgéyu maṅgocyawac amaiguc namu gumuyu maso haréwéc waṅec. ²¹ Waṅu kecma winiṅu waigic Farao béracyanéṅ wagicma galeṅgéyu iwac naṅa waṅec. ²² Waṅu Mose imi Izipte ic ionac niniṅgina imi mocṣoṅ kumigic ara zéma wawaṅ memeya imi kucyaguc waṅec.

²³ Kecma yawuṅa 40 imuac séc waṅu kemma Israelac qeli, dac munahécna inicmaṅ zéma qerianéṅ niṅec. ²⁴ Kemma Izipte ic méṅnéṅ Israel ic méṅ eṅ qeyu iricma ic méṅ yéwériyaguc iwac saiwa wammima Izipte ic imi bakia meleṅmima qehumuyec. ²⁵ Waṅu inéṅ dac munahécna ieneṅ Anutunéṅ mérananéṅ yéwérigina igucnec metecgé énécmimac imi niṅasarimu imuhuc zéma niṅec, néṅ ieneṅ imi ménda niṅtegicgic. ²⁶ Waṅu ama siṅjima giaṅiyu Israel ic éréhéc euyic muṅguc winini érécmima iereṅ ewa momacguc wammaoc niṅac yomuhuc érézéyec; Ic éréhéc iri dara munia, waṅu némac niṅac mebiri amuzaoc? ²⁷ Zéyu ic alaya eṅ qeyec iminéṅ Mose qéfacgé mima yomuhuc zéyec; Mérénéṅ gi nonac galeṅ zéma gésigési ic kumugéṅec? ²⁸ Oraṅ Izipte ic qehumunec imuhucyanec ni numaṅ zéma wanṣaṅ? ²⁹ Zéyu ac imuac niṅac Mosenéṅ néṅgacma Midian baeciguc ic kiaṅ wamma kecma baec imuhucgeṅ naṅhéréraguc waṅec.

³⁰ Waṅu yawuṅ 40 imuac tetecgia waṅu, Sinai baec boṅa imuac hosuraiguc baec kéra kérasiaiguc Miṅ Kewuac kua meme uṅa méṅnéṅ ic hésa waiyaguc imuac geric bélaṅa qeriaiguc iwac muru wininiyec. ³¹ Wininiyu Mosenéṅ hémma kiwi imuac welicgéyec.

Nimma héñ sosolimañ zéma hosuraiguc keñu Miñ Kewuac ac ewaya yomuhuc mayec; ³² Ni yanda hécgá ionac Anutu; Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu. Imuhuc zéyu Mosenéñ bac yandi yandi wamma zénéña hiriyu efima hémmacac séc qahac wañec. ³³ Wañu Miñ Kewunéñ yomuhuc ézéyec; Baec tima nanzañ imi baec téréya imuac héna usuga imi hénaga igucnec hetecgéna. ³⁴ Ic embachéna Izipte baeciguc kecgic mematiti wañ énécmigic hémma héñanzua. Wañu ionac zésiacginanéñ nuruyu nimma hulac énécmimañ zéma mazua. Deguc hana neñ gi Izipte baeciguc méligémba. ³⁵ Imi mia ieneñ Moseac méréneñ gi galeñ zéma gésigési ic kumugéñec imuhuc zéma waimigic. Néñ Anutunéñ ic imi mia ionac galeñ zéma añgénéñ titi icgina wammac niñac kua meme uña méliyu ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc hicñimima Mose méliyec. ³⁶ Méliyu ic iminéñ kemma Izipte baeciguc zéma Konduñ pésiaiguc zéma baec kéra kérésiaiguc haka welic welicgia zéma asé kiwi haka hénia hénia imi yawuñ 40 imuac séc meyu héñgic onagicma hayec. ³⁷ Wañu Mosenéñ mia Israelac qelihéra yomuhuc énézéyec; Anutugina Miñ Kewu iminéñ dac munahécgina ionac suc igucnec kua meme ic mén ni éséc imuhucya meyacmimac. ³⁸ Mose inéñ baec kéra kérésiaiguc aazorogic suginaiguc yanda hécnina zéma kua meme uña mén Sinai baec boñaguc ac ézéyec imi iniguc momacnec kerec. Wañu inéñ mia ac kekecyaguc imi nénécmimañ zé meyec. ³⁹ Yandahécnina ieneñ acya ménda tohoma qéfacgéma sugina igucnec elicgéñic ewa qeriginanéñ Izipte baeciguc lilingéyec. ⁴⁰ Wañu Aron yomuhuc ézégic; Gi anutuac irecya mén mena iminéñ walac walac keñu méndacbiñ. Mose Izipte baec igucnec nonagicma hayec imi youmi iwac muru némac iwawai hicñiyec imi nini ménda ninziñ. ⁴¹ Imuhuc zéma sura imuhucgeñ burumakao merawa imuac baniaraya mema iwac muru wañ qema héfac héimigic. Wañu méraginanéñ meñic iwawai imuac ségiségi wañgic. ⁴² Imuhuc wañgic Anutunéñ andé unuma wai énécmiyu ieneñ kurumeñac iwawai* mepési énécmigic. Imuac mia kua meme ic ionac kiwiiguc ac yomuhuc hezac; Israel ama miñina eneñ yawuñ 40 imuac séc baec kéra kérésiaiguc kecma wañ mén qema lémbañ mén onéñgic me qahac? ⁴³ Ini Molok imuac[✠] ocmuñ zéma baniara Refan imuac ménni sikilu zéma irec tosara mepési énécmimu niñac mesorocgéma meñic imi mepési énécmiañgic, imuac ni Babilon baec emañgeñ ini nesi énécmimañ.

⁴⁴ Yandahécnina ieneñ baec kéra kérésiaiguc héipuc ac haliginaguc kecañgic. Hali imi Anutunéñ imuac tanera Mose ézéyec séc meñic. ⁴⁵ Wañu hali imi mia yanda hécninanéñ bisima keñkecma kecgic. Wañu Anutunéñ kicginaiguc ic enia nesi énécmiyu ionac baec késagic nalé imuhucgeñ yanda hécnina Yesua méra bawaiguc kecgic imi eneñ iwawai imi bisima hagic tac énécmiyunec Dawidi galeñgé énécmiyec imuac naléya hayec. ⁴⁶ Wañu Dawidi inéñ Anutuac ewa hia iwac muru hemiyu Yakopac qelihéra onac niñ wamma Anutuac amaya memac niñ welerec. ⁴⁷ Wañu i qahac, néñ Solomonnéñ iwac ocmuñ téréya meyec. ⁴⁸ Wañu Eñeña yanda iminéñ amaya amaya ic méranéñ meñic imuaru ménda kecanzac. Imuac mia kua meme icnéñ yomuhuc zéyec; ⁴⁹ Kurumeñ imi nuac ic kewu tatakna, wañu baec imi nuac héna titina. Imuac niñac ini ama dimuhucya hia menémmu? Wañu baec dimuhucyanéñ nuac tac niniñac sécya hia wammac me? ⁵⁰ Wañu iwawai momac yanda imi mérananéñ ménda mihicñiyi me?

⁵¹ Ini imi ewagina selia, qeri gezacgina ménda hericgic béréñgéyec. Eneñ yanda hécgina wañañgic ésécnec nalé séc Uña Téréya andé qeqe wammianzu. ⁵² Némac kua meme ic méñac onac yanda eneñ ménda qehéi wañgic kerec? Ic solaña mén hamac zégic séc unudacgic. Deguc ini imi ic solaña imi mia andé qema qehumugic. ⁵³ Wañu kua meme uña eñeyaoc hama héna ac imi énécmiyec, néñ kiléñdac ménda tohoanzu.

Stefano qegic humuyec.

⁵⁴ Ac imuhucya zéyu niñgic qerigina yaru iwac niñ zécgina ki zéñgégic. ⁵⁵ Stefano imi Uña téréyanéñ qeriaiguc kuaya qeyu kurumeñiguc hiyu Anutuac kiwi asaha zéma Yesu Anutu méra héiyaiguc nañu hémma ⁵⁶ yomuhuc zéyec; Ninzu, ni kurumeñ añgéyu

* 7:42: Kembraña 43 iguc hénia imi ooyawac hezac. ✠ 7:43: 2Ki 23:10

ICAC NAŃA ANUTU MÉRA HÉIYAIGUC NAŃU HÉNꞑUA. ⁵⁷ Imuhuc zéyu ac qewelon yanda qema gezacgina hézicgéma momac yanda yacma iwac muru usuŋnec kemma qéfacgéma ⁵⁸ ama areŋ yanda demin seliaguc imuac séŋgaŋgeŋiguc wagicma kemma hocnéŋ héigic héipuc ic tosanéŋ malekugina hetecgéma sac qeli mén qara Saulo iwac héniaiguc haigic. ⁵⁹ Waŋu hocnéŋ héima kecgic Stefanonéŋ welecma ac yomuhuc zéyec; O! Min Kewu Yesu, gi qeri uŋana késana. ⁶⁰ Imuhuc zémaguc simin héima kucnec yanda qacma zéyec; Min Kewu gi késpedescina ionac qacginu ménda haina eŋu, imuhuc zémaguc gau seli heyec.

8

Yesuac hénaoŋ hažéc mihicŋima néŋgacma keŋha waŋgic.

¹ Stefano humuyu Saulonéŋ qehumugic imuac ewa momac waŋec. Waŋu nalé imuaru Yesuac hénaoŋ Yerusalem kecgic ieneŋ hažéc yanda mihicŋima Yuda zéma Samaria baec séc néŋgacma kendacgic. Keŋgic Yesuac Mélíméli ic eŋacnec ménda néŋgacma Yerusalemiguc kecgic. ² Waŋu Anutu ee héihéi wammianzu ieneŋ Stefano héisiac yanda wammima téŋgéigic. ³ Saulo inéŋ amaya amaya emma ic zéma embac momacnec énépésima qatéhéré waŋ énécmima hénaoŋ mebiré énécmima hésa amaiguc onoporec.

Filiponéŋ Samaria ama areŋa areŋa séc ackuažéc énézéyec.

⁴ Héndéŋ énécmimia imi eneŋ baera baera kemma ackuažéc imi zéau énécmigic. ⁵ Imuhuc waŋgic Filiponéŋ Samaria ama areŋa yandaiguc hiŋgacma Kristoac héniaaya zéau énécmiyec. ⁶ Waŋu Filiponéŋ kiwi hénia hénia mema ackuažéc énézéyu tuŋ yanda ieneŋ ewa momac wamma hémma nimma acyawac wamma gezacgina haigic. ⁷ Hénia imi yomuhuc; Inéŋ zéyu kuwic biria sasalanéŋ ic tosara sipacgé énécmima kecgic ionac murunec qewelon yanda qema éréigic. Waŋu purin zéma hénia méragina biria sasala mehiaru énécmiyec. ⁸ Waŋu ama areŋa yanda imuaru ségiségi kuneŋ yanda hicŋiyec.

Séwi galeŋ ic Simonnéŋ Uŋa Téréya boŋ memaŋ zé waŋec.

⁹ Waŋu ama areŋa yanda imuaru séwi galeŋ mén kerec. Iwac qara imi Simon. Inéŋ kuwi kuhanéŋ ai ikora meyu Samaria ic embac ieneŋ hémma welicgéigic eŋeya niŋac ic kuneŋ zéamuma kecaŋec. ¹⁰ Waŋu eŋeŋa mamaya momacnec iwac gezacgina haima, Ic youmi Anutuac kuc kuneŋ yanda késakeczac zéaŋgic. ¹¹ Waŋu nalé horua yanda gété manira ai iminéŋ ewagina mesoho énécmiyu méndac miangic. ¹² Waŋu Filiponéŋ Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda zéma Yesu Kristoac qac buŋa zéau énécmiyu ninžéŋgéigic ic embac momacnec doku naec énécmiyec. ¹³ Imuhuc waŋu Simon imuhucnec ackuažéc ninžéŋgéyu doku naecmiyu Filipo méndacmiyu Filiponéŋ séséc hénia hénia zéma kuc yanda mewininiyu hémma welicgéyec.

¹⁴ Yesuac Mélíméli ic Yerusalem kecgic ieneŋ imi Samaria ic tuŋ ieneŋ Anutuac ackuažéc késaniŋ waŋgic zéigic nimma Petero zéma Yohane ionac muru méli énécmigic keŋoc. ¹⁵⁻¹⁶ (Waŋu imuaru hénaoŋ imi hakecma méŋac mén Uŋa téréyanéŋ ménda mayecnec, ieneŋ Yesuac qaraiguc dokunec sac naecgic,) imuac niŋ iereŋ mekemma Uŋa téréyaguc wammu niŋac zéweleroc. ¹⁷ Waŋu Yesuac mélíméli ic éréhéc iereŋ méragira orucginaiguc haiyic Uŋa Téréya megic. ¹⁸ Simon imi Yesuac mélíméli ic iereŋ méragira orucginaiguc haiyic Uŋa Téréya énécmiyu hémma soukiwa érécmiyec. ¹⁹ Érécmima yomuhuc érézéyec; Kuc buŋa imuhucya ni momacnec néŋic ic embac méŋac mén orucginaiguc mérana haiwa Uŋa téréyaguc wammac. ²⁰ Imuhuc zéyu Peteronéŋ yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac sese imi soukiwanéŋ boŋa hia memaŋac zéma ninzaŋ, imuac soukiwaga imi giguc momacnec biridacmaoc. ²¹ Guac ewa qeriga imi Anutuac kiwaiguc dindiŋa qahac. Imuac hénia ac yominéŋ guac iwawai me ai buŋaga ménda wammac. ²² Qeri biricga imi melemma Min Kewu welec mina qerigaiguc ninin imuhucya késakeczan imuac késpedescga waigémmac gezan. ²³ Gémba biriawac houhouyanéŋ qeriga sécgéyu késpedesganéŋ pipigémma hezac. ²⁴ Zéyu Simonnéŋ melemma zéyec; Iri ekaoc nuac niŋ wamma Min Kewu welecmiyic iwawai zézaoc imi nuaru mén ménda hicŋi némmac.

²⁵ Wañu Yesuac Mélíméli ic iereñ Miñ Kewuac ackuažéc imi héipuc wamma selima žéau énécmimaguc Samaria baec komoc komoc sasalaiguc buña suruc hiabia imi žéau énécmima žéau énécmima hama Yerusalem liliñgéma keñoc.

Filiponéñ Ediopia ic méñ Yesuac hénac ac éžéyec.

²⁶ Miñ Kewuac kua meme uñanéñ Filipino yomuhuc éžéyec; Gi yacma emañgeñgeñ baec wañgoña Saut iguc hiñgacma hénac méñ Yerusalemnec hénima Gaža amaiguc hiñgacžac imuaru kembésémañ. Wañu hénac imi baec kéra kérésiaiguc heyec. ²⁷ Imuhuc žéyu Filipinoñ yacma keñu Etiopia héngaleñ ama areña yandawac Embac garata Kandake iwac weleñ qeque icnéñ Yerusalemiguc Anutu mepésimañ žé eñec igucnec mayec. Wañu ic imi héngaleñ ama areña yanda imuac sou kiwa mocžon galéngémac niñac kuc yanda hemiyec. ²⁸ Wañu inéñ liliñgéma eñeya karisi yanda imuac qacyaiguc tacma Anutuac tiliñ tiliñ ic Yesaiawac kiwi imi olomma kerec. ²⁹ Wañu Uña téréyanéñ Filipino yomuhuc éžéyec; Karisi imuac hosuraiguc kemma kenna. ³⁰ Žéyu Filipinoñ usuñnec kemma kua meme ic Yesaia iwac kiwi imi oloñu nimma qesimiyec; Ac olonžan imuac hénac niñžan? ³¹ Wañu inéñ žéyec; Méñnéñ hénac ménda meyu nimma dimuhuc niñasarimañ? Imuhuc žémaguc éréma tacmacac niñ Filipino héihéré miyec. ³² Embac kewuac weleñ qeque iminéñ ac kiwi oloñec imi yomuhuc; Rama merawa méñ qehéric wammu niñ héréma keñanžu ésécnec hérémiñgic keñec. Wañu rama méñ žucya héric héric ic méñac wésiaiguc hétéñ qahac wamma tacžac imi ésécnec kuaya méñ ménda añgéyec. ³³ Wañu mamaya wañu didiñanec ménda žétecgé miñgic. Wañu baec igucnec kekecyac wagicgic qahac wañec imuac méréneñ iwac qelihéraguc wammac hia žéwacnec?

³⁴ Wañu garatawac weleñ qeque icnéñ melemma Filipino éžéyec; Qesigémba néžéna. Anutuac tiliñ tiliñ icnéñ mérac niñ imuhuc žézac, eñeya niñac me ic méñ niñac? ³⁵ Qesiyu Filipinoñ kuaya añgéma ac imuaru toroqema Yesuac hénac éžéyec. ³⁶ Wañu hénac keñkecma doku méñgic kereñic garatawac weleñ qeque icnéñ žéyec; Doku you hezac imuac némacnéñ žiki néñu doku ménda naec némbésémañ? ³⁷ (Ménda hezac.) ³⁸ Imuhuc žéma nesinesi ic énéžéyu karisi yanda imi žikigic nañu Filipino žéma garatawac weleñ qeque ic iereñ ekawu dokuiguc mekeñic Filipinoñ doku naecmiyec. ³⁹ Wañu doku igucnec éréyc Miñ Kewuac Uñanéñ Filipino wagicma keñu weleñ qeque ic iminéñ i muñguc ménda hémma ségiségi wamma hénaya méndacma keñec. ⁴⁰ Wañu Filipino inéñ Azoto* tauñiguc wininima lelecgéma ama areña kuneñ kuneñ séc séc buña suruc hiabia énéžéma hama Kaisarea† hadarec.

9

Miñ Kewunéñ Sauloac hiçñimiyec.

¹ Saulo imi Miñ Kewuac ai ichéra tericgé énécmima unuhéi wañ énécmimacac niñ qeria geriwiguc wañu wéséséya héiyu érémanec nañu hofac oo ic eñeña iwac muru keñec. ² Kemma méñnéñ méñ hénac qelia imi méndacma kecžuiguc mihicñi énécmima ic me embac mocžon méragina dérécgéma Yerusalem érémañ žé Damasiko ama areña yanda imuac tocgotocgo ama séc keñkeñawac oaec kiwi niñac welecmiyec. ³ Welecmiyu omiyu mema keñkecma Damasiko ama areña yanda hosuraiguc keñec. Nalé imuhucgeñ kurumeñ igucnec asac mararañ méñnéñ élanžanec mama qetagalima lelecgémiyec. ⁴ Lelecgémiyu baeciguc tendiñgéma maqeyu hema ac ewa méñ yomuhuc žéyu niñec; Saulo, Saulo, gi némac niñac nunesi wannémma kecanžan? ⁵ Žéyu Saulonéñ qesimima žéyec; Miñ Kewu, gi méré? Žéyu žéyec; Ni Yesu geñ qenesi wammima kecanžan imi mia. ⁶ Gi yacma ama areña yandaiguc kerenna, imuaru némac ai kileñ mewésémañ imuac ara géžéyu nimbésémañ. ⁷ Žéyu ic i guc keñgic ieneñ hétéñ imi niñgic, néñ ic méñ ménda héngic imuac niñ acgina qahac nañgic. ⁸ Wañu Saulonéñ baec igucnec yacma kiwa himanec nañec, néñ iwawai méñ hémmacac séc qahac wañu ichéra ieneñ mériaiguc

* 8:40: Qara méñ; Asidot. † 8:40: Ama areña yanda méñ žéic alayaguc.

késama wagicgic Damasiko ama areña yandaiguc kerengic. ⁹ Wañu ai meme haréwéc kiwa hilicgémanec taru nene me doku ménj ménda neyec.

Ananianéj Saulo doku naecmiyec.

¹⁰ Damasiko ama areña yandaiguc Yesuac ai ic ménj kerec. Qara imi Anania. Wañu Miñ Kewunéj tilij tilijiguc hicñimima ézéyec; Anania! Zéyu melemma zéyec; Oo, Miñ Kewu. ¹¹ Zéyu Miñ Kewunéj ézéyec; Ninzañ, ic ménjnéj welecma taczac, imuac niñ gi yacma hena qara Hena Dindiña imuaru kemma Yudawac amaiguc emma ic ménj qara Saulo, Taso ama areña yanda igucnec iwac hocma mihicñiwésémañ. ¹² Inéj irec ménj tilij tilijiguc hicñimiyu ic ménj qara Ananianéj eneya muru hama méria qacyaiguc haiyu muñguc kic hihiyaguc wañec imi hénzac. ¹³ Zéyu Ananianéj melemma zéyec; Miñ Kewu, ic embac sasalanéj iwac niñ zéma Yerusalemiguc guac henaorij hécgá haka biria hatac dahec wañ énécmiyec imuac suruc zégic niñanza. ¹⁴ Wañu yomuaru imuhucnec guac qacga guruanziñ nini moczoñ méranina dérécgá nénécmimac niñac hofac oo enejagina iwac murunec kuc buña imi mema hayec. ¹⁵ Imuhuc zéyec, néj Miñ Kewunéj yomuhuc ézéyec; Gi tinduc kenna, baera baera ic embac zéma ic kewu zéma Israelac nambérac héra ionac muru nuac qac buñana wagicma kemmacac niñ késawa ic imi nuac ai ic wanzac. ¹⁶ Qac buñanawac wamma zéra béra yéwéria dimuhucya mihicñimac imi ézéwa hémmac. ¹⁷ Wañu Ananianéj kemma ama imuaru emma Sauloac oruhaiguc méria haima zéyec; Saulo, munana, gi muñguc kic hihi wamma Uña Téréya sécgégéñu kecbésémañ niñac Miñ Kewu Yesu henaiguc hicñigéñec inéj mia méli néñu hazua. ¹⁸ Zéyu nalé sosola qahac kiwa igucnec iwawai sekec sekec ésécnecnéñ taima mayu kicya muñguc hima hémma yacma nañu doku naecmiyec. ¹⁹ Wañu nene nema kuhaguc wañec. Inéj Yesuac ai ichéra Damasiko ama areña yandaiguc kecgcic iniguc ai meme tosara kecgcic.

Saulonéj hénima buña suruc hiabia zéauyu zéra béra qahaiguc opocgic.

²⁰ Kecma nalé sosola qahac Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma Yesu imi Anutuac Naña keczac zéma zéau énécmiyec. ²¹ Énézéyu niñgic imi enej moczoñ welicgéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yerusalem imuaru qac imi qacangic ini mebiri énécmianec imi qahac me? Wañu ic embac imuhucya qaté énécmima hofac oo ic ionac muru énépésima kemmañ zé hayec. ²² Wañu Saulo inéj muñguc yanda kuhaguc wamma Yesu imi Kristo téngéñ wanzac imi héipuc wamma Damasiko ama areña yandaiguc Yuda ic kecgcic énézéyu niñgic sicsaoc wañec.

²³ Imuhuc wamma keru ai meme sasala keñu Yuda ic enej Saulo qewiñ zéma zéeminiñ wangic. ²⁴ Wañu ac saña hazéra imi Saulo gezawanéñ niñec. Wañu ieneñ Saulo qehumuwiñ zé siñi kaiwe séc nagu yanda séc awima nañgic. ²⁵ Imuhuc wangic iwac tohotoho ichéra ieneñ siñiyaiguc nenjeniguc Saulo tima hésanéñ nenjen qatéma demin yanda andia luhuc memeac kifañaguc nañgégic hiñgacma néngarec.

²⁶ Kemma Yerusalem keremma Yesuac ai ichéra ionaru toroqemac niñ batucgé énécmiyec, néj ieneñ moczoñ Yesuac ai ic wanzac imi ménda ninzénégic imuac iwac zénéngina hiriyec. ²⁷ Wañu Banabanéñ Yesuac Mélíméli ic ionaru wagicma kemma Saulonéj henaiguc Miñ Kewu dimuhuc héñu Miñ Kewunéj dimuhuc ac ézéyu Damasiko ama areña yandaiguc inéj Yesuac qaraiguc kucnec zéma dimuhuc zéauyec imuac ac suruc wañ énécmiyec. ²⁸ Wañu inéj iniguc momacnec kecma Yerusalem enej mama wamma Miñ Kewu Yesuac qaraiguc ackuazéc selianec zéauyec. ²⁹ Wañu Yuda ic tosara Girik ac zéangic iniguc ac wangic acginanéñ enej mama wañec. Wañu ic ieneñ Paulo qewiñ zé wangic. ³⁰ Wañu ai momachéra ieneñ nimma Kaisarea ama areña yanda zéic alayaguc imuaru wagicma hiñgacma kemma méligic Taso ama areña yandaiguc keñec.

³¹ Imuac niñ Yesuac henaorij Yuda, Galilaia zéma Samaria baeciguc kecgcic ionaru luae he énécmiyu nanañ seli mihicñi énécmimia wañu Miñ Kewuac ehéihéi wammima Uña Téréyanéñ ewa qeriginaguc dongé énécmiyu zanngégina saima keñec.

Peteronéj ic ménj mehiaruyec.

³² Peteronéj baec séc lelecgéma kecma Yesuac hénaorij Lida ama areña yandaiguc kecgic ionac muru kerjec. ³³ Wañu imuaru ic ménj mihicñiyec, qara imi Ainea, inéj purij wamma hehe tataciguc hema keru yawuñ 8 wañec. ³⁴ Wañu Peteronéj yomuhuc ézéyec; Ainea Yesu Kristonéj mehiaru génzac imuac niñ yacma hehe tatacga imi geñgaoc mindiñina zéyu nalé imuarunec yarec. ³⁵ Yaru Lida zéma Saron ama areña yanda igucnecnéj i hémma ewagina melemma Miñ Kewuac hagic.

Peteronéj Tabita humuc igucnec meqeliyec.

³⁶ Yope ama areña yandaiguc Yesuac tohotoho embac ménj kerec, qara imi Tabita, neñañ aciguc Nonij, wañu inéj ai hiabia sasala mema ic embac maqeqeya méra énécmiañec. ³⁷ Wañu nalé imuhucgeñ Tabita i hafi hicñimiyu humuyu qamocya naecmima ama qeria ménj qacyaiguc heyec imuaru haigic heyec. ³⁸ Lida ama areña yanda imi Yope ama areña yanda hosuru tarec. Wañu Yesuac ai ic embac ieneñ Peteronéj imuaru taczac zégic nimma ic éréhéc iwaru méli érécmigic ieneñ kemma nalé sosola qahacnec foc hamacac niñ qesimiyoc. ³⁹ Zéyic Peteronéj yacma iriguc momacnec keñgic. Kemma kendacgic ieneñ ama qeria ménj qacyaiguc heyec imuaru i wagiric eñgic. Eñgic embac malé sasala ieneñ ic iwac maréñaiguc namma siacma zari maleku Tabitanéj iniguc kecma meyacgéyec imi ézégic héñec. ⁴⁰ Wañu Peteronéj énézéyu hiñgacdacgic simiñ héima zéwelerec. Zéweleru tecgéyu qamocac muru melemma namma yomuhuc ézéyec; Tabita gi yacna zéyu kiwa héitegicma Petero hémma yacma tarec. ⁴¹ Taru Peteronéj mériaiguc késama héréyu yacma nañec. Nañu Yesuac hénaorij zéma embac malé unuruyu eñgic Tabita qelizac imi énézéyu héñgic. ⁴² Wañu Yope ama areña yanda imuac miñina ieneñ haka imi zésaigic nimma sasala ieneñ Miñ Kewu ninzéñgégic. ⁴³ Wañu Peteronéj Yopeiguc ic ménj qara Simon yañ séwéla meme iwac amaiguc ai meme sasala kerec.

10

Kua meme uña méñnéj Konelio hicñimiyec.

¹ Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc ic ménj kerec, qara Konelio. Inéj yaré ic 100 ionac galeñ kerec. Wañu inéj tuñ ménj Italia yaré ic tuña zéañgic imuacnec. ² Wañu inéj eñeya ama taséhéra iniguc Anutuac wamma nalégina zéma usungina qemima ee héihéi wammima kecma ic embac maqeqeya ionac ewa biric wañ énécmima haleñ sasala hai énécmima Anutu zéwelec wammima kecañgic. ³ Kaiwe ménj maria 3 kilok imuaru inéj héñu Anutuac kua meme uña méñnéj tiliñguc hicñimima Konelio, zéma qarec. ⁴ Wañu inéj héñsolima zénéña hiriyu zéyec; Miñ Kewu, hénia némac niñ? Zéyu zéyec; Haleña ic embac maqeqeya ionac haianzañ imi zéma zéwelecga iminéj Anutuac muru haréyu haihakaga imi niñqelima niñgénzac. ⁵ Imuac deguc gi Yope ama areña yandaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic ménj qara Simon Petero zémimia i héihéré mimu. ⁶ Ic imi yañ séwéla meme ic, Simonac amaiguc tacyac wañanzañ. Wañu ama imi konduñ giñgiñaiguc taczac. ⁷ Kua meme uñanéñ ac imuhuc ézéma keñu weleñ qeqe ic éréhéc zéma yaré ic sugina igucnec ménj Konelio eñeya méndacmima Anutu ee héihéi wammianzac i momacnec unuruyec. ⁸ Unuruma ac suruc imi wañ énécmidacma Yope amaiguc méli énécmiyu keñgic.

Miñ Kewunéj Petero tiliñguc ézéyu héñec.

⁹ Ama siñima gianjiyu kaiweya ménj keñkecma gau komoc wañu ieneñ keñkecma ama imuac hosuraiguc kereñgic. Wañu nalé imuaru Peteronéj zéwelec wammañ zé ama qacyaiguc eñec. ¹⁰ Wañu inéj yaka niñ humuma nene nemañ zé wamma énézéyu otocgo wammanec kecgic Uñanéñ qéléléñgé miyec. ¹¹ Miyu héñu kurumeñ añgéyu gésé ménj maleku ésécnec wañgoña kemboñ qahac imi zikima nañgégic baec qahaiguc mayu héñec. ¹² Héñu qeriaiguc yañ hénagina kemboñ qahac hénia hénia zéma gisic zinangoc, zini mokoleñ, zéma nei hénia hénia heyec. ¹³ Wañu ac ménj yomuhuc mayec; Petero, yacma unuma nena. ¹⁴ Wañu Peteronéj zéyec; Miñ Kewu, qahac téñgéñ! Ni ménda

neneya sic saocya zéma iwawai biria méndagucnec neanzua. ¹⁵ Zéyu ac mén yomuhuc hicñiyu hatac éréhéc wañec; Iwawai Anutunéñ zézuaczac imuac geñ qakolayaguc ménda zéna. ¹⁶ Haka imi muñguc hicñiyu hatac haréwéc wañu imuacnec gésé imi hérégic kurumeñiguc eñec.

¹⁷ Wañu Petero iwawai héñec imuac hénia imi dimuhuc zéma eñeya ewayanéñ nimma niñ éréhéc wañec. Wañu ic tosara Konelionéñ méli énécmiyec ieneñ naguyaiguc namma Simonac ama niñac qesigic. ¹⁸ Qesima qacma yomuhuc zégic; Simon Petero zémimia imi yomuaru taczac me? ¹⁹ Wañu Petero i iwawai héñec imuac hénia niñ areñgémanc keru Uña téréyanéñ yomuhuc ézéyec; Ninzañ, ic haréwéc haréma gi hocgénzu. ²⁰ I ini neñ méli énécmiwa hazu. Imuac gi yacma hiñgacma ewa éréhéc ménda wamma iniguc kembésémañ. ²¹ Zéyu Peteronéñ ionac muru hiñgacma zéyec; Ic hocma hazu imi ni yomi mia. Hénia némac niñ you hazu? ²² Zéyu zégic, Yaré ic 100 ionac galengina Konelionéñ ic solañja kecma Anutu ee héihéi wammianju Yuda ic ieneñ ee héihéi wammianzu. Kua meme uña téréya méñnéñ gi iwac amaiguc héihéré gémma guac murunec ac nimmac niñ ézéyec. ²³ Imuhuc zéyu Peteronéñ onagiru ama tacyac wañañec imuaru emma hegic ama gianjiyu yacma iniguc keñgic. Wañu Yope amaiguc ninzén ninzén dacmuna tosara ieneñ aguc i guc momacnec keñgic.

*Peteronéñ ic enia Konelioac
amaiguc keñec.*

²⁴ Ieneñ hénaiuguc siñi mén hema keñkecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc kerengic. Wañu Konelionéñ sac kitichéra zéma ala hiabia kecgic tosara unuruyu tocgéma mambéc kecgic. ²⁵ Peteronéñ amaiguc eñu Konelionéñ iwac muru hama iwac hénayaiguc mama siggéma mepésimiyec. ²⁶ Mepésimiyu Peteronéñ mema yacma yomuhuc ézéyec; Yacna, ni acguc ic kecza. ²⁷ Yaru i guc ac wamma ama qeriaiguc emma iniru ic embac sasala tocgéma tacgic. ²⁸ Wañu inéñ ac yomuhuc hénima énézéyec; Ini nindaczu ésécnec Yuda ic méñnéñ ic enia mén ala wammima momacnec azorogic zézé seli ac logizac wammac. Wañu Anutunéñ ic méñac mén qakola me zapi qeqeya ménda zémanac zé nézéyec. ²⁹ Imuac niñ héihéré néngic acna waima hazua. Wañu qesiéncmiwa, ini hénia némac niñ héihéré nénzu? ³⁰ Zéyu Konelionéñ yomuhuc ézéyec; Haka yomi hicñiyuguc bec ai meme kemboñ qahac tecgézac. Maria yomuhucgeñ, maria 3 kilok imuaru amanaiguc tacma zéwelecbac ic mén malekuya lalacnéñ kic ségéranaiguc wininima nañec. ³¹ Namma yomuhuc zéyec; Konelio, welecwelecga zéma haleñga ic embac maqeqeya ionac haianzañ iminéñ Anutuaru haréyu haihakaga imi niñqelima niñgénzac. ³² Wañu gi Yope amaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic mén qara Simon Petero zéanzu i héihéré mimu. Ic imi yañ séwéla meme ic Simonac amaiguc tacyac wañanzac. Wañu ama imi konduñ giñgiñaguc taczac. ³³ Imuhuc zéyu nalé sosola qahac ic tosara méli énécmiyi. Hazañ imi hiabia! Nini moczoñ youmi Miñ Kewunéñ ac gézéyec imi moczoñ nimbiñ niñac Anutuac kiwaiguc tocgéma tacziñ.

Peteronéñ Konelioac hénia géséhéra ackua zéc énézéyec.

³⁴ Zéyu Peteronéñ kuaya auma énézéyec; Deguc ni héla mén niñasarizua. Anutunéñ ic neñañ séwinina igucgeñ ménda ninicma nénépésianzac. ³⁵ Ic embac baera baera keczu sugcina igucnec méñnéñ mén Anutu ee héihéi wammima haihaka solañja wañanzu imi hia énépésimacac séha wanzu. ³⁶ Anutunéñ luaeac ackua zéc imi Yesuac murunec Israeiac qelihéra onac énécmiyec. Wañu Yesu iminéñ iwawai momac yandawac Miñ Kewu wanzac. ³⁷ Yohanenéñ doku naec hakawac zéauyuguc imuac andiaiguc Galilaia baec igucnec hénima Yuda baec séc néma iwawai hicñiyec imi ini ninzu. ³⁸ Anutunéñ Yesu Nazarete ama areña igucnec i Uña Téréya zéma kuc buña imi haléc ésécnec pocgémima i guc momacnec kerec, Imuac niñ inéñ lelecgéma haka hiabia wamma ic embac tosara uña birianéñ helanzi énécmima yéwéri énécmimia imi mehiaru énécmiyec. ³⁹ Nini imi inéñ Yuda ic nonac baec yanda zéma Yerusalemiguc haka wañec imi moczoñ kicninanéñ hémma héipuc wanzñ. I imi ic héñgeña wéndaraiguc qegic humuyec. ⁴⁰ Wañu ai meme

haréwéc waŋu Anutunéŋ meqeliyu wininiyu héŋiŋ. ⁴¹ Waŋu ic embac moczoŋ yanda ionaru qahac, néŋ humuc igucnec yaruguc héipuc ic wambiŋ zé Anutunéŋ bec nec gési nénécmiyu i guc nene doku neyiŋ nonac muru sac wininiyec. ⁴² Anutunéŋ ic embac kic qeli zéma ic embac humumia zétecgé nénécmimacac niŋ ic méŋ kumuyec imi Yesu imi mia zéma imuac héipuc wamma ic embac ackuažéc zéau énécmiwiŋ niŋac Yesunéŋ nénézéyec. ⁴³ Waŋu Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ieneŋ acguc iwac héipuc wamma yomuhuc zégic; Ic embac i ninžéŋgému moczoŋ iwac qara niŋac késpedesgina zuac énécmimac.

Uŋa Téréyanéŋ ic enia ionac muru mayec.

⁴⁴ Peteronéŋ ac imuhuc zémanec naŋu Uŋa Téréyanéŋ ic embac moczoŋ ara nimma tacgic séc qacginaiguc mayec. ⁴⁵ (^{45a}) Mayu ninžéŋ ninžéŋ ic tosara séwi tasé hericheric ginaguc Peteroguc keŋgic ieneŋ Anutunéŋ ic enia ionac Uŋa Téréya qocgé énécmiyu ⁴⁶ eŋaŋ ac waima ac méréraiguc zéma Anutu mepésigic nimma (^{45b}) kileŋ yanda aurigic. ⁴⁷ Waŋu Peteronéŋ zéyec; Neŋaŋ meyiŋ éséc nec ic youmi ieneŋ Uŋa Téréya mezu imuac mérénéŋ doku ménda naec énécmiwiŋ niŋac neuŋ héinénéc mimacac séc wammac? ⁴⁸ Imuhuc zéma Peteronéŋ Yesu Kristoac qaraiguc doku naec énécmimu niŋac énézéyec. Waŋu ic embac ieneŋ ai meme tosara méŋ iniguc tacyac wammu niŋac Petero welecmigic.

11

Peteronéŋ ai meyec imuac surucya zéasari énécmima Yuda ic énézéyec.

¹ Yesuac Mélíméli ic tosara zéma ninžéŋ ninžéŋ dacmuna Yuda baec séc kecgic ieneŋ ic enia ieneŋ Anutuac ackuažéc aŋgéŋ tigic imuac suruc niŋgic. ² Imuac Peteronéŋ Yerusalem lilingéma eŋu séwi tasé hericheric ginaguc ieneŋ Petero mematiti wammigic. ³ Wammima yomuhuc ézégic; Gi némac niŋac ic enia ionac amaiguc emma iniguc momacnec nene nene? ⁴ Zégic Peteronéŋ areŋgéma yomuhuc zéasari énécmiyec; ⁵ Ni Yope ama yandaiguc zéwelecma kecba Anutunéŋ tiliŋtiliŋiguc nézéyu yomuhuc héŋi; Gésé méŋ maleku yanda éséc nec kitiwa kemboŋ qahac imuaru zikima kurumeŋ igucnec naŋgéŋic ségéranaiguc mayec. ⁶ Mayu qeriaiguc héŋ sosoliwa baec yaŋ hénagina kemboŋ qahacginaguc hénia hénia zéma haséŋ yaŋ zéma gisic žinaŋgoc, žini mokoleŋ zéma sawawac nei hegic iniri. ⁷ Inicma ewa méŋ nimba yomuhuc nézéyec, Petero, yacma unuma nena. ⁸ Zéyu neŋ zéyi, Miŋ Kewu, qahac téŋgéŋ! Ni iwawai qakolayaguc zéma iwawai žapi qeqeya imuhucya méŋ kuaŋaiguc méndagucnec haiwa hiŋgarec. ⁹ Imuhuc zéwa kurumeŋ igucnec ewa méŋ yomuhuc melenŋu hatac éréhécnec mayec; Iwawai Anutunéŋ zéžuačzac imuac geŋ iwawai žapi qeqeya ménda zéna. ¹⁰ Iwawai imi hičŋiyu hatac haréwéc waŋuguc imuacnec iwawai imi moczoŋ hérégic kurumeŋiguc eŋec. ¹¹ Waŋu nalé sosola qahac ic haréwécnéŋ ama hema kecaŋi imuaru hama naguyaiguc naŋgic. Imi mia Kaisarea zéic alawac ama areŋa yanda imuarunec nuac muru méli énécmiyu hagic. ¹² Hagic Uŋa Téréyanéŋ yomuhuc nézéyec; Gi ewa éréhécnec ménda wamma iniguc kembésémaŋ. Imuhuc zéyu ni zéma ic 6 yomi neŋawu kemma méli énécmiyec iwac amaiguc eŋiŋ. ¹³ Enni inéŋ haka dimuhuc hičŋimiyec imuac surucya zéma yomuhuc nénézéyec; Kua meme uŋa méŋnéŋ nuac amaiguc wininima namma yomuhuc nézéyu niŋi; Gi Yope amaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic méŋ qara Simon, Petero zémimia i héihéré mimu. ¹⁴ Inéŋ hama ackuažéc énézéyu ackuažéc iminéŋ gi zéma hénia géséhécga moczoŋ késpedesgina igucnec aŋgéŋgina timac. ¹⁵ Imuhuc zéyu ni ackuažéc imi hénima énézéwa Uŋa Téréya neŋaŋ muru mayec imuhucyanéŋ ionac muru mayec. ¹⁶ Mayu hémma Miŋ Kewunéŋ ac yomuhuc zéyec imi niŋ qeliyi; Yohanenéŋ dokunéŋ naec énécmiyec, néŋ ini mia Uŋa Téréyanéŋ naec énécmimac. ¹⁷ Anutunéŋ neŋaŋ Miŋ Kewu Yesu Kristo ninžéŋgéyiŋ nalé imuaru sese nénécmiyec. Waŋu inéŋ sese imuhucyanec ionac énécmiyec. Imuac ni dac imuhucyanéŋ némaciguc Anutu neuŋ héimiwinec. ¹⁸ Imuhuc zéyu ieneŋ ac imi nimma ac hétéŋgina

waima Anutu mepésima yomuhuc zégic; Ic enia ionac muru kekec memuac ewa qeri melerj melerjac buja énécmiyec.

Antiokia ama areja yandaiguc Yesuac hénaorij hicjiyec.

¹⁹ Stefano niñac ununesi hicjiyu ic embac tosara ienej héndéj héndéj amuma Foinike zéma Kipuro zéma Antiokia ama séc kemma ic tosara qahac, néj Yuda ic embac ionac sac ackua^{zéc} énézégic. ²⁰ Wañu suginaiguc tosara Kipuro baec zéma Kirene baec igucnecnéj Antiokia ama areja yandaiguc keremma Girik ic ionac muru acguc Miñ Kewu Yesuac buja suruc hiabia énézégic. ²¹ Wañu Miñ Kewuac mérayanéj iniguc heyu ic embac sasalanéj ninzénge^{ma} Miñ Kewuac muru lilingéma hagic. ²² Wañu Yerusalemiguc hénaorij kecgic ienej imuac suruc nimma Banaba méligic Antiokia ama areja yanda imuaru kejec. ²³ Kemma Anutuac ewa hia he énécmiyu hémma ségiségi wañec. Wañu ewa siñgina yandaguc Anutuaru qékétama kecmu niñac ic embac moc^{zorj} acnéj meseli énécmiyec. ²⁴ Banaba imi ic hiabia, wañu Uña Téréya zéma ninzénj ninzénj yanda sécgémima heyec. Imuac niñac ic embac tuñ yandanéj Miñ Kewuac muru toroqegic. ²⁵ Wañu Banabanéj Saulo miñicñimañ zé Taso ama areja yandaiguc kejec. ²⁶ Kemma miñicñima wagiru Antiokia ama areja yandaiguc hayoc. Hama yawuñ momacguc ekawu kecma Yesuac hénaorij miñicñi énécmima ic embac sasala ackua^{zéc} ku énécmiyic Antiokia ama areja yanda imuaru mia walac walac Yesuac hénaorij ionac qacma Kristoac ic zéénécmigic.

Yesuac hénaorij Yuda baeciguc ionaru soukiwa haigic kejec.

²⁷ Nalé imuaru Anutuac tiliñ tiliñ ic tosara Yerusalemnec Antiokia ama areja yandaiguc hagic. ²⁸ Wañu ionarunec méñ qara Agabonéj Uña Téréyanéj tilingémiyu baec séc béti yanda hicñimac niñ andiawac ara énézéyec. Wañu béti yanda imi ic kewu yanda Klaudio kerec nalé imuaru hicjiyec. ²⁹ Hicjiyu Yesuac hénaorij ienej kucgina he énécmiyec séc iwawai qutulañgéma Yuda baeciguc ninzénj ninzénjac dacmuna hécgina kecgic ionaru haleñgina haigic kemmac niñ zétecgégic. ³⁰ Zétecgégic imuhucyanec haleñ imi Banaba zéma Saulo iorac méragiraiguc haima, ninzénj ninzénjac dacmuna hécgina ionac muru haigic kejec.

12

Herodenéj Yakobo qehumuma Petero hésa amaiguc oporec.

¹ Nalé imuaru ic kewu Herodenéj hénaorij tosara ununesi énécmimañ zé méra meyacma énézéyec. ² Inéj Yohaneac dara Yakobo késama sounéj héiyu humuyec. ³ Imuhuc wañu Yuda ic ienej haka imuac ségiségi wañgic inictegicma Petero acguc késamañ zé wañec. (Wañu haka imi saméñ yisya qahac imuac kendorjguc hicjiyec.) ⁴ Wañu nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendorj tecgéyu hérémima ic embac kicginaiguc haiyu nañu ara zétecgémacac niñ hésa amaiguc oporu tarec. Taru yaré ic 16 imi tuñhéra 4 méndéj amuma galeñgému niñac ionac méraginaiguc oporec. ⁵ Petero hésa amaiguc galeñgégic heyu hénaorij ienej iwac niñ wamma ewa qerigina hélacnéj Anutu welecmigic.

Kua meme uña méñnéj Petero hulacmiyec.

⁶ Herodenéj i wagicma hamuac niñec imuac naléya imi ama gianjiyu ducñimac. Wañu ménda gianjiyunec siñi imuaru Petero señ hésa éréhécnéj qatégic ténjiñ ic éréhéc iorac sugiraiguc gauya hekerec. Keru galeñ meme ic tosara nagu séñganjeniguc galeñ mema nañgic. ⁷ Wañu héñgic Miñ Kewuac kua meme uña méñnéj wininiyu hésa ama imuac qeriaiguc asac mararañ méñnéj asariyec. Wañu kua meme uñanéj Petero maréñaiguc qema mindima zéyec; Fodac yacna. Zéyu nalé imuarunec Petero méria igucnec señ hésanéj loloma madarec. ⁸ Wañu kua meme uñanéj ézéyec; Rikuñga zikima hena usuga héina hiñgaru. Imuhuc zéyu inéj imuhuc wañec. Wañu kua meme uñanéj muñguc ézéyec; Séwi usuga horua imi héina hiñgaruguc méndac némma hana. ⁹ Zéyu

Peteronéj méndacmima keñec. Wañu kua meme uñanéj iwawai hélacnec wammiyec, néj ménda niñasarima gau hénzua imuhuc zéma niñec. ¹⁰ Wañu ierenj galenj meme ic nagu sénganjeniguc nañoc imi walac nanaña zéma andu nanaña orogicma keremma deminj yandawac aij naguya ama areña yanda wésiaiguc nanaña imuaru hayoc. Hayic nagu imi eñeyaocnec añgé érécmiyu mama héna yandaiguc keñoc. Keñic kua meme uña iminéj élanzañnec waimima eñec. ¹¹ Eñu Peteronéj niniña béréngéyu yomuhuc zéyec; Deguc ni ninzua. Haka yomi hélacnec téngéj. Miñ Kewunéj kua meme uñaya mélima Herodeac méria zéma ai arenj Yuda ic ionac ewa qeriginaiguc hezac imuarunec nuagicma hazac. ¹² Imuhuc niñtegicma Yohane, Mareko zémimia iwac nenjocya Mariawac amaiguc keñec. Wañu imuaru ic embac sasalanéj tocgéma zéwelec wamma tacgic. ¹³ Kemma Peteronéj naguguc qeyu welenj qeque embac ménj qara Rodenéj ewaya nimmañ zé hosuru hayec. ¹⁴ Hama Peteroac ewaya niñasariyec. Wañu ségiségi yandanéj ewa soho wammiyu nagu ménda auma eñ usuñnec ama qeriaiguc emma Petero naguiguc hama nanzac imuhuc qacma énézéyec. ¹⁵ Énézéyu ienenj nimma zégic; Gi ewaga sohozac. Wañu inéj imuhuc seli qema zémanec nañu ienenj zégic; Imi iwac kua meme uñaya gezañ. ¹⁶ Wañu Peteronéj nagu imi qemanec nañu ienenj nagu auma i hémma aurigic. ¹⁷ Wañu acgina qaimac niñ méranéj séséc wañ énécmima Miñ Kewunéj hésa ama igucnec wagiru mama éréyec imuac ac suruc wañ énécmidacma ac suruc imi Yakobo zéma ninzéj ninzéñac dac munahéra énézémuac niñ énézéma ama imi waima baec méñiguc keñec.

Miñ Kewunéj Herode bakia meleñ miyu humuyec.

¹⁸ Ama gĩañiyu yaré ic ienenj Petero hocma iwawai dimuhuc hicñimizac imi ménda niñasarima qewelonj yanda wañgic. ¹⁹ Wañu Herodenéj hocma ménda mihicñima awiawi ichéra zéqesi wañ énécmimaguc humuciguc onopocmu niñac énézéyec. Wañu Herodenéj Yuda baec waima Kaisarea baeciguc hiñgacma imuaru kerec.

²⁰ Herodenéj Tiro zéma Sidon ama miñina hazéc yanda wañ énécmiyec. Wañu ama imuac miñina ienenj nene yaka ic kewu iwac murunec hicñianzac imi mema kecañgic imuac niñ ewa momac wamma ic kewu iwac muru haréma Bilasito ic kewu imuac hehe tatacya mindiñima welenj qemianec i mebélacgé mima luae niñac welec migic. ²¹ Wañu Herodenéj nalé meyec imi ducñiyu ic kewuac maleku héima tatac edamuyaguc imuaru mama tacma ic embac ac énézéyec. ²² Ic momac yanda ienenj hériañ haima yomuhuc zégic; Ewa imi icac ewa qahac, néj Anutuac ewaya. ²³ Wañu Herodenéj mepé qepési ac imi Anutuac muru ménda meleñu eñec, imuac niñ Miñ Kewuac kua meme uñanéj qeyu nanecnéj kigic nalé sosola qahac humuma qahac wañec.

²⁴ Wañu Anutuac ackuazécnéj muñguc yanda yandi saima keñec. ²⁵ Wañu Banaba zéma Saulo ierenj Yerusalemiguc haleñ énécmimawac ai imi metecgéma Yohane, Mareko zémimia i wagiric Yerusalema waima liliñgéma keñgic.

13

Buña zéauau ai niñac Banaba zéma Saulo méli érécmigic.

¹ Antiokia hénaorinj sugginaiguc Anutuac tiliñ tiliñ ic zéma qeriawac kiwi ic yomuhuc kecgic; Banaba, Simeon qara ménj Nigere, Lukio Kirene ama igucnec, Manaen (Ic kewu Herode i guc namu momacnec nema yandiyoc), zéma Saulo. ² Wañu kaiwe méñiguc nene zikima zéwelec wamma Miñ Kewu mepésima kecgic Uña Téréyanéj ac yomuhuc zéyec; Banaba zéma Saulo iri ai tosara memaoc niñ ururuyi imuac niñ iri ai imuac gésiércmigic. ³ Zéyu imuac nene zikima zéwelec maguc méragina qacgiraiguc hai érécmima méli érécmigic.

⁴ Ic éréhéc imi Uña Téréyanéj méli érécmiyu Silukia amaiguc mekemma imuarunec zéiciguc Kipuro amaiguc keñoc. ⁵ Kemma Salami ama areña yandaiguc haréma Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc Anutuac ackuazécnéj énézéyec. Wañu Yohanenéj iriguc kecma méra érécmiyec. ⁶ Konduñ baec komoc komoc sugginaiguc qericma kemma Pafo amaiguc

keremma imuaru Yuda ic séwi galeŋ Bayesu mihicŋigic. Waŋu ic imi Anutuac kua meme ic ikora. ⁷ Waŋu inéŋ Baec galeŋ méŋ Serigio Paulo i guc keroc. Serigio Paulo inéŋ ninŋaguc. Waŋu inéŋ Banaba zéma Saulo ururuma Anutuac ackua³éc nimmaŋ zé waŋec. ⁸ Waŋu Elima zé mimia (Imuac hénia imi séwi galeŋ.) inéŋ ha³éc waŋ énécmima baec galeŋ imi ninzéŋ ninzéŋ andé qema kemmac niŋ seliseli wamma ézéyec. ⁹ Waŋu Saulo qara méŋ Paulo inéŋ Uŋa Téréyanéŋ qeria sécgémiyu Elima imi héŋ sosolima yomuhuc zéyec; ¹⁰ Gi imi uŋa biriawac merac, iwawai dindiŋa moc³oŋ yanda imuac ha³écya. Ikoc zéma manam batuc hénia hénia imi qerigaiguc kuaya qema hezac. Miŋ Kewuac héna dindiŋa imi meqariŋ géan³aŋ. Haka biria imi ménda waiwésémaŋ me? ¹¹ Imuac degucguc Miŋ Kewuac mérianéŋ guyu gi kic hilic wamma nalé sura imuhucgeŋ gi kaiwe ménda hémbésémaŋ. Imuhuc zéyu nalé imuarunec doku wéséséya zéma siŋi yandanéŋ hoturumiyu mérayanéŋ me³aŋ qe³aŋ wamma keŋha wamma méraya mema méra mimuac niŋ waŋec. ¹² Waŋu baec galeŋ néŋ iwawai hicŋiyec imi hémma ninzéŋgéyec. Waŋu Miŋ Kewunéŋ imuhuc hénia kumiyu auriyec.

*Paulonéŋ Pisidia Antiokia ama
areŋa yandaiguc Yuda ic buŋa
suruc hiabia énézéyec.*

¹³ Paulo zéma ichéra i guc momacnec keŋha waŋgic ieneŋ Pafo ama areŋa waima zéiciguc emma Pamfilia baec Perege amaiguc kereŋgic. Waŋu baec imuaru Yohanenéŋ wai énécmima Yerusalem amaiguc lilingéma keŋec. ¹⁴ Keŋu ieneŋ Perege ama igucnec keŋkecma Pisidia baec Antiokia ama areŋa yandaiguc kemma kecgic Sabata ducŋiyu tocgotocgo amaiguc emma tacgic. ¹⁵ Waŋu ieneŋ Moseac héna ac zéma Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ionac kiwi téréya imi oŋgic ama imuac galeŋhéra ieneŋ ic tosara méli énécmima yomuhuc qesi énécmigic; Dacmuna hécnina, meseli nénécmimu zé ackua³éc méŋ nimma kec³uiguc zégic niŋni. ¹⁶ Waŋu Paulonéŋ yacma méranéŋ séséc wamma yomuhuc énézéyec;

Israel ic zéma ic embac Anutu ee héihéi wammian³u ini ackua³éc zéwa niŋgic. ¹⁷ Israel ic neŋaŋ Anutunéŋ esaŋambéc hécnina gési énécmiyec. Ieneŋ Izipte baeciguc ic kian kecgic, néŋ Anutunéŋ eegina héima kuha yandanéŋ onagicma hayec. ¹⁸ Zéléŋ baeciguc yawuŋ 40 imuac séc hakagina biria hémma bisiqatéŋ waŋ énécmima kecaŋec. ¹⁹ Waŋu Kanaan baeciguc kisic areŋ yanda 7 unuhumuma ionac baec imi onac buŋa zéma wai énécmiyec. ²⁰ (Moc³oŋ toroqema zéwa yawuŋ 450 séc ic kian kecgic.) Imi tecgéyu zémindiŋ mindiŋi ic énécmiyu keŋ kecma Anutuac tiliŋ tiliŋ ic Samuelac naléya hayec. ²¹ Waŋu ic kewu niŋac welecgic Anutunéŋ Ben³aminac qelihéra ionarunec Kisiac naŋa Saulo énécmiyu inéŋ yawuŋ 40 imuac séc galeŋgé énécmiyec. ²² Waŋu i auma Dawidi ic kewugina kumu énécmima iwac ac yomuhuc zéyec; Ni Yesi naŋa Dawidi mihicŋiwa ewana kunéŋ yanda hemizac. Inéŋ mia ewa siŋna tohoma iwawai moc³oŋ meselimac. ²³ Waŋu Anutunéŋ ac zikiyec séc Dawidi iwac qelihéra ionarunec Israel ic neŋaŋaru aŋgéŋ titi ic Yesu méliyu hayec. ²⁴ Waŋu Yesunéŋ sucninaiguc hicŋi asarimacac niŋ walac Yohanenéŋ ewa melen³ac doku naec haka imi Israel ic embac momac yanda zéau nénécmiyec. ²⁵ Yohane i héna zémiyec séc titecgéma ic embac yomuhuc énézéyec; Ini nuac méré zéma nin³u? Ni Kristo qahac, néŋ andénaiguc hama kec³ac iminéŋ imi mia wan³ac. Nidac imuhucyanéŋ héna usuyawac hésaya hulacmaŋac séc qahac.

²⁶ Dac munahécna, Abarahamac qelihéra zéma ic embac Anutu ee héihéi wammian³u ini ac yomuac niŋgic; Aŋgéŋ titiac gezac qé³éŋ ac yomi nonac muru haiyu hayec. ²⁷ Yerusalem imuac ic embachéra zéma ionac galeŋ hécgina eneŋ Yesu zéma Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ionac ackua³éc Sabata nalé séc oŋoŋ niŋan³u imuac hénia imi ménda niŋasarigic. Hénia imuac niŋac Yesuac zéma késpedesiraguc zétecgégic Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ionac ackua³éc imi hélaguc waŋec. ²⁸ Ieneŋ késpedesira humucac sécyá ménda mihicŋigic, néŋ tinduc qehumumac niŋac Pilato welec³igic. ²⁹ Imuhuc wamma kiwi téréyaiguc iwac niŋ ogic hezac imi moc³oŋ wammidacgic. Imuac andéyaiguc ic igucnec metecgéma hoc

kifaŋaiguc haigic. ³⁰ Waŋu Anutunéŋ humumia sucgina igucnec i meqeliyec. ³¹ Meqeliyu inéŋ ic embac sasala Galilaia baec igucnec Yerusalem keŋgic ionac muru ai meme sasala hicŋi énécmiyec. Hicŋi énécmiyu ieneŋ ic embac ionac muru iwac héipuc ic wamma keczu. ³² Nini acguc zikiziki ac esaŋambéc hécnina énécmiyec imuac zéau énécmiziŋ. ³³ Imi mia Anutunéŋ Yesu meyaru sisipac ac iminéŋ qelihécgina neŋaŋaru hélaguc wanzac. Imuac mia kiwi téréya Legic lépaya éréhéc imuaru ac yomuhuc ogic hezac; Gi imi nuac Naŋna. Neŋ degucmi mihicŋigéŋi. ³⁴ Waŋu Anutunéŋ Yesu meqeliyu yaru andiaiguc muŋguc ménda houmacac niŋ imuac ara yomuhuc zéyec; Ni sisipac ac téréya Dawidiac muru meyi imi meseli énécmimaŋ. ³⁵ Imuac Legic lépaya méniguc ac yomuhuc hezac; Gi icga téréya ménda waina houmac. ³⁶ Waŋu Dawidinéŋ naléyaiguc Anutuac ewa siŋ tohoma ai metecgéma gau seli heyu esaŋambéc héra ionac muru toroqema haigic houyec. ³⁷ Waŋu ménéŋ Anutunéŋ meqeliyec iminéŋ ménda houyec. ³⁸ Imuac niŋac iwac murunec késpedesic waiwaiac buŋ suruc hiabia imi zéauénécmiyu ninzu imi niŋasarimu. ³⁹ Moseac héna acnéŋ késpedesic momac yanda imuarunec ménda mesolaŋi énécmiyec. Waŋu Yesuac niŋ wamma ninzéŋgégic séc yéwéria moczoŋ yanda igucnec metecgé énécmima késpedesicgina qahac zéénécmimac. ⁴⁰ Imuac niŋ Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ionac ackuažéc zéraguc yomuhucyanéŋ onaru hélaguc ménda wammacac niŋ galeŋ memu. ⁴¹ Ni onac naléginaiguc iwawai ménéŋ memaŋ. Waŋu iwawai imi hémma énézégic ninzéŋgémuac séc qahac imuhucya. O! zédesi ic ini héŋqacgéma humuqai wammu.

⁴² Zéyu tegéyu Paulo zéma Banaba tocgotocgo ama igucnec mamaneŋ naŋu ic eneŋ Sabata oumuac acguc ackuažéc imi nénézému zéma zégic. ⁴³ Waŋu hénaoriŋ imi héndéŋ amuma madacgic kecma Yuda ic sasala zéma ic embac tosara Anutu ee héihéi wammima Yuda ic ionac hénaiguc toroqegic ieneŋ sasala Paulo zéma Banaba méndac érécmigic iniŋic ac zéma Anutuac ewa hiaiguc kecmu niŋ meseli énécmiyoc.

⁴⁴ Waŋu Sabata muŋguc ducŋiyu ama imuac miŋina moczoŋ yanda Anutuac ackuažéc imi nimbiŋ zéma hadacgic. ⁴⁵ Hagic Yuda ic ieneŋ inicgic nimbupuc kuaya qeénécmiyu Paulo ac mematiti wammima zébiri migic. ⁴⁶ Imuhuc waŋgic Paulo zéma Banaba iereŋ kicginaiguc zénéŋgira ménda hiriyu yomuhuc énézényoc; Anutuac ackuažéc imi walac Yuda ic onac muru énéc énézényawac hezac, néŋ eŋaoc niŋgic ini kekec hémbénaŋa imuac buŋa wammuc séc qahac waŋu waizu. Imuac niŋ wai énécmima baera baera ic embac ionaru kembic. ⁴⁷ Imuac mia Miŋ Kewunéŋ yomuhuc zénércmiyec; Neŋ baec tetecgia séc ic embac ionac aŋgéŋ titi niŋac iri ic enia ionac asacmararaŋ kumu érécmizua. ⁴⁸ Imuhuc zéyic ic enia ieneŋ moczoŋ ac imi nimma ségiségi wamma Miŋ Kewuac ackuažéc ee héihéi wammigic. Waŋu kekec tetecgia qahac imuac buŋa wammu niŋ gési énécmiyec séc ninzéégic. ⁴⁹ Waŋu Miŋ Kewuac ackuažécnéŋ baec imuhucgeŋ saima keŋec. ⁵⁰ Waŋu Yuda ic ieneŋ Paulo zéma Banaba urunesi waŋ érécmimu niŋac embac eŋeŋagina tosara Anutu ee héihéi wammiaŋgic ini zéma ama imuac ic kuneŋ ini hinocgé énécmigic baec imuacnec nesi érécmigic keŋoc. ⁵¹ Kemma ic iereŋ hémma hénia niŋ asarimu niŋ sésécya wamma héna titigiraiguc seitotoŋa qeyic mayuguc Ikonion ama areŋa yandaiguc keŋoc. ⁵² Keŋic Yesuac ai ic embac baec imuaru hicŋigic ieneŋ ewa hia zéma Uŋa Téréyanéŋ sécgé énécmiyec.

14

Ikonion ama areŋa yandaiguc ackuažéc zéyoc.

¹ Waŋu Ikonion ama areŋa yandaiguc Yuda ic onac tocgotocgo amaiguc emma ackuažéc imuhucyanec zéyic Yuda ic zéma Girik ic sasalanéŋ Yesu ninzéŋgégic. ² Waŋu Yuda ic tosara ackuažéc ménda tohogic ieneŋ ic enia tosara néndéŋ énécmigic ninzéŋ ninzéŋac dacmuna nimbiri énécmigic. ³ Imuac niŋ nalé horua tocgotocgo ama imuaru kecma Miŋ Kewuaru héima ackuažéc zénéŋgira ménda hiriyu zéauyoc. Zéauic Miŋ Kewunéŋ séséc baec icnéŋ ménda memeya zéma kiwi welic welicgia hénia héniya méragiranéŋ memaoc niŋ naŋgé érécmima ackuažéc eŋeya ewa hiawac nénécmimia imi measariyec. ⁴ Waŋu ama yanda imuac ic embac ieneŋ méndéŋ amuma tosara Yuda ic

iniguc, tosara Yesuac Méliméli ic iniguc kecgcic. ⁵ Wañu ic enia zéma Yuda ic ieneñ galeñ héccinaguc zébirí ércmima hocnéñ uruwiñ zé usuñec harégic. ⁶ Harégic niñtecgicma néñgacma Likaonia baec Listera ama areña yanda yanda zéma Debe ama areña yanda zéma ama areña tosara lelecgéma heyec imuaru keñoc. ⁷ Kemma imuaru buña suruc hiabia énézéc.

Lisitera ama areña yandaiguc

Paulo zéma Banaba iorac niñ Anutu zéércmigic.

⁸ Wañu Listera ama areña yandaiguc ic méñ neñgocac héri qeria igucnec héná éréhécyá séléc sélécgya hicñjima héná keñhaya qahac tacañec. ⁹ Wañu Paulonéñ ackua³éc zéyu nimma taru héñsolima iwaru nin³éñ nin³éñ hafiya mehiaru mimacac séc hemizac imi niñtegiyec. ¹⁰ Niñtecgicma ac kucnec zéma yomuhuc ézéc; Gi hénaganéñ tima héñgeñec yacma nanna. Imuhuc zéyu inéñ técgéma yacma keñha wañec. ¹¹ Wañu ic tuñ yanda ieneñ Paulonéñ ai meyec imi hémma kuagina séc Likonia acginaiguc yomuhuc zégic; Anutu iereñ ic séwiguc wamma sucninaiguc mama hazaoc. ¹² Wañu ieneñ Banaba i Zeusi zémima Paulo i ac galeñ kerec imuac niñ Hereme zémigic. ¹³ Wañu ama yanda imuac séñganñeguc anutu Zeusiac ocmuñ tarec. Taru imuac hofac oo icnéñ burumakao zéma iwawai zuria mema ama areñ yandawac nagu yandaiguc hama ic embac iniguc lémbañ owiñ zé wañgic. ¹⁴ Wañu Yesuac Méliméli ic éréhéc Banaba zéma Paulo iereñ nimma malekugira mu³urac gémaguc tuñ yanda sugginaiguc usuñec kemma qacma yomuhuc énézéc; ¹⁵ Ic mandac, ini némac niñ haka imuhucya wan³u? Niri imi ini éséc icnec. Nereñ imi ini iwawai héla qahac imuhucya waima Anutu baec kurumeñ zéma iwawai moc³oñ imuac qerigiraiguc hezac imi zéyu hicñiyec i imi hénihéniaya zéma tetecgiaya qahac kecan³ac iwac muru lilingéma hamuac niñ ackua³éc imi énézéc. ¹⁶ Anutunéñ becnecc baec séc ic embac wai énécmiyu eñañ hénagina méndacma keñha wañañgic. ¹⁷ Wañu eñeya hénia imi ménda zéauyu asariyec me? Qahacgucnec. Hélacnec zéasari énécmiyec. Inéñ kia kaiwe énécmima héla memeyawac naléya meénécmima, goi héihéi énéczéyu héñañgic. Wañu nene yaka sasala mihicñi énécmima ségiségi yanda ewa qeriginaiguc tiénécmiyec. ¹⁸ Iereñ ac imuhuc zéma ai yanda mema qetali énécmiyic lémbañ oércmimiawac ai imi waigic.

Paulo hocnéñ héigic.

¹⁹ Imuhuc wamma keric Antiokia ama areña yanda zéma Ikonion ama areña yanda imuacnec Yuda ic ieneñ haréma ic embac énépésima Paulo hocnéñ héigic. Héima niñgic humuyec ésécnec wañu ama yanda séñganñeguc héréma kemma gilicic. ²⁰ Wañu Yesuac ai ic ieneñ keremma lelecgéma nañgic imuarunec inéñ yacma muñguc ama yandaiguc keremma heyec. Heyu ama gianñiyu Banaba i guc Debe ama yandaiguc keñoc.

²¹ Ama yanda imuaru buña suruc hiabia imi zéyic ic sasalanéñ Yesuac tohotoho ic wañgic. Wañu imuarunec muñguc lilingéma Lisitera zéma Ikonion zéma Antiokia ama areña yandaiguc keñoc. ²² Yesuac hénaoñ niñ³éñ niñ³éñ niñselima kecmu zéma meseli énécmima yomuhuc zéyoc; Anutuac héñgaleñ ama areña yandaiguc kerembiñ zé neñañ zéra béra kileñ yanda mihicñiwiñ. ²³ Zéyu tecgéyu hénaoñ tuña tuña séc galeñhécgina mihicñi énécmima nene zikima zéwelecma niñ³éñ niñ³éñ miñina Miñ Kewuac muru onoporoc. ²⁴ Wañu Pisidia baec qericma keñkecma Pamfilia baeciguc kereñoc. ²⁵ Keremma Perege amaiguc buña suruc énézéma Atalia amaiguc hiñgaroc. ²⁶ Imuarunec zéiciguc emma keñkecma Antiokia ama areña yandaiguc kereñoc. Ama imuaru mia becnecc doku naec ieneñ Anutuac ewa hiaiguc ai ic éréhéc imi oropocgic. ²⁷ Keremma hénaoñ tocgo énécmima Anutunéñ nañgé ércmiyu ai meycic ic enia ionac nagu auénécmiyec imuac ac surucya moc³oñ wañ énécmiyoc. ²⁸ Wañu imuaru Yesuac hénaoñ iniguc nalé horua keroc.

15

Paulo zéma Banaba iereṅ ac eminimbiṅ zé Yerusalem eṅoc.

¹ Yuda baec igucnec ic tosara Antiokia ama areṅa yandaiguc mama hama ackua^zéc ku énécmima yomuhuc zégic; Ini Moseac haka tohoma séwi taségina ménda hericmuiguc aṅgégina ménda timac. ² Imuhuc zégic Paulo zéma Banaba iereṅ iniguc zéeṅ zéma wamma qeṅetali yanda waṅgic. Waṅkecma yomuhuc acgina zikima zégic; Paulo zéma Banaba iereṅ ic tosara ionarunec iniguc eṅawu Yesuac Mélíméli ic zéma galeṅ tosara Yerusalem kec^zu ionac muru zézé qesiqesi ac imi mema kemmu. ³ Imuhuc zéma hénaoriṅ ieneṅ méli énécmigic keṅgic. Kemma Foinike zéma Samaria baec qericma kemma ic enia sasalanéṅ ewa qerigina melenṅic imuac suruc ninzéṅ ninzéṅ dacmuna énézégic. Zégic niṅgic ionaru ewa hia kuneṅ yanda hicṅiyec. ⁴ Waṅu keṅkecma Yerusalem kereṅgic hénaoriṅ héra zéma Yesuac Mélíméli ic zéma galeṅhéra ieneṅ zézé ségiségi waṅ énécmigic. Waṅu Anutunéṅ iniguc ai meyec imuac ac suruc moc^zoṅ waṅ énécmigic. ⁵ Waṅu ninzéṅ ninzéṅ dac muna tosara Farisaio tuṅ ionarunecnéṅ yomuhuc ninzéṅgéma zégic; Ic enia ionac séwi taségina hericma Moseac héna ac tohomuac niṅ ku énécmiwiṅac hezac.

Peteronéṅ ac énézégic.

⁶ Zégic Yesuac Mélíméli ic zéma galeṅ ieneṅ imuac ara zéwiṅ zéma eṅacnec tocgégic. ⁷ Tocgéma ac sasala zézé qesiqesi waṅkecgicguc Peteronéṅ yacma yomuhuc énézégic; Dac munahécna ini ninz^u ésécnec Anutunéṅ ic enia ieneṅ nuac kuana igucnec ackua^zéc imi nimma ninzéṅgému niṅac becarunec sucnina igucnec ni gésinéṅec. ⁸ Waṅu qeri héhéṅ Anutunéṅ Yuda neṅaṅ niṅ waṅ nénécmiyec ésécnec ic enia ionac acguc Uṅa Téréya énécmima énépésiyec imi measari nénécmiyec. ⁹ Inéṅ ninzéṅ ninzéṅginanéṅ qerigina zuacénécmiyu ini zéma nini neṅac neṅac qahac waṅzac. ¹⁰ Imuac ini némac niṅac iwawai réwéria esaṅambéc hécnina zéma neṅaoc huabipianziṅ imi Yesuac hénaoriṅ ionac qacginaiguc haima Anutu batocgéwiṅ zé wan^zu? ¹¹ Nini zéma ic enia ini momacnec Miṅ Kewu Yesuac ewa hiawac aṅgégina tiyu kecziṅ imi ni ninzéṅgézua.

¹² Waṅu tocgégic ieneṅ acgina qaima eṅ tacma Banaba zéma Paulo iereṅ Anutunéṅ naṅgé érécmima ic enia ionac sugginaiguc séséc ai zéma iwawai welic welicgia meyec imuac suruc waṅ énécmiyic nindacgic. ¹³ Énézégic tecgéyu Yakobonéṅ ac yomuhuc énézégic; Dac munahécna acna zéwa niṅgic, ¹⁴ Walac Anutunéṅ ic enia eṅeya buṅahéra wammu niṅac dimuhuc winini énécmiyec imi Simeonnéṅ nénézégic. ¹⁵ Anutuac tilij tilij ic ionac ackua^zécnéṅ ai imi yomuhuc zéma naṅgézac; ¹⁶⁻¹⁷ Ic munduṅa tosara, ic enia nuac qac buṅanaguc zéénécmimia imi moc^zoṅ Miṅ Kewu qac hoc wammimuac niṅ neṅ bianṅguc lilingéma hama Dawidiac ama zénzéhgia, ama sauha muṅguc meyacgéma héi qelimaṅ. ¹⁸ Miṅ Kewu iwawai imuhucya moc^zoṅ nénézégic baec yomuac naléya hama keṅec imuac suraiguc baec ic neṅaṅ héṅgicac héṅanziṅ inéṅ mia ac imuhuc zézac; ¹⁹ Imuac niṅ ni yomuhuc niṅgésima zézua; Ic enia Anutuac muru lilingéma hahaya ionac iwawai réwéria ménda énécmiwiṅ. ²⁰⁻²¹ Moseac héna ac imi becarunec ama yanda séc zéaugic niṅan^zu. Waṅu Sabata séc tocgotocgo amaya amayaiguc olongic niṅan^zu imuac niṅ ieneṅ nemu me imuac irehawac buṅa haihaiya imi zéma kaisero ai zéma yaṅ déméṅa mi^zicgéma qehumugic imi zéma sac imi waima lakec kecmu imuac sac kiwi oma énécmiwiṅ iminéṅ hia wammac.

*Yerusalemnec kiwi haigic
baec séc keṅec.*

²² Waṅu Yesuac Mélíméli ic zéma galeṅ zéma hénaoriṅ momac yanda ieneṅ suggina igucnec ic éréhéc Paulo zéma Banaba iriguc Antiokia ama areṅa yandaiguc méli énécmigic kemmu niṅ acgina zikima ninzéṅ ninzéṅ dacmuna ionac galeṅ Yuda Basaba zémimia imi zéma Sila gésiérécmigic. ²³ Waṅu kiwi imi yomuhuc oma méraginaiguc haigic; Dac muna hécgina kecziṅ Yesuac Mélíméli ic zéma galeṅ tosara nini ninzéṅ ninzéṅ dacmuna hécnina baec ménṅ Antiokia ama areṅa yanda zéma Siria ama yanda

zéma Kilikia baeciguc keczu baec mérjunec dacmuna ini zézé ségiségi wañ énécmima kiwi yomi hai énécmiziñ. ²⁴ Sucnina igucnec ic tosanerñ acnina ménda mema eñ onaru hama ac énézéma qeri yéwéri meéncmigic imuhuc zégic niñiñ. ²⁵ (25a) Wañu nini ic éréhéc imi gési érécmima ala téngéñ éréhécnina Banaba zéma Paulo, ²⁶ Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac niñ wamma kekecgira waiyoc ^(25b) iriguc momacnec méli énécmiwiñ zé ewa momac wanziñ. ²⁷ Hénia imuac niñ nini Yuda zéma Sila méli érécmimi hama kuagiranerñ kiwi yomuac héipuc wamma énézémaoc. ²⁸ Uña Téréya zéma nini iwawai tosara qahac, néñ iwawai kileñdac memeyawac séc yomi sac hai énécmiwiñ niñac ewa momac wanziñ. ²⁹ Nemu me imuac irehawac buña haihaiya imi zéma sac zéma kaisero zéma wañ déméña miñicgéma qehumugic imi waima imuacnec lakec kecmu. Ini iwawai imuacnec hia lakec kecmuac séc zéma ninzéngeziñ. Yai zézé wañ énécmima imdacmi sac oéncmiziñ.

³⁰ Haigic ienerñ kiwi imi mema wai énécmima mekemma Antiokia ama areña yandaiguc keremna héniorñ tocgo énécmima kiwi imi énécmigic. ³¹ Énécmigic meme seli ac oma énécmigic imuac oloñ niñ wamma ségiségi wañgic. ³² Wañu Yuda zéma Sila ienerñ acguc Anutuac tiliñ tiliñ ic keroc imuac niñ ac sasala zéma meseli énécmiyoc. ³³ Wañu ienerñ nalé tosara iniguc keriguc ninzén ninzén dac muna ienerñ luae ac érézéma oropocgic keñoc. Kemma méli érécmigic ionaru liliñgéma keñoc. ³⁴ (Ménda hezac.)

Paulo zéma Banaba ienerñ méndén amuyoc.

³⁵ Paulo zéma Banaba ienerñ Antiokia ama areña yandaiguc toroqema kecma ic tosara iniguc momacnec Miñ Kewuac ackua zéc ku énécmima zéaugic. ³⁶ Ai meme tosara hama keñu Paulonérñ Banaba yomuhuc ézéyec; Nekaoc ama yanda tosara becneñ Miñ Kewuac ackua zéc zéauyic imuaru muñguc liliñgéma kemma ninzén ninzén dacmuna hécnina inicma dimuhuc keczu imi hémbiñ. ³⁷ Zéyu Banabanérñ Yohane Mareko zémimia i wagiric eñawu momacnec kemmu niñ wañec. ³⁸ Wañu Marekonérñ becneñ Pamfilia baeciguc wai érécmima ménda toroqema ai meyec. Imuac niñ Paulonérñ wagicma kemmac niñ niñu ménda sécgéyec. ³⁹ Wañu Banabaguc zéqeqetali yanda wañkecma méndén amuyoc. Méndemma Banabanérñ Mareko wagicma zéic késama Kipuro amaiguc keñoc. ⁴⁰ Wañu Paulonérñ Sila megési yu ninzén ninzén dacmuna ienerñ mériañ ac ézéma Miñ Kewuac ewa hiaiguc oropocgic keñoc. ⁴¹ Kemma Siria zéma Kilikia baec qericma kemma Yesuac héniorñ meseli énécmiyec.

16

Timoteonérñ Paulo zéma Sila ioraru toroqeyec.

¹ Paulonérñ keñkecma Debe zéma Lisitera ama areña yandaiguc kereñec. Wañu Lisitera ama areña yanda imuaru Yesuac tohotoho ic mén kerec qara imi Timoteo. I neñgocya imi Yuda embac, néñ ninzén ninzén embac wañec. Wañu mañgocya imi Girik ic. ² Lisitera zéma Ikonion ama areña yanda igucnec ninzén ninzén dac muna ienerñ Timoteoac eeya héigic. ³ Wañu imuaru Yuda ic kemma kecgic ienerñ iwac mañgocya imi Girik ic imi nindacgic. Imuac niñ Paulonérñ i wagicma kemman zé wamma iwac séwélaiguc séwi tasé hericheric haka wammiyec. ⁴ Wañu ama areña kuneñ kuneñ séc lelecgéma Yesuac Mélíméli ic zéma galeñ enerñ Yerusalemiguc ac zikima hénia ac mema ogic imi tohomu niñac énécmiyoc. ⁵ Imuhuc wamma ai meyc héniorñ ienerñ ninzén ninzén gina seligi yu kucgina mema kaiweya kaiweya zañgégina toroqema keñec.

Paulonérñ Makedonia ic méñnéñ tiliñ tiliñiguc wininiyu héñec.

⁶ Wañu Uña Téréyanérñ Asia baeciguc ackua zéc ménda zéaumuc niñ énézéyu Firigia zéma Galatia baec orogicma keñgic. ⁷ Keñkecma Misia baec giñgiñaguc keremna Bitinia baeciguc kerembiñ zégic Yesuac Uñanerñ imuhucyanec oaec ménda zééncmiyec.

⁸ Imuac ieneŋ Misia baec giŋgiŋanec keŋkecma Troa amaiguc mekeŋgic. ⁹ Siŋiyaiguc Paulonéŋ tiliŋ tiliŋiguc héŋu Makedonia ic méŋnéŋ iwaru wininima namma welecma yomuhuc zéyec; Gi doku qericma konduŋ néwécgeŋ Makedonia baeciguc hama méra nénécmiwésémaŋ. ¹⁰ Paulonéŋ tiliŋtiliŋiguc séséc hémma zéyu, Anutunéŋ ionac buŋa suruc hiabia énézéwiŋ niŋ nénézézac zéma ninzéŋgéma nalé sosola qahac konduŋ qericma Makedonia kembiiŋ niŋac zéréŋ qéréŋ waŋiiŋ.

Maleku meme embac Lidia.

¹¹ Zéiciguc emma Troa ama areŋa yanda imi waima qericma didiŋanec kemma Samotera konduŋ baec komociguc kereŋiiŋ. Ama giiŋiyu imuacnec keŋkecma Neapoli ama areŋa yandaiguc kereŋiiŋ. ¹² Imuaru zéic igucnec mama keŋkecma Filipai ama areŋa yandaiguc kereŋiiŋ. Filipai imi Makedonia imuac ama areŋa yanda tosara onogicma kunéŋgina wawaŋa. Roma ic eneŋ ama areŋa yanda imi aŋgéŋ tima galeŋgéma kecgic. Waŋu ama areŋa yanda imuaru ai meme tosara keriiŋ. ¹³ Sabata ducŋiyu ama areŋa imuac nagu yanda séŋgaŋgeŋiguc doku méŋ heyec imuaru zéwelec welecac tatarawac séc méŋ hezac me qahac imi hémbiiŋ zéma keŋiiŋ. Kemma imuaru tacma embac tocgoma tacgic ionac ackua^{zéc} énézéiiŋ. ¹⁴ Waŋu niŋgic ionac sugina igucnec embac méŋ qara Lidia kerec. I imi maleku qouc qoucgia meme embac. Waŋu Tiatira ama yanda igucnec. Inéŋ Anutu ehéihéi wammianec. Waŋu Miŋ Kewunéŋ qeria mebéreŋgéyu ackua^{zéc} Paulonéŋ zéyec imuac wamma niŋec. ¹⁵ Waŋu eŋeya zéma héna géséhéra moczoŋ doku naec énécmimi nalé imuaru inéŋ amayaiguc héihéré nénécmima yomuhuc zéyec; Eneŋ mia nuac niŋgic ninzéŋ ninzéŋ embac wamma Miŋ Kewuac qeriaiguc kec^{zua}iguc hama nuac amaiguc tacyac wammu.

Paulo zéma Sila hésa amaiguc oropocgic.

¹⁶ Nalé méŋu zéwelec welecac kawéiguc kembiiŋ zé keŋkecni welen qeŋe embac méŋ kuwicyagucnéŋ mihicŋi nénécmiyec. Embac imi biiŋac ac zéénécmima miŋhéra ionac soukiwa sasala mihicŋi énécmianec. ¹⁷ Waŋu inéŋ mia Paulo zéma nini méndac nénécmima ac qacma yomuhuc zéyec; Ic yominéŋ Anutu eŋeŋa yanda iwac welen qeqehéra kecma aŋgéŋ titiac héna zéau énécmianzu. ¹⁸ Kaiweya kaiweya imuhuc waŋ nénécmima keru ai meme sasala tecgéyec. Paulonéŋ niŋu aiya kileŋ yanda héricmiyu liliŋgéma kuwic yomuhuc ézéyec; Ni Yesu Kristoac qaraiguc gézézua, embac iwac qeria igucnec éréma kenna. Imuhuc zéyu imuarunec éréma keŋec. ¹⁹ Waŋu welen qeŋe embac iwac miŋhéra ieneŋ soukiwa hia mihicŋimuac séc qahac waŋec imi héŋtegcma Paulo zéma Sila érépésima galeŋ mihicŋi énécmiwiŋ zé nénnagémba sombeŋiguc hére érécmima keŋgic. ²⁰ Galeŋ ionacmuru hére érécmima yomuhuc zégic; Iereŋ Yuda icnéŋ amaninaiguc hama mebiriiŋ nénécmiyic qeweléŋ yanda mihicŋiziiŋ. ²¹ Waŋu haka méréra Roma ic neŋaŋ ménda wamma mema kekera imuac mia nénézézaoc. ²² Waŋu ic tuŋ yanda naŋgic ieneŋ naŋgé amuma momacnec ha^{zéc} ac waŋ érécmigic galeŋ ieneŋ séwi usugira hetec qetecgéma hihilocnéŋ urumu niŋac énézéigic. ²³ Zégic ieneŋ hihilocnéŋ kileŋ yanda urumaguc hésa amaiguc oropocma nagu meselima hiabianec awima nammac niŋ galeŋ meme ic ézéigic. ²⁴ Ézéigic nimma hésa ama qeria méŋ suraiguc taczac imuaru oropocma hénagira ic kambaŋa dépaŋ yanda éréhéc imuac namuŋaiguc qatéyu kilanziiŋ heyoc.

Hésa ama galeŋ meme ic doku naec miyec.

²⁵ Siŋiya namuŋaiguc Paulo zéma Sila iereŋ Anutu legic héima zéwelec welec wammiyic hésa ic tosanéŋ imi niŋgic. ²⁶ Waŋu élanzaŋnec naŋ yanda geriwaŋgucnéŋ mema hésa amawac hénia mehiriyu hésa amawac naguya moczoŋ aŋgédaŋec. Waŋu ic momac yanda seŋ hésaŋa loloma madarec. ²⁷ Waŋu galeŋ meme icnéŋ gau igucnec niŋqelima héŋu nagu aŋgéma nandaru hésa ic néŋgacdaczu imuhuc zéma nimma souya héréma eumaŋ zé waŋec. ²⁸ Imuhuc wammaŋ zéyu Paulonéŋ qacma zéyec; Séwiga ménda mebirina nini moczoŋ you tacziŋ. ²⁹ Waŋu galeŋ meme icnéŋ kifa niŋac qacma

emma zénéña hiriyu Paulo zéma Sila iorac wéségiraiguc siggé érécmiyec. ³⁰ Wañu oragicma éréma qesiéércmima zéyec; Ic kewu éréhécna ni dimuhuc wamba Anutunéñ angéñna timac? ³¹ Zéyu ierenj yomuhuc ézézoc; Miñ Kewu Yesu ninzéngeña gi zéma héná géséhécga angéñgina timac. ³² Wañu ierenj i zéma héná géséhéra Miñ Kewuac ackua³³zéc énézézoc. ³³ Énézézeyic galeñ meme icnéñ siñi imuaru nalé sosola qahac oragicma wizigira hicñiyec imi zuac érécmiyec. Wañu nalé sosola qahac eneya zéma héná géséhéra doku naec énécmiyoc. ³⁴ Wañu i eneyaoc ama qeriaiguc oropocma nene hai érécmiyec. Wañu i zéma hénagéshéra moc³⁵on hama Anutu ninzéngeñgic imuac niñ ségiségi yanda wañec.

³⁵ Ama gíanjiyu galeñ ieneñ ai ic tosara méli énécmigic hama yomuhuc ézégic; Ic éréhéc imi hulac érécmima. ³⁶ Zégic galeñ meme icnéñ nimma Paulo yomuhuc ézézoc; Galeñ éréhécna ieneñ ai ic tosara méli énécmigic hama hulac érécmima zézu imuac iri ewa bénzénj nimma kemmaoc. ³⁷ Zéyu Paulonéñ yomuhuc ézézoc; Niri Roma ic kec³⁸zic wañu késpedesnina ménda zétecgéma ic tuñ yanda kicginaiguc enj nuruma hésa amaiguc noropocgic. Wañu deguc éléñ méli nérécmiwiñ zé wan³⁹zu? Imuhuc qahac, enjaoc hama noragicgic kembiñ. ³⁸ Wañu ai ic ieneñ lilingéma kemma galeñ énézégic. Énézégic ieneñ ai ic éréhéc imi Roma ic wan³⁹zaoc imi niñasarima aurigic. ³⁹ Aurima ic éréhéc mebélacgé érécmiwiñ zé iorac muru hama hésa ama igucnec oragicma éréma ama areña yanda imi waima kemmaoc niñ érézégic. ⁴⁰ Wañu ierenj hésa ama igucnec éréma duña Lidia iwac amaiguc kemma imuaru Yesuac ninzénj ninzénj dac muna inicma meseli énécmimaguc ama yanda imi waima keñoc.

17

Paulo zéma Sila ierenj Tesalonika ama areña yandaiguc keñoc.

¹ Wañu Paulo zéma Sila ierenj Amfipoli zéma Apolonia ama areña yanda oragicma Tesalonika ama areña yandaiguc kerenc. Wañu imuaru Yuda ic onac tocgotocgo ama ménj tarec. ² Wañu Paulonéñ hakaya méndacma tocgotocgo amaiguc emma Sabata haréwéc séc iniguc kiwi téréya olomma eminíngic. ³ Imuhuc wamma hénia zéasarima héipuc wamma yomuhuc zéyec; Kristo i qenzénj manzénj qema humuma humuc igucnec yacmac niñac kiwi téréyaiguc ogic hezac. Wañu ni énézéan⁴zua Yesu iminéñ Kristo wan⁴zac. ⁴ Zéyu sugginaiguc tosara zéma Girik ic tuñ yanda Anutu ehéihéi wammiangic imi eneñ zéma embac eneña éréhéc⁵dac qahac, néñ sasala momacnec ninzéngeña Paulo zéma Sila iorac muru toroqegic. ⁵ Wañu Yuda ic eneñ nimbupuc niñ érécmima nénnagémba sombeniguc kemma kai⁶ziliweñ ai ic tosara onagicma tunginaguc wamma hénima ama areña yanda qeriaiguc qewelonj yanda wañgic. Wañu Paulo zéma Sila mihicñi érécmima ai ic embac sugginaiguc héréma kemma oropocbiñ zé Yasonac amaiguc usuñnec keñgic. ⁶ Wañu ménda mihicñi érécmigic. Imuac niñ Yason zéma ninzénj ninzénj dacmuna tosara énépésima unuruma ama galeñ ionac wéséginaiguc kemma qacma zégic; Baera baera ai ic embac ionac qerigina mesoho énécmian⁷zaoc imi eneñ mia nonac muru hayoc. ⁷ Hayic Yasonnéñ héihéré érécmiyecac érécmima kec⁸zac. Ieneñ Roma ai ic kewuac ac logima Ic kewu ménj kec⁸zac, imi mia Yesu zéan⁸zaoc. ⁸ Zéyic ama areña yanda ichéra zéma galeñ ieneñ ai ic imi nimma qewelonj yanda wañgic. ⁹ Wañu galeñ eneñ Yason zéma alahéra ionac murunec soukiwa mema oropocgic keñoc.

Paulo i Berea ama areña yandaiguc ackua¹⁰zéc énézézoc.

¹⁰ Wañu siñiyaiguc ninzénj ninzénj dac muna ieneñ Paulo zéma Sila méli érécmigic Berea tauniguc kemma Yuda ai ic ionac tocgotocgo amaiguc enoc. ¹¹ Wañu Berea ama areña yanda miñina ionac hakagina imi Tesalonika ama areña yanda miñina ionac hakagina ogicma bénzénja wañec. Imuac ackua¹²zéc imi siña nimma késama angéñ tígic. Angéñ tima acgira imi hélacnec me deic zéma kaiweya kaiweya kiwi téréya imi olomma niñgésigic. ¹² Imuhuc wamma ionarunec sasalanéñ ninzéngeñgic. Wañu Girik embac eneña zéma Girik ai ic embac efefia qahac, néñ sasala ninzéngeñgic. ¹³ Yuda ai ic

Tesalonika ama areña yanda igucnec ieneñ Paulonéñ Berea ama areña yandaiguc acguc Anutuac ackuažéc zéauyec imi nimma Berea ama areñ yandaiguc hama imuac miñina qeriginaiguc netu énécmima aigira qeri qaon qeéncmima yéwéri mihicñi énécmigic. ¹⁴ Imuhuc wañgic ninžéñ ninžéñ dac muna ieneñ Paulo konduñ heyec imuhucgeñ lakec kemma kecmac niñac mélimigic. Wañu Sila zéma Timoteo iereñ imuaru* waima keroc. ¹⁵ Wañu ic tosara ieneñ Paulo wagicma Aten ama areña yanda tarec imuhucgeñ lakec keñgic. Wañu Paulonéñ Sila zéma Timoteo eñeya muru foc méli érécmigic hamaoc niñ énézéyu gezac qéžéñ ac imi mema lilingéma keñgic.

Paulonéñ Aten ama areña yanda yandaiguc buña suruc hiabia énézéyec.

¹⁶ Wañu Paulo i Aten ama areña yandaiguc iorac mambéc tac kecma ama areña yanda imuac qeriaiguc baniara sasala nañgic hémma qeri geric wañec. ¹⁷ Wañu Yuda ic onac tocgotocgo amaiguc Yuda ic zéma Girik ic tosara Anutu ehéihéi wammianžu ionac ackuažéc énézéyec. Wañu nénnagémba sombeñiguc kaiweya kaiweya ic mihicñi énécmiyec séc imuhuc wañ énécmiyec. ¹⁸ Wañu Epikue niniñ ic zéma Stoike niniñ ic ieneñ acguc i guc ac emiñgic. Wañu Paulonéñ Yesu zéma humuc igucnec yacyac imuac ac zéyec. Imuac niñ tosanaréñ Pauloac niñ kua doku ic yominéñ néma ac zémañ zé wanžac me imuhuc zégic. Wañu tosanaréñ ic yomi mia baec méñac nemu mérérawac suruc zézac gezañ imuhuc zégic. ¹⁹ Imuhuc zéma Areopago kaunsol sombeñiguc wagicma kemma zégic; Iwawai qelia zézañ imi nini hia niñareñ géwiñac séc wanžac me? ²⁰ Geñ ackuažéc méréra zéna ninžin imuac heniaya nimbiñ zé wanžin. ²¹ Imi mia Aten ic zéma ic kian imuaru kecgic ieneñ ac méréra nimma ac imuacnec zéma zé wamma nalégina auañgic imuac niñ imuhuc qesimigic.

Miñ Kewu mérérawac hénia énézéyec.

²² Wañu Paulo imi Areopago kaunsol sombeñ yanda namuñaguc namma ic yomuhuc énézéyec; Aten ic mandac, ni yomuhuc hémma ninžua, Ini mepé qepési ic kecžu. Iwawai moczon yanda mepési énécmianžu. ²³ Ni ama areña yandagina imi lelecgéma kicna hima onac mepé qepésiac iwawai inicba žaki téréya méñiguc kiwi yomuhuc heyu olonžua; Nemu méréra ménda ninžin iwac žaki téréya. Deguc ni nemu méréra ménda nimma mepésimianžu, i énézéwa niñtecgicmu. ²⁴ Anutu baec kurumeñ zéma imuac qeriaiguc iwawai momac yanda hezac imi zéyu hicñidarec inéñ mia baec kurumeñ imuac miñina kecžac imuac niñ inéñ ocmuñ téréya méraninanéñ memeya imuac qeriaiguc ménda kecanžac. ²⁵ Wañu I eñeyaoc ic embac moczon yanda kekec zéma wésésé zéma iwawai moczon yanda néncmianžac imuac niñ iwawai méñ niñac wañu méraninanéñ haimiwiñac séc qahac. ²⁶ Inéñ ic momacguc mihicñima iwarunec ic tuña tuña hicñima kemma baec séc kecmuac niñ ézéyec. Wañu nalénina zéma kekecac qañañ sililicnina zénénécmiyec. ²⁷ Imi mia ic neñañ iwac niñ wamma qerininanéñ mété qététañ wamma kemma Anutu eñeya mihicñiwiñ niñac nimma imuhuc wañec. Wañu inéñ ic momac momac neñañ murunec lakec ménda kecanžac.

²⁸ Neñaoc iwac kuhaiguc kekec wamma keñha wañanžin. Onac legic zéra meme ic tosanaréñ yomuhuc zégic; Neñañ Anutuac qelihéra. ²⁹ Imuhucyanec Anutuac qelihéra kecžin imuac niñ Anutuac ninni goli me siliwa me hocnéñ niniñnina tohoma irec ooya méndacma meyacgéanžin séc ménda wammac. ³⁰ Anutunéñ ménda nimma kekecac naléyaiguc ménda ninicma tuambuam wañec. Wañu deguc mia baec séc ic momac yanda qerininina melembiñ niñac nénezézac. ³¹ Anutunéñ baec ic embac solañanec gési néncmimañ zé naléya meyecac heyu ic méñ ai imi mia memac niñac kumuyec. Wañu ic imi mia humuc igucnec meqelima héipuc yanda baec ic moczon ninžéngémuac sécyá néncmiyec.

³² Paulonéñ imuhuc zéyu ic tosanaréñ humuc igucnec yacyac imuac zédesi wañgic. Wañu tosanaréñ nalé méñac ac suruc imuac muñguc zéna nimbiñ imuhuc zégic. ³³ Imuhuc wañgic Paulonéñ wai énécmima keñec. ³⁴ Ic sasala qahac, néñ tosara Paulo

* 17:14: Berea ama areña yandaiguc.

ala wammima ninzénégic. Ionarunec éréhéc imi Areopagoac gésigési ic Dionisio zéma embac Damari, wañu tosara ménj kecgic.

18

*Paulo inéj Korinti ama areña yandaiguc ackua*zéc ai meyec.

¹ Imuac andiaiguc Paulonéj Aten ama areña yanda waima Korinti ama areña yandaiguc keñec. ² Imuaru Yuda ic ménj mihicñiyec, qara imi Akila. I Ponto baeciguc hicñiyec. Ic kewu Klaudionéj Yuda ic imi Roma ama areña yanda waima kemmu niñac énézéyec. Imuac niñ inéj iniña Priskilaguc* Italia baec igucnec Korinti ama areña yandaiguc qelia hayoc. Wañu Paulonéj iricmañ zé keñec. ³ Iereñ imi aigira momacguc imuac niñ momacnec kecma ai meyc. Wañu iereñ yañ séwélanéj sel meyacgéyu boñ meanoc. ⁴ Wañu Paulo i Sabata nalé séc Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma Yuda ic zéma Girik ic iniguc ac eminimma meme seli ac wañ énécmianec.

⁵ Wañu Sila zéma Timoteo iereñ Makedonia waima hayoc. Nalé imuaru ackuazécnéj Paulo késayu ewa moczoñnec Yesu imi Kristo téngéj zéma imuac héipuc wamma Yuda ic zéasari énécmiyec. ⁶ Wañu Yuda ic ieneñ hažéc wammima zébiri migic séséc wamma séwi usuya mimiñzaliyu seitotoña mayu yomuhuc énézéyec; Onac sacnéj onac orucginaiguc lilingéma hamac, néj ni aina mema solañaniwa késpedesna qahac wanžac.✠ Degucmuacnec ni ic enia ionac muru kemmañ. ⁷ Wañu tocgotocgo ama imi waima ic ménj Anutu mepésianžac qara Titio Yusito iwac amaiguc emma tacyac wañec. Amaya imi tocgotocgo ama imuac maréjaiguc tarec. ⁸ Wañu tocgotocgo amawac galeñ qara Krispo zéma hena géséhéra ieneñ ackuažéc nimma Miñ Kewu ninzégégic. Wañu Korinti ic ionarunec sasalanéj acguc Pauloac ara nimma ninzénégéma doku naecgic. ⁹ Wañu siñi ménjiguc Miñ Kewunéj Paulo tiliñ tiliñiguc hicñimima yomuhuc ézéyec; Gi zénéñga ménda hiriyu ac imi ménda waima zéwésémañ. ¹⁰ Ni giguc kecanžua imuac niñ ic méjnénj ménj gumebiri ménda wañgémnac. Ama areña kunéj yanda yomuaru nuac ic embac sasala kecžu. ¹¹ Imuhuc ézéyu Paulonéj ama imuaru toroqema kecma Anutuac ackuažéc ku énécmima keru yawuñ momacguc zéma emma maso 6 mahayec.

¹² Wañu Galionéj Akaiia baeciguc baec galeñ yanda wañec. Nalé imuaru Yuda ic ieneñ zikiamuma Paulo hažéc wammima baec galeñac muru wagicma keñgic. ¹³ Kemma yomuhuc zégic; Ic yomi hena acnina logima hena méréraiguc tima ic embac Anutu mepésimimu niñac zéhinocgé énécmianžac. ¹⁴ Wañu Paulonéj ac zémañ zé wañu Galionéj Yuda ic yomuhuc énézéyec; Ini Yuda ic, kaiziliweñ me haka biria niñac zézuiguc neñ acgina niñénécmimañac hezac. ¹⁵ Néj eñañ ackuažéc me qac ménj me hena ac imuhucyawac ara wañzuiguc eñaoc zémindiñimu. Ni iwawai imuhucyawac niñgésimañ zé wammañac ménda ninžua. ¹⁶ Imuhuc zéma nesi énécmiyu magic. ¹⁷ Wañu ieneñ momac yanda tocgotocgo amawac galeñ Sositene wagicma baec galeñac kiwaiguc qehéi wammigic. Wañu baec galeñ Galionéj inicma ewa éréhéc ménda wañec.

Paulonéj Antiokia ama areña yandaiguc lilingéma hayec.

¹⁸ Paulonéj Korinti ama areña yandaiguc ai meme sasala ménj kecmaguc ninzénj ninzénj dac muna wai énécmima zéiciguc Siria baeciguc keñec. Wañu Priskila zéma Akila iereñ i guc momacnec keñgic. Wañu zézé selia niñac zéiciguc embiñ zéma Korinti ama areña yanda Keñkereaiguc oruc žucya merirec. ¹⁹ Wañu Efeso ama areña yandaiguc keremma Paulo ic tosara momacnec keñgic ini imuaru wai énécmimañ zé eñeyaoc Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma iniguc ackuažéc eminiñ wañgic. ²⁰ Wañu ic sasalanéj eñañguc nalé horua ménj kecmac niñac welecgic, néj ménda niñénécmiyec. ²¹ Wañu Anutuac ewa siñ imuac heyu onaru muñguc lilingémañ imuhuc zéma zéiciguc emma Efeso ama areña yanda imi waima keñec. ²² Keñkecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc kereñec. Imuaru élélaiguc ekemma Yesuac henaoriñ héra yaižézé ac wañ énécmima Antiokia ama areña yandaiguc keñec.

* 18:2: Me Priska. ✠ 18:6: Ežk 3:18

²³ Imuaru komora kecmaguc munꝓuc waima Galatia zéma Firigia baec orocgicma Yesuac héihéré énécmimia momac yanda meseli énécmima keꝓec.

*Apolonéꝓ Efeso ama areꝓa yandaiguc ackua*zéc énézéꝓec.

²⁴ Waꝓu Efeso ama areꝓa yandaiguc Yuda ic ménꝓ hayec, qara imi Apolo. Imi Aleksandria ama areꝓa yandaiguc hicꝓiyec. Ic imi ninꝓ yandayaguc, kiwi téréꝓa hia ninꝓareꝓ gédaꝓec. ²⁵ Inéꝓ Miꝓ Kewuac héna ac zégic ninꝓareꝓgéma ewa moczoꝓnec Yesuac ac suruc dindꝓanec ku énécmiaꝓec. Néꝓ ic imi Yohaneac doku naec haka sac niꝓec. ²⁶ Inéꝓ Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc ackuazéc zénéꝓa ménda hiriyu hénima zéꝓec. Zéꝓu Priskila zéma Akila ieneꝓ zézéꝓa nimmaguc i amagiraiguc héihéré mima Anutuac héna munꝓuc yanda zéasarimiyoc. ²⁷ (27a) Waꝓu Apolonéꝓ Akaia baeciguc kemmaꝓ zé waꝓu ninzéꝓ ninzéꝓ dac muna ieneꝓ meme seli ac wammima ninzéꝓ ninzéꝓ dacmuna imuaru keczu ieneꝓ Apolo hérémimuac niꝓac énézéꝓiꝓ zé ionac muru kiwi oma migic késama keꝓec. ²⁸ Kemma Korinti ama areꝓa yandaiguc keremma kiwi téréꝓa héiqelima Yesu imi Kristo wanꝓac imuac héiꝓuc wamma ic embac ionac kicginaiguc kuhaguc zéauma Yuda ic ionac ac memamiꝓec. (27b) Imuac niꝓ ic embac Anutuac ewa hia niꝓac ninzéꝓgéꝓic ionac ménꝓuc yanda méra énécmiyec.

19

Paulonéꝓ Efeso ama areꝓa yandaiguc Yohane mihicꝓiyec.

¹ Apolonéꝓ i Korinti ama areꝓa yandaiguc kerunec Paulonéꝓ huanꝓeꝓ baec wanꝓoꝓa Saut iguc keꝓkeꝓma Efeso ama areꝓa yandaiguc keremma Yesuac tohotoho ic tosara mihicꝓi énécmiyec. ² Waꝓu inéꝓ yomuhuc qesiénécmiyec, Ini ninzéꝓgéꝓic nalé imuaru Uꝓa Téréꝓaguc wanꝓic me qahac? Zéꝓu zégic, Qahac, Uꝓa Téréꝓa kecꝓac imuac buꝓa ménꝓ méndaꝓucnec niꝓiꝓ. ³ Imuhuc zégic munꝓuc qesiénécmiyec; Ini némac doku naecꝓic? Zéꝓu zégic; Yohaneac doku. ⁴ Zégic Paulonéꝓ yomuhuc énézéꝓec; Yohaneꝓeꝓ ewa melenꝓ melenꝓac doku naec énécmima ic embac yomuhuc énézéꝓec; Andénaiguc hama kecꝓac i ninzéꝓgéꝓu. Waꝓu ac imi Yesuac niꝓ mia imuhuc zéꝓec. ⁵ Ic eneꝓ ac imi nimma Miꝓ Kewu Yesuac qaraiguc doku naecꝓic. ⁶ Waꝓu Paulonéꝓ orucginaiguc méria haiꝓec nalé imuaru Uꝓa Téréꝓanéꝓ ionaru mayu ac méréra zéma andiawac ac momacnec zégic. ⁷ Waꝓu ic zanꝓégina imi 12 ésécnec wanꝓec.

⁸ Waꝓu Paulonéꝓ Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc nalé séc emma, ackuazéc zénéꝓa ménda hiriyu énézéma, maso haréwéc séc Anutuac héꝓgaleꝓ ama areꝓa yandayawac énézéma, meseli énécmima kerec. ⁹ Waꝓu ic tosara eneꝓ ewa seli wamma ménda tohoma ic embac kicginaiguc héna imi zébirigic. Waꝓu Paulonéꝓ wai énécmima tohotoho ic tosara onagicma kemma Tirano kiwi téréꝓawac amaiguc kaiweya kaiweya ackuazéc ku énécmiyec. ¹⁰ Ai yawuꝓ éréhéꝓ imuhuc wamma keru Yuda ic zéma Girik ic Asia baeciguc keczu ieneꝓ moczoꝓ Miꝓ Kewuac ackuazéc nindacꝓic.

¹¹ Waꝓu Anutunéꝓ Paulo nanꝓémima iwarunec kiwi baec icnéꝓ ménda memeya ogicqogicma sasala meꝓec. ¹² Waꝓu ic eneꝓ séwi kereꝓ tosara zéma ai memeyawac séwi usu tosara mema hama Pauloac séwiyaiguc osima mema kemma hafi ic ionac qacꝓinu haigic hiarugic. Waꝓu kuwic acꝓuc wai énécmima néꝓacꝓic. ¹³ Waꝓu Yuda ic tosara baec séc lelecgéma méra kiwi meanꝓic ieneꝓ batucgéma Yesuac qaraiguc kuwicꝓinaguc yomuhuc énézégic; Paulo zéanꝓac Yesu iwac qaraiguc énézézua, éréma keꝓic. ¹⁴ Yuda ic hofac oo ic kiwa ménꝓ qara Sikewa iwac nanꝓhéra 7 ieneꝓ imuhuc mia wanꝓic. ¹⁵ Waꝓu kuwicnéꝓ ac yomuhuc meleꝓ énécmiyec; Yesu ninꝓua, waꝓu Paulo i ninꝓua, waꝓu ini méré ic? ¹⁶ Imuhuc zéma kuwicyagucnéꝓ merac éréhéꝓ momacnec qacꝓiraiguc técgéma emma uruqéfac qéfac wanꝓ érécmiyu wiziginaguc wamma katanec ama qeria igucnec mama néꝓacꝓic. ¹⁷ Waꝓu haka imuac buꝓa Efeso ama areꝓa yandaiguc Yuda ic zéma Girik ic ieneꝓ nindacma zénéꝓgina hiriyu Miꝓ Kewu Yesuac qara ehéihéi wammigic. ¹⁸ Waꝓu ninzéꝓgéꝓic ieneꝓ sasala haréma wawaꝓ memegina biria zéaudacꝓic. ¹⁹ Waꝓu ic tosara méra kiwi meanꝓic ieneꝓ imuac kiwi papia mutulanꝓéma mema hama ic embac

kickinaiguc gericiguc haigic zedarec. Wañu kiwi imuac boña toroqegic siliwa gocmia* 50,000 ogirec. ²⁰ Imuhuc wañgic Miñ Kewuac ackua^zécnéñ kuhaguc yacma saiyeç.

Paulonéñ Yerusalem kemmac

niñac zérénqérén wañec.

²¹ Héla imuhuc hicñidaruguc Paulonéñ Makedonia zéma Akaia baec orogicma Yerusalem kemmanñ zé ewayanéñ niñselima yomuhuc zéyeç; Ni Yerusalem keremmaguc biançuc Roma ama areña yanda acguc hémmañ zé wançua. ²² Wañu ic méra migic ionarunec éréhéc Timoteo zéma Erasito iereñ Makedonia baeciguc kemmaoc niñac méli érécmiyeç. Wañu i eñeya Asia baeciguc nalé komodia méñ toroqema kerec.

Efeso ama areña yandaiguc

qewelon yanda hicñiyeç.

²³ Wañu nalé imuaru Efeso ama areña yandaiguc héna ac imuac niñ hétén efefia qahac, néñ hétén yanda hicñiyeç. ²⁴ Surucya imi yomuhuc; Ic méñ siliwanéñ iwawai meyaçgéma kerec, qara imi Demetirio. Ic inéñ nemu Atemiac[†] ocmuñ imi siliwanéñ meyaçgéma soukiwa efefia qahac, néñ kuneñ yanda ai momachéra mihicñi énécmianñec. ²⁵ Wañu inéñ ai ichéra zéma ai momachéra tocgo énécmima yomuhuc énézéyeç; Ic mandac, ini ainina iminéñ mia soukiwa yanda mihicñi nénécmianñac imi niñzu. ²⁶ Wañu Paulonéñ Efeso ama areña yanda zéma Asia baec tosara igucnec ic embac zénañgé énécmima yomuhuc zéanñac; Iwawai ic méranéñ memeya imi Anutu héla qahac. ²⁷ Imuhuc wañkeru nénnagémba aininawac qara imi qahac wambac niñac. Imi sac qahac, embac nemu yandanina Atemi iwac ocmuñ imi mamaya wañu, Asia baec igucnec zéma baec tosia igucnec ic momac yanda ehéihéi wammianñu imi imuhucyanec qahac wambac niñac.

²⁸ Demetirionéñ ac imuhuc énézéyu nimma qeriginaiguc héribiric kuaya qeyu kucnec qacma yomuhuc zégic; Efeso ic neñañ Atemi i eñeya yanda! ²⁹ Imuhuc zégic nalé sosola qahac wañu ama areña yanda séc hétén yanda imi sécgéma kendarec. Wañu Makedonia ic éréhéc Gaio zéma Aristako Pauloguc momacnec keñha wañanñic i iri imi érépésima héré érécmima mocçon yanda séséc memeaç a^zoa^zoro ama kuneñ yandaiguc usuñnec keñgic. ³⁰ Wañu Paulonéñ nimma sugginaiguc kemmanñ zéyu tohotoho ic ieneñ neuñ héimigic. ³¹ Imi sac qahac Asia baec yanda imuac ai ic eñeya tosara Pauloac alahéra keçgic ieneñ a^zoa^zoroiguc ménda kemmac niñac kiwi oma haigic iwaru keñec. ³² Wañu a^zoa^zoroiguc ic eneñ ewagina meemma ac imuhucya imuhucya zéma qewelon yanda wañgic acgina sohodaru ic sasala yanda imi némac niñ tocgegic hénia imi ménda niñasarigic. ³³ Wañu Yuda ic ieneñ alagina méñ qara Aleksande nañgémigic ou wéséginaiguc emma namma Paulo imi Yuda ic, néñ ha^zécnina wanñac zéma yéwéri imi zémindinñanñ zé acgina qaimac niñac méranéñ séséc wañ énécmiyeç.‡ ³⁴ Wañu ic ieneñ ic imi Yuda ic wanñac imi héñtegicma kuagina séc qacma kaiwe kiwa 2 aua séc yomuhuc zéma nañgic; Efeso ic neñañ Atemi i eñeya yanda! ³⁵ Imuhuc wañkeçgic tauñ imuac kiwi oo ic inéñ ic melanñi énécmima yomuhuc énézéyeç; Efeso ic mandac, Efeso ama areña yanda miñinanéñ Atemi yanda ninawac ocmuñ zéma baniara kurumenñ igucnec mamaya imuac awiawi ic kecanñiñ imi baec séc ic embac mocçon nindacçu. ³⁶ Iwawai imi qaecgé mimiawac séc qahac. Imuac niñ ini qerigina kugic mayu haka sicsaocya méñ ménda wammu. ³⁷ Ic énépésima hazu yomi eneñ embac nemuninawac ocmuñ igucnec iwawai méñ kowu ménda megic. Wañu nonac embac nemu ménda zébirimigic. ³⁸ Wañu Demetirio zéma ai ichéra ieneñ ic méñac ara késa keççuiguc képésic zézé naléya zéma baec galençina he énécmizaoc imuac niñ imuac gésigési amaiguc aciguc opocamumu. ³⁹ Wañu ac tosara méñ hezaciguc kua meme ic a^zoa^zoroiguc

* 19:19: Siliwa gocmia momacguc imi ai ic méñac ai meme momacgucac ai boña wanñac. † 19:24: Anutu embara Daianawac qara. ‡ 19:33: Yuda ic eneñ Paulo zéma Kristoac hénanñiñ niñac ha^zéc mihicñiwiñ niñac zénéñgina hiriyu Pauloguc ewa momac ménda wanñu hénia imi zéasari énécmiwiñ zé imuhuc batucgegic.

mema kemma zétecgému. ⁴⁰ Nini azoazoro yanda héniya qahac yomuac niñac yéwéri mihicñiziñ. Ic kewu yandanéñ nimma hétéñ yanda niñac ac zé nénécmiwac niñac. Qesi nénécmimaciguc nini azoazoro héna ac logilogiya yomuac ac bakia mén owiñac séc qahac wammac. ⁴¹ Imuhuc zéyu tecgéyu méli énécmiyu kendacgic.

20

Paulo i Makedonia zéma Akaia baeciguc keñec.

¹ Ac hétéñ yanda imi qahac wañu Paulonéñ tohotoho ic unuruma meme seli ac énézéma wai énécmima Makedonia baeciguc keñec. ² Baec imi ogicma tohotoho ic ac sasala énézéma meseli énécmima keñkecma Girik baeciguc kereñec. ³ Imuaru maso haréwéc kecma zéic késama Siria amaiguc kemmanñ zé wañu Yuda ic ieneñ Paulo qewiñ zéma ac sanec zéigic niñtegicma Makedonia baeciguc muñguc lilingéma kemmanñ zé niñseliyec. ⁴ Wañu ic tosara i guc momacnec Asia baeciguc keñgic imi yomuhuc; Berea ic Piroac naña Sopatero, Desalonika ic Aristako zéma Sekundo, Debe ic Gaio, wañu Timoteo, wañu Asia ic Tikiko zéma Tirofimo. ⁵ Ic imi ieneñ walac kemma Troa ama areña yandaiguc keremma mambéc nénécmima tacgic. ⁶ Nini saméñ yisya qahac imuac kendorñ tecgéyu Filipi ama areña yanda waima zéiciguc kaiwe méra mén keñkecma Troa ama areña yanda miñina ionac muru keremma imuaru ai meme 7 kerinñ.

Paulo i Troa ama areña yandaiguc merac mén mehiaruyec.

⁷ Sabata tecgéyu Sondaiguc saméñ newiñ zéma tocgéinñ. Wañu Paulonéñ ama gianñiyu kemmanñ zéma ackua zéc zémanec nañu siñi namuña wañec. ⁸ Ama qeria qacyaiguc tariñ imuaru kifa sasala zema nañec. ⁹ Wañu merac mén qara Yutiko inéñ luhuc memeac kifaña igucnec tackecma gau niñac qeka meka qema tarec. Wañu Paulonéñ ackua zéc zéyu horugiyu gauac kuhanéñ qéléléngéyu tendinéma hiñgacma baeciguc qeyu heyu mema yachéngic humuyec. ¹⁰ Wañu Paulonéñ hiñgacma eñeyaoc merac qacyaiguc héima tétécgéma yomuhuc énézéyec; zénéñgina ménda hirimac, kekecyá hemizac. ¹¹ Imuhuc zéma ama qeria qacyaiguc heyec imuaru emma saméñ nema ic iniguc ac eminiñ wamma nalé horua tacgic ama gianñiyec. Ama gianñiyu wai énécmima keñec. ¹² Ic ieneñ merac qeliyu amayaiguc wagicma keñgic ewagina hiaruyu ségiségi yanda wañgic.

Paulonéñ Milete ama areña yandaiguc keñec.

¹³ Paulonéñ eñeyanec baec héna kemmanñ zé ai areña zénénécmiyec imuac niñ nini walac zéiciguc emma Paulo wagicbiñ zéma Aso amaiguc keñinñ. ¹⁴ Wañu Paulonéñ Aso amaiguc mihicñi nénécmiyu zéiciguc wagicma Mitilene ama areña yandaiguc kereñinñ. ¹⁵ Imuacnec keñkecma Zintaiguc Kio konduñ baec komociguc kereñinñ. Imuacnec keñkecma Mitiwoiguc Samo konduñ baec komociguc kereñinñ. Wañu imuacnec keñkecma Seiyaiguc Milete ama areña yandaiguc kereñinñ. ¹⁶ Paulonéñ ai meme 50 imuac kendorñiguc Yerusalem kemmanñ zé wañec. Imuac Asia baeciguc keru nalé ogicbac niñac Efeso ménda kemma qericma moczoñ Milete ama areña yandaiguc keñec.

Efeso ama areña yandaiguc kua meme ic ac énézéyec.

¹⁷ Kemma Milete imuarunec inéñ Yesuac hénaoriñ héra ionac galerñ hécgina onagicma hamu niñac ic tosara méli énécmiyu Efeso ama areña yandaiguc keñgic. ¹⁸ Onagicma hagic Paulonéñ ac yomuhuc énézéyec; Ni Asia baeciguc hama iniguc kecma ai memena hénia igucnec hénima kaiweya kaiweya wawañ memena dimuhuc wamma kecañi imi hémma nindacgic. ¹⁹ Séwi memama hakanaguc zéma kic masinaguc wamma manam batuc sasala Yuda ic eneñ menéngic zéra béra hénia héniya imuac qahaiguc kecma Miñ Kewu mepésiyyi. ²⁰ Wañu iwawai méra énécmimia mérñéñ mén henérñu hénaoriñ kicginaiguc me amaya amayaiguc ménda niñyéwéri ma moczoñ énézéma ku énécmiyi. ²¹ Imuhuc wamma Yuda ic zéma Girik ic momacnec ewagina melemma Anutuac muru

képésicgina zéauma Miñ Kewunina Yesu Kristo ninzéngeñmu niñac énézéyi. ²² Wañu ninzu? Uñanéñ qerina qatéma héréyu Yerusalem kenzu. Wañu ou kemma haka dimuhucya mén mihicñimañ imi ni ménda ninzu. ²³ Momacgucdac ninzu imi yomuhuc; Ama séc keremma kecba imuaru Uña Téréyanéñ hésa ama zéma zérabéranéñ mambéc nénzac imi nézézac. ²⁴ Héna menéñec imi usuñec kemma Anutunéñ ewa hiawac ackua³éc imi héipuc wamma énézémañ niñac ai buña qenéñec imi metecgémañ zéma neñ nena kekecnawac nimba eeyaguc ménda wanzac.

²⁵ Ninzu, ni sugcinaiguc keñha wamma héñgaleñ ama areña yandawac buña énézédaczu. Wañu ini moczoñ kic ségérana muñguc ménda hémmu imi ni ninzu. ²⁶⁻²⁷ Ni ménda osima Anutuac ewa siñ moczoñ énézédari. Imuac niñ, zésolañiwa niñgic, sugcinaiguc méñnéñ méñ birigic ionac sac kitiwa imi nuac muru ménda hemac. ²⁸ Eñaoc galeñgé amuma rama tuñhécgina imuhucyanec galeñgé énécmimu. Uña Téréyanéñ ini ionac galeñ gési énécmiyec imuac niñ Miñ Kewuac hénaoriñ héra, eñeya sawanéñ boñhére énécmiyec ionac inicgaleñ wamma kecmu. ²⁹ Ni wai énécmima kemba haséñ kazu zérágucnéñ onaru haréma rama goigina ménda héimu. ³⁰ Wañu eñañ sugcinaiguc ic tosara hicñima tohotoho ic hérégic méndac énécmimu niñac ac qariñ qariñgia zému. ³¹ Imuac galeñgina mema kecmu! Wañu yawuñ haréwéc séc siñi kaiwe ménda waima kic masinaguc eñac eñac énézéañi imi niñqelima kecmu. ³² Deguc ni Anutu zéma iwac ewa hiawac ackua³éciguc ini onopoczua. Ac kua³éc iminéñ mia hia meseli énécmiyu yacma météré ichéra sugcinaiguc ai buña mihicñimu. ³³ Ni ic méñac goli me siliwa me séwi usuya niñac hémbaoc ménda wañi. ³⁴ Ini ninzu ésécneç, ni méra éréhécnanéñ ai mema ni zéma ichécna nonac iwawainina mihicñianzu. ³⁵ Imuhuc wamma haka séséc héiénécmiwa héndacgic. Ini imuhucyanec ai kuneñ mema ic kucgina qahac méra énécmimu. Wañu Miñ Kewu Yesunéñ ac yomuhuc zéyec imi niñqelima kecmu; Haleñ énécmimia ionac ségiségigina imi haleñ késakésa ic ionac ségiségigina imi ogicanzac.

³⁶ Paulo i ac imuhuc zétecgéma moczoñ yanda iniguc simiñ héima zéwelerec. ³⁷ Zéweleru ieneñ moczoñ zésiác yanda wamma Pauloac ewayaiguc giligic hiñgaru kiricne qiricne wammigic. ³⁸ Ini kic ségérana muñguc ménda némmu zéyec; Ac imi nimma ewa biric kuneñ yanda wamma wagicma zéiciguc kemma opocgic.

21

Paulonéñ Yerusalem kemmañ
zé zéiciguc eñec.

¹ Wañu nini wai énécmima keñkecma konduñ baec komoc Ko baec komociguc kereñiñ. Ama gianiyu keñkecma Rodo konduñ baec komociguc keremma keñkecma Patara ama areña yandaiguc kereñiñ. ² Imuaru zéic méñ Foinike konduñ baec komoraiguc kemmañ zé wañu mihicñima imuaru emma keñiñ. ³ Keñkecma Kipuro konduñ baec komoc kanaigucgeñ taru hémma ogicma Siria baecigucgeñ keñkecma Tiroiguc kerenni imuaru zéicnéñ hinaya haihulac wammañ zé wañu élélahaiñguc eñiñ. ⁴ Emma tohotoho ic tosara mihicñi énécmima imuaru iniguc kaiwe 7 keriñ. Wañu Uñanéñ hinocgé énécmiyu nimma Paulo Yerusalem ménda kemmac niñac welec migic. ⁵ Nalé imi tecgéyu ic embac waima kenni ieneñ iniñ merachécgina moczoñ yanda iniguc nonagicgic ama areña yanda imuac élélahaiñguc hiñgacma sakasaciguc simiñ héima Miñ Kewunina zéwelec miyñiñ. ⁶ Zéwelecni tecgéyu waiamuma zéiciguc enni ieneñ amaiguc liliñgéic.

Anutuac tiliñ tiliñ ic Agabonéñ Pauloac andiawac ara zéyec.

⁷ Wañu Tiro ama areña yanda igucnec keñkecma doku héna méndacma Tolemai zéic ala ama areña yandaiguc keremma imuaru ninzén ninzén dacmuna yaizézé ac wañ énécmima ai meme momacguc iniguc keriñ. ⁸ Ama gianiyu waima keñkecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc keremma Filipino mihicñiyiñ. Filipino imi ai ic 7 gési énécmigic ionac sugcina igucnec. Iwac amaiguc mia emma keriñ. ⁹ Iwaru bérachéra imi kemboñ qahac kecñic. Wañu ieneñ moczoñ embac seraña. Wañu andiawac ara zéañgic.

¹⁰ Wañu imuaru ai meme sasala kecni Yuda baec igucnec Anutuac tilij tilij ic méj qara Agabo i nonaru mama hayec. ¹¹ Haréma Pauloac rikuña mema iminéj eñeya héna méria zikima yomuhuc zéyec; Uña Téréyanéj yomuhuc zézac; Yerusalemiguc Yuda ic ienej rikuñ yomuac miñina yomuhuc mia zikimima ic enia ionac méraginaiguc haimu. ¹² Ac imuhuc zéyu nini ama imuac miñina iniguc Paulo Yerusalem ménda emmac niñ Anutu zéwelec miyij. ¹³ Wañu Paulonéj yomuhuc zéyec; Némac niñ siacma ewa howuc nénzu? Zikinémmu sac qahac, Miñ Kewu Yesuac qara niñac Yerusalemiguc humumañ niñac efidacɓua. ¹⁴ Wañu ac ézéní ménda niñu waima yomuhuc zéyij; Miñ Kewuac ewa siñnéj selimac.

Paulo Yerusalem kejec.

¹⁵ Ai meme tosara imi tecgéyu zéréj qéréj wandacma Yerusalem eñij. ¹⁶ Wañu Kaisarea zéic alawac ama areña yanda igucnec tohotoho ic tosara ienej niniguc momacnec kemma Kipuru ic méj qara Nason tohotoho ic kerecac kerec iwac amaiguc kecbij zé ic imi wagicma keñij.

¹⁷ Wañu keñkecma Yerusalem kerenni imuaru ninzén ninzén dactuna ienej goihéi-héi wañ nénécmima nénépésigic. ¹⁸ Wañu ama gianjiyu Paulonéj Yakoboac amaiguc nonagicma eñu inicni galej mocɓon imuaru hama kecgic. ¹⁹ Wañu Paulonéj yaizéé ac wañénéc midacmaguc inéj welej qemiyu Anutunéj ic enia ionaru ai meyec imi momacguc momacguc bénzén bénzén énézédarec. ²⁰ Énézéyu ienej nindacma Anutu mepési migic. Mepési migic tecgéyu Paulo yomuhuc ézégic; Ninzañ, Yuda ic sucninaiguc ninzén ninzén ic tauseña tauseña hicñigic. Wañu ienej mocɓon Moseac héna ac seliseli wamma nañgéanɓu. ²¹ Wañu ienej imi geñ Yuda ic tosara ic enia ionac sugcinaiguc kecɓu ienej Mose andé qema merachécgina ionac séwiginaiguc séwi hericheric ménda wamma yanda ionac haka waimu niñ énézéanɓañ imi nindacgic. ²² Gi Yerusalem hazañ imuac suruc tinduc nindacmu. Imuac niñ dimuhuc wambij? ²³ Imuac nini ac méj gézéní imuac séc wambésémañ. Nonaruiguc ic kembon qahac Anutuguc ac zikima nalé hotoñadac oruc ɓucgina ménda mericma kecanɓu. ²⁴ Wañu geñ ic imi onagicma kemma météré meme haka wamma olémbañ boña meénécmima oma orucgina mericmu. Gi imuhuc wanna gémma guac ac hayu niñgic imi héla qahac zéma gi héna ac tohoma kecanɓañ imi héñtegicmu. ²⁵ Wañu ic enia Yesu ninzénngéma kecanɓu ionac imi haka imuhucya ménda niñtohomu, néj baniarawac ireha zéma imuac olémbañ zéma sac zéma yañ hésaiguc korogic humugic imi zéma kaiseroac haka imuacnec sac elijgé amuma lakec kecmu niñac zétecgéma oma hai énécmiyij. ²⁶ Wañu ama siñjima gianjiyu Paulonéj ic kembon qahac imi onagicma iniguc météré meme haka wamma eñañ météré meme naléya tecgéyu eñac eñac lémbañ oo naléya wañec imi énézéliñ niñac ama téréyaiguc eñec.

Paulo ocmuñiguc keru késagic.

²⁷ Ai meme 7 séc lémbañ oo ai mema kecgic imuac naléya tecgémañ zé wañu Paulonéj ocmuñ téréyaiguc nañkeru Yuda ic tosara Asia baec igucnec ienej i hémma ic momac yanda qerigina acginanéj netu énécmima Paulo késagic. ²⁸ Késama qacma zégic; Ohec Israel ic mandac, hama méra nénécmigic! Ic yomi baec séc kemma Yuda ic neñañ haɓéc wañ nénécmima héna acnina zéma ocmuñ téréyanina yomi zébirima ic embac momac yanda ku énécmianɓac imi mia. Imi sac qahac ocmuñ téréyaiguc Girik ic onagicma éréma ama téréya yomi meɓapi qezac. ²⁹ (Imi mia ic méj Efeso ama areña yanda igucnec qara Tirofimo inéj Pauloguc ama areña yanda imuaru keñkeñ haha wañu hémma inéj ic imi wagicma ama téréyaiguc éréyec gezañ imuhuc zéma niñgic.) ³⁰ Imuhuc wammigic ama ic momac yanda qerigina yaru usuñnec hadacma Paulo késama ama téréya igucnec héréma magic nalé imuarunec naguya héidacgic.

Yaré ic galeñginanéj Paulo méragina igucnec metecgéyec.

³¹ Ic eney Paulo qehumuwiñ zé wañgic Yerusalem imi hétéñ yandayaguc wañec imuac surucya yaré ic 1,000 galeñgina iwaru hayu niñec. ³² Ac imuhuc nimma imuarunec yaré ic tuñhéra zéma yaré ic 100 imuac galeñhéra énépésima usuñnec mekeñgic. Wañu hétéñ meme ieneñ yaré ic 1,000 imuac galeñ zéma yaré ichéra inicma Paulo qema nañgic imi waima eñ nañgic. ³³ Wañu yaré ic 1,000 ionac galeñgina iminéñ kemma Paulo wagicma señ hésanéñ zikigic zéma énézéma Paulo qara zéma iwawai wañec imuac qesiéncmiyec. ³⁴ Qesiéncmiyu ic tuñ sugina igucnec méñnéñ méñac, méñnéñ méñac qacma zégic qeweloñ niñac hénia niñtegicmacac séc qahac wañu ai ama qeriaiguc wagicma kemmu niñac énézéyec. ³⁵ Wañu Paulonéñ déc hénaiguc emmañ zé wañu ic eney kaiñiliweñ yanda wammigic yaré ic ieneñ Paulo elingémima hua nañgémima eñgic. ³⁶ Imi mia ic tuñ yanda ieneñ nesi énécmima, Ic imi qegic qahac wamma! Imuhuc qacma zégic imuac niñ imuhuc wañgic.

Paulonéñ saiwa ac wañamuyec.

³⁷ Wañu Paulo ai ama qeriaiguc mema embiñ zé wañgic Paulonéñ yaré ic 1,000 imuac galeñ ézéyec; Ninna ni ac méñ hia gézemañac séc? Zéyu zéyec; Girik ac ninzañ? ³⁸ Imuhuc wañu gi becneç yaré qema yaré ic 4,000 énépésima baec kéra kérasiaiguc keñec Izipte ic imi mia me? ³⁹ Qesimiyu Paulonéñ yomuhuc ézéyec; Ni Yuda ic, Taso baec Kilikia ama areña yanda imuacnec. Kilikia imi ama areña yanda erjomia qahac. Gi niñnéna ac komora énézéwa. ⁴⁰ Wañu inéñ nimmiyu Paulo i déc héna imuac boñaguc namma ic méranéñ séséc wañ énécmiyu acgina qaiyu nandacgic Hebraio aciguc yomuhuc énézéyec;

22

Paulonéñ Yerusalemiguc Yuda ic ac énézéyec.

¹ Mañgoc dacmuna hécna hénia imi zéasariwa niñgic. ² Paulonéñ Hebraio aciguc ac zéyec. Hénia imuac niñac némbéñ yanda qema nañgic. ³ Wañu toroqema énézéyec; Ni Yuda ic, Kilikia baec Taso ama areña yandaiguc hicñiyi. Wañu ama yanda Yerusalem yomuaru kecma yandima ic Gamaliel iwac méra bawaguc kecba yanda hécninawac héna ac selianec ku néñu niñareñ gédari. Wañu ini moczoñ yanda deguc wañanñu ésécnec Anutuac niñ wamma geriwaguc ai meañi. ⁴ Wañu héna qelia yomi mebirima tohotoho ic humuac séc unuma hañéc wañ énécmima ic embac momacnec qaté énécmima hésa amaiguc onopocañi. ⁵ Héfac oo ic eñeña zéma galeñ ieneñ imi haka imuac héipuc ic waññu. Wañu ionarunec dacmuna hécna Damasiko ama areña yandaiguc kecañgic ionac kiwi mema ama imuac ninzéñ ninzéñ ic imuhucyanec qaté énécmima Yerusalemiguc énépésima hawa kitiwa memuac niñ keñi.

⁶ Keñkecma Damasiko ama areña yandaiguc hosuru kemma gau komoc ésécnec wañec. Wañu imuaru kurumeñ igucnec asac mararañ yandanéñ élanzañnec mama hoturunéñec. ⁷ Hoturunéñu ni baeciguc mama nuyu hema nimba ewa méñ yomuhuc mayec; Saulo, Saulo, gi némac niñ nunesi wañ némma keczañ? ⁸ Zéyu zéyi; Miñ Kewu gi méré? Zéwa yomuhuc nézéyec; Nunesi wañ néñanñañ Yesu Nañarete ama areña igucnec ni imi mia. ⁹ Ic niguc kecgic ieneñ asac mararañ sac héñgic, néñ i nézéyec iwac ewaya imi ménda niñgic. ¹⁰ Ni qesima zéyi; Miñ Kewu ni némac wammañ niñac wañzañ? Zéwa Miñ Kewunéñ yomuhuc nézéyec; Gi yacma Damasiko ama areña yandaiguc kenna ic méñnéñ guac ai buña qegénñua imi moczoñ gézémac. ¹¹ Wañu ni imi asac mararaña niñac kicanéñ hémmañac séc qahac wañec imuac niñ ic tosara niguc kecgic ieneñ méranaiguc népésima hérénéñgic Damasiko ama areña yandaiguc keñi.

¹² Ama areña kuneñ yanda imuac ic méñ qara Anania inéñ héna ac séciguc keru Yuda ic ama areña yanda imuaru kecgic imi eney momac yanda iwac ehéihéi wammiañgic. ¹³ Ic iminéñ mia hama nuac wésenaiguc namma zéma; Ninzéñ ninzéñ ic munana Saulo, kicga muñguc hima hémbésémañ. Imuhuc zéyu imuarunec ni kicna hima ic imi héñi.

¹⁴ Waṅu ac yomuhuc nézéyec; Yandahécna ionac Anutunéṅ eṅeya ewa siṅ imuac gézýu niṅasarima Solarṅa miṅina imi hémma ewaya kuaya igucnec nimbésémaṅ niṅac gésigéṅec. ¹⁵ Imuac gi iwac niṅ wamma ic embac momac yanda ionac kicginaiguc iwawai hémma niṅnec imuac héipuc wamma énézézésémaṅ. ¹⁶ Waṅu némac niṅ mambéc kecna horumac? Gi yacna doku naecgémba Yesuac qara qacna kápésicga zuacgémmac.

Paulo ic enia ionac mélimigic.

¹⁷ Waṅu Yerusalem lilingéma hama ocmuṅ téréyaiguc emma zéwelecma tilij tilijiguc Yesu héni. ¹⁸ Hémba Miṅ Kewunéṅ yomuhuc nézéyec; Gi nuac héipuc ac zéna Yerusalem yomuac ic embac ieneṅ ac imi ménda niṅ tohomu, imuac gi focdac ama areṅa yanda yomi waima kembésémaṅ. ¹⁹ Zéyu ni ac yomuhuc melemma zéyi; Miṅ Kewu, ni ic embac gi ninzéhé géṅgic ini énépésima hésa amaiguc onopocmaṅ zéma tocgotocgo amaya amaya keṅi imi ic youmi eneṅ nindaczu. ²⁰ Waṅu buṅa zézé icga Stefano qegic sacya mayec nalé imuaru ni imuaru namma héipuc waṅ énécmima i qegic ionac malekugina galeṅgéyi. ²¹ Imuhuc zéwa Miṅ Kewunéṅ yomuhuc nézéyec; Keṅna, neṅ ic enia baera baera keczu ionac muru méligénzua.

²² Bénzéh nimmanec kecṅic, néṅ ac yomi zéyu nimmaguc ewagina meyacma qacma zégic; Ic imuhucyanéṅ baec igucnec qahac wammac. Keckerawac séc qahac. ²³ Imuhuc qacma séwi usugina hetecgéma seitotoṅ héigic eṅec. ²⁴ Waṅu yaré ic 1,000 ionac galeṅginanéṅ Paulo ai ama qeriaiguc wagicma emma ic eneṅ némac niṅac qacmizu imuac hénia zéyu nimmu niṅac qesimima hihilocnéṅ qemu zéma yaré ic énézéyec. ²⁵ Waṅu hésa yaṅ séwélanéṅnec meyacgéṅic iminéṅ qatéṅic Paulonéṅ yaré ic 100 ionac galeṅ ménṅ hosuraiguc naṅu ézéyec; Ini Roma ic ara ménda zétecgéma hihilocnéṅ hia qemuac séc? ²⁶ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galeṅginanéṅ nimma 1,000 ionac galeṅ iwaru kemma ézéma zéyec; Dimuac wammaṅ zé wanzaṅ? Ic imi Roma ic. ²⁷ Zéyu yaré ic 1,000 ionac galeṅginanéṅ Pauloac muru kemma yomuhuc ézéyec; Nézéna, gi Roma ic me? Waṅu Paulonéṅ zéyec; Oo, ni Roma ic. ²⁸ Zéyu yaré ic 1,000 ionac galeṅginanéṅ zéyec; Ni imi soukiwa yanda haima Roma ic qac buṅa meyi. Waṅu Paulonéṅ zéyec; Ni imi hicṅi hicṅihicṅina igucnec éréma deguc Roma ic kecanzua. ²⁹ Waṅu imuarunec Paulo iwawai qesimiwiṅ zégic imi eneṅ waima kendacṅic. Yaré ic 1,000 galeṅginanéṅ acṅic Paulo i Roma ic imi niṅ asarima hésanéṅ qatémiyec kápésic imuac niṅac auriyec.

³⁰ Ama gianaṅiyu yaré ic 1,000 ionac galeṅginanéṅ Yuda ic eneṅ Paulo némac niṅac hazéc wammigic imuac hénia nimmac niṅac hésaya hulacmima hofac oo ic tosara zéma gésigési ic tuṅ eṅeṅa Sanhederin tocṅé énécmima Paulo wagicma hiṅgacma wéséginaiguc oporu naṅec.

23

Paulo i ic kiwa ionac a30a30roiguc namma ac énézéyec.

¹ Paulonéṅ gésigési ic inicosolima ac yomuhuc énézéyec; Dacmuna hécna ni becarunec érékecma deguc ewa qerina solarṅanec Anutuac kiwaiguc kecanzua. ² Imuhuc zéyu hofac oo ic eṅeṅa Ananianéṅ Pauloac hosuraiguc naṅṅic ionac yomuhuc énézéyec; Ini kuayaiguc qegic. ³ Zéyu Paulonéṅ yomuhuc ézéyec; Gi biriawac deminṅ lalac Anutunéṅ gumac. Gi hénia aciguc niṅgési némmaṅ zé tacma hénia ac imi logima ni numu niṅac énézézanaṅ? ⁴ Imuhuc zéyu ic hosuraiguc naṅṅic ieneṅ yomuhuc ézégic; Gi Anutuac hofac oo ic eṅeṅa efima zébirimizanaṅ? ⁵ Zégic Paulonéṅ yomuhuc zéyec; Dacmuna hécna, inéṅ hofac oo ic eṅeṅagina keczaṅc imi ménda nimma ac zézua. Kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac; Gi guac héniaorinṅ hécga ionac galeṅgina ménda zébiri miwésémaṅ.

⁶ Waṅu gésigési ic tosara imi Sadukaio ic, waṅu tosara imi Farisaio ic kecṅic imi Paulonéṅ niṅasarima gésigési ic inicma qacma énézéyec; Dacmuna hécna ni imi Farisaio ic, esaṅ ambéchécna ieneṅ Farisaio ic kecṅic. Imuac ni niṅkumuma humuc igucnec yacyac imuac naṅgéma zéwa aciguc nopoczua. ⁷⁻⁸ Sadukaio ic eneṅ humuc igucnec yacyac zéma kua meme uṅa zéma qerí uṅa iwawai imuhucya imi ménda keczu zéma ménda

ninžéngégic, néj Farisaio ic enej iwawai imuhucya imuhucya imi moczoj keczu zéma ninžéngégic. Imuac niñ ac imuhuc zéyu Farisaio ic zéma Sadukaio ic sucginaiguc hažéc ac hicñiyu méndéj amugic. ⁹ Wañu imuaru tohalic yanda hicñiyec. Wañu Farisaio ic ionarunec héna acac kiwi ic tosara yacma ac geriwaguc eminimma yomuhuc zégic; Nini ic yomuac niñni késpedesira qahac wanžac. Uña méj me Kua meme uña méjnénj ézéyeciguc dimuhuc zéwiñ? ¹⁰ Wañu hažéc ac imi kunej yanda wañu yaré ic 1,000 ionac galeñginanéj Paulo késahérégic séwéla tegicbac niñ zénéja hiriyu, yaré ic ienej haréma ic sucgina igucnec Paulo onagicma ai amagina qeriaiguc wagicma kemmuac niñ énézéyec.

¹¹ Wañu Miñ Kewunénj siñi imuaru Paulo hosuraiguc namma yomuhuc ézéyec; Gi meseli amuna you Yerusalemiguc nuac héipuc wamma énézézanj imuhucyanec Roma ama areña yandaiguc acguc héipuc ac wañ némbésémañ.

Yuda ic tosia enej Paulo qewiñac zéma ara zégic.

¹² Ama gianjiyu Yuda ic ienej tunjinaguc wamma nene ziki kecma Paulo ménda qe-humuwiñiguc yakanina ménda newiñ zéma zéseligic. ¹³ Ic enej qeriginanéj zikiamuma sisipac ac wamma imuhuc zégic imi zañgégina 40 ogirec. ¹⁴ Ic enej mia hofa oo eñeja zéma galeñ ionaru kemma yomuhuc zégic; Nini Paulo ménda qewiñiguc yaka ménda newiñ. ¹⁵ Imuac enej kaunsol ic iniguc yaré ic 1,000 ionac galeñgina iwaru ac yomuhuc haigic kemmac; Gi Paulo nonac kaunsol iguc mélina hayu iwac ara muñguc nimma didiñanec zétecgéwiñ. Mélimiyu hosucginu ménda hayunec hénaiguc qehumuwiñ zé ninžinj.

Paulo ac sañec imi niñec.

¹⁶ Wañu Paulo deuyanénj ac sañec imi nimma yaré ic ionac amaiguc keremma oña Paulo ézéyec. ¹⁷ Ézéyu Paulonénj yaré ic 100 ionac galeñgina méñ uruma yomuhuc ézéyec; Gi merac yomi wagicma yaré ic 1,000 ionac galeñgina iwaru wagicma kenna ac méñ késakeczac imi ézémac. ¹⁸ Zéyu merac wagicma yaré ic 1,000 ionac galeñgina iwaru kemma yomuhuc ézéyec; Merac yominénj ac méñ késakeczac imuac niñ hésa ic Paulonénj nuruma merac yomi wagicma guaru hamañ niñac qesinéñžac. ¹⁹ Imuhuc ézéyu yaré ic 1,000 ionac galeñginanéj merac mériaiguc késama sasañgiaiguc wagicma kemma élénj qesimiyec; Némac ac nézémañ zé wanžañ? ²⁰ Zéyu zéyec; Yuda ic ienej Pauloac ara muñguc didiñanec nimbiñ zéma hénaorinj hécgina ionaru Paulo wagicma hamu niñac qesigémbiñ zé ewa momac wamma ac sañec zézu. ²¹ Wañu gi acgina ménda niñ énécmiwésémañ. Ic zañgégina 40 ogicogiranénj Paulo qehumuwiñ zéma sañgima mambéc taczu. Ienej imi i ménda qewiñiguc nene ménda newiñ zéma acgina zikigic. Wañu ienej zérénj qérénj wandacma zéwelec welecgina imuac ac bakia niñac mambéc keczu. ²² Yaré ic 1,000 ionac galeñgina inénj merac mélimima zézé seli ac yomuhuc ézéyec; Gi ac nézézanj imi ic méñ ménda ézévésémañ.

Kawali ienej Paulo Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc késama keñgic.

²³ Wañu yaré ic 100 galeñgina éréhéc ururuma ac yomuhuc érézéyec; Baec héna keñkeñ yaré ic 200 zéma becosic yaré ic 70 zéma luac kesa kesa yaré ic 200 énézéyic zérénj qérénj wamma kecgc siñiya 9 kilok wañu Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc keremmu. ²⁴ Wañu Paulo bénžénj baec galeñ Feliki iwaru wagicma kemmuac niñ becosic méñ héitatac héimima mambéc nammu. ²⁵ Wañu inénj kiwi méñ yomuhuc oyec; ²⁶ Klaudio Lisia, neñ kewuna baec galeñ Feliki guac yaizézé ac wañgénžua. ²⁷ Yuda ic ienej ic imi qehumuwiñ zé wañgic. Wañu ic imi Roma ic imi nimma yaré ichéna iniguc kemma méragina igucnec metecgéyi. ²⁸ Wañu aciguc opocgc imuac hénia nimmañ zéma Yuda ic ionac gésigési ic ionac muru wagicma keñi. ²⁹ Ara zégic imi moczoj héna acgina imuac ara wañec, néj iwawai wañec méjnénj méñ qehumumu me hésanéj ziki mimiawac séc ménda wañec imi miñicjiyi. ³⁰ Wañu ic tosanénj ic yomi qewiñ zéma ac

sañec zégic ic méjnénj nimma nézéyu duña guac muru méliwa hazac. Wañu ara zézu ic imi enej imuhucnec guaru kemma ara gézému niñac énézézua.

³¹ Wañu baec héna yaré ic ienej énézýec séc Paulo siñiyaiguc wagicma keñkecma Antipatri ama areña yandaiguc kerengic. ³² Imuaru ama gianiyu becosic yaré ic ienej Paulo wagicma keñkecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc kemmuac niñ ionac muru opocma baec héna keñkeñ yaré ic ienej yaré ic ionac amaiguc lilingéma hagic. ³³ Becosic yaré ic ienej Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc keremma baec galeñ yanda kiwi mima Paulo imuhucnec mériaiguc opocgic. ³⁴ Baec galeñnéj kiwi olomma Paulo qesimima Kilikia baec igucnec imi niñasariyec. ³⁵ Wañu inéj Aciguc gopoczú ic imi enej hama harégic guac ac nimmañ imuhuc zéma yaré ic enej Herodeac ama kewuya imuac qeriaiguc galeñgégic tacmac niñ énézýec.

24

Paulonéj Kaisareaiguc Felikiac wésiaiguc nañec.

¹ Kaiwe ai meme méra méj tecgéyu hófac oo ic eñeña Ananianéj qeriawac galeñ tosara zéma héna acac zézé ic méj qara Teatulo iniguc Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc hiñgacma Paulo aciguc opocbiñ zé baec galeñac kiwaiguc nañgic. ² Wañu Paulo ézéma wagicgic hayuguc Teatulonéj baec galeñ ac yomuhuc hénima ézýec; Ic kewunina Feliki, geñ hia galeñgé nénécmína luaeiguc kecanziñ. Wañu bian héhéñawac niniñ yandaga niñac baec yomuaru hai netec ai sasala hicñjanzac. ³ Ic kewuna Feliki, iwawai imuhuc hicñiyu imuac me imuac amanina séc ewa hia yanda niñgéñanziñ. ⁴ Wañu yéwéri ménda gémbiñ zé ac hotonjadac gézéní gi ewa bénzénigaiguc niñnéncmína. ⁵ Nini ic yomuac ninni hafi warihaguc ésécnec wañanzac. Yuda ic baec séc kemma keczu ionac sugginaiguc qewelonj yanda mihicñi énécmianzac. Inéj mia héna ikorawac miñina Nazareteneç iwac tohotoho ichéra ionac galeñgina. ⁶ Wañu inéj ocmuñ téréyanina mezapí qemañ zéyu késayiñ. ⁷ (Ménda hezac.) ⁸ Imuac gi geñgaoc zéqesi wammima acnéj qatémiziñ imuac hénia imi moczoñ niñ asariwésémañ. ⁹ Ac imuhuc zéyu Yuda ic ienej, Ac imi héla, zéma méra migic.

Paulonéj baec galeñac kiwaiguc ac bakia melenec.

¹⁰ Wañu baec galeñ yandanéj Paulo orucnéj séséc wammiyu ac yomuhuc zéyec; Gi baec yomuaru yawuñ sasala gésigési ic eñeña kecanzanj imi nimma saiwa acna efima gézémañ. ¹¹ Niñtegiçzanj ésécnec, ni Yerusalemiguc Anutu mepésimañ zé emma kecba ai meme 12 ménda ogirec. ¹² Wañu ienej ni ocmuñ téréya qeriaiguc ic méñguc ac méj ménda zéwa néngic. Wañu tocgotocgo amaiguc me ama areña yanda imuac hénaiguc ic embac qeriiguc ésé ésé méj ménda wañ énécmiwa néngic. ¹³ Ic yomi enej aciguc nopocma gézézu imuac héipuc ac méj gézémuac séc qahac. ¹⁴ Wañu ac yomi mia héla wanzac, Ni héna qelia méj ienej héna ikora zébirianzu imi méndacma yanda hécninawac Anutu mepésianzua. Wañu ni Anutuac tilij tilij ic ienej ogic hezac imi moczoñ zéma iwawai héna ac séciguc hezac imi moczoñ ninzéngeanzua. ¹⁵ Wañu ic yomi enej iwawai méñac Anutu ninzéngeéma mambéc keczu imi ni momacnec késakecma mambécanzua, wañu imi mia yomuhuc; Ic solaña zéma ic biria momacnec humuc igucnec qelima yacmu. ¹⁶ Imuac niñac Anutuac kiwaiguc zéma ic kicginaiguc ewa solaña kecmañ zéma nalé séc seliseli wamma kecanzua. ¹⁷ Wañu yawuñ sasala baec lakeciguc kecañi, wañu degucdacmi ic embac yéwérigina mihicñizu ionac énécmiwiñ zéma haleñ zéma Anutuac buña haihaiya mema hayi. ¹⁸ Wañu Anutuac buña imi haimañ zé météré amuma ocmuñ téréyaiguc enj. Wañu tocgotocgo me hétéj méj ménda wamma enñdac kecba mihicñi néngic. ¹⁹ Wañu Yuda ic tosara Asia baeciguc kecgic ienej mia nuac késpedesic méj héngiciguc guaru tinduc haréma zéasarimuac hezac. ²⁰ Imi qahac wañu ic yomi enej ni Sanhederin kaunsol ionac kicginaiguc nañi imuaru nuac késpedesic méj mihicñigiciguc gézému. ²¹ Ionac sugginaiguc namma acna momacguc sac kucnec

qacma zéyi imi yomuhuc; Humuc igucnec yayac imuac nanjéma zéwa deguc aciguc nopocgic kicginaiguc nanzua. Ac imi qahaciguc ac méj zémuac séc qahac.

²² Felikinéj héná imuac buja niñhumuyec imuac niñ Pauloac ac imi ménda zétecgéma yomuhuc énézéyec; Yaré ic 1,000 ionac galeñ Lisia mayuguc acgina zétecgémañ. ²³ Wañu yaré ic 100 ionac galeñgina méñac yomuhuc ézéyec; Ini Paulo ménda zikimigic eñ keru galeñgému. Alahéra méñnéj méñ haréma goi héihéi wammiwiñ zégic ménda qetalimu.

Paulo yawuñ éréhéc hésa amaiguc taru baec galeñnéj waima keñec.

²⁴ Ai meme tosara kecma Felikinéj iniña Yuda embac Durusila i guc momacnec hama Paulo qaru emma Kristo Yesuac ninzén ninzén imuac hénia imi érézéyu niñoc. ²⁵ Wañu haka dindiña zéma séwi siñac sigi kekec zéma gésigési yanda imuac ara érézéyu Felikinéj aurima Paulo yomuhuc ézéyec; Degucac imi sécgézac, yacma kenna kecma andiaiguc sura méñu titiña hicñiyu muñguc héihéré gémmañ. ²⁶ Wañu inéñ ara sac nimmac niñac ménda wañec, Paulonéñ soukiwa mimac niñac mambéc wamma hatac sasala héihéré mima ac wañoc.

²⁷ Wañu yawuñ éréhéc tecgéyu baec galeñ qara Porikio Fesito inéñ Felikiac tatac késayec. Wañu Felikinéñ Yuda ic ewa hia wañ énécmimañ zé Paulo hésa amaiguc waiyu tacmanec kerec.

25

Yuda ic ieneñ Fesito iwaru keremma Pauloac ikoc ac zégic.

¹ Fesitonéñ baec galeñ wamma ai meme haréwéc kecma Kaisarea zéic alawac ama areña yanda igucnec Yerusalem eñec. ² Eñu hofac oo ic kiwahécgina zéma Yuda ic galeñhécgina ieneñ iwaru keremma Paulo acnéñ qatéma ézégic. ³ Wañu ieneñ hénáiguc sanjima Paulo qehumuwiñ zéma acgina nimma Fesitonéñ niñénécmima Paulo méliyu Yerusalem hamac niñac welecmigic. ⁴ Zégic Fesitonéñ yomuhuc énézéyec; Paulo i Kaisarea hésa amaiguc taczac. Wañu ni imuaru muñguc lilingéma hiñgacmañ. ⁵ Pauloac kápésic méñ hemizaciguc onarunec kiwahécgina tosara niguc momacnec hiñgacma zému.

⁶ Imuhuc zéma ai meme 8 me 10 Yerusalem kecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc mekeñec. Ama siñima gianjiyu gésigési tataciguc tacma Paulo késama érému niñac énézéyec. ⁷ Inéñ haréyu Yuda ic Yerusalemnec magic ieneñ lelecgé mima hazéc ac réwéria sasala zégic. Wañu acgina héipuc wammucac séc qahac wañec. ⁸ Zégic Paulonéñ kawalia mema yomuhuc zéyec; Ni Yuda ic neñañ héná ac me ocmuñ téréya me Roma ic kewu Kaisawac kápésic méñ ménda wañi. ⁹ Wañu Fesitonéñ Yuda ic eneñ niñgic hiarumac niñac Paulo yomuhuc qesimima zéyec; Gi guagicma Yerusalem kemma imuaru acga zétecgémañac wanzañ? ¹⁰ Qesimiyu Paulonéñ yomuhuc ézéyec; Ni Roma ic kewu Kaisawac gésigési amaiguc nankeczua, imuac nuac ac yomuaru zétecgémuac hezac. Geñgaoc ninzañ ésécnec ni Yuda ic. Wañu iwawai biria méñ ménda wañ énécmiyi. ¹¹ Ni héná ac logima kápésic méñ mewa nuwiñ zézuiguc humumañ zé ewa éréhéc ménda wambinec. Ac zénénzu imi moczoñ héla qahac wanzaciguc méñnéj méñ ni méraginaiguc nopocmacac séc qahac. Imuac Roma ic kewu Kaisanéñ acna zétecgémac niñac wanzua. ¹² Imuhuc zéyu Fesito ichéra iniguc eminiñ wamma Paulo yomuhuc ézéyec; Gi Kaisa* iwaru acga haizañ imuac Kaisawac muru kembésémañ.

*Ic kewu Agripanéñ Fesito
hicñimima Pauloac niñac ézéyec.*

¹³ Ai meme tosara tecgéyu ic kewu Agripa zéma nauña Beanike iereñ Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc hiñgacma Fesito zézé ségiségi ac wammiwi zéma hayoc. ¹⁴ Wañu iereñ ai meme sasala imuaru tacyac wañic Fesitonéñ Pauloac ac suruc wammima ic kewu yomuhuc ézéyec; Felikinéñ hésa ama ic méñ waima keñu tacma keczac. ¹⁵ Wañu ni Yerusalem eñi nalé imuaru hofac oo ic kiwahécgina zéma Yuda ic ionac galeñ ieneñ

* 25:12: Romawac ic kewu yanda niñac Kaisa zéañgic.

iwac hazéc ac zéma késpedesiraguc zéma zétecgémanj niñac welecnéngic. ¹⁶ Wañu ni ac bakia yomuhuc énézéyi; Ic méñ aciguc enzac imi ac zézé ic iniguc ménda anjamma tacma arawac kawalia ménda mema zéyu niñgicnec waimiwiñ imi Roma ic nonac haka silicnina qahac. ¹⁷ Imuhuc énézéwa Yuda ic ieneñ niguc yomuaru hagic nalé sosola qahac ama gianjiyu gésigési tataciguc tacma énézéwa ic imi wagicma éréngic. ¹⁸ Wañu ac wammigic ieneñ ac zégic, néñ késpedesira méñ nimmanj zé mambéc keru imi ménda mihicñiyi. ¹⁹ Wañu enañ hénagina zéma ic méñ qara Yesu iwac niñ Paulonéñ humuc igucnec qelima yarec zéyec ac imuac niñ zéén zéma wañgic. ²⁰ Wañu ni ac imuhucya dimuhuc zémindiñimanj zéma hocma Paulonéñ Yerusalem kemma ac gésigési amaiguc ac imuac nambésémanjac wanžañ? zéma imuhuc qesimiya. ²¹ Wañu Paulonéñ Roma ic kewunéñ acya zétecgémac niñ galengé mimañac welecnéñec. Wañu kenkenj naléya ducñiyu méliwa Kaisa† iwacmuru kemmac niñ ézéwa hésa amaiguc taczac. ²² Imuhuc ézéyu Agripanéñ Fesito ézéyec; Ni acguc nenaoc iwac ara nimmanj zé wanžua. zéyu Fesitonéñ zéyec; Hia oranğuc nimbésémanj.

Paulo i ic kewu Agripa iwac kiwaiguc nañec.

²³ Ama gianjiyu Agripa zéma Beanike iereñ ehéihéi wañ érécmima hénagira megic haréma yaré ic 1,000 ionac galeñ tosara zéma ama yanda imuac ic kunéñ iniguc gésigési amaiguc emma tacgic Fesitonéñ énézéyu Paulo késama enğic. ²⁴ Enğic Fesitonéñ ac yomuhuc zéyec; Ic kewu Agripa zéma ichécna tosara ac énézéwa niñgic. Ic nanžac yomi iwac niñ Yuda ic ieneñ kucnec qacma, Ic yomi Kekecac séc qahac! zéma Yerusalem zéma ama yomuaru welecnéngic. ²⁵ Wañu ni niñgésiwa haka humucac séc méñ ménda wañec. Wañu i eneyaoc Roma ic kewuac wamma zéyec imuac niñ iwaru mélimimanj zé wanžua. ²⁶ Wañu ic kewu enenawac ac héla méñ omañac séc qahac wanžac. Imuac mia zéqesi mima ac héla méñ mihicñiwiñ zé ic yomi onaru zéma sucninaiguc ic kewu Agripa guac muru opocba nanžac. ²⁷ Ni hésa ic méñ késpedesicyawac ara méñ ménda oma Roma ama areña yandaiguc enj méliwa kemmacac séc qahac.

26

Paulonéñ Agripa zéma Fesito

iorac kicgiraiguc ac zéyec.

¹ Wañu Agripanéñ Paulo yomuhuc ézéyec; Geñgaoc ac zéna guac niñgénni. zéyu Paulonéñ méranéñ séséc wamma yomuhuc zéyec; ² Ic kewu Agripa, Yuda ic eneñ ac wañ néñzu imuac bakia degucmi guac kicgaiguc zémanj zéwa ewana hiaruzac. ³ Imi mia gi Yuda ic nonac haka silic hénia hénia zéma zéqesinina imi nindacžañ imuac niñ imuhuc wanžua. Imuac ewa bénzénğaic acna zéwa niñnémbésémanj. ⁴ Ni komocna igucnec hénima Yerusalem zéma nena baec yanda qeriaiguc dimuhuc kecma yandiyi imi Yuda ic ieneñ mocžonj nindacžu. ⁵ Ieneñ becarunec nalé horua néngicac néñanžu imuac niñ héipuc wañ némmuac siñgina hewacnec ni Farisaio ic Yuda ic ionac tuñ méñ héna ac dindiñanec méndacanžu ionarunec zéma héniana momacnec hia zédacbunec. ⁶ Wañu ni Anutunéñ yanda hécnina ac ziki énécmiyec imuac mambéc kecanžua. Wañu hénia imuac niñ ni deguc ac gésigési amaiguc nanžua. ⁷ Wañu zikižiki ac imuac héla imi késawij zéma Israelac qelihéra kisic areñhéra 12 neñañ siñj kaiwe séc Anutu mepési mianziñ. Ic kewuna, buña imuac mia mambéc wamma ai mewa Yuda ic ieneñ aciguc nopocžu. ⁸ Anutunéñ humumia meqeli énécmianžac, héla imi ini némac niñ niñgic ménda wawañac ésécnec wañanžac? ⁹ Wañu ni acguc Yesu Nazarete ama areña igucnec iwac qac buña mesoho wammimanj zé iwawai mocžonj tinduc wammañ imuhuc zéma niñi. ¹⁰ Yerusalem imuaru ai imuhucya mia meyi. Wañu hofac oo ic kuaya ionaru kuc buña mema météré ic sasala hésa amaiguc onopocma keru. Wañu unuhumuwiñ zé zétecgégic ewa momac wamma oaec zéénécmiyi. ¹¹ Bakia énécmimanj zé Yuda ic ionac tocgotocgo amaya amaya kemma Yesuac qac zébirimu niñac tericgé énécmiyi.

† 25:21: Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu.

Waŋu qerina geriwiguc waŋu mebiru énécmimaŋ zé ama areŋa yanda yanda Yuda baec sénganŋen hezac imuaruŋen acguc keŋi.

¹² Ai imuhucya memaŋ zé hofac oo ic kuaya ionac oaec kiwi qacginaguc imi mema Damasiko ama areŋa yandaiguc kemmaŋ zéma keŋi. ¹³ O, ic kewuna, keŋkecba gau komoc waŋu, kurumeŋunec asac mararaŋ kaiwe kiwa asac mararaŋa ogicogira imuhucyanéŋ mama ni zéma ichécna hoturu nénécmima qetagali nénécmiyec. ¹⁴ Waŋu nini moczoŋ baeciguc tendiŋgé nunuyu hema ewa méŋ Hebraio aciguc yomuhuc niŋi; Saulo, Saulo, gi némac niŋ nunesi waŋ néŋanzaŋ? Gi zéraiguc hénaganéŋ qena guyu siŋga hia nimbésémaŋ? ¹⁵ Imuhuc zéyu ni yomuhuc zéyi; Miŋ Kewu, gi méré? Zéwa Miŋ Kewunéŋ yomuhuc nézéc; Nunesi waŋ néŋanzaŋ Yesu ni mia. ¹⁶ Gi yacma hénaganéŋ tima nanna, ni imi gi iwawai hénzaŋ imi zéma kecma gézéwa hémbésémaŋ imuac buŋa zézé ic wamma nuac weleŋ qeŋe icna wambésémaŋac gésigémaŋ zé hicŋigénzua. ¹⁷⁻¹⁸ Geŋ kicgina méwéréŋgé énécmima siŋi igucnec asac mararaŋ igucgeŋ, Biria miŋinawac kuc igucnec Anutuac muruŋen liliŋgéma hagic biriagina zuac énécmiwa ni ninzéŋgé némma météré ic sucginaiguc ai buŋa késamu niŋac neŋ geŋga ic embac Yuda ic zéma ic enia ionac sucgina igucnec gésigéma muŋguc ionac muru méligémaŋ.

Buŋa suruc énézéc imi muŋguc zéma Agripa ézéc.

¹⁹ Ic kewuna Agripa, hénia imuac niŋ ni iwawai kurumeŋunec nézéc héni imi ménda qetalima ²⁰ walac imi Damasiko ama areŋa yanda miŋina, waŋu keŋkecba Yerusalem miŋina zéma Yuda baec séc ic embac zéma ic enia momac yanda ewagina melemma Anutuaru liliŋgéma hama haka hiabia, qeri meleŋ meleŋac séha wammu niŋ ackuazé énézéma keru. ²¹ Waŋu imuac niŋ Yuda ic eneŋ ocmuŋ téreyaiŋguc népésima nuwiŋ zé waŋgic. ²² Waŋu Anutunéŋ naŋgéneŋu érékecba deguc ic eneŋa mamaya momac yanda ionac kicginaiguc namma ackuazé énézéaŋiac énézéanzua. Waŋu zéanzua imi ac méréra qahac. Anutuac tiliŋ tiliŋ ic zéma Mosenéŋ iwawai kileŋ hicŋimac zégic imi sac énézéanzua. ²³ Kristonéŋ qenzeŋ manzeŋ qema humuma humumia ionarunec walac yacma Yuda ic zéma ic enia asac mararaŋac zéau énécmimac imuhuc zégic ac imi mia neŋ zénaŋgéanzua.

²⁴ Paulonéŋ zédiŋima ac imuhuc énézéc Fesitonéŋ ac kucnec zéma ézéc; Paulo, gi ewaga sohozac. Niniŋ yandaganéŋ qeriga mesoho génzac. ²⁵ Zéyu Paulonéŋ ac yomuhuc meleŋ miyec; Ic kewuna Fesito, ni ewana ménda sohozac, néŋ ac héra niŋareŋgéma zézua. ²⁶ Ic kewu, geŋgaoc iwawai hicŋiyec imi moczoŋ nindaczaŋ imuac niŋ ni efima gézézua. Iwawai imi baec waŋgoŋaiguc ménda hicŋiyec. Imuac haka méŋac méŋ guac kicga igucnec musaŋ gégéyawac méŋ ménda hezac imi ni ninzéŋgéanzua. ²⁷ Ic kewu, Agripa gi Anutuac kua meme ic ionac acgina imi ninzéŋgéanzaŋ? Gi ninzéŋgéanzaŋ imi ni ninzua. ²⁸ Imuhuc zéyu Agripanéŋ Paulo yomuhuc ézéc; Ac hotoŋadac zéma Kristoac ic wammaŋ niŋ meseli nénzaŋ me? ²⁹ Waŋu Paulonéŋ zéc; Ac hotoŋa me ménda horua, gi momacguc sac qahac, néŋ tosara deguc acna ninzu ini moczoŋ seŋ hésana yomuac sac ménda mihiŋima nena ésécnec téŋgéŋ wammu niŋac wanzua.

³⁰ Imuhuc zéyu ic kewu zéma baec galeŋ zéma Beanike zéma ic tosara iniguc tacgic ieneŋ moczoŋ yacma keŋgic. ³¹ Kemma eminiŋ wamma eŋawu yomuhuc zégic; Ic yomi haka méŋ humumia me hésa amawac buŋa wawaŋa séc méŋ ménda waŋec. ³² Waŋu Agripanéŋ Fesito yomuhuc ézéc; Ic imi Kaisanéŋ* acya zétecgémac niŋ ménda welec miwacnec geŋ hia hulac miwaŋnec.

27

Paulo Romaiguc wagicma kemmu niŋac zéiciguc opocgic.

¹ Italia baeciguc zéiciguc kembinaŋ niŋ baec galeŋnéŋ zétecgéma Romawac ic kewu Kaisawac yaré ic 100 ionac galeŋgina méŋ qara Yulio iwac mériaiguc Paulo zéma hésa ic tosara onoporec. ² Zéic méŋ Adramiten ama areŋa yanda igucnecnéŋ Asia baeciguc

* 26:32: Qac yomuac hénia imi; Romawac ic kewunéŋ

ama areña yanda tosara kondur gijgijaguc tacma keñec imuaru kemmar zé taru enij. Wañu Makedonia ic mén qara Aristako, Tesalonika ama areña yanda igucnec imi momacnec keñij. ³ Ama gianjiyu zéicnéñ Sidon ama areña yandaiguc kereñ héiyu Yulionéñ Paulo goi héihéi wammima alahéra iniru méra mimuac niñ ézézec. ⁴ Ama imuarunec muñguc hénima kenni Luhuc kembij zé wañij imuhuc geñec hayec imuac niñ Kipuro baec komoc imuac héiya igucnec luhuc qizizigéma keñij. ⁵ Wañu Kilikia kondur zéma Pamfilia kondur qericma keñkecma Likia baec Mira ama areña yandaiguc kereñij. ⁶ Imuaru zéic Aleksandria ama areña yanda igucnec méñnéñ Italia baeciguc kemmar zéyu yaré ic 100 galeñginanéñ nonagiru imuaru enij. ⁷ Wañu zéic iminéñ bénzén bénzén keñkeru ai meme sasala tecgéyu Kinido kondur baec komoc wésiaiguc kereñij. Wañu luhucnéñ ménda wai nénécmiyu Salmone sia yanda andé qema Krete kondur baec komoc kanaya igucnec keñij. ⁸ Baec komora imuac gijgijaguc méndacma qenzey manzey qema kemma Lasea ama areña yanda hosuraiguc zéic ala mén qara zéic Asia Soroc imuaru kereñij.

Pauloac ac ménda nimma héna méñu kemma yéwéri mihicñigic.

⁹ Konduriguc nalé horua kemma kecni nene zikima zéwelec wawaña imuac kendor tecgéyu luhuc naléya hayec. Hayu bec kondurnéñ biriyu keñkeñawac séc ménda wañec. Imuac Paulonéñ gorogina zéma yomuhuc énézézec; ¹⁰ Ic mandac, ni hémba héna yominéñ hina zéma zéic sacnec qahac, néñ ic neñañ kekecnina acguc nonagicmacac séc wanzac. ¹¹ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galeñginanéñ Pauloac ac niñbipima zéic galeñ zéma zéic miñina iorac ac nimma tohoyec. ¹² Wañu kondur imi zéicnéñ sañgeña naléyaiguc hia tatarawac séc ménda wañec. Imuac sasalanéñ kondur imi kileñ waima Krete baec komoc imuac ama mén Foiniksi imuaru keremma tacni sañgeña naléya tecgémac niñ zégic. Ama baec imuac suñguruña bakianéñ Is zéma imuac héiya suggira hémma heyec. wañu baec bakia méñnéñ Is zéma imuac kanaya suggiraiguc hémma heyec.

Konduriguc hingacbij zé wañij.

¹³ Wañu luhucnéñ Is imuac héiya igucnec bénzén éréyu nañgé nénécmizac imuhuc zéma nimma aña hérégic éréyu Krete kondur baec komoc gijgijaguc méndacma keñgic. ¹⁴ Keñgic nalé ménda horugiyu kondur baec komoc imuac qaha igucnec qeuqewañ luhuc mén qara Is igucnec iminéñ mama qeyec. ¹⁵ Qema zéic qéfagéyu luhuc hayecgeñ kemmacac séc qahac wañu mebiñpima waigic luhucnéñ zéic wagicma héna méñu keñec. ¹⁶ Keñkecma baec komoc mén qara Kauda imuac gijgijaguc igucnec kenni zéic gomba qatéma héréma keñij imi galeñgéwiñac séc qahac wañec. ¹⁷ Wañu ai yanda mekecma héréni zéic qahaiguc éréyec. Wañu zéic téwac niñac rewakañnéñ bawa igucnec wagic emma zikiyij. Wañu sakasac éré éréya mén qara Siriti imuaru emmac niñac hésaya hérégic maleku mayu luhucnéñ nañgé nénécmiyu keñij. ¹⁸ Wañu luhuc niñac qenzey manzey nimma kerij. Imuac niñ ama gianjiyu hina tosara konduriguc giligic hingarec. ¹⁹ Wañu ama muñguc siñjima gianjiyu zéicac iwawai tosara imuhucyanec giligic hingarec. ²⁰ Wañu ai meme sasala kaiwe me ménisikilu mén ménda hicñiyu héñij. Wañu luhuc yanda qemanec nañu ewa qerininaiguc kekecac niñkumu mén ménda he nénécmiyec.

²¹ Wañu ic sasalanéñ nalé horua nene newiñac séc qahac wañu eñ kecgicguc Paulonéñ kemma sugginaiguc namma yomuhuc énézézec; Ic mandac, ini acna tohoma Krete kondur baec komoc ménda waiwunec réwéri imuhucya ménda mihicñjima hinagina imi ménda giliwunec. ²² Deguc meme seli ac wañ énécmiwa niñgic. Zéic imi qahac wammac, néñ ic méñnéñ mén ménda humumac, imuac ewagina déñ wañu. ²³ Deguc siñjiyaiguc miñna Anutunéñ eñeya buña kecanzua nuac muru kua meme uñaya mén méliyu mama hama maréñnaiguc nanzac. ²⁴ Namma yomuhuc nézézac; Paulo gi bacga ménda yandimac. Gi Kaisawac wésiaiguc tinduc nambésémañ. Wañu Anutunéñ ic giguc zéiciguc keczu imi moczoñ ewa hiawac géñu guac buña wandacmu. ²⁵ Imuac alahécna ini

ewagina déñ wañu, ni Anutu ninzéngezua. Ac nézézac imi hélaguc wammac. ²⁶ Zéicnéñ kondun baec komora méñjiguc enu nini imuaru osiwiñ.

²⁷ Héna sicsaoc kecgic ai meme 14 wañec. Wañu Adria konduniguc lelecgémanec kerin. Siñi namuña igucgeñ zéicac ai ic ieneñ ninjic baec hosuru hazin éséc wañec. ²⁸ Imuhuc nimma hésa qétéyaguc waigic hinjaru 37 mita wañec. Komora méñ kemma hésa qétéyaguc munjuc haigic hinjaru 28 mita wañec. ²⁹ Wañu haroñajiguc emma qewin ninjac bacgina yandiyu zéic andiaiguc anja 4 haigic hinjaru ama gianjamac nin welecma tacgic. ³⁰ Wañu zéic ai ic eneñ zéic waima néngacbiñ zé nimma gomba haigic hinjaru ikoc wamma yomuhuc zégic; Nini zéic sunjuruñajiguc anja méñ haini hinjacmac. ³¹ Imuhuc wañgic Paulonéñ yaré ic 100 ionac galeñ zéma ichéra yomuhuc énézéyec; zéic ic ieneñ zéiciguc ménda kecmuiguc ini kekecginaguc kecmuac séc qahac wammac. ³² Zéyu yaré ic ieneñ gombawac hésaya hericgic konduniguc hinjarec.

³³ Wañu ama gianjamañ zé wañu Paulonéñ ic momac yanda nene nemu nin yomuhuc énézéyec; Ini qeri séwigina héñgeñ héñgeñ wammanec kecma nene ménda nema en mambéc kecgic kaiwe ai meme 14 wanjac. ³⁴ Imuac nene nemu ninjac welec énécmizua. Ménda humuwiñ zé wanjuiguc nene nema selimu. Oruc zucgina méñ ménda mama sanjamac. ³⁵ Imuhuc zéma saméñ mema hama Anutu ewa hia ac ézéma kuma neyec. ³⁶ Neyu hémma qerigina efiyu imuhucnec nedacgic. ³⁷ Ic zéiciguc kerin zañgénina imi 276. ³⁸ Nene negic tomenjina qeyu zéic qeria igucnec wit gocmia gése imi konduniguc giligic hinjacdaru zéic imi efima éréyec.

Zéicnéñ kondun baec komora sunjuruñajiguc emma zéñgéyec.

³⁹ Ama gianjidañ baec imi héñtecgicbiñ zé hibipigic. Wañu kondun bakiaiguc sakasac séñganjeñ heyu zéicnéñ imuaru keremma emmac ninjac zéma ninjic. ⁴⁰ Ic tosara eneñ anja hésaya qericma konduniguc giligic keñu tosanéñ maleku hésaya zikigic heyec imi hulacma hérégic malekunéñ enu zéic imi luhuc mema sakasac igucgeñ keñec. ⁴¹ Keñu doku néwéc néwécnec hahayanéñ euanzaoc imuaru sakasac heyu zéic imuaru enec. Wañu zéic sunjuruña kiselima tacma seli qeyu temboñ yandanéñ zéic andia kuyu zéic andia imi zéñgéyec. ⁴² Wañu hésa ama ic eneñ fifia mema kemma néngacbu ninjac yaré ic eneñ unuhumuwiñ zé ac zégic. ⁴³ Wañu yaré ic 100 ionac galeñginanéñ Pauloac kekecy añgéña timañ zé wamma qetali énécmima fifia meme ic énézéyu walac konduniguc luma hinjacma fifia mema baeciguc enjic. ⁴⁴ Wañu tosara eneñ palañ me zéic bakia qahaiguc emma keñgic. Imuhucnéñ imuhuc wamma moczoñ élélahaignec endacma méñ ménda humugic.

28

Ic ieneñ susunec Melite kondun baec komociguc endacgic.

¹ Élélahaiguc bénzénec emmaguc baec komoc qara Melite imi zégic ninjic. ² Wañu baec komoc imuac miñina ieneñ ala goi héihéi sasala wañ nénécmigic. Wañu kia hayu ama sanjeñ qeyu geric yanda haigic zeyu héihéré nénécmigic. ³ Wañu Paulonéñ geric tosara mutulañgéma haiyu hinjarec wañu imuac qeria igucnec mokoleñ méñnéñ séwéla geric wañu éréma iwac mériaiguc pipima nañec. ⁴ Wañu baec miñina ieneñ mériaiguc mokoleñ nañu hémma eminiñ wamma zégic; Ic yomi ic tosara unuyec gezañ. Konduniguc ménda humuyec, néñ solaña miñinanéñ ménda waimiyu kecmac. ⁵ Wañu Paulonéñ mokoleñ qetecgéyu gericiguc hinjaru yéwéri ménda mihicñiyec. ⁶ Imuhuc wamma nañu ieneñ sisiwiñ hicñimimac me élanzañnec tendinagéma humumac zéma mambéc nañgic. Wañu nalé horua haka méréra méñ ménda hicñimiyu hémma zégic; Ic yomi anutu.

Paulonéñ hañ ic tosara mehiaru énécmiyec.

⁷ Nini kerin imuac hosuraiguc ic kewugina qara Popilio iwac ama baec heyec. Wañu ic inéñ mia héihéré nénécmima ai meme haréwéc séc goi héihéi wañ nénécmiyec. ⁸ Wañu

Popilio maṅgocya hafi hicṅimima séwi geric zéma kera huruc wamma heyu Paulonéj nimma amayaiguc emma zéwelecmaguc méria oruhaiguc haima mehiaruyec. ⁹ Imuhuc waṅu ama areṅ komoc imuaru ic tosara hafi zepaginaguc ieneṅ harégic imuhucnec mehiaru énécmiyec. ¹⁰ Waṅu ic ieneṅ eenina kuney yanda héigic. Waṅu kembij zé enni hénaiguc hocbiṅac hezac héna maṅ iwawai tosara zéiciguc hai nénécmigic.

Paulonéj zéic méniguc keṅkecma Roma ama areṅa yandaiguc kereṅec.

¹¹ Baec komoc imuaru mia kecni maso haréwéc tecgéyu zéic ménj Aleksandria imuaru saṅgeṅa naléya ogiru kemmac niṅ mambéc tarec, qara imi Diosguro.* Waṅu imuaru emma waima keṅij. ¹² Waṅu Surakusai ama areṅa yandaiguc haréma imuaru ai meme haréwéc kerij. ¹³ Imuacnec lelecgéma Legium ama areṅa yandaiguc keremma imuaru ai meme momacguc kecni luhucnéj baec waṅgoṅa Saut igucnec hayu kenni ama muṅguc siṅjima gianjiyu Puteoli ama areṅa yandaiguc kereṅij. ¹⁴ Kenni ama areṅa yanda imuac ninzéh ninzéh dac muna ieneṅ héihéré nénécmigic kaiwe 7 iniguc tacyac wammaguc Roma ama areṅa yandaiguc kereṅij. ¹⁵ Waṅu ama areṅa yanda imuac ninzéh ninzéh dac muna hécnina ieneṅ nonac buṅa nimma hakecma Roma ic Apioac ama sombeṅaiguc mihicṅi nénécmigic. Tosianéj ama baec qara ménj Qisicnec Ama Haréwéc imuaru hama mihicṅi nénécmigic. Waṅu Paulonéj inicma Anutu ewa hia ac ézéma kuha meyec.

Paulo i Yuda ic héihéré énécmima
ac énézéyec.

¹⁶ Roma ama areṅa yandaiguc kerenni baec galeṅnéj zéyu Paulonéj yaré ic ménénéj galeṅgé miyu ama saméṅa ménjiguc tacyac waṅec. ¹⁷ Kecma keru ai meme haréwéc waṅu Yuda ic ionac suggina igucnec ic kuney tosara héihéré énécmiyu harégic ac yomuhuc énézéyec; Dac munahécna ni Yuda ic embac me yanda hécnina ionac haka silic imuac hažéc ac ménj ménda zéyi, néj Yerusalemiguc népésima Roma ic ionac méraginaiguc nopocgic. ¹⁸ Waṅu Roma ic ieneṅ qesinémma késpedesna ménj humucac sécyá ménda mihicṅjima hulac némmu niṅac zégic. ¹⁹ Waṅu Yuda ic ieneṅ selianec qetaligic, héna ménj qahac waṅu, Kaisanéj acna zétecgémac niṅ waṅi. Imuac mia nuac dac munahécna Yuda ic zébiri énécmimaṅ zéma you ménda hayi. ²⁰ Waṅu ni hénia imuac niṅ mia inicma iniguc zéeminiṅ wambiṅ zé héihéré énécmiyi. Ni imi Israel ic neṅaṅ ninzéhégéma mambécanzij imuac wamma hésa ic wamma kecanzu. ²¹ Imuhuc zéma énézéyu zégic; Nini ou Yuda baeciguc kecanzu ionarunec guac niṅ kiwi ménj ménda haigic hayu héniṅ. Waṅu dac munahécnina ionaru ménénéj hama guac késpedesga me hažéc ac ménj ménda zéyu niṅij. ²² Baec séc ic embac ieneṅ héna qelia imuac hažéc ac wamma zéanzu imi nini ninzij. Imuac gi dimuhuc ninzéhégézaṅ imi geṅgaoc zéna nimbiṅac wanzij.

²³ Ieneṅ imuhuc zéma nalé megic. Waṅu nalé imi ducṅiyu Yuda ic sasalanéj Paulo tackerec ama imuaru tocgégic. Waṅu Paulonéj Anutuac héngaleṅ ama areṅa yandawac ac suruc imi suṅgeṅnec hénima énézéma keru ama siṅjiyec. Waṅu Moseac héna ac zéma kua meme ic ieneṅ kiwi ogic hezac iminéj meselima Yesuac suruc zéma meseli énécmimaṅ zé waṅec. ²⁴ Waṅu ic tosananéj ac zéyec imi ninzéhégic. Waṅu ic tosananéj ménda ninzéhégic. ²⁵ Waṅu acgina zéma zéqeqetali waṅamugic. Imuhuc wamma waima kembij zé waṅgic. Waṅu Paulonéj ac momacguc yomuhuc énézéyec; Uṅa Téréyanéj Anutuac tiliṅ tiliṅ ic Yesaiawac kuaya mema yanda hécnina ac yomuhuc énézéyec; Ac iminéj héla wanzac; ²⁶ Gi kemma ic tuṅ yomuhuc énézéna; Ninzu waṅu ménda niṅasarizu hénzu waṅu ménda héntegiczu. ²⁷ Ic tuṅ yomi ieneṅ qerigina seli qeyu ieneṅ gezacginanéj nimma niṅyéwérigic. Niṅyéwérima kicgina héménzaligic. Imuhuc qahac waṅu kicginanéj héntegicma gezacginanéj nimma qeriginanéj niṅtecgicma liliṅgéma hagic neṅ mehiaru énécmiwinec. ²⁸ Imuac ni énézéwa yomuhuc niṅ asarimu; Anutunéj aṅgég titi buṅa imi ic enia ionac muru méliyu hazac. Ieneṅ imi kileṅ niṅtohomu. ²⁹ (Ménda hezac.)

* 28:11: Neṅaṅ aciguc qara imuac hénia imi; Nemu héi séwi séwi - Kasito zéma Palukis.

³⁰ Waŋu Paulonéŋ yawuŋ éréhéc téŋgéŋ ama geric ménŋ lagulawac boŋ mema imuaru kecma ic embac iwaru hagic séc héihéré énécmiyec. ³¹ Héihéré énécmima Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandawac surucya ʒésai énécmima Miŋ Kewu Yesu Kristoac hena ac imi bac yandi yandi qahac efima ku énécmima kerec. Keru ménŋnéŋ ménda qetali miyec.

Roma

Pauloac yaizézé ac.

¹ Kristo Yesuac welen qeque icya,* ni Paulo imi, Anutuac buña suruc hiabiawac méliméli ic wammañ niñac nuruma gésinéñec. ² Buña suruc hiabia imi, Anutunéñ kua meme ichéra kuagina mema eñeya naña niñac i ménda hicñiyecñec kiwi téréyaiguc sisipac ac wañ nénécmiyec imuac héla wanñac. ³ Naña imi mia baec séwiiguc Dawidiac qeli wamma hicñiyec. ⁴ Wañu téré Uñayaiguc† imi humuc ic suggina igucñec muñguc qelima yarec. Yaru imuac kuhanéñ énézéyu hémma Anutuac naña wanñac imi ninzéñgé migic. Imi mia Kristo Yesu. ⁵ Iwac murunec neñañ goi héihéi zéma Yesuac Méliméli icac ai buña mema iwac qac buña niñac ic enia ionac sugginaiguc ai meni ninzéñgéma niñtoho wañanñu. ⁶ Ini acguc ionac suggina igucñec Yesuac buñawac unuru énécmimia.

⁷ Roma ama areña yandaiguc Anutuac niñsoroc héra, héihéré énécmimia, zéma météré énécmimia, mocñon yanda onac muru; Anutu Mañgocñina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac murunec ewa hia zéma luaenéñ he énécmimac.

Paulonéñ Roma ama areña yandaiguc kemmanñac zé niñec.

⁸ Walac imi ninzéñ ninzéñ ginawac surucyanéñ baec séc saima kenñac imuac buña nimma Yesu Kristoac qaraiguc ni Anutuna ewa hia ac ézézua. ⁹ Nañawac buña suruc hiabia imuac qeriaiguc qeri uñananéñ welen qemianñua Anutu inéñ mia acna yomuac héipuc wanñac. Ni zéwelec wañanñua séc ménda misimanec onac qacgina olomma zéanñua. ¹⁰ Wañu deguc tetcgiaiguc Anutuac ewa siñ heyu onac muru hahayawac héna imi ménac mén méwéréñgé némmac niñac nalé séc zéwelecanñua. ¹¹ Inicmanñ niñ wañanñua imuac hénia imi qeri uñawac sese téréya mén ewa hiawac énécmimia ewa qerigina meseli énécmimanñ niñac imuhuc wañanñua. ¹² Imuhuc wamma sugginaiguc kecma neñañ ninzéñ ninzéñ ninanéñ meseli amuwij niñac. ¹³ Dacmuna hécna, ni hatac sasala onac muru hamañ zé wañi imi ini ménda nimmanec kecmu niñac ménda wanñua. Imi mia ic enia ionac sugginaiguc hicñianñac ésécñec onac sugginaiguc imuhucyanec héla mihicñimanñ niñac wañanñua hénia imuac mia. Wañu suraiguc héna mén ménda béréñgé néñanñac. ¹⁴ Ni imi Girik ac zézé ic zéma tosara, niniñginaguc zéma niniñgina qahac momac yanda, buña suruc hiabia énézémanñac taséna henénñac. ¹⁵ Hénia imuac niñac ni Roma baeciguc kecñu onac muru acguc buña suruc hiabia zéau énécmimanñ niñac siñna kunéñ yanda henénñac.

Buña suruc hiabia imi Miñ

Kewuac kuha.

¹⁶ Buña suruc hiabia imi mia Anutuac kuha, ninzéñ ninzéñ ic anñéñ tiénécmimiawac buña. Walac imi Yuda ic ionac, duña imuhucyanec Girik ic ionac, imuac niñ ni imuac gamuna ménda niñanñua, ¹⁷ Ic solaña imi ninzéñ ninzéñanéñ kekecyaguc kecanñac kiwi imuhuc ooyawac hezac séc,✠ buña suruc hiabiaiguc imi Anutuac haka solañanéñ winiñu hicñima hezac. Héna mén igucñec qahac néñ ninzéñ ninzéñ igucñec hénima kemma ninzéñ ninzéñiguc keñkeñni solaña zénénécmimac.

Ic embac ieneñ Anutugina andé qema siñi yanda qeriaiguc kereñgic.

¹⁸ Haka birianéñ ackuañéc héla hédacgéanñu ionac haka eeya qahac hénia hénia zéma haka biria hénia hénia niñac Anutuac qeri gericnéñ kurumeñ igucñec wininianñac. ¹⁹ Anutunéñ eñeya hénia mewinini énécmiyec imuac niñac Anutuac héniaya hia nimmuac séc wanñac imi winiñu hezac. ²⁰ Baec kurumeñ hicñiyecñec Anutuac kuha hémbénaña zéma iwac hénia saña iminéñ iwawai zéyu hicñiyec imuaru solañanec

* 1:1: Girik aciguc; dulos, ic imi miñinanéñ boña meyu eñeya kuc buña mén ménda késa kecma miñinawac ara sac tohoma kecañec. † 1:4: Uña Téréya. ✠ 1:17: Hab 2:4

wininiyu hémma niņasariwiņac séc, imuac niņac ic embac imi eneņ héikenjzé héihazé wammuc séc qahac. ²¹ Anutuac hénia niņtegicmaguc kileņ eeya ménda héimima ewa hia ac ménda zémima néwécgeņa niniņginanéņ nimma nimbipigic héla qahac waņu, siņi tunumaņnéņ ewa qerigina sécgé énécmiyec. ²² Waņu eņaocnec niņtegic qiņtegic ninaguc zégic, néņ ewa soho ic waņgic. ²³ Imuhuc wamma Anutuac edamuya ménda houhouya imi melemma méraginanéņ megic, ic me, yaņ qesi me, nei me, mokoleņ houhouya ionac irecgina tanec waņec.

Ic ieneņ Anutu andé qema haka ménda wawaņa imi waņgic.

²⁴ Imuac niņac Anutunéņ kaiseroac siņ biria zéma kaiseroac siņsiņiguc wai énécmiyu eņaocnec séwigina mebiri amudacgic. ²⁵ Imi mia ieneņ Anutuac ackuažéc héla imi meleņgic ikora wandaru, kekec Miņina imi andé qemima iwawai žéyu hicņigic imuac mia sicgé énécmima mepési énécmigic. Néņ kekec miņina iwac muru mepé qepési hehe seli hema emma hemac, hélacnec! ²⁶ Hénia imuac niņac Anutunéņ wai énécmiyu ewa siņsiņ gamuyaguc imuaru kecaņžu. Imi mia embac hécgina ieneņ acguc eu iniņac haka hezac imi sigima ménda wawaņaiguc kereņdacgic. ²⁷ Ichécgina imuhucyanec ewa siņsiņ birianéņ geric bélaņa ésécnec onoyu embac hécgina wac hénia imi waima ic eņaocnec haihaka gamuyaguc wamma tasia wawaņ meme biria imuac sécyā meleņ énécmiyu séwiginaiguc medacgic. ²⁸ Waņu ieneņ niniņginaiguc Anutu aņgéņ tiwiņ niņac ménda waņgic. Imuac niņac Anutunéņ ewa sohoginawac wai énécmiyu haka ménda wawaņa imi waņgic. ²⁹ Imi mia késpedes wawaņ biriqiria yomuhucya; kaižiliweņ, hémbaoc, ewa siņ biria, nimbupuc, unuhumuc, zéēņ zéma, ikoc, manam batuc, kuakisaņ biria, ³⁰ andélukuc ac, Anutuac niņ méžétiti, mema titi, tétéc qeqe, séwi eņeņ, haka biria niņareņ wawaņa, neņgoc maņgocac ac qeqe, ³¹ niņ sohosohoya, méņžé méņžéya, wésé niniņ qahac, goi héihéigina qahac. ³² Anutunéņ wawaņ meme imuhucya wanžu imi humucac buņa qeéncmiyec imi niņtegicmaguc kileņ eņaocnec sac ménda wamma imuacnec toroqema alahécgina tosia areņ imuhucya waņgic inicma imi hia zéma héipuc waņ énécmianžu.

2

Anutuac gésigési ai imi solaņ dindiņa.

¹ Gi acguc haka imuhucya waņanžan imuac niņac ic méņac niņgési mima zézan gésigési acga iminéņ mia geņgac késpedesca žétecgézac. Hénia imuac niņac zégési niņgési ic gi imi geņga késpedesca musaņgémaņ žé héikenjzé héihazé wambésémaņac séc qahac. ² Haka imuhucya waņanžu ionac muru Anutuac gésigési ai imi ackuažéc héla méndacma waņ énécmianžac imi neņaņ niņziņ. ³ Ic embac tosara haka imuhucya waņanžu imi zégési énécmimaguc geņga acguc haka imuhucya waņanžan. O, baec ic gi, geņ ninna Anutuac gésigési ai imuac hia qižiziņgéma kembésémaņac tanec wanžac me? ⁴ Imi qahac wanžaciguc, Miņ Kewunéņ gi ewa qeriga melembésémaņ niņac goi héihéi kuaya qequeya waņgemma qindiņi géņanžac imi ménda niņtegicma goi héihéiya zéma gum bēnzēnzēņa zéma mambéc kekecyā iminéņ sécgégēņū hémma žédesi wammizaņ gezaņ? ⁵ Ewa seliga zéma ewa qeriga ménda meleņ meleņa imi méndacma Anutuac gésigési ai solaņa zéma qeri gericyā wininimac nalé imuaru qeri gericyā imi mihicņimaņ žé geņgaocnec metocgona eņažac me? ⁶ Anutunéņ wawaņ meme waņanžac imuac séciguc icya icya tasia meleņ énécmimac. ⁷ Naņselima haka hiabia wamma kekec edamuyaguc zéma kekec eebipiyaguc zéma iwawai ménda houhouyawac mihicņiwiņ žé wanžu ionac imi kekec hehe selia énécmimac. ⁸ Néwécgeņa eņaņ ewa siņ niņac wamma ackuažéc héla imi andé qema haka biria méndacma wammu ieneņ imi qeri biric zéma niniņ biric mihicņimu. ⁹ Icyā icya haka biria wammu séc qeri uņagina imi žera béra zéma yéwéri ginaguc wammu. Waņu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru. ¹⁰ Waņu néwécgeņa icya icya haka hiabia wammu séc imi kekec edamuyaguc zéma kekec eebipiyaguc zéma luaenéņ he énécmimac. Waņu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru. ¹¹ Anutuac gésigési imi

solaṅa imuac séwíac wamma keṅkésa hakésaya qahac. ¹² ic enia kecma kápésic wanṅu ieneṅ héná ac qahac humucac buṅa wandacmu. Wanṅu héná acḡinaguc kápésic wanṅu ieneṅ héná ac imi méndacma zétecgé énécmimac. ¹³ Anutuac kiwaiguc imi héná ac gezacḡinanéṅ sac niṅanṅu imi onac qahac, néṅ héná ac tohoma waṅanṅu imi onac sac solaṅ dindiṅa zé énécmimia wammac. ¹⁴ Ic enia ieneṅ Anutuac héná ac ménda nimma eṅaṅ ewa qeriginanéṅ qindiṅi énécmiyu héná acac séc wanṅuiguc imi héná acḡina qahac kileṅ eṅeyaocnec eṅaṅ héná ac ésécnec wamma kecṅu. ¹⁵ Ic imuhucya ieneṅ eṅaṅ ewa qeriginaiguc baecac héná ac ooyawac hezac imi tohoma waṅḡic kekecḡinaiguc wininianṅac. Wanṅu eṅaṅ ewa qeriginanéṅ aciguc opoc amugic imuhucyanec ac bakia melemma zésolaṅani amuanṅu. ¹⁶ Imi mia, buṅa suruc hiabia zéau énécmianṅua imuaru hezac séc, Anutunéṅ Yesu Kristo ézéyu ic embac ionac ewa qeriginaiguc niniṅ saṅa imi gési énécmimac nalé imuaru mia, imuhuc hicṅimac.

Yuda ic zéma héná ac.

¹⁷ Gi qacḡa Yuda ic zéamuma héná ac imuaru héima namma Anutuac qeriaiguc séwi eṅeṅ wamma ¹⁸ héná acnéṅ pakeṅ ac ku énécmiyu Anutuac ewa siṅ niṅteḡicma imuac niṅḡic, séc méṅ eṅeṅa waṅanṅac. ¹⁹ Wanṅu imuhuc wamma geṅḡa niṅac yomuhuc efima zéanṅaṅ; Ni kic hilic onac galenḡina, siṅṅiḡuc kecṅu ionac kifagina, ²⁰ ewa soho ic ionac mindi qindiṅi ic, nambérac ionac kiwi ic wanṅua. Niniṅ zéma ackuaṅéc héla héná aciguc hezac imi tanecgira hénia hénia nuaru hedacṅac. ²¹ Imuhuc zéma tosara ku énécmima kileṅ geṅḡa imi ménda kuamuanṅaṅ me? Kowu nene ménda wammu zéma zéau énécmima geṅḡaoc kowu neanṅaṅ me? ²² Kaisero ménda wammu zéma geṅḡa kaisero waṅanṅaṅ me? Nemu irecya surema imuac ocmuṅṅiguc iwawai haigic heyu kowu meanṅaṅ me? ²³ Héná acac séwi eṅeṅ wamma geṅḡaoc mia héná ac imi logima Anutu gamu qeḡe wammianṅaṅ me? ²⁴ Kiwi ooya hezac séc onac haka biria niṅac Anutuac qara imi ic enia ionac sugḡinaiguc zébiru qébiriyaguc waṅanṅac. ²⁵ Gi héná ac tohoanṅaṅḡiguc séwiḡiguc séwi tasé hericheric hakaya imi méra gémmac, néṅ héná ac imi logianṅaṅḡiguc guac séwiḡiguc séwi tasé hericheric haka imi eṅomia wanṅac. ²⁶ Hénia imuac niṅac imuhucyanec ic méṅ séwiḡiguc séwi tasé hericheric ménda waṅec inéṅ héná ac tohoanṅacḡiguc séwiḡiguc séwi tasé heric herira qahac néṅ iwac niṅḡic séwi tasé heric heriraguc éséc ménda wammac me? ²⁷ Séwiḡiguc séwi tasé heric herira qahac méṅnéṅ héná ac imi solaṅanec tohomacḡiguc inéṅ héná ac ooyaginaguc zéma séwiḡiguc séwi tasé heric hericḡinaguc wamma héná ac logianṅu ini ménda zégési énécmimac me? ²⁸ Hénia imuac niṅac séwiḡiguc Yuda ic imi Yuda ic héla qahac, waṅu imuhucyanec séwiḡiguc séwi tasé hericheric imi séwi tasé hericheric héla qahac. ²⁹ Imuac niṅac ewa qeriḡiguc Yuda ic kekera iminéṅ mia Yuda ic héla wanṅac. Wanṅu séwi tasé hericheric imi qeri uṅaiguc heheya, néṅ kiwi kicninanéṅ hémbiṅac séc imuaru ménda heheya. Wanṅu mepé qepési imi baec ic onarunec qahac, néṅ Anutu arunec. Imuac niṅac séwi tasé herichericḡina imi ewa qeriginaiguc memu.

3

*Anutuac haka imi méṅzé
méṅzéya qahac.*

¹ Hénia imi imuhuc waṅu, némac nanaṅḡiguc Yuda ic wamma kekera iminéṅ héla wanṅac? Wanṅu némac nanaṅḡiguc séwiḡiguc asé kiwi mema kekera iminéṅ eeyaguc wanṅac? ² Hénia hiabia sasala hezac. Walac imi Anutuac ackuaṅéc imi niṅkumu énécmima méraginaiguc hai énécmiyec imi mia.

³ Wanṅu ic tosianéṅ ménda ninṅéṅ gémuḡiguc dimuhuc wammac? Ewa éréhéḡcḡinanéṅ Anutuac haka méṅzé méṅzéya qahac imi mesohomac me? ⁴ Imuhuc wammacac séc qahac, icya icya ikocḡinaguc, néṅ Anutu momacḡuc sac hélaguc wanṅac. Imuac mia ac zézéya méṅ yomuhuc ooyawac hezac; Anutu acḡa zéna, hélacnec zégénḡéṅa wammac. Acḡiguc gopocḡic onocḡicbésémaṅac hezac. ⁵ Wanṅu wawaṅ memenina birianéṅ Anutuac

solañ dindiña mewininimaciguc dimuhuc zéwiñ? Baec ic hakanina méndacma zéwa niñgic; Anutunéñ qeri biric wañ nénécmiyu qacninaiguc mayu haka imuac niñ Anutu imi solañ dindiña qahac imuhuc zéwiñac séc wammac me? ⁶ Imuhuc qahac téngén! Imuhuc wammaciguc Anutunéñ baec ic embac dimuhuc gési nénécmimac? ⁷ Wañu ic méñnéñ acna melemmañ zé qeriyanéñ yomuhuc sumbuñ yanda niñkeczac gezañ; Ac ikocna niñac Anutuac solañ kekecyawac niñgic ou emma edamu yandayaguc wañu némac niñac ni késpedesic ic ésécnec zégési némmac? ⁸ Imuhuc wañu iwawai hiabia mihicñiwíñ zé haka biria wambiñ imuhuc hia ménda zéwunec? Ic tosara ieneñ ac ikoc wamma zégic neneñ ac imuhucya zéyiñ tanec wanñac. Ac imuhuya zéañzu imi eneñ imuac kitiwa mihicñimuac séc wanñac.

Ic solaña méñ ménda keczac.

⁹ Imuhuc wañu dimuhuc zéwiñ? Yuda ic neñañ imi tosia onogicma hiabianec kecanñiñ? Imi qahacgucnec! Bec yomuhuc zétecgéziñ; Yuda ic me Yuda ic qahac* imi moczoñ biriawac méra bawu késpedesic ic keczñiñ. ¹⁰ Ac kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Ic solañ dindiña méñ ménda keczac. ¹¹ Ic niñtegcic qñtegcicyaguc imi méñ ménda keczac. Wañu Anutuac hochoc ai wammimia méñ ménda keczac. ¹² Momac yanda sigima kemma imuhucyanec eñomia wandacgic haka hiabia wawaña méñ ménda keczac, méñ méndagucnec keczac. ¹³ Déméñgina imi kicsuañ suaña qahac ésécnec, wañu ezelañ ginanéñ ac ikoc mihicñjima kua taséginaiguc imi qatéac sacmasi biria kisma kecanñu. ¹⁴ Kuaginaiguc imi ac saec zéma ac howuc howucnéñ sécgéma hezac. ¹⁵ Wañu hénagananéñ sac naec énécmiwíñ zé efefianec wañanñac. ¹⁶ Wañu dimia me dimia keñanñu séc kisikiyoñ qema saohanec waigic heañac. ¹⁷ Wañu ieneñ luaeac héna imi ménda niñtegciczu. ¹⁸ Kicginaiguc haka méñ wambiñ zé Anutuac niñ bac yandi yandi ménda wañanñu. ¹⁹ Neñañ yomuhuc niñanñiñ; Héna acnéñ ic embac imuac méra bawu keczu séc énézéañac. Imi mia baec ic eneñ kuagina moczoñ zikima acgina qaiyu Anutuac gésigési ai imuac bawaguc nammu niñac. ²⁰ Imuac niñac baec ic méñac méñ héna ac niñtoho tohoiguc ic solaña zémimia méñ ménda keczac. Héna aciguc imi késpedesicninawac niñtegcianñiñ imuac mia.

Yesu ninzégéni solañ dindiña zénénécmimac.

²¹ Wañu deguc imi Anutuac solañ dindiña méñ mihicñi nénécmiyecac heyu ninñiñ. Wañu imi mia héna ac igucnec qahac, néñ héna ac zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic eneñ héipuc wammimia imuacnec hahaya. ²² Imi mia Anutuac solañ dindiña, ic embac Kristo Yesu ninzégégic séc ionac mia, ninzén ninzén imuacnec, séc momacnec ha énécmimia. ²³ Ic embac moczoñ yanda imi késpedesic wandacgic imuac Anutuac edamuyaiguc kereñ kereñawac séc qahac wanñac. ²⁴ Wañu Kristo Yesunéñ késpedesic igucnec hulac nénécmiyu Anutuac ewa hia niñac boñtegcic mesolañi nénécmimia wanñac. ²⁵ Anutunéñ eñeya solañ dindiña imi mewininimañ zé nalé horua qeri bénzéniguc kerec. Kecma bec nec késpedesic wawaña imi moczoñ hémma ogirec. Ogicma sacya ninzégé mimia ionac Yesu imi mulumanañ buñawac kumuyec.† ²⁶ Imi mia gum bénzénzéniguc nalé yomuac eñeya solañ dindiña mewininima eñeyaoc solañ dindiña wamma, imuhucyanec Yesu ninzégé mimia méñac méñ solaña zémimañ zé imuhuc wañec.

²⁷ Imuac némac hianina niñac séwi eñeñ wambiñ? Imi osiosiya! Wañu héna dimia, wawañ meme ninaiguc me? Imi qahac, ninzén ninzénac hénaiguc sac tima kembiñac hezac. ²⁸ Imuac mia ic méñnéñ héna acac aiiguc qahac, néñ ninzén ninzéniguc solaña zémimia wammacac hezac imi niñtegcicñiñ. ²⁹ Anutu imi Yuda ic ionacnec keczac me? Baera baera ic embac ionac Anutu momacnec ménda wanñac me? Owec, ic enia ionac Anutu momacnec wanñac. ³⁰ Séwi tasé heric heriraguc imi acguc ninzén ninzén igucnec, séwi tasé heric herira qahac imi imuhucyanec ninzén ninzén igucnec, solaña zénénécmimac imi méñ qahac, néñ Anutu momacguc. ³¹ Wañu imuhuc zéma ninzén

* 3:9: Me Girik ic. † 3:25: Késpedesicnina bisima humuma Anutuac qeric gericya igucnec metecgé nénécmimac niñ kumuyec.

ninžéñiguc kecma héna ac imi hia auwiñ me? Imi qahac téñgér, néñ héna ac imi meseliwiñac hezac.

4

Abaraham zéma Dawidi i Anutu ninžéñgé miyic késpedesigira waiyec.

¹ Wañu duña séwiiguc ambéc sakoñnina Abaraham imi némac iwawai mihiçñiyec zéwiñ? ² Abarahamnén wawañ meme igucnec solaña zémimia wañeciguc séwi eñeñ wammacac séc, néñ Anutuac wésiaiguc imi imuhuc wammacac séc qahac. ³ Kiwinén dimuhuc zézac? Abarahamnén Anutu ninžéñgé miyu imuac niñac wamma solaña zémiyec. ⁴ Ic méñnéñ ai mema ai boña késayu niñni boña imi ewa hiawac buña éséc ménda wanžac, néñ tasé kuku éséc wanžac. ⁵ Ic méñ wawañ memeya qahac iminén késpedesic ic solaña zémianžac i ninžéñgémaciguc ninžéñ ninžéñ imuac niñac mia solaña zémimac. ⁶ Dawidi imuhucyanec ic méñ wawañ memeya séha ménda hemizac, néñ Anutunén nimmima solaña zémiyu ic imi zézé ségiségiyaguc wanžac zéma yomuhuc zéyec; ⁷ Héna ac logigic késpedesicgina wai énécmima késpedesicgina hoturu énécmimac imi ségiségi ginaguc. ⁸ Miñ Kewuninanén ic méñac késpedesicya ménda olommac imi ségiségiyaguc wammac. ⁹ Imuac ségiségi iminén séwi heric heriraguc iwac muru sac hemac me séwi heric herira qahac iwac muru momacnec hemac? Neñañ imi yomuhuc zéañziñ; Abaraham imi ninžéñ ninžéña niñac wamma solaña zémiyec. ¹⁰ Némac nanañiguc nañu solaña zémiyec? Séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru me séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru? Zéwa niñgic, séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru qahac, néñ séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru mia solaña zémiyec. ¹¹ Inén séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru ninžéñgéyu solaña zémiyecac solañ dindiña imuac asé kiwiya imi meyec. Imi mia eñeyaoc séwi tasé heric herira qahac kecma ninžéñ ninžéñ ic moczoñ yanda ionac ambéc sakoñgina wañu qelihéra héna imuhucyanec solaña zéénécmimac niñac imuhuc wañec. ¹² Wañu inén imuhuc wamma séwi tasé hericheric haka imuac ambéc sakoñnina wañec. Imi mia kecma séwi tasé hericheric memu ionac sac qahac, néñ Abarahamnén séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru ninžéñ ninžéñ késa kerec imuac héna tima méndacmizñ neñañ momacnec ambéc sakoñnina wammac niñac imuhuc wañec.

¹³ Abaraham zéma qelihéra ieneñ baec moczoñ yanda mératéc memu niñac sisipac ac megic. Wañu sisipac ac imi mia héna ac igucnec qahac, néñ ninžéñ ninžéñac solañ dindiña imuarunec. ¹⁴ Ic embac héna ac igucnecnéñ mératéc meme ic wambunec ninžéñ ninžéñ imi héla qahac wañu sisipac ac imi auyu qahac wambacnec. ¹⁵ Héna ac niñac wamma qeri gericyanéñ aiyaguc wanžac. Wañu héna ac ménda hezac imuaru héna ac logilogi imuhucyanec ménda hemac. ¹⁶ Imuac niñac mératéc meme ic wawaña imi ewa hiawac buña wammac niñac ninžéñ ninžéñ méndacma haanžac. Imi mia zikižiki ac imi qelihéra ionac muru meseli énécmimañ niñac imuhuc wañanžac. Wañu imi mia ic embac héna ac igucnec sac qahac, néñ Abarahamac ninžéñ ninžéñiguc toro qeqeya imi onac momacnec. Wañu Abaraham imi Anutuac kiwaiguc baec ic momac yanda neñañ ambéc sakoñnina wanžac. ¹⁷ Ac kiwi méñ imi yomuhuc hezac; Neñ gi ic embac hénia hénia ionac mañgocgina wambésémañ niñac kumugénžua. Wañu Anutu Abarahamnén ninžéñgé miyec imi yomuhuc; Humuc ic meqelima iwawai ménda kekera imi iwawai kekera igucnec unuruanžac ésécnec unuruyu hiçñianžac. ¹⁸ Abarahamnén héñu mambécma kecmacac séc qahac wañec, néñ kileñ mambécma ninžéñgéyec. Imi mia qelihécga imi yomuhuc wammu zéma ézéyec séc ic embac hénia hénia ionac mañgocgina wammac niñac imuhuc hiçñiyec. ¹⁹ Yawuña 100 wañu eñeya séwiya imi humuc tanec wañec. Wañu Sarawac merac gésia imi acguc humuc tanec wañec imi niñtegirec. Wañu ninžéñ ninžéñawac kuhanén ménda mayec. ²⁰ Wañu ninžéñ ninžéñanéñ ménda waimiyu Anutuac sisipac ac imuac niñ éréhéc ménda wañec, néñ ninžéñ ninžéñiguc nañselima Anutu eeya héiyec. ²¹ Imuhuc wamma ac žikima ézéyec imi wandacmac ac séc zéma hélacnec ninžéñgéyec. ²² Imuac niñac ninžéñ ninžéñ imuac mia solaña zémiyec.

²³ Solaja zéma nimmiyec ac ooya imi Abarahamac niñacnec sac qahac, ²⁴ Imi mia solaja zé énécmimacac buña neñañ zéma Miñ Kewunina Yesu humuc ic ionarunec meqeliyec Anutu i ninzénge mimuac heyec neñañ niñac momacnec imuhuc ooyawac hezac. ²⁵ Yesu imi késpedesnina niñac humuciguc opocopora wañec. Wañu imuhucyanec solaja zénéncmimac niñac meqeli miyu yarec.

5

Yesunéj luae mihicji nénécmiyec imuac zézé ségiségi wambiñ.

¹ Imuac bec, nini imi ninzén ninzén niñac solaja zénéncmiyec, imuac niñac Miñ Kewunina Yesu Kristoac muru héima Anutuguc luae mihicjiyñac kecziñ. ² Imuacnec iwacmuru héima ninzén ninzén ninanéñ Anutuac ewa hiayaiguc keremma imuac qeriaiguc namma Anutuac edamuyawac mambéc kecma zézé ségiségi wamma kecañziñ. ³ Imi sac qahac, neñañ imi zéra béraiguc kecma imuhucyanec zézé ségiségi wañanñziñ. Imuac hénia imi zérabéranéñ bisiqatéñ wamma kekec, ⁴ bisiqatéñ wamma kekecnéñ haka eeyaguc, wañu haka eeyagucnéñ niñkumuma kekec imi mihicñianñac imi nini nindacziñ imuac mia imuhuc wañanñziñ. ⁵ Wañu Uña Téréya neñañ buñawac nénécmiyec inéñ Anutuac goi héihéi neñañ ewa qerinaiguc qocgé nénécmiyecac nénécmianñac. Imuac niñac niñkumu ninanéñ gamu ménda mihicji nénécmimac. ⁶ Imi mia neñañ kuc mama météqététañ kerij nalé imuaru Kristonéñ naléya wañu késpedes ic neñañ niñac wamma humuyec. ⁷ Ic solaja méñac niñac wamma humu humumia imi osiosiya. Wañu ic hiabia méñac niñac méñnéñ hia efima humumac me qahac niñ éréhéc wanñua. ⁸ Néñ neñañ késpedes ic kerij imuaru Kristonéñ neñañ niñac wamma humuyec. Wañu haka iminéñnec mia Anutunéñ eñeya goi héihéiya neñañ muru mewinini nénécmiyec. ⁹ Wañu neñañ deguc iwac sacyanéñ mesolañi nénécmimia wanñac. Wañu iminéñnec sac qahac, inéñ kecma Anutuac qeri geric igucnec nénépésidacmac. ¹⁰ Imi mia hazéchéra wamma kerij nalé imuaru nañawac humucyaiguc Anutuguc ewa momac mihicji nénécmiyec. Imuac niñac iwac kekec hémbénañaguc imi, séc méñ ogicma mehiaru nénécmimac. ¹¹ Iminéñnec sac qahac, ala kekec deguc mihicji nénécmiyec neñañ Miñ Kewunina Kristo Yesu iwac niñac wamma Anutuac qeriaiguc zézé ségiségi wañanñziñ.

Adam zéma Yesu.

¹² Imuac bec ic momacgucac niñac késpedesnéñ baeciguc haréyec. Haréyu késpedes imuac niñac mia humucnéñ haréyec. Wañu ic embac moczoñ yandanéñ imuhucyanec késpedes wandacgic humucnéñ ionac muru hadarec. ¹³ Késpedes imi hénia ac ménda heyec imuaru baeciguc bec heyec. Néñ hénia ac ménda hezac imuaru imi késpedes imi ménda olombiñac séc. ¹⁴ Wañu Adam imi méñ hamacac heyec iwac asé wanñac. Imuac niñac Adamwac nalé igucnec éréma Moseac nalé imuac suraiguc imi, Adamnéñ késpedes wañec késpedes imuhucya ménda wañgic ionacmuru imuhucyanec humucnéñ ic kewu wañ énécmiyec.

¹⁵ Néñ ic momacgucac késpedes niñac ic embac sasala humugic, wañu imuhucyanec Anutuac ewa hia zéma ic momacguc Kristo Yesuac ewa hia niñac sese énécmiyu ic embac sasala sécgé énécmiyec. Imuac niñac sese imi késpedes imuac sécya qahac. ¹⁶ Wañu ic momacgucac késpedes wañec idacminéñ sese imuac séc qahac. Ic momacgucac késpedes niñac késpedesac zégésigésinéñ haréyec. Wañu Anutunéñ ewa hia niñac késpedes sasala imi ménda olomma solañ dindiña zénéncmiyec. ¹⁷ Ic momacgucac acqeque niñac humucnéñ ic momacguc inéñnec ic kewu wañ énécmiyec. Wañu ewa hia zéma solañ dindiñawac buña kuaya qeqeya mezu ieneñ imi momacguc Kristo Yesunéñnec kekec hélawac qeriaiguc eñaocnec ic kewu wamma kecmu. ¹⁸ Imuac ic momacgucac acqeque niñac ic embac moczoñ késpedes ginaguc zéénécmimia wañec. Wañu imuhucyanec haka solaja momacguc niñac ic embac moczoñ solaja zéénécmimia wañu kekec hélaiguc kereñdacgic. ¹⁹ Ic momacgucac acqeque niñac ic embac sasalanéñ késpedes ic wañgic ésécnec ic momacgucac niñtohotoho niñac ic embac sasalanéñ ic solaja wammuac

hezac. ²⁰ Képésic meyndimarj zé héná acnéj haréyec. Wañu kápésic toroqeqeya imuaru ewa hianéj muñguc yanda sécgé énécmizac. ²¹ Imi mia kápésicnéj humuc qeriaiguc ic kewu wañec éséc nec ewa hia imi acguc solañ dindiña niñac ic kewu wanžac. Wañu ewa hia iminéj Miñ Kewunina Kristo Yesu inéjnec kekec hémbénaña igucgeñ nonagicma keremmacac hezac.

6

Képésicac muru humuma Kristoac muru kecbiñ.

¹ Imuac némac ac dimuhuc zéwiñ? Ewa hiaya toroqeqeya mihicñiwiñ zé biria wammanec kecbiñ? ² Imuhuc wambiñac séc qahac! Neñañ biriwac muru humudariñ, imuac dimuhuciguc biria qeriaiguc muñguc yanda nammanec kecbiñ? ³ Yesu Kristoac muru toroqema doku naeriñ imi iwac humuciguc momacnec toroqema naeriñ wanžac. Wañu hénia imi ménda niñasarizu? ⁴ Mañgocnéj edamuya mewininima Kristo imi humuc ic ionac suggina igucnec meqelimiyecec éséc nec neñañ acguc kekec qeliawac qeriaiguc tima kambiñ niñac humucac qeriaiguc kereñ kereñawac doku naec haka wanni i guc momacnec téjgé nénécmimia wañec. ⁵ Neñañ imi iwac humucya méndacma toroqeqeya wamma kecbiñiguc, iwac yacyaciguc imuhucyanec toroqeqeya wambiñac hezac. ⁶ Wañu kápésicac buña séwinina imi humuyec. Imuac niñac muñguc biriawac weleñ qeqe ménda wammiwiñ niñac neñañ hakanina wahala imi i guc momacnec ic héñgeña wéndaraiguc qeni humuyec imuhuc zéma ninziñ. ⁷ Imi mia méñnéj méñ humuyec imi kápésic igucnec hulacmima solañ zémimia wanžac hénia imuac mia. ⁸ Kristoguc humuyiñiguc imi i guc momacnec kecbiñac hezac imi ninzéngeziñ. ⁹ Imi mia Kristonéj humuc ic ionac suggina igucnec yarec imuac niñac muñguc ménda humumac. Wañu humucnéj galeñ muñguc ménda wammimac imi niñasariziñ imuac mia. ¹⁰ Humuyec imi biriawac muru hatac momacguc sac humuyu tecgéyec. Deguc kekec kecžac imi Anutuac muru kecžac. ¹¹ Imuhucyanec, ini acguc eñañ niñac niñgic biriawac muru humugic, néj Anutuac muru imi Kristo Yesuac qeriaiguc kecziñ tanec wammac.

¹² Imuac niñac, kápésicac qeqetali wammigic, kápésic eñeyaoc séwigina houmacac hezac imuac ic kewu ménda wammimac. Wañu séwiac siñ ménda niñtohomu. ¹³ Wañu onac séwi taségina méñac méñ tewi žakon ac qeqe wawaña éséc nec biriawac buña ménda qemimu. Wañu eñañac niñgic humuc igucnec qelima yacyawac buña wañu Anutuac muru haiamuma séwi taségina imi mocžon solañ dindiñawac tewi žakon éséc nec haiamumu. ¹⁴ Ini imi héná acac méra bawaiguc ménda kecžu, néj ewa hiawac méra bawu kecžu imuac niñac kápésicnéj mañgoc ménda wañ énécmimacac hezac.

Haka solañ dindiñawac weleñ qeqe icya.

¹⁵ Imuac bec dimuhuc wambiñ? Nini héná acac méra bawu ménda kecma ewa hiawac méra bawu kecziñ zéma kápésic wambiñ? Imuhuc ménda hicñimac! ¹⁶ Ini mérac méñ weleñ qemima niñtohoanžuiguc, niñtoho wammianžu iwac weleñ qeqehéra wanžu imi ini ménda ninžu? Tosara imi kápésicac weleñ qeqehéra wamma humuciguc kereñanžu. Wañu tosara imi niñ tohotohowac weleñ qeqehéra wamma solañ dindiñawac kereñanžu. ¹⁷ Imuac Anutu ewa hia ac ézému. Imi mia ini hénia hénia igucnec kápésicac weleñ qeqehéra kecgic, néj pakeñ ac énézégic imuac nanaña imi ewa qerigananéj niñtohogic. ¹⁸ Kápésic igucnec hulac énécmimia wamma solañ dindiñawac weleñ qeqehéra wañgic hénia imuac mia. ¹⁹ Ini séwigina mété qététanjiguc kecanžu imuac niñ ni ic neñañ murugeñ séc héima zéwa niñgic; Becnec ini imi séwiginawac tasia imi haka biria zéma héná ac logilogi imuac haimima héná ac logilogi imuaru kereñgic. Wañu deguc imi imuhucyanec séwiginawac tasia imi solañ dindiñawac weleñ qeqe buña qema kekec téreyaiñguc keremmu. ²⁰ Ini kápésicac weleñ qeqehéra kecgic nalé imuaru solañ dindiña igucnec hulac amuma ewa éréhéc ménda wamma kecañgic. ²¹ Wañu nalé imuaru ini imi kekecac héla gocmia dimuhucya mihicñiñgic? Wañu deguc imi, imuac tetcgia

imi humuc zéma niņasarima haka imuhucyawac gamugina ninzu. ²² Waņu deguc ini kápésicgina igucnec hulac énécmimia wanzu. Imuhuc wamma Anutuac weleņ qeqehéra wamma kekec téréya imuaru kereņ kereņawac héla gocmia mihicņianzu. Waņu imuac tetcgiaiguc imi kekec hémbénaņanéņ mambéc keczac. ²³ Kápésicac tasia imi humuc. Waņu Anutuac ewa hiawac ai buņa imi kekec hémbénaņa. Kekec seli imi mia Miņ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc he nénécmizac.

7

Uņa téréyawac héna qeliaiguc kekera.

¹ Alahécna, héna ac ninzu onac qesi énécmizua, ini imi héna acnéņ kekecginaguc keczu ionac sac maņgoc waņ énécmianzac imi ménda ninzu? ² Embac euyaguc imi euya kekecyaguc kecanzac nalé imuac sura igucnec sac héna acnéņ dérécgé mianzac. Waņu euya humuyu eu iniņac héna ac igucnec hulacmimia waņanzac. ³ Imuac bec, euya kerunec ic méņ memaciguc imi embac kaiseroya zémimia wammac. Néņ euya humumaciguc imi imuac héna ac igucnec hulacmimia wammac. Waņu ic méņ memac imi embac kaiseroya ménda wammac. ⁴ Imuac, alahécna, ini acguc Kristoac séwiguc toroqema héna acac muru unuhumumia wanzu. Imi mia méņ humuc igucnec qelima yarec iwac muru kemma neņaņ Anutuac niņac wamma héla gocmia mihicņiwiņ niņac imuhuc waņ nénécmiyec. ⁵ Neņaņ séwininaiguc kerij imuaru imi kápésicac siņ héna acnéņ héiqeli nénécmianzac iminéņ séwininawac tasiaiguc ai meyu neņaņ imi héla gocmia humucac buņa mihicņianij. ⁶ Deguc neņaņ imi qaténénécmiyec imuac humudariņ imuac niņac héna ac igucnec hulac nénécmimia wanzac, imuac niņac neņaņ héna ac ooyawac haka wahalanéņnec qahac, néņ uņawac haka qelianéņnec weleņ qewiņ.

Kápésicac kuhanéņ méramma nénépésianzac.

⁷ Imuac dimuhuc zéwiņ? Héna ac iminéņ kápésic me? Qahac! Ic enia wambacnec imi kápésic imi ménda niņacgéwinec. Héna acnéņ hémbaoc ménda wanna imuhuc ménda zéwacnec imi hémbaocac hénia ménda nimbinec. ⁸ Waņu kápésicnéņ naléya mihicņima héna acnéņnec ewa qerinaiguc hémbaoc hénia hénia mihicņi néņec. Hénia imi yomuhuc; Ic enia waņu kápésic acguc humu humumia wanzac. ⁹ Becnec héna ac ménda niņtegiri nalé imuaru imi neņ kekecnaguc kerij. Waņu héna acnéņ haréyu kápésicnanéņ qelima yaru ni humuyi. ¹⁰⁻¹¹ Kápésicnéņ naléya mihicņima héna acnéņnec ni manam batuc waņ némma héna ac iminéņ mia ni nuhumuyec imuac niņac. Héna ac imi kekecac buņa, néņ neņ hémba melemma humucac buņa tanec waņec. ¹² Imuac héna ac imi hélacnec téréya wanzac. Zézépaņ ac imi acguc téréya, solaņ dindiņa, zéma hiabia.

¹³ Imuhuc waņu iwawai hiabianéņ melemma nuacmuru humucac buņa waņec me? Imuhuc wammacac séc qahac! Imi mia kápésicna hémba kápésic tanec wammac niņac iwawai hiabia iminéņ ni nuhumuyec. Imi mia kápésicac nimba kápésic réwéria tanec wammac niņac héna acnéņ ai meanzac. ¹⁴ Héna ac imi téréya imi nini nindaczij. Waņu ni imi séwiac siņ niņac wamma kecba kápésicnéņ boņna meyu imuac weleņ qemianzua. ¹⁵ Hénia imi yomuhuc; Qeri uņananéņ waņ nénzac imi ménda wamma haka tosara sureanzua imuac mia waņanzua imuac niņac haka waņanzua imuac hénia imi nenaoc ménda niņasarizua. ¹⁶ Ni ménda wammaņ zé waņ nénzac imuac wammaņiguc ewa siņ iminéņ héna ac imi hiabia wanzac imuac héipuc wanzac. ¹⁷ Waņu deguc haka wawaņa imi ni nenaoc qahac, néņ kápésic ewa qerinaiguc heanzac iminéņ mia waņanzac. ¹⁸ Nuac qerina me nuac séwinaiguc* iwawai hiabia méņ ménda henénzac imi ni ninzua. Haka hiabia wammaņ zé siņna henénzac, néņ wawaņ memenaiguc imi ménda waņanzua. ¹⁹ Haka hiabia wammaņac qerinanéņ waņ nénzac imi mia ménda wamma haka biria ménda wammaņac ninzua imuac mia waņanzua. ²⁰ Haka méņac méņ neņ ménda wammaņ zé niņanzua imi wammaņiguc, imi mia nenaoc qahac, néņ biria qerinaiguc nanzac iminéņ mia waņanzac. ²¹ Imuac ni kekecac hénia méņ yomuhuc

* 7:18: Séwinawac siņiguc.

niñtegicꝑua; Haka hiabia wammañ zé siñna henénꝑac ni imuhucya qerinaiguc birianéñ momacnec henénꝑac. ²² Nuac qeri uñananéñ Anutuac héna ac imuac ségiségi wanꝑua. ²³ Nuac séwi taséna qeriaiguc siñ méñnéñ henémma nuac ewa qerinauac héna ac imiguc euma ni nuagicma séwi tasénawac qeriaiguc siñ hezac imuac hésa ic nopocanꝑac. ²⁴ Oo yéwérinaguc, séwina humucac buña imuacnec mérénéñ metecgé némmac? ²⁵ Ni Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac muru héhélima Anutu ewa hia ac wammimañ.

Imuac mia ni ewa qerinanéñ Anutuac héna ac weler qema séwinanéñ biriawac héna ac weler qeanꝑua.

8

Séwiac siñnéñ humuciguc, Uñawac siñnéñ kekec hémbénañaguc onagicma kenꝑac.

¹ Imuac bec ic embac Kristo Yesuac qeriaiguc kecanꝑu ionac muru imi késpedes ginaguc zéénécmimia imi ménda hezac. ² Héna imi yomuhuc; Yesu Kristoac qeriaiguc kekecac Uña imuac héna ac keꝑac iminéñ mia humucac késpedes imuac héna ac igucnec ni hulac néñec,* ³ imuacnec Kucnina mamaya wañu iwawai héna acnéñ séwininaguc wammacac séc qahac imi Anutunéñ wañec. Inéñ mia késpedesnina niñac eñeya Naña méliyu séwinina késpedesyaguc imuhucyanec hicñiyec. Hicñiyu zétecgéyu késpedesnina imi séwiyaiguc eñec. ⁴ Imi mia séwiac siñ qahac néñ Uñawac siñ méndacma kecanꝑiñ neñañ muru héna ac imi mesolañanimañ zé imuhuc wañ nénécmiyec. ⁵ Séwiac siñ méndacanꝑu ieneñ séwiac ai niñac niñkumanꝑu, néñ Uñawac siñ méndacanꝑu imi eneñ Uñawac ai niñac niñkumuanꝑu. ⁶ Wañu séwiac niñkumuma kekec imi humuc, wañu uñawac niñ kumuma kekec imi kekec zéma luae. ⁷ Némac niñ, séwiac niñkumu imi Anutuac hazéc wañanꝑac. Imi mia Anutuac héna ac imiguc ewa momac ménda wañanꝑaoc, wañu imuhuc wammaocac séc qahac. ⁸ Séwiac siñiguc kecanꝑu imi eneñ Anutu ségiségi mihicñi mimuac séc qahac. ⁹ Néñ ewa qeriginaiguc Anutuac Uñanéñ keꝑaciguc ieneñ séwiac siñiguc ménda kecma uñawac siñiguc kecanꝑu. Méñnéñ méñ Kristoac Uñaguc ménda keꝑaciguc Kristoac ic qahac. ¹⁰ Wañu Kristonéñ ewa qeriginaiguc keꝑaciguc késpedes niñac séwiginanéñ humumia wanꝑac, néñ uñaginanéñ solañ dindiña niñac kekecyaguc wanꝑac. ¹¹ Yesu humuc ic ionac sugcina igucnec meqeliyec iwac Uñanéñ ewa qeriginaiguc keꝑaciguc, Kristo Yesu humuc ic ionac sugcina igucnec meqelimiyc inéñ mia Uña Téréya ewa qeriginaiguc keꝑac iminéñnec humucac buña séwigina imi acguc meqeli énécmimac.

¹² Imuac niñac dacmuna hécna neñañ imi taséninaguc, wañu tasénina imi séwigucac zéma séwiac siñ méndacma kecbiñac ménda hezac. ¹³ Ini séwiac siñ méndacma kecmuiguc, kileñ humumu, néñ Uñaguc séwiac wawañ meme imi qehumumuiguc, kekecguc kecmuac hezac. ¹⁴ Anutuac Uñanéñ qindiñi énécmiyu kecanꝑu imi eneñ Anutuac nañhéra wanꝑu. ¹⁵ Ini imi weler qeqeac uña zénéñ hirihiri wawaña imi ménda késa keꝑu, néñ naña éséc kekerawac uña énécmiyu keꝑu. Imuac niñac iwac mia Aba† mañgoc zéma qacanꝑu. ¹⁶ Uña Téréya eñeyaoc, qeri uñaninaguc, nini Anutuac nambérac keꝑiñ imuac héipuc wañ nénécmianꝑac. ¹⁷ Nambérac héra keꝑiñiguc imi mératéc meme ic wanꝑiñ. Imi mia méñac qahac, néñ Anutuac mératéc ic, Kristoguc momacnec mératéc ic wambiñac hezac. Imuac niñac i guc momacnec edamuninaguc wambiñ zé zérabéra imi acguc i guc momacnec mihicñiwiñac hezac.

Kecma edamuninaguc wambiñac hezac.

¹⁸ Zérabéra deguc mihicñianꝑiñ imuac nimba efefia wanꝑac. Wañu iminéñ kecma edamu hicñi nénécmimac imuac sécya ménda wanꝑac. ¹⁹ Anutunéñ zéyu hicñidacgic mocꝑoñ yanda iminéñ Anutuac nambérac héra hicñimu niñac ewa ewa wamma mambéc keꝑu. ²⁰ Héna imi yomuhuc; zéyu hicñidacgic momac yanda imi, iwawai héla qahac

* 8:2: Girik ac zéma Kiwi tosaraiguc; Hulacgéñec. † 8:15: Aram aciguc Mañgoc.

imuac welerj qema keczu. Wañu imi mia enañ siñgina qahac, néj Mangoc wañénéc énécmia iwac ewa siñ méndacma imuhuc hicñi énécmizac; ²¹ Zéyu hicñima kekec imi acguc iwawai houhouyawac welerj qema kekec imuacnec hulac énécmiyu Anutuac nambérac héra ionac kekec edamuyaguc imuac toroqema qutuma kecmu. ²² Iwawai zéyu hicñima keczu imi moczoñ yanda momacnec yaiwisisiñ wamma merac memeiguc qenzerj qeanzu ésécnec wamma érékecma deguc, imi neñañ nindacziñ. ²³ Imi sac qahac, Uña téréyawac héla gocmia walac walac hicñihicñiya[‡] añgénéj tima kecziñ neñañ imuhucyanec ewa qerininanéj yaiwisisiñ wamma nañawac séc nénépésima séwinina boñ héré menénécmimac niñ mambéc kecziñ. ²⁴ Neñañ imi qerininanéj mambéc wamma kecma añgénéj titi mihicñiyiñ. Wañu kicninanéj hémbiñac séc imuac ménda mambéc kecanziñ. Mérénéj kiwaiguc hemizac imuac mambéc wammac? ²⁵ Wañu neñañ iwawai ménda hénziñ imuac mambéc wanziñiguc qeri bénzéniguc mambéc wambiñ.

²⁶ Imuhuyanec Uña imi acguc kuc mama ninaiguc méra nénécmianzac. Neñañ némac acnéj dimuhuc zéwelec wanni sécgémac imi ménda ninziñ, néj Uña eneyaoc neñañ niñac wamma acnéj zéwiñ zé osiosiya imuac séciguc yaiwisisiñ wamma zéwelecanzac. ²⁷ Wañu Uñanéj Anutuac ewa siñ hezac séc méndacma ic embac téréya ionac zéwelecanzac. Imuac niñ qeri héhéj miñina Anutunéj Uñawac niniñ imi bec nindaczac. ²⁸ Neñañ ninziñ ésécnec, Anutunéj ewa siñ heyec séc unuruyec. Wañu goi héihéi wammianzu ionac muru imi iwawai moczoñ yandanéj qenanjé amuma iwawai hiabia mihicñi énécmianzac. ²⁹ Anutunéj eneya Naña imi dacmuna sasala sugcinaiguc walacgina wammac niñac, becarunec niñénécmiyec imi enej eneya Naña ésécnec kecmu niñac walac gési énécmiyec. ³⁰ Wañu walac gési énécmiyec imi unuruyec. Wañu unuruyec imi onac solañ dindiña zéénécmiyec. Wañu solañ dindiña zéénécmiyec imi meyac énécmiyu edamuginaguc wañgic.

Anutuac goi héihéi Kristoguc hicñitegirec.

³¹ Wañu neñañ haka imuac dimuhuc zéwiñ? Anutunéj nonac wamma keczaciguc mérénéj hia hazéc wañ nénécmimac? ³² Eneya Naña imi ménda añgénéj tima momac yanda neñañ niñac wamma wai nénécmiyec inéj dimuhuc iwawai tosara moczoñ yanda imi i guc momacnec ewa hiawac ménda nénécmimac me? ³³ Solañ dindiña zéyec imi Anutu mia, wañu mérénéj Anutuac gési énécmimia imi aciguc hia onopocmuac séc? ³⁴ Mérénéj képésicninaguc zéma hia zétecgé nénécmimacac séc? Yesu Kristo inéj mia nonac niñ humuyec. Wañu humuyec sac qahac néj muñguc qelima yarec. Yacma ou emma Anutuac méra héiyaiguc kecma nonac niñ héipuc wamma zéwelec wañanzac. ³⁵ Mérénéj Kristoac goi héihéiya igucnec hia elicgé nénécmimacac séc? Manambatuc me, qenzerj manzerj me, nununesi me, béti me, séwi usu qahac kekec me, zérabéra me, sou? ³⁶ Kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Nini guac niñ wamma kaiwe herec humumia nunuhéi wanzu. Wañu nonac niñgic rama unuheric wawañawac buña tanec wañec. ³⁷ Wañu neñañ imi réwéri imuhuya me imuhucyaiguc kecma goi héihéi wañ nénécmianzaciguc séc méñ ogicqogic wañanzziñ. ³⁸ Imuac ni yomuhuc niñseli nénéña wanzac; Humucnéj me, kekecnéj me, kua meme uña enej me, héngaleñ miñina enej[§] me, iwawai imuhucya deguc heheyanéj me, bianñ hicñi hicñiyanéj me, kucginaguc méñnéj méñ me, ³⁹ Iwawai ounec mamayanéj me emunec éré éréyanéj me, tosara méñnéj méñ moczoñ Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac qeriaiguc Anutuac goi héihéi hezac goi héihéi imuacnec mia elicgé nénécmimacac séc qahac.

9

Anutuac ewa siñ téréya.

¹ Ni Kristoac qeriaiguc ac héla zézua, néj ac ikoc ménda zézua. Nuac ewa solañanéj Uña téréyawac qeriaiguc héipuc wannémma yomuhuc zéauzac; ² Nuac muru ewa biric yanda henénzac. Wañu ewa qerinaiguc qenzerj manzerj ménda misi misiyanéj hezac.

[‡] 8:23: Héña imi Kristo Yesu. [§] 8:38: Kiwi tosaraiñguc uña biria.

³ Ni nena séwinawac dacmuna hécná, sac kitichécná ionac niñac wamma saecgé nénéña wamma Kristoac murunec hia qetecgé nénéña wambacnec séc zéma zéweleri. ⁴ Ieneñ mia Israel ic. Wañu Anutuac nañhérawac buña zéma eebipi zéma ziki ziki ac ooya zéma héná ac énécmimia zéma mepé qepési ai buña zéma sisipac acginaguc. ⁵ Yanda hécnina imi acguc ionac buña, wañu baecac séwiiguc imi Kristonéñ ionac murunec hicñiyec. Wañu Kristo imi mia iwawai moczoñ yanda imi onogicma ou keczac. Wañu Kristo imi nalé tetcgia qahac mepé qepési wammiwiñac hezac Anutu imi mia, hélacnec!

⁶ Wañu Anutuac ackua zéc imi sigima mazac tanec ménda wan zac. Israel ionac murunec hicñihicñiya imi Israel ic héla ménda wandacgic. ⁷ Wañu Abarahamac qelihéra imi acguc qelihéra héla ménda wandacgic, néñ Isakawac murunec hicñihicñiya sac qelihécga zé énécmimia wammac zéyec. ⁸ Imi mia séwiguc qelihéranéñ Anutuac nambérac héra qahac, néñ ziki ziki acac nambérac héranéñ héla gocmia zéma niñénécmiyec. ⁹ Wañu ziki ziki ac imi mia yomuhuc; Yawuñ oumuac nalé imuhucyanec muñguc hamañ, wañu Saranéñ nañaguc wammac. ¹⁰ Wañu imi sac qahac, Rebeka imi yandanina Isaka momacguc iwac murunec hériyaguc wañec. ¹¹ (Wañu Anutuac ewa siñ iminéñ wawañ meme igucnec qahac, néñ ic méñac méñ niñgésima ururumac ionac muru sac seligimac niñac hezac. Wañu hénia imi zéaumañ zé ¹² nañ héréra ménda mihicñi érécmiyu haka hia me biria méñ ménda wañocnec) Rebeka yomuhuc ézéyec; Kuneñ néñ komora weleñ qemimac. ¹³ Imi mia kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac séc hicñiyec; Yakop siñ nimmima Esau héñara mezua.

¹⁴ Imuac neñañ dimuhuc zéwiñ? Anutuaru késpedesic hezac me? Qahac téngén! ¹⁵ Inéñ Mose yomuhuc ézéyec; Méñac méñ ewa biric nimmañ iwac mia ewa biric wammimañ. Wañu méñac méñ wéséna wan zac iwac mia wéséna nimmimañ. ¹⁶ Imuac niñac imi mia ic méñac ewa siñ igucnec qahac, wañu ic méñac seliseli igucnec qahac, ewa biric miñina Anutuac murunec haan zac. ¹⁷ Ac méñ Faraoc zéyec imi kiwiiguc yomuhuc ooyawac hezac; Ni guac muru nuac kucna mewininima nuac qacna baera baera zéau énécmimañ niñac gi meyacgénzua. ¹⁸ Imuac Anutunéñ ewa siña méndacma méñac imi ewa biric wammima méñac imi ewa seli mihicñi mian zac.

Anutuac qeri biric zéma goi héihéi.

¹⁹ Wañu ac bakia yomuhuc nézézésémañ gezañ; Imuhuc wañu Anutunéñ némac niñac késpedesicninawac hochoc ai mekeczac me? Mérénéñ iwac ewa siñ qetalimacac séc? ²⁰ O baec ic, gi mérénéñ Anutuac ac bakia melenzañ? Iwawai méñnéñ miñina mihicñi miyec iwac zéma Némac niñac ni yomuhuc mihicñi nénec? imuhuc hia zémac me? ²¹ Miñ Kewuc nomuñ memenéñ qakéñ dac momacguc iminéñnec kewuc éréhéc memañ zéma, méñ ai eeyagucac buña wañu méñ ai biriawac buña wammac zéma eñeya siña méndacma hia ménda memac me?

²² Anutunéñ qeri biric wañ énécmima eñeya kuha mewinini énécmiyu héñtegicmu niñac kewuc qeri biricac buña, mebiri énécmimawac zéréñ qéréñ wandac wandara imi nalé horua gum bénzénzén wañ énécmimac iguc dimuhuc zéwiñ? ²³ Wañu kewuc méñ walac memézézén wandac wandara imi wagicma wéséniniñ wammima ai eeyaguc méñac buña qemima kekec edamuyaguc kuaya qeqeya imi énézéyu hémmu niñac imuhuc wañeciguc dimuhuc zéwiñ? ²⁴ Neñañ imi Yuda ic me ic enia ionac sugcina igucnec héihéré nénécmimia kewuc nomuñ imi mia. ²⁵ Hoseawac kiwiiguc acguc yomuhuc zézac; Ni nuac ic embac qahac ionac mia nuac ic embachécná zéénécmimañ. Wañu ic embac ménda siñniñ énécmiyi imi onac ic embac sorochécná zéénécmimañ. ²⁶ Wañu ic embac tosara nuac ic embac hécná qahac zéénécmimia ionac baec igucnecnéñ, Anutu kekecyaguc iwac nambérac héra zé énécmimia wammu imuhuc zéyec séc hicñi nénécmizac. ²⁷ Wañu Yesaianéñ Israel ic onac niñac yomuhuc qacma zéyec; Israelac qelihéra ieneñ konduñ giñgiñawac sakasac ésécnec sasala wammu, néñ bakia wai énécmimia imi onac sac kekec hémbénaña mihicñi énécmimac. ²⁸ Hénia imi yomuhuc; Miñ Kewunéñ baeciguc ackua zéc imi focdac meselimaguc aiya metecgémac. ²⁹ Yesaianéñ walac yomuhuc

z'éyec éséc; Wañu Miñ Kewu pupunda ginanéñ sucnina igucnec wariha méné méndá wai néncmiwacnec nini imi Sodom z'éma Gomora ésécnec birima qahac wambiñnec.

Israel ieneñ ewa éréhéc wamma ménda ninz'éñgégic.

³⁰ Imuac bec néma ac z'éwiñ? Ic enia ieneñ kekec solañawac ménda nesima keñgic ieneñ mia kekec solaña mihicñgic. Imi mia solañ dindiña ninz'éñ ninz'éñ igucnec. ³¹ Wañu kekec solañawac héna ac nesima keñgic Israel ic ieneñ imi héna ac imuaru keñ bipigic. ³² Imi némac niñ? Imi mia ieneñ ninz'éñ ninz'éñiguc ménda héima namma wawañ memeiguc héima nañgic. Wañu imuac niñac mia ieneñ qonzonon gégéyawac hociguc qonzon tonégic. ³³ Kiwi méné yomuhuc ooyawac hezac; Héñgic neñ qonzon tonégéyawac hoc z'éma maunu unuyawac baña méné Zion amaiguc haiwa hemac. Wañu méñnéñ méné i ninz'éñgé mimaciguc gamu mamasuñ ménda wammac.

10

¹ Dacmuna hécna, ewa siñna z'éma z'éwelec welecna imi Israel ic ionac niñac wamma añgégé tiénécmimac niñac Anutuac muru haianzua. ² (2a) Ni yomuhuc héipuc ac wanzua; ³ Ieneñ imi Anutuac solañ dindiña imi ménda niñasarima eñañ solañ dindiña imi meyacg'éwiñ z'é ai yanda mema Anutuac solañ dindiña imuac méra bawu ménda kecgic. (2b) Imuac niñac, ieneñ imi Anutuac wamma seliseli wañgic, néñ niniñ solañaiguc ménda héima nañgic. ⁴ Kristo imi ninz'éñ ninz'éñ ic moczon yanda solañ dindiña mihicñi énécmimañ z'é héna acwac tetecgia wanzac.

⁵ Mosenéñ yomuhuc oyecac hezac; Haka solaña héna ac igucnec hahaya wañanzu imi eneñ solañ dindiña imuacnec héima kecmu. ⁶ Wañu solañ dindiña ninz'éñ ninz'éñ igucnec hahayanéñ yomuhuc z'ézac; Geñga ewa qerigaiguc méréneñ kurumeniguc emmac imuhuc ménda z'éwésémañ. Imuhuc z'éna niñni méréneñ kurumeñ igucnec Kristo hia wagicma mamac z'ézan tanec wammac. ⁷ Me méréneñ humumia ionac baec dumuñaguc hia hiñgacmac ménda z'éwésémañ. Imuhuc z'éna niñni méréneñ Kristo humuc ic sugcina igucnec hia wagicma érémac z'ézan tanec wammac. ⁸ Imuhuc qahac, néñ dimuhuc z'ézac? Ac kuazéc imi kuagaiguc z'éma qerigaiguc hosucgu hezac z'ézac. Imi mia ninz'éñ ninz'éñac ackuazéc z'éauanz'iñ imuac mia imuhuc z'ézac. ⁹ Guac kuaganéñ Yesu imi Miñ Kewu keczac z'éma z'éauma Anutunéñ i humuc ic ionac sugcina igucnec meqelimiyeç imi ewa qeriganéñ ninz'éñ géwésémañ iguc gi imi añgégé tigéñg'éña wammac. ¹⁰ Ic méné imi, ewa qerianéñ ninz'éngéma solañ dindiñaiguc kereñanzac. Wañu kuayanéñ z'éauma añgégé titiiguc kereñanzac. ¹¹ Kiwi téréyanéñ yomuhuc z'ézac éséc; I ninz'éngé mimac ionarunec ménac méné gamu qeqeiguc méndagucnec opocopora wammac. ¹² Miñ Kewu momacgucnéñ ic embac momac yanda kewu wañ énécmima i héihéré migic séc sécgé énécmianzac, imuac niñac Yuda ic z'éma Girik ic sécnina imi ekac ekac qahac. ¹³ Imuac niñac méñnéñ méné Miñ Kewuac qara qacmac imi añg'éña timimac.

¹⁴ Wañu dimuhuc ménac méné ménda ninz'éngé mianzu iwac mia hia qac hérému? Dimuhuc ménac méné surucya ménda nimma ninz'éngé mimu? Wañu méñnéñ ménda z'éauénécmiyu dimuhuc nimmu? ¹⁵ Ménda méli énécmimia wañu dimuhuc kemma ackuazéc z'éau énécmimu? Kiwi méné yomuhuc ooyawac hezac; Buña suruc hiabia kisamma hazu ionac héna tawégina imi hiabia soroc! ¹⁶ Wañu Isirael ic imi buña suruc hiabia ménda niñtohodacgic. Imuac mia Yesaianéñ yomuhuc z'éyec; Miñ Kewuna méréneñ ackuazécnina imi ninz'éngégic? ¹⁷ Héña imuac niñac ninz'éñ ninz'éñ imi ackuazéc niñanz'iñ imuacnec haanzac. Wañu ackuazéc imi Yesuac buña suruc hiabia imuacnec haanzac. ¹⁸ Wañu z'éwa niñgic; Ieneñ imi ackuazéc méné ménda niñgic me? Imi qahacgucnec! Kiwi méné yomuhuc ooyawac hezac; Ewa héténgina imi baec séc kereñdarec. Wañu ackuazécgina imi baec tetecgiaiguc kereñdarec. ¹⁹ Wañu neñ yomuhuc qesi énécmizua; Israel ic ieneñ ménda niñasarizu me? Mosenéñ yomuhuc z'éyec; Ni hénaoriñ hécna qahac imi énépésima Yuda ic ini nimbupuc mihicñi énécmimañ. Wañu ic embac tosara niñtegic q'iñtegicgina qahac imi énépésima qeri biricgina mihicñi énécmimañ. ²⁰ Wañu Yesaianéñ porija qahac Anutuac kuaya mema yomuhuc z'éyec; Nuac niñ hohoc

ai ménda meangic ieneḡ imi ni mihicḡi néḡgic. Waḡu zéqesi ménda waḡ néḡangic ionac muru hicḡi énécmiyi. ²¹ Waḡu Israel ionac niḡac yomuhuc zéyec; acna ménda niḡtohoma acqeḡe waḡanḡu ionac mia kaiwe herec mérana terere énécmianḡua.

11

Israel ic sasalanéḡ ewa seli waḡgic.

¹ Imuac neḡ muḡguc yomuhuc qesi énécmizua; Imuhuc waḡu Anutunéḡ ic embachéra nesi nénécmiyu mocḡoḡ séḡganḡeḡ kendacḡiḡ me? Qahacḡucnec! Ni acḡuc Israel ic, Abarahamac qeli, Benzaminac hicḡisai igucnec. ² Anutunéḡ ic embachéra walac niḡnénécmiyec imi héḡacnina ménda meyec. Kiwi téréyaiguc Eliawac niḡ yomuhuc zézac imi ini ménda niḡḡu me? Elianéḡ Israel ic embac aciguc onopocma Anutu yomuhuc zéwelerec; ³ Miḡ Kewu, ieneḡ guac kua meme ichécga unuhumudacḡic. Waḡu guac ḡaki téréyaga imi qetecḡéḡic madarec. Waḡu ni sac wainéḡgic kecḡuawac deguc ni acḡuc nuhumuwiḡ zé hochoc ai mema kecḡu. ⁴ Imuhuc zéyu Anutunéḡ ara dimuhuc melerḡ miyec? Neḡ ic embac hécna tosara baniara Baalac muru simiḡ ménda héimianḡu 7,000 nena buḡa wai énécmiwa kecḡu. ⁵ Imuhucnec nalé yomuac acḡuc Anutunéḡ ewa hiawac tosara wai énécmiyu iwac buḡa kecḡunec. ⁶ Ewa hia niḡac imuhuc hicḡi nénécmizaciguc, wawaḡ memenina niḡac imuhuc hicḡi nénécmizac zéwiḡac séc qahac. Imuhuc zéwiḡac séc wambacnec ewa hia iminéḡ ewa hia héla ménda wambacnec. ⁷ Waḡu dimuhuc niḡac? Iwawai Israel ieneḡ hochoc ai meḡic imi ménda mihicḡigic, néḡ gési énécmimia ieneḡ sac imi mihicḡigic. Waḡu tosara wai énécmimia ieneḡ imi ewa seli wandacḡic. ⁸ Imi mia Anutunéḡ ionac muru imi ewa soho zéma kic hilic zéma gezac héhéḡ mihicḡi énécmiyecac érékecma deguc wanḡac. Ac imuhuc ooyawac hezac séc imuhuc hicḡizac. ⁹ Waḡu Dawidinéḡ yomuhuc zéyec; Nene dokuginawac karocyanéḡ leletuc zéma simba zéma iwawai qonḡon tonḡé énécmianḡac ésécnec wamma kitiwa melerḡ énécmimac. ¹⁰ Waḡu kicgina siḡi déḡgéyu ménda hima hémmuac séc waḡu, gemacgina imi hémbénaḡa milicḡedacmac.

Oliwa ic hélaiguc haséḡ oliwawac hawa lagula mema toroqeqeya waḡec.

¹¹ Zéwa niḡgic, ac imuhuc heyu bec, Ieneḡ mama unumac niḡac qonḡoḡ tonḡéḡic me? Imi qahac! Anḡéḡ titiac buḡanéḡ ic enia ionac muru kereḡdaruguc Israel ic embac ieneḡ nimbupuc nimmu niḡac wai énécmiyu képésic waḡgic. ¹² Képésic wawaḡ ginanéḡ melemma baera baera ic embac ionac mériaḡ waḡu, maqeqe ginanéḡ ic enia mériaḡ imuhuc mihicḡi énécmizaciguc, howiacnec kuaya qeqeya ginanéḡ mériaḡ dimuhucya mihicḡi énécmimac!

¹³ Ni ic enia onac niḡ zézua. Ni ic enia onac méliméli ic wamma kecma, ai imuac nimba eebipiyaguc waḡanḡac. ¹⁴ Imi mia ai imi mema sac taséhéna nimbupuc mihicḡi énécmima sucgina igucnec dahecac séc mehiaru énécmimanḡ zé wanḡua. ¹⁵ Nesi énécmiyu keḡkeḡa iminéḡ baec ic tosara Anutuguc ala kekec mihicḡi énécmizaciguc, muḡguc énéc énépésianéḡ iwawai tosara qahac, néḡ humuc igucnec kekec imi mihicḡi énécmimac? ¹⁶ Gocmia walac waḡiyu meḡic iminéḡ téréya waḡu saméḡ iminéḡnec ooya imi acḡuc téréya wanḡac. Waḡu ḡalia imi téréya wanḡaciguc, imuac hawaya hawaya imi imuhucyanec mocḡoḡ téréya wanḡu.

¹⁷ Waḡu imuac hawa tosara hézéḡ hézéḡgia waḡu gi haséḡac oliwa néḡ ionac sucginaiguc toroqe géḡgéḡa waḡecac oliwa héla imuac ḡalia igucnec doku halécya héréma kecanḡaḡ. ¹⁸ Imuac hawa walaha tosia imi onogicma séwi eḡeḡ ménda wambésémaḡ. Imuhuc wambésémaḡiguc, hénia yomuhuc niḡyacḡéwésémaḡ; Geḡ oliwa ḡalia ménda méra mima nanḡaḡ, néḡ oliwa ḡalianéḡ gi méra gémma nanḡac. ¹⁹ Duḡa yomuhuc zéwaḡ niḡac; Imi mia ni imuaru toroqe némmac niḡac hawa tosia imi hézéḡ hézéḡgia waḡec. ²⁰ Imi hélacnec. Ieneḡ imi ménda niḡzéḡgéḡic hézéḡgé énécmiyec. Waḡu geḡ imi niḡzéḡgéma namma kecanḡaḡ. Imuac niḡac séwi eḡeḡ ménda wamma néwéciguc bac yandi yandi wamma kecbésémaḡ. ²¹ Anutunéḡ oliwa eḡeya hawahéra téḡgéḡ ménda

wai énécmiyu kecgiciguc, gi acguc hia ménda waigénu kecbésémañac hezac. ²² Imuac bec Anutuac goi héihéiya zéma qeri gericya imi héj tegichésémañ. Mama unuyec ionac imi gericya mihicñi énécmiyec, néj guac muru imi goi héihéi wañgénéj. Imuac mia gi imi ménda misimanec goi héihéiya qeriaiguc kecbésémañ. Qahac wañu, gi acguc qericgémmac. ²³ Ienej acguc ninzén ninzén qahac kekec imuaru kecgic ménda horugimaciguc, Anutuac muru toroqe énécmimacac kuha hemizac imuac niñac muñguc toroqe énécmimac. ²⁴ Gi haséñac oliwa ura igucnec qericgégéñja wañec. Wañu ama oliwa héwiña titiya imuac uraiguc toroqe géñgéñja wañec. Wañu oliwa hawa téñgéñ imi ienej, eñaj oliwa ic neñgocginawac muru séc dimuhuc onogicma toroqe énécmimia wammac?

Yuda ic imi kecma ackua zéc qeriaiguc kereñdacmu.

²⁵ Ala hécna, ini séwi eñej ménda wammu niñac ac saña youmi ini ménda nimmu niñac ménda wanžu. Ac saña imi yomuhuc; Ic enia ionac qétégina niñu heyec séc harédacmu nalé imuac séc Israel ic ionac suggina igucnec tosara imi ewa seli wamma kecmu. ²⁶ Wañu imuhuc mia Israel ic embac moczorñ añgégina tiénécmimia wammac. Kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Añgég titi icnéñ Zion igucnec hama Yakopac qelihéra ionac murunec Anutu eeya ménda héimianžu imi metecgé énécmimac. ²⁷ Neñ ionac kápésicgina auénécmimañ nalé imuaru ionac muru nuac sisipac ac yomuhuc hélaguc wammac. ²⁸ Buña suruc hiabiaiguc imi ienej onac niñac wamma Anutuac hažéchéra wañgic, néj gési énécmimia imuac aiiguc imi ionac yanda hécgina niñac wamma ionac goigina héiénécmiyec. ²⁹ Anutuac ewa hiawac sese zéma héihéré énéc énécmiaiguc imi ewa éréhéc méñ ménda hemizac. ³⁰ Ini becnec imi Anutuac muru acqeque wamma kecgic. Wañu deguc imi Israel ionac acqeque niñac wamma goi héihéi wañ énécmiyu kecžu. ³¹ Imuac ienej imuhucyanec deguc Anutuac goi héihéi onac muru hezac ésécnec goi héihéi wañ énécmimac niñac deguc ac qequeiguc kecžu. ³² Imi mia Anutunéñ ic moczorñ yanda wésé niniñ wañ énécmimañ zé ac qeqetaliiguc onopocma qaté énécmiyec.

Anutuac goi héihéi.

³³ Yei Anutuac niñtegic qindegic zéma niniña imi qeyu hiñgac hiñgara. Iwac niñgésigési ai imi niñtegicbiñac séc qahac! Wañu hena tianžac imi méndacmiwiñac séc qahac. ³⁴ Mérénéñ Miñ Kewuac ewa qeria imi ninžac? Mérénéñ iwac zémindiñi icya kecžac? ³⁵ Mérénéñ walac Anutu iwawai méñ miyecac kitiwa hia meleñ mimiawac séc? Imi osiosiya. ³⁶ Imi mia iwawai moczorñ imi miñ kewu iwac murunec zéma inéñnec hicñima iwac muru liliñgéma keñanžac imuac mia. Qac buñayanéñ iwac muru hehe seli hema emma hemac! Hélacnec!

12

*Séwininanéñ Anutuac ocmuñ
téréya wammac.*

¹ Imuac bec, dacmuna hécna, Anutuac wésé niniñiguc zéseli énécmizua; Eñaj séwiñina imi mulumanañ téréya kekecyaguc wañu Anutunéñ hémma ségiségi wammacac séc héimimu. Iminéñ mia qeri uñaginawac mepé qepési héla wammac. ² Ini imi baec yomuac nanañ imuhucya ménda méndacmu, néj waigic Anutunéñ ewa qerigina héiqelima meqeli énécmiyu Anutuac ewa siñ hiabia, eeyaguc, zéma solaña imi niñtegicmu.

³ Anutunéñ sese néñec imuac séciguc sugginaiguc icya icya kecžu onac mia yomuhuc énézézua; Zénimmuac séc hezac hena imi ogicma niniñ tosara ménda dongéma zénimmu, néj Anutunéñ icya icya ninzén ninzén méndéñ énécmiyec imuac séciguc niñtegic qindegic wamma zénimmu. ⁴ Neñaj imi séwi momacguc imuaru séwi taséhéra sasala késama kecziñ. Wañu séwi taséhéra imi moczorñ ai buña séc momacgucnec ménda késakecžu. ⁵ Imuhucyanec Kristoac qeriaiguc neñaj sasala, néj séwi momacgucac taséhéranec wamma kecanziñ. ⁶ Wañu ewa hiaya méndacma ewa hiawac ai buña nénécmiyec imi eñac eñac. Imuac niñac bianañ ara zézé imuac ai késazaciguc imi ninzén

ninžerawac séhaiguc, ⁷ Waņu weler qe qe ai késazac imi weler qe qe aiiguc, ackuažéc imuac kiwi ic ai késazaciguc imi kiwi ic aiiguc, ⁸ meme seli ai késazac imi meme seli aiiguc, halej haihai ai késazaciguc imi haihulac yandayaguc, galej ai késazaciguc méžétiti qahaciguc, waņu wésé ninij waņ énécmianžu imi enej ségiségi wamma memu.

Goi héihéiac haka.

⁹ Goi héihéigina imi ikocya qahac kecma haka biriawac surema haka hiabiaiguc qékétama kecmu. ¹⁰ Ala siņiguc solanec siņgina niņamuma walac eegina héiamumu. ¹¹ Méžétiti qahac seliseli wamma qeri uņagina ewa siņinaguc Miņ Kewu weler qemimu. ¹² Mambéc kekciguc ségiségi wammu. Waņu žéra béraiguc imi naņselima kecmu. Waņu nalé séc seliseli wamma žéwelec ai memu. ¹³ Ic embac téréya ienej iwawai méņac méņ hocgic amunec qamunec waņamuma heheņgaņgina qegic yandima kemma ic enia ionac acguc keņ sécgé énécmimac. ¹⁴ Unu nesi waņ énécmigic mozocgé énécmima ménda saecgé énécmimu. ¹⁵ Ségiségi wanžu iniguc ségiségi wammu. Ewa biric wanžu iniguc ewa biric wammu. ¹⁶ Eņawu ewa momac wamma nanaj eņeņaiguc ewa qerigina ménda niņkumumu, néj nanaj mamayaiguc kecmu.* Waņu eņaocnec niņtegic qiņtegic ic ésécnec ménda meej amumu. ¹⁷ Méņac méņ haka biria waņ énécmigic haka birianej tasé kuku ménda wammu. Waņu ic embac ionac kicginaiguc haka hiabia wamma kecmu. ¹⁸ Ini niņgic eņaoc wammuc séc waņu, ic embac mocžonj yanda iniguc luae qema kecmu. ¹⁹ Ala sorochécna ini eņaoc hažécgina tasé kuku ménda waņ énécmimu, néj Miņ Kewuac qeri biriawac buņa žéma haigic hemac. Kiwi méņ yomuhuc ooyawac heyu imuhuc žéžua; Hažéc ionac kitiwa melej melej ai imi nuaru hezac imuac nenaoc melej énécmimaņ, Miņ Kewunej žéžac. ²⁰ Waņu néwécgeņaiguc guac hažécganej yaka niņ humuyu nene gumuwésémaņ. Waņu doku niņ humuyu doku mina nemac. Imuhuc wamma gi imi iwac oruhaiguc lokoc bélaņaguc tocgéna emmac. ²¹ Birianej ménda gogicmac, néj haka hiabia wamma haka biria imi tidacgéna mamac.

13

Baec galej ionac ac niņtoho wammu.

¹ Icy a icya imi galej hécgina ionac méra bacginu kecmu. Hénia imi yomuhuc, galej ai buņa méņnej méņ Anutunej ménda niņunec méņ ménda hicņima hezac. Waņu galej mocžonj yanda imi Anutunej kumu énécmiyecac kecžu. ² Imuac niņac galej buņa ionac acgina qe qe imi Anutuac žézé seliawac ac qe qe wanžac. Waņu imuhuc acgina logianžu imi eņaocnec késpedes imuac tasia mihicņimu. ³ Galej ic imi haka hiabia wambij žéni bac yandi yandi ménda waņ nénécmianžu, néj haka biria wambij žéni imuhuc waņ nénécmianžu. Imuac gi imi ic méņ kuhaguc iwac niņ bac yandi yandi ménda wammaņ žé niņžaniguc haka hiabia wamma kecbésémaņ. Imuhuc wanna mepési gēņgēņa wammac. ⁴ Ic galej méņ imi Anutuac weler qe qe ya kecma guac muru kekc hiabia mihicņi gémmaņ žé kecžac. Waņu gi haka biria waņanžaniguc iwac mia bac yandi yandi wambésémaņ. Inej sou qaruc imi eņdac ménda késa kecžac. Imi mia Anutuac weler qe qe icya kecma méņnej haka biria waņ Anutuac qeri gericyawac weler qema késpedesicyawac kitiwa melej mianžac. ⁵ Hénia imuac niņac méra bacginu kecmuc hezac. Imi mia Anutuac qeri geric imuac niņac sac qahac, néj ewa qerigina solaņa imuac niņac momacnec imuhuc wammuc hezac. ⁶ Ienej imi Anutuac weler qe qe ichéra kecma nalé séc ai mema weler qe énécmianžu. Hénia imuac niņac ini takis acguc haimuac hezac. ⁷ Imuac takis hénia hénia énécmimuac hezac imi mocžonj énécmimu. Takis niņac žégic takis énécmimu. Bac yandiyandi waņ énécmimuac hezac ionac imi bac yandi yandi waņ énécmimu. Eegina héi énécmimuac hezac ionac imi eegina héiénécmimu.

Ala waņamuma qerinej goihéihéi waņamumu.

* 12:16: Weler qe qe ac ai hia memaņ žé niņkumuma.

⁸ Ic méñjac méñ taséginaguc ménda wammu, néñ siñ niñamuma kekec imuac sac niñgic taségina wammac. Méñnéñ ic tosara goigina héianzaciguc ic imi mia héna ac moczoñ méndacdaczac. ⁹ Kaisero ménda wammu. Ic ménda unuhumumu. Kowu ménda nemu. Héipuc ac zéwiñ zé ac ikoc ménda wammu. Hémbaoc ménda wammu. Wañu héna ac tosara hezac, néñ héna ac moczoñ imi geñga goiga héiamuanzañ imuac séciguc alagawac goiya héimiwésémañ ac imuac qeriaiguc hedaczac. ¹⁰ Goi héihéinéñ alayawac haka biria ménda wammac. Héña imuac niñac goi héihéi momacgucnéñ héna ac moczoñ wandac wandara wanzac.

Haka dimuhuc wañamuma kecbiñ?

¹¹ Wañu nalé yomuac tanera bec niñtegicma hakagina yomuhuc wamma kecmu. Kicga hima gau igucnec yacbésemañ imuac naléya imi bec hazac. Némac niñ, walac niñzéngeña mambéc wañiñ éséc qahac, néñ imi ogicma deguc añgéñ titinina imi hosucgé nénécmizac. ¹² Siñi imi keñ keru bec ama gianjimañ zé wanzac. Imuac niñac neñañ siñi tunumañac wawañ meme aténdacma edamuyawac bunda maleku héini hiñgacmac. ¹³ Kaiweac séciguc wawañ meme ee héihéiyaguc qindiñi amuma kecbiñ. Kaiñiliweñ zéma doku seliguc ewa soho qahac, kaisero zéma séwiac siñiguc qahac, wañu euqeqe zéma nimbupuciguc qahac, ¹⁴ néñ maleku éséc Miñ Kewu Yesu Kristo héiamuma kecmu. Wañu séwiginawac siñ niñac wamma séwiac ai* imi ménda niñareñgému.

14

Ninzén ninzén selia zéma ninzén ninzén bébélacgia.

¹ Méréneñ méñ ninzén ninzén kuha mamaya kecmu niñ éréhéc wañu zésure ménda wammimu. ² Méñ imi iwawai moczoñ efima nemacac séc ninzén ninzén selia késa keczac, néñ méñ imi ninzén ninzén bébélacgia imuac zua zua sac neanzac. ³ Nene imuac me imuac efima neanzac inéñ nene tosara ménda neanzac iwac niñu mamaya ménda wammac. Wañu nene tosara ménda neanzac imi acguc nene imuac me imuac efima neanzac i késpedesiyaguc ménda zémimac. ⁴ Gi méréneñ ic méñac weleñ qeqeya niñgésima keczañ? Nanañ selia me maqeqeya imi moczoñ eñeya miñinanéñ niñu hezac. Miñ Kewuninanéñ hia meselimiyu nammacac séc. Imuac i imi Anutunéñ nañgéyu hia nañselimac. ⁵ Ic méñnéñ ai meme méñac niñu tosara onogicma téréya wañanzac. Wañu ic méñnéñ niñu ai meme moczoñ sécgina momacguc wañanzac. Imuac waigic ic eñac eñac niñiñginaiguc niñselima zému. ⁶ Ai meme méñac niñu téréya wanzac imi mia Miñ Kewuac niñac wamma imuhuc eeya héimianzac. Wañu iwawai méñac méñ efima neanzac imi acguc Miñ Kewuac niñac wamma imuhuc wañanzac. Wañu iwawai méñac méñ niñgésima ménda neanzac imi acguc Miñ Kewuac niñac wamma imuhuc wamma Anutu ewa hia ac ézéanzac. ⁷ Neñañ murunec méñnéñ méñ eñeya niñac ménda kecanzac. Wañu méñnéñ méñ eñeya niñac ménda humuanzac. ⁸ Kecbiñiguc Miñ Kewuninawac niñac kecbiñ. Wañu humuwiñiguc imuhucyanec Miñ Kewuninawac niñac humuwiñ. Imuac Kecbiñiguc me humuwiñiguc séc nini Miñ Kewuac buña wanziñ. ⁹ Héña imuac mia Kristonéñ humumia zéma kekecginaguc momacnec Miñ Kewu wañ énécmimañ zéma humumaguc muñguc qelima yarec. ¹⁰ Wañu neñañ moczoñ Kristoac gésigési tatak imuac wésiaiguc nambiñac hezac. Imuac gi némac niñac dacga me munaga gésimianzañ? Wañu némac niñac dacga me munaga mematiti wammianzañ? ¹¹ Imuac mia kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Miñ Kewu zézacnéñ; Ni hélacnec kec zua, imuac simiñgina séc simiñ héinéndacmu. Wañu ezelañgina séc Anutuac muru zéhicñima mepésimimu. ¹² Imuac neñañ murunec icya icya Anutuac muru eñeya aiya meyec séc zéhicñi mimacac hezac. ¹³ Imuac bec neñaocnec ménda zégési wañamuwiñ. Néñ dacga me munagawac muru qon zontoneñ gégyawac baña me manam batucac iwawai méñ ménda haimiwésémañ. ¹⁴ Ni Miñ Kewu Yesuac qeriaiguc niñasarima ninzéngeanza imi mia yomuhuc; Iwawai méñnéñ méñ* zapi qeqeyaguc ménda wanzac, néñ iwawai

* 13:14: Késpedesic ac siñiñ. * 14:14: Nene héña héña.

ménjac niñu zapi qeazac iwacnec sac iminéñ zapi qeqeyaguc wanžac. ¹⁵ Nene gi neanžañ imuac niñac dacga me munaganéñ niñ yéwérizaciguc gi imi goi héihéiiguc ménda wanžañ wanžac. Kristonéñ alagawac niñac wamma humuyec, imuac gi nene niñac wamma ménda mebiri miwésémañ. ¹⁶ Imuac ini galeñ megic haka hiabiagina imuac niñac wamma qeqetali ac zéénécmiwu niñac. ¹⁷ Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi nene doku nezéléléñiguc ménda hezac, néñ Uña téréyawac qeriaiguc solañ dindiña zéma luae zéma ségiségi wamma kekec iminéñ mia hezac. ¹⁸ Némac niñ, haka imuhuc wamma Kristo weler qemizac imi Anutunéñ anğéñ timimacac séc wanžac. Wañu baec ic ieneñ acguc imuac niñgic sécgémac. ¹⁹ Imuac bec neñañ luaeac buña zéma meme seli ai imuac mia nesima kembij. ²⁰ Nene niñac wamma Anutuac ai imi ménda hézéñ géwésémañ. Nene moczoñ yanda imi hiabia. Wañu ic méñnéñ nene méñ alaya ménda neanžac imi kiwaiguc nema meyéwéri mimac imi hiabia qahac. ²¹ Wañu yañ beric, waiñ selia, me iwawai tosara ménda nema alaga qonžontongé mimia méñ ménda wambésémañ iminéñ haka hiabia soroc wanžac. ²² Imuac ninžéñ ninžéñga imi Anutuac kiwaiguc geñga muru késa kecbésémañ. Ic méñnéñ haka méñ wammañ zé hiabia zéma ninžéñgéma wammaguc eñeya haka imuac ménda zégési amumaciguc zézé ségiségiyaguc wanžac. ²³ Ewa éréhéc wamma neanžaciguc imi, ninžéñ ninžéñ igucnec qahac imuac niñac késpedesiyaguc zémimia wanžac. Wawañ meme ninžéñ ninžéñ igucnec ménda hahaya imi moczoñ késpedesiyaguc wanžac.

15

Yesuac séciguc wamma neñañ ewanec ménda kecbij.

¹ Kucninaguc nini imi tosara kucgina mamaya ionac qeka meka hakagina imi bisiqatéñ wañ énécmima kecbij, néñ neñacnec ségiségi ménda mihicñi amuwij. ² Neñac neñac imi haka hiabiawac alahécnina meyac énécmiwij zé ségiségi mihicñi énécmiwij. ³ Kristo acguc eñeya ewa hia niñac ménda wañamuyec. Kiwi yomuhuc ooyawac hezac; zébiri qébiri wañgégic ionac zébiri qébirinéñ nuac qacnaiguc mazac. ⁴ Ac kuažéc becneç ogic imi neñañ pakeñ ac wammac niñac ogic. Imi mia neñañ gum bénžénžéñiguc bisi qatéñ wamma kecni kiwi téréya iminéñ nañgé nénécmiyu kic hihi wamma kecbij niñac imuhuc ogic. ⁵ Deguc gum bénžénžéñ zéma qeri efiefi miñina Anutunéñ wañ énécmiyu ini Kristo Yesuac séc méndacma eñawu ewa momac wammu niñac imuhuc wañ énécmiyec. ⁶ Imuac mia ewa qeri momacguc zéma kuagina momacnec Anutu Miñ Kewunina, Miñ Kewu Yesuac Mañgocya mepé qepési wammimu niñac imuhuc wañ énécmiyec.

Buña suruc hiabia imi Yuda ic zéma ic enia momac yanda neñañ buña.

⁷ Imuac niñac Kristonéñ neñañ nénépésima Anutu mepésimiyec ésécneç ini acguc épésiamumu. ⁸ Énézéwa niñgic; Kristonéñ Anutuac ac héla niñac wamma séwi tasé hericheric haka imuac weler qeqe ic wañec. Imi mia sisipac ac yandagina ionac wañ énécmiyec imi meselimañ zé imuhuc wañec. ⁹ Imi mia ic enia ieneñ wésé niniña niñac wamma Anutu mepésimimu niñac imuhuc wañec. Imuac mia kiwi ooya méñ yomuhuc hezac; Imuac bec ni baera baera ic embac ionac sugginaiguc Miñ Kewu gi ewa hia ac gézéma qacga mepésima legic héigémañ. ¹⁰ Wañu muñguc yomuhuc ooyawac hezac; Baera baera ic embac hénia hénia ini imi, Miñ Kewuac ic embachéra iniguc ségiségi wammu. ¹¹ Wañu muñguc yomuhuc zézac; Baera baera moczoñ Miñ Kewu mepési mimu, baera baera ic embachéra ini legic héimimu. ¹² Wañu Yesaianéñ yomuhuc zézac; Yesiac zali méñnéñ baera baera ic embac galeñgé énécmimañ zé qérawia qema yacmac. Yaru baera baera ic embac ieneñ iwac muru kic hihi wammu. ¹³ Niñkumunina Anutunéñ ségiségi hénia hénia zéma luae imi ninžéñ ninžéñginaiguc kuaya qeqeya tiénécmiyu Uña téréyawac kuhanéñ niñkumugina meséçgé énécmiyu qesaleçgémac niñ wanžua.

Pauloac ai buña.

¹⁴ Ala hécná, ini haka hiabia zéma nininginanéñ sécgé énécmiyu meseli amuma kecanzu imi ni ninzénge énécmizua. ¹⁵ Wañu ini imuac munçuc niñqelimu niñac Anutunéñ sese néñec imuaru héhélima porin çahac ac yomi oénécmizua. ¹⁶ Wañu neñ baera baera ic embac ionac niñac wamma Kristo Yesuac ai ic wamma Anutuac buña suruc hiabia imuac hofac oo ai ic wamma baera baera ic embac imi iwawai Anutuac haimimia éscñec onopocba Uña Téréya qeriaiguc météré énécmimia wañu Anutunéñ énépésimac niñac ewa hiawac ai buña imi qenéñec. ¹⁷ Imuac ni Kristo Yesuac qeriaiguc Anutuac ai imuac nimba ni imi eebipinaguc wançua. ¹⁸ Ni iwawai tosara niñac ménda zéman, néñ ac yomuac sac porinça çahac zéwa niñgic; Yesu Kristonéñ baera baera ic embac weleñ qeénécmiwa niñtoho wammu niñac ni népésiyu acna zéma wawañ memena zéma ¹⁹ asé kiwi kuhaguc zéma haka welicwelicgia zéma Anutuac Uña téréyawac kuhaiguc ai meyi. Imuhuc wamma Yerusalemnec Ilurikon ama areña yanda séc buña suruc hiabia imi zéau énécmiyi. ²⁰ Wañu ai ic méñac ai qambañaguc ai mema nambiac zéma osima bec Kristoac qara çacma kecçu baec imuaru imi buña suruc ménda zéau énécmiman çéma niñseliyi. ²¹ Kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Ic embac tosara Miñ Kewuninawac buña suruc ménda énézégic niñgic imi eneñ hémmu. Wañu ménda niñgic imi eneñ niñasarimu.

²² Héñia imuac niñac mia onac muru hamañ çé wañançua. Wañu hatac sasala hézicgé néñéña wañec.

Paulonéñ Roma ama areña yanda ogicma Spein ama yandaiguc kemman çé keñec.

²³ Wañu deguc imi yomuaru ai memeyawac ama baec méñ ménda hezac. Wañu yawuñ sasala érékecma deguc ini inicman çé siñna henéñecac henénçac. ²⁴ Spein baeciguc kemman çé kemma onac baec ogicma kemman nalé imuaru inicba niguc tacgic sécgéñéñu duña eneñ mia méra némma baec imuaru méli némmu niñac wañançua. ²⁵ Wañu deguc imi Anutuac ic embac téréya weleñ qeénécmiman çé Yerusalem kençua. ²⁶ Imi mia Makedonia zéma Akaia ic embac ieneñ ic embac téréya Yerusalem kecçu ionac suggina igucnec ic maqeqeya ionac niñac wamma ewa hiawac iwawai haigic imi mema keñ énécmiman niñac kençua. ²⁷ Ieneñ imi ségiségi wamma imuhuc wañgic néñ taségina imuhuc meleñ énécmimuac hezac. Baera baera ic embac imi iwawai téréya méndéñ énécmiyu késa kecçuiguc baecac iwawai mema Yuda ic weleñ qeénécmimu iminéñ haka dindiña wançac. ²⁸ Imuac mia neñ ai imi metecgéma héla yomi nenaoc héipuc wamma méraginaiguc haimaguc onac muru hama inicmaguc duña imuacnec Spein baec yandaiguc kemman. ²⁹ Neñ onac muru hamañ imuaru Kristoac mozoc kuaya qeqeya mema hamañ imi ni ninçua.

Eñeya méra mima Anutu çéwelec wammimu niñ énézéyec.

³⁰ Ala hécná, ni Miñ Kewunina Yesu Kristoac niñac zéma Uña téréyawac ewa siñ niñac wamma zénangé énécmizua; Niguc momacnec seliseli wamma çéwelecginaiguc nuac niñ Anutu yomuhuc çéwelecmimu; ³¹ Yuda baeciguc ic tosara niñtoho ménda wamma kecçu ionac méragina igucnec metecgé némmac. Wañu Yerusalemiguc weleñ qeénécmiwa ic embac téréya eneñ niñgic hia wammac. ³² Wañu Anutuac ewa siñ heyu ségiségi wamma onac muru hama iniguc momacnec tachiaruman niñac çéwelecmu. ³³ Luae miñina Anutunéñ momac yanda iniguc kecmac. Hélacnec!

16

Pauloac yaiçézé ac.

¹ Ni Keñkerea hénaorin ionac ai embac kecançac embac nauñnina Foibe iwac mia héipuc wammima énézézua. ² Embac yomi mia ic embac sasala zéma ni momacnec méra nénécmiançac. Imuac mia ini imi Miñninawac qeriaiguc haka soroc ic embac téréya ionac wañ énécmimia séciguc i héihéré mimu. Wañu iwawai méñ niñac horu méra mimu.

³ Wañu yai³zé³ acna Kristo Yesuac qeriaiguc nuac ai momac éréhécna Priska* ³zé³ma Akila iorac érézému. ⁴ Iereñ imi nuac niñac wamma kekecgira momacnec ³zé³raiguc haiyoc. Neñnec qahac, néñ hénarion baera baera kec³zu imi eneñ imuhucyanec iorac niñac ewa hia ac érézému. ⁵ Wañu yai³zé³ acna imi hénarion iorac amaiguc tocgéan³zu i momacnec énézému. Ala sorocna Epaineto yai³zé³ acna ézému. Ic imi mia Asia baeciguc Yesuac muru héla gocmia méréracac hicñiyecac kec³zac. ⁶ Onac niñac wamma ai kuneñ yanda meyec Maria iwac acguc yai³zé³ acna ézému. ⁷ Nuac sac tasé éréhécna, héla ic momac éréhécna, Androniko ³zé³ma Yunia iorac mia yai³zé³ acna érézému. Yesuac Méliméli ic ieneñ acguc qac buñagira nin³zu. Wañu iereñ imi ni Yesu ménda nimmiwanec walac nin³zéñgé³ma Kristoac qeriaiguc kecan³zaoc. ⁸ Wañu Yesuac qeriaiguc ala sorocna kec³zac Ampiliato iwac imuhucyanec yai³zé³ acna ézému. ⁹ Wañu Kristoac qeriaiguc ai momacna Urbano ³zé³ma ala sorocna Sitaki iorac acguc yai³zé³ acna érézému. ¹⁰ Wañu Kristoac qeriaiguc manam batuciguc nañseliyu nin³zéñgé³ mini kec³zac Apele i ³zé³ma Aristobulo iwac ama qeriawac areñhéra ionac mia yai ³zé³éna énézému. ¹¹ Wañu sac kiticna Herodion yai³zé³ acna ézému. Wañu Narikiso ama qeriawac areñhéra ionac imuhucnec yai³zé³ acna énézému. ¹² Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuneñ meyc Tirifaina ³zé³ma Tirifosa iorac acguc yai³zé³ acna érézému. Wañu Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuneñ yanda meyec Peasi iwac mia yai³zé³ acna ézému. ¹³ Miñ Kewuninawac qeriaiguc gésimimia wañec Rufu ³zé³ma iwac neñgoc³yaguc yai³zé³ acna érézému. Iwac neñgocyanéñ ni momacnec neñgoc wañ neñec. ¹⁴ Asin³krito ³zé³ma Filegon ³zé³ma Hereme ³zé³ma Patoroba ³zé³ma Herema ³zé³ma dacmuna eñawu momacnec kec³zu ionac yai³zé³ acna énézému. ¹⁵ Filologo ³zé³ma Yulia ³zé³ma Nirea ³zé³ma iwac nauña ³zé³ma Olimpa ³zé³ma ic embac téréya iniguc kec³zu ionac mia yai³zé³ acna énézému. ¹⁶ Ini imi haka téréyaiguc kiricne amuma yai³zé³ ac wañamumu. Kristoac hénarion moc³zon yandanéñ yai³zé³ ac énézému.

Tiliñtiliñ ic ikora ionac bianac
ara ³zé³yec.

¹⁷ Dacmuna hécná ni selianec ³zé³nan³gé³ énécmizua. Pakeñ ac niñareñgé³ic imi héñara mema héndéñ héndéñac yaré mihicñian³zu imi onac galeñ mema héñacgina memu. ¹⁸ Ic embac imuhuya imi Miñnina Kristo ménda welen qemian³zu, néñ eñañ kerac tomen³gina welen qeamuma ac haléc ³zé³ma ac ikoranéñ ic embac ewa éréhéc ménda wamma kecan³zu imi ikoc wañ énécmian³zu. ¹⁹ Onac niñtohotoho hakaginawac suruc buña imi ³zé³gic niñanzin. Imuac ni onac niñ wamma ségisé³gi wañanzua. Wañu eneñ haka hia biaiguc imi niñtegic qin³tegic ginaguc wammu, néñ haka biriaiguc imi képésic qahac kecmu niñac wan³zua. ²⁰ Luae miñina Anutunéñ Biria miñina imi hénagina duandiaiguc oporu ti³zizamu. Miñ Kewunina Kristo Yesuac ewa hianéñ iniguc hemac.

Pakeñ ac tectecgia.

²¹ Ai momacna Timoteo ³zé³ma nuac taséhécna Lukio ³zé³ma Yason ³zé³ma Sosipata ieneñ imi onac yai³zé³ ac énézému. ²² Pauloac méra mima kiwi yomi ozua ni Tetio acguc Miñ Kewuninawac qeriaiguc onac yai³zé³ ac énézému. ²³ Wañu ni ³zé³ma hénarion moc³zon ninicgaleñ wamma kec³zac ama miñina Gaio i acguc onac yai³zé³ ac énézézac. Wañu ama areña yanda yomuac soukiwa galeñ Erasito ³zé³ma ic muna Kuato iereñ acguc yai³zé³ ac énézézaoc. ²⁴ (Miñnina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac muru hemac. Hélacnec!)†

²⁵ (25a) Buña suruc ³zé³ma Yesu Kristo ³zé³auau imuac ai buñana imi nalé hénihénia igucnec sañgima heyec. ²⁶ Heyu deguc imi usuya aunéncmiyec. Wañu Anutu heheseli miñina iwac ³zé³é selia imi niñtohoma kua meme ic ieneñ kiwi onéncmiyec. Wañu kiwi iminéñnec baera baera ic embac ieneñ nin³zéñgé³ma niñtohomu niñac ac saña mewinini néncmiyec. Wañu ac saña imuac séciguc hicñiyec buña suruc hiabia iminéñ (25b) ini

* 16:3: Me Priskila. † 16:24: Kiwi tosaraiguc; Kembraña yomi ménda hezac.

efefianec meseli énécmimacac séc wanzac. ²⁷ Nindac qindac Anutu iwac muru mia Yesu Kristoac murunec qac bujanéŋ heheseli hema emma hemac. Hélacnec!

1 Korinti

Yai zézé ac.

¹ Anutuac ewa siñ niñac Kristo Yesuac méliméli ic wammañ niñac héihéré nénéña ni Paulo zéma neñañ dacmunanina Sositene nerenj imi ² Korinti ama areña yandaiguc Anutuac hénarorij, Kristo Yesuac qeriaiguc météré énécmimia, ic embac téréya zéénécmimia ini zéma baera baera séc, neñañ Miñ Kewu, onac zéma nonac Miñ Kewu Kristo Yesuac qac buñaya qac héhélíma kecanzu momac yanda onac muru momacnec oénécmizic. ³ Mañgocnina Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenénj he énécmima kecmac.

Ewa hia ac.

⁴⁻⁶ Kristoac héipuc wamma zéyiñ ackua^{zéc} iminéñj kekecginaiguc seligima heyec. Heyu iwac qeriaiguc ai memecac buña zéma zéauauac kuha zéma niniña imuhucya moczoñ yanda énécmiyu sécgé énécmima hezac. Heyu Kristo Yesuac qeriaiguc onac buña qeénécmiyec Anutuac ewa hiawac buña imuac niñac wamma ni nalé séc onac niñj wamma Anutu ewa hia ac ézéan^{zua}. ⁷ Hénia imuac niñac ini qeri uñawac sese méñac méñj météqététañ ménda wamma késa kecmá Miñ Kewunina Kristo Yesunénj winiñu haénécmimac niñj mambéc kecanzu. ⁸ Anutunénj Miñ Kewunina Yesu Kristoac hahayawac naléiguc késpedes qahac solaña nammu niñac meseli énécmiyunec kecgic nalé tetcgia hamac. ⁹ Anutu imi méñzé méñzéya qahac, inénj mia ini naña Miñ Kewunina Kristo Yesuguc ala kekec wammu niñac unuruyec.

Hénaorij enej héndéñamuma kecgic Paulonénj ac wañj énécmiyec.

¹⁰ Imuac bec, Dacmuna hécna, ni Miñ Kewunina Yesu Kristoac qaciguc zéwelec énécmizua. Ini ac zéwiñj zé hénia momacnec zému. Imuhuc wamma sugginaiguc héndénj qéndénj qahac, néñj ewa momaciguc zéma ewa siñj momaciguc toroqe amuma kecmu. ¹¹ Dacmuna hécna, sugginaiguc ac zéénj zémaya hicñiyec hezac imi Koloecac hénia géséhéra ienenj zégic niñj. ¹² Ni ac imi hénia yomuhuc niñac zézua; Ini eñac eñac yomuhuc zéan^{zua}; Ni imi Pauloac ic. Ni imi Apoloac ic. Ni imi Kefawac* ic. Ni imi Kristoac ic. ¹³ Ini niñjic, Kristonénj téma sasala wamma keczu me? Paulo neñ onac niñac wamma ic héñgeña wéndaraiguc humuyi me? Wañu ini Paulo nuac qacnaiguc doku naecgic me?† ¹⁴ Ni nenaoc Krispo zéma Gaio iorac sac doku naec érécmima tosara doku ménda naec énécmiyi. Wañu imuac mia deguc nimba hia wañu, Anutu ewa hia ac ézézua. ¹⁵ Méñnéñj méñj ini nuac qacnaiguc doku naec énécmimia zéwu niñac imuhuc nin^{zua}. ¹⁶ (Muñguc nimba Sitefana iwac hénia géséhéra imi acguc doku naec énécmiyi. Wañu tosia méñac méñj doku naec énécmiyi me qahac imi ménda nin^{zua}.) ¹⁷ Kristonénj méli néñec imi ic doku naec énécmimañ niñac qahac, néñj buña suruc hiabia énézémañ niñac. Imuac mia, Kristoac ic héñgeña wéndara imi eñomia wambac niñac zéma, nena niñjtegic qin^{tegic} acnanénj ménda énézéan^{zua}.

Kristo imi Anutuac Kuha zéma niñjtegic qin^{tegic} acya wan^{zac}.

¹⁸ Imi mia hénia yomuhuc niñac imuhuc wañan^{zua}; Ic héñgeña wéndarawac buña suruc imi humucac hénia tian^{zua} ionac muru imi ac qelaña wan^{zac}, néñj kekec héla nénécmiyu añgénj tima kecan^{zijañ} nonac muru imi Anutuac kuha wañan^{zac}. ¹⁹ Imuac mia ac kiwi méñj ooyawac hezac imuaru Anutunénj yomuhuc zézac; Ni ic niñjtegic qin^{tegic} ginaguc ionac niñjtegic qin^{tegic} ac imi qewa qahac wandacmac, wañu niniñj asac asariginaguc ionac niniñj asac asarigina imi qewa madacmac.☆ ²⁰ Niñjtegic qin^{tegic} ic imi dimia? Kiwi ic imi dimia? Nalé yomuac zézé ic imi dimia? Anutunénj baec yomuac

* 1:12: Kefa imi Aram ac, Petero imi Girik ac, héniaigira momacguc, neñañ aciguc baña zézéya. † 1:13: Me kambaña 15 imuaru imuhucyanec. ☆ 1:19: Yes 29:14

nijteqic qijteqic ac imi qeyu qelaja ménda wandaczac me? ²¹ Anutuac nijteqic qijteqic ac imi mia baec ic enaj nijteqic qijteqicginanéj nijasarimuac séc qahac. Imuac mia, Anutunéj buja suruc zéauauya imi hena qelajaiguc haima ninzénj ninzénj ic kekec hélé mihicni énécmimanj zé nimma ségiségi wajec. ²² Yuda ic enej sésécac kiwi méréra nijac zéwelec wajec. Girik ic ienej nijteqic qijteqic ac hénia hénia imuac nijkewu wajanzu. ²³ Néj nini imi ic héngéja wéndaraiguc birijnénj qegic humuyec Kristo i zéau énécmianzaj. Waju hena imuac Yuda ic ienej nijgic hoc ésécnec hewétécgé énécmianzac. Waju ic enia ionac muru imi, hena qelaja ésécnec wajanzac. ²⁴ Waju Yuda ic zéma Girik ic momacnec, héihéré énécmimia ionac muru imi Kristonéj Anutuac kuc zéma Anutuac nijteqic qijteqicya wajanzac. ²⁵ Imi mia hénia yomuac nijac; Anutuac qelajanénj baec ic ionac nijteqic qijteqic imi ogicma enéja wajanzac. Waju Anutuac bébélacgianénj baec ic ionac kucgina ogicma selia wajanzac.

²⁶ Dacmuna hécna, imuac mia nanaqina dimuhucyanec unuruyec imi hémma nijteqicgic. Séwac henaiguc namma zéni, sugcinaiguc nijteqic qijteqic ic sasala qahac. Waju kucginaguc acguc sasala qahac. Waju ic enéja tuj yanda igucnec hicnijicniya sasala qahac. ²⁷ Waju Anutunéj baecac qelaja énépésima nijteqic qijteqic ic gamu qeqe mihicni énécmianzac. Waju baecac bébélacgia énépésima ic kucginaguc imi gamu qeqe mihicni énécmianzac. ²⁸ Anutunéj baec yomuac ic mamaya zéma nenesic ic zéma ic maqeqeya imuhucya énépésima ic tosara imuhucyanec qahac imi wai énécmianzac. ²⁹ Imi mia baec ic méjnénj méj Anutuac kiwaiguc séwi enéj wambac nijac imuhuc wajanzac. ³⁰ Ini imi nijteqic qijteqicnina zéma haka solanjanina zéma météréac burjanina zéma boj héréhéréac miqina Kristo Anutuac murunec hahaya iwac qeriaiguc Anutuac murunec hicqima keczu. ³¹ Imi mia ac ooyawac hezac séc ic méjnénj mepé qepési ac méj zémanj zé Miq Kewuac qeriaiguc zému nijac imuhuc waj nénécmiyec. †

2

Kristo ic héngéja wéndaraiguc humuyec imuac buja zéauauya.

¹ Dacmuna hécna ni onaru hama Anutuac ackua zéc énézéyi* nalé imuaru nena acna me nena nijteqic qijteqicna mezeric qezeric wamma ménda énézéyi. ² Imi mia ni sugcinaiguc kecma iwawai tosara qahac, néj Yesu Kristo zéma birijnénj qegic ic héngéja wéndaraiguc humuyec imuacnec sac nijarenqémanj zé nijseliyiac imuhuc waji. ³ Waju sugcinaiguc bébélacgia wamma bac yandi yandi wamma zénénj hiri hiri wamma keru. ⁴ Waju ac zézéna zéma ackua zéc zéauauiguc imi nalé yomuac nijteqic qijteqic ac méra qemimiawac séhanénj ménda nanqéma zéyi, néj Uja Teréyawac winiwiniya zéma iwac kuhaguc énézéyi. ⁵ Imi mia onac ninzénj ninzénjginanéj ic onac nijteqic qijteqic aciguc qahac, néj Anutuac kuciguc sac héiseligima hemac nij imuhuc waji.

Nijteqic qijteqic hélé Anutu arunec hahaya.

⁶ Waju nini imi yandima ninzénj ninzénj ic hélé wamma keczu ionac sugcinaiguc imi nijteqic qijteqic acwac zéanzaj. Waju imi mia baec yomuac nijteqic qijteqic zéma baec yomuac galej ionac nijteqic qijteqicgina qahac, néj ⁷ Anutuac nijteqic qijteqic sasajia imuac zéanzaj. Imi mia musajéyu heyec, néj Anutunéj neqaj edamu nijac wamma baec kurumej ménda hicnijocnec nalé hama keqec imuaru zéseliyu heyec imi mia. ⁸ Nijteqic qijteqic imi mia baecac galej sugcinaiguc méjnénj méj ménda nijteqirec. Nijteqicbunec imi Miq Kewunina edamuyaguc imi ic héngéja wéndaraiguc ménda qewunec. ⁹ Imi mia ac kiwi méj yomuhuc ooyawac hezac ésécnec; Anutunéj sij nimmanzaju ionac nijac wamma némaria méj walac mezerirecac hezac imi kicnéj ménda héhéja, gezacnéj ménda ninija, waju baec ic méjac ewa qeri méjnénj ménda

† 1:31: Yer 9:24, Ac yomuac hénia imi iwawai tosara nijac mepé qepési ménda wambaj, néj Miq Kewu nimmi zéimé imuac meyacma zéwajac hezac. * 2:1: Kiwi méraginanénj ooya tosaraiguc; Ni Anutuac ac saja zéau énécmiyi.

niŋtegic qinŋtegira wanꝓac. ¹⁰ Waŋu imuhucya imi Anutunéŋ ionac qahac, néŋ nonac muru Uŋa Téréyanéŋnec mewinini nénécmiyec. Uŋa Téréya imi mia iwawai mocꝓoŋ niŋtegicma Anutuac niniŋ qeyu hiŋgac hiŋgarawac séc niŋtgecicanꝓac. ¹¹ Ic méŋac hénia imi tosara qahac, néŋ uŋaya qeriaiguc kecꝓac imi sac ninꝓac. Hénia imuhucyanec Anutuac hénia imi acguc tosara qahac, néŋ Anutuac Uŋanéŋ sac ninꝓac. ¹² Nini imi baecac uŋa imi ménda meyiŋ, néŋ nini sese Anutunéŋ ewa hiawac nénécmiyec imi niŋtegicbiŋ niŋac Uŋa Téréya Anutu arunec hahaya imi mema kecziŋ. ¹³ Nini imuac mia zéauma baec icac niŋtegic qinŋteginéŋ ku nénécmimia imuacnec ménda mema zéanꝓiŋ, néŋ Uŋa téréyanéŋ ku nénécmiyec imuacnec mema zéanꝓiŋ. Iwawai Uŋa téréyawac murunec hahaya imi Uŋa téréyawac sesenéŋ méra nénécmiyu niŋtegiticanꝓiŋ. ¹⁴ Séwiac siŋiguc kecanꝓac imuhucyanéŋ iwawai Anutuac Uŋa téréyawac sese imuac niŋu qelana tanec waŋu, ménda aŋgétianꝓac. Iwawai imuhucya imi Uŋaguc niŋgésimacac séc, imuac niŋac ic imuhucyanéŋ méndagucnec niŋtegiticanꝓac. ¹⁵ Ic Uŋa téréyagucnéŋ iwawai Anutu arunec hahaya imi mocꝓoŋ hia niŋgésima aŋgétianꝓac, néŋ eŋeya imi gésigési aciguc ménda opocgic eŋanꝓac. ¹⁶ Mérénéŋ Miŋ Kewuac ewa siŋ niŋtegicma hia kumimac me?✠ Waŋu neŋaŋ imi Kristoac ewa siŋ imi aŋgétima kecziŋ.

3

Korinti héniaorij imi héndéŋamuma kecgcic.

¹ Dacmuna hécna ni ic embac Uŋa téréyaginaguc énézéanꝓua ésécnec onac énézémanꝓ zé osizua. Imuac séwiguc kekec zéma Kristoac kokochéra énézéanꝓua ésécnec énézéua. ² Ini nene selia nemuac séc qahac kecaŋgic imuac niŋac ni nene selia ménda gumu énécmima namunec gumu énécmiaŋi. Deguc imuhucyanec séha ménda seligima kecanꝓu. ³ Sucginaiguc nimbupuc waŋamuma méndéŋ amuma euqac wamma kecanꝓu imuac niŋ, ini éréma kecma deguc acguc séwiac siŋiguc kecanꝓu. Haka imuhucyawac wamma dimuhuc nini baec icac haka ménda niŋtohoanꝓiŋ hia zéwunec? Imi osiosiya. ⁴ Ic méŋnéŋ ni Pauloac ic, duŋa ic méŋnéŋ ni Apoloac ic zéanꝓu. Imuac ini baec ic zéma ic eŋomia ménda kecꝓu me? ⁵ Imuhuc waŋkecꝓuiguc qesiénécmiwa acna melenꝓic. Apolo imi méré, néŋ Paulo ni imi méré? Niri imi Miŋ Kewuninanéŋ sécnira ai buŋa qenérécmiyu weléŋ qeŋe sac kecma méra énécmizic ini Miŋ Kewu ninzéngeŋma kecꝓu. ⁶ Ni héihimic wamba Apolo imi weric héwiŋ ai meyec.* Waŋu Anutunéŋ meyandi énécmiyec. ⁷ Imuac héihimic wawaŋa me weric héwiŋ wawaŋa imi eŋomia zézéya, néŋ meyandiyec Anutu iwac sac niŋgic eŋeŋa wammac. ⁸ Héihimic wawaŋa zéma weric héwiŋ wawaŋa imi sécgira momacguc, ai meanꝓaoc séc ekac ekac boŋa érécmiyu memaocac hezac. ⁹ Niri imi Anutuac mérahéréra wamma i guc momacnec ai meanꝓiŋ, néŋ ini imi Anutuac nene ai zéma Anutuac ama wanꝓu.

¹⁰ Ewa hiawac buŋa nuac néŋec séc meriqe ic niŋtegic qinŋtegicyaguc ésécnec neŋ ama baecya mindiŋiwa tecgéyu, tosranéŋ imuac qahaiguc ama miyacgéanꝓu. Waŋu ama memu imi eneŋ dimuhuc mewiŋ imuac dindiŋanec niŋgésimu. ¹¹ Baec qambaŋa neŋ héimindiŋiwa hezac imi mia Yesu Kristo, imuac méŋnéŋ méŋ imi waima méŋac héimindiŋi wammuac séc qahac. ¹² Waŋu baec qambaŋa imuac qahaiguc goli me siliwa me hoc eeyaguc me ic hésa me ic haréŋa me tomocnéŋ memuiguc, ¹³ kecma imuac hénia imi nalé yandanéŋ hama mewininiyu hicŋitegiticmac. Nalé imuaru imi geric bélaŋ yandanéŋ onoma aigina dimuhuc megic imuac hénia imi measarimac. ¹⁴ Méŋac méŋ gericnéŋ zebipiyu solananc heyu bakia hia memu, néŋ ¹⁵ méŋac méŋ gericnéŋ zema zedaru amaya qahac wammaciguc, eŋeya imi goiya héima aŋgéŋ timimac, néŋ geric igucnec metec metecgia tanec wammac. ¹⁶ Ini Anutuac ocmuŋ téréya kecꝓu imi zéma Anutuac Uŋa téréyanéŋ qeriginaiguc tacyac waŋanꝓac imi ini ménda niŋyacgézu me? ¹⁷ Anutuac ama imi téréya, imuac mia méŋnéŋ méŋ Anutuac ocmuŋ téréya imi mebirimac imi Anutunéŋ ic imi auyu qahac wammac. Ini imi ocmuŋ téréya wanꝓu.

✠ 2:16: Yes 40:13 * 3:6: Girik aciguc; doku haimiyec.

¹⁸ Ini ikoc ménda wañamumu. Onarunec méñnéñ eñeya niñac niñu baec yomuac naléyaiguc niñtegitic qin̄tegitic ic wan̄zaciguc, memaamuma qelaña wammac. Walac imuhuc wammaguc niñtegitic qin̄tegitic ic héla wammacac hezac. ¹⁹ Baecac niñtegitic qin̄tegitic imi Anutuac muru qelaña tanec wan̄zac. Ac méñ yomuhuc ooyawac hezac imuac niñac imuhuc zézuá;✠ Inéñ niñtegitic qin̄tegitic ic imi eñañ haka diwi qiwiliña iminéñ bétac ésécnec haima énépésian̄zac. ²⁰ Méñ imi yomuhuc, Miñ Kewunéñ niñtegitic qin̄tegitic ic ionac niniñ imuac niñu haréña tanec wañan̄zac.✠ ²¹ Iwawai moczoñ yanda imi onac buña kecénémizac, imuac niñac baec ic onac niñgic mepé qepésiginaguc ménda wammac. ²² Paulo me Apolo me Kefa me baec kurumeñ me kekec me humuc me deguc kekeca me bian̄ hahaya imi moczoñ onac buña. ²³ Wañu ini imi Kristoac buña, Kristo inéñ Anutuac buña wan̄zac.

4

*Yesuac Méliméli ic ionac weleñ
qege ai.*

¹ Ini nonac niñac niñgic Kristoac weleñ qege ic zéma Anutuac ac saña imuac ai ic wambiñac hezac. ² Wañu ai buña késa kec̄zu imi eneñ ai imuac niñkumuma keñhéi hahéigina qahac memuac hezac. ³ Wañu ini me tosara nuac zégési néñañgic imuac nimba héla yanda ménda wan̄zac. Ni nenaoc acguc nena ménda zétecgé amuan̄zua. ⁴ Ni késpedesna méñ ménda niñtegitican̄zua, néñ hakana imuhucya niñac ic solaña zénénéña ménda hezac. Wañu hia zétecgé némmacac hezac imi Miñ Kewunina momacguc sac kec̄zac. ⁵ Imuac nalé yanda imi ménda hayunec, Miñ Kewunéñ ménda hayunec imi méñnéñ méñ ic embac tosara ménda zégési énécmimu. Inéñ hama siñi tunumarñiguc musañ gégéya imi mewininima ewa qeriginaiguc ewa siñ hezac imi mewininimac. Nalé imuaru Anutunéñ ic embac eñac eñac mepési énécmiyu añgétimu.

⁶ Niñzéñ niñzéñ dacmuna hécna, eñaoc keñkésa hakésa ménda wamma séwi eñeñ ménda wammu niñac, ini ac ooyawac hezac imuac séñgan̄eñgic ménda logima mamu zézéya imi nonac murunec nimma niñareñgému niñac, ni méra énécmimañ zé ni zéma Apolo nekañ suruc wamma séséc acwac wañ énécmizua. ⁷ Mérénéñ gési énécmima meyac énécmiyu séwi eñeñ wañkeczu? Wañu iwawai he énécmizac imuarunec ménda énécmimia méñnéñ méñ hezac me? Qahacgucnec, moczoñ énécmiyu késa kecma dimuhuc hénihénia igucnec eñañ buñawac heyecac ésécnec séwi eñeñ wañkeczu? ⁸ Ini mia bec tomeñ qege wañkeczu. Bec mériañ yandaguc wañkeczu. Nini qahaciguc eñacnec kecma ic kewu bec wañkeczu. Nini imi iniguc momacnec ic kewu héla wamma kecbiñ niñac ini bec ic kewu héla wamma kecbunec zéma niñziñ. ⁹ Ni nimba Anutunéñ Yesuac Méliméli ic nini humucac buña zétecgé nénécmimia tanec tetecgiaiguc nono-
poru mamayagina wan̄ziñ. Wañu nini imi baec kurumeñgic kua meme uña zéma baec ic kicginaiguc ninicdesic wawañawac buña wan̄ziñ. ¹⁰ Nini imi Kristoac niñac wamma ic qelaña wan̄ziñ, néñ ini imi Kristoac qeriaiguc niñtegitic qin̄tegitic ginaguc wan̄zu. Nini imi qeka meka wan̄ziñ, néñ ini imi kucginaguc wan̄zu. Ini imi eebipiginaguc wan̄zu, néñ nini imi maqeqeya wan̄ziñ. ¹¹ Hama éréma deguc imuac sura séc nini imi yaka doku niñ humuma, séwi usu qahac nununesi wañ nénécmiyu kiana éséc kecan̄ziñ. ¹² Wañu méraninanéñ ai réwéria mean̄ziñ. Saec ac wañ nénécmigic mozoc ac wañ énécmian̄ziñ. Wañu nununesi wañ nénécmigic bisiqatéñ wañ énécmian̄ziñ. ¹³ Wañu zébiri qébiri wañ nénécmigic ac bakia goigina héima wañ énécmian̄ziñ. Érékecma deguc nini imi baec ic moczoñ yanda ionac nenesic tanec wamma kec̄ziñ.

¹⁴ Ni gamu qege wañ énécmimañ zé kiwi yomi ménda oénécmizua, néñ onac mia nambéca sorochécna zéma nimma pakeñ ac wañ énécmimañ zé oénécmizua. ¹⁵ Kristoac qeriaiguc kiwi ic imi kileñ kec̄zu, néñ sugginaiguc hélacnec man̄goc wañ énécmian̄zu imi sasala qahac. Wañu neñ imi Yesu Kristoac qeriaiguc buña suruc hiabia imi ku énécmima

✠ 3:19: Yop 5:13 ✠ 3:20: Leg 94:11

ini nena nambérac hécna ésécnec aži mema mihicji énécmiyi. ¹⁶ Imuac ni zéanǵé énécmizua. Wañanǵua imuac séciguc méndacma wamma kecmu. ¹⁷ Ni hénia imuac niñac wamma mia Miñ Kewuac qeriaiguc nuac nañ sorocna wamma kecǵac Timoteo imi mélimiwa onac muru hazac. Wañu inéñ mia Kristo Yesuac qeriaiguc haka wañanǵua imi zéma baera baera lelecgéma hénaoriñ ama séc emma ku énécmianǵua imuac mia héiqeli énécmimac. ¹⁸ Onarunec tosianéñ ni onac muru ménda hamañ éséc nimma séwi eñeñ wamma kecǵu, ¹⁹ (19a) néñ Miñ Kewunéñ niñu sécgéyu focdac onac muru hamañ. ²⁰ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi ac eñomiaiguc ménda hezac, néñ Uña téréyawac kuciguc hezac. (19b) Imuac niñac ni hama séwi eñeñ ic ionac inictegicma acgina qahac, néñ kucginaguc me qahac imi inictegicmañ zé ninǵua. ²¹ Ini dimuhuc wañ énécmimañ niñac ninǵu? Hihilocguc hamañ me goi héihéi zéma ewa bénzérñéñ ewa qerinaiguc sécgénéñu hamañ?

5

Kaiseroac hakanéñ hénaoriñ mebiri énécmiyec.

¹ Sucginaiguc kaisero haka hezac zégic niñi. Wañu kaisero imuhucya imi ic enia ionac sucginaiguc acguc ménda heheya. Ic méñnéñ eñeya mañgocyawac iniña wagicma i guc kecanǵac imuac mia zézua. ² Wañu ini séwi eñeñ wamma kecǵu. Haka imuac ewa biric ménda wanǵu. Haka imuhuc wañec imi sucgina igucnec nesigic kembacnec, néñ imuhuc ménda wañkecǵu. ³ Ni séwinanéñ lakec kecǵua, néñ qeri uñananéñ iniguc kecma imuaru kecǵua séc, haka imi wañec i bec zétecgémizua. ⁴ Ini Miñ Kewu Yesuac qaraiguc aǵorogic imuaru, ni acguc uñananéñ iniguc kecǵua. Miñ Kewunina Yesuac kuc acguc imuaru kecǵac. ⁵ Ic imi Biria miñinawac mériaiguc waimimia wañec. Imi mia séwiya imi humuqai wammac, néñ uñaya imi Miñ Kewunina Yesuac nalé yandaiguc kekec mihicjimac niñac imuhuc wammimia wañec. ⁶ Séwi eñeñ wañanǵu imi haka hiabia qahac. Yis komodianéñ falawa uha dokuyaguc imuac séc sécgéanǵac imi ini ménda ninǵu me? ⁷ Ini hénia hénia igucnec yisginaguc qahac imuac deguc falawa uha qelia wambij zéma, yis wahala imi giligic kendacmac. Naguc sacyaguc ogicma keñkeña, kendoñ imuac ramaya Kristonéñ doenina mema humuyec. ⁸ Imuac kendoñac tacbiñ niñ, yis wahala qahac, yis biria zéma kai ziliweñaguc qahac, saméñ héla zéma solaña yisya qahac nema tacbiñ.

⁹ Kaisero ic iniguc mutu qutulañ ménda wammu niñac nuac kiwiiguc oénécmiyi, ¹⁰ néñ ac imuac hénia imi baec yomuac kaisero ic me hémbaoc ic me señkowu ic me baniarawac mepé qepési ic imi méndagucnec ala wamma kecmu niñac ménda zéyi. Imuhuc wambij zé baec yomi waima keñ humuni sécgémacac hezac imuac mia imuhuc zézua. ¹¹ Imuhuc qahac, néñ deguc oénécmizua imi yomuhuc; Ninzérñ ninzérñ dacmuna kecziñ zéanǵu ionac sucginaiguc méñnéñ méñ kaisero me hémbaoc me baniarawac mepé qepési wawaña me zébiñ qébiñ wawaña me doku seli nene ic me señkowu wawaña iniguc imi mutu qutulañ ménda wamma yaka acguc momacnec ménda nemu. ¹² Ni ic enia kecǵu imi némaciguc zégési wañ énécmiwinec? Imi osiosiya. Wañu hénaoriñ eñañ sucginaiguc imi ménda niñgési amumuac hezac me? ¹³ Séñgagerñ ic imi Anutunéñ niñgési énécmimac, néñ biria meme ic imi mia eñañ sucgina igucnec nesimigic mama kemmac.

6

Hénaoriñ sucginaiguc tualefic hicñiyu dimuhuc wammu.

¹ Onac muru méñnéñ alaya méñac kápésic ac késa kecmac imi météré ic ionac muru ménda zéhicñima kápésic ic ionac muru zéhicñimac me? ² Météré icnéñ baec ic zégési énécmimuac hezac imi ménda ninǵu me? Baec séc ic embac moczoñ zétecgé énécmimuac hezaciguc, ac ai efefiadac méñ heyu hia ménda zétecgému me? ³ Neñañ imi kua meme uña zétecgéwiñac hezac imi ini ménda ninǵu me? Imuac baecac ara efefia

imi eṇaoc hia niṅgési wammuc hezac.* ⁴ Imuac, baecac kekeciguc ac méṅ hicṅiyu ini ic méṅ hénarinj sugcinaiguc niṅgic mamaya wanʒac imuhucyanéṅ ara imi zétecgémac niṅac hia kumumimu me qahac?† ⁵ Ni gamugina nimmu niṅac ac imuhuc énézézua. Sugcina igucnec ic méṅ niṅtegic qinṅtegicyaguc dacmuna eṇaṅ ac hia zétecgémacac séc méṅ méndagucnec kecénécmizac me? ⁶ Dacmuna ninzéh ninzéhgiraguc néṅ aciguc opocamuwic zé ic ninzéh ninzéhgina qahac ionac muru hia kemmaoc me? ⁷ Ini eṇawunec aciguc opoc amugic kápésicgina winiṅu hicṅitegirec. Imuac hénia imi ini bec momacnec aciguc maunuyu gamu qeqeginaguc wandacʒu. Néwécgeṅa, kápésicgina eṅ bisigic hia wambacnec. Waṅu waigic ikoc icnéṅ iwawai onagiru hia wambacnec. ⁸ Imuhuc ménda wamma ini haka biria waṅamuma ikoc wamma iwawai onagic amuanʒu, néṅ imi eneṅ mia eṇaṅ ninzéh ninzéhac dacmuna hécgina kecʒu. ⁹ Ic birianéṅ Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi mératéc ménda memuc hezac imi ini ménda ninʒu? Ikoc waṅ énécmiwu niṅac, kaisero ic me, baniara mepé qepési ic me sasariṅiaiguc eu iniṅ hénia qelogilogi ic me, embac ala me ic alawac inicbaoc wawaṅa me, icnéṅ ic alayaguc kaisero wawaṅa me, ¹⁰ kowu nene ic me hémbaoc ic me doku selinéṅ ewa soho wawaṅa me zébiri qébiri ic me diwi qiwiliṅ ic imuhucyanéṅ Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi mératéc memuc séc qahac. ¹¹ Waṅu sugcinaiguc ic imuhucya kecgic, néṅ Miṅ Kewu Yesu Kristoac qaraiguc neṅaṅ Anutuac Uṅa Téréyanéṅ ʒuac énécmima météré énécmima mesolaṅi énécmiyu kecʒu.

Qeri séwigina imi Anutuac buṅa.

¹² Ni haka sasalanec wammaṅ zé hia wammaṅac hezac, néṅ wammaṅ séc mocʒon méra némmacac séc qahac. Haka sasalanec hia wammaṅac zénénéṅa, néṅ ni haka méṅnéṅ méṅ ménda waiwa méra bawu nopocmac. ¹³ Nenenéṅ tomeṅac waṅu tomeṅnéṅ neneac wanʒac, néṅ Anutunéṅ imi mocʒon metecgéyu qahac wammac. Séwinina imi kaiseroac ménda hezac, néṅ imi mia Miṅ Kewuninawac heyu, Miṅ Kewunina imi mia séwininawac galeṅ kecanʒac. ¹⁴ Anutunéṅ Miṅ Kewunina humuc igucnec meqeliyec. Waṅu iwac kuhanéṅ neṅaṅ muṅguc meqeli nénécmimac. ¹⁵ Séwigina imi Kristoac séwi tasia wanʒac imi ménda ninʒu? Waṅu Kristoac séwi tasia iminéṅ dimuhuc melengic hénia yanda embacac séwi tasia wammac? Qahac téṅgéṅ. ¹⁶ Hénia yanda embacguc toro qemaciguc i guc séwi momacguc wammaocac hezac imi ménda ninʒu? Yomuhuc ooyawac hezac; Éréhécnéṅ séwi momacguc wammaoc.✠ ¹⁷ Imuac bec Miṅ Kewuguc toroqemac imi i guc uṅa momacguc wamma kecmaoc. ¹⁸ Kaisero haka imuac qizizihgéma kecmu. Képésic waṅanʒu sasala imi séwi busuninawac séṅganṅeṅ hezac, néṅ kaisero icnéṅ eṅeya séwiac kápésic wanʒac. ¹⁹ Waṅu séwigina imi eṅac eṅac qeriginaiguc kecanʒac Uṅa téréya Anutuac murunec hahaya iwac ocmuṅ téréya wanʒac imi ménda ninʒu? Ini imi séwiginawac miṅina qahac. ²⁰ Ini imi boṅhérégina meénécmimia wanʒac. Imuac séwiginanéṅ Anutu ee héihéi wammimu.

7

ʒammaréṅ memeac hénia ac.

¹ Acgina kiwiiguc oma néṅgic imuac zéwa niṅgic; Ic méṅnéṅ embac ménda mema kecmac imi hia, ² néṅ kaiseroac manam batuc hezac, imuac niṅ ic séc embac mema kecmu. Waṅu embac séc ic mema kecmu. ³ Waṅu icnéṅ eṅeya séwiya imi iniṅa ménda aṅgéṅ timimac. Embac acguc euya imuhucnec ménda wammimac. ⁴ Iniṅa imi eṅeya séwiyawac miṅ maṅgocya qahac, néṅ euyanéṅ imuac miṅina wanʒac. Euya imuhucyanec eṅeya séwiyawac miṅ maṅgocya qahac, néṅ iniṅanéṅ imuac miṅina wanʒac. ⁵ Eṅaṅ séwigina iniṅgina me euginawac eṅ ménda aṅgéṅ tiénécmigic. Zéwelec welecac efima nalé titiṅa mihiṅiwiṅ niṅac walac zéeminiṅ wamma imuhuc waṅgic

* 6:3: Girik aciguc; Waṅu baec yomuc ara némac niṅac toroqema zéwiṅnec? † 6:4: Kiwi tosaraiguc; Hénarinj sugcinaiguc ic eṅomia méṅ hia kumumigic ara imuac zégésigési ic wammac. ✠ 6:16: Hén 2:24

tecgéyu munꝓuc toroꝓe amumu iminéꝓ hia wammac. Eꝓaꝓ ewa siꝓgina helanꝓi amugic, Biria miꝓinanéꝓ batucgé énécmiwac niꝓac. ⁶ Waꝓu ac imi qenaꝓgé wamma zéꝓua, néꝓ ménda zéseli énécmizua. ⁷ Ic moczoꝓnec ni ésécnec wamma kecmu niꝓac wanꝓua. Néꝓ icya icya eꝓeya sese Anutuac murunec hahaya késa kecꝓac. Méꝓnéꝓ méꝓac késa keru méꝓnéꝓ méꝓac késa kecꝓac.

⁸ Ic embac ménda meamuma kecaꝓꝓu zéma embac malé ionac mia yomuhuc zéꝓua; Ieneꝓ ni éséc kecgic hia wammac. ⁹ Eꝓ kecgic séwiac siꝓginanéꝓ geric bélaꝓa ésécnec onoyu hiabia qahac wammac. Séꝓgina imuhuc wanꝓaciguc eu iniꝓ meamuma kecgic séꝓgémac. Imuac niꝓac séwiac siꝓgina helanꝓi amuwinaꝓ séꝓ qahac waꝓu ic embac meamuma kecmu. ¹⁰ Zammaréꝓ meamuma kecꝓu onac mia yomuhuc zéseli énécmizua; (zéꝓé seli ac yomi nuarunec qahac néꝓ Miꝓ Kewuarunec.) Embac imi icyawac murunec waimimia ménda wammac. ¹¹ (Néꝓ waimimia wammaciguc ic méꝓ ménda mema eꝓ kecmac me euyawac muru munꝓuc luae mihicꝓi mimia waꝓu toroꝓemac.) Waꝓu icnéꝓ imuhucyanec iniꝓa ménda waimimac. ¹² Ac yomi mia tosia ionac énézézua; (Waꝓu ac yomi nuarunec, néꝓ Miꝓ Kewuarunec qahac.) Ninꝓéꝓ ninꝓéꝓ dacmuna méꝓac muru iniꝓa méꝓ Miꝓ Kewu ménda ninꝓéꝓgéma kecma euyaguc momacnec kecmac niꝓ ewa siꝓ hemiyu iniꝓa imi ménda waimimac. ¹³ Waꝓu embac méꝓac muru euya méꝓ Miꝓ Kewu ménda ninꝓéꝓgéma kecma iniꝓaguc kecmaꝓ zé ewa siꝓ hemiyu euya imi ménda waimimac. ¹⁴ Euya Miꝓ Kewu ménda ninꝓéꝓgéma kecꝓac imi iniꝓawac ninꝓéꝓ ninꝓéꝓanéꝓ métérémmimac. Waꝓu iniꝓa ménda ninꝓéꝓgéma kecꝓac imi euyawac ninꝓéꝓ ninꝓéꝓanéꝓ métérémmimac. Qahac wambacnec nambéꝓac héꝓgina acguc solaꝓa ménda wambunec, néꝓ deguc solaꝓa kecgic nambéꝓac héꝓgina imuhucyanec solaꝓa kecꝓu. ¹⁵ Néꝓ ménda ninꝓéꝓgéma kecaꝓꝓu ionac sugcinaiguc eu iniꝓ méꝓnéꝓ wai amumaociguc wai érécmigic imuhuc wammaoc. Ic me embac imuhucya imi zéꝓé seli iminéꝓ ménda ziki énécmizac. Néꝓ ini imi Anutunéꝓ luaeguc héihéré énécmiyec. ¹⁶ Imi mia embac gi Anutunéꝓ euga kekec héla mihicꝓi mimac me qahac imi ménda ninꝓaꝓ. Ic gi imuhucyanec Anutunéꝓ iniꝓa kekec héla mihicꝓi mimac me qahac imi ménda ninꝓaꝓ. Imuac siꝓginawac ménda wammu.

¹⁷ Néꝓ Miꝓ Kewunéꝓ icya embacya séꝓ ewa hiawac buꝓa méndéꝓ énécmiyec imuac séꝓiguc héna imuac me imuac unuruyec séꝓ téꝓgéꝓ méndacma wammu. Ni hénaoriꝓ ama séꝓ imuhuc zéseli énécmianꝓua. ¹⁸ Séwiiꝓuc séwi tasé heric heriraguc keru Miꝓ Kewunéꝓ hérémiyeciguc séwi tasé hericheric haka waimac niꝓ ménda zénaꝓgémmimu. Waꝓu séwi tasé hericheric qahac keru Miꝓ Kewunéꝓ hérémiyeciguc séwi tasé hericheric memac niꝓ ménda zénaꝓgémmimu. ¹⁹ Séwi tasé herichericguc kekec me séwi tasé hericheric qahac kekec iminéꝓ héla qahac, Anutuac héna acwac niꝓtohoma kekec iminéꝓ mia héla wanꝓac. ²⁰ Imuac niꝓ nanaꝓ imuaru me imuaru naꝓu Miꝓ Kewunéꝓ héihéré miyeciguc nanaꝓ imuacnec naꝓkecmac. ²¹ Gi weliꝓ qeꝓe kecnanec héihéré géꝓeciguc niꝓna iminéꝓ réwériꝓa ménda wammac. Waꝓu kekec ziki sipacya qahac mihicꝓiwésémaꝓ imuac héna méꝓ béréꝓgé géꝓu efima kekec ziki sipacya qahac imi hia mihicꝓiwésémaꝓ. ²² Weliꝓ qeꝓe ic kerunec Miꝓ Kewuac qeriaiguc héihéré mimia wanꝓac imi weliꝓ qeꝓe kecꝓac, néꝓ deguc Miꝓ Kewuac buꝓa wamma kecꝓac. Héna imuhucyanec miꝓ maꝓgoc kerunec héihéré mimia waꝓec imi miꝓ maꝓgoc wanꝓac, néꝓ Kristoac weliꝓ qeꝓe ic waꝓecac kecꝓac. ²³ Ini bec boꝓgina memeya imuac niꝓ ic onac weliꝓ qeꝓe ménda kecmu. ²⁴ Dacmuna héꝓna, méꝓnéꝓ méꝓ héihéré mimia waꝓec nalé imuaru areꝓ méꝓac méꝓ naꝓkercac areꝓ imuarunec namma Anutuꝓuc momacnec kecmac.

Embac seraꝓa zéma embac malé ionac pakeꝓ ac.

²⁵ Embac seraꝓa ionac Miꝓ Kewuac ackuaꝓéꝓ méꝓ ménda késa kecꝓua. Waꝓu Miꝓ Kewunéꝓ ewa biric niꝓnéꝓu méꝓzé méꝓzéna qahac kecaꝓꝓua nenaoc mia nena nininaꝓawac zéwa niꝓgic. ²⁶ Neꝓ nimba nalé zéꝓa waiyaꝓaguc yomuac niꝓac ic méꝓnéꝓ

kecanzac imuhucyanec kecmac iminéj hia wammac. ²⁷ Imuac gi embacgaguc dérécgé érécmimiawac keczaociguc ménda waiwésémanj. Wañu gi embac qahac solañanec keczañiguc embac memañ zé ménda nimbésémanj. ²⁸ Embac memañ zé mewésémanjiguc iminéj kápésic ménda wammac. Wañu embac serañ méjnénj ic memaciguc imi acguc kápésic ménda wammac. Wañu imuhucya ienej kekecginaiguc yéwéri sasala mihicñimu. Imuac niñ ni añgégé tiénécmimañ zé imuhuc zézua. ²⁹ Alahécna ac yomi zéwa niñgic; Nalé meducñiyu hotoñadac hezac, imuac niñ ic tosara embacginaguc ienej embac qahac ésécnecc kecmu. ³⁰ Wañu siacanzu imi eneñ zésiacgina qahac ésécnecc kecmu. Wañu ségiségi wañanzu imi eneñ ségiségigina qahac ésécnecc kecmu. Wañu iwawai boñ meanzu imi eneñ iwawaigina qahac ésécnecc kecmu. ³¹ Baecac iwawainénj ai meanzu imi eneñ, niñgic imi ménda he énécmizac ésécnecc wammac. Baec kurumeñ deguc hénzu imi hama keñu qahac wandacmac imuac mia. ³² Eneñ mia iwawai omaya imuac mia niñ éréhéc ménda wamma kecmu niñac nimma zézua. Ic méñ iniña qahac kecanzac inén Miñ Kewuac ai niñac niñ goro wamma dimuhuc wamma Miñ Kewu ségiségi mihicñi mimañ zéma nimmac. ³³ Iniñagucnéñ mia dimuhuc wamma iniña ségiségi mihicñi mimañ zéma baecac iwawai niñac niñgumbi niñguñ wañanzac. ³⁴ Wañu ewaya téma éréhéc wañanzac. Wañu embac serañ me embac ic ménda mema kekera méjnénj Miñ Kewuac ai niñac niñgumbi niñguñ wamma eñeya séwi uñaya momacnecc Miñ kewuac buña haimac, néñ embac icyagucnéñ dimuhuc wamma euya ségiségi mihicñi mimañ zéma baecac iwawai niñac niñgumbi niñguñ wañanzac. ³⁵ Ziki énécmimañ niñac ménda zézua, néñ ini solañanec kecmu niñac ac yomi énézézua. Ini solañanec kecmu ewagina ménda héséñunec Miñ Kewuac howiacnecc kekecgina haimimu niñac imuhuc zézua.

³⁶ Ic méjnénj embac serañ eñeya buña qemimia hemiyuguc haka dindinanecc ménda wammianzac tanec wanzaciguc, wañu embac buñaya imi zammarénj naléya ogicma embac yanda wamma keczaciguc imi ewa siña méndacma hia memac. Imi mia kápésic qahac. Iereñ imi kileñ meamumaoac hezac. ³⁷ Wañu ic méjnénj ewayanénj nimma embac imi ménda memañ zé niñ seligizaciguc, wañu kileñ memac niñac iwawai méñ ménda hinocgézaciguc, wañu eñeya séwiac siña imi hélanzí amumac ac séc kuha hemiyu ménda memañ zé ewaya zikizaciguc, imi acguc hia wanzac. ³⁸ Imuac embac serañ mezac imi haka hia wanzac, néñ embac ménda mezac imi haka séc méñ ogicma hia wanzac.

³⁹ Embac méñ imi euyanénj kekecguc kecmac séc hésa qatéyaguc wanzac. Euya humuyu ic méñ me méñ memañ zé wammaciguc imi hia memac, néñ Miñ kewuac ewa siñiguc wammac. ⁴⁰ Niniñnaiguc imi eu qahac imuhucnecc kecmac imi séc méñ ogicma ségiségiyaguc wammac. Wañu ni nimba Anutuac Uña Téréya imi nuac muru acguc henénzac imuac niñac ac imi nuarunec sac qahac.

8

Baniarawac ohaihaiyawac ara.

¹ Baniarawac ireha imuac mulu haimimia imi hénia nindacma kecziñ imi niñyacgéma kecziñ. Wañu niniñ imi tétéc qeqeac haka mihicñianzac, néñ goi héihéi iminéñ qenanégéac haka mihicñianzac. ² Méjnénj méñ eñeya niñac niñu niniñaguc wammac imi, ac niñasarimacac hezac imi ménda niñasarimanec keczac. ³ Wañu méjnénj méñ Anutu goi héihéi wammianzac imi Anutunénj nimmianzac. ⁴ Imuac olémbañ baniarawac ireha imuac buña haihaiya imi mema neanzu imuac mia yomuhuc zéma ninziñ; Baniarawac ireha baec kurumeñiguc hezac imi moczoñ eñomia. Anutu imi méñ qahac, néñ momacguc sac keczac. ⁵ Baec me kurumeñiguc anutu zéénécmimia sasala hezac imi hélacnecc. Anutu sasala miñ kewu sasala keczu zézéya, ⁶ néñ kileñ neñañ muru imi Anutu momacguc Mañgocnina sac kecnéncmizac. Iwarunec mia iwawai momac yanda hicñidarecc. Wañu neñañ iwac wamma kecanziñ. Wañu imuacnecc Miñ Kewunina Kristo Yesu momacguc sac keczac. Wañu inéñnecc iwawai momac yanda mihicñi énécmiyu kecgic neñañ acguc iwacnecc kecanziñ.

⁷ Néh niniñ imuhucya imi ic séc ménda késa keczu. Imuac niñac ic tosia ieneñ banjarawac ireha imuac niñanñic séc nimmanec kecma nene newiñ zé, yomi banjarawac ohaihaiya gezan, zéma niñ éréhécguc wamma negic enañ ewa qeriginanéñ kuc mama wamma zapi qeazac. ⁸ Yaka neneac hakanéñ nonagiru Anutu hosucgéwiñac séc qahac. Ménda newiñguc séc méñ ogicma biriwiñac séc ménda hezac. Imuhucyanec newiñguc séc méñ ogicma hiaruwiñac séc ménda hezac. ⁹ Néh técgina nimma kecma. Ewa éréhéc ménda wamma ewa siñginawac séc wamma meñic haka iminéñ alahécgina bébélacgia tosara méwétécgé énécmiwac niñac. ¹⁰ Gi niniñgaguc néñ banjarawac ireha imuac ocmuñ qeriaiguc nene saméña nema tacna, ic ninzéñ ninzéña bébélacgia méñnéñ méñ imuhuc gémma kuc mema banjarawac ireha imuac nene saméñ imi efima mema newac niñac. ¹¹ Haka imuhuc hiñimaciguc imi guac niniñganéñ ninzéñ ninzéñ bébélacgia dacmunaga Kristonéñ wammima humuyec i mebirimac. ¹² Gi mia imuhuc ninzéñ ninzéñ dacmunaga bébélacgia ewa qeriaiguc wizi ésécnec héniñ géwésémañ iguc imi Kristo képésic wammizan ésécnec wammac. ¹³ Imuac nenenéñ ninzéñ ninzéñ dacmunana méñ méwétécgé mimaciguc, ni yan busia méndagucnec nema dacmuna imi qonzonon gégéya ménda mihicñi mima kecba nalé tetcgia hamac.

9

Yesuac Méliméli ic ionac nananñina.

¹ Ini niñgic, ni ziki sipacnaguc kecza me? Ni Yesuac Méliméli ic ménda wanzua me? Ni Miñ Kewunina Yesu ménda héñi me? Miñ Kewuninawac qeriaiguc ainawac héla hiñjima kecanzu imi ini qahac me? ² Ini mia Miñ Kewuninawac qeriaiguc Yesuac Méliméli ic ai buñanawac asé kiwi tanecac hiñjima kecanzu. Imuac niñac ni ic embac tosia ionac muru imi Yesuac Méliméli ic ménda gezan kecbiac, néñ onac imi Yesuac Méliméli ic hélawac kecanzu.

³ Zégési wañnéñan zu ionac mia yomuhuc zéma saiwa acna wañ énécmizua; ⁴ Niri nene doku newiac qac buña méñ ménda zénérec mimiawac keczi me? ⁵ Yesuac Méliméli ic tosia zéma Miñ Kewuac munahéra zéma Kefa ieneñ imi iniñhécgina kecénécmigic ai meanzu. Wañu nini imi imuhucyanec wamma kebiñ zé qac buña ménda zé nénécmimia wac kecziñ me? ⁶ Wañu ni zéma Banaba niri sac séwiguc kekecac ai waima Anutuac ai sac mewic niñac qac buña ménda zénérec mimiawac keczi me? ⁷ Wañu méréñéñ téñgij ic kecma eneya soukiwa kiricma weleñ qemac? Wañu méréñéñ wañ ic himicma imuac gocmia méñ ménda menec wammac? Wañu méréñéñ rama inicgaleñ wamma ionac namu késanec ménda wammac? ⁸ Ni ac imi baec icac nananñiguc namma zézua me? Héna ac acguc imi ménda zéhiñizac me? ⁹ Moseac héna aciguc ac méñ yomuhuc hezac imuac mia imuhuc zézua; Burumakao méñnéñ padi gocmia tiñizama séwéla qétimaciguc ufiñéñ kuaya ménda osomu, néñ waigic nemac. Ini niñgic, Anutunéñ burumakao ionac niñac ewa goro wanzac me? ¹⁰ Moczon ic neñan niñac ménda zéyec me? Hélacnec, imi mia ic neñan niñac imuhuc ooyawac hezac. Imuac niñac ai patoma keczac inéñ héla niñac niñkumuma patomac. Wañu metocgézac i acguc nena buña henémmac zéma niñkumuma metocgo wammac. ¹¹ Nini onaru qeri uñawac iwawai himiriñ. Wañu ic imuhucyanéñ onarunec séwiac iwawai mewiñguc, niñgic sécnina ogicma kuneñ yanda meziñ tanec wammac me? ¹² Tosia ieneñ onarunec séwiac iwawai imi memu niñac zéénécmimia wañu niri imi imuac séc imi ogicma kileñ imuhuc hia wambicac hezac, néñ Kristoac buña suruc hiabia imi neuña qahac saima kemmac niñ wamma qac buña zénérecmiyec séc ménda wamma imuac me imuac osimaguc kileñ yéwéri imi bisiqatéñ wamma kecanzi. ¹³ Ocmuñ téreyaiguc ai meanzu imi eneñ ocmuñ téreya imuaru nene mihicñima nean zu. Wañu zaki téreyaiguc weleñ qeqe ai meanzu imi eneñ zaki téreya imuac buña haihaiya imi sécgina séc meanzu imi ini ménda ninzu? ¹⁴ Héna imuhucyanec Miñ Kewuninanéñ yomuhuc zéma zéseli nénécmiyec; Buña suruc hiabia zézé ic imi eneñ buña suruc zézé ai iminéñnec séwiginawac kekec qenanñgé wamma

kecmu. ¹⁵ Wañu ni wawañawac séc me memeyawac séc imuhucya imuhucya méñ ménda wamma meanzua. Ac imuhuc zéma oénécmezua imi mia ini imuac séciguc wañ némmu niñac ménda zézua. Qahacgucnec, osima humumañ zé hia humumañ, néñ iwawai méñac méñ ménda zéwelec énécmimañ. Imuhuc wambinec méñnéñ méñ iwawai zéhiaruazua imi mematiti wambac niñac. ¹⁶ Ai imi mia nuac qacnaiguc hainénéña, imuac niñac hetecgémañac séc qahac. Buña suruc hiabia imi ménda zéau énécmimañiguc imi saecnaguc wammañ. Hénia imuac niñac, buña suruc hiabia zéauazua hakana imuac mia zéhiaru amumañac séc qahac. ¹⁷ Ni ai imi nena ewa siñnawac mewinec kecma imuac bakia mewinec, néñ nena ewa siñnawac qahac, néñ niñkinzén wañ némma ai buña zénénéña iwac mia meanzua. ¹⁸ Imuac ainawac bakia imi némac? Ni buña suruc hiabia zéau énécmianzua séc boñtegitic zéau énémima buña suruc hiabia imuaru héima namma haka méñac méñ wawañawac séc buñana qenéñec imi méñ ménda añgétianzua. Wañu ai meanzua iminéñ mia ainawac boña wanzac.

¹⁹ Ni ic momac yanda ionac muru taséna qahac solañanec kecanzua, néñ ogicma sasala énépésimañ zé kileñ welen qeqeginawac opocamuma kecanzua. ²⁰ Yuda ic ionac muru imi Yuda ic tanec wañi imi Yuda ic énépésimañ zé imuhuc wañi. Wañu hénia acwac méra bawaguc kecanzu ionac muru imi ni hénia acac bawaguc ménda kecanzua, néñ ic hénia acwac bawaguc kekera ésécnec wañi imi, hénia acac méra baciguc keczu imi énépésimañ zé imuhuc wañi. ²¹ Ic enia kecanzu ionac muru imi ni hénia ac qahac ménda kecma néwécgeña Kristoac hénia ac imuac méra bacyaiguc kecanzua, néñ ic hénia ac qahac kecanzu ionac tanec wañi imi, ic hénia ac qahac imi énépésimañ zé imuhuc wañi. ²² Ic ninzén ninzén gina bébélacgia ionac muru imi ic ninzén ninzén bébélacgia tanec wañi imi, ic ninzén ninzén bébélacgia énépésimañ zé imuhuc wañi. Ic hénia hénia ionac muru ic hénia hénia tanec wañi imi, tosara añgégina timañ zé imuhuc me imuhuc wañi. ²³ Ni buña suruc hiabia imuac wamma haka hénia hénia méndacma wañanzua imi, ni nenaoc acguc buña suruc hiabia imuac héla imi ic embac tosara iniguc momacnec memañ zé imuhuc wañanzua.

²⁴ Sombeñ yandaiguc nogicna gogicba aria wamma moczoñ usuñnec keñanzu, néñ sugcina igucnec momacguc sac onogicma bakia meanzac imi ini ménda niñtegiticzu? Ini acguc bakia mewin zé imuhuc usuñnec kemmu. ²⁵ Ariac ic eneñ onogicbiñ zé sigi hénia hénia kecanzu. Wañu imi eneñ zunzariñ miñicmiñicya houmacac hezac imuhucyawac orucginaiguc haimimu niñac wamma imuhuc wañanzu, néñ neñañ mia iwawai ménda houhouyawac mewin zé imuhuc wañanzin. ²⁶ Hénia imuac niñac ni nenaoc hénia hezac imi ménda héñtegiticma sicsaoc ménda keñanzua. Wañu ni zika qemañ zé sawaiguc méragina sicsaoc gilianzu ésécnec ménda qeanzua. ²⁷ Néñ ni ic tosara onac ackua zéc zéau énécmima kecma nena gorosña wambi niñac séwinanéñ welen qeqe kecmac niñ imuac siña qewa hiñgaru kecanzua.

10

Pakeñ ac Israel ionac wawañ meme igucnec hahaya.

¹ Alahécna, ini iwawai yomi ménda niñasarimanec kecmu niñac ménda wanzua. Esañ ambéc hécnina ieneñ moczoñ hosusuac amiaiguc kemma konduñ doku namuñaguc qericma keñgic. ² Wañu moczoñ Mosearu toroqegic hosusu zéma konduñ doku qeriaiguc naec énécmiyec. ³ Wañu nene téréya imuhucyanec nema kecgic. ⁴ Wañu ieneñ imi, Kristo qeri uñawac zamanziñ kecanzac inéñ méndac énécmiyu zamanziñ imuacnec mia qeri uñawac doku imuhucyanec nema kecgic. ⁵ Néñ kileñ, ionarunec zañgégina moczoñnec séc ionac imi Anutunéñ ségiségi ménda wamma baec kéra kérasiaiguc unuyu humudacgic. ⁶ Wañu imi mia ieneñ haka biria siña nimma wañgic ésécnec neñañ imuhucyanec ménda wamma kecbiñ niñac haka imuhucyanéñ sésécac hiñi nénécmiyec. ⁷ Ionac murunec tosara ésécnec ini banarawac welen qeqe ic ménda wammu. Haka imuhucyawac wañgic, ac yomuhuc ooyawac hezac; Ic embac ieneñ

mama tacma nene zéma doku selia nema yacma nezélélén aria mezu.✠ 8 Wañu ionac sugginaiguc tosara ésécnec kaisero haka ménda wambiñ. Kaiwe ai meme momacguc imuaru ic embac 23,000 humuma madacgic. 9 Wañu Miñ Kewunina manam batuc ménda wammiwiñ. Ieneñ imuhuc wañgic mokoleñ eneñ inigic humudacgic. 10 Wañu ionarunec tosanéñ wañgic ésécnec ñindic ñuduc ac ménda zému. Ieneñ imuhuc zégic metecmetec miñinanéñ metecgé énécmiyu qahac wandacgic. 11 Ionaru haka hicñiyec imuhucyanéñ séséc wañ nénécmizac. Wañu baec yomuac nalé tetecgiawac kecanziñ neñañaru pakeñ ac wañ nénécmimac niñ kiwiiguc ooyawac hezac. 12 Imuac mia nañselizua zéma ninzu imi eneñ mama unuwac niñac técgina nimma kecmu. 13 Ic séc hicñi énécmianzac manam batuc imuhucya sac onac muru hicñi énécmianzac. Anutu imi ménzé ménzéya qahac imuac niñac manam batuc sécgina ogicogicya imi ménda waiyu hicñi énécmimac. Wañu manam batuc hicñi énécmimacac séc hia nañselimu niñac néñgacma keñkeñawac hena mihicñi énécmimac.

Baniarawac olémbañ.

14 Imuac mia inicsoroc sorochécna ini baniarawac welen qeque ai imuac mia héñacya mema kecmu. 15 Ic niñtegic qñtegic ginaguc énézéanzua ésécnec ac wañ énécmizua. Eñaoc mia ac énézézua imi niñgésigic. 16 Sokociguc mériañac waiñ doku, mériañ ac zéma neanziñ imi Kristoac sacya amunec qamunec haka qahac me? Wañu saméñ méndémma neanziñ imi Kristoac séwi busia amunec qamunec haka qahac me? 17 Nene saméñ hénia momacguc heyu saméñ momacguc amunec qamunec wamma neanziñ, imuac niñac nini sasalanéñ séwi busu momacguc wamma kecanziñ. 18 Séwiiguc Israel ic embac keczu ionac niñgic, mulu haima neanzu imi eneñ zaki téréyawac buña amunec qamunec ménda wamma kecanzu me? 19 Ac imi dimuhuc niñac zézua? Iwawai baniarawac haimimia imi iwawai héla wanzac me? Wañu baniara eñeya imi iwawai héla wanzac me? 20 Imuhuc qahac. Ic enia ieneñ mulu haianzu imi Anutuac buña qahac, néñ kuwic onac haianzu. Ni ini kuwic iniguc amunec qamunec wamma kecmu niñac ménda wanza. 21 Ini Miñ Kewuac sokoc igucnec* zéma kuwicac sokoc igucnec momacnec nemuac séc qahac. Wañu Miñ Kewuac zaeiguc zéma kuwic ionac zaeiguc momacnec toroqema nemuac séc qahac. 22 Me neñañ imuhuc wammanec kecma Miñ Kewu nimbupuc mihicñi miwiñ me? Kucninanéñ kuña ogiczac me?

Ninzéñ ninzéñ ic ionac kekec solañ.

23 Iwawai moczoñ hia wambiñac séc, néñ iwawai moczoñnéñ méra ménda nénécmidacmac. Iwawai moczoñ hia wambiñac séc, néñ iwawai moczoñnéñ ménda nañgé nénécmidacmac. 24 Méñnéñ méñ eñeya nañgé amumañ zé ménda hochoc ai memac, néñ tosara onac nañgé énécmimañ zé hochoc ai memac. 25 Ini nénnagémba sombeñiguc yañ beric busia haigic heyu ewa qerigina solañanéñ yomi omaya me kuwicac buña zéma ménda qesiamuma eñ boñ mema oma nemu. 26 Hénia imi yomuhuc; Baec zéma iwawaiya imuaru sécgéma hezac imi moczoñ Miñ Kewuarunec.✠ 27 Ic enia méñnéñ héihéré énécmiyu amayaiguc emmuiguc, wéségina iguc iwawai haigic hezac imi imuac me imuac ewa qerigina solañ niñac wamma zéqesi ménda wamma efima hia nedacmu. 28 Wañu ic méñnéñ yomi baniarawac mulu haimimia zéma énézémaciguc imi, énézémac i zéma iwac ewa qeria solañ niñac wamma iwawai imi ménda nemu. 29 Geñga qahac, néñ iwac ewa kétñ kétñawac zézua. Némac niñ ic méñac ewa qeri solañanéñ hakana ziki sipacya qahac imuac zégési wañnémmac me? 30 Ni ewa hia nimma amunec qamunec wammaniguc mérenéñ némac niñac hakana ewa hia zézéyaguc imuac niñac zébiñi néñu nimbinec? 31 Imuac ini nene zéma doku nemu, me haka méñac méñ wammuiguc imi, Anutuac edamuyawac niñac wamma memu. 32 Ini Yuda ic me Girik ic me Anutuac henaoriñ ieneñ inicma qonzoñtoñ géwu niñac solañanec kecmu. 33 Haka hénia hénia wamman séc, ic hénia hénia ewa hia mihicñi énécmima, nena nañgé amumañ zé hochoc

✠ 10:7: Mmh 32:6 * 10:21: Waiñ sokoc. ✠ 10:26: Leg 24:1

ai ménda mema, ic sasala nanjé énécmimanj zé hochoc ai meanzua ni ésécnec wanj énécmigic Anutunéj ionac anjéjgina tiénécmimac.

11

¹ Ni Kristoac haka kéréndéj méndac mianzua ésécnec ini imuhucyanec nuac haka méndacma wammu.

Mepé qepésiac haka solaja.

² Ini ai hénia hénia meanzua séc ni niñqeli némma mératéc haka ku énécmiyiac séciguc tohoma kecanzua imuac niñac mepési énécmizua. ³ Wanju yomi méj zéwa niñasarimu niñac wanzua; Icyá icyá ionac orucgina imi Kristo wanzac. Wanju embacac oruha imi icyá wanzac. Wanju Kristoac oruha imi Anutu wanzac. ⁴ Ic méjnéj oruc usuyaguc zéwelec ai me bianjac ara zéauau ai mezac imi eñeya oruha Kristo gamu mihicñi mizac. ⁵ Wanju embac méjnéj oruc usuya qahac eñec zéwelec ai me bianjac ara zéauau ai mezac imi oruha keczac icyawac gamu mihicñi mizac. Wanju embac imi oruc zucya moczoñ mericdacma keczac tanec imuhuc éséc wanzac. ⁶ Imuac embac méjnéj oruha usuya qahac kecmaciguc oruc zucya imi mericdacmac me hézérac gédacma kecmac. Wanju embac imi oruc zuc qahac kecmanj zé gamuya nimmaciguc oruc usuyaguc kecmac. ⁷ Ic imi Anutuac tanec zéma edamuya wanzac imuac oruhaiguc usuya kileñ ménda haimacac hezac, néj embac imi icyawac edamuya wanzac. ⁸ Ic imi embac igucnec ménda memeyanéj embacnéj ic igucnec memeya. ⁹ Wanju ic imi embacac niñ wamma ménda mihicñiyec, néj embac imi icac wamma mihicñiyec. ¹⁰ Hénia imuac niñac zéma kua meme uña ionac niñac wamma embacnéj méra bacginaiguc keczac imuac asé kiwiya oruc usuya haima kecmac. ¹¹ Wanju Miñ Kewuninawac qeriaiguc imi ic qahac embacnec ménda kecanzac. Wanju imuhucyanec embac qahac icnec ménda kecanzac. ¹² Embac icarunec hicñiyec[✠] ésécnec ic acguc embacarunec hicñiyec. Néj momac yanda imi Anutu arunec. ¹³ Ini eñaoc niñgésigic embac méjnéj oruc usuya qahac Anutu zéwelec wammiyu hia sécgémac me? ¹⁴ Wanju ic méjnéj oruc zuc horua hemiyu iminéj eñeya gamuya mihicñi mianzac imi ewa siñginawac boñ zalianéj hia ménda ku énécmizac me? ¹⁵ Wanju embac onac oruc zucgina imi usu buñawac énécmiyec imuac niñ embac méjnéj oruc zuc horua hemiyu, edamuyaguc wanzac. ¹⁶ Méjnéj ac imi qemañac zéma yomuhuc nimmac. Haka imuhucya imi nini me Anutuac héniorij neñanjuc ménda hezac.

Miñ Kewuninawac saméj téréya.

¹⁷ Ini azoroanzu nalé imuaru ménda nanjé amuanzua, néj mebiri amuanzua imuac niñac ini ménda zéhiaru énécmima zézé seli ac méj yomi énézémanj zé wanzua. ¹⁸ Walac imi ini héniorij tocgoanzu nalé imuaru sucginaiguc héndéj héndéj hicñianzac zégic nimma ac tosara imi ninzénjézia. ¹⁹ Wanju nimba Anutunéj niñu tuñ diminéj solaja keczu imi hicñitegicmac niñ sucginaiguc eñac eñac tuñginaguc téamuma kecmuac hezac. ²⁰ Hélawac zéwa niñgic; Ini momacnec azoroanzu nalé imuaru imi Miñ Kewuac saméj newiñ zé ménda azoroanzu. ²¹ Némac niñ, tosara imi eñañ nene késama hama eñac eñac walac negic tosara imi yaka niñ humumanec kecgic tosara imi doku selinéj ewa soho mihicñi énécmiyu keczu. ²² Eñañ yaka neneac ama imi hocma imuhuc wananzu me? Imi qahac wanju, Anutuac héniorijac niñgic mamaya wanju maqeqeya gamu qeqe mihicñi énécmianzua me? Némac ac énézémanj? Zéhiaru énécmimanj? Qahacgucnec! Yéwéri imuac zéma ménda zéhiaru énécmimanj.

²³ Imi mia hénia yomuhuc niñac; Ni haka ku énécmiyi imi mia Miñ Kewuarunec meyi. Miñ Kewu Yesunéj siñi méj Miñ Kewu Yesu késagic imuaru saméj mema ²⁴ ewa hia ac zéma kuma yomuhuc zéyec; Yomi imi séwi busuna onac buña. Niñqeli némma haka yomi wammu. ²⁵ Saméj negic tecgéyu waiñ sokoc imuhucyanec nema yomuhuc zéyec; Sokoc yomi imi zikiñiki qelia sacnanéj memeya. Nemu séc niñqeli némma haka imi wammu.

✠ 11:12: Hén 2:21

²⁶ Ini saméñ zéma waiñ sokoc imi mema nemu séc Miñ Kewuac humuc buña imi zéauma kecgic inéñ lilingéma hamac.

²⁷ Hénia imuac mia méñnéñ méñ Miñ Kewuac saméñ me sokoc imi haka sicsaocyaguc nemac imi Miñ Kewuac séwiya zéma sacya nesoho sohayawac késpedes mihicñimac. ²⁸ Imuac méñnéñ méñ eñeya niñgési amumaguc saméñ imi nema sokoc imi mema nemac. ²⁹ Méñnéñ méñ Miñ Kewuac séwiya zéma sacya ménda héñasarima nemac imi eñeya késpedes nemac tanec wammac. ³⁰ Hénia imuac niñac sugginaiguc sasalanéñ kuc mama zéma hafiginaguc wamma kecçu. Wañu tosara imi bec gau seli mihicñima kecçu. ³¹ Neñañ niñgési amuyiñiguc ménda niñgési nénécmiwacnec. ³² Wañu neñañ niñgési nénécmimac iguc imi zéqindiñi wañ nénécmimac. Imi mia baec ic iniguc momacnec zétecgé nénécmiyu késpedesicninaguc ménda wambiñ niñac imuhuc wañ nénécmianzac. ³³ Imuac dacmuna hécna saméñ newiñ zé aazoromu nalé imuaru imi mambéc amumu. ³⁴ Méñ imi neneac wammiyu walac eñeya amaiguc nemac. AzoaZoro sicsaocya wañgic késpedes ginaguc zéénécmiwac niñac. Yéwéri tosara imi ni nenaoc kec hama zémindiñimañ.

12

Qeri uñawac sese.

¹ Dacmuna hécna ini qeri uñawac sese imuac hénia niñasarimu niñac wançua. ² Ini becneç ic enia kecgic imuaru siñginanéñ héihéré énécmima onagiru baniara ac ménda zézéya imuhucyawac muru rouc wamma kendacgic. ³ Imuac ni zéasari énécmizua; Méñnéñ méñ Anutuac Uñaguc ac zéañzac imi Yesu imi saecac buña imuhuc ménda zémac. Wañu Uñanéñ ménda nañgé énécmiyu méñnéñ méñ Yesuac Miñ Kewuna zémacac séc qahac.

⁴ Ewa hiawac ai buña imi hénia hénia, néñ Uña imi momacguc. ⁵ Ai memeac nanañgina imi hénia hénia, néñ Miñ Kewugina imi momacguc. ⁶ Ai haka imi hénia hénianéñ icya icya ionac muru ai haka imuac me imuac moczoñ wamma meanzac imi Anutu momacguc. ⁷ Wañu ic miñ séc nañgé énécmimañ zé Uña téréyanéñ aiginaiguc eñeya mewinini amuanzac. ⁸ Méñac imi Uña téréyawac murunec niñtegic qindegicac ackuazéç, méñac imi Uña Téréya iminéñnec mia niniñ hénia héniaiwac ackuazéç, ⁹ wañu méñac imi Uña Téréya iminéñnec ninzéñ ninzéñ, méñac imi Uña Téréya iminéñnec hafi zepa mehia hiaruac ai buña seseya, ¹⁰ Wañu méñac imi kiwi méréra memeyawac kuha, méñac imi Anutuac biançac ara zézé, méñac imi uña hénia hénia inicdegic tegira, méñac imi ac méréra zézé, méñac imi ac méréra imuac hénia melemma zéasac asariac ai buña énécmiyec. ¹¹ Ai haka imi moczoñ Uña Téréya momacgucnéñ medacanzac. Wañu eñeya ewa siña méndacma méndemma icya icya énécmianzac.

¹² Ic neñañ séwinina imi momacgucnéñ séwininawac tasia imi sasala hemizac. Wañu séwiac tasia imi sasalanéñ séwi momacguc hemizac ésécnec Kristo acguc imuhucyanec. ¹³ Nini imi Yuda ic me Girik ic, welen qeçe ic me miñ mañgoc wañamuma kekera, moczoñ Uña Téréya momacguc néñnec* naec nénécmiyu séwi momacguc wamma Uña momacguc imi doku ésécnec nénécmiyu neyiñ. ¹⁴ Wañu séwi imuac tasia imi momacguc qahac, néñ sasalanec. ¹⁵ Wañu hénanéñ ni méra qahac, imuac séwiiguc ménda toroqeqeya zéwacnec séwiiguc ménda toroqeqeya hia wammac me? ¹⁶ Wañu gezacnéñ ni kic qahac imuac séwiiguc ménda toroqeqeya zéwacnec séwiiguc toroqeqeya hia ménda wammac me? ¹⁷ Séwi howiacnéñ kic wammaciguc hétéñ hicñiyu dimuacnec nimmac? Wañu séwi moczoñnéñ hétéñ niniña wammaciguc dimuacnec héméña nimmac? ¹⁸ Wañu Anutunéñ ewa siña méndacma séwi tasia hénia hénia séwiiguc haiyu hezac. ¹⁹ Séwi tasé momacguc sac hewacnec séwi eñeya dimuaru hia hemac? ²⁰ Imuac séwi taséhéra imi sasalanec, néñ séwi imi momacguc. ²¹ Wañu kicnéñ mérawac ni gi qahac hia kecmañ zéyu, orucnéñ hénawac ézéma gi qahac ni hia kecmañ zémacac

* 12:13: Me momacgucac qeriaiguc.

séc qahac. ²² Névéciguc, séwi tasé tosarawac niñni mamaya tanec wanžu, néj imi moczoñ aiginaguc sasala. ²³ Wañu séwininawac taséhéra maqeqeya imuhucyawac niñni eeginaguc wañu usu hiabianéñ héiénécmianziñ. Wañu séwi tasé gamuginaguc imuhucyawac niñni héla wañanžac. ²⁴ Wañu séwi tasé tanecgina hiabia ieneñ imi imuac me imuac zéwelecmuac ménda hezac. Anutunéñ séwi tasé mamaya ionac eegina ogicma héima séwinina imuhuc areñgéma meyacgé nénécmiyec. ²⁵ Wañu imuhuc meyu séwi tasé eñac eñac ménda méndéñ amuma séc momacguc galeñgé amuma kecanžu. ²⁶ Tasia méñnéñ qenzeñ qeyu tosara moczoñ imuhucnec momacnec geriwa niñanžu. Wañu tasia méñnéñ edamuyaguc wañu tosara moczoñ imi momacnec ségiségi wañanžu.

²⁷ Ini imi Kristoac séwi zéma séwi taséhéra wamma kecžu. ²⁸ Anutunéñ imi hénaoriñ héra neñañaru ai ic yomuhuc kumu nénécmiyec; Walac imi Yesuac Méliméli ic, imuacnec bianjac ara zézé ic, ai imuacnec kiwi ic zéma kiwi méréra memeya, zéma hafi zepa mehiaharuac ai buña seseya, zéma qenanğé ai, zéma galeñ ai, zéma ac méréra zézé ai imuhucnec hai nénécmidarec. ²⁹ Momac yanda Yesuac Méliméli ic wanziñ me? Momac yanda bianjac ara zézé ic wanziñ me? Momac yanda kiwi ic wanziñ me? Momac yanda kiwi méréra meme ic wanziñ me? ³⁰ Momac yanda hafi zepa mehiaharu ic wanziñ me? Momac yanda ac méréra zézé ic wanziñ me? Momac yanda ac méréra imuac hénia zéauau ic wanziñ me? ³¹ Wañu ini ai buña seseya, séc méñ tosara onogicma eñeña wanžac imuac qerigina hélacnec ewa ewa wammu.† Wañu ni héna méñ tosara onogicma solaña wawanjawac zéwa niñgic.

13

Goi héihéiac haka.

¹ Ni baec ic zéma kua meme uña ionac ac hénia héniaiguc ac zémanec kileñ goi héihéi qahac kecžuaiguc, ni imi goñgoñ qacqaraguc zéma aiñ hétéñaguc tanec wanžua.

² Wañu ni bianjac ara zéma ac saña moczoñ zéma niniñ moczoñ niñasarima imuacnec ninzén ninzén baec boña méñ hia ézéwa yacma kemmacac séc késa kecžuaiguc kileñ goi héihéi qahac kecžuaiguc imi ni eñomia wanžua. ³ Wañu nena iwawai moczoñ méndéñ énécmianžua iguc, wañu imuacnec séwina gericiguc hai énécmiwa zedaruguc kileñ goi héihéi qahac kecžuaiguc imi héla méñ ménda késakecžua.

⁴ Goi héihéinéñ nalé horua bisiqatéñ wañ énécmianžac, goi héihéinéñ gum bénzénzén wañ énécmianžac, wañu nimbupucya qahac, wañu tétéc qeqe qahac, séwi eñeñ qahac, ⁵ Géréñu nézén qahac, ewalima késa kekec qahac, kiu séléléc wammiyu qeri biric ménda ninžac, kápésic késa kekec qahac. ⁶ Imi birianéñ sécgéma keñu ewa hia ménda nimma ac hélawac wamma ségiségi wañanžac. ⁷ Goi héihéinéñ yéwéri momac yanda bisiqatéñ wamma iwawai moczoñ ninzénğéma iwawai moczoñ niñkumu wamma iwawai moczoñiguc nañselimac.

⁸ Goi héihéi imi tetecgiaya qahac hema emma kecmac, néñ bianjac ara qaiyu, ac méréra acguc tecgéyu, niniñ momacnec qahac wandacmac. ⁹ Nini hénia bakia sac niñasarima bian ac imi bakianec zéanziñ. ¹⁰ Imuac hénia howia hélanéñ hicñiyu bakianec zézéya imi moczoñ tecgedacmac. ¹¹ Ni komocnaiguc imi nambérac ésécnec ac wamma nambérac ésécnec niñtegicma nambérac ésécnec niñaji, néñ ic kuneñ wamma nambérac haka silic imi hetecgedari. ¹² Nalé yomuaru imi nini wikiñiguc héñanziñ ésécnec méiméiyawac héñanziñ, néñ nalé hahaya imuaru imi musunina séc añambiy imuhucyanec hémbiy. Deguc imi bakia sac niñasarianziñ, néñ nalé imuaru imi Miñ Kewunéñ ni niñyacgé néñanžac ésécnec ni solañanec niñasariman. ¹³ Imuac ninzén ninzén zéma niñkumu zéma goi héihéi haréwéc imi nalé séc hemac, néñ suginaiguc goi héihéinéñ éréhéc orogicma eñeña wanžac.

14

Bianjac ara zézé zéma ac méréra zézéyawac sese.

† 12:31: Me nimbupuc wañanžu.

¹ Goi héihéiac hénia imi seliseli wamma méndacmu. Wañu qeri uñawac sese hénia hénia niñac wammu, néñ ai buña sasala imuarunec Anutuac gezac qézéñ acwac niñgic eñeña wañu imi zéhicñiwij zé seliseli wammu. ² Ic ménñ ac méréra zéanñac imi Uña téréyanéñ wammiyu ac saña zéyu ic tosara eneñ hénia ménda niñasarianñu. Imuac niñac inéñ ic onac ménda énézéanñac, néñ Anutuac ézéanñac. ³ Néñ Anutuac bianñac ara zéhicñianñac imi eneñ ic onac énézéma zéañgégé énécmima meme seli ac wañ énécmima héibélac qéibélac wañ énécmianñac. ⁴ Ac méréraiguc ac zéanñac inéñ eñeña nañgégé amuanñac, néñ Anutuac ackuañac zéhicñianñac inéñ héniaorij meyac énécmianñac. ⁵ Ni imi ini mocñon ac méréra zému niñac wanñua, néñ Anutuac bianñac ara imi niñgic tosara onogicma eñeña wañu sasala zéhicñimu niñac wanñua. Ac méréra zéma héniaorij nañgégé énécmimanñ zé hénia ménda melemma zéhicñi wanñaciguc Anutuac bianñac ara zéanñac inéñ i ogicma kuneña wanñac.

⁶ Imuac dacmuna hécna ni onaru hama hénia zéauauyawac ara zéma niniñ zéma bianñac ara zéma pakeñ ac ménda zéma ac méréraiguc ac énézéwa iminéñ dimuhuc nañgégé énécmimac? ⁷ Kuña me mimisule, iwawai kekecyá qahac imuhucyanéñ legic maraya dindinaneñ ménda qarú mérénéñ legic imuac hénia niñtegicmac? ⁸ Wañu témuñnéñ hétéñ sicsaocya qarú mérénéñ yaréac zéréñ qéréñ hia wammac? ⁹ Ini imuhucyanec ezelañ ginanéñ ac niñtegicbianñac séc imuhucya ménda zégic ac zézégina imi dimuhuc niñasarimu? Acgina eñ zégic sawaiguc keñsohozac. ¹⁰ Ac ewa hénia hénia baeciguc hezac, néñ ac ewa hénia qahac ménñ ménda hezac. ¹¹ Imuac ic méñnéñ zéyu ni imuac hénia ménda niñasarimanñiguc ni imi ac zézac iwac muru ic enia wamba i acguc nuac muru ic enia wammac. ¹² Imuac ini acguc Uñawac ai buña niñac wañanñu. Imuac héniaorij nañgégé énécmiwij zé sécgé énécmimac niñ seliseli wammu. ¹³ Imuac ac ewa méréraiguc zéanñac imi ac meñ meñawac kuha niñac zéwelec wammac. ¹⁴ Ni ewa méréraiguc zéwelec wammanñiguc imi mia qeri uñananéñ zéwelec wanñac, néñ nuac ewa qerinanéñ héla ménda mihicñizac. ¹⁵ Imuhuc wañu dimuhuc wammanñ? Ni Uñananéñ zéwelecma ewa qerinanéñ momacnec zéwelecmanñ. Wañu uñananéñ legic héimima ewa qerinanéñ momacnec legic héimimanñ. ¹⁶ Imuhuc ménda wambésémanñiguc imi uñaganéñ mérianñ ac énézewsémanñiguc ic sese imuhucya qahac kecanñu imi eneñ gi némac ac zézanñ imi ménda niñasarima dimuhuciguc guac ewa hia ac nimma hélacnec hia zémac? ¹⁷ Gi ewa hia ac hia zézanñ, néñ acga iminéñ tosara ménda nañgégé énécmimac. ¹⁸ Ni ini mocñon onogicma ac méréra hénia hénia sasala zéanñuawac Anutu ewa hia ézézua. ¹⁹ Wañu héniaorij amaiguc tosara ku énécmimanñ zé ackuañac éréhécdac ewa qerinanéñ niñasarizac imuac hia zémanñ, néñ ac méréra 10 tauseñac séc horua zémanñ zé nimba mamaya wandacñac.

²⁰ Dacmuna hécna niñtegic qinñtegiciguc imi kokoc éséc ménda wammu, néñ Haka biraiguc imi kokoc éséc wammu. Niñtegic qinñtegiciguc imi ic kuneñ éséc wammu. ²¹ Héna aciguc yomuhuc ooyawac hezac; Miñ Kewunéñ yomuhuc zézac; Ni ac méréra zéanñu ionac ezelañgina zéma ic enia ionac kua tasé mema ic embac yomi énézémanñ, néñ kileñ ménda niñtohomu. ²² Imuac ac méréra imi ninzéñ ninzéñ ic onac buña qahac, néñ ic enia ionac asé kiwi wanñac. Anutuac bianñac ara imi ic enia onac qahac, néñ ninzéñ ninzéñ ic ionac buña wanñac. ²³ Imuac héniaorij momac yandanéñ tocgéma momacnec ac méréraiguc zémuiguc ic tosara imuac hénia ménda ninñu imi eneñ zéma ninzéñ ninzéñgina qahac imi eneñ éréma inicma ewagina sohozac ménda zému? ²⁴ Wañu momac yanda eneñ Anutuac bianñac ara zéhicñijima tacmuiguc imi, ic enia me omaya éréma ic momac yanda ionac murunec zéqindiñi ac zéma gésigési ac wañ énécmimia wammac. ²⁵ Wañu ewa qeriginaiguc niniñ musañ musañgia imi usuya auyu hicñitegiri Anutuac sigémima mepésimima Anutunéñ hélacnec sugcinaiguc kecñac zéma zéaumu.

Ai areña méndacma mepé

qepési ai memu.

²⁶ Imuac dacmuna hécna dimuhuc wambij? Ini azoromu séc legic zéra zéma pakerj ac zéma ackuažéc zéauauya zéma ac méréra zéma ac melej melej momacnec heanzac imuac imi moczorjnéj nanjé amuwij zé wamma memu. ²⁷ Méjnénéj ewa méréraiguc ac zémaciguc éréhéc me haréwéc sac wai énécmigic zému. Wañu momacnec qahac, néj ic méjnénéj zéyu tecgéyu ic méjnénéj zémac. Wañu méjnénéj hénia melemma énézémac. ²⁸ Ac melej méj ménda kecžaciguc hénarj amaiguc ara qaiyu bénžéj kecmac, néj zémarj zé eñeyanec Anutuaru zémac. ²⁹ Wañu Anutuac bianjac ara zéhicjjanžu imi bianjac ara zéwiñ zé ic éréhéc me haréwécnéj zému. Wañu tosara imi nimma niñgésimu. ³⁰ Wañu ic méj momacnec tacžac iwac muru Uñá téréyanéj ackuažéc zéaumaciguc, walac hénima zézac inéj waima bénžéjñec tacmac. ³¹ Ini momac yanda ninij héiqelima qeri efi mihicjimu niñac bianjac ara imi areña méndacma ic méjnénéj zéyu tecgéyu méjnénéj zéyu kemmac. ³²⁻³³ Anutu imi ai memarj zé sicsaoc qahac, néj luaeyaguc meanžac. Imuac niñac bianjac ara zézé ic ionac uñahécgina imi bianjac ara zézé ic ionac méra bawu kecma luaeguc mambéc kecanžu.

Métére ic momac yanda azoazoroiguc wañanžu éscnec ³⁴ embac enej hénarj sucginaiguc acgina waima bénžéjñec kecmu. Ionac imi ac zému niñac ménda zééncmimia. Wañu hénia aciguc hezac séc euhécgina méra bacginu kecmu. ³⁵ Ninij méjac méj héiqeliwiñ zé wanžuiiguc imi eñarj amaiguc euhécgina qesiéncmimu. Embacnéj hénarjiguc ac wawaña imi gamuyaguc wanžac. ³⁶ Anutuac ackuažécnéj onac murunec hicjnyec me eñacnec sac kecgc hicji énécmiyec?

³⁷ Onarunec méjnénéj eñeyawac niñu kua meme ic wanžac me Uñá téréyayaguc wanžaciguc imi ac oéncmizua yomi kewuac zézé seli ac imuhuc zéma niñtegicmac. ³⁸ Méjnénéj méj hénia yomi ménda niñtegicmaciguc ic imi ménda niñmimia wammac. ³⁹ Imuac dacmuna hécna ini Anutuac bianjac ara imi zéhicjiwiñ zé seliseli wammu. Wañu ewa méréraiguc ac zézé imuac neuj ménda héimu. ⁴⁰ Ai haka hénia hénia moczorj sécyá ménda ogicma ai areñ méndacma wamma memu.

15

Kristo humuc igucnec qelima yarec.

¹ Dacmuna hécna buña suruc hiabia énézéyi imuac ku énécmiwa ninžu. Imi mia ini bec anjétagic. Anjétagima imuac qeriaiguc nanjelima kecanžu. ² Ini ackuažéc nej énézéyi imi eñ ménda ninžéjgéma selianec késa kecžuiiguc imi ninžéj ninžéj imuac qeriaiguc anjétagina tiéncmimia wammac. ³ Ni néñu meyi imuac mia walac onac énézéyi. Kiwi téréyaiguc hezac séc Kristonéj képésicninawac wamma humuyec. ⁴ Humuyu téngégic kiwi téréyaiguc hezac séc ai meme haréwéc wañu muñguc humuc igucnec qelima yarec. ⁵ Yacma walac Kefawac hicjimiye. Imuacnec tohotoho ichéra 12 ionac hicji énécmiyu héngic. ⁶ Imuacnec ninžéj ninžéj dacmuna 500 azoroma kecgc winini énécmiyu momacnec héngic. Ionarunec sasalanéj qeliqeli kecžu, néj efianéj humugic. ⁷ Imuacnec éréma Yakobo hicjimiye héñec. Wañu imuacnec Yesuac Méliméli ic momac yanda hicji énécmiyu héngic. ⁸ Tetcgiaiguc naléna ménda héiyunec kembangan téma hicjiyi nidac imuhucya acguc hicjinéñu héñi. ⁹ Ni imi Yesuac Méliméli ic ionac sucginaiguc mamayagina téngéj. Ni Anutuac hénarj ununesi wañ énécmiyi imuac niñac Yesuac Méliméli ic zéma nurugic nimba ménda sécgéanžac. ¹⁰ Wañu Anutuac ewa hia igucnec ni sécna wamma kecanžua. Ewa hiawac buña néñec imi eñ ménda heyu ni Yesuac Méliméli ic momac yanda onogicma ai kuneñ yanda meyi, néj imi mia nena qahac, néj niguc momacnec kecanžac Anutu iwac ewa hia igucnec. ¹¹ Neñ me ieneñ imuhuc zéau énécmi ini imuhuc ninžéjgéma kecžu.

Humuc ic ionac qelima yacyac.

¹² Kristo imi humuc igucnec qelima yarec imuhuc énézeni niñgicguc dimuhuc sucginaiguc tosanéñ humuc igucnec qelima yacyac imi ménda hezac zéanžu?

¹³ Humuc igucnec yacyac ménda hewacnec Kristo acguc munꝓuc ménda yacbacnec. ¹⁴ Kristo ménda yareciguc ackuaꝓéc nini zéauanꝓiꝓ imi eꝓomia wanꝓac. Waꝓu ninꝓéꝓ ninꝓéꝓgina imi acguc eꝓomia wanꝓac. ¹⁵ Waꝓu imuacnec nini imi Kristonéꝓ humuc igucnec meqelimiyu yarec zéma héiꝓuc ac waꝓ énécmiyiꝓ hénia imuac niꝓac Anutuac héiꝓuc ic ikochéra kecꝓiꝓ imi hicꝓiteguru ninicdabunec. Humuc igucnec yayac qahac wambacnec Anutunéꝓ Kristo humuc igucnec munꝓuc ménda meqeliwacnec. ¹⁶ Humuc igucnec yacyac ménda hezaciguc Kristo acguc humuc igucnec ménda meqelimiyu yacbacnec. ¹⁷ Kristo imi humuc igucnec ménda meqelimiyu yacbacnec ninꝓéꝓ ninꝓéꝓgina imi acguc eꝓomia waꝓu ini képésic qeriaiguc kecꝓicac kecbunec. ¹⁸ Waꝓu Kristoac qeriaiguc humuma kecꝓu imi acguc qahac wandabunec. ¹⁹ Kristoac qeriaiguc neꝓaꝓ niꝓkumu waꝓanꝓiꝓ iminéꝓ baec yomuac sac wambacnec ic embac suginaiguc neꝓaꝓ imi tosara onogicma ewa biricninaguc wambiꝓnec.

²⁰ Néꝓ Kristo imi hélacnec humuc igucnec qelima yarecac gau seli kecꝓu ionac héla gocmia walac walac wanꝓac. ²¹ Humuc imi icac murunec, imuhucyanec humuc igucnec yacyac imi acguc icac murunec hahaya. ²² Adamwac qeriaiguc ic embac mocꝓoꝓ humugic ésécnec Kristoac qeriaiguc ic embac mocꝓoꝓ kecec mihicꝓimu. ²³ Waꝓu areꝓa zézéya séc méndacma hicꝓi énécmimac. Walac imi héla gocmia méréra Kristo, imuacnec Kristonéꝓ liliꝓgéma hayu iwac buꝓa kekera. ²⁴ Imuac andiaiguc imi nalé tetecgia hamac. Inéꝓ ic kewuya kewuya zéma ic qac buꝓaguc zéma kuc buꝓaguc imi mocꝓoꝓ mebiri énécmima héꝓgaleꝓ ama areꝓa yanda imi maꝓgocya Anutuac muru haimimac nalé imi mia hamac. ²⁵ Inéꝓ ic kewu kecmanec haꝓéchéra mocꝓoꝓ eꝓeya héna duandiaiguc onopocmacac hezac. ²⁶ Waꝓu haꝓécya nalé tetecgiaiguc qemacac hezac imi humuc. ²⁷ Anutunéꝓ iwawai mocꝓoꝓ iwac héna duandiaiguc onopocdarec.✠ Imuac iwawai mocꝓoꝓ héna duandiaiguc hezac zéyec nalé imuaru iwawai mocꝓoꝓ iwac héna duandiaiguc onoporec Anutu eꝓeya imi ménda toroqema zéyec imi hicꝓitegicꝓac. ²⁸ Iwawai mocꝓoꝓ iwac héna duandiaiguc onopocmac nalé imuaru imi naꝓa eꝓeya acguc iwawai mocꝓoꝓ héna duandiaiguc onoporec iwac muru sicgémmimacac hezac. Imi mia Anutunéꝓ iwawai momac yanda imuac miꝓina kecma iwawai mocꝓoꝓ imuac qeriaiguc acguc sécgmac kecmac niꝓ imuhuc waꝓec.

²⁹ Qahac waꝓu, humuc ic ionac niꝓac wamma doku naecanꝓu imi eneꝓ némac wammu? Waꝓu humuc ic ieneꝓ kileꝓ ménda yacmuiguc némac niꝓac ic embac humuc ic ionac niꝓ wamma doku naec haka waꝓanꝓu? ³⁰ Waꝓu nini némac niꝓac zérabéra qahaiguc emmanec kecbiꝓ? ³¹ Dacmuna hécna, ni Kristo Yesu Miꝓ Kewuninawac qeriaiguc mepé qepésina wanꝓu onac niꝓac wamma zéhiaru amumanec kecma ni kaiweya kaiweya humuanꝓua. ³² Ni Efeso ama areꝓa yandaiguc baec icac niꝓkumu niꝓacnec sac wamma yaꝓ zécginaguc yaré waꝓiꝓuc imi némac héla méꝓ hicꝓinémmac? Humuc igucnec yacyac ménda hezaciguc oraꝓ humuwiꝓac hezac, imuac nezéléléꝓ wammanec kecbiꝓ hia zéwiꝓnec.✠ ³³ Ikoc waꝓ énécmiwu niꝓac, ic ala biria eneꝓ haka hiabia mesohoanꝓu. ³⁴ Ewa solaꝓaiguc liliꝓgéma képésic ménda wamma haka solaꝓa wamma kecmu. Onarunec tosianéꝓ Anutu ménda nimmianꝓu imuac gamugina nimmu niꝓac imuhuc zézua.

Séwi qelia humuc igucnec yacyacwac buꝓa.

³⁵ Tosianéꝓ yomhuc gezaꝓ zému; Humuc ieneꝓ dimuhuc munꝓuc yacmu? Waꝓu séwi tanecgina imi dimuhucyanéꝓ yacmu? ³⁶ Ac qelaꝓa zézé ic ini! Iwawai gocmia qesaanꝓu iminéꝓ ménda humumaciguc imi kekecyaguc munꝓuc ménda érémac. ³⁷ Waꝓu iwawai himicanꝓu imi kecma érémacac hezac iwawai howia imuac ménda himicanꝓu, néꝓ padi me tosara imi gocmianec himicanꝓu. ³⁸ Waꝓu Anutunéꝓ eꝓeya ewa siꝓiguc tanecgina énécmima gocmia hénia hénia imuac séc tanecgina hénia hénia hai énécmiyec. ³⁹ Séwi tanecgina acguc imuhucyanec qahac, eꝓac eꝓac. Méꝓ imi icac séwi, méꝓ imi yaꝓ onac séwi, méꝓ imi nei onac séwi, waꝓu méꝓ imi lambéc onac séwi. ⁴⁰ Séwi tanec tosara

✠ 15:27: Leg 8:6 ✠ 15:32: Yes 22:13

imi Kurumenjarunec, séwi tanec tosara imi baecarunec, wañu kurumenjiguc kekera ionac edamugina imi séc méné, wañu baeciguc kekera ionac edamugina imi séc méné. ⁴¹ Kaiwe asaha imi séc méné, maso asaha imi séc méné, ménni sikiluac asaha imi séc méné, wañu ménni sikilu eñañ edamugina imi eñañ eñañ.

⁴² Humuc igucnec yacyac imi acguc imuhucyanec. Himicanziñ imi humuma qahac wawaña, wañu imuacnec yacyacwac buña imi ménda humuma qahac wawaña. ⁴³ Iwawai eeya qahac imuhucyanéñ himicma iwawai edamuyagucnéñ yacbiñ. Iwawai bébélaggia himicma iwawai selianéñ muñguc yacbiñ. ⁴⁴ Séwi busunéñ himicma uñawac tanecnéñ muñguc yacma kecbiñ.

Séwi busuac tanera hezac, imuac uñawac tanera imi acguc hezac. ⁴⁵ Yomuhuc ooyawac hezac, Ic walac hicñihicñiya Adam imi séwiac ic kekecyaguc wañec.✠ Wañu Adam tetecgia hahaya imi kekec énécmimiawac uña wañec. ⁴⁶ Wañu walac imi uñawac buña qahac, néñ séwiyaguc, imuac andiaiguc hahaya imi uñawac buña wanꝓac. ⁴⁷ Walac imi baeciguc hicñiyec imuac baecarunec. Andiaiguc hahaya imi kurumén igucnec hahaya. ⁴⁸ Baecarunec imi mocꝓoñ baecac buña tanec, kurumenjarunec imi mocꝓoñ kuruménac buña tanec ésécnec. ⁴⁹ Wañu nini imi imuhucyanec baec icac murunec tanec meyiñ imuhucyanec kurumén icac murunec tanec mewiñ.

⁵⁰ Dacmuna hécna ac méné yomi zéwa niñgic; Sac zéma séwi busunéñ Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi mératéc ménda añgéné timac. Wañu houhouyanéñ iwawai ménda houhouya imi mératéc ménda añgéné timacac hezac. ⁵¹ Niñzu, neñ onac muru ac saña méné zéwa niñgic; Nini mocꝓoñ gau seli ménda hewiñ, néñ témuy tetecgiawac qaru focdac élanzañnec melemma qelia wambiñ. ⁵² Tomuy qaru humuc ic eneñ iwawai ménda houhouyanéñ muñguc qelima yacmu. Wañu neñañ acguc melemma qelia wambiñ. ⁵³ Séwi houmacac hezac yominéñ séwinina ménda houhouyawac usu ésécnec héini hiñgacmac. Humucac buña yominéñ hehe seliac buña héimac. ⁵⁴ Houhouyawac buña yominéñ hehe seliac buña héiyu humucac buña yominéñ kekec seli héimac nalé imuaru imi, Anutuac kuhanéñ ogiru humuc imi qéccgé mimia wammac imuhuc ooyawac hezac imi mocꝓoñ seligidacmac.✠ ⁵⁵ Humuc gi néma kucganéñ ogicqogic wambésémañ? Humuc gi waiga dimua?✠ ⁵⁶ Humucac waiya imi képésic, wañu képésicac kuha imi héna ac wanꝓac. ⁵⁷ Neñañ Miñ Kewunina Yesu Kristonéñnec ogicqogirawac kuc nénécmianꝓac Anutu iwac muru ewa hia ac ézézua. ⁵⁸ Imuac dacmuna soroc hécna seligima namma hérékeñ héréha ménda wamma nalé séc Miñ Kewuninawac ai seliseli wamma memu. Imi mia onac kuc qeque ai iminéñ Miñ kewuac qeriaiguc eñnec ménda sohomac.

16

Méra énécmimiawac haka.

¹ Deguc yomi imi ic embac téréya ionac sese tocgému imuac ara; Ni bec Galatia hénaoriñ énézéyi imuac séciguc ini imuhucyanec wammu. ² Sodaya Sodaya* ini eñañ eñañ soukiwa mihicñigic saméñaguc he énécmiyu séc goiya héima toroqema haigic tacmac. Eñ kecgic onaru hawa soukiwaguc qutulañgéwu niñac. ³ Onaru hamañ imuaru ic tosarawac niñgic sécgéyu kiwi énécmima méli énécmiwa sese imi mema Yerusalem kemmu. ⁴ Wañu nuac niñgic sécgéyu ni acguc kemba Ieneñ niguc momacnec hia kembíñ.

Eñeya méra mimac niñ énézéyec.

⁵ Ni Makedonia baec imi qericma kemmañ zé wanꝓua imuac Makedonia baec qericma kemmaguc onac muru hama inicmañ. ⁶ Hama iniguc kecmañ gezañ. Iniguc kecba nalé sañgeña imi hia kendacmac. Imi mia imuhuc wamba eneñ mia hénana mindiñima méli néñu imuaru me imuaru kemmañ. ⁷ Miñ Kewunéñ niñu sécgéyu onac muru hama iniguc nalé tosara kecmañ zé niñꝓua. Imuac mia nalé yomuac imi onogicmanec hotoñadac

✠ 15:45: Hén 2:7 ✠ 15:54: Yes 25:8 ✠ 15:55: Hos 13:14 * 16:2: Girik aciguc; Sondawac ai meme walac walaha séc.

inicmañ zé ménda wan3ua. ⁸ Ni Efeso ama areña yandaiguc kecba ai meme 50 imuac kendor wammac zéma nin3ua. ⁹ Héniá imi yomuhuc; Ai kunerñ yanda hélaguc sasala mihicñimañac séc nagu béréngé néñu, hazéc ic acguc sasala hicñima kec3u imuac mia imuhuc nin3ua.

¹⁰ Timoteonéñ onaru hamaciguc héngalerñ wammigic bac yandi yandi ménda wamma sugcinaiguc kecmac. Ic imi ni ésécnec Miñ Kewuac ai seliseli wamma mean3ac héniá imuac niñac imuhuc wañmimiawac hezac. ¹¹ Imuac iwac niñac niñgic mamaya ménda wammac. Wañu luaeguc mélimigic nuaru lilingéma hamac. Ni zéma nin3éñ nin3éñ dacmuna hécna imi iwac mambéc kec3iñ.

¹² Nin3éñ nin3éñ dacmuna Apolo iwac imi dacmuna tosara iniguc onac muru kemmu niñ hatac sasala zénañgé miyi, néñ nalé yomuac imi kemmañ zé kilerñ ménda efizac. Wañu nalé méñac niñu sécgéyu hamac.

¹³ Ini qeriginanéñ técgina nimma kecma nin3éñ nin3éñiguc nañseligima ic hélawac séc seligima kecmu. ¹⁴ Wañu ai memu séc goi héihéiyaguc mema wammu.

¹⁵ Ini Sitefana zéma héna géséhéra ienerñ Akaia baeciguc walac walac nin3éñ nin3éñ ic embac wañgic imi zéma météré ic embac weleñ qeénécmiwiñ zé efiñ3u imi ini nin3u. Imuac ini zénañgé énécmizua. ¹⁶ Ic embac imuhucya zéma tosara momacnec ai mema kucqege wañan3u séc acgina niñtoho wañ énécmimu. ¹⁷ Stefano zéma Fotunata zéma Akaiko ienerñ imi onac wañ néñu kic tanecgina késama hayic ewana hiaruyu kecan3ua. ¹⁸ Ienerñ imi ni zéma ini momacnec ewa qerininaiñguc ségiségi mihicñi nénécmigic. Imuac ini ic imuhucya imi niñénécmimu.

Tetecgiawac yai3ézé ac.

¹⁹ Asia baeciguc hénaoriñ tuña tuña kec3u imi enerñ onac yai3ézégina zézu. Akila zéma Priska zéma amagiraiguc hénaoriñ tocgoan3u imi enerñ acguc Miñ Kewuninawac qeriaiguc onac yai3ézégina zézu. ²⁰ Nin3éñ nin3éñ dacmuna momac yanda acguc yai3ézégina zézu. Imuac eñaoc kiricne téréya wañamuma yai3ézégina zéamumu.

²¹ Yomi Paulo ni nena mérananéñ oma yai3ézégina zézua. ²² Méñnéñ méñ Miñ Kewu goiya ménda héimac imi saecyaguc wammac. Miñ Kewunina gi hawésémañ!†

²³ Miñ Kewu Yesu Kristoac ewa hianéñ iniguc hema kecmac. ²⁴ Goi héihéinanéñ Kristo Yesuac qeriaiguc tuñ iniguc momacnec hema kecmac. ‡

† 16:22: Aram aciguc; Marana ta. ‡ 16:24: Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc kiwi yomuac tetecgiaiguc, Hélacnec! ogic hezac.

2 Korinti

Yai zézé ac.

¹ Anutuac ewa siñ niñac Kristo Yesuac Méliméli ic wañi ni Paulo zéma ninzéh ninzéh munanina Timoteo niri hénaorinj Korinti ama areña yandaiguc keczu zéma ic embac téréya Akaia baec séc keczu ionac momacnec kiwi yomi oénécmizic; ² Neñaj Mañgocnina Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenéh onac muru he énécmimac.

³ Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac Mañgocya Anutu mepésimiwiñ. Inéh wésé niniñac Mañgoc zéma qeri mebélac qebélac hénia hénia moczorj imuac Anutu kecanzac. ⁴ Inéh zéra waiya hénia héniaiguc qeri mebélac qebélac wañ nénécmianzac. Wañu neñaj qeri mebélac qebélac Anutuac murunec meyiñ iminéñec ic embac tosara zéra béra hénia héniaiguc keczu imi bénzéhñec qeri mebélac qebélac wañ énécmiwiñ. ⁵ Imi mia hénia yomuac niñac imuhuc zézua; Kristoac qenzej manzejñéh neñaj kekeciguc sécgéma hezac. Imuhucyanec qeri mebélac qebélacñéh Kristoac murunec hama neñaj muru qesalecgé nénécmizac hénia imuac niñac imuhuc zézua. ⁶ Nini zéra waiya mihicñima kecanziciguc imi onac qeri mebélac qebélac zéma añgéh tiénécmimiawac niñac, wañu nini qeri mebélac qebélac wañ nénécmiawac kecanziciguc imi acguc onac qeri mebélac qebélac niñac, qeri mebélac qebélac iminéñ onac muru ai meyu zéra béra nini mihicñianzih imuhucya imi ini acguc hia bisiqatéh wamma nañselimu. ⁷ Ini zéra waiya imuaru toroqema kecanzu ésécñec qeri mebélac qebélaciguc imuhucyanec wamma kecmu imi ni ninzua imuac niñac niñkinzéhñina onac muru hezac imi mimiñzalia qahac.

⁸ Ninzéh ninzéh dacmuna hécnina, imi mia hénia yomuhuc niñac, nini Asia baeciguc zéra waiya qahaiguc kecma éréyiñ imi ini ménda nimmu niñac ménda wanzih. Nalé imuaru zéra waiya yéwéria sécnina ogicogicya qacninaiguc emma kilanzi nénécmiyu kekecninawac niñkinzéh imi acguc waiyiñ. ⁹ Humucac buña zétecgé nénécmimia zéma niñni hélaguc wañec, néñ haka imuhuc hicñi nénécmiyec imi mia nini neñaoc ménda héiseli amuma humuc ic meqeli énécmianzac Anutu iwac muru sac héiseliwiñ niñac imuhuc hicñi nénécmiyec. ¹⁰ Wañu inéh mia humucac déc igucñec metecgé nénécmiyec. Wañu toroqema metecgé nénécmimac. Wañu muñgucñec metecgé nénécmimac zéma iwac muru niñkinzéhñina haianzih. ¹¹ Wañu ini acguc toroqe nénécmima zéwelec wamma méra nénécmimu. Imi mia ic embac sasalanéh nañgé nénécmima zéwelecñic ewa hiawac ai buña nénécmiyu iminéñ ai meni, nonac niñac wamma Anutu ewa hia ac wammimu.

¹² Nini baeciguc kecma haihaka wamma onac muru geñ imi ogicogicyawac wamma Anutuac haka méndacma keñhéi hahéi qahac hélacñec wamma baecac niñtegi-ciguc qahac, néñ Anutuac ewa hiayaiguc héima namma ai meanzih imi nonac ewa qeri solaña ninanéh héipuc wañ nénécmizac. Wañu nini imi imuac niñni eeyaguc wañanzac.

¹³ Imi mia hénia yomuhuc niñac, Nini kiwi tosara qahac, néñ ini hia olomma hia niñtegiacmuc séc imuhucya sac oénécmianzih. Ini niñsariñacmu zéma niñkewu wañ énécmizua. ¹⁴ Ini hénianina bakianec sac niñsarianzu imuac séc Miñ Kewunina Yesuac nalé yandaiguc nini onac zézé ségiségigina wanni, ini acguc nonac zézé ségiséginina wammu.

¹⁵ Ni imi hélacñec ninzéhñeyi. Hénia imuac niñac onac muru walac hamañ zé niñareñgési. Imuhuc wamba ini hatac éréhécñec mériañginaguc wammu. ¹⁶ Hénaiguc keñ inicma Makedonia baeciguc kemmaguc muñguc Makedonia baec imuacñec onac muru lilingé hawa méli néñu Yuda baeciguc kemmanj zé niñ areñgési. ¹⁷ Ini niñgic ni sic saoc nimma hénia qahac imuhuc wañi tanec wanzac me séwinawac siñ méndacma eñ hia hia qahac qahac zéma niñareñgési tanec wanzac me? ¹⁸ Anutu imi méñzé méñzéya qahac, imuac séciguc acna imi acguc hia zémaguc duña melemma qahac ménda

zémaŋ. ¹⁹ Ni zéma Siliwano* zéma Timoteo neneŋ Anutuac naŋa Yesu Kristo iwac hénia imi sucginaiguc zéau énécmiyiŋ. Waŋu inéŋ hia zéma qahac ménda zéyec. Imuac niŋac iwac muru imi hia sac heanzac. ²⁰ Kristoac qeriaiguc imi Anutuac sisipac ac imi moczoŋ yanda hia zézéya. Imuac niŋac nini iwac muru héima namma hélacnec zéma Anutu mepésimianziŋ. ²¹ Nini zéma ini momacnec Kristoac qeriaiguc meseli nénécmima halécnéŋ météré nénécmiyec imi mia Anutu. ²² Inéŋ mia eŋeya qara asé kiwi ésécnec ewa qerininaiguc oma Uŋa Téréya nénécmiyec. Waŋu Uŋa Téréya iminéŋ iwawai kecma hicŋi nénécmimac imuac qérawia wanzac.

²³ Ac geriwiguc waŋ énécmiwi niŋac ni Korinti ama areŋa yandaiguc ménda hayi. Ac imi hélacnec zézua, Anutunéŋ qeri uŋanawac héipucya wanzac. ²⁴ Ini ninzéŋ ninzéŋiguc naŋselima keczu imuac niŋac, nini onac ninzéŋ ninzéŋ imuac galeŋ kecziŋ zéma ménda zézua, néŋ néwécgeŋa iguc ini ségiségigina mihicŋimu niŋac, ai momacgina kecziŋ.

2

¹ Hénia imuac niŋac, ni onaru muŋguc ewa goronaguc ménda hamaŋ zé niŋselizua. ² Ewa biric mihicŋi énécmizuaiguc, nenaoc ewa biric mihicŋi miyi i qahac waŋu, ic diminéŋ ewa hia mihicŋi nénzac? ³ Ni kiwina imuhuc oénécmiyi imuac hénia imi onac muru hamaŋ nalé imuaru ewa hia mihicŋi némmuac hezac ionac murunec ewa biric mihicŋiwi niŋac. Ni imi nuac ewa hianéŋ momac yanda onac ewa hia wammac zéma niŋkumuzua. ⁴ Ni qerina yéwériyu ewa goro wamma kecba kic masina sasala mayec imuac niŋac kiwi imi oénécmiyi. Waŋu imi mia yéwéri mihicŋi énécmimaŋ niŋac qahac, néŋ onac siŋna sasala késa kecza imi niŋtegiŋmu niŋac kiwi imi oénécmiyi.

Képésic waiwai.

⁵ Mérénéŋ méŋ waŋu ewa biric hicŋizaciguc imi, netecgéma ogicma zémaŋ zé ménda wanzua, néŋ zékaŋ zékaŋ zéwa, inéŋ imi nuacnec ménda mihicŋizac, néŋ héniorij moczoŋ yanda mihicŋi énécmiyec tanec wanzac. ⁶ Sasalanéŋ ic imuhucyawac zémindiŋi qemindiŋi wammigic nimba sécgézac. ⁷ Imuac niŋac néwécgeŋac kápésicya waimima ewa qeria mebélacgégic. Ewa biric ogicogicyanéŋ hélanzimiwac niŋac. ⁸ Imuac zéwelec énécmizua, siŋ niŋmimanec keczu imi mewininigic seligimac. ⁹ Ni imi ini ackuažéc moczoŋ niŋtohoanzu me qahac imi batucgé nimmaŋ zéma kiwi imi oénécmiyi. ¹⁰ Ic méŋac méŋ kápésira waimigic ni imuhucyanec waimimaŋ. Képésic imuac me imuac waimizuaiguc waiwai hakana imi Kristoac kiwaiguc onac niŋac wawaŋa. ¹¹ Nini Biri miŋinawac niniŋ qambaŋa imuac qelaŋa ménda kecziŋ imuac niŋac Biri miŋinanéŋ ikoc waŋ nénécmiwac niŋac imuhuc wanzua.

Sisipac ac qeliawac ai ichéra.

¹² Ni Kristoac buŋa suruc hiabia zéau énécmimaŋ zé Troa amaiguc keŋi nalé imuaru Miŋ Kewuninanéŋ niŋnéŋu ai memec saŋgulaŋ méŋ auma naŋec. ¹³ Waŋu ni ninzéŋ ninzéŋ dacmuna Tito imi ménda mihicŋiyi imuac niŋac nuac ewa qerina imi hia ménda mebélacgéyi, néŋ yaižézé ac waŋ énécmima Makedonia baeciguc keŋi.

¹⁴ Waŋu Anutu ewa hia ac wammiwiŋ, inéŋ nalé séc Kristoac qeriaiguc meseli nénécmiyu yaréiguc onogicanziŋ. Waŋu Kristo niŋmimia imuac héméŋa hiabianéŋ neŋaŋ murunec saima baec séc sécgéma keŋanzac. ¹⁵ Hénia imi yomuhuc; Nini imi gési énécmimia zéma humucac buŋa ionac sucginaiguc momacnec Anutuac kiwaiguc Kristoac héméŋa wanziŋ. ¹⁶ Tuŋ méŋac muru héméŋa iminéŋ humucac buŋa tanec waŋu humuciguc onagicma kemmac, néŋ tuŋ méŋac muru imi héméŋa iminéŋ kekecac buŋa waŋu kekeciguc onagicma kemmac. Ic mérénéŋ ai buŋa imuac sécy a wammac? ¹⁷ Nini ic tosara ésécnec soukiwa mihicŋiwiŋ zé waiŋiguc doku haianzu ésécnec Anutuac ackuažécnéŋ diwi qiwiŋa ménda waŋanzŋiŋ, néŋ nini imi Anutunéŋ méli nénécmiyu Anutuac kiwaiguc zéma Kristoac qeriaiguc qeri hélacnec zéau énécmianziŋ.

* 1:19: Roma ic eneŋ Silawac Siliwano zéaŋgic.

3

¹ Nini neñaoc zénaŋgé amuwij zé muŋguc hénima ac zéziŋ? Nini ic embac tosara ésécnec zénaŋgé ac kiwi onac muru haini hamac me, onac murunec nonac muru kiwi imuhucya haigic hamac niŋ qesi énécmiwijac ménda hezac. Ini niŋgic imuac wambijac hezac me? ² Eñaoc mia kiwinina wanzu. Imi mia ewa qerininawac ooya. Ic embac momac yanda oloŋ nimmuac hezac. ³ Ini imi Kristoac kiwi héndéŋ héndéŋa kecgic héŋgaleŋ waŋ énécmima kecziŋ. Waŋu kiwi imi kirifi dokuyanéŋ ménda ooya, néŋ Anutu kekecyaguc iwac Uŋanéŋ ooya. Waŋu Kiwi imi hoc hilaŋaiguc ménda ooyanéŋ ic embac ewa qerininawac hilaŋaiguc ooya.

⁴ Niŋkinzérnina imuhucya Kristoac murunec imi Anutuac kiwaiguc késa kecziŋ. ⁵ Iwawai imuac me imuac imi moczoŋ neŋaŋ murunec zéma neñaoc sécnina hezac imuhuc ménda zéma nimbiŋ. Néŋ sécnina séc he nénécmizac imi Anutu arunec zéma nimbiŋ. ⁶ Inéŋ mia sisipac ac qelia imuac ai ic wambij zé niŋkinzérnina mihicŋi nénécmiyec. Imi mia kiwiyanéŋnec qahac, néŋ Uŋayanéŋnec, kiwinéŋ nunuhumuanzac néŋ Uŋanéŋ kekec mihicŋi nénécmianzac.

Sisipac ac qeliawac edamuya.

⁷ Kiwi hoc hilaŋaiguc néndéŋgéma ooya, humuc mihicŋi nénécmimia, imuac ai acguc edamuyaguc hayu Israel qelihéra ieneŋ Moseac kic taneciguc imuac asaha hama héiyu, kecma qahac wawaŋa, imuac niŋac wamma héŋsosolima hémmuac séc qahac waŋec. ⁸ Uŋa téréyawac ai imi séc ménŋ ogicma edamuyaguc ménda wammac me? ⁹ Képésicginaguc zétecgé nénécmimiawac ai imi edamuyaguc wanzaciguc, solaŋaguc zénéncmimia imuac ai imi edamuya qesalecgéma mamaya wanzac! ¹⁰ Imi hénia yomuhuc niŋac imuhuc zézua; Edamuya ogicogicya ménéŋ hayu becnecc edamuyaguc kerec imi mia mepé qepésiyaguc ménda wanzac. ¹¹ Kecma qahac wawaŋa imuhucyanéŋ edamuyaguc wanzaciguc heheseli heheya iminéŋ edamuya ogicma kuneŋnec wanzac.

¹² Nini imi niŋkumu imuhucyaguc kecziŋ, imuac niŋac, bac yandi yandi qahac, haihaka waŋanziŋ. ¹³ Mosenéŋ Israel qelihéra imi iwawai kecma qahac wawaŋa imuac tetecgia imi ménda héŋ sosolimu niŋac kereŋnéŋ eŋeya kic tanera hoturu amuma kerec. Waŋu nini imi imuhuc ménda waŋanziŋ. ¹⁴ Néŋ éréma deguc acguc imi eneŋ ewa seliseli waŋ énécmimia waŋu sisipac ac wahala oloŋ niŋanzu nalé imuaru kereŋ imi ménda augic heanzac. Waŋu kereŋ imi Kristoac qeriaiguc auyu mazac. ¹⁵ Waŋu érékecma deguc Moseac kiwi oloŋanzu nalé imuac séc kereŋ imi ewa qerigina hoturu énécmimanec hezac. ¹⁶ Waŋu ménéŋéŋ Miŋ Kewunina Yesuac muru melemma kemmac nalé imuaru mia kereŋ imi aumimia wammac. ¹⁷ Miŋ Kewunina imi Uŋa keczac, imuac niŋac imuac me imuac Miŋ Kewuninawac Uŋa keczac imuaru mia qutuma keŋha wawaŋa hezac. ¹⁸ Neŋaŋ momac yanda imi kic tanecninaiguc kereŋ qahac Miŋ Kewuninawac edamu imi wikiŋiguc hénziŋ ésécnec héŋanziŋ. Hénni Miŋ Kewuac Uŋanéŋ waŋ nénécmiyu iwac tanecac séc melemma edamuya décyá ménjac murunec emma ménjac muru kereŋanziŋ.

4

Iwawai eeyagucnéŋ kewuc nomuŋ qeriaiguc hezac.

¹ Imuac niŋac Anutuac wésé niniŋiguc ai yomi késa kecziŋ imuac nini qeri mama ménda wanziŋ. ² Néŋ Imuac gamu qeŋe haka sasaniŋaiguc wawaŋa imi waima diwi qiwiliŋ haka héŋacya mema Anutuac ackuazécc imi ménda mohosowiŋ, néŋ ac héla zéau énécmima Anutuac kiwaiguc icya icya ionac ewa qeriginanéŋ kétiŋkétiiŋ waŋ énécmiyu niŋgési nénécmimu niŋac neñaoc mewinini amuanziŋ. ³ Neŋaŋ buŋa suruc hiabia imi kereŋaguc hezaciguc imi humucac buŋa ionac muru sac imuhuc hezac. ⁴ Ionac muru imi Anutuac kic tanera Kristoac buŋa suruc hiabia imuac edamuya imi ménda hémmu niŋac baec yomuac baniara ginanéŋ ménda ninzérŋéanzu ionac ewa qerigina hoturu énécmiyu keczu. ⁵ Hénia yomuhuc niŋac ac imuhuc zéma mazua, Nini imi neŋaŋ niŋac

ménda zéau énécmianziñ, nêñ Kristo Yesu imi momac yanda neñañ Miñ Kewu keczac imi zéma Yesuac niñac wamma nini onac welen qeque ic kecziñ imi zéau énécmianziñ. ⁶ Hénia imi yomuhuc; Siñi tunumañ qeriaiguc asac mararañnéñ qetagaliyu zéyec Anutu iminéñ wañ nénécmiyu Yesu Kristoac kic taneraiguc Anutuac edamuya niñmimiawac asac mararañ hemizac iminéñ neñañ ewa qerinaiguc qetagali nénécmianzac.✠

⁷ Neñañ imi iwawai eeyaguc imi zéic baecnéñ memeya séwinina imuac qeriaiguc késa kecziñ. Imi mia kuc yanda imi Anutuac muru hezac, nêñ neñañ muru ménda hezac imi niñtegicma kecbiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ⁸ Néwécneç néwécneç hélanzi nénécmianzu, nêñ hézé hézéyaya ménda wañanziñ. Kukuderec mihicñi nénécmianzu, nêñ kucmama ménda wañanziñ. ⁹ Nunuhéi wañ nénécmizu, nêñ ménda wai nénécmiyu kecanziñ. Qenzanñgé nénécmianzu, nêñ ménda birima qahac wañanziñ. ¹⁰ Imuhuc wamma séwininaiguc Yesuac humucyawac buña imi bisima kenni Yesuac kekecyawac buña acguc séwininaiguc hicñiteguru hémmu. ¹¹ Imi mia Yesuac kekecnéñ séwinina houhouyawac buña imuaru hicñiteguru hémmu niñac neñañ kekecninaguc nalé séc Yesuac niñac wamma humucac déciguc nonopocgic kereñanziñ. ¹² Imuac humucnéñ nonac muru ai meyu kekecnéñ onac muru ai mezac. ¹³ Ni ninzéñgéyi imuac zéauyi✠ imuhuc ooyawac hezac ésécneç, nini ninzéñ ninzéñac ewa qeri imuhucya késa kecziñ, imuac niñac nini acguc ninzéñgéziñ imuac zéauziñ. ¹⁴ Imi mia hénia yomuhuc niñac, Miñ Kewunina Yesu meqelimiyeç inéñ mia Yesuguc nini acguc meqeli nénécmiyu iniguc momacneç iwac wésiaiguc nambiñ zéma niñtegicziñ. ¹⁵ Imi hélacneç, nini imi Anutuac ewa hiayanéñ sécgé énécmiyu ic embac sasalanéñ ewa hia ac zésaima kenñic Anutuac muru edamuya hemimac niñac haihaka nina moczoñ yanda imi onac hia niñac wamma meanziñ.

¹⁶ Imuac nini qeri mama ménda wanziñ. Séwi icninanéñ zaçagima kenñac, nêñ qeri icnina imi naléya naléya qelimanec kenñanñac. ¹⁷ Hénia imi yomuhuc; Nalé hotoña dac meanziñ zéra béra efefia iminéñ edamu yéwéria hehe seli heheya imi mihicñi nénécmimac. ¹⁸ Héhéña imi hotoña dac hemac, nêñ ménda héhéña imi hehe seli hemac, imuac mia nini imi kicninanéñ héhéñawac séc imuac qahac, nêñ kicninanéñ ménda héhéña imuac kic hihi wamma kecanziñ.

5

Kurumeñ amaiguc tacyac wambij.

¹ Kic hihi wamma kecanziñ imuac hénia imi yomuhuc; Baec séwi halinina imi birima qahac wañu, ama méñ Anutunéñ menénéc mimia, méranéñ ménda memeya, ou kurumeñiguc hehe seli heheya he nénécmizac imi ninziñ. ² Imi sac qahac hénia méñ imi yomuhuc; Nini séwi hali yomuac qeriaiguc yaiwisisiñ wamma kurumeñac séwi ama héinénécmiyu mewiñ zé qerininanéñ késama mambéc kecziñ. ³ Imuhuc héiwiñiguc, katanec ménda nanni ninicmu. ⁴ Hali yomuac qeriaiguc kecma bisi qatéñiguc yaiwisisiñ wañanziñ imi hetecgéwiñ niñac qahac nêñ imuac qahaiguc méñ qeliawac héini houhouyawac buña imi kekecnéñ qéçgémac niñac imuhuc wañanziñ. ⁵ Wañu Anutunéñ mia haka imi mihicñi nénécmima Uña Téréya nénécmiyec. Wañu Uña Téréya iminéñ haka tosara kecma hicñi nénécmimac imuac asé kiwi wañ nénécmizac.

⁶ Imuac niñac nini baecac séwi halininaiguc kecanziñ nalé imuaru imi Miñ Kewunina ou keru nini lakec you neñacneç kecanziñ imi ninziñ, nêñ kilen nalé séc niñkinzéñninaguc kecanziñ. ⁷ Imi mia nini kicninanéñ héhéña imuaru qahac, nêñ ninzéñ ninzéñiguc kecanziñ. ⁸ Nini niñkinzéñninaguc, wañu efima séwiac ama hali imi waima ama héla imuaru kemma Miñ Kewuninaguc kecbiñ zé wañanziñ. ⁹ Imuac nini kecbiñ me waima kembijiguc, ségiségi mihicñi miwiñ zéma niñselima kecanziñ. ¹⁰ Hénia imi mia yomuhuc, neñañ moczoñ yanda Kristoac zégésigési tatac imuac

✠ 4:6: Hén 1:3 ✠ 4:13: Leg 116:10

wésiaiguc wininima namma neñac neñac séwininaiguc kecma wawañ meme hia me biria waññ imuac séc méndacma bakia mewiñac hezac.

Miñ Kewuac luac qeque ai.

¹¹ Miñ Kewuninawac bac yandi yandi imuac hénia niñtegicanziñ, imuac niñac ic embac tosara zénañgé énécmiziñ. Wañu nini miñ séc Anutunéñ niñyacgé nénécmizac. Wañu ini acguc ewa kétiñ kétiñ wañ énécmiyu niñyacgé nénécmizu zéma niñkumuzua.

¹² Nini muñguc neñaoc ménda zénañgé amuziñ, néñ eñaoc nonac niñac niñgic zézé ségiségi ginaguc wammu niñac nalé titiña méñ mihicñi énécmiziñ. Wañu tosara ewa qeriac buña niñac qahac, néñ séwiac buña niñac wamma meyac amuzu imi onac ac bakia hia melené énécmimu. ¹³ Nini ewa soho kecziñiguc imi Anutuac wamma imuhuc kecziñ. Wañu nini ewanina hia kecziñiguc imi acguc onac niñac wamma imuhuc kecziñ.

¹⁴ Momacgucnéñ momac yanda neñañ niñac wamma humuyec. Imuac niñac neñañ moczoñ humuyiñ imi ninzéñgézua. Hénia imuac niñac Kristoac goi héihéinéñ hinocgé nénécmizac. ¹⁵ Wañu kekecguc kecanziñ neñañ imi muñguc neñañ niñac wamma ménda kecbiñ, néñ neñañ niñac humuma muñguc qelima yarec iwac niñac wamma kecbiñ niñac inéñ momac yanda neñañ niñac humuyec.

¹⁶ Imuac degucmuanec ic méñac méñ séwiya hémma ménda nimbiñ. Nini Kristo acguc séwiiguc hémma niñi, néñ muñguc méñ imuhucyanec ménda niñanziñ. ¹⁷ Imuac ic méñnéñ méñ Kristoac qeriaiguc keczu imi ic qelia, wahala imi keñec, néñ héñgic, qelia hazac. ¹⁸ Haka imuhucya imuhucya moczoñ Anutuac murunec hicñihicñiya.

Inéñ Kristoac qeriaiguc ewa momac mihicñi nénécmiyec. Wañu ewa momac mihicñi énécmiawac ai buña qenénécmiyec. ¹⁹ Imi mia Anutunéñ késpedesicnina imi ménda olomma Kristoac qeriaiguc eñeyaguc baec ic embac momac yanda ewa momac mihicñi nénécmiyec. Imuhuc wamma ewa momac mihicñi mihicñiyawac ackua zéc imi méraninaiguc hai nénécmiyec. ²⁰ Hénia imuac niñac nini imi Kristoac kua meme ic wamma Anutunéñ neñañ kuanina mema zéwelec énécmizac ésécnec Kristoac nanañiguc namma zéwelec énécmima yomuhuc énézézua, Anutuguc ewa momac wamma kecmu.

²¹ Anutunéñ neñañ imi Yesuac qeriaiguc Anutuac solañ dindiñawac buña wamma kecbiñ niñac Kristo késpedesic méñ ménda wañec, néñ késpedesic ic tanec nimmiyec.*

6

¹ Anutuguc momacnec ai meanziñ neneñ énézézíñ, Anutuac ewa hia imi eñ ménda késa kecmu. ² Imuac Anutunéñ yomuhuc zézac, Nalé nimba hezac* ✨ Niñzu, deguc imi nalé nimba hezac imi mia wanzac, niñzu, deguc imi añgégñ titiac naléya wanzac!

³ Aininaiguc gocya mihicñiwu niñac nini haihaka qonzon tongé énécmimia méñ ménda hai énécmianziñ. ⁴ Néñ ainina meanziñ séc Anutuac weleñ qeque ic kecziñ zéma imuac séc neñaocnec mewinini amuma yéwéri hénia hénia eñeña yomuhucyaiguc nañ selianziñ, zéra waiya, yéwéri, waižalañ, ⁵ nunuhéi, hésa ama, qeweloñ wañ nénécmimia, ai yanda, gau qeque, yaka niñ humuc, ⁶ météré amuma kekec, niniñ ai, bisiqatéñ wamma kekec, qambañtoho, Uñaguc kekec, goi héihéi héra, ⁷ Ac héra zéma Anutuac kuha qeriaiguc kekec, kekec solañawac sou méra héi kananinaiguc késa kekec, ⁸ edamuiguc me mema titiiguc, qac buña hia me biria, ic héra kecni ikoc ic zénénécmimia, ⁹ ic eñomia tanec, néñ ic qac buña ninaguc kecma, ic humumia tanecnéñ kekecninaguc, haka biriawac bakia meziñ tanecnéñ ménda humuziñ, ¹⁰ ewa biric kekec tanecnéñ nalé séc ségiségininaguc, maqeqeya tanec, néñ sasala mériañ mihicñi énécmianziñ, iwawai méñ ménda késa kecziñ tanecnéñ iwawai moczoñ yanda he nénécmizac.

¹¹ Korinti ic embac, kuanina imi efima auauya, imuac ewa qerina imi acguc onac auauyawac hezac. ¹² Nonac goi héihéinina imi moucmoucgia qahac néñ iminéñ onac ewa qeriginaiguc mouc moucñawac hezac. ¹³ Ni nambérac hécna énézézánzua ésécnec

* 5:21: Me késpedesicac mulu. * 6:2: Énépésimañac séc wanzac. imuaru gezac qema niñénécmizua, wañu añgégñ titiac naléiguc méra énécmizua. ✨ 6:2: Yes 49:8

* 5:21: Me késpedesicac mulu. * 6:2: Énépésimañac séc wanzac. imuaru gezac qema niñénécmizua, wañu añgégñ titiac naléiguc méra énécmizua. ✨ 6:2: Yes 49:8

énézézia imuac ini acguc eena héima ewa qerigina imi meyangic moucmoucgia imi qahac waŋu.

Ic nin zéŋ nin zéŋ gina qahac iniguc ewa koron koron ménda wammu.

¹⁴ Solan dindiŋa zéma héna ac logiloginéŋ dimuhuc séc éréreŋ wammaoc? Asac mararaŋ zéma siŋi tunumaŋnéŋ dimuhuc ala waŋamumaoc? Imuac niŋac ini imi ménda nin zéŋ géan zŋu iniguc ewa koron koron ménda wammu. ¹⁵ Kristo zéma Beliaru† iereŋ némaciguc ewa momac wammaoc? Nin zéŋ nin zéŋ icnéŋ ic méŋ ménda nin zéŋ géan zŋac i guc némac iwawai amunec qamunec wammaoc? ¹⁶ Anutuac ocmuŋ zéma baniara iereŋ némaciguc niŋni momacguc wammaoc? Anutunéŋ zéyec éséc nec neŋaŋ imi Anutu kekecyaguc iwac ocmuŋ kecziŋ. Imuac mia Anutunéŋ yomuhuc zéyec; Ni ionac sugginaiguc keŋha wamma i iniguc momac nec kecmaŋ, ni ionac Anutugina wamba ieneŋ nuac ic embachécna wammu.☆ ¹⁷ Miŋ Kewunéŋ yomuhuc zézac, Imuac ini ionac murunec éréma héŋ héima kecmu. Waŋu iwawai sigiginawac buŋa qeqeya imi késa osi ménda wammu. Imuhuc waŋgic, neŋ héihéré énécmimaŋ. ¹⁸ Neŋ onac maŋgoc waŋ énécmiwa ini nuac nambé rac hécna wammu. Medac medac wandac wandac miŋinanéŋ imuhuc zézac.☆

7

¹ Ala sorochécna neŋaŋ imi sisipac ac zéma maziŋ imuhucyawac késa kecziŋ, imuac mia Anutuac bac yandi yandi wamma kecbiŋ. Kecma kekec téreya imi mesolaŋanima séwinina zéma uŋaninawac haka biria hénihénia igucnec météré amuma kecbiŋ.

Pauloac zézé ségiségiya.

² Ini ewa qerigina ménda aŋgéŋ tinéncmimu. Nini méŋac méŋ haka biria ménda waŋ énécmiyiŋ. Méŋac méŋ ménda mebiri énécmiyiŋ. Waŋu iwawagina eŋ ménda onagiriŋ. ³ Ni képésicgina zéhicŋimaŋ zé ac imuhuc ménda zézua. Bec zéyi éséc nec, nonac ewa qerinaiguc kecgic momac nec kecma momac nec humuwiŋ niŋac imuhuc énézézua. ⁴ Ni niŋkin zéŋ géma énézézua. Ni onac niŋ nimba zézé bipiginaguc waŋu qeri mebélac qebélac hakanéŋ sécgé néŋan zŋac. Waŋu zéra waiya hénia hénianinaiguc ségiséginéŋ qesalecgé néŋan zŋac.

⁵ Hénia imi yomuhuc; Nini Makedonia baeciguc hayiŋ nalé imuaru nonac séwinina imi tachiahiaru qahac kerin, néŋ héna séra séc zéra waiya mihiŋiyiŋ. Séŋgaŋgeŋiguc tualeficnéŋ, ewa qerinaiguc bac yandi yandinéŋ he nénécmiyec. ⁶ Néŋ Qeri mama wawaŋa qerina mebelacgé nénécmian zŋac Anutu inéŋ mia Tito hayu qerina mebelac nénécmiyec ⁷ Tito hayec imi sac qahac néŋ meseli wammigic meme seli onarunec mihiŋiyec imuac suruc wamma ini qerinéŋ késama mambéc kecan zŋu imi zéma, zésiaccgina zéma, qeri siŋgina nuac hezac imuac suruc momac nec waŋ némma qerina mebelacgé néŋu ségiségi wammanec waŋi. ⁸ Imi mia hénia yomuhuc niŋac, ni kiwina oénécmima niŋyéwéri mihiŋi énécmiyi imuac nimbiri amuyi. Néŋ kiwi iminéŋ nalé hotoŋa dac sac niŋyéwéri mihiŋi énécmiyec imi niŋasarima deguc imi ménda nimbiri amuzua. ⁹ Ni deguc ségiségi wan zŋua imi mia niŋyéwéri mihiŋi énécmiyi imuac niŋac qahac, néŋ niŋyéwéri ginanéŋ énépésima keŋ onoporu ewa hakagina melenŋic hénia imuac niŋac mia. Ini Anutuac ewa siŋiguc niŋyéwérigic imuac niŋac kiwi nonac murunecnéŋ héna méŋac méŋiguc haka méŋac méŋ ménda mebiri énécmiyec. ¹⁰ Anutuac ewa siŋiguc niŋyéwéri waŋan zŋiŋ imi kecma ménda nimbiri amuwiŋ. Niŋyéwéri imuhucyanéŋ ewa hakanina hainetec mihiŋi ma aŋgéŋ titiiguc nonagicma keŋan zŋac. Waŋu baecac niŋyéwéri imuhucyanéŋ humuc mihiŋi nénécmian zŋac. ¹¹ Héŋgic, Anutuac ewa siŋiguc niŋyéwéri ma kekec imi yéwéri qeriaiguc eŋaŋ hénia gina qitiric zéaumu niŋac ewa qeriginaiguc wésé polaŋ dimuhucya, zésolaŋi amuamuya dimuhucya, qerigina kétiric kétiric dimuhucya, bac yandi yandi dimuhucya, qerinéŋ késama mambéc kekec dimuhucya,

† 6:15: Beliaru imi Sacdaŋac qara méŋ, qac imuac hénia imi lkoc miŋina. ☆ 6:16: Lew 26:12, Yer 32:38, Ezk 37:27 ☆ 6:18: 2Sa 7:14, 2Sa 7:8

qeri siŋ dimuhucya, zémindiŋi qemindiŋi dimuhucya mihicŋi énécmiyec. ¹² Imuac kiwi oénécmiyi imi ic méŋ késpedes waŋec me ic méŋ késpedes eŋ wammimia iorac niŋac qahac, néŋ qeri siŋginanéŋ Anutuac kiwaiguc onac muru hicŋi énécmimac niŋac oénécmiyi. ¹³ Waŋu ai imuacnec nini héibélac qéibélac waŋ nénécmimia wanziŋ.

Waŋu Titoac qeri uŋanéŋ onac niŋac wamma qeri bénzéh mihicŋiyec. Imuac niŋac ewa qerina mebélac gégéya imuac qahaiguc toroqema iwac ségiségi niŋac nini ségiségi wammanec wamma kecziŋ. ¹⁴ Ackuazécc énézéyiŋ imi moczoŋ héla wanzac ésécnec Tito ézéma meyac énécmiyi imi acguc ac héla wanzac, imuac niŋ ni onac ac suruc ézéma meyac énécmiyiguc imuac gamuna ménda ninzua. ¹⁵ Ini moczoŋ bac yandi yandi wamma zénéŋ hirihiri wamma héihéré mima ara niŋtoho wammigic imuac niŋ qelima ewa qerianéŋ onac muru moczoŋ kendaczac. ¹⁶ Ni solanec niŋkinzéhégé énécmizua imuac niŋac ségiségi wanzua.

8

Haihulac haka.

¹ Ninzéh ninzéh dacmuna hécna Anutunéh Makedonia hénaoriŋ goi héihéiya qéénécmiyec imi ini nimmu niŋac wanzua. ² Zéra waiyawac manam batuc kuney yandaiguc ségiségigina qesalecgé énécmima mayu maqeqe osiqosiyaiguc kileŋ haihulac wamma haleŋgina kuney yanda aleŋ aleŋ késama haigic. ³ Ni héipuc ac wamma zéau énécmizua, ieneŋ hia wammuac séc haleŋ hai énécmima eŋaŋ ewa siŋgina méndacma sécgina ogicma hai énécmigic. ⁴ Ieneŋ imi ic embac téréya tosara weleŋ qéénécmima haleŋ hai énécmimawac ai imuaru toroqewiŋ zé niŋénécmiwiŋ niŋac hélacnec zéwelec nénécmigic. ⁵ Kic hihi waŋiŋ imuacnec sac qahac néŋ toroqema ieneŋ walac eŋaŋ kekecgina Miŋ Kewuninawac muru haimigic, waŋu imuhucyanec Anutuac ewa siŋiguc nonac muru hai nénécmigic. ⁶ Titonéh bec suginaiguc ai imi héniyec imuac niŋac ewa hiawac haleŋ ai imi meyacgéma metecgémac niŋac zénaŋgé miziŋ. ⁷ Ini ninzéh ninzéh zéma ackuazéccgina zéma niniŋgina zéma wésé polanŋina zéma goinina héianzu ai imuhucya moczoŋiguc séc méŋ ogicma wamma meanzu ésécnec ewa hiawac haleŋ haihai aiiguc acguc imuhuc séc méŋ ogicma wamma memu.

⁸ Ni zéseli énécmima ménda zézua, néŋ onac siŋgina iminéŋ hélacnec me qahac imi tosara ionac wésé polan hakaginaguc haiséséc wamma niŋgésima kecza. ⁹ Imi mia hénia yomuhuc niŋac imuhuc zéma mayi; Miŋ Kewunina Yesu Kristoac ewa hiyawac haka yomi ini ninzu. Inéh eŋeya maqeqeya néŋnec ini sécgina séc wamma kecmu niŋac eŋeya saméh bipiyaguc kerec, néŋ onac niŋac maqeqeya waŋec. ¹⁰ Ai imuac mia niniŋna zéwa niŋgic iminéŋ naŋgé énécmimac. Ini yawuŋ emumuac walac ai imi hénima megic. Waŋu imi sac qahac ini imuac muŋguc wammaŋ zé ewa siŋgina he énécmiyec. ¹¹ Imuac ai imi mema medacmu. Waŋu wésé polanŋina he énécmizac séc, iwawaigina he énécmizac séc méndacma wamma medacmu. ¹² Wammuac siŋgina he énécmizaciguc, iwawai he énécmizac séc haigic memeyawac séc wammac, waŋu ménda he énécmizac igucnec imi ménda memeya wammac. ¹³ Imi mia tosara meefi énécmima ini meyéwéri énécmimaŋ niŋac qahac, néŋ séc éréreŋ waŋu kecmu niŋac. ¹⁴ Onac saméŋaginanéh ionac mété qététaŋginawac, imuhucyanec ionac saméŋaginanéh onac séc mété qététaŋginawac haigic keŋha waŋu, séc éréreŋnec hiabia wammac. ¹⁵ Imuac mia yomuhuc ooyawac hezac, sasala tocgégic imi eneŋ saméŋa ginaguc ménda waŋgic. Waŋu komodia tocgégic imi eneŋ acguc mété qététaŋ ginaguc ménda waŋgic.

Tito Korinti ama areŋ yandaiguc mélimiyec.

¹⁶ (16a) Onac niŋac wamma wésé polan nenamuru henénzac imuhucyanec Anutunéh Titoac ewa qeriaiguc momacnec haimiyec. ¹⁷ Miyu inéh nonac zénaŋgé ac késayec imi sac qahac, néŋ wésé polan hemiyecac deguc kuneynec ogicma hemiyu eŋeya ewa siŋ méndacma onac muru kemmaŋ zé kenzac imuac niŋac (16b) Anutu ewa hia ac wammizua. ¹⁸ Ninzéh ninzéh dacmuna méŋ i guc momacnec mélini hazac. Waŋu inéh mia buŋa

suruc hiabia zéau énécmima hénarinj tuja tuja ionac sugginaiguc qac bujayaguc wanjanzac. ¹⁹ Imi sac qahac, nini Miñ Kewuninawac edamuyawac niñac zéma nonac ewa siñ héla imi énézéyu hémmu niñac zéma ewa hiawac haleñ ai meni ic imi momacnec keñha wammac niñac hénarinj tuja tuja ieneñ gésimima kumugic. ²⁰ Nini imi haleñ kuneñ yanda nonac méraninaiguc haigic galenげanziñ ai imuac méñnéñ méñ zébirí nénécmiwac niñac técnina nimma kecanziñ. ²¹ Hénia imi yomuhuc, nini Miñ Kewuninawac kiwaiguc sac qahac, néñ ic embac ionac kicginaiguc momacnec haka hiabia wambiñ zé, técnina nimma kecbiñ zé wanziñ. ²² Wañu iriguc momacnec ninzén ninzén dacmuna méñ mélini keñec. Iwac mia héngésima niñni, ic imi ai sasala imuac wésé polañaguc kerec. Wañu deguc imi onac niñu ewa qeriaiguc niñkinzén kuneñ yanda hicñimiyu, wésé polañ imi ogicma kuneñ yanda ai imi memañ zé wanzac. ²³ Titoac zéwa niñgic, inén onac welen qe qe ainaiguc mérana zéma ai momacna wanzac, wañu ninzén ninzén dacmuna éréhécná niñac zéwa, iereñ imi hénarinj tuja tuja ionac méliméli ic éréhécgina zéma Kristoac edamuya wanzaoc. ²⁴ Imuac niñac ini imi hénarinj tuja tuja ionac kicginaiguc eñañ siñginawac héla zéma zézé bipi ac wañ énécmiyiñ imuac hénia imi eñañ haihaka ginaiguc haima ic haréwéc ionac mewinini énécmigic hémmu.

9

¹ (2a) Ni onac wésé polañ imi ninzua hénia imuac niñac ⁽¹⁾ ic embac téréya welen qeénécmimiawac kiwi munğuc oénécmimanñ zé nimba hénia qahac wanzac. ² (2b) Ni onac niñ wamma Makedonia ic embac énézéma Akaia baeciguc imi yawuñ emumuac bec zéréñ qéréñ wandacgic zéma onac mepési énécmiyiñ. Wañu imuhuc énézéwa onac wésé polañginanéñ ic embac héla yanda ewa qerigina meefi énécmiyec. ³ Wañu mepési énécmima ac zéyi iminéñ héla qahac ménda wammac, néñ zéyi ésécnec zéréñ qéréñ wandacmu niñac ic imi méli énécmiyi. ⁴ Qahac wañu, Makedonia ic embac ieneñ niguc momacnec kemma ini zéréñ qéréñ ménda wamma kecgic inicmuiguc ini sac qahac, néñ nini momacnec ninzéngeéma kerinj imuac mia gamunén qacninaiguc embac niñac. ⁵ Imuac ni ninzén ninzén dacmuna ini meefi énécmiwa walac walac onac muru hama ewa hiawac haleñ bec nec haiwiñ zé ac zikima zégic imi nalé ménda ducñiyunec zéréñqéréñ wandacmu zéma zénañgé énécmimu iminéñ hia zéma niñi. Imuhuc zéréñ qéréñ wamma tocgogic zéhinociguc qahac, néñ ewa hiawac haleñ héla wammac.

Héla sasala mihicñiwij zé gocmia nétéréma qesagic.

⁶ Anğétima komocdia héihimic wammu imi eneñ komocdia metocgomu, néñ nétéréma sasala héihimic wammu imi eneñ sasala metocgomuac hezac. ⁷ Niñgic qeriginaiguc hezac imuac séc méndacma haimu, néñ anğétitiginaguc me zéhinociguc ménda haimu. Anutunén ewa hia nimma haiñzu ionac siñgina niñanzac. ⁸ Imi mia nalé séc ai hiabia imuac me imuac sécginaguc wamma nétéréma memu niñac Anutu imi ewa hiawac buña hénia hénia hia qesalecgé énécmimacac kuha hemizac. ⁹ Ac kiwi yomuhuc hezac; inén séc qema méndemma ic maqeqeya énécmianzac. Wañu iwac solañ dindiñawac haka imi nalé tetcgia qahac hemac. ¹⁰ Héi himicanzu ionac muru wariha zéma neneac buña momacnec énécmianzac inén iwawai mesai énécmima wariha énécmima imuhucyanec onac solañ dindiñawac haka imuac héla momacnec toroqe énécmimac. ¹¹ Ini hénia hénihéniaiguc mesécgé énécmiyu haka hénihéniaiguc sese kuneñ yanda hai énécmigic, eñañ haihulac haka imuac hélanén ai meni ic embac ieneñ Anutu ewa hia ac ézému. ¹² Welen qe qe ai iminéñ ic embac téréya tosara iwawai imuac me imuac hocgic mihicñi énécmianzac. Wañu imi sac qahac, haka iminéñ ewa hia kuneñ yanda Anutu qesalecgé mianzac. ¹³ Welen qe qe ai iminéñ héipuc wañ énécmiyu, Kristoac buña suruc hiabia imi hélacnec zéauma niñtoho wamma, Yerusalem hénarinj zéma ic embac tosara ewa hiawac haleñ haihulac yandanec welen qeénécmigic, hémma ic embac ieneñ Anutu mepésimianzu. ¹⁴ Imuac ieneñ acguc onac niñac zéwelec ai mema Anutuac

✠ 9:9: Leg 112:9

ewa hiaya ogicogira qacginaiguc he énécmizac imuac niñac onac niñ wamma kecanzu. ¹⁵ Iwac sese imi acninanéñ zézéyawac séc qahac, imuac niñac Anutu ewa hia wammizij.

10

Paulonéñ aiya niñac saiwa acya énézéyec.

¹ Iniguc añamma kecanzua imuaru memaamuma kecanzua, néñ wai énécmima lakec kecanzua imuaru imi zénéñ hirihiri qahac ac énézéanzua Paulo ni nenaoc deguc imi Kristoac memaamuma kekecac haka zéma gum bénzénzén hakaiguc namma zéwelec wañ énécmizua. ² Nini séwiac siñiguc namma haihaka wañanzij zéma nimbiri nénécmianzu imi onac ac selianec énézémanjac hezac. Wañu onacmuru hama imuac séciguc meefima ménda zémanj zé zéwelec énécmizua. ³ Nini séwiiguc kecanzij imi hélacnec, néñ séwiac nanañiguc yaré ménda qeanzij. ⁴ Yaréninacwac tewi zakonj imi séwi igucnec qahac, néñ Anutuac kuhanéñ raragina selia quwuc muwura tianzij. ⁵ Wañu ac zééñ zémaya imi zéhézéngéma iwawai Anutuac ninij qetalima emma nanzac imi qeni maanzac, wañu Kristo niñtoho wammimu niñac niningina hénia hénia imi ziki sipacgé énécmianzij. ⁶ Niñ tohotoho hakaginanéñ hélacuc wandaru acqeque haka tosara zémindij qemidij wambij zé zéréñ qéréñ wamma keczij.

⁷ Ini imi séwiiguc sac ninicgési wañ nénécmianzu. Ic méñnéñ eñeyaoc Kristoac buña kecanzac imuac niñkinzén gézaciguc eñeya ésécnec nini acguc Kristoac buña kecanzij imi ewa qerianéñ muñguc nimma niñtegicmac. ⁸ Qac buña Miñ Kewuninanéñ nénécmiyec imi hézénge énécmiwij niñac qahac, néñ meyac kumu énécmiwij niñac nénécmiyec imuac niñac ni imuac komora méñ ogicma meyacamuma zémanjiguc gamuna ménda nimmanj. ⁹ Ni kiwi o énécmima memeteric wañ énécmimanj zé wanzua éséc nimbu niñac. ¹⁰ Ic tosara ieneñ yomuhuc zéanzu, iwac kiwiya imi yéwéria zéma kuhagucnéñ eñeya hama ninicmaciguc qeka meka wamma ac hiabia ménda zéanzac. ¹¹ Ic imuhucya imi eneñ yomuhuc niñtegicmu; Nini imuaru kemma iniguc momacnec kecbij nalé imuaru imi iniguc ménda kecma kiwiiguc oma zézij ésécnec haihaka imuhucya hélacnec wambij.

¹² Nini imi tosara eñañ meyacamuma zéanzu iniguc haiséséc wamma niñgési amuwijac séc qahac, néñ ieneñ eñawunec haiséséc wañamuma héngési wañamuanzu imuac ionac nimba niñtegic qinjegicgina ménda he énécmizac. ¹³ Nini imi sécnina ogicma ménda meyac amuwij, néñ Anutunéñ miñ séc méndéñ nénécmiyec nanañ imuhucgeñ tima kecbij. Imuhuc wamma kec keczu imuac séc ai mewij zé haréyij. ¹⁴ Nini imi méréc mérécginawac Kristoac buña suruc hiabia énézewij zé walac walac hayij, imuac niñac nini onac muru hayij nalé imuaru imi nanañ ninawac séc imi ogicma ménda hayij. ¹⁵ Nini imi tosara ionac ai memeiguc héima namma sécnina ogicma ménda meyac amuzij, néñ ninzén ninzénjina yandima kemmac séc sugginaiguc nonac ai memeac titiña imi nétéréma kunéñ yanda wammac zéma imuac niñkumuma keczij. ¹⁶ Imi mia tosara ionac ai buñaguc namma bec mihicñigic imuaru héima ménda meyac amuwij, néñ onac baecgina hezac imuac andiaiguc ogicma kemma buña suruc hiabia imi énézewij zé imuhuc wamma kecanzij. ¹⁷ Zézé ségiségi wambij zé Miñninawac qeriaiguc zézé ségiségi wammu. ¹⁸ Méñ eñeyawac mepési amumac imi héipucyaguc qahac, néñ Miñninanéñ mepésimimac iminéñ héipucyaguc wanzac.

11

Paulo zéma Yesuac Méliméli ic ikora.

¹ Hakana qelana dac imuac ewaginanéñ nanjé némma niñkeczu zéma niñkumuzua. Ohecgina mezua, bisiqatén wañ néngic! ² Ni Anutuac qeri siñiguc onac niñac qeri siñ ninzua. Ni ini embac seraña solaña ésécnec Kristoac muru onopocmanj zé zammareñiguc iwac buña qeénécmizua. ³ Mokoleñnéñ diwi qiwiliñaguc Ewa imi ikoc

wammiyec éséc nec onac niniñ solañ zéma niniñ héla Kristoac muru héikumugic heyec imuac nec héñacya mema néñgacma ewa qeriginanéñ zapi qeqeya wambac niñac. ⁴ Imi mia hénia yomuhuc niñac imuhuc zéma mazua, Méñnéñ méñ hama Yesuac hénia zéau énécmiyiñ imi qahac, néñ hénia méñ zéau énécmizac me Uña meñic imi qahac, néñ uña méñ énécmizac me buña suruc hiabia niñgic imi qahac, néñ méñac énécmizaciguc nalé imuaru imi ini gum bénzénzén wamma gezacgina hia haianzu. ⁵ Yesuac Méliméli ic kuney kuney iniguc haiséséc wamma hémma nimba ewa bacginu ménda kecza. ⁶ Héla nec, ni acna imi hiabianec ménda zéanzua, néñ niniñna imi imuhuc qahac, héniana imi ic embac momac yanda suginaiguc hénia hénia héniaiguc mewinini énécmiwa nindaczua.

⁷ Ni eñañ meyac énécmima nenaoc memaamuma Anutuac buña suruc hiabia boñ tegic zéau énécmima késpedesna mihicñizua me? ⁸ Ni weleñ qeénécmimañ zé wamma héniaorin tuña tuña tosara ieneñ méra néñgic mema kowu neyi gezañ. ⁹ Ni iniguc kecma iwawai méñac méñ osima keru nalé imuaru méñac méñ yéwéri ménda mihicñi miyi. Imi mia ninzén ninzén dacmuna tosara Makedonia iguc nec hagic imi eneñ iwawai ménda henéñec imi mema hama néñgic. Ni hénia hénia héniaiguc yéwéri ménda mihicñi énécmimañ zé galeñ mema keru, wañu toroqema imuhuc wamma kecmañ. ¹⁰ Kristoac ac héla ewa qerinaiguc hezac imuac niñac Akaia baeciguc imuhucyanec mepé qepési acna zéma mazua imi ewa qerinaiguc hezac imi méñnéñ menéñqe némmacac séc qahac. ¹¹ Hénia némac niñac imuhuc zézua? Goigina ménda héima imuhuc zézua me? Imuhuc qahac, Anutunéñ ninzac.

¹² Ic tosia eneñ niniguc séc érérenéñ kecza zéma niñénécmimu niñac mepési amuwiñ zé nalé titiña mihicñiwiñ zé wañanzu, néñ ionac nalé titiña imi netecgémañ niñac ni imi wañanzua. Wañu imuac toroqema wammañ. ¹³ Ic imuhucya imi Yesuac Méliméli ic ikora zéma ai ic ikora. Ieneñ imi Kristo Yesuac Méliméli ic tanec héiyon baiyon wamma kecanzu. ¹⁴ Imi mia haka mérera qahac. Biri miñina acguc edamuya kua meme uña tanec héiyon baiyon wamma kecanzac. ¹⁵ Imuac niñac Biri miñinawac ai ichéra imi eneñ acguc eñaoc solañ dindiñawac ai ic tanec héiyon baiyon wamma kecanzu. Imi mia haka welicwelicgia qahac. Ieneñ imi tetecgiaiguc wawañ memegina biria imuac bakia séc érérenéñec késamu.

Paoloac kekec zérabéraya.

¹⁶ Ni muñguc énézézua, méñnéñ méñ nuac nimma ic qelaja ménda zéma nimmac. Wañu imuhuc ninzaciguc, qelaja éséc hia niñnéñu ni acguc komodia mepési amumañ. ¹⁷ Ac zézua imi Miñ Kewuninawac ewa siñiguc ménda namma zézua, néñ haka qelajaiguc namma meefima mepési amuzua. ¹⁸ Ic sasala ieneñ séwiiguc héima namma mepési amuanzu imuac ni acguc mepési amumañ. ¹⁹ Imi mia hénia yomuhuc niñ imuhuc zézua, ini eñaoc niñgic niñtegic qindegic ginaguc wañuguc kileñ ic qelaja tosara ségiségi wamma ewaginanéñ dongé énécmianzu. ²⁰ Imuac nec sac qahac, néñ méñnéñ hésa ic éséc énépésizac me, kinecñinecyá éséc nec énépésizac me, iwawaigina onagiczac me, meyac amuzac me, huluñ ginaiguc onotozaciguc qeriginanéñ hia dongé mianzu. ²¹ Ni imuhucya me imuhucyawac qeka meka téngéñ kerin imuac gamuna bisima zéauzua. Néñ Méñnéñ iwawai méñac meefima meyac amumaciguc, ni acguc qelaja éséc nec meefi amuma hia zémañ. ²² Ieneñ Hebraio ic? Ni acguc. Ieneñ Israel ic? Ni acguc. Ieneñ Abarahamac qelihéra? Ni acguc. ²³ Ieneñ Kristoac ai ic? Qelañ éséc nec zézua. Ni onogicma iwac ai ic héla kecza. Ai kuney yanda onogicma meyi, hésa ic hatac sasala onogicma keru, hihilocnéñ nugic qétéya imi olommañac séc qahac, nalé momacguc momacguc humucac déciguc kereñi. ²⁴ Yuda ic eneñ hihilocnéñ hatac 5 nugic. Nugic séc, 40 iguc nec 1 auma 39 séc nugic. ²⁵ Hatac 3 aribambanéñ nugic, hatac 1 hocnéñ gilima nugic, hatac 3 konduniguc zéic biriyec, wañu siñi kaiwe momacguc kondunéñ huanéñu keru. ²⁶ Hénia gowogowoiguc haka yomuhucya hicñinéñec, doku téfara zérabéraya, kowu nene, nena ic embac, ic enia, ama areña yanda, baec kisia, kondun, wañu dacmuna ikora,

imuac qeriaiguc séc, yéwéri mihicjiyi. ²⁷ Wañu kucqeqe ai zéma qenzey manzey, siñi sasala gau qeque, yaka niñ humuc, doku niñac démérna qanjararar qeqeya, nene qahac kekec, sanjeña zéma séwi usu qahac imuac séciguc zéma ²⁸ wañu imuac qahaiguc mén hezac imi naléya naléya hénaorij tuña tuña héngaleñ wañ énécmiwa yéwéria kuney yandanéñ hélanzi néñanzac. ²⁹ Sucginaiguc méjnén qeka meka wañu ni acguc qeka meka ménda wañanzua me? Sucginaiguc méñac méñ wammigic qonzontoj géyu ni acguc ewa biricna geriwiguc ménda wañ néñanzac me?

³⁰ Kileñ meyac amumañac hezaciguc, iwawai qeka mekana mewininianzac imuac mia meyacmañ. ³¹ Miñ Kewunina Yesuac Manjocya, nalé tetecgia qahac mepé qepési wañmimiawac hezac inéñ mia ni ikoc ac ménda zéanzua imi ninzac. ³² Damasiko ama areña yandaiguc ic kewu Areta iwac baec galeña méjnén ni népésimañ zé ichéra énézéyu ama yanda imuaru awima kecgcic. ³³ Néñ alahécna eney ni neñgeñ yandaiguc tinémma ama areña yanda imuac demij gouña igucnec hésaiguc tikologic hiñgacma baec galeñ iwac méria igucnec néñgari.

12

Paulonéñ tilij tilijiguc héjec.

¹ Ac haréña tanec wanzac, néñ kileñ meyac amuma zémañac hezac. Imuac Uñawac haka Miñ Kewuninanéñ nézéyu héñi imi zéma ac zéauma nézéyec imuac zéwa niñgic. ² Ni Kristoac ic mén ninzua. Ic imi Uñanéñ wagiru kurumeñ qétéya 3 imuaru emma mayec. Mama keru yawuñ 14 bec tecgézac. (Nalé imuaru inéñ séwi qeriaiguc kerec me imuac séñganjeñiguc kerec imi ni ménda ninzua, néñ Anutunéñ ninzac.) ³ Ni ic yomuhucya ninzua, (inéñ séwi qeriaiguc kerec me imuac séñganjeñiguc kerec imi ni ménda ninzua, néñ Anutunéñ ninzac.) ⁴ I imi baec hafi zepaya qahac imuaru wagiru kemma ac zémacac séc qahac imuhucya niñec. Ic mén humuma houmacac hezac méjnén ac imi muñguc zémacac niñ ménda zémimia. ⁵ Ni ic imuhucyawac hia meyacmimañ, néñ nena imi qeka mekanawac ménda zéma méñac mén mepési amumañac séc qahac. ⁶ Ni ac héla sac zémañ, imuac niñac mepési amumañ zé wammañiguc imi qelaña ménda wammañ. Néñ méjnén niñu haihakana iguc héñec me kuana igucnec niñec imi ogicma ic hiabia zéma niñnémbac niñac zémañ zé osizua. ⁷ Uñawac iwawai hénia hénia meaunéñec imuac nimba eñeña yanda wañanzac. Imuac niñac ni sécna ogicma meyac amuwi niñac séwinaiguc waiya, qara Biria miñinawac kua meme uña hainéñec. Imi mia sécna ogicma ménda meyac amumañ niñac yéwéri mihicji némmañ zé imuhuc hainéñec. ⁸ Wañu yéwéri imi wainémmac niñac Miñ Kewu zéwelec wammima kecha hatac haréwéc wañec. ⁹ Wañu ac yomuhuc nézéyec, kucnanéñ qeka mekagaiguc mesolanianzac imuac niñac ewa hiananéñ sécgé génzac. Imuac niñ ni Kristoac kuhanéñ nuaru henémmac niñac ségiségi wamma qeka mekanawac nimba eñu Anutu zéhiaru mimañ. ¹⁰ Qekameka mihicjianzua séc kucnaguc wañanzua imuac niñ, ni Kristoac wamma qeka mekana zéma mematiti ac zéma ai yanda zéma, nunesi zéma yéwéri mihicjianzua séc ségiségi wañanzua.

Paulonéñ ic enia ionac ai ic buña qemimia wañec.

¹¹ Ni qelaña wanzua, néñ ini hinocgé néñgic imuhuc wanzua. Eney meyac némmuac hezac. Ni ic eñomia, néñ Yesuac Méliméli ic eñeña yanda iniguc haiséséc wamma hémba ni ewac bacginu ménda kecza. ¹² Ni onac sucginaiguc gum bénzénzén kuney yandaiguc sésécac haka méréra zéma haka welic welicgia zéma ai kuhaguc wamma mewa iminéñ Yesuac méliméli ic héla kecza imuac asé kiwiya wañ néñzac. ¹³ Yéwéri ménda mihicji énécmiyi képésicna imi sac waima haka tosara méñac mén niñac ménda nimbiri némmu, néñ welen qeénécmiwa onac muru hénaorij tosia ionac séc ménda wawaña mén he énécmizac me? ¹⁴ Ninzu, onac muru hamañ zé zéréñqéréñ wamba deguc hatac haréwéc wanzac, néñ yéwéri mén ménda mihicji énécmimañ. Ni onac iwawaigina niñac qahac, néñ eñañ niñac wamma zéwelec énécmizua. Nambérac eney

nenjoc manjoc ginawac iwawai hofiiguc haiyic heyu emmacac ménda hezac, néj nenjoc manjoc erjaoc nambérac hécginawac wamma imuhuc wammucac hezac. ¹⁵ Ni mia kekec unjaginénéj hiarumac niñac ségiségi wamma iwawaina auma imuacnec toroqema kekecna momacnec hia auénécmidacmañ. Wañu siñgina niñanzua séc kemma muñguc yanda kunéj yanda wañu, siñna niñgic séc kemma muñguc yanda komora wammacac hezac me? ¹⁶ Ic tosianéj nuac yomuhuc zéanzu, ni onac réwéri ménda énécmiyi, néj diwi qiwiliñ ic keczuawac diwi qiwiliñ wañ énécmima énépésiyec. ¹⁷ Ni ichécna onaru méli énécmima ionarunec mérac zéwa méra néñu iwawaigina onagiri me? ¹⁸ Wañu Tito onacmuru kemmac niñac zémiyi imuhucnec ninzéh ninzéh munana méñ méliwa wagic amuma hayoc, wañu Titonéh hama iwawai méñ onagirec me? Ini niñgic, i zéma ni nekaoc Uña téréya imuhucyanec zéma héna momacguc ménda kecanzic tanec wanzac me?

¹⁹ Ini niñgic éréma deguc nini héikenjzé héihazé wammanec kecziñ tanec wanzac gezañ. Imuhuc qahac. Nini Kristoguc kecma Anutuac kiwaiguc énézéziñ. Ala sorochécna, imi moczoñ ini nanjé énécmiwiñ zé zéziñ. ²⁰ Ni onac muru hamañ nalé imuaru, ini hémmañ zé niñi haka imuhucya ménda wamma kecgic inicbi niñac, ini acguc hémbiñ zé niñgic séc ménda wamma kecba némbu niñac, bacna yandizac. Imi sac qahac onac muru tualefic zéma nimbupuc zéma qeri geric zéma méndéh amuma kekec zéma zébiri qébiri zéma andé lukuc ac zéma tétéc qeqe zéma kaijiliweñ wamma kecbu niñac zénéñna hirizac. ²¹ Onac murunec tosianéj haihaka zapi qeqeya zéma kaisero zéma nezéléléh haka imuhucya wamma qerigina ménda melenanzu. Wañu imuhuc wammanec kecgic, onaru hawa Anutunanéh memanéñu, ic imuhucya ionac siacma ewa goro wambi niñac bacna yandizac.

13

Goro ac tetcgia.

¹ Ni deguc hatac haréwécac onac muru hamañ. Hama énézéwa héipuc ic éréhéc me haréwécnéj ac kuagina igucnec nindacma hélawac zéseliwiñ.[☆] ² Hatac éréhéc hayi nalé imuaru bec goro ac énézéyi ésécnec deguc lakec kecma goro ac walac énézéwa niñgic, muñguc hamañ imuaru imi becnecc képésic wañgic ic ionac zéma ic tosara ionac képésicgina imi ménda wai énécmimañ. ³ Kristonéh nuac qeriiguc ac haiyu zéanzua imuac hénia hicñjiteguru hémbiñ zé wañanzu. Imuac niñac imuhuc zézua. Kristo imi onac muru kuc mama ménda wañanzac, néj ewa qeriginaiguc kuhaguc aiya meanzac. ⁴ Hélawac zéni, Kristo imi kuc mama keru ic héñgeña wéndaraiguc qegic, néj Anutuac kuciguc yarecac kecanzac. Nini imi imuhucyanec iwac qeriaiguc bélacgéma kecanziñ, néj weleñ qéénécmiwiñ zé Anutuac kuciguc kecanziñ.

⁵ Ini ninzéh ninzéhuc kecanzu me qahac imi niñasariwiñ zé batucgéma niñgési amumu. Yesu Kristonéh ewa qeriginaiguc kecanzac imi ménda niñasarizu me? Ini imi ménda niñtegiçzuiguc ini ninzéh ninzéh ic héla qahac. ⁶ Wañu nini imi ninzéh ninzéh ic ikora qahac, hénia imi niñtegiçmu niñac wanzua. ⁷ Anutunéh galeñgé énécmiyu képésic méñ ménda wammu niñac Anutu zéwelecmima kecanziñ. Imi mia ninicgic nini ninzéh ninzéh ic héla kecanziñ tanec wambiñ niñac qahac. Nini imi ninicgic ninzéh ninzéh ic ikora tanec hia wambiñ, néj ini imi haka silic solaña wamma kecmu niñac imuhuc wamma kecanziñ. ⁸ Nini imuhucyanéh haka méñac méñ ac héla imi logima wambiñac séc qahac, néj imuacnec sac méndacma wamma kecwiñac hezac imuac mia imuhuc zézua. ⁹ Hénia méñ imi yomuhuc; Kucnina qahac kecni kucginaguc kecanzu séc ségiségi wamma imuhuc solañanima kecmu niñac Anutu zéwelec wammianziñ. ¹⁰ Miñ Kewunéh qac buña néñec iminéj ménda hézéhgé énécmimañ, néj meyac énécmimañ niñac néñec. Imuac niñac ni onaru hama qac buñana imuaru héima namma ac geriwaguc ménda wañ énécmimañ zé lakec kecmanec walac goro ac oénécmizua.

☆ 13:1: Hén 19:15

*Yai*zézé ac teteçgia.

¹¹ Dacmuna héçna ac teteçgiawac zéwa gezacgina haima nimma niñtohomu, ségiségi wamma keçmu. Imuhuc wamma solarjanima ewa momac wamma luaeguc keçmu. Goi héihéi zéma luae miñina Anutunéñ iniguc keçmac. ¹² Kiricne téréyaguc yai^zézé ac wañamumu.* ¹³ Ic embac téréya momac yanda enerñ aguc yai^zézé ac wañ énéçmizu.

¹⁴ Miñ Kewu Yesu Kristoac ewa hia zéma Anutuac goi héihéi zéma Uñ téréyawac ala kekeçnéñ tuñ onac muru he énéçmimac.†

* 13:12: Kiwi tosaraguc ac yomi kemaña ¹¹ teteçgiaiguc toroqema ogic heyu kemaña 13 zéma 14 imi melemma 12 zéma 13 ogic hezac. † 13:14: Kemaña yomi kiwi tosaraguc ménda hezac.

Galatia

¹ Ic onarunec me ic méñnéñ zéyec niñac qahac, néñ Yesu zéma i humuc igucnec meqelimiyeac Anutu mañgoc ieneñ méli néñu hahaya Yesuac Méliméli ic Paulo neñ imi ² ninzén ninzén dacmuna hécna moczoñ niguc keczu iniguc momacnec hénaoriñ Galatia baeciguc kecma kenzu onac muru ³ neñañ Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenén hama he énécmimac niñac wanziñ. ⁴ Kristonén Anutu neñañ mañgocninawac ewa siña méndacma neñañ baec yomuac hicñisai biria yomuacnec metecgé nénécmimañ zé kápésicnina niñac wamma eñeya séwi kececya wai nénécmiyec. ⁵ Imuac iwac muru edamuya tetcgia qahac hema emma hema kecma. Hélaacnecl

Buñ suruc hiabia imi méñ ménda hezac.

⁶ Ini Anutunén Kristoac ewa hiayaiguc unuruma énépésiyec, wañu ini focnec i waima ackuazéc tanera méñiguc kendaczu imuac niñ welicgé énécmizua. ⁷ Wañu imi buñ suruc hiabia méñ ménda wanzac, néñ ic tosia ieneñ mesoho énécmima Kristoac buñ suruc hiabia imi zébirigic tanera méñ wañanzac. ⁸ Wañu neneñ me kua meme ura méñ kurumeñ igucnec hahayanén buñ suruc hiabia énézéyiñ imi mesohoma méñac énézémaciguc imi saecginaguc wandacmac. ⁹ Walac énézéyi imuacnec mia deguc muñguc énézézia. Méñnéñ méñ buñ suruc hiabia walac nimma késagic imi qahac, néñ méñac énézémaciguc imi saecyaguc wammac.

¹⁰ Ni degucmi icnéñ niñgic sécgémac niñac wanza me Anutunén niñu sécgémac niñac wanza? Ni ic ieneñ welicgé némmu niñac zézua me? Ni ic ieneñ niñgic sécgémac niñac zéwinec imi Kristoac weleñ qeqe icya héla ménda wambinec.

Anutunén Paulo dimuhuc héihéré miyec imuac suruc.

¹¹ Dacmuna hécna, eneñ niñtecgiemu niñac énézézia, buñ suruc hiabia zéauanza imi ic méñac ewa siñ méndacmimia qahac. ¹² Imi mia ni ic méñac murunec ménda meyi me ic méñnéñ ménda ku néñec, néñ Yesu Kristo eñeyaoc measari néñu iwarunec meyi.

¹³ Ni becneñ Yuda ic ionac héna tima keri imuaru, ini niñgic ésécneñ Anutuac hénaoriñ réwérianec ununesi wañ énécmima mebiri énécmiyi. ¹⁴ Wañu ni imi yawuñ momachécna sasala onogicma Yuda ic ionac héna imi selianec ninzéngeña yanda hécninawac ac pakeñ mératéc memeya imuac seliseli wamma méndacañi. ¹⁵ Wañu neñgocnawac héri qeri igucnec gésinéma ewa hiaya niñac wamma héihéré néñec inéñ mia ¹⁶ Nañawac hénia imi ic enia ionac muru zéau énécmimañ niñac, i ewa qerinaiguc ewa hia nimma mihicñi néñec nalé imuaru, ni baec ic iniguc ménda eminiñi. ¹⁷ Wañu ic walac hénima Yesuac Méliméli ic ai megic ionac inicmañ zé Yerusalem ménda keñi, néñ moczoñ Arabia baeciguc kemmaguc Damasiko amaiguc liliñgeña keñi.

¹⁸ Imuacnec kecma yawuñ haréwéc tecgéyu Petero (Kefa zémimia) hémmañ zé Yerusalem ekemma i guc momacnec ai meme 15 keri. ¹⁹ Wañu nalé imuaru Yesuac Méliméli ic tosara ménda iniri, néñ Miñ Kewuninawac munaya Yakobo iwacnec héñi. ²⁰ Héñgic, ni onac niñ wamma kiwi ozua yomi imi ikoc qahac. ²¹ Imuac andiaiguc Siria zéma Kilikia baec keremba ²² Kristoac hénaoriñ Yuda baeciguc keczu ieneñ becneñ kic tanecna ménda héñgic, néñ ²³ ic méñ nunuhéi wañec iminén deguc ninzén ninzén walac qetéñgeñañ zé wañañec imuac mia deguc zéaukeczac imuac sac zégic niñgic. ²⁴ Nimma nuac niñac Anutu mepésigic.

2

Yesuac Méliméli ic ieneñ Paulo añañtima tétécgémigic.

¹ Ai yawuñ 14 tecgéyu neñ Banabaguc Tito wagicma muñguc Yerusalem ekeñij. ² Imi mia Anutunéñ nézéyu hémma ekemma buña suruc hiabia ic enia ionac sugginaiguc zéauañi imuacnec énézéyi. Énézéma aina memañac hezac imi zéma walac meyi imi momacnec héla qahac ménda wambac niñac qacgina keñkeña ionacnec sac énézéyi. ³ Wañu Girik ic Tito niguc momacnec kerec i acguc séwi tasia héricmac niñac ménda zénañgémiyi. ⁴ Imi mia dacmuna ikora tosara éléñnec harégic ionac niñac imuhuc wañi. Ieneñ imi Kristo Yesuac qeriaiguc hulacamuma kecziñ imi kowu ninicma acnéñ qaténénécmigic weleñ qeénécmiwiñ niñac imuhuc wañgic. ⁵ Wañu buña suruc hiabia imi onac sugginaiguc nalé séc hemac niñac nalé hotoñadac méñ ionac ac niñac ménda bélacgéyiñ. ⁶ Qacgina niñénécmigic keczu ionac sugginaiguc méñac méñ ewa éréhéc ménda wañanzua. Anutu imi ic ionac séwigina tanerawac ménda hémma énépésianzac. Ic qacgina keñkeña ieneñ méñac méñ ménda méra néñgic, ⁷ néñ néwécgeñaguc Peteronéñ séwiac asé kiwiginaguc ionac muru buña suruc hiabia énézémac niñ ai buña qemiyec ésécnec ni imuhucyanec ic enia ionac ai buña qenéñec imi héñteñgic. ⁸ Wañu Petoro qindiñi mima séwi hericginaguc ionac Méliméli ic oporec inéñ mia ni momacnec qindiñi némma ic enia ionac Méliméli ic noporec. ⁹ Wañu ai ic tandéya ésécnec zéma niñénécmianzu Yakobo zéma Kefa zéma Yohane ieneñ goi héihéiya nuac muru néñu hezac imi héñteñgicma ni zéma Banaba imi ic enia ionac muru kenziñ eñaoc imi séwi tasé hericheric ginaguc ionac muru kembij zé niñgic hiaruyu yai zézénira zéma méranira qegic. ¹⁰ Wañu maqeqeya ionac niñqeli énécmiwic imuacnec sac qesinércmigic. Wañu haka silic imuhucya imi neñ bec seliseli wamma meañi.

Paulonéñ Petero zéqeqetali wammiyec.

¹¹ Wañu Kefanéñ Antiokia ama areñaguc hayec imuaru hakasilic Képésiraguc méñ wañu musu qeqe wammima ac zémiyi. ¹² Walac Yakoboac murunec ic tosara hagic ieneñ ménda harédacgicnec Kefanéñ ic enia iniguc momacnec nene nema tarec, néñ ic ieneñ hosucgé énécmigic séwi hericginaguc ionac bac yandi yandi wamma néñgacma keñec. ¹³ Wañu Yuda ic tosara acguc toroqemima haka tilicqilicya wañgic, Banaba acguc ionac haka tilicqilic ginanéñ hérémiyu sigima keñec. ¹⁴ Wañu hémba buña suruc hiabia imuac héna dindiña hezac séc ménda tигic moczoñ yanda kicginaiguc Kefa* yomuhuc ézéyi; Gi imi Yuda ic, wañu kileñ Yuda ic tanec qahac, néñ ic enia tanec kecma némac niñac ic enia ieneñ Yuda ic ionac héna méndacmu niñ seliseli wamma héihéré énécmikecziñ?

¹⁵ Neñañ ic enia késpedesicguc kekera ionac murunec qahac, néñ Yuda ic hicñiyiñ. ¹⁶ Késpedesic solañ zémimia imi héna ac wawañ memeya igucnec qahac, néñ Yesu Kristo ninzénge mimia imuacnec hezac imi ninziñ. Imuac niñ nini acguc Kristo Yesu ninzéngeañziñ. Imi mia nini héna ac wawañ memeya igucnec qahac, néñ Kristo ninzénge mini késpedesic solañ zénénécmimiac imuac niñ mia. Héna acac wawañ memeiguc séwi ic méñac méñ késpedesic solañ zémimia méñ ménda hezac. ¹⁷ Neñañ Yesu Kristoac qeriaiguc késpedesic solañ zé nénécmimia wammac niñ seliseli wañkecni késpedesicnéñ mihicñi nénécmimiaciguc, Kristonéñ késpedesic imuac weleñ qeqe ic wanzac me? Imi moczoñnec qahac! ¹⁸ Ni némac iwawai méñ qema téñgéyi imi muñguc meyac kumumañiguc, hakana iminéñ measariyu nenaoc héna ac logilogi ic tanec wammañ. ¹⁹ Héna acnéñ zétecgéyu humuma héna ac igucnec añgéñ tiamuyi imi Anutuac kic hihi wamma qeliqeli kecmañ niñac imuhuc wañi. ²⁰ Ni imi Kristoguc ic héñgeña wéndaraiguc nurugic humuyi. Imuac deguc kecza yomi imi nenaoc qahac, néñ qerinaiguc kecnénzac Kristo imi mia. Kekecna séwinaguc kecza imi goina héima nuac niñ wamma eñeya séwi kekecya waiyec Anutuac naña i ninzéngeña ninzén ninzén imuac qeriaiguc kecanza. ²¹ Ni Anutuac ewa hiaya imi ménda qetalizua. Késpedesic solañ wawaña imi héna ac igucnec haanzaciguc Kristonéñ eñ humuyec tanec wammac.

* 2:14: Kefa imi Hebiraio ac, Petero imi Girik ac, héniagira imi neñañ aciguc Zamanziñ.

3

Ninzéñ ninzéñac héna.

¹ O Galatia ic qelaña! Yesu Kristo imi dimuhuc ic héñgeña wéndaraiguc qegic keñkecma humuyec imi dindiñanec zéasari énécmiwa nindacgic, néñ kileñ mérénén ewa soho meénécmizac? ² Ni onac murunec haka momacguc sac qesinimmañ zé wan̄zua. Ini Uña Téréya imi héna ac tohoma megic me Yesu ninzéñgéma megic? ³ Ini ewa soho wan̄zu me? Uña téréyaguc héñigic, néñ deguc Uña téréya waima séwiginawac siñiguc metecgéwiñ zé wan̄zu me? ⁴ Ini haka kuhaguc sasala imuhucya hicñi énécmiyu héñgic imi héla qahac eñomia wan̄zac me? Imi hélacnec eñomia me? ⁵ Imuhuc wañu Anutu Uña téréya énécmima suginaiguc kuc méréra mewininima kerec imi ta héna ac tohotoho imuacnec me Yesu ninzéñgé mimia imuacnec? ⁶ Abarahamnéñ Anutu ninzéñgéyu ic solaña zémimia wañec.

⁷ Imuac ic embac ninzéñ ninzéñ igucnecnéñ Abarahamac qelihéra wan̄zu imi niñasarimu. ⁸ Wañu Anutunéñ ic enia ninzéñ ninzéñgina niñac wamma solaña zé énécmimac imi walac niñasarima Abaraham buña suruc hiabia imi yomuhuc ézéma zéyec; Baera baera ic embac imi guac qerigaiguc mozocgé énécmimia wammac. ⁹ Imuac ic embac ninzéñ ninzéñ igucnec ieneñ imi ninzéñgéma kecañec Abaraham i guc mozocgé énécmimia wammac. ¹⁰ Mérénénéñ méñ héna ac wawaña imuac héima nan̄zu séc saecac méra bawu kec̄zu imuhuc ooyawac hezac imuac niñ héna acac ai mezu séc saecac bawaguc kec̄zu. ¹¹ Wañu Anutuac kiwaiguc ic méñnéñ héna ac méndacma solañanimac ac séc qahac téñgéñ. Imi mia ic solañanéñ ninzéñ ninzéñiguc sac kec̄mu. ¹² Héna ac imi ninzéñ ninzéñ igucnec hahaya qahac, imuac ic mérénénéñ héna aciguc kiwi hezac imi méndacanzac inéñ héna ac qeriaiguc kec̄mac. ¹³ Kristonéñ neñañ niñac wamma saec ac zémimia wañec. Wañu héna acac saec ac igucnec mulu menénécmiyec. Imuac mia ic qahaiguc qegic nanaña séc saecac bawaguc kekera imuhuc ooyawac hezac. ¹⁴ Imi mia Kristo Yesuac qeriaiguc Abarahamac mériañnéñ ic enia ionac muru kereñu neñañ ninzéñ ninzéñiguc namma sisipac acac buña uña téréya nénécmiyu añgéñ tiwiñ niñac imuhuc wañec.

Héna ac zéma sisipac ac.

¹⁵ Dacmuna hécna, baec ic neñañ kecan̄ziñ igucnec séséc méñ héima zéwa. Icac sisipac ac acguc zétecgéni méñnéñ méñ aumac me toro qemacac séc qahac wañanzac. ¹⁶ Wañu sisipac ac méñ yomi mia Abaraham zéma qelia iorac muru zézéya wañec. Wañu sasala niñac qelihécga ménda zéma momacguc sac niñac zéma guac qeliga zéyec. Wañu imi mia Kristo. ¹⁷ Ni zézua imi yomuhuc niñac, Anutunéñ walac zéseliyec sisipac ac yomi imi mia Moseac héna ac yawuñ 430 tecgéyuguc hicñiyec iminéñ qeyu kemma héla qahac wammacac séc qahac. ¹⁸ Mératéc imi héna ac igucnec hayeciguc sisipac ac igucnec hahaya qahac, néñ Anutuac sisipac ac niñac wamma Abaraham ewa hiawac eñ miyec. ¹⁹ Imuhuc wañu bec héna ac imi némac niñac nénécmiyec me? Imi mia ac qeque niñac toroqe nénécmiyec. Imi mia kua meme uñanéñ ic suc Moseac méria igucnec nénécmiyec. Wañu hekeru sisipac acac buña Abarahamac qelianéñ hayu aiya tecgémacac heyec. ²⁰ Ic momacguc sac keru ic suc imi aiya qahac. Wañu nówécgeñaiguc Anutu imi momacguc imuac mia Moseac ic suc zézua.

Weleñgeqe ichéra me nambérac héra?

²¹ Wañu héna ac iminéñ Anutuac sisipac ac imi qéfacgézac me? Imuhuc wammacac séc qahac. Wañu héna ac kekec hémbénaña nénécmimac séc imuhucya nénécmiyeciguc solaña zémimia imi héna ac igucnec hawacnec, ²² Yesu Kristo ninzéñgéngic énécmimañ zéma zikīziki ac meyec imuac héla imi ninzéñ ninzéñ ic onac énécmimañ zé héna acac kiwi téréyanéñ momac yanda késpedes bawaguc qaté énécmiyec.

²³ Becnec ninzéñ ninzéñ imi ménda hayec imuaru nini héna acac méra bawu qaté nénécmiyu kerñ. Qaté nénécmiyunec kecni ninzéñ ninzéñ mewinini nénécmimiawac

naléya hayec. ²⁴ Nalé imuac suraiguc héna ac iminéj neñaj ninzéhj ninzéhjnina niñac solaña zénéncmimia wammac niñac Kristoac muru keñkeñawac mindi mindinji icnina éséc wamma kerec. ²⁵ Deguc ninzéhj ninzéhjac héla hayu mindi mindinji icnina héna ac imuac méra bawu ménda kecanzihj.

²⁶ Ini moczoñ yanda ninzéhj ninzéhjgina niñac Yesu Kristoac qeriaiguc Anutuac nañhéra wamma keczu. ²⁷ Némac niñ méñnéj méñ Kristoac muru toroqema doku naec énéncmimia wañec séc Kristo imi owo malekugina ésécnec héigic meénéncmiyu keczu. ²⁸ Wañu ini imi Yuda ic me, Girik ic me, hésa ic me, miñ mañgoc kekera me, welenj qeque ic me, ic me embac moczoñ Kristo Yesuac qeriaiguc momacguc wanzu. ²⁹ Ini Kristoac buña kecziuguc imi ini Abarahamac qelihéra wanzu. Wañu sisipac aciguc namma ini mératéc imuac miñina wanzu.

4

¹ Wañu mératéc miñinanéhj iwawai moczoñ imuac miñina wanzac, néj nambérac kecmac imuac suraiguc imi welenj qeque icac sécya ménda ogicmac. ² Wañu mañgocyanéhj naléya zéyec séc mindi mindinji ic me ai ic kiwawac méra bawu kecanzac. ³ Imuac neñaj acguc imuhuyanec, nambérac kerihj nalé imuaru baecac héna tosia mamaya imuac welenj qeque ic kerihj. ⁴ Wañu nalé imi hahéiyu Anutunéhj naña méli nénéncmiyu embacac héri qeri igucnec zéma héna acac méra bawu hicñiyec. ⁵ Imi mia héna acac méra bawu keczu nini boñhére menénéncmima Anutuac nañhéra imuac buña nénéncmiyu añgétiwihj niñac imuhuc wañec. ⁶ Ini Anutuac nambérac wanzu imuac niñac Anutunéhj eñeya nañawac uña imi ewa qerininaiguc méli nénéncmiyu Anutuac Aba mañgoc zéma qacanziñj. ⁷ Imuac gi degucmuacnec welenj qeque ic qahac, néj naña kecanzañj. Wañu naña kecanziñjiguc Anutuac murunec mératéc mema imuac miñina wamma kecanzañj.

Paulonéhj Galatia ic ionac niñac goro ac énézéyec.

⁸ Ini bec imuaru imi Anutu ménda niñasarima iwawai Anutu héla qahac imuac welenj qequegina kecgic. ⁹ Wañu deguc imi ini Anutu nimmizu, wañu imuacnec toroqema Anutunéhj ini niñénéncmianzac. Wañu dimuhuc niñac niniñ eñomia mamaya* baecac niniñ efefia imuac lilingéma muñguc imuac ziki sipac ichéra kecbihj zé wanzu? ¹⁰ Ini ai meme nalé zéma maso zéma kendorj yanda zéma yawuñj imi eeya héima kecanzu. ¹¹ Imuac ni onac niñac ai seliseli wamma meyi imi héla qahac wambac niñac bac yandi yandi wanzu.

¹² Dacmuna hécna ni onac séc wamma kecanzua imuac welec énéncmima zézua, ini nuac séc wamma kecmu. Ini kecma hama haka biria méñ ménda wañ néñgic. ¹³ Ni hénihéniaiguc imi hafi zepananéhj wañu onacmuru hama buña suruc hiabia zéauénéncmiyi imi ini ninzu. ¹⁴ Nuac niñgic réwérimacac séc imuhucyanéhj séwinaiguc heyec, néj mema titi ménda wañ némma ni ménda wainéñgic, néj Anutuac kua meme uña me Kristo Yesuac séciguc niñnémma héihéré néñgic. ¹⁵ Wañu deguc ségiségigina imi dimia kendaczac? Ni héipuc ac héla énézéwa niñgic. Nalé imuhucgeñj imi wawañawac séc wambacnec kic gomacgina acguc hia néfindinégéma némbuac séc wañgic. ¹⁶ Wañu deguc imi ackua zéc héla énézéwa nuac niñgic ha zécgina wanzu me? ¹⁷ Ic imuhuya imi eneñ onac niñ wamma seliseli wanzu imi hénia hiabiawac qahac, néj wéségina misigic tosara andé unuma kemma ionac muru qékétama niñhumu énéncmimu niñac imuhuc wañ énéncmima keczu. ¹⁸ Haka hiabiawac qeri siñginanéñj wawaña imi ni iniguc kecanzua nalé imuac sac qahac, néj nalé séc hiabia wanzac. ¹⁹ Nambérac hécna ni onac niñac wamma merac memeya ésécnec azi niyu qenzeñj manzeñj qemanec kecba ewa qeriginaiguc Kristoac kekec tanera imi hicñi tegiruguc waimañj. ²⁰ Ni onac niñac aurima

* 4:9: Ic onac kekecginanéñj uña ionac méra bawu hezac zéma ninzéhjégic, wañu imuac hénia imi ménni sikiluac kic taneraiguc hezac zéma imuac nimbihj zé wañgic.

sicsaoc wanꝓua. Imuac nalé yomuaru focdac hama iniguc kecma ewana melemma bénzérñec ac énézémanñ niñ wañ néñu kecꝓua.

Haga zéma Sara.

²¹ Nézigic nimba, héna acac méra bawu kecbiñ zé ninꝓu ini héna ac imi ménda niñtegicꝓu me? ²² Yomuhuc mia ogic hezac; Abaraham imi nañ héréra éréhéc keroc. Méñ imi embac sisipac acyaguc iwac murunec méñ imi embac sisipac acya qahac iwac murunec. ²³ Weleñ qeque embac iwac murunec imi séwi busu igucnec hicñihicñiya, néñ embac miñina iwac murunec imi sisipac ac qelia igucnec hicñihicñiya wanꝓac. ²⁴ Ac yomi séséc ac wanꝓac. Embac éréhéc imi sisipac ac éréhéc, méñ imi Sinai baec boña imuaru weleñ qeque ic mihicñiyec Haga imi mia. ²⁵ Haga imi Sinai baec boña Arabiaiguc nanaña, Yerusalem deguc hezac imuac sésécya. Inéñ eñeya nambérac héra iniguc weleñ qeque ic wamma kecꝓu. ²⁶ Wañu Yerusalem méñ kurumenñiguc hezac imi ziki sipacya qahac hezac. Iminéñ mia neñgocnina wanꝓac. ²⁷ Imuac mia yomuhuc ogic hezac; Embac euya qahac iwac qelihéranéñ embac euyaguc iwac nambérac héra ionac zañgégina ogicꝓac. Imuac niñac, o embac héfiña gi ségiségi wambésémañ! Azi ménda gianꝓac gi kucnec qacna! ²⁸ Dacmuna hécna, ini Isaka ésécnec sisipac ac imuac nambérac héra wanꝓu. ²⁹ Wañu nalé imuaru merac séwi igucnec hicñiyec inéñ merac uña téréya igucnec hicñiyec imi qenesi wammiyec séc deguc acguc imuhucyanec. ³⁰ Wañu kiwi téréyanéñ dimuhuc zézac? Weleñ qeque embac zéma naña nesi érécmína keñic. Némac niñ weleñ qeque embac iwac nañanéñ embac ziki sipacya qahac iwac nañaguc momacnec mératéc ménda memaoc zéyec? ³¹ Imuac dacmuna hécna, neñañ imi weleñ qeque embac iwac nambérac héra qahac, néñ embac miñina iwac merachéra wamma kecziñ.

5

Kristonéñ ziki sipac igucnec hulac nénécmiyec.

¹ Zikisipacnina qahac kecbiñ niñac ziki sipac igucnec hulac nénécmiyec. Imuac niñac nañselima ziki sipacguc kekecac teñ hésaya imi muñguc ménda bisiwésémañ.

² Niñꝓu? Paulo neñ mia énézézua, ini séwi tasé hericheric meénéc mimuiguc imi Kristo imi onac muru eñomia wammac. ³ Muñguc zéauma énézéwa, ic mérénéñ séwi tasé hericheric memimia wammaciguc inéñ héna ac mocꝓoñ wamma medacmac ac hezac. ⁴ Héna ac qeriaiguc ic solaña zéénécmimac niñac wanꝓu ini Kristoguc toro qequeya imi tegicma goi héihéi igucnec metecgé énécmimia wanꝓac. ⁵ Neñañ imi uña téréyanéñ nañgé nénécmiyu ninzérñ ninzérñiguc solañ dindiña zénénécmiyu nimbiñ zé niñkumuma mambécanziñ. ⁶ Kristo Yesuac qeriaiguc imi séwi tasé heric herira zéma ménda hericherira imi aigira qahac, néñ imuaru imi Anutuac siñ qeriaiguc ai meanꝓac ninzérñ ninzérñ imi sac hezac.

⁷ Ini usuñec hiabianec keñañgic, néñ mérénéñ ackuazéac héla imi ménda tohomu niñac héric énécmiyec? ⁸ Zéhinoc ac imuhucya imi unuruma héihéré énécmiyec Anutu iwac murunec ménda hicñiyec. ⁹ Niñꝓu, yis komoranéñ saima uha dokuyaguc imi mocꝓoñ sécgéanꝓac. ¹⁰ Eneñ niniñ tosara ménda añgétimu imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc ninzérñgézua. Wañu ic mérénéñ méñ ewa soho mihicñi énécmimac imi kitiwa memac. ¹¹ Dacmuna hécna, ni séwi tasé hericheric imuac hénia zéau énécmima kecbinec hénia némac niñac nuhéi wambunec? Imuhuc wambinec ic héñgeña wéndara imi aunéneña wañu iminéñ hénana ménda kizicgécwacnec. ¹² Ic mérénéñ méñ yéwéri imuhucya mihicñi énécmima kecꝓu imi eneñ séwiya sac qahac, néñ gocmiagina momacnec mocꝓoñ héricdacma kecmu niñac wanꝓua.

¹³ Dacmuna hécna ini ziki sipac qahac kecmu niñ unuruyec. Néñ ziki sipac qahac kekecnéñ usugina wañ énécmiyu séwac siñgina tohomu niñ nalé titiña ménda mihicñi énécmimac, néñ goi héihéiiguc weleñ qeamuma kecmu. ¹⁴ Imuac mia geñga goiga héi amuanꝓañ séc imuhucyanec alagawac goiya héimibésémañ zézéya momacguc yominéñ

mia héna ac moczoṅ mesolaṅanizac. ¹⁵ Ini mia eṅawunec kuanéṅ iṅima qécgéamuma qahac wambu niṅac goro ac énézézua.

Anutuac Uṅa zéma séwininawac siṅ.

¹⁶ Waṅu mia yomuhuc zézua; Ini Uṅa téréyawac méndacmima hakagina wammu. Imuhuc waṅgic séwiginawac siṅsiṅ imi ménda seligimac. ¹⁷ Séwiac siṅsiṅ iminéṅ Uṅa Téréya qetalimianzac. Waṅu imuhucyanec uṅa téréyawac siṅsiṅ iminéṅ séwiac siṅsiṅ qetalimianzac. Imuac siṅsiṅ éréhécnéṅ hažéc waṅamuma euyic haka méṅ wambij zé ninzu imi wammuc séc qahac waṅanzac. ¹⁸ Uṅa téréyanéṅ hénagina walac andu waṅ énécmimac imi ini héna acac méra bawu ménda kecmu. ¹⁹ Séwiac haka silic imi usuya qahac hémma nindacziṅ. Imi mia kaisero, niniṅ zapi qeqeya, haka gamu qeqeya, ²⁰ baniara mepé qepési, suṅa zinac, hažéc hažéc kekec, daṅpero ac, nimbupuc biria, qeri bélaṅ, tualefic, féṅgéc, téamuma kekec, ackuažéc ikorawac téamuma kekec ²¹ wanna wamba, doku selia nene, nezéléléṅ, zéma haka imuhucya tosara mia. Becnec zéseli énécmiyi imuac séc zéseli énécmizua. Haka imuhucya wammu imi eneṅ Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi mératéc ménda memuac hezac.

²² Waṅu uṅa téréyawac héla gocmia imi mia yomuhuc. Goi héihéi, ségiségi, luae, qeri bénzén, ala kekec, ehéihéi, méṅzé méṅzéya qahac, ²³ gum bénzénzén, qerinéṅ sigisigi kekec, haka imuhucyawac imi héna ac méṅnéṅ méṅ neuṅ ménda héianzac. ²⁴ Kristo Yesuac ic embachéra imi eneṅ séwagina zéma imuac siṅsiṅ imi ic héṅgeṅa wéndaraiguc qedacgic. ²⁵ Neṅaṅ uṅa téréyaguc kecziṅiguc uṅa téréyaguc qéhéréṅgéma tacyac wambij. ²⁶ Edamu asaha eṅomiawac ménda wamma eṅacnec nimbupuc biria ménda wamma qeri netunetu ménda waṅamumu.

6

Baocgé amuma kecmu.

¹ Dacmuna hécna ic méṅnéṅ bélacgéma kápésic méṅ waṅu winiṅu hicṅiyu ic téréya ini qerigina gum bénzénzén anec mindiṅi mima eṅaṅ hakagina acguc niṅgési amuma eṅaṅ acguc manam batuciguc embu niṅac wamma bac yandi yandi wamma kecmu. ² Réwérigina imi wagic amuma bisimu. Imuhuc wamma Kristoac héna ac niṅtohodacmu. ³ Ic méṅnéṅ eṅomia kecma eṅeyawac niṅu tosara onogicma eṅeṅa waṅu ic imi ikoc waṅamuzac. ⁴ Icyā icyā eṅeya wawaṅ memeya héṅgaleṅ waṅamumac. Imuhuc waṅu zézé ségiségi ac imi tosara ionac muru qahac, néṅ eṅeya wawaṅ memeyaiguc sac hemimac. ⁵ Eṅeya réwéria imi eṅeyaoc bisimac. ⁶ Ic méṅ ackuažéc kumimia wamma niniṅ niṅareṅ géanzac inéṅ iwac iwawaiya hiabia moczoṅ ic kumianzac imiguc momacnec amunec qamunec wammaoc. ⁷ Ic méṅnéṅ iwawai méṅ himicmac imi héla imuacnec sac metocgéanzac. Imuac niṅac ini eṅaoc ikoc ménda waṅamumu. Anutu imi ménda zédesi wammimia. ⁸ Eṅeya séwiac niṅ wamma himicanzac imi séwiya igucnec iwawai hou houyawac metocgémac, néṅ uṅa téréyawac niṅac wamma himicanzac inéṅ uṅa téréyawac murunec kekec seli metocgémac. ⁹ Neṅaṅ haka hiabia wamma kuc mama ménda wambij. Kuc mama qahac kecbiṅiguc naléya ducṅiyu héla gocmia metocgé wambij. ¹⁰ Imuac nini nalé he nénécmimac imuac séc ic embac moczoṅ wawaṅ meme hiabia waṅ énécmiwiṅ. Imuhuc wamma ninzén ninzénac héna gésé ionac imi séc méṅ nétéréma imuhuc waṅ énécmiwiṅ.

Goro ac tetcgia.

¹¹ Héṅgic yomi mérananéṅ kiwi imi kunéṅ kunéṅ o énécmizua. ¹² Ic tosara séwiiguc kiwi hiabia mewiṅ zé wanzu imi eneṅ hinocgé énécmima séwi tasé hericheric meénécmianzu imi Kristoac ic héṅgeṅa wéndaraṅa niṅac wamma ununesi ménda mihicṅiwiṅ zéma imuhuc waṅanzu. ¹³ Waṅu séwi tasé hericheric meénécmimia imi eneṅ acguc eṅaoc siṅginanéṅ héna ac ménda tohoma ini séwi tasé hericheric memu niṅ zéanzu imi séwi tasé hericheric ic zaṅgégina olomma séwi eṅeṅ wambij zé imuhuc waṅanzu. ¹⁴ Waṅu nuac muru imi Yesu Kristoac ic héṅgeṅa wéndara imi qahac waṅu,

ménjac ménj zézé ségiségi ac wammañac ménj ménda henénzac. Kristoac nij wamma baec imi nuac muru ic héngenja wéndaraiguc humuyu ni acguc baecac muru humuyi.

¹⁵ Séwi tasé heric herira zéma ménda hericherira imi moczonj enomia, néj kekec qelia meme imi sac eeyaguc wanzac. ¹⁶ Haka silic yomi tohomu onac muru zéma Anutuac Israel ic onac muru luae zéma goi héihéianénj he énécmimac.

¹⁷ Degucmuacnec ménénj ménj réwéri ménj ménda mihicñi némmu. Ni imi séwinaiguc Yesuac lépéc kiwiya heyu kesa kec3ua.

¹⁸ Dacmuna hécna Mij Kewunina Yesu Kristoac ewa hianénj onac ewa qeriginaiguc hema kecmac. Hélacnec!

Efeso

Yai zézé ac.

¹ Anutuac ewa siñiguc Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulonéñ Efeso ama areña yandaiguc kecanzu ic embac téréya ini zéma Kristo Yesuac qeriaiguc ic héla wamma ninzénégéma kecanzu onac muru kiwi yomi oénécmizua. ² Anutu Manjocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac murunec ewa hia zéma luaenéñ onac muru hemac.

Qeri uñawac mozocya.

³ Mepé qepési wammini! Miñ Kewunina Yesu Kristoac Manjocya Anutunéñ Kris-toac qeriaiguc qeri uñawac mozoc kurumey igucnec hahaya hénia hénia mozocgé nénécmiyec. ⁴ Wañu eñeya kiwaiguc zéma eñeya ala siñiguc, neñañ téréyanec zéma solañanec kecbiñ niñac, baec kurumey ménda zéyu hicñiyecnec, Kristoac qeriaiguc gési nénécmiyec. ⁵ Gési nénécmima ewa hia nimma eñeya ewa siñiguc becaru niñareñgéyu heyec séc, Yesu Kristonéñnec neñañ eñeya nambérac héra buña qenénécmiyec. ⁶ Imi mia siña nimmianzac Yesu iwac qeriaiguc, iwac ewa hia edamuyaguc imi neñañ muru boñtegic eñ nénécmiyec imi mepésimiwiñ niñac, imuhuc wañ nénécmiyec. ⁷ Kristo iwac qeriaiguc mia, ewa hiaya kuaya qeqeya imuac séhaiguc, sacyanéñ boñ héré menénécmima késpedesnina wai nénécmiyec. ⁸ Imi mia inéñ niñtegic qinñtegic zéma niñ asac asaria moczoñnec neñañ muru mesécgé nénécmiyec. ⁹ Imuhuc wamma ewa siña sasañgia, eñeya ewa qeriaiguc niñareñgéyu heyec imuac séciguc, ewa hiawac zéau nénécmiyu qerininanéñ ninziñ. ¹⁰ Imi mia nalé niñec imi ducñiyu, iwawai kurumeyiguc kekera zéma iwawai baeciguc kekera imi moczoñ Kristoac qeriaiguc areñhéra tuñ momacguc wammac niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ¹¹ Iwawai moczoñ ewa siña hezac séc wañanzac Anutu iwac ewa siñ méndacma bec zétecgéyu heyec séciguc Kristoac qeriaiguc gési nénécmiyu iwac mératécac buña wamma kecanziñ. ¹² Imi mia Kristoac qeriaiguc walac walac mambéc keriñac kecanziñ neneñ imi kecma teteçgiaiguc iwac edamuyawac mepé qepési héra wambiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ¹³ Ini acguc iwac qeriaiguc ac héla, késpedes igucnec añgég titiac buña suruc hiabia imi nimma ninzénégégic sisipac acwac Uña téréyanéñnec eñeya buñawac asé kiwi meénécmiyec. ¹⁴ Wañu Uña Téréya iminéñ mia kurumeyac mératécnina imuac sisipac acwac asé kiwiya wanzac. Wañu ic embac eliñgé nénécmimia imi boñ hérénina menénécmiyu eñeya edamuya mepésimiwiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

Pauloac zéwelec ac.

¹⁵ Hénia imuac niñac ini Miñ Kewunina Yesuac qeriaiguc ninzén ninzénigina késakeczu imuac suruc zéma ala siñgina ic embac téréya ionac wañ énécmianzu imuac suruc imi ni acguc zégic nindari. ¹⁶ Imuac mia onac niñ wamma ménda misimanec ewa hia ac ézéma zéwelecanzua séc onac qacgina imi zéhicñi mianzua. ¹⁷ Miñnina Yesu Kristoac Anutu, manjocnina edamuyaguc inéñ mia niñtegic qinñtegic zéma ackua zéc zéauauya imuac qeri uña imi énécmiyu Anutuac hénia séha nintegicmu niñac zéwelec wañanzua. ¹⁸ Wañu ewa qeriginawac kiwa measari énécmiyu hénia némac niñac unuruyu mambéc keczu imi zéma ic embac téréya suginaiguc mératéc edamuyaguc dimuhucya kuaya qeqeya kesa keczu imi niñyacgému. ¹⁹ Wañu iwac kuc yandaya ogicqogira ninzén ninzén ic neñañ muru ai meanzac iminéñ kukuc duruc durucya eñeña wanzac imi niñtegicmu niñac zéwelecanzua. ²⁰ Wañu Anutuac kuc yanda iminéñ Yesu humuc igucnec meqeliyec. Meqelima wagicma kurumeyiguc emma eñeya méra héiyaiguc oporec. ²¹ Opocma qara imi meyaru ic kewuya kewuya zéma qac buña zéma kuc buña zéma galen buña zéma qacgina hénia hénia baec yomuac naléiguc hezac imi sac qahac, néñ ama baec hahaya hémbénañaguc hezac imi moczoñ onogicdarec. ²² Wañu iwawai moczoñ imi hénia duandiaiguc haiyec. Haima Yesu imi iwawai moczoñ onogicma

hénaorij neňaj orucnina wammac niňac oporec. ²³ Waňu hénaorij neňaj imi iwac héná méria* wamma kecziň. Waňu hénaorij imi mia iwawai moczoň imuac qeriaiguc iwawai moczoň sécgé énécmianzac iwac howiacnec wanziň.

2

Humuc igucnec kekeciguc.

¹ Waňu ini wawaň meme biria zéma kápésicgina imuac qeriaiguc humugic meqeli énécmiyec. ² Becnec imi ini haka biria imuhucyawac qeriaiguc tacyac wamma baec yomuac haka silic zéma Biria miňina kurumeň bawa sawawac galeň memeac kuha késa keczac imi méndacma kecaňgic. Waňu deguc ac qeqe ic ionac sugcinaiguc ai meanzac uňa biria iminéň mia Biria miňina wanzac. ³ Becnec imi neňaj imuhucyanec sugcinaiguc kecma séwininawac siň tohoma kecma séwinina zéma ewaninawac siňanéň waň nénécmiyec séc waňiň. Imuac ic tosara iniguc hénianina momacguc waňu qeri biriawac buňawac nambérac héra kerij. ⁴ Anutu wésé niniň kunéň yanda hemiyu neňaj ala siň waň nénécmima ala siň yanda imuac niňac wamma ⁵ kápésic nina niňac humuyiň neňaj imi Kristo Yesuac qeriaiguc meqeli nénécmiyec. (Ini imi ewa hiaya niňac aňgérnina tinénécmiyec.) ⁶ Neňaj Yesuguc momacnec meqeli nénécmima Kristo Yesuac qeriaiguc kurumeňac kekeciguc i guc momacnec tacbiň niňac nonoporec. ⁷ Imi mia Kristo Yesuac qeriaiguc wésé niniň waň nénécmima iwac ewa hiaya ogicqogira imi baec yomuac naléya hama emmac séc nénézéyu hémbiň niňac imuhuc waň nénécmiyec. ⁸ Ini imi ninzégégic ewa hiaya niňac aňgérnina tiénécmiyec. Imuac niňac imi mia onac murunec qahac, néň sese Anutuac murunec hahaya wanzac. ⁹ Imi mia wawaň memenina igucnec qahac, imuac ic embac méňnéň méň séwi eňeň hia ménda wammac. ¹⁰ Neňaj imi Kristo Yesuac qeriaiguc ai solaňa mewiň niňac Anutunéň menénécmiyec. Waňu ai imuhuc geňnec tima kembij niňac Anutunéň becnec niňu heyec.

Kristoac qeriaiguc ewa momac wamma kecbij.

¹¹ Imuac niňac ini yomuhuc niňqelimu; Becnec ini séwi tasé herichericgina qahac ic enia kecaňgic. Imuac niňac ic embac méraginanéň séwi taséginá hericma séwi tasé hericheric ginaguc zéénéc mimiawac kecaňgic ieneň onac niň séwi tasé herichericgina qahac zéénéc miangic. ¹² Nalé imuaru ini imi Kristo qahac séňgaňeň kecaňgic. Kecma Israelac héňgaleň ama areňa yanda imuacnec elicgé énécmimia wamma eňacnec kecaňgic. Waňu ziki ziki acwac sisipac ac imuac mia ic embac méréra tanec kecma niňkinzégéginá qahac Anutuginá qahac baeciguc kecaňgic. ¹³ Waňu deguc imi becnec lakec kecaňgic ini Yesuac qeriaiguc Kristoac sacya niňac Anutuac muru hosuru énépésima onoporu kecanzu.

¹⁴ Kristo imi luaenina. Inéň sucninaiguc demij elic elicgia naňec imi iwac séwiya aunénécmima hézégéyu mayu tuň éréhécnéň momacguc waňec. ¹⁵ Waňu tuň éréhécmi imi eňeya qeriaiguc séwi momacguc qeliawac wamma luaeiguc kecmu niňac eňeya séwiya wai nénécmima zézé seli ac zéma pakeň ac zéma héná ac hénia hénia imuhucya imi néhélima hazéc wamma kekec imi audarec. ¹⁶ Waňu ic héňgeňa wéndara iminéňnec tuň éréhécmi imi séwi momacguc wamma Anutuguc ewa momac wammu niňac imuac qahaiguc hazéc niniň imi qeyu humuyec. ¹⁷ Waňu mama hama lakec kecaňgic ionac zéma hosuru kecaňiň Yuda ic nonac momacnec luaeac buňa neňaj muru zéau nénécmiyec. ¹⁸ Imi mia iwac qeriaiguc ini zéma nini neňawu Uňa téréyawac qeriaiguc Maňgocac muru kerembiň niňac imuhuc waň nénécmiyec. ¹⁹ Imuac deguc muarunec, ini imi ic méréra me ic kian qahac, néň ic embac météré énécmimia i iniguc séc momac wamma Anutuac areňhéra zéma héňgaleň ama areňa yanda imuac buňahéra wamma keczu. ²⁰ Ini imi Yesuac Méliméli ic zéma Anutuac tiliň tiliň ic ionac qambaňa imuac qahaiguc kumu énécmimia. Kristo Yesu eňeyaoc imi ama imuac waňgorjaiguc hoc qambaňa waňecac keczac. ²¹ Iwac qahaiguc sécna sécga momacnec toroqema enni ama

* 1:23: Girik aciguc; Soma, neňaj neňaj aciguc séwiya.

imi moczoŋ Miŋ Kewuninawac qeriaiguc ocmuŋ téréya wamma yandima eŋanꝓac. ²² Ini acguc Uŋa téréyawac qeriaiguc ocmuŋ téréya Anutunéŋ tacyac wawaŋa wammac niŋ Yesuac qeriaiguc momacnec toroqe énécmiyu eŋanꝓac.

3

Paulonéŋ ic enia ionac niŋac wamma ai meyec.

¹ Waŋu Paulo ni ac zéma mazua hénia imuac niŋac ic enia onac niŋac wamma Kristo Yesuac hésa ic wamma kecanꝓua. ² Waŋu ama imuac welen qeŋe ai imi Anutunéŋ onac niŋ wamma goi héihéiyawac niŋac wamma nuac néŋec imi ini hélacnec bec niŋgic gezaŋ. ³ Waŋu usuya auma ac saŋa imi nézéyu niŋasariyi suruc imuac imi bec zékaŋ zékaŋ wamma oénécmiyi. ⁴ Ini kiwi imi olommuiguc Kristoac hénia saŋa niŋtegiri imi ini acguc niŋtegicmu. ⁵ Ac saŋa imi deguc Yesuac méliméli ic téréya zéma Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ionac muru Uŋa téréyanéŋ zéhicŋi énécmiyec ésécnec becaru imi hicŋisai nalé tosaraiguc imi ic onac nanhéra méŋac méŋ imuhuc ménda zéhicŋi énécmiyu niŋgic. ⁶ Imi mia ic enia eneŋ buŋa suruc hiabia imuaru toroqema Kristo Yesuac qeriaiguc sisipac acya imi momacnec mératéc mema neŋawu momacnec séwi momacguc wamma kecziŋ. ⁷ Waŋu Anutuac goi héihéia niŋac ai memeac sese mihicŋi néŋu, imuac kuhanéŋ nuaru ai meanꝓac séciguc buŋa suruc hiabia imuac ai icya wamma kecꝓua. ⁸ Buŋa suruc hiabia, Kristoac mériaŋ yanda oloŋ oloŋawac séc qahac imi ic enia énézémaŋ niŋac ic embac téréya ionac sugginaiguc maqeqeya téŋgéŋ tosara onogicma mamaya kecanꝓua nidac imuhucyawac goi héihéiyawac buŋa qenéŋec. ⁹ Imi mia iwawai moczoŋ zéhicŋiyec Anutu iwac qeriaiguc nalé hénihénia qahac imuarunec musaŋ musaŋgiawac niŋu heyec ai areŋa imuac héla imi dimuhucya wanꝓac imi zéasari énécmimaŋ niŋac imuhuc wannéŋec. ¹⁰⁻¹¹ Imi mia nalé hénihénia qahac imuarunec Anutunéŋ Miŋ Kewunina Kristo Yesuac qeriaiguc niŋareŋgéyu heyec imi méndacma degucmi Yesuac héniorij héra neŋaocnec Anutuac niŋtegic qinŋtegic hénia hénia imi mewininini kurumeniguc kua meme uŋa qac buŋaginaguc zéma kuc buŋaginaguc ieneŋ hénia imi héŋtegicmu niŋac imuhuc waŋec. ¹² Neŋaŋ imi Yesuac qeriaiguc i ninzéŋgéma imuacnec mia bac yandi yandi qahac Anutu hosucgé mimiawac hénia mihicŋima kecziŋ. ¹³ Imuac zéwelec énécmizua. Onac niŋ wamma qenzeŋ manzeŋ hénia hénia mihicŋima kecanꝓua imuac mia ewagina ménda mamac, néŋ niŋgic edamuginaguc wammac.

Kiwi yomi olommu ionac niŋac wamma zéwelerec.

¹⁴ (14a) Hénia imuac niŋac ¹⁵ baec kurumeniguc ic embac hénia hénia kecꝓu ionac qacgina mihicŋi énécmiyec.* (14b) Maŋgocnina iwac muru ni simiŋna héimima yomuhuc zéwelec mizua; ¹⁶ Inéŋ waŋu, iwac edamuya kuaya qeqeya séciguc Uŋa téréyanéŋ onac qeri icgina imi kuhanéŋ meseli énécmimac. ¹⁷ Meseliyu ninzéŋgéŋic Kristonéŋ onac ewa qeriginaiguc kecénécmiyu eneŋ imi goi héihéi imuac qeriaiguc gété zaligina meyu nammu. ¹⁸ Namma seligima météré énécmimia moczoŋ yanda iniguc momacnec Kristoac goi héihéiya imuac hilaŋaya zéma horuaya zéma hiŋgac hiŋgaraya zéma eŋeŋaya imi séha niŋtegicmu. ¹⁹ Waŋu Kristoac siŋ sorocya imi baec ic ionac ninij ninanéŋ olommuac séc qahac, waŋu ini imi niŋasarimu niŋac zéwelecanꝓua. Niŋasarigic Anutuaru qeriawac mériaŋ kuaya qeqeya hezac iminéŋ onac muru kuaya qesalecgéma hemac zéma zéwelecanꝓua.

²⁰ Kuha yandanéŋ neŋaŋ muru ai meanꝓac imuac séciguc, iwawai hénia hénia welec mianziŋ me niŋanziŋ imi ogicma emma wandac wandac medac medac miŋina ²¹ Anutu iwac muru mia Kristo Yesu zéma iwac héniorij héra ionac sugginaiguc edamuyanéŋ hicŋisaiya hicŋisaiya hema emma hemac, hélacnec!

* 3:15: Ac yomuac hénia imi; Inéŋ momac yanda neŋaŋ Maŋgocnina.

4

Kristoac séwi tasia wamma momacnec ai mewij.

¹ Imuac mia Miñ Kewuninawac wamma hésa ic kekerá neñ meme seli ac yomuhuc énézézua; Anutunéñ unuruyu ini iwac buña kecanzu imuac hakagina imi imuac séha wamma kecmu. ² Ewa qerigina memaamuma qeri bénzéniguc zérabéraiguc nalé horuacnec nañselima goi héihéiac qeriaiguc bisiqatén wañamumu. ³ Imuhuc wamma Uña téréyanéñ luaeac hésanéñ dérécgé énécmiyu momacguc wañgic imi mia seliseli wamma qambañtohoya memu. ⁴ Séwiya imi momacguc, Uña téréya imi acguc momacguc, wañu ini imi héihéré énécmimac niñac momacnec niñkinzénigéma kecgic unuruyec. ⁵ Miñ Kewunina imi momacguc, wañu ninzén ninzén imi acguc momacguc, wañu doku naec imi acguc momacguc, ⁶ Wañu Anutu acguc momacguc, wañu inéñ mia kekec momac yanda imuac mañgoc keczac. Wañu kekec momac yanda iminéñ méra bawu kecgic momacguc wammu niñac dérécgé énécmima duña imuac suginaiguc kecanzac.

⁷ Wañu icya icya Kristoac sese séha séc méndacma goinina héima nénécmiyec. ⁸ Imuac mia ac kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Inéñ ou eñec nalé imuaru hésa ic sasala dérécgé énécmima onagicma eñec. Emma ic embachéra ionac muru sese énécmiyec.*

⁹ Ou eñec zéyec imuac hénia imi walac baeciguc emu hiñgarec imi mia, néñ hénia mén ménda hezac. ¹⁰ Hiñgarec inéñ mia kurumeña kurumeña onogicma eñec i eñeyaoc wañzac. Inéñ iwawai momac yanda imi sécgé énécmimañ zé imuhuc wañec. ¹¹ Wañu inéñ mia tosara Yesuac Méliméli ic, tosara kua meme ic, tosara buña suruc hiabia zéauau ic, tosara pasto, tosara kiwi ic wammu zéma onoporec. ¹² Imi mia ic embachéra téréya mesolañani énécmima weleñ qeque ai meqic toroqe amuma Kristoac séwi ésécnec yacmac niñac imuhuc ai buña qeénécmiyec. ¹³ Neñañ imi Anutuac naña ninzénigéma hénia niñasariwiñ. Imuhuc wannu ninzén ninzénina zéma niñ asac asarinina iminéñ toroqe nénécmiyu séwi momacguc wamma ic yandi tetecgia wambiñ. Imuhuc wamma Kristoac yandi yandiac séc éreréniguc yandiwiñ. ¹⁴ Imuhuc wamma neñañ imi deguc muacnec nambérac tanec ménda kecbiñ. Ic diwi qiwiliñanéñ ac halécnéñ ala batuc wañ énécmigic ninzén ninzénac ac areñareñgia hénia hénia imuac temboñ temboñanéñ qekeñ geha wañ énécmiwac niñac. ¹⁵ Néñ goi héihéiya qeriaiguc ac hélawac zéma wawañ memenina séc orucnina Kristo iwac kekecac séciguc yandiwiñ. ¹⁶ Iwarunec séwi tasia imi moczoñ toroya toroya toroqe mimia wañu iwawai hiabia séc qema énécmiyu qéhéréngé amuma séwi tasiawac kuha séc ai mema séwi imi meyandima goi héihéi imuac qeriaiguc miyacgé amuanzac.

Kekec wahala zéma kekec qelia.

¹⁷ Imuac niñac ni séwiac hénia imi zéma Miñ Kewunawac qeriaiguc ninzén ninzénina zéau énécmizua; Deguc muacnec imi ic enia eneñ ewa qeriginanéñ iwawai héla qahac imuac wamma kecanzu ésécnec imuhuc ménda wamma kecmu. ¹⁸ Ieneñ imi niñasac asari ginanéñ siñidénigéyu niniñgina qahac imuac suraiguc ewa qeriginanéñ seligiyu Anutuac kekec igucnec waima keñgic. ¹⁹ Ieneñ niñtegic qinñtegicgina qahac tanec wamma séwiac siñiguc opocamuma haka biria hénia héniaiwac hémbaoc wamma wañanzu. ²⁰ Ini imi Kristoac hénia imuhuc mén ménda kuamugic. ²¹ Ac héla imi Yesuac qeriaiguc hezac éséc ini hélacnec iwac murunec ku énécmiyu niñgiciguc imi ²² ini ala batucac féngéc ic méndacma houma keñanzac ic wahala imuac haka imi séwi usugina ésécnec hetecgému. ²³ Ewa qeriginawac uña imi meqeli énécmimia wañu ²⁴ Solañ dindiña zéma ac hélanéñ météré énécmiyu Anutuac tanec ic qelia maleku ésécnec héiamuma kecmu.

Kekecac héna ac.

* 4:8: Nalé imuaru kawaligina yaréiguc onogicma lilingéma hama iwawai onagicgic imi ic embachégina gili énécmiañgic. Yesu imi neñañ kawalinina wañzac imuac haka imuaru ac héima zézac.

²⁵ Wañu neñañ momacnec Yesuac séwi tasia wamma kecziñ imuac niñac ini ikoc waima ama momac ic iniguc eñaocnec ac hélacnec zému. ²⁶ Ini qeri biric nimmuiguc késpedes ménda wammu. Wañu kaiwe kiwa hiñgacnac imuac séc qeri biric ménda késama kecmu. ²⁷ Biriá miñinawac titiña méñ ménda waimigic érémac. ²⁸ Kowu nenenéñ muñguc kowu ménda nemac, néñ néwéciguc maqeqeya méra mimacac séc iwawai mihicñimañ zé eñeya mérianéñ ai mema haka hiabia wammac. ²⁹ Ac biria imi kuagina igucnec ménda waigic mamac, néñ ac hiabia ic tosara meyac énécmimacac sécya zéma acgina ninzu imi onac goi héihéi mihicñi énécmimu. ³⁰ Ini imi Uña téréyawac qeriaiguc asé kiwi menénécmiyu añgégñ titiac nalé ducñimac imuac séc iwac buña kecmu, imuac niñac Ini Anutuac Uña Téréya ewa biri ménda mihicñi mimu. ³¹ Ini qeri howuc zéma qeri biric zéma yoñkanzañ zéma wañ silac zéma zébiri qébiri haka silic imuhucya imi eñañ muru augic qahac wandacnac. ³² Eñaocnec goi héihéi wañamuma wésé ninñ wañamuma Anutunéñ Yesuac qeriaiguc késpedesgina wai énécmiyec éséc késpedesgina wañamumu.

5

¹ Imuac goi héihéi wañ énécmiyu kecanzu nambérac imuhucya ésécnec Anutuguc kéréndéñ wamma kecmu. ² Ini imi Kristonéñ goi héihéi wañ énécmiyec séciguc eñaocnec iwawai méñ wamma mewiñ zé goi héihéiyawac qeriaiguc wammu. Kristo inéñ neñañ niñac wamma eñeya kekecya waima mulu manañ héméña hiabia ésécnec Anutu héimiyec. ³ Ini imi suginaiguc kaisero zéma haka biria hénia hénia zéma hémbaoc haka imuhucya imuac qara acguc méñ ménda zéhicñimu. Iminéñ ic embac météré énécmimia ionac hakagina séha wanzac. ⁴⁻⁵ Kaisero zéma ic qerigina zapi qeqeya zéma hémbaoc (baniarawac mepé qepési ai) wammu imi eneñ moczoñ yanda Kristo zéma Anutuac ama yandaiguc mératéc méñ ménda memu. Imi ini niñyacgéma nindaczu imuac niñac ac zapi qeqeya zéma zézorañ ac zéma lisi ac imi ménda zému, néñ néwéciguc ewa hia ac ézému.

⁶ Méñac méñ ménda wai énécmigic ac gorosña énézéma ikoc wañ énécmiwu niñac. Haka imuhucyawac niñac Anutuac qeri gericnéñ ac qeqe haka imuac nambérac héra ionac muru maanzac. ⁷ Imuac mia ic imuhucya iniguc késayu késa ménda wammu. ⁸ Ini becnec imi siñi tunumañac buña kecgic, néñ deguc imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc asac mararañac buña keczu. Imuac asac mararañac nambérac imuac séciguc kecmu. ⁹ Asac mararañac héla gocmia imi mia haka hiabia, haka solaña zéma haka héla. ¹⁰ Némacnéñ Miñ Kewunina ségiségi mihicñi mianzac imi batucgé hémma, ¹¹ ini imi siñi panamañac ai iwawai héla qahac imuac ménda toroqemu, néñ énézégic haka biria héñtegicmu. ¹² Ieneñ sasañgiaguc wañanzu imi kuananéñ zémañ zéwa gamu mamasuñaguc wañu réwérizua. ^(14a) Hémbiñac séc imi moczoñ asac mararañaguc, ¹³ hénia imuac niñac, iwawai moczoñ asac mararañ néñ qetagaliyu wininianzac imi kicninanéñ hémbiñac séc wañanzac. ^{14 (14b)} Imuac ac méñ yomuhuc ooyawac hezac; Gaugina hekeczu ini yacgic! ini humuc ic ionac sugina igucnec yacgic! Kristonéñ qetagalima asari énécmimac.

¹⁵ Imuac ini hakagina dimuhuc wamma kecmu imi niñtegicmu. Imuhuc wamma ic embac niñtegic qñtegicgina qahac ésécnec qahac, néñ niñtegic qñtegic ginaguc wamma kecmu. ¹⁶ Nalé imi biria yéwériyaguc, imuac niñac ini nalé imi qaurac ménda qemu. ¹⁷ Imuac bec ini ewa soho ic ménda wammu, néñ Miñ Kewuninawac ewa siñ imi dimuhuc hezac imi nitegicma kecmu. ¹⁸ Waiñ doku seliaguc ewa soho ménda wammu. Imi mia kekec soho sohoya. Néñ Uña téréyanéñ sécgé énécmiyu kecmu. ¹⁹ Mepé qepési legic, zéma ewa hiawac legic, zéma legic téréya eñañ héiamuma ewa qeriginanéñ Miñ Kewuninawac muru legic héimima mepésimimu. ²⁰ Haka hénia hénia hicñi énécmianzac séc Miñ Kewunina Kristo Yesuac qaraiguc nalé séc Anutu mañgocnina ewa hia ac ézému.

²¹ Wañu Kristo ee héihéi wammima eñaocnec méra bacginu kecamumu. ²²⁻²³ Kristonéñ hénarñ ionac orucgina wamma eñeya séwi wamma keczu ionac añgégñ titi ic wanzac ésécnec, embac méñac euyanéñ iniña iwac oruha wanzac, imuac

niḡac embac ini euhécgina ionac méra bacginu kecma Miḡ Kewuac muru wammianḡu éséc nec waḡ énécmimu. ²⁴ Néḡ hénaoriḡ enerḡ Kristoac wammianḡu éséc nec embac ini imuhucyanec euhécgina tohotoho waḡ énécmima kecma. ²⁵ Ic ini acguc iniḡhécgina ionac goigina héiéncmima Kristonéḡ hénaoriḡ ionac goigina héi énécmima ionac niḡac wamma eḡeya kekecy a wai énécmiyec imuac séciguc waḡ énécmimu. ²⁶ Imi mia dokunéḡ naec énécmima ackuažécnéḡ žuac énécmima météré énécmiyec. ²⁷ Imuhuc waḡ énécmima eḡeya kiwaiguc hénaoriḡ téréya kumu énécmima métac métac me kiric misicya qahac téréyanec solananc wammu niḡac imuhuc waḡ nénécmiyec. ²⁸⁻³⁰ (30) Neḡaḡ imi Kristoac séwi tasia kecziḡ imuac niḡac, ⁽²⁹⁾ Kristonéḡ hénaoriḡ héra galeḡgé nénécmianḡac. Ic méḡnéḡ méḡ eḡeya séwiya niḡac méžé titi ménda waḡamuma nalé séc nene gumu amuma kecanḡac. ⁽²⁸⁾ Imuac ic ini imuhucyanec eḡaḡ iniḡhécgina imi eḡaḡ séwigina éséc nec goigina héi énécmimu. Ic méḡnéḡ méḡ iniḡa goiya héimianḡac inéḡ imi eḡeya séwiya goiya héiamuanḡac tac nec wanḡac. ³¹ Hénia imuac niḡac ic méḡnéḡ neḡgoc maḡgocya wai érécmima kemma eḡeya iniḡaguc toroqema séwi éréhécnéḡ séwi momacguc wammaoc imuhuc žéyu ooyawac hezac. ³² Waḡu imuac hénia saḡa imi qeu hiḡac hiḡara. Ni imi Kristo žéma Anutuac hénaoriḡ ionac niḡac momac nec imuhuc žézua. ³³ Waḡu ini imuhucyanec eḡac eḡac eḡaḡ iniḡhécgina imi eḡaḡ éséc nec goigina héi énécmimu. Waḡu embac ini acguc euhécgina onac eegina héi énécmimu.

6

Nambérac žéma neḡgoc maḡgoc.

¹ Nambérac ini Miḡ Kewuninawac qeriaiguc neḡgoc maḡgoc hécgina niḡtoho waḡ énécmimu. Haka iminéḡ haka dindiḡa wanḡac. ² Geḡa neḡgoc maḡgocga eegira héi érécmiwésémaḡ iminéḡ mia héna ac walac walac žikižiki acyaguc wanḡac. ³ Imuhuc wambésémaḡiguc gi imi baeciguc nalé horua kekecgaguc kecbésémaḡ. ⁴ Maḡgoc ini nambérac hécgina qeri geric ménda mihični énécmimu, néḡ Miḡ Kewuninawac pakeḡ ac žéma žézé seli acnéḡ qegumu énécmimu.

Weleḡ qeḡe ic žéma ionac miḡ maḡgocgina.

⁵ Weleḡ qeḡe ini imi bac yandi yandi wamma žénéḡgina hiriyu ewa qerigina hélanéḡ séwiginawac miḡ kewu hécgina imi Kristoac muru wammianḡu éséc nec weleḡ qeéncmimu. ⁶ Ionac kicginaiguc baec ic ionac ewa qerigina mehiaru énécmianḡu éséc qahac, néḡ Kirisistoac weleḡ qeḡe ic éséc nec ewa qeriginanéḡ Anutuac ewa siḡ niḡtoho wamma ⁷ siḡa nimma weleḡ qeéncmima ic ionac waḡanḡu éséc nec qahac, néḡ Miḡ Kewuninawac wammianḡu éséc nec weleḡ qeéncmimu. ⁸ Imi mia icya icya haka hiabia méḡac méḡ wammuiguc weleḡ qeḡe me miḡ maḡgoc kekera séc ai imi Miḡ Kewuninanéḡ nénécmiyu meanziḡ imuhuc žéma nimma imuhuc waḡ énécmimu. ⁹ Imuac Galeḡ ini acguc weleḡ qeḡe hécgina imuhucyanec waḡ énécmimu, néḡ ménda tericgé énécmimu. Némac niḡ ionac žéma onac Miḡ Kewugina imi ou kurumeḡiguc kecanḡac. Waḡu iwac muru imi séwiac hémma niḡgésiḡési méḡ ménda hezac imuac mia imuhuc wammu.

Anutuac yaréac maleku selia.

¹⁰ Tetcgiaiguc yomuhuc žéma niḡgic; Ini imi Miḡ Kewuninawac qeriaiguc žéma iwac kuc buḡawac kuhanéḡ meseli amumu. ¹¹ Ini imi Biria miḡinawac ikoc imi qewiḡ žé Anutuac bunda maleku héigic séwigina mocžoḡ hoturudacmac. ¹² Neḡaḡ yaré imi ic séwi busuninaguc me sacninaguc qahac, néḡ Biria miḡinawac kewuya kewuya žéma kuc buḡa žéma baec siḡi tunumaḡaguc imuac galeḡhéra žéma sawaiguc uḡa biria iniguc waḡanḡiḡ. ¹³ Imuac Anutuac bunda maleku héigic séwigina mocžoḡ hoturu énécmiyu nalé biriaiguc ini efima yaré qemaḡuc naḡselimu niḡac imuhuc wammu. ¹⁴ Imuac ini naḡselima ac hélanéḡ rikunḡina mema žikigic haka solananéḡ tétécginaiguc hoturumu. ¹⁵ Waḡu héna usugina luaeac buḡa suruc hiabianéḡ haima žéréḡqéréḡ waḡamumu. ¹⁶ Imuac qahaiguc toroqema ninžéḡ ninžéḡac saiwa mema iminéḡ ic biriawac žakoḡ

geric bélanaguc imi hézénghéma qéwécghému. ¹⁷ Anghén titiac opoc selia zéma Uña téréyawac sou Anutuac ackuažéc imi memu. ¹⁸ Wañu zéwelecgina zéma zéqacqacgina moczoñ néñ naléya qahac Uña téréyawac qeriaiguc zéwelecmu. Imuhuc wambin zé zenzen qeli qeli wamma nalé séc seliseli wamma zéwelecmu. Wañu ic embac téréya ionac niñ wamma zéwelecmu. ¹⁹ Wañu nuac niñac momacnec zéwelecma nuac muru ackuažéc néñu kuana anghéma buña suruc hiabia imuac hénia saña imi porin qahac zéau énécmimarñ niñac zéwelec wammu. ²⁰ Neñ ai imuac mia Yesunén méli néñu hésa ic wamma kecžua. Wañu imi mia neñ ac zémarñac hezac imi porin qahac selianec énézémañ niñac imuhuc mihicji néñec.

Mozoc ac.

²¹ Kekecnawac hénia me némac ai mema kecžua imi onac momacnec énézéwa nimmu niñac ninzén ninzénac dacmuna zéma Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai ichéla kecžac Tikiko inén mia héniana imi moczoñ énézédacmac. ²² Inén mia nonac kekecninawac hénia énézéma ewa qerigina meefi énécmimac niñac ni ic imi ai imuac téngén méli énécmizua.

²³ Anutu marñocnina zéma Miñ Kewunina Kristo Yesuac murunec goi héihéiya luaeguc zéma ninzén ninzénaguc iminén dacmuna hécna onac muru hemac. ²⁴ Miñ Kewunina Kristo Yesu siña ménda humumia nimmianžu séc ionacmuru ewa hiayanén he énécmimac.

Filipai

*Yai*zézé ac.

¹ Yesu Kristoac welej qeqe icya Paulo zéma Timoteo niri hénarinj Kristo Yesuac qeriaiguc Filipi ama areña yandaiguc kecanzu ini zéma galej hécgina zéma ai ichécgina onacmuru kiwi yomi oma haiwa hazac. ² Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenérj hama onac muru hemac.

Pauloac zéwelec ac.

³ Ni niñqeli énécmianzua nalé imuac séc Anutuna ewa hia ac ézéanzua. ⁴ Zéwelecanzua séc ic tuñ onac niñac wamma ségiségi wamma nalé séc zéwelec wañanzua. Imuac hénia imi yomuhuc; ⁵ Ini buña suruc hiabia niñgic nalé imuac hénihénia igucnec éréma deguc imuac ai imi nañgé amuma meanzu imuac mia imuhuc wañanzua. ⁶ Wañu sucginaiguc ai hiabia héniyec Anutu inérj ai imi mézézéñgéma metecgéyuguc Kristo Yesuac nalé yanda imi hamac imi niñkinzérj gézua. ⁷ Ni hésa qatécnağuc wamma buña suruc hiabia imuac héipuc wamma zéseliwa ini ewa hiayawac qeriaiguc ai momachécna wañ néñanzu. Imuac niñac ni ic tuñ onac imuhuc nimba sécgézac. Imuhuc nimba ini imi nuac ewa qerinaiguc kecanzu. ⁸ Yesu Kristo inérj ewa qerianérj wañ énécmianzac imuac séciguc ni dimuhuc onac niñac wamma qerinanérj hakhac wañanzac imuac mia Anutunérj ni héipuc wañ néñzac. ⁹ Wañu ini niniñ hiñgac hiñgara zéma niñgésigési ginanérj goi héihéigina imi mesaiyu kuaya qeqeya wammac imuhuc zéma zéwelecanzua, ¹⁰ Imuhuc wamma némac iwawainérj héla wanzac imi niñtegicma solañanec kitic késpedes qahac kecgic Kristoac haha naléya imi hamac. ¹¹ Wañu Yesu Kristonérj qenanğé wañ énécmiyu kecec solañawac héla gocmianérj sécgé énécmiyu Anutuac edamuya onac murunec qetagali énécmiyu tosara enej hémma Anutu mepé qepésiac legic héimimu.

Pauloac zéwelecwelec ac.

¹² Dacmuna hécnina haka hicñinéñec imuac niñac Miñ Kewuac buña suruc hiabia imi muñguc yanda saima kenzac imi ini niñtegicmu niñac wanza. ¹³ Imuac Kristoac niñac wamma hésa qaténaguc kecza imi baec galeñac ai ama yomuac qeriaiguc owohotoñ keczu i zéma ic embac tosara moczoñ ionac sucginaiguc wininiyu héñtegicdaczu. ¹⁴ Imuac niñac dacmuna hécnina sucginaiguc sasalanérj nuac hésa qaténa niñac Miñ Kewuninawac qeriaiguc ninzénğéma zénéñgina ménda hiriyu Anutuac ackuažéc imi hañ qema zéanzu.*

¹⁵ Ic embac tosanerj nimbupuc wamma nogicna gogicba zéma Kristo zésaianzu, néñ tosara imi ewa hélanéñ zésaianzu. ¹⁶ Yomi enej imi ni buña suruc hiabia imuac héipuc wamma zéasarimañ niñac kumunéñec hénia imi niñtegicma siñna nimma ai meanzu. ¹⁷ Wañu tosara imi enej hésa qaténaguc réwéri méñ toroqewiñ gezañ zéma ewa hélanéñec qahac, néñ nogicna gogicba zéma Kristo zésaianzu. ¹⁸ Imuac némariawac hémba birimac? Ikoc me hélacnec imuhuc me imuhuc wañgic saima kenñzac imi Kristo imi mia. Hénia imuac niñac ni ségiségi wañanzua. Wañu toroqema ségiségi wammanec kecmañ. ¹⁹ Imi mia hénia yomuhuc niñac; Onac zéwelecgina zéma Yesu Kristoac Uña téréyanérj nanğénéñu zéra waiya imuhucya niñac añğérj titina mihicñimañ imi ni ninza, imuac niñac mia imuhuc wañanzua. ²⁰ Wañu gamusiñ qamusin ménda nimma becnec ésécnec degucmi acguc zénérjna ménda hiriyu séwiiguc me humuciguc séwinanéñ Kristo iwacnec sac mepési mimañ niñ ninza. ²¹ Imi mia nuaru imi

* 1:14: Paulonérj hésa ic kerec, néñ Romawac baec galeñérj eeya héimiyu žiki sipac qahac kecma ackuažéc zéauénécmiyu hémma tosara enej acguc kucgina mema zénéñgina ménda hiriyu buña suruc hiabia zéau énécmiañgic.

kecmanjiguc Kristoac kecmanj, wañu humumanjiguc humucna imi acguc méra némnac.
²² Wañu séwinaguc kecmanjiguc imi téré ainawac héla mihicñimanj. Imuac niñac kekec
 zéma humuc iorac sugiraiguc némariawac aňgénj tiwa hia wammac imi ménda ninzua.
²³ Ni imuac sugiraiguc kecba momacnec wañ nénzaoc. Waima kemma Kristoguc
 kecmanj iminénj ogicogicya imuac niñ imuac wanzua, néñ ²⁴ imi waima séwinaguc
 kecmanj imi onac niñ nimba hia wanzac. ²⁵ Wañu ni waima kecmanj imi zéma onac ninzénj
 ninzénjgina meyandima imuac zézé ségiségi wamma ic tuñ iniguc momacnec kecmanj
 hezac imi ni niñyacgézua. ²⁶ Imuac neñ muñguc hama iniguc kecba nuac niñac Yesu
 Kristoac qeriaiguc onac zézé ségiségi ginanénj qesalecgéma yandimac.

²⁷ Momacguc niñgic eeyaguc wammac imi yomuhuc; Ini Kristoac buña suruc hiabia
 imuac séciguc wamma kecmu. Imi mia ni ha inicmanj me wai énécmima lakec kecmanj
 imi ini ewa momac wamma namma ewa siñgina momacnec buña suruc hiabianawac ninzénj
 ninzénjginawac wamma eñaoc nanjé amumu. ²⁸ Ionac muru imi buña suruc hiabianénj
 kisikiyonjac asé kiwiya wanzac, néñ onacmuru imi aňgénj titiac asé kiwiya wanzac. Imuac
 niñac ai imuac me imuac mewin zégic hažéc wañ énécmimuiguc ionac bac yandi yandi
 ménda wammu. ²⁹ Kristoac niñac ewa hia wañ énécmiyec imi ninzénjé mimu niñac
 sac qahac, néñ ninzénjéma iwac niñ wamma zérabéra acguc momacnec bisimu niñac
 imuhuc zézua. ³⁰ Ini imi becneq nuac muru hicñiyu héngicac deguc nuacmuru heyu
 héñanžu qenžen manžen imuhucya onac muru acguc he énécmizac.

2

Kristoac memaamuma kekecac haka.

¹ Imuac Kristoac qeriaiguc meme seli ai, me goi héihéiac qeri mebélac ai, me uña
 téréyawac ala kekec, me wésé niniñ, me ewa biricnéñ he énécmiyu ² ewa momac wamma
 goi héihéi imuhucyanec aňgénj tigić ewa siñgina momac wañu siñniñ momac wamma
 ségiségina solañanigic kuaya qeqeya wammac. ³ Ai imuac me imuac mewin zé nogicna
 gogicba hakaiguc me séwi eñeñawac hakaiguc ménda wamma ewagina memaamuma
 tosara ionac niñgic gi gogicma eñeña wammu. ⁴ Ini eñac eñac ewa siñgina sac qahac, néñ
 alahéćgina ionac ewa siñ imuac momacnec héngaleñ wañ énécmimu. ⁵ Yesu Kristoac
 ewa siñ heyec ewa siñ imuhucyanec aňgénj tigić hemac. ⁶ Inénj Anutu eñeyawac kekec
 kerec, néñ Anutuac séc aňgénj tima kecmanj zé ménda nimma, ⁷ kileñ memaamuma weleñ
 qeqe ic tanec mema baec ic ésécneq wañec. ⁸ Imuhuc wamma ic tanec wamma hicñiyec.
 Hicñima eñeya memaamuma kileñ humucac séc keremma Anutuac ara niñtohoma ic
 héñgeña wéndaraiguc humuyec. ⁹ Imuhuc wañu Anutunénj ou meyacmima qac buña
 ménj, qac tosara moczoñ onogicžac imuhucya miyu késayec. ¹⁰ Imuhuc wammima
 ou kurumenjiguc zéma you baeciguc zéma emu baec bawaiguc kecanžu ieneñ moczoñ
 Yesuac qac buñaiguc simiñ héimimuac hezac. ¹¹ Wañu kuaya kuaya séc Yesu Kristowac
 Miñ Kewuna zéma Anutu mañgoc mepési wammimu.

Kifa asaha ésécneq kecbiñ.

¹² Imuac ala soroc héćna wésénaiguc sac qahac, néñ deguc iniguc ménda kecžua
 nalé yomuac acguc nalé séc ara niñtohoma bac yandi yandi wammima zénénjgina
 hiriyunec onac aňgénj titigina imi mesolañanimu. ¹³ Ewa qeriginaiguc ai meanzac imi
 mia Anutu. Inénj mia eñeya ewa siña hiabia imuac niñ kewugina haima aigina memu
 niñac meseli énécmianzac. ¹⁴ Wañu ai hénia hénia imi mematiti me tualefic ac qahac
 memu. ¹⁵ Imi mia ini késpedes qahac solañanec kecma hicñisai qariñ qariñgia zéma acqeqe
 wawaña ionac suginaiguc Anutuac nambérac héra wamma solañanec kecma baec ic
 ionac suginaiguc asac mararañ wamma qetagali énécmima kecmu. ¹⁶ Kekecac ackuažéc
 measarigic ni usuñneq keñha wamma qenžen manžen qeyi imi héla qahac ménda wañu
 Kristoac naléiguc qerinanénj niñpanjéma onac niñac ségiségi ac zémanjac séc wammac.
¹⁷ Onac ninzénj ninzénjgina zéma weleñ qeqeginanénj mulu ésécneq haimigic ni imuaru
 toroqema nena kekecna mulu manñac doku selia ésécneq qocgé mimañiguc kileñ

ségiségi wamma ic tuḡ iniguc ségiségi wammaḡ. ¹⁸ Ini imuhucyanec ségiségi wamma niguc momacnec ewa hia nimmu.

Timoteoac ac.

¹⁹ Ni onac ac buḡa nimba qerina meefi némmac zéma hénia imuac niḡac Timoteo focdac onac muru méli énécmimaḡ niḡac Miḡ Kewuninawac qeriaiguc niḡkumu wamma kecanzua. ²⁰ Niguc ewa momac wamma onac niḡac wamma inicgaleḡ wammacac hezac imi tosara qahac, néḡ i sac nuacmuru keczac. ²¹ Ic tosara ieneḡ imi Kristo Yesuac aiyawac ménda waḡanzu, néḡ eḡaḡ ewa siḡḡinawac wamma kecanzu. ²² Néḡ Timoteo imi merac méḡnéḡ maḡḡocyawac wammianzac ésécnec waḡ némma niguc buḡa suruc hiabiawac kuc qema ai meyec. Imuac niḡac ai hakayawac hénia imi wininiyu hémma nindaczu. ²³ Imuac nuac muru haka dimuhuc hicḡi némmac imi hémma niḡtegicmaḡ nalé imuaru focdac ic imi méli énécmimaḡ zé niḡkumuma kecza. ²⁴ Ni acguc focdac hamaḡ zé Miḡ Kewuninawac qeriaiguc niḡkumuma kecza.

²⁵ Waḡu nimba Epaforodito onac muru méli énécmimaḡac hezac. Ic imi méli néḡḡic hama dacmuna zéma ai momac zéma téḡḡiḡ ic ésécnec niguc momacnec weleḡqe némma iwawai méḡac méḡ niḡac wamba méra néḡanzac. ²⁶ Inéḡ ini moczoḡ inicmaḡ zé qeria héḡḡeḡnec kerec. Waḡu eḡeyaoc hafi wamma kerec imuac suruc ini nindacḡic imuac niḡac ewa goro wamma kecanzac. ²⁷ Inéḡ hafi kiyu humumaḡ zé waḡec. Waḡu Anutunéḡ wéséya nimmiyec. Waḡu i sac qahac, néḡ ewa goronéḡ ewa goro méḡ mihicḡiwac niḡac niḡyéwérima kecba wéséya niḡnémma ewa gorona momacnec meefinéḡec. ²⁸ Imuac ini ic imi hémma ségiségi waḡḡic ewa qerina réwéria imi acguc momacnec meefimaḡ zé seliseli wamma méli énécmizua. ²⁹ Imuac ini Miḡ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi yanda wamma ic imi héihéré mima ic imuhucya ionac imi eegina héima énépésimu. ³⁰ Ini weleḡ qenémma ai meḡic ai tasia ménda sécḡéma heyec imi meyu sécḡedacmac niḡac ic imi Kristoac ai niḡac eḡeya kekecyá ménda galenḡé amuma humumaḡ zé hia humumaḡ zénimma ai meañec.

3

¹ Dacmuna hécna ac teteḡciawac zéwa niḡḡic, Miḡ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi wammu. Ac imuacnec muḡḡuc muḡḡuc oma nimba imi nuaru ai yanda ménda waḡzac, néḡ onac imi ac iminéḡ deminḡ meénécmimac.

Haka wahala maleku ésécnec hetecḡéwiḡ.

² Ini haséḡ kazu ic* zéma biria meme ic zéma séwi taséḡina héricma séwi eḡeḡ waḡzu imi onac galenḡina mema kecmu. ³ Anutuac uḡa téréyaguc weleḡ qeḡe ai mema Kristo Yesu mepési mima séwiguc ménda héiselima kecanziḡ neḡaḡ imi séwi tasénina hélacnec héricma kekera waḡziḡ. ⁴ Ni acguc séwiiguc héi selimaḡac séc waḡu ic tosia eneḡ séwiiguc héiseliwinaḡac séc zéma ninziuguc ni imi onogicma imuhuc nimmaḡac séc. ⁵ Ni hicḡjima kecba ai meme 8 waḡu séwinaiguc séwi heric haka wannéḡḡic,† waḡu ni Israelaḡ sac kitiwa, Benzaminac qeli, Hebiraiḡ ic sugcinaiguc Hebiraiḡ ic héla, waḡu hénia aciguc koroma zéwa Farisaio ic waḡzua. ⁶ Hakana imi seliseli wamma Yesuac héniaorinḡ ununesi waḡ énécmiyi waḡu hénia ac méḡ ménda logima képésic méḡ ménda mihicḡiyi. ⁷ Waḡu becneḡ iwawai imuhucya moczoḡ naḡḡé néḡec, néḡ Kristoac wamma nimba iwawai imi méḡ ménda méra néḡec, néḡ iwawai eḡomia waḡec. ⁸ Waḡu hélacnec zéwa iwawai imi moczoḡ maḡeḡeya mihicḡi nénéḡa, néḡ miḡna Kristo Yesuac hénia niḡsariwa hicḡjinéḡec niniḡ imuac mia nimba eeya eḡeḡaguc waḡzac. Ni imi iwac niḡ wamma iwawai moczoḡ imuac nenesic zéma ninzua. Imi mia Kristo aḡḡétiwa ⁹ iwac qeriaiguc mihicḡi nénéḡa wammac niḡac. Solaḡanima kecza imi hénia ac igucnec ménda hicḡiyec, néḡ Kristo ninzénḡéwa kekec solaḡa imi Anutuac murunec hicḡjinéḡec.

* 3:2: Yuda ic ionac haka silic méndacaḡḡic ieneḡ Kristo ic tosara ionac haka silic ménda méndacḡic mebiri énécmiaḡḡic hénia imuac niḡac kazu ic zéénécmiyec. † 3:5: Yuda ic ieneḡ nalé imuaru naḡhéḡcina séwi hericheric haka imi waḡ énécmigic.

¹⁰ Ni Kristo zéma humuc igucnec qelima kekec imuac kuha zéma iwac qenzey manzey imi momacnec bisinimmanj zé iwac humuc imi ninjtohoma ¹¹ Imuhuc me imuhuc wamma humuc ic suggina igucnec yacma kekec qelia mihicijimanj zé wan3ua.

Kekecac qambanja hémma usujnec kembij.

¹² Ni nena imi bec mihicijizua ménda zézua. Wanju bec mesolanjani waj néjec ménda zézua, néj Kristo Yesunéj ni népésiyec séc imuac mihicijimanj zé wamma usujnec kemmanec kec3ua. ¹³ Dacmuna hécna, ni bec imi mezua zéma ménda nin3ua, néj iwawai andénaiguc hezac imuac eluj nuyu, iwawai wésénaiguc hezac imuac memanj zé ¹⁴ kemma anjétimanjac hezac, imuac mia kicna hiwa keju Kristo Yesuac qeriaiguc Anutunéj ou nec héihéré néjec imuac héla haiyu hezac imuac memanj zé usujnec ken3ua. ¹⁵ Imuac solanjanima kec3ij nejnanj sucninaiguc méjnénj méj yomuhuc nimmacac hezac; Haka méjrac ini ninjic tanera méj wanju Anutunéj imi acguc measari énécmiyu hémmu. ¹⁶ Nini anjétima kec3ij héna imuacnec sac tima kembij.

¹⁷ Dacmuna hécna ini enjau ni méndac némmu. Wanju ic tosia haka kekecninaiguc hén3u séc imuhucyanec wamma kecan3u ionac haka imi acguc kic hihi wamma hémmu. ¹⁸ Ni hatac sasala énézéyi. Deguc acguc kic masina mayu énézézua. Ic embac sasala imi Kristoac ic héjgeja wéndara imuac hazéc wamma ke3ha wan3u. ¹⁹ Ienej imi tetecgiaiguc kisikiyoy mihicijimu. Ionac anutu imi tomenjina. Gamuginanéj 3un3arij ésécnec hai hoturu wamma baecac iwawai nijac nijan3u. ²⁰ Wanju nejnanj imi kurumej ama minjina wamma kecni qacnina ou kurumejiguc ooyawac hezac. Imuarunec mia anjéj titi minjina Mij Kewunina Yesu Kristo hamac zéma mambéc kecan3ij. ²¹ Inéj iwawai moc3oy énézéyu ninjtoho mimuac séc kuc buja hemizac. Kuha imuhucyanéj séwinina maqeqeya imi melenj nénécmiyu enjeya séwiya edamuyaguc ésécnec wambij.

4

¹ Imuac nuac ninjkumu, dacmuna sorochécna, nuac ségiségi zéma ic kewuac soroc, ini imuhucyanec Mij Kewuninawac qeriaiguc namma kecmu.

Memeseli ac.

² Ni Yuodia zéma Sintike embac éréhéc imi Mij Kewuninawac qeriaiguc ewa momac wamma kecmaoc nijac zénanjé érécmizua. ³ Wanju ai momacna* solanja guac welec gén3ua. Embac tosara buja suruc hiabiawac niguc momacnec seliseli wamma ai megic imi zéma Klemento zéma nuac ai momac hécna méra énécmina, qacgina imi kekecac kiwiiguc hedac3ac. ⁴ Mij Kewuninawac qeriaiguc nalé séc ségiségi wanjic. Méjguc énézéwa ségiségi wammu. ⁵ Onac ewa bén3éjgina imi ic embac énézégic nindacmu. Mij Kewuninanéj hosucgé nénécmizac. ⁶ Iwawai méjrac méj ménda nijyéwérimu, néj ai hénia héniaiguc zéwelec zéma zéqesiqesi ginanéj ewa hia ac ézéma Anutu ézému. ⁷ Imuhuc wanjic bec Anutuac luae ninjginawac séha ogicogicya imuhucyanéj Kristo Yesuac qeriaiguc onac ewa qerigina zéma ninjgina galenjé énécmimac.

⁸ Dacmuna hécna metecgéma zéwa, iwawai héla, iwawai téréya, iwawai dindi3a, iwawai solanja, iwawai sij nijmimiawac séc, iwawai zézé sorocyaguc, iwawai méra énécmimiawac séc me iwawai mepé qepésiyaguc, imuhucyawac wamma kecmu. ⁹ Ini nuac murunec nijarenjégic me megic me héjgic imuac wamma kecmu. Imuhuc wanjic luaeac Anutunéj iniguc momacnec kecmac.

Filipo hénarij ewa hia ac ézéyec.

¹⁰ Ini nuac nimma kecgic imuac 3arijanéj hutuzac imuac ni Mij Kewuninawac qeriaiguc ségiségi kuney yanda wan3ua. Becnec ini ninjnéjgic, néj imuac naléya ménda hayu osigic. ¹¹ Ni iwawai méj nijac wamma imuhuc ménda zézua. Ni kekecac hénia

* 4:3: Girik aciguc; boj 3ura momacnec huama kekera.

kuamuma haka hénia héniaiguc hia zéma nimmañac séc wanɓua. ¹² Ni imi maqeqena iguc hia kecmañac séc, wañu iwawaina saméñ bipiyaguc hia kecmañac séc. Imuac haka hénia héniaiguc nimba sécgé néñanɓac. Yaka niñ humu humuiguc me iwawaina saméñ bipiyaguc me maqeqena iguc dimuhuc kecba hiarumac imuac hénia imi niñtegicdacɓua. ¹³ Meseli néñanɓac iwac qeriaiguc ni iwawai mocɓon hia wandacmañac séc. ¹⁴ Wañu ini nuac qenɓeñ manɓeñiguc momacnec toroqezu imuac nimba sécgézac.

¹⁵ Filipi ic zéwa niñgic, becnec buña suruc hiabiawac ai imuac nalé hénihéniaiguc ni Makedonia baec waima kamba méñnéñ méñ méra ménda néñec, néñ ini sac méra néñgic imi ini ninɓu. ¹⁶ Wañu Tesalonika ama areña yandaiguc keru nalé imuaru acguc ini hatac éréhécnéñ méñ méra néñgic. ¹⁷ Ni sese méñ niñac ménda welec énécmizua, néñ mériañginaguc wammu niñac onac muru haka hiabiawac hélanéñ saima hemac niñac imuhuc zézu. ¹⁸ Nuac muru imi iwawai mocɓon sasala henéndacɓac. Epafirodoto mériaiguc iwawai néñgic imi mewa sécgénénɓac. Imi mia hofac oo ésécnec héméña hiabia wañu Anutunéñ memacac séc wañu ségiségi mihicñi mizac. ¹⁹ Nuac Anutunanéñ Kristo Yesuac qeriaiguc, edamuyawac qeriaiguc, eñeya hofi yanda kuaya qeqeya igucnec sécgina tiénécmimac. ²⁰ Anutu Mañgocnina iwac muru nalé tetecgia qahac mepé qepési hemimac. Hélacnec!

Ac tetecgia zéma mozoc ac.

²¹ Ic embac téréya Kristoac qeriaiguc kecanɓu ionac yaiɓézé ac énézému. Dacmuna tosara niguc kecɓu imi eneñ onac yaiɓézé ac énézézu. ²² Ic embac téréya mocɓon onac yaiɓézé ac énézézu. Wañu ionac sugginaiguc Kaisawac amaiguc areñhéra ionac murunec tosanéñ imuhucnec yaiɓézé acgina zézu imi meyacma zéwa ninɓu. ²³ Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac ewa qeriginaiguc hemac.

Kolosai

¹ Anutuac ewa siñiguc Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulo zéma ninzén ninzénac munana Timoteo ² niri Kolosai ama yandaiguc ic embac téréya Kristoac qeriaiguc keñhéi hahéi qahac* kecanzu onac muru kiwi yomi oénécmizic. Anutu Mañgocnina iwarunec† ewa hia zéma luaenén he énécmimac.

Ewa hia ac zéma zéwelec ac.

³ Nereñ onac niñ wamma zéwelec wañanzic séc neñañ Miñ Kewunina Yesu Kristoac Mañgocya Anutu ewa hia ac ézéanzic. ⁴ Imi mia Kristo Yesu ninzénge mizu imuac buña zéma ic embac téréya ionac muru ala siñgina hezac imuac buña niñanzic imuac niñac imuhuc wañanzic. ⁵ Wañu ninzén ninzén zéma siñgina imi mia onac wamma kurumeniguc niñkinzén gina kumugic hezac imuacnec mia hicñianzac. Wañu niñkinzén imi suruc hélawac buña hiabia becneñ niñgic imi mia. ⁶ Buña suruc hiabia imi onac muru haréyu ini nimma hélacnec Anutuac ewa hia niñtegicgic nalé imuarunec suginaiguc hicñiyec ésécnec baera baera sécgéma kemma hélaguc wamma yandianzac. ⁷ Imuhucyanec niniguc momacnec welen qe qe icya wamma kecanzac ala sorocnina Epafiranén ku énécmiyu niñgic. Ic imi onac Kristoac ai ic héla wamma keczac. ⁸ Inén mia Uña téréyawac qeriaiguc ala siñ wañamuanzu imuac suruc nérézéyec.

⁹ Hénia imuac niñac onac suruc niñic nalé imuarunec éréma niri onac niñ wamma ménda waima Anutu zéwelec mianzac. Imi mia Uña téréyawac niñtegic qindegic zéma niñ asac asariawac kuhaiguc niniñ Anutuac ewa siñac murunec hahaya imi kuaya qeqeya tiénécmimac niñac zéwelec wañanzic. ¹⁰ Wañu wañgic séc Miñ Kewuninanén niñu sécgéyu ewa hia nimmac. Wañu ai hénia hénia eeyaguc memu séc héla mihicñima Anutuac hénia niñareñgégic imuac niniña imi yandima kemmac. ¹¹ Wañu zérabéra horu horugia ségiségi wamma bisima keñkecgic tecgémac niñac iwac edamuyawac kuhanén kucgina moczoñ meseli énécmimac. ¹² Imi mia edamuyaiguc ic embac téréyawac ai buña bakia késamuac séc mehiaru énécmiyec‡ Mañgocnina iwac mia ewa hia nimmimanec imuhuc wammu. ¹³ Inén mia panamañac demin toton qeriya igunec nénépésima eñeya nañ sorocyawac héngalen ama areña yandaiguc nonoporec. ¹⁴ Naña imi sawanén mulu menénécmiyu késpedesnina moczoñ waiwaiya wañec. ¹⁵ Inén mia hémbiñawac séc qahac Anutu iwac kic tanera wanzac, iwawai mén ménda zéhicñiyu kerec nalé imuaru bec walac walac hicñima kerec. ¹⁶ Imi mia hénia yomuac niñac; Iwawai moczoñ imi iwac qeriaiguc zéyu hicñidacgic. Iwawai kurumeniguc kekera zéma baeciguc kekera, kicnéñ hémbiñac séc zéma ménda hémbiñac séc, tatac edamuyaguc me héngalen wawañawac kuc buña, galeñ me galeñac qac buña imi moczoñ iwac murunec zéma iwac buñawac zéhicñi énécmimia. ¹⁷ I eñeyaoc imi iwawai tosara ménda hicñima kecgicnec i bec kerecac keczac, wañu iwawai moczoñ imi iwac qeriaiguc qéhéréngé amuma nandarecac nanzac. ¹⁸ Wañu inén zéyu hicñidarec momac yanda ionac walac walacgina kecmac niñac, héniorin neñañ orucnina zéma kekecac hénihénia wamma humuc ic ionac sugina igucnec walac walac qelima yarec. ¹⁹ Imi mia Anutunén iwawai moczoñ Yesuac qeriaiguc kuaya qema sécgémima kecmuac zé niñu sécgéyu imuhuc hicñidarec. ²⁰ Iwac murunec iwawai kurumeniguc zéma baeciguc hedaczac imi moczoñ eñeyaguc ewa momac wammu niñac Yesuac sawanén ic héñgeña wéndaraiguc luae qenénécmiyec.

²¹ Becnec ini, elicgé énécmiyu kecgic. Kecma ewa qerigina zéma wawañ memeginaguc hazéra kecgic. ²² Wañu deguc imi aciguc ménda emmu néñ késpedes solañ wamma Anutuac kiwaiguc ic embac téréyawac buña nammu niñac séwiya wai nénécmima humuma Anutu zéma neñañ sucninaiguc ewa momac mihicñi nénécmiyec. ²³ Ini

* 1:2: Hénia mén imi ninzénge. † 1:2: Kiwi méraginanén ooya tosarraiguc; Mañgocnina zéma Miñ Kewu Yesu Kristo iorac. ‡ 1:12: Kiwi méraginanén ooya tosarraiguc; mehiaru nénécmiyec.

ninžéh ninžéhiguc kumuselima keŋqe haqegina qahac kecmu. Kecma buŋa suruc hiabia nindacgic imuac niŋkinžéh wamma imuacnec ménda néngacma kemmu. Waŋu buŋa suruc hiabia imi mia zéau énécmimia waŋu, kurumerŋ bawaiguc kekec yanda Anutunéh zéyu hiçŋima kecžu imi moczoŋ nindacgic. Waŋu Ni Paulo imi buŋa surucya imuac welenŋ qeŋe ic waŋjac kecžua.

Pauloac welenŋqeqe ai.

²⁴ Deguc ni onac wamma qenžeh manžehiguc kecmu imuac mia ségiségi wanžua. Imuhuc wamma Kristoac qenžeh manžeh kitiwa hezac imi iwac hénia méria wamma kekera héniorih onac niŋ wamma séwinanéh bisywa sécgénénžac. ²⁵ Ni imi Anutunéh onac niŋ wamma ai ara nézeyer imi tohoma Anutuac ackuažéc imi énéžedacba sécgé énécmimac niŋac héniorih héra ionac welenŋ qeŋe ic waŋi. ²⁶ Ac saŋa imi nalé hénihénia qahac hama keŋec imuarunec zéma baec yomuac hiçŋisaiya hiçŋisaiya ionac murunec musaŋgéyu heyec néh deguc imi ic embachéra téréya ionac muru énéžéyu wininiyec. ²⁷ Imi mia Anutunéh ac musaŋ musaŋgia imuac edamuyanéh baera baera ic embac ionac muru dimuhuc kindindiŋa sécgé énécmizac imi énéžéyu nimmu niŋac imuhuc waŋ énécmiyec. Waŋu ac musaŋ musaŋgia imi mia Kristo sucginaiguc kecžac inéh mia wanžac. Edamu asaha miŋina iwac mia neŋaŋ niŋkumuma kic hihi wammianžih. ²⁸ Nini imi icya icya Kristoac qeriaiguc solaŋani énécmima onopocni nammu niŋac iwac buŋaya zésaima icya icya meme seli ac énéžéma niŋteŋic qinŋteŋic ac moczoŋnec ku énécmianžih. ²⁹ Ai imuac mia ni acguc nuac qerinaiguc kuhaguc ai meanžac iwac ai hakaya méndacma kucna moczoŋnec ai meanžua.

2

¹ Ni ini zéma tosara Laodikea ama areŋa yandaiguc kecžu i zéma tosara kicginanéh kic tanecna ménda hénžu ionac niŋ wamma dimuhuc kucna qema ai mema kecanžua imi ini niŋ asarimu niŋac wanžua. ² Ieneŋ qerigina mebelacgé énécmiyu goi héihéi imuac qeriaiguc qutulangé amugic niŋteŋic qinŋteŋic ginanéh saima kemmu zékéh yanda waŋu, Anutuac saŋa Kristoac hénia niŋyacgému niŋac wanžua. ³ Iwac qeriaiguc niŋteŋic qinŋteŋic ac zéma niniŋ yanda imuhucya eebipiyagucnéh saŋgima hezac. ⁴ Imi mia méŋnéh méŋ haléc acnéh ménda mesoho énécmimac niŋac imuhuc zézua. ⁵ Hénia imi yomuhuc; Ni séwinanéh wai énécmima kecanžua, néh qeri uŋananéh iniguc kecanžua. Waŋu ini téréréc dindiŋanec kecmu Kristo ninžéhégéma seligima nanžu zégic nimma ségiségi waŋanžua.

Kristoac qeriaiguc kekecyawac séha mihicŋiwih.

⁶ Ini Kristo Yesu aŋgéh tigic miŋ kewugina wanžac imuac bec iwac ewa siŋ méndacma kecmu. ⁷ Kristoac qeriaiguc himic énécmiyu gété žaliginanéh késaseligima namma ackuažéc ku énécmigic sécyaguc ninžéhégéma naŋseligigic ewa hiawac aranéh doku éséc kuaya qesalecgé énécmimac. ⁸ Ini técgina nimma kecmu, baecac icac niŋteŋic qinŋteŋic ac zéma ikoc acginanéh énépésima hésa amaiguc onopocbu niŋac. Niniŋ imuhucya imi yanda onac haka silic mératéc memeya zéma baecac pakeŋ ac efefia imi méndacanžac, néh Kristo i ménda méndacanžac. ⁹ Hénia imi iwac muru imi Anutuac séha kuaya qeqeyanéŋ séwi héra wamma kecanžac. ¹⁰ Ini acguc Kristoac qeriaiguc kecgic sécgé énécmiyu méŋac méŋ ménda hocmu. Inéh mia galeŋ zéma ai memec qac buŋaginaguc ionac orucgina wanžac. ¹¹ Iwac qeriaiguc météré énécmiawac aséya hai énécmiyec. Imi mia méranéh séwi tasé hericheric imi qahac, néh Kristoac météré aiguc séwiginawac siŋ hericdacgic keŋkeŋa wanžac. ¹² Ini imi iwac doku naec hakaiguc Kristoguc momacnec téŋgé énécmimia waŋec. Waŋu Anutunéh Yesu meqelimiyu yarec imi ninžéhégic iwac qeriaiguc momacnec meqeli énécmimia waŋec. ¹³ Waŋu késpedesgina wamma séwiginaiguc séwi tasé hericheric qahac humumia kecaŋgic, néh Anutunéh Yesuguc meqeli énécmima késpedesgina moczoŋ wai énécmiyec. ¹⁴ Waŋu

musuqege wamma hažéc waŋ nécnécmanjec méra kiwi héná aciguc ooya imi moczoŋ audacma mema ic héŋgeŋa wéndara qahaiguc biriŋnéŋ qeyu qahac wandarec. ¹⁵ Yesu imi ic héŋgeŋa wéndaraiguc humuyu imuac kuhanéŋ galeŋ kewuya kewuya zéma ai memeac qac buŋaginaguc ionac tewi žakoŋgina imi mahaŋgéyu madarec. Waŋu onogicma kawali waŋec imi ic embac kicginaguc mewinini énécmiyu héndacgic.

¹⁶ Imuac bec ic méŋnéŋ nene dokuac ara me nalé yanda me maso qeliawac hai ségiségi zéma Sabata niŋac kápésic ginaguc žégic qetali énécmigic acgina qaimac. ¹⁷ Nalé imuhucya imi biah héla hamacac heyec imuac uŋayanec wanžac, néŋ Kristonéŋ imuac héla wanžac. ¹⁸ Ikoc wamma memaamuma kua meme uŋa mepési mianžac imuhucyanéŋ onac taségina kurumeŋiguc hezac imi onagicbac niŋac galeŋ memu. Ic imuhucya imi baec séwiac ewa siŋnéŋ qéfacgé miyu emma iwawai méŋ héŋec imi meyandima hiŋgac hiŋgarawac žéanžu. ¹⁹ Imuhuc wamma orucnina kecžac Yesu iwac muru ménda toroqeanžu. Waŋu oruc imuacnec mia séwi tasia moczoŋ toroya zéma giniŋanéŋ dérécgéma gumuyu Anutunéŋ kuha haiyec séc, séha yandianžac.

Pakeŋ ac ikora niŋac goro ac žéyec.

²⁰ Ini Kristoguc humuma baecac pakeŋ ac hénia hénia imuac niŋgic iwawai humumia waŋec, néŋ némac niŋac baecac buŋa kecanžu ésécnec haka silic imi tohoanžu? ²¹ Ménda késamu, ménda nenimmu, ménda osimu, žézéya imuhucyawac žézua. ²² Ic onac žézé seli ac zéma pakeŋ ac imuhucya méndacbiŋ me? Imi qahac, iwawai imuhucya imi moczoŋ houma qahac wandacmu. ²³ Haka imuhucya méndacma siŋginawac mepé qepési ai mema memaamuma séwiginawac yéwéri mihicŋi amuma héŋgic, meyac énécmimacac séc niŋtegic qinŋtegicyaguc tanec wanžac gezaŋ. Waŋu haka imuhucyanéŋ séwiac siŋa sigima kekerawac kuha méŋ ménda késa kecžac.

3

Kekec qelia Kristoguc kecbiŋ.

¹ Imuac niŋac ini Yesuguc meqeli énécmiyu qelima kecžuiguc iwawai ou heheya niŋac wamma kecmu. Imuaru mia Kristonéŋ Anutuac héiyaiguc tacma kecžac. ² Baecac iwawai niŋac qahac, néŋ iwawai ou hezac imuac mia nimma kecmu. ³ Hénia imi yomuhuc; Ini bec humudacgic kekecgina imi Yesuguc Anutuaru musaŋgé énécmiyu kecžu. ⁴ Waŋu kekecgina wawaŋa Yesunéŋ wininimac nalé imuaru ini acguc edamuginaguc wininima nammu.

⁵ Imuac niŋac baeciguc kekera séwi taséginawac siŋ imi qegic humudacmac. Imi mia yomuhucya; kaiseroac haka silic, haka qakolayaguc, séwiac siŋ, biriawac siŋ niŋiŋ, zéma hémbaoc. Waŋu iwawai méŋac hémbaoc wawaŋa imi baniara mepési mimia tanec wanžac. ⁶ Haka imuhucya niŋac Anutuac qeri biricac žérabéranéŋ nambérac ac qeqeya ionac muru hicŋi énécmianžac. ⁷ Ini acguc imuac qeriaiguc kecgic nalé imuaru imuac qeriaiguc tacyac waŋaŋgic. ⁸ Waŋu deguc imi yoŋkanžaŋ, qeri biric, niŋ žapi, žézé suresure, zéma žézoraŋ ac bria, bria imuhucya moczoŋ kuagina igucnec hetecgégic kendacmac. ⁹ Ini ic wahala zéma imuac wawaŋa meme imi hetecgéma ic qelia héima mema kecžu, imuac niŋac eŋaoc ac ikora ménda waŋamumu. ¹⁰ Waŋu ic qelia imi eŋeya žéhicŋimiyec Anutu iwac hénia méndacma meqeli miyu niŋiŋa acguc qelia wanžac. ¹¹ Meqeli ai imuac qeriaiguc imi méŋ wai méŋ késa qahac, Girik ic me Yuda Ic, ic tuŋ séwi tasé hericheric ginaguc me ic tuŋ séwi tasé herichericgina qahac, baec méŋac icya icya me haséŋ ic, * weleŋ qeŋe ic me miŋ kewu kekera, waŋu Kristo imi moczoŋ yanda, waŋu moczoŋ yanda ionac qeriginaiguc kecdacžac.

¹² Waŋu ini Anutuac gési énécmimia, ic embac héra téréya zéma wéiwécya séc kecma goi héihéi zéma ala siŋ zéma memaamuma kekec zéma gum bénžénžéŋ zéma qeri biricgina helanži amuma kekec imi malekugina ésécnec héigic meyu kecmu. ¹³ Waŋu méŋnéŋ méŋac ara žéyu eŋawu tétécgé amuma kápésicgina waiamuma Miŋ

* 3:11: Girik aciguc; Skite ic.

Kewuninanéh kápésicgina wai énécmiyec éséc ini acguc imuhucyanec wañamumu. ¹⁴ Wañu haka hiabia moczorj imuac qahaiguc goi héihéi haka imi toroqema wammu goi héihéi haka iminéñ rikuj solaña wamma dérecgé énécmimac. ¹⁵ Luae qeamuma kecmu niñac unuruyu séwi momac wamma keczu. Imuac waigic Kristoac luaenéh qerigina galeñgéyu. Imuacnec toroqema ewa hia ac ézémanec kecmu. ¹⁶ Qeriginaguc Kristoac ackuažéc iminéñ kuaya qeqeya qesalecge énécmima heyu, niñtegic qñtegic moczorj nec eñawu kuamuma žénañgé amuma legic žéra žéma legic ewayagucnéñ legic téréya héima qeriginanéñ ewa hia nimmima Anutu mepésimu. ¹⁷ Wañu ackuažéc ginanéñ me wawañ memeginanéñ haka méñjac méñ wambiñ žé imi moczorj Miñ Kewunina Yesuac qaraiguc iwac muru héima namma wammu. Imuhuc wamma iwac hia niñac wamma Anutu mañgocnina ewa hia ac ézému.

Kristoac tohotoho ichéra ionac hína žéénécmimia.

¹⁸ Embac ini euhécgina onac méra bacginaiguc kecmu, Miñ Kewuninawac qeriaiguc hína iminéñ sécy a wanžac. ¹⁹ Ic ini iniñhécgina ionac goigina héimu. Wañu ionac qeri howuc howuc ménda meénécmimu.

²⁰ Nambérac ini iwawai moczorjiguc neñgoc mañgoc hécgina ionac ac niñtoho wandacmu. Haka iminéñ Miñ Kewuninawac qeriaiguc ewa hia mihicñianžac. ²¹ Mañgoc ini merac hécgina qerigina ménda mebirimu qerigina kuha mawac niñac.

²² Weleñ qeqe ic ini iwawai moczorjiguc baecac miñ kewugina ionac kuagina tohomu. Ic tosara baec ic ionac qerigina mehiaruanžu séc ic onac kicgina igucnec sac qahac, néñ kurumerj Miñ Kewuninawac bac yandi yandi wamma ewa solañanec wammu. ²³ Ai imuac me imuac mewiñ žé kurumerj Miñ Kewuninawac meanziñ séc wambiñ, néñ ic onac meanziñ séc ménda wammu. ²⁴ Imi mia tasénina imi Miñ Kewuninanéh mératéc nénécmiyu mewiñac hezac imi ini nindacma weleñ qemianžu. Wañu weleñ qemianžu imi Kristo, imuac niñac haka imuhuc wañanziñ. ²⁵ Méñnéñ méñ haka biria wammac imi, haka biria imuac bakia meleñ mimac. Miñ kewuninanéh séwiginawac inicma ménda énépésianžac.

4

¹ Ic galeñ ini imi onac muru acguc kurumerjiguc kunéñgina kecžac imi nimma weleñ qeqe hécgina haka dindiñanec žéma séc momacnec wañ énécmimu.

Pakeñ ac toroqeqeya.

² Ini nalé séc seliseli wamma žéwelec ai mema imuac qeriaiguc ewa hia ac ézéma kicqeli kecmu. ³ Wañu nonac niñac momacnec žéwelecma Anutunéh hína ac énézewiñ niñac naguya aunénécmiyu Kristoac ac saña Anutunéh žéau nénécmiyec imi žéau énécmiwiñ niñac žéwelecmu. Ni ai imuac mia señ hésanéh qaté néñgic kecanžua. ⁴ Ini Anutu imuhuc žéwelec wammigic neñ ac saña imi žémañac hezac séc žéau énécmimañ. ⁵ Ini niñtegic qñtegic ginaguc tacyac wammu. Imuhuc wamma séñganğeñ ic ionac imi nalé eñ ménda aumu. ⁶ Acgina imi nalé séc seinéh naecmima siña mehiaruanžu ésécnec goi héihéiiguc wammu. Imuhuc wamma ic méñjac méñ, ac taséya dimuhuc meleñmigic hia wammac imi niñasarimu.

Mozoc ac.

⁷ Tikikonéh nenac ac suruc imi wañ énécmiyu nindacmu. Ic imi nuac ala sorocna žéma ai ic solaña inéh Miñ Kewuninawac qeriaiguc nekawu weleñ qeqe ic wamma kecžic. ⁸ Ic imi nonac qerininawac hénia žéasarima ewa qerigina mebélacgé énécmimac niñac ai imuac mia méliwa onac muru hazac. ⁹ Wañu ai ic héla ala sorocnina Onesimo imi momacnec méli érécmizua. Ic imi onac murunec hayec. Wañu iereñ imi yomuac ac suruc imi moczorj wañ énécmidacmaoc.

¹⁰ Wañu niguc momacnec hésa ic noropocgic kekerá Aristako žéma Banaba newura Maka (Mareko yomuac biañac ara žéwa ninžu imuac ic yomi hamaciguc hérémimu.)

zéma ¹¹ Yesu Yusito zémimia ienerj acguc yaižézé ac énézézu. Ienerj ic tuŋ séwi tasé hericheric ginaguc ionac murunec, waŋu ai momac héčna wanžu. Ienerj sac Anutuac héngalerj ama areŋa yandawac momacnec ai meanžu imuac ic imuhucya enerj imi ewana mehiaru néngic. ¹² Ic mérij onac murunec hahaya Kristo Yesuac weleŋ qeŋe ic Epafira inerj acguc yaižézé ac énézézac. Inerj nalé séc onac wamma zéwelecmima ini Anutuac ewa siniguc solanjanima selianec ninžéngéma nammu niŋac zéwelecanžac. ¹³ Ni ic imuac héipuc ac zéwa niŋic. Ic imi onac zéma ic embac Laodikea baeciguc kecžu ionac zéma ic embac Hierapolia ama areŋa yandaiguc kecžu ionac niŋ wamma ai kunerj yanda meanžac. ¹⁴ Ala sorocnina dokta Luka zéma Dema acguc yaižézé ac énézézaoc. ¹⁵ Dacmuna héčna Laodikea ama areŋa yanda igucnec zéma ninžerj ninžerj nauŋnina Numfa zéma iwac amaiguc henaorij tocgéanžu ionac nuac yaižézé acna énézégic nimmu. ¹⁶ Kiwi yomi suginaiguc oloŋgic tecgéyu Laodikea henaorij énézégic olommu waŋu kiwi mérij Laodikea igucnec hamac imi ini imuhucnec oloŋnimmu. ¹⁷ Waŋu Akipoac mia miŋ kewuninawac qeriaiguc ai buŋa qemiyu késayec imi meyacgéna zéma ézému.

¹⁸ Ni Paolo mérananerj oma yaižézé ac énézézua. Ni serj hésanerj qaténérjgic kecanžua imi niŋqelima kecgic. Anutuac ewa hianerj onac muru hemac.

1 Tesalonika

*Yai*zézé ac.

¹ Paulo zéma Siliwano zéma Timoteo nenej Anutu mangocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc kecanzu Tesalonika ama areña yandawac hénaorij imi onac kiwi yomi haini hazac. Ewa hia zéma luaenérj onac muru hemac.

*Tesalonika hénaorij ionac nin*zérj ninzérjgina zéma hakagina.

² Nini ic tuñ onac niñac wamma nalé séc Anutu ewa hia ac ézéma zéwelec mianzérj séc onac aigina zéhicñima ³ ninzérj ninzérjginawac wawañ meme, zéma goi héihéiac méra baoc ai, zéma miñ kewunina Yesu Kristoac kic hihi wamma yéwéri hénia hénia bisiqatérj wamma kecanzu imuac Anutu mangocninawac wésiaiguc nalé séc niñqelianzérj. ⁴ Anutuac siñniñ wañ énécmimia, ninzérj ninzérj dacmuna hécna, ini Anutunérj gési énécmiyec imi nini ninzérj. ⁵ Imi mia hénia yomuhuc niñac; Nonac buña suruc hiabia imi onac muru acnec sac ménda hayec, néj kuha zéma uñaya téréya zéma ninzérj ninzérj kuaya qeqeyaguc ha énécmiyec. Nini sugginaiguc onac niñac wamma ic dimuhucya kerij ini eñaoc nindaczu. ⁶ Wañu ini zéra béra yanda qeriaiguc uñaya téréyanérj nanjé énécmiyu ségiségi wamma héna ac imi késama nonac haka zéma miñ kewuac haka méndacma wamma kecanzu. ⁷ Imuac niñ onac kekecgina iminérj Makedonia zéma Akaia ninzérj ninzérj ic ionac kicginaiguc séséc héla wañec. ⁸ Hénia imi yomuhuc; Miñ Kewuninawac ackuazécnérj onac murunec keñu, Makedonia zéma Akaia ama miñina enej gezacginanérj nindacgic. Wañu onac ninzérj ninzérjgina Anutuac muru melemma hezac imuac buña surucnéj baera baera saima kendarec. Imuac mia neñaoc, ac imuac me imuac ménj zéwiñac ménda hezac. ⁹ Baera baera imuac ic embac eñaoc imi nini onac sugginaiguc haréni enej dimuhuc nénépésigic imuac suruc zéma ini Anutu héla kic qeli kekera i welenj qemiwiñ zé dimuhuc baniaragina wai énécmima iwac muru lilinjéma hagic imi nénézégic nindaczérj. ¹⁰ Wañu humuc ic ionac murunec meqelimiyeç Naja iminérj kurumenj igucnec mama hamac zéma imuac mambéc kecanzu zéma nénézégic. Naja imi bianjuc Anutuac qeri biriawac zéra waiyanérj hayu imuacnec neñañ metecgé nénécmimac Yesu imi mia.

2

Paulonérj Tesalonika ama areña yandaiguc Miñ kewuac ai nanjéma meyec.

¹ Ninzérj ninzérj dacmuna hécna zéma nauñ hécnina, nenej sugginaiguc kereñj imi héla qahac ménda wañec imi ini eñaoc ninzu. ² Ini ninzu ésécnec, nini walac Filipi ama areña yandaiguc zérabéra zéma gamu qeqe mihicñi nénécmigic, néj Anutuninawac kuhanérj nanjé nénécmiyu onac muru hama Anutuac buña suruc hiabia imi kileñ énézédariñ. ³ Memeseli acnina imi ikoc me niniñ biria me manam batuc igucnec hahaya qahac, ⁴ néj Anutunérj ninzérjgé nénécmima buña suruc hiabia imi énézériñ niñac qutuñgé nénécmiyec. Nini ac yomuhuc zéziñ imi baec ic ségiségi mihicñi énécmiwiñ zé qahac, néj qeri héhéñ miñina Anutu ségiségi mihicñi miwiñ zé yomuhuc zéziñ. ⁵ Nini nalé ménjac ménj ic ménjac ménj haléc ac me iwawai ménjac hémbaoc wamma musunina haihoturu wamma féñgéc ménda wañ énécmianzérj imi Anutunérj héipuc wañ nénécmizac imi ini ninzu. ⁶ Onac murunec me tosara ionac murunec, houhouyawac buña, baec ic ménjac murunec mepé qepési ac ménj mihicñiwiñ zé, kic hihi ménda wañanzérj, ⁷ néj nini onac sugginaiguc ic gum bénzénzérija wamma neñgoc merachéra namu gumu énécmianzác iminérj nambérac héra lolongé énécmima héwiwiñgé énécmianzác ésécnec wañ énécmiyiñ. ⁸ Ini wéiwéc sorocnina keczu imuac niñac qerinanérj imuhuc donjé énécmima buña suruc hiabia imuacnec sac qahac,

něj kekecnina momacnec efima wai énécmiwiñ zé ewa hia ninziñ. ⁹ Ninzéh ninzéh dacmuna hécnina, ai kunerj yanda mema kuc qema kerij imi ini niñqelima ninzu ésécnec onac muru méñac méñ yéwéri ménda énécmiwiñ zé siñi kaiwe méraninanéh ai mema buña suruc hiabia Anutu arunec imi énézéañiñ. ¹⁰ Nini ninzéh ninzéh ic onac muru dimuhuc météré amuma haka dindiñanec késpedes qahac keñha wañiñ imi enej kicginanéñ ninicma héipucnina wanzu. Wañu Anutu i acguc imuhucyanec. ¹¹ Ini ninzu ésécnec, nenerj imi mañgocnéñ nambérac héra wañ énécmianzac ésécnec eñac eñac wañ énécmiyiñ. ¹² Wañu eñeya héñgalerj amaya zéma edamuyaiguc keremmu niñac héihéré énécmianzac Anutu iwac ic embachéra séciguc kecmu niñac hinocgé énécmima meme seli ac wañ énécmima zéseli énécmiyiñ.

¹³ Wañu nini imuac niñ nalé séc Anutu ewa hia ac ézéañziñ. Wañu ini Anutuac ackuazéc nonac murunec niñgic nalé imuaru enej niñgic ackuazéc imi ic onac ac suruc éséc ménda wañec, néñ Anutuac ackuazéc héla téñgérj wañu añgétigic. Imi hélacnec, ackuazéc iminéñ mia ninzéh ninzéh ic embac onac ewa qeriginaiguc ai mema hezac. ¹⁴ Ninzéh ninzéh dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, ini Kristo Yesuac qeriaiguc hénaoriñ Yuda baeciguc keczu ionac haka silic méndacma wañgic. Héna oriñ imi enej Yuda ic ionac murunec zéra béra mihicñigic ésécnec ini acguc eñaj baecac ic embac ionac murunec réwéri imuhucya mihicñigic. ¹⁵ Yuda ic enej Miñ Kewunina Yesu zéma kua meme ic unugic humudacgic. Wañu duña nini nununesi wañ nénécmima Anutu ségiségi ménda mihicñi mima néwécgeña baec ic onac ségiségi mihicñi énécmianzu. ¹⁶ Wañu ic enia ackuazéc énézéni nimma hiaruwu niñac neuñ héinénécmima késpedesgina toroqegic kuaya qeqeya wañu imuac tetcgiaiguc Anutuac qeri biricnéñ qacginaiguc mama énépésiyec.

Paulonéh muñguc kerj inicmañ zé niñec.

¹⁷ Ninzéh ninzéh dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, nini séwiguc nalé hotoñadac wai énécmiyiñ, wañu qerinéñ qahac. Nini muñguc kic tanecgina inicbiñ zé onac ewa siñsiñ hia wañ nénécmiyu imuac wammanec wamma kecziñ. ¹⁸ Nini onacmuru hawiñ zé wañ nénécmiyu, hélacnec ni Paulonéh muñguc muñguc onacmuru hamañ zé batucgéyi. Wañu Biriñ miñinanéh hézicgé nénécmiyec. ¹⁹ Miñ kewunina Yesu Kristo hamac nalé imuaru némacnéñ neñaj niñkumu zéma ségiségi zéma ic kewuac opocnina eebipiyaguc imuac buña wammac? Enej imi nonacmuru imuac buña wanzu. ²⁰ Hélacnec, enej imi nonac eebipinina zéma zézé ségiséginina wanzu.

3

¹ Imuac niñ muñguc mambéc wañbipiwiñac séc qahac wañu, tosara nini niñni sécgéyu neñacnec you Aten ama areña yandaiguc kecziñ. ² Kecma Kristoac buña suruc hiabiawac wamma Anutuac ai ic keczac ninzéh ninzéh dacmunanina Timoteo i onacmuru méliziñ. Imi mia meseli énécmima onac ninzéh ninzéhginawac wamma qerigina zéhiaru énécmiyu ³ méñnéñ méñ zérabéra hénia hénia qeriaiguc keñqe haqe ménda wammu niñac méliziñ. Wañu neñaj imi réwéri imuhucya mihicñiwiñ niñac nonoporec imi mia eñaoc ninzu. ⁴ Nini iniguc momacnec kerij nalé imuaru kecma réwéri mihicñiwiñ imuac mia walac énézéyiñ. Wañu hélacnec imuhuc hicñiyec imi ini ninzu. ⁵ Imuac ni acguc muñguc méñ mambéc wañbipimañac séc qahac wañu, ninzéh ninzéhgina imi hémma nimmañ zé i méliyi. Imi mia héna imuhuc me imuhuc ala batuc miñinanéh ala batuc wañ énécmiyu ai kunerj meyiñ imi héla qahac wambac niñac.

Timoteonéh Tesalonika hénaoriñ ionac hakagina qacguc imuac suruc Paulo ézéyec.

⁶ Wañu degucmi Timoteonéh onac murunec lilingéma hama onac ninzéh ninzéhgina zéma goi héihéi onac muru hezac imuac suruc zézé ségiségiyaguc nénézéyu niñiñ. Wañu zéyecnéñ ini imi nenerj onac niñ wañanziñ ésécnec nalé séc niniñ qeli qelinec niñsoroc wañ nénécmima qerigina waiñalañ wamma ninicbiñ zé wamma keczu imuhuc

zéyu ninziñ. ⁷ Ninzén ninzén dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, imuac niñac zéra waiya zéma nununesiiguc kecziñ, néñ ninzén ninzén gina néñ meseli nénécmizac. ⁸ Ini Miñ Kewuninawac qeriaiguc imuhuc nañselima keczu imuac niñac nini niñni degucmi kekecnina kecziñ imi hélaguc wanzac. ⁹ Neneñ neñañ Anutuac wésiaiguc onac niñ wamma ségiségi yanda mihicñiziñ. Imuac mia onac niñ wamma imuac tasiawac ewa hia dimuhucyanéñ Anutu meñeñ mini sécgémac zéma niñanziñ. ¹⁰ Wañu siñi kaiwe séc onac kic tanecgina muñguc inicma onac ninzén ninzén gina séha ménda he énécmizac imi mesolañaniwiñ zé qerininanéñ hélawac zéwelec wanziñ.

¹¹ Deguc Anutu mañgocnina eñeyaoc zéma Miñ Kewunina Yesunéñ onacmuru keñkeñawac hénanina nénézécic hémbiñ zé ninziñ. ¹² Wañu Miñ Kewuninanéñ goi héi-héigina mesai énécmiyu neneñ goi héihéi wañ énécmianziñ ésécneç eñañ sugcnaiguc zéma tosara ionac muru sécgé énécmima qesalecgé énécmimac. ¹³ Wañu inéñ qerigina meseli énécmiyu neñañ Miñ Kewunina Yesunéñ eñeya ic embachéra téréya iniguc mama hamac nalé imuaru, Anutu mañgocninawac wésiaiguc kápésic solarñ téréyanec nammu niñac wanziñ.

4

Kekec Anutunéñ héñu sécgéanzac imuhucya.

¹ Tetcgiaguc, ninzén ninzén dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, nini Miñ Kewunina Yesuac qeriaiguc welec énécmima zéhinocgé énécmiziñ. Ini nonac murunec ackua zéc megic ésécneç tohomuac hezac séc niñtoho wamma ini deguc wañan zu imi muñguc yanda ogicma wamma Anutu ségiségi mihicñi mimu. ² Nini Miñ Kewunina Yesuac murunec néma pakeñ ac énézéciñ imi ini ninzu. ³ Anutuac ewa siñ imi mia onac kekec téréya, imi mia kaisero waima ⁴ eñac eñac imi eñeya iniña imi météré amuma eeya héima memacac hezac imi niñtegimac. ⁵ Ic enia Anutu ménda ninzu ieneñ kaiseroac siñ tohoan zu ésécneç méñnéñ méñ héna imi ménda méndacma ⁶ haka imuhucyaiguc neuña ménda logima ninzén ninzén dacmuna méñ me nauñhéra ionarunec méñ ménda mebirimac. Némac niñ, becneç énézéma zéselima zéseli énécmiyiñ ésécneç haka biria imuac tasé kuku miñina imi Anutu wanzac imuac mia imuhuc énézézua. ⁷ Anutunéñ nini qakolaninaguc wambiñ niñac qahac, néñ kekec téréya kecbiñ niñac héihéré nénécmiyec. ⁸ Imuac héna yomi qetalizac imi ic méñ qahac, néñ Uña Téréya énécmiyec Anutu iwac mia qetalizac.

⁹ Ini imi Anutunéñ ku énécmiyu goi héihéi wañamuan zu imuac niñ dacmuna hécgina zéma nauñ hécgina goi héihéi wañ énécmimu niñac ac méñ ménda oénécmiwiñ. ¹⁰ Hélaçneç, eneñ imi Makedonia baec séc ninzén ninzén dacmuna hécgina keczu ionac goi héihéi wañ énécmian zu. Wañu ala sorochéçna imuhucyanec muñguc muñguc wammu niñac zénañgé énécmima zéziñ. ¹¹ Wañu zéseli énécmiyiñ ésécneç hétéñ waima bénzén kecbiñ zé seliseli wamma eñañ aiginawac niñkumuma méraginanéñ aigina mema kecmu. ¹² Imi mia ic enia ionac kicginaiguc hakagina eeyaguc wamma keçma iwawai méñ niñac mété qététañ ménda wamma kecmu niñac imuhuc zézua.

Miñ kewuac hahayawac zéréñ
qéréñ wamma kecmu.

¹³ Ninzén ninzén dacmuna hécnina, eneñ ic humumia ionac hénia imi ménda nimma eñ kecmu niñac ménda wañ nénécmizac. Niñkumugina qahac kecan zu ésécneç zésiac wambu niñac. ¹⁴ Neñañ Yesu humuma muñguc yarec imi ninzén géziñiguc yomuhuc nimbiñ; Anutunéñ Yesuac qeriaiguc gau yanda hema keczu imi Yesuac qaraiguc muñguc onagiru hadacmu.

¹⁵ Nini Miñ Kewuninawac ackua zéc méndacma ac yomi énézéciñ. Miñ Kewunina hamaciguc kic qelinec kecziñ neñañ imi gau yanda hema keczu i méndagucneç onogicbiñ. ¹⁶ Miñ kewunéñ zézé seli acwac qac qac yanda zéma kua meme uña orucgina méñac ewa hétéñ zéma Anutuac témuñ imuac hétéñaguc kurumeñ igucneç mama ou

kurumerj gélélécyaguc nammac. Nañu kirisitoac qeriaiguc walac humugic ienerj walac yacmu. ¹⁷ Imuac andiaiguc neñaj kic qeli kekera acguc iniguc momacnec nénépésima hosusu qeriaiguc meerju gélélécyaguc Miñ Kewunina mihicñiwij. Wañu nalé séc Miñ Kewuninaguc momacnec kecñij. ¹⁸ Imuac ac sasala yomuhuc zéma meseli amumu.

5

¹ Ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, Yesu hahayawac naléya zéma yawuñawac oénécmiwijac ménda hezac. ² Imi mia Miñ Kewuninawac naléya imi siñiyaguc kowu nene ic ésécnec hamac imi eñaoç niñhumuzu imuac mia. ³ Ic enej luaeninaguc, saiwaninaguc zémanec kecñic nalé imuaru embac hériyaguc aži kikiac qenzerj manzerjnéj hosucgéanžac ésécnec kisikiyoñnéj fuknec haénécmiyu kileñdac néñgacmuac séc qahac wammac. ⁴ Ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, ini siñi tunumañiguc ménda kecžu imuac nalé imi kowu nene ésécnec ménda haénécmimac. ⁵ Ini moczoñ asac mararañac nambérac héra, kaiweac nambérac héra, imuac neñaj imi siñi me tunumañiguc ménda toroqema kecziñ. ⁶ Imuac neñaj imi ic tosara ésécnec gau ménda hema zenzerj qeli qeli kecma galeñ mema séwininawac siñ imi žikima kecñij. ⁷ Gau heanzu imi enej siñiyaguc heanzu. Doku selia nema miñgoñ wañanzu imi enej siñiyaguc miñgoñ wañanzu. ⁸ Neñaj imi kaiweiguc toroqema kecziñ imuac séwiac siñ sigima ninzénj ninzénj zéma goi héihéinéj tétécac saiwa ésécnec haima añgénéj titiac niñkumunéj yaréac opoc ésécnec orucninaiguc héima kecñij. ⁹ Anutunéj eñeya qeri biricayaiguc kerembiñ niñac qahac, néj neñaj Miñ Kewunina Yesu Kristoac murunec añgénéj titi mihicñiwij niñac gési nénécmiyec. ¹⁰ Yesu imi neñaj kic qeliiguc me gauiguc eñeyaguc momacnec qeliqeli kecñij niñac nonac niñ wamma humuyec. ¹¹ Imuac niñac ini wañanzu ésécnec eñac eñac meseli amuma nañgé amumu.

Tetecgiawac pakeñ ac zéma
yaižézé ac.

¹² Ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, nenej zéwelec énécmizij. Sucginaiguc kuc qema ai mema Miñ Kewunina qeriaiguc galeñgé énécmima zénañgé énécmianžu ionac niñgic kunej yanda eeginaguc wammac. ¹³ Wañu ionac aigina niñac goi héihéiiguc eeya ogicogira héiéncmimu. Imuhuc wamma sucginaiguc luae qema kecmu. ¹⁴ Wañu ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, meseli énécmizij. Qéizénj wamma kecanžu i ackuažéc ku énécmigic, wañu ewagina ménda nañselima kecžu i meseli énécmigic. Wañu qeka meka wanžu i nañgé énécmima ic embac hénia hénia imuhucya moczoñ bisiqatéj wañ énécmima kecmu. ¹⁵ Galeñ megic, méñnéj méñ ic méñac méñ haka biriawac tasé kuku wammiwac niñac. Néj eñac eñac me ic tosara moczoñ ionac nalé séc haka hiabiawac wañ énécmima kecmu.

¹⁶ Nalé séc ségiségi wammu. ¹⁷ Žéñgé toroya qahac zéwelec wammu. ¹⁸ Haka hénia hénia hicñi énécmianžac séc Anutu ewa hia ac ézému. Iminéj mia Anutuac ewa siñ Kristo Yesuac qeriaiguc onac buñja heheya wanžac. ¹⁹ Uñja téréyawac geric ménda qéwécgému. ²⁰ Anutuac bianjac ara imi mema titi ménda wammu. ²¹ Haka hénia héniaiguc niñgésima haka hiabiawac késa añgénéj tima wammu. ²² Haka tanera biria imuac me imuac héñara mema qerictegic amuma kecmu.

²³ Anutu luae miñina eñeyaoc solañanec météré énécmima onac qeri uñagina zéma ewa siñgina zéma séwigina moczoñ galeñgé énécmima keru Miñ Kewunina Yesu Kristo mama hamac nalé imuaru késpedesic qahac solañanec kecmu. ²⁴ Héihéré énécmizac inéj méñzé méñzéya qahac imuac niñac inéj imi moczoñ wandacmac.

²⁵ Ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, nonac niñac wamma zéwelec wammu.

²⁶ Kiricne qiricne téréya wañ énécmima ninzénj ninzénj dacmuna hécnina moczoñ yaižézégina énéžégic nimmu. ²⁷ Ni Miñ Kewuac qaraiguc zéseli énécmizua. Ini kiwi yomi ninzénj ninzénj dacmuna hécnina moczoñ oloñ énécmigic nindacmu.

²⁸ Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéj onac muru hemac.

2 Tesalonika

Mériaŋ ac.

¹ Paulo zéma Siliwano zéma Timoteo nini Anutu maŋgocnina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc kecanzu Tesalonika hénaoriŋ onac kiwi yomi oénécmiziŋ. ² Anutu maŋgocnina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac murunec ewa hia zéma luaenéŋ onacmuru hema kecmac.

Gésigési ai.

³ Ninzéŋ ninzéŋ dacmuna hécnina, neneŋ onac wamma nalé séc Anutu ewa hia ac wammima kecbiŋac hezac. Waŋu imuac niŋni sécgézac. Némac niŋ? Onac ninzéŋ ninzéŋgina imi yandima sécgéyu goi héihéi eŋac eŋac késa keczu iminéŋ yandianzac imuac mia imuhuc zézua. ⁴ Waŋu unu nesi zéma zérabéra hénia hénia moczoŋ yanda imuac sugcinaiguc naŋselima ninzéŋgégic imuac suruc imi Anutuac hénaoriŋ ama séc keczu ionac neŋaoc meemma waŋ énécmianziŋ. ⁵ Imuhuc wannu haka iminéŋ moczoŋ Anutuac niŋgésigési ai solaŋa imuac asé kiwiya wanzac. Waŋu nalé imuaru Anutunéŋ iniru solaŋa waŋgic eŋeya héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuaru kereŋ kereŋawac séc wammu niŋac ini qenzeŋ manzeŋ mihicŋi énécmigic keczu. ⁶ Waŋu qenzeŋ manzeŋ mihicŋi énécmimu imi onac qenzeŋ manzeŋnéŋ kitiwa hiabia ku énécmimac. ⁷ Waŋu Anutunéŋ solaŋa wanzac imuac mia qenzeŋ manzeŋ bisima kecanzu onac imi niniguc momacnec tacniŋi mihicŋi nénécmima bakia hiabia meler nénécmimac. Imuac Miŋ Kewunina Yesunéŋ eŋeya kua meme uŋahéra kucginaguc iniguc momacnec kurumeŋ igucnec ⁸ geric bélaŋiguc wininimu nalé imuaru imi, Anutu ménda nimmizu i zéma Miŋ Kewunina Yesuac buŋa suruc hiabia imi ménda niŋtoho waŋanzu i tasé zéra waiyaguc ku énécmimac. ⁹ Ic imuhucya imi eneŋ Miŋ Kewuninawac kic tanera zéma iwac kuc edamuyaguc imuacnec elicgé énécmima taséginawac kisikiyoŋ hémbénaŋa mihicŋi énécmiyu memu. ¹⁰ Ini imi nonac héipuc ac énéc énézéya imi ninzéŋgégic imuac niŋac Yesu imi nalé imuaru iwac météré énécmimia zéma hénaoriŋ ninzéŋgé migic ionac sugcinaiguc naŋu hémma mepési mima welicgé mimu niŋac mama hamac. ¹¹ Imuac nini acguc nalé séc onac wamma zéwelec wammima yomuhuc zéanzu; Anutuninanéŋ onac niŋu héihéré énécmiyec imuac sécyu waŋu naŋgé énécmiyu haka hiabia hénia hénia imuac siŋa nimma ninzéŋ ninzéŋ aiya imi iwac kuhanéŋ meselimu. ¹² Waŋu Anutunina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac ewa hiaya niŋac Miŋ Kewunina Yesuac qaranéŋ sugcinaiguc eeyaguc waŋu ini acguc iwac qeriaiguc eeginaguc wammu niŋac zéwelec waŋanzuŋ.

2

Héna ac logima kekec.

¹ Ninzéŋ ninzéŋ dacmuna hécnina, Miŋ Kewunina Yesu Kristoac mama hahaya zéma iwac wésiaiguc neŋaŋ hénaoriŋ imuac ara méŋ énézéni niŋgic. ² Biaŋac ara me zéauau me kiwi nonarunec zézéya imuaru koroma Miŋ Kewuninawac nalé yanda imi hazac zégic ewa qerigina qekeŋ qeha ménda wamma ménda aurimu. ³ Méŋnéŋ méŋ ikoc ac imuhuc me imuhuc zéyu keŋhéi hahéi ménda wammu. Ac qeŋe haka zéma héna ac logilogi ic, kisikiyoŋac merac méŋ hicŋiyuguc nalé tetcgia hamacac hezac. ⁴ Inéŋ mia hazéc ai meanzac. Inéŋ anutu zéénéc énécmia zéma tosara mepési énécmianzu ionac sugcinaiguc onogicma eŋeyanec ou naŋ kecma Anutuac ocmuŋiguc tacma eŋeya ézéamuyu héŋgic, ni imi Anutu zémac. ⁵ Ni iniguc keruŋ nalé imuaru ac imuhucya énézéyi imi ménda niŋqelizu me? ⁶ Eŋeya naléya ducŋiyu hicŋimac niŋac deguc imi neuŋ héimiyu keczac. ⁷ Waŋu ac qeŋe miŋinawac kuc saŋanéŋ bec aiya mema keczac, néŋ neuŋ héimimianéŋ imuhuc wamma keŋkeru nalé waŋuguc héna namuŋa igucnec wagiru

neuḡa qahac wammac. ⁸ Qahac waḡu imuaru mia ac qeḡe miḡina iminéḡ wininimac. Waḡu Miḡ Kewunina Yesunéḡ eḡeya kua wéséséyanéḡ ic biria imi qeyu humumac. Waḡu mama wininiyu, mama hahaya imuac edamuyanéḡ imuhucya imi moczoḡ mebiri énécmidacmac. ⁹ Ic biriawac hahaya imi Biria miḡinawac ai méndacma kuc hénia hénia zéma séséc hénia hénia zéma kiwi méréra ikora zéma ¹⁰ wawaḡ meme biriawac haka ikoranéḡ humucac buḡa ionac muru hama hicḡi énécmimac. Némac niḡ ieneḡ imi mehiaru énécmimac niḡ ménda wamma ac hélawac goi héihéiya imi ménda aḡgétigic imuac mia imuhuc hicḡi énécmimac. ¹¹ Imuac niḡ Anutunéḡ wai énécmiyu ikoc kuhaguc imuhucyanéḡ sugcinaiguc aiya meyu iwawai ikora imi ninzéḡgéanzu. ¹² Waḡu imi mia ac héla ménda ninzéḡgéma haka biriawac siḡa nimma kecanzu séc késpedes ginaguc zéénécmimia wammac.

¹³ Miḡninawac siḡniḡ waḡ énécmimia, ninzéḡ ninzéḡ dacmuna hécnina, Uḡa téréyanéḡ météré énécmiyu ac héla imi ninzéḡgégic mehiaru énécmimac niḡac Anutunéḡ hénihénia igucnec énépésiyec. Hénia imuac niḡac nini nalé séc onac wamma niḡni sécgéyu Anutu ewa hia ac ézéwiḡac hezac.

Ini gési énécmiyu aḡgéḡ titiac

buḡa wanḡu.

¹⁴ Imuac mia Miḡ Kewunina Yesu Kristoac edamuya imi eḡ énécmiyu késamu niḡac inéḡ buḡa suruc hiabia nonarunec hahaya imi énézéma héihéré énécmiyec. ¹⁵ Imuac niḡac ninzéḡ ninzéḡ dacmuna hécnina, selianec naḡselima ackuazécc kuaninanéḡ zézéya me kiwininanéḡ ku énécmiyiḡ mératéc buḡa imi niḡtoho wammu. ¹⁶ Miḡ Kewunina Yesu Kristo zéma goi héihéi waḡ nénécmima meme seli ac tetcgia qahac zéma niḡkumu hiabia imi ewa hiawac eḡ nénécmiyec Anutu maḡgocnina iereḡ ¹⁷ onac ewa qerigina meseli énécmima wawaḡ meme hiabia hénia hénia zéma acginaiguc meseli énécmimaoc niḡac wanḡiḡ.

3

Zéwelec welecac ai énécmigic.

¹ Ninzéḡ ninzéḡ dacmuna hécnina, tetcgiawac énézéni niḡgic. Ini nonac niḡ wamma yomuhuc zéwelec wammu; Miḡ Kewuninawac ackuazéccnéḡ onac sugcinaiguc ai meyec ésécnec foc foc saima kemma ee héihéiyaguc wammac. ² Waḡu ic zipiliḡ zapalaḡa zéma biria meme ic ionac murunec metecgé nénécmimac niḡac zéwelecmu. Ninzéḡ ninzéḡ imi baec ic moczoḡ ionac buḡa qahac, néḡ momac momacnéḡ késa keczu imuac niḡac imuhuc zézua. ³ Miḡ Kewunina imi méḡzé méḡzéya qahac, imuac meseli énécmima ic biriawac muru galeḡ memac. ⁴ Onac imi Miḡ Kewuninawac qeriaiguc yomuhuc zéma ninzéḡgéziḡ; Ini zéseli énécmiziḡ imi niḡtoho wamma emma kecmu. ⁵ Miḡninanéḡ onac ewa qerigina qindiḡi énécmiyu Anutuac goi héihéi zéma Kristoac naḡseli seliiguc keremmu.

Qéizéḡ wamma kecbu niḡac
goro ac waḡ énécmigic.

⁶ Ninzéḡ ninzéḡ dacmuna hécnina, Miḡ Kewunina Yesu Kristoac qaraiguc yomuhuc zéseli énécmiziḡ; Sicsaoc wamma mératéc haka nonac murunec niḡareḡgégic imi ménda tohoanzu ionac murunec néḡgacmu. ⁷ Haka silic waḡanḡiḡ imi dimuhuc méndacma wammu imi ini eḡaoc nindaczu. Nini onac sugcinaiguc qéizéḡ ménda wamma kerih. ⁸ Waḡu nini onac muru méḡac méḡ réwéri ménda mihicḡi énécmiwiḡ niḡac, onac murunec yaka boḡteḡic méḡ ménda mema neyiḡ, néḡ méraninanéḡ siḡi kaiwe séc ai selianec meariḡ. ⁹ Imi mia imuhuc wambiḡ niḡac qac buḡa ménda zé nénécmiyecac qahac, néḡ onac muru haka séséha wamma énézéni ninicma méndac nénécmimu niḡac imuhuc waḡariḡ. ¹⁰ Nini iniguc momacnec kerih nalé imuaru acguc yomuhuc zéseli énécmiyiḡ; Méḡnéḡ méḡ ai memeyawac mézégina tizaciguc nene ménda nemac. ¹¹ Néḡ yomuhuc zégic niḡiḡ; Onac sugcinaiguc tosananéḡ mézétiti wamma kecma ai méḡ

ménda mema eḡ keḡha wamma acnéḡ réwéri sasala mihicḡianzu. ¹² Ic imuhucya imi zéseli énécmima Miḡ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc zénaḡgé énécmima yomuhuc zéziḡ; Acgina qaiyu ai mema eḡaḡ nene mihicḡima nemu. ¹³ Ninzéḡ ninzéḡ dacmuna hécnina, ini haka hiabia wamma kecma ewa qerigina qeka meka ménda wammu. ¹⁴ Méḡnéḡ méḡ kiwi yomuaru ackua zéc waḡ énécmiziḡ imi ménda niḡtohouy ic imuac hénia zéhicḡima qéqéhéréḡ ménda wammigic gamuya nimmac. ¹⁵ Waḡu iwac mia niḡgic ha zécgina éséc nec ménda wammac, néḡ dacmuna éséc nec waḡu zénaḡgé mimu.

Ac teteḡgia.

¹⁶ Luaeac Miḡ Kewunina eḡeyaoc nalé zéma aigina séc onac muru luae qeénécmimac niḡac wanziḡ. Miḡnina imi momac yanda iniguc momac nec kecmac.

¹⁷ Ni Paulonéḡ mérananéḡ oma yai zézégina zézua. Imi mia kiwi imi nuarunec hahaya imi héḡteḡicmu niḡac asé kiwina yomuhuc oan zua. ¹⁸ Neḡaḡ Miḡ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéḡ ic tuḡ onac muru hema kecmac.

1 Timoteo

Kiwi oo icac hénia zéma mérianj ac.

¹ Anjéñ titi miñina Anutu zéma ninjkumunina Kristo Yesuac zézé seli ac niñac Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulonéñ ² ninzén ninzén qeriaiguc nañ téngéñna wañec Timoteo guac muru kiwi yomi oma haiwa hazac. Anutu mañgoc zéma Miñ Kewunina Kristo Yesuac murunec ewa hia zéma wésé niniñ zéma luaenéñ guac muru hema kecmac.

Pakeñ ac ikorawac goro ac.

³ Ni Makedonia baeciguc kenji nalé imuaru Efeso ama areña yandaiguc waima kecbésémañ niñac zénañgé géñi imi, gi ic embac tosara zéseli énécmima pakeñ ac ikora tosara ménda ku énécmima ⁴ nemu suruc zéma hicñisaiaac qac areña imuhucyawac niñkoro ménda wammuc niñ imuhuc wañi. Ac imuhucyanéñ Anutuac ai areña ninzén ninzén qeriaiguc hezac imi ménda meselimac, néñ nówécgeña zééñ zéma mihicñianzac. ⁵ Pakeñ ac imuac héla imi goi héihéi imi mia, wañu goi héihéi iminéñ ewa qeri qala qala zéma niñtegic qindegic hiabia zéma ninzén ninzén solaña imuacnec hicñihicñiya. ⁶ Ic embac tosara ieneñ imi sigima ac enomia imuaru qizizihgéma keñanžu. ⁷ Ieneñ héna acac kiwi ic wambiñ zé wañ énécmianzac, néñ enañ ac me héipuc ac zéanžu imuac hénia acguc ménda niñasarianžu.

⁸ Wañu nini yomuhuc niñanžiñ, ic embac méñnéñ méñ héna ac imi héna dindiñacnec méndacmaciguc héna ac imi hiabia wanžac. ⁹ Héna ac imi ic solaña ionac niñac ménda hezac, néñ ic embac tosara yomuhucyawac hezac, héna ac logianžu, acqeçe wañanžu, Anutuac eeya ménda héianžu, kápésic wañanžu, ménda météré amuma kecanžu, kaižiliweñ wañanžu, neñgoc hécgina me mañgoc hécgina unuhumuanžu, ic embac ionac kekecgina unuhumuanžu, ¹⁰ kaisero wañanžu, icnéñnec ic alayaguc me embacnéñnec embac alayaguc sero ai meanžu, ic embac iwawai ésécnec soukiwa niñac haianžu me meanžu, ikoc wañanžu, ikoc wamma héipuc ac zéanžu, zéma haka méñac méñ pakeñ ac dindiña imuac qacqotikicya wañanžu imuhucya. ¹¹ Wañu pakeñ ac iminéñ mérianj miñina Anutunéñ énézémanj niñac qutuñgé néñec buña suruc hiabia edamuyaguc imuac mia méndaczac.

Anutunéñ ewa hiawac Paulo goiya héiyec.

¹² Nuac mia ai ic keñhéi hahéiya qahac zénémma ai buña qenéñec imuac niñac ni kuc mihicñi néñec Miñ Kewu Kristo Yesuwac ewa hia ac ézézua. ¹³ Ni becñec imi miñ kewu mema titi wammima ai ichéra ununesi wañ énécmima zébiri qébiri wammima keru. Néñ ni ménda ninzénagéma hénia ménda niñasarima imuhuc wañi, imuac niñ inéñ kiléñ wésé niniñ wañ néñec. ¹⁴ Miñ Kewuninawac ewa hia imi ninzén ninzénina zéma goi héihéi Kristo Yesuac qeriaiguc hezac imiguc momacnec qacnaiguc qocgénéñu kuaya qeqeya hezac. ¹⁵ Ic embac moczoñ yandanéñ anjéñ timuac séc ackuažéc yominéñ héla wanžac. Zéyecnéñ; Kristo Yesunéñ kápésic ic anjéñgina tiénécmimanj zé baeciguc mayec. Wañu kápésic ic ionac sugcinaiguc neñ imi tosara onogicma ic biria wanžua. ¹⁶ Wañu Yesu Kristonéñ nalé horua kápésicna bisiqatéñ wannéñec haka iminéñ bianğuc Miñ Kewunina ninzénagéma kekec hémbénaña memu ionac muru séséc wammac niñac ni imuhuc wésé niniñ wañ néñec. ¹⁷ Ic kewu hémbénaña, ménda houhouya, kicninanéñ ménda héhéña, Anutu momacguc sac kekera, iwac muru ee héihéi zéma edamuyanéñ nalé tetecgia qahac hema kecmac. Hélacñec!

¹⁸ Nañna Timoteo ni ac pakeñ yominéñ zéseli génžua. Becñec kugéñi bianğac ara imi méndacma ackuažéc iminéñ yaré ic ésécnec haka hiabiawac yaré qema kecbésémañ. ¹⁹ Ninzén ninzén zéma ewa kėtiñkėtiñ késa kecbésémañ. Tosara eneñ ewa kėtiñkėtiñ imi qetaligic qahac wañu ninzén ninzéngina imi konduñ zéic ésécnec zéñgédarec. ²⁰ Ic

imuhucya ionac sugginaiguc Humeneo zéma Aleksande keczaoc. Iri imi kitiwa mema zébiri qébiri ménda wammaoc niñac Biria miñinawac mériaiguc waiérecmiyi.

2

Zéwelec welecac hénia.

¹ Imuac ac walac zéma zénañgé gémmanñ zé wanñua imi yomuhuc; Ic embac moczorñ yanda ionac wamma zéwelec welec zéma zéquesiqesi zéma miñ suc wamma zé welec welec zéma ewa hia ac wammima ² ic kewuya kewuya zéma tatac eñeña kesa kekera moczorñ ionac imuhuc wammu. Imi mia nini Anutu mepésima haka eeyaguc bénzénñ luaeiguc kecbiñ niñac. ³ Haka imi hiabia, wañu añgénñ titi miñina Anutu ségiségi mihicñi mimacac séc wanñac. ⁴ Anutu imi ic embac moczorñ añgénñgina tiyu keremma ackuañzéc héla niñasarimu niñac wañanñac. ⁵ Anutu imi momacguc sac kecñac. Wañu Anutu zéma ic embac sucninaiguc ic miñ sucnina acguc momacguc kecñac. Inénñ mia hélacnec ic wamma baeciguc kerec Kristo Yesu mianénñ. ⁶ Inénñ ic embac moczorñ neñañ niñac wamma eñeya kekecya mulu meme buñawac hai nénécmiyec. Haka imi naléya niñu heyec imuaru hicñiyec. ⁷ Imuac mia ni ackuañzéc zéauau ic zéma Yesuac Méliméli ic kumu néñu, ac yomi hélac, ikoc qahac. Ninzénñ ninzénñ zéma ackuañzéc héla imuac qeriaiguc ni baera baera ic embac ionac kiwi ic wañi.

⁸ Imuac niñac ama séc ic eneñ qeri biric qahac, zéqegetali qahac, méragina téréya meemma zéwelec ai memu niñac wanñua. ⁹ Wañu imuhucyanec embac eneñ acguc séwi usugina imi hénaorñ kekecginawac sécyaiguc meamuma hémbénñgina héima kecgic inicgic sécgémac. Néñ oruc zucgina hiabianec miñicmiñic zéma goli me hoc boña eñeña zéma séwi usu boña eñeña ménda haimu. ¹⁰ Wañu haka hiabia wamma Anutu eeya héimimia séciguc kecanñu imuac héniagina mewininimu. ¹¹ Embac méñnéñ méñ moczorñnec niñtoho wamma bénzénñnec niniñ ai mema kuamumu. ¹² Embac méñnéñ pakeñ ac ic méñac ézémac me icya miñ mañgoc wañ mimacac niñac oaec ménda zémizua. Inénñ ara qaiyu kecmac. ¹³ Adam walac mihicñi mimaguc Ewa mihicñi miyec imuac mia imuhuc zézua. ¹⁴ Wañu Adamwac ikoc ménda wammiyec, néñ embacac ikoc wammiyu késpedes mihicñiyec. ¹⁵ Wañu embac eneñ séciguc kecma ninzénñ ninzénñ zéma goi héihéiiguc météré amuma kecma héri haima merac mihicñiyu añgénñ titi mihicñi mimia wammac.

3

Qeria galey zéma méra baoc ic.

¹ Ac yominénñ héla wanñac. Méñnéñ héngalenñ ai imuac ewayanénñ niñkumu wanñaciguc qerianénñ ai hiabiawac memañ zé niñanñac. ² Imuac niñac héngalenñ icnéñ aciguc ménda opocopora wamma iniña momacgucac euya wammima qerinéñ séwiac siñ sigi kecma niñtegit qinñtegicyaguc haka eeyaguc wamma ic tosara onac goigina héima pakeñ ac hiabianec ku énécmima ³ doku seli sasala ménda nema biñ qeqeyawac ménda efima qeri bénzénñac kecma zéqegetali ménda wamma soukiwa hinac niñac hémbaoc ménda wamma kecmac. ⁴ Wañu inénñ eñeya iniñ merahéra hiabianec galenñgé énécmiyu nambérac héra ieneñ iwac eeya séciguc héimima niñtoho wammimuac hezac. ⁵ (Ic méñnéñ méñ eñeya iniñ merahéra hiabianec ménda galenñgé énécmima némaciguc Anutuac hénaorñ hia galenñgé énécmimac?) ⁶ Ewa qeri melenñuguc nalé ménda horugizac ic imuhucyanénñ galey ménda kecmac. Séwi eñeñ wañu Biria miñina zétecgé miyec gésigési ac imuhucyawac mihicñiwac niñac. ⁷ Sénñanñeñ ic ieneñ acguc nimmigic sécgéanñac ic imuhucyanénñ héngalenñ ai ic kecmac. Qahac wañu zébiri qébiri zéma Biria miñinawac bétaciguc hiñgacma héiwac niñac.

⁸ Méra baoc ic acguc imuhucyanec eeginaguc kecma ezelañgina kalé kalé ménda kecma doku seli sasala nezélélénñ ménda wamma ikoc wamma soukiwa memañ zé hémbaoc ménda wamma ⁹ Ewa kétéñkétéñ qala qalagia zéma ninzénñ ninzénña ewa qeriaiguc téngéyu heheya imuhucya kesa kecmacac hezac. ¹⁰ Wañu walac ala batuc

wañ énécmima inicgic héniaquina solañ qeque wañu méra baoc ai ic onopocgic welen qeéncmimu. ¹¹ Iniñhécgina imuhucyanec eeginaguc kecma zébiri qébiri ménda wamma qerinéñ séwiac siñ sigi kecma ai hénia hénia kuñqañ qahac wandacmu. ¹² Méra baoc ai icnéñ embac momacgucac euya wamma nambérac héra zéma ama tacyachéra hiabianec galeñgé énécmimac. ¹³ Méra baoc ai hiabianec wandacgic ieneñ nanañgina hiabia mihicñima ninzéhñ ninzéhñgina Yesuac wamma késa keczu imi zénéñ hirihiri qahac zéau énécmimu.

Buñ suruc hiabia imuac hénia saña.

¹⁴ Ni guaru foc hamañ zé ninzua, néñ kilen kiwi yomi ogénzua. ¹⁵ Kecba nalé horugiyu geñ Anutuac amaiguc haka dimuhuc wambésémañ imi niñ asariwésémañ niñac ac yomi zézua. Ama imi Anutu kic qeli kekera iwac héihéré énécmimia zéma ac hélawac tandéya zéma qambaña wanzac. ¹⁶ Héna téréya yomuac hénia sasañgia imi qeyu hiñgac hiñgara wanzac. Imuac ewa éréhéc ménda wanzua. I imi séwiiguc hicñitegirec. Wañu Uña téréyanéhñ hénia solañ imi zéhicñiyu kua meme uña eneñ héñgic. Wañu baera baera zésaigic ic enia eneñ ninzéhñgé migic. Wañu meyacmiyu ou emma eebipiaguc kecanzac.

4

Kiwi ic ikora.

¹ Wañu uña téréyanéhñ yomuhuc pitiri zéasariyec; Bianguc tosara eneñ ninzéhñ ninzéhñ imi waimu. Wañu uña biria ionac ikoc ac zéma kuwi ionac pakeñ ac méndacmu. ² Pakeñ ac imuhucya imi kiciguc welen qeque ic ewa kétin kétinçina gericnéñ oqeyu ikoc ac wañanzu ionac murunec haanzac. ³ Ieneñ imi ic me embac ménda mema qapé kecmu. Wañu nene imuhucya imuhucya ménda nema imuac sigi kecmu. Néñ nene imi Anutunéhñ ninzéhñ ninzéhñ ic zéma ac héla ninzu eneñ ewa hia nimma mema nemu niñac zéyu hicñidarec. ⁴ Iwawai Anutunéhñ zéyu hicñiyec imi moczoñ hiabia. Imuac niñac ewa hia ézéma késanec wañanzinçiguc méñac méñ qeqetaliya ménda hezac. ⁵ Anutuac ackua zéc zéma zéwelecninanéhñ météré mimia wanzac imuac niñac imuhuc zézua.✠

⁶ Geñ ac iminéñ dacmuna hécnina measari énécmima Kristo Yesuac ai ic hiabia wambésémañ. Wañu geñ méndacanzań ninzéhñ ninzéhñac ackua zéc héla zéma pakeñ ac hiabia iminéñ qeri uñaga meyandi wañgémmac. ⁷ Héré embac neñgiawac ac eñomia zéma nemu suruc imi andé qema Anutu eeya héimima kecmañ zé meefiefi ai mewésémañ. ⁸ Séwiac meefiefi ai imi komodia nañgé gémmac, néñ Anutu eeya héimima kecec iminéñ wawañ memega sasala nañgéñju kececga deguc keczań imuac qeriaiguc zéma kecec hémbénañaga bianguc hahaya imuac qeriaiguc momacnec sisipac acwac buña hegémmac. ⁹ Ac imi hélacnec wañu momac yanda nimma késa kekerawac séc eeyaguc wanzac. ¹⁰ Wañu neñañ Anutu, kicqeli kekera, iwac muru niñkumunina haini hezac imuac niñac héla imuac mia neñañ kucnina moczoñnec ai meanzihñ. Wañu inéhñ momac yanda neñañ añgéhñ titi miñina keczac, néñ ninzéhñ ninzéhñ ic neñañ imi muñguc yanda meemma añgéhñina tianzac.

¹¹ Ac yomi zéseli énécmima ku énécmima. ¹² Gi sac qeli keczań imuac niñac méñnéñ méñ guac niñgic mamaya wambac niñac. Imuac galeñgé amuma guac ac zéma wawañ meme zéma ninzéhñ ninzéhñga zéma niñkumuga solañaguc ninzéhñ ninzéhñ ic tosara ionac kicginaiguc séséc hiabia wambésémañ. ¹³ Ewa qeriga moczoñnec ackua zéc oloñ énécmima zénañgé énécmima ku énécmima kecnanec ni hamañ. ¹⁴ Qeria galeñ ieneñ Uña téréyawac murunec ac zéhicñima méragina orucgaiguc haima mériañ ac zégic imuac héla ewa hiawac géñgéña iminéñ sohowac niñac, imuac niñna mamaya ménda wammac. ¹⁵ Wañu ai hénia hénia imuhucyaiguc ewa qeriga zéma kucga moczoñnec ai mena yandima keñu héndacmu. ¹⁶ Gi geñga zéma pakeñ aigawac hiabianec galeñgéma zéhñgé toroya qahac imuhuc wammanec kecbésémañ. Imuhuc wambésémañiguc, gi

✠ 4:5: Mat 15:11, Mrk 7:18,19, 1Ko 10:31

anğéj titi geŋga mihiçji amuma ic embac ackuažéc imuac gezac qema niñanžu ionac momacnec mihiçji énécmiwésémaŋ.

5

Weleŋ qeŋe ai imuac ai ara.

¹ Ic neŋgia ac geriwaguc ménda wammiwésémaŋ, néj niñna maŋgocga ésécnec waŋu bénžéŋnec žénaŋgé waŋ miwésémaŋ. Merac sac qeli méŋac imi munaga ésécnec qacguc wammiwésémaŋ. ² Waŋu embac yanda imi neŋgocgawac séciguc, embac sac qeli imi nauŋgawac séciguc nimma inicbaoc ménda wamma qeri solañanec waŋ énécmiwésémaŋ.

³ Waŋu embac malé téŋgéj imuac eegina héiwésémaŋ. ⁴ Embac malé méŋ nambérac me esahéra kecmizuiguc énéžégic ienej walac neŋgoc maŋgocgina žéma awu asagina ionac goi héihéi imuac tasé ku énécmima amginaiguc sactasé hécgina goigina héima haka imuhucya niñareŋ wammu. Haka imuhucyanéj Anutu ségiségi mihiçji mianžac. ⁵ Embac malé héla imi eŋeyanec sukusisi wamma kecanžaciguc Anutuaru niŋkumu kumuya haima siŋi kaiwe séc žéŋgé toroya qahac žéwelec ai memac. ⁶ Embac malé méŋ séwiac siŋa sac méndacma waŋanžaciguc i imi qeliqeli néj humumia tanec kecžac. ⁷ Ac imi acguc énéžéna tohoma kecmu, eŋ imuhucyanec kecma ac mihiçjiwu niŋac. ⁸ Méŋnéj méŋ sactasé héra me imuacnec toroqema iniŋ merachéra ménda inicgalej wammaciguc ic imi ninžéj ninžéj andé qema ic enia onogicma ic biria kecžac. ⁹ Embac malé ic momacguc sac mema kerecac deguc 60 bawaiŋuc ménda kecžac imuhucyawac sac, qara newahalej wawaŋawac kiwiiguc haimimiawac hezac. ¹⁰ Waŋu nambérac héra hiabianec galeŋgé énécmianžac me ic kian goigina héianžac me ai ic téréya weleŋ qeénécmianžac me helanži énécmigic yéwéri ginaguc kecanžu ionac méra énécmima haka hiabia hénia hénia wamma memaŋ niŋac kekecy qutuŋgé amuma keru héipuc wamma héjanžuiguc imuhuc wammimu. ¹¹ Embac malé sac qeli imi qetali énécmima kiwi imuaru qacgina ménda omu. Imuhucya imi séwiac siŋnéj héré énécmiyu Kristo andé qemu nalé imuaru ic mewaŋac žé wammu. ¹² Imuhuc wamma ninžéj ninžéj walac késagic imi timbecgéma gésigési acac buŋa wanžu. ¹³ Imuacnec toroqema ienej qéižéj wamma kecma méžétiti haka imi niñareŋgéma anğétima ama areŋ séc lelecgéma embac eŋomia kecma ac nenesicya lisi sicsaoc olomma kemma ac ménda žézéyawac séc žéanžu. ¹⁴ Imuac embac qawéc sacqeli ionac imi yomuhuc wammu niŋac wanžua. Ienej ic muŋguc mema nambérac mihiçji énécmima eŋeya amaya galeŋgéma kecgic hažéc miŋina žébiri qébiri ac waŋ nénécmimaŋ žé titiŋa méŋ ménda mihiçjimac. ¹⁵ Embac qawéc tosara ienej bec Biria miŋina méndacbiŋ žéma liliŋgéma keŋgic. ¹⁶ Ninžéj ninžéj ic méŋac sac taséhéra sugginaiguc embac malé méŋ kecžaciguc ninžéj ninžéj ic eŋeyaoc embac imi galeŋgé miyu henaoriŋ qutulaniŋanéj yéwéri imi ménda bisima embac qawéc maqeqeya imi ionac méra énécmimuac séc wammac.

¹⁷ Galej tosara hiabianec galeŋgé énécmianžu ionac imi séc méŋ eegina héi énécmima imuacnec buŋa suruc hiabia imuac žézé ic žéma kiwi ic ionac imi ogicma eegina héimu. ¹⁸ Kiwi téréyaiguc yomuhuc žézéya, burumakao iwa méŋnéj padi gocmia tižizama séwéla qétiyu kuayaiguc ufiç ménda haiwésémaŋ. Imuac niŋac ai icnéj ai boŋa memacac hezac. ¹⁹ Galej méŋac ara imi héipuc ic éréhéc me haréwéc qahac waŋu ménda nimmima aciguc ménda opocmu. ²⁰ Ic embac késpedesic mihiçjianžu imi ic embac momac yanda ionac kicginaiguc žémindiŋi énécmigic tosia eneŋ haka imi hémma nimma bac yandi yandi wammu. ²¹ Ni pakeŋ ac imi keŋkésa hakésaya qahac mema geŋga ewaga ménda méndacma dindiŋanec tohowésémaŋ niŋac Anutu žéma Yesu Kristo iwac kiwaiŋuc žéma kua meme uŋa énépésiyu kecžu ionac kicginaiguc žéseli géŋžua. ²² Gi buŋa suruc hiabia imuac ai énécmimaŋ žé ic eŋomia focdac méraga ménda hai énécmiwésémaŋ. Waŋu ic tosara késpedesic waŋgic ménda toroqe énécmiwésémaŋ. Waŋu geŋga météré amuma solañanec kecbésémaŋ. ²³ Gi hafi žepa toroqeu toroqeunec waŋanžanŋ imuac niŋ tomeŋgawac doku sac ménda nema waiŋ doku efefiadac momacnec newésémaŋ.

²⁴ Képésic tosara imi ic ionac wéséginaiguc winiñu hicñi tegiru bénzéhñec hémma niñgésianzñi, néñ képésic tosara imi andéginaiguc méndacma haanzac. ²⁵ Imuhucyanec haka hiabia acguc winiñu hicñianzac. Wañu tosara hiabia qahac imi acguc musañgé-muac séc qahac.

6

¹ Welen qeque ic miñhécgina ionac méra bawu keczu imi, ionac miñhécgina nalé séc ee héihéi wañ énécmimuac hezac imi nimma kecmu. Anutuac qac buña zéma pakeñ acyawac zébiri qébiri hicñiwac niñac. ² Ninzéhñ ninzéhñ miñhéc ginaguc keczu imi eneñ ninzéhñ ninzéhñ dacmuna kecziñ zéma ionac niñgic mamaya ménda wammac, néñ énézéna ogicma welen qeque hiabianec wañ énécmimu. Imi mia aigina imuac héla imi ninzéhñ ninzéhñ ic, Anutuac siñniñ wañ énécmimia ieneñ eñaoc késamu imuac mia imuhuc zézua. Gi imi héna yomi ku énécmima zénañgé énécmiwésémañ.

Sokiwawac niniñ siñsiñ.

³ Méñnéñ méñ pakeñ ac méñ ku énécmima Miñ Kewunina Yesu Kristoac ackuazéc solañ zéma héna eeyaguc imuac pakeñ ac Anutunéñ niñu sécgéanzac imuhucyawac ewa momac ménda wammac imi, ⁴ Inéñ séwi eneñ wamma héna méñ ménda niñ asarima hazéc ac zéma zé qegetali acwac nimbaoc wañanzac. Wañu imuacnec mia nimbupuc zéma euqaqac zéma zébiri qébiri zéma ewa éréhéc biria hicñianzac. ⁵ Wañu ewa qerigina houyu ac héla sohoyu héna eeyaguc imuac niñgic sokiwa memeac héna tanec wañanzac imi ionac murunec zéqeqetali ac hicñianzac. ⁶ Wañu niñgic ewagina hiaruyu héna eeyaguc iminéñ kuney yanda nañgé énécmimac. ⁷ Neñañ baeciguc iwawainina méñ ménda mema hayñ, imuac kembiy zéma imuhucyanec méra eneñ kembiy. ⁸ Imuac iwawai neneya zéma séwi usunina he nénécmizaciguc niñni sécgémac. ⁹ Hinac yandaguc wambiy zé wanzu imi eneñ manam batuc zéma bétac zéma haka sicsaocya héna héna zéma séwi siñ biraiguc maunumac. Haka imuhucya iminéñ ic embac hére énécmima mebiri énécmimac. ¹⁰ Soukiwa niñac siñniñ wammimia imi haka biria héna hénawac zalia wanzac. Imuac niñac imuac wañanzu i mesoho énécmiyu ieneñ ninzéhñ ninzéhñgina waima rouc wamma kenha wañgic ewa gorogina sasalanéñ qeriginaiguc kumuyu biridaczu.

Paulonéñ Timoteoac pakeñ ac wammiyec.

¹¹ Imuac Anutuac ic gi iwawai imuhucyawac néñgacma kemma haka solañ zéma wawañ meme eeyaguc zéma ninzéhñ ninzéhñ zéma goi héihéi zéma bisiqatén zéma qeri bénzéhñ imuhucyawac méndacma kembésémañ. ¹² Imuac gi imi ninzéhñ ninzéhñac yaré hiabia imuac qema kecbésémañ. Yaré hiabia qema kecec hémbénañ añgéhñ tiwésémañ. Héna imuac mia gi guruyu héipuc ic sasala ionac kicginaiguc ninzéhñ ninzéhñga hiabia énézénec. ¹³ Iwawai momac yanda kecec mihicñi énécmianzac Anutu iwac kiwaiguc zéma Pilatoac muru ninzéhñ ninzéhñ ac hiabia zéau énécmiyec Yesu Kristo iwac kiwaiguc zéseli génzua. ¹⁴ Gi zézé seli ac yomi niñ tohoma solañanec zéqindiñi ac méñ ménda mihicñima kecnanec Miñ Kewunina Yesu Kristonéñ wininimac. ¹⁵ Nalé zéyec imi ducñiyu Anutunéñ mewininiyu Yesu i wininimac. Anutu imi mériañ miñina eneñyanec momacguc, héñgaleñ miñina, ic kewu ionac ic kewugina, miñ kewu ionac miñ kewugina wanzac. ¹⁶ Iwarunec sac humuc ménda hezac. Inéñ edamuya hosucgéwiñac séc qahac imuhucya qeriaiguc kecanzac. Wañu méñnéñ méñ ménda héñec. Wañu héhénawac séc qahac. Iwac muru eebipiya zéma kuc tetcgia qahac hema kecmac. Hélacnec!

¹⁷ Gi imi baec yomuac naléiguc soukiwaginaguc keczu ionac yomuhuc zéseli énécmiwésémañ, Ewa qerigina memaamuma hinac qahac wawañ imuac qahac, néñ ségiségi mihicñi nénécmimañ zé iwawai moczoñ sécnina ogicma nénécmianzac Anutu iwac muru mia niñkumugina haimu. ¹⁸ Haka hiabia sasala wañgic, wawañ meme hiabianéñ kececginaiguc sécgé énécmiyu efima siña nimma tosara haleñ sécgina haihulac wañ

énécmimu. ¹⁹ Imuhuc wamma hofi ama hélaiguc iwawai eeyaguc haigic enu iminéj kurumejác nalé hahaya imuaru qambaŋgina waŋu kekec héla aŋgégéj timu.

²⁰ O Timoteo qutuŋgé géŋgérja imi galeŋgéma késa kecma ninij héla zéanzu, néj ninij ikora wanzac, baecac ac enomia houhouya zéma andé qeqe ac imuac mia andé qema kecbésémaŋ. ²¹ Ic tosarénéj ac imuhucya nesima kemma ninzégéj ninzégéj waima rouc wamma keŋha waŋanzu.

Ewa hianégéj iniguc hema kecmac.

2 Timoteo

Yai zézé ac.

¹ Anutuac ewa siñ niñac Kristo Yesuac qeriaiguc kekecac sisipac ac hezac imi méndacma Kristo Yesuac Méliméli ic wañi Paulo neñ mia ² nañ sorocna Timoteo guac muru kiwi yomi ogénzua. Mañgocnina Anutu zéma miñ kewunina Kristo Yesu iorarunec ewa hia zéma wésé niniñ zéma luaenéñ hegémmac.

Miñ kewuac gamuga ménda nimmu.

³ Ni siñi kaiwe séc zéwelecma imuac suraiguc ménda misimanec niñgénanzua séc yanda hécna ionac murunec hénima hama deguc ewa qerinina lalacnec mepésimianziñ Anutu iwac mia ewa hia ac ézéanzua. ⁴ Wañu ewa hia kunerñ yanda nimmañ niñac guac kic masiga niñqelima kic tanecga hémmañ niñac wañanzua. ⁵ Imi mia guac ewa qerigaiguc ninzén ninzén solañ hezac imi niñqelima imuhuc wañanzua. Ninzén ninzén imi mia walac awuga Loisi zéma neñgocga Yunike iorac ewa qerigiraiguc heyec imuhucyanéñ guaru acguc momacnec hezac imi ninzéngezua. ⁶ Imuac ni mérana orucgaiguc haiwa Anutunéñ ai memecac sese géñec imi héiososoc mena geric bélanaguc wammac zénimma gi imuac nimbésémañ niñac wamma ac yomi gézézua. ⁷ Uña Anutunéñ nénécmiyec imi bac yandi yandiac uña qahac, néñ kuc zéma goi héihéi zéma niñgésigési galeñ meamuwiñac uña wanzac. ⁸ Imuac gi imi miñ kewuninawac héipuc ac imuac zéma miñ kewuninawac wamma hésa ic kecza nuac momacnec gamuga ménda nimbésémañ, néñ Anutuac kuhanéñ buña suruc hiabiawac zéra béraiguc toroqe némbésémañ. ⁹ Anutunéñ mehiaru nénécmima ac téréyanéñ héihéré nénécmiyec. Wañu imi mia wawañ memenina niñac qahac, néñ eñeya ewa siñ zéma nalé ménda hénima heyecnec becaru Kristo Yesuac wamma hemiyec ewa hiaya imuac mia wamma imuhuc wañ nénécmiyec. ¹⁰ Wañu imuac héla imi nalé yomuaru angéñ titi miñina Kristo Yesunéñ mayu hicñitegirec. Inéñ mia humuc néhélima kekec zéma haka hehe selia imi buña suruc hiabiaiguc meu nénémiyec. ¹¹ Wañu ni imi buña suruc hiabia imuac wamma zézé ic zéma Yesuac Méliméli ic zéma kiwi ic kecmañ niñac kumunéñec. ¹² Wañu ni ninzénge mima kecza iwac hénia niñasarizua. Imuac moczoñ yanda mériaiguc haiwa hezac imi inéñ kuhanéñ hiabianec galeñ gémanec keru nalé yanda ducñimac imi niñhumuzua. Hénia imuac niñac ni zéra waiya qahaiguc kecma gamuna ménda ninzua. ¹³ Gi imi Kristo Yesuac qeriaiguc ninzén ninzén zéma goi héihéi késa keczañ imuaru héima namma ac héla nuac murunec niñnec imi méndacma wambésémañ. ¹⁴ Uña téréya qerininaiguc kecanzac inéñ nañgégéñu ac héla eeyaguc méragaiguc haigéñi imi galeñgésémañ.

¹⁵ Asia baeciguc ic embac keczu imi moczoñ wainéndacgic imi nindaczañ.* Figelo zéma Hemogene imi ereñ acguc ic imuhucya ionac suginaiguc keczaoc. ¹⁶ Miñ kewunina imi Onesiforo iwac ama geric momac héra goigina héimac niñ wanza. Inéñ mia hatac sasala ségiségi mihicñi némma hésa ic kecba nuac gamuya ménda nimma ¹⁷ Roma hakerec nalé imuaru seliseli wamma hocma mihicñi néñec. ¹⁸ (Miñ kewuninanéñ nimmiyu nalé yandaiguc miñ kewuninawac murunec goi héihéi mihicñimac niñ wanza.) Inéñ Efeso baeciguc welerñ qeque ai réwéria dimuhucya meyec imi gi geñgaoc ninzañ.

2

Kristo Yesuac téñgij ic hiabia.

* 1:15: Paulonéñ Roma baeciguc aciguc opocgic eñec nalé imuaru hénariniñ Asia baeciguc kecgc ieneñ héipuc ménda wammigic imuac niñac imuhuc zézac.

¹ Nañna, imuac gi Kristo Yesuac qeriaiguc ewa hia hezac imuac qeriaiguc seliseli wamma ² neñ zéwa gi héipuc ic sasala ionac kicginaiguc ninnec imi ic tosara keñhéi hahéi qahac énézéna ieneñ imuhucyanec ic embac tosara ku énécmimuac séc wammac. ³ Imuac gi Kristo Yesuac téngiñ ic hiabia ésécnec niguc mena mewa wamma zéra waiya qahaiguc seligima kecbésémañ. ⁴ Téngiñ ic kecma keñha wañanžu imi eneñ qutulangé énécmima téngiñ ic qac buña énécmiyec i ségiségi mihicñi mimu niñac eñañ kekecginawac ainéñ ménda qaté énécmiyu kecanžu. ⁵ Méñ ogicqogic ariac mema héná zawéya hezac imi logimaciguc oruhaiguc ic kawaliac opoc méñ ménda haimimu. ⁶ Ai ic méñ ai geriwiguc meanžac iminéñ imuac héla walac memacac hezac. ⁷ Ac gézézua imi qeriganéñ nimbésémañ, miñ kewuninanéñ ai hénia héniaiguc niñtegic qñtegic haigémmac.

⁸ Buña suruc hiabia gézéwa ninnec séc Dawidiac qeli Kristo Yesu humuc igucnec meqelimiñu yarec i niñqeliwésémañ. ⁹ Buña suruc hiabiawac niñac wamma ni kápésic ic ésécnec señ hésanéñ qaté némmuac séc zéra béra mihicñi néngic, néñ Anutuac ackuažéc imi qatémuac séc qahac. ¹⁰ Imuac ni ic embac Anutunéñ megési énécmiyec ionac niñ wamma iwawai moczoñ bisiqatéñ wañanžua. Imi mia ieneñ acguc Kristo Yesuac qeriaiguc aňgéñ titi hakaya hezac imi zéma edamuya tetecgia qahac imi momacnec énécmiyu memu niñac imuhuc wañanžua. ¹¹ Ac yomi hélaguc, nini Miñ Kewuninaguc momacnec humuziñiguc imuhucyanec i guc momacnec qelima kecbiñ. ¹² Qenžer manžerñiguc meseliwiñiguc momacnec ic kewu wamma kecbiñ. Wañu miñ kewunina qaecgé miwiñiguc i acguc qaecgé nénécmimac. ¹³ Nini ménžé ménžé wambiñac séc, néñ inéñ eñeya qaecgé amumacac séc qahac, imuac niñ nalé séc ménžé ménžéya qahac kecanžac.

Ai ic Anutunéñ niñmimia.

¹⁴ Eluñ unuwac niñac, gi ac imi héiqeli énécmima acac zéerñ zéma ménda wammu niñac Anutuac* kiwaiguc selianec énézéna. Haka imuhucya imi nañgé énécmimacac séc qahac, néñ néwécgeñac ac imuhucya ninžu i mebiri énécmianžac. ¹⁵ Gi imi ac héla imi dindiñanec niñtegicma ai ic gamu qeqeya qahac zéma niñgémmacac séc, Anutuac wéséyaiguc geñga mihicñi amumañ zé nimma seliseliiguc aiga mewésémañ. ¹⁶ Ac biria gorosoña zégic néngacma kecbésémañ. Ac imuhuc wañanžu imi eneñ keñkecma keñkecma iwawai eeyaguc qahac imuac mia keremmu. ¹⁷ Acginanéñ wizi selia ésécnec saima kemmac. Ic imuhucya ionac sugginaiguc Humeneo zéma Fileto keczaoc. ¹⁸ Humuc igucnec yayac imi bec hicñiyu tecgéyec zéma ac héla imi zésigima énézéyic ic tosara ionac ninžerñ ninžerñgina melemma bacgéanžac. ¹⁹ Néñ Anutuac sérañ selia imi asé kiwiya yomuhucyaguc hiñgac seligima nanžac. Miñ kewuninanéñ eñeya buñahéra inic tegicanžac. Wañu méñ yomuhuc; Miñ kewuninawac qara qacma kecanžu séc biria héñacya memu. ²⁰ Ama kewuyaiguc zéic goli zéma siliwanéñ memeya zéma zéic icnéñnec memeya zéma baecnéñnec memeya momacnec tacžac. Taru zéic tosara imi ai eeyagucac késaanžu, néñ tosara imi ai eñomiawac késaanžu. ²¹ Imuac méñnéñ méñ haka imuhucya žuac amuma lalacnec kecmac imi zéic eeyaguc éséc wammac. Imuhuc wañu miñ kewuginanéñ késamacac séc zéic téréya wammac. Téréya wañu ai hiabia hénia héniaiwac haiyu mambéc kecmac. ²² Wañu gi imi sac qelias séwias siñ imi qizizñigéma qeri lalacnec miñ kewuninawac qacmianžu iniguc momacnec haka solaña zéma ninžerñ ninžerñ zéma goi héihéi zéma luae niñac méndacma kemmu. ²³ Wañu ac sicsaocya zéma ac qelañawac zéerñ zéma haka imi waina keñu. Ac imuhucya igucnec tualefic acnéñ hicñianžac. ²⁴ Miñ kewuninawac weleñ qeqe ic imi, acnéñ ménda euma, ic embac moczoñ ionac gum bénžerñžerñ wamma, hiabianec ku énécmima, haka biria wañgic kileñ bisiqatéñ wañ énécmianžac. ²⁵ Wañu ic tosara eneñ ac qeqe wañgic qeri bénžerñiguc pakeñ ac wañ énécmima. Anutu eñeyaoc qerigina meleñ énécmimañ zé nimma niñ

* 2:14: Kiwi méraginanéñ ooya tosaraiguc Miñ kewu zéma Kristo ogic hezac.

énécmimaciguc ac héla niñtegicmu. ²⁶ Wañu qerigina béréngéyu Biria miñinawac ac bétacya zéma iwac ewa siñ qaté énécmima hezac imi hetecgé amuma néngacmu.

3

Nalé tetecgiaiguc ic embac ionac kecec tanera imi dimuhuc wammac.

¹ Nalé tecgémanj zé wañu yéwéri naléya imi hamac. ² Ic embac ieneñ eñañ sac siñniñ wañamuma soukiwawac siñ yanda nimma séwi eñeñ wamma tétéc qeque wamma zébiri qébiri wamma neñgoc mañgoc ac qeque wañ érécmima, nema nelumma, ee héihéi qahac kecma ³ goi héihéi qahac kecma késpedes ménda wai amuma ac zéraguc kuaiguc haihai wamma qeri siñgina ménda helanzima tiktuk wamma iwawai hiabiawac mézétiti wamma ⁴ andé qeamuma luaeguc ménda mambéc kecma eñeya meyacamuma Anutuac siñ qahac, néñ néwécgeñaguc eñeya séwiac siñ niñac wamma ⁵ Anutu ee héihéi wammimia tanec kecma Anutu ee héihéi imuac kuha imi qaecgéma kecanzu. Wañu gi imi ic imuhucya héñacgina mewésémanj. ⁶ Ic imuhucya sucginaiguc tosara eñeñ amaginaiguc emma embac bobologocya, késpedes réwéria serima séwiac siñ hénia hénianéñ hérémíyu keñkeña imuhucya héréma énépésianzu. ⁷ Embac imuhucya imi nalé séc niniñ niñareñ wammu, néñ ac héla niniñaguc keremmuac séc qahac wammac. ⁸ Becnec Yane zéma Yambere* iereñ Moseac hazéc wammíyoc ésécnec ieneñ acguc ac hélawac hazéc wammianzu. Wañu ieneñ imi ewa qeriginanéñ houyu ninzén ninzénac hénaguc keñ bipigic. ⁹ Wañu ic éréhéc ioraru hicñiyec ésécnec ieneñ acguc horua ménda keñgicnec hakagina qelaña imi wininiyu héndacmu.

Pauloac pakeñ ac tetecgia.

¹⁰ Nuac pakeñ ac zéma wawañ meme zéma ewa siñna zéma ninzén ninzén zéma luaenéñ mambéc kecec zéma goi héihéi zéma nanañ seliseli zéma ¹¹ nunesi wañ nénéña zéma qenzeñ manzeñ zéma Antiokia zéma Ikonion ama areña yandaiguc haka biria wannéngic imi zéma nunesi dimuhucya mihicñiyi imi geñ hélacnec héndacma niñtegicnec ésécnec miñ kewuninanéñ haka imuhucya igucnec ni metecgé néñec. ¹² Wañu ic méñnéñ méñ Kristo Yesuac qeriaiguc kecec eeyaguc kecbiñ zé wammu ieneñ acguc ununesi mihicñimuac hezac. ¹³ Ic biria zéma ikoc ic ieneñ muñguc yanda biri seligima eñañ ikoc wañ énécmigic imuhucyanec ikoc wañ énécmima kecmu. ¹⁴ Néñ gi imi ackua zéc héiqelima ninzéngeanzañ imuac nañselima kecbésémanj. Mérenéñ kugéñgic niñareñgéneñ imi geñgaoc ninzañ. ¹⁵ Wañu gi komocga igucnec kiwi téréya imi oloñ niñ wañanzañ. Kiwi téréya iminéñ mia kuhanéñ niñtegic qinñtegic mihicñi géñu, Kristo Yesuac qeriaiguc ninzén ninzén késa keczañ, ninzén ninzén imuac héima namma añgéñ titi hia mihicñiwésémanj. ¹⁶ Kiwi téréya imi moczoñ Anutunéñ hinocgé énécmíyu ogic. Imuac iminéñ méra nénécmíyu pakeñ zéma zémindi mindiñi zéma meqeliqeli zéma kecec solañawac qeriaiguc meefiefi ai hia mewiñ. ¹⁷ Imi mia neñañ Anutuac ichéra séc ai hiabia hénia hénia hia wambiñac séc solañaniwiñ niñac imuhuc wañ nénécmianzac.

4

¹ Ni Anutuac kiwaiguc zéma Kristo Yesu kecma kic qeli zéma humumia momacnec niñgési nénécmimac iwac hahaya zéma iwac héñgaleñ amaya niñac wamma zéseligénzua. ² Gi ackua zéc téréya imi zésai énécmiwésémanj. Nalé hia me nalé biriawac séc momacnec seliseli wamma ai imi mewésémanj. Wañu réwéri horugíyu nañselimanec ackua zéc iminéñ ku énécmima késpedesgina zéasari énécmima ac zéénécmima meseli énécmiwésémanj. ³ Kecma nalé méñ hayu ic embac ieneñ pakeñ ac héla imuac andé unuma kiwi ic ikora tosara gezacgina siña méndacma eñañ siñginawac séc énézégic méndac énécmimu. ⁴ Wañu ac hélawac andé qema nemu surucac gezacgina haimu.

* 3:8: Yane zéma Yambere; Qac éréhéc yomi sisipac ac wahalaiguc ménda hezac, néñ sasalanéñ méra kiwi ic éréhéc Moseguc euma méra kiwi meyoç iorac qacgira zéma ninzéngeanzu. (Mmh 7:11,22)

⁵ Wañu gi mia ai imuac me imuac séc mesigi wañamuma zéra waiya seligima buña suruc hiabia imuac ai wamma aiga imi séha séc meyacdacna.

⁶ Ni waiñ sese* éséc nec kekecna bec pocgéwa keñkeñ naléna imi ducñima hazac. ⁷ Ni yaré hiabiawac qema héna kemman zé zénéñec imi keñ metecgéma ninzén ninzénna galeñgéma kecanzua. ⁸ Imuac biar kecma nuac niñ wamma haka solañawac opoc nuac buña haiyu mambéc nawac hemac. Imi mia miñ kewunina zégésigési ic solaña inén mia nalé niñu hezac imuaru ni némmac. Wañu nenanec sac qahac ic embac Miñ Kewunina muñguc winini nénécmimac imuac wañanzu moczoñ yanda momacnec énécmimac.

⁹ Gi focdac nuacmuru hawésémañ. ¹⁰ Dema imi baecac iwawai niñac wamma wainémma Tesalonika ama areña yandaiguc keñec. Wañu Kreske imi Galatiaiguc, Tito imi Dalmatia baeciguc kendaroc. ¹¹ Luka momacguc sac niguc keczac. Hamañ zé wamma Mareko wagicna momacnec hamaoc. Inén ainawac méra nénéñawac séc wanzac. ¹² Tikiko mia méliwa Efeso ama areña yandaiguc keñec. ¹³ Wañu hamañ zé wamma hénawac malekuna Troa amaiguc Karpo iwac amaiguc hetecgé haiyi imi mema hawésémañ. Wañu kiwina imi kiwi limbi limbiña tosara zéma kiwi yañ séwélanén memeya imi momacnec mema hawésémañ. ¹⁴ Aiñnéñ iwawai meme ic Aleksande imi biria sasalanec wannéñec imuac haka wañec séciguc miñ kewuninanén tasé kumimac. ¹⁵ Gi acguc iwac mia galeñ mewésémañ. Ic imi acnina selianec qegetali wañ nénécmiyec.

¹⁶ Ni walac aciguc emma zéirecgéyi nalé imuaru ala mérñén mér héipuc ménda wannémma moczoñ wai néndacgic. Néñ késpedes ginaguc ménda zé énécmimac niñ wanzua. ¹⁷ Neñ héna ac imi zésaiwa keñu ic enia ieneñ nindacmu niñac wamma Miñ Kewuninanén niguc namma meseli néñec. Wañu laion kuagina igucnec metecgé néñec.† ¹⁸ Miñ kewuninanén neñ kurumeñac héngaler amayaiguc keremman niñac biria imuac me imuacnec metecgé némma añgénna timac. Imuac iwaru mia edamuya nalé tetecgia qahac hemac. Hélacnec!

Mozoc ac.

¹⁹ Priska zéma Akila zéma Onesiforo ionac ama geric momachéra yai zézéna énézéna. ²⁰ Erasito imi Korinti ama areña yandaiguc waima kerec wañu Tirofimo imi hafi kiyu Milete ama areña yandaiguc waima hayi. ²¹ Sañgeña naléya ménda ducñiyu foc hawésémañ. Eubulo, Pude, Lino, Kilaudia zéma ala sasala ieneñ imuhucyanec guac yai zézéga zézu. ²² Ni imi Miñ Kewuninanén guac ewa qerigaiguc momacnec kecmac niñ wanzua. Ewa hiayanén iniguc hemac.

* 4:6: Waiñ sese; 3ucmanañ ai mewiñ zé nalé tosaraiguc doku me waiñ pocgémiangic. † 4:17: Hésa ama igucnec mayec imuac séséc ac imuhuc zézac.

Tito

*Yai*zézé ac.

¹ Anutuac welen qeque ic zéma Yesu Kristoac Méliméli ic ni Paulo imi Anutuac buja qeque ichéra ienen ninzéh ninzéhginaguc wamma, kecec solarjawac ac héla imi ninzégicma, ² kecec hémbénaña imuac mambécma kecmu niyac nanjé énécmimiawac ai buja zénéhec. Wañu kecec hémbénaña imi Anutu ikocya qahac, inéh becaru nalé ménda hénima heyeciguc ac zikima nénézéyec imi mia. ³ Anjéh titi miñina Anutu enjeyac ackuazécya imi naléyaguc zézé ic onac kuagina mema zéhicñiyec. Wañu ai imi memañ niyac niñkumu némma zéselinéh. ⁴ Wañu Anutu manjoc zéma anjéh titi miñina Kristo Yesu iorarunec ewa hia zéma luaenéh ic séc momacnec késa keczu ninzéh ninzéh héla imuac qeriaiguc nañ téngéhna keczañ Tito guac muru hema kecmac.

⁵ Krete baeciguc gopori imi hénia yomuhuc niyac; Ai waiwa ménda misi misiyawac hezac imi mindinidacma ama areña kunéh kunéh séc imuac qeriwac galeñ kumu énécmima kembésémañ niyac imuhuc wañgéh. ⁶ Képésic solarj kecmac embac momacguc sac mema keru nambérac héra ienen ninzéh ninzéhiguc nanjeligic, météqététañ merac me ac qeque meracgaguc ménda zémigic kecanzac ic imuhucya imi qeriwac galeñac kumu miwésémañ. ⁷ Héngaleñ ic imi Anutuac ama galeña kecmac képésic solarj kecmac enjeya ewa siñ ménda méndacma qeri bélanaguc qahac kecmac doku seli niyac ménda wamma yaré ménda qema iwawai késamañ zé ikoc ménda wammacac hezac. ⁸ Wañu ic kian goi héihéi wañ énécmima, haka hiabiawac siña nimma, memaamuma, kecec téréya kecmac, séwiac siñ sigima kecmacac hezac. ⁹ Wañu ackuazéc méñzézé méñzézéya qahac iminéh ku énécmianzac imuac séciguc nanjelima kecmac. Imuhuc wañu inéh ic embac hiabianec ku énécmima zénañgé énécmimacac séc wammac. Imuhuc kecmaciguc héna imi qetalima zéanzu ionac imi efima ac zéénécmimacac séc wammac.

¹⁰ Ic sasalanéh ac qeque wamma ac haréña zéma ikoc wañ énécmima kecanzu. Suginaiguc séwi taségina hericma kekera Yuda ic imi enéh tosara onogicma imuhuc wañanzu. ¹¹ Ic imuhucya ionac kuagina imi miñicgéhna acgina qaimac. Ienen imi ikoc wañ énécmima iwawai onagicbiñ zé héna ménda ku énécmimuac hezac imuac ku énécmianzu. ¹² Krete ic ionac muru enañ kua meme ic méñnéñ yomuhuc zéyec; Krete icnéñ nalé séc ikoc wamma haséh yañ biria tanec kecmac mézétiti wamma tomenjina wac wamma kecanzu. ¹³ Héipuc ac imi nimba hélacnec wanzac. Imuac niñ gi selianec zémindiní wañ énécmima ninzéh ninzéhgina mesolananimu. ¹⁴ Imuhuc wamma Yuda ic ionac nemu suruc ikora me ac hélawac andé qeanzu ionac zézé seli imuac gezacgina ménda haimu. ¹⁵ Hélacnec, képésic solarj ic ionaru imi iwawai moczoñ képésic solarj wañanzac, néñ haka onjija wamma ménda ninzéhgeanzu ionaru imi iwawai méñnéñ méñ képésic solarj ménda wañanzac. Ic imi enéh ewagina zéma ewa kétin kétinagina momacnec zapí qeqeya wañanzac. ¹⁶ Ienen imi kuaginaneñ Anutu nimmizua zéma wawañ memeginaneñ qacgeanzu. Ic imi enéh ewa lolon acwac wamma ac qeque wañanzu, néñ haka hiabia méñ memuac séc qahac.

2

¹ Wañu geñ mia pakeñ ac hélawac séciguc zéwésémañ. ² Wañu ic yanda énézéna gum bénzénzéh wamma eebipiginaguc wamma séwiac siñ sigima ninzéh ninzéh zéma ala siñ zéma nanañ seliaiguc solarjanimu. ³ Wañu embac yanda énézéna ienen imuhucyanec wawañ memegina météré amuma kua kisanjiguc andé lukuc ménda wamma doku seli ewa ewanec ménda wamma, kecec hiabiawac kiwi embac wammu. ⁴ Imuhuc wamma enjeyac embac sac qeli ku énécmigic eu merac hécgina goi héihéi wañ énécmima ⁵ gum bénzénzéh wamma képésic solarj kecmac ama aigina hiabianec galeñgéma euhécgina niñtoho wañ énécmimu. Imuhuc ménda wañgic, Anutuac ackuazéc imuac mematiti

hicñiwac niñac. ⁶ Ic merac imuhucyanec meseli énécmína niñgési amuma kecmu. ⁷ Wañu gi geñgaoc haka imuac me imuac wammañ zé hiabianec wanna, kicginaiguc séséc hiabia wammac. Wañu pakeñ késpedesira qahac eeyaguc zéma ⁸ ac solañ zéqetali wammuc séc qahac imuhucya énézéna, hazéc ieneñ ikocac zéwiñ zé hocma gamugina nimmu. ⁹ Weleñ qeque ic énézéna miñgina ionac ac niñtoho wandacgic ewa hia nimmu, néñ qequetali ac ménda zéma ¹⁰ señ kowu ménda nemu, néñ weleñ qequeac haka hiabia moczoñnec énézégic hémmu. Imuhuc wañgic, wawañ memeginanéñ añgégñ titi miñina Anutuac pakeñ ac imi mezeric qezeric wammiyu eeyaguc wammac.

¹¹ Anutuac añgégñ titiac ewa hianéñ ic embac momac yanda neñañaru nénézéyu wininima ¹² pakeñ ac wañ nénécmiyu iwawai eeyaguc qahac zéma baecac siñniñ imi moczoñ waidacma hakanina mezeric amuma kekec solañ zéma haka eeyaguc wamma nalé yomuaru kecwiñac hezac. ¹³ Imuhuc kecmanc niñ mambéc mozocyaguc zéma Anutu yanda añgégñ titi icnina Kristo Yesuwac asac mararañnéñ hicñitegiru hémbiñ zé imuac nimbupuc wamma kecbiñ. ¹⁴ Inéñ héna biria igucnec metecgé nénécmima météré nénécmima eñeya hénaoriñ buñawac nénépésiyu haka hiabiawac seliseli wamma kecbiñ niñac doenina meyec ¹⁵ Gi ac imuac énézéma meseli énécmima kuc buñanéñ zémindiñi énécmína ic imi eneñ guac niñgic ic eñomia ménda wammac.

3

¹ Gi héiqelima énézéna niñqelima baec galeñ me ai memec qac buñaginaguc imi niñtoho wammu. Wañu ai hiabia héna héna hezac imi wambiñ zé zéréñ qéréñ wandacmu. ² Wañu ic méñnéñ méñ zébiri qébiri zéma zééñ zéma ménda wammu, néñ gum bénzénzén wamma ic embac momac yanda ionac qeri bénzén moczoñnec wañ énécmidacmu. ³ Neñañ becnec imuhucyanec niniñnina qahac kecmá niñtoho ménda wamma rouc wamma séwíac siñniñ ségiségi héna héna imuac weleñ qema keríñ. Wañu qeri biric wamma nimbupuc wañamuma mézétiti wañamuma keríñ. ⁴ Wañu añgégñ titi miñina Anutuac goi héihéiya zéma ala siñ neñañ niñac iwaru hemiyec iminéñ hicñitegirec nalé imuaru, ⁵ añgégñ tinénécmiyec imi neñañ mema wañiñ haka hiabia imuac niñ qahac, néñ eñeya goi héihéiya niñac sac wamma kekec qeliawac dokunéñ zuacnéncmima Uña téréyawac hicñihicñi qélianéñ añgégñ tinénécmiyec. ⁶ Wañu añgégñ titi miñina Yesu Kristoac murunec Uña Téréya kuaya qeqeya pocgé nénécmiyec. ⁷ Imi mia neñañ iwac ewa hiayawac niñac wamma ic solañ zénéncmiyu kekec hémbénañ imuac nimbupuiguc kecmá mératéc meme ic wambiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

⁸ Ac zéma mazua imi méñzé méñzéya qahac. Imuac gi selianec ninzénagéma énézéna Anutu ninzénagéanzu ieneñ haka hiabiawac wañhumuma memu. Ai buña imi hiabia, wañu ic embac nañgé énécmimia wañzac. ⁹ Néñ qesiqesi ac oyonja zéma hicñisai héna imuac suruc zéma zéqeqetali ac zéma héna acac zéeminiñ qeminiñ imi qizizíñgésémañ. Ac imuhucya imi héla qahac haréñanec. ¹⁰ Héna ikorawac wamma héndéñ amuma kenzac imi ac goro momacguc me éréhéc ézémaguc waina eñeyanec kecmac. ¹¹ Gi nintegiczan éscnc ic imuhucya imi ic herañ herañgia, hakaya birianéñ kawéya qeamuma ic biria wañec.

¹² Ni Aritema me Tikiko méliwa guaru hama haréyu nalé imuaru focdac Nikopoli ama areñaguc hama mihicñi némbésémañ. Ni ama imuaru kecba sañgeña naléya imi tecgémac. ¹³ Héna acac ic Zena zéma Apolo imi walac fodac méli érécmína hamaoc. Nene zéma hinac iwawai mézézénge érécmína iwawai méñ niñac ménda hocmaoc. ¹⁴ Ic embac hécnina acguc énézéna haka hiabiawac niñareñgéma kuamumu. Imi mia kecmá haréñanec ménda wammu niñac. Imuac mia iwawai imuac me imuac wamma hocbiñac ninzu séc walac mihicñigic ai buñayawac hemac.

¹⁵ Ic niguc keczu ieneñ moczoñ guac yaizézága zézu. Gi acguc ninzén ninzéniguc ala siñ wañ nénécmianzu ionac nonac niñ wamma yaizézá ac énézéna. Anutuac ewa hiayanéñ ic tuñ onac muru hemac.

Filemon

¹ Kristo Yesuac hésa ic ni Paulo zéma ninzén ninzénac ic munana Timoteo neren ic ala soroc, ai momacnira Filemon zéma ² embac soroc, ninzén ninzén naujnira Apia zéma Yesuac téngin ic* momacnira Akipo zéma Filemon guac amaiguc hénaorin azoroanzu ionac muru momacnec ³ Manhocnina Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hia zéma luaenén onac muru he énécmimac.

Filemonac goi héihéiya zéma
ninzén ninzénja.

⁴⁻⁵ Filemon, ni ninzén ninzénnga zéma goi héihéiga Miñ Kewunina Yesuac muru zéma ic téréya momac yanda neñan muru hezac imuac buña surucya niñanzua. Nimma nalé séc zéwelecnaguc qacga qacma Anutuna ewa hia ac ézéanzua. ⁶⁻⁷ Ic muna, geñ ic embac téréya ewa qerigina mehiaru énécmianzan imuac niñac guac goi héihéiga iminén ewa qerina mehiaru néñu ségiségi yanda wanzua. Hénia imuac mia yomuhuc zéwelec ai meanzua; Iwawai hiabia hénia hénia ewa qerinaiguc Kristoac wamma késa kecziñ imi niñasari yacgéna, goi héihéiga ninzén ninzénnga igucnec hahaya iminén héla sasala haimac.

Paulonén Onesimoac wamma Filemon zéwelecmiyec.

⁸ Imuac niñac, Kristoac qeriaiguc haka wambésémañac hezac imi wambésémañ niñac meefima ac selianec gézémañac séc wanzac, néñ ⁹ imuhuc ménda wamma goi héihéiiguc namma zéwelec gémmañ zé wanzua. Imuac, ni ic neñgia Paulo, Kristo Yesuac wamma hésa ic kekeranén ¹⁰ nuac ninzén ninzénac nanna Onesimoac niñac welecgénzua. Inén mia ni hésa qatéiguc tari imuaru nenaoc azi mema mihicjiwa ninzén ninzénac nañna wañec. ¹¹ Ic imi becneq guac muru eñomia kerec, néñ deguc imi guac muru zéma nuacmuru momacnec méra nérécmimacac séc wañecac keczac. ¹² Nuac wéiwéna keczac ic yomi méliwa lilingéma hazac. ¹³ Ic imi nena aņgétiwinec buña suruc hiabia niñac wamma hésa qatéiguc tacba guac tatak késama méra némbacnec, ¹⁴ néñ ewa momac ménda wambésémañiguc haka méñ ménda wammañ zé ninzua. Ewa hiawac aiganén geñga singawac qahac, néñ zéhinociguc wambañ niñac. ¹⁵ Ic imi nalé hotoñadac waigémma kerec imuac hénia imi, lilingéma hayu hémbénaña wagicbésémañ niñac gezan. ¹⁶ Degucmuacnec, ic imi weleñ qeque ic qahac, néñ séha imi ogicma dacmunawac séciguc wagicbésémañ. I nuac muru eeyaguc wanzac, néñ guac muru mia séc imi ogicma séwiguc zéma Miñ Kewuninawac qeriaiguc ic héla zéma dacmuna hélawac séc eeyaguc wammac.

¹⁷ Gi nuac niñ niñna ai momacga wanzuaiguc, héihéré néñanzañ éséc héihéré miwésémañ. ¹⁸ Inén guac muru haka biria méñ wañec, me taséya méñ hegénzaciguc imi nuacmuru haina nenaoc bisidacmañ. ¹⁹ Ac teteçgia yomi imi Paulo neñ mérananén ozua. Nenaoc tasé imi kumañ. Geñga kekeçga iminén nuac muru tasé ésécnec wanzac, néñ imuac hénia imi ménda zéwa niñ qeliwésémañ. ²⁰ Ic muna, Miñ Kewuninawac qeriaiguc guac murunec ewa hia mihicjiamañ zé ninzua. Kristoac qeriaiguc nuac ewa qerina mehiaruna.

²¹ Niñtoho wañ némbésémañ zéma ninzénge gémma ewana déñ wanzac. Welecgénzua imi séha ogicma ewa hiawac wañ némbésémañ imi niñteçicma kiwi yomi ogénzua. ²² Imuhuc wamma nuac niñac ama qeria saméña méñ qeusuñna nammac. Imi mia zéwelecgina niñac wamma niñnéñu onac muru lilingéma hamañ niñac qerinanén haimambéc wanzua.

²³ Yesu Kristoac qeriaiguc nuac hésa ic alana keczac Epafira inén yaizéçégina zéçac. ²⁴ Wañu Mareko zéma Aristako zéma Dema zéma Luka zéma nuac ai momachéçna ieneñ

* 1:2: Kristoac héna orin imi téngin ic ésécnec Biria miñinaguc yaré qema seligima nambiñac hezac.

acguc imuhucyanec waꝝ énécmizu. ²⁵ Miꝝ Kewunina Kristo Yesuac ewa hianéꝝ qeri
uꝝaginaguc hemac.

Hebiraio

Anutunéj Yesuac kuaya mema nénézéyec.

¹ Becaru Anutunéj kua meme ic ionac murunec, hatac sasala zéma haka hénia héniaiguc yanda hécnina énézéañec. Wañu Anutu iminéj mia ² nalé hicñima hayec yomuac tetcgiaiguc Nañawac murunec neñañ ackuažéc nénézéyec. Wañu inéj Naña imi iwawai momac yanda mératéc memac niñac kumuyec. Wañu naña inéñnec mia baec kurumeñ iwawai moczoñ zéyu hicñidarec. ³ Naña imi mia Anutuac edamuyawac zilaloña zéma iwac kekecyawac tanera kéréndéñ wanžac. Wañu eñeya ackuažéc kuhaguc iminéj baec kurumeñac iwawai moczoñ nañgéma késpedesnina zuaczuac ai imi medacma ou eñeña kekera Miñ Kewu iwac héiyaiguc emma tarecac tacžac. ⁴ Wañu qac buñaya hiabia soroc mératéc meyec imi kua meme uña ionac qacgina ogicogira wanžac, hénia imuac niñ imuac séciguc kua meme uña onogicma eñeña kecanžac.

Yesu imi kua meme uña onogicma eñeña wanžac.

⁵ Anutunéj kua meme uña sugina igucnec mérac ménj yomuhuc ézéyec? Gi nuac Nañna; Ni deguc gi mihicñigénžua. Wañu muñguc mérac ménj yomuhuc ézéyec? Ni iwac mañgoc wammiwa, inéj nuac nañna wammac. ⁶ Wañu inéj méréc merac Naña imi wagicma baeciguc muñguc lilingéma hamac nalé imuaru Anutuac kua meme uñahéra moczoñ yanda eneñ i mepésimimu zéyec. ⁷ Wañu kua meme uña onac mia yomuhuc zéyec; Inéj kua meme uñahéra énézéyu luhuc ésécnec wammu. Wañu welenj qeqehéra énézéyu geric bélaña wammu. ⁸ Néj Nañawac mia yomuhuc zéyec; Anutu, guac tatacga edamuyaguc imi nalé tetcgia qahac hemac. Wañu kekec solañanéj guac héñgaleñ ama areña yandagawac ic kewu tacya wanžac. ⁹ Gi imi hénia solañawac wamma hénia biriawac méžéga tianžac; Imuac mia Anutu, guac Anutuganéj ségiségi wamma halécnéñ météré gémma alahécga onogicma mema yacgéñec. ¹⁰ Wañu, kaiwe nalé imuac hénihéniaiguc, Miñ Kewunina, geñ mia baecac qambaña haima kurumeñ acguc mena guac méra kiwiga wanžac; ¹¹ Wañu iwawai imi moczoñ qahac wammu, néj Miñ Kewunina, gi imi hémbénaña kecbésémañ. Iwawai tosara imi séwi usu ésécnec bobogima tegicdacmu. ¹² Wañu iwawai tosara imi séwi usu ésécnec hainetec wambésémañ. Wañu imuhucya imi maleku ésécnec melemma méiméiya wammu, néj gi imi nalé séc imuhucyanec kecna, naléga imi tetcgia qahac hema emma hemac. ¹³ Wañu néma naléiguc kua meme uña ionarunec ménjac ménj yomuhuc zéyec? Geñ nuac héinaiguc tacnanec neñ hazéchécga onopocba hénia titiga wandacmu. ¹⁴ Kua meme uña imi moczoñ welenj qeqeac uña, késpedes igucnec metecgé énécmiyu kekec hémbénaña memuac hezac ionac welenj qenénécmimu niñac méli énécmimia.

2

Técgina nimma kecmu.

¹ Imuac mia ackuažéc niñiñ imuac qéhéréñgéma téc nimma kecbiñ, doku birianéñ kisañ nénécmima kembac niñac. ² Hénia ac kua meme uña ionac murunec zézéya wañec iminéñ seligima nañec. Wañu hénia ac imi logima ménda tohogic imi eneñ moczoñ haka imuac kitiwa dindinacnec késadacgic. ³ Imuhuc wañgiciguc neñañ aňgéñ titi eñeña imuhucya andé qewiñiguc imuac kitiwa dimuhuc qiziziñgéma ogicbiñnec? Aňgéñ titiac buña imi mia walac Miñ Kewuninanéñ zéhicñiyec. Wañu gezacginanéñ niñgic ieneñ héipuc selia wamma nénézégic. ⁴ Wañu iniguc momacnec Anutu eñeyaoc imuhucyanec kiwi zéma, haka welicwelicgia zéma, kiwi icnéñ ménda memeyawac séc hénia hénia eñeya ewa siñ méndacma Uña téréyawac sese séc qema nénémiyec iminéñnec mia héipuc ac wañ nénécmiyec.

Gamu niñuguc meyac miyec.

⁵ Yomuhuc zéanzij; Anutunéj baec kurumej hahaya imi mia kua meme uja ionac méragina bawaiguc ménda haiyec. ⁶ Néj mérnéj kiwi téréya mérjiguc yomuhuc héipuc wamma zéyec; Miñ Kewu, geñ ic imuac niñna némaria wañu niñmianzan? Wañu ic ac nañawac ninna némaria wañu goiya héianzan? ⁷ Nalé hotoñadac memamana kua meme uja ionac ewa bacginu keru edamu eeyaguc zéma qac buña eeyagucnéj ic kewuac opocya héimiyec. ⁸ Héimima iwawai momac yanda imi welej qemimu niñac hénia duandiaiguc onopori zénec. Imuac iwac hénia duandiaiguc ménda kekera mérj ménda hezac, néj nalé yomuaru inicni iwawai momac yandanéj solañanec ménda welej qemimanec kecanzu. ⁹ Wañu Yesu imi nalé hotoñadac kua meme uja ionac ewa bacginu kecma humucac qenzéja qema niñec. Wañu imuac niñ edamu zéma qac buña eñeñanéj ic kewuac opoc héimiyec. Wañu neñaj haka imi hémma ninni, Anutuac ewa hiaya niñac ic embac momac yanda neñaj niñac wamma humucac howura nenimmac niñac imuhuc hicñimiyec wanzac.

¹⁰ Wañu iwawai moczon yanda imi iwac murunec hicñima iwacnec sac wamma kecanzu. Imuac nañhéra sasala onagicma edamuiguc kereñ kereñawac ai imi memañ zé ionac añgéñ titiac Miñ Kewunina qenzéñ manzén mihicñi mima métérémiyec imi niñni sécgézac. ¹¹ Météré ai miñina zéma météré énécmimia imi momacnec mançocnina momacguc iwac murunec hicñihicñiya. Imuac niñac gamuya ménda nimma dacmuna hécna zénénécmiyec. ¹² Acya mérj yomuhuc hezac; Ni munahécna ionac muru qac buñaga zéau énécmima gési énécmimia ionac sugginaiguc guac legic héimañ. ¹³ Wañu muñguc yomuhuc zéyec; Ni iwac muru héiselimañ. Wañu muñguc yomuhuc zéyec; Ninicgic yomi imi ni zéma nambérac hécna Anutunéj nénéja. ¹⁴ Ic mérjac nambérac héra ionac sac busuginawac hénia imi momacguc, imuhucyanec Yesu acguc neñaj niñac wamma humucac kuha késa keczac Biria miñina imi mebirimañ zé neñaj séwi busu mema humuyec. ¹⁵ Wañu humucac bac yandi yandi wañgic keckeçgina heheya séc qaté énécmiyu Biria miñina welej qemiañgic séc hulac énécmimañ zé imuhuc wañec. ¹⁶ Imi mia hélacnec, kua meme uja nañgé énécmimañ zé qahac, néj neñaj Abarahamac qeli nañgé nénécmimañ zéma imuhuc wañec. ¹⁷ Hénia imuac niñac, i imi munahéra neñaj séc wañec imi nimba sécgézac. Imi mia Anutuac aiiguc hofac oo ic kiwa wamma goinina héinénécmima qeri hélanéj ic embac neñaj doenina memañ zé imuhuc wañec. ¹⁸ Eñeyaoc manam batuciguc keremma qenzéñ manzén qeyec imuac niñ ic manam batuciguc kecçu imi hia nañgé nénécmimacac séc wanzac.

3

Mosenéj welej qeqe ic, Yesunéj Naja wanzac.

¹ Zéma mazua imi hénia yomuhuc niñac zézua; Kurumej miñinanéj héihéré énécmiyu neñawu momacnec dacmuna téréya kecziñ imi ninzénégéma zéauanzij imuac Méliméli icnina zéma hofac oo ic eñeñanina keczac Yesu iwac qeriginanéj nimmu. ² Inéj mia kumu miyec iwac mia wamma Mosenéj Anutuac ama yandaiguc ai meyec imuac séciguc ai ic keñqe haqe qahac kerec. ³ Ama meanzac iwac qac buñayanéj ama eñeya qac buñaya ogicanzac. Imuhucyanec Yesuac qac buñayanéj Moseac qac buñaya ogicma eeyaguc wanzac. ⁴ Amaya amaya imi mihicñi hicñi icyaguc, iwawai momac yanda mihicñidarec imi Anutu. ⁵ Wañu Mose imi andiawac buña suruc zézéya imuac héipuc ac zéaumañ zé Anutuac ama séc welej qeqe ai ic keñqe haqeya qahac kerec. ⁶ Wañu Kristo imi Anutuac naña wamma amaya eñeya méra bawu galéngéma kerec. Amaya imi mia neñaj, niñkumu zézé ségiségiyauc zéma bac efiefi késa kecbiñiguc imuac buña wambiñ.

⁷ Imuac Uja Téréyanéj zézac séc Deguc ini iwac ara niñzuiguc, ⁸ Baec kisiaiguc manam batucac naléiguc ic embac ieneñ Anutu hažéc wammigic éséc ewa seli ménda wammu. ⁹ Baec imuaru mia yanda hécgina ieneñ batucgé némma yawuñ 40 imuac séc nuac wawañ memena imi héngic. ¹⁰ Wañu hénia imuac niñac neñ mia hicñisai imi onac qeri biric wañ énécmima yomuhuc zéyi; Ewa qeriginaiguc imi nalé séc sohoma rouc wañanzu, imuhuc

wamma ienerj nuac héna imi ménda héntegicanzu. ¹¹ Imuac niñac qerina biriyu zéze seli ac yomuhuc zéyi; Ienerj mia nuac tacniniñ ama baeciguc ménda keremmu.

¹² Dacmuna hécna técgina nimma kecmu, kecma onarunec méjnénj méj ewa qeri biria ninzénj ninzénj igucnec ménda hahaya tizozoma Anutu kekeraguc iwac murunec elingé amuma néngacbu niñac. ¹³ Imuac onac murunec méñac méj biriawac manam batucnéj wajj énécmiyu ewa qeriginanéj hoc tanec seligiwac niñac. Imuac niñac kaiweya kaiweya haréyu deguc deguc zéni keñanžac éséc eñacnec meseli amuma kecmu. ¹⁴ Neñaj ninzénj ninzénj walac meyiñ imi selianec késamanec keñkecma tetecgiaiguc kerembiñiguc imi Kristoac ai momachéra wambiñ. ¹⁵ Zézéya méj yomuhuc hezac; Ini nalé yomuac iwac ac ewaya ninzuiguc becneç hažéc wammima kecañgic éséc ewa seliseli ménda wammu. ¹⁶ Mosenéj onagiru méndacmima Izipe baec igucnec séjgajenj magic imi enej qahac zéwiñiguc dimi enej imi ara niñbipimaguc hažéc wammigic? ¹⁷ Wañu késpedes wamma baec kéra kérésiaiguc humuqai wañgic ionac qahac zéni dimi onac Anutunéj niñu qeria biriyu yawuñ 40 tecgéyec zéwiñ? ¹⁸ Wañu Anutunéj ic embac ara qegic ionac niñac ménda zéyeciguc dimi onac zéselima nuac tacniniñ ama baeciguc ménda keremmu zéyec? ¹⁹ Imuac neñaj yomuhuc hémbiñ, ienerj imi ménda ninzénjgégic hénia imuac niñac mia baec imuaru keremmuac séc qahac wañec.

4

Anutunéj biañ tac ninñac zéseli nénécmiyec.

¹ Imuac bac yandi yandi wamma kecbiñ, iwac tacniniñ baeraiguc kereñ kereñawac sisipac ac imi nanžacnec, onarunec méjnénj mététañgégwac niñac. ² Buñja suruc hia bia becneç énézézéya wañec imuacnec neñaj momacnec nénézézéya wanžac. Wañu ackuažéc niñgic imi enej ménda ninzénjgéma toroqegic imuac niñac héla qahac wañec. ³ Imi mia Anutunéj yomuhuc zéyec séc, qerina biriyu zéselima zéyi ésécnec ini nuac kendoñiguc érémuac séc qahac wammac. Néj kileñdac baec kurumeñ zéyu hicñiyec igucnec éréma deguc, añgégj titiac ai ara Anutunéj zéyec imi hélaguc wandacžac imuac niñac, bec ninzénjgéma kecañziñ neñaj imi Kendoñ imuaru kereñdacziñ. ⁴ Imuac kiwi méñiguc kaiwe qété 7 imuac ac méj yomuhuc zéyec; Anutu imi aiya moczoñ medacmaguc kaiwe 7 imuaru tacniñec. ⁵ Wañu ac hoimi hezac imuaru ac méj yomuhuc zéyec; Ienerj nuac tacniniñ ama baeciguc ménda harému. ⁶ Wañu ic embac imuaru kereñ kereñawac buñja imi tosara keczunec. Walac buñja suruc hiabia késagic imi enej imi ménda niñtohogic. Imuac niñac keremmuac séc qahac wañec. ⁷ Imuac kecma nalé horua keñ tecgéyuguc Dawidiac legic zéraiguc muñguc nalé méj mema deguc zéma nalé imi ménda ducñiyunec yomuhuc zéyec; Deguc ini iwac ara nimmuiguc ewa seli ménda wammu. ⁸ Yesuanéj tacniniñ kendoñ imi bec mihicñi énécmiyeciguc imi, Anutunéj imuac andiaiguc nalé méñac ménda zéwacnec. ⁹ Imuac Anutuac ic embachéra ionac tacniniñ kendoñ méj hezacnec. ¹⁰ Walac humuma tacniniñ kendoñiguc kereñgic imi enej imi, Anutunéj eñeya aiya metecgéma tacniñec ésécnec aigina metecgéma tacnimma keczu. ¹¹ Imuac bec neñaj tacniniñ imuaru kerembiñ niñac seliseli wambiñ. Neñajarunec méjnénj méj qeqetali héna tigic ionac séc méndacma hiñgacma biriwu niñac.

¹² Anutuac ackuažéc imi kekecyaguc wañu kuhaguc, zéra pizilic, sou bawa andia zéraguc imuhucya moczoñ onogicdacžac. Imuac, uñja zéma ewa qerina zéma sic toroyanina séc zéma añaroroc imi nézénjgéma keremma ninñj zéma ewa siñ imi gésimacac séc wanžac. ¹³ Iwawai zéhicñidarec imuacnec méjnénj méj Anutuac kiwaiguc sasañgia ménda hezac, iwawai moczoñ yanda imi usuya auauya ténéñanec hedacžac. Wañu neñaj imi iwac muru mia ac ai mewañac hezac.

¹⁴ Imuac mia neñaj imi hofac oo ic kiwa kuneñ kurumeñiguc eñec Anutuac nañja Yesuguc keczñj. Imuac ninzénj ninzénjnina zéauañziñ imi selianec késama kecbiñ. ¹⁵ Neñaj hofac oo ic kiwa késa keczñj. Inéñ ala batuc hénia héniaiguc neñaj kereññj imuhucyawac kereñdarec. Néj késpedes méj ménda mihicñiyec. Hénia imuac niñac qeka

mekaninaiguc kecni wésé niniña ménda niñ nénécmimac zéwiñac séc qahac, néñ hia niñ nénécmimacac séc wanꝓac. ¹⁶ Imuac neñañ qeriniña efiyu wésé niniñac ic kewu taticiguc kerembiñ. Imuhuc wamma iwawai méñ niñac osiwiñ nalé imuaru wésé niniña zéma ewa hiaya mihicjiwiñ.

5

¹ Hofac oo ic kiwa méñac méñ imi baec ic sucnina igucnec Anutuac ai buñawac megési énécmimia. Imi mia baec ic neñañ niñac wamma Anutu eñeya muru késpedescinawac mulu zéma sese haimimu niñac kumu énécmimia. ² Hofac oo ic kiwa imuhucya imi qeka meka hakayanéñ lelecgémiyu kecanꝓac. Hénia imuac niñ, inéñ ewa soho ic zéma rouc wamma kekera imuhucya hia niñ énécmima bénzéhñec wañ énécmimacac séc wanꝓac. ³ Wañu hénia imuac niñac ic embac ionac késpedes niñac zéma eñeya késpedes niñac momacnec mulu ai memacac hezac. ⁴ Ai ee héihéiyaguc imuhucya ic méñnéñ eñeya ewa siñ niñac mema wawaña séc qahac, néñ Aron ésécnec Anutunéñ héihéré mimia inéñ sac hia memacac séc.

⁵ Wañu Kristonéñ hofac oo ic kiwa wañec imi acguc imuhucyanec eñeya ménda meen amuyec, néñ Anutunéñ iwac ézéma gi imi nuac nañna ni deguc mihicji gèñꝓua zéma gésimiyec. ⁶ Wañu kiwi téréya méñu ac yomuhuc zéyec; Gi imi Melkisedewac areñiguc hofac oo ic tetcgia qahac kecbésémañ. ⁷ Yesu imi baec séwiguc kerec nalé imuaru humuc igucnec hia metecgémac ac séc kuhaguc kekera Anutu iwac muru siac yanda wamma kic masinéñ zéwelec wammiyec. Wañu Anutu eeya héima ewa qeriya howiacnec haima keru Anutunéñ nimmiyec. ⁸ Wañu Yesu imi Anutuac naña héla kerec, néñ i acguc qenzeñ manzeñ nimma kua tohotoho haka imuac hénia eñeyanec kuamuyec. ⁹ Imuhuc wamma eñeya météré amuma niñtohotoho ichéra momac yanda ionac añgéhñ titi hehe selia imuac ura wañec. ¹⁰ Imuhuc wañu Anutunéñ Melkisedewac areñiguc méndacma namma hofac oo ic kecmac niñac qac buña qemiyec.

¹¹ Melkisedewac zémañ zé ac sasala zémañac séc néñ ini focdac niñasarimuac séc qahac imuac niñ zéasarimañ zé nimba osiosiya wanꝓac. ¹² Imi hélacnec, nalé horugiyu, bec kiwi ic wamma kecbunec ac séc, néñ tosia ieneñ hama Anutuac ackuaꝓéc qambaña muñguc liliñgéma ku énécmimuac hezac. Ini namuac sac nema nene selia ménda nemuac séc wamma kecꝓu. ¹³ Méñnéñ méñ namu nema kecꝓac imi kokoc, ic imuhuya imi wawañ meme solañawac ackuaꝓéc imi ménda wamma memanec kecꝓu. ¹⁴ Néñ nene selia imi yandi tetcgia ionac buña, ieneñ imi ewa qerigina hicñiteguru manam batuciguc meefi wañ énécmimia wañu hia me biria imi niñgésianꝓu.

6

Ac qeqe hakawac zéra.

¹ Imuac bec neñañ Kristoac ackuaꝓéc héiareñ wawaña efefiadac imi waima keñkecma wawañ meme solañaguc kerembiñ. Imuhuc wambiñ zé hakasilic humuciguc onagicma keñkeña pakeñ ac zéma Anutu ninzéhñgé mimiawac pakeñ ac zéma ² doku naec haka téréya hénia héniaiwac pakeñ ac zéma méra haima zéwelec wawañawac pakeñ ac zéma humuc igucnec yacyarawac pakeñ ac zéma gésigési hémbénañawac pakeñ ac imuac qambaña muñguc muñguc ménda haiwiñ. ³ Anutunéñ niñu sécgéyu imuac séc wandacbiñ. ⁴ Hatac méñ asari énécmiyu kurumeñac sese imi nenimma Uña téréyaguc wammaguc, ⁵ Anutuac buña suruc hiabia zéma baec hémbénaña hahaya imuac kuha nenimmaguc ⁶ mama unuzac ieneñ imi Anutuac naña iciguc biriñnéñ muñguc qema ic embac kic yandaiguc gamu qeqe wammigic. Hénia imuac niñac ieneñ muñguc ewa qeri meleñ meleñ qeliawac wammuac séc qahac wanꝓac. ⁷ Baec méñ kianéñ hatac sasala héima mebélacgé keru, ic eneñ héihimic wañanꝓu ionac héla zuaꝓua séciguc mihicji énécmianꝓaciguc Anutunéñ zéhiaru mimac. ⁸ Néñ ichésa waiyaguc zéma tatañ qézézac mesaianꝓaciguc imi baec gorosona wañu saecac déciguc keremma hezac. Wañu imuac tetcgia imi geric bélaña buña wanꝓac.

⁹ Ala soroc hécná, nini ac imuhuc zéziñ, néñ onac muru imi imuac séc ogicma hia wañu meefi nénécmiyu anğéñ titiac buña wambin zé hosuru kenzu zéma ninzénğéziñ. ¹⁰ Anutu imi solaña qahac zéwiñac séc qahac. Imuac iwac qac buñaya niñac wamma ic embac téréya welenqe énécmigicac énécmima goi héihéigina mewininima wawañ meme hiabia wañgic imuac inéñ eluñ ménda qemac. ¹¹ Ini yomuhuc wammu niñac siñnina kunéñ yanda he nénécmizac; Icyá icyá moczon, ewa siñsiñ séc imuhucyanec niñkumugina mewininima mambéc kecgic sécgéyu nalé tetcgia hamac. ¹² Wañu ini mézé titi ménda wammu, néñ ninzén ninzén zéma bisi qaténiguc ewagic amuma keñkecma sisipac acwac héla mératéc meanzu ionac haka silic imuac méndacma wammu.

¹³ Anutunéñ Abarahamguc sisipac ac mén zéman zéyu eñeñaya mén ménda keru eñeñya qara qacma sisipac ac ézéma zéselima yomuhuc zéyec; ¹⁴ Ni hélacnec mériañ gémma qelihécga sasala mesai gémmaguc gémma kecmañ. ¹⁵ Abaraham imi imuac séc nalé horua nañselima mambéc keru sisipac ac imuac héla mihicñi miyu meyec. ¹⁶ Baec ic hakagina imi ac zikima zéwiñ zé eñeñ ginawac qara qacma zéselianzu. Wañu zéselianzu ac imuhucyanéñ tualeficginawac tetcgia wañanzac. ¹⁷ Anutunéñ eñeñya ewa siñ imi meñqeleña qahac imuac hénia mewininima sisipac ac imuac buñaya mératéc ic ionac sécgé énécmimac niñac, ai imuac zéselima énécmiyec. ¹⁸ Wañu imi sac qahac, imuaru Anutunéñ ikoc wammacac séc qahac wanzac. Héniañya éréhéc imi meñqeleña qahac imi hélacnec. Imuac niñac qeri mambéc ninawac buña wéséninu hezac imi nénécmiyu mewin zé haka biriawac héñacya mema keñanziñ neñañ imi qerinañ meseli nénécmimañ zé imuhuc wañ nénécmiyec. ¹⁹ Wañu neñañ niñkumu he nénécmizac imi qeri uña ninawac zéic anğaya ésécnec selia wañu héiselwiñac séc. Niñkumuc anğa iminéñ mia kurumeñac ocmuñ imuac maleku héñgeña imi ogicma qeria howuhaiguc geñ keremma héiselizac. ²⁰ Imuaru Yesunéñ walac walac kereñec. Inéñ Melkisedewac areña méndacma hofac oo ic eñeñya hémbéñaña wamma neñañ niñac wamma kereñec.

7

Melkisedec hofac oo ai areña.

¹ Melkisede imi mia Salem héñgaleñ ama areña imuac ic kewu. Wañu Anutu eñeñya yanda iwac hofac oo ic kiwa momacnec wamma kerec. Inéñ mia Abarahamnéñ ic kewu tosara yaréiguc onogicma lilingéma hayu héniañguc mihicñima mériañ ac zémiyec. ² Zémiyu Abarahamnéñ iwawai meyec imi méndéñu 10 wañu imuacnec bakia momacguc mema iwac miyec. Iwac qara imi melemma zéni hénia imi walac Ic kewu solaña, wañu mén imi Salem ic kewu, Luaeac ic kewu zémimia. ³ Inéñ mia neñgoc mañgocya qahac, esañambéc héra qahac. Wañu hénihéniawac naléya qahac, kekecyá tetcgia qahac, Anutuac naña tanec kecma nalé tetcgia qahac hofac oo ic kiwa kecanzac.

⁴ Imuac niñtecgicic, iwac qac buñaya keñkeña imi dimuhucya. Yandanina Abarahamnéñ iwawai onagicma mema hayec imi méndéñu 10 wañu imuacnec bakia momacguc eeyaguc imi iwac buña qema miyec. ⁵ Imuac Lewiac qelihéra ionarunec tosara hofac oo ic buña qeéncmimia eneñ imi Abarahamac qeli igucnec hicñisai wawaña, néñ hénia ac tohoma ic embac dacmuna hécgina ionac murunec iwawai dérec 10 imuarunec momacguc momacguc memu niñac zéénécmiyec. ⁶ Melkisede imi Lewiac areñ igucnec qahac, néñ kileñ Abarahamac murunec iwawai dérecya 10 igucnec momacguc imi mema iwac mia sisipac acyaguc mériañ ac zémiyec. ⁷ Ic eñeñanéñ ic mamaya imi mériañ ac zémianzac, imuac ewa éréhéc ménda wanziñ. ⁸ Nalé yomuac imi humumuac hezac ieneñ dérec 10 igucnec momacguc imi meanzu, néñ nalé imuaru imi kekecyá tetcgia qahac zémimia inéñ meyec. ⁹ Wañu dérec 10 igucnec momacguc meanzu Lewi ic eneñ acguc Abarahamaru suñsuñ qema dérec 10 igucnec momacguc imi iwac migic zéwiñac séc. ¹⁰ Imi mia Melkisede inéñ Abaraham mihicñiyec nalé imuaru Lewi ic eneñ esañambécgina iwac séwi busu qeriañguc kecgic hénia imuac niñ.

¹¹ Kecec solaña imi hofac oo ic Lewi ic ionac ai igucnec mewinjac séc wañeciguc (Ic embac ieneñ ionac méra bawu kecma héna ac megic) némac niñ hofac oo ic méñ Aronac areñ igucnec qahac, néñ Melkisedewac areñ igucnec kumu mimacac heyec me? ¹² Héfac oo ai buña imi hainetec wañeciguc imi héna ac acguc hia hainetec wammacac hezac. ¹³ Ac imi mia areñ méñ imuacnec méñnéñ méñ zaki téréyaiguc hofac oo ai méñ ménda welen qeyec imuacnec hahaya méñac zézéya. ¹⁴ Neñañ Miñ Kewu nina imi Yudawac areñ igucnec hahaya imi nindacziñ. Wañu Mosenéñ areñ imuac hofac oo ai buña méñ ménda zéyec. ¹⁵ Wañu hofac oo ic méñ Melkisede ésécneceñ yarec imi hémma niñni némac ac zéziñ imuac héna imi asaridaczac. ¹⁶ Ic imi mia séwininawac buña héna ac imi ménda méndacma kecec hémbénaña imuac kuha méndacma hofac oo ic eñeña wañec. ¹⁷ Imuac mia héipuc ac yomuhuc zéyec; Gi imi Melkisedewac areñ méndacma nalé tetcgia qahac hofac oo ic kecbésémañ. ¹⁸ Héna ac walaha imi kuha zéma héla qahac wañec imuac niñac netecgéyec. ¹⁹ (Héna acnéñ iwawai méñ ménda mesolañimac.) Wañu imuac mia niñkumu sécyá méñ hicñi nénécmiyec. Wañu imuacnec mia neñañ Anutuac muru hosuc hosuc kenziñ.

²⁰ Wañu Yesunéñ hofac oo ic eñeña wañec imi zézé seli ac selia qahac eñ ménda wañec. Tosara ieneñ zézé seli ac qahac eñ hofac oo ic eñeña wañgic, néñ ²¹ Yesu imi zézé seli ac seli Anutunéñ zéyec séc méndacma hofac oo ic wañec; Miñ Kewunéñ yomuhuc ac selianec zikima zéyec; Wañu ac yomuac nimbirima ewaya melemmacac séc qahac; Gi imi hofac oo ic hémbénaña kecbésémañ. ²² Zéziñ séc Yesu imi sisipac ac hiabia séc méñ imuac héipucya wañec. ²³ Humuc niñac nalé séc ménda kecmuac séc wañec, héna imuac niñ hofac oo ic zañgégina sasala kumu énécmiañgic. ²⁴ Wañu Yesu imi towia towia kecanzac imuac niñac iwac hofac oo ai imi acguc ai hémbénaña wanzac. ²⁵ Inéñ ic embac Anutuac kiwaiguc kerenzu imi eñeya kuhaguc solañanec mehiaru énécmimacac séc. Héna imuac niñac inéñ nalé séc kekecguc kecma onac niñ zéwelecanzac

²⁶ Héfac oo ic eñeña imuhucya imi nonac buñawac niñni sécgézac. Inéñ mia téréya, késpedes qahac, lalac qeqe wanzac. Wañu biria meme nonac murunec metecgéma kurumeñ ogicdacma ou eñeña opocopora wañec. ²⁷ Inéñ eñeya séwiya hatac momacguc mulumanañac buña haimiyu tecgéyec. Imuac niñac hofac oo ic tosara ai meme séc eñañ késpedes ginawac walac memaguc imuac andiaiguc ic embac tosara ionac késpedesgina niñac wamma mulumanañ oanzu ésécnec ménda wammacac hezac. ²⁸ Héna acnéñ ic qeka mekaguc imuhucya hofac oo ic eñeña buña qeénécmiyec, néñ sisipac ac selia héna ac imuac andiaiguc hayec iminéñ Naña hémbénaña solaña kekera imi ai imuac buña qemiyec.

8

Sisipac ac qelia imuac miñ suc ic.

¹ Ac zéziñ imuac gocmia imi yomuhuc; Hofac oo ic eñeña yomuhucya nonacmuru hezac. Inéñ ou kurumeñiguc Eñeña miñina iwac ic kewu duñ tatak méra héiyaiguc emma taczac. ² Wañu inéñ mia hali téréya icnéñ ménda memeya, Miñ Kewu eñeyaoc meyac kumuyec hali héla imuac qeriaiguc welen qeqe ai mema kecanzac. ³ Héfac oo ic eñeña ini imi, sese zéma mulu haimimu niñac kumu énécmigic nañanzu, imuac hofac oo ic eñeña Kristo acguc iwawai haimimiawac buña méñ késa kecmacac heyec. ⁴ Héna ac méndacma hofac oo ic sese haianzu imi baeciguc keczu, imuac niñac Yesu imi baec yomuaru kecbacnec imi hofac oo ic ménda wambacnec. ⁵ Wañu baecac hofac oo ic ieneñ haliiguc welen qema kecanzu imi mia hali kurumeñiguc nanzac imuac sésécyá zéma uñaya wanzac. Imi mia Mosenéñ hali meyacgémañ zé wañec nalé imuaru ai areñ yomuhuc zéselimimia wañec ésécnec; Ninzañ, niñgésima iwawai moczoñ baec boñaiguc gézéwa héndacnec irecya imuac séc méndacma meyacgéna. ⁶ Wañu deguc Yesu imi ai buña eeyaguc séc méñ miyu késa keczac. Imi mia tosara onogicma séc méñ wawaña sisipac ac hiabia imuac qahaiguc ésékumuyu sisipac ac hiabia séc méñac miñ suc keczac.

⁷ Sisipac ac walaha iminéŋ kápésira qahac waŋeciguc, ménŋ qeliawac niŋ wawaŋa ménda hewacnec. ⁸ Néŋ Anutunéŋ ic onac kápésicgina hocma mihiçŋiyec imuac ara yomuhuc ooyawac hezac; Anutunéŋ yomuhuc zézac; Héŋgic nalé ménŋ hayu neŋ Israel zéma Yudawac hénagésé iniguc sisipac ac qeliawac meyac kumuwa nammac. ⁹ Waŋu Anutunéŋ muŋguc yomuhuc zéyec; Neŋ mia yanda héçgina Izipte baec igucnec onagicma hamaŋ zé méraginaiguc énépésiŋi nalé imuaru iniguc ac meyi sisipac ac imuhucya qahac. Ieneŋ imi nuac sisipac ac qeriaiguc ménda ninzégéma naŋseligic, imuac ni ménda héŋgaleŋ waŋ énéçmiŋi. ¹⁰ Waŋu Anutunéŋ muŋguc yomuhuc zéyec; Nalé imuac andiaiguc Israel ama miŋina iniguc sisipac ac meyac kumumaŋ imi yomuhuc; Neŋ zézé seli acna niniŋginaiguc haima ewa qeriginaiguc omaŋ. Waŋu neŋ ionac Anutu wamba ieneŋ imi nuac ic embac héçna wamma keçmu. ¹¹ Waŋu nalé imuaru imi, ic kuneŋ me komora moczoŋ yanda ni niŋnéçmu. Imuac niŋac ic ménŋnéŋ ménŋ alaya ménŋ baec momacya me, eŋeya dara me, muniawac Miŋ kewu nimmina zéma ménda ézémac. ¹² Imi mia neŋ kápésicgina imi muŋguc ménda niŋqelima wawaŋa memegina biria niŋac wésé niniŋ waŋ énéçmiŋa. ¹³ Waŋu ménŋac zéma sisipac ac qelia zéyec; Héçnia imuac niŋac sisipac ac walac meyec imi waiyu wahala wançac. Iwawai wahala zéma qakola wawaŋa imuhucyanéŋ nalé horua ménda keŋu qahac wammacac hezac.

9

Kurumeŋac ama téréya.

¹ Sisipac ac walahaiguc acguc Miŋ Kewu weleŋ qemimiawac haka silicya heyec. Heyu baecac hali téréya tarec. ² Sel hali meyacgéçic naŋec imuac qeria ménŋ walac heyec imuac mia hali téréya zéaŋgic. Waŋu imuac qeriaiguc kifa ura héniyaguc zéma çaki téréya taru çaki téréya imuac qahaiguc saméŋ téréya haigic tacaneç. ³ Waŋu maleku héŋgeŋnec nanaŋa ménŋac andiaiguc qeria ménŋ heyu qara imi téréyawac téréya zéaŋgic. ⁴ Imuaru iwawai héméŋaguc ooyawac zéic* golinéŋ memeya tarec. Waŋu sisipac acwac katapa séwéla moczoŋ golinéŋ oso osoya taru imuac qeriaiguc kewuc golinéŋ memeya Manayaguc zéma, Aronac tacya séraguc imi zéma, sisipac acwac hoc hilaŋa momacnec haigic heyec. ⁵ Waŋu imuac qahaiguc kua meme uŋa edamuyaguc qara Kerubim éréhéç meçic néwéc néwéc qeŋgaŋgiranéŋ wésé niniŋac tatac imuac wézéra hoturuma naŋoc. Waŋu deguc héniaŋa qézézéŋ zédacmaŋ zé nimba imuac naléya ménda wançac.

⁶ Iwawai imuhuc areŋgéçic heyu hofac oo ic eneŋ ama qeria walac imuaru nalé séc emma ai téréya meaŋgic. ⁷ Néŋ ama qeria ménŋ andiaiguc hezac imuaru imi hofac oo ic eŋeŋagina eŋeyanec yawuŋ séc hatac momacguc eŋaŋec. Waŋu sac qahac eŋ ménda eŋaŋec. Sac imi mia eŋeya zéma ic embachéra ionac kápésic ménda niŋasarima waŋaŋgic imuac wamma haimiaŋec. ⁸ Haka imuac hénia imi Uŋa téréyanéŋ yomuhuc nénézézac; Sel hali walaha imi tarunec hali téréya kereŋ kereŋawac hénia imi ménda hiçŋitegirec. ⁹ Sel hali walaha imi mia deguc nalé yomuac sésécac hezac. Deguc imi sese zéma mulu omimia iminéŋ mepé qepési ic ionac niniŋ kétiŋkétiaŋa imi ménda mesolaŋiaŋac. ¹⁰ Nene dokuac neuŋ zéma doku naec haka hénia hénia imuhucya imi séwiac haka sac wançac. Imi mia wai énéçmiŋu imuhuc wamma keçgic, néŋ keçma nalé hayu areŋ qeliawac hainetec wandacmac.

¹¹ Kristo inéŋ iwawai hiabia ha nénéçmimacac zézéya imuac hofac oo ic eŋeŋa wamma hayec. Hama sel hali ménŋ solaŋa imuaru kereŋec. Sel hali solaŋa imi méranéŋ memeya qahac, waŋu Anutunéŋ zéyu hiçŋidacgic baec kurumeŋ yomuacnec hahaya qahac. ¹² Waŋu inéŋ noniŋ zéma burumakao merawa imuac sacyaguc qahac, néŋ eŋeya sacyanéŋ momac yanda neŋaŋ niŋac wamma hatac momacguc sac hali téréyawac téréyaiguc keremma mulu meme hémbénaŋa meyu séçgéyec. ¹³ Noniŋ zéma

* 9:4: Kiwi tosaraiguc; çaki téréya ogic hezac, néŋ ama qeria qara téréyawac téréya imuaru imi çaki téréya ménda hezac. Yawuŋ séc hatac momacguc hofac oo ic ménŋ kumugic zéic imi mema eŋaŋec. (Lew 16:12-13).

burumakao sacya zéma bucgazer burumakao embara gericiguc moczoḡ odacgic hicḡi-hicḡiya imuhucya gilima ic embac gétéruru héihéiya imi météré énécmima séwigina météré énécmianḡiciguc ¹⁴ Uḡa Téréya hémbénaḡa inéḡnec kekecyā solaḡa Anutu mulu haimiyec Kristo iwac sacyanéḡ séc ménḡ ogicma haka humumiawac ewa kétiḡkétiḡ imi zuac nénécmiyu Anutu kekecyaguc hia welenḡ qemiwiḡac hezac.

¹⁵ Imuac mia Kristo imi, sisipac ac walahaiguc kecma kápésic mihicḡiyiḡ neḡaḡ hulac nénécmimaḡ zé humuyec. Humuma héihéré nénécmimia neḡaḡ sisipac ac hémbénaḡa mératécac buḡa késawiḡ niḡac sisipac ac qelia imuac miḡ suc waḡec. ¹⁶ Mératéc ara imi ac zéyec ic iminéḡ humuyu héipuc waḡgic héla waḡu tohoma wambiḡac hezac. ¹⁷ Mératéc ara waḡec i kecanḡac séc sisipac ac iminéḡ aiya qahac. Imuac niḡac humuc hicḡiyuguc mératéc ara iminéḡ seligima hélaguc waḡanḡac. ¹⁸ Hénia imuac niḡac sisipac ac walahaiguc acguc sac qolacgégéya qahac eḡnec kuhaguc ménda waḡaḡec. ¹⁹ Mosenéḡ héna aciguc hezac séc zézé seli ac imi moczoḡ ic embac énézéyu nindacgic. Waḡu inéḡ burumakao merawa zéma noniḡ sasala ionac sacgina imi dokuguc melemma imuac qeriaiguc rama zuacya pésiha zéma hisop ic hésa hawanéḡ tindunḡéma giliyu kiwi limbi limbiḡa zéma ic embac moczoḡ ionac muru zizianéḡ héiaḡec. ²⁰ Waḡu imuhuc wamma yomuhuc zéaḡec; Yomi imi sisipac acwac sacya. Niḡtohomu niḡac Anutunéḡ zéseli énécmimia. ²¹ Héna imuhuyanec inéḡ sacnéḡ sel hali zéma sokoc zéic mepé qepésiac buḡa moczoḡ imuaru giliyu zizianéḡ héiaḡec. ²² Hélacnec, héna acwac méra bawaiḡuc iwawai moczoḡ yanda sacnéḡ zuac zuara wandacaḡec. Imuac sac ménda qocgégic mamaciguc kápésic waiwaiya ménḡ ménda hezac.

²³ Kurumeḡiguc iwawai héla hezac imuac sésécyawac iwawai imuhucyanéḡ zuac énécmigic téréya wammu niḡac haka imuhucyanéḡ heyec. Néḡ kurumeḡac buḡa eḡeya imi mia mulu hiabia soroc séc ménḡnéḡ mesolaḡi énécmimuac hezac. ²⁴ Imuac mia Kristo imi héla imuac sésécyadac hali téréyawac téréya méranéḡ memeya imuaru ménda keremma kurumeḡ qeriaiguc kereḡec. Keremma deguc imuaru neḡaḡ niḡac wamma Anutuac kiwaiḡuc wininima kecanḡac. ²⁵ Waḡu hofac oo ic kiwanéḡ yawuḡ séc eḡeya sac qahac, néḡ ménḡac sac mema seli hali qeria téréyawac téréya imuaru kereḡaḡec ésécnec Kristo imi eḡeya kekecyā muḡguc muḡguc ménda waimac. ²⁶ Kristo imi imuhucyawac séc wambacnec baec kurumeḡ zéyu hicḡiyec igucnec éréma deguc muḡguc muḡguc qenḡeḡ maḡzeḡ nimma kecbacnec. Néḡ inéḡ imuhuc ménda wamma eḡeya kekecyā muluac buḡa qema kápésicnina metecgémaḡ zé nalé tetecḡiaiguc hatac momacguc hicḡi nénécmiyu sécgéyec. ²⁷ Ic neḡaḡ imi hatac momacguc humuwiḡac hezac. Waḡu humuc imuac andiaiguc zégésigésiac aciguc nambiḡac hezac. ²⁸ Imuhucyanec Kristo imi acguc momac yanda neḡaḡ kápésicnina aumaḡ zé hatac momacguc mulu meyec. Waḡu muḡguc hamac imi kápésic huamac niḡac qahac, néḡ kekec hémbénaḡa mihicḡi nénécmiwiḡ zé iwac mambéc kecanḡu imi onac niḡac wamma wininimac.

10

Mulu ai hémbénaḡa.

¹ Héna ac imi iwawai hiabia andiaiguc hamac imuac irecyā, néḡ héla ménda wanḡac. Hénia imuac niḡac mulu ai meme séc zéma yawuḡ séc zéḡgé toroya qahac ohaihai wammianḡu iminéḡ Anutuac haréanḡu i mesolaḡi énécmimacac séc ménda waḡanḡac. ² Imuhuc qahac wambacnec imi, welenḡ qemiaḡgic ieneḡ hatac momacguc imuacnec mesolaḡani amudacma kápésicgina ewa qeriginanéḡ muḡguc ménda nimbiri amuma hofac oo ai imi bec waidacbunec. ³ Néḡ mulu meme yawuḡ séc meaḡgic imi mia kápésicgina héiqeli énécmimiawac hakaya. ⁴ Némac niḡ, burumakao zéma noniḡ sawanéḡ kápésicgina metecgémac ac séc qahac.

⁵ Hénia imuac niḡ Kristo baeciguc mayec imuaru inéḡ* yomuhuc zéyec; Sese zéma mulu hénia hénia imuaru siḡa ménda hezac, néḡ geḡ séwi momacguc nuac mézézéḡgé

* 10:5: Dawidinéḡ Kristoac kuaya mema zéyec.

nénec. ⁶ Wañ howiac ooya zéma kápésicac hofac oo imuac mia ewa hia ménda niñanẓañ. ⁷ Wañu ni yomuhuc zéyi; ninẓañ, Anutu, ni guac ewa siñga memañ zé hazua, o Anutu! (Ac imi kiwi limbi limbiñgaiguc nuac ooyawac hezac). ⁸ Ou ac yomuhuc zéyec; Mulu hénia hénia zéma, iwawai ohai géngéña zéma, hofac oo zéma, kápésicac mulu imuhucyawac ménda wamma imuac siña ménda niñanẓañ. (Imi mia hénia ac méndacma ohaihai wammiañgic.) ⁹ Wañu ac yomuhuc toroqema zéyec; Ninẓañ, guac ewa siñgawac tohoma memañ zé hazua. Inéñ qelia mén meyacmañ zé walaha imi auzac. ¹⁰ Imuac Anutuac ewa siñ méndacma Yesu Kristo imi hatac momacguc, momac yanda neñañ niñac wamma, séwiyawac kekecyac haima météré nénécmiyec.

¹¹ Héfac oo icya icya imi naléya naléya namma welen qeanzu. Imuhuc wamma mulu, kápésicac mén méndadac auanzac imuhucya, muñguc muñguc haianzu. ¹² Kristo imi kápésicac nina niñac wamma mulu ai hémbénaña momacguc haimiyu tecgéyu, Anutuac méra héiyaiguc emma taczac. ¹³ Tacma mambéc kerunec hazéchéra imi moczoñ iwac hénia duandiaiguc onoporu hénia titiya wandacmu. ¹⁴ Wañu hatac momacguc mulu ai mema ic embac météré énécmimia imi hémbénaña mesolañi énécmidarec.

¹⁵ Uña Téréya imi acguc yomuhuc zéma héipuc ac zéau nénécmizac, ¹⁶ Miñ kewunéñ zézac; Nalé sura imuac andiaiguc ni sisipac acna yomuac mia iniguc zéselimañ; Ni ewa qeriginaiguc hénia acna haiwa hemac. Wañu niniñ ginaiguc owa hemac. ¹⁷ Wañu inéñ yomuhuc toroqema zézac; Ni kápésicgina zéma wawañ meme hénia ac logima wañgic imuac muñguc ménda niñqelimañ. ¹⁸ Biria imuhucya imi zuacdaru, kápésicac imuac mulu ai memimia imi acguc mén ménda hezac.

Ninẓéñ ninẓéñiguc nañselima
kecbiñ niñac nunuruzac.

¹⁹ Imuac bec ninẓéñ ninẓéñ dacmuna hécna, neñañ Yesuac sacya niñac hali téréyawac téréya imuac qeriaiguc kerembiñ zé efima ninẓéñgéziñ. ²⁰ Neñañ niñac wamma maleku yanda ocmuñ téréyaiguc nañañec imi quzuracgéma imuac suraiguc hénia qelia kekecyaguc imuac naguya aunénécmiyec. Wañu maleku imi mia eñeya séwiyawac séséc wanzac. ²¹ Wañu nini imi Anutuac ama miñina hofac oo ic eñeña i guc kecziñ imuac niñac ²² ewa qerinaiguc sacya giliyu héiyu niniñ ninaiguc biria hezac imi niñtegicma séwinina imi doku lalac lalacnéñ zuacdacziñ. Imuac ewa qeri hélacnec zéma ninẓéñ ninẓéñ solaña kuaya qeqeyaguc Anutuac muru kerembiñ. ²³ Wañu sisipac ac wañ nénécmiyec iwaru imi ménzé ménzéya qahac. Imuac mia niñkumuma ninẓéñ ninẓéñnina kuaninanéñ zéauyiñ imi keñqe haqenina qahac selianec késama kecbiñ. ²⁴ Wañu neñañ goi héihéiguc zéma hakasilic hiabiaiguc kecbiñ zé dimuhuc zénañgé amuma kecbiñ imuac mia qerininanéñ niñgési wañambiñ. ²⁵ Wañu azorowiñ zéni imuac héñacya mema keñanzu ionac haka silic éséc ménda wamma zénañgé wañamuma nalé yanda hosucninu hayu héñanzñiñ séc muñguc yanda imuhuc wamma kecbiñ.

²⁶ Neñañ ac hélawac niniña nénécmiyu memaguc kileñ seliseli wamma biria wambiñiguc kápésicac imuac zuaczuarawac mulu mén muñguc ménda hezac. ²⁷ Néñ imuac kitiwa imi mia gésigési nalé yanda zénéñ hiri hiriyaguc zéma, geric bélañagucnéñ Anutuac hazéchéra qécgé énécmimia iminéñnec sac mambécnina hezac. ²⁸ Ménéñ Moseac hénia acac niñu eñomia wañu logiyu, ic éréhécnéñ me haréwécnéñ hémma ara zéhicñigic ewa biricya qahac qegic humuanzaciguc, ²⁹ Imuac niñac ic mén Anutu Naña hénagina bawu tiñizamima, sisipac acac sacya eñeya météré miyec imuac, qerianéñ niñu iwawai biria éséc wañu, Uña Téréya ewa hiawac nénécmimia imi zébiri qébiri wañ mimaciguc, imuac kitiwa hatac dahec ac séc ogicma réwériawac miñicñimacac hezac imi niñasarizu me qahac? ³⁰ Nini ac yomuhuc zéyec i nimmiziñ; Kitiwa meñ meñ imi nuac ai, neñ bakia meñ énécmimañ. Wañu ac mén toroqema yomuhuc zéyec; Miñ Kewunéñ ic embachéra zégési énécmimac. ³¹ Anutu kekecyaguc iwac mériaiguc eñeña imi zénéñ hiri hiriyaguc yanda.

³² Ini becnec edamu qetagali énécmiyuguc qenzey manzey yéwéria bisima nanşeligic nalé imuac mia niŋqeligic. ³³ Nalé tosiaiguc imi ic embac kicginaiguc onopocgic nanşigic ac biria zéma unuhéi waŋ énécmianşigic. Waŋu nalé tosiaiguc imi tosara ionac imuhuc waŋ énécmigic hésa amaiguc tacgic iniguc ala baoc waŋamuma kecaŋgic. ³⁴ Ini iwawai hiabia méŋ hémbénaŋa heheya he énécmizac imi ninzu. Nimma hésa ic wésé ninij waŋ énécmigic. Waŋu iwawaigina onagicgic yéwéri imuhucya imi ségiségi wamma mebisi waŋaŋgic. ³⁵ Waŋu haka imuhucyanéŋ kecma bakia hiabia kuney yanda wagicma haénécmimac. Imuac mia ewagina déŋ waŋu kemmu. ³⁶ Imuac niŋac ini nanşelima Anutuac ewa siŋ wandacmu nalé imuaru némac ac ziki énécmiyec imuac héla medacmu. ³⁷ Hénia imi yomuhuc; Nalé hotoŋadac hama keŋu, hamacac zéyec inéŋ mia nalé ménda mehorugima kileŋ hamac. ³⁸ Néŋ nuac ic solanaŋa imi ninzéŋ ninzéŋiguc kecmac. Waŋu méréneŋ wéléc héréma andé andé kemmac imi qeri uŋana néŋ iwac mia ségiségi ménda wammac. ³⁹ Neŋaŋ imi wéléc héréamuma kemma sohozu ionac areŋiguc ménda kecziŋ, néŋ ninzéŋgéma kekec hémbénaŋa késa kezu ionac areŋiguc kecziŋ.

11

Ninzéŋ ninzéŋ imuac hénia.

¹ Ninzéŋ ninzéŋ imi iwawai méŋac méŋ niŋkumuma kecaziŋ imuac héla zéma iwawai ménda héŋanziŋ imuac héipucya wanzac. ² Ninzéŋ ninzéŋginaguc Yanda hécnina zéhiaru énécmimia waŋec.

³ Ninzéŋ ninzéŋninaguc mia baec kurumeŋ yomi Anutunéŋ zéyu hicŋidarec imi niŋasarianziŋ. Imuac iwawai kicninanéŋ ménda héŋanziŋ imuacnec iwawai kicninanéŋ héŋanziŋ imi mihicŋidarec.

Abel, Enoko zéma Noa ionac ninzéŋ ninzéŋgina imuac hénia.

⁴ Ninzéŋ ninzéŋaguc Abelnéŋ Kainac hofac oo ai imi ogicma Anutu hofac oo ai hiabianec memiyu Anutunéŋ hémma hofac oo ai imuac héŋu sécgéyu zéhiaru miyec. Waŋu inéŋ becnec humuyec, néŋ ninzéŋ ninzéŋanéŋ ac waŋ nénécmimanec keczac. ⁵ Ninzéŋ ninzéŋaguc Enoko inéŋ kecma kekec yomuacnec humuc ménda mihicŋiyunec wagicma eŋec. Anutunéŋ wagicma keŋu muŋguc hémmuac séc qahac waŋec. Waŋu ménda wagicma eŋec nalé imuaru Inéŋ mia Anutu ewa hia mihicŋi mianşec imuac Anutunéŋ zéhiaru miyec. ⁶ Ninzéŋ ninzéŋnina qahac eŋ Anutu ségiségi mihicŋi miwiŋac séc qahac. Imuac Anutuac muru kembij zé ninzu imi eneŋ inéŋ hélacnec Kecazac imi zéma hoc tinzarec mema kenzu ionac mia bakia hiabia meleŋ énécmianzac imi ninzéŋgémuac hezac. ⁷ Ninzéŋ ninzéŋaguc Noanéŋ haka méŋ kic wésiaiguc ménda hicŋiyec imuac walac zéhicŋi miyu bac yandi yandiyaguc wamma ac imuac eeya héima eŋeya iniŋ merachéra kekec mihicŋi énécmimanş zé zéic yanda imi meyacgéyec. Imuhuc wamma hakaya solanaŋanéŋ baec ic ionac késpedesgina mewininiyec. Waŋu imuhuc wamma kekec solanaŋa ninzéŋ ninzéŋ igucnec hahaya imuac mératéc ic waŋec.

Abarahamac ninzéŋ ninzéŋa
imuac hénia.

⁸ Ninzéŋ ninzéŋaguc Abaraham imi héihéré miyec nalé imuaru ackuazéic imi niŋto-hoyec. Niŋtohoma baec méŋ iwac buŋa wammac niŋ zémiyec imuac wamma dimuaru kemmac imi ménda niŋtegiçmanec hénima keŋec. ⁹ Waŋu ninzéŋ ninzéŋiguc baec méŋ iwac buŋa wammac niŋ ac zikima ézéyec imuaru kemma baec méréra imuaru kecaŋec. Kecma eŋeyaguc momacnec sisipac ac momacguc imuacnec mératéc meme ic kekera Isaka zéma Yakop iriguc momacnec sel haliiguc kecaŋgic. ¹⁰ Hénia imi yomuhuc; Inéŋ ama areŋa yanda méŋ Anutu eŋeyaoc irec meme ic zéma mericqe ic wamma qambaŋa haiyec imuac mia kichihî wamma kecaŋec. ¹¹ Waŋu ninzéŋ ninzéŋaguc Sara eŋeyaoc acguc héfiŋa kecma embac yanda waŋec, néŋ sisipac ac wammiyec inéŋ méŋzé méŋzéya qahac imi ninzéŋgéyec imuac niŋac yawuŋa imi séha ogicma sasala waŋec, néŋ kileŋ hériyaguc wawaŋawac kuha hamimia waŋec. ¹² Imuac mia ic momacguc humumia

ésécnec iwarunec sawaiguc ménisikilu sasala zéma kondurj ginjinjaguc sakasac qétéya olombinjac séc qahac imuac séciguc qelihéra sasala hicnjigic.

¹³ Ic imi enej moczorj ninzénj ninzénjina méndacma humudacgic. Wañu sisipac ac imuac héla ménda énécmiyu megic. Néj ej lakec ou heyu hémma yaizézé ac wamma kecgcic. Imuhuc kecma baeciguc neñaj ic kianj kecziñj zéma zéau énécmianjgic. ¹⁴ Haka imi mia imuhuc zéanžu imi enej imuhuc wamma eñaj ama baecgina waima hagic imuac mia lilingéwiñj zé kichihi wamma kecanžu imuac hénia measarianjac. ¹⁵ Wañu eñaj ama baec waima hagic imuac niñqeliwunec imi nalé méj béréngéyu hia lilingéwunec. ¹⁶ Wañu ieneñj mia ama baec hiabia séc méj kurumenjiguc heheya imuac qeriginanéj héngeneñj wañanjac. Imuac Anutu imi ionac Anutu zémimiawac gamuya ménda nimma ionac niñj wamma ama areña yanda méj mézézéngé énécmiyec.

¹⁷ Ninzénj ninzénjaguc Abaraham imi batucgémiyec nalé imuaru Isaka Anutuac buña qemiyec. Sisipac ac wammiyu meyec, néj naña momacguc sac hemiyec imi waimimanj zé efiyec. ¹⁸ Naña imuac mia, ac buña yomuhuc ézéyec, guac qelihécga zéénécmimia imi mia Isaka arunec hicñisai wammu. ¹⁹ Inéj Anutu imi humuc ic ionac suggina igucnec meqeli mimac niñj kuha hemizac imi niñhumuyec. Imuac ac héima zéni humuc igucnec meleñj miyu meyecac séc wanjac. ²⁰ Ninzénj ninzénjaguc Isaka imi haka bianjguc hicñimac imuac wamma Yakop zéma Esau mozoc ac zéérécmiyec. ²¹ Ninzénj ninzénjiguc Yakop imi mia humumanj zé wañec imuaru Yosefe nañj héréra iorac mozocgé érécmima tac witiyaiguc héima namma Anutu sicgémiyec. ²² Ninzénj ninzénjaguc Yosefe imi humumanjac zé wamma Israel ic embac enej kecma Izipte baec waima kemmu zéma sirawac zéma walac zéseli énécmiyec.

Moseac ninzénj ninzénj imuac hénia.

²³ Mose hicñiyu nenjoc manjocya ieneñj hényic merac imi hiabia soroc wañu ninzénj ninzénj giraiguc mia ic kewu Faraoc zézé seli imuac bac yandi yandi ménda wamma maso haréwéc séc musanjéyoc. ²⁴ Mose imi yandima ninzénj ninzénjaguc Faraoc bérarawac naña zémimiawac ménda wamma qegetali wañec. ²⁵ Imuhuc wamma kápésic wawañawac siña, nalé hotoña heheya, imi waima néwécgeñac Anutuac ic embac iniguc momacnec qenzerj manzerj mihicñiwij zéma niñu sécgéyu hénia imuac méndarec. ²⁶ Wañu inéj bakia hiabia imuac kichihi wañec, imuac niñac Kristoac wamma gamu qeqe mihicñi mimia imuac niñu eñeña wañu Izipte baec igucnec soukiwa hinac mérianj imuhucya imuac niñu mamaya wañec. ²⁷ Ninzénj ninzénjaguc Inéj ic kewuac qeri gericyawac bac yandi yandi ménda wamma Izipte baec waima keñec. Wañu Anutu ménda héhéña imi kiwanéñj héñec tanec, iwac muru héiseliyec. ²⁸ Ninzénj ninzénjiguc méréc merac unumuhuyec inéj Israel ic onac méréc merac hécgina ménda unumac niñac nagu sacyaguc ogicma keñkeña imuac kendorj zéma sac gilihéi imuac haka imi zéseliyec. ²⁹ Wañu ninzénj ninzénjiguc Israel ic enej kondurj pésia imi baec dokuya qahac ésécnec qericma keñgic, néj Izipte ic ieneñj imi batucgéma wañgic kondurjnéñj hoturu énécmiyu humudacgic. ³⁰ Wañu ninzénj ninzénjiguc ieneñj, ai meme 7, Yeriko ama areña yanda lelecgéma keñha wañgic demij selia imi bacgéma madarec. ³¹ Ninzénj ninzénjiguc hénia yanda embac Rahap imi kicgaleñj éréhéc luae qeérécmima érépésiyec. Imuac inéj acqege ic iniguc momacnec ménda humuyec.

³² Wañu ac tosia némaciguc toroqema zédacmanj? Gideon, Barak, Samson, Yipta, Dawidi, Samuel zéma, kua meme ic ionac suruc medacma zéwinec nalé henénjac imi ménda sécgéwacnec. ³³ Ninzénj ninzénjiguc ieneñj héngaleñj ama areña yanda sasala unuma onagicgic, haka solaña wañgic, sisipac ac imuac héla mihicñi énécmiyu megic, laion yañ kuagina mižicgégic. ³⁴ Geric bélañj lainja héwécgégic, sou zéra igucnec qizizingéma néngacgic, qeka meka igucnec seligigic, yaréiguc kucginaguc wamma téñginj ic tosara baecgina igucnec hazéc hécgina ununesi wañj énécmigic néngagic. ³⁵ Wañu embac tosia imi eñaj humuc ic hécgina qelima lilingégic munjguc énépésigic. Wañu ic tosia imi humuc igucnec yacyac hiabia mihicñiwij zé zéra waiya mihicñi

énécmigic hulac énécmimuac niñ ménda wañgic. ³⁶ Wañu tosia ieneñ zédesi zéma, hihilocnéñ unuhéi imuac howura neniñgic. Wañu kileñ tosara imi señ hésa zéma, hésa ama imuhucyaguc qenzeñ manzeñ mihicñgic. ³⁷ Tosia ieneñ hocnéñ énérigic humugic. Tosia imi segenéñ meric énécmigic éréhéc wañgic. Tosia imi sounéñ qeric énécmigic humugic. Wañu tosia imi rama zéma noniñ séwéla aturuma musañgé amuma keñha wamma nene qahac kecma qenzeñ manzeñguc zéma hénia qahac sicsaoc wañ énécmigic kecañgic. ³⁸ Ic embac téréya imuhucya onac imi baec yominéñ eeyaguc ménda wanzac. Ieneñ baec kisia zéma baec boña zéma bañec zéma baec kifañguc heyac wamma keñha wañgic.

³⁹ Ic embac imuhucya imi moczoñ ninzéñ ninzéñgina niñac Anutunéñ zéhiaru énécmiyec, néñ kileñ zikizki acwac héla imi ménda mihicñi énécmiyu megic. ⁴⁰ Némac niñ, Anutunéñ neñañaru haka eeyaguc séc méñ mézézéñgédaru heyec. Imuac niñ neñañ qahac eñacnec sac Anutunéñ niñu heyec imi hia mesolañimuac séc qahac wañec.

12

Yesunéñ kekecac séséc mewininiyu hénziñ.

¹ Imuac nonac muru imi héipuc ic tuñ yanda imuhucyanéñ hosusu tasétasé ésécnec lelecgé nénécmima nanzu. Imuac niñ iwawai tosara réwéri mihicñi nénécmianzac imuhucya zéma biriawac hésa bénzéñnec dérécgé nénécmianzac imi momacnec héric-dacma hénia nénécc nénézéya wéséninaiguc he nénécmizac imuac kucmama ménda wamma usuñnec kembij. ² Wañu ninzéñ ninzéñninawac miñina kecma ninzéñ ninzéñnina mesolañi nénécmianzac Yesu iwac mia kicnina hima héñseliwiñ. Inéñ mia wésiaiguc ségiségi hemiyec imuac wamma ic héñgeña véndara imuac zérabéra zéma gamu qeqeya niñac niñ éréhéc ménda wamma meselimaguc ou emma Anutuac tatac edamuyaguc imuac héiyaiguc taczac. ³ Ini kuc mama me ewa mama ménda wammu niñac Yesunéñ biria ic ieneñ hazéc wammigic kileñ nañseliyec imi nimmanec kecmu.

⁴ Ini haka biria hazéc wammima yaré qema qebipima sacgina qocgéigic mamacac séc ménda qemanec keczu. ⁵ Imuacnec ini nañhécgina pakeñ ac wañ énécmianzu ésécnec Miñ Kewunéñ ackuazec yomuhuc wañ énécmiyec, néñ imuac eluñ unuyec; Nañna Miñ Kewunéñ mindiñi géñu niñna mamaya ménda wammac. Me ac wañgéñu qeriga ménda mamac. ⁶ Miñ Kewunéñ ic méñ goiya héimianzac iwac mia zémindiñi qemindiñi wammianzac. Wañu ic embac énépésianzac séc hihilocnéñ unumindiñi wañ énécmianzac. ⁷ Zémindiñi qemindiñi imuac niñac wamma manam batuc hénia hénia imuhucgeñ nañselidacmu. Anutunéñ ini eñeya nambérac héra ésécnec wañ énécmianzac. Dimuhuciguc nambérac héra ionarunec méñac méñ mañgocnéñ zémindiñi qemindiñi ménda wammiyu eñ kecmacac séc? ⁸ Zémindiñi qemindiñi imi nambérac moczoñ wañ énécmimia, imuac onac muru imi qahac wañu kecanzuiguc imi, ini nambérac begiñgé énécmimia wanzu néñ nambérac héra téñgéñ qahac. ⁹ Séwininawac mañgoc hécnina ieneñ zémindiñi qemindiñi wañ nénécmigic kileñ eegina héi énécmianziñ. Imuac bec uñaninawac Mañgoc, séc méñ ogicma, niñto-homa kecbiñac ménda hezac me? ¹⁰ Séwac mañgoc ieneñ imi niñgic hia wañu nalé hotoña sac zémindiñi qemindiñi wañ nénécmiangic, néñ Anutu imi neñañ iwac haka téréyawac buña késa kecbiñ niñac mehiaru nénécmimañ zé zémindiñi qemindiñi wañ nénécmianzac. ¹¹ Zémindiñi qemindiñi hicñi nénécmianzac nalé imuhucgeñ imi imuac niñni ewa hiawac tanec ménda wamma ewa biricac buña tanec wañanzac. Néñ kecma andiaiguc imi, iminéñnec meefiefi mihicñianzu imi onac muru, zémindiñi qemindiñi iminéñ kekec solañawac héla gocmia luaeyaguc mihicñi énécmianzac.

¹² Imuac mia ini zéwelecc méragina imi gagawiyu meyacmu. Wañu simiñgina héigic kuha qahac wañu meseli amumu. ¹³ Séwi hénaginawac wamma baec hénia imi mindiñigic dindiña wañu, imuhuc wañgic hénagina tihorik qihorik imi mehiaru énécmimia wammac. Qahac wañu simiñgina nétéc qétére wambac niñac.

¹⁴ Ini ic embac moczoñ yanda iniguc luae zéma kecec téréya imi méndacma kemmu. Méñnéñ méñ imuhuc ménda wamma Miñ Kewunina hémmuac séc qahac. ¹⁵ Ini héñgaleñ wañamuma kecmu, onarunec méñnéñ méñ Anutuac ewa hiawac buña imuac sigiwac niñac. Me suginaiguc gété howuraguc méñ séra qema yandima réwéri mihicñi énécmiyu iminéñec ic embac sasala mebiri énécmiwac niñac. ¹⁶ Ini galeñ mema kecmu, onarunec méñnéñ méñ nenedac momacgucac niñ wamma walac hicñi hicñiyawac mératéc buña imi andé qeyec Esau ésécñec kaisero wamma kecbu me Anutu ee héihéi ménda wammima kecbu niñac. ¹⁷ Ini iwac hénia ninzu ésécñec inéñ kecma mérianj mératéc memañ zé kic masiyaguc zésiñac wamma welerec, néñ qaecgémimia wañec. Wañu ewa melenjac nanaña méñ ménda mihicñiyec.

¹⁸ Ini haréma keczu imi mia hémma osinimbiñac séc ménda wawaña Sainai baec boña imuhucya qahac. Baec boña imi mia geric bélaña zéma, siñi panamañ zéma, hosusu zapéla zéma, wiliñ wiliñ luhuc yanda zéma, ¹⁹ témuñac hétéñ yanda zéma, ac ewaya imuhucyaguc. Ac ewa imuac niñgic imi eneñ muñguc ménda énézémac niñac welecmigic. ²⁰ Imi mia yañ beric acguc méñnéñ baec boña imuaru sicsaoc haréyu hocnéñ qegic humumac zéyu niñgic, imuac zézé seli ac wañ énécmiyec imuac ewaya bénzén nimmuac séc qahac wañec. ²¹ Iwawai kicninanéñ héhéña séc imuhucyanéñ imuhuc bac yandi yandi kuneñ yanda mihicñi énécmiyu Mose acguc bacna yandiyu zénéñna hirizac zéyec. ²² Néñ ini imi Zion boña Anutu kececyaguc iwac ama areña yanda kurumeñac Yerusalem harézu. Imuaru imi ségiségiñac aria yanda hicñiyu, kua meme uña sasala ménda oloñ énéc énécmiawac séc zéma, ²³ méréc merac kurumeñiguc qacgina oénécmimia ionac héniorñ zéma, ic embac momac yanda ionac zégésigési ai miñjina Anutu zéma, ic embac mesolañi énécmimia ionac uñahécgina zéma, ²⁴ Sisipac ac qeliawac miñ suc ic Yesu zéma, inéñ qocgé nénécmiyu Abelac sacya ogicma héipuc ac hiabia wañ nénécmianzac sacya hezac.

²⁵ Ini técgina nimma kecmu, ac énézéañzac i andé qewu niñac. Becñec baeciguc goro ac wañ énécmiyu andé qegic bakia melen énécmiyu néñgacmuac séc qahac wañec. Wañu nini yomi kurumeñ igucñec goro ac nénézéañzac i andé qemaguc bakia imuac dimuhuc hia qizizíngéma néñgacbiñec? ²⁶ Becñec imi ac hétéñ iminéñ baec imi mimiñzaliyec, néñ deguc imi sisipac ac yomuhuc zéma nénézézac; Ni méñgucñec baecñec sac qahac, néñ baec kurumeñ momacñec mimiñzalimañ. ²⁷ Muñguc zéyec ac imi mia iwawai ménda mimiñzalimacac hezac iminéñ hehe seli hemacac niñ iwawai zéyu hicñjima hezac. Mimiñzalimacac séc imuhucya imi netecgéyu qahac wammacac hezac imi zéasarizac. ²⁸ Imuac neñañ imi héñgaleñ ama areña méñ ménda mimiñ zalizaliawac séc imi mihicñi nénécmiyu meziñ. Imuac mia ewa hia ac wammiwiñ. Imuhuc wamma ehéihéi wammima bac yandi yandi wamma Anutunéñ niñu sécgémacac séciguc mepé qepési wammiwiñ. ²⁹ Némac niñ neñañ Anutu imi onowisi wawañawac geric bélaña.

13

Weleñ qeque ai hiabia.

¹ Ninzéñ ninzéñ dacmuna tetecgia qahac siñgina niñamumu. ² Wañu ic kian ionac imi eluñ ménda unuyu weleñ qeénécmimu. Ic tosara ieneñ imuhuc wamma ménda inictegicmanec kua meme uña weleñ qeénécmigic. ³ Alahécgina hésa amaiguc onopocgic tacgic eñañ acguc momacñec onopoc énécmimia ésécñec nimma niñénécmimu. Ini acguc séwiginaguc keczu imuac niñ hénia qahac unuhéi wañ énécmigic réwéri mihicñjima keczu imi onac niñénécmimu. ⁴ Ini moczoñ eu iniñ kececac niñgic eeyaguc wañu hehe tatic eu iniña buña imi Anutuac kiwaiguc ménda qaorac qegic. Kaisero wamma eu iniñac kecec mebirima sicsaoc heañzu ionac imi Anutunéñ kitiwa ku énécmimac. ⁵ Miñ Kewu eñeyaoc nénézéma zéyecnéñ; Neñ ménda wai énécmimañ. Wañu onac eluñ ménda numac. Imuac niñac soukiwawac hémbaoc ménda wamma kecmu. Iwawai he énécmizac imuac niñgic sécgémac. ⁶ Imuac neñañ imi yomuhuc zéwiñ zé ewa éréhéc ménda

wanzij; Miñ Kewuna imi méra néñanzac imuac ni bac yandi yandi ménda wammañ. Baec icnéñ némaciguc biria wañ némmac?

⁷ Galeñ hécgina Anutuac ac kua³éc énézéañgic ionac kekecginawac héla imi dimuhuc hicñi énécmiyec imi hémma nimmaguc nin³éñ nin³éñgina méndacma wammu. ⁸ Yesu Kristo imi orañ ³éma deguc ³éma tetcgia qahac imuhucyanec. ⁹ Imuac pakeñ ac hénia hénia mérera iminéñ ménda énépésima kemmac. Ewa qerigina imi ewa hiawac buñanéñ meseligic hiabia wammac, néñ yaka neneac neuñ aciguc imi qahac, héna ac imuhucya imi méndacma wañangic imi onac méñ ménda méra énécmiyec. ¹⁰ Neñañ muru ³aki téréya méñ tac³ac. Wañu imuac qahaiguc seseac nene imi sel hali téréyaiguc welen qema ai mean³u ieneñ nemu niñac qac buñagina ménda ³éénécmimia. ¹¹ Imi mia késpedes ninawac mulu buñawac hofac oo ic eñeñanéñ yañac sacya mema hali qeria téréyawac téréya imuaru kereñanzac, néñ séwibusuya imi demij séngañgeñiguc gericnéñ ogic ³edacma qahac wañanzac. ¹² Hénia imuac niñac Yesu imi acguc eñeya sacyanéñ ic embachéra météré énécmimañ ³é sañgulañ yanda imuac séngañgeñaguc qen³er man³er mihicñiyec. ¹³ Imuac neñañ imuhucyanec iwac gamu qe³e imi huama hali téréya séngañgeñaguc iwac muru mekembiñ. ¹⁴ Baec yomuaru imi heheseli ama yanda méñ ménda he nénécmizac. Imuac méñ kecma bianguc hahaya imuac mia kic hihi wamma kecan³ij. ¹⁵ Imuac mia Yesuac niñ wamma nalé séc Anutu mepé qepésiac hofac omiwiñ. Mepé qepési legic iminéñ mia kua taséninawac héla gocmia wamma qac buñayawac héipuc ac wañanzac. ¹⁶ Haka hiabia ³éma newa haleñ imi eluñ ménda unuyu wammanec kecmu. Haka imuhucya imi Anutuac kiwaiguc hofac oo ai héla tanec wamma ségiségi mihicñi mian³ac.

¹⁷ Galeñ hécgina ionac ac imi niñ tohoma méra bacginaiguc kecmu. Ieneñ imi onac qeri uñaginawac wamma héngaleñ ai mewij ³é eñaoc niñ gésigési ai mihicñimuac hezac éséc nec nimma ai mean³u. Imuac nañgé énécmigic ieneñ ai imi ségiségi wamma memu, néñ yaiwisisij wamma ménda memu. Imuhuc wañgic onac muru héla ménda hicñi énécmiwac niñac.

¹⁸ Nonac niñac wamma ³éwelecmu. Nini imi ai mean³ij séc haka eeyaguc wambij ³é siñnina imuaru hezac imuac nonac muru qeri solañ he nénécmizac imi nin³éñgéñij. ¹⁹ Ni focdac onac muru liliñgéma kemmanñ niñac méra némma ³éwelecmu niñac ³éseli énécmizua.

²⁰ Rama galeñ yanda Miñ Kewunina Yesu imi sisipac ac tetcgia qahac imuac sacyanéñ humuc igucnec wagicma éreyec luaeac Anutu inéñ mia ²¹ ai hiabia hénia héniaiguc mesolañi énécmima eñeya ewa siñ méndacma ai memu niñac meseli énécmiyec. Imuhuc wamma eñeya kiwaiguc haka héñ soroc sorocya Yesu Kristo inéñ nec sucninaiguc mihicñimañ ³é ai mean³ac. Eebipiya edamuyaguc iminéñ iwac muru nalé tetcgia qahac hema emma hemac. Hé lac nec!

²² Nin³éñ nin³éñ dacmuna hécna ni ³éwelec énécmizua; Neñ ac imi meducñima oénécmizua imuac niñ, meme seli acna wañ énécmizua imuac niñgic ménda birimac. ²³ Wañu ³éwa niñgic; Alanina Timoteo imi hésa ama igucnec bec hulacmigic ³iki sipac qahac kec³ac. Inéñ nalé ménda tecgéyunec hamaciguc nekawu hama inicbic.

²⁴ Galeñ hécgina ³éma héniorij téréya séc yai³ézé acgina ³ézua. Italia baec igucnec tosara ieneñ acguc yai³ézégina ³ézu. ²⁵ Ewa hiayanéñ ic embac momac yanda onac muru he énécmimac.

Yakobo

*Yai*zéé ac.

¹ Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac welen qeque icgira ni Yakobonéñ Israelac hicñisai kisis 12 igucnec hahaya baec séc tuima kecanzu onac yaizéé ac énézézua.

*Nin*zéñ ninzéñ zéma niñtegic qinñtegic.

² (2a) Dacmuna hécna, ³ ini imi ninzéñ ninzéñginawac manam batucnéñ nanaj seli mihicñi énécmianzac imi ninzu imuac niñac (2b) ini manam batuc hénia hénia hicñi énécmiyu séc imuac me imuac niñgic ségiségyaguc wandacmac. ⁴ Waigic imuac me imuac bisiqatéñ kekecnéñ wanğéñu solañanima ic waziwaziya wamma imuac me imuac ménda hocbésémañ. ⁵ Onarunec méñac méñ niñtegic qinñtegicnéñ séha ménda hemizaciguc, Anutu qesimiyu midacmac. Inéñ qesimimu séc ménda zéqetali énécmima sécgina ogicma énécmianzac. ⁶ (6a) Ic méréñéñ ewa éréhéç wanğanzac imi konduj temboña luhucnéñ qema mihilanğéyu yacma salalanğéanzac tanec wanzac. ⁷ Imuac mia ic imuhuyanéñ Miñ Kewuninawac murunec iwawai méñ memañ imuhuc ménda zéma nimmac. ⁸ Ic imuhuya imi hénia imuac me imuac kemmac séc ewa éréhéç, qeka meka wanğanzac. (6b) Imuac niñ ewa éréhéç komocdia dac méñ ménda wamma ninzéñgéma zéwelecmimac.

Iwawai hemimia zéma ménda hemimia.

⁹ Ninzéñ ninzéñ ic méñ maqeqeya keczaciguc Kristoac qeriaiguc meyac mimiawac keczac imuac zéé ségiségi wammac. ¹⁰ Wanju dacmuna méñnéñ hofi hinacyaguc kecanzaciguc zariñ éséc bura tima qahac wammac imuac niñac kekec mamayawac niñac Anutu nimmima zéhiaru mimac. ¹¹ Kaiwe geric bélanagucnéñ éréma qézézac qeyu sélécgéma zuria imi mayu imuac kiwiya hiabia imi birima qahac wanğanzac. Ic hinac yanda ginaguc imi acguc aigina mema kenkenja imuac suraiguc imuhucyanec sélécgéma qahac wandacmu.

Manam batuc zéma séwiac siñ.

¹² Ic méñ manam batuciguc nanşelima kecanzac imi mérianaguc wanzac. Meseliyu Miñ Kewunéñ niñu sécgéyuguc kekecac opoc edamuyaguc Miñ Kewunéñ héñsoroc waj énécmianzac ionac énécmimañ zé ac zikima zéyec imi énécmiyu késamu. ¹³ Wanju ic méñnéñ manam batuc hicñimiyu Anutunéñ batucgénénzac imuhuc ménda zémac. Anutu imi birianéñ batucgé mimacac séc qahac. Wanju eñeyaoc imi ic méñac méñ ménda batucgé mianzac. ¹⁴ Wanju ic méñac méñ manam batuc hicñimianzac imi mia eñeya siñ birianéñ hérémima kemma qatémianzac. ¹⁵ Wanju siñ iminéñ tackecma héri haima késpedes mihicñianzac. Wanju késpedes iminéñ yandima héri haima humuc mihicñianzac.

¹⁶ Dacmuna soroc hécna, galen megic ikoc waj énécmiwac niñac. ¹⁷ Ewa hiawac burja hiabia méñnéñ méñ zéma sese solaña méñnéñ méñ imi moczoñ ounec Manğoc asac mararağaguc iwac murunec mama haanzac. Iwac muru imi ménzé ménzé haka me ireha melenqeleña méñ ménda hezac. ¹⁸ Iwawai inéñ zéyu hicñima keczu imuac sugcinaiguc neñañ imi héla gocmia walac walac wambiñ niñac eñeya ewa siñ méndacma ackuazéç hélanéñ héri haima mihicñi nénécmiyec.

Gezacnéñ niniya zéma niñ tohotohoya.

¹⁹ Dacmuna soroc hécna, ini yomuhuc nimmu. Ic méñnéñ méñ focdac gezac haima nimmac, néñ ac bakia imi focdac ménda melemmac. Wanju niñu biriyo qeria focdac ménda yacmac. ²⁰ Qeri biricnéñ kekec solañ dindiña Anutunéñ niñu sécgéanzac imi ménda mihicñimac. ²¹ Imuac bec, niniñ qakola zéma kaižiliwen haka imi moczoñ

hetecgé gilidacma, qeri uñagina añgérj tiénécmimiawac kuha, qeri ginaiguc bec himic énécmiyu hezac ackuažéc imi goiya héima añgérj tima héwiña héimu.

²² Ini ackuažéc imi eñdac gezacginanéj sac nimma ikoc ménda wañamumu, néj niñtohoma moczorj wandacmu. ²³ Ic méñnéj méj ackuažéc imi gezacnéj sac nimma ménda wamma memac imi ic méñnéj eñeya séwiac kic ségéraya wikiñiguc añanžac ésécnec wanžac. ²⁴ Eñeya añañu tecgéyu keñkecma kic tanera dimuhucya imi focdac eluj qeanžac. ²⁵ Néj ic méj héna ac solaña késpedesic igucnec hulac énécmianžac imi hémma héngésima ménda eluj qeyu wammanec kecmac imi wawañ memeya séc héla mérianj mihicjimac.

²⁶ Méñnéj méj eñeya niñac niñu Anutu ee héihéi wammimia tanec wañuguc kilej ezelaña galej ménda mema eñeya ewa qeriya ikoc wañamumaciguc imi iwac ee héihéi wañmimiawac haka iminéj eñomia wammac. ²⁷ Anutu Mañgocnéj niñu buña suruc hiabia imuac ai lalaclalac solarj qeqeya wañanžac imi mia embac maléya zéma merac gupaña inicgalej wañ énécmima baecac wawañ meme biria igucnec gésiamuma gocya qahac keckec imi mia.

2

Haka bakésasacnec ménda wammu.

¹ Dacmuna hécna, Miñ Kewunina Yesu Kristo edamuyaguc i ninžéj géanžuiguc imi ic méñac méj bakésasaciguc ménda énépésimu. ² Onac tocgotocgo amaiguc ic méj méria merawaguc binerj golinéj memeya haiyu hiñgaru owo maleku héñsoroc sorocgia hima éréyu duña ic maqeqeya méj owo malekuya qakolayaguc hama érémaciguc ³ ini ic owo maleku héñsoroc sorocgia hima érézac iwac muru liliñgé hémma you hama tatac hiabia yomuaru tacna zéma ic maqeqeya iwac niñac zéma gi hia imuaru nanna me hénanaiguc mama tacna zémuiguc imi ⁴ ini niñgic, eñañ eñacnec héngési wañamuma niniñ birianéj niñgésima gésigési icya séciguc kecanžu tanec ménda wanžac me?

⁵ Dacmuna soroc hécna zéwa niñgic, Anutunéj baec yomuaru ic maqeqeya gésima énépésima ninžéj ninžéjgina meyandi énécmima i siñ nimmianžu ionac mia iwac héngalej ama areña yanda ara zikima buña qeénécmiyec imi mératéc énécmiyu késagic. ⁶ Néj ini imi néwécgeña ic maqeqeya mema titi wañ énécmianžu. Wañu méré méré enej yéwéri mihicñi énécmima aciguc onopocanžu me? Imi mia ic hinac soukiwaginaguc. ⁷ Wañu onac unuruma Kristoac tohotoho ichéra zéanžu qacgina eebipiyaguc imi ic soukiwaginaguc ienerj zébiri qébiri ménda wañanžu me? ⁸ Ini imi kiwi téréyaiguc hezac séc gi geñga niñac goi héihéi wañamuanžañ éséc alagawac imuhuyanec wammiwésémañ zéyec héna ac eñeña imi niñtoho wañanžuiguc imi hia wanžu, ⁹ néj ini goi héihéi imi bakésasaciguc soukiwa ic ionacnec wañ énécmianžuiguc imi késpedesic wañkeczu. Imuhuc wañgic héna acnéj késpedesic ic zéma zéteccgé énécmimac. ¹⁰ Méñnéj méj héna ac moczorj niñtoho wamma kecma momacguc ménda tohoma qonžontorj gémac imi, héna ac moczorj yanda logizac wanžac. ¹¹ Imi mia kaisero ménda wambésémañ zéyec inéñnec mia icac keckec humuiguc ménda opocbésémañ zéyec. Imuac bec kaisero ménda wamma icac keckec méj humuciguc opocžañiguc gi bec héna ac imi logizañ wanžac. ¹² Ini imi nalé ménda sosoliyu hulac énécmimac niñac énécmiyec héna ac qelia imuaru namma gési énécmimacac hezac. Imuac héna ac qelia imuac séciguc namma acgina zéma hakagina wammu. ¹³ Wésé niniñ qahac hakagina wañanžu ionac imi wésé niniñ qahac zégési énécmimac. Wésé niniñ iminéj zégésigési imi ogicma eñeña wanžac.

Ninžéj ninžéj wawañ memeya qahac imi humumia.

¹⁴ Dacmuna hécna ic méñnéj ni ninžéj ninžéjñaguc keczua zémaguc wawañ memeya qahac kecmaciguc imi iwac muru némac hiabia méj hicñimimac? Ninžéj ninžéj imuhuyanéj eñeya hia mehiaru mimacac séc wanžac me? ¹⁵ Ic me embac dacmunagina méñnéj séwi usuya zéma nene iwawaiya qahac kecanžaciguc ¹⁶ Onarunec méñnéj kuanec sac ézéma ala, bénžéñnec hama kenna; Kemma geric žonimma nene

nena sécgé géru. Imuhuc ézéma séwiac iwawai ménj ménda mimaciguc, ac iminéj némaciguc méra mimac? ¹⁷ Tanec imuhuyanec, wawañ memeyanéj ménda hemiyu ninzéj ninzéj eñeya imi humumia wanžac.

¹⁸ Wañu ménj yomuhuc hia zémacac séc; Gi ninzéj ninzéjgaguc, wañu ni wawañ memenaguc, imuac ninzéj ninzéjga wawañ memeya qahac imi nézéna hémma ni wawañ memenaiguc ninzéj ninzéjna gézéwa hénna. ¹⁹ Gi Anutu momacguc kecžac imi ninzéjgéanžañ. Imi hia wanžañ. Uñja biria acguc iwac ninzéjgéma zénéjgina hiriyu kecanžu. ²⁰ Oh, ic watalañja gi, ninzéj ninzéj wawañ memeya qahac imi gorosonja wanžac imi niñasarimañ zé wanžénžac me? ²¹ Neñañ esañ ambécnina Abarahamnénj nañja Isaka zaki téréya qahaiguc haimiyec. Nalé imuaru Anutunénj ic solañja zémiyec. Gi ninna imi wawañ memeya niñac qahac tanec wanžac me? ²² Oloñ ninžañ ésécnec ninzéj ninzéj iminéj iwac wawañ memeyaguc momacnec aiya meyc wawañ memeya néñnec ninzéj ninzéjna imi solañaniyec. ²³ Imuac kiwi téréya ménjiguc yomuhuc zézac imi hélaguc wañec, Abarahamnénj Anutu ninzéjgé miyu haka imuac mia niñu solañja wañec. Wañu ic imi Anutuac alaya zémimia wañec. ²⁴ Imi hénni, ic ménjnéj ninzéj ninzéjanec qahac, néj wawañ memeyaguc niñac wamma ic solañja zémimia wanžac. ²⁵ Wañu imuhucyanec héna yanda embac Rahap imi kicgaleñ ic méli énécmigic* keñgic imi unuruma héna ménjunec méli énécmiyu keñgic wawañ meme imuac mia solañja zémiyec. ²⁶ Séwi qeri uñaya qahac hezac imi séwi humumia, imuhucyanec ninzéj ninzéj wawañ memeya qahac imi humumia.

3

Ezelañgina galeñgému.

¹ Dacmuna héčna, ini kiwi ic wamma kecziñ neñañ kápésicninawac kitiwa réwéria mihicñiwinañ hezac imi niñasarima kiwi ic sécnina ménda ogicma wambin. ² Neñañ mocžon yanda iwawai sasalaiguc qonžontonj géma mama nunuanžac. Imuac ic ménj ackuažécyaiğuc kápésira ménj ménda hezaciguc ic imi solañ dindiñja. Ic imuhuyanénj séwiya mocžon yanda pinžuñja hai amuma dindiñanec kecmacac séc wanžac. ³ Neñañ becosic eneñ acnina tohomu niñac kuaginaiguc pinžuñ haima séwigina mocžon hérékeñ héréha wañ énécmianžin. ⁴ Wañu kondunjiguc zéic héñgic. Zéic imi kuneñ yanda, wañu luhuc selianénj mihilañgéyu keñanžac, néj qindi qindiñiya komocdia dac imi haima nesinesi icyawac ewa siñ hezac séc nesima keñha wañanžac. ⁵ Imuhucyanec ezelañ imi séwi ninawac kitiwa komodia ménj, wañu wawañ meme kuneñ yandawac tétéc qeqe ac zéanžac.

Héñgic, geric lokoc komocdia dac ménjnéj zéléj baec yanda žeric qericdacma keñanžac imi hémma nimmu. ⁶ Ezelañnina imi geric lokora, biriayanénj séwiya mocžon mesécgé mima eñeya buñja késayu séwiya imi iwac baec kurumeñja wandacžac. Séwininawac kitiwa sasala sugcinaiguc inénj séwinina mocžon yanda mebirima karisi hénia ésécnec lelecgéma kemma hicñisaiya hicñisaiya žeric qeric wañ énécmianžac. Wañu žeric qericac kuha imi geric siawac bélañja igucnec haanžac. ⁷ Yanqesi hénia hénia zéma nei žuku hénia hénia zéma zinimokoleñ hénia hénia zéma kondunj qeriaiguc iwawai kekec ginaguc hedacžu imi icnéj mebélacgé énécmigic ionac niniñnec méndac énécmianžu, néj ⁸ ezelañnina imi ic ménjnéj ménj mebélac gémacac séc qahac wanžac. Imi biria ménda sima aiya meanžac. Wañu iwac muru imi kumiñ humuc mihicñi nénécmimianénj sécgéma hezac. ⁹ Ezelañ iminéñnec neñañ Miñ Kewu mañgocnina mepésimima legicya héima iminéñnec acguc ic tosara Anutu eñeya tanera méndacma meénécmimia imi saecgé énécmianžin. ¹⁰ Kua imi momacguc, néj imuarunec mozoc ac zéma saec ac momacnec maanžac. Dacmuna héčna haka imi nimba ménda sécgézac. ¹¹ Doku kiwa momacgucnéj doku saola zéma howuc howura momacnec mihicñi nénécmimac me? ¹² Dacmuna héčna, ini niñgic fik icac uranéj oliwa gocmia hia haimac?

* 2:25: Girik aciguc; kua meme ic.

Waṅu waiṅ icac uranéṅ fik gocmia hia haimac? Qahacgucnecl, imuhucyanec doku howec yagucnéṅ doku saula mihicṅi nénécmimacac séc qahac.

Niṅtegic qinṅtegic ou kurumeṅ igucnec hahaya.

¹³ Onarunec mérénéṅ niṅtegic qinṅtegic zéma niniṅa asacaria keczac? Inéṅ haka hiabia wamma gum bénzénzénṅa niṅtegic qinṅtegicya igucnec hahaya iminéṅnec wawaṅ memeya imi menénécmiyu hémbiṅ. ¹⁴ Waṅu onac ewa qeriginaiguc nimbupuc howuc kétiṅkétiṅa zéma féṅgéc hakanéṅ héwiwiṅ gézaciguc ackuazécc hélé qema tétéc qeque zéma ikoc ménda wammu. ¹⁵ Niṅtegic qinṅtegic imuhuya imi kurumeṅ igucnec ménda maanzac, néṅ baec igucnec zéma ic séwi siṅ igucnec zéma Biri miṅinawac murunec haanzac. ¹⁶ Héniá yomuhuc niṅac mia imuhuc zézua; Nimbupuc zéma hémbaoc hezac imuaru hazéc zéma haka biria héniá héniá hezac. ¹⁷ Néṅ niṅtegic qinṅtegic kurumeṅ igucnec hahaya imi walac ewa qeri météréya zéma luae, gum bénzénzénṅ, niṅtoho, wéséniniṅ zéma hélé gocmia hiabia sasala mihicṅima bakésasac qahac, kiciguc weliṅ qeque qahac, imuhucya. ¹⁸ Luae qeque icnéṅ luae qesama kekec solañawac hélé mihicṅianzac.

4

Baecac ala siṅ.

¹ Sucginaiguc euqac zéma tualefic imi dimuacnec haanzac? Imi mia séwi taséhéccgina sucginaiguc tosara euqac wawaṅawac siṅginaguc keczu ionac murunec haanzac. ² Ewa siṅ kuneṅ yanda waṅénéc mianzac, néṅ ménda mihicṅizu. Unu humu waṅamuma nimbupuc waṅanṅu, néṅ hia mihicṅimuac séc qahac wanṅac. Imuac mia ini euma hazéc ac waṅamuzu. Waṅu héniá hélé imi zéweleccgina qahac kecanṅu imuac niṅac ménda mihicṅi keczu. ³ Waṅu zéwelecmima kileṅ ménda mihicṅizuiguc imi eṅaṅ siṅginawac menec qenec wammu niṅac sigima zéweleccigic. ⁴ Kaiseroac ic embacya ini, baecac iwawaiyaguc ala wamma kekec imi Anutuac hazéchéra wamma kekec wanṅac imi ménda niṅacgézu? Imuac ic mérénéṅ baec ala wammimaṅ zé ewa ewa waṅanṅac imi eṅeyaoc Anutuac hazéra wawaṅa wanṅac. ⁵ Ini kiwi téréyaiguc Anutunéṅ Uṅa Téréya méli nénécmiyu ewa qerinaiguc kecanṅac Uṅa Téréya iminéṅ mia nimbupuc wammacac séc waṅ énécmianzac zéyec,* néṅ ini imi ac imuac niṅgic eṅomia wanṅac me? ⁶ Waṅu imi sac qahac, néṅ inéṅ ewa hiawac buṅa kuneṅ yanda nénécmianzac. Imuac yomuhuc zéyec; Anutunéṅ tétéc qeque ic nesi énécmiyu keṅgic ewa qerigina memaamuma keczu ionac mia ewa hia waṅ énécmianzac. ⁷ Imuac ini Anutu niṅtoho wammimu. Imuhuc wamma Biri miṅina hazéc wammimu. Imuhuc wammigic qizizigé énécmimac. ⁸ Anutu hosucgémigic, imuhuc waṅgic i acguc hosucgé énécmimac. Biri meme ic ini méragina zuacgic lalaclalac wammac. Ewa qerigina keṅhéi hahéi waṅanṅac ini ewa qerigina métérégic lalaclalac wammac. ⁹ Qerinéṅ yai wisisiṅaguc zésiácc wamma ewa biric wammu. Zédesigina meléṅgic zésiácciguc, zézé ségiségigina meléṅgic niṅ yéwériiguc kemmac. ¹⁰ Miṅ Kewuac kiwaiguc memaamumu, inéṅ meṅ énécmimac.

Ic tosara ménda niṅgési énécmimu.

¹¹ Dacmuna héccna, zébiru qébiru ménda waṅamumu. Mérénéṅ méṅ dacmunaya zébiru mizac me gésimizac imi hena ac zébirima gésizac wanṅac. Hena ac gési keczaṅiguc gi hena ac tohotoho ic qahac, néṅ gésigési ic keczaṅ. ¹² Hena ac miṅina zéma gésigési ic imi momacguc sac keczac. Inéṅ mia bénzénṅ aṅgéṅ tiénécmimac me bénzénṅ mebiru énécmimacac séc. Néṅ gi méré icnéṅ alahéccgina gési énécmianṅaṅ.

Orangucac niṅkumuma tétéc qeque wammuac ménda hezac.

* 4:5: Tosara imi yomuhuc melemma ogic hezac; Anutunéṅ qerinaiguc uṅanina hai nénécmiyu hezac imuac héṅgaleṅ wammianṅac.

¹³ Zéwa niᅅgic, suggina igucnec tosara erac me oraᅅ nini tauᅅ imuaru me imuaru kemma soukiwa ai mema kosia mema kecni yawuᅅ méᅅ tecgéyu hawiᅅ. Imuhuc zéanᅅu ini ac yomi nimbésémaᅅ; ¹⁴ Oraᅅguc némacnéᅅ hicᅅi énécmimac imi ini ménda ninᅅu. Kekecgina imi némac iwawai? Ini imi baec wéséséya nalé hotoᅅa dac kecma aocgéanᅅac imuhucya. ¹⁵ Imuac ini néwécgeᅅa yomuhuc zémuac hezac, Miᅅ Kewuninanéᅅ niᅅu sécgéyu nini kecma ai imi mewiᅅ. ¹⁶ Ini deguc tétéc qeᅅe ac eᅅomia wamma séwi eᅅeᅅ waᅅᅅu. Waᅅu tétéc qeᅅe ac imuhucya imi mocᅅoᅅ biria waᅅᅅac. ¹⁷ Imuac mia ic mérénéᅅ wawaᅅ meme hiabia wawaᅅawac séc niᅅteᅅgic qiᅅteᅅgicya hemiyuguc kileᅅ ménda waᅅu képésicya waᅅᅅac.

5

Ic soukiwaginaguc ionac goro ac.

¹ Hinac zéma soukiwa yandaguc kecᅅu ini gezac haima niᅅgic. Zéra waiya hicᅅi énécmimacac hezac imuac nimma qac siac wammu. ² Hinac mériaᅅgina imi houdaru owo malekugina imi qakolanéᅅ qedacᅅac. ³ Goli siliwaginanéᅅ hufenaguc wandacᅅac. Waᅅu hufeᅅa iminéᅅ geric ésécnec séwi busugina nema héniagina zéaumac. Ini imi nalé tetecgiaiguc hinacgina qauqau haigic enᅅac. ⁴ Ninᅅu, ai ic tosara onac aiginaiguc héla tocgogic imuac ai boᅅagina aᅅgétima ménda énécmigic ai boᅅa iminéᅅ qacᅅac. Waᅅu tocgotocgo ai meᅅic ieneᅅ siacᅅic Miᅅ Kewunina, Miᅅ Kewu Pupunda iwac gezawaiguc hiᅅgacᅅac. ⁵ Ini baeciguc hémbaoc wamma iwawai hiabianéᅅ mezeric amuma kecma unu hézéᅅ hézéᅅgiawac naléyaiguc ewa qerigina halécya dépaᅅ yanda waᅅu kecᅅu. ⁶ Waᅅu ini ic solaja imuac mia képésicyaguc zéma zéteᅅgéma qehumugic. Waᅅu inéᅅ musuqeᅅe ac méᅅ ménda meleᅅ énécmiyec.

Qenᅅeᅅ manᅅeᅅiguc naᅅselimu.

⁷ Imuac dacmuna hécna, ini nalé horugiyu naᅅselimanec kecᅅic Miᅅ Kewunina harémac. Himicnec qimicnecac icyanéᅅ héla gocmia baec igucnec hicᅅjianᅅac imuac mambéc kecma niᅅselima kia naléya zéma kaiwe naléyawac* mambéc kecaᅅᅅu. ⁸ Ini acguc ewa qerigina niᅅseligima nalé horua naᅅselima kecmu. Miᅅ Kewuninawac hahayawac nalé imi ducᅅizac. ⁹ Eᅅaocnec diric doroc ac ménda waᅅamumu, ac imi tohoma kecᅅic gésigésiāc zéranéᅅ qiᅅziᅅiᅅgé énécmima kemmac. Ninᅅu gésigésiāc icnéᅅ hosucgé énécmima naguiguc séᅅgaᅅeᅅ nanᅅu. ¹⁰ Dacmuna hécna, kua meme ic Miᅅ Kewuninawac qaraiguc zégic i inicᅅic zérabéra zéma mambéc kekec horua imuac sésécgina wammu. ¹¹ Ninᅅu naᅅselima kecaᅅᅅu ionac nimma mériaᅅ ginaguc zéanᅅiᅅ. Ini Yop ac nanaᅅ seli imi gezac ginanéᅅ niᅅgic. Waᅅu Miᅅ Kewuninanéᅅ tetecgiaiguc dimuhuc wammiyec imi oloᅅnindacᅅu. Miᅅ Kewunina imi méᅅac méᅅ ogicma ewa biric zéma wésé niniᅅ kuneᅅ yanda waᅅ nénécmianᅅac.

¹² Dacmuna hécna, ac méᅅ méndagucnec zéselimu. Ac imuac niᅅgic ac tosara onogicma réwéria wammac. Kurumeᅅac qaraiguc me baecac qaraiguc iwawai tosara méᅅac qaraiguc koroma ménda zéselimu. Niᅅgic oaec waᅅu oaec zému, waᅅu qahac waᅅu qahac zému. Imuhuc ménda waᅅgic, képésic ginaguc zéénécmiwac niᅅac.

Ninᅅéᅅgéma zéwelecmu.

¹³ Onarunec méᅅnéᅅ yéwéri mihicᅅizaciguc imi Anutu zéwelec wammimac. Méᅅnéᅅ méᅅ ségiségiiguc kecᅅaciguc imi mepé qepésiāc legic héimimac. ¹⁴ Onac murunec méᅅ hafi zepayaguc kecᅅaciguc imi hénaoriᅅ ionac qeriac galeᅅ unuruyu hama Miᅅ Kewuninawac qaraiguc halécnéᅅ naec mima zéwelecmu. ¹⁵ Zéwelecgina ninᅅéᅅ ninᅅéᅅginaiguc wawaᅅa imi hafi ic mehiaru énécmimac. Miᅅ Kewuninanéᅅ hafiya igucnec meyacmimac. Waᅅu képésic méᅅ waᅅeciguc imi acguc waimimac. ¹⁶ Imuac bec képésicgina zéᅅuac waᅅamuma hafigina hiarumac niᅅac naᅅgé amuma zéwelec wammu. Ic solajanéᅅ zéweleru kuhaguc zéma hélaguc waᅅanᅅac. ¹⁷ Elia imi héniaya

* 5:7: Girik aciguc; Kia walaha zéma kia tetecgia.

ic omaya neŋaŋ éśécnec, néŋ inéŋ kia ménda hamac niŋac solaŋanec weleru yawuŋ haréwéc zéma maso 6 imuac séc baeciguc kia ménda mayec. ¹⁸ Waŋu muŋguc weleru kurumeŋnéŋ kia haiyu mayu baecnéŋ héla mihicŋiyec.

¹⁹ Dacmuna hécna, onarunec méŋnéŋ ackuažéc héla waima rouc keru ic méŋnéŋ naŋgémiyu liliŋgéma hamaciguc imi ²⁰ naŋgémiyec inéŋ liliŋgéma hayec iwac qeri uŋa imi humuc igucnec aŋgéŋa tima késpedesicya sasala osodaczac. Ini hénia imi niŋtegicmu.

1 Petero

*Yai*zé ac.

¹ Yesu Kristoac Méliméli ic ni Peteronéj Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia komoc, zéma Bitinia baec séc Anutuac hénaorij kiarj éséc nec héndemma kekera ² Anutu manjoc ninanéj ménda hicnjicnec bec niénécmima Uja téréyanéj météré énécmiyu niñtoho wanjic, Yesu Kristoac sawanéj naec énécmima* gési énécmima énépésiyec onac mia kiwi yomi oénécmizua. Ewa hiaya zéma luaeyanéj onac muru sécgéma hema kecmac.

³ Mepésimini, neñarj miñ kewunina Yesu Kristoac manjocya Anutunéj wésé niniñ kunerj nec sécgémiyu Yesu Kristo i humuc ic sucgina igucnec meqeli mima hena imuacnec neñarj keckec qelia mihicñi nénécmiyu niñkinzéñ qeli qeli he nénécmiyu kecanziñ. ⁴ Imuhuc wamma onac niñ wamma kurumenjiguc iwawai haihaiya hezac, ménda houhouya, ménda zapi qeqeya, ménda qahac wawaña, imi mératéc memu. ⁵ Ini imi nalé tetcgiaiguc anjéñ titi haka mewininimañ zé niñu heyec imi késawij zé niñzéñgégic Anutuac kuhanéj inicgalerj waj énécmiyec. ⁶ Imuac qeriginaiguc ini ségiségi wamma kecanzu. Wañu hicñi énécmimacac hezaciguc deguc manam batuc yéwéria hénia hénia niñac wamma nalé hotoñadac niñyéwérimu. ⁷ Imi mia niñzéñ niñzéñgina imi goli gericnéñ batucgéyu qahac wammacac hezac imuac séha ogicma hiabia wañu Yesu Kristoac hahayawac naléiguc mepé qepésigina zéma edamugina zéma eebipiginaguc wammu niñac réwéri imuhucya hicñi énécmikeczac. ⁸ Yesu imi ini kicginanéñ ménda héñgic, néñ kilerj siñniñ wammianzu. Deguc acguc ménda hénzu, néñ kilerj niñzéñgéma ségiségi ménj edamuyaguc hénia zéasariwiñac séc qahac imuhucya nimma kecanzu. ⁹ Imi mia niñzéñ niñzéñginawac héla, qeri uñaginawac anjéñ titi imi énécmiyu memuac hezac imuac niñ imuhuc imuhuc ségiségi wamma kecanzu.

¹⁰ Anjéñ titi imuac mia kua meme ic tosara ieneñ ewa hiaya onac muru mama hamacac heyec imuac héiqelima seliseli wamma hochoc ai megic. ¹¹ Megic ionac ewa qeriginaiguc Kristoac uñanéñ Kristo eñeyaoc imi qenzerj manzerj qema kecma imuac andiaiguc kiwi edamuyaguc wammac zéma walac énézéyec. Énézéyu ieneñ ic méréneñ Kristo wanzac me némac naléiguc hicñimac zéma hochoc ai megic. ¹² Ic ieneñ imi eñarj ménda weleñ qeamugic, néñ onac weleñ qeénécmigic imuac zéau énécmiyu niñasarigic. Wañu imi mia Uja Téréya kurumenj igucnec mayec inéñ buña suruc hiabiawac weleñ qeqe ic nanjé énécmiyu degucmi buña suruc hiabia onac énézéñgic nindacgic. Wañu kua meme uña eneñ acguc hénia imi héñtegiñ zé wanzu.

¹³ Imuac ini ewa qeriginawac rikunja zikima zéréñ qéréñ wamma séwiac siñgina helanzi amuma kecmu. Wañu Yesu Kristo hicñitegiñmac nalé imuaru inéñ ewa hiawac waj énécmimac. Imuac niñ ini imuac mia moczoñ niñkinzéñgéma kecmu. ¹⁴ Kua tohotoho nambérac éséc nec kecmu, néñ bec nec ménda niñtegiñmac kecgic imuaru siñ biria méndacma kecgic haka tanera imuac ménda tohoma kecmu. ¹⁵ Téréya miñina unuruyec iwac séciguc namma ini acguc wawañ memegina séc, ic téréya kecmu. ¹⁶ Ac yomuhuc mia ooyawac heyu imuhuc zézua; Ni téréya kecza imuac niñ ini acguc téréya kecmu. ¹⁷ Ini Manjoc zémima qac héhélian zu inéñ niñgési énécmimanj zé icya icya séwi tanecgina ménda hémma ai memegina hémma niñénécmianzac. Imuac baeciguc ic kiarj kecma eeya séha héimima kecmu. ¹⁸ Ini niñzu éséc nec esañambéc hécgina ionac hena tima haka eñomia wañanjic imuacnec anjéñ tiénécmiyec imi siliwa me goli éséc nec iwawai kecma qahac wañanzac imuhucyanéñ boj héré ménda meénécmiyec. ¹⁹ Rama wizi kukuya qahac kitic Képésira qahac éséc nec kekera Kristo iwac sacya eeyagucnéñ boj héré meénécmiyec. ²⁰ I imi baec kurumenj ménda zéyu hicñiyec nec gésimimiawac

* 1:2: Sawanéj naec énécmima; Mmh 24:3-8, Heb 9:18-21.

kerec. Wañu nalé tetcgia yomuac onac niñ wamma mewininimiyu hicñiyec. ²¹ Ini imi humuc ic suggina igucnec Kristo i meqelimima kiwi edamu asahanéñ héimiyec Anutu iwac mia wamma Kristonéñ énépésiyu ninzéngeanzu. Imuac onac ninzén ninzén zéma ninkinzén imi Anutuac muru hezac.

²² Ini ac héla imi niñtoho kecma† onac qeri uñagina imi météréma ninzén ninzén dacmuna hécgina hélacnec goi héihéi wañ énécmianzu, imuac ewa qerigina lalacnec zéma qerigina dumuñanéñ siñniñ wañamuma kecmu. ²³ Ini muñguc qelima hicñigic imi gocmia kecma houanzac imuhucyaiguc qahac, néñ gocmia ménda houhouya igucnec hicñigic. Imi mia Anutuac ackuažéc kekecyaguc tetcgia qahac kecanzac imi mia. ²⁴ Hénia imi yomuhuc; Ic séwigina momac yanda imi zariñ ura ésécnec. Wañu kiwi edamugina imi zariñ zuria ésécnec. Zariñ ura imi kaiwenéñ zeyu sélécgéanzac. Wañu zariñ zuria imi bura tima maanzac. ²⁵ Néñ Miñ Kewuninawac ackuažéc imi tetcgia qahac heanzac zéyec. Wañu ackuažéc imi buña suruc hiabia zéau énécmiñi niñgic imi mia.

2

Baña kekecyaguc Yesu zéma
iwac aṅgéñ tiéncmimia.

¹ Imuac bec, kaižiliweñ haka hénia hénia zéma ala batuc haka hénia hénia zéma ikoc zéma nimbupuc zéma zébiriqébiri hénia hénia imi moczoñ gilidacgic keñu. ²⁻³ Miñ Kewuac goi héihéiya imuac siña ninzuciguc, merac saccac ésécnec qeriginanéñ namu téréya niñac wammu, imuhuc wamma yandima aṅgéñ titiiguc keremmu. ⁴ Wañu ini imi baec icnéñ qéfaccgic, néñ Anutunéñ niñu eeyaguc wañu eñeya buña gésimiyec baña kekecyaguc Yesu Kristo iwac muru hamu. ⁵ Hagic hofac oo ic arenhéra téréya wamma mulu manañ hofac hiabia Anutunéñ siña nimma aṅgéñ timacac sécyá omimu niñac, Yesu Kristonéñ hoc kekecyaguc ésécnec meyac énécmiyu toroqe amuma amaya téréya wamma kecžu. ⁶ Kiwi téréyaiguc ac méñ yomuhuc ooyawac hezac; Héñgic, ni Zion ama imuaru baña méñ wañgoñaguc sérañ éséc buña qemima haizua. Wañu ic méréñéñ ninzénge mimac imi gamusiñ qamusiniñguc ménda opocopora wammac zéyec. ⁷ Imuac niñac ninzéngezu onac muru imi eeyaguc wanzac, néñ ménda ninzéngezu ionac muru imi hoc méñ mericqe ic eneñ héñara mema gilicgic keñkeña iminéñ ama wañgoñaguc hiñgacma ama imuac oruha wamma taru ⁸ tosara hoc imuaru qonzoñ tongeanzu. Wañu zamanziñ hoc imuaru mama unuanzac zéyec. Imi mia ackuažéc ménda tohoanzu imuac niñac mama unuanzac. Wañu ic imuhucya imi imuhuc wammu niñac hezac.

⁹ Wañu ini imi siñi tunumañ yanda igucnec héihéré énécmima edamuya hiabia soroc imuac qeriaiguc onoporec iwac hénia hiabia zéau énécmimu niñac hénaroiñ héra buña qeéncmimia zéma hofac oo ic, ic kewuac séc eñeña zéma iwac héñgalen ama areña yanda téréya zéma ic embac eñeña buña qeéncmimia wamma kecžu. ¹⁰ Ini imi becñec ic embachéra ménda kecgic, néñ deguc imi Anutuac ic embachéra wamma kecžu. Wañu becñec imi wésé niniñ ménda wañ énécmiyu kecgic, néñ deguc imi wéséniniñ wañ énécmiyu kecžu.

Anutuac weleñqece ic kecmu.

¹¹ Ala sorochéna, meseli énécmima zézua, onac imi baeciguc ic kian zéma ic qañ ésécnec nimma qeri uñaginawac hažéc wammima yaréya qeanzac séwigina imuac siñ imi sigima kecmu. ¹² Ic enia ionac suc ginaiguc wawañ memegina hiabianec wamma kecmu. Biria meme zéma zébiriqébiri wañ énécmianzu ieneñ onac ai meme hiabia imi hémma Anutuac hahayawac naléiguc* qac buñaya mepésimu.

¹³ Miñ Kewuac niñac wamma hénia ac hénia hénia icnéñ zéseligic imi moczoñ tohodacmu. baecac ic kewu eñeña me ¹⁴ inéñ méli énécmiyu hama haka biria wanzu

† 1:22: Ac héla imi niñtoho kecma; Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc Uñawac kuhanéñ. * 2:12: Anutuac hahayawac nalé; Luk 19:44, Mmh 3:16, Mmh 32:34, Leg 58:6.

taségina meley énécmima, haka hiabia wan̄zu bakia hiabia meley énécmian̄zu baec galey imi onac imuhucyanec wañ énécmimu. ¹⁵ Hénia imi yomuhuc; Wawañ memegina hiabia iminéñ ic diwi qiwiliña ionac acgina sic saocya imi méwécgému iminéñ mia Anutuac ewa siñ wan̄zac. ¹⁶ Eñac eñañ kekec miñina kecmu, néñ imuac kuhanéñ biria ménda musañgéma wammu. Wañu Anutuac welen̄ qeque ichéra éséc nec kecmu. ¹⁷ Ic moczoñ nec ee héihéi hiabianec wañ énécmimu. Wañu nin̄zéñ nin̄zéñ dacmuna hécgina siñniñ wañ énécmima Anutuac bac yandi yandi wamma baecac ic kewuya ee héihéi wañ énécmimu.

Qenzey manzey kekecac séséc.

¹⁸ Welen̄ qeque ic ini zénéñ hirihiri wamma miñ hécgina ionac ewa bacginaiguc memaa-muma kecmu. Wañu ic kuney hécgina hiabia bénzéña ionac sac qahac, néñ goi biric wañ énécmian̄zu ionac muru momac nec imuhuc wañ énécmimu. ¹⁹ Réwéri hénia qahac mihicñi énécmigic Anutu nin̄qelima bisima kecmu imi haka hiabia soroc. ²⁰ Képésicgina niñac unuhéi wañgic bisiqatéñ wammuiguc némac niñac zéhiaru énécmimac? Haka hiabia wamma qenzey manzey mihicñima efima bisimu imi Anutuac kiwaiguc haka héñsoroc sorocgia wammac. ²¹ Hénia imuac mia ini héihéré énécmimiyec. Kristo imi acguc onac wamma qenzey manzey mihicñi migic bisima séséc wañ énécmiyec imi ini hémma eñeya hénanec méndacma tima hamu zéma imuhuc wañ énécmiyec. ²² Inéñ képésic méñ ménda wañec. Wañu kuaya iguc nec ikoc ac méñ ménda zéyec. ²³ Zébiri migic kitiwa ménda zébiri énécmiyec. Qenzey manzey mihicñi migic ménda tericgé énécmiyec, néñ baec ic solañanec gési nénécmian̄zac iwac mériaiguc eñeya haiamuyec. ²⁴ Wañu iciguc qegic namma eñeya séwiiguc neñañ képésicnina bisidarec. Imi mia neñañ képésicac muru humuma haka solañawac muru qelia kecbiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec. Inéñ wiziyaiguc wañu ini hiarugic. ²⁵ Bec nec imi rama éséc nec rouc wamma keñgic, néñ deguc imi uñaginawac rama galey zéma héñgaley miñina keczac iwac muru lilingéma hama keczu.

3

Eu iniñ onac pakeñ ac.

¹ Iniñhécgina ini imuhucyanec euhécgina ionac acgina niñtoho wañ énécmimu, imuhuc wañgicguc tosara Anutuac ackuažéc ménda niñtohoan̄zu imi eneñ acguc iniñ hécgina ionac acgina niñac qahac, néñ wawañ memegina niñac wamma lilingégic añgég tiénécmimacac séc wammac. ² Hénia imi yomuhuc; Bac yandi yandi wamma hakagina qala qalanec wamma kecgic inicdaczu. ³ Oruc mižics me soron̄ goli me zari maleku tanera hénia hénianéñ séwiginaiguc ménda mežeric qežeric wammu, ⁴ néñ ewa qeriginaiguc qeri ic sañgima hezac imuac mia wamma memaamuma luae ménda houmacac séc imuhucyanéñ mia mežeric amuma kecmu. Imuhucya imi Anutuac kiwaiguc eeyaguc yanda wañan̄zac. ⁵ Bec nec embac téréya tosara niñkumugina Anutuac muru haima kecgic ieneñ acguc imuhucyanec wamma euhécgina ionac acgina niñtoho wamma haka iminéñ mežeric amuma kecañgic. ⁶ Saranéñ Abarahamac miñna zémima niñtoho wammiyec éséc nec ini acguc haka hiabia wamma haka tosara zénéñ hirihiriyawac séc mihicñima kileñ bac yandi yandi ménda wamma kecma iwac* bérachéra wandaczu.

⁷ Embac euhécgina ini imuhucyanec niñtegic qin̄tegicgina méndacma iniñ hécgina iniguc kecmu. Embac imi zéic bébélacgia éséc nec, wañu kekec hémbénaña ewa hiawac énécmimia imi momac nec mératéc memu imi niñtegicma eegina héiénécmimu. Imuhuc wañgic zéwelecwelec ginanéñ néhé néhélia qahac wammac.

⁸ Acna metecgéma zéwa niñgic; Ini moczoñ yanda ewa momaciguc kecma méñac méñ wésé niñiñguc dacmuna éséc nec goi héihéi wañamumu. Wañu ewa biric wañamuma memaamuma kecmu. ⁹ Haka biriawac haka birianec, zébiri qébiriawac zébiri qébirianec ménda meley énécmima kileñ mozoc ac hiabia wañ énécmimu. Imuhuc wamma mériañ

* 3:6: Sarawac.

imi mératéc memu niñac héihéré énécmiyec. ¹⁰ Imuac mia kekecac goiya héima nalé hiabia mihicñimañ zé wanžaciguc ezelaña neuñ héimima ac biria ménda wamma kua tasiaya iminéñ ac ikora ménda zémac. ¹¹ Wañu biria igucnec lilingéma haka hiabia wammac, wañu luae kekec niñac hochoc ai mema seligima nesima méndacmac. ¹² Imuac hénia imi yomuhuc, miñ kewuninawac kiwa imi ic solañawac muru hiyu keñanžac. Wañu gezawa imi ionac zéwelec welecginawac haiyu heanžac, néñ haka biria wañanžu ionac imi kic ségérayanéñ tawi énécmianžac zéma zéyec.

¹³ Wañu seliseli wamma haka hiabia wamma kecmuiguc méréneñ zéra waiya énécmi-mac? ¹⁴ Wañu haka solañawac wañgic unuhéi wammu imi ségiségi ginaguc. Némac iwawai niñac ic tosara bac yandi yandi wañanžu imuac mia ini bac yandi yandi ménda wamma bac zažac ménda wammu, néñ ¹⁵ ewa qeriginaiguc Kristo i miñ kewuginawac buña métérégic kecmac. Wañu ewa qeriginaiguc niñkumu hezac imuac hénia qesi nimbiñ zé wañgic bénzénec meleñ énécmimañ zé nalé séc zéréñqéréñ wamma kecmu, ¹⁶ néñ gum bénzénzén zéma ee héihéiiguc wammu. Wañu ewa kétiñkétiñ ginanéñ qala qalagianec hemac. Imuhuc wañgic onac wawañ meme hiabiawac zébiri qébiri wañ énécmimu imi eneñ mema titi hakaginawac gamugina mihicñimu. ¹⁷ Haka hiabia wamma qenzeñ manzeñ mihicñimu imi Anutuac ewa siñ wanžaciguc haka biria wamma qenzeñ manzeñ mihicñimu imi ogicžac. ¹⁸ Kristo imi hatac momacguc késpedesic ic momac yanda onac niñ wamma humuyec. Ic solañanéñ neñañ késpedesic niñac mulu meyec. Imi mia nonagicma Anutuac muru kemma nonopocmañ zé imuhuc wañec. Inéñ mia séwiiguc qegic humuyec, néñ uñaiguc imi meqelimiyyu kekecyaguc wañec. ¹⁹ Inéñ uñaiguc kemma uña tosara humucac hésa qatéciguc kecgic ionac ackuažéc zéau énécmiyec. ²⁰ Imi eneñ mia becneñ Noanéñ zéic miyacgéma keru nalé imuaru Anutunéñ nalé horua qeri bénzéniguc mambéc énécmiyu acqege wañgic ieneñ mia. Wañu zéic imuac qeriaiguc emma doku igucnec aňgér tiénécmimia ionac zaňgégina imi 8 sac wañec. ²¹ Doku imi Yesu Kristoac humuc igucnec yayac niñac deguc imi melemma aňgér titiac asé kiwiya wanžac. Imi mia doku naec haka imi mia. Wañu imi mia séwiac késpedesic zuac énécmiawac iwawai qahac, néñ ewa kétiñkétiñ solañanéñ Anutu mihicñimañ zé hénima keñkeña imuac asé kiwiya wanžac. ²² Yesu imi kurumeñu emma Anutuac méra héiyaiguc tacžac. Taru kua meme uña zéma ai memeac qac buñaginaguc zéma kuc buñaginaguc ieneñ iwac méra bacyaiguc kecdacžu.

4

Anutuac goi héihéi imuac weleñ qege ic hiabia.

¹ Kristo imi séwiyaguc qenzeñ manzeñ mihicñiyec imuac niñ, ini acguc Yesu niñec séc nimma niniñ iminéñ yaréac malekugina ésécneñ héiamumu. Séwiiguc qenzeñ manzeñ niñec iminéñ késpedesic igucnec elingé amuanžac. ² Elingéamuma inéñ baecac kekec hemizac séc muñguc siñ biria ménda méndacma Anutuac ewa siñac sac méndacma kecmac. ³ Ini kaiseroac siñ zéma hémbaoc zéma niñgoñ zéma nezéléléñ zéma newa qeweloñ zéma banarawac ireha weleñ qema ic enia wañanžu ésécneñ haka imuhucya becarunec wamma hama nalé hiadac audacžu. ⁴ Wañu eneñ imi i iniguc iwawai auqauma kekec imuac qaonaguc ménda hololoma keñgic, ieneñ inicma niñgic haka méréra wañu zébiri qébirinéñ qacginaguc héigic enžac. ⁵ Wañu ieneñ kecmu humuc zéma kic qeli kekec héniaquina niñgési énécmimac niñac zéréñ qéréñ wamma keczac iwacmuru héniaquina zéaumuc hezac. ⁶ Hénia imuac niñac mia humuc ionac muru buña suruc hiabia imi momacneñ zéau énécmimia wañec, hénia imi ic embac kic qeli kekeru ésécneñ niñgési énécmimia wammac, néñ uñaiguc imi Anutuac hénia séc kecmu niñac imuhuc wañ énécmiyec.

⁷ Iwawai momac yanda imuac nalé teteçgia ducñizac. Imuac bec niniñgina asac asarianec kecmu séwiac siñ waima zéwelec wamma kecmu. ⁸ Goi héihéineñ késpedesic sasala hoturu énécmianžac imuac niñ hénia yomuac niñgic tosara onogicma ejeña wañu qeriginanéñ goi héihéi wañamuma kecmu. ⁹ Ini njindic ñunducya qahac weleñ

qeamuma kecmu. ¹⁰ Anutunéh ic embac eñac eñac ewa hiawac ai buña hénia hénia énécmiyec séc ama galerja hiabia wamma Anutuac ewa hiawac buña hénia héniaiguc welen qeénécmimu. ¹¹ Ic méñnéñ ac méñ zéman zé Anutuac ackua zéc éséc nec zémac. Wañu méñnéñ méñ welen qeénécmiman zé Anutunéh kuc miyu wan zác éséc nec wammac. Imuhuc wañu ai hénia héniaiguc Yesu Kristoac qaraiguc Anutunéh edamuyaguc wammac. Iwac muru mia edamuya zéma kuc yandanéh nalé tetcgia qahac hema kecmac. Hé lac nec!

Qenzey manzey Kristoac tohotoho ichéra neñañ buña.

¹² Ala sorochéna, ini batucgé énécmiman zé zéra waiya geri wagucnéñ hicñi énécmiyu haka méréra hicñi énécmizac éséc nec ménda aurimu. ¹³ Wañu ini keñ kecmac iwac eebipiya wininimac nalé imuaru ewa hia nimma zézé ségiségi wammu niñac Kristoac qenzey manzeyaguc toroqema ségiségi wammu. ¹⁴ Ini Kristoac qara niñac wamma zébiri qébiri ac wañ énécmimu iguc imi zézé ségiségi ginaguc wan zác. Imi mia Uña eebipiyaguc, Anutuac Uña iminéñ qacginaiguc kec zác imuac niñ imuhuc zézua. ¹⁵ Sucginaiguc méñnéñ méñ biñ suña me kowu nene me haka biria me kua suruñ ic éséc nec ménda wañgic qenzey manzey ménda mihicñi énécmimia wambac niñac. ¹⁶ Wañu Kristoac ic kecmac qenzey manzey mihicñi énécmimia wañu gamugina ménda nimmu, néñ néwécgeña Yesuac qara niñac Anutu mepésimu. ¹⁷ Anutuac ama neñañguc gé sigési ai hénima memac imuac naléya ducñizac. Neñañ muru walac hénima gé si nénécmimaciguc ic embac tosara buña suruc hiabia imi ménda tohoanzu ionac tetcgia imi yei dimuhuc wammac? ¹⁸ Wañu ic solañanéñ añgéh titi mihicñiman zé ai yanda wammaciguc, Anutu eeya ménda héimianzu imi eney zéma késpedesic ic ieneñ nanañ dimuaru nammu? ¹⁹ Imuac Anutuac ewa siñ tohoma zéra béra mihicñimu ieneñ imi haka hiabia wamma qeri uñagina imi mihicñi mihicñi miñina méñ zé méñ zéya qahac iwac muru qutuñgé amumu.

5

Anutuac rama dimuhuc galeñgé énécmiwiñ?

¹ Sucginaiguc qeriawac galeñ ini ni momac nec qeriawac galeñ wawaña zéma Kristoac qenzey manzey imuac héipuc ic zéma edamuya wininiyu toroqeman niñ zénénéña neñ zéhinoc wañ énécmizua. ² Sucginaiguc Anutuac rama tuñ kec zu imi galeñgé énécmimu. Zéañgégiguc qahac, néñ Anutuac ewa siñ méndacma eñañ siñginanéñ wañ énécmiyu inicgaleñ wañ énécmimu. Wañu soukiwa niñac hémbaoc wamma qahac, néñ welen qeénécmiwiñ zé seliseli wamma memu. ³ Wañu niñkumu énécmima ic embac méraginaiguc onoporu kec zu i kewu ménda wañ énécmimu, néñ rama tuñ ionac muru haka hiabia énézégic héñgic kecmu. ⁴ Imuhuc wamma kec gic rama galeñ ionac kiwaginanéñ hamac nalé imuaru ic kewuac opoc edamuyaguc ménda méiméiya énécmiyu memu.

⁵ Ic qapé wiliña, ini imuhuyanec kua memegina niñtoho wañ énécmima moc zoy yanda eñac nec memaamuma haka iminéñ malekugina éséc nec héima kecmu. Anutu imi séwi eñey ic ha zéc wañ énécmian zác, néñ memaamuma kekec ionac imi ewa hiawac wañ énécmian zác imuac mia imuhuc zézua.

⁶ Imuac Anutuac méra selia imuac bac yaiguc memaamuma kec gic naléya ducñiyu meyac énécmimac. ⁷ Inéñ mia qeriyanéñ dongé énécmian zác imuac niñ niniñgina yéwéria imi moc zoy yanda iwac muru haidacmu.

⁸ Ini galeñgé amuma técgina nimma kecmu, ha zéc yandagina Biria miñinanéñ laion éséc nec qécgé énécmiman zé qacma silacma lelecgéma hohoc ai mezac. ⁹ Imuac i ha zéc wammima nin zéñ nin zéñgina meselima nammu. Dacmuna hécgina baera baera kec zu imi eney acguc qenzey manzey imuhuyanec hicñi énécmiyu kec zu imi ini nin zu hénia imuac mia imuhuc zézua. ¹⁰ Wañu ewa hiawac ai buña hénia hénia imuac miñina Anutu, eñeya edamuya hehe selia imuac qeriaiguc keremmu niñac Kristoac qeriaiguc héihéré

énécmiyec inéj mia nalé hotojadac qenzéj manzéj mihiçjima kecçu ini eņeyaoc meqeli énécmima kuc énécmima meseli énécmimac. ¹¹ Iwac muru kuc seli towia towia hema kecmac. Hélaçnec!

Yaiçézé ac teteçgia çéma mozoc ac.

¹² Dacmuna solaņa Siliwano ic keņhéi hahéiya qahac çéma niņmiançua inéj méra néju ac hotoja dac yomi oma çénaņgé énécmima ackuaçéc yomi imi Anutuac ewa hia héla wançac imi héipuc wamma çézua imuac niņ ini ewa hia imuaru selianec nammu. ¹³ Babilon baec yandaiguc hénaoriņ kecçu ieneņ yaiçézégina çézu. Waņu nuac ninçéj ninçéj naņna Mareko acguc imuhuc énéçzac. ¹⁴ Ini goi héihéiac kiricne qiricne waņamuma ewa hia acgina çégic keņha wammac. Kristoac qeriaiguc kecçu ic embac momac yanda onac muru luaenéj he énécmimac.

2 Petero

¹ Yesu Kristoac welenj qeqe icya zéma Yesuac Méliméli icya ni Simeon Peteronéj, neñaj Anutu zéma aňgégj titi miñina Yesu Kristoac kekec solañawac kuhanéj nañgé néñu, ninzégj ninzégj nini késakeczij eeyaguc imi hénia imuhucyanec mihicji énécmiyu késa keczu onac mia kiwi yomi o énécmizua. ² Anutu zéma neñaj Miñ Kewunina Yesuac hénia ninzu ninij kuaya qeqeya imuac qeriaiguc ewa hiaya zéma luaeyanéj onac muru sécgéma hema kecmac.

Kristoac tohotoho ichéra ionac pakej ac.

³ Eñeya edamuya zéma hiayanéj neñaj héihéré nénécmiyec i niñmianzij ninij imuac qeriaiguc mia Anutuac kuhanéj kekec zéma wawañ meme eeyaguc imuac buña moczoñ mihicji nénécmiyec. ⁴ Imi mia baeciguc séwininawac siñ birianéj wañ nénécmiyu haka oñgiña késa kerij imuac héñara mema Anutuac héniaya téréyaiguc toroqewij niñac sisipac ac eñeña yanda eebipiyaguc imi nénécmiyec. ⁵ Hénia imuac niñac mia ini séc méñ seliseli wamma haka yomuhucyanéj kekecginaiguc toroqemu; Ninzégj ninzégjgina qahaiguc wawañ meme hiabia, wawañ meme hiabia imuac qahaiguc niniñgina, ⁶ niniñgina imuac qahaiguc melanzi amuma kekec, melanzi amuma kekec imuac qahaiguc qeselima kekec, qeselima kekec imuac qahaiguc météré amuma kekec, ⁷ météré amuma kekec imuac qahaiguc dacmuna siñ, dacmuna siñ imuac qahaiguc goi héihéi wañamuma kekec imi toroqema imuac qeriaiguc kecmu. ⁸ Haka imuhucyanéj onac muru hema emma heyu Miñ Kewunina Yesu Kristoac héniaya kuaya qeqeya niñareñgéma kecmá gorosoña me aroña ménda wammu. ⁹ Méñnéj haka imuhucya ménda aňgégj tiyu hemizac imi kiwa mugu mugumia zéma kic hilic. Wañu ic imuhucya imi késpedesya bec zuacmimia wañec, néñ imi eluñ qeyu kecanzac. ¹⁰ Dacmuna hécna imuac niñac séc méñ ogicma seliseli wamma ai buñagina meseligimu. Imuhuc wañgic ai imuac unuruma megési énécmiyec imi hicñiteguru hémmu. Ini imuhuc wammuiguc ménda maunumac, néñ seligima kecmu. ¹¹ Imuhuc wamma kecmuiguc neñaj miñ kewunina aňgégj titi miñina Yesu Kristo iwac héñgaleñ ama areña yanda hehe selia imuac naguya moczoñ auénécmiyu osiosiya qahac kereñdacmu.

¹² Imuac mia ini hénia imi niñasarima ac héla deguc késa keczu imuaru nañseligiac keczu, néñ ini haka imuac niñqelimu niñac nalé séc énézémañ zé ninzua. ¹³⁻¹⁴ Ni Miñ Kewuna Yesu Kristonéj zéasari néñec séc séwi halina focdac hetecgémañ imi ninzua. Imuac mia ni baec séwiac haliguc kicqeli kecanzua nalé imuac séc meqeli énécmiwa niñqelima kecmu niñac nimba sécgézac. ¹⁵ Wañu wai énécmima kemmañ imuac andiaiguc ini acguc ackua zéc énézéyi imi niñqelimu niñac aina selianec mekeczua.

Kristoac edamuya.

¹⁶ Miñ Kewunina Yesu Kristoac kuha zéma mama hahayawac énézéyiñ suruc imi nemu surucdac méñ ic méñnéj hiabianec areñgéma zézéya imuhucya ménda méndacma énézéyiñ, néñ neñaoc kicninanéj eñeña miñinawac héniaya imi héñij imuac héipuc ic wamma énézéanzij. ¹⁷ Edamu asaha eebipiyaguc imuac qeria igucnec ac ewa méñ yomuhuc mayec. Mayu inéñ Mañgoc arunec eebipiya zéma edamuya késayec. Yomi imi nuac nañ sorocna, iwac nimba sécgéyu ségiségi wañanzua. ¹⁸ Ac ewa imi nini i guc momacnec baec boña téréyaiguc kecni kurumeñ igucnec hicñiyu neñaoc gezac ninanéj niñij. ¹⁹ Wañu neñaj muru kua meme ic ionac ac he nénécmiyu niñni héla téngégj wañanzac. Wañu ac iminéj mia kifa ésécnec siñi tunumañ qetagali énécmiyu imuac mia kicgina hima kecgic ama gíanjiyu ewa qeriginaiguc gíanjianawac widi yanda Yesu imi éréyu mihicñimu. ²⁰ Wañu walac ac yomi niñyacgému, anduac ac kiwi téréyaiguc ooyawac hezac imi ic méñ eñeyawac héiqeli ac igucnec ménda haanzac. ²¹ Andiaiwac ara

imi nalé méñac méñ ic méñac ewa siñ igucnec ménda mihicñigic, néñ uña téréyanéñ tiléñgé énécmiyu Anutu arunec ichéra ieneñ zéhicñiançic.

2

Anutuac tiliñ tiliñ ic ikora

zéma kiwi ic ikora.

¹ Néñ ic enia ionac sugginaiguc acguc Anutuac tiliñ tiliñ ic ikora hicñjima kecçu. Imuhucyanec sugginaiguc acguc kiwi ic ikora hicñjima kecmu. Ieneñ imi mebiri énécmimiacac buña suruc ikora imi éléñnec mema sugginaiguc érému. Ieneñ imi eñañ boñ héré meénécmiyec Miñ Kewu i qaecgéma focfoc mebiri énécmimiawac buña imi héré añgétimu. ² Wañu ieneñ kaisero wañgic sasalanéñ méndac énécmimu. Wañu ic ionac niñac ac hélawac héna imuac zébiru qébiru wammimu. ³ Kiwi ic ikora imi eneñ hémbaociguc namma ackua zéc ewaginaiguc téyu iminéñ batucgé énécmima iwawaigina héré onagic wammu. Wañu tasé mihicñi énécmimiawac ai imi becarunec ménda horugiançac. Wañu mebiri qebiriac kuhanéñ gau niñ ménda wamma ic imuhucyawac inicma kecçac.

⁴ Anutunéñ kua meme uña tosara késpedesic wañgic ionac késpedesicgina ménda wai énécmima uña biria ionac baec dumuñawac bawaguc gili énécmima siñi tunumañ yanda imuac hésa amaiguc onoporu keñkeçgic zégésigési naléya hamacac hezac. ⁵ Wañu becaru Noa solañ kekeçac buña zéau énécmiyec i zéma iwac sac taséhera 7 ionac sac goigina héima galéñgé énécmiyu kecçic, néñ baecac hicñisai tosara Anutu eeya ménda héiançic ionac imi goigina ménda héima doku qaon yanda mihicñi énécmiyec. ⁶ Wañu Sodom zéma Gomora ama areña yanda imuac miñina imuhucyanec qahac wammu niñac zéteçgé énécmiyu bucalalañ wandacçic haka iminéñ hicñisai biria andiaiguc hamu ionac séséc wañec. ⁷ Wañu ic solaña Lot imi héna ac qahac kecañgic ionac kaisero haka qesaleçgégéya imuac niñac réwéri mihicñjima keru imuacnec metecgé miyec. ⁸ Ic solaña inéñ ionac sugginaiguc kecmu naléya naléya wawañ meme héna ac logilogiya imi kiwanéñ hémma gezawanéñ niñu ewa qeri solaña imi sisic waiçalañgic opocañec. ⁹ Miñ Kewuninanéñ imi niñteçicma ic embac solaña imi manam batuc igucnec metecgé énécmima ic biria imi wai énécmiyu biriaginawac bakia bisima kecçicnec zégésigési naléya hamac. ¹⁰ Séwiac siñ tohoma siñ biria qeriaiguc tacyac wamma miñ mañgoc wañ énécmimia wac mematiti wammiançu imi kitiwagina meler énécmimiacac hezac.

Imi eneñ mia bac yandi yandigina qahac déméñgina seliseli wamma zénéñgina ménda hirima edamu ginaguc kecçu i zébiru énécmiançu. ¹¹ Néñ kua meme uña ic imuhucya onogicma kucgina kuneñ yanda séçgina méñ he énécmimia ieneñ imi Miñ Kewuninawac wésiaiguc ionac mia zébiru qébiru ac ménda mema aciguc ménda onopocançu. ¹² Wañu ieneñ imi hénihénia igucnec énépésiyu kemma humumu niñac hicñigic yañ beric ésécnec iwawai ménda niñacgéçic imuac mia zébiru wammima mebiri qebiri imuac qeriaiguc mebiri qebiri mihicñiançu. ¹³ Wañu haka biriawac kitiwawac haka biria mihicñjima kaiwe asaha yanda qeriaiguc nezéléléñ wamma niñgic séçgéançac. Iminéñ mia çapí qeqegina zéma késpedesicgina wançac. Ieneñ imi iniguc ariaciguc kecmu imuaru ikociguc héihéré wañamuma nezéléléñ wañançu. ¹⁴ Kicgina imi kaiseronéñ séçgéma heyu késpedesic waimuac séc qahac wañu ic embac tosara qeri uñagina ménda seliseligia imi haléc wañ énécmiançu. Wañu ewa qeriginanéñ seligiyu hémbaoc haka efima wañançu. Imi eneñ mia saecac nambérac héra kecçu. ¹⁵ Imi eneñ héna dindiña imi waima kemma rouc wamma kecmu Beoroac naña Balamac[☆] héna méndacma kençu. Ic imi mia wawañ meme biriawac boña niñac siña niñañec. ¹⁶ Imuhuc wamma keru Miñ Kewunéñ doñki yañ ara qahac imuac kuaya mema ic ionac ac ewaiguc ac wammima gezac qézéñ ic iwac haka sohosohoya imuac neuñ héimiyec.

¹⁷ Ic imuhuya imi doku hogocya dokuya qahac zéma hosusu luhuc selianéñ mi-hilañgéyu keñha wañançu ésécnec. Ionac niñac siñi tunumañ mézézéñgéyu hezac.

☆ 2:15: Yud 1:11

¹⁸ Ienej imi séwi eñeñawac ac eñomia lomma zéma haka soho sohoya wawaña ionac murunec waižalañ wamma néngacma hahaya imi muñguc kaisero hakanéñ séwiac siñguc wamma haléc ac wañ énécmima ¹⁹ hulac énécmimi hésa qaté qahac kecmu zéma ac žikima énéžéanžu, néñ eñañ imi haka houhouyawac welenqege ic kecžu. Imi mia hénia yomuhuc niñac; Ic méñnéñ ménda ogicmac imi méñ ogiczac iwac welenj qeqeya wammacac hezac. ²⁰ Ienej imi aňgéñ titi miñina Miñ Kewunina Yesu Kristo nimmima baecac haka biria imuacnec néngacma hamaguc muñguc haka iminéñ qatéénécmima meseli énécmiyu imi bec kekecgina hénihéniaiguc kecgic imi ogicma moczoñ biridacmac. ²¹ Héna solaña niñasarima zézé seli ac téréya mératéc buña énécmimia imi andé qezu ionac niñni biriqiria wañu duña melemma héna solaña ménda nimma kekera ionac niñni méñ ogicma hia zézé wanžac. ²² Pakeñ ac héla yominéñ ionac muru héla héizac. Kazu imi loloña muñguc nemañ zé lilingéanžu. Wañu beric imi doku naecmaguc muñguc gizonjiguc kemma lumuc euma heanžu.

3

Miñ Kewunéñ lilingéma hamac.

¹ Kunuchécna, deguc kiwina méñ yomi owa hatac éréhéc wanžac. Kiwina éréhéc-nec imuaru imi ewa qerigina héla mindi énécmimañ zé hénia yomuac mia meqeli énécmizua; ² Eneñ kua meme ic téréya ieneñ andu ac zégic ackuažéc imi zéma Miñ Kewunina aňgéñ titi miñinanéñ Yesuac Méliméli ic ionac kuaginaiguc haiyu énéžégic imi niñqelima kecmu niñac oénécmizua. ³ Walac imi yomuac niñselimu, nalé tetcgiaiguc zésiloloc wañanžu imi eneñ hama séwiginawac siñ méndacma wamma zésiloloc wamma yomuhuc énéžému. ⁴ Miñ Kewu lilingéma hamac zézé seli imuac héla dimia? yanda hécnina humudacgic, néñ iwawai sasala baec hicñiyec igucnec hema hama kerec imi imuacnec hema kecžac. ⁵ Imuhuc zéanžu eneñ imi Anutunéñ zéyu ackuažécya imuac niñac kurumeñnéñ becarunec hicñima hezac imi zéma baec imi doku igucnec zéma dokunéñnec mihicñiyecac hezac imi kileñ eluñ unumac niñ wanžu. ⁶ Hénia imuac niñac becneç baec yomi dokunéñ luma hoturuyu humudacgic. ⁷ Wañu ackuažéc iminéñnec baec kurumeñ deguc hezaoc imi gésigési naléiguc biria meme ieneñ zéraiguc emmu imuac naléya ducñimacac séc gericac buña aňgéñ tiérécmiyu mambéc hezaoc.

⁸ Kunuchécna, Miñ Kewuguc imi ai meme momacguc imi niñu yawuñ tauseñ éséc wañanžac, wañu yawuñ tauseñ imuac niñu ai meme momacguc tanec wañanžac imi eluñ ménda unumac. ⁹ Miñ Kewuac sisipac ac imi ic tosara eneñ nalé horugizac zéma niñanžu ésécnec ménda horugizac. Imi mia ini moczoñ ménda biridacma keñkeçma ewa melej wandacmu niñac wamma nalé herec bénžéñ mambéc wañ nénécmianžac. ¹⁰ Wañu Miñ Kewuac naléya imi kowu nene ésécnec éléñnec hamac. Nalé imuaru imi kurumeñ imi hétéñ yandaguc qacma aulangéma kendacmac. Wañu baec imi gericnéñ zeyu doku ésécnec wamma uraha qahac wandaru imuaru ai memeyawac hezac imi acguc qahac wandacmac. ¹¹ Iwawai momac yanda imuhuc qahac wandacmac, imuac ini ic dimuhucya wañgic sécgémac? Wawañ meme téréya zéma haka eeyaguc kecma ¹² Anutuac naléya imi hamac niñ hélacnec mambéc kecmu. Nalé imuaru imi gericnéñ zeyu kurumeñnéñ doku ésécnec hularu iwawai héhéña imi pépélina madacmac. ¹³ Wañu neñañ imi iwac sisipac aciguc hezac séc kurumeñ qelia zéma baec qelia hicñimaoc niñ mambéc kecanžih. Wañu baec imuaru imi haka solaña hezac.

¹⁴ Imuac kunuchécna ini iwawai imuhucyawac mambéc kecžu. Imuac iwac kiwaiguc žapi qahac képésic solañ wamma luaeiguc wininimu niñac seliseli wamma kecmu. ¹⁵ Wañu Miñ Kewuninanéñ nalé horua bisiqatéñ wañ nénécmianžac haka iminéñ aňgéñ titinina wañ nénécmimac zéma nimmu. Dacmuna soroc hécnina Paulo i acguc niñteçic qihçteçic haimiyec séc imuhucyanec oénécmiyec. ¹⁶ Wañu kiwiya oyec séc haka imuac zéyec. Wañu kiwiya tosara imi niñyacgéwiñ zé batucgéni hénia hiñgac hiñgara wanžac. Ic tosara niñgina qahac zéma ménda seligima nanžu ieneñ kiwi tosara ésécnec zénimma sécgina ogicma hénia mižima nimma eñaoc képésic humumiawac

mihicñianzu. ¹⁷ Imuac kunuchécna ini imi walac nindaczu imuac niñ tosara héna ac qahac kecanzu ieneñ ac halécnéñ wañ énécmigic seligima namma imuacnec mama unuwac niñ galeñ mema kecmu. ¹⁸ Wañu Miñ Kewunina zéma añgéñ titi Miñina Yesu Kristo iwac goi héihéi zéma hénia niñni yandima kemmac. Edamuyanéñ deguc zéma nalé tetcgia qahac iwac muru hemac! Hélacnec.

1 Yohane

Kekecac ackuažéc.

¹ Kekecac ackuažéc nalé hénihéniaiguc bec kerec imuac mia neŋaŋ gezacninanéŋ niŋaŋiŋ, nimma kicninanéŋ héŋaŋiŋ waŋu hémma méraninanéŋ késaosi wammianéŋ.

² Waŋu kekec imi mewinini nénécmimia waŋec, waŋu kekec hémbénaŋa imi hémma héipucya wamma žéau énécmianziŋ. Kekec imi mia Maŋgocguc kerec. Keru Maŋgocnéŋ neŋaŋ muru mewinini nénécmiyec. ³ Ini acguc niniguc ala kekec wamma kecbiŋ niŋac, nini kicninanéŋ hémma gezacninanéŋ momacnec niŋaŋiŋ imuac mia žéau énécmianziŋ. Neŋaŋ ala kekec imi Maŋgoc žéma Naŋa, Yesu Kristo iriguc momacnec. ⁴ Waŋu kiwi yomi ségiséginina sécgémac niŋac oziŋ.

⁵ Ackuažéc iwarunec nimma žéau énécmiziŋ imi yomuhuc, Anutu imi asacmararaŋ, siŋi imi iwac muru komodia méŋ ménda hezac. ⁶ Neŋaŋ Anutuguc ala kekec kecziŋ imuhuc žéma siŋi qeriaiguc keŋha waŋanziŋiguc neŋaŋ imi ac ikora žéma ackuažéc héla ménda tohoanziŋ. ⁷ I eŋeyaoc asac mararaŋ qeriaiguc kecanžac imuac séc neŋaŋ asac mararaŋ qeriaiguc kecanziŋiguc neŋaŋ imi neŋaocnec ala kekec waŋamuma kecni Naŋa Yesu Kristo iwac sacnéŋ képésicnina moczoŋ žuac nénécmimac. ⁸ Neŋaŋ képésicnina qahac žéziŋiguc neŋaocnec ikoc waŋamuziŋ, imuac niŋac ackuažéc héla imi ewa qerininaiguc ménda he nénécmizac. ⁹ Képésicnina žé auziŋiguc, Anutu, méŋžé méŋžéya qahac, solaŋa miŋinanéŋ képésicnina waima birianina moczoŋ žuac sorocgé nénécmimac. ¹⁰ Waŋu neŋaŋ képésic ménda waŋanziŋ žéziŋiguc, Anutuac ikora žémiziŋ. Waŋu iwac ackuažéc imi ewa qerininaiguc ménda hezac.

2

Héipuc icnina Kristo.

¹ Nambérac soroc hécna, ini képésic ménda wammu niŋac kiwi yomi o énécmizua. Waŋu méŋ képésic wammaciguc, neŋaŋ héipuc ic saiwa waŋ nénécmima žéanžac imi Maŋgocguc keczac. Iwac qara imi Yesu Kristo, solaŋa miŋina. ² Inéŋ mia neŋaŋ képésic niŋac doenina memaŋ žé séwiya wai nénécmiyec. Waŋu imi nonac sac qahac, néŋ baec séc ic embac momac yanda neŋaŋ niŋac imuhuc waŋec. ³ Neŋaŋ iwac héna ac tohoma waŋanziŋiguc haka imi hémma i nimmianziŋ imi niŋ asarianziŋ. ⁴ Ic méŋnéŋ ni i nimmizua žéma iwac ackuažéc ménda tohozac imi ikoc ic wanžac. Waŋu qeriaiguc ackuažéc héla ménda hezac. ⁵ Ic méŋnéŋ méŋ iwac ackuažéc tohoma kecanžaciguc, Anutuac goi héihéinéŋ iwac ewa qeriaiguc hélacnec solaŋanima hezac. Imuac mia nini dimuhuc iwac qeriaiguc kecziŋ imi niŋasarianziŋ. ⁶ Méŋnéŋ méŋ iwac qeriaiguc kecžua žéanžac iminéŋ Yesu waŋec imuac séciguc wammac.

Héna ac qelia.

⁷ Goi héihéiac buŋa ini, héna ac ni o énécmizua imi qelia qahac, imi wahala. Ini hénihénia igucnec késa kecanžu imi mia. Héna ac wahala imi ackuažéc ini becarunec niŋanžu imi mia. ⁸ Siŋi imi kemmanec keru, asac mararaŋ héla imi bec asariyu, héna ac imuac héla imi Yesu žéma suginaiguc hicŋi asariyu héŋiac héŋanžua. Imuac niŋ ni héna ac imuac héna ac qelia žéma méŋgucnec o énécmizua. ⁹ Méŋnéŋ méŋ asac mararaŋ qeriaiguc kecžua žéma alayawac ewa hažéc wammianžac imi siŋi qeriaiguc keczacnec. ¹⁰ Alaya goi héihéi wammianžac iminéŋ asac mararaŋ qeriaiguc keru iwac qeriaiguc iwawai biria méŋnéŋ hema wammiyu érec étéŋ wammacac séc qahac. ¹¹ Waŋu méŋ alayawac ewa hažéc wammianžac imi siŋi qeriaiguc kecma imuac qeriaiguc keŋha waŋanžac imuac niŋ siŋinéŋ kiwa néziŋgéyu dimuaru kemmac imi ménda ninžac. ¹² Nambérac hécna, Yesuac qara niŋac onac képésicgina wai énécmidacžac hénia imuac niŋac mia kiwi yomi o énécmizua. ¹³ Maŋgoc ini i nalé hénihénia igucnec kecanžac

imi nimmigic hénia imuac niḡa kiwi yomi o énécmizua. Sac qelihécna ini Biria miḡina imi ogicgic hénia imuac niḡac kiwi youmi o énécmizua. ¹⁴ Nambérac hécnna ini Maḡoc nimmizu hénia imuac niḡac kiwi yomi o énécmizua. Maḡoc ini i nalé hénihénia igucnec kecanḡac imi nimmizu, hénia imuac niḡac kiwi yomi o énécmizua. Sac qelihécna, ini kucginaguc waḡu Anutuac ackuaḡéc qeriginaiguc naḡu Biria miḡina ogicgic, hénia imuac niḡa kiwi yomi oénécmizua.

Baecac iwawai niḡac siḡ ménda nimmu.

¹⁵ Baec ḡéma iwawai imuaru hezac imuac goi héihéi ménda wammimu. Méḡnéḡ méḡ baecac goi héihéi waḡ mianḡaciguc iwac qeriaiguc Anutuac goi héihéi imi ménda hemizac. ¹⁶ Némac niḡ? Baeciguc iwawai hezac imi mocḡoḡ séwiac siḡ, kicac siḡ ḡéma iwawai késa kecḡu me waḡanḡu imuac séwi eḡeḡ waḡac. Waḡu imi mocḡoḡ Maḡgocarunec qahac, néḡ baec igucnec. ¹⁷ Baec ḡéma imuac siḡ imi qahac wammac, néḡ méḡnéḡ méḡ Anutuac ackuaḡéc tohoma kecḡac iminéḡ tetecḡia qahac kecanḡac.

Kristoac haḡéc.

¹⁸ Nambérac hécnna nalé yomi imi nalé tetecḡia. Kristoac haḡéc hamacac niḡ ḡézéya imi niḡic imuhucyanec deguc Kristoac haḡéc sasala bec hama kecḡu. Imuac niḡ nalé tetecḡia waḡac imi niḡasariziḡ. ¹⁹ I eneḡ nonarunec hicḡima keḡic. Néḡ nonac kitic hécnina qahac. Kitic hécnina wambunec imi niniguc kecbunec. Waḡu kitic hécnina qahac imuac hénia imi nénéḡégic héḡtegicbiḡ niḡac waima keḡic. ²⁰ Téréya miḡinanéḡ ini Uḡa Téréya haléc ésécnec qocḡé énécmiyu megic. Imuac niḡac ini mocḡoḡ niniḡinaguc waḡu. ²¹ Ini ackuaḡéc héla ménda ninḡu ḡéma kiwi yomi oénécmizua imuhuc ménda ḡéma nimmu. Imi qahac, néḡ ini imi ackuaḡéc héla imi niḡtegicgic, waḡu ikoc imi ackuaḡéc héla igucnec ménda hicḡianḡac imuac niḡ kiwi yomi oénécmizua. ²² Mérenéḡ ic ikora? Méḡ Yesu imi Kristo qahac ḡéanḡac imi mia. Ic imuhucyanéḡ Kristoac haḡéc héla. Inéḡ Maḡoc ḡéma naḡa qaecḡé érécmianḡac. ²³ Méḡ Naḡa imi ménda ninḡéḡégzac iwaru Maḡocya qahac, néḡ méḡ Naḡa imi ninḡéḡégzac inéḡ Maḡocyaḡuc kecḡac. ²⁴ Hénia igucnec iwawai gezacḡinanéḡ niḡicac niḡic imi qeriginaiguc hezac me qahac imi hémma niḡticgic. Imi heyuguc ini imuhucyanec Naḡa ḡéma Maḡoc qerigiraiguc kecmu. ²⁵ Sisipac ac inéḡ waḡ nénécmiyec imi kekec hémbénaḡa nénécmiawac ḡézé seli imi mia.

²⁶ Ac imi ikoc waḡ énécmianḡu ionac niḡa imuhuc oénécmizua. ²⁷ Ini iwarunec Uḡa téréyawac haléc naec naec megic qeriginaiguc kecḡac imuac némaciguc méḡnéḡ ku énécmimacac niḡ wambunec? Iwac Uḡa téréyawac halécnéḡ météré énécmimia iminéḡ iwawai mocḡoḡ ku énécmimac. Uḡawac ara imi hélanec, ikora qahac, imuac eneḡ ku énécmianḡac imuac séc iwac qeriaiguc kecmu.

Anutuac nambérac héra.

²⁸ Nambérac hécnna deguc iwac qeriaiguc kecgic Yesunéḡ wininima mayu iwac kiwaiguc gamunina ménda nimma ewa bénḡéḡ wambiḡ. ²⁹ I solaḡa miḡina waḡanḡac imi ninḡuiguc ic méḡ solaḡa waḡu hémma iwarunec hicḡizac imi nimmu.

3

¹ Ninḡu! Kurumeḡ Maḡocnéḡ Anutuac nambérac hécnna ḡé nénécmimanḡ ḡé goi héihéi dimuhucya waḡ nécnécmiyec! Waḡu nini imuhuc mia kecḡiḡ. Waḡu baec ic embac ieneḡ i ménda héḡtegicanḡu, hénia imuac niḡ nini acḡuc ménda ninic tegicanḡu. ² Soroc hécnna neḡaḡ deguc imi Anutuac nambérac héra kecḡiḡ. Biaḡ dimuhuc kecbiḡ imi ménda hicḡi asarizac. Waḡu inéḡ wininiyu neḡaḡ iwac kekec tanera hezac séc hémbiḡ imuac niḡ neḡaḡ iwac kekec tanera imuhucyanec mia wamma kecbiḡ imi ninḡiḡ. ³ Méḡnéḡ méḡ eḡeya ewa qerianéḡ kekec imuac mambéc kecanḡac imi Yesu qakola qahac qala qala waḡac imuhucyanec eḡeya météré amuanḡac.

⁴ Méḡnéḡ méḡ képésic waḡanḡac imi héna ac logianḡac. Képésic imi héna acac sigisigiya. ⁵ Waḡu Inéḡ képésicnina nonagicmanḡ ḡé wininiyec imi ini ninḡu. Waḡu

iwaru k p s c m n j m nda hemizac. ⁶ M n j iwac qeriaiguc kecanz c imin n j k p s c m nda waņan z c. M n j k p s c waņan z c imin n j i m n j m nda h m ma nimmima kec z c. ⁷ Namb rac h cna m n jac m n j m nda waigic, ikoc waņ  n cmiwac niņac. Haka dindiņa waņan z c imin n j i solan ja kec z c s c solanec kecanz c. ⁸ Biri  miņinan n j h nih niya igucnec k p s c wamma hama kerec. Imuac niņ m n j k p s c waņan z c imi Biri  miņina iwarunec. Anutuac Naņa in n j Biri  miņinawac ai imi mebirimaņ z  wininiyec. ⁹ M n n n j m n j Anutu arunec hicņima kec z c imi Anutuac ac gocmian n j iwac qeriaiguc hekeru k p s c m nda waņan z c. Anutu arunec hicņima kec z c imuac niņac k p s c wamma kecmacac s c qahac. ¹⁰ Anutuac namb rac me Biri  miņinawac namb rac imi h nia yomuhuciguc hicņi asariyu niņan ziņ; M n j haka dindiņa m nda waņz c imi Anutu arunec qahac. M n j alaya goiya m nda h ianz c imi acguc Anutu arunec qahac.

Goi h ih i waņamuwiņ.

¹¹ Ackuaz c yomi ini h nih nia igucnec nimma kec zu; Goi h ih i waņamuwiņ. ¹² Kainac haka  s cnec m nda waņgic. In n j Biri  miņinawac buņa kecma munaya qeyu humuyec. Waņu n mac niņ qehumuyec? Eņeya wawaņ meme biri , waņu munayawac wawaņ meme imi hiabia waņu nimbupuc nimma qehumuyec. ¹³ Dacmuna h cna z ma embac nauņh cna, ini baecac ic embac eneņ m z titi waņ  n cmigic m nda aurimu. ¹⁴ Neņan  goi h ih i waņamuan ziņ imuac mia nini humuc waima kekec qeriaiguc kerenziņ imi ninziņ. M n j tosara ionac goigina m nda h ianz c imi humuc qeria igucnec kecanz c. ¹⁵ M n j dacmuna h ra me nauņh ra goigina m nda h ianz c imi ic qeqe. Waņu ic qeqe iwac qeriaiguc kekec h mb naņa m nda hemizac imi ini ninzu. ¹⁶ Yesu Kriston n j neņan  niņac wamma kekecy  waiyec. Waņu neņan  goi h ih i h la imi ninziņ. Neņan  acguc dacmuna h cnina ionac niņac wamma kekecnina waiwiņac hezac. ¹⁷ Ic m n n n j baecac iwawaiya sasala k sa kecma ninz n j ninz n j dacmuna m n n n j iwawai m n j niņac osiyu h m ma ewa biric m nda wammimac imi Anutuac goi h ih in n j dimuhuc iwac qeriaiguc hemac? ¹⁸ Namb rac h cna ac me ezelaņn n j sac qahac, wawaņ meme z ma ewa qeri h lan n j goi h ih i waņamuwiņ.

¹⁹ Imuhuc wambiņiguc neņan  ackuaz c h la imuaru q k tama kecziņ imi asariyu nimbiņ. Waņu Anutuac w siaiguc ewa qerina meseligima qeri b nz n j kecbiņ. ²⁰ Ewa qerininan n j k p s c ninaguc z n n c mimaciguc imi Anutuac ewa qerian n j ic neņan  qerininawac s c qahac, In n j s c m n j kecma iwawai mocz n j nindacan z c. ²¹ Kokoc soroc h cna qerininan n j k p s c ginaguc z ma m nda z  n n cmiyu Anutuac kiwaiguc b nz n j kecbiņ. ²² Waņu iwac h na ac tohoma iwac kiwaiguc iwac ewa siņ m ndacma haka silic wann , In n j z welec welecnina nimma meleņu iwawai mocz n j hia mewiņ. ²³ Iwac h na ac imi yomuhuc; Naņa Yesuac qara ninz n ng ma h na ac In n j n n cmiyec imuac s ciguc goi h ih i waņamuwiņ. ²⁴ Ic embac eneņ iwac h na tohozu ieneņ iwac qeriaiguc kec zu, waņu ionac qeriginaiguc In n j kec z c. Uņa T r ya n n cmiyec qerinaiguc kec z c In n j z asariyu neņan  qerinaiguc In n j kec z c imi niņan ziņ.

4

Uņa hia me uņa biri  imi g sima h ytegicma nimbiņ.

¹ Kokoc soroc h cna, kua meme ic ikora sasala baeciguc hicņima kec zu. Imuac niņ uņa mocz n nec m nda ninz n ng mu. Uņa imi Anutu arunec me qahac imi niņyacg maņ z  ala batuc waņ  n cmimu. ² Anutuac Uņa imi yomuhuciguc niņtegicmu; Uņaya uņaya Yesu Kristo baec ic h la wamma hayec imi ninz n ng an z c imin n j Anutu arunec hahaya waņzu. ³ Waņu uņa m n n n j m n j Yesu m nda ninz n ng zac imi Anutu arunec qahac. Imi Kristoac haz c boņawac uņa. Hamac z yu niņgic Kristoac haz ra imi mia. Waņu imi bec baeciguc hicņima kec z c. ⁴ Namb rac h cna ini Anutu arunec. Qeriginaiguc kec z c In n j m n j baeciguc kec z c i qema ogicdarec, imuac niņac eneņ haz c h cgina unuma onogic zu. ⁵ Ieneņ imi baec igucnec, imuac niņ ac suruc baec igucnec imi z gic

baec ic embac iener ac imi nimma tohoanzu. ⁶ Neñañ mia Anutuac buña, imuac niñ méné Anutu ninzac inéñ acnina niñanzac, néñ méné Anutu arunec qahac inéñ acnina ménda niñanzac. Ackuažéc hélawac uña me ikocac uña imi hénia imuhuciguc héñtegicanziñ.

⁷ Kokoc soroc héčna neñañ goi héihéi wañamuwiñ. Goi héihéi imi Anutu arunec imuac niñac méné goi héihéi wañ énécmianzac inéñ Anutu arunec hicñjima kecma Anutu ninžéñgéanzac. ⁸ Anutu eñeyaoc imi goi héihéiac miñina, imuac niñac goi héihéi ménda wañ énécmianzac inéñ Anutu ménda ninzac. ⁹ Anutuac goi héihéi imi sucninaiguc yomuhuc hicñiyec; Anutunéñ Naña momacguc imi méliyu baeciguc mayec imi neñañ iwarunec kekec héla mema kecbiñ niñac. ¹⁰ Goi héihéiac hénia imi yomuhuc hezac, neñaoc Anutu goi héihéi wammiiñ imi qahac, Anutu eñeyaoc goi héihéi wañ nénécmima neñañ képésicnina mulu memac niñac Naña méliyu mayec. ¹¹ Kokoc soroc héčna Anutunéñ imuhuciguc goi héihéi wañ nénécmiyec, imuac niñ imuhucyanec neñañ goi héihéi wañamuwiñ. ¹² Ic méñnéñ méné Anutu ménda héñec, néñ goi héihéi wañamuwiñiguc Anutu I eñeyaoc neñañ ewa qerininaiguc keczac. Keru iwac goi héihéianéñ neñañ qerininaiguc solañanima hemac.

¹³ Inéñ Iwac Uñaya nénécmiyec imuac niñ Inéñ neñañ qerininaiguc, neñañ iwac qeriaiguc kecamuanziñ imi ninziñ. ¹⁴ Mañgocnéñ baec séc ic embac humuc igucnec nénépésimac niñ Naña méliyu mayec imi nini hémma héipuc wamma zéziñ. ¹⁵ Méñnéñ Yesuac niña Anutuac Naña zéma nimmiyu Anutunéñ iwac qeriaiguc, inéñ Anutuac qeriaiguc kecamumaoc. ¹⁶ Imuhuc wamma Anutuac goi héihéi neñañ muru hezac imi hémma ninžéñgéma kecziñ.

Anutu imi goi héihéiac miñina, méné goi héihéiac qeriaiguc keczac imi Anutuac qeriaiguc keru Anutunéñ iwac qeriaiguc keczac. ¹⁷ Imuhuciguc goi héihéinéñ neñañ sucninaiguc solañanimac. Wañu baec yomuac qeriaiguc iwac kekecyá ésécnec kecanziñ imuac niñ gésigési nalé yandaiguc bénzén nambiñ. ¹⁸ Bac yandiyandi imi goi héihéi qeriaiguc ménda hezac. Wañu goi héihéi hélanéñ bac yandi yandi imi nesiyu keñanzac. Némac niñ, bac yandi yandi iminéñ bakia zérabéraguc imuac buña, ic méné bac yandi yandi wañanzac imi goi héihéiac qeriaiguc ménda solañanima kecanzac. ¹⁹ Inéñ goi héihéi walac wañ nénécmiyec imuac niñac neñañ goi héihéi wañamuwiñ. ²⁰ Méñnéñ ni Anutu goi héihéi wammianzua zéma nauñ dacmuna héra mézétiti wañ énécmimac ic imi ikoc ic. Némacniñ, méné nauñ dacmuna héra kicnéñ inic inira ionac goi héihéi ménda wañ énécmianzac imi eneñ Anutu ménda héhénja imi goi héihéi hia ménda wammimac. ²¹ Inéñ zézé seli ac yomi nénécmiyec; Méñ Anutu goi héihéi wammianzac iminéñ nauñ dacmuna héra goi héihéi kileñ wañ énécmimac.

5

Yesu imi Anutuac Naña.

¹ Méñnéñ méné Yesu imi Kristo zéma ninžéñgézac, inéñ Anutu arunec hicñjima keczac. Wañu ic méñnéñ méné Mañgoc goi héihéi wammianzac inéñ iwac naña momacnec goi héihéi wammianzac. ² Neñañ Anutu goi héihéi wammima iwac zézé seli ac tohoma imuacnec mia Anutuac nambérac héra goi héihéi wañ énécmianziñ imi asariyu niñanzziñ. ³ Anutuac zézé seli ac tohoanziñ haka iminéñ mia Anutu goi héihéi wammianziñ wawañ meme imi mia wanzac. Wañu iwac zézé seli ac imi yéwéria qahac. ⁴ Méñ Anutu arunec hicñiyec imi baecac ala batuc qema ogicanzac. Wañu baecac ala batuc qema ogicanziñ ogicogic imuac kuha imi ninžéñ ninžéñnina. ⁵ Ic méné Yesu imi Anutuac Naña zéma ninžéñgézac i qahac zéwiñnec mérénéñ baecac ala batuc imi hia qema ogicbacnec?

⁶ Doku igucnec zéma sac igucnec hayec imi mia Yesu Kristo. Doku igucnec sac qahac, néñ doku zéma sac igucnec hayec. Uña Téréya, ackuažéc héla zézéac miñina wanzac imuac niñac Uña téréyanéñ héipucya wanzac. ⁷ Imuac niñ haréwécnéñ héipuc wamma zéanzu. ⁸ Imi mia Uña Téréya zéma doku zéma sac, haréwéc iminéñ momacnec Yesu imi ic héla zézu. ⁹ Neñañ ic embac onac héipuc ac imi ninžéñgéanziñ, wañu Anutuac

héipuc ac imi kuha ogicogicya wanzac. Anutunéh nañawac yomuhuc héipuc wamma zézac imuac héipuc ac yominéh Anutuac héipuc ac wanzac; ¹⁰ Méné Anutuac Naña ninzéhégéanzac inéh héipuc imi eneya qeriaiguc késa kecanzac. Wañu mén Anutu ménda ninzéhégéanzac inéh Anutuac ikora zémianzac tanec wanzac. Némac niñ, inéh mia héipuc Anutunéh Iwac Nañawac wañec imi ménda ninzéhégéanzac imuac niñ imuhuc zézua. ¹¹ Héipuc ac imi mia yomuhuc; Anutunéh kekec hémbénaña nénécmiyec wañu kekec hémbénaña imi Iwac Nañawac qeriaiguc hezac. ¹² Méñnéñ Nañaguc keczac iminéh kekec hémbénaña mema kecanzac. Méñnéñ Anutuac Naña ménda késama kecanzac iminéh kekec hémbénaña imi ménda késa keczac.

¹³ Ni ackuažéc yomi onaru kekec hémbénaña imi he énécmizac imi niñtegitmu niñac ic embac Anutuac naña Yesuac qara ninzéhégézu onac mia kiwi yomi oénécmizua. ¹⁴ Nini Anutuac yomuhuc ninzéhégéma ewa déñ wamma kecanziñ; Iwac ewa siñ tohoma iwawai méñac méñ qesimiwiñ imi hia niñ nénécmidacmac. ¹⁵ Inéh niñ nénécmianzac imi ninzéhiguc iwawai méñac méñ welecmianziñ imi bec nénécmizac imi ninziñ.

¹⁶ Ic méñnéñ alaya méñnéñ késpedes humucac buña séc ménda wawaña imuhucya wañkeru hémmaciguc iwac niñac wamma Anutuaru welecmimac. Késpedesira humuc ac buña séc qahac wañu Anutunéh kekec héla mimac. Késpedesira humuc mihicñi mimia hemizaciguc imuac zéwelecmimu niñac ménda zézua. ¹⁷ Héna ac logilogi imi moczoñ késpedes wanzac, néñ késpedes tosara imi humuciguc ménda onagicma kemmac.

¹⁸ Méné Anutu arunec hicñiyec inéh késpedes ménda wañanzac imi nini ninziñ. Némac niñ, Naña Anutu arunec hicñiyec i imi Inéh héñgaleñ wammiyu Biria miñinanéh ménda késa osi wammimac. ¹⁹ Neñañ imi Anutu arunec hicñima keczñ, néñ baec ic embac tosara imi Biria miñina iwac qeriaiguc kecanzu imi neñañ ninziñ. ²⁰ Anutuac Naña mama hama niñtegit qñtegit nénécmiyu neñañ ac héla miñina imi nimmima iwac qeriaiguc kecanziñ. Kecma naña Yesu Kristoac qeriaiguc acguc kecanziñ. Wañu Yesu Kristo inéh Anutu héla zéma kekec hémbénaña keczac. ²¹ Nambérac hécna héñgaleñ wañamuma baniarawac ireha igucnec néñgacma lakec kecmu.

2 Yohane

Ewa hia ac.

¹ Qeria galeñ neñ Miñ Kewuac gésimimia embac neñgia zéma iwac nambérac héra ionac kiwi yomi o énécmizua. Neñ Ackua³éc héla imuac qeriaiguc goi héihéi wañ énécmian³ua, wañu neñ sac qahac ackua³éc héla nin³u séc imuhuc goi héihéi wañ énécmian³u. ² Imi mia neñañ qerinaiguc hema neñañguc tetcgia qahac hean³ac ackua³éc imuac niñac mia imuhuc wañan³ñ. ³ Ackua³éc héla zéma goi héihéi imuac qeriaiguc ewa hia zéma wésé niniñ zéma luaenéñ Mañgocnina Anutu zéma iwac Naña Yesu Kristo iorarunec mama neñañguc hemac.

Ac héla zéma goi héihéi.

⁴ Guac nambérac hécgá tosanenéñ Kurumenéñ Mañgocnéñ nénézéyec séc ackua³éc héla imuac qeriaiguc keñha wañan³u imi inicma ségiségi yanda wañan³ua. ⁵ Embac yanda, neñ zéseli gén³ua, goi héihéi wañamuwiñ. Imi mia héna ac qeliawac ménda ogén³ua, néñ imi hénihénia igucnec késa kecan³ñ imuac mia ogén³ua. ⁶ Neñañ iwac héna ac imi tohoma kecbiñ iminéñ mia goi héihéi wan³ac. Iwac héna ac imi yomuhuc; Hénihénia igucnec niñan³u séciguc goi héihéi wañamumu. ⁷ Ikoc ic sasalanéñ baec séc kemma kec³u. Imi eneréñ Yesu Kristonéñ baec ic héla wamma mayec imi qaecgéan³u. Wañu imuhucyanéñ ikoc ic zéma Kristoac ha³zéchéra wan³u. ⁸ Imuac niñ ini galeñ meamumu, aininawac héla imi sohowac niñac. Ménda sohayu imuac bakia séciguc memu. ⁹ Méñnéñ méñ ogicma walac kemma Kristonéñ ac ku énécmiyec imuac qeriaiguc ménda kecan³ac iminéñ Anutuguc ménda kecan³ac. Wañu méñnéñ méñ imuac qeriaiguc kecan³ac iminéñ Mañgoc zéma Naña iriguc kec³ac. ¹⁰ Méñnéñ méñ pakeñ ac yomi ménda késama onac muru hayu amaginaiguc ménda hérémima yai³zézé ac méñ ménda ézému. ¹¹ Méñnéñ méñ yai³zézégina zémac imi ic iminéñ ai biria imuac méra mimia ic wammac.

Tetcgiawac yai³zézé ac.

¹² Ac tosara sasala omañac séc, néñ kiwiiguc kirifinéñ ménda omañ zé wan³ua. Imi mia ségiségi yandanéñ neñañ ewa qerina kuaya qemac niñac ni nenaoc hama musuqege wamma énézémañ zé wan³ua. ¹³ Anutuac gésimimia embac dacmunaga méñac nambérac héra ieneréñ yai³zézéga zégén³u.

3 Yohane

*Yai*zézé ac.

¹ Qeria galej neñ nuac kokoc sorocna Gaiio, ackua³éc héla imuac qeriaiguc goi héihéi wañgəñan³ua guac mia kiwi youmi oma haiwa hazac.

² Kokoc sorocna, uñaganéñ hiabianec kec³ac imuhucyanec séwiga ³zéma iwawaiga moc³onñ hiarumac niñac Anutu welecmizua. ³ Dacmuna hécná ieneñ nuaru hama ackua³éc héla guac muru hezac imuac héipuc wamma gi imi ackua³éc héla imuac qeriaiguc keñha wañan³añ ³zégic nimma ségiségi yanda wañi. ⁴ Nimba nuac nambérac hécnanéñ ackua³éc héla qeriaiguc keñha wañan³u iminéñ nuac ségiségina yanda wañu, ségiségi méñnéñ ségiségi imi ogicmacac séc qahac wan³ac.

Gaiio ³zéhiaru miyec.

⁵ Kokoc sorocna, gi nin³zəñ nin³zəñ dacmuna hécgá keñkésá hakésaga qahac haka héla wañ énécmian³añ. Imuhuc wamma ionarunec tosara mérécgawac inican³añ ionaru imi séc méñ ogicma imuhuc wañ énécmian³añ. ⁶ Ieneñ héna gésé ionac kicginaiguc guac goi héihéi imuac héipucya wamma ³zégic. Imuac geñ imuhucyanec Anutuac ewa siñac séciguc imi méli énécmína kemmu. ⁷ Némac niñ, ieneñ imi Miñ Kewuac qara niñac wamma keñgic, ic enia ieneñ iwawai méñ ménda énécmigic mean³u. ⁸ Imuac ai ic imuhucya goigina héiéncmiwiñ. Imuhuc wamma neñawu ackua³éc héla imuac aiya momacnec mewiñ.

Dioterefe ³zéma Demetirio.

⁹ Ni Yesuac héna gésé ionac niñac ac tosara oénécmizua, wañu Diotrefe iwac imi qahac, inéñ kunəñgina kecman³ac ³zé wamma nini ménda héihéré nénécmian³ac. ¹⁰ Imuac niñac ni hamañguc i haka biria wañan³ac imi énézéwa hémmu. Inéñ ac biria ³zéma nonac niñ ac sicsaocya ³zénénécmiyu ménda sécgéyu nin³zəñ nin³zəñ dacmuna hécnína ac qeqe wamma ménda héihéré énécmian³ac. Wañu muñguc yanda ic embac tosara héihéré énécmiwiñ ³zé wañgic ³zéseli énécmima Yesuac héna gésé sugina igucnec nesi énécmiyu séñgañgeñ maan³u.

¹¹ Kokoc sorocna haka biria ménda méndacma haka hiabia méndacbéseña. Méñnéñ méñ haka hiabia wañan³ac iminéñ Anutuac murunec. Wañu méñnéñ méñ haka biria wañan³ac iminéñ Anutu méndagucnec héñec. ¹² Wañu néwécgeña ic embac ieneñ Demetirioac nañgémima héipuc ac ³zéan³u. Wañu ackua³éc héla imi acguc imuhuc wammian³ac. Wañu nini imuhucyanec iwac héipuc ac wammian³añ. Wañu gi imi nonac héipuc ac yomi hélanec wan³ac imi nin³añ.

Tetecgiawac *yai*zézé ac.

¹³ Ni guac ac sasala méñ ³zéman ³zé nin³zua, néñ kiwiiguc kirifi ³zéma dokuyanéñ ménda oman ³zé wan³ua. ¹⁴ Néwécgeña, ni nenaoc focdac gémmañac ³zé wan³ua imuac musu qeqe wañamuma eminimbic. ¹⁵ Luaenéñ guac muru hemac. Ala sasalanéñ *yai*zézéga ³zégic owa hazac. Geñ kuana mema alahécná *yai*zézégina qacgina séc qacma énézébésañ.

Yuda

*Yai*zézé ac.

¹ Yesu Kristoac welenqeque icya, Yakoboac munia, ni Yudanéh, Anutu manjocninawac goi héihéiiguc héihéré énécmima, Kristo Yesuac niñ wamma hénngalen waj énécmimia, onac mia kiwi yomi oénécmizua. ² Onac muru goi héihéiya, luaeya, zéma ala siña imi kindindiqnec he énécmimac.

Kiwi ic ikora.

³ Kokoc sorochécna késpedesic igucnec nénépésiyu neñaj momac yanda késa kecziñ añgéh titinina imuac mia kiwi oénécmiman zé ewa siña ogicma waj néñu seliseli wamma keri. Yesu imi ic téréya neñaj niñac hatac momacgucnec metecgédacma ninzéh ninzéh mihicñi nénécmiyec. Imuac niñ ninzéh ninzéh imuaru nañselimu niñac meme seli ac oénécmimanjac hezac zéma niñi. ⁴ Hénia imi sugginaiguc ic tosara éléh keremma kecgic ionac ewa goro wamma ozua. Ic imuhucya niñgési waj énécmimuac niñ becarunec ackua zéc yomuhuc ogic hezac; Anutuac eeya ménda héianzu imi enej ewa hiaya melenjic kaiseroac buña wañanzac. Imuhuc wamma ieneñ imi momacguc kekera Miñ Kewunina momacguc Yesu Kristo qaecgé érécmianzu.

⁵ Ini suruc yomi nindaczu, néñ niniñgina héiqeli énécmiman zé wanzu. Becnec Miñ Kewuninanéh Israel ic tuñ Izipte baec igucnec metecgé énécmiyec, néñ andiaiguc ara ménda ninzéhégic imi unudarec. ⁶ Wañu kua meme uñahéra[☆] tosara nananina séciguc ménda nañkecma tatacgina waima keñgic imi zégési nalé yanda hamac nalé sura imuac séc tacmu niñac heheseli qatéénécmima siñi tunuman yandaiguc onoporecac keczu. ⁷ Wañu Sodom zéma Gomora^{*} zéma ama lelec lelec tacma keñec imuac ic embac imi acguc séc imuhucyanec kaisero wamma baecac siñ hénia ménjac[†] wamma méndacma keñgic geric hémbénañanéh naec énécmima kawéya qeyu sésécac nañanzac.

⁸ Wañu ic sugginaiguc éléh haréma keczu ieneñ imuhucnec gauguc héhéh tanec kecma séwiginanéh haka biria wamma miñ kewugina qahac tanec kecma qac buña téréya edamuya imi zébirianzu. ⁹ Kua meme uña kiwagina Mikael iminéñ Moseac qamora niñac Biria miñinaguc héré héré amuma zéqeqetali wañoc. Imuhuc wamma Biria miñinawac zébiri wammiman zé niñu néhéliyu yomuhuc sac zéyec; Miñ kewunéh ac zégémmac. ¹⁰ Néñ ic yomi enej iwawai imuac me imuac hénia ménda niñasarigic séc, sicsaoc zéma mematiti wammianzu. Wañu haséh yañ ésécnec ménda niñgésima séwiac siñ méndacma birianzu. ¹¹ Ieneñ Kainac hénia[‡] méndacanzu, wañu soukiwa niñac wamma Balamac haka[§] wañsoho sohoya mihicñiwij zé usuñnec keñanzu. Wañu Korawac ac qeque hakaiguc^{**} mebiri amuanzu. Imuac niñac imi enej saecginaguc! ¹² Ic ieneñ onaru toroqe énécmima onac ségiségi ariaciguc momacnec tacma gamugina qahac nezéléléh wamma ariac imuac kiwa néanzu. Kekecgina tanec imi rama galen eñaj séwagina sac galen gá amuanzu imuhucya, hosusu méñ luhucnéñ mihilanjéyu kia qahac eñ hama keñanzac imuhucya, wañu ic hésa humuma humudaru zaliacnec qéziqézia wamma héra qahac ai yawuñ mihicñianzac imuhucya ésécnec. ¹³ Konduñ temborja

☆ 1:6: Hén 6:2 * 1:7: Sodom zéma Gomora; Abarahamac naléiguc Miñ Kewunéh ic embac ionac késpedesic niñac ama areña yanda yomi gericnéñ odarec. † 1:7: Icnéh ic alayaguc kaisero wañgic imuac zézéya. ‡ 1:11: Kainac hénia; Inéh nimbupuc wamma munia qehumuyec. § 1:11: Balam imi Israel ic ionac saec ac zéman zé osiyec. (Qét 22:18, 24:13), Wañu inéh waj énécmiyu Israel ic ieneñ Anutu ewa hélacnec ménda welenj qemigic. (Qét 25:1-3, 31:16). Wañu Yesuac naléiguc imi hénia acac kiwi ic tosananéñ Balam imi hémbaoc wamma soukiwa mema saec ac waj énécmiyec zéma ku énécmianjic. ** 1:11: Kora imi Datan zéma Abiram iriguc, ic embac hinocgé énécmima Mose zéma Aron andé uruma ereñnec sac Anutuac ai ic keczaoc? Nini momacnec, zéma andé urugic. (Qét 16:1-35, 26:9,10).

geriwaguc tanec gamugina héndéj qéndémma sépécgéanžu imuhucya, sikilao héná sigima kenkenja imuhucya, siñi tunumañ nalé tetcgia qahac hezac iminéj ionac buña wanžac.

¹⁴ Adamwac sac kitichéra hicñjima hama kecgic hicñisai areñhéra 7 wañec nalé imuaru Enoko hicñiyec wañu inéj mia ic biria imuhucya ionac mia bianjac ara yomuhuc zéyec. Héñgic, Miñ Kewu imi ic téréya tauseña tauseña ionac sugginaiguc namma mayec. ¹⁵ Inéj icya icya niñgésima ic embac Anutu eeya ménda héianžu ionac haka eebipiya qahac imuhucya zéma késpedesic ic Anutu eeya ménda héimianžu ionac acgina zéraguc imuhucyawac késpedesic ginaguc zéma zétecgé énécmimañ zé mayec. ¹⁶ Ic imuhucya ienej imi diric doroc ac biria zéma ac zérac zérac zéanžu. Imuac séwias siñ méndacma kuayanéj tétéc qeqe ac zéma imuac me imuac memañ zé wamma mepé qepési ac ikora énézéanžu.

Goro ac toroqeqeya.

¹⁷ Ala sorochécna ini mia Miñ Kewunina Yesu Kristoac Méliméli ichéra ienej walac ac énézégic imuac niñqelima kecmu. ¹⁸ Ienej yomuhuc énézéma zégic, nalé tetcgiaiguc zédesi ic ienej hicñjima séwias siñ niñac wamma haka ee héihéiya qahac imuhucya méndacma kemmu. ¹⁹ Ic imuhucyanéj mia onarunec méndéj amuma Uña Téréya qahac séwi ic kecanžu. ²⁰ Ala sorochécna ini mia ninzéhñ ninzéhñ téréya téñgéhñ imuac qahaiguc eñañ kekecac ama imi meyacgému. Imuhuc wamma Uña téréyaguc héiselima zéwelec wamma kecmu. ²¹ Imuhuc wamma Anutuac goi héihéiiguc namma galenagé amumu. Wañu Yesu Kristoac wésé niniñawac wamma mambéc kecgic kecec hémbénañaguc onagicma keremmac. ²² Ewa éréhéc wamma kecanžu ionac mia wésé niniñ wañ énécmimu. ²³ Wañu tosia imi geric bélaña igucnec qétak metecgé énécmimu, néj séwiginawac siñ birianéj mebirigic séwi usugina idacmi acguc momacnec héñara mema zénéñgina hiriyu wésé niniñ wañ énécmimu.

Zéwelecwelec ac zéma mepé qepési ac.

²⁴ Héñgaleñ wañ énécmiyu qeka meka qahac kecgic edamuyaiguc késpedesic solañ zéma ségiségiiguc hai énécmimacac kuha hemizac imi ²⁵ neñañ añgéhñ titi miñina Anutu momacguc keczac iwac muru mia miñ kewunina Yesu Kristoac niñac wamma edamuya zéma eebipi yanda zéma kuc buña zéma qac buña yandanéj nalé hénihénia qahac imuarunec éréma deguc wañu nalé tetcgia qahac heheseli hema emma kecmac. Hélacnec!

Ac Saṅa

*Yai*zézé ac zéma kiwi yomuac hénia.

¹ Kiwi yomi Yesu Kristoac zéhicji hicṅiyawac ara, imi mia Anutunéj haka tosara nalé ménda horugiyu focdac hicṅimacac heyec imi weleṅ qeṅe ichéra énézéyu hémmu niṅac weleṅ qeṅe icya Yohaneac muru kua meme uṅaya mélimiyu zéhicṅiyec. ² Waṅu Yohaneṅ Anutuac ackuazéc zéma Yesu Kristoac héipuc ac zéma iwawai eṅeyaoc kiwanéj héṅec imi moczoṅ ninzénjéma zéhicṅiyec. ³ Waṅu bianṅac ara yomi olommu ieneṅ zéma gezacṅinanéj nimmu ieneṅ zéma imuaru oyu hezac imi tohoma wammu ieneṅ moczoṅ mériaṅginaguc. Nalé yanda imi bec hosuc hosuc wanṅac imuac mia.

⁴ (4a) Yohaneṅ Asia baeciguc Yesuac hénarioṅ tuṅa tuṅa 7 kecṅu onac muru oénécmizua. Kerecac kecṅac waṅu bianṅuc hamac iwarunec zéma uṅa 7 Anutuac duṅ tatac wésiaiguc kecaṅzu ionarunec zéma ⁵ (5a) héipuc ic ménzé ménzéya qahac kecma humugic ionac sugcina igucnec walac yacma baecac ic kewu ionac galéṅgina waṅec Yesu Kristo iwarunec, (4b) goi héihéi zéma luaenéj he énécmimac niṅ wanṅua. (5b) Waṅu siṅ niṅnéncmima eṅeya sacya imuac kuhanéj képésicnina igucnec hulac nénécmima ⁶ maṅgocya Anutuac niṅ wamma héṅgaleṅ ama areṅa yandaya zéma hofac oo ichéra imuac ai buṅa qenénécmiyec iwaru mia eebipi zéma kuc selinéj nalé tetcgia qahac hemac niṅ wanṅua. Hélacnec! ⁷ Ninṅu, inéj hosusu qahaiguc hamac. Waṅu icya icya ieneṅ kicṅinanéj hémmu. Waṅu luacnéj négic ieneṅ momacnec hémmu. Waṅu ic embac tuṅa tuṅa baec séc kecṅu ieneṅ iwac niṅac zésiactmu. O, imi hélacnec!

⁸ Miṅ Kewunina Anutu zézacnéj; Ni imi hénihénia zéma tetcgia,* becnecc kerec, deguc kecṅac, waṅu bianṅuc hamac, medac medac wandac wandac miṅina imi mia.

Kristo winini miyu héṅec.

⁹ Yohane neṅ imi onac ninzénj ninzénjiguc dacmunagina. Waṅu Yesuac qenṅeṅ maṅzeṅ zéma héṅgaleṅ ama areṅa yandaya zéma bisiqatéj imuac iniguc momacnec toroqema kecaṅzua. Ni imi Anutuac ackuazéc zéma Yesuac héipuc ai niṅac wamma konduṅ baec komoc ménj Patimoiguc nopocgic keru. ¹⁰ Waṅu Miṅ Kewuac yacyac nalé† imuaru uṅa téréyawac qeriaiguc kecba andénaiguc ac yanda ménj témunṅ hétéj imuhucya hicṅiyu ac ewa ménj yomuhuc niṅi. ¹¹ Gi némac hénṅaṅ imi kiwiiguc oma Efeso, Smirna, Pegamo, Tiatira, Sade, Filadelfia, Laodikea ama areṅiguc Yesuac hénarioṅ tuṅa tuṅa 7 kecṅu ionac muru haina kemmac.

¹² Imuhuc zéyu ni ac nézéyec i hémmaṅ zé liliṅgéyi. Liliṅgéma kendol 7 imi imuac tatara golinéj memeyaguc naṅgic héj. ¹³ Kendol tatara imuac sugcinaiguc ménj icac naṅa tanecnéj séwi usuya horua mama hénia tetcgiaiguc héréhéréya imi héima bac tétéraiguc rikunṅ golinéj memeya maṅkepela zikiyu heyec. ¹⁴ Iwac oruha zéma oruc zucya imi rama yaṅ merawa zucya zéma tasétasé ésécnec lalaclalac waṅu kiwa imi geric bélaṅ ésécnec waṅec. ¹⁵ Hénia héréra imi aiṅ gericiguc zema asoṅ qilic qilicyaguc pésigianṅac imuhucya ésécnec, waṅu ac ewaya imi doku dunduṅ hétéṅa ésécnec. ¹⁶ Méraya héiyaiguc imi sikilu 7 heyec. Waṅu kua kifaya igucnec imi sou zéra qizilic ménj bawa andia zéragucnec mama naṅec. Waṅu kic tanera imi mia kaiwe selianec qeanṅac ésécnec.

¹⁷ Ni tanera imuhuc hémma tendiṅgéma iwac héniaiguc humuc ésécnec heyi. Hewa méria héiyanéj qacnaiguc haima yomuhuc nézéyec, gi bacga ménda yandiyu, ni imi hénihénia zéma tetcgia.‡ ¹⁸ Ninṅaṅ, ni becnecc humuyi, néj deguc kic qeli kecaṅzua. Ninṅaṅ, degucmuacnec nalé tetcgia qahac kecma humuc zéma humumia ionac baec dumuṅa imuac nagugirawac wétéya imi neṅ késa kecaṅzua. ¹⁹ Imuac iwawai hénṅaṅ imi

* 1:8: Girik aciguc; Alfa zéma Omega. † 1:10: Sonda. ‡ 1:17: Yuda ic tuṅ ménj Roma baec yandaiguc ziki sipacgina qahac kekera.

owésémaṅ imi mia deguc hicṅi kecṅac imi zéma bianṅuc hicṅimac imuac hakaya. ²⁰ Bec hénṅaṅ imi mia mérana héiyaiguc sikilu 7 hezac imi zéma kifa tatara golinéṅ memeya 7, Waṅu ac sarja imuac hénia zéwa imi yomuhuc; Widi 7 imi hénaoṅiṅ tuṅa tuṅa 7 ionac kua meme uṅa[§] hécgina, kifa tatara 7 imi hénaoṅiṅ tuṅa tuṅa 7 imi mia.

2

Efeso hénaoṅiṅ ionac gezac
qé^zéṅ ac.

¹ Efeso hénaoṅiṅ kua meme uṅagina ac yomuhuc omina, sikilu 7 méra héiyanéṅ késa namma kifa tatara golinéṅ memeya 7 imuac suginaiguc keṅha waṅanṅac inéṅ mia yomuhuc zézac; ² Ni wawaṅ memega zéma aiga zéma nanaṅ seliga imi ninṅua. Waṅu geṅ ic biria bisiqatéṅ ménda waṅ énécmianṅaṅ imi zéma, nini Yesuac Méliméli ic zéanṅu, néṅ Yesuac Méliméli ic héla qahac ionac ikocginawac hénia meañec imi zéma, ³ nuac qacna niṅac bisiqatéṅ wamma naṅselima kucmama ménda waṅnec imi ninṅua. ⁴ Waṅu guac zémindiṅi qemindiṅi ac méṅ hezac imi yomuhuc; Walac siṅna hegéṅec imi waina mayec. ⁵ Imuac nanaṅga dimuacnec mama guyec imi niṅtegicma qeriga melemma wawaṅ memega walac hegéṅec imi muṅguc wammanec kecbésémaṅ. Qerigina ménda melenṅic, neṅ focdac guac hama kifaga imi nanaṅa igucnec metecgéwa kemmac. ⁶ Waṅu haka hiabia méṅ hegénṅac imi yomuhuc, Nikola ichéra ionac hakagina imuac mézége tianṅac. Ni acguc imuac mézéna tianṅac. ⁷ Gezacyagucnéṅ Uṅa téréyanéṅ hénaoṅiṅ tuṅa tuṅa ionac ac énézézac imi nimmac. Méṅ meseligimac imi kekecac ic hésa Anutuac baec hafi zepaya qahac imuaru nanṅac imuac héla gocmia miwa nemac.

Smirna hénaoṅiṅ onac gezac
qé^zéṅ ac.

⁸ Waṅu Smirna hénaoṅiṅ ionac kua meme uṅagina ac yomuhuc omina; Hénihénia zéma tetecgia miṅina humuyec, néṅ qelima kecanṅac inéṅ zézac. ⁹ Qenṅeṅ manṅeṅ zéma maqeqeya wamma kecanṅaṅ imi ninṅua néṅ gi mériaṅgaguc. Waṅu nini Yuda ic zéma zébiri qébiri waṅgéṅanṅu imi eneṅ Yuda ic téṅgéṅ qahac, néṅ Biria miṅinawac hénaoṅiṅ wanṅu. ¹⁰ Gi zéra waiya hicṅigémmac imuac bac yandi yandi ménda wambésémaṅ. Ninṅaṅ kecmá Biria miṅinanéṅ suginaiguc tosara manam batuc mihicṅi énécmimaṅ zé hésa amaiguc onoporu kaiwe ai meme 10 séc zérabéra mihicṅimu. Waṅu geṅ mia keṅqe haqeya qahac ninṅéṅgémanec kecmá humuciguc kerembésémaṅ. Imuhuc wanna neṅ kekecac ic kewu opoc héigémmanṅ. ¹¹ Gezacyagucnéṅ uṅa téréyanéṅ hénaoṅiṅ tuṅa tuṅa onac ac énézézac imi niṅtohomac. Méṅ imi ogicmac imi humuc qété éréhéc* imi ménda hama mebirimac.

Pegamo hénaoṅiṅ ionac gezac
qé^zéṅ ac.

¹² Waṅu kua meme uṅagina[†] Pegamo hénaoṅiṅuc kecṅac iwac mia ac yomuhuc omina, sou zéra qizilic néwéc néwéc hemimia késa kecanṅac inéṅ ac yomuhuc zézac; ¹³ Gi ama areṅa yanda dimia kecanṅaṅ imi ni ninṅua. Ama imuaru mia Biria miṅinawac ic kewu tatacya hezac. Néṅ gi qac buṅana selianec késa kecmá héipuc icna keṅhéi hahéiya qahac Antipasi i Biria miṅina néṅ kecanṅac imuaru suginaiguc qegic humuyec. Waṅu nalé imuaru ninṅéṅgé nénéṅa imi ménda qaecgéneṅ. ¹⁴ Néṅ mindi qindiṅ ac éréhécdac zégémmanṅ zé wanṅua imi yomuhuc; Ic tosara Balamac[✠] pakeṅ ac késama kecanṅu imi eneṅ giguc kecṅu. Balam inéṅ Balak kumima Israel ic ionac wéséginaiguc bétac hai énécmiyu baniarawac ireha lémbaṅ haimimia imi nema kaisero haka waṅṅic. ¹⁵ Imuhucyanec guac muru acguc ic tosara ieneṅ Nikolawac ic tuṅa ionac pakeṅ ac késa kecanṅu. Ni imuac mézéna tianṅac. ¹⁶ Imuac gi ewaga melembésémaṅ. Imuhuc ménda

§ 1:20: Pasto ionac niṅac imuhuc zéyec. * 2:11: Qeri uṅawac buṅa. † 2:12: Pastoginawac kua meme uṅa zémiyec. ✠ 2:14: Yud 1:11

wanna ni guaru focdac hama guaru ic imi hažéc waŋ énécmima yaré wamma kuanawac sounéŋ énérimaŋ. ¹⁷ Méŋnéŋ méŋ gezawagucnéŋ uŋa téréyanéŋ hénaoriŋ tuŋa tuŋa ionac ac énézézac imi nimmac. Méŋnéŋ ogicmac imi Mana nene saŋa gumu mima hoc lalacnec méŋ mimañ. Waŋu hoc imuac qahaiguc qac qelia méŋ ooyawac hezac. Waŋu qac imi tosara qahac, néŋ késamac inéŋnec sac niŋasarimac.

Tiatira hénaoriŋ ionac gezac qéžéŋ ac.

¹⁸ Waŋu Tiatira hénaoriŋ ionac kua meme uŋagina iwac mia ac yomuhuc omina, Yomi imi Anutuac Naŋawac ackuažéc, kiwa imi geric bélaŋa ésécnec, waŋu hénia imi aiŋ pésia asoŋ qilic qilicyaguc ésécnec inéŋ yomuhuc žézac, ¹⁹ Goi héihéiga žéma ninžéŋ ninžéŋga žéma welen qeqe hakaga žéma nanaŋga selia, ai memega imuhucya imuhucya imi ninžua. Wawaŋ memega hénia hénia imi becaru waŋnec imi ogicma sasala hiabianec. ²⁰ Néŋ guac mia mindi qindiji ac méŋ hezac. Gi Isebel eŋeyaoc Ni tiliŋtiliŋ embac žéanžac i tuambuam wammia inéŋ nuac welen qeqe ichécna pakeŋ acya ku énécmima ikoc waŋ énécmiyu, ieneŋ kaisero haka wamma banarawac lémbaŋ haimimia imi negic. ²¹ Ni imi ewaya melemmac niŋac nalé memiyi, néŋ ewaya melemma kaiseroya waimañ žé ménda wanžac. ²² Ninžañ imuac mia neŋ embac imi hehe tatacyaiguc humumia gilimaŋ. Waŋu ic embac i guc momacnec kaisero waŋanžu ieneŋ acguc ewa hakagina ménda mindiŋigic žéra waiya kuney yanda qeriaiguc giliénécmimaŋ. ²³ Waŋu nambérac héra imi unuma humuc mihicŋi énécmiwa hénaoriŋ tuŋa tuŋa imi neŋ ic onac ewagina žéma qerigina imi inictegicanžua imi niŋasarimu. Neŋ icya icya wawaŋ memegina séc tasé ku énécmimaŋ. ²⁴ Waŋu ic tosara Tiatira tauriguc kecma pakeŋ ac imi ménda aŋgétima eŋaoc žézu éséc Biria miŋinawac ewa siŋa hiŋgac hiŋgara imi ménda niŋasarima kecžu ionac imi yéwéri méŋ ménda toroqe énécmimaŋ. ²⁵ Néŋ aŋgétima kecžu imuac mia selianec késamanec kecŋic ni hamaŋ. ²⁶ Méŋnéŋ méŋ ogicma nuac aina imi memanec keru nalé tetecgia hayu iwac imi baera baera héŋgaleŋ waŋ énécmimac niŋac kuc buŋa mimañ. ²⁷ Inéŋ aiŋ qarucnéŋ kewuc nomuŋ qototorianžac ésécnec waŋ énécmima galeŋgé énécmimac. ²⁸ Ni acguc maŋgocnanéŋ kuc buŋa néŋec ésécnec neŋ iwac mia widi yanda siŋunec hicŋianžac imi miwa imuac miŋina wammac. ²⁹ Méŋnéŋ méŋ gezawagucnéŋ uŋa téréyanéŋ hénaoriŋ tuŋa tuŋa onac ac énézézac imi nimmac.

3

Sade hénaoriŋ ionac gezac qéžéŋ ac.

¹ Sade hénaoriŋ ionac kua meme uŋagina iwac ac yomuhuc omina; Anutuac uŋa 7 žéma sikilao 7 késakecanžac inéŋ yomuhuc žézac, Ni wawaŋ memega ninžua. Qac buŋaganéŋ gi qeli qeli kecžañ žézac, néŋ gi ic humumia kecžañ. ² Imuac gi meqeli amuma kekecga bakia humumaŋ žé wanžac imi meseligina. Guac wawaŋ memega hémba Anutunawac kiwaiguc sécgézac imi méŋ ménda hegénžac. ³ Imuac iwawai géŋgéŋa žéma iwawai niŋnec imi niŋqelima tohoma hakaga melembésémaŋ. Kileŋ ménda mindi amuma yac kecbésémaŋ iguc imi neŋ kowu nene ésécnec harémaŋ. Imuac némac naléiguc ha gémmaŋ imi gi ménda niŋteŋicbésémaŋ. ⁴ Waŋu Sade ama areŋaiguc ichécga éréhécdac séwi usugina téréya imi qakola ménda héima kecžunec. Ieneŋ imi eeginaguc, imuac séwi usugina laclalacnec niguc momacnec keŋha wambiŋ. ⁵ Méŋnéŋ méŋ ogicmac imi imuhucyanec séwi usu téréya laclalacnec héima kecmac. Waŋu qara imi kekec hémbénaŋawac kiwiiguc ménda auma maŋgocnawac kiwaiguc žéma kua meme uŋahéra ionac kicginaiguc qara imi nimmizua žémaŋ. ⁶ Méŋnéŋ méŋ gezawagucnéŋ uŋa téréyanéŋ hénaoriŋ tuŋa tuŋa onac ac énézézac imi nimmac.

Filadelfia hénaoriŋ ionac bianjac ara.

⁷ Filadelfia hénaorij ionac kua meme uŋagina ac yomuhuc omina, téréya zéma héla miŋina, Dawidiac ama wétéya késa kekera, nagu metecgéma auyu méŋnéŋ méŋ héimacac séc qahac, waŋu héiyu méŋnéŋ méŋ aumacac séc qahac inéŋ mia yomuhuc zézac; ⁸ Ninzaŋ, ni kicgaiguc nagu méŋ augéŋiac nanzac. Imi méŋnéŋ méŋ hia ménda héimac. Neŋ guac wawaŋ memega ninzua. Gi kucga komora sac hegénzac, néŋ kileŋ acna tohoma qacna ménda qaecgéneŋ. ⁹ Ninzaŋ, Biria miŋinawac hénaorij, eŋaoc nini Yuda ic zéanzu, néŋ Yuda ic héla qahac ikoc ac zéanzu ionac sugginaiguc tosara hama guac hénagaiguc sicgé gémmuac hinocgé énécmiwa neŋ guac siŋga ninzua imi niŋteŋicmu. ¹⁰ Gi nuac nanaŋ seliawac ackuazéŋna tohoanzaŋ imuac niŋ ni acguc manam batucac naléya focdac baec séc hama ic embac baeciguc kecanzu i batucgé énécmimac nalé imuaru gi galeŋgé gémba nalé imi qizizingéma kemmac. ¹¹ Ni foc hamaŋ imuac gi némacga hegénzac imi selianec késa keŋna méŋnéŋ méŋ ic kewu opocga imi ménda guagicmac. ¹² Méŋnéŋ méŋ ogicmac imi Anutunawac ocmuŋiguc tandélopion éséŋneŋ kumu mimaŋ. Waŋu keŋhéi hahéi qahac naŋseligiŋu iwac qahaiguc Anutunawac qara zéma Anutuac murunec kurumeŋ igucneŋ mama hahaya Yerusalem qelia Anutuac ama areŋa yanda imuac qara zéma nuac qacna qelia imi omimaŋ. ¹³ Méŋnéŋ méŋ gezawagucnéŋ uŋa téréyanéŋ hénaorij tuŋa tuŋa ac énézézac imi nimmac.

Laodikea hénaorij ionac gezac qézéŋ ac.

¹⁴ Laodikea hénaorij ionac kua meme uŋagina ac yomuhuc omina; Hélaŋneŋ zémimia, ménzé ménzéya qahac, héipuc ic héla zéma Anutuac zéhicŋi hicŋi imuac hénihénianéŋ yomuhuc zézac; ¹⁵ Ni wawaŋ memega ninzua. Gi imi doku saŋgeŋa qahac geriŋwaguc qahac. Saŋgeŋa me geriŋwaguc kecbunec zéma ninzua. ¹⁶ Gi imi imuhuc suggiraiguc doku sasakola kecanzaŋ, saŋgeŋa me geriŋwaguc qahac imuac niŋ kuana igucneŋ lomba mawésémaŋ. ¹⁷ Gi geŋga niŋac ni mériaŋnaguc iwawai sasala henénzac imuac ni imuac me imuac ménda hocmaŋ zéanzaŋ, néŋ zapi qeqeya, mété qététaŋa, maqeqeya, kic hilic, zéma lianlian kecanzaŋ imi ménda niŋteŋiczaŋ. ¹⁸ Imuac gi hinocgé génzua. Nuarunec goli gericnéŋ zegési géŋia imi boŋa mena mériaŋgaguc wammac. Waŋu séwi usu lalacneŋ boŋa mema héina hiŋgaru gamuga katanec kekeŋ imi hoturuyu ménda hémmu. Waŋu kicgawac sacmasi boŋa mema kicga naecmima hémbésémaŋ. ¹⁹ Ni imi siŋ niŋénémianzua séc zémindiŋi qemindiŋi waŋ énécmianzua imuac gi seliseli wamma ewaga melembésémaŋ. ²⁰ Ninzaŋ, ni nagu séŋgaŋgeŋaiguc héichéicgéma nanzua, waŋu méŋnéŋ méŋ ewana nimma nagu aunéŋu neŋ qeriaiguc emba inéŋ niguc neŋ i guc nekawunec oneqone wamma tacbi. ²¹ Méŋnéŋ méŋ ogicmac imi neŋ ogicma maŋgocnawac ic kewuac tataciguc tacanzaŋ éséŋneŋ neŋ titiŋa miwa nuac tatac edamuyaguc imuaru momacneŋ tacbic. ²² Méŋnéŋ méŋ gezawagucnéŋ Uŋa téréyanéŋ hénaorij tuŋa tuŋa ac énézézac imi nimmac.

4

Kurumeŋiguc mepé qepési wammigic héŋec.

¹ Waŋu imuac andiaiguc kic hima hémba kurumeŋiguc nagu méŋ auauyawac naŋec. Waŋu walac ac ewa témuŋ hétéŋa éséŋ niŋi imuacneŋ muŋguc yomuhuc nézéyec; Gi you éréna keŋma iwawai hicŋimac imi gézéwa hénna. ² Imuhuc nimba duŋa focdac uŋanéŋ népésiŋu imuac qeriaiguc keri. Waŋu hémba kurumeŋ iguc ic kewu tatac méŋ taru imuaru ic méŋnéŋ tarec. ³ Waŋu tarec iwac alaŋ tanera imi zasipa hoc qoucqoucŋia zéma kanelian hoc péŋia déŋgéŋa éséŋneŋ, waŋu asoŋ furicnéŋ ic kewu tatac imi sécgé lelecgéma naŋec. Waŋu imuac alaŋa imi emerade hoc téŋgiŋ téŋgiŋa éséŋneŋ. ⁴ Waŋu ic kewu tatac imuac lelec leleciguc ic kewu tatac 24 taru imuaru galeŋ 24 tacŋic. Waŋu séwi usugina horua lalacalac zéma orucginaiguc ic kewu opoc golinéŋ memeya héima tacŋic. ⁵ Ic kewu tatac imuarunec pilitic asaha zéma buŋ parandaŋ zéma imuac hondondoŋa meric merira héréma mayec. Waŋu ic kewu tatac imuac wésiaiguc imi Anutuac uŋa

7 iminéṅ kifa yanda 7 bélaṅaguc ésécnec zema naṅgic. ⁶ Waṅu ic kewu tatak imuac wésiaiguc imi iwawai kondurj ésécnečnéṅ heyec. Imi mia kirurj me kristal hoc ésécnec qilic qilicyaguc.

Waṅu ic kewu tatak imuac maréṅa néwéc néwéc igucgeṅ zéma lelec leleciguc imi yaṅ kekecginaṅuc 4 naṅgic, waṅu yaṅ imuac wésé andiaiguc imi kicnéṅ sécgé énécmima hedarec. ⁷ Yaṅ kekecyaguc walac walac imi laion tanec éséc, méṅ andiaiguc imi burumakao iwa sac qelia tanec ésécnec, iorac andégiraiguc naṅec imi ic tanec ésécnec, imi onac andéginaiguc imi kunta nei putitima keṅkeṅa ésécnec. ⁸ Waṅu yaṅ kekecginaṅuc 4 imi eṅac eṅac qeṅgaṅgina 6 he énécmiyec. Waṅu qeṅgaṅgina duandia zéma maréṅaiguc kicginanéṅnec sécgéma heyec. Waṅu siṅi kaiwe tac niṅṅina qahac yomuhuc legic héima naṅgic; Téréya, téréya, téréya, Miṅ Kewu Anutu, wandac wandac medac medara. Kerecac keczac, waṅu kecma hamac. ⁹ Waṅu yaṅ kekecginaṅuc 4 ieneṅ ic kewu taticiguc tacma nalé tetcgia qahac kecanzac imi eeya héimima mepésimima ewa hia ac wammiaṅgic séc ¹⁰ ic kuneṅ 24 ieneṅ méṅ ic kewu taticiguc tacma nalé tetcgia qahac kecanzac iwac wésiaiguc sicgéma mepésimima ic kewu opocgina imi tatak imuac wésiaiguc gilimima yomuhuc legic héimigic. ¹¹ Miṅ Kewu Anutunina, geṅgaoc iwawai moczorj zéhicṅi mihicṅi wandacnec, guac ewa siṅgawac séc zéhicṅina kekecginaṅuc heanzac. Imuac edamuga zéma eebipiga zéma kucgawac mepési géṅgéṅawac séc eegaguc wanzaṅ.

5

Rama zéma kiwi limbi limbiṅa.

¹ Waṅu neṅ hémba ic kewu taticiguc tarec iwac méra héiyaiguc kiwi limbi limbiṅa méṅ heyec. Waṅu kiwi imi wésia zéma andia momacnec kiwiyaṅucnec waṅu sapé 7 asé kiwiyaṅuc iminéṅ meseli seliawac heyec. ² Waṅu hémba kua meme uṅa kuhagucnéṅ ac ewaya kuneṅ yandanec qacma yomuhuc zéyec; Mérénéṅ kiwi limbi limbiṅa yomi sapéya métima hutuyu sécgémacac séc eeyaguc wammac? ³ Kurumeṅ qahaiguc me baec qahaiguc me emu baec bawaiguc kiwi imi hutumac me olommacac séha méṅ ménda kerec. ⁴ Waṅu hémba kiwi imi hutumac me olommacac séha méṅ ménda keru hocbipiyi. Imuac ni siac howuc howuc siari. ⁵ Imuhuc wamba ic kuneṅ ionarunec méṅnéṅ yomuhuc nézéma zéyec; Ménda siacna, laion méṅ Yudawac areṅ zéma Dawidiac gétéya igucnečnéṅ onogicdaczac imi héṅ tegicbésémaṅ. Imuac inéṅ mia kiwi sapéya 7 imi hia métima kiwi imi hutumac.

⁶ Waṅu neṅ hémba ic kewu tatak taru néwéc néwéc yaṅ kekecginaṅuc 4 lelecgéma naṅgic, ic kuneṅ ieneṅ lelecgéma taticginaiguc tacgic momac yanda ionac sugcinaiguc rama sac qeli méṅ naṅec. Rama imi becnecc humuc mihicṅi mimia tanec. Waṅu iliha 7 zéma kiwa 7 hemiyec. Waṅu kiwa 7 imi mia Anutuac uṅa 7 baec séc méli énécmiyec imi eneṅ mia. ⁷ Waṅu rama sac qeli inéṅ mia kemma ic kewu taticiguc tarec iwac méra héiya igucnec kiwi limbi limbiṅa imi wagirec. ⁸ Wagiru yaṅ kekecginaṅuc 4 zéma ic kuneṅ 24 ieneṅ ramawac wésiaiguc simiṅ héimigic. Ic kuneṅ ieneṅ eṅac eṅac gita zéma zéic golinéṅ memeya hofac héméṅa hiabia kuaya qeqeya késama naṅgic. Waṅu hofac héméṅa hiabia imi mia météré ic ionac zéwelec welecgina imi mia. ⁹ Waṅu ieneṅ legic qelia méṅ yomuhuc héigic, Geṅ imi kiwi limbi limbiṅa imi mema sapéya métiwésémaṅac séc eegaguc wanzaṅ. Becnec gugic humuma sacganéṅ baec séc ic embac séwi tanecgina hénia hénia igucnec, acgina hénia hénia igucnec, gawamaṅ hénia hénia igucnec hahaya boṅ hérégina mema Anutuac buṅahéra onopocnec. ¹⁰ Waṅu geṅ mia Anutunina weleṅ qemimu niṅac héṅgaleṅ ama areṅa yanda zéma hofac oo ichéra kumu énécminec. Waṅu ieneṅ baeciguc ic kewu waṅ énécmima kecmu.

¹¹ Waṅu neṅ hémba kua meme uṅa sasala yandanéṅ ic kewu tatak zéma yaṅ kekecginaṅuc zéma ic kuneṅ imi lelecgé énécmima namma ac ewa zégic niṅi. Waṅu kua meme uṅa zaṅgéṅina imi 10 tausenac tuṅa tuṅa zéma 1 tausenac tuṅa tuṅa. ¹² Ieneṅ kuneṅ yanda qacma legic yomuhuc zéma héigic, rama humuc mihicṅi mimia inéṅ kuha

zéma, mériaṅa zéma, niṅtegic qinṅtegicya zéma, medac medac wandac wandara zéma, zézé bipiya zéma, qac buṅaya zéma, mepé qepési imi moczoṅ medacmacac séc eeyaguc wanṅac! ¹³ Waṅu kurumeṅ qahaiguc zéma baec qahaiguc zéma emu baec bawaiguc zéma konduṅ qahaiguc zéma iwawai imuac qeriaiguc kecṅu moczoṅ yanda ieneṅ yomuhuc zéma legic héigic; Ic kewu tataciguc tacṅac i zéma rama sac qeli ioraru mepé qepési zéma zézé bipi zéma qac buṅa yanda zéma kuc yandanéṅ nalé tetecgia qahac hema emma he érécmimac. ¹⁴ Imuhuc zégic yaṅ kekecginaguc 4 ieneṅ hélacnec zégic. Ic kuneṅ eneṅ mama simiṅ zéma pakagina héima mepé qepési waṅ érécmigic.

6

Sapéya 7.

¹ Waṅu hémba rama merawanéṅ sapéya 7 imuacnec ménṅ métiyec. Métiyu yaṅ kekecginaguc 4 ionarunec ménṅ imi buṅ parandaṅ ewaiguc qacma hana zéyec. ² Zéyu hémba becosic lalacnec ménṅ naṅu qahaiguc ic ménṅ tarec. Ic imi tewiyaguc waṅu ic kewu opoc ménṅ mimia waṅec. Waṅu Inéṅ yaré qema onogicma onogicma muṅguc onogicmaṅ zé keṅec.

³ Waṅu rama merawanéṅ sapé qétéya 2 métiyu gezacnanéṅ nimba yaṅ kekeraguc qétéya 2 iminéṅ hana zéma qarec. ⁴ Qaru becosic pésonianéṅ haréyec. Waṅu qahaiguc ic ménṅ tarec inéṅ mia baeciguc luae mesohoyu ic eneṅ euhumu amumu niṅac ac wammima, sou yanda ménṅ momacnec mimia waṅec.

⁵ Waṅu rama merawanéṅ sapéya qété 3 métiyu yaṅ kekeraguc qété 3 iminéṅ hana zéma qaru niṅi. Waṅu hémba becosic ménṅ zapélanéṅ hayec. Waṅu qahaiguc ic ménṅ tarec inéṅ réwéri qétéya memeyawac sigel ménṅ késa tarec. ⁶ Waṅu ni yaṅ kekecginaguc 4 ionac sugcina igucnec ic ewa ésécnecnéṅ hicṅiyu niṅi. Zéyecnéṅ bali gocmia usu momacgucac boṅa imi ai meme momacgucac ai boṅa wammac. Waṅu wit gocmia usu momagucac boṅa imi ai meme momacgucac ai boṅa wammac. Waṅu oliwa halécya zéma waṅ gocmia imi ménda mebiriwésémaṅ.*

⁷ Waṅu rama merawanéṅ sapéya qété 4 métiyu yaṅ kekeraguc qété 4 inéṅ hana zéma qarec. ⁸ Waṅu hémba becosic ménṅ séwi alaṅa téngiṅ téngiṅ méiméiya hayec. Ic ménṅ qahaiguc tarec iwac qara imi humuc. Waṅu humumia ionac baec dumuṅanéṅ i méndacmiyec. Waṅu iereṅ baeciguc zawé kemboṅ qahac méndemma imuacnec momacguc imuac siṅgirawac wammaoc niṅ kuc buṅa érécmimia. Waṅu sou zéma béti zéma humuc zéma baecac haséṅ yaṅ imuac kuhanéṅ unuhumuyoc.

⁹ Waṅu rama merawanéṅ sapé qété 5 métiyu hémba Anutuac ackuaazéc zéma héipuc acgina niṅac wamma unugic humugic ionac uṅaginanéṅ zaki téréya héniaiguc tacgic iniri. ¹⁰ Ieneṅ kucnec qacma zégic, téréya zéma héla miṅjina Miṅ Kewu yanda gi nalé dahec mehorugima ic embac baeciguc kecṅu imi ménda zétecgé énécmima sacninawac kitiwa imi ménda melenṅ énécmima kecbésémaṅ? ¹¹ Imuhuc zégic séwi usu horua lalacnec miṅ séc énécmidacma yomuhuc énézéyec; Nalé hotoṅadac tachiarugic welenṅ qeṅe alahécgina tosara unugic ini ésécnec humugic qétégina sécgéyuguc ai imi memaṅ.

¹² Waṅu neṅ hémba rama merawa iminéṅ sapé qété 6 métiyu naṅ yanda meyu kaiwe imi zapi qema maleku noniṅ zapéla imuac zuanéṅ memeya ésécnec waṅec. Waṅu maso howiacnec imi sac ésécnec waṅec. ¹³ Waṅu kurumeṅu ménisikilu imi luhuc kuneṅ yandanéṅ qeyu nemuyac ic imuac gocmia quwura tiyu baeciguc maanṅac ésécnec magic. ¹⁴ Waṅu kurumeṅ imi mia papia limbicgic keṅanṅac éséc imuhuc limbi amuma qahac waṅec. Waṅu baec boṅa zéma konduṅ baec komoc imi hézéracgé énécmimia waṅu tatacgina waigic. ¹⁵ Haka imuhuc hicṅiyu baec séc ic kewu zéma ionac taséhécgina zéma biṅ qeṅe ic kiwa hécgina zéma hinac mériaṅginaguc zéma kucginaguc zéma iwawai miṅjina kekec zéma welenṅ qeṅe ic ieneṅ barṅec zéma baṅa tosara baec boṅaiguc hezac imuac sucnéṅ suciguc saṅgigic. ¹⁶ Baec boṅa zéma baṅa énézéma qacninu bacgéma

* 6:6: Imuhucya imi sacmasi ésécnec wiziginaiguc haiṅgic. Imuac goiya héimimia waṅec.

mama ic kewu tataciguc tacᶑac iwac kiwa igucnec zéma rama merawa iwac qeri biric igucnec musaṅgé nénécmigic zégic. ¹⁷ Qeri biricgirawac nalé yanda imi ducᶓzac imuac niṅ ic mérénéṅ hia naṅselimac?

7

Israel ic sapéginaguc ionac qétégina 144,000.

¹ Waṅu haihaka imi tecgéyu ni kic hima kua meme uṅa 4 inicba baec waṅgoṅa 4 imuaru namma baecac luhuc 4 imi baeciguc me kondunᶓguc me ic hésa hénia héniaiguc ménda qemac niṅ késama naṅgic. ² Waṅu hémba kaiwe éré éréya igucnec kua meme uṅa méṅnéṅ Anutu kekecyaguc iwac asé kiwiya késama éréma kua meme uṅa 4 baec zéma kondunᶓ mebirimu niṅ kucgina énécmiyu késa kecᶑu ionac muru kucnec qacma yomuhuc énézéyec; ³ Ini mambéc naṅgic Anutuac welenᶓ qeqe ichéra ionac pakaginaiguc asé kiwiya meénécmimi tecgéyuguc baec zéma kondunᶓ zéma ic hésa imi mebirimu. ⁴ Waṅu ic embac asé kiwi hai énécmimia ionac zaṅgégina imi Israelac qelihéra tuṅa tuṅa ionarunec 144,000 waṅec. ⁵ Waṅu Yudawac areṅhéra ionarunec imi 12,000, Waṅu Rubenac areṅhéra ionarunec imi 12,000, Waṅu Gadeac areṅhéra ionarunec imi 12,000 waṅec, ⁶ Aseriac areṅhéra ionarunec imi 12,000, waṅu Naftaliac areṅhéra ionarunec imi 12,000, waṅu Manaseac areṅhéra ionarunec imi 12,000 waṅec. ⁷ Waṅu Simeonac areṅhéra ionarunec imi 12,000, waṅu Lewiac areṅhéra ionarunec imi 12,000, waṅu Isakawac areṅhéra ionarunec imi 12,000 waṅec. ⁸ Waṅu Zabulonac areṅhéra ionarunec imi 12,000, waṅu Yosefeac areṅhéra ionarunec imi 12,000, waṅu Benzaminac areṅhéra ionarunec imi 12,000, imuhuc asé kiwigina hai énécmimia waṅec.

Ic tuṅ yanda baera baera igucnec hahaya.

⁹ Haka imi hémba baera baera zéma ic séwigina hénia hénia zéma héniaoriṅ hénia hénia zéma acgina hénia hénia igucnec zaṅgégina yanda méṅnéṅ méṅ olommuac séc qahac imuhucyanéṅ maleku horua lalacnec héima méraginaiguc samae ic hawa meemma ic kewu tatac imuac wésiaiguc zéma rama merawa iwac wésiaiguc naṅgic. ¹⁰ Namma kucnec qacma yomuhuc zégic; aṅgénéṅ titi imi ic kewu tataciguc tacᶑac neṅaṅ Anutu i zéma rama merawa iorac muru hezac. ¹¹ Imuhuc zégic kua meme uṅa ic kewu tatac zéma galeṅ zéma yaṅ kekecginaiguc imi lelecgéma naṅgic imi mocᶑoṅ ic kewu tatac imuac wésiaiguc simiṅ héima kic tanecgina memama baeciguc héidacma mepésimigic. ¹² Mepésimima yomuhuc zégic; Hélacnec mepé qepési zéma zézé bipi zéma niṅteṅic qinᶓteṅic zéma ewa hia ac zéma ee héihéi zéma kuc zéma medac medac wandac wandacnéṅ Anutunina iwac muru nalé tetecgia qahac hema emma hemac. Hélacnec!

¹³ Zégic ic kunéṅ ionarunec méṅnéṅ nuac yomuhuc zéyec; Séwi usu horua lalacguc imi méré méré enéṅ, waṅu dimuacnec hagic? ¹⁴ Qesi néṅu ac yomuhuc melemma zéyi, miṅna geṅgaoc ninᶑaṅ. Waṅu inéṅ nézéma zéyec; Imi enéṅ zéra waiya qeria igucnec hagic. Waṅu rama merawa iwac sawanéṅ séwi usugina imi zuacyacgéic lalacnec wandacᶑac. ¹⁵ Hénia imuac niṅac yomi enéṅ Anutuac ic kewu tatac imuac wésiaiguc kecanᶑu. Waṅu iwac ocmuṅ téréyaiguc siṅi kaiwe séc Anutu mepésimigic ic kewu tataciguc tacᶑac inéṅ ionac qacginu hali ésécnec waṅ énécmimac. ¹⁶ Waṅu muṅguc tomeṅgina héla qahac ménda wamma déméṅgina muṅguc doku niṅac qaṅgararaṅ ménda qemac. Waṅu kaiwe me iwawai geriwagucnéṅ ménda kasoṅi énécmimac. ¹⁷ Hénia imi yomuhuc; Ic kewu tatac imuac namuṅaiguc rama merawa nanᶑac inéṅ mia galeṅgé énécmima, doku hogocya kekecyaguc imuaru qindiṅi énécmima kemmac. Waṅu Anutunéṅ kic masigina mocᶑoṅ kicgina igucnec zuacénéc midacmac.

8

Sapé 7 zéma héméŋa memeyawac goli zéic.

¹ Waŋu rama merawa imi sapé qété 7 métiyu kurumeŋiguc némbéŋ hicŋjima heyu 30 minit imuac séc waŋec. ² Imi tecgéyu kua meme uŋa 7 Anutuac wésiaiguc naŋgic inicba témuŋ 7 énécmiyu késa kecŋic.

³ Waŋu kua meme uŋa ménéŋ ziniŋ wanafu sasala mimia waŋu sokoc golinéŋ memeyaiguc haima mema hama zaki téréya hosuraiguc naŋec. Imi mia météré ic momac yanda ionac zéwelecginaŋguc momacnec ic kewu tatac imuac wésiaiguc zaki téréya golinéŋ memeya imuaru haimimaŋ zé mema hayec. ⁴ Waŋu hofac héméŋa hiabia iminéŋ météré ic ionac zéwelec welecginaŋguc momacnec kua meme uŋa iwac méria igucnec Anutuaru yacma eŋec. ⁵ Kua meme uŋa iminéŋ imuhuc wamma zaki téréya igucnec geric zéra mema iwawai héméŋaguc memeyawac sokoc imuaru tiloyu sécgéyu baeciguc qocgéyu hiŋgarec. Hiŋgaru zalalak zéma buŋ parandaŋ gururu meric merira zéma pilitic héiyu naŋ meyec.

Aiŋ témuŋ 7.

⁶ Waŋu kua meme uŋa qété 7 témuŋinaŋguc ieneŋ témuŋ qewiŋ zé efiamugic. ⁷ Waŋu kua meme uŋa qété 1 iminéŋ témuŋa qeyu komboc luhuc zéma geric sacyaguc mutu qutulanga pocgéma baeciguc mayec. Mama baec yanda haréwéc ionarunec momacguc imi zema zedarec. Waŋu ic zuŋ haréwéc ionarunec momacguc zema zedarec. Waŋu tataŋ qézézac imi momac yanda zema zedarec.

⁸ Waŋu kua meme uŋa qété 2 inéŋ témuŋa hiyec. Hiyu iwawai méné baec boŋa yanda geric bélaŋaguc tanec imuhucyanéŋ konduŋiguc gilimimia waŋu konduŋ haréwéc ionarunec momacguc imi melemma sac waŋec. ⁹ Waŋu konduŋ qeriaiguc yaŋ kekecginaŋguc imi tuŋ haréwéc ionarunec momacgucac séc imi humudacŋic konduŋ qahaiguc zéic sasala imi acguc tuŋ haréwéc ionarunec momacgucac séc imi hézéŋ qézéŋgédacŋic.

¹⁰ Kua meme uŋa qété 3 inéŋ témuŋa hiyec. Hiyu widi yanda méné kifa yanda ésécnec bélaŋaguc imi kurumeŋ igucnec mama doku téfara tuŋ haréwéc ionarunec momacgucac séc zéma doku kiwa tuŋ haréwéc ionarunec momacgucac séc imuaru mayec. ¹¹ Waŋu widi imuac qara imi kumiŋ howura waŋu imuac niŋ doku haréwécnec momacgucac séc imi howuc howuc wandaru doku howuc howuc iminéŋ mebiri énécmiyu ic embac sasala humugic.

¹² Waŋu kua meme uŋa qété 4 iminéŋ témuŋa hiyec. Hiyu kaiwe gésiyu haréwéc waŋu imuacnec momacguc zéma, maso gésiyu haréwéc waŋu imuacnec momacguc zéma, sikilu méndéŋ énécmiyu tuŋa haréwéc waŋu imuacnec momacguc imi unuhumudarec. Unudaru kaiwe kuha haréwéc imuarunec momacguc imi mayu ai meme momacgucac naléya imi méndéŋu haréwéc waŋu imuacnec momacguc asaha qahac waŋec, waŋu siŋi acguc haréwéc imuarunec momacguc asaha qahac waŋec.

¹³ Waŋu ni muŋguc hémma gezacnanéŋ nimba sawaiguc kuntac méné putitima kemma kucnec qacma yomuhuc zéyec; Imi sac qahac kua meme uŋa haréwéc méné témuŋinaŋguc imuac niŋ baeciguc keczu ionac muru yei saec, saec, saecnéŋ hema!

9

¹ Waŋu kua meme uŋa qété 5 inéŋ témuŋa hiyec. Hiyu neŋ hémba sikilu méné kurumeŋ igucnec tecgéma baeciguc mayec. Waŋu inéŋ mia uŋa biria ionac baec dumuŋa imuac wétéya mimiawac késa kerec. ² Waŋu inéŋ uŋa biria ionac baec dumuŋa imuac wézéra auyu imuacnec hofac siŋindéndéŋgia yanda éréyec. Éréyu baec séséŋ imuac hofac yanda niŋac kaiwe zéma sawanéŋ siŋidéŋgéyec. ³ Waŋu hofac qeria igucnec zikoŋ eneŋ baec séŋgaŋgeŋ éréŋic. Waŋu ieneŋ baecac kuanŋkuanŋac kuha ésécnec kuc buŋa yanda énécmimia. ⁴ Waŋu ieneŋ baeciguc ketekecqarŋ kiwiya téŋgiŋ zéma ic hésá hénia hénia imi ménda mebiri énécmimu, néŋ ic embac tosara pakaginaiguc Anutuac asé kiwi ménda

hai énécmiyu kecẓu imi sac mebiri énécmimu niṅac ẓéénéc mimia waṅec. ⁵ Waṅu unugic humumu niṅac qahac, néṅ eṅ maso 5 kiric qiric waṅ énécmima qenẓeṅ manẓeṅ mihicṅi énécmima kecmu niṅ ẓézéya. Waṅu qenẓeṅ manẓeṅ imi mia kuaṅkuaṅ néṅ ic ménṅ kiyu nimmacac séc kuha imuhucya. ⁶ Waṅu nalé imuaru imi ic eneṅ humuwiṅ ẓé wamma ẓéwelecmu, néṅ imuac buṅa ménda énécmimia wammac. Waṅu humuc niṅac yaiwisisiṅ memu, néṅ humucnéṅ néṅgac énécmimac.

⁷ ẓikoṅ ionac tanecgina imi mia becosic yaréiguc kembijaṅ ẓé yaréac iwawai megic iniiniya imuhucya mia, orucginaiguc opoc golinéṅ memeya éséc tarec. Kic tanecgina imi ic kic tanecnina ésécnec. ⁸ Waṅu ẓucgina imi embac onac oruc ẓucgina luaeluaeya ésécnec imuhucyanéṅ he énécmiyec. Waṅu ẓécgina imi laionac ẓéra ésécnec. ⁹ Waṅu tétéc nezic nezicgina imi tétéc saiwa aiṅnéṅ memeya ésécnec heyec. Waṅu qeṅgaṅgina urumeṅa imi karisi becosic sasalanéṅ yaréiguc kembijaṅ ẓéma usuṅnec keṅgic qacanẓac hétéṅ imuac séc. ¹⁰ Waṅu ẓigina imi kuaṅkuaṅac ẓia ésécnec waiyaguc. Kuc buṅagina imi maso 5 séc ic embac mebiri énécmimuac séc. ¹¹ Waṅu ionac muru miṅ kewugina kecénécmiyec. Imi mia uṅa biria ionac baec dumuṅa imuac kua meme uṅaya. Qara Hebiraio aciguc Abadon, Girik aciguc Apolion, neṅaṅ aciguc Kisikiyoṅ uṅa.

¹² Kunta neinéṅ yéwéri haréwéc ẓéma qarec. Imuacnec Momacguc imi hama keṅu tecgézac. Waṅu ninẓu yéwéri éréhéc hezaocnec.

¹³ Waṅu kua meme uṅa qaté 6 iminéṅ témuṅ hiyec. Hiyu nimba ẓaki téréya golinéṅ memeya Anutuac wésiaiguc tacẓac imuac iliha 4 imuacnec ac ewa ménṅ hicṅiyu niṅi. ¹⁴ Hicṅima kua meme uṅa qaté 6 témuṅa késa naṅec iwac yomuhuc ézézec; Doku téfara yanda Yufurata iguc kua meme uṅa 4 qaté énécmimawac kecẓu imi hulac énécmigic. ¹⁵ Waṅu kua meme uṅa 4 hulac énécmiyu yawuṅ ménṅ imuac maso ménṅ imuac kaiwe ménṅ imuac kaiwe kiwa ẓézéya imi ducṅiyu baec séc ic embac méndéṅ énécmigic tuṅgina haréwéc waṅu imuacnec tuṅgina momacguc imi unuhumumu niṅac mézézéṅgé énécmimia. ¹⁶ Waṅu yaré ic tuṅginaguc becosiciguc tatak ionac qatégina 200 milion imuhuc ẓégic niṅi. ¹⁷ Uṅaiguc héhéṅa imuhucgeṅ becosic ẓéma ic imuac qahaiguc tacgic imi inicba tétéc saiwa imi alaṅa geric ésécnec pésicpésiha ẓéma qouc qouc ẓéma qouc qouc imuhucya héima kecgcic. Waṅu becosic ionac orucgina imi laionac oruha ésécnec. Waṅu kuagina igucnec imi geric bélaṅa ẓéma hofac ẓéma salfa mayec. ¹⁸ Waṅu ionac kuagina igucnec geric bélaṅa ẓéma hofac ẓéma salfa yéwéri haréwéc hicṅiyec iminéṅ ic embac méndéṅ énécmiyu tuṅgina haréwéc waṅu imuacnec tuṅ momacguc imi unuhumudacgic. ¹⁹ Waṅu becosic ionac kuc buṅagina imi kuagina ẓéma ẓiginaiguc heyec. Waṅu ẓigina imi qaté mokoleṅ oruha ésécnec. Waṅu iminéṅ ic embac mebiri énécmiyec.

²⁰ Waṅu yéwéri imuac qeriaiguc ménda humuma kecgcic ieneṅ haka biria méraginanéṅ waṅgic imuac ewa éréhéc ménda wamma ménda waigic, néṅ uṅa hénia hénia ẓéma baniara hénia hénia goli me siliwa me aiṅ pésia me hoc me ichésa mema méraginanéṅ memeya kicginanéṅ hémmuac séc qahac, gezacginanéṅ nimbiṅac séc qahac, waṅu hé-naginanéṅ keṅha wammuac séc qahac imuhucyawac mepési énécmima kecgcic. ²¹ Waṅu ic unuhumugic imi ẓéma paṅge manira ẓéma kaisero ẓéma kowu meme haka imuacnec ewa meleṅ ménda waṅgic.

10

Kua meme uṅa kiwi limbi limbiṅaguc.

¹ Waṅu kua meme uṅa kuha yanda ménṅnéṅ hosusunéṅ aturu amuma kurumeṅ igucnec mayec. Mayu hémba oruha susuriaiguc asoṅ firic heyec. Waṅu iwac kic ségéria imi kaiwe ésécnec, waṅu hénia héréra imi geric bélaṅa tandé lopioṅ tanec ésécnec. ² Waṅu mériaiguc kiwi limbi limbiṅa hutuhutuya komora ménṅ késa kerec. Waṅu hénia héiyanéṅ konduṅ qahaiguc, hénia kanayanéṅ baeciguc tima naṅec. ³ Namma ac kucnec qacma laionnéṅ géréréc géanẓac ésécnec qarec. Qaru nalé imuaru buṅ parandaṅ 7 ieneṅ momacnec qacgic. ⁴ Imuhuc qacma ẓégic nimma bec kiwiiguc omaṅ ẓé wamba kurumeṅ

igucnec qac yomuhuc nuac muru mayu niŋi. Buŋ parandaŋ 7 ieneŋ zégic imi ménda oma hunuŋ mena eŋ taru. ⁵ Waŋu kua meme uŋa héŋi inéŋ konduŋ zéma baec tima naŋec inéŋ mia méra héiyanéŋ kurumeŋiguc meyacma yomuhuc zéyec; ⁶ Waŋu tetecgia qahac kecma kurumeŋ zéma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi zéma, baec zéma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi zéma, konduŋ zéma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi moczoŋ yanda zéhicŋiyec iwac qaraiguc zéselima zéyec; nalé mehoru horugia mén ménda hemac. ⁷ Kua meme uŋa qété 7 témuŋa himac nalé imuaru me imuaru degucdacmi Anutuac ac saŋa welen qeŋe ichéra kua meme ic ionac muru énézéyec iminéŋ hélaguc wandacmac.

⁸ Waŋu kurumeŋ igucnec ac hicŋima nuac muru mayec ewa iminéŋnec muŋguc nézéma yomuhuc zéyec; Geŋ kemma konduŋ zéma baec tima nanzac kua meme uŋa iwac mériaiguc kiwi limbi limbiŋa hutu hutuyawac hezac imi mewésémaŋ. ⁹ Imuhuc zéyu neŋ kua meme uŋa iwac muru kemma kiwi limbi limbiŋa komora imi néna zéma ézéwa kua meme uŋanéŋ mema nena guac tomeŋgaiguc imi howuc howura wammac, néŋ guac kuagaiguc imi morombazec dokuya ésécnec siŋaguc wammac zéyec. ¹⁰ Imuhuc zéyu neŋ kua meme uŋa iwac méria igucnec kiwi limbi limbiŋa komora imi mema neyi. Newa kuanaiguc imi morombazecac doku ésécnec siŋaguc waŋec, néŋ hiŋgacma nuac tomeŋnaiguc imi howuraguc waŋec. ¹¹ Waŋu inéŋ yomuhuc nézéyec, gi imi ic embac hénia hénia zéma, gawamaŋ hénia hénia zéma, acgina hénia hénia zéma, ic kewu ionac momacnec muŋguc andiawac ara énézézésémaŋ.

11

Héipuc ic éréhéc.

¹ Waŋu uŋ kemaŋa tac ésécnec mén némma yomuhuc zéyec; Yacma Anutuac ocmuŋ téréya zéma zaki téréya imuac séha qétéya zéma imuac qeriaiguc mepé qepési wanzu ionac zaŋgégina imi momacnec oloŋ énécmima. ² Waŋu ocmuŋac ama sombeŋ imuac séha imi ménda olomma eŋ waina hemac. Ama sombeŋ imi mia ic enia ionac wai énécmimia. Imuac niŋac ieneŋ maso 42 imuac séc ama areŋa yanda imi eŋ tima keŋha wammu. ³ Waŋu ni héipuc ic éréhécna kuc buŋa érécmiwa iereŋ maleku sogawac buŋa héima ai meme 1260 imuac séc biaŋac ara énézému. ⁴ Iereŋ imi baec yomuac Miŋina Anutu iwac wésiaiguc nanaŋa oliwa ic éréhéc zéma kendol tatara éréhéc imi mia. ⁵ Ic ménéŋ mén mebiré érécmimaŋ zé wammaciguc kuagira igucnec geric bélaŋanéŋ éréma hažéc hécgira imi qécgé énécmimac. Ic ménéŋ mebiré érécmimaŋ zé wammac imi inéŋ imuhuc humucac buŋa wammac. ⁶ Waŋu iereŋ imi kuc buŋagiraguc. Imuac biaŋac ara zémanec kecmu naléya naléya imuaru imi kia ménda hamac niŋ kurumeŋ hézicgéyoc. Waŋu ac zéyic dokunéŋ sac wammac niŋ kuc buŋa he érécmizac. Waŋu siŋgira méndacma nalé imuac me imuac yéwéri tanera soho sohoya hénia hénianéŋ baec imi qemaoc. ⁷ Waŋu iereŋ héipuc ac imi zéyic tecgéyu imuaru uŋa biriawac baec dumuŋa imuarunec yaŋ biria yanda iminéŋ éréma yaré waŋ érécmima iriyu humumaoc. ⁸ Humuyic qamocgira wai érécmigic ama areŋa yandawac hena yandaiguc hemaoc. Waŋu ama imuac qara imi qeri uŋawac séciguc Sodom zéma Izipe zézéya. Miŋ kewugiranéŋ ama areŋa yanda imuaru mia ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic humuyec. ⁹ Waŋu ic embac séwigina hénia hénia zéma acgina hénia hénia zéma gawamaŋgina hénia hénia séc ic embac ieneŋ qamocgira imi ai meme haréwéc zéma ménac bakia kicginanéŋ iricma kecma kicsuaŋiguc ménda téŋgé érécmimu niŋac qetalimu. ¹⁰ Waŋu kua meme ic iereŋ imi baecac ic embac ac geriwiguc waŋ énécmima yéwéri mihicŋi énécmiyoc. Hénia imuac niŋac iereŋ humuyic ségiségi wamma ewa hia nimma sese amumu. ¹¹ Waŋu ai meme haréwéc zéma ménac bakia tecgéyu Anutu arunec kekecac wésésénéŋ hama iorac qerigiraiguc hiŋgarec. Hiŋgaru yacma hénagiranéŋ tima naŋoc. Waŋu iricma naŋgic ionac muru bac yandi yandi kuneŋ yanda hicŋi énécmiyec. ¹² Waŋu kurumeŋ igucnec qaŋac kuneŋ yanda iorac muru yomuhuc mayu niŋoc, iri you éréyic. Waŋu iereŋ ac imi nimma hažéc hécgira ieneŋ iricmanec naŋgic hosusuiguc kurumeŋu eŋoc. ¹³ Eŋic nalé idacmuaru mia naŋ yanda meyec. Meyu ama areŋa yanda méndéŋ

mimia 10 imuacnec momacguc iminénj zéngéyec. Waṅu naṅ mema heyec imuac suraiguc ic zaṅgégina 7,000 humugic. Waṅu wai énécmimia ieneṅ bacgina yandiyu kurumeṅ miṅina Anutu edamuya héimigic.

¹⁴ Kunta neinéṅ yomuhuc zéyec; Yéwéri qété éréhécnénj hama kenzaoc, néṅ yéwéri qétéya haréwéc imi fodac hamac.

¹⁵ Waṅu kua meme uṅa qété 7 inénj témuṅa hiyec. Hiyu kurumeṅiguc ac ewa yanda sasala hicṅima yomuhuc zéyec. Baecac héngaleṅ ama areṅa yanda imi Miṅ Kewunina Kristoac héngaleṅ ama areṅa yanda wammac. Waṅu inénj nalé tetecgia qahac galeṅgéma kecma emma kecmac. ¹⁶ Waṅu qeriawac galeṅ 24 Anutuac kiwaiguc ic kewu tataciguc tacgic ieneṅ simiṅ héima musugina baeciguc héima Anutu mepésimigic. ¹⁷ Mepési mima legicgina yomuhuc héigic; Ewa hial! Miṅ Kewunina Anutu, kecneccac keczaṅ, medac medac wandac wandac miṅina geṅgaoc, kuc yanda késama ic kewu waṅ nénécmianzaṅ. ¹⁸ Baera baera ic eneṅ qeri geric waṅgénzu. Imuac guac qeri gericgawac buṅa hazac. Humuc ic niṅgési énécmima welenṅ qeṅe ic, kua meme ichécga zéma ic embac téréya zéma tosara guac qacgawac eeya héimianzu, kuneṅ me komora séc hakaginawac séc bakia hiabia meénécmima baec mebirianzu imi meberi énécmiwésémaṅ imuac naléya hazac. ¹⁹ Waṅu kurumeṅiguc Anutuac ocmuṅ aṅgéyu Anutuac sisipac ac imuac katapanénj ocmuṅ qeriaiguc winiṅu hicṅiyec. Waṅu imuarunec pilitic zéma gururu meric merira zéma buṅ parandaṅ zéma naṅ zéma komboc luhuc selia qeyec.

12

Embac zéma maṅuaṅ.

¹ Waṅu kurumeṅiguc sésécac haka kuneṅ yanda yomuhuc hicṅiyec, embac ménénj kaiwe maleku ésécnec héima naṅec. Waṅu hénaya bawaiguc maso taru oruhaiguc ic kewu opoc sikilu 12 yaguc tarec. ² Waṅu embac iminénj hériyaguc waṅu, merac memac niṅ aṅi kiyu, yaiwisisiṅ wamma tarec. ³ Imuhuc waṅu sésécac haka ménj kurumeṅ igucnec hicṅiyec. Ninzu, maṅuaṅ yanda pésia ménj heyec. Imi mia oruha 7 zéma, iliha 10 késa keru, oruha 7 séc ic kewu opoc tacma keṅec. ⁴ Waṅu zianénj kurumeṅiguc sikilu tuṅ haréwéc igucnec tuṅ momacguc héréma baeciguc giliyu madarec. Imuhuc wamma embac merac memaṅ zé wawaṅa iwac wésiaiguc merac meyu qécgémaṅ zé nimma tarec. ⁵ Waṅu embac imi naṅawac meyec. Waṅu naṅa imi kecma ic kewuac aiṅ tacnéṅ baera baera galeṅgé énécmimac niṅ zé mimia. Waṅu naṅa imi Anutu zéma iwac ic kewu tatac imuac wésiaiguc wagicma eṅec. ⁶ Waṅu embac imi baec kéra kérésiaiguc néṅgacma keṅec. Imuaru kaiwe ai meme 1260 imuac séc héngaleṅ wammimu niṅ Anutunénj duṅ tatara ménj bianṅac buṅa mihicṅi miyu heyec.

Kua meme uṅa Mikaelnéṅ maṅuaṅ nesimiyu keṅec.

⁷ Waṅu kurumeṅiguc yaré téma hicṅiyec, kua meme uṅa Mikael zéma kua meme uṅahéra ieneṅ maṅuaṅac hazéc wamma yaré waṅgic maṅuaṅ zéma kua meme uṅahéra ieneṅ imuhucyanec yaré bakia melemma qegic. ⁸ Waṅu maṅuaṅ zéma ieneṅ kawali ménda wamma maunudarec. Waṅu kurumeṅiguc titiṅa ménj ménda he énécmiyec. ⁹ Waṅu maṅuaṅ yanda nesimigic néṅgacma mayec. Maṅuaṅ imi mokoleṅ wahala kuwi zéma Biria miṅina zémimia imi mia. Inénj kurumeṅ bawaiguc keczu imi moczoṅ ikoc waṅ énécmianzaṅ. Waṅu nesimiyu baeciguc mayec. Waṅu kua meme uṅahéra imi acguc momacnec nesi énécmigic madacgic. ¹⁰ Waṅu kurumeṅiguc ac ewa yanda ménj yomuhuc hicṅiyu niṅi; Dac muna hécnina ionac hazéc ac mihicṅima Anutuaru siṅi kaiwe séc aciguc onopocaṅec imi qegiligic mayec. Imuac niṅac deguc neṅaṅ Anutuninawac aṅgég titi zéma kuc zéma héngaleṅ ama areṅa yandaya zéma iwac Kristoyawac kuc buṅanéṅ hicṅi hazac. ¹¹ Waṅu dac muna hécnina ieneṅ ramawac sac imuac kuha zéma héipuc ac wamma zégic imuac kuhanénj hazéc imi ogicgic. Ieneṅ imi humucac décyaguc kereṅgic, néṅ kekecginawac ewa éréhéc ménda waṅgic. ¹² Imuac niṅac, kurumeṅ zéma imuaru

kekecginaguc kecaṅzu ini, ségiségi waṅgic! Waṅu Biria miṅinanéṅ eṅeya naléya imi hotoṅa waṅzac imi niṅtegicma qeri biric kunéṅ yanda nimma mayec. Imuac niṅac baec zéma konduṅ imuaru imi yéwéri hemac.

¹³ Waṅu maṅuaṅ imi baeciguc nesimimia waṅec imi héṅtegicma embac naṅawac meyec imi qenesi wammiyec. ¹⁴ Waṅu embac imi kunta nei kunéṅ yandawac qeṅgaṅ héréra mimia waṅec. Imuac niṅac inéṅ maṅuaṅac héṅacya mema hia néṅgacma putitima keṅec. Kemma baec kéra kérasiaiguc imuaru nalé éréhécnéṅ méṅ zéma bakia imuac sécdac héṅgaleṅ waṅ mimiawac kerec. ¹⁵ Waṅu mokoleṅ imi dokunéṅ embac imi késama kemmac niṅac wamma iwac andiaiguc kemma kuaya igucnec doku yanda doku téfara ésécnec qocgéyu mayec. ¹⁶ Waṅu baecnéṅ embacwac méra mima kuaya aṅgéma doku maṅuaṅnéṅ loṅec imi qécgédarec. ¹⁷ Waṅu maṅuaṅ imi embacwac qeri biric nimmiyec. Nimmima liliṅéma kemma embac iwac nambérac héra tosara Anutuac zézé seli ac niṅtohoma kecma Yesuac héipuc ac imi aṅgétima kecaṅgic iniguc yaré qemaṅ zéma ¹⁸ konduṅ sakasaciguc naṅec.*

13

¹ Waṅu ni hémba konduṅ qeria igucnec yaṅ biria méṅnéṅ éréyec. Imi iliha 10 zéma oruha 7 hemiyec. Waṅu iliha 10 imuaru ic kewu opoc 10 tacma keṅec. Waṅu oruhaiguc séc imuaru qac kiwi Anutu zébiric qébiric waṅ mimianéṅ hema keṅec. ² Yaṅ zéraguc héṅi imuac tanera imi pusi kunéṅ yanda leopad yaṅ ésécnec, héna méria imi haséṅ yaṅ bea imuac méria ésécnec, waṅu kuaya imi haséṅ yaṅ laion kuaya ésécnec, waṅu maṅuaṅ iminéṅ eṅeya kuha zéma ic kewu tatacya zéma qac buṅa imi yaṅ biria iwac waimiyec. ³ Waṅu hémba yaṅ imuac oruha méṅ imi hézéṅ hézéṅgia humumia ésécnec hemiyec. Waṅu wiziya humumia imi misirima hiaruyec. Hiaruyu baec séc ic enéṅ yaṅ imuac hémma welicgéma méndacmigic. ⁴ Waṅu maṅuaṅ iminéṅ yaṅ imuac ic kewuac qac buṅa miyec. Imuac niṅac ic embac ieneṅ yaṅ imuac mepé qepési wammima yomuhuc zégic; Mérénéṅ yaṅ imuhucyawac séc? Mérénéṅ i guc efima yaré qemacac séc?

⁵ Waṅu yaṅ imi séwi eṅeṅawac ackuazécc zéma mematitiac ackuazécc zémacac niṅ kuaya biria haimimia waṅec. Waṅu maso 42 imuac séc ai mema kecmac niṅ kuc buṅa qemimia waṅec. ⁶ Waṅu yaṅ iminéṅ kuaya aṅgéma Anutu zébiric wammima qac buṅaya zéma iwac ocmuṅa zéma tosara kurumeṅiguc keczu imi momacnec zébiric qébiric waṅ énécmiyec. ⁷ Waṅu ic embac téréya hazéc waṅ énécmima yaré qema onogicmac niṅac ic kewuac buṅa qemimia waṅec. Waṅu séwigina hénia hénia zéma baera baera ic embac zéma acgina hénia hénia zéma baera baera imi kewu waṅ énécmimac niṅ kuc buṅa qemimia waṅec. ⁸ Waṅu rama merawa qegic humuyec iwac kekecac kiwiiguc baec kurumeṅ zéhicṅiyec imuarunec qacgina ménda oénécmiyunec baec yomuaru kecaṅzu imi enéṅ moczoṅ yaṅ biria imi mepési migic. ⁹ Méṅnéṅ méṅ gezawagucnéṅ ac yomi nimmac. ¹⁰ Hésa amawac buṅa imi hésa amaiguc kemmac. Souac buṅa imi sounéṅ héiyu humumac. Yéwéri imuhuc haénécmiyu ic embac téréya ieneṅ ninzéṅ ninzéṅginaiguc selianec naṅ selimuac hezac.*

¹¹ Waṅu baec qeria igucnec yaṅ biria méṅ éréyec. Éréyu hémba rama merawa ésécnec iliha éréhéc heyec, néṅ ara imi maṅuaṅ mokoleṅ ésécnec zéyec. ¹² Waṅu yaṅ iminéṅ yaṅ walac éréyec iwac kuc buṅa sécy a imi iwac kiwaiguc haisésécya waṅec. Imuhuc wamma baec zéma imuaru kekera énézéyu becnec yaṅ walac hicṅima wiziya humumia misirima hiaruyec imuac simiṅ héimigic. ¹³ Waṅu inéṅ haihaka méréra meanzac. Mema zéyu ic embac kicginaiguc kurumeṅ igucnec geric bélaṅa baeciguc maanzac. ¹⁴ Haka méréra imuhucya memac niṅ kuc mimia waṅec. Waṅu yaṅ walac hicṅiyec iwac kiwaiguc haka imuhucya mema ic embac baeciguc kekera ewa soho meénécmiyec. Meénécmima wiziya sounéṅ héihéiya imi misiriyu qeliyec yaṅ biria iwac baniaraya memu zéma énézéyec.

* 12:18: Kiwi tosaraiguc; Ac bakia yomi kemaṅa 17 iguc toroqeqeyawac heyu kemaṅa 18 imi héla qahac eṅ hezac.

* 13:10: Girik aciguc; Ic embac téréya ionac ninzéṅ ninzéṅgina zéma nanaṅ seli imi imuaru mia hezac.

¹⁵ Waṅu kuc buṅa qemimia waṅec imuac niṅ yaṅac ireha imi kekecyā haimiyu banarayā iminēṅ ac momacnec hia zéyec. Zéma ic embac tosara yaṅ banarayā imuac mepé qepési ménda wammimu imi unugic humumuac zétecgéyec. ¹⁶ Waṅu inēṅ ic embac moczoṅ yanda, ic kunēṅ me komora, ic iwawai ginaguc me maqeqeya, ic miṅsuc kekec me weleṅ qeqe momac yanda méra héiginaiguc me pakaginaiguc asé kiwi hai énécmimia wammac niṅ zéyec. ¹⁷ Waṅu asé kiwiya imi qahac waṅu méṅnēṅ méṅ soukiwa haima nénnagémba wammacac séc qahac waṅec. Asé kiwi imi mia yaṅ imuac qara me qara imuac qétéya. ¹⁸ Niṅtegitic qinṅtegitic ac imi yomuhuc, Ic méṅ niniṅa asac asaria hemizac inēṅ yaṅ imuac qétéya olomma niṅasarimac. Qété imi mia ic méṅac qétéya 666.

14

Rama zéma ic 144,000.

¹ Waṅu neṅ hémba rama merawa imi Zion baec boṅaiguc naṅec. Waṅu i guc ic 144,000 moacnec naṅgic. Waṅu pakaginaiguc rama merawa iwac qara zéma maṅgocyawac qara ogic heyec. ² Waṅu kurumeṅ igucnec ac ewa méṅ hicṅiyu niṅi. Nimba doku dudunṅ yandawac hétēṅ imuhucyā zéma buṅ parandaṅ ésécnec waṅec. Waṅu nimba ac ewa imi legic héihéi ic eneṅ gita kulele héré qegic qacanṅac ésécnec. ³ Ieneṅ imi ic kewu tatac zéma yaṅ kekecginaiguc ⁴ zéma qerawac galeṅ ionac kicginaiguc legic qelia héigic. Waṅu legic imi ic tosara niṅareṅgémba héimuac séc qahac waṅec, néṅ 144,000 baec igucnec doegina meénécmimia ieneṅ sac imuhuc wammuc séc waṅec. ⁴ Ieneṅ mia embac iniguc momacnec ménda mebirī amuma qeri qala qalanec kecgic. Kecma rama merawanēṅ dimia me dimia keṅu séc méndac mima keṅaṅgic. Waṅu ic embac sugina igucnec boṅhérégina meénécmiyu Anutu zéma rama merawa iorac héla gocmia walac walac waṅgic. ⁵ Waṅu kuaginaiguc ikoc ac méṅ ménda hicṅiyu niṅgic, néṅ késpedesi solanṅ kecgic.

Kua meme uṅawac gezac qéžēṅ ac.

⁶ Waṅu kua meme uṅa méṅnēṅ kurumeṅ sawaya imuac suraiguc putitima keṅu héni. Inēṅ mia baec séc ic embac, séwi tanecgina hénia hénia zéma ac ewagina hénia hénia zéma gawamaṅgina hénia hénia ionac mia buṅa suruc hiabia hehe selia énézémanṅ zé késa kerec. ⁷ Inēṅ kucnec qacma yomuhuc zéyec; Zétecgé tecgé naléya imi ducṅjima hazac imuac niṅ Anutuac bac yandi yandi wamma mepé qepési wammigic eṅu. Inēṅ kurumeṅ zéma baec, kondunṅ zéma doku kiwa sasala mihicṅi énécmidarec.

⁸ Imuhuc zéma keṅu andiaiguc kua meme uṅa méṅ méndac mima keṅec qétéya éréhécnēṅ yomuhuc zéyec; Bacgézac bacgézac ama areṅa yanda Babilon! Ama iminēṅ mia baera baera ic embac iniguc kaisero wamma qeri gericac waiṅ doku selia gumu énécmima kerec.

⁹ Waṅu andiaiguc kua meme uṅa méṅ qétéya haréwécnēṅ méndacma kemma kunēṅ yanda qacma yomuhuc zéyec; Méṅnēṅ méṅ yaṅ biria me iwac banarayawac mepé qepési wammima pakayaiguc me mériaiguc asé kiwi memac imi ¹⁰ I acguc Anutuac qeri biriawac waiṅ selia imi nemac. Waṅu waiṅ selia imi mia dokuguc ménda mesohoma qocgé énécmimia. Ieneṅ imi kua meme uṅahéra téréya zéma rama merawa ionac kicginaiguc geric bélanṅa zéma salfanéṅ qenṅzeṅ manṅzeṅ mihicṅi énécmimia wammac. ¹¹ Waṅu qenṅzeṅ manṅzeṅ imuac hofacnéṅ nalé tetecgia qahac éréma emmac. Méṅnēṅ méṅ yaṅ biria zéma imuac banarayawac mepé qepési wammu imi zéma méṅnēṅ qarawac asé kiwiya memac ionac imi siṅi kaiwe séc tachiahiaru méṅ ménda he énécmimac. ¹² Imuac mia ic embac téréya eneṅ réwériiguc naṅselima kecanṅu. Ieneṅ mia Anutuac zézé seli ac zéma Yesuac muru ninžēṅ ninžēṅgina hezac imi selianec késama kecanṅu.

¹³ Waṅu kurumeṅ igucnec ac ewa méṅ yomuhuc mayu niṅi, zéwa kiwiiguc ona, nalé yomuacnec hénima Miṅ Kewuninawac qeriaiguc humumu ieneṅ mériaṅginaiguc.

Imuhuc zéyu uṅa téréyanéṅ yomuhuc zéyec; Hélaṅnec! wawaṅ memegina imuac hélanéṅ méndac énécmimac imuac niṅ nalé imuaru aigina hetecgéma tachiarumu.

*Baeciguc héla memec
nalé hayec.*

¹⁴ Waṅu hémba hosusu lalac lalac heyu imuac qahaiguc ménṅ icac naṅa ésécnecnéṅ tarec. Waṅu iwac oruhaiguc imi ic kewu opoc golinéṅ memeya tarec, mériaiguc imi sou zéṅa miṅgaṅ qizilicyaguc imuac késama tarec. ¹⁵ Waṅu ocmuṅ igucnec kua meme uṅa ménéṅ mama ménṅ hosusu qahaiguc tarec iwac yomuhuc qacma ézéyec; Gi souga miṅgaṅ miṅgaṅgianéṅ héima tocgowésémaṅ. Héla gocmia imi moczoṅ waziwaziya wandaru baecac héla memeyawac naléya ducṅizac. ¹⁶ Imuhuc zéyu hosusu qahaiguc tarec inéṅ souya miṅgaṅ miṅgaṅagucnéṅ giliyu keṅha wamma qeriru baeciguc héla gocmia imi tocgó énécmimia wandarec.

¹⁷ Waṅu kua meme uṅa ménéṅ ocmuṅ kurumeṅiguc tarec imuacnec mayec. Waṅu i imuhucyanec souya zéṅa miṅgaṅ qizilicyaguc késa kerec. ¹⁸ Waṅu kua meme uṅa ménṅ gericac galeṅa keczac inéṅ zaki téréya igucnec mayec. Mama sou miṅgaṅa zéṅa qizilicyaguc késa kerec iwac kucnec qacma yomuhuc ézéyec; Waiṅ gocmia imi qaodaczac imuac niṅac gi souga zéṅa miṅgaṅa qizilicyaguc iminéṅ baeciguc waiṅ héla gocmia hezac imi héima tocgéna. ¹⁹ Zéyu kua meme uṅa iminéṅ souya héiyu keṅha waṅu baeciguc waiṅ gocmia kanzaṅaguc imi tocgoma Anutu qeri biriawac waiṅ tiṅi qiziṅayawac titiṅa kunéṅ yanda imuac qeriaiguc giliyu hiṅgadarec. ²⁰ Waṅu waiṅ tiṅi qiziṅayawac titiṅa yanda imi ama yanda imuac séṅgaṅgeṅiguc taru tiṅiqiziṅagic titiṅa yanda imuac qeria igucnec sac yanda mayec. Mayu zékéṅa imuac horua héṅgeṅa imi éréma becosic déméṅginawac séciguc heyec. Waṅu horua wéndara imi 300 kilomita imuac séc sécgéma keṅec.

15

Kua meme uṅa enéṅ yéwéri 7 késama naṅgic.

¹ Waṅu kurumeṅiguc sésécac haka kunéṅ yanda welic welicgia ménṅ hicṅiyu héṅi. Kua meme uṅa 7 ieneṅ yéwéri zéṅabéraguc 7 késama naṅgic. Anutuac yéwéri zéṅabéraguc iminéṅ hicṅidaru moczoṅ tecgémac imuac niṅac yéwéri iminéṅ tetecgiawac buṅa wanzac.

² Waṅu muṅguc hémba konduṅ ménṅ kiruṅnéṅ memeya ésécnecnéṅ geric bélaṅguc mesoho sohayawac heyec. Ic embac tosara meseli amuma yaṅ biria zéṅa iwac baniaraya zéṅa iwac qarawac qétéya imi moczoṅ héṅara mema ogicdacgic ieneṅ mia konduṅ kiruṅnéṅ memeya ésécnec imuac élélahaguc Anutuac gita kulele imi késama naṅgic.

³ Namma Anutuac weleṅ qeṅe ic Mose zéṅa rama merawa iorac legic yomuhuc zéṅa héigic, O Miṅ Kewunina Anutu, medac medac wandac wandac miṅjina, geṅ ai eṅeṅa zéṅa welic welicgia meanzaṅ. Baera baerawac ic kewu zéṅa Miṅ Kewu keczaṅ guac héna imi solaja zéṅa hélaṅnec.

⁴ Miṅ Kewunina, méréneṅ qacgawac bac yandi yandi ménda wamma eeya ménda héigémmac? Gi momacguc sac téréya. Guac wawaṅ meme solaja imi hicṅitegiczac imuac baera baera ic embac ieneṅ hama wéségaiguc mepési gémmu. ⁵ Waṅu haka imi tecgéyu hémba kurumeṅiguc héipuc acac hali ocmuṅ imuac naguya aṅgéyec. ⁶ Aṅgéyu kua meme uṅa qété 7 yéwéri 7 késa naṅgic ieneṅ ocmuṅ igucnec magic. Ieneṅ imi séwi usu lalacnec zéṅa qala qalagia lineṅ malekunéṅ memeya imi héima kecgcic. Waṅu tétécginaiguc rikūṅ maṅkepela golinéṅ memeya imi zikima naṅgic. ⁷ Waṅu yaṅ kekecginaguc 4 naṅgic ionarunec ménéṅ sokoc 7 golinéṅ memeya Anutu kekec hémbénaṅa miṅjina iwac qeri birianéṅ sécgéma kuaya qema heyec imi kua meme uṅa 7 ionac énécmiyec. ⁸ Waṅu Anutuac edamuya zéṅa kuhanéṅ waṅu ocmuṅ qeriaiguc hofac hicṅima kuaya qedarec. Waṅu kua meme uṅa 7 ionac yéwéri zéṅabéraguc 7 imi ménda tecgéyunec ménéṅ ménṅ ocmuṅ qeriaiguc emmacac séc qahac waṅec.

16

*3éic Anutuac qeri gericyanéj
kuaya qema heheya.*

¹ Waṅu ocmuṅ qeria igucnec ac ewa kuneṅ yandanéj mama kua meme uṅa 7 yomuhuc énézéyu niṅi, Ini kemma Anutuac qeri gericac 3éic 7 imi baeciguc qocgéjic.

² Waṅu kua meme uṅa qétéya momacguc inéj kemma 3éicya baeciguc qocgéyu wizi biria geriwagucnéj ic embac yaṅ biria imuac asé kiwiya mema baniaraya mepésimigic ionac séwiginaiguc hicṅiyec.

³ Waṅu kua meme uṅa qétéya éréhéc inéj 3éicya kondurjiguc qocgéyu kondurj imi focdac ic humumia ionac sac ésécnec waṅec. Waṅu kondurjiguc lambéc 3éma iwawai kekecginaiguc imi moc3oṅ humudacgic.

⁴ Waṅu kua meme uṅa qétéya haréwéc inéj 3éicya doku téfara 3éma doku kiwaiguc qocgéyu sac wandarec. ⁵ Waṅu kua meme uṅa doku aṅgétima kerec inéj yomuhuc 3éyu niṅi, becaru kecneccac kec3aṅ, o téréya miṅina, imuhuc 3étecgé énécmizaṅ imuac niṅac gi imi solaṅ dindiṅa wan3aṅ. ⁶ Ieneṅ ic embac téréya 3éma kua meme ic unugic sacgina mayec imuac niṅ sac gumu énécmima imuac nimba hakagina waṅgic imuac bakia mezu. ⁷ Waṅu neṅ nimba 3aki téréyanéj ac yomuhuc melemma 3éyec; Hélaacnec! Anutu Miṅ Kewunina medac medac wandac wandac miṅina guac gésigési aiga imi hélaacnec 3éma solaṅa wan3ac.

⁸ Waṅu kua meme uṅa qétéya 4 inéj 3éicya imi kaiweiguc qocgéyu geric bélaṅanéj ic embac kasoṅi énécmimac niṅ waimimia waṅec. ⁹ Waṅu geriwa kuneṅ yandanéj ic embac kasoṅi énécmiyec. Waṅu yéwéri 3érabéraguc imi mihicṅi énécmimacac séc kuha hemizac Anutu iwac qara imi 3ébiri qébiri wammima ewa qerigina ménda melemma eeya ménda héimigic.

¹⁰ Waṅu kua meme uṅa qétéya 5 inéj 3éicya imi yaṅ biria iwac ic kewu tataraiiguc qocgéyu iwac héngaleṅ ama areṅa yanda imi focdac siṅidéṅgéyu ic embac ieneṅ qen3eṅ man3eṅ qema ezelaṅgina kigic. ¹¹ Waṅu wizi némbéṅgina 3éma imuac geriwa niṅac Anutu kurumeṅ miṅina 3ébirimima wawaṅ memegina imi kileṅ ménda meleṅgic.

¹² Waṅu kua meme uṅa qétéya 6 imi ic kewu Is igucnec hamu ionac hénagina mihicṅima 3éréṅ qéréṅ wandacmaṅ 3é 3éicya doku téfara yanda Yufurata iguc qocgéyu doku imi 3icgédarec. ¹³ Waṅu ni hémba ma3uaṅ mokoleṅ kuaya igucnec 3éma yaṅ biria imuac kuaya igucnec 3éma kua meme ic ikora iwac kuaya igucnec uṅa biria haréwéc taṅa tanec ésécnéj éréjic. ¹⁴ Imi mia kuwic uṅagina. Ieneṅ imi medac medac wandac wandac miṅina Anutu iwac nalé yandaiguc yaré qewiṅ 3é 3éréṅ qéréṅ wamma baera baera ic kewu ionac muru kemma kiwi méréra wamma tocgo énécmigic. ¹⁵ Niṅ3u neṅ kowu nene ésécnec hamaṅ. Méṅnéj méṅ kic qeli kecma eṅeya séwi usuya galeṅgéma katanec ménda kerha wamma eṅeya gamuya ménda hicṅitegicmac imi mériaṅaguc wammac. ¹⁶ Waṅu uṅa biria haréwéc ieneṅ baec méṅ qara Hebiraio aciguc Amagedon 3émimia imuaru ic kewu qutulange énécmidacgic.

¹⁷ Waṅu kua meme uṅa qétéya 7 inéj 3éicya imi sawa géléléyaiguc qocgéyu mayec. Mayu ocmuṅ ic kewu tatak imuarunec ac ewa kuneṅ yanda méṅnéj yomuhuc 3éyu mayec; Medac medara wan3ac! ¹⁸ Waṅu pilitic 3éma buṅ parandaṅ 3éma ac hétéj hicṅiyec. Waṅu naṅ kuneṅ yanda méṅ hicṅiyec. Naṅ imuhucya imi baeciguc ic embac hicṅima kecgicac éréma deguc méṅ ménda hicṅiyec. ¹⁹ Waṅu ama areṅa yanda demṅ seliaguc imi téma haréwéc waṅec. Waṅu baec séc ic ionac ama areṅa yanda imi moc3oṅ bororoṅgéma madarec. Waṅu Anutunéj Babilon ama areṅa yandawac tacyachéra imuhuc niṅqeli énécmima qeri biric soho sohayawac waiṅ doku sokoc imi qocgé énécmiyec. ²⁰ Waṅu kondurj baec komoc komoc imi néṅgacma sanjidacgic baec boṅa moc3oṅ hocénécmimia waṅec. ²¹ Waṅu kurumeṅ igucnec komboc sanṅeṅa 40 kilo imuhucya imuhucyanéj ic embac ionac qacginaiguc mayec. Mayu yéwéri kuneṅ yanda bac yandi yandiyaguc mihicṅi énécmiyu ic embac ieneṅ Anutu 3ébiri qébiri wammigic.

17

Kaisero embac garata zéma
yaɗ biria.

¹ Waɗu kua meme uɗa 7 zéic késa naɗgic ionarunec ménɗnéɗ nuaru hama yomuhuc nézéyec, You hana hena yanda embac qac buɗa yandayaguc doku kuney yanda yandaiguc tacanzac imi kitiwa dimuhucya hicɗimimac imi gézéwa hémbésémaɗ. ² Baec séc ic kewu ieneɗ i guc kaisero waɗamuanzu. Waɗu ic embac baeciguc kecaɗzu ieneɗ iwarunec mia kaiseroac waiɗ doku negic ewa soho waɗ énécmiyu kecɗu. ³ Imuhuc nézéma uɗa téréyanéɗ nuagicma baec kéra kérésiaiguc keɗec. Waɗu imuaru hémba embac ménɗ yaɗ biria pésia ménɗac qahaiguc tarec. Waɗu yaɗ imuac séwélaiguc Anutu zébiru qébiru mimiawac qac kiwi hénia hénia sécgédacma heyec. Waɗu yaɗ imi mia oruha 7 zéma iliha 10 hemiyec. ⁴ Waɗu embac imi séwi usuya qoucqoucya zéma pésicpésiha meamuma kerec. Waɗu goli zéma hoc eeyaguc zéma péll hocnéɗ mezeric amuyec. Waɗu mériaiguc sokoc ménɗ golinéɗ memeya késama naɗec. Waɗu sokoc imuac qeriaiguc imi haihaka ewa loloɗa zéma kaiseroac haka qakolayaguc imi sécgéma heyec. ⁵ Waɗu pakayaiguc qara saɗa yomuhuc ooyawac heyec, Babilon ama yanda, kaisero embac zéma baecac haihaka ewa loloɗawac neɗgocgina. ⁶ Waɗu embac imi hémba ic embac téréya zéma Yesuac héipuc ichéra ionac sacgina nekecma ewa sohosoho waɗec. Waɗu neɗ hémma kuney yanda welicgéyi. ⁷ Waɗu kua meme uɗanéɗ némac niɗac imuhuc kuney yanda welicgézaɗ? zéma nézéyec. Neɗ embac imuac haihakaya saɗa zéma yaɗ biria oruha 7 zéma iliha 10 embac iminéɗ tacma nesianzac iorac héniaigira gézéwa nimbésémaɗ. ⁸ Gi yaɗ biria hénzaɗ imi becaru kerec, néɗ deguc ménda kecɗac. Waɗu bianɗguc uɗa biria ionac baec dumuɗa imuacnec éréma humucac geric siaiguc hiɗgacma biridacmac. Waɗu yaɗ biria imi bec kerec, néɗ deguc ménda kecma bianɗguc liliɗgéma hamac. Imuac niɗac hicɗi énécmimac nalé imuaru imi baec kurumeɗ hicɗiyec imuarunec éréma deguc baeciguc kekeru, kekecac kiwiiguc qacgina ménda ooyawac hezac, ieneɗ imuac hémma welicgému. ⁹ Ewa qeri niɗteɗgic qinɗteɗgicyagucnéɗ ac yomi niɗasarimac. Oruha 7 imi baec boɗa 7 embacnéɗ tarec imi zéma ic kewu 7 wanɗu. ¹⁰ Ic kewu 5 imi maunuyu qahac waɗgic ménɗ deguc kecɗac. Waɗu ménɗ imi ménda hazacnec. Waɗu hamac imi nalé hotoɗadac kecmacac hezac. ¹¹ Yaɗ bec kerec, néɗ deguc qahac wanɗac imi ic kewu 7 ionac areɗiguc toroqema qétéya 8 wammac. Waɗu inéɗ humucac geric siaiguc hiɗgacmac. ¹² Waɗu iliha 10 hénzaɗ imi ic kewu 10. Waɗu ieneɗ imi baec yandagina imi ménda énécmimia néɗ yaɗ biria i guc qéhéréɗgéma kecgic nalé hotoɗa dac ic kewu ésécnec kuc buɗa qeénécmimia wammac. ¹³ Ieneɗ imi ewa siɗ momacnec wamma eɗaɗ kuc buɗagina zéma ic kewuac qac buɗa imi yaɗ biria iwac mia waimidacmu. ¹⁴ Waɗu ieneɗ rama merawa haɗéc wammima i guc yaré qemu. Waɗu rama merawa imi miɗ onac miɗgina zéma ic kewu onac ic kewu kecɗac imuac yaréiguc onogicdacmac. Waɗu héihéré énécmimia zéma gési énécmimia zéma tohotoho ichéra keɗhéi hahéigina qahac imi eneɗ i guc momacnec kecmu.

¹⁵ Imuhuc zéma kua meme uɗanéɗ toroqema yomuhuc nézéyec; kaisero embac doku yanda yanda qacginu taru hénneɗ. Doku imi mia icya icya zéma ic embac tuɗa tuɗa zéma héngaleɗ amaya amaya zéma acgina hénia hénia zéanɗu imi eneɗ mia. ¹⁶ Waɗu iliha 10 héɗnec ieneɗ zéma yaɗ biria imi momacnec kaisero embac imi nimbiri wammima mebiru mima séwi usuya imi hetecgéma iwac séwi busuya qécgéma nenesicya imi gericiguc odacmu. ¹⁷ Waɗu Anutunéɗ eɗeya ewa siɗa heyec séc medacmaɗ zé ewa qeriginaiguc nininɗ ménɗ mihicɗi énécmiyu ewa momac wamma eɗaɗ héngaleɗ ama areɗa yandagina imi yaɗ biria iwac waimigic. Waɗu imuhuc wammanec kecgic Anutuac ackuaɗéc imi hélaguc wandacmac. ¹⁸ Waɗu embac héɗnec imi mia ama areɗa yanda, baecac ic kewu héngaleɗ waɗ énécmianɗac imi mia.

18

Babilon ama areṅa yanda imi kisikiyoṅ mihicṅiyec.

¹ Imuhuc zéyu tecgéyu ni hémba kua meme uṅa méṅ kuc buṅa yandayagucnéṅ kurumeṅ igucnec mayec. Waṅu iwac edamuyanéṅ baec qetagalidarec. ² Inéṅ ac ewa yandaiguc qacma yomuhuc zéyec; Bacgézac bacgézac! Ama areṅa kuneṅ yanda yanda Babilon! Kuwic onac duṅ tatac zéma uṅa biria hénia héniaiwac tocgotogo ama zéma nei biria ewa loloṅa ionac aségina wanžac. ³ Hénia imi yomuhuc, héṅgaleṅ amaya amaya imi iwac kaisero hakawac qeri biria imi doku selia ésécnec nema ewa mohoqoho sohoya wanžu. Waṅu baecac ic kewu eneṅ i guc kaisero haka waṅgic. Waṅu baec séc nénnagémba ic ieneṅ imuhucyanec mežeric qežericac kuhanéṅ kecma kekec imuac kuha niṅac yandima soukiwa ginaguc waṅgic.

⁴ Waṅu kurumeṅ igucnec ac ewa méṅ yomuhuc mayu niṅi; Ic embac hécna ini embac iwarunec mama iwac kápésiciguc ménda toroqemu. Imuhuc wamma iwac yéwéri zérabéráguc imi momacnec ménda memu. ⁵ Némac niṅ kápésicya imi qaudumuru héima eṅkecma kurumeṅ osizac. Waṅu Anutunéṅ kápésicya imi niṅqelima kecžac. ⁶ Imuac énécmiyec séc migic. Wawaṅ memeyawac bakia séha mesaigic éréhéc waṅu meleṅ migic. Waṅu sokociguc doku selia hénia hénia momacnec haima lelecgéma énécmiyec imi séc méṅ toroqema meleṅmigic. ⁷ Zézé bipi waṅamuma mežeric waṅamuma kerec imuac imuhucyanec qeṅzeṅ manzeṅ zéma ewa howuc imuac séciguc wammigic. Némac niṅ inéṅ ewa qeriaguc yomuhuc zéanžac, ni embac garata wamma héṅgaleṅ waṅ énécmianžua, ni malé qahac, waṅu ewa howuc méṅ ménda mihicṅimaṅ. ⁸ Imuac niṅ ai meme momacguc imuac qeriaiguc yéwéri zérabéra, humuc zéma, zésiác yanda zéma, béti yanda imuhucyanéṅ hicṅimimac. Iwac tasé kuku miṅina imi medac medac, wandac wandac miṅina Anutu, imuac niṅac embac imi geric bélaṅaiguc giliyu žedacmac.

⁹ Waṅu baecac ic kewu i guc kaisero wamma mežeric qežeric wamma kecgic imi eneṅ gericnéṅ embac imi oyu imuac hofacya eṅu hémma iwac niṅac zésiác wammu. ¹⁰ Waṅu qeṅzeṅ manzeṅa hémma bac yandi yandi wamma lakec namma qac héhélima yomuhuc zému. Ewa biric, ewa biric! Ama yanda Babilon, medac medac wandac wandac Babilon! Némac niṅ kitiwaga yéwéria focdac hicṅigénžac.

¹¹ Méṅnéṅ méṅ hinacya boṅ ménda meanžac imuac niṅac baecac nénnagémba ic ieneṅ embac imuac wamma siacma ewa biric wammigic. ¹² Hinacgina imi mia goli zéma siliwa zéma qembili boṅa yanda zéma pél hoc boṅa eṅeṅa zéma lineṅ maleku solara zéma iwawai qouc qoucǵia zéma maleku hézén usianéṅ memeya kambiy hésiánéṅ memeya zéma maleku péscipésiha zéma ichésa héméṅa hiabiaguc hénia hénia zéma iwawai elifante žuṅanéṅ memeya zéma méra kiwi ichésa boṅa eṅeṅagucnéṅ memeya hénia hénia zéma aiy qaora zéma, aiy zéma mamboli hoc ¹³ Waṅu méséki ic séwéla, iwawai asélaṅaguc, kufar, haléc héméṅaguc, berizi halécya, doku selia, oliwa haléc, padi zéma imuac uha, burumakao zéma rama, becosic zéma imuac karisi, hésa ic zéma ic embac ionac qeri uṅa. ¹⁴ Waṅu yomuhuc zému, Iwawai héla gocmia imuac me imuac guac uṅaganéṅ siṅa nimma hoc hoc ai meanṅec imi mocžoṅ guac murunec néṅgacma kendacgic. Iwawai saméṅ bipiyaguc hegéṅgéṅa zéma iwawai mežeric qežeriraguc imi mocžoṅ sohodacgic. Imuhucya imi méndagucnec mihicṅimu. ¹⁵ Babilon niṅac soukiwa mihicṅiaṅgic nénnagémba ic hinac imuhucyanac miṅina ieneṅ qeṅzeṅ manzeṅ imuac bac yandi yandi wamma lakec namma yomuhuc zézé siac wamma ewa howuc wanžu. ¹⁶ Ewa biric, ewa biric, ama yanda gi lineṅ maleku hiabia zéma maleku qouc qoucǵia zéma pési pésiyanéṅ mežericma goli zéma hoc eeyaguc zéma pél hocnéṅ mežeric amuma kekera. ¹⁷ Hinac yanda imuhucyanéṅ fuknec qahac wandacžac.

Zéic miṅina zéma zéiciguc kondurj séc keṅkeṅ haha waṅaṅgic ic kiar eneṅ zéma zéic imuac ai ic zéma kondurjiguc ai meanṅic ieneṅ lakec naṅgic. ¹⁸ Namma geric embac oyu hofacya éréyu hémma qacma zézu, Ewa biric, némac ama kuneṅ yandanéṅ imuac séc waṅec me? ¹⁹ Imuhuc zéma orucginaiguc sigic naecma siacma ewa howuc wamma

zésiacma zégic; Ewa biric, ewa biric, ama yanda yomi, konduniguc zéic miṅina ienen guac iwawai eeyagucnéṅ soukiwagina mihiṅianṅic, néṅ ama areṅa yanda imi fuknec qahac wandaczac. ²⁰ Waṅu Anutunéṅ hénaoriṅ héra ionac zéwelecgina niṅénécmima embac imi zétecgé énécmizac. Imuac niṅac kurumenṅ zéma ic embac téréya zéma Yesuac Méliméli ic zéma kua meme ic ini, haka imuac ségiségi waṅic!

²¹ Ac imuhuc hiṅiyu kua meme uṅa selia méṅnéṅ zamanziṅ yanda hilaṅa méṅ meyacma konduniguc giliyu hiṅarec. Hiṅaru yomuhuc zéyec; Babilon ama yanda imi imuhucnec selianec gliyu hiṅaru mihiṅimuac séc qahac wammac. ²² Waṅu gita qeṅe ic zéma legic héihéi ic zéma kuṅa qeṅe ic zéma témuy qeṅe ic ionac hétéṅ imi suginaiguc muṅguc ménda hiṅiyu nimmu. Waṅu méra kiwi meme ic ionac nénnagémba haka imi acguc muṅguc ménda hémmu. Waṅu iwawai hézé hézézayawac zamanziṅ hoc yanda imuac hétéṅ acguc muṅguc ménda hiṅiyu nimmu. ²³ Lambe asahanéṅ guaru muṅguc ménda asarimac. Waṅu eu iniṅ buṅa qeṅe ionac ewa hétéṅnéṅ guac muru muṅguc ménda hiṅiyu nimmu. Nénnagémba ichécga imi baera baera ic eṅeṅa imi eneṅ mianéṅ, suṅa meme acganéṅ baec séc ic embac qerigina mesohoyec. ²⁴ Waṅu kua meme ic zéma ic embac téréya zéma ic embac tosara baera baera unuhumugic moczoṅ yanda ionac sacginanéṅ ama yanda yomuac qeriaiguc wininiyec.

19

Kurumeniguc zézé ségiségi
hiṅiyu héṅi.

¹ Waṅu imuac andiaiguc nimba kurumeniguc ic embac tuṅ yanda ionac ewa hétéṅ yanda ésécnecnéṅ hiṅjima yomuhuc zégic; Haleluya Anutunina mepésini! Anṅéṅ titi zéma edamu zéma kuc yandanéṅ Anutunina guaru hezac. ² Héniá imi mia iwac niṅgésigési ai imi hélanc zéma solaṅ dindiṅa wanzac. Kaiseroac hakanéṅ baec mebiriyec sero embac garata imi niṅgésima eṅeṅa welen qeṅe ichéra ionac sacginawac zégési énécmimac. ³ Muṅguc yomuhuc zégic; Haleluya! Waṅu ama yanda imuac hofacnéṅ nalé tetecgia qahac emmanec naṅanzac. ⁴ Waṅu qeriawac galeṅ 24 zéma yaṅ kekecginaguc 4 ieneṅ ic kewu tatak imuaru tarec Anutu i simiṅ héimima mepésimima zégic; Hélacnec, Haleluya! ⁵ Waṅu ic kewu tatak imuarunec ewa hétéṅ méṅ hiṅjima zéyec; Anutunina mepésimigic, iwac welen qeṅehéra moczoṅ ini zéma, kuneṅ me komora, iwac bac yandi yandi wammianzu ini moczoṅ Anutu mepésimigic. ⁶ Waṅu muṅguc ic embac tuṅ yanda ionac ewa hétéṅ ésécnec zéma doku dunduṅ yandawac hétéṅ ésécnec zéma buṅ parandaṅ yanda ésécnecnéṅ hiṅjima yomuhuc qacma zégic niṅi, Haleluya! medac medac wandac wandac Miṅ Kewunina neṅaṅ Anutunéṅ ninic-galeṅ waṅ nénécmianzac. ⁷ Rama merawa imuac zammaréṅ meme naléya ducṅiyu iniṅ buṅaya qemimianéṅ zéréṅ qéréṅ waṅ amudaczac. Imuac niṅ neṅaṅ ségiségi wamma edamuya héimiwiṅ. ⁸ Embac imi mia lineṅ maleku hiabia qilic qilicyaguc zéma lalac qeṅecnec imuhucya héimac niṅ haimiyec. Waṅu maleku lineṅ hiabia imi mia ic embac téréya ionac wawaṅ meme solaṅ dindiṅa imi mia.

⁹ Waṅu kua meme uṅanéṅ nuac yomuhuc zéyec; Kiwi yomuhuc ona, rama merawa imuac zammaréṅ hai ségiségi iguc héihéré énécmimia imi mériaṅ ginaguc. Waṅu muṅguc toroqema zéma ac yomi Anutuac ackuazéic imi hélanc zéyec. ¹⁰ Imuhuc nézéyu ni simiṅ héima mepésimimaṅ zé wamba inéṅ yomuhuc nézéyec, Ni imi gi zéma guac dac munahécga Yesuac héipuc ac késa keczu iniguc momacnec welen qeṅe ic kecqua. Waina, imuhuc ménda waṅ némbésémaṅ, néṅ Anutu sac mepési miwésémaṅ. Yesuac héipuc acnéṅ bianṅac ara imuac qeri uṅa wanzac.

Becosic lalac lalac qahaiguc tatara.

¹¹ Waṅu ni kurumenṅ anṅéma naṅu héṅi. Ninzu becosic lalac méṅnéṅ naṅu imuac qahaiguc méṅnéṅ tacma kerec. Iwac qara imi haka héla zéma ac héla. Inéṅ solaṅ dindiṅanec niṅgési ai mema yaré qeanczac. ¹² Kiwa imi geric bélaṅa ésécnec waṅu

oruhaguc imi ic kewu opoc sasala heyec. Waṅu qac ménḡ ooyawac hemiyec. Waṅu imuac qac imi tosara qahac, nérḡ eṅeyaocnec ninḡac. ¹³ Waṅu inérḡ maleku saciguc tindunḡia héima kerec. Iwac qara imi Anutuac ackuaḡéc zémimia. ¹⁴ Waṅu yaré ic kuruménḡiguc kecḡu ienérḡ maleku linérḡ lalac qeqeya zéma qakolaya qahac héima becosic lalaciguc tacma méndacmigic. ¹⁵ Kuaya igucnec mia sou zéra qizilic ménḡ éréyec. Waṅu iminérḡ mia baera baera ic embac unumac. Waṅu eṅeyaoc aiḡ qarucnérḡ héḡgaleḡ waṅ énécmimac. Waṅu Anutu medac medac wandac wandac miḡina iwac qeri geric héḡgeḡa nimma waiḡ gocmia tiḡiḡaanḡu ésécnec tiénécmima tasé kuku ai memac. ¹⁶ Waṅu iwac maleku horua qahaiguc zéma tawéyaiguc qac kiwiya yomuhuc ooyawac hezac, ic kewu ionac ic kewugina, miḡ ionac miḡgina.

Yaḡ zéraguc zéma yaré ichéra
imi maunuyec.

¹⁷ Waṅu ni hémba kua meme uḡa ménḡnérḡ kaiweiguc namma nei sawaiguc putitima keḡha waḡgic ionac muru kucnec qacma yomuhuc énézéyec; Hama Anutuac neḡélélérḡ yandaiguc tocgégic. ¹⁸ Tocgoma ic kewu ionac séwi busu zéma ic kawali hécginauwac séwi busu zéma becosicgina zéma imuac qahaiguc tacgic ionac séwi busu zéma ziki sipac qahac kecḡu zéma welenḡ qeqe kecḡu zéma kunérḡ me komora mocḡoḡ yanda ionac séwi busugina imi negic. ¹⁹ Waṅu neḡ hémba yaḡ biria imi zéma baec séc ic kewu zéma yaré ic hécgina ienérḡ tocgogic. Tocgoma becosic lalaciguc tarec i zéma yaré ichéra haḡéc waḡ énécmima yaré qewiḡ zé harégic. ²⁰ Néḡ yaḡ biria zéma iwac kiwaiguc kiwi méréra meañgic kua meme ic ikora imi momacnec érépésima dérécgé érécmimia waḡec. kua meme ic ikora inérḡ mia yaḡ imuac qac kiwiya késa kecma iwac ireha mepési migic imi onac kiwi méréra wamma ewagina mesoho énécmiyec imi mia. Éréhéc imi qeliqeli érépésima gizoḡ geric bélaḡawac zékéḡaiguc gili érécmiyu hiḡgaroc. ²¹ Waṅu tosara imi becosic lalaciguc tarec iwac kua igucnec sou zéragucnérḡ mama unudarec. Waṅu nei hénia hénia imi mocḡoḡ hama séwi busugina negic tomeḡgina qedarec.

20

Yawuḡ 1,000.

¹ Waṅu hémba kua meme uḡa ménḡnérḡ uḡa biria ionac baec dumuḡa imuac wétéya zéma seḡ hésa kunérḡ yanda mériaiguc késama kurumerḡ igucnec mayec. ² Mama maḡuaḡ mokoleḡ késama yawuḡ 1,000 séc qatémiyec. Maḡuaḡ imi mokoleḡ walac hiçḡiyec uḡa biria, Biria miḡina zémimia imi mia. ³ Qatémima uḡa biria ionac baec dumuḡa imuac qeriaiguc giliyu hiḡgaru naguya hézicgéma asé kiwinérḡ meselima musulunḡéyec. Waṅu baera baera méndagucnec ikoc ménda waḡ énécmimac niḡ yawuḡ 1,000 ac séc imuaru heyec. Waṅu imuac andiaiguc nalé hotoḡa dac hulacmimia wammac.

⁴ Waṅu ni ic kewu tatak sasala hémba tosara imuaru tacgic imi onac niḡgésigési ai memu niḡ kuc buḡa énécmiyu késa kecgcic. Waṅu neḡ hémba Anutuac ackuaḡéc zéma Yesuac héipuc ac niḡac déménḡgina héric hérira ionac qeri uḡagina zéma yaḡ biria zéma iwac ireha ménda mepésimigic ienérḡ zéma pakagina zéma méraginaiguc asé kiwiya ménda meḡic ienérḡ qelima yacma Kristoguc yawuḡ 1,000 imuac séc ic kewu waḡ énécmima kecgcic. ⁵ Waṅu humugic ionac murunec tosara ienérḡ keḡkecma yawuḡ 1,000 tecgéyec nalé imuaru mia qelima yacgic. Yacgic qelima yayac haka imuac qétéya momacguc waḡec. ⁶ Ic embac humuc igucnec qeliqeli qétéya momacguc imuac toroqemu ienérḡ imi mériaḡginaguc zéma téréya. Ionac muru humuc qété éréhéc imi kuha qahac. Ienérḡ imi Anutu zéma Kristoac hofac oo ic wamma yawuḡ 1,000 imuac séc Kristoguc ic kewu waḡ énécmima kecmu.

Biria miḡinawac kekec teteçgia.

⁷ Waṅu yawuḡ 1,000 sécgéyu Biria miḡina imi hésa ama igucnec hulac mimia wammac. ⁸ Hulac miyu éréma yaré qemu niḡac baec waḡgoḡa kemboḡ qahac Gok zéma Magok ic imi ikoc waḡ énécmima qutulaḡgé énécmimaḡ zé kemmac. Waṅu zaḡgégina imi

kondur sakasac éséc nec sasala. ⁹ Ieneṅ imi baec imi sécgédacma asasa tigid. Waṅu ic embac téréya toṅ héréma tacgic imi zéma ama baec yanda siṅniṅ waṅmimia imi lelecgé énécmigic. Waṅu kurumeṅ igucnec gericnéṅ mama yaré ic imi onoyu humudacgic. ¹⁰ Waṅu Biriya miṅina ewa soho waṅ énécmima kerec imi gizoṅ geric bélaṅawac zékéṅaiguc giliyu hiṅgarec. Waṅu geric sia imuaru mia yaṅ biria imi zéma kua meme ic ikora imi momacnec kecma siṅi kaiwe séc nalé teteccgia qahac qenzerṅ manzerṅ qema kecmaoc.

Humuc ic eneṅ niṅgési énécmimia waṅec.

¹¹ Waṅu ic kewu tatak kuneṅ yanda lalacnec zéma ménṅ imuac qahaiguc tarec imi héṅi. Waṅu baec kurumeṅ imi wésia igucnec néṅgacma qahac wandarec. ¹² Waṅu neṅ hémba humuc eneṅ, eṅeṅa zéma mamaya momacnec ic kewu tatak imuac wésiaiguc naṅgic kiwiya tosara héndéṅ héndéṅa heyec. Waṅu kiwi ménṅ acguc héndéṅu heyec imi mia kekecac kiwiya. Waṅu humuc ic imi wawaṅ memegina kiwiiguc ooyawac heyec séc zégési énécmiyec. ¹³ Waṅu nalé imuaru kondur qeriaiguc humumia hegic imi meleṅ énécmiyec. Waṅu humuc zéma humumia ionac baec dumuṅa acguc qerigiraiguc humuc ic hegic imi meleṅ énécmiyoc. Waṅu icya icya wawaṅ memegina kiwiiguc ooya imuac séciguc zégési énécmiyec. ¹⁴ Waṅu humuc zéma humumia ionac baec dumuṅa imi geric zékéṅ imuaru selianec giligid hiṅgarec. Geric zékéṅ imi mia humuc qété éréhé. ¹⁵ Waṅu ménṅéṅ ménṅ kekecac kiwiiguc qara ménda ooyawac hemac imi geric zékéṅ imuac qeriaiguc gilimimia wammac.

21

Kurumeṅ qelia zéma baec qelia.

¹ Waṅu ni kurumeṅ qelia zéma baec qelia héṅi. Kurumeṅ walaha zéma baec walaha imi aulaṅgéma qahac waṅoc. Waṅu kondur imuhucyanec ménda heyec. ² Waṅu ama areṅa yanda téréya Yerusalem qelianéṅ kurumeṅ igucnec Anutu arunec mayec. Mayu hémba mezeric zerira tanera imi embac ic buṅa qemimianéṅ eu buṅayawac wamma mezeric amuyec éséc nec waṅec. ³ Waṅu ic kewu tatak imuacnec ewa hétéṅ kuneṅ yanda hiṅjima yomuhuc zéyec; Héṅgic Anutuac hali imi ic embac sucginaiguc hezac. Waṅu inéṅ Anutu waṅ énécmima iniguc momacnec kecma. Waṅu ieneṅ imi Anutuac ic embachéra waṅgic Anutu eṅeyaoc iniguc momacnec kecma. ⁴ Kecma kic masigina moczoṅ kicgina igucnec zuac énécmimac. Iwawai walahanéṅ qahac wandarec. Imuac niṅac qelia imuaru humuc me zési ac me yaiwisisiṅ me qenzerṅ manzerṅ imuhucya imi méndagucnec hemac.

⁵ Waṅu ic kewu tatak imuaru tarec inéṅ yomuhuc zéyec; Héṅgic neṅ iwawai moczoṅ meqeli énécmizua. Waṅu muṅguc toroqema zéyec; Ac yomi imi ninzéṅgé mimia zéma héla, imuac niṅac kiwiiguc owésémaṅ. ⁶ Waṅu ac ménṅ yomuhuc nézéyec, Mewa tecgézac! Ni imi Alfa zéma Omega,* hénihénia zéma teteccgia, neṅ mia kekecac doku kiwa igucnec doku boṅtegicya imi déménṅina qanṅararaṅ qeqeya ionac énécmimaṅ. ⁷ Ménṅ naṅselimac imi iwawai imuhucya mératéc miyu memac. Ni iwac Anutu wamba inéṅ nuac naṅna wammac. ⁸ Waṅu ic ionac bac yandi yandi wammu zéma, ménda ninzéṅgému zéma, iliṅqiliṅ kekec zéma, biṅ qeqe zéma, kaisero ic zéma, zinac meme ic zéma, banarawac simiṅ héianzu zéma, ikoc ac zéanzu imi eneṅ moczoṅ zékéṅ yanda gizoṅ geric bélaṅaguc imuaru hiṅgacma kecma. Iminéṅ humuc qétéya éréhé wanzac.

Yerusalem qelia wininiyu héṅi.

⁹ Waṅu kua meme uṅa 7 zéicgina séc yéwéri zérabéraguc 7 kuaya qeqeya tima naṅgic ionac murunec ménṅéṅ haréma yomuhuc nézéyec, You hana, neṅ rama merawa iwac embac buṅa imi gézéwa hémbésémaṅ. ¹⁰ Imuhuc zéma uṅa téréyanéṅ nuagicma baec boṅa kuneṅ yanda horuaiguc emma nézéyu ama yanda téréya Yerusalem imi

* 21:6: Neṅaṅ aciguc; A zéma Z - ac imuac hénia imi 'Hénihénia zéma Teteccgia.'

kurumenjiguc Anutu arunec mama hayu héñi. ¹¹ Anutuac edamuya sécgéma heyu ama areña yanda imuac asahanéñ hoc eeyaguc boña eñeña yanda ésécñec. Imi mia zasipa hoc ésécñec wañu kristal hoc ésécñec lalaclalac wañec. ¹² Wañu imuaru baña demin yanda horuanéñ ama lelecgéma nañu imuaru sañgulañ 12 nañec. Sañgulañ imuaru kua meme uña 12 nañgic. Wañu sañgulañ imuac qacyaiguc qac kiwi néndéngéma ogic heyec. Imi mia Israel kisic areñ 12 ionac qacgina. ¹³ Sañgulañ imi baec wañgoña Is iguc haréwéc, Wes iguc haréwéc, Not iguc haréwéc, Saut iguc haréwéc nañgic. ¹⁴ Ama yanda demin imi séraña 12 hemiyec. Wañu sérañ imuac kambañaiguc rama merawa iwac Yesuac Méliméli ic 12 ionac qac kiwigina 12 heyec.

¹⁵ Kua meme uña ac nézéyec inéñ ama areña yanda zéma sañgulañ yanda zéma demin selia séc qéréréya memañ zé uñ mén golinéñ memeya késama nañec. ¹⁶ Ama areñ yanda imi wañgoña 4 sécgina momac zéma héñgeña wéndara sécgira momacguc. Wañu uñ iminéñ ama yanda imuac séc qéréréya meyu 2,200 kilomita wañec héñgeña wéndara zéma horua séc qérérégina imi moczoñ séc éréreñ. ¹⁷ Wañu kua meme uñanéñ ama areña yanda imuac demin dépaña imuac séc qéréréya acguc icnéñ meanziñ ésécñec meyu 70 mita wañec. ¹⁸ Ama demin baña imi zasipa hocnéñ memeya wañu ama yanda imi mia goli solaña galasi asac asaria ésécñecnéñ memeya. ¹⁹ Ama areñ yanda demin imuac baña qambaña imi hoc eeyaguc hénia hénia sasalanéñ mezeric qezeric wawaña. Qambaña qétéya momacguc imi zasipa hocnéñ, sérañ qétéya éréhéc imi sapaia hocnéñ, sérañ qétéya haréwéc imi agat hocnéñ, sérañ qétéya 4 imi emerade hocnéñ mezeric zerira. ²⁰ Qétéya 5 imi onikisi hoc, qétéya 6 imi kanelian hoc, qétéya 7 imi kirisolait hoc, qétéya 8 imi beril hoc, qétéya 9 imi topas hoc, qétéya 10 imi kirisopireis hoc, qétéya 11 imi zeisinta hoc, qétéya 12 imi amatisita hoc. ²¹ Sañgulaña 12 imi péñ hoc 12 néñ memeya, ama sañgulañ 12 eñac eñac imi péñ hoc howia eñac eñacnéñ memeya. Wañu ama hénaya imi goli téngéñ galasi ésécñec hiwéréngéma hini keñkeña.

²² Wañu medac medac wandac wandac miñina Anutu zéma rama merawa ekaoc ocmuñ wanzaoc imuac niñac ama yanda imuac qeriaiguc ocmuñ mén ménda taru héñi. ²³ Wañu ama imuaru imi kaiwe zéma maso imi aigira qahac némac niñ Anutuac edamuyanéñ qetawaliyu rama merawanéñ kifa wañ énécmianzac. ²⁴ Wañu baera baera ic embac ieneñ edamu imuac qeriaiguc keñha wañanzu. Wañu baecac ic kewu ieneñ eñañ edamu mema imuaru harému. ²⁵ Imuaru imi kaiwe séc sañgulaña ménda héianzu. Wañu imuaru imi siñi mén ménda hezac. ²⁶ Icyá icyá ieneñ eñañ baec yanda imuac edamuya zéma eñañ edamugina imi imuaru mema harému. ²⁷ Baecac iwawai qakolayaguc me iwawai gamu qeqeyaguc me ac ikoc wawaña ieneñ imuaru ménda harému, néñ rama merawa iwac kekecac kiwiiguc qacgina ooyawac hezac imi eneñ sac harému.

22

Doku téfara kekecyaguc.

¹ Wañu kua meme uñanéñ kekecac doku yanda mén kristal hoc ésécñec laclalacnéñ Anutu zéma rama merawa iwac ic kewu tatic imuacñec hénima mama keñu nézéyu héñi. ² Wañu doku téfara imi ama yanda imuac hénia namuña igucñec keñec. Wañu doku néwéc néwéc zécgériaiguc kekecac ic hésanéñ namma namma keñec. Ic hésa imuac héra tanera hénia hénia 12 iminéñ maso séc hicñima qauma wañañec. Wañu ic hésa imuac haréjanéñ baera baera ic embac mehiaru énécmiyec. ³ Ama yanda imuaru imi saec muñguc ménda hemac. Wañu Anutu zéma rama merawa iwac ic kewu taticnéñ ama yanda imuac suraiguc tacmac. Taru welen qeqe ichéra eneñ welen qeqe wammimu. ⁴ Wañu ieneñ iwac kic tanera hémma kecmu. Wañu iwac qac kiwiya imi pakaginaiguc hemac. ⁵ Wañu ama imuaru imi siñi muñguc ménda hemac. Wañu kifa zéma kaiwe asaha imi aigira qahac. Némacniñ, Miñ Kewunina Anutunéñ ionac asac mararañgina wammac. Wañu ieneñ imi nalé tetcgia qahac ic kewu wañ énécmima kecmu.

⁶ Wañu kua meme uña inéñ yomuhuc nézéyec, ac yomi ninzéngé mimia zéma héra. Némac niñ Miñ Kewunina kua meme ic ionac uñaginawac Anutunéñ iwac welen qeqe

ichéra iwawai focdac hicṅimacac hezac imi énézéyu hémmu niṅac eneya kua meme uṅa méliyec.

⁷ Ninzu, neṅ focdac liliṅéma hamaṅ! Imuac kiwi yomuac biana ara imi niṅtoho wammac inéṅ ségiségiyaguc.

Ac teteugia zéma mozoc ac.

⁸ Ni Yohanenéṅ iwawai imi hémma niṅi. Haka imi hémma niṅi imuaru haka imi nézéyec kua meme uṅa iwac hénayaiguc mepésimimaṅ zéma mama simiṅ héimiṅi.

⁹ Imuhuc wamba inéṅ yomuhuc nézéyec, Imuhuc ménda wanna, ni imi gi zéma kua meme ic dac munahécga keczu zéma ackua^zéc kiwi yomuaru hezac imi niṅtoho wammu iniguc momacnec welerṅ qeṅe wamma kec^zua. Imuac Anutu sac mepé qepési wammiwésémaṅ.

¹⁰ Waṅu inéṅ muṅguc yomuhuc nézéyec, Nalé imi hosuru hazac. Imuac bianaṅ ara kiwi yomuac qeriaiguc hezac imi asé kiwinéṅ ménda meseliwésémaṅ.

¹¹ Imuac waigic ic biria imi haka biria wammanec kecmac. Waṅu qeri qakolagucnéṅ qeri qakolagucnec kecmac. Waṅu ic solaja imi haka solaja wammanec kecmac. Waṅu ic téréya imi téréyanec kecmac.

¹² Ninzaṅ, neṅ focdac hamaṅ. Tasé eeyaguc imi nenamuru hezac. Icyā icyā wawaṅ memeginawac séciguc eṅac eṅac tasé ku énécmimaṅ. ¹³ Ni Alfa zéma Omega,* walac zéma andia, hénihénia zéma teteugia.

¹⁴ Malekugina horua imi zuac sorocgéan^zu imi eneṅ imi ségiségi ginaguc. Ieneṅ kekecac ichésa imuaru keremma saṅgularṅ igucnec ama yandawac qeriaiguc keremmuac qac buṅa qeénécmimac. ¹⁵ Ic kazuya zéma, zinac meme ic zéma, kaisero ic embac zéma, méra sacmeme ic zéma, baniara mepé qepési wammimia zéma, ac ikoc siṅa nimma waṅan^zu imi ama yanda imuac séṅgaṅgeṅiguc kecmu.

¹⁶ Yesu ni hénariṅnawac niṅac wamma nuac kua meme uṅana méli énécmiwa iwawai imi héipuc waṅ énécmiyec. Ni imi ic kewu Dawidiac séra zéma qelia, widi edamuyaguc.

¹⁷ Uṅa Téréya zéma iniṅ buṅa qeṅeyanéṅ Hana zézaoc, waigic mérénéṅ méṅ gezacyanéṅ ninzaṅ inéṅ hana zémac. Mérénéṅ méṅ doku niṅac owuruṅa qaṅgararaṅ qezac imi waigic hamac. Waṅu mérénéṅ méṅ kekecac doku niṅac wanzaṅ imi waigic boṅtegiac memac.

¹⁸ Kiwi yomuaru bianaṅ ara ooyawac hezac imi oloṅ niṅ wammu onac énézéwa niṅgic; Méṅnéṅ méṅ ac hezac imuaru ac méṅ toroqemaciguc Anutunéṅ yéwéri zérabéraguc kiwi yomuaru ooyawac hezac imi ic iwac mia toroqemimac. ¹⁹ Waṅu méṅnéṅ méṅ bianaṅ ara kiwi yomuaru hezac imuacnec ac méṅ auyu qahac wammaciguc Anutunéṅ kekecac ichésa zéma ama areṅa yanda téréya kiwi yomuac qeriaiguc ooyawac hezac imuaru ménda toroqemac niṅac auwa qahac wammac.

²⁰ Ac imi héipuc wamma zézac inéṅ ni hélacnec focdac hamaṅ zézac. Hélacnec, miṅna Yesu focdac hawésémaṅ.

²¹ Miṅ Kewu Yesuac ewa hianéṅ ic embac téréya momac yanda onac muru hemac. Hélacnec!

* 22:13: A zéma Z.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mataio 1:1-2:12
2	Mataio 2:13-3:6
3	Mataio 3:7-4:11
4	Mataio 4:12-25
5	Mataio 5:1-26
6	Mataio 5:27-48
7	Mataio 6:1-24
8	Mataio 6:25-7:14
9	Mataio 7:15-29
10	Mataio 8:1-17
11	Mataio 8:18-34
12	Mataio 9:1-17
13	Mataio 9:18-38
14	Mataio 10:1-23
15	Mataio 10:24-11:6
16	Mataio 11:7-30
17	Mataio 12:1-21
18	Mataio 12:22-45
19	Mataio 12:46-13:23
20	Mataio 13:24-46
21	Mataio 13:47-14:12
22	Mataio 14:13-36
23	Mataio 15:1-28
24	Mataio 15:29-16:12
25	Mataio 16:13-17:9
26	Mataio 17:10-27
27	Mataio 18:1-22
28	Mataio 18:23-19:12
29	Mataio 19:13-30
30	Mataio 20:1-28
31	Mataio 20:29-21:22

February

date	Scripture
1	Mataio 21:23-46
2	Mataio 22:1-33
3	Mataio 22:34-23:12
4	Mataio 23:13-39
5	Mataio 24:1-28
6	Mataio 24:29-51
7	Mataio 25:1-30
8	Mataio 25:31-26:13
9	Mataio 26:14-46
10	Mataio 26:47-68
11	Mataio 26:69-27:14
12	Mataio 27:15-31
13	Mataio 27:32-66
14	Mataio 28:1-20
15	Mareko 1:1-28
16	Mareko 1:29-2:12
17	Mareko 2:13-3:6
18	Mareko 3:7-30
19	Mareko 3:31-4:25
20	Mareko 4:26-5:20
21	Mareko 5:21-43
22	Mareko 6:1-29
23	Mareko 6:30-56
24	Mareko 7:1-23
25	Mareko 7:24-8:10
26	Mareko 8:11-9:1
27	Mareko 9:2-29
28	Mareko 9:30-10:12

date	Scripture
1	Mareko 10:13-31
2	Mareko 10:32-52
3	Mareko 11:1-26
4	Mareko 11:27-12:17
5	Mareko 12:18-37
6	Mareko 12:38-13:13
7	Mareko 13:14-37
8	Mareko 14:1-21
9	Mareko 14:22-52
10	Mareko 14:53-72
11	Mareko 15:1-47
12	Mareko 16:1-20
13	Luka 1:1-25
14	Luka 1:26-56
15	Luka 1:57-80
16	Luka 2:1-35
17	Luka 2:36-52
18	Luka 3:1-22
19	Luka 3:23-38
20	Luka 4:1-30
21	Luka 4:31-5:11
22	Luka 5:12-28
23	Luka 5:29-6:11
24	Luka 6:12-38
25	Luka 6:39-7:10
26	Luka 7:11-35
27	Luka 7:36-8:3
28	Luka 8:4-21
29	Luka 8:22-39
30	Luka 8:40-9:6
31	Luka 9:7-27

date	Scripture
1	Luka 9:28-50
2	Luka 9:51-10:12
3	Luka 10:13-37
4	Luka 10:38-11:13
5	Luka 11:14-36
6	Luka 11:37-12:7
7	Luka 12:8-34
8	Luka 12:35-59
9	Luka 13:1-21
10	Luka 13:22-14:6
11	Luka 14:7-35
12	Luka 15:1-32
13	Luka 16:1-18
14	Luka 16:19-17:10
15	Luka 17:11-37
16	Luka 18:1-17
17	Luka 18:18-43
18	Luka 19:1-27
19	Luka 19:28-48
20	Luka 20:1-26
21	Luka 20:27-47
22	Luka 21:1-28
23	Luka 21:29-22:13
24	Luka 22:14-34
25	Luka 22:35-53
26	Luka 22:54-23:12
27	Luka 23:13-43
28	Luka 23:44-24:12
29	Luka 24:13-53
30	Yohane 1:1-28

date	Scripture
1	Yohane 1:29-51
2	Yohane 2:1-25
3	Yohane 3:1-21
4	Yohane 3:22-4:3
5	Yohane 4:4-42
6	Yohane 4:43-54
7	Yohane 5:1-23
8	Yohane 5:24-47
9	Yohane 6:1-21
10	Yohane 6:22-40
11	Yohane 6:41-71
12	Yohane 7:1-29
13	Yohane 7:30-52
14	Yohane 7:53-8:20
15	Yohane 8:21-30
16	Yohane 8:31-59
17	Yohane 9:1-41
18	Yohane 10:1-21
19	Yohane 10:22-42
20	Yohane 11:1-53
21	Yohane 11:54-12:19
22	Yohane 12:20-50
23	Yohane 13:1-30
24	Yohane 13:31-14:14
25	Yohane 14:15-31
26	Yohane 15:1-27
27	Yohane 16:1-33
28	Yohane 17:1-26
29	Yohane 18:1-24
30	Yohane 18:25-19:22
31	Yohane 19:23-42

date	Scripture
1	Yohane 20:1-31
2	Yohane 21:1-25
3	Méliméli icac ai 1:1-26
4	Méliméli icac ai 2:1-47
5	Méliméli icac ai 3:1-26
6	Méliméli icac ai 4:1-37
7	Méliméli icac ai 5:1-42
8	Méliméli icac ai 6:1-15
9	Méliméli icac ai 7:1-29
10	Méliméli icac ai 7:30-50
11	Méliméli icac ai 7:51-8:13
12	Méliméli icac ai 8:14-40
13	Méliméli icac ai 9:1-25
14	Méliméli icac ai 9:26-43
15	Méliméli icac ai 10:1-33
16	Méliméli icac ai 10:34-48
17	Méliméli icac ai 11:1-30
18	Méliméli icac ai 12:1-23
19	Méliméli icac ai 12:24-13:12
20	Méliméli icac ai 13:13-41
21	Méliméli icac ai 13:42-14:7
22	Méliméli icac ai 14:8-28
23	Méliméli icac ai 15:1-35
24	Méliméli icac ai 15:36-16:15
25	Méliméli icac ai 16:16-40
26	Méliméli icac ai 17:1-34
27	Méliméli icac ai 18:1-21
28	Méliméli icac ai 18:22-19:12
29	Méliméli icac ai 19:13-41
30	Méliméli icac ai 20:1-38

date	Scripture
1	Méliméli icac ai 21:1-16
2	Méliméli icac ai 21:17-36
3	Méliméli icac ai 21:37-22:16
4	Méliméli icac ai 22:17-23:10
5	Méliméli icac ai 23:11-35
6	Méliméli icac ai 24:1-27
7	Méliméli icac ai 25:1-27
8	Méliméli icac ai 26:1-32
9	Méliméli icac ai 27:1-20
10	Méliméli icac ai 27:21-44
11	Méliméli icac ai 28:1-31
12	Roma 1:1-17
13	Roma 1:18-32
14	Roma 2:1-24
15	Roma 2:25-3:8
16	Roma 3:9-31
17	Roma 4:1-12
18	Roma 4:13-5:5
19	Roma 5:6-21
20	Roma 6:1-23
21	Roma 7:1-14
22	Roma 7:15-8:6
23	Roma 8:7-21
24	Roma 8:22-39
25	Roma 9:1-21
26	Roma 9:22-10:13
27	Roma 10:14-11:12
28	Roma 11:13-36
29	Roma 12:1-21
30	Roma 13:1-14
31	Roma 14:1-23

date	Scripture
1	Roma 15:1-21
2	Roma 15:22-16:7
3	Roma 16:8-27
4	1 Korinti 1:1-17
5	1 Korinti 1:18-2:5
6	1 Korinti 2:6-3:4
7	1 Korinti 3:5-23
8	1 Korinti 4:1-21
9	1 Korinti 5:1-13
10	1 Korinti 6:1-20
11	1 Korinti 7:1-24
12	1 Korinti 7:25-40
13	1 Korinti 8:1-13
14	1 Korinti 9:1-18
15	1 Korinti 9:19-10:13
16	1 Korinti 10:14-11:1
17	1 Korinti 11:2-16
18	1 Korinti 11:17-34
19	1 Korinti 12:1-26
20	1 Korinti 12:27-13:13
21	1 Korinti 14:1-17
22	1 Korinti 14:18-40
23	1 Korinti 15:1-28
24	1 Korinti 15:29-58
25	1 Korinti 16:1-24
26	2 Korinti 1:1-11
27	2 Korinti 1:12-2:11
28	2 Korinti 2:12-17
29	2 Korinti 3:1-18
30	2 Korinti 4:1-12
31	2 Korinti 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korinti 5:11-21
2	2 Korinti 6:1-13
3	2 Korinti 6:14-7:7
4	2 Korinti 7:8-16
5	2 Korinti 8:1-15
6	2 Korinti 8:16-24
7	2 Korinti 9:1-15
8	2 Korinti 10:1-18
9	2 Korinti 11:1-15
10	2 Korinti 11:16-33
11	2 Korinti 12:1-10
12	2 Korinti 12:11-21
13	2 Korinti 13:1-14
14	Galatia 1:1-24
15	Galatia 2:1-16
16	Galatia 2:17-3:9
17	Galatia 3:10-22
18	Galatia 3:23-4:20
19	Galatia 4:21-5:12
20	Galatia 5:13-26
21	Galatia 6:1-18
22	Efeso 1:1-23
23	Efeso 2:1-22
24	Efeso 3:1-21
25	Efeso 4:1-16
26	Efeso 4:17-5:2
27	Efeso 5:3-33
28	Efeso 6:1-24
29	Filipai 1:1-26
30	Filipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Filipai 2:19–3:6
2	Filipai 3:7–4:1
3	Filipai 4:2–23
4	Kolosai 1:1–20
5	Kolosai 1:21–2:7
6	Kolosai 2:8–23
7	Kolosai 3:1–17
8	Kolosai 3:18–4:18
9	1 Tesalonika 1:1–2:9
10	1 Tesalonika 2:10–3:13
11	1 Tesalonika 4:1–5:3
12	1 Tesalonika 5:4–28
13	2 Tesalonika 1:1–12
14	2 Tesalonika 2:1–17
15	2 Tesalonika 3:1–18
16	1 Timoteo 1:1–20
17	1 Timoteo 2:1–15
18	1 Timoteo 3:1–16
19	1 Timoteo 4:1–16
20	1 Timoteo 5:1–25
21	1 Timoteo 6:1–21
22	2 Timoteo 1:1–18
23	2 Timoteo 2:1–21
24	2 Timoteo 2:22–3:17
25	2 Timoteo 4:1–22
26	Tito 1:1–16
27	Tito 2:1–14
28	Tito 2:15–3:15
29	Filemon 1:1–25
30	Hebiraio 1:1–14
31	Hebiraio 2:1–18

date	Scripture
1	Hebiraio 3:1-19
2	Hebiraio 4:1-13
3	Hebiraio 4:14-5:14
4	Hebiraio 6:1-20
5	Hebiraio 7:1-19
6	Hebiraio 7:20-28
7	Hebiraio 8:1-13
8	Hebiraio 9:1-10
9	Hebiraio 9:11-28
10	Hebiraio 10:1-18
11	Hebiraio 10:19-39
12	Hebiraio 11:1-16
13	Hebiraio 11:17-31
14	Hebiraio 11:32-12:13
15	Hebiraio 12:14-29
16	Hebiraio 13:1-25
17	Yakobo 1:1-18
18	Yakobo 1:19-2:17
19	Yakobo 2:18-3:18
20	Yakobo 4:1-17
21	Yakobo 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Yohane 1:1-10

date	Scripture
1	1 Yohane 2:1-17
2	1 Yohane 2:18-3:2
3	1 Yohane 3:3-24
4	1 Yohane 4:1-21
5	1 Yohane 5:1-21
6	2 Yohane 1:1-13
7	3 Yohane 1:1-14
8	Yuda 1:1-25
9	Ac Saḡa 1:1-20
10	Ac Saḡa 2:1-17
11	Ac Saḡa 2:18-3:6
12	Ac Saḡa 3:7-22
13	Ac Saḡa 4:1-11
14	Ac Saḡa 5:1-14
15	Ac Saḡa 6:1-17
16	Ac Saḡa 7:1-17
17	Ac Saḡa 8:1-13
18	Ac Saḡa 9:1-21
19	Ac Saḡa 10:1-11
20	Ac Saḡa 11:1-19
21	Ac Saḡa 12:1-18
22	Ac Saḡa 13:1-18
23	Ac Saḡa 14:1-20
24	Ac Saḡa 15:1-8
25	Ac Saḡa 16:1-21
26	Ac Saḡa 17:1-18
27	Ac Saḡa 18:1-24
28	Ac Saḡa 19:1-21
29	Ac Saḡa 20:1-15
30	Ac Saḡa 21:1-27
31	Ac Saḡa 22:1-21